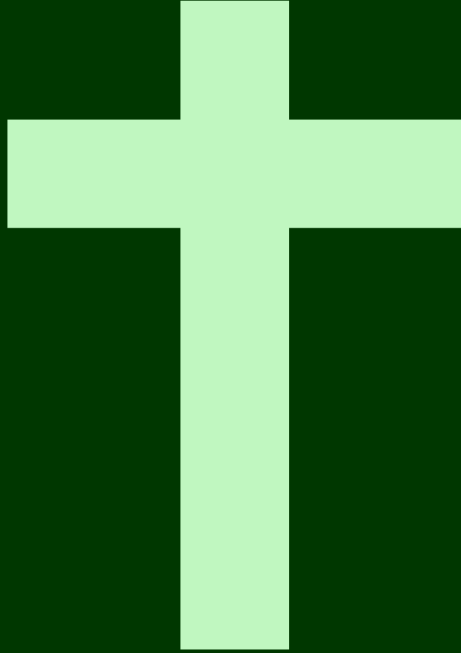

Tū'ún xuva kō vatā ó
ntáka'an ña ñuú
Coatzospan

New Testament in Mixtec, Coatzospan (MX:miz:Mixtec,
Coatzospan)

Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú Coatzospan
New Testament in Mixtec, Coatzospan (MX:miz:Mixtec, Coatzospan)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	40
SAN LUCAS	66
SAN JUAN	109
HECHOS	139
ROMANOS	178
1 CORINTIOS	194
2 CORINTIOS	209
GÁLATAS	219
EFESIOS	225
FILIPENSES	231
COLOSENSES	235
1 TESALONICENSES	239
2 TESALONICENSES	242
1 TIMOTEO	244
2 TIMOTEO	249
TITO	252
FILEMÓN	254
HEBREOS	255
SANTIAGO	267
1 PEDRO	271
2 PEDRO	276
1 JUAN	279
2 JUAN	283
3 JUAN	284
JUDAS	285
APOCALIPSIS	287

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Mateu

*Tatá vi'i Jesucristu
(Lc. 3:23-38)*

¹ Xu'u é Mateú u ne, i'a kaka'án u iña táta vi'i Jesucristu, i'xá ika Dāvii, i'xá ika Ābraan.

² Xíō i'xá Ābraan é nani Īsaa; xíō i'xá Isaa é nani Jācoo; xíō i'xá Jacoo é nani Jūdaa; xíō ení ña di. ³ Xíō i'xá Judaa é nani Fare ní Zara (di'i ña ne, Tamaa nani ña); xíō i'xá Fare é nani Ēruun; xíō i'xá Ēruun é nani Āraan; ⁴ xíō i'xá Araan é nani Aminādaa; xíō i'xá Aminadaa é nani Nāsuun; xíō i'xá Nasuun é nani Sālmun; ⁵ xíō i'xá Salmun é nani Boó (di'i ña né, Raa nani ña); xíō i'xá Boo é nani Ōbeé (di'i ña né, Ruu nani ña); xíō i'xá Obee é nani Isaii; ⁶ xíō i'xá Isaii é nani Dāvii, ña e kúvi rei. Ēni vi'i rei Davií san ni ñadī'i kii, ñadī'i Uriá, ne, xíō i'xá ña é nani Salāmuun.

⁷ Xíō i'xá Salamuun é nani Robōaan; xíō i'xá Roboan é nani Ābia; xíō i'xá Abia é nani Āsa; ⁸ xíō i'xá Āsa é nani Josāfaa; xíō i'xá Josafaa é nani Jōraan; xíō i'xá Joraan é nani Ūzia; ⁹ xíō i'xá Uzia é nani Jōtaan; xíō i'xá Jotaan é nani Ācaa; xíō i'xá Acaa é nani Ezēquia; ¹⁰ xíō i'xá Ezequia é nani Manāsee; xíō i'xá Manasee é nani Āmuun; xíō i'xá Amuun é nani Jōsia; ¹¹ xíō ūun i'xá Josia é nani Jecōniá ne, xíō ení ña di. Ntoo ña ntuvi dá xee ñá'a, ña ñuú Babiloniá san ne, kue'en ní'i ña ña Israeé san ñuú ña kán é nantō'o ña ña.

¹² Dā rkontūvi xíō i'xá Jeconia é nani Salátiee; xíō i'xá Salatíe é nani Zorobābee; ¹³ xíō i'xá Zorobabee é nani Abīuu; xíō i'xá Abiuu é nani Eliāquiin; xíō i'xá Eliaquiin é nani Āsoo; ¹⁴ xíō i'xá Asoo é nani Sādo; xíō i'xá Sadoo é nani Āquiin; xíō i'xá Aquiin é nani Eliuu; ¹⁵ xíō i'xá Eliuu é nani Lāzaa; xíō i'xá Lazaa é nani Mātaan; xíō i'xá Mataan é nani Jācoo; ¹⁶ xíō i'xá Jacoo é nani Jōseé, divi xīi Mariá. Mariá sán ne, di'i Jēsuú, divi ña é kaka'an o é Cristu, ña é taxnuu Xuva kō.

¹⁷ Xíō ūxkimi úvata ña nté Ābraan un tsi nté Davii. Xíō tuku uxkimi úvata ña nté Davii un tsi da nté kue'en ní'i ña ña Israeé san ñuú Babiloniá ne, xíō tuku uxkimi úvata ña un tsi da nté ntūvi e káku Cristú san.

*Dā káku Jesucristu
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Dukuan ō kúvi da káku Jesucristu: Mariá, di'i Jēsuú ne, e xé'e ña xu'u ña e tánta'a ña ni Jōseé ne, ntá tsi di'na dá kuntuo ni'i tā'an ña ne, kūtuni ña tsí ñu'u i'xá ña kuenta iña Espiritū Sántū san. ¹⁹ Dōo va'á ña'a xii ña Joseé san. Ña ni ntío ña é ká'an kīni ña'a san iña Mariá. Dukuān né, dē kuení ña é diin diin tsi naxtuvī mii ña ña. ²⁰ Ntá tsi da ñi kadē kuení ña ne, xé'e ūun ánje Xuva kō ñuu éni kán, kaka'an ña:

—Jōsee, i'xá ika Dāvii, ñá ku u'vī o é nāki'in Mariá é kúvi ña ñadī'i o, tsí i'xa é nakāku ña ne, ñu'u kuenta iña Espiritū Sántū san.

²¹ Nakāku ña uun i'xa tii ne, xntéén divi í é Jēsuu, tsí divi ña é nakakū ñá ña ñuú ña, ña é iō kuetsi i —ka'an ánje san.

²² Un ntī'i sá'a kúvi vata koo é kūntaa é káka'an ña é ka'án naa Xuva ko:

²³ Ku'un i'xá uun ñadī'i kuetsi, ña é vāta kiní ñatīi ne,

nakāku ña uun i'xa tii é kunani ña Emānuuee, ka'an ña. Emanueé ne, kani tú'un: Xuva kō nuu mé'ñu ña kō.

²⁴ Dā ntóto Joseé ne, dē ntaa ñá vatā ó kaka'an ánje Xuva kō san. Nāki'i ñá ñadī'i ña, ²⁵ ntá tsi ña ni kántoo ni'i tā'an ña da nté ita ntī'xin ntuvi e káku i'xá ña. Xntee ñá divi í é Jēsuu.

2

Dā ixkoto ní'ni ña e dōo ki'in iní i san Jesuu

¹ Káku Jesuu ñuú Beleen ntuvi dá inúu rei Heróde ñuú tsikan. Kidáa né, ēka ña e dōo ki'in iní i san ñuú e dōo ikā ne, xé'e ña ñuú Jerusaleen. ² Ntátsixe'e ña:

—¿Mí'i ntu tūví rei iña ñá Israee, ña é dā ve káku san? Iní ntī kímī e kéne e tá'xi kuenta iña ñá nte ñuú ntī kán. Dukuān é vē'xí ntī é kunūu iní ntī ña —ka'an ña.

³ Dā téku rei Heródē sán ne, dōo dé kuení ña, ni ūn ntī ntī ña ñuú Jerusaleen. ⁴ Kāna ña un ntī ntī tó'ō dutú san nī mastrú leí san, tsixe'e ña ña:

—¿Mí'i ntu káku ñá naní Cristu, ña táxnuu Xuva kō? —ka'an ña.

⁵ Ntáka'an ñá ni ña:

—Ñuú Beleen é kāduku ntée ñuú Judea, tsí kuan ō ka'an ñá ka'án naa Xuva ko kídāa:

⁶ Divin, ñuú Beleen é tūvín ñuú Judaa, ka'nun vata ntáa é un ntī ntī ñuú na'nu mí ntoo ña ntádē kú've ñuú Judaa.

Ntá tsi dií dií ka kuiko ñu'u ñā'a o, tsi nte ñúu o kan vē'xí uun ñā'a, ñā kada kù've iña ñā'a ko, ñā Israeé san. Kuan ō ka'an ñā —ka'an ñā'a san.

⁷ Kidāā né, kāna xu'u Heródē ñā dóo ki'in inī í san, tsixe'e ñā ñā nee ntúvi nti'xe é kii díto kímí san. ⁸ Kidāā né, taxnūu ñā ñā ñuú Beleén san, kaka'an ñā:

—Kue'ēn ntó, nantuku vā'á nto i'xá san. Te nāni'í nto í ne, taxnūu nto tú'ūn vata koo é kikunūu ini kó i di —ka'an ñā.

⁹ Dā téku ñā é kākā'án rei san ne, kué'ēn ká ñā. Iní ñā tsí diví kímí e ini ñā ñuú ñā kán né, odo nūu nuu ñā, kué'ēn da nté xee mí tuví i'xá san. ¹⁰ Dā ini ñā kímí sán ne, ñā té nté kaa diní ñā. ¹¹ Dā kúk'vi ñā má ví'i kán né, iní ñā i'xá san ni di'í i Māriā ne, inchiñi ñā mí tuví ne, inūu ini ñā i. Nākaán ñā etun ñā ne, xé'e ñā i'xá san doméni e kúvi oro, ni kútú, ní cho'o vídin e dóo nuu á'vi. ¹² Kidāā ne, xé'e Xuva ko ūun xéní é kākā'an é ñā ku ntiko koó ñā mí tuví Heródē. Dukuān ne, tuku itsi kunú'u ñā.

Dá kué'en Jéssu ñuú Egítō

¹³ Dā kunú'u ñā ne, iní Josee ánje Xuva kō ñuu éni kán. Ka'an ánje san:

—Nakuntítsin, ki'in i'xá san ni di'í í né, kue'en náne'en ñuú Egítō. Ikan kuntōo nto da nté kā'án u ni ō. Tsi ki'xi rei Heródē é nantuku ñā i'xá san é ka'ní ñā i —ka'an ñā.

¹⁴ Nákuntítsi ñā ne, ki'í ñā i'xá san ni di'í í, kue'en ní'í ñā ñā ñuú Egító, kuān te niñu.

¹⁵ Ikān tsi kantóo ñā dā nté xi'í Heródē san. Sá'ā kúvi vata koo é kúntaa é kākā'an ñā'a, ñā é ka'án naa Xuva ko nte kidaā: “Nté ñuu Egítō nákaná u i'xá ko”, ka'an ñā.

Dā táxnuu Heródē é kúvi nti'í i'xa tíi san

¹⁶ Dā kútuni Heródē tsí ñā ni de ntāa ñā dóo ki'in inī í san ne, kúdiin kué'en ñā. Taxnūu ñā sntadun é ka'ní ñā un ntíí ntíí i'xa tíi é ntoo ñuú Beleén, ni ñūu é ntoo etsin ikān, i'xa é ió uvi kuia í, ō é dií ka kuetsí, vata ō ita ntí'xin ntuvi é ka'an ñā dóo ki'in inī í san. ¹⁷ Kidāā né, kúntaa vata ō ka'an ñā é ka'án naa Xuva ko nte éma tsi, ñā nani Jeremia:

¹⁸ Díto un tsi nte ñuú Ramaa ntákachu'u ntāa ñā, ntaéku ñā. Un ntíí ntíí ñadí'í Israeé ne, ntaéku nteé ñā i'xá ñā.

Ñā ni ntío ñā ntuka'nu ini ñā, tsí é xi'í ntí'í i'xá ñā, ka'an ñā.

¹⁹ Ntá tsi dā xi'í Heródē ne, keni Josee é xee uun ánje Xuva kō, kaka'an ñā:

²⁰ —Nakuntítsin, ki'in i'xá san ni di'í í, kunú'u nto ñuú Israeé, tsí e xi'í ñā é ncho ka'ní i'xá san —ka'an ñā.

²¹ Nákuntítsi ñā ne, ki'í ñā i'xá san ni di'í í ne, dá kunú'u ñā ñuú Israeé. ²² Ntá tsi dā téku ñā é diví tsi i'xá Heródē, ñā nani Arquēlau, nakunūu ñā naa ñā ne, ú'vī ñā é ntiko koó ñā. Kútuni ñā ñuu éni kán ne, da díta ñā itsi ñuú Galilea. ²³ Kué'en ñā, kúkuntóo ñā ñuu é nani Nazāree. Dukuan ō kúntaa é kākā'an ñā é ka'án naa Xuva ko kidaā: “Ka'an ñā'a san tsí nazarenu ñā”, ka'an ñā.

3

Dá kākā'an ntódo Juaan Bautista ñuu itsí kán

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ntuvi tsikán ne, xée Juaan Baūtista ñuu itsi é nani Jūdea, kaka'an ntódo ñā, ² kaka'an ñā:

—iNatívi iní nto, tsí e xée etsin ntuvi é ki'xi Xuva ko, kixkadā kú've ñā! —ka'an ñā.

³ Ñā é ka'án naa Xuva ko kidaā, ñā nani Isaiá ne, kaka'an ñā iñā Juaán san dá kākā'an ñā:

Dító tatsin úun ñā'a, ñā e dóo ntii kākā'an ñuu itsí kán:

“Nakōo tú've ntó itsi Xuva kō;

Ntantaá ntó itsi ñā”, ka'an ñā,

ka'an Ísaiá san.

⁴ Inūu Juaán san doo e kúvi idi kameu. Ñii í'xi ñā ne, ñii kúvi di. Skuntí ini é'xi ñā ne, ini xi'í ñā ntudin ñuñu. ⁵ Un ntíí ntíí ñā'a, ñā ntoo ñuú Jerusaleén ni ñuú Judeá, ni ūn ntíí ntíí ñuu é ntoo etsin nú ntúte ka'nu é nani Jōrdáan ne, kué'en ñā mí nuu Juaán san. ⁶ Natívi iní ñā kuétsi ñā ne, da ítsi ntute ñā nta'a Juaán san nú ntute ka'nu san.

⁷ Ntá tsi dā ini Juaán san tsí títin ñā fariseú san ní ñā saduceú san xée ñā é kútsi ntute ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—iNtō'lo é tatá koo kúvi nto! ¿Xoó ntu kaka'an í ni ntō é kúnu nto é ñā ní'í nto é nto'lo nto nta'a Xuva kō? ⁸ Vii nto é vā'á vata koo e díto é natívi iní nti'xe nto. ⁹ Ná ku ka'án nto: “Nti'í ne, Abraan úva ikā nti”, é kuān o ntáka'an nto. Tsi kaka'án u ni ntō tsí kúvi víi Xuva kō é ntāda ñā xuú san i'xá Abraán, tē dí ntio ñā. ¹⁰ É iō tu've kaá ntee é nakūn ñā utun san. Da nēé ka utun é ñā ta'xi kiti va'á ne, nakūn ñā ne, dá ka'mi ñā.

¹¹ Xu'ú ne, ntute kadá'vi ú nto dá kanakutsi ntute ú nto é nātivi iní nto kuétsi ntō, ntá tsi ña é dā vé vé'xi ne, díí ka ka'nu ña é xu'u. Ntē ña vá'a u é kuidō ú nti'xen ñā. Dīvi ñā ne, Espiritū Sántū san ni ñú'u dá'vi ña nto. ¹² Ni'i nta'a ña útun é kākani ña kiti trigú ne, dá nākaxnúu ña é vā'á ne, dá nātsu'un vá'a ña. Ntá tsi e ña kaidiá'vi ne, ka'mi ña me'ñú ñu'u é ña kantá'va —ka'án Juaán san.

Dā ítsi ntute Jesuu
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Kidáā ne, vé'xi Jēsuu nte ñúú Galileá, ne, xée ñā nú ntute ka'nu Jordaán san, mí nuu Juaán san, vata koo é kútsi ntute ña nta'a Juaán san. ¹⁴ Ña ni ntío Juaán san é nakútsi ntute ña ña, ne, kaka'an ña:

—Xu'u é kantio ko é dīvi nto nakútsi ntute nto ko. ¿Vá kūvi ntu é xu'ú nakútsi ntute ú nto? —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuan tsi koo, tsi é vā'á o é kāda ntaa o é un ntí'í é kā'an Xúva kō —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'án Juaán san tsí víí ña.

¹⁶ Dā kúvi ítsi ntute Jesuú ne, ntii ña diñi ntute kán ne, ura dú'va tsi i nákaan e dukún kan ne, iní ña Espiritu Xuva kō, é inu ña vata kaa paloma, kátavi ntódo ña ña. ¹⁷ Kaka'an tátsin nte e dukún kán:

—Sá'ā é I'xá mií kó e dóo kakuinimá ko. Dōo diní ko ni ñā —ka'an tátsin san.

4

Dā íto nteé tó'ō e ña vá'ā san Jesuu
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Kidáā ne, íntēka Espiritū Sántū san Jēsuu ñuu itsí kán é kōto nteé tó'ō e ña vá'ā san ñā te kō'xó nteē ña.

² Úvi dīkó ntuvi, úvi dīkó niñu ña ni e'xí ña ne, kidáā né, kákin ña. ³ Kidáā ne, xée tó'ō e ña vá'ā san ne, kaka'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, ká'an ni xúu san na ntúví tañú'ū —ka'an.

⁴ Ntá tsi kaka'an Jēsuu:

—É úve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñá te da mií tsi tañú'u kántio ña'a é ni'í ña ntuvi iña ña, tsí un ntí'í ntí'í tú'un é kākā'an Xúva kō.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

⁵ Kidáā ne, kue'en ní'í tó'ō e ña vá'ā san ña ñuú Jerusaleen, mí tuvi xúkun Xuva kō. Xntitsi ña mí'í e díí ka dukun rki úkūn sán ne, ⁶ kaka'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, nakō'xon kúñu o, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō:

Taxnúu ña ánje ñā é kuēnta víi ña o.

Kurkāa ña o vata koo é ña náki'ín xuu.

Kuān ó uve na'a —ka'an.

⁷ Kaka'an Jēsuu ni i:

—Tsí uve na'a xtúku kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñá ku koto ntēen Tó'o o, Xuva o.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

⁸ Kuē'en ní'í xtúku tó'ō e ña vá'ā san ña. Kúxēe ña uun xuku mi dóo dukún ne, náñē'e ña un ntí'í ntí'í ñuu é ió ñuxiví sa. Ñá tē nté kaa vá'ā o. ⁹ Kaka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña:

—Te nākunchítin núu ko, te kunuu iní ó ko ne, ta'xi u é kadā kú'ven un ntí'í ntí'í ñuú san —ka'an.

¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni i:

—Kūnun, tó'ō e ña vá'ā, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Da mií tsi Xuva kō é kunuu iní ó ña, da mií tsi tsiñu ña é vīin.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

¹¹ Kidáā né, xtúvi mií tó'ō e ña vá'ā san ña ne, xée ánje Xuva kō é víi ñā ña kuenta.

Dā éni ntu'u Jēsuu dé tsiñu ña ñuú Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Dā téku Jēsuu tsí nuu kutū Juaán ne, kué'en ña ñuú Galilea. ¹³ Ntāka ña ñuú Nazaree é tuvi ñuú Galileá ne, kué'en ña é kutuví ñā ñuú Capernau, é tuví diñi míni ka'nu san, etsin nú rāxa Zabúluun ni nú rāxa Néftalii. ¹⁴ Dukuan o kúntaa é kākā'an ñā ka'án naa Xuva ko kidaā, ñā nani Isáia:

¹⁵ Ñuú Zabuluún ni ñuú Neftalii ne, ñuu é ntoo etsin diñi míni ka'nu kán, uun xo diñi ntute ka'nu Jordaán san, ñuú Galilea, mí ntoo ña'a, ña é ña te ña Israeé san.

¹⁶ Ña'a, ña ntoo ikan mí nēé ni kuétsí i ne, iní ña ñu'u é káxi'í nuu ka'nu.

Ña'a, ña ntoo ní ntati dóxi'í ne,

xi'í nuu ka'nu mí ntoo ña.

Kuan o ka'an Isáia.

¹⁷ Ntē ntúvi tsikan éni ntu'u Jēsuu kaka'an ntódo ña:

—Nātivi iní nto, tsí dokó sa xee ntúvi é kixkadā kú've Xuva kō —ka'an ña.

Kāna Jesuu kímí ñá'a, ña ntát'in tsákā
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Dā íka Jēsuu úun xo diñi míni Galileá san ne, iní ña Simuun, ña é kākā'an ña é Pedrú, ni ení ñā, Andree. Ntánakuítá nuu

ñá xunu ña nú ntute kân, tsí ntátin ña tsákā.

¹⁹ Kaka'an Jesús ni ña:

—Kuntikin ntó ko ne, ta'xi ú nto tsiñu é kâna nto ña'a é kuntikin ñá ko —ka'an ña.

²⁰ Ura tsí i xtúvī mii ña xunu ñá ne, íntikin ñá ña.

²¹ Kué'en ká ña, ne, íní ña uvi ñā'á ka ña'a, ñá nani Sántiau ni ení ña Juaan. Ntuvia ña é i'xá Zebedeu ña. Ní'u ña tun ntóo ni uva ñā, ntántavá'a ña xunu ña mí ntátsin. Kâna Jesuu ñá ne, ²² ura tsí i xtúvī mii ña tún ntóo ña ni uva ñā ne, íntikin ñá ña.

Ñá te da dī ña'á naku'a Jesús

(Lc. 6:17-19)

²³ Ika Jesuu kanī ñūú Galilea, nakuā'a ña ña'a san má ūkún ña Israee. Kaka'an ntódo ña tú'un va'á san kuenta iña i é kixkadā kú've Xuva kō. Kantavá'a ña un ntíí ntíí kui'i, un ntíí ntíí nuu i é kakuvi ña'a san.

²⁴ Kútuni ñá'a iña ñá kanī ñūú Siria ne, ntēka ña un ntíí ntíí ña nchokuví san, ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña e ntákuvi kui'i, o te ū'vi kúñu ñā, o te ñū'u e ña vá'a nima ñá, o te kaxi'i mí ñā, o te natín ña ne, ntavá'a ña ña, un ntíí ntíí ña. ²⁵ Ñá te da dī ña'a íntikin ñá ña nté ñūú Galilea, nté ñūu é nani Ū'xi Níúu ne, nté Jerusáleen, nté Jūdea, nté ñūu é ntoo uun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan.

5

Dá kakā'an ntódo Jesuu xúku kân

¹ Dā íni Jesuu tsí ña te da dī ña'á san ne, kuxée ña dikí ukú san. Dā itúvi ña ne, xée ña ntántikin ña mí tuví ña. ² Eni ntu'u ña naku'a ña ña, kaka'an ña:

Xoo e dóo va'á ni ī

(Lc. 6:20-23)

³ —Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kūtuni i tsí ña kúvi vii ña te ña xntii Xuva ko ña, tsí ntáduku ntée ña mí kadē kú've Xuva kō.

⁴ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña nuu nta'xa nima í, tsi náxnuu ka'nu Xuva kō nima ña.

⁵ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ña ntáde ka'nu, tsí kanī ñūxiví sa ni'i ña kídaā.

⁶ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kanī nima í ncho kutú've i iña Xuva ko, tsí kué'e ña é kútu've vá'a ña.

⁷ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kantuntā'ví ini i ta'an i, tsí ntuntā'ví ini Xuva ko ñā di.

⁸ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntúntoo nima í, tsi kiní ña Xuva kō.

⁹ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntántukū é vā'á koo kúntoo ni tā'an i, tsí ka'an Xúva kō tsí divi ñā é i'xā ñá ña.

¹⁰ Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntánto'o i tsí kuínti'xe ña Xuva kō, tsí ntáduku ntée ña mí kadē kú've Xuva kō.

¹¹ Nté kuān nte va'á ni ntó dá ntáka'an kīni ña'a san íña nto, dá ntáde xení ña ni ntó, dá ntáka'an ña dovete e ntáde nto é kīni kaa da ntáde nto é ntio ko. ¹² Kúntoo dīni nto, ña ku kúntoo nta'xa ntó, tsí ni'i ntó doméni é vā'á kue'en e dukún kân, tsí kuān o dé xení ña'a san ni ñá ka'án naa Xuva ko, ña intóo kídaā di.

Vata ntáa ñi ni ñū'u ntáa o ñūxiví a

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ Divi ntó ne, vata ntáa ñi ntáa nto ñūxiví a. Ntá tsi tē ña tuví ka díkō ñi san ne, ña kúvi ntúvā'a ka. Ñá vādā ka mí kaidiá'vi i. Kate ó ne, kaka nuu ña'a san.

¹⁴ Vata ntáa ñū'u ntáa nto ñūxiví a. Tē uun ñūú tuví dikí uku kán ne, ña kúvi kutúvi xu'u. ¹⁵ Ntē ña kañi ña'a san kantílin vata koo é xnuu xu'ū ña má kidi. Tsí xkaa iko dukún ña vata koo é nāxi'í nuu kanī má vi'i kân. ¹⁶ Vata ntáa ñū'u é kaxi'í nuu ntáa nto da ntáde ntó é vā'a. Kuan kōo vii nto é vā'á vata koo é na kīni ña'a ne, na kâ'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kân.

Dá kanakuā'a Jesuu ñá'a san iñá lei

¹⁷ Ñá ku dē kuení nto te vé'xī ú é nakuítá u lei Muíseé san ni tū'un é kâ'an ñá'a, ña é ka'án naa Xuva ko kídaā. Ñá te vēxnakuítá u lei san, tsí vé'xī ú é na kúntaa é kâka'an leí san. ¹⁸ Tsí nuu é ntaā i é kâka'án u ni ntó tsí da nté ntí'i e dukún kân, da nté ntí'i ñūxiví sa ne, ñá kunāa nté uun letra, nté uun puntu leí san da nté kúntaa ntí'i. ¹⁹ Xoó ña'a, ña é ña káde kuenta leí san, kuān te díí ka lú'ntí né, kuān ó kanakuā'a ña tuku ña'a é kuān koo vii ña dí ne, ñá tē neé nuu á'vi ña mí kadē kú've Xuva kō. Ntá tsi xoó ña'a, ña é káde ntaá leí san ne, kuān ó kanakuā'a ña ña'a san é kuān koo vii ña dí ne, dōo ka'nu ña'a ña mí kadē kú've Xuva kō. ²⁰ Kaka'án u ni ntó: ñá kī'in nto mí tuví Xuva ko tē ña díí díí ka vá'a koo vii nto é kâ'an Xúva ko vatā ó ntáde ña fariseú san ni mastrú leí san.

Dá kakā'an Jesuu nté koo vii o dá kākudiin

o

(Lc. 12:57-59)

²¹ Ini nto tsí kaka'an ñátā san kídaā: “Ñá ka'nī ntó ña'a, tsí xoo é ka'ní i ña'a ne, ní'i ña e dóo nto'o ña”, ka'an ña. ²² Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntó né, tē xoó kudiin i ni tā'an

i ne, ní'i ña é ntō'o ña. Xoo é kākā'an i é kīni kaa iña ta'an i ne, kué'ē ña tsiñu i é ntō'o ña. Xoo é kākā'an i tsí tuntu tá'an i ne, kí'in ñā dō'vi kan.

²³ Tē kixtúvī ntó doméni nta'a Xúva kō nú nāa ñá kán ne, kidáa naka'an ntō é iō nuu i é kākā'an ntée ta'an nto nto ne, ²⁴ xtuvī mii ntó doméni san nú nāa san ne, kue'ēn nto mí tuví ta'an nto. Di'na ntuvá'a nto ni tā'an nto ne, kidáa kué'ē nto doméni nta'a Xúva kō.

²⁵ Te kí'in ni'i ta'an nto nto nta'a ña tsiñu i ne, ntuvá'a nto ni ña itsi kán, vata koo é ña tsi'i kuétsi ña nto nta'a ña tsiñu i san. Tsi divi ñā ne, ká'an ña nī mau kui nuu ne, xnuu kutu ña ntō. ²⁶ Tsi nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsi ña ntíi nto dā nte ntá'vi ntí'i nto diu'un é katāvi nto.

Dá kakā'an Jéssu dá kaito o tuku ñadī'i

²⁷ 'É ini nto tsí kaka'án lei Muísee: “Ñá ku kukidi ni'i nto ñadī'i é ña te ñadī'i míi ntō”, ka'an. ²⁸ Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō: Tē xoó ña'a ntio ña é vii ña é kini kaa ni ñadī'i dá kaito ña ña ne, vata te kīdi ni'i ña ña, tsí edé kueni ña é vii ña é kīni kaa san ni ña.

²⁹ Te ntūxnūu kuā'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, tavá nto, dá nakuitā nto. Díi kaa vá'ā ó te kūnaá ntuxnūú nto é kí'in ntó kanñ kúñu ntó dō'vi kan. ³⁰ Te ntā'a kua'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, ka'nté nto, dá nakuitā nto. Díi ka vá'ā o é kūnaá nta'a nto é kí'in ntó kanñ kúñu ntó dō'vi kan.

Nté o kaka'an Jéssu é natsoo mii ta'an o (Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ Kuān ó kaka'an ña intóo kidaā di: “Xoó ñatī é naxtuvī mii ña ñadi'í ña ne, da mii é nakatsin ña tutú ña”, ka'an ña. ³² Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u ni ntō: Tē xoó ñatī xtuvī mii ña ñadi'í ña ne, tē ña ni ide ñadi'í san é kini kaa ni tuku ñatī ne, kaxé'ē ñatī san itsi é vii ñadi'í ña é kīni kaa. Tē xoó ña'a natánta'a ni'i ña ñadi'í san ne, kade ña é kini kaa ni ñā di.

Dá kakā'an Jéssu é ña natekú o Xuva kō

³³ 'É tēkú nto di dá kakā'an ñatā san: “Tē xe'ē nto xu'u nto ni Xuva kō né, da mii é káda ntaa nto”, ka'an ña. ³⁴ Ntá tsi kaka'án u ni ntō, ñá ku dotō tsí kakuni'i nto da nēé ka nuu i. Ñá ku dotō tsí kakuni'i ntō e dukún kán, tsí ikan kadē kú've Xuva kō. ³⁵ Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto ñūxiví sa, tsí ñūxiví sa nteku nti'i di'in Xuva kō. Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto ñūú Jerusaleen, tsí ikán ñūú Rei, ña e dóo ka'nu. ³⁶ Ñá ku dotō

tsí kakuni'i nto dīki nto, tsi nté uun idi nto ña kuvi vii nto é ntuku'i xín, o ntuntēe. ³⁷ Dá ntáka'an ntó ne, da mii tsí é kākā'an nto tsí kuvi ne, o ña kúvi. Tē nteku é kākā'an ntó ne, kade nto é kanañē'e tó'ō e ña vá'ā san nto é vii nto.

Dá kanañē'e Jéssu kō dá ñū'u ini ta'an kō (Lc. 6:29-30)

³⁸ 'É tēkú nto tsí kaka'án lei Muísee: “Tē xoó tavā i ntuxnūú ntó ne, tavá nto ntuxnūú ña di. Tē xoó tavā i nú'u ntō ne, tavá nto nú'u ñā di”, ka'an. ³⁹ Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u ni ntō tsí ña nāá ntó nī ña kini ntáa san. Te kué'ē nuu ña vinuu ntó ne, kué'ē ntō é na kué'ē nuu ña é uun sán di. ⁴⁰ Tē xoó kaki'ni nteē i nto é kuétsi e kué'ē nto ña du'nu ntó ne, kué'ē nto ñā kutuun ntó di. ⁴¹ Tē kade ña'a é kuétsi kuido nto iña ñá uun sīn né, ikā ká kue'ēn ni'i nto iña ña. ⁴² Te da xoó ka ña'a kaikan ñá nto ne, kué'ē ntō nee iña é kaikan ña. Ñá ku dēvini nto tē xoó ña'a ncho naki'i nteé ña iña nto.

Kuinima ntó ña kadē xení ni ntō (Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'É tēkú nto tsí kaka'an ñá'a: “Kuinima ntó ta'an nto, ne, ña ku kuinima ntó ña kadē xení ni ntō”, ka'an ña. ⁴⁴ Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō e kuinima ntó ña kadē xení ni ntō. Ka'an ntá'vī ntó iña ña é kainúu nti'u nto. ⁴⁵ Kidáa ne, kuvi nti'xe nto i'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán. Tsi kata'xi Xuva kō é dadīi tsi kaxi'í nuu ngantií san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kīni ntáa san, ne, kataxnūu ña é dadīi tsi o kaxi'ín daví san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kīni ntáa san di. ⁴⁶ Te da mii tsí kuinima ntó ña'a, ña é kakuinima i nto ne, ¿mí'i ntu nī'i nto é vā'á nta'a Xuva kō? Kuān ó de ña ntaído diu'ún san di. ⁴⁷ Te da mii tsi tā'an ntó ka'an ntó ni ñā ntiusí ne, ¿néé ntu é kākā'an nto e dóo vá'ā ó kade nto? ¿Ñā ntu te kuán o de ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō di? ⁴⁸ Divi ntó ne, vii nto é vā'á ni ūn ntíí ntíí ña'a, vatā ó de Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

6

Dá kanañē'e Jéssu núu i é vā'a

¹ Dá kade nto nuu i é vā'á ne, ña kú de nto nūu ña'a da ti é kākā'an ñá tsi dóo va'á ña'a nto. Tsi kidáa ne, ña tá'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, doméni é káduku ntée nto. ² Dukuān ne, dá kaxntii nto ña ntá'ví san ne, ñá ku ka'án ntó ni ūn ntíí ntíí ña'a vatā

ó de ña'a é rki xaa ña ntéku e ntáka'an ñá ni ñá'a má ūkún kán, mé'ñu itsi kán di. Kuān ó de ña vata koo é ká'an ñá'a san tsi dóo va'á ña'a ña. Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō, tsi e ñávi tsi tsikan doméni é nī'i ña. ³ Ntá tsi dá kaxntii nto ña ntá'ví san ne, nté ña vá'a tiin ni'i ntō ña ku ntáa nto ni ñá. ⁴ Xntii xu'ū ntō ña. Tsi ini Xúva kō neé ntáde xu'ū ntō ne, ñávi ña ta'xī ña doméni é káduku ntée nto.

Dā nañé'e Jesúsú nté koo ka'an ntá'ví ō
(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Dā ntáka'an ntá'ví nto ne, ñá ku ka'án ntó vatā ó de ña ntaéni nta'ví san. Tsi dóo ntio ña é kuntitsi ña ka'an ntá'ví ña má ūkún kán, mé'ñu itsi kán dí, vata koo é kīnī ña'a san ña. Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō tsi e ñávi tsi tsikan doméni é nī'i ña. ⁶ Ntá tsi dá kakā'an ntá'ví nto ne, kukunūu nto mí xoxó ña'a ne, nakadī ntó xi'í nto. Kidáa ne, diin diin tsi ká'an ntá'ví nto ni Xúva kō. Xúva kō ne, ini ña neé é diin diin tsi kade ntó ne, tá'xi ñá é vā'á ña nto.

⁷ 'Dá kakā'an ntá'ví nto ne, ñá ku dotō tsi ka'an ntó vatā ó ntáde ña'a, ña é ñá ini Xúva kō. Tsi tē dóo ki'in ito ká'an ña é ñávi ñávi tsi ne, kuétsi é téku Xúva kō ñá, kuinī ña. ⁸ 'Ná ku kuān xkoó de nto, tsi Xúva kō ne, ini ña nee ntí'i ntí'i kantio nto dí'na dá kákan ntó nta'a ña. ⁹ Du'va koo ka'an ntá'ví nto:

Xuvā nti é tuví nto e dukún kán,
na nakuiko ñu'ū ntí ñávi nto.

¹⁰ Kixkada kú'vē ntó ñá nti.

Vií nto é ntio nto ñuxiví a, vatā tsi ó de nto e dukún kán.

¹¹ Tá'xi nto ita é ká'xí nti é vī'a é uten, vatā ó ntántio nti.

¹² Kada ka'nu iní nto nī nti kuétsi ntí, vatā ó kade ka'nu iní nti ni ñá'a, ña e ntáde é kini kaa nī nti.

¹³ 'Ná ku dá vá'a ntō é ntō'o ntí nta'a tó'o e ña vá'á san,
ntá tsi xntii ntō nti é ña vií nti é kīni kaa é ntio i é vīi nti.

Tsi ñávi ntō é kadē kú'vē nto;

ñávi ntō e dóo iō nto é vií ntó ne,

ñávi ntō e dóo ka'nu nto ntii dañu ntūvi.

Kuan tsi koo na kōo.

Kuan kōo ka'an ntó ni Xúva kō.

¹⁴ 'Tsi tē káda ka'nu iní nto ni ñá'a dá ntáde ña é kini kaa ni ntō né, kada ka'nu iní Xúva kō ni ntō di. ¹⁵ Ntá tsi tē ña kada ka'nú ini nto ni ñá'a dá ntáde ña é kini kaa ni ntō ne, ñá kada ka'nū ini Xúva kō ni ntō di.

Dá kakā'an Jesúsú nté koo kuntoo ixu ō

¹⁶ 'Dá ntaíntoo ixu ntō ne, ñá kú xkuntóo nta'xa ntó vatā ó de ña ntaéni nta'ví san.

Ntánakoto nta'xa ña vata koo é kūtuni ñá'a tsi ña ntaé'xi ña. Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō tsi e ñávi tsi tsikan doméni é nī'i ña. ¹⁷ Ntá tsi dá ntoo ixu ntō né, nekīn ntó ñávi ntó ne, kiti nto di, ¹⁸ vata koo é ña kutúni ñá'a san é ña ntaé'xi nto. Tsi Xúva kō ne, ini ñá nee é diin diin tsi ntáde ntó ne, ni'i nto é vā'á nta'a ña.

Dokuika ña ko é tuví e dukún kán
(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Ná ku nātee kuitin nto é vā'á ña nto ñuxiví a, tsi i'a ne, kaduku ti ne, ō kakudu'xe káa nto ne, ō te'ú ne, ō ki'in du'u. ²⁰ Ntá tsi nātee kuitin nto é vā'á ña nto e dukún kán. Tsi ikán ne, ña túvi kiti é duku ti ña nto, nté ña té'u, nté xoxó ña du'u é ki'i dú'u ña ña nto. ²¹ Tsi dá mí'i ká ñu'u vá'a é vā'á ña ntó ne, ikán tuví nima ntó di.

Ñú'ū é káxi'í nuu kúñu kō
(Lc. 11:34-36)

²² 'Ntuxnúu kō ne, vata kaa ñu'u é káxi'í nuu kúñu kō káa. Te vā'á ntuxnúu nto ne, kanī kúñu nto káxi'í nuu. ²³ Ntá tsi tē ña vā'á ntuxnúu nto ne, kanī kúñu nto ñinēe. Te ñū'ú san kuneé ne, kuneé kue'en. Ñinēe kue'en kúñu ntō.

Xúva kō né, ō diu'ún san
(Lc. 16:13)

²⁴ 'Ná kúvi kada tsiñu o ni ūvi ña'a tó'o kō é uun kaa tsi. Tsi te ntio kō ñá uun ña ne, ñá uun sán ne, ñá ntio kō ña. Tsi uun ña'a ña ne, kuiko ñu'u o ñá; ñá uun sán ne, ñá kuiko ñu'u o ñá. Dukuān ne, ña kúvi kada tsiñu ō é ñā kué'en ini kō ña Xúva kō te dadī tsi kadā kuení kō nté koo kukuika ō.

Kade Xúva kō kuēnta í'xá ña
(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'Dukuān ne, kaka'án u ni ntō: 'Ná ku dē kuení nto ntuvi ña nto, mí'i kī'xi é kō'o é ká'xi nto, mí'i kī'xi doo é kunūu nto. ¿Ñā ntu te dií dií ka nuu á'vi ntuvi ña nto é vata kaa e é ká'xi nto? ¿Ñā ntu te dií dií ka nuu á'vi kúñu ntō é doo san é kunūu nto? ²⁶ Koto nto láa, kiti ntaíko e dukún kán. 'Ná tē ntaítu ti, nté ña te ntáta'vi ti. 'Ná túvi xáka ti mí ñu'u vá'a é ká'xi ti. Ntá tsi kaxé'e Xúva kō, ñá tuví e dukún kán, e ntaé'xi ti. ¿Vá dií ka ntu nuu á'vi a láa san é ñávi ntō? ²⁷ ¿Vá kúvi vií ntu nto é kué'nu ká nto te dáva métru, kuān te dóo kutsu'un ntō?

²⁸ ¿Nté kui kuān nte ntáde kuení nto nēe é kunūu nto? Koto nto itá laa san nté ō ntaé'nu má kú'u kan. Ntē ña ntáde tsiñu,

ntē ña ntákani. ²⁹ Ntá tsi nté rei Salamuun ña ni xío dóo ña e dóo va'á vata kaa laa sán, kuān te dóo kuika ñā. ³⁰ Tē xe'é Xuva kō é kuān nte vá'a ito laa san é kántíto vevíi ne, utén koko me'ñú ñu'u kán ne, ¿ñā ntu te díi díi ka ta'xi ña é kunūu nto, nto'o é ña ini kuintí'xe nti'xe nto? ³¹ Dukuān ne, ñá ku kutsu'un ntō, ñá ku ka'ān nto: “¿Mí'i ntu kí'xi é ko'o o, é kā'xi o? ¿Mí'i ntu kí'xi é kunuu kutāvi o?” Ñá ku kuān xkoó ka'an nto. ³² Tsi ña'a, ña e ñá ini Xúva kō ne, ntánantuku ña ūn ntíi ntíi nuu i sá'a. Ntá tsi ini Xúva kō, ña tuví e dukún kán, tsi ntátaan núu nto un ntíi ntíi nuu i sá'a. ³³ Ntá tsi dí'na ntukū nuu ini nto é nantuku ntō é kadé kú've Xuva kō ne, víi nto é vā'a é ntio ña. Kidáā ne, ta'xi ña un ntíi ntíi nuu i é ntátaan núu nto. ³⁴ Dukuān ne, ñá ku ntí'i iní nto nté koo víi nto uten, tsi utén ne, ío ka ntuvi é ntí'i iní nto. Tsi utén utén ne, xée mií é ntí'i iní nto nēe é víi nto.

7

Ña ka'an ntée o tuku ña'a (Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Ñá ku kā'an ntée nto tuku ña'a, vata koo é ña ka'an ntée ña nto di. ² Tsi vata tsi ó kaka'an ntée nto tuku ña'a ne, kuan kōo ka'an ntée ña nto di. Vatā ó kakii kú've ntó ne, kuan koo kuntékú kú've ntó di. ³ ¿Nté kui kaiton ntun utsi xákā é nuu ntuxnúu ta'an o ne, ñá kaiton ntu'u é nuu ntuxnúu o? ⁴ Te kā'án ni tā'an o: “Tā'xin ntuxnúu o, na nātavá u utsi xákā é nūu san”, koo ka'an, ntá tsi ¿mí'i ntu kúvi kinin é natāvan, tsi ntu'u san núu ntuxnúu o? ⁵ Divín é kaeni nta'vín, dí'na natāvan ntu'u é nūu ntuxnúu o ne, kidáā kúvi kinin é natāvan utsi xákā san é nuu ntuxnúu ta'an o.

⁶ Ñá ku kué'é nto tīnā sán nuu i e kúviko san. Tē ña'á ne, tīn tī nto. Ntē ña ku xé'e nto kutsín san xo'o kiti e á'vi san, tsi kaka nuu ti. Kidáā né, ntuku kui'í tī nto.

Kakan nto, nantuku ntō né, nake'xen ntō xi'i (Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Kákan nto nta'a Xuva kō ne, ní'i ntō. Nantuku ntō né, nani'i nto. Nake'xen ntō xi'í ne, nakaán ña é kí'ví nto. ⁸ Da xóo ka ña'a é kakan ña ne, ní'i ña. Da xóo ka ña'a é nantuku ña ne, ní'i ña. Da xóo ka ña'a é nake'xen ña xi'í san ne, nakaan.

⁹ ¿Vá ío ntú nto, te kaikán i'xá nto tañú'u ne, vá xūu ntu kué'e nto i? ¹⁰ O te kákan tsákā ne, ¿vá kōo ntu kué'e nto i? ¹¹ Ntō'o é

kīni kaa nima ntó ne, kaxé'e nto é vā'á i'xá nto. ¿Ñā ntu te díi díi ka ta'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, é vā'á, tē xoó kakan í ña?

¹² Da nēe ka nuu i é ntio nto é víi ña'a ni ntō né, kuan kōo víi nto ni ña di. Tsi sá'a kakā'an lei Muísee, ni ña ntáka'án naa Xuva ko kídaā.

Xi'i é ña ni'i (Lc. 13:24)

¹³ Kúk'vi ntu xi'i é ña ni'í san. Tsi dóo ní'í xi'i é kañe'e dō'vi kan. Ñá tē neé ntii tú'un é kí'in o itsi tsíkan ne, ñá te da díi ña'a ntáñe'e ña ikān. ¹⁴ Ntá tsi ña te ní'í xi'i mí kuíta ntí'xin o é ní'i ko ntuví va'á iña ko. Dóo ntii tú'un é kí'in o itsi sá'á ne, ñá títin ña'a ntánaní'i ña.

Kutuni kó te vā'á utun san te kíi kiti i (Lc. 6:43-44)

¹⁵ Kuenta tsi víi nto ña e ntáka'án naa Xuva ko, ña é ña te nuu é ntaā i ntáka'an. Ntio ña é kadā kuení nto é vāta ntāa le'ntu ntāa ña, ntá tsi nima ñá ne, vata ntāa tina kú'u ntāa. ¹⁶ Kutuni ntó nee ñá'a nti'xe ña tē ini nto nté o de ña. ¿Vá ntákii ntu tinti'o xo'o iñú? ¿Vá ntákii ntu kiti ígu tun veñuu? ¹⁷ Te vā'á utun sán ne, vā'á kiti i. Tē ña vā'a utun sán ne, ñá vā'á kiti i di. ¹⁸ Te vā'á utun sán ne, ña kíi kiti é ña vā'á. Tē ña vā'a utun sán ne, ña kíi kiti é vā'a. ¹⁹ Da nēe ka utun é ña kakíi kiti va'á ne, nakíin o né, ka'mi o. ²⁰ Dukuān ne, kutuni ko nté kaa utun san te kíi kiti i.

Ñá te un ntí'i ñā'a é kúvi kí'vi ña mí kadé kú've Xuva kō (Lc. 13:25-27)

²¹ Kuān te dóo títin ña'a ntáka'an ña e Tó'o ña ko, ntá tsi ña te un ntí'i ña xēe ñá nta'a Uva kō. Da mií tsi ña e dé ntaa é kaka'an Úvā ko, ñá tuví e dukún kán, é xēe ña. ²² Ntuvi tsikán ne, ñá te da díi ña'a ká'an ñá ní ko: “Tō'ó nti, ntí'i ne, ká'án ntí kuenta iña ntó ne, nakúnū ntí é ña vā'a kuēnta iña nto. Nuu i é dóo na'nu é idé nti kuenta iña ntó di”, koo ka'an ña. ²³ Kidáā ne, ká'án ú ni ñā: “Xu'ú ne, ñá íní u nto. ¡Koo xío nto, tsi ña vā'á ó ni ide nto!”, koo ka'án u ni ñā.

Uvi núu i etí vi'i (Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Dá xóo ka ña'a é kátekú i é káka'án u, te káda ntaa ña tú'ūn é káka'án u ne, vata kaa ña e dóo kí'in iní i kaa ña, ña é xntísi ví'i i nú xuú san. ²⁵ Dá kíin davi nu'ú san ne, ē'nu ntute san. Un vā'a tsi ínu tatsín ne, dúku nūu tatsín san nú ví'i ña kán, ntá tsi ña ni kíin ví'i

san, tsí ntitsi kutu nú xūú san. ²⁶ Dá xōó ka ña'a, ña é kātekú i é kākā'án u ne, ntá tsi ña káde ntaa ña tú'ún kó ne, vata ntáa ña tuntu ntáa ña, ña é xntítsi vi'i i nú ñuti. ²⁷ Dā kán davi nu'ú san ne, ē'nu ntute. Un vá'a tsi inu tatsín ne, dúku nūu tatsín san nú vi'i ña kán ne, uun ito tsí kán. Kūnaá kue'en vi'i ña —ka'an Jesús.

²⁸ Dā kúvi ka'an Jesús sá'a ne, koó dā kúdu'va ña'a san é kuan ō nakua'a ña ña, ²⁹ tsí nakua'a ña ña vatā ó kanakuā'a ña'a, ña e dóo ki'in inī i. Ná te ni nakua'a ña ña vatā ó de mastrú leí san.

8

Dā ntavá'a Jesuu ñá kanakó'xo kúñu ī
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Dá kúntíi Jesuu xúku san ne, ñá te da dīi ña'a intíkin ñá ña. ² Xée ūun ña'a, ña kanakó'xo kúñu ī, mí tuví ña ne, ínchiti ña nūu ñá, kaka'an ña:

—Tō'ó, tē ntio nto ne, kuvi ntavá'a nto ko —ka'an ña.

³ Nákāa Jesuu nta'a ñá ne, tīin nta'a ña ñā ne, dá kakā'an ña:

—Ntio ko. ¡Ntuvá'an! —ka'an ña.

Ura tsí i ntuvá'a ña ne, ntī'i kui'í san.

⁴ Kaka'an Jesús ni ña:

—Kuenta tsí viin. Ná ku ká'an ni ña'a nté o kuvi o, ntá tsi kuē'en mí tuví dutú san, nañē'en ña kúñu ō. Da kidāa kuē'én doméni iña Xuva ko é kākā'an lei Muísee, vata koo é kūtuni ñá'a san tsi é ntuvá'an —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñá kade tsiñu iña tó'ō sntadun

(Lc. 7:1-10)

⁵ Dā xee ñá ñuú Capernaú ne, xée tó'ō é uun sientu sntadún san mí tuví ña ne, ⁶ kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, tuví ña kade tsiñu iñá ko nú vi'í kó kán ne, nautun ña. Nā tē nté kaa kanto'o ña —ka'an ña.

⁷ Kidāa ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Kí'in u, dá ntavá'a ú ña —ka'an ña.

⁸ Ntá tsi kaka'an tó'ō sntadún san ni ñā:

—Tō'ó, ñá tē neé nuu á'vī u é kí'in nto nú vi'í kó kán. Te da mii tsí é ka'an ntó ne, ntuvá'a ña. ⁹ Xu'ú ne, ió ña kade kú've iña kó ne, kade ú tó'ō sntadún san di. Te ká'án u ni ūun ña'a é na kí'in ñá ne, kí'in nti'xe ña. Te ká'án u ni tūku ña'a é kí'xi ña ne, kí'xi nti'xe ña. Te ká'án u ni ña kade tsiñu iñá ko é vii ñá tsiñu tsikán ne, kada ntaa ña —ka'an ña.

¹⁰ Da kúdu'va Jesuú da téku ña é kākā'an tó'ō sntadún san ne, kaka'an ñá ni ña ntántikin ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Váta kīnī u uun ña'a, ña e dóo kakuintí'xe i, nté ña ñuú Israee. ¹¹ Ne, ka'án u ni ntō tsí tītín ña'a kí'xi ña da mí'í ká ñuú ñuxiví san é kuntoo ña, ka'xí dadī ña ni ñata ika ko Abraan ni Ísaa ni Jácoo nú mēsa mí kadē kú've Xuva kō. ¹² Ntá tsi ña'a, ñá kuini i é duku ntée ña kuntoo ña mí kadē kú've Xuva kō ne, nakuítá nuu Xuva ko ña mí díi ka ikā, mí dóo nee. Ikān e kueku ña ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ña —ka'an ña.

¹³ Kidāa ne, kaka'an Jesús ni tó'ō sntadún san:

—Kunú'un. Kuan koo na kúvi vata tsí o kuínti'xe o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a ña kade tsiñu iña ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñuntí Pedru
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Dá kúkí'vi ña má vi'í Pedru kán ne, iní Jesuu é tuví ntaa ñuntí Pedru san e dóo kaxé'e ña ka'ni. ¹⁵ Kidāa né, tīin nta'a Jesús ntá'a ña ne, ura dú'va tsi i ntikó ña ka'ni sán ne, dá nakuntísi ña, de vá'a ña é ká'xi ña.

Ñá te da dīi ña nchokuvi ntavá'a Jesuu
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Dā kuáa va'á ne, xée ñā'a san mí tuví Jesuu. Dōó tītín ña'a ntánteka ña ña é ñū'u é ña vá'ā nima i. Jesuú ne, uun tsi tú'un ñā nakuíta ña é ña vá'ā san ne, ntāvá'a ña ña nchokuví san di. ¹⁷ Kuan ō kúvī vata koo é kūntaa é kākā'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko kidaā: “Mii ñā é ntá'a ña kui'í ko ne, mii ñā ido ña nuu i é ntánto'o kō”, ka'an ña.

Ña é ntio i kuntíkin Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Dā iní Jesuu tsí ña te nté kaa ña'a ntátavi núu ña ña ne, kaka'an ña tsí kí'in ña, kuita nti'xin ña uun xo diñi mínī san. ¹⁹ Xée ūun mastrú leí san, ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastrú, kuntíkin u nto dā mí'í ka mí kí'in nto —ka'an ña.

²⁰ Kaka'an Jesús ni ña:

—Xteé san ne, ió mâvi ti mí kaintoo vá'a ti. Lāá, kiti ntaíko e dukún kán né, ió taka ti mí kañu'u vá'a ti di. Ntá tsi xu'ú é vēxkúvī ú ñatíi ne, ña túvī mí kutúvī da'na dikí ko —ka'an ña.

²¹ Tuku ña ntini'i ñā né, kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó nti, ta'xi nto é di'na kiku'xí u uvā kó ne, da kidáa kuntikín u nto —ka'an ña.

²² Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Kuntikín ko. Xtuvín miin ñá ntīxí san, na kū'xí ta'an ña ña ntīxí ni'í ñā —ka'an ña.

Dā teé kadin Jesuu tátsin ni ntūte mínī san
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Kidáa ne, ñú'u ña tun ntōó san nī ña ntántikín ña. ²⁴ Un vá'a tsi ínu tatsín san kídaa, dā nté kūkí'vi ntute san iní tun ntōó san. Ntá tsi kakidi Jesuu. ²⁵ Kué'ēn ña ntántikín ñá ne, nantóto ña ñā, ntáka'an ña:

—¡Nakakū ntó nti, Tó'ō nti, tsí doko sa téni o! —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jesuu ni ña:

—¿Nté kui ntaú'vī ntú nto? ¿Nté kui ña kue'e ntu ntákuinti'xe nto? —ka'an ña.

Kidáa ne, náakuntítsi ña, kaka'an ñá ni tátsin san ni ntūte sán ne, kūkadin. ²⁷ Koó dā kúdu'va ña ñu'u tun ntōó san, ntátsixe'e tā'an ña:

—¿Neé ntu ña'a ña sá'a? Tsí un tsi nte tátsin san ni ntūte san kade ntaa é káka'an ña —ka'an ña.

Ntuvi ñátí, ña ntoo ñuú Gadara, ñá ñu'u é ña vá'ā nima i
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Dā xee ñá uun xo diñi ntute san mí tuví ñuu é nani Gádará ne, úvi ñatíi ntíi ña nú ñaña kapūsantu kán ne, xée etsin ña mí tuví Jesuu. Ntú'u é ña vá'ā san nima ñá ntuvi ñá ne, dōo diin ña. Ntaú'ví ña'a san é kuíta ntí'xin ña mí ntoo ña. ²⁹ Ntáka'achu'u ntáa ñatíi san, ntáka'an ña:

—¿Ntē ntú koo vií nto nī ntí, I'xá Xuva kō? ¿Vēxnánto'o ntu nto ntí di'na dá xēe ntúvi i é ntō'o nti? —ka'an ña.

³⁰ Da'a sán ne, ñu'u kutsin, ntaé'xi ti.

³¹ Ntaíkan é ña vá'ā san da xe'e nta'a Jesuu: —Te nakuitā ntó nti ne, ta'xi nto é kí'ví nti nima kútsín san —ka'an.

³² Kaka'an Jesuu:

—Kuē'en —ka'an ña.

Ne, ntíi é ña vá'ā san nima ñátíi san, kúkí'ví nima kútsín san. Un ntíi ntíi kútsín san ínu ti, kue'en tí xi'nti kán, ne, náko'xó nuu ti kúñu ti nu mínī san. Ikān tēnī ntíi ntíi ti.

³³ Ínu ña ntáde kuenta kútsín san, kunú'u ña ñuú ña kán ne, ka'an ntáa ñá ni ñá'a san un ntí'í e kúvi, nté o kúvi ni ñá'a, ña é ñu'u é ña vá'ā san nima i. ³⁴ Un ntíi ntíi ña ñuú i sán ne, xée ñā mí tuví Jesuu. Dā íni ña ña ne,

ntáka'an ñá'a san ni Jesuu, na vii ñá da xe'e, na ntáka ña ñuú tsikan.

9

Dā ntavá'a Jesuu úun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu i

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Kidáa ne, ínū Jesuu tún ntōó ne, itā nti'xin ña mínī sán ne, náxee ña ñuú mīi ña. ² Kidáa ne, xee ní'i ñá'a san uun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu i, ntekú ña chidō. Dā íni Jesuu tsi dóo ntákuinti'xe ña vexní'i ñā sán ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu i san:

—Ō dá', naxnuu ini o, tsí e dé ka'nu ini u ni o kuétsi o —ka'an ña.

³ Ntá tsi mastrú leí san ne, dē kuení mii ñā: “É kuān ó kaka'an ñá sá'a ne, dotō tsí kaka'an ña tú'ūn é da mii tsi Xuva ko kūvi ka'an ña”, dé kuení ña. ⁴ Ntá tsi ini Jesuu neé ntádē kuení ña, ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dóo kīni o ntádē kuení ntu nto?

⁵ ¿Nee iña é dií ka ña ntii tu'un é ká'án u, te kuiní ntó, o é ká'án u: “Kada ntaa ka'nu ini u kuétsi o”, o é ká'án u: “Nakuntítsin ne, kakan ve”? ⁶ Ntá tsi ntio ko é kūtuni nto tsí kuvi vii u, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi, é káda ka'nu ini u kuétsi ntō ñuxiví a —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu i san:

—¡Nakuntítsin ne, naki'in chido o né, kunú'un nú vi'i o kán! —ka'an ña.

⁷ Kidáa ne, náakuntítsi ña, kunú'u ña nú vi'i ñā. ⁸ Dā íni ña'a san sá'a né, dōo u'ví ña. Ntáka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō é xé'é ña é kūvi vii ña'a san vatā o dé Jesuu.

Dā kána Jesuu Máteu

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Dā ntáka Jesuu ikān ne, kué'ēn ká ña. Íni ña uun ñatíi, ñá nani Máteu. Tuví ña mí kaido ña diu'un xōo san iña ñá ñuú Roma. Kaka'an ñá ni ña:

—Kuntikín ko —ka'an ña.

Náakuntítsi Mateú san ne, kué'en ña kúntikín ñá ña.

¹⁰ Uun ito ne, dá tuví Jesuu má vi'i kán ne, ñá te da dīi ña ntaído diu'un xōo san xee ña, ni tuku ña'a, ña kini ntáa di. Dadíi tsi intóo ña nú mēsa ni Jesuu ni ña ntántikín ña. ¹¹ Dā íni ña fariseú san ne, tsixe'e ñā ña ntántikín Jesuu:

—¿Nté kui ntaé'xi dadíi ntú mastru ntó san nī ña ntaído diu'un xōo san ni ña iō kuétsi i san? —ka'an ña.

¹² Dā téku Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá é vā'á o ni i ne, ña ntántio ña medíkū; mii tsī ña ntánchokuví san. ¹³ Kue'ēn ntó ne, nakuā'a nto tú'ūn sa'a, vata koo é kūtuni nto nee iñá ncho ka'an sá'ā: “Ñá tē doméni é ntio ko, tsi é ntio kó ne, na ntūnta'ví ini nto ta'an nto.” Kuan ō ka'an Xúva kō. Tsí xu'ú ne, ñá te ña'a é vā'a véxnantuku ú, tsí ña'a é iō kuetsi i —ka'an ña.

Dā tsixe'e ña Jēsuu nté koo vii ña da ntaíntóo ixu ñā

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Kidáā ne, xéē ña ntántikín Juaán san mí tuví Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui ntí'í nī ña fariseú san ne, ntaíntóo ixū ntí, ntá tsi ña ntántikín ntó ne, ña ntáde ña? —ka'an ña.

¹⁵ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá kuntoo nta'xa ntu ña kaxee viko mí tánta'a ña'a dá tuví dukuān ña tánta'a san ni ñā? Tsi xée ūra i é ntáka ña tánta'a san mí ntóo ña ne, kidáā né, kuntoo ixu ñā.

¹⁶ Te nāteé nuu ō doo tsudé ne, ñá nāxntéé nuu o doo é vāta natíxī du'nu áta kō mí ntátsin, tsí ntatsin xtuku te natíxī doo xée sán ne, díí díí ka kukue'e ntatsin. ¹⁷ Ntē ña tsu'un o ntute tñti'o xee ini tsá'a atā e kúvi ñā, tsí ntatsin ñā sán ne, kañi ntí'i ntute ti. Nté ñā san ña kaidiá'vi ká i di. Tsi tsu'un o ntute tinti'o xee ini tsá'a ñā xéé, vata koo é xntii ntuvi nuu i —ka'an ña.

Íñā diókō Jairu ni ñādí'í, ña tñn nta'a dōo Jesuu

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Da ñā káka'an Jēsuu ni ñá ne, xée ūun ña'a ña tsiñu i, inchí'ti ña nūu Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Dā ve xí'i a diókō ko. Ntá tsi te kí'xi nto ne, te tñn nta'a nto i né, ntoto —ka'an ña.

¹⁹ Nákuntítsi Jēsuú ne, kué'en ñā kántikín ñá ña, ni ūn ntí'í ntí'í ña ntántikín ñá di.

²⁰ Kidáā ne, vé'xi uun ñadí'í ata Jesuu. Ñadí'í san ne, é ūxuvi kuía é kaeti niñi ña. Xée etsin ña ata Jēsuú ne, tñn nta'a ña ntēte doo ña. ²¹ Tsí dé kuení ña: “Te da mii tsi dū'nu ña tñn ntá'a ú ne, ntuvá'a u”, kuini ña. ²² Xkokōto Jēsuu áta ñā ne, íni ña ña. Kaka'an ñá ni ñā:

—Ō dá', naxnuu ini o, tsi é ntuvá'an, tsi kuínti'xe o ko —ka'an ña.

Ne, ura dú'va tsi i ntuvá'a ña.

²³ Dā xee Jēsuu nú vi'i ña tsiñu i sán ne, íni ña ña ntánakueku san; tēkú ña é kō

da ntákachu'u ntáa ña'a san ntaéku ña ne, ²⁴ kaka'an ñá ni ñā:

—Koo xio nto. Nā te ni xí'í tun; kūdii kakidí tun —ka'an ña.

Da xkuntéé ña'a san Jesuu. ²⁵ Ntá tsi dā kíñu'u ña ña'a san kí'i kán ne, kúkí'ví ña má vi'i kán ne, írkāa ña nta'a tún ne, nákuntítsi tun. ²⁶ Kidáā né, kūtuní un ntí'í ntí'í ña ñuú i é ntoo etsin nté ō kúvi.

Dā ntavá'a Jesuu uvi ñá'a, ña kuāa

²⁷ Dā ntáka Jesuu íkán ne, uvi ñá'a, ña kuāá, kuntikín ñá ña, ntákana ña ña:

—¿Ntūnta'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvií! —ka'an ña.

²⁸ Dā ita ntí'xin Jesuú san má vi'i kán ne, xée etsin ña kuāá san mí tuví ña. Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto e kuvi vii u sá'ā? —ka'an ña.

—Ntákuinti'xe ntí nto, Tó'ō ntí —ka'an ña.

²⁹ Kidáā ne, tñn nta'a ña ntuxnūu ñā, kaka'an ña:

—Na kúvi vata tsí ó ntákuinti'xe nto —ka'an ña.

³⁰ Kidáā né, nāxi'i ntuxnúu ña. Dōó ka'an Jēsuu ni ña:

—Kuenta tsí vii nto vata koo é ña kutúni ñá'a san —ka'an ña.

³¹ Ntá tsi ura tsí i dá kunú'u ña ne, eni ntu'u ña ntáka'an ñá ni ūn ntí'í ntí'í ña ñuú tsikan nté ō dé Jesuu ni ña.

Dā ntavá'a Jesuu úun ña ñí'í

³² Dā ve tsi ntáka Jesuu ni ña ntántikín ñá ne, xee ní'i ña'a san uun ña ñí'í, ña nuu é ña vá'ā nima i. ³³ Dā nakuíta Jesuu é ña vá'ā san ne, nāka'an ñá ñí'í san. Koó dā kúdu'va ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¿Nté uun ito vata káni o é kuan koo kúvi ñuú Israee! —ka'an ña.

³⁴ Ntá tsi ña fariseú san ne, ntáka'an ña:

—Kūdii tó'ō e ña vá'ā san kaxe'e é kúvi vii ña sá'á nakuitā ñá é ña vá'ā san —ka'an ñá ña Jēsuu.

Dā ntúnta'ví ini Jesuu ñá'a san

³⁵ Ika Jesuu un ntí'í ntí'í ñuú kuetsi ni ūn ntí'í ntí'í ñuú na'nu, kanakuā'a ña má vi'i mí ntánataká nuu ña Israee san, kaka'an ntódo ña tú'ūn é vā'á san iña mí kadē kú've Xuva kō. Kantavá'a ña da nēé ka nuu i kuí'i e ntákuvi ña'a san. ³⁶ Dā íni ña é ña te da díí ñá'á san ne, ntūnta'ví ini ña ña tsi dóo ntánto'o ña é xoxo káde i ña kuenta. Vata

ntáa le'ntu é xoxo páxtu ti ntáa ña. ³⁷ Jesuú ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña:

—Dóo iō ñá'a é vāta tekú ña tú'un Xuva kō, ntá tsi ña titín ña'a ña ntáka'an ntódo san. Vata ntáa matu e dóo kuáan ne, xōxó kue'e ñá'a é ta'vi ña. ³⁸ Dukuān ne, kákan ntō Tó'o itú san na taxnū ña ña'a, ña ntáde tsiñu, e kitá'vi ña itú san —ka'an ña.

10

Dā náxaxnuu Jesuu úxuvi pustru ña
(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Kāna Jesuu úxuvi ñá'a, ña é víi pustru ña ne, xé'e ña é kuvi nakuitā ña é ña vá'a san, é kúvi ntavá'a ña ña'a san un ntí ntí nuu i é ntákuvi ña.

² Du'va nanī pustru, ña é uxuví san: ña é kuvi ūun ne, Simuun ña (Pedru nani ñá di), ni enī ñá, Andree; ni Sántiaú, ni enī ñá, Juaan, ntuvi í'xá Zebedeu; ³ Felipe, ni Bártulu, ni Tūmaá, ni Māteu, ñá kaido diu'un xōo; ni Sántiau, í'xá Alfeú, ni Tādeú, ⁴ ni Sīmuun, ñá kaduku ntée ña uve ta'an Zelote, ni Júda Iscāriote, ña é díko Jésuu.

Taxnūu Jesuú pustru ña é na kika'an ntódo ña
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Taxnūu Jesuu ña é uxuvi ñá'a san ne, kaka'an ñá ni ña:

—Ñá ku ñe'ē nto mi ña ntákuinti'xe ña Xuva kō; ntē ña ku ñe'é nto mí ntoo ña Samariá san di. ⁶ Ntá tsi kue'ēn nto mí ntoo ña Israee, ña é vāta ntáa a le'ntu é kunaa ntáa ña. ⁷ Da nī ntaíka nto ne, ká'an ntódó nto tsí é xee étsin ntuvi dá kani ntu'u Xuva ko kadā kú'vē ña. ⁸ Ntavá'a nto ña nchokuvi; nantōto nto ña xi'i; ntavá'a nto ña é ntee kui'i é kánakó'xo kúñu i; nakūnu nto é ña vá'a san. Dómēni ní'i nto é kúvi víi nto sá'a. Dukuān ne, ña kí'i nto xā'ví i nee é víi nto.

⁹ Ña kuído nto ōro, nté diu'un kui'xin, nté diu'un kuaan, ¹⁰ nté itīn nto é kú'un iña ntó itsi kán. Nté ña kuni'i nto uun na'a dú'nu nto, nté nti'xen nto é nādama nto, nté tatun ntō, tsí ña ntáde tsiñu ne, da miī é nī'i ña é ka'xī ña.

¹¹ Da nēé ka ñuú, tē lú'nti te ká'nu, mí xēe ntó ne, ntuku ntō xoó ña'a, ña é vā'a ne, kuntooto ni ña dā nté ntāka nto ñuú tsikan. ¹² Te kúk'vi ntō má vi'i kán ne, ká'an nto ni ña Ntiusi. ¹³ Te vā'a nti'xe ña'a sán ne, ká'an nto, na kuē'é Xuva kō é kūntoo vá'a ña. Tē ña vá'a ña'a ña ne, ñá kuntooto

vá'a ña. ¹⁴ Tē ña ta'xi ña é kuntōo nto ne, o ña kuintí'xe ña é ntáka'an ntó ne, nakidi nto nti'xen nto xákā ñuú san te ntaka nto ikán. ¹⁵ Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí díi ka vá'a kōo iña ñuú Sodoma ni ñuú Gomora é kōo iña ñuú tsikan ntuvi tē xe'é Xuva kō é ntō'o ña.

Nuu i é nto'o kō

¹⁶ 'jKoto nto! Kataxnūu ú nto é kī'in ntó vatā ó kañe'e a lé'ntu mé'ñū tina kú'ú san. Kantio e dóo ntíto víi nto vatā ó de koó san, ntá tsi víi nto vata kaa paloma, é ña te díin ti. ¹⁷ Kuenta tsí víi nto, tsí ña'a sán ne, kí'in ní'i ña nto nū ña tsíñu i sán ne, kani ña nto ntuku iní vi'i mi ntánataká nuu ña Israee san. ¹⁸ Ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu na'nu i san ni ntā'a reí san kuenta iñá ko vata koo é ká'an ntó kuenta iñá ko ni ña, ni ñá'a, ña e ñá ini Xúva kō. ¹⁹ Ntá tsi te ntāda ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ñá ku itsu'un ntō nee é ká'an nto. Tsí ta'xi Xuva kō nté koo ka'an ntó ura tsíkan. ²⁰ Ña te mí ntō é ká'an nto kídaa, tsi Espiritū Sántū san ta'xi ña tú'ūn é ká'an nto.

²¹ Ñatí san ne, ntada ña kuenta éni ña nta'a ña'a e ka'ní ña ña ne, uva í'xá san ne, kuan kōo víi ña ni í'xá ñá di; í'xá san ne, kí'i nchu'vi ña uva ña ne, ka'ní ña ña. ²² Ñá ntōo kue'en ña'a san nto kuenta iñá ko. Ntá tsi xoó ña'a kutíi ña dā nté nainu xtuku ú ne, nakáku ña. ²³ Dā ntádē xení ña ni nto ūun ñuú ne, kunu nto kue'ēn ntó tuku ñuú. Tsí nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō, ñá kunē'é nto xee nto un ntí ntí ñuú é ntoo ñuú Israee dí'na dá nainu xtúku ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi.

²⁴ Nté uun ña kanakuā'a san é díi ka ka'nu ña'a ña é mastru ñá ne, nté uun ña kade tsiñu san é díi ka ka'nu ña'a ña e tó'o ña. ²⁵ Vata ō kúvi mastrú san ne, kuan kōo kuvi ña ntántikin ñá di. Vata ō kúvi tó'o ña ne, kuan kōo kuvi ña kade tsiñu iña ñá di. Tē ntáka'an ñá'a tsí xu'ú e tó'o e ña vá'a sán u ne, kuan tsi kōo ka'an ñá iña ntó di.

Xoo é u'vī ko
(Lc. 12:2-7)

²⁶ Ñá ku u'vī ntó ña'a. Tsí ña tuví nee iña é tuví xu'ú vevii é ña tuví díto rkontúvi; ña tíví nee é ntáde xu'u o vevii é ña kutúni ña'a san. ²⁷ Nēe é káka'án u ni ntō dá nēe ne, ká'an nto ni ñá'a sán ntuvi a. Nēe é tekú nto é káka'an xú'u ú ni ntō ne, kachu'u ntó nte díki vi'i nto kan. ²⁸ Ñá ku u'vī ntó ña'a, ña é kúvi ka'ní da miī kúñu kō, ntá tsi ña kuvi ka'ní ña nima ko. Xuva kō é u'vī ntó ña, tsí

divi ñā é kuvi nantĩ'i ñā nima kó nī kúñu kō dô'vi kan.

²⁹ Kūdii uun séntavu ntádiko ñā uvi a láā skuaán san. Ntá tsi nté uun ti ñā kuví ti, te Xuva kō ñā ntío ñā. ³⁰ Ntō'ó ne, un tsi nté idi diki nto ntánté'vi. ³¹ Dukuān ne, ñá ku u'vī nto, tsí dií dií ka nuu á'vi nto é vāta ntāa a láā sán, kuān te titín ti.

Ñā ntáka'an é ini Jesuu (Lc. 12:8-9)

³² 'Un ntíí ntíí ñā'a, ñā ntáka'an nuu ñā'a san e ini ñā kó ne, ká'ān ú ni Uvā kó, ñā tuví e dukún kán, tsí ini ú ñā di. ³³ Ntá tsi tē xoó ñā'a kaka'an ñá ni ñā'a san e ñá ini ñá ko ne, ká'ān ú ni Uvā kó, ñā tuví e dukún kán, tsi ñá ñi ú ñā di.

Ntánāa ñā'a kuenta iña Jesuu (Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Tē kuiní nto ne, vé'xī u é kūntoo vá'a ñā'a ñuxiví a. Ñá te vé'xí u é kūntoo vá'a ñā, tsi vé'xí u é na nāa núu ñā. ³⁵ Tsi vé'xí u é na nāa núu i'xá ni uva ī, é nāa núu dióko ñā ni di'ī ñā, é nāa núu énu ñā ni ñuntíi ñā. ³⁶ Kí'i nchu'vi ñā ñavi'ī mii ñā.

³⁷ 'Tē xoó ñā'a é dií ka ntio ñā di'ī ñā ni uva ñā é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ñā é kuntikín ñá ko. Ne, tē xoó ñā'a é dií ka ntio ñā i'xá ñā ō dióko ñā é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ñā é kuntikín ñá ko. ³⁸ Tē xoó ñā'a ñā ntío ñā kuví ñā kuenta iñá ko dá kantikín ñá ko ne, ñá tē neé nuu á'vi ñā é kuntikín ñá ko. ³⁹ Tē xoó ñā'a dóo ntio ñā é koo é vā'á ntuvi iña ñā ñuxiví a ne, ñá nī'ī ñā é vā'á e dukún kán. Ntá tsi tē xoó ñā'a nakunáa ñā ntuvi iña ñā ñuxiví a kuenta iñá ko ne, ní'ī ñā ntuvi vā'á iña ñā e dukún kán.

Dómēni é duku ntée o (Mr. 9:41)

⁴⁰ 'Tē xoó ñā'a kade ñā ni ntō é vā'á ne, diví ú kade ñā nī ko é vā'á di. Tē xoó ñā'a e vā'á ó de ñā nī kó ne, vā'á ó de ñā nī ñā táxnūu kó di. ⁴¹ Tē xoó ñā'a e vā'á ó de ñā ni ūun ñā'a kuenta iña i é kākā'an ñá naa Xuva kó ne, ní'ī ñā é vā'á vata kaa domēni é kāduku ntée ñā ntáka'án naa Xuva ko. Tē xoó ñā'a e vā'á ó de ñā ni ūun ñā'a, tsi dóo vā'á ñā'a ñā ne, ní'ī ñā é vā'á vata kaa domēni é kāduku ntée ñā é vā'á ñā'a san. ⁴² Tē xoó ñā'a kué'e ñā uun e'xin ntute vī'xin é kō'o uun á na kuetsi, na kantikín ko ne, nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ni'ī ntí'xe ñā domēni —ka'an Jesuu.

11

Dā táxnūu Juaan Bautista ñā ntántikín ñā mí tuví Jesuu (Lc. 7:18-35)

¹ Dā kúvi teé tsiñu Jesuu úxuvi ñá'a pustru ñá ne, ntaka ñā ikan, kūka'an ntódo ñā ta'án ñuu ta'án ñuú, kanakuā'a ñā ñā'a san.

² Da nii nuu kutū Juaán ne, kūtuni ñā un ntí'ī nuu i é kade Cristú ne, táxnūu ñā ñā ntántikín ñā ³ é tsixe'e ñā Jēsuu té divi ntí'xe ñā é ká'an ñátā san kídaā tsí ki'xi ñā, o te kuntetū ká ñā tuku ñā'a.

⁴ Kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Kue'ēn nto mí tuví Juaán ne, ká'an nto ni ñā nuu i é ntátekú nto ni nūu i é ntaíni nto. ⁵ Ká'an ntō tsi náxi'í ntuxnūu ñā kuāā, tsi náka ñā xné'e, tsí ntuvá'a ñá kanakó'xo kúñu ī, tsi nátekú ñā lo'ō, tsi ntóto ñā xi'ī, tsí kaka'an ntódo u tú'un va'á iña Xuva ko ni ñá ntā'ví san. ⁶ ¡Nté kuān nte vā'á ó ni ñā'a, ñā é ñā kákuka'an núu i ko! —ka'an ñā.

⁷ Dā kunú'u ñā ntántikín Juaán san ne, eni ntu'u Jēsuu kaka'an ñá nī ñā'a, ñā e dóo titín, ñā ntántoo san, kuenta iñá Juaan:

—¿Nee iñá ntu ixkoto nto má kū'u kan? ¿Vá ixkoto ntú nto choo é kākantá nuu da kainu tatsín san? ⁸ ¿Nté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kōto ntu nto uun ñā kuika, ñā é nuu doo e dóo va'a? Ñā kuān ntāa sán ne, nú vi'ī reí san ntoo ñā. ⁹ ¿Nté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kīni ntó uun ñā'a, ñā kaka'án naa Xuva ko? Juaán ne, kaka'an ntí'xe ñā naa Xuva ko ne, dií ka ka'nu ñā'a ñā é da xōó ka ñā'a, ñā e ntáka'án naa Xuva ko. ¹⁰ Tsi uve na'a tú'un Xuva ko, kākā'an iña ñā:

I'a táxnūu ú maú ko é kodo nuū ñā, é nakōo tú've ñā itsi mí kī'in, ka'an. ¹¹ Nuū é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí xoxó ñā'a, ñā e káku ñuxiví a, e dií ka ka'nu ñā'a ñā é Juaan Bautista. Ntá tsi xoo ñā'a é dií ka lú'nti ñā mí kadē kú've Xuva kō ne, dií ka ka'nu ñā'a ñā é Juaán san.

¹² 'Nté ntūvi dá eni ntu'ū Juaan kaka'an ntódo ñā ne, un tsi da nté vevíi ne, ncho víi ñā'a san dú'xen ni ñā'a, ñā ntáduku ntée Xuva kō. Ñā ntákudiin san ne, ncho nantĩ'i ñā ñā. ¹³ Un tsi da nté xeé Juaán san ne, un ntíí ntíí ñā ntáka'án naa Xuva ko kídaa, nī lei Muísee ne, ntáka'an ñá nté koo kuvi ntuvi dá kixkadā kú've Xuva kō. ¹⁴ Tē ntio nto é kuñti'xe nto ne, tsí Juaán san ne, divi ñā é Elia ñā. ¹⁵ Xoo é kátekú i ne, na kīni ñā.

¹⁶ ¿Nee iñá ntu é natee ta'an o ña'a san, ña ntántoo vevii, ña é ñá ncho tekú i? Vata ntáa i'xá e ntánadiki nu â'ví kân ntáa ña, i'xa é ntáka'an ní'i tã'an i: ¹⁷ “Nakuékū nti choo iña viko ña tánta'a san ne, ñá ni ite'e ntō; ita nta'xa ntí vatā ó kaita ña da kaíntu'xi ña'a ne, ña ni éku ntō”, ka'an na. ¹⁸ Tsí ki'xi Juaán san ne, ntē ñá ini xi'i ñá ne, ntē ñá ini e'xi ñá ne, ntáka'an ña'a san tsí nuu é ña vá'ā nima ña. ¹⁹ Vevii ne, xéē ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kae'xí u ne, kaxi'i ú ne, ntáka'an ña tsi dóo ini e'xí u, dóo ini xi'i ú di ne, ntáka'an ña tsí xu'ú ne, dōo vá'a tiin ú nī ña ntaído diu'un xōo san nī ña kini ntáa san. Ntá tsi kutuni ko tsi dóo ki'in iní nti'xe Xuva kō da ntaíni o nté o de ña ntántikin ña —ka'an Jesús.

*Ñuu mí ña ni kuintí'xe ña'a san
(Lc. 10:13-15)*

²⁰ Kidáa né, eni ntu'u Jēsuu kade tíi ña nī ña ñuú i san, mí dóo ki'in itó ede ña nuu i é dóo na'nu, tsí ña ni náti vi iní ña kuétsi ña. Kaka'an ña:

²¹ —¿Ña ntá'vi ide ntu nto, ña ñuú Coraziin! ¿Ña ntá'vi ide ntu nto, ña ñuú Betsaida! Tē dí ni iní ña ñuú Tiru ni ña ñuú Siduun núu i e dóo na'nu é iní nto ne, nté ēmá tsi é náti vi iní kue'en ñá ne, ínū ña doo lakí ne, dá'vi ñá diki ña xáa vātā xkoó ini ña dá ntoo nta'xa ña. ²² Ntá tsi kaka'an u ni nto, tē xee ntúvi é xntékú kú'vé Xuva kō ne, ní'i ntō e díi díi ka nto'o nto é vāta káa ñuú Tiru ni Siduun, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. ²³ Dívi ntō, ña ñuú Capernaú ne, dōo kuika ntō né, dōo ntáde na'nu ña'a nto. Ntá tsi nakuítá nuu ña nto dô'vi kan, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. Tē dí ni iní ña ñuú Sodoma núu i e dóo na'nu é iní ntó ne, tuvi dukuan ñuú tsikan nté vevii. ²⁴ Ntá tsi kaka'an u ni ntō tsí díi ka donchu'vi koo nto'o nto, é vatā o kúvi ñuú Sodomá tē xee ntúvi é xntékú kú'vé Xuva kō —ka'an Jesús.

*Ki'xi nto nī kó ne, ní'i nto dā'na
(Lc. 10:21-22)*

²⁵ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu:

—Ntadiá'vi nto, Xuvā ko, Tó'ō e dukún kân ni ñūxívi a dí, tsí xnuu xu'ū ntó nuu i é nuu é ntaā í san é ña kiní ña dóo ki'in iní í san nī ña dóo tu'vé i sán di ne, nañē'e ntó ña ntá'ví san. ²⁶ Kuán ō dé nto, tsí kuan ō ntío nto é vii nto —ka'an ñá ni Xuva kō.

²⁷ Kaka'an xtúku Jēsuu:

—É ta'xi Xuva kō é un nti'i nuu i ntá'a ko. Xōxó ña'a é iní nti'xe ña xoo é I'xá Xuva ko,

da mii Uvā kó ini ña. Xōxó iní i xoo é Xuva kō, da mii tsi I'xá ñá, ni da xōo ka ña'a é ntío I'xá ña é kūtuni ña. ²⁸ Ki'xi nto, un nti' nti' nto e ntákuitā nto kuenta iña tsiñu e ntáde nto, ni kuēnta iña i e ntánto'o nto ne, ta'xi u é kūntoo da'na nto. ²⁹ Kuntikin ntó ko ne, nakuā'a ú nto. Tsí ña te díin u, ñá te ka'nu ñā'a ú ne, ní'i nto dā'na. ³⁰ Nā vī'xín kaa itsi ko, ntē ña nti tu'ún tsiñu é tā'xi ú nto di —ka'an ña.

12

Dā tñn pustrú san xoko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Kidáa ne, itā nti'xin Jēsuu má trigu kán ntuvi dá iō dá'na. Ntáka'in ña ntántikin ñá ne, tñn ña xoko trigú san ne, da é'xi ña. ² Ntá tsi dā ini ña fariseú san ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Uun ō ntáde ña ntántikin nto é dóo xií kaa é vīi o ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

³ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Vāta nakua'a ntu nto nte o dé Davii da kákin ña kídaa, ni ña ntini'i ñá? ⁴ Kúk'ví ña má vi'i Xuva kō né, e'xí ña tañú'u kuiko e dóo xií kaa é ka'xí ña, tsí da mii tsi dūtú san nta'é'xí ña tañú'u tsikan. ⁵ ¿Ō vata nakua'a ntu nto mí uve na'a kaka'an léi Muísee? É dūtú san ntáde tsiñu ña ini ukún ka'nu kân ntuvi dá iō dá'na ne, ña túvi nēe nuu i é kīni kaa ntáde ña. ⁶ Kaka'an u ni ntō tsí i'á tuví e díi ka ka'nu é xukún ka'nu san. ⁷ Nā iní nto neé ncho ka'an Xúva kō dá kakā'an ña sá'ā: “Nā tē doméni é ntío ko, tsi é ntío kó ne, na ntūnta'ví ini nto ta'an nto”, ka'an ña. Tē dí ni ñe'e diki nti'xe nto sá'ā ne, ñá ni ká'an ntée nto ña'a, ña é ña tuvi kuétsi i. ⁸ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, xu'u é kadē kú'vé u ntuvi dá iō dá'na di —ka'an ña.

Ñatíi, ña é itsi ntá'a i

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ntáka Jēsuu íkân ne, kúk'ví ña iní vi'i mí ntánataká nuu ña Israee. ¹⁰ Íkân tuví uun ñatíi, ña é itsi ntá'a i. Tsixe'e ñā'a san Jēsuu:

—¿Ña xii kaa ntu é ntavá'a o ña'a ntuvi dá iō dá'na? —ka'an ña.

Kuan ō ka'an ñá vata koo é nī'i ña é tsi'i kuétsi ña ña.

¹¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Xōó ña'a nto, te ūun kudii á le'ntu nto ió ti ne, te kō'xó nuu ti xavi ntuvi dá iō dá'na ne, ¿ñā ntu natavá nto ti? ¹² ¿Ñā ntu te díi ka nuu á'vi ña'a san é a le'ntu? Dukuān ne,

ñá te xīi kaa é vīi o é vā'á ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

¹³ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ñatīi san:

—Nakaan nta'a o —ka'an ña.

Nákaa nti'xe ña nta'a ña ne, ntuvá'a vata tsi kaa nta'a ña é uun san. ¹⁴ Kidáā ne, ntīi ña fariseú san ne, natīin ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

É kā'an Ísaia iña Jesús

¹⁵ Kūtuni Jesuu nté o dé ña fariseú san.

Ntáka ña ikān ne, ñá te da dīi ña'a intīkin ñá ña ne, ntavá'a ña un ntīi ntīi ña nchokuví san. ¹⁶ Kaka'an ñá ni ñá'a san é ña ká'an ña nte o dé ña. ¹⁷ Kuan o ka'an ñá vata koo é kūntaa é kaka'an ñá ka'an naa Xuva ko kídaā, ñá nani Ísaia:

¹⁸ I'a tuví ña kade tsiñu iñá ko, ña e náxaxnúu ú,

divi ña e dóo ntio ko, e dóo diní ko ni ña.

Taxnúu ú Espíritū Sántū kó ni ña ne,

ka'an ntódo ña dá kanīi ñūxiví san nté koo ni'i ña é vā'á nta'a Xuva kō.

¹⁹ Ñá nāa núu ña, ntē ña káchu'ū ña.

Ntē xoxo tekú i tátsin ña itsi kān.

²⁰ Ntē ña ká'nu ka ña choo é tā'nu, ntē ña nantá'va ña metsa é dā vé kakene u'me

un tsi da nté kūvi vii ña é kōo é vā'a.

²¹ Kuenta iña ñá ne, kuntetu dá kanīi ñūxiví san é ni'i i é vā'á nta'a Xuva kō,

ka'an Ísaia.

Dā ntáka'an ñá'a san é nuu é ña vā'a san nima Jesús

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Xee ní'i ña uun ñatīi mí tuví Jesuu. Ñatīi san ne, skuaa ña ne, ñi'i ña di, tsí nuu é ña vā'a nima ña. Ntavá'a Jesuu ñá ne, naka'an ñá ne, nākoto ña. ²³ Koó dā kúdu'va un ntīi ntīi ña'a san, ntáka'an ña:

—¿Vá ña sá'á ntu é i'xá ika Dāvii? —ka'an ña.

²⁴ Ntá tsi dā téku ña fariseú san ne, ka'an ña:

—Kūdii Belsébuu, tó'ō e ña vā'a san, kax'é e é kākuví kade ña kanakunu ña é ña vā'a san —ka'an ña.

²⁵ Ini Jesús nee é ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—Da nēé ka ñuu mi ntánāa mí ña ne, kunaa. Uun ñuú, o uun ñavi'i é kuví ña uvi dava ña ne, ñá kūtīi ña, tsí kīi nteé xio ta'an mii ña. ²⁶ Te mii tó'ō e ña vā'a san kanakūnu é ña vā'a nī'i i ne, ntánāa mí i. ¿Nté ntu koo ni'i ntii i é vii í, kuan? ²⁷ Divi

ntō ne, ntáka'an nto é kanakūnu u é ña vā'a san kuenta iña Belsébuu, tó'ō e ña vā'a san. ¿Xoó ntu kuenta iña í kanakūnu ña ntántikin nto é ña vā'a san? Ña ntántikin ntó san ne, divi ña é ini ña tsí ña te kuenta iña tó'ō e ña vā'a san é kūvi nakunu o é ña vā'a san. ²⁸ Xu'ú ne, kuenta iña Espiritu Xuva kō san é kanakūnu ú e ña vā'a san. Dukuān ne, e xée Xuva kō mí ntoo nto é kadē kú'vē ñá iña nto ve.

²⁹ ¿Xoó ntu kuví k'vi i má vi'i ña dóo xení i é ki'i dú'u iña ñá tē ña di'na ki'ní ña ña? Kidáā ne, kuví ntada ixu ña vi'i ña.

³⁰ Xoo é ña kakuini'i i kó ne, ñá kañē'e ñá da xe'é ko. Xoo é ña kánatee kuitin i iñá ko ne, katsoo xaa ña.

³¹ Tsíkān é kaka'án u ni ntō tsí kada ka'nu iní Xuva ko ni ñá'a san kuétsi ña, da nēé ka nuu i é vii ña, é ká'an ña, ntá tsi te ká'an kīni ña iña Espiritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ña. ³² Xoo é ká'an ntée i ko, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi ne, kuví kada ka'nu iní Xuva ko ni ña, ntá tsi xoo é ká'an ntée i Espiritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ña nté vevii, nté ntūvi é vē'xi.

Kutuni ko nté kaa utun san te kīi kiti i (Lc. 6:43-45)

³³ Te vā'á utun sán ne, vā'a kiti i. Tē ña vā'a ūtun sán ne, ña vā'a kiti i. Kutuni ko nté kaa utun san te kīi kiti i. ³⁴ ¿Tatá koo nto! ¿Nté koo kuví ka'an nto é vā'a dá ña vā'a nima nto? Da nēé ka é nuu tsitu nima kó ne, divi é kaka'an xú'u kō. ³⁵ Ña é vā'a ña'a ne, vā'a nima ñá ne, vā'a ó kaka'an ña. Ña é ña vā'a ñá'a ne, nuu tsitu nima ñá é kīni kaa, ne, kaka'an ñá é kīni kaa. ³⁶ Ntá tsi kaka'án u ni ntō, tsí divi ntūvi é ta'xi Xuva kō é ntō'o nto ne, ká'án un ntīi ntīi ña'a nté kui kuan o ka'an ñá da nēé ka tū'ūn é dotō tsí ka'an ña. ³⁷ Tsi kídaā ne, ká'an Xuva ko te vā'á nto, o tē ña vā'a nto kuenta iña i é ká'an nto —ka'an Jesús.

Ña kini ntáa san ntaikan ña nuu i é dóo ka'nu

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Kidáā ne, nantíko kōo mastrú leí san nī ña fariseú san, ntáka'an ñá ni Jesús:

—Mastrú, ntio ntí é vii ntó uun nuu i é dóo ka'nu —ka'an ña.

³⁹ Ntá tsi nantíko koó ña, kaka'an ña: —Koó da ña kini ntáa san, ña é ña ntákuinti'xe i san, ntio ña nuu i e dóo ka'nu. Ntá tsi ñá kīni ka ña nuu i e dóo ka'nu, mii tsí nuu i é idé ña ká'án naa Xuva ko kídaā,

ñá nani Jōnaa. ⁴⁰ Tsí vata ō kúvi Jonaá san é uni ntúvi, uni níñu inúu ña ini i'xi tsáka ka'nu sán ne, kuan koo kunūu ntú'xi u, xu'u é vēxkúvi ú ñatī. ⁴¹ Vi'i a vé ne, xée ntūvi é kā'an Xúva ko xōo e vá'a i ne, xoo é ña vá'a i, ña ntántoo ntuvi sá'a. Kidáa ne, ña ñuú Nínive san ne, ká'an ntéé ña ña. Tsí ña ñuú Nínive sán ne, nātivi iní ña da téku ña é kākā'an ntódo Jonaa. Vevii ne, i'a xee ú e dií ka ka'nu ña'a u é Jonaa. ⁴² Uun ká tuku ne: Ñadī'i, ñá é ídé reina ñuú Sebá ne, náakuntītsí ña é kā'an ntée ña ña ntántoo vevii. Tsí ña ña é kī'xi ña uun ñuú e dií ka ikā vata koo é tekū ña tú'ūn e dóo kī'in iní i, é kākā'an rei Salamuun. Vevii ne, i'a xee ú e dií ka ka'nu ña'a u é Salamuun.

*É ña vá'a é kantiko kōo
(Lc. 11:24-26)*

⁴³ Te ntīi uun é ña vá'a san nima ñá'a ne, dotō tsí kaika ñuú itsi, kanantukū mí'i kūtuví da'na, ntá tsi ña kaní'i. ⁴⁴ Kidáa né, kadē kuení i: “Ntiko kōo u nú vi'i kó kán mí ntáka u”, dé kuení i. Dā náxeé ne, íxu dukuān. É ntūntoo ne, kaníne ve. ⁴⁵ Kí'ín né, kuntēka ká u'xe é ña vá'a e dií dií ka kini ntáa é ña. Kí'vi ntī'i nima ñá'a sán ne, ikan kuntōo. Kidáa ne, dií dií ka kini koo kuví ni ñá'a san é dī'na. Kuan kōo kuví ña'a, ña é kīni ntáa, ña ntántoo vevii —ka'an Jesús.

*Dī'i Jesús ni ení ña
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)*

⁴⁶ Kaka'an dúkuan Jesuu ni ñá'a sán da xée dī'i ña ni ení ñá ne, ntáñī ña kī'i kán e ncho ka'an ñá ni ñá. ⁴⁷ Uun ña'a ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Dī'i nto ni ení ntó ne, ntáñī ntée ña kī'i kán e ncho ka'an ñá ni ntó —ka'an ña.

⁴⁸ Ntá tsi nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñá:
—¿Xoó ntu é dī'i ko? ¿Xoó ntu é ení ko? —ka'an ña.

⁴⁹ Kāta nteé ña nta'a ña mí ntoo ña ntántikín ñá ne, kaka'an ña:

—Ña sá'a é dī'i kó ni ení ko. ⁵⁰ Tsí da xōo ka ña'a, ña é kade é ntio Uvā kó, ña é tuví e dukún kán né, ña é ení ko, ña é tá'an kó, ña é dī'i kó di —ka'an ña.

13

Nteé nteé tsi kaka'an Jesús iña ñá kaeté xaa ntikín

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Dīvi tsi ntūvi tsikan kīi Jesuu nú vi'i sán ne, kué'en ña kukūtúvi ña diñi mínī san.

² Un vá'a tsi tītín ña'a náaká nuu ña mí tuví ña. Dukuān ne, inuu ña tun ntóo san ne, ikan tsi itúvi ña. Un ntīi ntīi ña'a san ntáñī ñá diñi ntute san. ³ Ná te da dii núu i e ntáa ña ni ñá'a san é kanakuā'a ña ña. Kaka'an ña:

—Uun ntuvi ne, uun ña'a kúkáté xaa ña ntikín. ⁴ Da ñi kaeté xaa ña ntikín sán ne, ío ne, kó'xo itsi san. Xéé láa sán ne, e'xí ti. ⁵ Ío ntikín sán ne, kó'xō mí dóo xuu mí ña túvi kué'e nté'u. Váta tsi e ná'a ne, kēne xuku i, tsi ña túvi mí kī'in xó'o i. ⁶ Ntá tsi da dóo naí'nī ne, xi'i dii xuku i. Tsí ña ni nani'i xo'o i nté'u ne, itsi. ⁷ Ío ntikín sán ne, kó'xō mí kaa xuku íñu. Xi'i núu xuku vá'a san, tsi un tavi nuu tsi xuku íñu san da é'nu. ⁸ Ío ntikín sán ne, kó'xo ñu'u vá'a ne, kīi kiti i. Ío e kīi uun sientu kiti i é uun ditsin í ne, ío ne, kii te ūni díko ne, ío e kīi te ōko u'xi. ⁹ Xoo e katéku í ne, na kīni —ka'an ña.

*Nté kui nteé nteé tsi kaka'an ña
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)*

¹⁰ Kidáa ne, vé'xī ña ntántikín ñá ne, kaka'an ñá ni ñá:

—¿Nté kui kuān ó kantaa ntu nto ni ñá'a san? —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an Jesús ni ña:

—Ntō'ó ne, ntáduku ntée nto é kūtuni nto nuu i é ío xu'u iña i mí kadē kú've Xuva kō, ntá tsi ña ntáduku ntée tuku ña'a san. ¹² Tsí xoo ñá'a, ña é ío iña í ne, ní'i ká ña ne, kué'e ká koo iña ña. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ña tuví iña í ne, naki'i ka é ío iña ña. ¹³ Dukuān né, kuān ó kantaa ú ni ñá'a san, tsi kuān te ntaíto ña ne, ña ntaíni ña. Kuān te ntátekú ña ne, ña ntaíni ña. Ña ntaéni tú'un ñá. ¹⁴ É kūntaa ntí'xe vatā ó kaka'an Ísaia, ña é ka'an naa Xuva ko, dá kakā'an ña kídaa:

Kuān te tekú ña, ntá tsi ña kī'in dikí ña;
kuān te koto ña, ntá tsi ña kiní ña.

¹⁵ Tsí ña sá'a ne, é ntuka'xī nima ñá ne, vata te neé nuu ntído lo'xo ña ne,

kanti'u núu ña,
vata koo é ña kiní ña,
vata koo é ña tekú ña,
vata koo é ña kani tūtun ña,
vata koo é ña ká'an ñá nī ko é ntavá'a ú ña,
kuan ō ka'an Xúva kō,
ka'an Ísaia.

¹⁶ Ntá tsi nto'ó ne, dōo diní nto tsi ntaíni nto ne, ntátekú nto. ¹⁷ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntó tsí ña te da dii ña ntáka'an naa Xuva ko kídaa ne, un vá'a tsi ncho kini ña é ntaíni

nto vevii, ntá tsi ña ni iní ña. Ncho tekú ña é ntátekú nto, ntá tsi ña ni tekú ña.

Kaka'an Jesúsú neé kani tú'un ñña ñá kaeté xaa ntikin san

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Kini nto sá'a ñña ñá kaeté xaa ntikin san. ¹⁹ Te tekú ñña'a tú'un ñña i mí kadē kù've Xuva kō né, tē ñña kani tú'tun ñña ne, ki'xi tó'ō e ñña vā'ā san ne, naki'i nuu tú'ūn é ñnúu nima ñá, vatā ó de láā sán ni ntikin é kō'xó itsi san. ²⁰ Dìvi ntikin é kō'xo mi dóo xuú ne, vata kaa tú'ūn va'á san kaa, e ntátekú ñña'a san ne, ura tsí i xkúntee iní ñña. ²¹ Ntá tsi da ñña ni kuinti'xe vā'a ñña ne, ñña ná'a tsí kutí ñña. Tē ntáka'an ntée ñña'a san ñña ne, tē ntáde xení ñña ni ñña kuenta ñña i e kuinti'xe ñña ne, ura tsí i xtuví mii ñña e kuinti'xe ñña. ²² Ntikin é kō'xó nuu mí kaa xuku ñña sán ne, vata kaa da ntátekú ñña'a san tú'ūn va'á san kaa, ntá tsi dií dií ka ntio ñña é ió ññuxiví sa. Ntánantuku ñña diu'un é kukuika ñña ne, ntákunáa iní ñña tú'ūn va'á san. Ñña kaidiá'vi ká i ñña ñña. ²³ Ntikin é kō'xó nuu ñña'u vā'á san ne, vata kaa te téku uun ñña'a ne, kuinti'xe ñña. Kade ñña é kākā'án ne, ió ntúvi vā'á ñña ñña. Vata kaa ditsin utun vā'ā san kaa, e kíi uun sientu kíti i, o te ũni díko, o te ōko u'xi —ka'an ñña.

Nté nteé tsi kaka'an Jesúsú ñña xuku é ñña vā'ā má trigu

²⁴ Ntāa xtuku Jesúsú nuu i sá'a, kaka'an ñña:

—Mí kadē kù've Xuva kō ne, vata kaa uun ñña'a, ñña e éte xaa ntikin trigu máña ñña kan, kāa. ²⁵ Ntá tsi da ñña ntákidi ñña'a san ne, xée ũun ñña'a, ñña kakune'u iní i ni ñña né, éte xaa ñña ntikin é ñña vā'ā san má trígú san ne, da ínu ñña. ²⁶ Dā kéne xuku trigú san ne, nta'á kití i ne, kéne xuku é ñña vā'ā sán di. ²⁷ Xée ñña ntáde tsiñu ñña tó'o vī'i sán ne, ntáka'an ñña ni ñña: “¿Ñá te ntikin vā'á ntu éte xaa nto máña nto kán? ¿Mí'i ntu vē'xi xuku é ñña vā'ā san?”, ka'an ñña. ²⁸ Kaka'an tó'o vī'i sán ni ñña: “Á tē ñña kakune'u iní i nī ko éte xaa ñña ntikin é ñña vā'ā san”, ka'an ñña. Kidáa ne, ntáka'an ñña ntáde tsiñu san ni ñña: “¿Ntio ntu nto é tú'un ntí xuku é ñña vā'ā san?”, ka'an ñña. ²⁹ Ntá tsi kaka'an tó'o ñña: “Ñá'á, tsí dā ná tú'un nto xuku trigú san ni xūku é ñña vā'ā san. ³⁰ Na kue'nu mii ntuví nuu i da nté xée ntúvi é ta'vi ō. Kidáa ne, ká'an ú ni ñña kata'vī sán te dī'na tu'un ñña xuku é ñña vā'ā sán ne, na ntada ñña dōko í dá ká'mi ñña.

Kidáa né, na tsū'un vā'a ñña kití trigú san ini xaká ko”, ka'an ñña —kuan ō ka'an Jesúsú.

Nté nteé tsi kantaa Jesúsú ñña ntikin kúli

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ntāa xtuku Jesúsú ũun nuu i, kaka'an ñña: —Mí kadē kù've Xuva kō ne, vata kaa uun ñña'a, ñña e éte xaa ntikin kúli máña i kan, kaa. ³² Dií ka kuetsi ntikin kúli san é un ntíi ntíi ntikin, ntá tsi dā kúna'nu ne, dií ka na'nu xuku i; vata ntāa utun ntāa. Ntáxee láā, kití ntaíko e dukún kán ne, ikán ntáde vā'a ti taka ti má nta'a i kán —ka'an ñña.

Nté nteé tsi kantaa ñña ñña u'xen ía

(Lc. 13:20-21)

³³ Ntāa xtuku ñña uun nuu i, kaka'an ñña: —Mí kadē kù've Xuva kō ne, vata kaa u'xen ía kaa, é kánadaká ññad'í san uní xku've árina vāta koo é nāneñu u'xen san —ka'an ñña.

Nté kui kuān ó kantaa Jesúsú núu i sá'a

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Nté nteé tsi kaka'an Jesúsú ni ún ntíi ntíi ñña'a san. Da mii kuē'en tsí nuu i sá'a kantaa ñña ni ñña dá kākā'an ñña ni ñña kuenta ñña i mí kadē kù've Xuva kō. ³⁵ Kuān o dé ñña vata koo é kúntaa é kākā'an ñña ka'án naa Xuva ko kidaa: Ntaa ú ni ntō nuu i sá'a, ká'an ú nuu i é ió xu'u un tsi nte dá dé kù've Xuva ko ññuxiví san, ka'an ñña.

Kaka'an Jesúsú nee ñña ncho ka'an ñña xuku é ñña vā'ā san é kāa má trigu

³⁶ Kidáa né, ntáka Jesúsú mí dóo ntoo ñña'a sán ne, kí'vi ñña má vī'i kán. Xée ñña ntántikin ñña ne, ntaíkan ñña é ká'an ñña nee ñña ncho ka'an é ntāa ñña ñña xuku é ñña vā'ā san e é'nu máña ñña kán. ³⁷ Kaka'an Jesúsú:

—Ñña éte xaa ntikin vā'ā san ne, vata kaa xu'u é vēxkúvi ú ññatíi kaa ñña. ³⁸ Máña ñña kán né, vata kaa kani ññuxiví san kaa. Ntikin vā'ā san ne, vata ntāa ñña ntáduku ntée Xuva kō ntāa. Ntikin é ñña vā'ā san ne, vata ntāa ñña ntáduku ntée tó'ō e ñña vā'ā san ntāa. ³⁹ Ñña kakune'u iní i nī kó ne, vata kaa ñña éte xaa ntikin é ñña vā'ā san kaa ñña ne, tō'ō é ñña vā'ā san ñña. Ntuvi é ta'vi ō ne, vata kaa ntuví tē ntí'i ññuxiví sa kaa. Ñña ntáta'vi sán ne, vata ntāa ánje Xuva kō ntāa ñña. ⁴⁰ Vata ō ntáda ñña dōko i é ñña vā'ā sán ne, ē'mi ñña né, kuan koo kuvi tē ntí'i ññuxiví sa. ⁴¹ Xu'u é vēxkúvi ú ññatíi ne, taxnúu ú ánje ko mí kadē kù've Xuva kō ne, nakuitā ñña un ntíi ntíi ñña'a, ñña

e ntáde é vīi tuku ña'a é kini kaa, nī ña é ntáde miī é kīni kaa san. ⁴² Katé nuu ña ña iní ñu'u dū'xé san. Un vá'a tsi kueku ña'a sán ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā. ⁴³ Kidáā ne, xoó ña'a, ña ntáde é ntio Xuva kō ne, xī'í nuu ka'nu ña mí kadē kŭ'vé Xuva kō, vatā ó kaxi'í nuu ngántií san. Xoo é kátekú i ne, na kīni i.

Kantaa Jesuu úun nuu i é vā'a é nuu ntú'xi

⁴⁴ 'Mí kadē kŭ'vé Xuva kō ne, vata kaa uun nuu i e dóo va'a é nuu ntú'xi má ñu'u kan kāa. Nāni'i uun ña'a ne, ikan tsī náxnuu ntú'xi xtuku ña. Nā tē nté kaa diní ña. Kí'in ñā né, nadiko ntī'í ña é ió iña ñā ne, dá kuīn ña ñu'u san.

Kantaa Jesuu iña kiti e dóo nuu á'vi i é kaē'nu iní tsi'xi

⁴⁵ 'Mí kadē kŭ'vé Xuva kō ne, vata kaa uun ña kadiko kaa, ña é kanantukū kiti e dóo nuu á'vi i, e dóo va'a. ⁴⁶ Uun tsi kiti e dóo va'a, é nuu á'vi kue'en nāni'i ñā ne, kí'in ñā né, nadiko ntī'í ña é ió iña ñā ne, dá kuīn ña ti.

Kantaa Jesuu iña xunu

⁴⁷ 'Mí kadē kŭ'vé Xuva kō ne, vata kaa xunu kaa, é kanakuítá nuu ña'a san iní míni kán é tavā ñā un ntí'í ntí'í nuu tsákā san. ⁴⁸ Dā tsitū ne, nantí'í ña diñi ntute kán. Ikān intóo ña nakaxnúu ña ti. Tsāká vā'á san ne, nātsu'un ña ti iní xiká san. Kiti é ña vā'á san ne, ēte ñā ti. ⁴⁹ Kuan koo kuvi tē ntí'í ñuxiví sa di. Kí'xi ánje Xuva kō ne, nakaxnúu ña xoo é vā'á i, xoo é ña vā'a i. ⁵⁰ Nakuitā ñā xoo é ña vā'a i mé'ñu ñū'u du'xé san. Ikān dóo kueku ña'a san ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā —ka'an Jéssuu.

Núu ī e dóo va'a é xēé nī é ata

⁵¹ —¿Ntáñe'e dikí ntí'í ntu nto un ntí'í nūu i sá'a? —tsixe'e Jéssuu ña.

—Ntáñe'e dikí nti —ka'an ña.

⁵² Kidáā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Un ntí'í ntí'í mastrú lei, da ntánakua'a ña iña i mí kadē kŭ'vé Xuva kō ne, vata kaa tó'o vī'i san kaa ña. Tsi tó'o vī'i sán ne, kanatava ña é xēé nī é atā san mí ñu'u vā'a iña ña dá ntio ña —ka'an ña.

Dá tūví Jesuu ñuú Nazaree

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Dā kúvi ntāa Jéssuu sá'ā né, ntaka ña ikān. ⁵⁴ Kué'en ña ñūu mí ñā ne, nakuá'a ña ña'a má vī'i mi ntánataká nuu ña Israeé san. Koó dā kúdu'va ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'í ntū nakua'a ñā sā'a e dóo ini ña, e dóo kade ña nuu i é dóo ka'nu san? ⁵⁵ ¿Ñā ntu te divi ña é i'xá ña kade va'a utun? ¿Ñā te María ntu di'í ñā? ¿Ñā ntu te ení ña Santiau ni Jósee ni Símuun ni Júdá? ⁵⁶ ¿Ñā te divi ta'an ña ta'nú ntoo ñuú ko ā di? ¿Mí'í ntu vē'xi é dóo ki'in iní ña sá'á kuan? —ka'an ñā'a san.

⁵⁷ Ncho kudiin ñā'a san ni ñā, ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ña kaka'án naa Xuva kó ne, ntaíko ñu'u ñā'a san ña; ntá tsi ña ñuú mii ña nī ñavi'í ña ne, ña ntaíko ñu'u ña ñā —ka'an ña.

⁵⁸ Nā kuē'e núu ī e dóo na'nu ide ña ikān, tsí ña ni kuintí'xe ña'a san ña.

14

Dā xi'í Juaán Bautista

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Ntūvi sá'á ne, Heródē, ña é de ku'vé iña ñuú Galileá ne, tēkú ña iña Jéssuu. ² Kaka'an ñā nī ña ntáde tsiñu iña ña:

—Ña tsíkán ne, á tē Juaan Bautista ña. Á tē ntóto ñā e xi'í ña. Dukuān é kŭvi ide ña nuu i e dóo ka'nu san —ka'an ña.

³ Tsí Heródē sán ne, tñn ña Juaán ne, kí'ní ña ña ne, xnuu kutu ña ñā kuenta iña Heródia, ñadī'í ení ña, ñā nani Fēlope. ⁴ Tsí kaka'án Juaan ni Heródē:

—Dōo xii kaa é naki'í nto ñadī'í ení nto —ka'an ña.

⁵ Heródē sán ne, ntio ña é kā'ní kue'en ñā Juaán san, ntá tsi u'ví ña ña'a san, tsi dé kuení ña'a san tsí Juaán san ne, ña kaka'án naa Xuva ko. ⁶ Ntá tsi dā xee víko é kaku Heródē ne, itē'e dióko Heródia nuu ña'á san, ña vexká'xi viko san. Nā tē nté kaa diní Heródē san kidaā ne, ⁷ xē'e ña xu'u ña nī dioko Herodia tsí nuu é ntāa ntí'xe i é kuē'é ña tún da nēé ka é kākán tun. ⁸ Tsi'í di'í tún dikí tun nēé é kākán tun ne, kaka'án tun:

—Tā'xi nto kó dikí Juaan Bautista veví. Xntekū nto nú kō'o —ka'án tun ni Hērode.

⁹ Kidáā né, kūnta'xa iní rei Heródē san. Ntá tsi kaka'an ñā te kuan kōo kuvi, tsí mé'ñu ñā'á san xē'é ña xu'u ña. ¹⁰ Taxnúu ña é na kā'nté tu'un ña dikí Juaan san viutun kán. ¹¹ Xntekū ñā dikí Juaan nú kō'o ne, xē'e ñā tún, dā nakué'e tún di'í tun.

¹² Dā xēé ña ntántikín Juaán san ne, naki'í ña kúñu ña ne, ixkú'xi ña ñā. Kidáā ne, kué'en ña kŭkoto ñā Jéssuu nté ō kúvi.

Dā xe'é Jesuu é kā'xí u'un míl ñā'a
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Dā téku Jesuu nté o kúvi Juaan Bautistá san ne, ínuu ña tun ntóo ne, kué'en ñā mí xoxó ñā'a. Ntá tsi dā kútuni ñā'a sán ne, kué'en ña kúntikin ñā ña. Ntaíka ña dí'in ñā.
¹⁴ Dā ntíi Jesuu tún ntóo san ne, íní ña tsí ña te nté kaa titín ñā'a. Ntúntā'ví ini ña ña ne, ntavá'a ña ña nchokuví san, ña é ntēka ñā'a san. ¹⁵ Dā kuáa ne, xéē ña ntántikin ñā ne, ntáka'an ña:

—Xoxó kantoo i i'a. É kuáa ve. Taxnūu nto ñā'a san é na kí'in ña ñūu kuetsí san vata koo é kuíin ña é kā'xí ña —ka'an ña.

¹⁶ Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá kuetsí é kí'in ña. Dívi nto kué'é xnto é kā'xí ña —ka'an Jesús.

¹⁷ Kidáa ne, nantíko koō ña, ntáka'an ñā ni ñā:

—Ú'un kúdii tañú'u ió ni ūvi kudii a tsákā —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jesús:

—Tā'xi nto —ka'an ña.

¹⁹ Kidáa ne, kaka'an ñā ni ñā'a san é na kuntōo ña nu ité sán. Kí'i ña u'un tañú'ū sán ni ntūvi a tsákā sán ne, íto ña e dukún kán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, kátsin dava ña tañú'ū sán ne, xé'e ñā ña ntántikin ña é na tsí'i ña nta'a ñā'a san.
²⁰ É'xí nta'a ñā'a san, un ntíí ntíí ña. Kidáa ne, natákā ñā ta'vi i é ntoó ka ne, natsu'un tsitu ña ūxuví ka xika. ²¹ Nā te da ū'un míl ñatí san é'xi ña. É ntē ña ni ka'vi ña ñadí'í san, nté i'xá san.

Dá íka Jesuu nú ntūte kan
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Kidáa ne, kaka'an Jesús ni ña ntántikin ña é kú'un ña iní tun ntóo san e kí'in ña uun xo díñi ntute san. Dívi ña ne, ítúví ka ña da nté ntaka ntí'i ñā'a san. ²³ Dā nátaxnūu ña ñā'a san kunú'u ñā ne, kúxee ña xuku kán vata koo é da mii tsi ñā ka'an ntā'ví ña. Dā kuáa ne, ínuu mii ña ikán né, ²⁴ dōo kuíka tun ntóo san mé'ñū míní san. Un vá'a tsi kanaduku ntúte san ata tún ntóo e dōo kainu tatsín san. ²⁵ Dá vē'xi túvi ne, kué'en Jesús mí ñū'u ña, kaika ña nú ntūte san.
²⁶ Ntá tsi dā ini ña ntántikin ñā ña tsí kaika ña nú ntūte sán ne, ñā tē nté kaa ntaú'vī ña. Ntáka'achu'u ntāa ña, ntáka'an ña:

—jUn kaa ña ntíxi! —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi ura tsí i kaka'an ñā ni ñā:

—jNá ku u'vī nto, tsí xu'u! —ka'an ña.

²⁸ Kaka'an Pedru ni ña:

—Te dívi nti'xe ntō, Tó'ō, ká'an ntō é na kí'xi u mí kaika nto nú ntūte san —ka'an ña.

²⁹ Kaka'an Jesús:

—Kí'xin ni —ka'an ña.

Pedru ne, ntíi ña tún ntóo san ne, íka ña nú ntūte san é kí'in ña mí ntísi Jesuu. ³⁰ Ntá tsi dā ini ña tsi dōo kainu tatsín san ne, ú'vī ñā ne, íñi ntu'u kúkií nto'o ña iní ntute san. Un ntíi tsí kána ña:

—jXntii ntō ko, Tó'ō! —ka'an ña.

³¹ Ura tsí i nakurkáa Jesuu ntá'a ña ne, nātava ña ña. Kaka'an ñā ni ñā:

—jNté o ntú iña o é ña kákuinti'xe o! ¿Nté kui ña ni kuintí'xe ntu o? —ka'an ña.

³² Dā nakú'un ña ntuvi ñā tun ntóo san ne, kúkadín tatsín san. ³³ Nā ñū'u iní tun ntóo san ne, nákunchiti ña nūu Jesús, ntáka'an ña:

—jNuu é ntaā i tsí I'xá Xuva nti'xe ko ntō! —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñā nchokuvi ñūú Gene-saree

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Dā kúvi ita ntí'xin ña ntute sán ne, xéē ña ñūu é nani Genesāree. ³⁵ Dā ini ñā'a san, ña ntántoo ikán, e vé'xi Jesuú ne, taxnūu ña tú'un iña un ntíí ntíí ñūú tsikán ne, ntēka ñā'a san ña ntánchokuví san, un ntíí ntíí ña.
³⁶ Íkan ña Jesuu é kuān te ntete dōo ña na tiin ntá'a ñā. Nā é tiin nta'ā sán ne, ntūvá'a ña.

15

Nee iña é kade i é kánatívi ñā'a sán nuu Xuva ko

(Mr. 7:1-23)

¹ Kidáa ne, xéē ña fariseu ní mastrú leí san, ña ntoo ñūú Jerusaleén, nte mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ñā ni ñā:

² —¿Nté kui ña ntáde ntaa ña ntántikin ntó vatā xkoó ini ñāta kō? Tsí ña ntánta'a ña dá ntaé'xi ña —ka'an ña.

³ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Nté kui dívi ntō ne, ña ntáde ntaa nto é káka'an Xúva kō, é ntio nto kúntikin ntó vatā xkoó ini míi ntō? ⁴ Tsí kaka'an Xúva kō: “Kuiko ñū'u nto uva nto ni dí'i ntō”, ka'an ña. Ká'an xtūku ña dí: “Xoo é kā'an kíni i iña uva i ni iña dí'í ne, da mii é kúvi i”, ka'an ña.

⁵ Ntá tsi ntó'o ne, ntáka'an nto tsí kuvi ka'an ñā'a san ni uva ña ni dí'í ñā: “Ña kúvi xntíi ú nto, tsí iñā ko ne, nākué'e ú nta'a Xuva kō.”

⁶ Te kuan kōo ka'an ñā ne, ñā kantío é xntii ña uva ñā nté dí'í ñā, ka'an nto. Dukuān ne, ntáde nto vatā xkoó ini ñāta ntō e ntánakuitā

nto é kākā'an Xúva kō. ⁷ Ntáka'an ntó tsi ntáde ntaa nto é kākā'an Xúva kō, ntá tsi ña ntáa. Dōo vá'ā o ka'an Ísaia kuénta iña nto dá kakā'an ñá naa Xuva ko:

⁸ Ña sá'á ne, kūdii rki xaa ña ntéku da ntáka'an ñá e dōo ntánuu iní ña ko, ntá tsi ña te ntánñ nima ñá e ntánuu iní ña ko.

⁹ E ntaā í e ntánuu iní ña ko, tsi e ntánakuā'a ñá ne, da mii tsī e ntáka'an ñá'a san. Kuan ō ka'an ña —ka'an Jesús.

¹⁰ Kidáa né, kāna ña ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ña:

—Kini nto né, na ki'in diki nto: ¹¹ Ñá te divi é kākí'vi ini xú'u ko kán kade i é kakudentū nima ko, ntá tsi nee iña é ntii xu'u kō né, divi é kade i é kakudentū nima ko —ka'an ña.

¹² Kidáa ne, xéē ña ntántikin ña mí tuví ña ne, tsixe'e ña ña:

—¿Kútuni ntú nto é kūdiin ñá fariseú san da téku ña é kākā'an nto? —ka'an ña.

¹³ Kaka'an Jesús:

—Da nēé ka utun é ña ni í'xi Uvā kó ne, nātu'un ña uun tsi nte xó'o i. ¹⁴ Na koo mii nto ña. Vata ntáa ña kuāa ntáa ña é dotō tsi ntánteka ña ña'a. Te uun ña kuāa nteka ña ña kuāa ni'í ña ne, ntuví tsí ña kó'xo nuu ña xaví san —ka'an ña.

¹⁵ Kidáa ne, kaka'an Pedru ni ña:

—Ká'an nto nī ntí nee iñá ncho ka'an núu i sá'a —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Vāta tekú kue'en xntú nto? ¹⁷ ¿Ñá ini ntú nto tsí da nēé ka é kākí'vi xu'u kō ne, kaita nti'xin i'xi kō kán ne, da kidáa ntii xtuku kúñu kō? ¹⁸ Ntá tsi nēé é kīni kaa é kakii xu'u kō né, ntē nima ko kakéne ne, divi é kade i é kakudentu ō. ¹⁹ Tsi nté nima ko kakéne é kinī ó kadā kuení kō, é kā'ni o ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í tuku ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í, ña vata tánta'a, e ki'í dú'u ō, é kā'an ó dovete, é kā'an kīni o iña ña'a. ²⁰ Sá'a kāde i e ntákudentū ña'a sán nuu Xuva ko. Ntá tsi te ña nta'a o da ka'xi o vatā xkoó ini ntó ne, ña te divi í é kade i é kakudentu ō nuu Xuva ko.

Ñadī'í, ña vé'xi tuku ñuu, kuínti'xe ña Jesús (Mr. 7:24-30)

²¹ Ntáka Jesús ikān ne, kué'en ña etsin ñuuú Tiru ni ñuuú Siduun. ²² Ikān tuví uun ñadī'í, ña vé'xi ñuuú Canaán ne, ñé'e ña mí tuví Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Ntuntā'ví ini nto ko, Tó'ō, I'xá Davii! ¿Un vá'a tsi kanto'o diókō kó kuenta iña é ña vá'ā san é nuu nimá tun! —ka'an ña.

²³ Nté uun tú'ūn ña ni ká'an Jesús ni ña. Kidáa ne, xéē ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñá é na nakunu ña ñadī'í san. Ka'an ña:

—Nakūnu nto ña, tsi dōo du'xen ka'ān ña é ntīkin ñá kō —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Jesús:

—Taxnuu Xuva kō ko é xntii ú da mii tsī ña kúnaa, ña ntáduku ntée tatá ña Israee —ka'an ña.

²⁵ Ntá tsi xéé etsin ñadī'í san ne, ínchiti ña nūu ña ne, kaka'an ña:

—¿Vii'í nto da xe'e, Tó'ō, xntii ntō ko! —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá vā'á ō é naki'i o tañú'ū é kā'xí i'xá kō dá kuē'é ō tīnā san —ka'an ña.

²⁷ Ñadī'í san ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an nto, Tó'ō, ntá tsi tīnā sán ne, ntaé'xi ti utsi i é kākō'xo má mēsa tó'o tī —ka'an ña.

²⁸ Kidáa ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Dōo vá'ā ó kakuinti'xe o. Kuan koo na kuvi vatā ó ntio o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a dióko ña.

Dōo titín ña nchokuvi ntavá'a Jesús

²⁹ Ntáka Jesús ikān ne, kué'en ña diñi míni Galileá san. Kúxee ña xuku kán né, ikān itúvi ña. ³⁰ Ñá te da dii da díi ña'a xéé ña mí tuví ña ne, ntēka ña ña xné'e, ña ni'í kui'í i, ña kuāá, ña ñi'í, ni títin ka ña ntánchokuví san. Tsōo ña ña'a san nú dī'ín Jesuú ne, ntavá'a ña ña. ³¹ Koó dā kúdu'va ña'a san da íni ña e ntáka'an ñá ñi'í san, e ntuvá'a ña ni'í kui'í i san, e nakaka ña xne'é san, e nakiní ña kuāá san. Ntáka'an ña e dōo ka'nu Xuva ña Israee san.

Dā xe'é Jesús é kā'xí kīmi míl ña'a (Mr. 8:1-10)

³² Kidáa ne, kāna Jesús ñá ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ña:

—Kantunta'ví ini kó un ntí ntí ña'a san tsi é ita ntí'xin uní ntúvi e ntántoo ña i'a nī ko. Ña túvī ka é ka'xī ña. Ñá ntío kó nataxnūu ú ña é kuan tsī koo, tsi ntákakin ña, tsí dā ná koo vita ña itsi kán dókō —ka'an Jesús.

³³ Ntáka'an ñá ntántikin ña:

—¿Mí'i ntu kiki'í o tañú'ū i'a mí xoxo ntoo i? ¿Nté ntu koo xee tá'an é ka'xī ña, é ña te da díi ña'a san? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Tītīn ntú tañú'ū ni'i nto? —ka'an ña.

Nantíko koō ña, ntáka'an ña:

—Ú'xe kūdii tañú'u ni ūvi kudii a tsákā — ka'an ña.

³⁵ Kaka'an Jéssu ni ñá'a san é na kuntoo ña ñu'u kán. ³⁶ Kī'i ña e u'xé tañú'ū sán nī tsákā sán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kidáā ne, ta'vi dāva ñá ne, xé'e ñá ña ntántikin ña é na tsī'i ña nta'a ña'a san. ³⁷ É'xí nta'ā ñá, un ntí'í ntí'í ña. Dā kúvi ne, natáka ña é ntóo ka ne, ú'xe xīka nátsu'un tsītu ká ña ta'vi ī. ³⁸ Ñá te da kīmi míl ñatí san é'xi ña ne, ntē ña ni inté'vi ñadí'í san, nté i'xá san dī. ³⁹ Nataxñū ña ña'a san kidaā ne, nákunū Jesuu tún ntóo san ne, da kué'en ña ñuú Madala.

16

Dā íkan ña fariseu ni ñá saduceú san uun nuu i e dóo ka'nu

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Xéé ña fariseú san nī ña saduceú san é ncho koto nteé ña Jesuu. Ntaíkan ña te nañ'e ñá ña uun nuu i e dóo ka'nu é vē'xí e dukún kán. ² Ntá tsi kaka'an Jéssu ni ña:

—Da kakuáā ne, ntáka'an nto: “Vá'a iñī tevāā, tsi dóo dito xntívi e dukún kan”, xkoó ka'an nto. ³ Tévāā ne, ntáka'an nto: “Dōo xóo iñī vevii, tsi dóo ñu'u viko xé'e i kan”, ka'an nto. Te īni nto nté iñī da ntaíto nto e dukún kán, ¿nté kui ñá ini ntu nto nté koo kuví ñuxiví sa, da ntaíto nto nté o kakuví vevii? ⁴ Ña kini ntáa, ña ntáde é kīni kaa sán ne, ñi'vi ña ntaíkan ña nuu i e dóo ka'nu, ntá tsi ña kué'e ká Xuva ko nūu i é ntio ña, tsí da mii nūu i váta ō kúvi Jonaá san —ka'an ña.

Kidáā né, ntāka Jesuu íkán né, tsoo mii ña ña.

U'xen íā iña ñá fariseu

(Mr. 8:14-21)

⁵ Dā xee ñá ntántikin ña uun xo diñi ntute sán ne, kūtuni ña tsí kunánī ña é kuído ña tañú'ū. ⁶ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kini nto ne, kuenta tsí vií nto ni ū'xen íā iña ñá fariseu ni ñá saduceú san —ka'an ña.

⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Kuan ō ka'an ñá, tsi ña ni ído ō tañú'ū san —ka'an ña.

⁸ Īni Jesuu née iña ntádē kuení ña ne, kaka'an ña:

—¡Mpá! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe vá'a ntu nto? ¿Nté kui ntaítsu'un ntu nto tē ña ni ido nto tañú'ū san? ⁹ ¿Váta kutúni ntú nto?

¿Ñā ntu naka'an nto tsí u'un tañú'ū san é'xi u'un míl ñá'a sán ne, tītīn xiká ka ñu'u ta'vi ī e ntóo ka é natáká nto? ¹⁰ ¿Ntē ña ntu naka'an nto e u'xe tsi tañú'ū san e é'xi kīmi míl ñá'a sán ne, tītīn xiká ka ñu'u ta'vi ī e ntóo ka é natáká nto? ¹¹ ¿Nté kui ña kañe'e dikí ntu nto e ña te iña tañú'ū ntí'xe san kaka'án u? Kuenta tsí vií nto ni ū'xen íā iña ñá fariseu ni ñá saduceú san —ka'an ña.

¹² Kidáā né, kūtuni ña tsí ña te kaká'an ña iña u'xen íā é kaidáka tañú'ū san, tsí kaka'an ñá iña nuu i é ntánaku'ā ña fariseu ni ñá saduceú san.

Dá kakā'an Pedru tsí Jesuu é Cristu ña

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Dā xee Jéssu ñuú é nani Cesārea Filipú ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatí'í ne, ¿neé ntu ña'a ú, te ká'an ñá'a san? —ka'an ña.

¹⁴ Nantíko koō ña, ntáka'an ñá:

—Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Juan Bautista nto. Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Elia nto. Iō xtúku ña ne, ntáka'an ñá tsí Jeremia ntó, ō tuku ña'a ña kaka'án naa Xuva ko nto —ka'an ña.

¹⁵ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Ntō'ó ne, ¿xoó ña'a ntu ú, te kuinī nto? —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Símuun Pedru:

—Cristu ntó, I'xá Xuva kō ña kantíto san nto —ka'an ña.

¹⁷ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nté kuān nte vá'ā ó ni o, Símuun, i'xá Jonaa. Sá'ā ne, ña te ñá'a ni nañ'e ñá o, tsí mii tsi Uvā kó, ña tuví e dukún kán.

¹⁸ Kaka'án u ni ō tsí ñi'vīn é Pedrú ne, ñi'vī ó ne, xúu nchó ka'an. Nú xūu sa'á xntí'í u xúkūn ko. Ña kúvi víi doxi'í san nī ña'a, ña ntákuinti'xe i ko. ¹⁹ Ta'xí u o ntakāā iña i mí kadē kú'vé Xuva kō e dukún kán. Da xōó ka ña'a, ña é ió kuetsí i ñuxiví a ne, ká'ān tsí ña kúvi kí'vi ña e dukún kán. Kuan kōo víi Xuva kō e dukún kán dī. Da xōó ka ña'a, ña é ntuvá'a ni Xuva ko ñuxiví a ne, ká'ān tsí kuví kí'vi ña e dukún kán. Kuan kōo víi Xuva ko ni ña e dukún kán dī —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña é ña ku ká'án kue'en tsí ña ni da xōó ka ña'a é Cristu ña.

Dá kakā'an Jéssu é kuví ña

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Nté ntūvi tsikán ne, eni ntu'u Jéssu kaka'an ñá nī ña ntántikin ña é kantio é kī'in ñá ñuú Jerusaleen. Ikán ne, ñá te da dīi nūu

ĩ dóo nto'o ña nta'a ñatā sán nĩ tó'ō dutú nĩ mastrú leí san. Ka'ní ña ña ne, te kũvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña, ka'an ña. ²² Kidáā ne, kué'en xīo Pedrú san ni ñā né, ikān de tí ña ni Jēsuu, kaka'an ña:

—Ñá te sá'á e ntio Xuva ko, Tó'ō. Ná te kuan kōo kuvi nto —ka'an ña.

²³ Ntá tsi xkokoto Jēsuú ne, kaka'an ñā nĩ Pedru:

—¡Ñá kuān xkoó ka'an, tsí kaka'an vatā ó kaka'an tó'ō e ña vá'ā san! Ná ku koton ntēén ko. Ná te vatā ó kade kuení Xuva kō é kadē kuení o, tsí vata tsī ó de ña'a san káden —ka'an ña.

²⁴ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña ntántikin ña:

—Tē xoó ncho kuntikin í ko ne, ñá víi ka ña é ntio mii ña, ntá tsi na kuntikin ñá ko, kuān te na kuvi ña. ²⁵ Tē xoó ntio i é nakaku ntuvi iña í ne, kunaá ña ntii dañu ntúvi. Ntá tsi tē xoó nakunaa i ntuvi iña i kuenta iñá ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ²⁶ ¿Neé ntu ni'i ñatí san te ní'i ña dá kanñi ñūxívi sa, te nākunaá ña é tduiña ña? ¿Nté ntu kaa ntá'vi ñatí san é tduiña ña? ²⁷ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, ki'xi ú nĩ ánje ko. Dóo ka'nu ña'a ú, vatā ó ka'nu Uva kō. Kidáā ne, ntanáa ú ni ñā'a nee iñá idé ña xé un xé un ñā. ²⁸ Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō. Iō ñá'a e ntāñi ñá i'a vevíi ne, ña kúvĩ ñá da nté kini ña é kixkadā kú've u ñuxiví sa —ka'an Jēsuu.

17

Dā nádama kúñu Jēsuu
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Dā kúvi iñu ntúvi ne, ntéká Jesuu Pedrú san ni Sántiau, ni ení ña, ñá nanĩ Juan, kue'en ní'i ña ña ũun xuku e dóo dūkún ne, ² nuu tsi ña ne, nadama kúñu Jēsuu. Nuu ña ne, xí'i nuu vatā ó kaxi'í nuu ngántii san ne, dóo é nuu ñā né, ntukui'xīn kue'en. ³ Ura tsíkan ntii dító Muisee ni Élia, ñá ka'án naa Xuva ko kídaā ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu. ⁴ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni Jēsuu:

—Dōo vá'ā o tsí ntoo ntí i'a, Tó'ō. Tē ntio nto ne, xntítsí nti uni á vi'i í'a, uun iña nto, uun iña Muísee ne, uun iña Éliá di —ka'an ña.

⁵ Da ñi kāká'án Pedrú san ne, xéé ũun viko e dóo kaxi'í nuu mí ntoo ña ne, távi nūu ña. Kaka'an tátsin Xúva kō mé'ñū viko san:

—Ña sá'á ne, I'xá mii kó, ña e dóo ntio ko. Dōo diní ko ni ñā. Kini nto é kāká'an ña —ka'an tátsin san.

⁶ Dā téku ña ntántikin ñá san sá'á ne, nántūvé ña kúñu ña ñu'u kán né, dōo u'ví ña. ⁷ Ntá tsi vé'xi Jēsuú ne, tñn nta'a ña ñā ne, kaka'an ña:

—¡Nakuntáñi nto! ¡Ñá ku u'ví nto! —ka'an Jēsuu.

⁸ Dā íto ña ne, xōxó ka ña nguii san. Da mii tsi Jēsuu ntítsi ña.

⁹ Dá kūntíi ña xuku sán ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá ku ka'án ntó ni da xōo ka ña'a nee e íni nto da nté nantoto ú rkontúvi é xí'í u, xu'u é vēxkúvi ú ñatí —ka'an ña.

¹⁰ Ntátsixe'e ña ntántikin ña:

—¿Nté kui ntáka'án ntu mastrú leí san é dí'na Eliá san kí'xi ña? —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i tsí dí'na Elia kí'xi ña ne, xtúví tu've ña é un nti'í. ¹² Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi e kí'xi Elia, ntá tsi ña ni kutúni ñá'a san te divi ñā né, ide ña ni ña da nēé ka é ntio ña. Kuan kōo nto'o kó nta'a ña di, xu'u é vēxkúvi ú ñatí —ka'an Jēsuu.

¹³ Kidáā ne, kutuni ña ntántikin ña tsí kaka'an ñá iña Juan Baútista.

Dā ntavá'a Jesuu úun na kudii, ná kaxi'i mí

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Dā xéé ña mi dóo ntoo ña'a ne, vé'xi uun ñatíi mí tuví Jesuu. Ínchiti ña nūu ñá ne, kaka'an ña:

¹⁵ —Tō'ó, ntuntá'ví ini nto i'xá ko, tsí kaxi'i mí nā ne, xntii nto nā. Dóo kanto'o na. Nuu nuu tsi kantava nuu na nchú'un kán ne, kako'xó nuu na nú ntute kán di. ¹⁶ E kixni'í ú na é ntāvá'a ña ntántikin ntó na, ntá tsi ña ni kuvi víi ña —ka'an ña.

¹⁷ Kaka'an Jēsuu:

—¡Nté o ntu! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe ña'a sán ko, ña e ntáde é kīni kaa? ¿Títin ka ntu ntuvi kutíi ú ni ntō? Kixni'í nto na í'a —ka'an ña.

¹⁸ De tíi Jesuu ni é ña vá'ā san ne, ntíi é ña vá'ā san é nuu nima na. Ura dú'va tsi ntuvá'a na.

¹⁹ Kidáā ne, xéé ña ntántikin ña mí tuví Jēsuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui ña ni kuvi víi ntu nti é nakūnu ntí e ña vá'ā san? —ka'an ña.

²⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tsi ña te kan̄ nima ntó ntákuinti'xe nto. Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntó tsi kuān te un sīn kue'en tsi ntákuinti'xe nto ne, kuān te vata kaa uun kudii ntikin kulí san é kuinti'xe nto ne, kuvi ka'an ntó ni xūku san: “Kuē'én ikān”, ne, kí'in. Ña túvī neé kue'en tsi é ña kuvi vii nto. ²¹ Ntá tsi e ña vá'a vāta kaa sá'a ne, ña ntíi tē ña kuntóo ixu ō né, tē ña dóo ka'an ntá'ví ō ñi —ka'an Jesús.

É kúvi uvi íto kaka'an Jesús é kúvi ña
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Dá ntoo ña ñuú Galileá ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, ntuvi ú kuenta ntá'a ña'a san. ²³ Ka'ni ña kó ne, te kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an ña.

Dōo kántoo nta'xa ña ntántikin ña.

Dā ntá'vi Jesús ni ña ntántikin ña diu'un
xôo ña xúkūn

²⁴ Dā xee Jesús ñuú Capernau ni ña ntántikin ña ne, vé'xi ña ntaído diu'un xôo ña xúkūn san mí tuví Pedrú san ne, ntáka'an ña:

—¿Ña kantá'vi ntu mastru ntó diu'un xôo san? —ka'an ña.

²⁵ Kaka'án Pedrú san:

—Kantá'vi ña —ka'an ña.

Dā kí'vi Pedrú san má vi'i kán ne, di'na kaka'an Jesús ni ña:

—¿Nté ntu de kuéni o, Simuun? ¿Xoó ntu nta'a i ntaído rei ñuxiví san diu'un xôo ni diu'un ña ñu'ú san? ¿Nta'a ña ñuú mii ña né, ō nta'a ña tuku ñuú san? —ka'an ña.

²⁶ Kaka'án Pedru:

—Nta'a ña tuku ñuú —ka'an ña.

Kidāā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Dukuān ne, ña kantio é ntá'vi ña ñuú mii ña. ²⁷ Ntá tsi vata koo é ña kudíin ña ne, kue'én nu míni kán ne, nakuitan xu've é kantikin kaa xu'u tsákā san. Tavan da neé ka tsákā, kiti é tñin di'na. Dá ntíkán xu'u ti ne, naní'i o uun diu'un kuetsi. Kí'in ne, da nta'vin diu'un xôo ō ne, íñā kó ñi —ka'an ña.

18

¿Xoó ntu é dii ka ka'nu i?
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ntuvia tsikán ne, xéé ña ntántikin ña mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é dii ka ka'nu i mí kadē kú've Xuva kō? —ka'an ña.

² Káná Jesús uun i'xa san ne, xtuví ña i mé'ñū ña'a san. ³ Kaka'an ña ni ña'a san:

—Nuú é ntaā i é kaka'án u ni nto: Tē ña nadáma nto nima nto é kuinti'xe nto vatā ó de a i'xa kuetsi sán ne, ña kúvi kí'vi nto mí kadē kú've Xuva kō. ⁴ Xoó ña'a, ña é ña káde ka'nu vata kaa i'xa sa'á ne, ña é dii ka ka'nu ña mí kadē kú've Xuva kō. ⁵ Xoó ña'a é kí'i ña uun i'xa vata kaa sa'a kuenta íñā ko ne, vata te xū'u kí'i ña ko.

Dōo xii kaa é vii o é kñi kaa
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Ntá tsi da xōo ka ña'a é kuē'é ña itsi é vii é kini kaa da neé ka i'xa san é kakuinti'xe i kó ne, dii ka vá'ā ó te kunū'ni uun xuú xodo ka'nu dúkun ña ne, na kunuu nto'o mii ña má ntute ñu'u kán. ⁷ Ntá'vi ide ña ñuxiví a tē kade ña é vii tuku ña'a kuetsi! Kuan tsi iō nuu i é kñi kaa, ntá tsi jntá'vi ide ña'a san, ña é kaxé'e itsi é vii ta'an ña é kñi kaa san!

⁸ Te ntá'a nto, o te dí'in nto kade i é vii nto é kñi kaa san ne, ka'nté nto ne, nakuitā nto. Dii ka vá'ā ó te u'ntu nto xēe ntó e dukún kán, te kaka xné'e nto, é xēe ni'i nto ntuvi ntá'a nto, ntuvi dí'in ntó dô'vi kan mí dóo kai'xi ñu'ú san. ⁹ Te ntūxnúu nto kade i é vii nto é kñi kaa sán ne, tavá nto ne, nakuitā nto. Dii ka vá'ā ó te xēe ntó e dukún kan ni uun tsi ntūxnúu nto, é xēe ni'i nto ntuvi ntūxnúu nto dô'vi kan mí dóo kai'xi ñu'ú san.

Kuenta ña á le'ntu é kúnaa
(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Koto ntó tē ña kadá kuení nto tē ña nuu á'vi i'xa san. Tsi kaka'án u ni ntó tsi e dukún kán ne, ánjē san é kade ña i kuentá ne, utén utén ntoo ña nta'a Xuva kō, ña é tuví e dukún kán. ¹¹ Tsi xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, vé'xi u é nakakú u ña'a, ña ntákunaá san.

¹² ¿Nee íñā ntu ntádē kuení nto? Te ūun ña'a né, iō uun sientu á le'ntu ña ne, uun xti kúnaa ti ne, ¿ñā ntu te tsoo mí ña kiti kímí díko xe'un kímí san má kú'u kan dá kí'in ña kínantúku ña kiti uun, kiti kúnaa san? ¹³ Te nāni'i ña tí ne, nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntó, tsi dii dii ka diní ña ni kiti nāni'i ña san é kiti kímí díko xe'un kímí, kiti ña ni kúnaa san. ¹⁴ Kuān ó ni Uva kō, ña tuví e dukún kán. Ñā ntío ña é kúnaa nté uun i'xa san.

Nté koo kada ka'nu iní o ni ta'an kō
(Lc. 17:3)

¹⁵ Tē kade ta'an nto é kini kaa ni ntó né, kue'én ntó mí tuví ña ne, ká'an nto ni ña nte o dé ña, da mii xnto ni ña. Te kñi ña é kaka'án ntó ne, é ntúvá'a nto ni tá'an nto. ¹⁶ Ntá tsi tē ña kini ña é kaka'an

ntó ne, kuntēka nto uun ne, ō uvi ña'a ka ña'a vata koo é kīni ña. ¹⁷ Tē ña ntío ña kini ña e ntáka'an ñá tsikán ne, ká'an nto nī ña ntákuinti'xe i san, ña ntánataká nuu má ūkún kán. Tē ña ntío ña kini ña ña ntákuinti'xe i sán ne, ña kú de ká nto ña kuenta. Vií xnto kuenta tsí vata ntáa ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i, nī ña ntaído diu'un xóo san.

¹⁸ 'Nuu é ntaá i é kākā'án u ni ntó: Da xóo ka ña'a é ká'an ntó ni ña ñuxiví a e ña kuvi kī'in ña mí tuví Xuva kō ne, kuan tsi kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún kán di. Da xóo ka ña'a é ká'an ntó ni ñā ñuxiví a é kúvi kī'in ña mí tuví Xuva kō né, kuan kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún kán di.

¹⁹ 'Sá'a kākā'an xtúku ú ni ntó tsí te ūun tsi ntáde nto nima ntó uvi ñá'a nto da ntaíkan ntó nta'a Xuva kō ne, Xuva kō, ña tuví e dukún kán ne, ta'xi ña é ntaíkan nto. ²⁰ Dā mí'i ka mí nataká nuu uvi uní ñá'a kuenta iñá ko ne, ikán tuví u mé'ñu ñā di —ka'an Jéssu.

²¹ Kidáā ne, xēe Pedru, kaká'an ñá ni Jéssu:

—Tō'ó, ¿ki'in ito ntū kada ka'nu iní u ni tā'an ko dá kadē xení ña nī ko? ¿Vá ū'xe íto ntu? —ka'an ña.

²² Nantíko kōo Jéssu, kaká'an ñá ni ñā:

—Ñá ká'án u ni o te da mii tsí é ū'xe íto, tsí un tsi nté kīmí sientu kīmi díko u'xi íto.

Kuenta iña ñá kade tsiñu é ña ni ntío ña kada ka'nú ini ña ni tā'an ña

²³ 'Kuvi ka'an ó tsi mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun rei é iō títin ña ntáde tsiñu iña ñá kaa. Ntio ña natava ñá kuenta ñá ntáde tsiñu iña ña. ²⁴ Dā éni ntu'u ña tāvā ña kuentá san ne, xee ní'i ña uun ña'a, ña tanūu diu'un é vāta kaa uvi díko uun kuía xá'vi ñā. ²⁵ Ña ni kúvi ntanáa ña. Dukuān ne, kaka'an tó'o ñā é díko ña ñā, ni ña di'í ñá, ni i'xā ñá, ni un ntí'í é ió iña ña, vata koo é na ntūnaa é tanūu ña. ²⁶ Nákunchití ña kade tsiñu san núu ña ne, íkan ña dā xe'e, kaka'an ña: “Na kūtíi ká nto nī ko, Tó'o. Ntanáa ntí'i u é tanūu u”, ka'an ña. ²⁷ Ntūnta'ví ini tó'o ñā ñá ne, nangava ña ñā né, nakadí ñá kuenta ña. ²⁸ Dā ntíi ña kade tsiñu san vi'i tó'o ñā né, tā'án ña uun ña'a, ña é kade tsiñu dadíi ni ñā. Ña sá'a ne, tanūu ña diu'un ta'an ña é vāta kaa uun sientu ntúvi xá'vi ñā. Ña'a, ña é tanūu ña iña í san ne, írkāa ña dukun ña é naku'e'ne ña ña ne, kaka'an ña: “Ntá'vīn ko é tanūun”, ka'an ña. ²⁹ Nákunchití ña tanūu san núu ñá

ne, kaikan ña kaka'an ña: “Na kūtíi ká nto nī kó, tsi ntá'vi ntí'í u”, ka'an ña. ³⁰ Ntá tsi ña ni ntío ña tsikán ne, tsi'i kuétsi ña ñā ne, xnuu kutu ña ña dā nte ntá'vi ña é ita nūu ña. ³¹ Dā ini ña ntáde tsiñu, ña nguīi san, nté ō kúvi ne, dōo dé kuení ña. Kué'en ñā ne, ká'an ña nī tó'o ñā nté ō kúvi. ³² Kidáā né, kāna tó'o ña ña kuān ó de sán ne, kaka'an ñá ni ñā: “Ñá tē nté kaa kiní ó kaden. Xu'ú ne, nakadí u kuenta ó tsi íkán kó da xe'e. ³³ ¿Nté kui ña ni ntunta'ví ini ntu o ta'an o, vatā o dé u ni ō?”, ka'an ña. ³⁴ Kūdiin kué'en tó'o ña ni ñā né, ntāda ña ña kuenta ntá'a maú san é xnuu kutu ña ña dā nté ntanáa ntí'i ña é tanūu ña —ka'an Jéssu ni ña.

³⁵ Da kidáā ne, kaka'an ña:

—Kuān koo vií Uva kō, ña tuví e dukún kan, ni nto tē ña kada ka'nú ini nto kaní nima ntó ni tā'an nto di —ka'an Jéssu.

19

Dá kakā'an Jéssu iña ña ntánatsoo mii tā'an (Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Dā kúvi ka'an Jéssu sá'a né, ntāka ña ñuú Galileá ne, kué'en ña ñuú Judea é tuví uun xo diñi ntute ka'nu Jordaán san. ² Ñá te da díi da díi ña'a ntíkin ñá ña ne, ikán ntavá'a ña ña.

³ Vé'xī ña fariseú san mí tuví Jéssu é kōto nteé ña ña ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Kākā'an ntú lei Muísee é xī kaa é natsoo mii ntí ñadí'í nti dá nēé ka nuu i kuvi? —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Vāta nakuá'a ntu nto tú'un Xuva kō mí kākā'an tsí diví ñā é devá'a ña ña'a ne, de kú'vé ñá ñatíi ni ñadí'í é kuntōo dadíi ña? ⁵ Dukuān né, xtuví mii ñatíi san uva ña ni di'í ñā é kuntōo dadíi ña ni ñadí'í ña. Uun tsi kúnū kúvi ña ntuvi ña. ⁶ Vi'i a vé ne, ñá te ūvi ñá'a ká ña, tsí uun sá ña. Dukuān ne, ña vā'ā o é nantii ntee ta'an ñā'a san neé e teé ta'an Xuva kō —ka'an ña.

⁷ Ntátsixe'e ña Jéssu:

—¿Nté kui kaka'an ntú Muísee é kuvi natsoo mii ntí ñadí'í nti kuan? —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Dā xe dōo ka'xi nima ntó ne, dukuān e tá'xi Muísee é natsoo mii nto ñadí'í nto, ntá tsi ña te kuán o ni ntío Xuva ko nte ntúvi dí'na. ⁹ Kaka'án u ni ntó tsí da xóo ka ña'a é natsoo mii ña ñadí'í ña, ntá tsi tē ña te neé ni ide ñadí'í san é kini kaa ni tuku ñatíi san ne,

tē natánta'a ñatí san ni tuku ñadí'í ne, kade ña kuētsi —ka'an ña.

¹⁰ Ntáka'an ña ntántikin ña:

—Te kuan kōo kuvi uun ñatí'í ni ñadí'í ñá ne, díí ka vá'ā ó ē ña tánta'a ō —ka'an ña.

¹¹ Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá te ūn ntí'í ntí'í ña'a é kūtí'í ña é nī'í ña sá'ā, tsí mii tsi ñá é xe'e Xúva kō é kuan koo kuntōo ña. ¹² Ió ñatí'í é ña kuvi kōo i'xá ña, tsi e dúkuan kāa ña da káku ña. Iō tuku ñatí'í ne, ña'a san ide ña e ña kuvi koo i'xá ña. Iō tuku ñatí'í ne, ña ntío ña tánta'a ña kuenta iña tsiñu e ntáde ña iña Xuva ko. Xoo kutí'í i e kuinti'xe i sá'ā né, na kuinti'xe i —ka'an ña.

*Dā náxnuu viko Jesuu ún ntí'í i'xá san
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)*

¹³ Kidáa ne, xee ní'í ña i'xá san mí tuví Jesuu é tñn nta'a ñá í, é ká'an ntá'ví ña iña i. Ña ntini'í Jēsuú san ne, de tí ña ni ñá ntánteka i'xá san, ¹⁴ ntá tsi kaka'an Jesús:

—Kué'e ntō itsi é na kí'xi i'xá san mí tuví u. Ñá ku kádí nuu nto i, tsí ña'a é iō nima í vatā ó nima i'xá san ne, ñá ña é káduku ntée ña mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

¹⁵ Dā kúvi tñn nta'a ntí'í ña i ne, da kidáa ntáka ña.

*Uun ñatí'í kuetsí, ña kuika, kátsixe'e ña
Jēsuu*

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Xée uun ñatí'í mí tuví Jesuu ne, tsixe'e ña:

—Mastrú, ¿neé ntu nuu i é vā'á kantio é víi u vata koo é nī'í ko ntuví va'á iñá ko ntii dañu ntúvi? —ka'an ña.

¹⁷ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Nté kui katsixe'ēn kó iña é vā'a? Da mii Xuva kō é vā'á ña. Te ntio o ntuví vā'á iña o ntii dañu ntúvi ne, kadan ntaan é kaka'an Xúva kō —ka'an ña.

¹⁸ Kidáa ne, kaka'an ña:

—¿Neé ntu é káda ntaa u? —ka'an ña.

Kaka'an Jesús:

—Ñá ku ē'nín ña'a. Ñá ku naki'in ñadí'í ñá'a. Ñá ku kí'in dú'un. Ñá ku ká'án dovete.

¹⁹ Kuikon ñu'un uva o ni dí'í ō. Kuinima ó ta'an o vatā ó kakuinima mí ō kúñu ō —ka'an Jesús.

²⁰ Kaka'an ñá ni ña:

—É un ntí'í sá'á kade ntaa ú ntē da ku lú'ntí u. ¿Neé ka ntu é kákuñu? —ka'an ña.

²¹ Kaka'an Jesús ni ña:

—Tē ncho viin é un ntí'í é vā'á ne, kuē'én, nadikon iña o ne, kué'én diu'un san ña ntá'ví san vata koo e ní'í o nuu i é vā'a é

dukún kán. Kidáa né, kixntikán ko —ka'an ña.

²² Dā téku ña é kaka'an Jesús ne, kunta'xa iní ña, tsi dóo kuika ña. Kuan tsi ō ntaka ña.

²³ Kaka'an Jesús ni ñá ntántikin ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'an u ni ntō. Tsi dóo ntii tu'un é xee ñá kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō. ²⁴ Kaka'an xtuku ú ni ntō tsí díí ka ña ntii tu'un é kí'ví uun kameu xávi xáki natee ō san é kí'ví uun ña kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

²⁵ Dā téku ña ntántikin ñá sá'ā ne, koó dā kúdu'va ña. Ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu kúvi nakáku i kuan? —ka'an ña.

²⁶ Ito Jesús ñá ne, kaka'an ñá ni ña:

—Ña'a sán ne, ña kúvi nakákú mii ña nima ñá, ntá tsi Xuva kō ne, un ntí'í ntí'í kuvi víi ña —ka'an ña.

²⁷ Kidáa ne, kaka'an Pedru:

—Ntí'í ne, é xtuví mii ntí'í ntí'í é kuntikín ntí nto. ¿Nee iñá ntu ní'í ntí? —ka'an ña.

²⁸ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'an u ni ntō tsí ikan ñūxívi xēe san ne, kutúvi u, xu'u é vēxkúvi ú ñatí'í, nú teu ka'nú ko ne, ñá ntō e ntántikin ntó ko ne, kuntōo nto uxuvi teu na'nú san dí, kadā kú'vé nto iñá uxuvi táta ña Israeé san. ²⁹ Da xōo ka ña'a, ña é xtuví mii i ví'í i, ō ení ña, ō ta'an ñá, o uva ñá, o dí'í ñá, ō i'xá ña, o ñū'u ña kuenta iñá ko ne, ní'í ña ūun sientu íto ká xtuku. Ní'í ña ntuví vā'á iña ña ntii dañu ntúvi dí. ³⁰ Ntá tsi titín ña'a, ña é odo nūu vevíi ne, nte áta i kan kuntōo ña te kúvi ne, ña é ntoo ata i kán vevíi ne, kodo nuū ñá kidaā.

20

Kuenta iña ñá ntáde tsiñu

¹ Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa tó'o ví'í san kaa. Tévāá tsi kañe'e ñá, kaixntuku ñá xoó kada tsiñu i matú ña. ² Kaka'an ñá ni ñá'a san tsi ntá'ví ñá ña ña ntúvi é káda tsiñu ña ne, taxnúu ña ña matú ña. ³ Kaeku ñn tevāa ne, iní ña tsi ntáñí ka tuku ña'a nú á'ví kán é ña te neé ntáde ña. ⁴ Kaka'an ñá ni ña: “Kúkada tsiñu nto matú ko kán ne, ntá'ví va'a ú nto”, ka'an ña. Ne, kué'en ña kúkada tsiñu ña. ⁵ Kuan tsí ó de ña dá kii xtúku ña da ká'ñu ntuví ne, kaeku uni kuáa dí. ⁶ Dā kaéku u'un kuáa ne, kii xtúku ña ne, ní'í ká ña ña'a, ña é ña tuví nee é víi. Kaka'an ñá ni ña: “¿Nté ntū ó de nto i'a? ¿Nté kui ña ntáde tsiñu ntu nto?”, ka'an ña.

⁷ Ntáka'an ñá ni ña: “Ñá ni ní'í ntí xoó ta'xi

i ntí tsiñu”, ka'an ña. Kaka'an tó'o ī sán ni ñā: “Kue'ēn ntó matú ko kan kūkada tsiñu nto dí”, ka'an ña. ⁸ Dā kúneé ne, kaka'an tó'o tsiñu sán ni ña odo nūú nuu tsiñú san: “Kūkaná nto ña ntáde tsiñu sán ne, ntá'vi nto ñā, di'na ña é xeé rkontuvi. Nté ata i na ntíi ña xee nte dí'na”, ka'an ña. ⁹ Ña xee kaéku u'un kuáa ne, ní'i ña xā'ví ña é uun ntúvi. ¹⁰ Ña xee dí'na ne, dií ka kue'e ní'i ña, kuíni ña. Ntá tsi kuédadii tsi ní'i ña é un é un ñā. ¹¹ Dā ntuá'vi ña ne, ká'an ntéé ña tó'o tsiñu san, ¹² ntáka'an ña: “Uun ura kúdií dé tsiñu ña'a san, ña xeé rkontuvi é ntí'í ne, dadíi tsi o ntuá'vi ntí ni ñā. Ntí'í ne, nīi ntuvi dé tsiñu ntí. Dōo ntó'o ntí ka'ni san”, ka'an ña. ¹³ Kaka'an tó'o tsiñu san ni ña: “Ñá te káde u é kini kaa ni ntō. ¿Ña ni ká'an ntú nto nī ko tsi vá'a o xa'ví nto dá káka'án u ni ntō? ¹⁴ Kūni'í nto xá'vi ntō né, kue'ēn nto. Xu'ú ne, ncho vii ú nī ña xee da rkontuvi san vatā o dé u ni ntō. ¹⁵ ¿Vá ña kuvi ntu vii u é ntio kó nī diu'ún ko? ¿Ō ntákune'u iní ntu nto tsí ña kade víni u?”, ka'an ña. ¹⁶ Kuan kōo kuvi ni ña vé'xi ata i kán di; di'na ña kodo núu ña ne, ña é odo nūú di'na ne, kuntōo ña nte ata i kan. Tsí kuān te titín ña'a kana ú ña ne, ñá titín ña kué'e u é kodo nuú ña —ka'an Jesús.

*É kúvi uní íto kaka'an Jesús é kuví ña
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)*

¹⁷ Dá kué'en Jesús itsi Jerusaleén ne, nakana xio ña uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

¹⁸ —Kiní nto, tsí kí'in o ñuú Jerusaleen. Ikān ntada ña kó kuenta ntá'a tó'ō dutú san nī mastrú leí san. Ká'an ñā tsí kuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. ¹⁹ Ntada ña kó kuenta ntá'a ña tuku ñuú vata koo é kīni díki ña ko ne, natii nuu ña kó xo'ō. Xntee ñá ko ntiká krusi kán di. Ntá tsi ntoto xtuku ú te kuvi ūni ntúvi —ka'an ña.

*Di'í Sāntiau ní Juaán ne, íkan ña da xe'e
(Mr. 10:35-45)*

²⁰ Kidáā ne, xée di'í i'xá Zebedeú san mí tuví Jesús, xee ní'i ña i'xā ña. Nakunchiti ña nūu ña ne, íkan ña da xe'e. ²¹ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Nee iñá ntu ntio nto? —ka'an ña.

Kaka'an ñā ni ñā:

—Ká'an nto na kadā kú've dadíi ntuvi i'xá ko ni ntō mí kadā kú've nto; uun chí ne, diñi kua'a nto ne, uun chí ne, diñi datsin nto —ka'an ña.

²² Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá ini nto nee é kaikan nto. ¿Kūtíi ntu ntō é ntō'o nto é vāta koo nto'o ko? —ka'an ña.

Ntuvi ñátíi san ntáka'an ñā ni ñā:

—Kuvi vii ntí —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nto'o nti'xe nto vata koo nto'o ko, ntá tsi ña te xú'ú kaduku ntée u é kué'é u xoó kutūvi í diñi kua'a kó, ō xoó kutūvi í diñi datsin ko, tsí Xuvā ko e dé ku've ña xoo é kuntoo dadíi i nī ko —ka'an ña.

²⁴ Dā kūtuni u'xi ñá'a ña nguii sán ne, kūdiin ñā nī Juaan ni Sántiaú san. ²⁵ Ntá tsi kána Jesús ñā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Ini ntó tsi tó'ō ña é ña te ñá Israeé ne, dōo ntáde na'nu ña ni ñā'a ña. Dōo ntii ntáde kú've ña. ²⁶ Ñá ku kuān xkoó de nto. Da xōo ka ña'a nto é ncho vii ka'nu nto ne, xntii nto tā'an nto. ²⁷ Da xōo ka ña'a nto é ncho kodo nuú ntó ne, xntii nto tā'an ntó, ²⁸ vatā ó de ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. Ñá te vé'xi u é xntii ñā'a sán ko, tsí vé'xi u é xntii ú ña ne, é kué'é u ntuvi iñá ko kuenta iñā ña —ka'an ña.

*Dā ntavá'a Jesús uvi ñá kuā
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)*

²⁹ Dā ntáka ña ñuú Jericoó ne, ñá te da dii da díi ña'a ntántikin ñá Jesús. ³⁰ Uvi ñá kuāa san ntántoo ña diñi itsi san. Dā téku ña tsi kuítā nti'xin Jesús ne, un ntii tsí ntáka'an ña:

—iNtuntā'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvii, ña táxnuu Xuva kō é kadā kú've ntó iñá ntí! —ka'an ña.

³¹ Ntáde tíi ña'a san ni ña, ntáka'an ña é diin diin tsi kuntōo ña. Ntá tsi da dií dií ka ntii ntáka'an ña:

—iNtuntā'ví ini nto ntí, Tó'ō, I'xá ika Dāvii! —ka'an ña.

³² Íntitsí Jesús ne, kána ña ña. Kaka'an ña: —¿Nee iñá ntu é ntio nto é víi u ni ntō? —ka'an ña.

³³ Ntáka'an ñā ni ñā:

—Nakaán nto ntuxnúu ntí, Tó'ō —ka'an ña.

³⁴ Ntuntā'ví ini Jesús ñā ne, tiin nta'a ña ntūxnúu ñā ne, ura tsí i náxi'í ntuxnúu ña. Kidáā ne, íntikin ñā ña.

21

*Dā xee Jesús ñuú Jerusaleen
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

¹ Dā xee étsin ña ñuú Jerusaleen, dá ntoo ña ñuú Befagee mí tuví xuku Olivú san

ne, taxnūu Jesuu úvi ña'a ña ntántikin ña,
² kaka'an ñá ni ñá:

—Kue'ën ntó ñuu é tuví da'a san. Ikān ne, nani'i nto uun búru é ntee t̄in ti ni i'xā ti. Nantuté nto ti ne, dá kixni'i nto t̄i. ³ Te tsixe'e ñá'a san nto nté kui kánantute nto tí ne, ká'an ntó tsi tó'o nto kántio ña ti. Tē kúvi dé tsiñu ni'i ña ti ne, ura tsí i nataxnūu ña ti —ka'an ña.

⁴ Kuan ō kúvi vata koo é kūntaa é kaka'an ña é ka'án naa Xuva ko kidaā:

⁵ Ká'an nto nī ña ñuú Siuun:
 “Koto nto, tsi vé'xi reí nto mí ntoo nto.

Ñá te ká'nu ña'a kade ña;
 ntekú ña buru,
 uun a búru, kiti é vāta xoo kuntéku í ti,
 i'xá buru ntíi, kiti kaido san.”

Kuan kōo ka'an nto,
 ka'an ña.

⁶ Kué'ën ña ntántikin ñá ne, de ntaa ña vatā ó kaka'an Jesuu. ⁷ Kue'en ní'i ña b̄urú san ni i'xā tí ne, tsodo ña dōo ña áta i'xá ti ne, ikān intéku Jesuu ti. ⁸ Ñá te da d̄i ña'a ntáñi ñá ikān né, tsōo ña doo ñá itsi kán. Iō ñá ne, katsin ña ntá'a utun ne, tsoo ña itsi san. ⁹ Ñá te da d̄i ña'a odo nuú ña nuu ñá ne, ñá te da d̄i ña'a vé'xi ña atā ñá di. Un ntíi ntíi ña ntáka'an ña:

—jDōo vá'a I'xá ika Dāvii, ña táxnuu Xuva kō! jNa xnuu viko Xuva ko ñā, ña é vé'xí kuenta iña ña! jDōo ká'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán! —ka'an ña.

¹⁰ Dā xee ñá ñuú Jerusaleén ne, un ntíi ntíi ña ñuú i san ne, itsu'un ñā, ntáka'an ña:

—¿Xoó ña'a ntu ña sá'a? —ka'an ña.

¹¹ Ntáka'an ñá'a san, ña vexní'i ña:

—Ñā sá'a ne, ña é kaka'án naa Xuva ko, ñá nani Jēsuu, ñá vé'xi ñuú Nazaree é tuví ñuú Galilea —ka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ka'nu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Kúk̄'ví Jesuu má ūkún Xuva kō ne, nakúnu ña ūn ntíi ntíi ña'a, ña e ntádikō, ña e ntáñii kiti é kué'é ña doméni iña Xuva ko. Iní ukún san ntoo ña. Nantáva Jēsuu mesa ñá'a, ña ntánadama diu'ún san, ni s̄ia ña ntádiko pāloma. ¹³ Kaka'an ñá ni ñá:

—É ūve na'a tú'un Xuva kō: “Vi'i kó ne, vi'i mí ka'an ntâ'ví ña'a”, ka'an. Ntá tsi ntó'o ne, ntáde nto mâvi ñá du'u —ka'an ña.

¹⁴ Dá t̄uvi Jesuu má ūkún kán ne, vé'xi ña kuāá san nī ña xne'é ne, ntāv'a ña ña.

¹⁵ Ntá tsi kúdiin tó'o dutú san nī mastrú leí san dā iní ña nté ō dé Jesuu nuu i e dōo

na'nu san. Iní ña tsí un ntii tsí ntáka'an i'xá san má ūkún kán: “jDōo ka'nu I'xá ika rei Dāvii!” Kuān o ntáka'an i'xá san. ¹⁶ Ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—¿Ñā katéku ntu nto tsí dovéte ntáka'an i'xá san iña nto? —ka'an mastrú leí san.

Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Katekú ko nté ō ntáka'an. Vāta kiní ntu nto mí kaká'an tú'un Xuva kō:

I'xá kuetsi sán ni i'xá ikin ne,
 xé'e Xuva kō é káta é vā'á kue'en Xúva kō.
 Kuan ō ka'an —ka'an Jēsuu.

¹⁷ Kidāá né, ntáka Jesuu mí ntoo ña ne, kué'en ña ñuú Betania mí itúvi ña uun ñuu.

Dā kúdiin Jēsuu ni tun ígū é ña ni kii kiti i

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Tévaá, dā ntíko kōo ñá ñuú Jerusaleén ne, kakakin Jesuu. ¹⁹ Iní ña uun tun ígu d̄iñi itsi san. Kué'en ña mí ntitsí ne, da mií xūku í uve. Kaka'an ña:

—jÑā kōo ká kiti o! —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ítsi ūtun san. ²⁰ Koó dā kúdu'va ña ntántikin ña da iní ña utun san. Ntáka'an ña:

—¿Nté ō ntu é uun da'na tsi ítsi tun ígū san? —ka'an ña.

²¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Te kuinti'xe nto Xuva ko, tē ña kadá kuení nto é ña kuvi vií ña ne, ñá te sá'a tsi é k̄uvi vií nto, vatā o dé u nī tun ígū san. Tsí kuví ka'an ntó ni xūku sá'a di: “Kué'én, kō'xón nuun ntute ñu'u san.” Te kuan kōo ka'an ntó ne, kuan kōo kuví. ²² Da nēé ka é kakan ntó nta'a Xuva kō dá ntáka'an ntâ'ví nto ne, te kani iní ntó ne, ní'i ntō —ka'an ña.

Xoo de kú'v̄e i é k̄uvi vií Jesuu núu i é kade ña

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Dá k̄ukí'vi Jesuu má ūkún kán ne, vé'xí tó'o dutú san ni ñatā san mí tuví Jesuu dá kanakuā'a ña ña'a sán ne, ntáka'an ñá ni ñá:

—¿Nté o ntu é k̄uvi vií nto nuu i é kade nto? ¿Xoó ntu de kú'v̄e i é vií nto sá'a? —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tsixē'é u nto uun nuu í di. Te nantiko koō ntó ne, kidāá ká'án u ni ntō nté ō k̄uvi é k̄uvi vií u nuu i sá'a. ²⁵ ¿Xoó ntu de kú'v̄e i é nak̄utsi ntute Juaan ñá'a san? ¿Xuva ntu kō de kú'v̄e ñá, o k̄udii ña'a ntú san de kú'v̄e ña? —ka'an ña.

Ntáka'an mí tó'o dutú san ni ñatā san:

—Te kā'an o tsí Xuva kō de kú'vê ñá ne, kidáā ne, tsixe'e ña kō nté kui ña ni kuintí'xe kō Juaan. ²⁶ Ntá tsi te kā'an o tsí kūdii ña'á san de kú'vê ñá ne, u'vī kó te kūdii ña'á san ni kō tsí ñá ka'án naa Xuva kó Juaan san, kuini ña —kuan o dé kuení ña.

²⁷ Dukuān ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Ñá iní nti —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ntē ña ka'án u di xoó de kú'vê i é vií u sá'ā —ka'an ña.

Núu i ñña úvi i'xá san

²⁸ Kaka'an Jēsuu:

—¿Nee iñá ntu kadē kuení nto iña nuu i sá'a? Uun ñatí ne, xío úvi i'xá ña. Kué'en ñá mí tuví i'xá nuu í san ne, kaka'an ña: “Ó da', kukutun veví”, ka'an ña. ²⁹ Kaka'an na: “Ñá k'ín u”, ka'an na. Ntá tsi dā ku e ví'i ne, nātivi iní na ne, kué'en nā. ³⁰ Kidáā ne, kué'en uva nā mí tuví i'xa é kui úvi ne, dadii tsi o kaka'an ñá ni nā. Na sá'á ne, kaka'an na: “K'ín ú, úva”, ka'an na, ntá tsi ña ni ñé'e na. ³¹ ¿Nee ntu na'a dé ntaa na é ntio uva nā, kuan? —ka'an Jēsuu.

—I'xa nuu í san —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō, tsí di'na xee ña ntaído diu'un xóo san ni ñad'í kini ntáa san mí kadē kú'vé Xuva kō é divi ntō. ³² Tsi dá k'í'xi Juaan Bautistá ne, kaka'an ñá ni ntō nté koo vií nto é vā'a, ntá tsi ña ni kuintí'xe nto ña. Da mii tsi ña ntaído diu'un xóo san ni ñad'í kini kaa san kuintí'xe ña ña. Kuān te íni nto nté o dé ña kini ntáa san ne, ñá ni nātivi iní nto, ntē ña ni kuintí'xe nto é kaka'an Juaan san —ka'an Jēsuu—.

Nuu i iña ñá ntáde tsiñu, ña kini ntáa
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Kini tuku nto nuu i sá'a. Uun tó'o vī'i ne, í'xi ña xo'o tinti'o. De vá'a ña xaku diñi i kán. Ète nuu ña xavi mí kádin ñá tinti'ó san ne, xntitsi ñá uun ví'i dūkun mí kotō dítō ña.

'Kidáā ne, tsu'un nteé ña tuku ña'a é vií ñá kuentá ne, dá kue'en ñá tuku ñuu. ³⁴ Dā xee ntúvi é tñn ña kiti i ne, taxnū ña ña ntáde tsiñu iña ña e kínakuido ñá vata kaa é káduku nté ña mí ñu'u ña ñu'u ntee é tātá san. ³⁵ Ña ñu'u ntee é tātá san ne, tñn ña ña ntáde tsiñu san. Uun ña'a ñá né, náka'xí va'a ñá ña. Uun ña ne, e'ní kue'en ñá ña. Uun ña ne, xe'e xúu ña ña. ³⁶ Taxnū xtuku tó'o í sán dií ka tñn ña ntáde tsiñu iña ña e ña táxnū di'na ña. Kuan tsi o dé xtuku ña ñu'u nteé xo'o tinti'ó san ni ña.

³⁷ 'Da rkontúvi ne, taxnū ña i'xá mii ña, tsí da mii é kuiko ñu'u ña'a san i'xá mii ña, kuini ña. ³⁸ Ntá tsi dā íni ña ñu'u ntee xo'o tinti'ó san tsi vé'xi mii i'xa tó'o ña ne, ntáka'an ñá ni tã'an ña: “Na sá'á ne, na k'í' na iña uva na tē xi'i ña. K'ín o ne, ka'ní o nā. Kidáā ne, ní'i ko iña uva na”, ka'an ña. ³⁹ Tñn ña na ne, nákuítá ñá na ata í mí kae'nu xo'o tinti'ó san ne, e'ní ña na —ka'an ña.

⁴⁰ Kidáā né, katsixe'e Jēsuu:

—Tē xee mí tó'o xo'o tinti'ó san ne, ¿nté koo vií ntu ña nī ña ñu'u ntee é tatá ña? —ka'an Jēsuu.

⁴¹ Ntáka'an ñátá san ni tó'o dutú san:

—Uun ito tsi ka'ní kue'en ña ña ñu'u ntee, ña é k'ini ntáa san. Kidáā ne, kué'e ñá é tātá san nta'a tuku ña'a, ña é nakué'e i ña kiti tinti'ó san ntuvi te tñn ña ti, vata kaa é káduku nté ña —ka'an ña.

⁴² Kaka'an xtúku Jēsuu ni ña:

—Vāta nakua'a ntu nto mí úve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: Xuu é nakuítá ña ntádamá san ne, divi kúvi xuu ku've etí ví'i san. Sá'á né, Xuva kō de kú'vê ñá ne, iña kō né, dōo vá'a o dé ña, ka'an. ⁴³ Dukuān ne, kaka'án u ni ntō tsí naki'i Xuva ko tsiñu nto ne, nakué'e xío ña tuku ña'a, ña é íni de ntáa é ntio ña. ⁴⁴ Kuenta iña xuú san ne, da xóo ka ña'a, ña é náki'í xuú san ne, tá'nu kue'en ña. Ntá tsi da xóo ka ña'a, ña é kó'xó ntódó xuú san ne, tádin kue'en ñá di —ka'an Jēsuu.

⁴⁵ Dā téku tó'o dutú san nī ña fariseu núu i sá'a ne, kue'en díki ña é kaka'an Jēsuu iña ña. ⁴⁶ Ntá tsi kuān té ncho tñn ña Jesuú ne, ú'vī ñá un ntí'ñá ña'a san, tsi ntáde kuení ña'a san tsí Jesuú ne, ñá ka'án naa Xuva ko.

22

Núu i ñña viko é kātantá'a ña'a

¹ Ntáa xtuku Jēsuu núu i sá'a ni ña. Kaka'an ña:

² —Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun rei, ña é dé ka'nu viko dá tánta'a i'xá ña.

³ Taxnū ña ña ntáde tsiñu iña ña é kána ña ña'a san é kā'an ñá ni ña te k'í'xi ña viko san. Ntá tsi ña ni ntío ña'á san k'í'xi ña. ⁴ Taxnū xtuku ña tuku ña'a, ña ntáde tsiñu iña ñá ne, kaka'an ñá ni ñá: “Kūkaná nto ña'a san, ña é kā'an ní'í u nte dí'na. Ká'an ntō tsi é iō tu've é ká'xi o. È'ní u duntikí ko ni k'iti e dóo vá'ā ó ni í. É iō tu've ntí'í ve. Na k'í'xi xña viko e tánta'a i'xá ko”, ka'án rei san. ⁵ Ña ni íde

ñā'a san kuéntá ne, xío kuē'en ñā. Uun ñā ne, kukútu ñā ne, uun ñā ne, kudíko ñā. ⁶ Ñā nguĩ sán ne, tñn ñā ñā ntáde tsiñu iña reí san ne, dē xení ñā ni ñā né, ē'ní ñā ñā. ⁷ Un vá'a tsí kúdiin reí san ne, taxnúu ñā sntadun ñā é ka'nī ñā ñā é'ni ñā ntáde tsiñu iña ñā ne, é na kā'mi ñā ñuú ñā. ⁸ Kidáā ne, kaka'an ñā nī ñā ntáde tsiñu iña ñā: “Iō tu've viko e tánta'a i'xá ko, ntá tsi ñā e kána ú ne, ñā ni de ntāa ñā é kī'xi ñā. ⁹ Dukuān né, kue'en ntó itsi kán ne, ká'an nto ni da xōó ka ñā'a é nī'i nto é kīxka'xí ñā, kuān te titín ñā”, ka'án reí san. ¹⁰ Kué'en ñā ntáde tsiñu iña ñā itsi kán ne, xee ní'i ñā ūn ntí ntí ñā'a, ñā é nī'i ñā, kuān te vá'a ñā'a ñā, kuān té ñā vá'a ñā'a ñā. Dā xee un ntí ntí ñā'a sán ne, tsitu kuē'en ñā'a san vi'i mí kākuví viko san.

¹¹ 'Ntá tsi dā xee reí san é kōto ñā ñā xee sán ne, ini ñā é tuví uun ñā'a, ñā é ñā tuví dú'nu vá'a i iña vikó san. ¹² Kaka'an ñā ni ñā: “O dee, ¿nté kui tá'xi ntu ñā é kī'ví nto i'a, tsí ñā te núu nto doo vá'a nto iña vikó san?”, ka'an ñā. Ntá tsi nté uun ñā ni ká'an ñā. ¹³ Kidáā ne, kaka'an reí san nī ñā ntáxntii ñā: “Kí'ní nto nta'a ñā sá'á ni dī'ín ñā dí ne, nakene iko nto ñā kí'i kán mí dóo nee. Ikān dóo kueku ñā'a san ne, naka'xí ka'ñí ñā nú'u ñā”, ka'án reí san. ¹⁴ Tsí kuān te titín ñā'a kána ú ñā ne, ñā te titín ñā nakaxnúú ú ñā —ka'an Jesús.

*Nuu i iña diu'un xóo san
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)*

¹⁵ Kidáā né, ntāka ñā fariseú san ne, ntántukū nuu ini ñā nté koo vií ñā é nadāna ñā Jesuu núu i é kākā'an ñā ni ñā. ¹⁶ Taxnúu ñā ñā ntántikin ñā nī ñā ntántikin Heróde san mí tuví Jesuu. Ntáka'an ñā:

—Mastrú, ini ntí tsi nuu é ntaā i é kākā'an nto, tsí kanakuā'a ntí'xe nto iña Xuva ko. Ñā káde nto kuenta née iñá ntádē kuení ñā'a san. Ntē ñā kau'ví ntó ñā, kuān te na'nu ñā'a ñā. ¹⁷ Ká'an nto vé, nee iñá kadē kuení nto. ¿Vá'á ntu o é kuē'é o diu'un xóo san nta'a ñā tsiñu na'nu i ñuú Romá san ne, o ñā'a? —ka'an ñā.

¹⁸ Ntá tsi ini Jesús tsi dóo kiní o dé kuení ñā iña ñā ne, kaka'an ñā:

—¿Nté kui ntaíto nteé nto ko, ntō'o e ntaéni nta'ví nto ñā'a? ¹⁹ Nañē'e ntó ko diu'un e ntá'ví nto diu'un xóo nto —ka'an ñā.

Xé'e ñā ñā ūun diu'un é kōto nteé ñā. ²⁰ Kaka'an Jesús ni ñā:

—¿Xoó ntu nuu i é ntee í'a? ¿Xoó ntu diví í e ntée na'á san? —ka'an ñā.

²¹ Ntáka'an ñā:

—Iña ñā tsiñu na'nu i ñuú Romá san —ka'an ñā.

Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ñā:

—Nakué'e nto nta'a ñā tsiñu na'nu i san nee é kāduku ntée ñā ne, nakué'e nto nta'a Xuva ko nēe é kāduku ntée ñā di —ka'an ñā.

²² Dā téku ñā sá'ā ne, koó dā kúdu'va ñā. Ntaka ñā ikān ne, kúnū'ú ñā.

Ntátsixe'ē ñā saduceu te ntoto xtuku o tē xi'i o

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ Ntúvi tsikán ne, xéē ñā saduceú san mí tuví Jesuu. Ñā sá'á ne, ñā ntóto xtuku o tē xi'i o, kuíni ñā. Tsixe'e ñā Jesús:

²⁴ —Mastrú, ká'ān Muísee tsí te kúví uun ñatí ne, ñā ni xío i'xá ñā ne, kuétsi e tánta'a ení ñā ni ñad'í kií san vata koo é kōo i'xá ñā kuenta iña ení ñā. ²⁵ Vi'i a vé ne, ñā ntoo ni'í ntí ne, xío ū'xe ñā'a ení ñā. I'xa nuu í san ne, tánta'a ñā, ntá tsi xi'i ñā di'na dá kōo i'xá ñā. Kidáā ne, tánta'a xtuku ení ñā ni ñad'í kií san. ²⁶ Kuan o kúvi nī ñā é kúvi ūví san di, nī ñā é kúvi ūní san, dā nte tánta'a ñad'í kií san nī ñā é kúvi ū'xe san. ²⁷ Dā xi'i ntí'í ñā ne, kidáā ne, xí'í ñad'í san di. ²⁸ Dukuān né, te ntoto xtuku o né, ¿Xoó ntu kúvi ntí'xe ñad'í i é ū'xe ñā'a san? Tsí un ntí ntí ñā tánta'a nī'í ñā ñā —ka'an ñā.

²⁹ Ntá tsi kaka'an Jesús ni ñā:

—Ntádana nto, tsi ñā ini nto nté o kaka'an tú'un Xuva kō, ntē ñā ini nto e dóo ka'nu Xuva kō. ³⁰ Tsí te ntoto xtuku o ne, ñā tánta'a ká ñā'a, tē tíí, te ñad'í. Tsí vata ntāa ánje Xuva kō ntāa o e dukún kán. ³¹ Kuenta iña í te ntoto xtuku o né, vāta ntu nakua'a nto mí kaka'an tú'un Xuva kō: ³² “Xu'ú ne, Xuva Ábraan, Xúva Ísaa, Xúva Jācoó san u”, ka'an ñā. Xuva kō ne, ñā te Xuvā ñā xi'í san ñā, tsí Xuvā ñā ntantito san ñā —ka'an Jesús.

³³ Dā téku ñā ntāñi ikān ne, koó dā kúdu'va ñā nuu i é nañē'e ñā ñā.

Tū'un é dií ka ka'nu é ká'an Xúva kō é káda ntaa o

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Dā téku ñā fariseú san tsí ñā tuví nee iña é kúvi ka'an ñā saduceú san dá ka'an Jesús iña ñā ne, nátaská nuu ñā fariseú san. ³⁵ Uun ñā'a, ñā ini vá'a leí san ne, ito nteé ñā Jesuu, kaká'an ñā:

³⁶ —Mastrú, ¿neē ntú tu'un e dií ka ka'nu é ká'an Xúva kō? —ka'an ñā.

³⁷ Kaka'an Jéssu ni ña:

—“Kuinima nto Tó'o nto Xuva ko kan̄ nima ntó, kan̄ é tduiña nto, kan̄i ū'xen dik̄i nto.” Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁸ Sá'ā e tú'ūn e dií ka ka'nu é dī'na kada ntaa o. ³⁹ Dókō sá dad̄i ni tū'un é kuvi ūví san. Kaka'an: “Kuinima ntó ta'an nto vatā ó kakuinima m̄i nto kúñu ntó”, ka'an. ⁴⁰ Te káda ntaa ntó ntuvi nuu i sá'a ne, kuan kōo kada ntaa nto un ntíí nt̄í lei Muisee ni un ntíí nt̄í tú'ūn e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva kó san di —ka'an Jéssu.

¿Xoó ntu i'xá i Cristu?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Dá ntóo ká ña fariseú san ne, ⁴² tsixe'e Jéssu ña:

—¿Nee iñá ntu ntádē kuení nto iña Cristu, ña táxnuu Xuva kō? ¿Xoó ntu i'xá i ña? — tsixe'e ña.

Nantíko kōó ña fariseú san, kaka'an ña:

—I'xá ika Dávii ña —ka'an ña.

⁴³ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Te i'xá ikā ñá ña ne, ¿nté kui kaka'an ntú Davii é Tó'o ña ña, vata ō xe'e Espiritū Sántū san ña é ká'an ña? Tsí ka'an Dávii kidaā:

⁴⁴ Kaka'an Xúva ko nī Tó'ō ko:

“Kutūvín diñi kua'a ko é xntiín kó dā nté kūvi vii ú nī ña ntaínchu'vi o.”

Kuan ō ka'an Dávii. ⁴⁵ Te ká'an Dávii tsi Tó'o ña ña ne, ¿nté ntu koo ka'an ña tsí i'xá ña ña di? —ka'an Jéssu.

⁴⁶ Nté uun ña ña ni kuvi nantiko koo ña nté uun tú'ūn. Nté ntūvi tsikán ne, ña ni ntío ká ña'a san tsixé'e ká ña ña.

23

Dā tsí'i kuétsi Jesuu ña fariseu ni mastrú lei

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni un ntíí nt̄í ña'a sán, nī ña ntántik̄in ña:

² —Mastrú lei san nī ña fariseú san ne, ntánakuā'a ña ntó nēe é ncho ka'án lei Muiseé san. ³ Dukuān ne, kini nto é ntáka'an ñá ne, vii nto vatā ó ntáka'an ña, ntá tsi ña vii nto vatā ó de ña, tsí ña ntáde ña vatā ó ntánakuā'a ña nto. ⁴ Dōo ntátee tsiñu ña ña'a núu i e dóo ntii tū'un e ña kutii ña'a san, ntá tsi mii ña ne, ña ntío ña t̄in nta'a ña nté un siin. ⁵ Un ntí'í e ntáde ña ne, ntáde ña vata koo é k̄ini ña'a san. Ntátsuve ña tūtú e dóo nī'í xteén ña ni ntā'a ña, tutu é ūve na'a tú'un Xuva kō. Nā tē nté kaa nani ntete du'nu ña. ⁶ Ncho kuntōo ña mí'í e dií ka vá'a

ó vi'i viko sán ne, ncho kuntōo ña sia é ntoo un tsi nte núu i kan ini ukún k̄an. ⁷ Ntio ña é ká'an ún ntíí nt̄í ña'a ntiusi ni ña nú ā'ví k̄an ne, é ká'an ún ntíí nt̄í ña'a tsí mastru ñá ña.

⁸ Ntá tsi ña ku ka'án ña'a tē mastru ñá nto, tsí uun tsi Mastru nto. Un ntíí nt̄í ntó ne, ta'an nto. ⁹ Nā ku ka'án ntó Uva nto ni da xóo ka ña'a ñuxiví a, tsí uun tsi Uva ntó, ña é tuví e dukún k̄an. ¹⁰ Nā ku dā vá'a nto é ká'an ñá'a san e tó'o ña ntó, tsí mii tsí ú e Tó'o ntó, xu'u é nāni ú Cristu. ¹¹ Ntō'o é dií ka na'nu ña'a nto ne, kada tsiñu nto iña tá'an nto. ¹² Ntō'o e ntáde na'nu ña'a nto ni t̄a'an nto ne, vii Xuva kō é nainu xuvi ntó. Ntō'o é ña ntáde na'nu ña'a nto ne, Xuva kō ta'xi ña é ntuna'nu ña'a nto.

¹³ Ntá tsi j̄ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsi ntánakadi núu nto itsi mí kadē kú'vé Xuva kō. Nté mii ntó ña ntío nto é kuíta ntí'xin nto ne, nté ña ntaxé'e nto itsi é kuíta ntí'xin tuku ña'a, ña e dóo ncho kuíta ntí'xin.

¹⁴ j̄Ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Ntánaki'í nto vi'i ñad̄'i kií san ne, dōo na'a ntáka'an ntā'ví nto vata koo é tēe xu'u nto e ntáde nto. Dukuān ne, dií dií ka ni'í nto é ntó'o nto.

¹⁵ j̄Ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i ntáde nto. Nā t̄uví mí'í é ña k̄i'in nto vata koo é vii nto é kuinti'xe kuān té uun kúdi ña'a vatā o ntákuinti'xe nto. Kidáā, dá kakuinti'xe ña ne, ntáde nto é k̄uvi ña é dií dií ka kini kaa é divi ntó. Dad̄i k̄i'in ntó ni ña dô'vi kan.

¹⁶ j̄Ntā'vi ide nto! tsí ntó'ó ne, vata ntáa ña kuāa ntáa nto, ña é dotō tsí kanañ'e tuku ña'a nté koo k̄i'in ña. Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'í ña xúkūn sán ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'í ña ōro é naxe'e ini ukún san ne, da mii é vii ña é kaka'an ña”, xkoó ka'an nto. ¹⁷ j̄Ña kuāa tuntu! ¿Nee iñá ntu é dií ka nuu á'vi: ōro san ne, o xúkūn san é kade i e kúviko oro san? ¹⁸ Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'í ña nāá san ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'í ña doméní san é ntēku nú nāá san ne, da mii é vii ña é kaka'an ña”, xkoó ka'an nto. ¹⁹ j̄Ña kuāa! ¿Nee iñá ntu é dií ka nuu á'vi: doméní san ne, ō nú nāá san mí kade i e kúviko doméní san? ²⁰ Xoó ña'a é kakuni'í ña nāá san ne, kakuni'í ña nāá san nī é un ntí'í é ntekú nuu i kan. ²¹ Xoó ña'a é kakuni'í ña xúkūn san ne, kakuni'í ña Xuva kō di, tsí tó'o xúkūn san ña. ²² Xoó ña'a é kakuni'í ña

é dukún kán ne, kakuni'i ña Xuva kō di, tsi ikán tuví ña, kadē kú'vē ña.

²³ 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsi ntánakué'e nto nta'a Xuva ko uun ta'vi i é u'xi xuku mínū ngatsí, ni ānií, ni kōminú san, ntá tsi ña ntáde nto kuenta née iña é dií ka nuu á'vi é kaka'an leí san, mí kaka'an é vii o é vā'á ni ta'an kō, é ntuntā'ví ini ko ñā, é kuinti'xe ko Xuva kō. Ña xtúvī mii nto é vii ntó tsikan, ntá tsi kantio é vii nto sá'ā di. ²⁴ jVata ntāa ña kuāa ntāa nto é dotō tsi ntánañe'e nto tuku ña'a nté koo k'f'in ña! jNtō'ó ne, ntáka'an ntée nto ña'a, ña é ña kué'e nuu i é kīni kaa ntáde, ntá tsi ña'ntō ne, dií dií ka kue'e kuétsi ntó!

²⁵ 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! jNté kui ata tásá xntu san ni ata kó'ó san ntánakate nto? Tsi iní i kán ne, dentu kue'en kuenta iña í e dóo dú'u nto, e dóo ntio nto é un ntí'f. ²⁶ jFariseu kuaa! Di'na nakate nuu nto tásá san ni kō'ó san di ne, kidāā ne, ntoo atá i di.

²⁷ 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! Vata ntāa nú ñañā é naxe'e dú'xe kuí'xin ata i ntāa nto. Dōo tí ntaa é koto o ne, ntá tsi iní i kán ne, ñu'u tsitu xiki tē'ú ni nūu i é dentū. ²⁸ Kuān ntāa nto di, tsi dóo va'á nto, kuiní ña'á san, ntá tsi dóo vete nto, tsí ñu'u tsitū nima nto é kīni kaa, e úvi nuu i ntáde nto.

²⁹ 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! Ntáde vá'a nto ñañā ñá ka'án naa Xuva ko kidaā ne, ntántakutu nto ñañā ñā'a, ña e dóo va'á ña'a san. ³⁰ Ntáka'an nto: “Tē dí ni kántoo ntí ntuvi dá ntoo uva ikā ntí ne, ña ni xntíi ntí ña é ka'nī ñá ña ntáka'án naa Xuva ko san.” Kuān ó ntáka'an ntó, kuān té ña ntāa. ³¹ É kuān ó ntáka'an ntó ne, ntáka'an nto tsí i'xá nti'xe nto ña é'ni ña ka'án naa Xuva ko san, tsí dé nī kue'en ñá'a nto di. ³² Ntō'ó ne, nantí'f ntó nēe e éni ntu'u uva ata ntō.

³³ 'jNtō'ó ne, vata ntāa i'xá e ña vā'ā ntāa nto, vata ntāa tatá koo ntāa nto! jNté ntu koo nakáku nto te ká'an Xúva kō é k'f'in nto dô'vi kan? ³⁴ Dukuān né, taxnūu ú ña ka'án naa ko mí ntoo nto, nī ña e dóo ki'in iní í, nī mastrú san. Iō ñá ne, ka'ní nto ña. Iō ñá ne, xnteē ntó ña ntiká krusi kan. Iō ñá ne, natii nuu nto ña xo'o má vi'í mi ntánataká nuu nto. Iō ñá ne, kadā xení nto ni ña da mí'í ká ñuú mí k'f'in ña. ³⁵ Kaxntēe na'a Xúva ko kuéntsá ntó kuenta iña un ntí'f ntí'f ña é vā'á ña'a, ña é xi'í, uun tsi nté i'xá Adaán san, ñá

nani Ábee, ña é ña ni ide núu i é kīni kaa ne, uun tsi da nté Zacaria, í'xá Berequia, ña e é'ni nto mé'ñū má vi'í mí kuviko nī nú nāa Xuva ko. ³⁶ Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsí ni'í ña ntántoo vevii é ntō'o ña kuenta iña i é un ntí'f nūu i sá'a.

Dā éku Jesuu kuéntsá iña ñuú Jerusaleen (Lc. 13:34-35)

³⁷ 'jÑa ntá'vi ide ntu nto, ñuú Jerusaleen! Kae'ní nto ña ntáka'án naa Xuva ko. Kaxé'e xuu nto ña é taxnuu Xuva kō é ká'an ñá ni ntō. Dōo ki'in itō ntío ko é nātee ta'an ntí'f ú nto vatā ó kanatsi'í tsú'ūn san á i'xá tī má ntí'xin tī, ntá tsi ña ni ntío nto. ³⁸ Kiní nto ve, tsí ña kuntóo ká ña'a ñuú nto kán. ³⁹ Tsí kaka'án u ni ntō tsi nté uun itó ka ña kiní nto kó dā nté ká'an nto: “Dōo ka'nu ña'a, ña é vē'xí naa Xuva ko”, koo ka'an nto —ka'an Jéssuu.

24

Dá kakā'an Jéssuu é nakatsīn ña'a úkūn ñá Israéé san

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ntīi Jesuu má úkún kán. Kué'ēn ká ña itsi kán dá xee ña ntántikin ña, ntáka'an ñá e na koto ña úkūn sán e dóo vá'a o. ² Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—jÑā ntu ka'ni nto é un ntí'f sá'a? Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō, tsí ña tuvi nté uun xuu é odo ntí'f ta'an vevii é ña nakátsin ña'a san rkontūvi —ka'an ña.

jNté ntu koo kuvi di'nā dá ntí'f ñuxiví san? (Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Dá tūvī Jesuu tí'f i é nani Olivú ne, xée ētsin ña ntántikin ña, tsíxe'e ña ñā:

—Ká'an nto vē: jAmá ntu kuvi sá'á? jNté ntu koo kuvi te xee ntúvi e nainu nto, te ntí'f ñuxiví sa? —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kuenta tsí vii nto e ña xoxo kaní nta'ví i nto. ⁵ Tsi dóo titín ña'a ka'an ña é ña'ntō ña é Cristu ña. Ka'an ña: “Xu'u é Cristú u”, koo ka'an ña. Nā te da dīi ña'a kaní nta'ví ña. ⁶ Tekú nto tsi é xio xio kakuyi du'xēn. Ntá tsi koto nto tē ña ku'ví nto. Tsi kantio é kuān koo kuvi. Ntá tsi vata xée ntuvi e ntí'f ñuxiví sa. ⁷ Tsí nāa uun ñuú ni tūku ñuu. Ña tsiñu na'nu i sá'ā ne, naa ñá ni tūku ña tsiñu i. Kutamá ne, táan dā mí'í ká ñuu. ⁸ Te kūvi sá'ā né, dā ve kaiñi ntu'u é ntō'o ña'a san.

⁹ Kidāā ne, ntada ñá nto kuenta ntá'a ña'a, ña é kadā xení ni ntō, é ka'nī ñá nto. Un ntí'f ntí'f ña'a san kune'u iní ña ni nto

kuēnta iñá ko. ¹⁰ Ntuvi tsikán ne, dōó titín ña'a xtuví mii ña e ntákuinti'xe ña ko. Ká'an ntéé ta'an ña. Kune'u iní ña ni tã'an ña. ¹¹ Dōó titín ña'a ki'xi ña é kã'an ña tsi naa Xuva ko kaka'an ña ne, ñá te da dīi ña'a kaní nta'ví ña. ¹² Tsi dōo kukue'e é kīni kaa e ntáde ña ne, xtuví mii ña é kãkuinima ña ta'an ña. ¹³ Ntá tsi xoó ña'a é kūtīi ña da nté tē ntí'i ntuvi tsikán ne, nakáku ña. ¹⁴ Tú'ün va'á iña mí kadē kû've Xuva kō ne, kã'an ntodó ña'a dá kaniñ ñūxiví, vata koo é kīni un ntíi ntíi ña'a. Kidáa ne, ntí'i ñūxiví sa.

¹⁵ Uun ntuvi ne, kúví vata ō ka'an Dániee, ñá ka'án naa Xuva ko kídaa. Kiní nto tsi kuntitsi uun nuu i e dōo kīni kaa, nuu i é ña ntío kue'en Xúva ko, mē'ñú i mí dōo kuikó san. (Xoó ntánakuã'a i né, na ki'in diki ña.)

¹⁶ Kidáa ne, ña ntántoo ñuú Judeá ne, na kūnu ña ki'in ñá nte xúku kã. ¹⁷ Xoó ña'a, ña nto da'na diki vi'i i kán ne, ñá kuné'é ña nuu ña má vi'i ña kã é ki'i ña iña ña. ¹⁸ Xoó ña'a, ña é ñu'u mâtú i kã ne, ñá kuné'é ña kínaki'í ña kutuun ña. ¹⁹ Ntá'vi ide ñá ñu'u i'xá i ntuvi tsikán, nī ñá e ntánatsitsi i'xá i! ²⁰ Kákan nto nta'a Xuva kō e ña kantío é kūnu nto ntuvi ví'xin, nté ntūvi dá iō dá'na. ²¹ Kidáa ne, un va'a tsi nto'o ña'a san. Vata kīni ña'a e dōo nto'o ña nuu i é kīni kaa sá'a nte ntūvi é iñi ntu'u ñūxiví sa. Nté uun ito ka ñá kuan kōo kuvi dī. ²² Tē ña nantí'i Xuva ko ntuvi tsikán ne, nté uun ña'a ña nakáku ña. Ntá tsi nainu Xúva ko ntūvi tsikan da xe dōo kakuinima ñá ña náaxnú ña.

²³ Te kãka'án uun ña'a ni ntō kídaa: “Koto nto, tsi i'a tuví Cristu”, o te kãka'an ña: “Ikãn tuví ña”, ne, ñá ku kuintí'xe nto ña. ²⁴ Tsi ki'xi ña veté ne, ka'an ña tsi Cristu ña. Tuku ña veté san ne, ka'an ña tsi kaka'an ñá naa Xuva ko. Vií ña nuu i é kīni ña'a san ne, vií ña nuu i e dōo na'nu é kãni nta'ví ña ña'a san. Tē dí kuvi ne, un tsi nte ñá ntákuinti'xe i ko kaní nta'ví ña ña. ²⁵ Koto nto, tsi é dí'na kaka'án u ni ntō é kuã koo kuvi. ²⁶ Dukuãñ né, te kãka'an ñá ni ntō: “Koto nto tsi tuví ña má kũ'u kan”, ne, ñá ku ñe'ē nto. Te kãka'an ña: “Tuví ña má vi'i kã”, ne, ñá ku kuintí'xe nto. ²⁷ Tsi vatã ó kaxi'í nuu nté uun diñi i e dukún kã un tsi nté tuku diñi i kã né, kuan kōo xi'í nuu ka'nu ú ne, da nēe iní xnto nainu ú, xu'u é vëxkúvī ú ñatīi. ²⁸ Dã mí'i ká tuví kúñu tē'u ne, ikã ntátaká nuu skuilú san.

Nté koo nainu Jesucristu

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Ura tsi i tē ntí'i e dōo ntánto'o ña'a ntuvi tsikán ne, kuneé ngantií san; ntē ña xi'í nuu ká xoó san. Kó'xō kímī san e dukún kã ne, kantá nuu e dukún kã. ³⁰ Kidáa ne, ntii díto nuu i e dukún kan iña kó, xu'u é vëxkúvī ú ñatīi. Kidáa ne, un ntíi ntíi ña'a ñūxiví sa ne, u'vī ña. Kiní ña tsi vé'xi ú, xu'u é vëxkúvī ú ñatīi, mé'ñū viko é ñu'u e dukún kã. Kiní ña tsi dōo iō ntii kó, tsi dōo ka'nu u. ³¹ Taxnúu ú ánjē kó e dōo ntii nakuēku ña trunpetá ne, natee ta'an ña ña'a, ña é nakaxnúu ú, dã mí'i ka mí ntoo ña da kaniñ ñūxiví sa.

³² Koto nto tun ígū sán ne, kiní nto: Dá dã vé ute nta'a utun san, dá dã vé kakene xuku í ne, ini nto tsi dokó sa xee ntúvi ka'ni.

³³ Kuan kōo kuvi dí te iní ntí'i ntó nuu i tsikán. Kutuní nto tsi é ntítsi nteé u xi'í nto, ³⁴ Nuú é ntaā i é kãka'án u ni ntō tsi ña kuvi ña'a, ña ntántoo ntuvi sá'a, dã nté kuvi ntí'i nuu i sá'a. ³⁵ E dukún kan ni ñūxiví sa ne, kunaan, ntá tsi tú'ün kó ne, ñá kunãa kue'en.

³⁶ Ntá tsi nté uun ña'a ñá ini ña neé ura kuvi sá'a, nté ánje Xuva kō, ña ntoo e dukún kã, nté xu'u é I'xá ñá ko ñá ini u. Da mii Uvã kó ini ña.

³⁷ Vata ō kúvi ntuvi dá itúvi ña ata ika ko Nōeé ne, kuan kōo kuvi te nainú u dī, xu'u é vëxkúvī ú ñatīi. ³⁸ Tsi kidáa ne, ntuvi dí'na dá nakuntéku ntute ñūxiví san ne, ntaé'xi ña ntáxi'i ña ne, ntatánta'a ña. Kuan ō dé ña da nté xee ntúvi é kī'ví Noee ini arká san. ³⁹ Ná ni kutūni ña nté koo kuvi ña dã nté xee ntúte san é natavi núu ña un ntíi ntíi ña. Kuan kōo kuvi te nainú u dī, xu'u é vëxkúvī ú ñatīi. ⁴⁰ Kidáa ne, uvi ñá'a ñatíi san ne, ntaítu ña. Uun ña ki'in ña nī kó ne, uun ña kutuví mii ña. ⁴¹ Úvi ñad'í san ne, ntántiko ña. Uun ña ki'in ñá nī kó ne, uun ña kutuví mii ña.

⁴² Koto nto ve, tsi ñá ini ntó nee ntúvi, neé ura nainú u, xu'u é Tó'o ntō ko. ⁴³ Ntá tsi kuenta tsi vií nto. Tē dí ini tó'o vī'i san neé ura ki'xi ña du'ú san niñú a ne, koo tú'vë ñá ne, ñá kué'é ña é ki'i dú'u ña du'ú san iña ña. ⁴⁴ Dukuãñ ne, koo tú'vë nto ve. Tsi ura dá ña kantétu nto ne, ura í tsikan nainú u.

Ña é kãde tsiñu vá'a nī ña é ña kãde tsiñu vá'a

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ Xoó ña'a, ña kade tsiñu e dōo ini de ntáa ña, ña e dōo ki'in iní i ne, ka'an tó'o ñá é kuvi kodo nuú ñá iña vi'i ña, é kué'é ña é kã'xi ña ntáde tsiñu ni'i ña te xee úra i. ⁴⁶ Nté kuí

vá'a nī ña é kade tsiñu te kāde ntaa ñá tē xee tó'o ñā! ⁴⁷ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsi kué'e tó'o ñā é küntee nta'a ña un ntíí ntíí iña ña. ⁴⁸ Ntá tsi te ña kade tsiñu san kini kaa ña ne, kadé kuení ña te kukuíí ka tó'o ñā ne, ⁴⁹ kade xení ña nī ña ntáde tsiñu ni'i ñā né, da mii kué'en tsi e ntáxi'i ntaé'xi ña nī ña ki'vi ni'i ñá ne, kidáā ne, da née inī ñá naxee tó'o ña ⁵⁰ ūun ntuví dá ña kantétu ña. ⁵¹ Kidáā ne, ta'xi tó'o ña ña. Ká'an ña tsi ni'i ña é ntō'o ña é kāduku ntée ña vete. Ikān né, dōó kueku ña ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ña.

25

Kuenta iña ú'xi ñádī'í kuétsī

¹ Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa u'xi ñádī'í kuétsī é kué'en ní'í tun kantílin tun é kué'en tun é nāni'í ta'án tun ña da vé tánta'a san. ² Ú'un ñā'a tún ne, ña túvi díki tun nté koo vií tun. Ú'un ñā'a tún ne, dōó iō díki tun é vīi tun. ³ Ta'nu é ña tuví díki í san ne, dā kué'en ní'í tun kantílin tún ne, ña ni ídō tún asete. ⁴ Ntá tsi ta'nu iō díki í ne, odō tún tsá'a áseté tun ni kantílin tun. ⁵ Da nī kākukuii ña da vé tánta'a sán ne, kídí tun. ⁶ Dā kú dava ñūu ne, kaka'an ñā'a: “Koto nto tsi vé'xi ña da vé tánta'a san. Kue'en ntó te nāni'í ta'an nto ña”, ka'an ña. ⁷ Nákuntāñí tun, un ntíí ntíí tun, vata koo é tsoo tú've tún kantílin tun. ⁸ Kidáā ne, ntáka'an tá'nu é ña tuví díki í san ni tá'nu e dōó iō díki í san: “Tá'xi kudii nto áseche nto, tsí kanta'va mí kanchílin ntí”, ka'án tun. ⁹ Ntá tsi nantiko koó ta'nu iō díki í san: “Á chē ña xee tá'an iñá ntí che tá'xi ntí nto. Díí ka vá'ā ó che kué'en ntó, kükuiín nto iña mii nto nu á'ví kán”, ka'án tun. ¹⁰ Da nī kué'en tún kükuiín tun ne, kidáā xee ña da vé tánta'a san. Ta'nu é iō tu've i ne, kúkí'ví tun má vi'i kán mí kakūvi viko sán ne, nakādi tó'o vī'i sán xi'í san. ¹¹ Dā rkontúví ne, xée tá'nú nguī sán ne, ntáka'án tun: “¡Nakaán nto xi'i nto, tó'o vī'i!” ka'án tun. ¹² Ntá tsi kaka'an tó'o vī'i san: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí ña iní u nto”, ka'an ña —ka'an Jéssu.

¹³ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Kuntōo tú've ntó ve, tsí ña ini nto nee ntúvi, neé ura é naínú u.

Kuenta iña diú'un

¹⁴ Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a kaa, ña é dā ve ki'in túku ñuu. Kāna ña ña ntáde tsiñu iña ñá ne, xé'e ñā é kuēnta víi ña iña ña.

¹⁵ Xé'e ña ūun ña kade tsiñu san u'un míil diu'ún san. Uun ña'a ñā né, uvi míil. Ña kuvi ūnī san ne, xé'e ña ña ūun míil. Xé'e ñā é un é un ña vata tsi kaa kutíi ña kuenta víi ña. Kidáā ne, kué'en ñā. ¹⁶ Ña é ni'í í u'un míil sán ne, ura tsí i kue'en ñá ne, dé tsiñu ni'i ña é u'un míil sán ne, ní'í ka xtúku ña u'un míil ka. ¹⁷ Kuan tsí o dé ña é nī'í i uvi míil sán di. Ní'í ká xtukú ña uvi míil ká di. ¹⁸ Ntá tsi ña é ni'í i uun míil sán ne, éte ña xavi ne, í'xi ñā diu'un tó'o ñā.

¹⁹ Dā kú na'a ne, nāxee tó'o ña ntáde tsiñu san ne, nadita ñá kuenta. ²⁰ Ña é nī'í i é u'un míil sán ne, nāxee ñá ne, nākué'e ñā tó'o ña ū'un míil ká xtuku é nī'í ña. Kaka'an ñā nī tó'o ñā: “É ū'un míil e tá'xi nto kó ne, i'a ni'í xtuku ká u u'un míil ká iña nto”, ka'an ña. ²¹ Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o den, e dén ntaan. Tsí da xe dén ntaan un siin e tá'xi ú o ne, kué'e ká xtuku tá'xi ú o é kadān ku'ven. Ki'xin nī kó, kutūvin dínin nī ko”, ka'an ña. ²² Ña é nī'í i uvi míil sán ne, nāxee ñá di. Kaka'an ñā nī tó'o ñā: “É ūvi míil e tá'xi ntó kó ne, i'a ni'í ká u uvi míil ká xtuku, é nī'í ko”, ka'an ña. ²³ Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o dén, e dén ntaan. Tsi dén ntaan é un siin e tá'xi ú o ne, kué'e ká xtuku tá'xi ú o é kadān kú'ven. Ki'xin nī kó, kūtūvin dínin nī ko”, ka'an ña. ²⁴ Ña é ni'í i uun míil sán ne, xée ñā di. Kaka'an ñā ni tó'o ña: “Iní u tsi dōo diin nto. Katava nto mí ña ni í'xi nto ne, kata'vi nto mí ña ni itu nto. ²⁵ Dukuān ne, ū'ví ko ne, ixkú'xi ú diu'un nto. U'un nto diu'un nto”, ka'an ña. ²⁶ Ntá tsi kaka'an tó'o ña ni ñā: “Divín né, dōo kini iden, dōó du'xen ō. Inin tsí katāvá u mí ña ni í'xi ú ne, kata'vī ú mí ña ni itú u. ²⁷ ¿Nté kui ña ni xtuvín ntun diu'ún ko mí kue'nu i'xá i, vata koo é te ntiko kōo u ne, nani'í ko diu'ún ko ni i'xa i?”, ka'an ña. ²⁸ Kidáā ne, kaka'an ñā ni ña ntoo ikān: “Naki'i nto é uun míil é nī'í ñá ne, kué'e nto ñā é nī'í i u'xi míil san. ²⁹ Tsí da xōo ka ña'a é iō iña ñá ne, ní'í ká ña; kukuika ñā. Ntá tsi ña é ña kué'e iō iña í ne, naki'í ká ña é iō iña ña. ³⁰ Ña é ña vá'ā ó kade tsiñu sán ne, kiñu'u nto ña kí'í kán mí dōo nee. Ikān né, dōó kueku ña ne, ka'xí ka'ñī ña nú'u ñā”, ka'an ña.

Nté koo xntēkú kú've Xuva kō iña ña'a dá kanñ ñūxiví sa

³¹ Tē naínú u, xu'u é vēxkúvī ú ñatíí ne, dōó ka'nu ña'a u. Ki'xi ú ni ūn ntíí ntíí ánjē kó ne, kutūví u nú tēú ko e dōo ka'nu u.

³² Nataká nuu un ntíí ntíí ña ñuxiví san nuú

ko ne, tsoo xio ú ña, é un é un ña, vatā ó katsoo xio paxtú san ndi'u ñá ni lē'ntu ña. ³³ A le'ntú san ne, tsoo ú ti diñi kua'a kó ne, ndi'u sán ne, tsoo ú ti diñi datsin ko. ³⁴ Kidáā ne, xu'u é Rei ú ka'án u ni ña ntoo diñi kua'a ko: “Ki'xi nto, tsi dóo ntio Uva kó nto. Kuntōo nto mí kadē kú've Xuva kō tsi é iō tu've iña nto un tsi nte dí'na dá de kú've ñá ñuxiví san. ³⁵ Tsi dá kákān kó ne, ta'xī nto é ká'xi u. Dā itsí ko ne, ta'xī nto é kō'o u. Kuān te xio ñuú vé'xī ú ne, dōo diní nto é kutūví u ni ntō. ³⁶ Dá kantí u ne, ta'xī nto doo é kunūu u. Dá nchokuví u ne, íxkoto ni'ni nto ko. Dá inuu kutu ú ne, íxkoto ni'ni nto ko”, koo ka'án u. ³⁷ Kidáā ne, ká'ān ña é vā'á ña'a san ní ko: “¿Amá ntu ini nti e kákin ntō ne, tā'xí nti é ká'xi nto? ¿Amá ntu ini nti e itsi ntó ne, tā'xí nti é kō'o nto? ³⁸ ¿Amá ntu ini nti e xio ñuú ve'xi nto ne, tā'xí nti mí kutuví nto? ¿Amá ntu ini nti e kantí nto ne, tā'xí nti doo é kunūu nto? ³⁹ ¿Amá ntu ini nti é nchokuví nto, o nuu kutu ntō ne, íxkoto ni'ni nti nto?”, koo ka'án ña. ⁴⁰ Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'ān ú ni ñā: “Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō, tsí da kuān ó de nto ni tā'an nto, ña é díi ka dutsi ne, vata te xū'u kuán o de nto ni ko”, koo ka'án u.

⁴¹ 'Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'ān ú ni ña ntoo diñi datsin kó: “Kunu nto nuú ko, ña kini ntáa. Kue'ēn nto mí kai'xi ñú'u ntii dañu ntūvi, é de kú've u iña tó'ō e ña vā'á san ni ánje í. ⁴² Tsi dá kákin kó ne, ña ni tá'xi ntō é ká'xi u. Dā itsí ko ne, ña ni tá'xi ntō é kō'o u. ⁴³ É xio ñuú vé'xī ú ne, ña ni tá'xi ntō mí kutūví u. Íntí u ne, ña ni tá'xi nto dōo é kunūu u. Nchokuví u ne, inuu kutu ú ne, ña ni íxkoto ní'ni nto ko”, koo ka'án u. ⁴⁴ Kidáā né, tsixe'e ñá'a sán ko: “¿Amá ntu kákin ntō? ¿Amá ntu itsi nto? ¿Mí'i ntū é xio ñuú ve'xi nto? ¿Amá ntu kantí nto, o é nchokuví nto, o inuu kutu ntō ne, ña ni xntí nti nto?”, koo ka'án ña. ⁴⁵ Kidáā ne, ká'ān ú ni ñā: “Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō, tsí te ña ni xntii nto ta'án nto, ña é díi ka ntā'ví san ne, ña ni xntíi nto kó dí”, koo ka'án u. ⁴⁶ Kidáā ne, kí'in ña mí ní'i ña é nto'o ña ntii dañu ntūvi. Ntá tsi ña é vā'á san ne, kuntoo ña ni Xuva ko ntii dañu ntūvi —ka'án ña.

26

*Dā ntúkū nuu iní ña nté koo tñn ña Jesuu
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Dā kúvi ká'an Jesuu sá'ā ne, kaka'án ñá nī ña ntántikin ña:

² —Iní nto tsí uvi ntúvi ve xee viko dá nātavá Xuva kō ña Israee ñuú Egítō. Kidáā ne, xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, ntada ñá ko kuenta ntá'a ña'a san é naxnteē ñá ko ntiká krusi kan —ka'án ña.

³ Ntúvi tsikán ne, nataká nuu tó'ō dutú san ni ñatā san má vi'i ká'nu dutu ñá odo nūu, ñá nani Caífaa. ⁴ Nātíin ña ni tā'an ña nté koo tñn xu'ū ñá Jesuu é ká'ní ña ña. ⁵ Ntá tsi ntáka'án ña:

—Ñá vīi o mé'ñū vikó san vata koo é ña kudíin ñá'a san ni kō —ka'án ña.

*Dā da'ví ñadī'í san cho'o vīdin díki Jesuu
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)*

⁶ Dá tūví Jesuu ñuú Betania, má vi'i Sīmuun (ña é kánakó'xo kúñu í kídaā) ne, ⁷ xée uun ñadī'í mí tuví ña, ni'i nta'a ña ūun xuxu cho'o vīdin e dóo nuu á'vi. Dá'vi ña díki Jesuu chó'o vīdin san da tūvi ña nú mēsa kan. ⁸ Ntá tsi kudiin ña ntántikin ña da íni ña ne, kaka'án ña:

—¿Nté kui doto xntu kanatívi ñá cho'o vīdin san? ⁹ Tē dí ni diko ña né, dōo kue'é diu'un ní'i ña. Kidáā ne, kúvi kué'e ña diu'ún san ñá ntā'vi —ka'án ña.

¹⁰ Ntá tsi tēkú Jesuu nee iña ntádē kuení ña ne, kaka'án ñá ni ñā:

—Ñá ku natēku du'xen ntó ña, tsí nuu i é vā'á kade ña ni ko. ¹¹ Ña tūví nté uun ntúvi é ña kuntóo ña ntā'ví san ni ntō, ntá tsi xu'ú ne, ñá nā'á ka kutuví u ni ntō. ¹² Dā da'ví ña kúñu kó cho'o vīdin san ne, kaxtūví tu've ñá ko é kuntū'xí u. ¹³ Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí dá mí'i ká e ntáka'án ntódo ña tū'ún va'á san kuenta iñá ko kaní ñūxiví sa ne, ká'án ñá'a nté o dé ñadī'í sa'á ne, naka'án ña ñā —ka'án Jesuu.

*Dā diko Júda Jēsuu
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)*

¹⁴ Kidáā ne, uun ña'a ñā é uxuvi ñá'a san, ñá naní Júda Iscārioté ne, kué'en ñā mí ntoo tó'ō dutú san, ¹⁵ kaka'án ñá ni ñā:

—¿Nté ntu kaa ta'xi nto kó te ntāda ú kuenta Jesuu ntá'a nto? —ka'án ña.

Xé'e ña ña ōko u'xí diu'un kui'xín ne, ¹⁶ nté ūra tsikan ntúkū nuu iní ña nté koo ntada ña kuenta Jesuu.

*Dā é'xi dadíi Jesuu ni ñá ntántikin ña
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)*

¹⁷ Dā kīi ūun viko da nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egitō sán ne, xéē ña ntántikin ña mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū ntio nto é xtūví tu've nti é kā'xi ntó iña vikó sá'a? —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jesús ni ña:

—Kue'ēn ntó ñuú Jerusaleen, nú vi'i ña tsikán ne, ká'an nto ni ñā: “Kaka'an Mástrú san: É dokó sa xee ura iñá ko. I'a nú vi'i nto kán ka'xí u iña vikó san nī ña ntántikin ko”, koo ka'an nto —ka'an Jesús.

¹⁹ Kuan ō dé ña ntántikin ñá vata ō ka'an ñá ne, ikan xtūví tu've ña é kā'xi ñá iña vikó san.

²⁰ Dā kuáa ne, íntōo dadii Jesuu ní uxuvi ñá'a, ña ntántikin ña. ²¹ Da ntaé'xi ña ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā í é kaka'án u ni ntō, tsí uun nto ne, díko ntō ko —ka'an ña.

²² Ñá tē nté kaa íntoo nta'xa ña ne, é un é un ña ntátsixe'e ña ñā:

—¿Vá divi ntū u, Tó'ō? —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jesús ni ña:

—Ña é dadii tsi xnuu ntó'o tañú'u i ini ko'ó san nī kó ne, divi ña e díko ñá ko. ²⁴ Xu'u é vëxkúvī ú ñatíi ne, kuví u vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō, ntá tsi ntā'vi ide ña é dikó ko. Díi ka vá'ā ó tē dí ña ni kaku ña —ka'an ña.

²⁵ Júdā, ña é dikó ñá ne, tsixe'e ñā:

—¿Vá xū'ú ntu, Tó'ō? —ka'an ña.

Kaka'an Jesús ni ña:

—Kuān ó kaka'an —ka'an ña.

²⁶ Da ñii ntaé'xi ñá ne, kī'i Jesuu tañú'u sán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, kátsin dava ña ne, xé'e ñā ña ntántikin ñá, kaka'an ña:

—Kī'i ntó, ka'xí nto. Sá'ā ne, kúñū kó —ka'an ña.

²⁷ Kī'i ña e'xin sán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, xé'e ña ña, kaka'an ña:

—Ko'o nto, un ntí ntíi ntó, ²⁸ tsi sá'ā ne, níñi ko é xé'é u xu'u kó é kātí ú kuenta iña dóo titín ña'a san vata koo é nakate Xuva kō kuetsí ña. ²⁹ Kaka'án u ni ntō tsí ña ko'ó ka ú ntute tinti'ó sa dá nté ko'ō dadii ú ni ntō ntute tinti'ó xéé san mí kadē kú've Xuva kō —ka'an Jesús.

Dá kakā'an Jesús tsí ka'an Pedru tsí ña íni ñá ña

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Dā kúvi íta ña nchu'un iña Xuva kó ne, ntíi ña, kue'en ña xuku Olívu. ³¹ Kidáa ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Un ntíi ntíi nto kunu nto kó niñú ve. Tsí kuān ó uve na'a tú'un Xuva kō é kaka'an: “Ka'ni u paxtú san ne, kaka xaa un ntíi ntíi a le'ntu san”, ka'an tú'un Xuva kō. ³² Ntá tsi te ntoto xtuku ú ne, kí'in ú, kodo nūú u ñuú Galilea —ka'an ña.

³³ Pedrú ne, kaka'an ñá ni Jesús

—Kuān té un ntíi ntíi ñá kunu ña nto ne, ñá kuan koo víi u —ka'án Pedru.

³⁴ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā.

—Nuu é ntaā í kaka'án u ni ō tsí niñú ve ne, di'na dá kána lí'xī sán ne, é uní íto ka'an tsí ña inín ko —ka'an Jesús.

³⁵ Kaka'an xtúku Pedru ni ña:

—Kuān te kuví u ni ntō ne, ñá ká'án u e ñá iní u nto —ka'an ña.

Kuan ō ka'an un ntíi ntíi ña ntántikin ñá di.

Dá kúka'an ntā'ví Jesuu má utun mí é nani Getsemānii

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Kidáa ne, kue'en ní'i Jesús ña mí é nani Getsemānii. Kaka'an ñá nī ña ntántikin ña:

—Kuntōo nto i'a, na kī'in u da'a san, kika'an ntā'ví u —ka'an Jesús.

³⁷ Ntēka ña ntuví í'xá Zebedeú san nī Pedru. Dōo kúnta'xa iní ña. Dōo dé kuení ña. ³⁸ Kidáa ne, kaka'an ñá nī ntuni ñá'ā san:

—Dóko sá ña kutíi u e dóo nuu nta'xa nimá ko. Kuntōo nto i'a ne, kuntitō ntó nī ko —ka'an ña.

³⁹ Kué'ēn ká ña un sīin ne, nakani iti ña da nté tantée xteen ña ñu'u kán ne, dá kakā'an ntā'ví ña, kaka'an ña:

—Ūvá, te kúvi né, tā'xi nto é ña nto'ó ko. Ntá tsi ña te é ntio mii ko, tsí nté koo é ntio nto —ka'an ña.

⁴⁰ Nāxee ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, ntákidi ña. Kaka'an ñá nī Pedru:

—¿Nté uun urá ntu ña ni kutii nto kuntito nto nī ko? ⁴¹ Kuntito nto ne, ka'an ntā'ví ntó vata koo é ña víi nto é kīni kaa. Nima ntó ne, ncho vii é vā'a, ntá tsi kúñu ntō ne, ñá kākutíi i —ka'an ña.

⁴² Dā kúvi uvi íto kue'en ñá kúka'an ntā'ví ña ne, kaka'an ña:

—Uva, tē ña kúvi kúita nti'xin sá'ā é ña nto'ó ko ne, na kuān koo kuví vatā ó ntio nto —ka'an ña.

⁴³ Dā náxee xtúku ña ne, ntákidi xtuku ntuni ñá ntántikin ña, tsí kantadí mii ntuxnūú ña ma'na. ⁴⁴ Tsoo mii xtúku ña ña ne, dá kué'en ñá, kuka'an ntā'ví xtuku ña é kúvi uní íto. Kuan tsí o kaka'an ntā'ví xtuku

ña. ⁴⁵ Kidáā ne, naxeé xtuku ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ntákiidi dúkuan ntu ntō? ¿Nto da'na ntu nto? Koto nto tsi e xée ūra í ve é xu'u é vëxkúvī ú ñatīi ne, ntada ña ko kuenta ntá'a ña kini ntáa san. ⁴⁶ Nakuntáñī nto, kí'in ō, tsi é xee ña é dikó ko —ka'an ña.

Nté ō tñn ña Jesuu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Da niī kākā'an dúkuan ñā ne, xée Júdā, uun ña'a ña é uxuvi ñá'a san. Ñā tē nté kaa ña'a ntéka ña, ña odo káa ni ūtun. Vé'xi ña kuēnta iña tó'ō dutú san ni ñatā san. ⁴⁸ Ña é diko ñá ne, é ká'an ñá ni ñā'a san:

—Xoó ña'a, ña é ka'xí u xu'u i ne, ñi ña tñn nto ña —ka'án Júdā.

⁴⁹ Ura tsí i xee ña mí tuví Jesuu, kaká'an ña:

—So'lo ntō dá, Mastru —ka'an Júdā.

Ne, ē'xí ña xu'u ña. ⁵⁰ Kaka'an Jéuu ni ña:

—Viín nee iña é vë'xin é viín —ka'an ña.

Kidáā ne, xée ñā'a sán ne, tñn ña Jesuu é kí'in ni'i ña ñá nuu ña tsiñu na'nu i san.

⁵¹ Uun ña'a, ña ntántikin Jéuu ne, tāvā ña káa ñā ne, ē'ní ña ña kade tsiñu iña dutu ñá odo nūú san. Nákuítá tu'un ña lo'xo ña.

⁵² Kidáā ne, kaka'an Jéuu ni ña:

—Nāxnuu vá'an káa o. Xoó ña'a é naā ñā nī káa ne, káa kuví ni'i ñá di. ⁵³ ¿Vá ña kuví ntu ká'an ú ni Uvā kó, kuiní nto ne, ura dú'va tsi i táxnū ña uni diko u'xi míil ánje ñā? ⁵⁴ Ntá tsi tē dí kuan kōo ne, ¿nté ntu koo kuntaa vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō é da mií é kuān koo kuví? —ka'an ña.

⁵⁵ Ura tsíkán ne, kaka'an Jéuu ni ñá'a san:

—¿Vē'xí ntu nto é tñn nto uun ña du'u, é kuan o odo ntō káa nto ni ūtun san é vëxtñn nto ko? Utén utén tuví u má ūkún nto kán ne, ña ni tñn nto ko. ⁵⁶ Ntá tsi kuan kōo kuví vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō, vata koo é kūntaa é kākā'an ñá ka'án naa Xuva ko kídāā —ka'an Jéuu.

Un ntíi ntíi ña ntántikin Jéuu ne, inu ña ne, xtuví mií ña ña.

Dā ntitsí me'ñu Jesuu núu dutu ñá odo nūú san

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Ña e tñn Jéuu ne, kue'en ní'i ña ña mí tuví dutu ñá odo nūú san, ñá nani Caífaa. Ikán ntoo mastrú lei ni ñátā, ña ntádē kú've san di. ⁵⁸ Ntá tsi ntíkin íka Pedrú san ña dá

ntē xee ña nu kí'i kán nú vi'i dutu ñá odo nūú san. Kúk'ví ña iní i kán né, ikán itúvi ña nī sntadún san vata koo é kōto ntodo ña nté koo kuví Jesuu.

⁵⁹ Dutu ñá odo nūú san ni ūn ntíi ntíi ña tsiñu i sán ne, ntuku ñā ña é dā'ví dovete ata Jesuu, vata koo é ká'an ña é na kuví ña.

⁶⁰ Ntá tsi kuān te titín ña vete xee ña ne, ñá tē kuédadii ni ká'an ñá vata koo é kuē'é ña ña doxi'i san. Kidáā ne, xée ūvi ñá'a ne,

⁶¹ ntáka'an ña:

—Ñatíi sa'á ne, kaka'an ña: “Kuvi nanūu u xúkun Xuva kō sán ne, úni ntūvi tsí naxntítsi xtúku u”, ka'an kú ña —ka'an ñá'a san.

⁶² Nákuñtítsí dutu ñá odo nūú san ne, kaka'an ña:

—¿Ña tuvi ntu é nantiko koō nto? ¿Nee iñá ntu sá'ā é ntáka'an ñá'a san iña nto? —ka'an dútu ñá odo nūú san ni Jéuu.

⁶³ Ntá tsi nte un siin ña ni ká'an Jéuu. Kidáā ne, kaka'an dútu ñá odo nūú san ni Jéuu:

—Kaka'án u ni ntō nuu Xuva ko, ña kantíto san, ka'an ntó nī kó tē Cristu ntí'xe nto, te I'xá Xuva ko ntō —ka'an ña.

⁶⁴ Kidáā ne, kaka'an Jéuu ni ña:

—É kākā'an ntú ku nto. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí vi'i a vé ne, kiní nto ko, xu'u é vëxkúvī ú ñatīi, te tuví u diñi kua'a Xuva kō, ña e dóo ntii iní i san. Kí'xi ú mé'ñū viko e dukún kán —ka'an Jéuu.

⁶⁵ Kidáā né, kūdiin dútu ñá odo nūú san ni ñā ne, ntata ña dōo ñá vatā xkoó ini ñá ne, kaka'an ña:

—¿Dōo kiní ó kaka'an ña tsí dadíi ña ni Xuva kō! ¿Vá kántio ká ntu ko ñā'a, ña é ntada ntaa? É tekū nto tsi dóo kiní ó kaka'an ñá iña Xuva ko. ⁶⁶ ¿Nté o kadē kuení nto? —ka'an ña.

Nantíko kōo ña nguū san, ntáka'an ña:

—Iō kuetsí ña. Kuétsí é kuví ña —ka'an ña.

⁶⁷ Kidáā né, t'ví dí na nuu ñá ne, ē'ní ña ña ne, xé'e nuu na vinuu ña. ⁶⁸ Ntáka'an na:

—Ká'an ntō ve, Cristu: ¿Xoó ntu é'ni i nto? —ka'an na.

Dá kakā'án Pedru e ñá ini ñá Jesuu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kuan tsi ō itúvi Pedrú san nu kí'i kán, Xée ūun ta'nu kade tsiñu nú vi'i dutú san mí tuví ña ne, kaka'án tun:

—Ñi ña ntō né, dadíi tsi kaika nto ni Jéuu, ña vé'xi ñūú Galileá san —ka'án tun.

⁷⁰ Ntá tsi núu un ntíí ntíí ña'a san kaká'an ña:

—Ñá íní u nee é kākā'an nto —ka'án Pedru.

⁷¹ Dā ntíí ña xi'i kán ne, é tūku ta'nu kade tsiñu íni tún ña ne, kaka'an tún nī ña ntāñi étsin san:

—Ña sá'á ne, dadii kaika ña ni Jēsuu, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'án tun.

⁷² Kaka'an xtúku Pedru e ñá ini ñá ña. Kaka'an ña:

—Ni Úva kō, ñá íní u ña sá'a —ka'an ña.

⁷³ Dā ku e ví'i ne, xéé ña ntāñi san ne, ntáka'an ñá nī Pedru:

—Nuu é ntaā i é nto'o ne, kaduku ntée nto ña tsikan, tsí kaka'an ntó vatā ó kaka'an ña —ka'an ña.

⁷⁴ Kidáa ne, kaka'an ña é na kué'é Xuva ko ñá é na ntō'o ñá tē ña nuu é ntaā i é kākā'an ña. Kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i, ñá íni ntí'xe ú ña tsikan —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i kána l'xī san. ⁷⁵ Kidáa né, naka'an Pedru é kākā'an Jēsuu ni ña: “Di'na dá kána l'xī sán ne, úni íto ka'an e ñá inín ko”, ka'an ña. Kidáa ne, kīi Pedrú ne, ekú kue'en ña.

27

Dā ntáda ña kuenta Jēsuu ntá'a Pilatu (Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Dā tuví ne, un ntíí ntíí tó'ō dutú san ni ñatā sán ne, nataká nuu ña é kākā'an ña é na kúví Jesuu. ² Kí'ní ña ña ne, kue'en ní'i ña ña nūu Pílatu, ña tsiñu ka'nu i iña ñuú Roma.

Dā xi'i Júdā

³ Júdā, ña é diko Jēsuu, dā kútuni ña tsí kuví Jesuú ne, nātivi iní ña ne, ntāda xtuku ña kuenta é oko u'xí diu'un kui'xín san nta'a tó'ō dutú ni ñatā san. ⁴ Kaka'an ña:

—Édé u kuétsi, tsí ña té nee é kini kaa ni idé ña é kuví ña —ka'an ña.

Ntá tsi ntáka'an ñá ni ñá:

—Ñá tē neé kuenta iña nti. Kuenta iña míi ó —ka'an ña.

⁵ Été xaa Júdā sán diu'ún san má ukún kán né, ntíi ña, kue'en ñá ne, naku'é'ne míi ña kúñu ña.

⁶ Ntá tsi nátaka tó'ō dutú san diu'ún san ne, ntáka'an ña:

—Dōo xií kaa é xnūu o diu'un sá'a ini etun mí ñu'u é kaxé'e ña'a san doméni iña Xuva ko, tsí ñiñi é ínuu á'vi sá'á —ka'an ña.

⁷ Édé kuení ña ne, ñiñi ña ñu'u iña ñá kade vá'a kídī nte'ú san mí kuntū'xí ña vé'xi xio ñuu. ⁸ Dukuān ne, kaka'an ñá Ñu'ú Niñi

ñu'ú san un tsi nté vevii. ⁹ Kuan ō kúntaa vata ō ka'an ñá ka'án naa Xuva ko kídaa, ñá nani Jerēmia, dá kākā'an ña: “Kí'i ña é oko u'xí diu'un kui'xín san, (dīvi xā'ví e ntáka'an ña Israeé san tsi ntá'vi ña iña ñá ne), ¹⁰ xé'e ñá diu'ún san é ñiñi ña ñu'u ña kade vá'a kídī sán, vata ō ka'an Xúva ko nī ko.” Kuan ō ka'an ña.

Dā kantísi mē'ñú Jesuu nuu Pílatu (Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Íntítsi me'ñu Jesuu núu ña tsiñu na'nu i ne, tsixe'e ña tsiñu i san ña:

—Dīvi ntō ne, ¿vá Rei iña ñá Israeé ntú nto? —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu ni ña:

—É kākā'an ntú ku nto —ka'an ña.

¹² Da ñiñi ntátsi'i kuetsi tó'ō dutú san ni ñatā san ñá ne, ñá ni kākā'an kué'en tsi ña.

¹³ Kidáa ne, kaka'an Pílatú san ni ñá:

—¿Ña katéku ntu nto e dōo titín nuu i ntátsi'i kuetsi ña nto? —ka'an Pílatú san.

¹⁴ Ntá tsi nté uun tú'un ña ni ká'an ña. Koó dā kúdu'va ña tsiñu na'nu i san.

Dá kakā'an ña tsí kuví Jesuu (Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Dá kakuvi viko sá'a ne, kanantíi ña tsiñu na'nu i san da xōo ka ña'a, ña ñu'u kutu san, ña é ntio ña'a san. ¹⁶ Ntúvi tsikán ne, nuu kutu uun ñatíi, ña é íní un ntíí ntíí ña'a, ñá nani Barābaa. ¹⁷ Dā nátaká nuu ña'a sán ne, kaka'an Pílatú san ni ñá:

—¿Xoó ña'a ntu ntio nto é nantíi ú ña: Barabaá san ne, o Jēsuu, ña e ntáka'an ñá'a tsí Cristu ñá, ña vexnákakū nto? —ka'an ña.

¹⁸ Tsí ini ña é ña'a sán ne, done'u ini ntáda ña kuenta Jēsuu.

¹⁹ Da ñiñi tuví Pilatu kádē kú'vē ñá ne, taxnuu ñadi'í ña tú'un, kaka'an ña: “Ñá ku kí'nin nūun iña ñá sa'a, ña e dōo va'á ña'a san, tsí dōo kanto'o kó vevii e dōo kiní o kéní kó kuenta iña ña”, ka'an ña.

²⁰ Ntá tsi tó'ō dutú san ni ñatā san tsí'i ña diki ña'a san é na kakan ña é ntíi Barabaá san ne, na kúví Jesuu. ²¹ Kaka'an xtúku ña tsiñu na'nu i san ni ñá:

—¿Xoó ntu é ntúvi ñá sa'á ntio nto é nantíi u? —ka'an ña.

Ntáka'an ñá'a san:

—¿Barabaá! —ka'an ña.

²² Kaka'an Pílatú san ni ñá:

—¿Nté ntu koo víi u ni Jēsuu, ña é ntáka'an nto é Cristu ña? —ka'an ña.

Un ntíí ntíí ña'a san ntáka'an ña:

—jNaxnteē ntó ña krusi! —ka'an ña.

²³ Kaka'an Pílatú san ni ñā'a san:

—¿Nté kui? ¿Neé ntu nuu i é kīni kaa é idé ña? —ka'an ña.

Ntá tsi dií dií ka ntii ntáka'an ña:

—jNaxnteē ntó ña krusi! —ntákachu'u ña, ntáka'an ña.

²⁴ Dā íni Pílatú san tsí ña kuvi víi ña, tsí e éni ntu'u ñā'a san kudiin ñá ne, kī'i ña ntute né, nta'a ña nuu ñā'á san. Kaka'an ña:

—Ña túvi kuētsí ko te kūví ñatíí sā'a. Mii nto ini nto nté koo víi nto ni ñā —ka'an ña.

²⁵ Un ntíí ntíí ñā'a sán ne, ntáka'an ña:

—Kuenta iña mí nti é kuvi ñá, diví ntí ni í'xá nti —ka'an ña.

²⁶ Kidáa ne, nantii ña Barābaa, tsí kuan ō ntío ñā'a san. Dā kúvi natíi nuu ña Jesuu xó'ō ne, da táxnūu ña ña é naxnteē ñá ña ntiká krusi kan.

²⁷ Kidáa ne, sntadun ñá tsiñu na'nu i san ne, kue'en ní'i ña Jēsuu má vi'í mé'ñu kán. Nātaká nuu un ntíí ntíí sntadun, ñá ntoo ikān, mí tuví Jesuu. ²⁸ Nantíí ñá ña ne, xnūu ña ña doo kue'e. ²⁹ Dēvá'a ña le'é iñū né, xntekū ñá dikí Jēsuu. Xni'nī ña uun chíin nta'a kua'a ña ne, ínchiti ña nūu ñá ne, da narkínteē ñá ña, ntáka'an ña:

—jNa kutūví va'ā ntó, Rei iña ñá Israee! —ka'an ña.

³⁰ Tí'ví díí ña nuu ñá ne, kī'í ña chíin é ní'i nta'a ña ne, da káni ña dikí Jēsuu. ³¹ Dā kúvi narkínteē ñá ña ne, nāki'i ña doo kue'é san ne, naxnūu xtuku ña ña doo mii ña. Kidáa ne, kue'en ní'i ña ña é naxnteē ñá ña ntiká krusi kan.

Dā naxnteē ñá Jesuu ntiká krusi

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Dá ku'e'en ña ítsi kán né, tā'án ña uun ñatíi, ña vé'xi ñuú Cirene, ñá nani Símuun. Ēde ña ña kuétsi é kuído ña krusi Jēsuu.

³³ Dā xee ña mí nani Gōlgota, é káni tú'un Xiki Díkí Ntixi ne, ³⁴ xé'e ña ntute tinti'o é kādaká rkave é kō'o ña. Dā íto nteé ña ne, ña ni ntío ña ko'o ña.

³⁵ Dā kúvi naxnteē ñá ña ntiká krusi kán ne, nādikí sntadún san xoo é ní'i i doo Jēsuu, é un é un ña. Kuan ō dé ña vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kātsin dava ña doó ko. Nadikí ña xoo é ní'i i dú'nú ko”, ka'an.

³⁶ Kidáa ne, íntōo ña é kuēnta víi ña ña ikān.

³⁷ Xnteē ñá uun ta'vi rkunu díkí krusi kan é kaka'an neé kuētsi é idé ña. Ta'vi rkunū sán ne, kaka'an: “Ña sá'á ne, Jesuu, Rei iña ñá Israee”, ka'an.

³⁸ Xnteē ñá uvi ña'a ña du'ú ntiká krusi kán ni ñā ntuvi tsikán di. Uun ña'a ña ne, diñi kua'a ña ne, uun ña'a ña diñi datsin ña. ³⁹ Da xōo ka ña'a, ña é ita ntí'xin ne, nārkínteē ñá ña, nakuíko ña díki ñá ne, ⁴⁰ ntáka'an ña:

—Ntō'o é kánakatsin nto xúkūn sán ne kanaxntitsi xtúku nto té kuvi ūni ntuvi ne, jnakakú mii nto kúñu nto vē! Te nuu é ntaā i é Í'xá Xuva nti'xe ko ntō né, jnāntii ntee mii nto kúñu ntō ntiká krusí san! —ka'an ña.

⁴¹ Kuan ō dé tó'ō dutú san, ní mastrú leí san, ni ñatā sán di. Nārkínteē ñá ña, ntáka'an ña:

⁴² —Ña sá'á ne, nakakū ñá tuku ña'a, ntá tsi ña kuvi nakakú mii ñā kúñu ñā. Kaka'an ña tsí Rei iña ñá Israee san ña. Te ntii ntee mii ña krusí san ve ne, kuinti'xe ntí ña. ⁴³ Kaka'an ñá tsí kakuinti'xe ña Xuva kō. Na nakakú Xuva ko ña ve, tē ntio nti'xe ña ña. Tsí kaka'an ña é Í'xá Xuva ko ñā —ka'an ñā'a san.

⁴⁴ Ña du'ú san é uve dadíi ña ni ñā ntiká krusi kán ne, nārkínteē ñá ña di.

Dā xí'i Jēsuu

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Kūneé da kanií ñūxívi san da ká'ñu ntuvi un tsi da nté kaeku uni kuáa. ⁴⁶ Ura tsikán ne, dōo ntii ka'an Jēsuu, kaka'an ña:

—Elii, Elii, ¿lama sabatani? (é kani tú'un: Xuvā kó, Xuvā kó, ¿nté kuí xtúvī mii ntu ntó ko?) —kuan ō ka'an ña.

⁴⁷ Tēkú ña ntáñi étsin ne, ntáka'an ña:

—Kakana ña ñá ka'án naa Xuva ko kídaa, ñá nani Ēlia —ka'an ña.

⁴⁸ Ura tsí i kue'en ūun ña'a ne, koó da kañu ña, kúki'í ña uun doo é xnuu nto'o ña ntídi íā né, xntekū ñá dikí chíin sán ne, xé'e ñā é kō'o Jesuu. ⁴⁹ Ntá tsi ña nguíi sán ne, ntáka'an ña:

—Nakoo mii nto ñā. Koto o tē ki'xi Eliá san é nakakū ñá ña —ka'an ña.

⁵⁰ Kidáa ne, kachu'u ntáa Jesuú ne, xí'i ñā.

⁵¹ Ura dú'va tsi í ne, ntáta ntāa dōxi é rkaa iko íni ukun kan, nte díki í un tsi nte xé'e i kán. Táan ne, ntíka xūú san. ⁵² Nakaan ñāña ñā'a sán ne, titín ña kuinti'xe i, ña é xí'i sán ne, ntōto ña. ⁵³ Ntíi ña nú ñāña ñā da ntóto Jesuú ne, kué'en ñā'a san ñuú Jerusaleen. Titín ña'a íni ña ña.

⁵⁴ Dā íni tó'ō sntadún san ni ña ntoo ní'i ñā, ña ntáde Kuenta Jēsuu, tsí taán ne, dā íni ña kuán ō kúvi ne, koó dā kúdu'va ña. Ntáka'an ña:

—Í'xá Xuva nti'xe ko ña sá'a —ka'an ña.

⁵⁵ Titin ñadĩ'i, ña vé'xī nté ñūú Galilea, ña ntántikin Jéssu é xntii ña ñā ne, ntāñi ika ñā, ntaíto díto ña. ⁵⁶ Maria Madálena ni María, di'i Sántiau ni Joséé san, ni di'i I'xá Zebedeú san ne, ntāñi dadii ña ni ñadĩ'i, ña nguii san.

Dā intú'xi Jesuu

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Dā kuáā ne, xée ūun ña kuika, ña ñuú Arimatea, ña nani Jōsee, ña kantikin Jéssu. ⁵⁸ Kué'en ñā mí tuví Pilatú ne, ntákan ñā kúñu Jéssu. Kidáā ne, kaka'an Pílatú san é nākué'e ña ña. ⁵⁹ Nāki'i Joséé san kúñu ñā ne, dá xnuu ta'án ña ña doo xee e dóo va'á ne, ⁶⁰ xnuu ñá ña ini ñañā mii ñā é dā ve éte nuu ña ini xuú san. Edí nuu ñá uun xuú ka'nu xi'i ñañā sán ne, dā ntaka ña. ⁶¹ Ntá tsi Maria Madálena ni Maria ñá uun sán ne, ñū'u nteé ña nú ñañā san.

Dā idé sntadún san kuenta nú ñañā Jéssu

⁶² Tévāá du'va tsi ntuvi dá iō dá'na ne, nātaká nuu tó'ō dutú san nī ña fariseú san mí tuví Pilatú ne, ⁶³ ntáka'an ña:

—Ntánaka'án nti tsi ka'an ñá veté san dá kántito dukuan ñā tsi te kuví uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña. ⁶⁴ Dukuān ne, ká'an nto na nākadí va'ā ñá ñañā san da nté tē kúvi uni ntúvi, vata koo é ña kí'in ña ntántikin ñá ne, natava ña kúñu ñā. Kidáā ne, kuví ka'an ñá ni ñā'a san tsi e ntóto tó'ō ñā é xi'i ña. Díi díi ka kini kaa dovete sá'a é vata kaa dovete é ká'an di'na ña é ntóto ña —ka'an ña.

⁶⁵ Kaka'an Pílatu ni ña:

—Dikan ntāñi sntadun é kuēnta víi ña. Kue'en ntó ni ña, nakadī kutu ntó te kúvi víi nto —ka'an ña.

⁶⁶ Kué'en ñā né, nakadī kutu ñá ñañā san. Edí nuu ña xume ntíkō diñi i mí ntee tá'an xuú san ni ñañā san. Nū'u ntee sntadún san é kuēnta víi ña.

28

Dā ntóto Jesuu

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Dā ita ntí'xin ntuvi dá iō dá'na, dá tuvi é kuví ūun ntuvi vité san ne, kué'en María Madálena ni María ñá uun san é kükoto ntodo ñá ñañā san. ² Kidáā ne, un vá'a tsi taan. Tsi ntíi uun ánje Xuva kō nte e dukún kán. Kí'xi ña, náxtixio ña xuú san ne, dā itúvi ntí'i ña. ³ Núu ñā ne, vata kaa dá káxi'i núu kaa ne, kui'xin kue'en dóo ña vata katsi. ⁴ Nā tē nté kaa u'ví sntadún san dá ini ña ña.

Koó dā ntan'i ña ne, vata dí tē xi'i ña. ⁵ Ntá tsi kaka'an ánje Xuva ko ni ñadĩ'i san:

—Ná ku u'ví nto, tsi iní u e ntánantuku nto Jéssu, ña intée ntiká krusí san. ⁶ Xóxō ña, tsi e ntóto ña vata o ka'an ña. Kí'xi nto, koto nto mí'i ínūu ña ne, ⁷ Kué'en náne'e nto, kükoto ntó ña ntántikin ñá tsi e ntóto ña é xi'i ña. Dí'na ña kí'in ña é ntó'ó ñuú Galilea. Ikan nāni'i ta'an nto ña. Sá'a tsi é ká'án u ni ntó —ka'an ánje san.

⁸ Ura tsi i ntáka ñadĩ'i san nú ñañā kán. Ú'ví ña, ntá tsi dóo diní ña di. Koó dā ntaínu ñā kue'en ña é ká'an ñá nī ña ntántikin Jéssu. ⁹ Da nēe ini tsi ña nāni'i ta'an ña Jesuú ne, kaka'an ñá ntiusi ni ña. Kué'en etsin ñadĩ'i san mí ntitsí Jesuú ne, ínchiti ña nūu ñá ne, tñn nta'a ña dī'in ña, da ntáka'an ña e dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Ná ku u'ví nto. Kue'en ntó, kukoto ntó ta'an ko, na kí'in ñá ñuú Galileá ne, ikan kiní ñá ko —ka'an Jéssu.

Dovéte e ntáa sntadún san

¹¹ Da nīi kué'en ñadĩ'i san itsi kán né, iō sntadún san é kué'en ña ñuú Jerusaleen, kúnakoto ñá tó'ō dutú san un ntí'i é kúvi. ¹² Dā xee un ntíi ntíi ñatā san e kána ña ne, natíin ña ni ñā. Dōo kue'e diu'un xe'é ña sntadún san ne, ¹³ ntáka'an ña:

—Ká'an nto ni ñā'a san: “Xéē ña ntántikin ña niñú ne, kí'i dú'u ña kúñu ña da nīi ntákidí nti”, koo ka'an nto. ¹⁴ Te tēkú tó'ō ntó e ntáka'an ntó ne, ká'án nti ni ñā vata koo é ña kué'e ña é ntó'ō nto —ka'an ñá nī sntadún san.

¹⁵ Kí'i sntadún san diu'ún san ne, ide ña vata o ka'an tó'ō dutú san. Kuan tsi ó ntáka'an ñá Israeé san un tsi nté vevii.

Dā té tsiñu Jesuu ñá ntántikin ña

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Kidáā ne, kué'en ū'xi ñn pustrú san ñuú Galilea. Kué'en ña xūku mí taxnúu Jéssu ña. ¹⁷ Dā ini ña ña ne, ínūu iní ña ña. Ntá tsi iō ñá e ña ni kuintí'xe ña te di'vi ntí'xe ña é Jéssu ña. ¹⁸ Xéé Jéssu mí ntoo ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É ta'xi Xuva kō é kadā kú've u un ntí'i é tuví ñuxiví a nī e dukún kán di. ¹⁹ Dukuān é káka'án u ni ntó é kue'en ntó kanii ñuxiví sa ne, ká'an nto vata koo é kuintí'xe ña'a san un ntíi ntíi ñuú san tú'ún kó ne, nakútsi ntute nto ña kuenta iña Xuva ko, kuenta iñá ko, xu'u é I'xā ñá, ni kuēnta iña Espíritū

Sántū san. ²⁰ Nakuā'a nto ñá na kāda ntaa
ña é un ntíí ntíí vatā ó kaka'án u ni ntō.
Kunūu me'ñu ú nto ntii dañu ntūví un tsi
da nté ntíí ñuxiví sa. Kuan tsi koo na kōo
—ka'an Jéssu.

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Marcu

Kaka'an ntódo Juaan Bautista ñuu itsí kân
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Dukuān o iñi ntu'u e dóo vā'a ó kaka'an tú'un iña Jesúcristu, divi I'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kân.

² Nté ntūvi di'na uve na'a kaka'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko kidaā, tsí du'vā ó kaka'an Xúva ko ni I'xā ña:

Di'na taxnū u uun ña'a, ña é xtūví tu've itsi o,

ne, dá taxnū u o.

³ Uun tatsín ne, dōo ditó kaka'an ñuu itsí kân:

“Nākoó tú've ntó itsi va'a,
tsí e vé'xi Xuva kō”, ka'an,
ka'an Ísaia san.

⁴ Ña é taxnuu Xuva kō ne, divi Juaan, ña é kaika má kū'u kan é kanakūtsi ntute ña ña'a san. Kaka'an ña é di'na natu'vi ña'a san kuétsi ña ne, dá kutsi ntute ña. Dukuān é káda ka'nu iní Xuva ko ni ñā kuetsí ña. ⁵ Un ntí ntí ña ñuú Judea ni ñā ñuú Jerusaleén, dá xee ñā ne, natívi iní ña kuetsi ña ne, da itsi ntute ña nta'a Juaán san mé'ñu ntute ka'nu é nani Jōrdaan.

⁶ Dóo Juaán san ni ññí í'xi ña ne, ññí kameu kúvi. E ini é'xi ña ne, skunti; ini xi'i ñā ntūdín ñuñu. ⁷ Kaka'an ntódo ña ni ñā'a san:

—Vi'i a vé ne, xée uun ña'a ñatí, ña é díi ka ka'nu ña'a é xu'u. Nté ña té nee nuu á'vi ko é nākoó tixí u é nāntuté u nti'xen ña. ⁸ Xu'ú ne, kūdii ntute kadá'vi ú nto dá kanakūtsi ntute ú nto. Ntá tsi divi ña ne, Espiritū Sántū ta'xi ña nto é kunū ña nima nto —ka'an Juaan.

Dā itsi ntute Jesuu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Ntuvi tsikán ne, ntaka Jesuú ñuú mii ñā é nani Nazāree, é tuví ñuú Galilea. Xée ñā mí tuví Juaan. Juaán san ne, nakútsi ntute ña Jesuu mé'ñu ntute ka'nu é nani Jōrdaan.

¹⁰ Kidāā né, dā ntí Jesuu díñi ntute ka'nu san ne, ini ña tsí nákaan e dukún kan ne, ikān ntí Espiritū Sántū san é vata kaa uun paloma é írkaá nuu diki ña. ¹¹ Kaka'an tátsin Xúva kō nte e dukún kân:

—Divín é I'xá mii ko e dóo kakuinimá ko o. Nā te nté kaa diní nu nimá ko kuenta iña o —ka'an Xúva ko ni Jesuu.

Ntō tó'ō e ña vā'a san é kō'xo Jesuu nuu i é kīni kaa

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Espiritū Sántū sán ne, kue'en ní'i ña Jesuu ñuu itsí kân. ¹³ Úvi dīkó ntuvi, úvi dīkó niñu íka Jesuu íkân. Kaika ña mí ntaíka kití ku'u san. Ikān xée tó'ō e ña vā'a san ne, ntio i é kō'xo Jesuu núu i é kīni kaa. Ntá tsi xee ánjē san é kade ña ña kuenta.

Eni ntu'u Jēsuu kaká'an ntódo ña ñuú Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Dā inúu kutu Juaan viútun sán ne, xée Jēsuu ñuú Galilea, kaka'an ntódo ña, kaka'an ña nté kuān nte vā'a ó kadē kú've Xuva kō. ¹⁵ Kaka'an ña:

—E xée ūra í ve. Ña ná'ā ka dá kixkadā kú've Xuva kō. Dukuān né, natu'vi ntó kuetsi nto ne, kuinti'xe nto tú'un é vā'á san —ka'an ña.

Nāxaxnúu Jesuu kimi ña'a, ña ntátava tsákā san

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Kaika Jesuu díñi míni Galileá san ne, ikān nání'i ña Simuun ni ení ña, ñā nani Andree. Ntánakuítá nuu ña xunu ña iní ntute san, tsí divi tsiñu ntáde ña é tsáká ntátava ña.

¹⁷ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuntikín ntó ko. Nā tāvá ka nto tsákā, tsí vi'i a vé ne, ká'an nto ni ūn ntí ntí ña'a é na ntūvá'a nima ña —ka'an ña.

¹⁸ Kidāā ne, ura tsí i tsoo mii ña xunu ña ne, dá kuē'en ñā ni Jēsuu.

¹⁹ Kūdii tsi kué'en Jesuú ne, nāni'i ta'an ña ni Sántiau ni ení ña, ñā nanī Juaan. Ntuvi ña é i'xá Zebedeu. Ñu'u ña ni uva ñā iní tun ntoō ñā, ntántavá'a ña xunu ña. ²⁰ Kidāā né, kāna Jesuu ña é kuntikín ñā ña ne, ura tsí i xtúvi mii ña uva ña nī ña ntáde tsiñu iña ña iní tun ntóo san, dá kuē'en ñā kuntikín ñā Jesuu.

Uun ña'a, ñā nuu é ña vā'a nima i
(Lc. 4:31-37)

²¹ Xée ña ñuú é nani Capērnau. Ntuvi é ntoo kadín ña'a sán ne, kué'en Jēsuu má vi'í mi ntánataká nuu ña Israeé ne, eni ntu'u ñā nakua'a ña ña'a san. ²² Ña'a sán ne, dōo va'á kuinī ñā dā téku ña é kuān nte vā'a ó kaka'an Jēsuu. Nā te ni ká'an ñā ni ña vatā ó kaka'an mastrú lei iña Xuva ko, tsi dóo iō ña é ká'an ña dá kanakuā'a ña. ²³ Tuví uun

ña'a má ūkún kân, ña é nuu e ña vá'ā nima i. Kaka'an ñatíi san:

²⁴ —¿Nté kui kânateñu nuu nto ntí, Jesuu, ñá ñuú Nazaree? ¿Vēxká'ni ntu nto ntí? Iní nti nto, tsí Xuva kō táxnū ña nto —ka'an ña.

²⁵ Ntá tsi de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san, kaka'an ña:

—¿Ntiin i'a, tsí ña te íña o sá'ā! —ka'an ña.

²⁶ Íde é ña vá'ā san é xi'i mii ñatíi san ne, dōó ntii kachu'u ntáa é ña vá'ā san da ntíi, kue'en. ²⁷ Koó dā kúdu'va ña ntáñi san ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ña'a ntu ña sá'a e kúvi idé ña é nakūnu ña é ña vá'ā san? Ña sá'á ne, e túku o kadē kú'vē ña. Kakutíi ña kanakūnu ña é ña vá'ā san. ¿Né ntu nchu'ún kanakuā'a ña kō? ¿Ō nchu'ún xee ntu, ne, nté kaa? —ka'an ñá'a san.

²⁸ Ura dú'va tsi i kútuni un ntíi ntíi ña ñuú nta'vi san, ñuú e ntáduku ntée ñuú Galilea, nté ō dé Jesuu, tsí dōo ntáka'an ñá'a san.

Ntāvá'a Jesuu ñuntíi Sīmuun

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Dā ntáka Jesuu mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, kue'en ní'i ña Santiau ní Juaan nú vi'i Sīmuun. Ikān tuví Andree di.

³⁰ Kaka'an ñávi'i Sīmuun ni Jesuu tsí etsin ñuntíi Sīmuun. Tuví ntaa ña má vi'i ña kân, tsí ka'ni kaxé'e ña. ³¹ Kúkí'ví Jesuu má vi'i mí tuví ña ne, karkāa ña nta'a ña, nánxntitsí ñá ña. Ura tsí i ntikó ña ka'ni. Kidáa ne, kué'en ña, kükavá'a ña é ká'xí ña'a san.

Dōó titín ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Dā kuāa, da idó nuu ngántii sán ne, ñá tē nté kaa ña'a xee ña mí tuví Jesuu, xee ní'i ña ña nchokuví ni ñá é ñu'u é ña vá'ā nima i.

³³ Un ntíi ntíi ña ñuu í san ne, nataká nuu ña xi'i kan. ³⁴ Ñá tē nté kaa ña'a ntavá'a Jesuú da neé ka kui'i ntákuví ña. Nakūnu ñá é ña vá'ā san é ñu'u nima ñá'a san di. Ñá ni xē'é Jesuu itsi é ká'an é ña vá'ā san xoo é ñi'vi ñá, tsí e ña vá'ā san ne, ini tsí I'xá Xuva ko ñá.

Kaika Jesuu kaní ñuú Galilea, káka'an ntódo ña

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Tévāá du'va tsi, dá ntikin ni'nī ká ne, nákuntísi Jesuu, kué'en ñá mí xoxó ña'a, tsí ntio ña é kunuu mii ñá é ká'an ñá ni Xuva kō, ña tuví e dukún kân. ³⁶ Sīmuun ni ñá ntoo ní'i ñá ne, íxnantuku ña Jēsuu. ³⁷ Dā nání'i ña ñá ne, ntáka'an ña:

—Un ntíi ntíi ña'a san ntánantuku ña ntō —ka'an ña.

³⁸ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Xio ñuu é ntoo etsin i'a kí'in o ve. Ikān kíká'an ntódo ú di, tsí dukuān é vē'xi u —ka'an ña.

³⁹ Dōo íka ña é un ntí'i Itsi ñuú Galilea. Kaka'an ntódo ña má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san un ntíi ntíi ñuú san ne, nakūnu ña é ña vá'ā san.

Dā ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña kanako'xo kúñu ī

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Xée ūun ña'a, ña kanako'xo kúñu ī, mí tuví Jesuu. Kanchiti ña, kaka'an ña:

—Tē ntio nto ne, kuvi ntavá'a nto ko —ka'an ña.

⁴¹ Kidáa ne, ntunta'ví ini Jesuu ña. Tíin nta'a ña ñá ne, kaka'an ña:

—Ntio ko. Ntuvá'an —ka'an ña.

⁴² Ura tsí i ntí'i kui'í san ne, ntuvá'a ña.

⁴³ Nataxnūu Jesuu ñá ne, dōo ka'an ñá ni ñá:

⁴⁴ —Ñá ku ká'an tsín ni ñá'a nté ō kúvi é ntuvá'an. Kué'én ve mí tuví dutú san, na kōto nteé ña o ne, dá nakué'en sintiá'vi nta'a Xuva kō tsi é ntuntoo kúñu o, vatā ó kaka'an Muísee é viin. Dukuan kōo é kútuni ñá'a tsí ntuvá'an —ka'an Jēsuu ni ña.

⁴⁵ Ntá tsi ña ntuvá'a sán ne, kué'en ña itsi kân né, ikān éni ntu'u ña káka'an ñá ni ūn ntíi ntíi ña'a san nté ō dé Jesuu é ntavá'a ña ña. Dukuān ne, ña ni kúvi xee ditó ka Jesuu nté uun ká ñuu. Da mii tsí e íka ña mí xoxó ña'a. Ntá tsi dōo kí'in itsi ñuu vé'xi ña'a san é nataká nuu ña mí tuví ña é ntio ña kini ña ña.

2

Ntāvá'a Jesuu úun ña'a, ñá xi'i kúñu ī

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Dā kútítín ntuvi ne, nāxee Jēsuu ñuu é nani Capēnau. Ura tsí i kútuni ñá'a san é tuví ña uun vi'i. ² Ñá tē nté kaa ña'a nataká nuu ña; ntē ña ni xee tá'an vi'i san é kuntōo ña má vi'i kân é kíni ña é káka'an ña. ³ Kidáa ne, xee kími ña'a, odo ña uun ña'a, ña xi'i kúñu ī. ⁴ Ñá ní kúvi kuíta ntí'xin ña má vi'i mí tuví Jesuu, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi ña. Dukuān ne, kúxēe ña dikí vi'i kan né, nakaán ña un siin dikí vi'í san mí tuví Jesuu. Mí kantíi ne, nákií ña chidō é nuu ña xi'i kúñu ī san iní vi'i kân. ⁵ Dā íni Jesuu tsí ña odō ña xi'i kúñu ī sán ne, níi kué'en

ini ña ntákuinti'xe ña ne, kaka'an ñá nī ña nchokuví san:

—É ntōo kuétsi o vē, da' —ka'an ña.

⁶Ío mastrú lei Xuva kō é ntoo ña ne, ntádē kuení ña: ⁷“¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú ña sá'a? ¿Ña kaíko ñu'u ntu ña Xuva kō? Tsí xoxó ña'a ñuxiví sa é kúvi nakate ña kuétsi kō. Da mií tsi Xuva kō é kúvi vií ña”, dé kuení ña. ⁸Kūtuni Jéssu nté o ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui kuān ó ntádē kuení nto? ⁹¿Neé ntu e dií ka ña ví'xin kaa é ká'án u ni ña sá'a, te kuiní nto? ¿ō ka'án ntu u: “É ntōo kuétsi o”, o ka'án ntu u: “Nakuntísin, kuni'in chido o, kunú'ūn nú vi'i o kán”, koo ka'án u? ¹⁰Ntio ko é na kūtuni nto tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kuvi nakate u kuétsi ntō ñuxiví sa —ka'an Jéssu ni mastrú lei san.

Kidáa ne, kaka'an ñá nī ña xi'i kúñu i san:

¹¹—Divín é káka'án u ni o ne, nakuntísin, kuni'in chido o, kunú'ūn nú vi'i o kán —ka'an Jéssu ni ña.

¹²Ura tsí i nakuntísi ña, náki'i ña chido ña ne, kúnú'ú ña nú vi'i ña kán. Koó dā kúdu'va ña'a san ne, nánú'u ña iní ña Xuva kō, ntáka'an ña:

—Váta ūn ito kini o é kuān ó kakuvi, é kántuvá'a ña'a san —ka'an ña.

Kāna Jesuu Lévi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Kidáa ne, kué'en xtūku Jesuu diñi míni Galilea. Dōo xee ñá'a san mí tuví ña ne, nakuá'a ña ña'a san. ¹⁴Kué'en ká Jesuu ítsi kán né, ikán nání'i ña uun ña'a, ñá nani Lévi, i'xá Alfeu. Tuví Lévi nú vi'i mí kaido ña diu'un xōo iña ñuú Roma. Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kuntikín ko —ka'an ña.

Nákuntísi Lévi ne, kué'en ña ni Jéssu.

¹⁵Uun ntuvi ne, tuví Jesuu nú vi'i Lévi, ntaé'xi ña. Ná te da dī ña ntaído diu'un xōo san ntoo ña nú mesa, ni ñá iō kuétsi i. Ikán tuví Jesuu ni ña ntini'i ñā. Tsí ña te da díi ña'a san ntántikin ñá Jesuu. ¹⁶Ntá tsi mastrú lei ni ñá fariseú san ne, iní ña tsí ntaé'xí dadíi Jesuu ni ñá kini ntáa san, nī ña ntaído diu'un san ne, ntáka'an ñá ni ña ntini'i Jéssu:

—¿Nté kui ntaé'xí dadíi ntu mastru ntó nī ña kini ntáa san, nī ña ntaído diu'un san? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

¹⁷Tékú Jesuu é ntáka'an ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ña'a é vā'á o ni i ne, ñá vādá ntio ña medikū; tsí ña nchokuví tsi san é ntio ña medikū. Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, ñá tē ña é vā'á san kanantukū u, tsí ñá iō kuétsi i san —ka'an Jéssu.

Kaka'an Jéssu iña é kuān xkoó ini ña é kuntuo ixu ñā

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Ña ntini'i Juaan ni ñá ntini'i ña fariseú san ne, dukuān xkoó ini ña é kuntuo ixu ñā. Xee ñā'a san, ntátsixe'e ña Jéssu:

—¿Nté kui ña kuan xkoó ini ntú ña ntini'i ntō é kuntuo ixu ña vatā ó de ña ntini'i Juaan ni ñá ntini'i ña fariseú san? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

¹⁹Jesuu ne, kaka'an ña:

—¿Vá kuvi ntu kuntuo ixu ñā'a, ña ntōo viko mí katánta'a ña'a, te tuví dukuan ñatíí, ña tánta'a san? Nájā, tsí ka'xí ntí'i ña. ²⁰Ntá tsi tē xee úra i é ntaka ña tánta'a sán ne, kidáa né, ió ntuvi é kuntuo ixu ñā.

²¹Ñá tē doo xee san naxntéé nuu o doo tsude, tsí doo xee sán ne, kanatíxi tē ntōo. Kidáa ne, ntátsin ntí'i ne, dií dií ka kini koo kuví. ²²Tē xnúu vá'a o ntute tñti'o xee iní ñā sán ne, ñá te ñā ata kú'un, tsí ntata té kukāve. Uun ito tsi kunaá ntute tñti'o san ni ñā i sán di. Tsí ntute tñti'o xee san ne, kantio é kú'un iní ñā xee —ka'an Jéssu, kánañ'e ñá ña.

Ntáksin ña ntini'i Jéssu xoko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Ntúvi dá iō dá'na ne, kué'en Jéssu ni ña ntini'i ñā, itā nti'xin ña mí kaa trigú san. Ña ntini'i Jéssu ne, kátsin ña xoko trigu é ká'xí ña. ²⁴Iní ña fariseú san é kuān ó de ña ne, ntáka'an ña:

—¿Nté kui ntáksin ntu ña xoko trigú san? Nájā vā'á o é kada tsiñu o ntúvi dá iō dá'na, tsi dóo xii kaa é kuān koo vii o —ka'an ña.

²⁵Ntá tsi kaka'an Jéssu:

—¿Ña iní ntú nto nté o dé uvata ko Dāvii da taan núu ña ni ña ntini'i ñā da kákin ña? ²⁶Tsí kí'ví ña iní vi'i Xuva kō kidáa dá tuví dutu ñá odo núu, ñá nani Abiata. Davii ne, íkan ña tāñú'u kuíko san é ká'xí ñá ni ña ntini'i ña, kuān te dóo xii kaa, tsí da mií tsí dutú san é kúvi ka'xí ña tañú'ú e kúviko san —ka'an ña.

²⁷Kaka'an Jéssu ni ñá fariseú san:

—Tsí Xuva kō ne, ñá te nī de kú'vē ñá ña'a vata koo é na kāda ka'nu ña ntuvi dá iō dá'na, tsí dē kú'vē ñá ntuvi dá iō dá'na vata koo é na kūntoo da'na ña'a san. ²⁸ Xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, kuvi ká'án u nee iña é vā'a é vīi o ntúvi dá iō dá'na —ka'an Jesús.

3

Ntavá'a Jesuu úun ña'a, ña kádun nta'a i (Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Kué'en xtūku Jesuu má vi'í mi ntánataká nuu ña Israee. Ikān tuví uun ña'a, ña e kádun nta'a i. ² Ntāñí ña'a má vi'í san, ntaíto díto ña te ntāvá'a Jesuu ña kádun nta'a i ntuvi dá iō dá'na. Tsí ntántukū nuu iní ña nté koo tsi'í kuétsi ña Jesuu. ³ Kaka'an Jesús ni ña kádun nta'a i san:

—Kuntítsín mé'ñū ña'a san —ka'an ña.

⁴ Kidáā né, tsixe'e Jesús ñá nguii san:

—¿Nee iñá ntu é díi ka vá'ā o é vīi o ntuvi dá iō dá'na, te kuinī nto: é vīi o é vā'á ne, o é kīni kaa? ¿É ntavá'a o ña'a ne, o é nakunaa o ña? —ka'an ñá, tsixe'e ña ñá.

Koó dā diin diin sa intóo ña'a san. ⁵ Dā íto Jesuu ñá'a san ne, dōó dutsi kuíni ña ne, dōo u'vi kakúvi ña é kuān nte ká'xi nima ñá'a san. Kidáā ne, kaka'an ñá nī ña kádun nta'a i san:

—Nakāan ntá'a o —ka'an ña.

Nákāa ñá nta'a ña ne, ura dú'va tsi i ntuvá'a. ⁶ Kidáā né, ntāka ña fariseú san, kue'en ñá, kūnatíin ña ni ña ntini'i Hēródé nté koo ka'ní ña Jesuu.

Ñá tē nté kaa ña'a nataká nuu ña diñi míni kān

⁷ Kué'en Jesús ni ña ntini'i ñá diñi míni Galilea. Ñá te da díi ña ñuú Galilea ntántikin ñá Jesuu. ⁸ Dōó ki'in itsi vë'xí ña'a san é kiní ñá Jesuu da téku ña nee ntí'i ntí'i nuu i é kade ña. Dōó titín ña'a ntáka ña ñuú Judea, Jerusáleen, Idúmeá, ni ñūu é ntoo xio diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaán ne, xée ñá é kīni ña é kākā'an ña. Vé'xi ñá nte ñūú Tiru ni Síduun. ⁹ Kaka'an Jesús ni ña ntini'i ñá é na kutúvi tu've tsi úun tun ntōo é kunūu ña vaṭa koo é ña ta'u núu ña mé'ñū ña'a san. ¹⁰ Ná te da díi ñá nchokuví san ntavá'a ña ña. Dukuān ne, un tsi ntátí'vi nuu ta'an ña é ntio ña tiin nta'a ña Jesús. ¹¹ Dā íni é ña vá'ā san Jesús ne, náakunchití nú xe'e ña. Dōó ntii kachu'u ntáa, kaka'an:

—Divīn é I'xá mii Xuva ko o —ka'an.

¹² —Ñá ku kuān xkoó ka'an xoó ña'a u mé'ñū ña'a san —ka'an Jesús.

Dā nakaxnúu Jesuu uxuvi ñá'a pustru ña (Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Kidáā ne, kúxēe Jesuu rkí uku kán ne, kāna ña xoó ña'a e ntio ña. Ne, xée ñá mí tuví Jesuu. ¹⁴ Kidáā ne, náakaxnuu Jesuu uxuvi ñá'a, ña é kuntini'i ñá. Taxnúu Jesuu ña é na kī'in ña, kíkā'an ña tú'un Xuva kō. ¹⁵ Xé'e Jesús ítsi é kúvi ntavá'a ña ña ntánchokuví san nī é nakūnu ña é ña vá'ā san. ¹⁶ Uxúvi ña'a ña sā'a, ña é nakaxnúu Jesuu: Simuun, é kākā'an Jesús é Pedru kunáni ña; ¹⁷ Santiau, i'xá Zebedeú, ni enī ña, ñá nani Juaan, ntuvi ña é xntántēe Jesuu ña é Boanega ña, é kāni tú'un I'xa É Kākatsin, tsí dóo dutsi ini ña; ¹⁸ Andree, Félipe, Bartulúmee, Máteu, Túmaa, Sántiau, i'xá Alfeu, Tádeu, tuku Símuun; ¹⁹ ni Júda Scarīote, ña é diko Jesús.

Ntáka'an ñá'a san tsí nuu é ña vá'ā nima Jesús

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Rkontúvi ne, xée Jesús nú vi'í ña'a ne, kúkí'ví ñá má vi'í kán. ²⁰ Ntá tsi dóo titín ña'a xee ntikin ñá ña, é ntē ña ni kuné'e ka'xí ña. ²¹ Kūtuni ñávi'i Jesús é kuān ó kanto'o ña ne, xée ñá é náakuntéka ña ña, tsí kakuluku Jesús, kuíni ña.

²² Mastrú lei, ña vé'xi ñuú Jerusaleén ne, ntáka'an ña:

—Ñatí sa'á ne, nteé kimi ña iña é ña vá'ā é nani Belsēbuu. Dukuān é kakuvi kanakūnu ña é ña vá'ā san —ka'an ña.

²³ Kidáā né, kāna Jesús mastrú lei san ne, náñē'e ñá ña, kaka'an ñá ni ñá:

—¿Nté ntu koo vii tó'o e ña vá'ā san é nakuīta é ñá vá'a ni'í i? ²⁴ Tē ntánāa mí ña ñuú i sán ne, ntánakunaá ña ñuú ña. ²⁵ Tē ntánāa mí ña'a sán nī ñavi'í ña ne, ntánakunaá ña ñavi'í ña. ²⁶ Te mií tó'o e ña vá'ā san naa núu mií ne, ¿nté ntu koo kutíi i? Tsí kanakunaa mii tsi kúñu í.

²⁷ Nté uun xoxo kuvi kí'vi i iní vi'í ña dóo ntii iní í san é kí'í dú'u iña ñá tē ña dí'na kí'ní ña ña dóo ntii iní í san. Kidáā ne, kuvi kí'í dú'u ña é un ntí'í iña ña.

²⁸ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí kuvi vií Xuva ko náakate ña un ntí'í ntí'í kuétsi é ió iña ña'a, nī é ntáka'an kīni ña. ²⁹ Ntá tsi ña kada ka'nú ini Xuva ko ni ñá'a te ntáka'an kīni ña iña Espiritū Sántū san. Koo kuétsi ña ntii dañu ntúvi —ka'an ña.

³⁰ Du'vā ó kaka'an Jesús, tsí ntáka'an ñá'a san é nuu é ña vá'ā nima ña.

*Di'i Jēsuu ni ení ña
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)*

³¹ Kidáā ne, xée di'i Jēsuu ni ení ña. Ntāñī ntée ña ña nu kí'i kán, ntáka'an ñá ni ñá'a san é ncho ka'an ñá ni Jēsuu. ³² Ña ntoo ni'i Jēsuú ne, ntáka'an ñá ni ñá:

—Di'i nto ni ení ntó ne, ntāñī ntée ña nto kí'i kán, ntánantuku ña ntō —ka'an ña.

³³ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—¿Xoó ntu é di'i ko? ¿Xoó ntu é ení ko? —ka'an ña.

³⁴ Kidáā né, ito Jesús ñá'a san, ña ntoo diñi ña ne, kaka'an ña:

—Un ntíi ntíi ña sá'á ne, di'i kó ña, ení ko ni tá'an ko. ³⁵ Tsí un ntíi ntíi ña'a, ña e ntáde é ntio Uva kó ne, ña ni ñá é ení ko ña ne, ta'an kó ña; ña ni ñá é di'i kó ña di —ka'an Jēsuu ni ña.

4

Kantaa Jesús úun nuu i ña ñá kattoo ntikin

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ēni ntu'u xtuku Jesús kánakuā'a ña ña'a san diñi mínī san. Ñá te da ña ña'a náta ká nuu ña. Dukuān ne, kúxēe Jesús íni tun ntōo é tuví nu mínī sán ne, itúvi ña. Un ntíi ntíi ña'a sán ne, ntoo ña nū ñuti kan. ² Titín nuu i kaka'an Jesús é kánakuā'a ña ña'a san iña Xuva ko. Kantaa ña uun nuu i ni ñá'a san, kaka'an ña:

³ —Kini nto é káka'án u ni ntō: Uun ña'a ne, kué'en ña, kútsōó ña ntikin. ⁴ Dá katsōo ña né, ío ntikin san é itsi kan kó'xo. Kidáā ne, xée láā, é'xi ti ntikin san. ⁵ Ío ntikin sán ne, kó'xo ne'u xuú san mí ña kué'e nté'u ío. Uun dá'na tsi kéne xuku i, tsí ña tuvi kué'e nte'u é káka xo'o i. ⁶ Dá na'í'ni ne, kádún xo'o í ne, xí'í, tsí ña tuvi kué'e nte'u mí káka xo'o i. ⁷ Ío ntikin sán ne, kó'xō mí káke ne xuku íñū. Ntá tsi da kéne xuku íñū mí kéne xuku va'á san ne, távi nūu xuku va'á san ne, xí'í; ña ni kíi kiti i. ⁸ Tuku ntikin sán ne, kó'xo ñu'u vā'a. Kéne xuku í ne, kuka'nu. Oko ú'xi kiti i kíi ti é uun ditsin i. É tūku ditsin í ne, úni díko kiti i kíi ti. É ūun ká ditsin í ne, uun sientu tí kíi ti —ka'an ña.

⁹ Kaka'an ña:

—Xoo é kátekú i ne, na kīni i —ka'an Jēsuu.

*Nté kui kuan o ntáda ntaa Jesús núu i sá'a
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)*

¹⁰ Dá kunú'u ña'a sán ne, uxuvi ñá ntini'i Jesús ní ña intóo ká ne, tsixe'e ña Jesús nee iñá ntu kani tú'un nuu i é káka'an ña.

¹¹ Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Ntō'ó ne, kata'xi Xuva ko é kūtuni nto nté o kadē kú'vē ña. Ntá tsi ña nguii sán ne, ñá ini ña. Dukuān né, da mii kué'en tsi tú'ún é ña káñe'e diki ñá'a san kaka'an u ni ña. ¹² Kakuvi vata o ka'an Ísaia kídáā, tsí kuān te ntaíni ña, ntá tsi ña te ntaíni ntí'xe ña. Ntátekú ña é káka'án u, ntá tsi ña ntáñe'e diki ña. Dukuān ne, ñá natū'vi ña kuétsi ña ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñá —ka'an Jēsuu.

*¿Nee iñá ntu kani tú'un é káka'an Jesús iña
ñá kattoo ntikin?*

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Ñá ní ñe'e diki ntu nto é káka'án u? ¿Nté koo kí'in diki ntu nto te ká'án ka ú ni ntō kuan? ¹⁴ Tsí ña'a, ña kaka'an tú'un Xuva kō né, vata kaa ña'a, ña kattoo ntikin san, kaa ña. ¹⁵ Ío ñá'a ne, dá téku ña tú'un Xuva kō ne, vata kaa nte'u ítsi san mí ko'xó ntikin san kaá nima ña. Tsí ura tsí i da téku ña tú'un Xuva kō ne, vé'xi tó'ó e ña vá'á san é naki'i tú'ún san é inúu nima ña. ¹⁶ Ío ñá e dōo diní ña e ntátekú ña tú'un Xuva kō. Divi ña ne, vata kaa kudii nté'u nū xuú san mí ko'xó ntikin san kaa ña. ¹⁷ Ntá tsi ña na'a kakutii i, tsí ña tuvi kué'e xo'o i. Ña sá'á ne, ña ná'a ntáxnūu ña nima ña é káka'an Xúva kō. Tē nee iña é nto'o ña, o tē dōo kiní o ntáka'an ñá'a tsí kuintí'xe ña tú'un Xuva kō né, xtuví mii ña é kúntikin ñá Xuva kō. ¹⁸ Ío ñá e ntátekú ña tú'un Xuva kō ne, vata ntáa nte'u mí káke ne xuku íñū mí kó'xó ntikin san ntáa ña. ¹⁹ Ña ni é'nu ntikin san, tsí xuku íñū san tīn nuu ditsin i. Kuan tsí ó kakuvi ni ñá'a sán di. Dōo ntánti'i iní ña nee iñá vii ña. É kukuika ña ñuxiví sa é ntio ña. Ntaéni nta'ví mii ña kúñu ña tsí diu'un dōo ntio ña, ne, ntio ña da nēe ka ntí'í é ío ñuxiví sa. Ña ntákune'e ña é vii ña kuenta tú'un Xuva kō. Dukuān ne, ña ntaé'nu ña. ²⁰ Ío ñá e dōo vá'á o téku ña tú'un Xuva kō. Divi ña ne, vata ntáa nte'u va'á san mí kó'xó nuu ntikin san ntáa ña. Tsí ntákuintí'xe ña tú'un Xuva kō ne, ntáde ntaa ña é káka'an Xúva kō. Ío ntuvi vā'á iña ña. Vata ntáa ditsin i mí kíi oko u'xi, uní díko, ni ūun sientu kiti i ntáa ña —kuan o ka'an Jēsuu ní ñá ntoo ni'i ñá.

Tū'un iña kantilin
(Lc. 8:16-18)

²¹ Kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Te nātuún o kántilín má vi'i kán ne, ¿vá ma etun ntú kan xtuvi o, o má itó kán? ¿Ñā ntu te xntekú dukún o vata koo é nāxi'í nuu? ²² Nee iña é vīi xú'u o vēvií ne, kutuni ñá'a sán rkontúvi. ²³ Xoo é ntátekú i ne, na kīni i é kākā'án u —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an xtúku ña:

—Kini vá'a nto é kaini nto. Vata tsī o xntéku kú'vē ntó ne, dadū tsi kú've i nī'i ntó ne, ntekú ka ni'i ntó di. ²⁵ Tsí ña'a, ña é io iña í ne, dií ka kue'e ní'i ña, ntá tsi ña'a, ña é ña tuvi iña í ne, kunaá ntí'i iña ña —ka'an Jesuu ni ñá ntoo ni'i ñā.

Kuenta iña ntikin é kae'nu

²⁶ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Mí kadē kú've Xuva kō né, vata kaa uun ña'a, ña katsoo ntikin matú i. ²⁷ Ña sá'a ne, kakidi ña niñú a ne, dá kanākuntísi ña ntuvi ā. Tē ita ntí'xin ntuvi ne, kene ntikin san, dá kēne xuku i. Ntē ñá ini ña nté o kúvi kéne, ²⁸ tsí nte'ú san kade mii é kēne ntikin san. Di'na tsi xuku i kakéne ne, dá ntíka íta i. Kidáā ne, kakii kití i. ²⁹ Tē í'xe tī ne, tīn ña tī, tsí xee ntúvi i —ka'an Jesuu.

Kuenta iña ntikin kúli
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Kaka'an Jesuu:

—¿Nee iñá ntu é ntudadii vatā o mí kadē kú've Xuva kō? ¿O neé ntu kuvi ntada dadū o ni i? ³¹ Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun ntikin kuli kaa. Ntikin kulí san ne, dií ka kuetsī é da neé ka ntikin é kú'xí o. ³² Ntá tsi tē kantú'xi ne, kae'nu da nte dií ka dukun é da neé ka tuku xuku. Lāá san ne, katsodo tī tākā tī nta'a i mí vēti, tsi dóo na'nu xuku i —ka'an Jesuu ni ñá'a san.

Mí idiá'vi nuu i é kántaa Jesuu
(Mt. 13:34-35)

³³ Núu i é vāta kaa sá'a kantaa Jesuu dá kanakuā'a ña ña'a san un tsi da nte mí'i kī'in diki ña. ³⁴ Da mii kuē'en tsí nuu i sá'a kantaa ña ni ñā. Ntá tsi dá ntoo mii ña ni ña ntini'i ña ne, xé'e ñā é kūtuni ña nee ntí'i ntí'i kani tú'un é kākā'án ña.

Dā natú'u Jesuu tátsin ni ntuté san
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Dā kuáa ntuvi tsikán ne, kaka'an Jesuu ni ña ntini'i ñā:

—Kuíta ntí'xin o ūun xo diñi ntute san ve —ka'an ñá ni ñā.

³⁶ Kidáā né, ña ntini'i Jēsuu tsóo mii ña ūn ntíi ntíi ña'a san, dá kūxée ña ini tun ntóo mí nuu Jesuu. Titín ña'a kūxée ña tuku tun ntóo é kī'in ñá ni Jēsuu. ³⁷ Kidáā ne, iñi ntú'u ínu tātín o ne, uun ito tsi kukí'vi ntúte ini tun ntóo san un tsi da nte tsítu ntute. ³⁸ Jesuú ne, kakidi ña ata tún ntóo san, xi'i téu ña doo díki. Nantóto ña ntini'i Jēsuu ña, ntáka'an ñá ni ñā:

—¡Mastrú! ¿Ñā ntu te káde nto kuenta é dóko sa téni o? —ka'an ñá ntini'i ñā.

³⁹ Kidáā ne, nākuntísi Jesuu, dá kakā'an ñá ni tātín ni ntuté san:

—¡Nakunúun kadin! ¡Diin diin tsi kutúvin! —ka'an ña.

Xíó kadin tatsin ni ntuté san. ⁴⁰ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña ntini'i ñā:

—¿Nté kui ntaú'vi ntú nto? ¿Ñā ntákuinti'xe ntu nto tsi dóo ka'nu Xuva kō? —ka'an ña.

⁴¹ Dā kúdu'va ña ntini'i ñā ne, ntánatín mii ñā:

—¿Nēe ñá'a ntu ña sá'a é un tsi nte tatsin ni ntuté san ntáde ntaa é kākā'án ña? —ka'an ñá ntini'i ñā.

5

Ña ñuú Gádara, ñá ñu'u é ña vá'a nima i
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Xée ña ūun xo diñi míní san, nté ñūu é nani Gádara. ² Dā ntíi Jesuu tún ntóo san ne, xée ētsín uun ñatíi, ña é ñu'u é ña vá'a nima i. Kapusantú kán vé'xi ñatíi san, ³ tsí ikán nuu ña mí ntoo ñaña ñā'a san. Xōxó kuvi xnū'ni í ña, nté kadena. ⁴ Kí'in itó xnū'ni ñā kadena dí'in ña ni ntá'a ña, ntá tsi uun ito tsi kátsin tu'un ña kadená san. Nté uun xoxo ni kuvi vií i ni ñā. ⁵ Nté ntúvi nte níñu kaika ña má kú'u kán, nī nú ñaña sán di; ñá te xkútikadin ña. Un vá'a tsi kakachu'u ntáa ña, kaxé'e ña xuú san kúñu ñā. ⁶ Iká ká ve'xí Jesuú ne, koó da kainu ñatíi san kue'en ña, kukunchíti ña nuu ña. ⁷ Dóo ntíi kaka'an:

—¿Nté kui kanatekū du'xen ntu ntó ntí, Jesuu, I'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán? Natekū ntó Xuva kō tsí ña ku nakutsu'un ntó ntí —ka'an é ña vá'a san é ñu'u nima ñatíi san.

⁸ Tsí kaka'an Jēsuu ni é ña vá'a san:

—¡Ntiin nima ñá sá'a, é ña vá'a! —ka'an ña.

⁹ Tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Nté ntu nanin? —ka'an ña.

—Ligiuun naní ntí, tsí ña te da dií ntí —ka'an é ña vá'a san é ñu'u nima ña.

¹⁰ Ikan dá xe'e nta'a Jesuu:

—Vii nto da xe'e, ñá ku nakunū ntó nti é kɪ'ín nti xio ñuu —ka'an é ña vá'ā san.

¹¹ Ikan tsi etsin ne, ñá te da dīi kútsin ñu'u ti, nta'é'xi ti má kú'u kan. ¹² Kidáā ne, ikan é ña vá'ā san da xe'e nta'a Jesuu:

—Ta'xi nto na kú'un ntí nima kútsín san —ka'an é ña vá'ā san.

¹³ Kaka'an Jéssu tsí kuvi. Kidáā né, ntīi é ña vá'ā san nima ñátí san ne, kué'en, kúku'un nima kútsín san. Ná te da ūvi míl kútsín san ne, inu ti un ntíí ntíí tí, kue'en ti rki de've kán ne, ikan tsí éte nuu ti kúñu tí ini míní san, ne, uun ito tsi téni ntí'i ti.

¹⁴ Ña ntáde kuenta kútsín san ne, koó dā ntaínu ña kunú'u ña, kantaa ña ni ñā'a san ítsi kan nī má ñūu kan nté ō kúvi ni kútsin ña. Ña'a sán ne, kué'en ña, ūn ntíí ntíí ñá, kúoto ditó ña nté ō kúvi. ¹⁵ Xée ñā'a san mí ntítsí Jesuú ne, iní ña ñatí san, ña é dī'na ñu'u é ña vá'ā san nima i. Vevíi ne, diin diin sá tuví ña. É nakunūu ña du'nu ña, tsí é ntūvá'a ña. Ña xeé san ne, dōo u'ví ña. ¹⁶ Ña'a, ña ini nté ō kúvi ne, ntáka'an ñá nī ña ñuú ña nté ō kúvi nī ña lukú san, nté ō kúvi ni kútsín san da téni tí. ¹⁷ Ña ñuu i sán ne, ntáka'an ñá ni Jéssu é na ntáka ña ñuú ña.

¹⁸ Dā nakunūu xtuku Jesuu tún ntōó san ne, ñatí, ña é ñū'u é ña vá'ā nima í ne, ikan ñā é kɪ'ín ñá ni Jéssu. ¹⁹ Ntá tsi ña ni ntío Jesuu é kuntēka ña ña. Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kūnū'ūn nú vi'i o kán. Ká'an nī ñavi'i o nté ō dé Tó'oo o ni ō. Ká'an nté ō ntúnta'ví ini ña o —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, kúnū'ú ña nú vi'i ña kán, da ntáa ña ni ūn ntíí ntíí ña ntoo ñuú Decapuli nté ō dé Jesuu ni ña. Ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña.

Diókó Jairu ni ñádí'í, ña tñn nta'a dōo Jéssu (Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Nákunūu xtuku Jesuu tún ntōó san, kué'en ña, nāxee ña tuku diñi míní san. Ná tē nté kaa ña'a náta'ká nuu ña mí xee Jéssu díñi míní san. ²² Ikan vè'xí uun ña'a, ña nteé nta'a i xi'i úkūn ña Israeé san, ñá naní Jairu. Dā ini ña Jesuú ne, íchiti ña nūu ñá ne, ²³ kaka'an ña:

—Dóko sá kúvi i'xá ko. Ki'xi nto, tñn nta'a ntō í, na kútíi ntuvá'a —ka'an ña.

²⁴ Kidáā ne, kué'en Jéssu ni ña. Ná te da dīi ña'a kué'en ñá di. Dōo tá'u nūu Jesuu mé'ñū ña'a san. ²⁵ Vé'xi uun ña'a ñadí'í, ña

nchokuví san, mé'ñū ña'a sán di. É uxuvi kuíā e nteé kimi ña ku'i é kaeti niñi ña.

²⁶ Ná te da dīi nta'a medíku ñe'e ñá ne, dōo ntó'lo ña. Uun ito tsi nantí'í ñá diu'un ñá ne, ntē dúkuan ña ni ntuvá'a ña; dā dīi dīi ka kúka'vī ña. ²⁷ Dā téku ña é kántavá'a Jesuu ñá'a sán ne, kué'en ñā, nuu ta'án ña mé'ñū un ntíí ntíí ña'a san ata Jéssu, da tñn nta'a ña dōo Jéssu, ²⁸ tsí dé kuení mii ña te da mii tsí é tñn nta'a ña dōo Jéssu ne, ntuvá'a ña, kuini ña. ²⁹ Kidáā ne, ura tsí i tu'u é kaeti niñi ña. Kūtuni ña tsí é ntuvá'a ña. ³⁰ Jesuú ne, kūtuni ña tsí kuvi idé ña ntavá'a ña ña nchokuví san. Xkokoto ña mé'ñū ña'a sán ne, dā tsíxe'e ñā:

—¿Xoó ntu tñn nta'a i dōo ko? —ka'an ña.

³¹ Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ña:

—Dōo kata'u nūu nto, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi ña. ¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto tē xoo tñn nta'a i ntō? —ka'an ña.

³² Ntá tsi Jesuú ne, kaito ña ña'a san, kánantuku ña xoo ñá'a ña tñn nta'a ñā.

³³ Kidáā ne, vé'xi ñadí'í san, tsí ini ña tsí ntuvá'a ña ne, íchiti ña nūu Jéssu. Koó dā kaní'í ña é kau'vī ña. Kaka'an ntáa ña tsí divi ñā e tñn nta'a ña ñā. ³⁴ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—É ntūvá'an ve, tsí kuínti'xe o. Vā vá'a tsi kunú'un, tsí é ntūvá'an kue'en ve —ka'an Jéssu ni ña.

³⁵ Nñi dukuan káka'an Jéssu ni ñadí'í san ne, xée ñā'a, ña vé'xí nte nú vi'í Jairu, ña é nchokuvi dióko í. Ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—E xí'í dióko ntō. ¿Nté kui kanatekū du'xén ka ntú nto Mastrú san? —ka'an ña.

³⁶ Ña ni íde Jesuu kué'nta é ntáka'an ñá'a san, ntá tsi kaka'an ñá ni uva i'xá san:

—Ñá ku u'vī ntó; kuinti'xe nto Xuva kō —ka'an ña.

³⁷ Ná ni xē'é Jesuu itsi é kɪ'ví ña'a san ni ña; mii tsí Pedru ni Sántiau ní Juaan, ení Santiaú san. ³⁸ Dā xee Jéssu ni ña nú vi'í ña nteé nta'a i xi'i úkūn sán ne, dōo dito ntaéku ña'a san é ntaéku nteé ña diókō Jairu.

³⁹ Kidáā ne, kúk'vī Jesuu má vi'i kán ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¿Nté kuān nte dú'xén eku ntu ntō? Tsí i'xá san ne, ñá te ni xí'í, tsí kúdií kakídi —ka'an ña.

⁴⁰ Ntá tsi ña'a sán ne, da ntáxkuntée ña é káka'an Jéssu, tsí ini ña tsí e xí'í kue'en i'xá san. Ntá tsi kíñu'u Jesuu un ntíí ntíí ña'a san nu kí'í kán. Da mii tsi dí'í i'xá san ni uva i,

nī ntuni ñá'a ña ntini'i ñā kúk'ví ni'i ñā mí tuví i'xá san. ⁴¹ Dā karkáa Jesuu ntá'a i ne, kaka'an ñá ni i:

—Talita, kumi (é káni tú'un: Nākuntítsin, la') —ka'an ña. ⁴² Kidáā ne, nākuntítsi i'xá san ne, nakaka, tsí é uxuvi kuíā i. Koó dā kúdu'va ña'a san. ⁴³ Jesuú ne, kaka'an ñá ni uva i'xá san é ña ku ka'án ña ni ñā'a san nté ō kúvi ntóto a dióko ñā. Kaka'an ñá ni di'i i é na kuē'é ña é ká'xi.

6

Dá kúnú'u Jesuu ñuú Nazaree
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Ntāka Jesuu ñuú mí tuví ña ne, dá kúnú'u ña ñuú mii ña ni ña ntini'i ñā. ² Dā xee ntúvi dá iō dá'na ne, eni ntu'u Jēsuu kánakuā'a ña ña Israeé san má vi'i mi ntánataká nuu ña. Ña ntáteku í ne, koó dā kúdu'va ña, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu nakuā'a i ñá sa'a é kuān ó kaka'an ña? ¿Mí'i ntu vē'xi e dóo ki'in iní ña, é kakuvi kade ña un nti'i nūu i e dóo na'nu? ³ ¿Vá ñā te ñā ntu ña kade vá'a utun, i'xá Maríā? Ini o ení ña, Santiau, Jósee, Júda, ni Sīmuun. Vata te i'a ntoo ta'an ña ñuú kō di —ka'an ña.

Dukuān ne, ñá ni kuinti'xe ña Jesuu. ⁴ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Da mí'i ká ñuú ne, ntaíko ñu'u ñā'a san ña kaka'án naa Xuva ko. Ntá tsi ña ñuú mii ñā ne, ñá ini iko ñu'u ña ña —ka'an Jēsuu.

⁵ Ikān ne, ña ni kúvi vii ña nté uun nuu i e dóo ka'nu. Nte'vi tsí ña nchokuví san tñn nta'a ña ñā ne, ntavá'a ña ña. ⁶ Koó dā kúdu'va Jesuu é xoxo ni kuinti'xe i ña. Kidáā ne, e tuku e túku ñuú kue'en ña, kunañ'e ñá ña'a san tú'un Xuva kō.

Dā táxnuu Jesuu ña ntini'i ñā é kika'an ntódo ña tú'un Xuva kō
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Kidáā né, kána Jesuu uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, uvi uvi ñá'a ña táxnūu ña ña. Xé'e ñā é kúvi vii ña nakūnu ña é ña vá'ā san. ⁸ Kaka'an Jēsuu é ña te neé kuido ña é ntio ña itsi kán. Ntē ña kuido ña é ká'xi ña; nté diu'ún ña kuido ña; da mii tsi tatun ñā é kituun ña. ⁹ Kuvi ki'i ña nti'xen ña, ntá tsi ña kuido ña dú'nu ña é nadama ña. ¹⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē xee ntó uun vi'i ne, ikan tsi kuntōo nto da nté ntāka nto ñuú san. ¹¹ Tē ña ta'xi ña vi'i ña é kuntōo nto, o tē ña ntío ña kini ña é ntáka'an ntó ne, nakidi ntō nti'xen nto

nte'u ñuú san ne, dá ntāka ntó ikān. Kuan kōo kutuni ñá'a san tsi iō kuetsí ña —ka'an ña.

¹² Kidáā ne, kué'en ña, kūka'an ntódo ña ni ūn nti' nti' ña'a, na nā'ivi iní ña kuetsi ñā né, na kuinti'xe ña Xuva kō. ¹³ Dōó titin é ña vá'ā é ñū'u nima ñá'a san nakunu ña. Nákutsi nūu ña asete ñá nchokuví san ne, ntuvá'a ña.

Dā xi'í Juaan Bautista
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Kūtuní rei Heródē nté ō dé Jesuu, tsí ntáka'an un nti' nti' ña'a san. Iō ñá ntáka'an ña:

—Á tē e ntóto Juaan Bautista. Dukuān né, dōó iō ña é kúvi vii ña nuu i e dóo na'nu —ka'an ña.

¹⁵ Iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sá'a ne, á tē ña é ka'án naa Xuva ko kidaā, ñá nani Élia —ka'an ñá'a san.

Tuku ña'a ne, ntáka'an ña:

—Kuan kaa nti'xe ña, vata kaa ña ka'án naa Xuva ko kidaā —ka'an ña.

¹⁶ Ntá tsi dā téku Heróde nūu i sá'a ne, kaka'an ña:

—Di'vi ñā é Juaan, é naki'i tū'ún u dukun ña. Á tē ntóto ña —ka'an ña.

¹⁷ Tsi mii Hēródē táxnūu ña é tñn ña Juaán san. Xnuu kutu ña ñā viutun kuenta iña ñādí'i ení ña, tsi Heródē sán ne, naki'i ña ñādí'i ení ña, ña nani Fēlipe, é kúvi tún ñādí'i ña. ¹⁸ Tsi kaka'an Juaan ni Heródē san tsi dóo xii kaa é naki'i ña ñādí'i ení ña. ¹⁹ Tá'nu dí'i, tá'nu nani Heródiá ne, dōó dutsi kuíni tún nī Juaán san ne, ncho ka'ni tun ña, ntá tsi ña ni kuví, ²⁰ tsi Heródē ne, ú'vi ñá Juaan, tsí ini ña tsi dóo va'á ña'a ña ne, kade ntaa ña un nti'i é ntio Xuva ko. Dōo diní ña da téku ña é kaka'an Juaán san, ntá tsi un tsi kúdana iní ña nté koo vii ña é kaka'an ña. ²¹ Ntá tsi xee ntúvi e ntúku nuu ini Herodia nté koo vii ña nī Juaán san. Tsi da táva Heródē viko ña ntuvi da kaku ña ne, xéé ūn nti' nti' ña tsiñu i ñuú san, nī tó'ō sntadún san, ni ñā'a, ña ntoo na'nu ñuú Galilea, é ká'xi ñá ni ñā. ²² Kidáā ne, xéé dióko Heródiá san mí kakuvi viko sán ne, ite'ē tun. Dōo inténi Heródē né, dōo inténi ña xéé san di da ite'ē tun. Kidáā ne, kaka'an Heródē sán nī tun:

—Kákān kó nee iña é ntio o ne, dá tá'xi ú o. ²³ Xé'e ña xu'u ña, kaka'an ña: Kuān te dava ñu'u mí kadē kú'vé u kákan ne, ta'xi u —ka'án rei Heródē san.

²⁴ Nt̄i tún ne, kútsixe'ē tún di'í tun:

—¿Nee iña é vā'á kakán u? —ka'an tún, tsixe'ē tun.

—Kákan dikí Juaan Bautista —ka'an tá'nu di'í tun.

²⁵ Kaxkainu tún kue'en tun mí tuví rei Heródē ne, kaka'án tun:

—Nchio ko é tā'xi nto vevíi tsi dikí Juaan Bautista; kunūu iní tichi'i —ka'án tun.

²⁶ Dōo kúnta'xa iní rei Heródē san, tsí e xe'é ña xu'u ña nuu un nt̄í nt̄í ña ntoo viko san. Ña ni kúvī ká nat̄ivī iní ña. ²⁷ Ura tsí i táxnūu ña sntadún san é nā kíkí'í ña dikí Juaan. ²⁸ Kué'ēn sntadún san ne, ē'nte tú'un ña dikí Juaan ne, dā xee ni'i ña, nuu iní titi'í san. Xé'e ña tā'nú di'í san, da nakué'e tún di'í tun.

²⁹ Dā kútuní ña nt̄ini'í Juaan san ne, kúnakí'í ña kúñu ñā, dá kuku'xí ña.

Dā xe'é Jesuu é ká'xi u'un míl ña'a

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Rkontúví ne, nāxéé ña nt̄ini'í Jēsuu é i'xka'an ntódo ña ni ñā'a sán ne, ntaa ña ni Jēsuu ún nt̄i'í é idé ña, é nakua'a ña ñā'á san di. ³¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ni'í nto, kí'in ō, kíkūntóo da'na ō mí xoxó ña'a —ka'an ña.

Tsi dóo ntánaxee ñā'a; ntē ñā ntákune'é ña é ká'xí ña. ³² Nakú'un ña tun ntóo san ne, dá kué'en ña mí xoxó ña'a. ³³ Ntá tsi dóo tit̄ín ña'a san iní ña ña dá kué'en ñā ne, nakiní ña xoo ña'a ña. Kíi nt̄í nt̄í ña ñuú i san, kué'en ña. Koó dā ntaínu ña kue'en ña mí kué'en Jēsuu ni ña nt̄ini'í ñā ne, di'na ña'a sán xee ña é divi ñā. ³⁴ Dā xee tún ntóo é nuu Jēsuu díñi ntute kán né, iní ña tsí ña te nté kaa ña'a xee ña. Ntūnta'ví iní Jēsuu ña, tsí ntántétu ña'a san xoo é ká'an í ni ñā iña Xuva ko, vata tsí ó ntántétu a le'ntú san xoo é kí'in ni'í i ti é kíkaxí ti tē xoxó tó'o t̄i. Kidáā ne, ñā te da d̄i núu i é nāñé'e Jēsuu ña. ³⁵ Dā kuáā ne, xéé etsin ña nt̄ini'í Jēsuu, ntáka'an ñā ni ñā:

—É dōo kuáa ne, xoxó ntoo i i'a.

³⁶ Nataxnūu nto ña'a sán, nā kíkuiín ña é ká'xí ña. Na kí'in ñā rantsú san, o na kí'in ñā xio ñuu, kintúku ñā é ká'xí ña —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi Jēsuu kaká'an ña:

—Divi nto kué'é nto é ká'xí ña'a san —ka'an ña.

—¿Mí'í ntū? Kuān te kíkuiín nt̄i uvi sientu a'ví tañú'ū ne, ¿mí'í ntu xēe tá'an é ká'xí un nt̄í nt̄í ña'a san? —ka'an ñā nt̄ini'í ñā.

³⁸ Kidáā né, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kūkoto nto: ¿tit̄ín ntú tañú'u odo nto? —ka'an ña.

I'xkóto ñā ne, da ntáka'an ña:

—Ú'un tsí tañú'u ni ūvi tsákā san ió ti —ka'an ña.

³⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu é na kuntōo ña'a san nú ité san é xio xio kuntōo ña: ⁴⁰ kuenta úvi díko u'xi ña, kuenta siéntu ñā di. ⁴¹ Kidáā né, kí'i Jēsuu é ū'un tañú'ū sán nī ntuvi tsákā san. Da ntáni'í ña nuu ña e dukún kán ne, nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kidáā né, kātsin dava ña, ⁴² dā xe'é ña é'xi nta'a un nt̄í nt̄í ña'a san. ⁴³ Dā kúvī é'xi ña'a sán ne, natáka ña nt̄ini'í ña ta'vī tañú'u nī tsákā san é ntoó ka. Uxúvi xíká ka tsítú é ntoo. ⁴⁴ U'un míl ñat̄í san é'xi ña.

Dā íka Jesuu nú ntūte

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña nt̄ini'í ñā: —Kue'ēn ntó, kúnaku'ún nto iní tun ntóo san ne, kue'ēn ntó uun xo diñi ntute san mí tuví ñuú Betsaida. Nñi dukuan na ká'án u ni ñā'a san é na ntáka ña —ka'an ña.

⁴⁶ Dā nátaxnūu ña ña'a sán ne, kué'en ñā má kú'u kán, kúka'an ntá'ví ña ni Xuva kō.

⁴⁷ Dā kúneé ne, nuu tun ntóo san mé'ñū ntute san. Jesuú ne, ítuvi mii ñā ñu'u kan. ⁴⁸ Iní ña tsi dóo ntánto'o ña nt̄ini'í ñā, ntánakaka ña tun ntóo san, tsi dóo kainu tatsin. Dā dokó sa tuví ne, xéé Jēsuu mí ñū'u ña mé'ñū ntute san. Ntitsí Jēsuu nú ntūte san, kaíka ña, vata tsi tē ncho kuido ntúu ña ña, ⁴⁹ ntá tsi dā iní ña nt̄ini'í ña ñā, ñā ñu'u tun ntóo san, é kaíka ña nú ntūte sán ne, dōo u'ví ña, tsí nt̄ixi, kuiní ña. Un ntii tsí ntáchu'u ntáa ña, ⁵⁰ tsi iní nt̄i'í ña ña ne, ú'vī kue'en ña. Ntá tsi ura tsí i kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Na kōo ntii nto! Ñā ku u'vī nto, tsí xu'u —ka'an ña.

⁵¹ Kidáā ne, kúxéé ña iní tun ntóo mí ñū'u ña ne, ura tsí i xio kadin tatsín san. Koó dā kúdu'va ña nt̄ini'í ñā é kuān o idé ña. ⁵² Tsí ña ní ñe'e dikí ñā nt̄ini'í ñā san nté ō kúvi da kátsin dava Jēsuu tañú'ū san da é'xi un nt̄í nt̄í ña'a san. Tsí vata kutúni ña xoo ña'a é Jēsuu.

Ntavá'a Jesuu ñā nchokuvi, ña ñuú Genesaree

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Dā kúvi ita nt̄i'xin ña míní sán ne, xéé ña ñūu é nani Genesaree. Ikán né, kí'ní ña tun ntóo san diñi ntute san. ⁵⁴ Ura tsí i da nt̄i'í ña iní tun ntóo san ne, kūtuni ñā'a san tsí divi

Jesuu. ⁵⁵ Koó dā ntaínu ña, kue'en ña kanii ñúú tsikan, kūkuidó ña ña nchokuví san. Chidō san tsódo ña ña ne, kue'en ní'i ña ña dā mí'i ka é kaka'an ñá'á é tuví Jesuu. ⁵⁶ Dā mí'i ka mí kuē'en Jesuú ne, kuān te ñuú na'nu, kuān te ñuú kuetsi, kuān te má kū'ú ne, ikān xee ni'i ña'á san ñá nchokuví san, dā tsódo ña ña mí kaxíō xá'vī. Ña ntánchokuví san ne, ntaikan ña itsi te kuē'é Jesuu é tñn nta'a ña kuān te da mí tsi ntēte doo ña. Un ntí ntí ña'a, ña tñn nta'a dōo ñá, ntūvá'a ña.

7

É kade i é kudentu ñá'a (Mt. 15:1-20)

¹ Kidáa ne, xée ētsin ña fariseú san mí tuví Jesuu. Nataká nuu ña nī mastrú lei, ña vé'xi ñuú Jerusaleen. ² Ini ña tsí ña ntini'i Jesuú ne, ña ni ntá'a ñá. Kuan tsi o é'xi ña é dentu ntá'a ña.

—¿Nté kui kuān ó de ntu ña? —ka'an ña.

³ (Tsi kuān xkoó ini ña fariseu ni un ntí ntí ña Israeé san, é ña kaé'xi ña tē ña di'na ntoo vá'a ntá'a ña, vatā o idé ñata ñá. ⁴ Tē náxee ña é ñē'e ña nu á'ví ne, ñá ñi e'xi ña tē ña di'na dá'vi ña ntute kúñu ñá. Dōó ío ka xtuku nuu i é xkoó ini ña é ñi de ntáa ña: é ntūntoo e'xin e ntáxi'i nuu ña, ni sálú, ni ká'dí, ni ító ña.) ⁵ Dukuān ne, ña fariseú san nī mastrú lei ntátsixe'e ña Jesuu:

—¿Nté kui ña ntini'i ntō ne, ña ntáde ña vatā xkoó ini ñáta kō? ¿Nté kui ña ntánta'a ntu ña di'na dá ka'xi ña? —ka'an ñá, tsixe'e ña Jesuu.

⁶ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña:

—Ntō'ó ne, ñá te kanñ nima ntó ntánuu iní nto Xuva kō. Tsi nuu é ntaá i é kaka'an úvata ko Isāia ña nto da xntée na'a ña tú'un Xuva kō é kaka'an:

Ña sá'á ne, kūdii rkí xaa ña ntéku é kaka'an ña é kánuu iní ña ko;

ñá tē nima ñá kakene.

⁷ Kuān te kanúu iní ña kó ne, ñá vādá kaidiá'vi i,

tsí ña te leí ko é ntánakuā'a ña ña'a san, tsí kūdii lei é de vá'a ña'a, ña ntoo ñuxiví sa, ntánañē'e ñá ña,

ka'an. ⁸ Tsi ntō'ó ne, ntánakunaá nto lei Xúva kō ne, vata tsí xkoó ini ñá'a san ntáde ntaa nto. Tsi xkoó ini nto é ntōo nuu salu ni vásu é ntáxi'i nuu nto ne, dōó tñn ka nuu i é xkoó ini nto —ka'an Jesuu ni ña.

⁹ Kaka'an xtúku ña ni ñá:

—¿Vá'á ntu o ntáde nto, kuini nto, é kuān o ntánakuitā ntó lei Xúva kō vata koo é nakuntikin nto nte xkoó ini nto ña mii nto? ¹⁰ Tsi vatā ó kaka'an Muísee: “Kuiko ñu'u o uva ko ni di'i kō”, ne, “Xoo é kīni koo ka'an í ni uva i, ni di'i í ne, kuvi”, ka'an ña. ¹¹ Ntá tsi divi ntō ne, ntaxé'e nto itsi é ká'an ñá'a san ni uva ña, ni di'i ñá: “Ña kúvi xntii ú nto, tsí un ntí'i ñá ko ne, é nakué'ē ú nta'a Xuva kō”, ka'an ña. ¹² Da é kuān ó kaka'an ñá ne, ntaxé'e nto itsi é ña xntii ña uva ña ni di'i ñá. ¹³ Kuān ó ntánakunaá nto é kaka'an Xúva kō ne, é tūku nuu i ntánaxtuví nto. Dōó kí'in nuu i ntáde nto é kuān xkoó ini nto —ka'an Jesuu ni ña.

¹⁴ Kidáa né, kána Jesuu un ntí ntí ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Kini nto ve, un ntí'i kue'en dú'va nto. Kini vá'a nto é kaka'an u ni ntō: ¹⁵ Ña tíví nee ña é kaé'xi ña'a é kade i é kudentu ñá. Mii tsí é kākene nima ñá é dentū. ¹⁶ Tē xoó katekú i ne, na kīni —ka'an Jesuu.

¹⁷ Dā xntáñi mii ña ña'á san ne, kúk'ví ña iní vi'i san. Ña ntini'i ña né, tsixe'e ña ñá kídaa:

—¿Nee ñá ntu kani tú'un é kaka'an nto? —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Ntō'ó ne, ¿ñá ntu ntátekú nto di? ¿Ñá ini ntú nto tsí ña tuví nee ña é kaé'xi ña'a é kaki'xi nte kí'i kan é kade i é kakudentū nima ña? ¹⁹ Tsi ña te nima ñá kakí'vi, tsí mii tsi ñi i'xi ña kakí'vi ne, dá kantii kúñu ñá —ka'an ña.

Dukuān ne, nee ña é ntaé'xi ó ne, vá'á; ña te déntū.

²⁰ Kaka'an ñá di:

—É kakēne nima ñá'a sán ne, diví é kade i é kakudentu ñá. ²¹ Tsi un tsi nté nima ñá kakene e ntádē kuení ña é kīni kaa, e ntáde ña é kini kaa ni ñadí'i ñá'a san, e ntáde luku ña, e ntaé'ni ña ña'a, ²² e ntáde ña é kīni kaa, e ntaé'ni ntá'ví ña ña'a, e ntáde xení ña, e ntákune'u iní ña, e ntáka'an ñá dovete, e dōo na'nu ncho vií ña, e ntáde tuntu ña. ²³ É un ntí'í é kīni kaa sán ne, nima ñá kakene. Dukuān é ntákudentu ñá —ka'an Jesuu.

Ñadí'í, ña é ña te ña Israeé, kuñti'xe ña Jesuu

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Kidáa né, ntāka Jesuu, xée ētsin ña diñi ñuú Tíru ni ñuú Siduun. Ikan kūkí'vi ña má vi'i kán. Ña ni ntío ñá é kūtuni ñá'a san mí tuví ña. Ntá tsi ña ni kúvi kutūvi xu'ú ña.

25 Ura tsí i dá kutuni úun ñadĩ'i mí tuví ña ne, xée ñā, nakunch'i: ña nūu ña. Diōkó ñadĩ'i san ne, nuu é ña vá'ā nimá tun. 26 Ñadĩ'i san ne, tuku ñuu vé'xi ña. Nā te ña Israee ña, tsí ñuu Sirofenicia vé'xi ña. Íkan ña ntā'a Jesuu é na nakūnu ña é ña vá'ā san é nuu nima dióko ñā. 27 Dá kakā'an Jéssuu ni ña:

—¿Nté kui xntii ntū ú o? Tsí ña te ña Israeen. Di'na ña Israee san xntii ú ña. Tsí ñá vā'á o é ki'i o é kaē'xi i'xá san ne, dá kuē'é o é kā'xi tīnā san —ka'an ña.

28 Nāntiko kōo ñadĩ'i san, kaka'an ña:

—Ntāa nchi'xe, Mastru. ¿Ntá tsi vá ñā che ntaé'xi ntu chínā sán utsi ita é ntánakō'xo i'xá san má mēsa? —ka'an ñadĩ'i san.

29 Kaka'an Jéssuu ni ña kidaā:

—Dōo vá'ā ó kaka'an. Kunú'un ve, tsi é ntii é ña vá'ā san nima dióko o —ka'an ña ni ñadĩ'i san.

30 Dá kúnú'u ña ne, nāxee ña nú vi'i ña kán. Ikān tuví ntaa dióko ñā nú itó tun. Ntii nti'xe é ña vá'ā san é ínūu nimá tun.

Ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña é lo'ō

31 Kidāā né, ntāka Jesuu ñuu Tirú ne, itā nti'xin ña ñuu Siduun. Kūntii ña ñuu Decapulí, ne, xée ñā nu míni Galilea. 32 Ikān ne, xee ní'i ña'a san uun ñá'a, ña lo'ō ne, ñá kakūvi ka'an va'á ña. Íkan ñā'a san é na tīn nta'a Jéssuu ña é na ntāvá'a ña ña. 33 Jesuú ne, kue'en ni'i xío ña ña, tsi dóo ntāñi ña'a san. Náki'vi ñá rkinta'a ña ini lo'xo ña ne, dá'vi ñá dī ña rkinta'a ña ne, da tīn nta'a ñá rki xaa ña. 34 Kidāā né, ntāa ni'i ña nuu ña e dukún kán né, dá xkóo kani ña, kaka'an ña:

—¡Efata! (é kani tú'un: ¡Nakaan!) —ka'an ña.

35 Ura tsí i nákaan lo'xo ña. Ntūvá'a xaa ña di. É kaka'an va'á ña ve. 36 Kaka'an Jéssuu ni ñá'a san é ñā ku ka'án ña ni da xóo ka ña'a nte o kúvi. Ntá tsi vata tē da nakua'a Jéssuu ña é kuān koo ka'an ña. 37 Koó dā kúdu'va ña'a san, ntāka'an ña:

—¡Nā tē nté kaa vá'ā o é kade ña sā'a! Un tsi nté ña lo'ō kántavá'a ña. Un tsi nté ña ñi'í sán náka'an ñá di —ka'an ñá'a san.

8

Xé'e Jéssuu é kā'xi kimi míl ña'a (Mt. 15:32-39)

1 Ntūvi tsikán ne, dōo kue'e ña'a náataká nuu ña. Nā túvī é kā'xi ña. Kāna Jesuu ña ntini'i ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

2 —Kantuntā'ví ini kó ña'a san, tsi é uni ntūvi é ntoo ña nī ko. Nā túvī nee iñá ka'xi ña. 3 Te nataxnūu ú ña é na nū'u ñá nu vi'i ña kán é ñā ká'xi ña ne, koó vitā ñá itsi kán, tsí iō ñá ne, dōo ika vē'xi ña —ka'an ña.

4 Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ntāka'an ña:

—¿Nté ntu koo ni'i ña é kā'xi ña? Tsí kūdii ñuu itsi i'a, mí xoxó ñu'u i —ka'an ña.

5 Ntá tsi Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Tītīn ntú tañú'u odo ntō?

—Ú'xē sa —ka'an ña.

6 Kidāā ne, kaka'an Jéssuu ni ña'a san é na kūntoo ña ñu'u san. Kī'i ña tañú'ū sán ne, da nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña tañú'ū sán ne, dā xe'é ña ña ntini'i ñā é na tsí'i ña é kā'xi ña'a san. 7 Odō ká kudii ña tsákā sán di. Nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iñā í, dā xe'é ña ña ntini'i ñā é na tsí'i ña é kā'xi ña'a san. 8 Dā kúvi é'xi ntā'á ña'a sán ne, natākā ñá ta'vi í é ntoó ka. Ú'xē ká xika i nátsu'un tsitu ñā é ntoó san. 9 Nā te da kīmi míl ñátíi san é'xi ña. Kidāā né, nataxnūu ña ña'a san é na nū'u ñá vi'i ña. 10 Kidāā ne, kué'en Jéssuu ni ñá ntini'i ñā, nakú'un ña iní tun ntōó san é kī'in ñá ñuu é nani Damānuta.

Ntaíkan ñá fariseu é vī Jesuu nuu i e dóo ka'nu

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Xée ña fariseú san é kōto nteé ña Jesuu. Eni ntu'u ñā ntatīn nuu ña, ntāka'an ñá ni ñā:

—¿Nté ntu koo kutuní nti tē nuu é ntaā i é kākā'an nto? Vii nto uun nuu i e dóo ka'nu, na kīnī nti nuú nti, tē nuu é ntaā i é vē'xi nto nta'a Xuva kō —ka'an ña.

12 Jesuú ne, un tsi xkóo kani ña, kaka'an ña:

—¿Nté kuān nte ntaíkan ntu ña ntoo vevii nuu i e dóo ka'nu? Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Nā vīi u nté uun nuu i e dóo ka'nu é kīnī ña —ka'an ña.

13 Kidāā né, tsoo mii Jéssuu ñá ne, nákunūu xtuku ña tun ntōó san, kue'en ñá xio diñi ntute san.

U'xen ía iñā ñá fariseu

(Mt. 16:5-12)

14 Nā ntini'i Jéssuu ne, kúnāa iní ña é kuído ña é ka'xi ña. Uun kudii tañú'ū san ní'i ña iní tun ntōó san. 15 Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Koto xnto u'xen ía iñā ñá fariseú san ni iñā Herodé di —ka'an ña.

16 Nātīn mii ña ntini'i ñā kidaā, ntāka'an ña:

—¿Nee iñá ntu kani tú'un é kāká'an ñá iña u'xen ía san? ¿ō dé ña tuvi ntu tañú'u ni'i ō né, ō nté ō ntu? —ka'an ña.

¹⁷ Kūtuni Jésuu é ntánatín ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Nté kuān o ntáka'an ntú nto é ña tuvi tañú'ū? ¿Vāta ntu kiní nto? ¿Vāta ntu kí'in diki nto é kāká'án u ni ntō? ¿Nté kuān nte ká'xi ntu nto? ¹⁸ Ió ntuxnūú nto ne, ña ntaíni nto. Ió tutun ntó ne, ña ntátekú nto. ¿Ña naka'an ntu nto nuu i é dóo ka'nu é idé u ví'i, ¹⁹ dā kátsin dava u é ū'un tsí tañú'ū sán ne, ú'un míil ñā'a san é'xi ña? ¿Tītīn ntú xika i é ntoó ka san nataká nto? —ka'an Jésuu ni ña ntiní'i ña.

—Uxúvī ka —ka'an ña.

²⁰ —Dā kátsin dava u u'xe tañú'ū sán ne, kímī míil ñā'a san é'xi ña ne, ¿tītīn ka ntu xika i é ntoó ka nataká nto? —ka'an Jésuu, tsixe'e ña ña.

—Ú'xē ka —ka'an ña.

²¹ —¿Nté dúkuān ña ntáñe'e diki ntu nto? —ka'an ñá ni ña.

Ntāvá'a Jesuu úun ña'a, ña kuāa, ña ñuú Betsaida

²² Xée ña ñuú Betsaida. Ña'a sán ne, xee ní'i ña uun ña kuāá ne, íkan ña ntā'a Jesuu é na tīn nta'a ña ña. ²³ Jesuú san ne, írkaa ña nta'a ña kuāá san ne, ñe'e ní'i ña ña diñi ñuú san. Kidáa ne, náka'a ña dí ña ntuxnūú ña kuāá san ne, dā xntékū ña nta'a ña diki ña. Tsixe'e ña ña:

—¿É kainín ntun ve? —ka'an ña.

²⁴ Nākaán ña kuāá san ntuxnūú ña ne, dá kaká'an ña:

—Kainí u ñatī vata ntāa utun ntāa ña, ntá tsi ntaíka ña —ka'an ña.

²⁵ Kidáa né, tīn nta'a xtūku ña ntuxnūú ña kuāá san. Nākiní va'á ña un ntī'í kidaa.

²⁶ Kidáa né, nataxnūu Jesuu ña é na nū'u ña nú ví'i ña kán:

—Kūnú'un ntaan tsin; ña ku kuíta ntí'xin má ñuú san. Ñá kū xoo ka'an ni'in —ka'an Jésuu ni ña.

Kaka'án Pedru tsí Jesuú ne, divi ña é taxnuu Xuva kō

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Kidáa ne, kué'en Jésuu ni ña ntiní'i ña ñuú kuetsī é ntoo ñuú Cesarea Filipu. Dá kué'en ña itsi kán né, tsixe'e Jésuu ña:

—¿Nté ntū ó ntáka'an ñá'a san iñá ko? ¿Xoó ntu ña'a ú, te kuíní ña'a san? —ka'an Jésuu.

²⁸ Ña ntini'i ña ne, ntáka'an ña:

—Iō ña ne, Juaan Bautista nto, ka'an ña. Iō ña ne, Elia nto, ka'an ña. Iō túku ña ne, ña é ka'án naa Xuva ko nto, ka'an ña —ka'an ñá ntini'i ña.

²⁹ —Ntō'ó ni, ¿xoó ntu ña'a ú, te kuíní nto? —ka'an ña.

—Ntō'o é Cristu ntó, ña táxnuu Xuva kō —ka'án Pedru.

³⁰ Kidáa ne, kaka'an Jésuu ni ña é ña ku ka'án ña ni ñā'a san xoó ña'a ña.

Kaka'an Jésuu é kuvī ña

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Kidáa né, eni ntu'u Jēsuu nañé'ē ñá ña ntini'i ña tsí divi ña é vēxkúvi ña ñatí ne, da mií e dóo kí'in nuú i é ntō'o ña. Tsí ñatā sán, ni dūtu ñá odo nūú, nī mastrú leí san ne, un ntīí ntīí ñá ña xkuntée iní ña ña ne, ka'ní ña ña, ntá tsi tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña.

³² Kaka'an ntāa ña nuu i sá'a ni ña ntini'i ña. Pedrú ne, kue'en ní'i ña Jēsuu mí xoxo ntáñi í ne, eni ntu'u ña de tí ña ni ña.

³³ Ntá tsi Jesuú ne, xkokōto ña mi ntāñi ña ntini'i ña, ña nguíi sán ne, de tí ña ni Pedru, káka'an ña:

—¡Du'xēn! ¡Kiin nteén xion! tsí tú'ūn é kāká'an ní ko ne, xu'u tó'ō e ña vá'ā san kakéne. Ñá te kadē kuení o vatā ó kade kuení Xuva kō, tsí kadē kuení o vatā ó ntáde kuení ña'a san —ka'an Jésuu ní Pedru.

³⁴ Kidáa né, kāna Jesuu ña ntiní'i ña ni ūn ntīí ntīí ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ña:

—Tē xoó ña'a ntio ña é kuntikin ñá ko ne, ña kúvi víi ka ña nee iña é ntio mií ña, tsí utén uten é kuntikin ñá ko, kuān te kuví ña.

³⁵ Tsí tē xoó ña'a ncho nakakū ñá ntuvi iña ña ne, da nākunaá ña ntuvi iña ña. Ntá tsi xoó ña'a é nākunaá ña ntuvi iña ña kuenta iñá ko ni kuēnta iña tú'ūn va'á iña Xuva kó ne, nakáku ña ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña nta'a Xúva kō. ³⁶ ¿Mí'i ntū kaidiá'vi é ní'i ko é un ntī'í é iō ñuxiví sa, te nākunaá o nima ko? ³⁷ ¿Nee iñá ntu e dóo nuu á'vi i é nadama o ntúvi iña ko? ³⁸ Tē xoó ña'a kuka'an nuu ña kuenta iñá ko ní kuenta iña tú'ūn ko mé'ñū ña ntoo ñuxiví sa, ña é ña ntákuinti'xe i, ña kini ntāa sán ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, kuka'an nuú ko ñá di tē naínu u. Tē naínú u ne, nainu ní'í u ánjē, ña e dóo va'a. Kidáa ne, kiní nto tsi dóo ka'nu ú, vatā ó ka'nu uva mií kó, ña tuví e dukún kán —ka'an Jésuu.

9

¹ Jesuú ne, kaka'an xtúku ña:

—Nuu é ntaa i é kaka'án u ni ntō tsí iō ntō ne, ña kúvī ntō da nté kinī nto tsí Xuva kō né, dōó iō ña é vii ña é kadā kú've ña —ka'an ña.

Dā nádama kúñu Jēsuu

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Dā ita ntí'xin iñu ntúvi ne, Jesuú ne, kue'en ní'i ña Pedru, Sántiau ní Juaán san, kué'en ña ūun xuku mi dōo dūkun, mí xoxó ña'a. Ikān né, nádama kúñu Jēsuu núu ntuni ñá'a, ñá ntini'i ña. ³ Iñi ntú'u kaxi'í nuu doo ña. Ntukui'xīn kue'en, e nté uun ña'a ña kuvi nakáte ña vatā ó kuí'xin. ⁴ Kidáā né, ntii dītó Elia ni Muisee, ña xi'í nte kidaā, ne, ntatín ña ni Jēsuu. ⁵ Kidáā ne, kaka'án Pedrú san:

—Mastru, jñá tē nté kaa vá'ā o é ntoo ntí ni ntō i'a! Xntāñi'nti uni vi'i xó'o yē: uun iña nto, uun iña Muiseé, ni ūun iña Elia —ka'an ña.

⁶ Dotō tsí kaka'an ñá, tsi dōo u'vī ñá, ntuni ña. ⁷ Kidáā ne, nákunū ta'án ña vikó san ne, mé'ñū vikó san vé'xi tatsín san é kaka'an:

—Ña sá'a é I'xá miī ko e dōo kakuinimá ko ña. Kīni nto é ká'an ña —ka'an tatsín san.

⁸ Ña ntini'i Jēsuú san ne, ura í da xkókōto ña ne, ntoko ñu'u mii ntuvi ñá'a san. Da miī sá Jesuu ntítsi ña.

⁹ Dā ntáka ña rki ukú san ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá kū dí ntaa nto ni ñá'a san nuu i é ini nto vevii da nte rkontúví tē xi'í u ne, ntoto xtuku ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi —ka'an ña.

¹⁰ Dukuān ne, ñá ni ká'an ñá ni ñá'a san, ntá tsi tsixe'e ta'an mii ñá, ntáka'an ña:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú ña é kuvi ñá ne, dá ntōto xtuku ña? —ka'an ña.

¹¹ Kidáā né, tsixe'e ña Jēsuu:

—¿Nté kui ntáka'an ntú mastrú leí san é kuētsi é dī'na Eliá san naxee ña? —ka'an ña.

¹² Jesuú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é dī'na Eliá san ki'xi ña vata koo é nātivi iní ña'a san kuētsi ñá, nakuntíkīn ñá Xuva kō. Iní nto tsí nte ntúvi dī'na uve na'a Tú'un Xuva ko iñá ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. Uve na'a nté koo nto'o ko ñuxiví a ne, dōó kada xení ña'a san ní ko.

¹³ Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí e kí'xi nti'xe Eliá san. Ide ña'a san ni ña nee iña é ntio ña, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō nté

koo kuvi ni ñá. Kuan ō kúvi nti'xe —ka'an Jēsuu.

Ntavá'a Jesuu uun i'xa é nuu é ña vá'ā nima i

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Dā ntíko koō ña mí ntoo ña ntini'i ña, ña nguii sán ne, iní ña tsí ña te da díi ña'a nátaská nuu ña ni ñá. Ikān ntāñi' mastrú leí san di, ntatín nuu ña ni ña ntini'i Jēsuu. ¹⁵ Un ntíi ntí ña'a san, da iní ña Jesuú ne, koó dā kúdu'va ña. Koó dā ntáinu ña kue'en ña, kuka'an ñá ni ña ntiusi. ¹⁶ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntatín nuu nto ni ña tsikan? —ka'an ña.

¹⁷ Uun ña'a, ña nuu ta'an mé'ñū ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Mastru, i'a vexní'i ú i'xá ko, tsí e ña vá'ā san káde i é ñi'í. ¹⁸ Da mí'í ká kaika i'xá ko ne, e ña vá'ā san katín i, da kaxé'e ntēe í ñu'u kán. Kakēne tiñú xu'u i. Kanakuiō ne, kanaka'xí ka'ñi' nú'u i di. É dōo kúkā'vi. É kaka'án u ni ña ntini'i ntō é na nakūnu ña é ña vá'ā san, ntá tsi ña ni kuvi vii ña —ka'an úva i'xá san.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—¿Ña ntá'ví nto, ña'a é ña ntákuinti'xe nto! É títin ntuvi tuví u ni ntō ne, váta kuinti'xe nto ko. ¿Títin ntú ntuvi kutuví ka ú ni ntō da nté kuinti'xe nto ko? Kixni'i nto i'xá san —ka'an Jēsuu.

²⁰ Kidáā ne, xee ní'i ntí'xe ña i'xá san. Dā iní e ña vá'ā san Jesuú ne, ide é xi'í mí i'xá san ne, ntáva ñu'u kán. Dōó itsu'ūn ne, tiñu kéne xu'u i. ²¹ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu úva i:

—¿Ē títin ntu ntuvi kuán ó kakuvi i'xá nto? —ka'an Jēsuu.

Kaka'an úva i'xá san:

—Nté dā ku lú'ntī. ²² É dōó ki'in itō nakó'xo nuu é ña vá'ā san i nchú'un kán, nú ntute kán di, é ncho ka'ní i'xá ko. Ntá tsi te kúvi vii nto é ntūvá'a ne, vii nto da xe'é, xntii ntō nti —ka'an úva i.

²³ —¿Mí'i ntū é ña kuvi vii u! tsí te kákuinti'xe o ne, ña tūvī nee iña é ña kuvi vii Xuva kō —ka'an Jēsuu.

²⁴ Kidáā ne, un ntii tsi kaka'an úva i'xá san:

—¿Kakuinti'xe ko! ¿Xntii ntō ko é díi ka na kuinti'xe ko! —ka'an ña.

²⁵ Dā iní Jesuu tsi dōo ntánataká nuu ña'a sán ne, de tí ña nī é ña vá'ā san, kaka'an ña:

—Xō'on, é ña vá'ā é kaden é ñi'í i'xá sa nī é lo'ō dí, xu'u é kadē kú've u ne, ká'ān

u é ntíin nima í'xá san. Ña kúvi nakunúun xtukun nima i —ka'an Jéssuu ni é ña vá'á san.

²⁶ E ña vá'á sán ne, kachu'u ntáa. Nakuio í'xá san ne, dā ntíi e ña vá'á san. Í'xá san ne, vata kaa ntíxi kaa. Ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¡E xí'i í'xá san! —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi Jesuú ne, írkāa ña nta'a i, ntáni'i ña i ne, da nakuntísi.

²⁸ Dá kúk'vi Jesuu má vi'i kán ne, diin diin tsi tsixe'e ña ntini'i ña ñā:

—¿Nté kui ña ni kuví vií ntu ntí é nakūnu ntí é ña vá'á san? —ka'an ña.

²⁹ Kaka'an Jéssuu:

—E ña vá'á é kuān ntáa sán ne, ña kúvi vīi o é nakūnu o í tē ña ká'an nta'vī o, tē ña kuntoo íxu o di —ka'an ña.

*Kaka'an xtúku Jesuu tsí kuví ña
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)*

³⁰ Kidáā né, ntáka Jesuu íkán, kue'en ní'i ña ña ntini'i ñā. Kué'en ñā, ítā nti'xin ña ñuú Galilea. Ña ni ntío Jesuu é kūtuni ña'a san mí ntaíka ña. ³¹ Tsí Jesuú ne, kaxé'e ña kuenta é kūtuni ñā ntini'i ñā nté koo kuví ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, ntuví u kuenta ntá'a ña'a, ña é ká'ni ko. Ntá tsi tē kúvi uni ntúvi xí'i u ne, ntoto xtuku u —ka'an Jéssuu.

³² Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ñā nī ñe'e díki ña nee iña é káka'an ñā, ne, ú'vī ña é tsixe'e ña ñā.

*¿Xoó ña'a ña e díi ka ka'nu ña'a?
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)*

³³ Xée ñā ñuú Capernau. Dā intóo ña má vi'i kán né, katsixe'e Jéssuu ña ntini'i ñā:

—¿Nee iñā ntu ntatíin nto dá vē'xi o itsi kan? —ka'an ña.

³⁴ Ña ntini'i ñā ne, diin diin tsi intóo ña; nté uun ña ña ni ká'an ñā. Tsi dá vē'xí ña itsi kán ne, ntatíin mii ñā xoo é díi ka ka'nu ña'a i. ³⁵ Kidáā ne, katuví da'na Jéssuu ne, kána ña uxuvi ñá'a, ña ntini'i ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—Te iō nto é ncho kodo nuū ntó ne, vií nto ña tuví ata i kán. Vií nto ña ntáde tsiñu iña un ntíi ntíi ña'a san —ka'an ña.

³⁶ Kidáā né, kí'i Jesuu uun í'xá san ne, dā xntítisí ñā i mé'ñu ña ntini'i ñā. Kání'i ntee ña í'xá san ne, kaka'an ñā ni ña ntini'i ñā:

³⁷ —Xoo é kantuntá'vī ini i í'xá vata kaa sá'a kuenta iñā ko ne, vata tsi te mīi ú kantuntá'vī ini ña kó, ni ñā táxnūu kó di —ka'an Jéssuu ni ña.

Xoo é ña kainchu'vi í kō ne, kaduku ntée ña kō

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juaán san ne, kaka'an ña:

—Mastru, iní nti uun ña'a, ña é kanakūnu é ña vá'á san kuenta iña nto. Ntá tsi ña tsíkán ne, ñā te ntini'i ña kō. Dukuān ne, ñā ni xē'é nti itsi é kuān koo vií ña —ka'an Juan.

³⁹ Ntá tsi nantiko koó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá ku ká'nté nuu nto é kuān koo vií ña. Te kuēnta iñā ko kade ña nuu i e dóo ka'nu ne, ña kúvi ká'an kíni ña iñā ko. ⁴⁰ Tē xoó ña'a ña kainchu'vi ñā kō ne, kaduku ntée ña kō. ⁴¹ Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō. Da xōo ka ña'a, ña é kata'xi ntute é kō'o nto tsí ntántikín ntó ko ne, ní'i ñā é vā'á nta'a Xuva kō.

É ña vií o é kíni kaa

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² 'Da xōo ka é kade i é vīi í'xa é kākuinti'xe i ko é kíni kaa ne, díi ka vá'á o iña ñā te kunū'ní nuu xuu dúkun ñā, dá nakuítá nuu ña ña nú ntute ñu'u kán. ⁴³ Te ntā'a nto kade i é vií nto é kíni kaa ne, díi ka vá'á o te ka'ntē ntó nta'a nto. Tsí díi ka vá'á o é kí'in ntó nta'a Xuva kō é ūun tsi nta'a nto, naa i é kí'in nto dô'vi kán nī ntuví ntá'a nto, tsí ikán kai'xi ñú'ú é ña kantá'va. ⁴⁴ Ikán né, ñā kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ña kantá'va ñú'ú san. ⁴⁵ Te dí'in nto kade i é vií nto é kíni kaa ne, díi ka vá'á o é ka'ntē ntó di. Tsí díi ka vá'á o é kí'in ntó nta'a Xuva kō é u'ntu nto, naa i é kí'in ntó nī ntuví dí'in ntó dô'vi kan, mí ña kantá'va ñú'ú san. ⁴⁶ Ikán ne, ñā kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ña kantá'va ñú'ú san. ⁴⁷ Te ntuxnūú nto kade i ne, díi ka vá'á o é tāva nto. Tsí díi ka vá'á o é kí'in ntó nta'a Xuva kō é ūun tsi ntúxnūú nto, naa i é kí'in nto dô'vi kán nī ntuví ntúxnūú nto. ⁴⁸ Ikán ne, ñā kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ña kantá'va ñú'ú san.

⁴⁹ 'Vatā ó idiá'vi ññ san é ña tívi kúñū é kué'e o doméni iña Xuva kó ne, kuān ó kaidiá'vi nuu i é nto'o kō, vata koo é ña tívi nima kó di. ⁵⁰ Ññ sán ne, vá'á. Ntá tsi tē ña véññ ka ne, ¿mí'i ntū kaidiá'vi ká i? ¿Nté ntu koo ntuveññ xtúku? Vií nto vata kaa ññ vá'a. Kuenta tsí vií nto é ña nativí nto nima nto. Vá'a koo kuntoo nto ni tā'an nto —ka'an Jéssuu ni ña.

10

Kaka'an Jesús kuénta iña ña ntánatsoo mii tā'an

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ntāka Jesuu ñuú Capernau, ku'éen ña diñi ñuú Judeá dā nté xee ña xio diñi ntute Jordaán san. Nā te da dii ña'á xee xtúku ña, nātaká nuu ña mí tuví ña ne, nakuá'a Jesús ña vatā xkoó ini ña. ² Kidāā ne, xée etsin ña fariseú san di é kōto nteé ña Jesuu. Tsixe'e ña ña tē ña xii kaa é naxtuvī mii ñátí san ñadi'í ña. ³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¿Nte ntū ó kaka'an Muísee é vii nto? —ka'an Jesús.

Kaka'an ñá fariseú san:

⁴ —Muiseé ne, tā'xi ña itsi é ntavá'a o tūtu iña ñadi'í kō ne, dá kūvi ntii nteé xio ta'an o ni ñadi'í ko —ka'an ña.

⁵ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña:

—Un vá'a tsi do'lo ntō. Dukuān é xntéku kú'vé Muisee é vii nto. ⁶ Ntá tsi nté dá de kú'vé Xuva ko ñūxiví sa ne, “de kú'vé ñá ñatí ni ñad'í”. ⁷ “Dukuān ne, xtúvī mii ñátí san uva ña ni di'í ña vata koo é kuntoo ña ni ñadi'í ñá ne, ⁸ uun tsi kúñū kúvi ña ntuvi ña.” Sá'a ne, kani tú'un é ña té uvi ña'á ka ña, tsí uun tsi kúñū kúvi ña ntuvi ña. ⁹ Dukuān né, nēe é teé ta'an Xuva kō ne, ña kúvi nātsoo xio ña'a san —ka'an Jesús.

¹⁰ Dá ntōo ña nú vi'í kán né, tsixe'e xtuku ña ntini'i ña nuu i sá'a. ¹¹ Kaka'an Jesús ni ña:

—Xoó ña'a é natsoo mii ña ñadi'í ña, dá nātánta'a xtuku ña ne, dōó kinī ó kade ña nuu ñadi'í ña. ¹² O te ñadi'í san naxtuvī mii ña xii ña, dá nātánta'a xtuku ña ni tuku ñatí san ne, di'vi ña kade ña é kīni kaa nuu xii ña di —ka'an ña.

Nāxnuu viko Jesuu i'xá kuetsī

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Ña'a sán ne, xee ní'i ña i'xá kuetsī nuu Jesús vata koo é tīn nta'a ña ī. Ntá tsi ña ntini'i Jesús ne, ntáde tī ña nī ña xee ní'i i'xá i san. ¹⁴ Ntá tsi dā kútuni Jesús ne, dōó dutsi kuiní ña ni ña ntini'i ña. Kaka'an ñá ni ña:

—Ku'ée ntō itsi é na kī'xi i'xá kuetsī san mí tuví u. Nā ku kādí nuu nto itsi é kī'xi; tsí mí kadē kú'vé Xuva kō ne, kaduku ntée ña vata ntāa i'xá kuetsī san. ¹⁵ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí te xōo ñá'a é ña kākuinti'xe ña vatā ó de uun i'xa lu'ntí ne, ñá kadūku ntée ña mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an Jesús.

¹⁶ Īdo nteé Jesuu i'xá san xe un xé ūn, da tīn nta'a ña ī e nāxnuu viko ña i.

Ñatī, ña e dōo kuikā, kaka'an ñá ni Jesús
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Dā nākaka Jesuu ítsi kán é kī'in ñá ne, uun ñatí ne, koó da kaxkaīnu ña xee ña, inchíti ña nūu Jesús, tsixe'e ña ña:

—Mastrū, nto'ó e dōo va'á nto, ¿nté ntu koo vií u é nī'í ko ntuvi vā'a iñá ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

¹⁸ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Nté kui kaka'an ntun e dōo va'á u? Tsí da mii tsi Xuva kō e dōo va'á ña. ¹⁹ É ínín lei e xtúvi Xuva kō é kākā'an: “Ñá ká'ní o ñá'a; ñá vií o é kīni kaa ni ñad'í; ñá kī'i dú'u o; ñá dá'ví o ñá'a dovete; ñá kanī nta'ví o ñá'a, ne, na kuiko ñu'u o uva ko ni di'í kō” —ka'an Jesús.

²⁰ Ñatí san ne, nantíko kōo ñá, kaka'an ña:

—Mastru, é un ntí'í lei tsíkan káde ntaa ú nte da ku lú'ntí u —ka'an ña kuiká san. ²¹ Dā íto Jesuu ñá ne, dōó kuinima ñá ña. Kaka'an ña:

—Uun sá nuu i é kākunaá ka: Kué'én, kunadikon un ntí'í é kāduku ntée o ne, dá kué'én diu'un i iña ña ntá'ví san. Kidāā ne, ní'i o nee iña é dokuika ntí'xé san e dukún kán. Dá kī'xin, kixntíkín ko —ka'an Jesús.

²² Ntá tsi dōo ntí'í iní ña é kuān ó kaka'an Jesús. Dōó nta'xa kunú'u ña, tsi dōo īo iña ña e dōo nuu á'vi.

²³ Kidāā né, xkokōto Jesuu, kaká'an ñá ni ña ntini'i ña:

—¿Ñá tē nté kaa ntii tū'un é kī'in ña kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō! —ka'an ña.

²⁴ Koó dā kúdu'va ña ntini'i ña é kuān ó kaka'an ña. Ntá tsi kaka'an xtúku Jesuu:

—Kini nto, i'xá ko, ¿ñá tē nté kaa ntii tū'un é kī'in ñá'a, ña é kākūinima í diu'ún san, mí kadē kú'vé Xuva kō! ²⁵ Díi ka ña ntii tu'un é kī'ví kameú san xavi xiki natēe é kī'in ñá kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

²⁶ Koó dā kúdana iní ña ntini'i ña é kuān ó kaka'an ña. Ntátsixe'e tā'an ña:

—Kidāā né, ¿xoó ña'a ntu kuvi vií ña é nākáku ña kuan? —ka'an ña.

²⁷ Īto Jesuu núu ñá ne, dá kakā'an ñá ni ña:

—Ña'a sán ne, ña kúvi vií ña é nākáku mii ña. Ntá tsi Xuva kō ne, kuvi vií ña, tsí ña tuví nee iña é ña kuvi vií ña —ka'an ña.

²⁸ Kidāā ne, kaka'an Pedru ni ña:

—Nti'í ne, tsoo mii ntí'i ntí iñá nti é vëxntíkín nti nto —ka'an ña.

²⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Tē xoó ña'a tsoo mii ña vī'i ña, ení ña, ta'an ña, uva ña, di'i ñā, i'xá ña, o ñū'u ña kuenta iñá ko ni kuēnta iñā tú'ūn va'á san ne, ³⁰ dií dií ka kue'e ní'i ña ñuxiví a é vata kaa vi'i ñá, ení ña, ta'an ña, di'i ñā, i'xá ña, ni ñū'u ña. Ntá tsi dóo nto'o ña di, tsí kada xení ña'a san ni ñā. Ntá tsi tē ntí'i ñuxiví sa ne, ní'i ñā é kuntoo ña ni Xuva ko ntii dañu ntūvi. ³¹ Ntá tsi ña te da díi ña'a, ña e dóo na'nu ña'a vevii ne, ñá vādā nuu á'vi ká ña kidaā; ña'a, ña é ña vādā nuu á'vi vevii ne, dōó na'nu ña'a kuvi ña rkontūvi —ka'an Jesuu.

Kaka'an xtúku Jesuu tsí kuví ña
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Kué'en ña itsi kan, kūntāa ña ñuú Jerusaleen. Odo nūú Jesuu ne, áta ña vë'xí ña ntini'i ñā. Koó dā ntákudu'va ña ntini'i ñā san. Dōo ū'ví ña nguii san, ña ntántikín ña. Kidáā ne, xio kue'en ní'i xtuku Jesuu ña ntini'i ñā né, dā éni ntu'u ña kākā'an ñā ni ñā nté koo nto'o ña:

³³ —Ntaa o ñūú Jerusaleén ne, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, ikan ntāda ña kó kuenta ntá'a dutu ñá odo nūú nī mastrú leí san ne, divi ña ká'an ña é kúvi u. Ntada ña kó kuenta ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee. ³⁴ Ña tsikán ne, kini dikí ña kó ne, t'í'vi díi ña nuú ko. Kani diín ña ko, dá ká'ní kue'en ñá ko. Kidáā né, tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an Jesuu.

Nuu i e íkan Santiau ní Juaan
(Mt. 20:20-28)

³⁵ Kidáā ne, xée etsin Santiau ní Juaan, i'xá Zebedeu, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastru, vii nto da xe'e, tā'xi nto nee iñā é kākán nti nta'a nto ve —ka'an ña.

³⁶ —¿Nee iñá ntu ntio nto é tā'xi u? —ka'an ña.

³⁷ —Tā'xi nto é kuntōo ntí diñi nto tē xee nto mí kadā kú'vë nto. Uun ña'ā ntí ne, diñi kua'a nto kutuví ntí; uun ña'ā ntí ne, diñi datsin nto kutuví ntí —ka'an ña.

³⁸ Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Ñá ini ntó nee iñā é ntaíkan nto. ¿Kūtií ntu nto é dadíi nto'o nto nī kó un ntí'í ntí nuu i é ntō'o ko? —ka'an ña.

³⁹ —Kutíi ntí, ¿nté kui ña'a? —ka'an Sántiau ní Juaan.

Kaka'an Jesuu ni ña:

—Nto'o nti'xe nto vata tsi koo nto'o ko. ⁴⁰ Ntá tsi é kuntōo nto diñi kua'a ko o diñi datsin kó ne, ña kúvi tā'xi u, tsí mii Uva ko ini ña xoo é kuntōo i diñi ko —ka'an Jesuu ni ña.

⁴¹ Dā téku ña u'xi ñá'a ká san ne, dōo kúdiin ña ni Sántiau ní Juaan. ⁴² Kidáā né, kána Jesuu ñá uxuvi ñá'a san, kaka'an ñá ni ñā:

—Ini nto tsí ña'a, ña odo nūu iñā ña'a, ña é ña te ña Israee ne, dōo ntáde ka'nu ña kúñu ñā. Ña tsiñu i sán ne, dōó ntii ntádē kú'vë ña iñā ña'a ña. ⁴³ Ntá tsi divi ntō ne, ñá te kuan koo vii nto. Tē xoó ña'a ncho vii ka'nu ña ne, kantio é xntii ña ntō un ntí'í ntí nto. ⁴⁴ Xoó ña'a, ña ncho kodo nūu iñā ntó ne, kantio é vii ñá vata kaa ña ntáde tsiñu iñā ñá nguii san. ⁴⁵ Nté xū'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, ñá te vë'xí u ñuxiví a é vii ka'nu u, tsí vé'xi ú vata koo é xntii ú ña'a san. Xu'ú ne, vé'xi u e ntá'vi u kuétsi i é ña te da díi ña'a san —ka'an Jesuu.

Ntāvá'a Jesuu úun ña kuáá, ña nani Bartimeu
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Kidáā ne, xée ña ñūu é nani Jerīcoo. Ntāka xtuku Jesuu ni ña ntini'i ñā ne, ñá te da díi ña'a ntántikín ñá ña. Diñi itsi mí kué'en ñá ne, tuví uun ña kuáá, kaikan ña diu'un. Bartimeu nani ña, tsí uva ñā ne, Timeu nani ña. ⁴⁷ Dā kútuni ña tsi vé'xi Jesuu, ña ñuú Nazaree san ne, dōó ntii kākā'an ña:

—¡Ó Jesuu, I'xá Davii, ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁸ Ña'a sán ne, dē tíi ña ni ñā:

—¡Du'xën! ¡Ñá ku kuān xkoó ka'an! —ka'an ña.

Ntá tsi ña kuáá san ne, da dií dií ka ntii kākā'an ña:

—¡O I'xá Davii, ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁹ Íntítsí Jesuu, kaká'an ña:

—Kana nto ña —ka'an ña.

Kana ña ña kuáá san ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Nāxnuu ka'nu nto iní nto. Nakuntítsi nto, tsí kakana ña nto —ka'an ñá'a san nī á ña kuáá san.

⁵⁰ Kidáā né, xtuví mii ña kútuun ñá ne, náakuntítsi ntaa ña, kue'en ña mí ntitsí Jesuu.

⁵¹ Dā tsíxe'e Jesuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntio o é vii u iñā o? —ka'an ña.

—Mastrû, ntio ko é nāxi'i ntúxnūú ko — ka'an ñá ni Jēsuu.

⁵² Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kūnú'un ve. Tsí e kuínti'xe o kó ne, ntuvá'an ve —ka'an Jēsuu.

Ura dú'va tsi i náxi'í ntuxnūu ñá kuāá san ne, dá kuē'en ñá, kuntikān ñá Jesuu mí kuē'en ña.

11

Vé'xi Rei, ntéku ña buru
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Xée ētsin ña ñuú Jerusaleen, mí ntoo ñuú Befagee ni ñuú Betania má xūku é nani Olivu. Jesuú ne, taxnūu ña uvi ña'a ñá ntini'i ñá, ² kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'ēn ntó ñuú lu'nti é tuví da'a san. Ura tsí i te kūkí'vi nto ikān ne, nani'i nto uun a búru kití ntee tīn é ntē vata xoó kunteku í tī. Nantuté nto tī ne, kixní'i nto tī l'a. ³ Tē xoó ña'a tsixe'e ña ntō é kuān ó de nto ne, ká'an ntō tsi Tó'o ko kántio ña tī; vevii nantiko koó ñá tī, koo ka'an ntó ni ñā —ka'an Jēsuu.

⁴ Kué'en ñá né, nāni'i ña uun a búru san, ntee tīn tī atá vi'i é tuví itsi kán. ⁵ Ña ntāñi ikān ne, ntátsixe'e ñā:

—¿Nté koo vii nto burú san é kánantuté nto tī? —ka'an ña.

⁶ Nantíko koó ñá, kaka'an ñá vatā ó kaka'an Jēsuu ni ñá ne, xé'e ñā'a san itsi é kī'in ni'i ña búru san. ⁷ Nāxee ni'i ña búru san mí kántétu Jesuu. Xntekū ñá kutuun ña áta tī ne, dā kantéku Jesuu tī. ⁸ Ñá te da dīi ña'á san tsóo ña kutuun ñá itsi kán di. Iō ñá ne, kātsin ña nta utun má kū'u kán ne, tsoo ña itsi kán. ⁹ Ñá tē nté kaa ña'a odo nuū ñá nuu Jēsuu ne, ñá te da dīi ña vé'xi ata ñá di. Un ntíi ntíi ña koó dā vantíi ña ntáka'an ña:

—¡Dōó ka'nu Xuva kō! ¡Ñá tē nté kaa vá'ā o iña ñá vé'xi nta'a Xuva kō! ¹⁰ ¡Na naxnuu viko Xuva kō ña vexkádā kú've iña ko, é vii ñá Rei naa úvata ko Dāvii! ¡Dōó ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán! —ka'an ña.

¹¹ Xée Jēsuu ñuú Jerusaleen ne, dá kūkí'vi ña ini ukún ka'nu san. Ito ña un ntí'i é ió iní i kán. Dā kuāá né, ntíi ña, kue'en ña ñuú Betania ni ña uxuvi ñá'a san.

Tun ígū é ña kakíi kití i
(Mt. 21:18-19)

¹² Tévāá tsi ntáka ña ñuú Betaniá ne, kakakin Jesuu. ¹³ Iní ika ña tsí ntitsi uun tun ígū é ūve xuku i. Kūkóto ntōdó ña tē nta'á

kiti i. Ntá tsi dā xee ñá ne, da mii xūku í uve, tsí vata xee ntúvī é kīi kití i. ¹⁴ Kidáá né, kaka'an Jēsuu ni tun ígū san:

—Nté uun ito ña koó ka kití o é ká'xí ña'a san —ka'an ñá ni útun san.

Tékū ña ntini'i ñá é kuān ó kaka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ka'nu san
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Nāxee xtúku ña ñuú Jerusaleen ne, kué'en Jēsuu má ukún ka'nu san. Ikān éni ntú'u ña nakunu ña ña ntádiko ni ña ntáñi ini ukún san. Nantáva ña mesa mí ntoo ña ntánadama diu'ún san ne, nantáva ña sia mí ntoo ña ntádiko palomá san. ¹⁶ Ñá ni xé'é ña itsi é kuíta ntí'xin ña'a san má ukún san tē nee iñá odo ñá. ¹⁷ Dá kanaku'ā'a ña ña'a, ña ntoo ini ukún san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te uve ná'a nte dí'na é káka'an Xúva kō: “Tsí vi'i kó ne, vi'i mí ka'an ntá'ví ña'a, ña dā mí'i ká ñuu i”, ka'an ña? Ntá tsi ntó'ó ne, vi'i ña dū'u káde nto —ka'an Jēsuu.

¹⁸ Dā téku dutu ñá odo nuú nī mastrú leí san ne, kidáá né, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu. Tsí ntaú'vī ñá Jesuu, tsí un ntíi ntíi ña'a sán ne, ncho kini ká ña tú'ún é kanaku'ā'a Jesuu ña. ¹⁹ Ntá tsi dā kuāa ne, Jesuu ni ña ntini'i ñá né, ntáka ña ñuú Jerusaleen.

É kuinti'xe ko Xuva kō
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Utén san ne, dā ntíko kōo xtúku ña ni ña ntini'i ñá ne, itā ntí'xin ña mí ntitsi tun ígū san. Iní ña tsí xi'i díi kue'en, un tsi nte dítsin i. ²¹ Kidáá ne, nánū'ú Pedrú san iní ña é káka'an Jēsúu ne, kaka'an ña:

—Un kaa, Mastru. Diví tun ígū san é ká'an ntée nto i ne, e xi'i dīi —ka'an ña.

²² Kaka'an Jēsúu ni ña:

—Kuinti'xe nto Xuva kō. ²³ Nuú é ntaā i é káka'an u ni nto: tē xoó ka'an í ni xūku sá'ā: “Kue'en dá'an vé, na kō'xón nuun mé'ñu ntute ñu'u kán”, né, te kaníi nima ñá kakuinti'xe ña é kuān koo kuví ne, kuān koo kuví ntí'xe. ²⁴ Dukuān ne, kaka'an u ni ntō: nee iña é kákan ntó nta'a Xuva kō da ntáka'an ntá'ví nto ne, kuinti'xe nto tsí ni'i ntó ne, ní'i ntí'xe nto. ²⁵ Dā ntáka'an ntá'ví nto ne, te ió xoo é kanāa núu ni'i ntō ne, kada ka'nu iní nto ni ña vata koo é Xuva kō, ñá tuví e dukún kán, kada ka'nu iní ña ni nto kuétsi nto di. ²⁶ Tsí tē ña kada ka'nú ini nto ni tã'an nto kuétsi ñá ne, nté Xuva kō,

ña tuví e dukún kân, ña kada ka'nú ini ña ni nto kuetsí nto di —ka'an Jesús.

*¿Xoó ntu xé'e i itsi é kuān koo vií Jesuu?
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)*

²⁷ Kidáa né, nāxee xtúku ña ñuú Jerusaleen. Kaika Jesuu ini ukún ka'nu kân né, ikan tsí xee dútu ñá odo nūú nī mastrú leí ni ñatā sán ne, ²⁸ ntátsixe'e ña Jēsuu:

—¿Xoó ntu kaka'an i é kuān koo vií nto? ¿Xoó ntu tá'xi i itsi é kuān koo vií nto nuu i sá'a? —ka'an ña.

²⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Xu'ú ne, ntio kó tsixe'e ú nto di. Te kūvi ka'an nto é tsixe'e ú nto ne, dá kā'án u xoo tá'xi i itsi é kade u. ³⁰ ¿Xoó ntu xé'e i itsi Juaán san é nakūtsi ntute ña ña'a san? ¿O Xuva kō né, o kūdii ña'a ntú san xé'é ña? Ká'an nto vē —ka'an Jesús.

³¹ Kidáa ne, ntatíin nuu mii ñā:

—Te kā'an o tsí Xuva kō xé'é ña ña itsi ne, ká'an ñā: “¿Nté kui ña ni kuintí'xe nto ña kuan?” koo ka'an ña. ³² ¿Nté koo kuvi te kā'an o tsí ña'a san xé'é ña ña itsi? —ka'an ña.

Tsi ntaú'vī ñá ña'a san, tsí un ntí' ntí' ña'a san ntákuinti'xe ña tsí nta'a Xuva kō ni'í ntí'xe Juaán san é kūvi vií ña. ³³ Dukuān ne, nantíko koó ñá, ntáka'an ña:

—Ñá iní ntí —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an Jēsuu:

—Xu'ú ne, nté ñá ka'án u di xoo tá'xi i itsi é kuān ó kade u —ka'an Jesús.

12

*Kuenta iña ña ntáde tsiñu, ña kini ntáa
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)*

¹ Kidáa né, eni ntu'u Jēsuu ntáa ña nuu i é nañé'e ñá ña'a san:

—Uun ñatí ne, í'xi ña xo'o tinti'ō. Ēdí nuu ña xákū ntíkō diñi i. Uvi ítsi éte nuu ña nú xuu ka'nu san mí kādin núu ña tinti'ō sán ne, dá xntítsi tsíñu ña uun vi'í dūkun mí kunū ña é víi kuenta xó'o tinti'ō san.

'Kidáa ne, xé'e ña ñā'a san é na kūntoo taan ña é víi ña kuenta xó'o tinti'ō sán ne, dá kí ña, kue'en ñá xio ñuu e dóo ikā. ² Xée ntūvi é tñn ña tinti'ō san. Tō'ó i ne, taxnū ña uun ña'a ña ntáde tsiñu é nā kínakuídó ña é kāduku ntée ña. ³ Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ña ni ntio ña nakué'e ña é kāduku ntée tó'o i. Ē'ní diin ñá ña táxnūu tó'o i san. Nté uun kiti i ña ni xé'e ña é kuní'i ña é kūvi iña tó'o ñā; da mii ntā'a ña kunú'u ña. ⁴ Kidáa né, taxnūu xtuku tó'o i san uun

ñá'a ka ña ntáde tsiñu san. Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ntuku kui'í ñá dikí ña táxnūu ña. Dōo dé xení ña ni ñā. ⁵ Tō'ó i san ne, taxnūu xtuku ña uun ña'a ká ña. Ntá tsi é'ni kue'en ñá ña. Kidáa ne, ñá te da dii ña ntáde tsiñu san táxnūu ká ña. Iō ñá ne, ē'ní diin ñá ña. Iō ñá ne, ē'ní kue'en ñá ña.

⁶ 'Koó da ūun sá ña ntoo ña: divi l'xá mii ñā e dóo kakuinima ña. Kidáa né, taxnūu ña i'xá ña. Kuiní ña tsí te kuiko ñū'u ña'a san i'xá ña. ⁷ Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ntánatíin ña: “Ña sā'á ne, i'xa tó'o i, ña é nākunteé nta'a i tē xi'i ña. Kíká'ni o ñā ne, kidáa ne, kuvi iña ko un ntí'í é iō iña ña”, ka'an ña. ⁸ Tñn ña ña, da é'ni kue'en ñá ña, dá ínakuido káva ña ña ata xákū san —ka'an Jesús.

⁹ Kidáa ne, katsixe'e Jēsuu:

—¿Nté koo vií tó'o i san ve? Mii ña k'ín ñá ve, ka'ní ntí'i ña ña ntáde kuenta xó'o tinti'ō san, dá nakué'e ña tuku ña'a, ña é víi kuenta.

¹⁰ 'Ntō'ó ni, ¿vāta nakua'a ntu nto Tú'un Xuva kō? Tsí kaka'an:

Xúū é nāntii ní'ni ña xntítsi vi'í sán ne, diví é kūvi xuu núu i.

¹¹ Sá'á dé kú've Xuva kō é kōo ne, ñá tē nté kaa vá'ā ó, kuiní ntí.

Kuān ó uve na'a nte di'na Tú'un Xuva kō —ka'an Jesús.

¹² Ña tsiñu i sán ne, kūtuni ña tsí divi kuēnta iña ñá é kāntáa ña nuu i sá'a. Ntukū nuu iní ña nté koo vií ña é tñn ña Jesuu. Ntá tsi u'ví ña ña'a sán ne, xnuu mii ña Jēsuu, kué'en ñā.

*Katsixe'e ña kuēnta iñá diu'un xōo
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)*

¹³ Kidáa ne, táxnūu ña'a san ña fariseu ni ña ntántikin rei Heródē san mí tuví Jesuu. Ncho vií ña vata koo é kā'an Jēsuu nuu i e dóo xí kaa, vata koo é nāni'i itsi ña nté koo dá'vi ña ña dovete. ¹⁴ Xée ñā mí tuví Jesuu ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, iní ntí tsí kaka'an nto é nuu é ntaā i. Iní ntí tsí dadíi tsí kaiko ñū'u ntō un ntí' ntí' ña'a, dadíi tsí kade nto ni ña, kuān te nta'ví ña, kuān te kuika ña. Kanañē'e ntó ntí é nuu é ntaā í vata ō xtúví Xuva ko iñá ntí. ¿Vā'á ntu ō é ntá'vi ō diu'un xōo san nta'a ña tsiñu i san, ō ña'a, te kuiní nto? ¿Ntá'vi ntu ō né, ō ña ntá'vi ō? —ka'an ñá, tsixe'e ña ñā.

¹⁵ Jesuú ne, kūtuni ña tsí da ntaéni dikí ña ña. Kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui ntaíto nteé ntu nto ko? Tā'xi nto uun diu'un kui'xín san, na kōto nteé u —ka'an ña.

¹⁶ Xé'e ña ñā ne, da tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Xoó ntu dikí i é nteé diu'un sá'a? ¿Xoó ntu diví í e nteé na'a? —ka'an ña.

—Díkí Césa ni diví ña —ka'an ña.

¹⁷ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Vá'a ō é nākué'e o ntā'a ña tsiñu na'nu i nee iña é kāduku ntée ña ne, vá'a ō é nākué'e o nta'a Xuva kō nee iña é kāduku ntée ña di —ka'an ña.

Koó dā kúdu'va ña'a san e dóo ini Jesuu nté koo nantiko koō ña é kākā'an ña.

Nantíko kōó Jesuu e tsixe'e ña saduceú san (Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Xéē ña saduceú san di. Ña sā'á ne, ñā tē ntákuinti'xe ña tē ntántoto ña xi'í san. Da ntaéni dikí ña Jesuu, ntáka'an ña:

¹⁹ —Mastrû, uve na'a mí kakā'an Muísee nté koo vií o tē xi'í ení kō. Tē xi'i ñā ne, ítuví mii ñadí'í ña ne, ña ni xíó i'xá ña ne, nātánta'a ení ña ni ñadí'í kií san vata koo é na kōo i'xá ña iña ení ña. ²⁰ Uun ito ne, xío ū'xe ení ña. I'xá nuu í san ne, tānta'a ña. Dā xi'i ñā ne, váta kōó i'xá ña. ²¹ Ení ña, ña é kuvi ūví san ne, tanta'a ña ni ñadí'í kií san. Dā xi'i ñā di ne, váta kōó i'xá ña. Ení ña, ña é kuvi ūní san ne, kuan tsi ō kúvi ni ñā di.

²² Kidáā ne, é un é un ña tánta'a ña ni ñadí'í san. Dā kúvi ne, xí'i ña nti'í ū'xe ñā'a ña ne, nté uun i'xá ña ña ni xío. Kidáā ne, xí'i ñadí'í kií san di. ²³ Tē ntóto ña xi'í san ne, ¿xoó ntu ñadí'í i kuvi ña? Tsí un nti'í ña u'xe ñā'a san e tánta'a ña ni ñā —ka'an ña.

²⁴ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—Ñá vā'á ō e ntádē kuení nto, tsi ñā ini nto nté o uve na'a Tú'un Xuva kō ne, ñā ini nto tsi dóo ío é víi Xuva kō. ²⁵ Dá ntóto ña xi'í san ne, ñā nātánta'a ká ñatíí san. Ña xoxó ka é kué'é i itsi é tanta'a ñadí'í san di. Tsí kuntoo ña vatā ó ntántoo ánjē san e dukún kán. ²⁶ Kuenta iña i e ntóto ña xi'í san ne, ¿vatā nakua'a ntu nto tutu e xtúví Muiseé san, mí uve na'a iña xuku é kai'xi? Ikan kākā'an Xúva ko ni Muísee: “Xu'ú ne, Xuva uvata ika nto Ábraan ni Ísaa ni Jácoo”, ka'an ña. ²⁷ Xuva kō ne, ñā te Xuvā ñā xi'í san, tsí Xuvā ñā ntantíto san. Dukuān né, kúdií dovete ntákuinti'xe nto —ka'an Jēsuu.

Tū'un é dií ka ka'nu (Mt. 22:34-40)

²⁸ Xéé ūun mastrú leí ne, tēkú ña é kākā'an Jēsuu ni ñā saduceú san. Iní ña tsi dóo vá'ā ó kaka'an Jēsuu é kanantiko koō ña. Tsixe'e mastrú leí san di:

—¿Neé ntu tú'un e tá'xi Xuva kō é dií ka ka'nu é kāda ntaa o? —ka'an ñā, tsixe'e ñā.

²⁹ Nantíko kōó Jēsuu, kaká'an ña:

—É kuvi ūun sán ne: “Kiní nto, ña Israee: uun tsi Xuva kō e dóo ka'nu ña. ³⁰ Kuinima ntó Xuva ko kanī nima ntó, kanī é tduiña nto, kanī ū'xen dikí nto. Nī kué'en ini nto kunuu iní ntó ña.” ³¹ É kuvi ūví san ne: “Kuinima ntó ta'an nto vata tsí ó kakuinima ntó kúñu mii ntó.” Ña túvī ká xtuku é kadā kú've é vata kaa sá'a —ka'an Jēsuu.

³² Kaka'an mastrú leí san:

—Ntāa ntí'xe, Mastru. Nuú é ntaā i é kākā'an nto, tsí ūun tsi Xuva kō. Xoxó ka xtúku Xuva kō, tsí mii tsi ñā. ³³ Na kuñima kó ña kanī nima kó, kanī ū'xen dikí ko, nī kué'en ini kō ne, na kuñima kó ta'an ko vata tsí ó kakuinima kó kúñu mii kō. Tē kada ntaa o sá'ā ne, dií ka ka'idí'í'vi é un ntí'í doméni é ká'mi o nú nāa kan iña Xuva ko, o da neé ka doméni é kué'é o ñā —ka'an ña.

³⁴ Iní Jēsuu tsi dóo vá'ā ó nantiko koó ña ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Ña íka tsi túví nto mí kadē kú've Xuva kō —ka'an ña.

Kidáā ne, nté uun xoxo ni tsixe'e ká i Jēsuu.

¿Xoó ntu i'xá nti'xe i Cristu? (Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Dá kanakuā'a ká Jēsuu ña'a san má ūkún ka'nu kán né, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Nté kui ntáka'an ntu mastrú leí san tsí ña é taxnuu Xuva kō é kuvi ña Cristú ne, i'xa íka rei Dāvii ña? ³⁶ Tsí nte dí'na kaka'an Dávii san vata ō nañé'e Espiritū Sántū san ña:

Kaka'an Xúva ko nī Tó'ō ko:

“Kutūvín diñi kua'a ko

da nté kúvi tsoo ú ña ntaínchu'vi ō nú xē'e o”, ka'an Xúva kō,

ka'an Dávii. ³⁷ ¿Nté ō ntu é Cristú san ne, i'xá ika Dāvii kúvi ña? Tsí mii Dávii san kaka'an ñā tsi Tó'ō ñā kúvi ña —ka'an Jēsuu.

Ñá te da dií ñā'á san dóo xkúntee iní ña é kīni ña tú'un é kākā'an Jēsuu.

Katsi'i kuétsi Jēsuu mastrú leí san (Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesuú ne, dá kanakuā'a ña ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Koto xnto mastrú lei, ñá e dóo na'nu ncho vií san. Dóo xkuntée ini ña du'nu nani da ntaíka ña itsi kán. Dóo ntio ña é kuiko ñu'u ñá'a san ña, é ká'an ñá ntiusi ní ña núu ña'a san nu á'ví kán. ³⁹ Má ūkún kán dí ne, dóo ntio ña é kuntōo ña nte nuu i kan. Tē xee ñá viko sán ne, dóo ntio ña é ní'i kuntoó ña mí'i e dií ka vá'a o. ⁴⁰ Ntaéni ntá'vi ña ñadī'i kií san vata koo é naki'i ña un tsi nte ví'i ña. Dóo na'a ntáka'an ntá'vi ña, vata koo é kadā kuení ña'a san tsi dóo va'á ña'a ña. Ntá tsi ña sá'á ne, dií ka kue'e ní'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō —ka'an ña.

*Kuenta iña diu'un é xē'é ñadī'i kií san
(Lc. 21:1-4)*

⁴¹ Tuví Jesuu má ūkún kán ne, tuví nteē ña etún diu'un mí ntátsu'un ña'a san. Kaito ntee ña nté o de ña'a san é ntátsu'un ña diu'un. Ini ña tsi ña kuiká san ne, ñá tē nté kaa diu'un ntáxe'é ña. ⁴² Kidáā ne, vé'xi uun ñadī'i kií san ne, xnūu ña uvi kúdii á diu'un kuetsí san e dóo xuvi nuu á'vi. ⁴³ Kidáā né, kána Jesuu ña ntini'i ña ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Nuu é ntaā i é káka'an u ni ntō: Tsi ñadī'i kií sá'á ne, dií ka nuu á'vi é xē'é ña é ūn ntíi ntíi ña nguii san e ntátsu'un ña diu'un ña ini etún san. ⁴⁴ Tsi ña nguii sán ne, dóo ió iña ñá ne, kúdii diu'un é kántoo e ntáxe'é ña. Ntá tsi ñadī'i kií san ne, kuān té ña te neé ió iña ñá ne, nī kué'en ini ña xe'é ña un ntí'i é ió iña ña —ka'an Jēsuu.

13

Kaka'an Jēsuu tsi nantatsin xúkūn ka'nu san

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Dā ntáka Jesuu má ūkún ka'nu kán ne, kaka'an úun ña ntini'i ñá:

—¡Un kaa dií xuú san, Mastru! ¡Ñá te da kúdii! ¡Xúkūn san di! ¡Ñá tē nté kaa vá'a o! —ka'an ña.

² Kaka'an Jēsuu:

—Koto vá'a nto xúkūn e dóo vá'a ó san, é ña te da kúdii. Ntá tsi vé'xi ntuvi é nantatsin kue'en. Nté uun ká xuu ña kodo nti'i tá'an ka kidaā —ka'an ña.

Kaka'an Jēsuu nté koo kuvi di'na dá ntī'i ñuxivi

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Dā itúvi Jesuu tí'i i é nani Ōlivú ne, dóo díto tuví xúkūn san. Pedru, Sántiau, Juaan, ni Andréé ne, xée etsin ña nuu Jēsuu, ntáka'an xu'ú ña ni ña, tsixe'e ña ñá:

⁴ —Ká'an nto vē amá kuān koo kuvi é káka'an nto. ¿Neé ntu nuu i é tā'xi Xúva kō é na kūtuni nti tē xee úra i é kūvi? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

⁵ Kidáā né, eni ntu'u Jēsuu kaká'an ñá ni ñá:

—Kuenta tsí vií nto é ña kaní nta'vi nté uun ña'a san nto. ⁶ Tsi dóo titín ña'a ki'xi ña é vata te xū'ú ne, ká'an ñá: “Xu'u é Cristú u”, koo ka'an ña. Dóo titín ña'a san kaní nta'vi ña ña.

⁷ Tē kútuni nto tsí kakuvi du'xēn da ntátekú nto tsi ntáka'an ñá'a san iña du'xēn ne, ñá ku u'vī nto. Tsi kuetsí é kuān koo kuvi, ntá tsi vata xee tá'an ntuvi é ntī'i ñuxiví sa. ⁸ Tsi uun ñuú san ne, nāā ni tūku ñuu. Uun reí ne, naā ñá ni tūku reí san. Dóo ki'in itsi ñuú san ne, táān; kutama ñá'a sán di. Tē kúvī sá'á né, dā ve nuu i é ñi ntu'u é ntō'o ña'a, ña ntoo ñuxiví sa.

⁹ Ntō'ó ne, kuenta tsí vií nto. Tsi ña'a sán ne, ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ka'ní diin ñá nto má vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san. Nuu ña tsiñu na'nu i, nuu reí san kuntāñi me'ñū ntó dí vata koo é ká'an nto nté kui ntántikin ntó ko. ¹⁰ Di'na dá ntī'i ñuxiví sa ne, ki'in ñá'a, kika'an ntódo ña tú'ūn va'á san dá kanī ká'nu ñuxiví san. ¹¹ Te tñn ña nto ne, ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ñá ku kadā kuení nto nté koo ka'an nto. Tsi ta'xi Xuva kō é ká'an ntó tē xee úra i é ká'an nto. Ná te kene mii ntō é ká'an nto, tsí Espiritū Sántū san ta'xi ña tú'ūn é ká'an nto. ¹² Kidáā né, ñatí san ne, ntada ña ení mii ña kuēnta ntá'a ña tsiñu i é ka'nī ñá ña. Uva i'xá san ne, ntada ña i'xá ña kuenta ntá'a ña di. I'xá san ne, tsi'i kuetsi uva i ni di'i i ne, ntada ña kuenta ntá'a ña tsiñu i di é ka'nī ñá ña. ¹³ Nā ntō kue'en ñá'a san nto, ntá tsi tē xoo é ña xtuví mii i é kuinti'xe i kó dā nté ntī'i ntuvi iña ñá ne, nakáku ña.

¹⁴ Tē ini nto tsi é ntītsi nuu i é kīni kaa san má ūkún ka'nu kán mí'i e dóo xii kaa ne, ntō'o é ntoo nto ñuú Judeá ne, kunu nto kue'en ntó, kukūntoó xu'ū ntó ata uku kan.

¹⁵ Tē xoó ña'a tuví da'na ña ata vi'i ña kan kidaā ne, ñá ku ntī'ví ña má vi'i kán e kīnakí'i ña iña ña. ¹⁶ Tē xoó ña'a nuu ña matú ña kán ne, ñá ku nū'u ña e kīnantúku ña kutuun ña é ki'in ni'i ña. ¹⁷ ¡Ntā'vi ide ñadī'i, ña é ñū'u i'xá i! ¡Ntā'vi ide ñadī'i, ña é kanatsītsi i'xá i kidaā! ¹⁸ Kákan nto nta'a Xuva kō é ña kuan kōo kúvi dá ntūvi ví'xin. ¹⁹ Tsi kidaā né, un vá'a tsi nto'o ña'a. Un tsi nte dá de kú've Xuva ko ñuxiví sa ne, vata ntó'o ñá'a san

vata koo nto'o ña ntuvi tsikan. Ntē ña kuan koo ntó'o xtuku ña'a san é kuān koo nto'o ña. ²⁰ Tē dí ña ni dé kú've Xuva kō é ntudutsi ntūvi tsikán ne, nté uun ña'a ña nakáku ña. Ntá tsi ntadutsi ña ntuvi tsikan kuenta iña ña'a san, ña e dóo kakuinima Xúva kō, ña é nakaxnúu ña é kúvi i'xá ña.

²¹ 'Kidáā né, tē xoó ka'an í ni ntō: “¡Koto nto! ¡ikān tuví Cristu!”, ne, ñá ku kuinti'xe nto é kaka'an ñá naa Xuva ko. ²² Tsi iō ñá'a, ña é k'xi kidaā ne, ká'an ñá é Cristu ña. Ká'an ñá tsi kaka'an ñá naa Xuva ko. Vii ña nuu i e dóo na'nu ne, vii ña nuu i e dóo va'a. Ntá tsi da ntaéni nta'ví ña ña'a san. Tē dí kuvi vii ña ne, un tsi nte ña nakaxnúu Xuva kō kaní nta'ví ña ña. ²³ Kuenta tsi vii nto. Dukuān é dí'na kaka'án u ni nto ūn ntí ntí nuu i sá'a nté koo kúvi.

Kaka'an Jesús tsi nainu xtúku ña ñuxiví a
(Mt. 24:29-35,42,44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Kidáā ne, rkontúvi e dóo nto'o ña'a, ña ntoo ñuxiví a ne, kuneé ngántii, kuneé xoo. ²⁵ Kó'xo k'imi é ūve e dukún kán dí ne, kantá nuu e dukún kán. ²⁶ Xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, nainú u me'ñú vikó san. Kidáā ne, un ntí ntí ña'a san kiní ña tsi dóo ka'nu u ne, dóo ió ko é vii u é un ntí'í. ²⁷ Kidáā né, taxnúu u ánje é nakuído ña un ntí ntí ña'a, ña é nakaxnúu u. Dā mí'í ká ñuxiví sa mí ntoo ña un tsi nte e dukún kán nakuído ánje san ña.

²⁸ 'Koto nto nté o de tun ígū san. Te ūte nta'a i é da ve kantika xúku í ne, ini o tsi dokó sa xee ntuví ka'ni san. ²⁹ Kuan kōo dí, tē ntaíni nto tsi é kakúvi un ntí ntí nuu i sá'a é kaka'án u ni ntō vevii ne, kutuni nto tsi dóko sá xee ntúvi é nainú u ñuxiví a. ³⁰ Átā xi'i xnto túvi u. Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō, tsi kúntaa é un ntí'í é kaka'án u ni nto dí'na dá ntí'í ntuvi iña ñá ntoo ñuxiví sa vevii. ³¹ Kuān te ntí'í ñuxiví sa ní e dukún kán ne, ntá tsi tú'ūn é kaka'án u ni ntō ne, ña ntí'í.

³² 'Ntá tsi xoxó ini í nee ntúvi ō neé ura kúntaa é kaka'án u; nté uun ánje, ña ntoo e dukún kan, nté xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, ñá ini u; mii tsi Uvā ko é ini ña.

³³ 'Dukuān ne, koto vá'a nto. Na kōo tú've nto, tsi ñá ini nto amá xee ntúvi tsikan. ³⁴ Sá'a né, vata kaa uun ñatíi, ña é tūvi tu've e dóo ika k'ín ñá, ne, xtuví ñá vi'i ña nta'a ña ntáde tsiñu iña ña. Ká'an ña ní é un é un ña ntáde tsiñu iña ña nté koo vii ña ne, xtuví ñá uun ña'a, ña é kōto xi'i ña. ³⁵ Ntō'ó ne, koto vá'a nto dí, tsi ñá ini nto neé ura nainú

u: tē kuaa va'á ne, o dava ñūu, o ura í tē kána lí'xi, o tē tuví va'a. ³⁶ Tē ntákidi dúkuan ntō ne, da nées iní ntō nainú u. ³⁷ Ntá tsi nuu i é kaka'án u ni ntō ne, kaka'án u ni ūn ntí ntí ña'a san: ¡Kuntitō nto! ¡Ñá kú xkúkidi naá nto! —ka'an Jesús.

14

Ntukū nuu iní ña'a san nté koo ka'ni ña Jesuu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Kakunaá ka uvi ntúvi dá xēe viko da ntána'ka'an ña nté ō nakáku Xuva kō ña Israeé san ñuú Egító. Kidáā ne, ñá ká'xi ña tañú'ū é kadāka ú'xen iā. Tō'ó dutu ní mastrú leí san ne, ntukū nuu iní ña nté koo vii ña é diin diin tsi tñ ña Jesuu é ka'ní ñá ña. ² Ntatiin mii ña:

—Ñá tñ o ña ntúvi viko san, vata koo é ña kudín ña'a san —ka'an ña.

Uun ñad'í da'ví ña cho'o vîdin díki Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Tuví Jesuu ñuú Betania nú vi'i Sîmuun, ña é nako'xo kúñu í kidaā. Dá ntōo ña, ntaé'xi ña ne, xēe uun ñad'í, ni'i ña uun xuxu e kúvi xuu mí nuu cho'o vîdin e dóo nuu á'vi. Ta'vi ña xu'ū i ne, dá'vi ntí'í ña cho'o vîdín san díki Jesús. ⁴ Dā ini ña ntoo sán ne, dóo dutsi kuini ña. Ntatiin mii ña:

—¿Nté kui nativí ntú ña cho'o vîdín sa?

⁵ Díi ka vá'á ó tē dí ni nadiko ñá ne, ní'i ña te ūn sientu, dá kué'é ña ña ntá'vi —ka'an ña.

Dóo dutsi kuini ña ni ñad'í san.

⁶ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña:

—Koo mii nto ñá. ¿Nté kui ntánatekū du'xen ntu nto ña? Dōo vá'á ó de ña ní ko.

⁷ Nguentúvi ntoo ni'i nto ña ntá'vi san ne, amá ntio nto ne, kuvi xntii nto ñá. Ntá tsi xu'ú ne, ña ná'a ká kutúvi u ni ntō. ⁸ Ñad'í sa'á ne, ide ña é kúvi vii ña. Dá'vi ña kó cho'o vîdín san dí'na dá kuntu'xi u. ⁹ Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Dā mí'í ká k'ín ñá'a é kika'an ntódo ña tú'ūn va'á san iña Xuva ko dá kaní ñuxiví sa ne, ká'an ñá é kuān nte vá'á o dé ñad'í san ní kó ne, naka'an ñá'a san ña.

Dā diko Júdā san Jesús
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Uun ña ntini'i Jesús, ñá naní Júda Scārioté ne, kué'en ñá mí ntoo tó'ō dutú san ne, tñ ña ni ñá nté koo vii ña é diko ña Jesús.

¹¹ Dā téku tó'ō dutú san é kaka'an Júdā né, dóo diní ña. Xé'e ñá xu'u ña e ntá'vi ña ña

te kuvi vií ña. Júdá sán ne, ntukū nuu iní ña nté koo vií ña é diko ña Jēsuu.

Dā é'xi Jesuu ni ña ntini'i ñā

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² Kidāā ne, xée ntūvi é kii viko da ka'xi ña tañú'ū é ña kadáka u'xen iā, ntuvi da ntaé'ni ña i'xá le'ntú san é kā'xí ña iña vikó san. Ntáka'an ñá ntini'i Jēsuu ni ña:

—¿Mí'i ntū ntio nto é kīkavá'a nti é kā'xi o vikó san? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

¹³ Kidāā né, teé tsiñu Jesuu úvi ñá'a, ña ntini'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'ēn ntó má ñūú san. Tē xee ntó ikān ne, ta'án nto uun ñatí, ña ni'i xoó ntute sán ne, kuntikín ntó ña. ¹⁴ Neé vi'i mí kī'ví ña ne, ká'an nto nī tó'o vī'i san: “Kaka'an Mástrú nti: ¿Mí'i ntū má vi'i kuntōo nti ni ña ntini'i nti é kā'xí nti iña vikó san?”, koo ka'an nto. ¹⁵ Kidāā né, nañ'e ñá nto uun má vi'i kā'nu iní vi'i dūkún san. É iō tu've. Ikān ne, kavá'a nto é kā'xi o iña vikó san —ka'an Jēsuu.

¹⁶ Kué'en ña ntini'i ñā ne, xée ña ñūú Jerusaleen. Nāni'i nti'xe ñá vatā ó kaka'an Jēsuú ne, ikān de vá'a ña é kā'xí ña.

¹⁷ Dā kuāā ne, xée Jēsuu ni uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā. ¹⁸ Dā intóo ña ntaé'xi ñá ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Uun ña'a nto, ña é kaé'xí dadāi nto nī kó vevii ne, diko ntó ko —ka'an Jēsuu.

¹⁹ Kūnta'xa iní ña ntini'i ñā kidaā ne, é un é un ña tsixe'e ña Jēsuu:

—¿Vá xu'ú ntu u? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

²⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Uxúvi ñá'a nto ntaé'xi dadāi nto nī ko. Uun tsi ko'o kaexnúu ú nī ña dikō ko. ²¹ Tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, kuntaá vata tsī ó uve na'a nte dí'na. Ntá tsi nta'vi idé ña sá'á, ña dikó ko. Díi ka vá'ā ó tē dí ña ni kaku ña —ka'an Jēsuu.

²² Dā ntaé'xi ñá ne, kī'i Jesuu tañú'ū san. Nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, kātsin dava ña tañú'ū sán ne, xé'e ña ña ntini'i ñā, kaka'an ña:

—Kí'i nto sá'ā, tsi kúñu ko —ka'an ña.

²³ Kidāā né, kī'i ña e'xin é ñū'u ntute tinti'o. Dí'na nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, dā xe'é ña é kō'o un ntí ntí ña ntini'i ñā. ²⁴ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Sá'ā é niñi ko é kati ú kuenta iña ñá te da díi ñá san, vata ó xtúvi Xuva kō da tá'xi

ñā xu'u ña kuenta iña núu i é xēe é vií ña. ²⁵ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Ña kó'ō ká u ntute tinti'ó san da nté ntūvi é kō'o ú ntute tinti'o xee san mí kadē kú've Xuva kō —ka'an Jēsuu.

Kaka'an Jēsuu tsí ka'án Pedru é ñá ini ñá ñā

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Dā kúvi íta ña nchu'un Xúva kō ne, kué'en ña ūun tí'i i é nani Ōlivu. ²⁷ Ikān ne, kaka'an Jēsuu ni ña ntini'i ñā:

—Un ntí ntí ntó xtuvī mii ntó ko ve, vata tsī ó uve na'a kaka'an: “Ka'ní u paxtú san ne, da mí'i ká kunu á le'ntú san”, ka'an. ²⁸ Ntá tsi tē ntóto xtuku ú ne, dí'na ú k'ín ú ñuú Galilea é divi ntō —ka'an ña.

²⁹ Kaka'án Pedru ni ña:

—Kuān te un ntí ntí ñá xtuvī mii ña nto, xu'ú ne, ñá xtuvī mii ú nto —ka'an ña.

³⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Niñú sá'a, dí'na dá kána lí'xī san uvi íto ne, úni íto ka'an tsí ña inín ko —ka'an Jēsuu.

³¹ Dā díi díi ka ntii kaka'án Pedru:

—¿Ñá'á ni san! Kuān te kuví u ni ntō ne, ñá ká'án u é ñá iní ú nto —ka'an ña.

Kuan ō ka'an un ntí ntí ña ntini'i ñā di.

Kaka'an ntá'ví Jesuu má utun Getsemānii
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Kué'en Jēsuu ni ña ntini'i ñā uun itsi é nani Getsemānii. Kaka'an ña:

—Kuntoo nto i'a, ni dukuan na k'ín u da'a kán, kika'an ntá'ví u —ka'an ña.

³³ Da mii tsī Pedru, Sántiau ní Juaán san kue'en ní'i ña. Kidāā né, dōo u'vi kakúvi nima Jēsuu; dōo kúnta'xa iní ña. ³⁴ Kaka'an ñá ni ñā:

—Vevii ntika nimá ko dontíni. Dóko sá kúvi ú donta'xa. Kuntōo nto i'a ne, ñá ku xkukídi nto —ka'an ña.

³⁵ Kué'ēn ká Jesuu ún siin ne, nákūtínteí ña ñu'u kán. Íkan ña nta'a Xuva ko te kúvi ne, ña kóo ura í e dōo nto'o ña. ³⁶ Kaka'an ña:

—Uvā, uva mii ko, kuvi vií nto un ntí'i. Tā'xi nto é ña kuan kōo ntó'o ko. Ntá tsi ña te vata kaa é ntio mii ko, tsí vata kaa é ntio mii nto —ka'an ña. ³⁷ Nāxee ña mí ntōo ña uni ñá'a san ne, ntákidi ña. Kidāā ne, kaka'an ñá nī Pedru:

—Simuun Pedru, ¿nté kui kakidin ntun? ¿Nté uun ura ñá ni kutín ntun kuntitón nī ko? ³⁸ Kuntitō xnto. Kákan nto nta'a Xuva kō é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa. Kuān te

ntío nto é vii nto é vā'á ne, ña kúvī, tsí e kuíni kúñu ntō é vii nto é kīni kaa —ka'an Jesús ni ña.

³⁹ Kué'en xtúku Jesuu, kúka'an ntâ'ví ña ni Xuva kō né, kuan tsí ó kaka'an ñá vata tsí ó kaka'an ña dá ká'an dí'na ña. ⁴⁰ Dā náxee xtúku ña ne, ntákidi xtúku ña, tsi dóo tavī ñá ma'na. Ñá ni kutūni ini ña nté koo ka'an ñá ni Jesús. ⁴¹ É kúvi uni íto kue'en Jesús, kúka'an ntâ'ví ña, ne, dá náxee xtúku ña ne, kaka'an ña:

—¿Ntákidi dúkuan ntu ntō? ¿Ntoo da'na ntu nto dí? Xée ó tsí kukidi nto ve, tsí e xée ūra i é ntuvī ú kuenta ntá'a ña kini ntáa, ñi'vī u é vēxkúvi ú ñatī. ⁴² Nakuntáñi nto, kí'in o vē, tsí e vé'xi ña dikó ko —ka'an ña.

Dā tñn ña Jesuu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Dá kakā'an dúkuan Jesuú ne, xée Júdā, uun ña'a ñá uxuvi ñá'a ña ntini'i ñá. Ñá te da dīi ñá'a san nteka ña. Odo ñá káa, odo ña ūtun. Tō'ó dutú nī mastrú leí ni ñatā sán ne, taxnū ña ña'a san. ⁴⁴ Júdā sán ne, nté dī'na tīn ña nī tó'ō dutú san:

—Xoo ña'a é ká'xi ú xu'u i ne, é ñi'vī ñá. Tñn nto ña, kunteka vá'a nto ña —ka'an ña.

⁴⁵ Dā xee Júdā sán ne, ura tsí i kué'en ñá mí ntitsí Jesuu, ká'an ñá ni ña:

—¡Mastru! —ka'an ña.

É'xi ña xu'u Jesuu. ⁴⁶ Kidáā né, tñn ña'a san Jesús.

⁴⁷ Ntá tsi uun ña'a ña ntitsí etsin ne, tāvā ña káa ñá, da é'nte tu'un ña lo'xo ñá kade tsiñu iña tó'ō dutú san. ⁴⁸ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ūn ntí' ntí' ña'a san:

—¿Nté kuān ntu ódo nto káa ni ūtun é vextīn nto ko? ¿Vá ña du'u ntú u? ⁴⁹ Nguentúvi itúvī ú ni ntō má ūkún kan, kanakuā'a ú nto ne, ña ni tñn nto ko. Ntá tsi kuān koo kuvī vata koo é kūntaa é ūve na'a Tú'un Xuva kō —ka'an ña.

⁵⁰ Kidáā ne, un ntí' ntí' ña ntini'i Jesús ne, xtuvī mii ña ña, ínu ña.

Na tī, na ínu

⁵¹ Uun na tī kuetsí sá ne, ntikān ná Jesuu. Da mīi doo kui'xín katinúu na. Tñn ña na ne, ⁵² dá xtuvī mii na dóo na. Koó da kantí na ínu na.

Tuví Jesuu ntá'a tó'ō dutu

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Íntēka ña Jesuu mí tuví dutu ñá odo nūu iña ñá Israee. Nātaká nuu un ntí' ntí' tó'ō dutu ni ñáta nī mastrú leí san. ⁵⁴ Pedrú ne, íntikān íka ña Jesuu ún tsi da nté xee ña nū vi'i dutu ñá odo nūú san. Ítūví Pedru ni ña ntáde tsiñu iña dutu ñá odo nūú san nu kí'i kán mí ntátuní ña nchú'un kán.

⁵⁵ Tō'ó dutú san ni ūn ntí' ntí' ña tsiñu i ne, ntántukū nuu ini ña nēe é tsi'i kuetsí ña Jesuu, vata koo é na kuvī ña, ntá tsi ña ni ní'i ña. ⁵⁶ Ñá te da dīi ña'a da'ví ña ña dovete, ntá tsi ña ni kudadí e ntáka'an ñá ni ña nguīi san. ⁵⁷ Iō ñá nakuntáñi ña é dā'ví ña dovete Jesuu, kaka'an ña:

⁵⁸ —Tékú nti é káka'an Jesuú ne: “Nakatsín u xúkūn ka'nu sa é de vá'a ña'a san. Tē kúvi uni ntúvi ne, naxntítsí u túku xukun é ña te ña'a kada vá'a ña”, ka'an kú ña —ka'an ñá'a san.

⁵⁹ Ntá tsi ña ni kudadí ña é un ntí' e ntáka'an ña.

⁶⁰ Kidáā ne, náakuntítsí dutu ñá odo nūú san mé'ñū ña'a sán ne, kaka'an ñá ni Jesús:

—¿Ña kuvī ntu nantiko koon é kuan ó ntáka'an ña'a sa íña o? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

⁶¹ Ntá tsi Jesuú ne, diin diin tsi katúvi ña. Nté uun tú'ūn ña ni ká'an ña. Kaka'an xtúku dutu ñá odo nūú san:

—¿Vá ñi'vīn ntun é Cristu? ¿I'xá Xuva ntu ko ó? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

⁶² —Ñi'vī u —ka'an Jesús—. Kiní nto ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatī, é kutūvī u diñi kua'a Uvā ko, ña dóo ka'nu san. Kiní nto ko te nainu u mé'ñū viko san di —ka'an Jesús.

⁶³ Dutu ñá odo nūú san ne, kūdiin ña é kuān ó kaka'an Jesús. Kātsin diin ña dú'nu ñá ne, kaka'an ña:

—Ñá vādá ntio ká ko ña'a, ña é tsi'i kuetsí ña sá'a. ⁶⁴ É tēkú nto é kuān nte kini o kaka'an ña tsí I'xá mii Xuva ko ñá ne, ¿nté ó ntádē kuení ntu nto? —ka'an ñá, tsixe'e ña ñá'a san.

Un ntí' ntí' ña'a sán ne, ntáka'an ña tsí kantio é kúvi Jesuu.

⁶⁵ Iō ñá ne, tñ'vi dí ña Jesuu. Édí nuu ña doo ntuxnúu ña ne, da é'ni ña ña, ntáka'an ña:

—¡Ka'an ve xoo é'ni i o! —ka'an ña.

Un tsi nte ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, x'e'e nuu ña nuu Jesuú di.

Kaka'an Pedru tsi ñá ñi ña xoo é Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Dá tuví dukuān Pedru nu kí'i kán ne, xée ūun ta'nu kade tsiñu iña dutu ñá odo nūu. ⁶⁷ Ini tun tsí katuní Pedru nchú'un kán. Kaito nteé tun ña, kaka'án tun:

—Divīn né, dadii kaikan ni Jēsuu, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'án tun.

⁶⁸ Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an ña:

—Ñá iní u ña; ntē ña katéku ko é kaka'an nto —ka'an ña.

Kidáa ne, kué'en ña xi'i kan. Ura tsí i kána lí'xī san. ⁶⁹ Iní ta'nu kade tsiñu iña dutú san ña ne, kaka'án tun nī ña ntāñi:

—Ña sá'á ne, ña ntini'i Jēsuu —ka'án tun.

⁷⁰ Kaka'an xtúku Pedru tsí ña'a. Da kū e ví'i ne, kaka'an ña ntāñi san nī Pedru:

—Divīn nti'xen é ntini'in Jēsuu. Tsí divīn ne, ña ñuú Galilea —ka'an ña.

⁷¹ Kidáa né, eni ntu'ū Pedru kaká'an ña:

—Na ta'xi Xuva kō é ntō'o kó tē ña te nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō e ñá iní u xoo é kaka'an nto —ka'an ña.

⁷² Ura tsí i ne, kána xtuku lí'xī san. Kidáa náka'an Pedru nté ō ka'an Jēsuu ni ña tsí di'na dá kána lí'xī san uvi íto ne, úni íto ka'án Pedru tsi ñá ini ña xoo é Jēsuu. Dā náka'an ña né, dōo éku ña.

15

Tuví Jesuu nuu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Dā tuví ne, nataká nuu tó'ō dutú, ni ñata, nī mastrú lei, ni ūn ntíí ntíí ña tsiñu i san, ntatíin ña nté koo víi ña ni Jēsuu. Kidáa né, kí'ni ña Jesuú ne, dā kue'en ní'i ña ña mí tuví Pilatu. ² Pilatú ne, tsixe'e ña Jēsuu:

—¿Divīn ntun é Rei iña ñá Israee? —ka'an ñá, tsixe'e ña.

—Kuān ó vatā ó kaka'an —ka'an Jēsuu.

³ Dōó titín nuu i é ntátsi'i kuétsi tó'ō dutú san Jesuu. ⁴ Kidáa ne, kaka'an xtúku Pilatu ni Jēsuu:

—¿Ñā ntu kuvi ká'an? Koton tsi ñá te da dīi núu ī e ntátsi'i kuétsi ña'a san o —ka'an ña.

⁵ Koó dā kúdu'va Pilatú san dá ña ni ka'an kué'en tsi Jesuu.

Kaka'an ña é kūví Jesuu

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Kuia kuia dá kaxee víko e náka'an ñā'a san nté ō nakáku Xuva kō ña Israee san ñuú Egítō né, vatā xkoó ini Pílatú san ne, kanantii ñá uun ña'a ña ñu'u kutū san, ntá tsi ña'a san ntaikan ña xōo ñá'a é ntio ña.

⁷ Titín ña'a ñu'u kutu ña viūtun san ntuví tsikan, tsí naá ña ni ña tsiñu ī sán ne, ē'ní ña ña'a. Uun ña'a ñā né, Barabaa nani ña.

⁸ Ñá te da dīi ña'á san xee ña, ntáka'an ñá ni Pílatu té nantii ña uun ña'a ña ñu'u kutu viūtun san, vatā ó de ña kuia kuia dá kakuvi viko sá'a. ⁹ Kaka'an Pílatu ni ña'á san:

—¿Ntio ntu nto é nantii ú Rei iña ñá Israee san? —ka'an ña.

¹⁰ Tsi kútuni Pílatu tsi tó'ō dutú san kune'u iní ña ni Jēsuu. Dukuān e ntáda ña ña kuenta ntá'a ña. ¹¹ Ntá tsi tó'ō dutú san ne, ntáka'an ñá ni ñá'a san é ká'an ñá ni Pílatu é na nantii ña Barabáa san.

¹² Kaka'an xtúku Pilatu ni ña'á san:

—¿Nté ntu koo víi u ni ña sá'á kuan, ña e xntánteē ntó Rei iña ñá Israee? —ka'an ña, tsixe'e ña.

¹³ Koó da vāntiñi ñá'a san ntáka'an ña:

—¿Naxnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

¹⁴ Kaka'an Pílatu ni ña:

—¿Nté kuí san? ¿Neé ntu kuetsi idé ña sá'a? —ka'an ña, tsixe'e ña.

Ntá tsi dā dīí dīí ka vāntiñi ñá'a san ntáka'an ña:

—¿Naxnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

¹⁵ Pilatú san ne, ña ni ntío ña é kūdiin ñá'a san ni ñá, ne, nantii ña Barābaa. Kidáa ne, kaka'an Pílatu ni sntadún san é na káni ña Jesuu xó'o ūme ne, dá ntáda ña ña kuenta ntá'a sntadún san é na naxnteē ñá ña ntiká krusi.

¹⁶ Sntadún san ne, kue'en ní'i ña Jēsuu nu kí'i ví'i mē'ñú san. Kána ña un ntíí ntíí sntadun, ñá ntoo ikān, na nataká nuu ña.

¹⁷ Naxnūu ña Jesuú doo kue'e, ne, de vá'a ña le'e e kúvi ntuku íñū né, dā xntéku ña dikí Jesuu. ¹⁸ Ntáka'an sntadún san ni ñā:

—¿Ntiusi o, Rei iña ñá Israee! —ka'an na.

¹⁹ Káni na chīn dikí Jesuú ne, tī'vi dīí na ña di. Nakani iti ná nuu ña, ntaéni dikí na ña e ntaíko ñu'u na ñā. ²⁰ Dā kúvi narkínteē ná ña ne, natāvá na doo kue'e é nuu ña, dā náxnūu na ña doo mii ña. Kidáa ne, kue'en ní'i na ñā é naxnteē ná ña ntiká krusi.

Dā naxnteē ná Jesuu ntiká krusi kan

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Ítā nti'xin uun ña'a, ñá nani Sīmuun, úva Alējandru ni Rúfu, ña vé'xi ñuú Cirene. Xe'e kuétsi na sntadún san Simuun é na kuído ña krusi Jesuu.

²² Kue'en ní'i na Jēsuu uun itsi mí nani Gōlgota, é káni tú'un: Xkidiki Ntíxi. ²³ Xé'ē

na sntadún san é kō'o Jesuu ntúte tinti'o ía é kadāka chó'ō é nanī mira. Ntá tsi ña ni xi'i ña. ²⁴ Kidāā ne, nāxnteē ná Jesuu ntíkā krusi kan. Nāka'nté dava na doo ñá ne, dā nadikí nteē na, nee é ni'i na, xé un xé un nā. ²⁵ Kaeku iin tevāa nāxnteē ná Jesuu ntíkā krusi kan. ²⁶ Dā de vá'a na ta'vi rkunū e nteē na'a kaka'an nee é kuetsí ña. Dikí krusí san xntée ná ta'vi rkunū san é ūve na'a kaká'an: “Rei iña ñá Israee”. ²⁷ Xntee ná uvi ña'a ñá du'u ntíkā krusi kán di é kúví dadii ña ni Jēsuu. Uun ña'a ñā ne, ntitsí krusi ña diñi datsin Jesuú ne, uun ña'a ñā ne, ntitsí krusi ña diñi kua'a ña. ²⁸ Kuntaa vatā ó uve na'a Tú'un Xuva kō mí kakā'an: “Kuvi dadii ña ni ña kini ntāa san”, ka'an.

²⁹ Ña ntaíta ntí'xin sán ne, dōó kini ntáka'an ñá ni Jēsuu. Ntánakuiko ña dikí ña, ntáka'an ña:

—Divin é kanakatsin xukún ka'nu sán ne dá naxntitsín xtukun te kuví uni ntúvi ne, ³⁰ nakākún miin kúñu ō ve. Ntii nteen miin ntíkā krusí san —ka'an ña.

³¹ Tō'ó dutu ni mastrú leí san ne, narkínteē ñá Jesuú di. Ntánatín mii ña:

—Kuvi nakakū ñá tuku ña'a sán ne, ntē ña kakúvi ntu ku nakāku mii ña kúñu ñā. ³² Tē Rei iña ñá Israee ntí'xe ña ne, o tē ña é taxnuu ntí'xe Xuva kō né, na ntii ntee mii ña ntiká krusi kan. Kidāā ne, kini ó ne, kuinti'xe kō di —ka'an ña.

Ntúvi ñá'a, ñá uve ni'i ña ntiká krusi kán ne, dōó kini ka'an ñá ni ñā di.

Dā xi'i Jēsuu

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Dā ká'ñu ntúvi ne, un tsi da nte kaeku uni kuáa ne, kūneé da kaniñi ñūxivi. ³⁴ Ura tsíkan ne, un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ña:

—Eluui, Eluui, ¿lama sabbatani? (é káni tú'un: Xuvā kó, Xuvā ko, ¿nté kui xtuví mii ntó ko?) —ka'an ña.

³⁵ Dā téku ña ntāñi étsin sán ne, ntáka'an ña:

—Kini nto ña. Vata te kakana ña ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Elia —ka'an ña.

³⁶ Uun ña'a ñā né, kaxkainu ña kue'en ña, kuxnúu nto'o ña ti'nti dōo san iní ntute tinti'o ía, dā xnuu ntído ña dikí útun, dā xe'le ña é kō'o Jesuu. Kaka'an ña:

—Na koo mii nto ñā. Koto o ve te kī'xi ntí'xe Eliá san é nántii nteé ña ña ntiká krusi kan —ka'an ña.

³⁷ Kidāā né, kāchu'u ntāa Jesuu, ntí'xi nuu kakan iní ñá ne, xí'i ñā. ³⁸ Ntáta ntāa dôxi é rkaa íko má ūkún ka'nu san. Nte dikí i un

tsi nte xe'e i ntíi. ³⁹ Uun tó'ō é uun sientu sntadún san ntitsí ña nuu Jēsuu. Dā iní ña nté ō xi'i Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é ña sá'a ne, I'xá Xuva ko ñā —ka'an ña.

⁴⁰ Ntaíto díto ika ñadī'í san di. Ikān ntāñi Maria Madálena, María, di'i Sántiau lú'nti ni enī ñá Joseé, ni ñadī'í, ñá nani Salūmeé di.

⁴¹ Ñadī'í sa'a ne, ntántikin ñá Jesuu é xntii ña ñā da itúvi ña ñuú Galilea. Dōó titín ka ñadī'í, ña xee ni'i Jēsuu ñuú Jerusaleen, ntāñi ñá di.

Dā intú'xi Jēsuu

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Dā kuáa ntúvi vierné san, ntúvi é koo tú've tsí utén ne, ntúvi iō dá'na, ⁴³ xée Jōsee, ña vé'xi ñuú Arimatea. Ña sá'a ne, dōó ntaíko ñu'u ña'a san ña, tsí ña tsiñu i ña. Kantétu ña ntúvi dá kada kú've Xuva kō, Naxnuu ka'xi ñā nima ñá ne, kué'en ñā mí tuví Pilatu é ntākan ña kúñu Jēsuu. ⁴⁴ Koó dā kúdu'va Pilatú san tsí e xi'i Jēsuu. Kāna ña tó'ō sntadún san, tsíxe'e ña ña tē nuu é ntaā i é xi'i Jēsuu.

⁴⁵ Kaka'an tó'ō sntadún san tsí nuu é ntaā i.

Kidāā ne, xe'e Pilatu ítsi é na nākuní'i Joseé san kúñu Jēsuu. ⁴⁶ Joseé san ne, ñii ña doo vá'a é nāxnuu ta'án ña Jesuu. Nántii ntéé ña ña ntiká krusi kán, dā nāxnuu tá'an ña ña doó san, dā xtúvi ntuvē ñá ña iní ñañā mí ete nuu ña ini xuú san. Xnuu ntí'u ñá xi'i ñañā san uun xuú ka'nu. ⁴⁷ Maria Madálena ni María, di'i Jōsee ne, ntāñi ña, ntaíto dito ña mí kaintú'xi Jesuu.

16

Dā ntóto Jēsuu

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Dā ntí'i ntúvi dá iō dá'na ne, Maria Madálena, María, di'i Sántiau lú'nti sán, ni Salūmeé ne, ñii ña cho'o e dōo vá'a ñe'e é da'vi ña ata dōo é nuu ta'an kúñu Jēsuu.

² Tēvaá du'va tsi da vé'xi tuví ntúvi domingú san ne, kué'en ñadī'í san nú ñañā Jēsuu.

³ Ntánatín mii ñā:

—¿Xoó ntu kuví naxtuví xio i xuu ka'nú san é kantí'u núu xi'i ñañā san? —ka'an ña.

⁴ Dā íto ña ne, ñá kantí'ú ka xuu ka'nú san xi'i ñañā san. ⁵ Kí'vi ña iní i kán né, iní ña tsí tuví uun ñatíi diñi kua'a ñañā san. Nuu ña doo kani, doo kui'xin. Ña di'í san ne, dōo u'ví ña. ⁶ Kaka'an ñátíi san ni ñā:

—Ñá ku u'vī nto. Iní u tsí ntánantuku nto Jēsuu, ña ñuú Nazaree, ña é intée ntiká krusi kan. Xôxó ka ña í'a. É ntóto ña. Koto nto mí inuu ntú'xi ña. ⁷ Kue'en ntó, kukoto nto Pedrú, ni ña ntini'i Jēsuu, tsí e dí'na ña kodo nuú ñá nu'u ñá ñuú Galileá ne, ikan nakiní ntó ña, vatā ó kaka'an ñá ni ntó —ka'an ñátí san.

⁸ Ntaka ñadī'í san nú ñaña kán ne, koó dā ntaínu ña kue'en ña. Un vá'a tsi ntaní'i ña, tsi dóo ntaú'vī ña. Nté uun ña'a ña ni ka'an ní'i ña, tsi dóo u'vī ña.

*Dā xee Jēsuu mí ntitsí María Madálena
(Jn. 20:11-18)*

⁹ Dā ntóto Jēsuu ntuvi domingú ne, dí'na ntii díto ña nuu Mária Madálena, divi ñā é natāva Jēsuu ú'xē é ña vá'a san é ñū'u nima ña kidaā. ¹⁰ Kué'en Māriá san mí ntoo ña ntini'i Jēsuu. Dōo ntoo nta'xa ña ne, dōo ntaéku ña. Kaka'an María san ni ña tsí e ntóto Jēsuu. ¹¹ Ntá tsi da téku ña é kántito Jēsú ne, ñá ni kuintí'xe ña ña. Kuān te kaká'an María tsí mií ñā íni ña Jēsú ne, ñá ni kuintí'xe ña ña.

*Uvi ñá'a ña ntini'i Jēsuu íni ña ña
(Lc. 24:13-35)*

¹² Rkontúví ne, ntii díto xtúku Jēsuu nuu uvi ñá'a ña ntini'i ñā da ntaíka ña itsi má ku'u kán, ntá tsi e túku ito ña. ¹³ Ntuvia ñá sá'a ne, kue'en ña, kúkoto ña ña nguií sán tsi íni ña Jēsuu. Ntá tsi ña ni kuintí'xe ña ña dí.

*Kaka'an Jēsuu ni ña ntini'i ñā nté koo víi ña
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

¹⁴ Rkontúví ne, ntii díto Jēsuu mí ntoo u'xi íin ña'a ña ntini'i ñā, ntaé'xi ña. Dē tí Jēsuu ni ña tsi dóo ka'xí nima ñá, tsi dóo lo'o ñā é kuintí'xe ña e ntóto ña, kuān te ntáka'an ñá'a san tsí é íni ña ña. ¹⁵ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kue'en ntó ve, kuka'an nto tú'ün va'á san kuenta íñá ko ni ün ntíí ntíí ña'a san dá kaníí ñūxivi. ¹⁶ Xoó ña'a é kuintí'xe ña ne kutsi ntute ña ne, nakākú Xúva ko ñā. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ña kuintí'xe i ne, ñá kada ka'nū iní Xúva ko ni ña kuētsí ña. ¹⁷ Xoó ña'a é kuintí'xe ña ne, kuví víi ña nakuitā ñá e ña vá'a san kuenta íñá ko. Kuví ka'an ña tú'ün xee e ñá iní ña. ¹⁸ Te kurkaa ña koó ne, o te kō'o ña é kadāka cho'o é kaxi'í ó san ne, ña kúví ña. Tíin nta'a ñā ña nchokuví ne, ntuvá'a ña —ka'an ña.

*Dá kúntáa Jēsuu é dukún kán
(Lc. 24:50-53)*

¹⁹ Kidáa né, dā kúvi ka'an Tó'o ko Jēsuu ni ña ntini'i ñā ne, kúntāa ña e dukún kán, kunakutúvi ña diñi kua'a Xúva kō. ²⁰ Ña ntini'i ñā ne, kué'en ña, kúka'an ña tú'ün va'á san íña Jēsuu dá kaníí ñūxivi. Tō'ó ko Jēsú ne, xntii ña ñā ne, xé'e ñā é kūtuni ñá'a san tsí nuu é ntaā i é ntáka'an ñá, tsi xé'e ñā é kúvi víi ña nuu i e dóo na'nu san. Kuan tsí kaa é ká'an u ni ntó.

Tū'un é vā'á iña Xuva ko e xntée na'a San Luca

Tū'un dá iñi ntu'u

¹ Nã tē nté kaa ñã'a ncho kada vá'a ña tutú nté o kúvi nuu i é ita ntí'xin iña ko. ² Vata tsi o nañé'e ñá kō, ña é ñini nté o kúvi, ña ntáduku ntée é kã'an ntódō tú'ūn sán un tsi nte dá iñi ntu'u ne, ³ kuan kōo ncho xntée nã'á u di, e dóo nántukū u nté o kúvi nti'xe un tsi nte dá iñi ntu'u. Vata te vā'á o é kãda vá'á ú tutú sa'á iña nto, Teófilu, e dóo kaiko ñu'ū ú nto, vata koo é ntãa ú ni ntō un nti'i nūu i é vatā o kúvi, ⁴ vata koo é kīni va'ā ntó nee iña é nuu é ntaā i é nãñé'e ñá nto.

Uun ánje kãka'an ña é kaku Juaan Bautista

⁵ Ntuvi dá idé Heródē rei iña ñuú Judeá ne, itūví uun dutu iña ñá Israee, ñá nani Zacāria, ña é ūve ta'an dutu tatá vi'i ñá nani Ābia. Ñadi'í ñá ne, Isabee nani ña. Divi ká tatá vi'i dutu Ároon ña. ⁶ Zacariá san ni ñadi'í ñá Isabeé ne, ntuvi ña e dóo va'á ña nuu Xuva ko; dóo dé ntaa ñá lei Xúva kō. Ntē ña tuvi neé nuu i é ka'an ntée ña'a san ña, nté uun ña. ⁷ Ntá tsi ña ni xío i'xá ña, tsí Isabeé san ne, ña ni kúvi kōo i'xá ña; ntuvi ñá ne, é dóo áta ñá di.

⁸ Uun ntuvi ne, dúku ntée dutu, ñá ntoo ni'i Zacāria, é kãda tsiñu ña ini ukún Xuva kō. ⁹ Vata xkoó ini dutú san ne, vá'á ntuvi Zacariá san é dūku ntée ña é kī'vi ña ini ukún ka'nu Xuva kō é kika'mí ña kútū. ¹⁰ Da ñi kai'xi kútū sán ne, un ntí ntí ña'a san ntáñi ña, ntáka'an ntá'ví ña kí'i kã. ¹¹ Kidáa ne, xée ūun ánje Xuva kō mí tuví Zacaria. Ntitsi ánje san diñi kua'a nú tēu mí kai'xi kútū. ¹² Dã ini Zacariá san ánje sán ne, un tsi kúdu'va iní ña nee é vii ña; ñá tē nté kaa u'vi ña. ¹³ Da kidáa kakã'an ánje san ni ña:

—Ō Zacāria, ñá ku u'vī o, tsí Xuva kō né, tēkú ña é kãka'an nta'vin. Tsí vi'i a vé ne, koo i'xá ña di'í o Isabeé ne, Juaan kunáni. ¹⁴ Nã te da dii ña'a san dóo dini ña te káku i'xá san. Divin di, dóo ka'nu kuiní o te káku i'xá ñadi'í o di. ¹⁵ Tsí i'xá o ne, dóo ka'nu ña'a kúvi nuu Xuva ko. Ntē ña ko'o i'xá san vinu, nté ntute kini kaa. Kunuu tsitū Espiritū Sántū nima í nté dī'na dá káku. ¹⁶ Nã sã'á ne, vii ña é ñã te da dí ña ñuú Israee nakuntikñ ñá Xuva kō. ¹⁷ Di'na ña xee ña dá xēe Tó'o

kō. Dadii tsi iō ñá é vii ñá vatā o idé profeta Élia, ña é ka'an naa Xuva ko kidaa; dadii tsi nima ñá ni ñã. Vii ña é na nãka'an vá'a i'xá san ni ūva i. Vii ña é na ntūvá'a nima ña xení i san vata koo é na vii ña é vā'a; vii ña é na kōo tū'vé ña'a sán tē xee Tó'o kō —ka'an ánje san ni ña.

¹⁸ Tsixe'e Zacāria san ánje san:

—¿Nté koo kutuní ko te nuu é ntaā i sã'á? Tsí xu'ú ne, dóo áta ú; ñadi'í ko di —ka'an Zacaria.

¹⁹ Kidáa ne, kaka'an ánje san:

—Grabiee nání u. Xu'u é vē'xi u é vāta kaa e taxnuu Xuva kō ko é kã'an u ni o tū'un e dóo va'a. ²⁰ Vi'i a vé ne, tsí ña ni kuinti'xe o é kãka'an u ni o ne, kuñi'in vē. Ña kúvi ká kã'an un tsi da nte te xee tá'an ntuvi é káku i'xá o, vatā o kaka'an u ni o —ka'an ánje san ni ña.

²¹ Nii dukuān ntantétu ña'a san Zacariá san nu kí'i kã. Kidáa ne, tsixe'e ta'an ña, ntáka'an ña:

—¿Nté kuān nté kakukuii ntu Zacariá san ini ukún kã? —ka'an ña.

²² Dã ntii Zacariá san ma ukún kã ne, é ña ni kúvi ká ka'an ña. Kidáa né, kūtuni ñá'a san é iō é ñini ña ini ukún kã. Koó da ntã'a ña kakuvi é kãka'an ña, tsí kúñi'i ña.

²³ Dã inú kava tsiñu é kade Zacariá san ne, kúnū'ú ña nú vi'i ña kã. ²⁴ Rkontúvi ne, ñadi'í ñá, Isabeé ne, ñu'ū i'xá ña. U'un xóo é ntē ña vādā mí ni ñē'e ña é dé kuení ña; ²⁵ “Dóo vá'á o dé Xuva ko ni kó vevii e tá'xi ña é kōo i'xá ko vata koo é ña nantii ní'ni ká ña'a sán ko”, ka'an ña.

Kaka'an ánje tsí kaku Jesuu

²⁶ Dã kúvi iñu xoó ne, Xuva kō né, taxnū ña uun ánje, ñá nani Grãbiee é kī'in ña uun ñuu é nani Nazāree, é kãduku ntée ñuú Galilea, ²⁷ é kíkoto ní'ni ña uun ñadi'í kuétsi, ñá nani Mária. Divi ñã ne, e tuví ntetu ña é kani vi'i ña ni uun ñatīi, ñá nani Jōsee, tatá vi'i rei Davii. ²⁸ Kúk'vi ánje san mí tuví ñadi'í san ne, kaka'an ñá ni ña:

—¡Ntusi o! Divin é nakaxnúu Xuva ko o é naxnuu viko ña o. Divin ne, dóo nuu mé'ñu Xuva ko o —ka'an ña.

²⁹ Koó dã kúdu'va ña é kãka'an ánje san ni ña. Da dé kuení mii ña: “¿Nté kui kuān o kaka'an ñá sã'á ni ko?”, ka'an ña. ³⁰ Kidáa ne, kaka'an ánje san ni ña:

—Ñá ku u'vī o, Maria, tsí ni'i o é vā'á nta'a Xuva kō. ³¹ Vi'i a vé ne, ku'un i'xá o. Koo uun i'xá o, i'xá tii é kunani Jēsuu. ³² Divi né,

dōo ka'nu ña'a kúvi. Kunani i'xá Xuva kō, ña e dōo ka'nu kue'en. Xé'e Xuva kō é kuvi ña rei, vata kaa uvata ika ña, rei Dāvii, ³³ é kodo nuū ñá iña tatá vi'i ñá Israeé san ntii dañu ntūvi, é ntē ña ntí'i —ka'an ánjē san ni ña.

³⁴ Kidáā ne, katsixe'e Mariá san ánjē san: —¿Nté ntu koo kuvi sá'ā? Tsí xu'ú ne, ñá te tūvi ní'i ú ñatīi —ka'an Mária san.

³⁵ Kidáā kaka'an ánjē san ni ña: —Ki'xi Espiritū Sántū mé'ñu ō. Xuva kō e dōo ka'nu ña'a ña ne, kūnuu mé'ñu kunuu dava ña o. Dā'ví nuu ña o ntati ña vata kaa viko san. Dukuān ne, i'xa é kaku sán ne, dōo va'a kúvi. Kunani i'xá Xuva kō. ³⁶ Vi'i a vé ne, ñavi'i o Isabeé ne, koo i'xá ña di, kuān te dōo ata ña. Divi ña e ntáka'an ña'a san é ña kuvi koo i'xá ña ne, é kī'i iñu xoo é ñu'u i'xá ña vevii. ³⁷ Tsí Xuva kō ne, ña tūvī nee iña é ña kuvi vii ña —ka'an ánjē san ni ña.

³⁸ Kidáā ne, kaka'an Mária: —Xu'ú ne, ña kade tsiñu iña Xuva ko kúvi u. Na vii Xúva ko nī kó vatā ó kaka'an ntó nī ko —ka'an ña.

Da kidáā ne, kué'ēn ánjē san.

Dā kue'en Mariá kukoto ní'ni ña Isabee

³⁹ Ntūvi tsikán ne, kantí'i tsi kue'en Mariá, kúntāa ña ñuú mí kaduku ntée Judea. ⁴⁰ Kidáā ne, xée ña nú vi'i Zacaría ne, kaka'an ñá ni Isabeé ntiusi. ⁴¹ Dā téku Isabeé san ntiusi ñá ne, kántá nuu i'xá san ini i'xí ña kán. Isabeé san ne, nuu tsitu Espiritū Sántū san nima ña. ⁴² Kidáā ne, un ñi kué'en ini ña kaka'an ñá:

—¿Divīn e dií dií ka naxnuu víko Xuva ko ō é un ntíi ntíi ñadī'í san! ¡É nāxnuu viko ña i'xá o é nuu ini i'xí o kán di! ⁴³ ¿Xoó ntu ña'a kúvi u é vē'xí di'í Tó'ō kó, vexkoto ní'ni ña ko? ⁴⁴ Tsí ura tsí i da téku ko ntiusi ó ne, i'xá ko ne, kántá nuu ini i'xí ko kán e dōo diní i. ⁴⁵ ¡Nché kuān nche vá'ā o é kakuinchi'xe o, tsi sá'ā ne, kuntaa vatā ó kaka'an Xúva ko ni ō! —ka'an Ísabee ni ña.

⁴⁶ Kidáā ne, kaka'an Mária: Dōo ka'nu kuiní ko kuenta iña Xuva ko. ⁴⁷ Nimá ko ne, dōo nuu dīni kuenta iña Xuva ko, ña é nakákú ko.

⁴⁸ Tsí Xuva kō né, ntūnta'ví ini ña ko, xu'u é da kade tsiñu ú iña ña. Un tsi nché vevii ne, é nchii dañu ntūvi ka'an ñá'a san tsi dōo vá'a ntūvi ko.

⁴⁹ Tsí Xuva kō né, dōo iō ña é vii ña; dōo ka'nu e táxnū ña iña ko. ¡Divi ña e dōo va'á ña!

⁵⁰ Nguentúvi tsi kantunta'ví ini ña ña'a, da xōo ka ña'a, ña é kánuní i ña.

⁵¹ E nañé'e Xúva kō kó tsi dōo ka'nu ña; ide ña é ntí'i miī é ncho vii ña'a, ña e dōo na'nu ña'a kuiní i;

⁵² naīnu ñá ña é na'nu ña'a san, nántaa dūkun ñá ña ntā'ví san.

⁵³ Xé'e ña un ntí'í é vā'a é nchio ña'a, ña é ntátaan núu i.

Dá nakūnu ña ña kuiká san, koó da mii ntā'a ña.

⁵⁴ Xnchii ña ñá'a ña, ñá Israee, ña kade tsiñu iña ña;

ñá ni kúnáa ini ña é ntunta'ví ini ña ña.

⁵⁵ Dukuan ō xe'é Xuva ko xū'u ñá ni ñata kō, ni Ábraan ni i'xá ña, nchii dañu ntūvi.

Kuan ō ka'an Mária.

⁵⁶ Kidáā ne, kátūví Maria ni Isabeé te ūni xoo. Rkontūví ne, kúnū'ún ña nú vi'i ña kán.

Dā kaku Juaan Bautista

⁵⁷ Dā kúntaa ntūví é kaku i'xá Isabeé ne, xío ūun i'xa tii. ⁵⁸ Kidáā ne, kué'en ñavi'i ña, kūkoto ní'ni ña ña, tsi dōo ka'nu kuīni ña e káku i'xá Isabee. Ini ña tsí Tó'ō kō né, dōo vá'a ntūvi xé'e ña iña ña. ⁵⁹ Dā kúvi una ntūvi ne, kue'en ní'i ña i'xá san é ká'nté nuu ña un siin kúñū é ixi i, vata ō ka'an Xúva kō. Ntío ña'a san é kunani vata nani uva i Zacaría ne, ⁶⁰ ntá tsi di'í i né, kaka'an ña:

—Ñá'ā, tsí Juaan kunáni —ka'an Ísabee.

⁶¹ Kidáā ne, ntáka'an ñavi'i ña:

—Ntá tsi xoxó ñavi'i o, ña é kuan nanī —ka'an ñá ni ña.

⁶² Dukuān ne, koó dā nta'a ña kakuvi é tsixe'e ña ūva i'xá san vata koo é kūtuni ña nté koo kunani. ⁶³ Uva i ne, íkan ña uun ta'vi rkunū ne, da kidáā xntée na'a ña é Juaan kunáni. Koó dā kúdu'va ña ntāñí san é kuān o xntée na'a ña. ⁶⁴ Ura dú'va tsi i náka'an Zacaría san. Eni ntu'u ña kaka'an ña tsi dōo ka'nu Xuva kō. ⁶⁵ Un ntíi ntíi ñavi'i ña ne, koó dā kúdu'va ña. Da kani ká'nu ñuú Judea san e dōo ntáka'an ñá'a san nté ō kúvi. ⁶⁶ Un ntíi ntíi ña e téku i ne, da dé kuení mii ña:

—¿Neé ntu é vii i'xá san tē kúka'nu? —ka'an ña.

Tsí kutuní ña'a san tsi dōo nuu mé'ñu Xuva ko i.

É ita Zacaria

⁶⁷ Zacaria, úva i'xá san ne, nuu tsitu Espiritū Sántū nima ñá, kaka'an ñá tú'ún é xe'é Xuva kō é ká'an ña:

68 ¡Na kā'an un ntíí ntíí ña'a tsi dóo ka'nu
 Xuva kō, Tó'ō ña Israee,
 tsi vé'xi ñā, vexnákakū ñā ña'a ñā!
 69 Tsi táxnūu ña ña e dóo ntii iní i é nakakū
 ñā kō,
 uun i'xá ika rei Dāvii, ña é dé tsiñu iña Xuva
 ko,
 70 vata ō tá'xi Xuva ko xū'u ña nte ntúvi
 di'na,
 vata ō ntáka'an ñā ka'án naa ña, ña e dóo
 va'a:
 71 é nantii ña kō mí'í ntaínchu'vi ñá'a san ko,
 nī mí ntáde xení ña ni kō,
 72 é ntunta'ví ini ña ni ñata kō, ña intóo ntuvi
 di'na,
 é ntē ña kunání ña é kada ntáa ña
 nuu i e dóo va'a é káka'an ñā ni ñā kídaā.
 73 Divi nuu i é káka'an Xúva kō nte ntúvi
 di'na
 ni uva ata ko Ābraan
 tsí nuu é ntaā i é vii ña é káka'an ña:
 74 é nakáku ñā ko nta'a ña ntaínchu'vi ko
 vata koo é víi o nee iña é káka'an ña,
 é ntē ña u'ví kō,
 75 vata koo é kuvi kuntoo dadii o ni ñā
 é víi ó nee iña é vā'á da kanii ntuvi kō.
 76 Divin, i'xá mī kō,
 vi'i a vé ne, ká'an ntōdon tú'un Xuva kō,
 ña é dií ka ka'nu,
 tsí divin ne, kí'in kodōn núun nuu Xuva ko,
 viin é koo tú've ña'a san te xee mí Xuva kō.
 77 Divin kué'en é kūtuni ñá'a ña
 tsí nakate Xuva ko kuetsí ña
 vata koo é nakáku ña.
 78 Tsí Xuva kō né, dōo kantunta'ví ini ña kō
 né,
 taxnūu ña i'xá ña nte e dukún kán
 vata kaa ntuve ngántii é kakene tevaá
 du'va tsi,
 79 vata koo é nāxi'í nuu ña iña ñā ntoo mi
 dóo nee,
 mí katāvi núu ña ntatí doxi'í.
 Nañē'e ñā ko itsi mí kaka ō
 vata koo é kūntoo vá'a o.
 Dukuan ō ka'an Zacária.
 80 Kúka'nu Juaán san ne, dōo kutú've ña
 iña Xuva ko. Má kú'u kan inúu ña un tsi da
 nté xee ntúvī é kii ña é kīnī ña Israee san ña.

2

Dā káku Jēsuu *(Mt. 1:18-25)*

1 Ntuvi tsikán ne, taxnūu Césa Agustu
 tú'un da mí'í ká ñuu é uve ta'an ñūú Roma,
 kaka'an ña é na nākuvé na'a un ntíí ntíí ña'a
 san. 2 Sá'ā e kúvi uun ito é nakuvé na'a ñá'a

san dá nūu Círeniu, kade kú'vē ña ñuu Siria.
 3 Un ntíí ntíí ña'a ntánu'u ña ñuu ña é nākuvé
 na'a ña.

4 Dukuān né, ntii Jósee ñuu Nazaree é
 kāduku ntée Galilea. Kidáā ne, kué'en ña
 ñuu Beleen é kāduku ntée Judea, ñuu mí
 káku rei Davii, tsí Joseé ne, divi tātá vi'i
 Davii ña. 5 Kué'en ña, ntúvi ñā ni Mária, tsí
 divi ñā é kūntaa tú'un ñā é kaní vi'i ña ni
 Jósee. María sán ne, é ñū'u i'xá ña. 6 Da nī
 ntoo ña ñuu Beleen ne, xée ntúvi é káku i'xá
 ña. 7 Ikān káku i'xá ña, i'xá nuu i. Nástīnuu
 ñā i doo ne, dā xnūu ña i ini etun mí ñū'u e
 ntaé'xí kiti, tsí ña vādā ka mí vā'á o é kuntōo
 ña iní vi'i kán.

Dā xee ánje mí ñū'u paxtu

8 Etsin ñuu Beleen ne, ñu'u paxtu má kú'u
 kan, ntáde ñā kuenta lé'ntú ña niñú san.
 9 Dā nēe iní ña, xēe ánje Xuva kō mí ñū'u ña.
 Nāxi'í nuu Xuva ko ntuve ñā kanii ntíkō diñi
 i mí ñū'u ña ne, dōo u'ví ña.

10 Ntá tsi kaka'an ánje san ni ña:

—Ñá ku u'ví nto. Tsi dóo va'á tú'un nī'í
 ú ve. Núu i sá'a é kūntoo díní nto, un ntí'í
 kue'en dú'va nto, vata kaa nto é ntoo nto
 ñuxiví san. 11 Tsí ñuu Dávií ne, é káku uun
 i'xa é nakakū nto. Divi Crístu; divi ñā é Tó'o
 kō. 12 Vata koo é nāni'i nto i'xá san ne, nani'i
 nto i kátīnuu dóo, nuu ntaá ini etun mí ñū'u
 e ntaé'xí kiti —ka'an ánje san ni ña.

13 Ura tsikán ne, ñā te da dīi ánje san ntii
 dító ña, e ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō:

14 ¡Dōo ka'nu kue'en Xúva kō, ña tuví e
 dukún kán!

¡Ñuxiví a ne, vá'a koo kuntōo ña'a,
 ña e dóo va'á iña Xuva ko!
 ka'an.

15 Kidáā ne, kuntāa ánje san e dukún kán.
 Paxtú san ne, eni ntú'u ñā ntáka'an ñā xe un
 xé un ñā:

—Kí'in o Bēleen ve, kíkoto ntódo ō nee iñā
 ntu é kákuvi é tā'xi Tó'o ko kūtuni ko —ka'an
 ña.

16 Kantí'í du'va tsi kue'en ña, kunantúku
 ña María ni Jósee ni i'xá san. Dā nání'í ña ñā
 ne, ikān nuu ntaa i'xá san ini etun mí ñū'u
 é ntaé'xí kiti san. 17 Dā iní ña i ne, ntántaa ña
 nté o kaka'an ánje ni ñā iña i'xá san. 18 Un
 ntíí ntíí ña téku i ne, koó dā kúdu'va ña é
 kuān o ntáka'an páxtú san. 19 Ntá tsi María
 sán ne, xnuu vá'a ña nima ñā é un ntí'í é dé
 kuení ña nuu i sá'a. 20 Dá kúnú'u paxtú san
 ne, ntaíta ña nchu'ún Xuva kō ntánakué'e ña

sintiá'vi nta'a ña kuenta iña i un ntíí ntíí é téku ña nī e ini ña, tsí kúntaa un ntíí ntíí vatā ó kaka'an ánjē san ni ña.

Dā ntúvi kuenta Jesuu ini ukún kán

²¹ Dā kúvi una ntúvi ne, ē'nté nuu ña un sīn kúñū é ixi i'xá san vatā xkoó ini ña. Kidáā ne, xntánteē ñá i é Jēsuu kunáni, divi dīvi é kākā'an ánjē sán ni Māría nte dí'na dá kú'un i'xá ña.

²² Dā xee tá'an ntuvi é ntuntoo ña, vatā ó kaka'an lei Muíseé ne, kue'en ní'i ña i'xá san ñuú Jerusaleen é ntāda ña i kuenta ntá'a Xuva kō. ²³ Dé ntaa ña sá'ā, tsí kuān ó kaka'an lei iña Xuva ko: “Un ntíí ntíí i'xa tii, i'xa nuu í ne, kúntoo xio kuenta iña Xuva ko”, ka'án lei san. ²⁴ Kué'en ña, kúntído ña doméni nú nāa kán di, vatā ó kaka'án lei iña Xuva ko: uun na'a paloma ntíkín o ūvi pāloma na'nu.

²⁵ Ntuvia tsikán ne, kátūví uun ñatíí ñuú Jerusaleen, ñá nani Símiuun ña e dóo va'á ña'a, e dóo kanuu iní ña Xuva kō. Kantétu ña amá ki'xi ña nakákú ñuú Israee. Espíritū Sántū sán tuvī ni'i ñá Símiuún ne, ²⁶ xé'e ña é kūtuni Símiuun tsí ña kuví ña tē ña dí'na kiní ña Cristu, ña táxnuu Xuva kō. ²⁷ Kidáā ne, kué'en ña má ūkún kán, tsí Espíritū Sántū sán ne, náñē'e ñá ña é kuān koo vií ña. Divi tsi ntuvi tsīkan kué'en ni'i Joséé san ni Māría san i'xá ña Jesuu má ūkún kán di é ntāda ñá i kuenta vatā ó kaka'an lei san. ²⁸ Kidáā né, kī'i Símiuún san i, iní'i nteé ña i ne, dá kidáa kākā'an ntá'ví ña ni Xuva kō, kaka'an ña:

²⁹ Xuvā kó, vi'i a vé ne, é vā'á o é tā'xi nto itsi é na kúví u ve,

tsi é kúntaa vatā ó kaka'an ntó nī ko.

³⁰ É iní u nuú ko ve, ña e véxnakákú nti,

³¹ ña e táxnuu nto é kīni un ntíí ntíí ñá ntoo ñuxiví sa.

³² Divi ña naxi'í nuu ña ñuxivi vata kaa ñu'u é kaxi'í nuu nuu ko.

Dōo xi'í nuu ka'nu ña iña ña'a nto, ña ñuú Israee san di.

Kuan ō ka'an Símiuun.

³³ Uva Jēsuu ni dí'i ña ne, koó dā kúdu'va ña da téku ña é kākā'an Símiuun iña i'xá ña.

³⁴ Kidáā né, nāxnuu viko Símiuún san ña ne, dá kakā'an ñá ni Māría, di'i Jēsuu:

—Koton tsí i'xa sa'á ne, vé'xī é vīi e dóo titín ña'a ña Israee sán ne, kó'xo ñá né, ō nakuntáñī ñá kuenta iña i. Dōó titín ña'a san koto ña i ne, nantii ni'ni ña i, ³⁵ vata koo é dukuan koo kūtuni nté ō ntádē kuení

nti'xe ña'a san. Divīn dí, dōo u'vi kuvi ó, vata tē káā é ūvi nuu i ni'ni ntído nima ó di —ka'an Símiuún san ni Māría.

³⁶ Íkán ntitsi úun ñadī'í, ña e dóo atā, ñá nanī Ana, ña é ka'án naa Xuva ko. I'xá Fanuee, tatá vi'i Asee. Dutsi kuia ña tánta'a ña ne, u'xe kuia tsi íntóo ni'i ta'an ña ni xīi ña. ³⁷ É ita ntí'xin kimi díko kimi kuia é ntukíi ña. Ná nī ntíi kué'en ña má ūkún kán. Ntē ntúvi ntē níñu kanuu iní ña Xuva kō ne, kaitúvi ixu ña ne, kaka'an ntá'ví ña di. ³⁸ Ura dú'va tsi i xéé Aná san mí ntōo ña ne, eni ntu'u ña kánakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, ne, kaka'an ñá iña i'xá san ni ūn ntíí ntíí ña'a san, ña ntantétu xoo é xee i é nakakū ñuú Jerusaleen.

Dá kúnú'u ña ñuú Nazaree

³⁹ Kidáā ne, da kúvi dé ntaa ntí'i ñá é kākā'án lei Xúva kō ne, kúnū'ú ña ñuú Galilea, un tsi nté ñuú mii ñá, mí nani Nazāree. ⁴⁰ Íkán éni ntu'u i'xá san é'nu. Dōó ntíi é'nu. Dōó ki'in iní i. Dōo kuínima Xúva ko i.

Dā tuví Jesuu má ūkún kán

⁴¹ Kuia kuia ntáñe'e uva Jēsuu ni dí'i ñá ñuú Jerusaleen dá kakuvi viko da nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egító. ⁴² Dā xee tá'an uxuvi kuia Jesuú ne, kué'en ntí'i ña ñuú Jerusaleen váta xkoó ini ña da kaxío viko san. ⁴³ Dā inú kava viko sán ne, ítuvī mii Jēsuu Jerusaleen, é ntē ña ni iní dí'i ñá, nté uva ñá. ⁴⁴ Te kúntí'xi i'xá ña mé'ñu ñá'a san, kuíni ña. Uun ntuvi va vá'a ñu'u ña ítsi da kútuni ña é ña te ntíkín ntu i'xá ña ña. Kidáā ne, eni ntu'u ña nántuku ña ñá mé'ñu ñá'vi'i ña ni ña ini ña. ⁴⁵ Ná ni nāni'i ñá ña. Kidáā né, ntiko kōo xtúku ña, kue'en ñá, kúnantúku ña ña ñuú Jerusaleen. ⁴⁶ Dā kúvi uni ntúvi ne, nāni'i ñá ña ini ukún kán. Ntoo ni'i ña mastrú lei, kaini ña e ntáka'an ñá ne, katsixe'e Jēsuú san ñá di. ⁴⁷ Un ntíí ña e téku i ne, koó dā ntákudu'va ña, tsi dóo ntíto Jesuú san ne, dōó ini ña nté koo nantiko kōo ñá di. ⁴⁸ Dā ini uva ñá ne, koó dā kúdu'va ña. Dí'i ñá né, kaka'an ña:

—I'xá mii ko, ¿nché kui kuān o dén ntun nī ntí? ¿Ná inin ntun tsí ntuví ntí uva ō né, dōo ntántí'i iní ntí ntánantukū ntí o? —ka'an ña.

⁴⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Nté kui ntánantuku ntu ntō ko? ¿Ñá ntu ini nto tē kantio é i'a kutúví u má vi'i Uvā ko? —ka'an Jēsuu ni ña.

⁵⁰ Ntá tsi ña ni ñé'e dikí ñā nee iña é kākā'an ñā ni ñā.

⁵¹ Kidāā ne, kúnū'ú Jesuu ni úva ñā ñuú Nazareé ne, dē ntaa ntí'i ñā nēe e teé tsiñu uva ñā ñā. Dì'i ñā ne, xnuu vá'a ntí'i ñā sá'ā nima ñā. ⁵² Jesuú ne, kué'ēn é'nu ñā. Dōo kúki'in iní ñā di. Dōo kuínima Xúva ko ñā, ni ūn ntí' ntí' ñā'a sán di.

3

Dá kākā'an ntódo Juaan Bautista ñuu itsi (Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Dā kúvi xe'un kuia é idé Tiberiu ñā é kadē kú've un ntí' ntí' ñuú é kāduku ntée Romá ne, kidāā odo nūu Poncio Pílatu ñuú Judeá ne, odo nūu Heródē ñuú Galileá di. Ení Heródē, ñā nani Fēlipé ne, odo nuū ñā ñuú Traconite ni ñuú Ituriá di. Ña nani Līsaniá ne, odo nuū ñā ñuú Abilinia. ² Anaa ni Caífaa ne, ntáde ñā dutu ñā odo nūu. Ntúvi tsikán ne, xée tū'ún Xuva kō nta'a Juaan Bautista, i'xá Zacaria, mí tuví ñā ñuu itsí kán. ³ Kidāā ne, kué'ēn Juaán san, ita ntí'xin ñā dá kaní dīñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan, kaka'an ntódo ñā ni ñā'a san é na nātívi iní ñā kuétsi ñā ne, na kūtsi ntute ñā di, vata koo é na kāda ka'nu iní Xuva ko ni ñā kuétsí ñā. ⁴ Sá'ā kúvi vata ō xnteé na'a ñā ka'án naa Xuva ko, ñā nani Isāia, kaká'an ñā:

Xée ñūu itsí kán uun tatsin é un ntii tsi kākā'an:

“Nākoo tú've ntó itsi Xuva kō; nakaán nuu nto itsi ntaa mí kī'in ñā.

⁵ Un ntí' ntí' xi'ntí' ne, ntadí nuu.

Mí'i ió xuku ni tí'í i ne, ntuntaa.

Itsi mí dóo nakutá'nu ne, ntuntaá di.

Itsi mí ñā vá'ā o ne, ntuvá'a di.

⁶ Kidāā ne, un ntí' ntí' ñā'a san kiní ñā ñā é taxnúu Xuva kō é nakakū ñā kō”, kuan ō ka'an tatsín san.

Du'va ō ka'an Isaiá san. ⁷ Ñā tē nté kaa ñā'a xée ñā mí tuví Juaan é ntio ñā é nakūtsi ntute ñā ñā ne, kaka'an Juaán san ni ñā:

—jNtō'o é tatá koo nto e dóo kīni ntáa nto! ¿Xóo ntu kakā'án i ni ntō é kúvi nakáku nto é ntō'o nto é ta'xi Xuva kō ve? ⁸ Vá'a tsí koo vií ntō vata koo e díto é nadama ntí'xe nima nto. Ñā ku ka'án ntó ni tā'an nto: “Xo'ō né, tatá vi'i Abraan o”. Kaka'án u tsí Xuva kō ne, kuvi ntada ñā xuu tatá Abraán tē dí ntio ñā. ⁹ Dukuān ne, é iō tu've káa ntee é nakūn ntí'i ñā utun sán un tsi nte nú ditsin i. Un ntí' ntí' utun é ñā kakí kiti vā'á i ne, katsin

ñā ne, dá ká'mí ñā —kuān o ka'án Juaán san ni ñā'a san.

¹⁰ Kidāā né, tsixe'e ñā'a san ñā:

—¿Ntē ntú koo vií ntí kuan? —ka'an ñā'a san.

¹¹ Dá kakā'an Juaán san ni ñā kidaā:

—Xoo é ió uvi du'nu i ne, na kué'é ñā kunūu tuku ñā'a, ñā é ñā tuvi dú'nu i. Tē xoo é iō é kae'xí i ne, na kué'é ñā dava na ká'xí ñā'a, ñā é ñā tuvi é ká'xi —ka'an ñā.

¹² Vé'xí ñā ntaído diu'un xóo di é kūtsi ntute ñā ne, dá tsixe'e ñā Juaan:

—Mastrú, ¿ntē ntú koo vií ntí di? —ka'an ñā.

¹³ Ne, dá kakā'án Juaan:

—Ñā kuído nto vata kaa ntaído nto diu'un xóo san; mii tsí é kuido nto vatā ó kaka'an leí san —ka'an ñā ni ñā.

¹⁴ Sntadún san dí ne, tsixe'e ñā di:

—Ntí'í ni, ¿ntē ntú koo vií ntí? —ka'an ñā.

Ne, kaka'án Juaan:

—Ñā kuído dú'u nto nté uun iña ñā'a; ntē ñā ku nau'ví nto ñā. Ntē ñā ku da'ví nto ñā dovete tē ñā te neé kade ñā. Ñā kākán ka nto xá'vi nto, tsí e dívi tsí é kani'i nto —ka'an ñā ni ñā.

¹⁵ Ñā'a sán ne, ntaítsu'un ñā ntantétu ñā. Ntádē kuení mii ñā tē nté kaa ne, Juaán san é Cristu ñā. ¹⁶ Ntá tsi Juaán san ne, kaka'an ñā ni ūn ntí' ntí' ñā'a san:

—Xu'ú ne, kūdii ntute kadá'vi ú nto da kanakūtsi ntute ú nto ne, ntá tsi vé'xi ūn ñā'a, ñā e díí díí ka ka'nu é xu'u, é ntē ñā kainuu á'vi ko é nantúte ú xo'o ntí'xen ñā. Dívi ñā ne, ñā tē ntúte dá'vi ñā nto, tsí Espíritū Sántu sán dá'vi nuu ñā nto, ni ñū'u é kai'xi. ¹⁷ Dívi ñā né, ni'i nta'a ñā ūtun é káni ñā trigu é nātsoo xio ñā xáka i. Nātsu'un vá'a ñā trigú san ini aka ñā, ntá tsi ka'mi ñā xáka san mé'ñu ñū'ú san mí ñā ntá'va —ka'an ñā.

¹⁸ Ne, títín ka nuu i é kākā'án Juaán san ni ñā'a san dá kaka'an ntódo ñā ni ñā tú'ūn va'á san di. ¹⁹ Ntá tsi de tíi Juaán san ni ñā tsiñu ka'nu i, ñā Heródē, tsí náki'i Heródē san ñadí'i ení ñā Felipe, ñā nani Heródia. Dē tíi ñā ni ñā kuenta iña é un ntí'i nuū i é kīni kaa é idé ñā di. ²⁰ Ntá tsi dá téku Heródē ne, tuku nuu i idé túku ñā: tsí xnúu kutu ñā Juaán san viutun.

Dā itsi ntute Jesuú

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Dá kanakūtsi ntute Juaán san un ntí' ntí' ñā'a sán ne, itsi ntute Jesuu ntá'a Juaán san di. Dá kakā'an ntá'ví Jesuú ne, ura

dú'va tsi nákaan xí'i e dukún kân. ²² Dítō tsi vé'xi daxi daxi Espiritū Sántū san vata kaa paloma é nākuntéku diki ñā ne, dā téku ña uun tatsín e dukún kân é kāka'an:

—Divīn é i'xá mīi kó e dōo ntio ko. Divīn é nakaxnúu ú o —ka'an tátsín san ni ñā.

Ñavi'i ata Jēsuu
(Mt. 1:1-17)

²³ É kūvi oko u'xi kuia Jésuú san da éni ntu'u ñā edé tsiñu ñā. Divi ñā né, i'xá Josee ñā, kuini ñā'a san. Joseé san ne, i'xá Elii. ²⁴ Elii san ne, i'xá Mataa. Mataá san ne, i'xá Levii. Levii san ne, i'xá Melqui. Melquí san ne, i'xá Jana. Janá san ne, i'xá Josee. ²⁵ Joseé san ne, i'xá Matatia. Matatiá san ne, i'xá Amoo. Amoo san ne, i'xá Nauun. Nauún san ne, i'xá Eli. Eli san ne, i'xá Nagai. ²⁶ Nagai san ne, i'xá Maa. Maá san ne, i'xá Matatia. Matatiá san ne, i'xá Semei. Semei san ne, i'xá Josee. Joseé san ne, i'xá Judaa. ²⁷ Judaá san ne, i'xá Juanaan. Juanaán san ne, i'xá Resa. Resá san ne, i'xá Zorobabee. Zorobabeé san ne, i'xá Salatíe. Salatíe san ne, i'xá Neri. ²⁸ Neri san ne, i'xá Melqui. Melquí san ne, i'xá Adi. Adí san ne, i'xá Cosan. Cosán san ne, i'xá Elmadaan. Elmadaán san ne, i'xá Ee. ²⁹ Ee san ne, i'xá Jesuu. Jesuú san ne, i'xá Eliezee. Eliezeé san ne, i'xá Joriin. Joriin san ne, i'xá Mataa. ³⁰ Mataá san ne, i'xá Levii. Levii san ne, i'xá Simiuun. Simiuún san ne, i'xá Judaa. Judaá san ne, i'xá Josee. Joseé san ne, i'xá Jonaa. Jonaá san ne, i'xá Eliaquiin. ³¹ Eliaquiín san ne, i'xá Melea. Meleá san ne, i'xá Mena. Mená san ne, i'xá Matata. Matatá san ne, i'xá Nataan. ³² Nataán san ne, i'xá Davii. Davii san ne, i'xá Isaii. Isaii san ne, i'xá Obee. Obee san ne, i'xá Boo. Boó san ne, i'xá Sala. Salá san ne, i'xá Nasuun. ³³ Nasuún san ne, i'xá Aminadaa. Aminadaá san ne, i'xá Amiin. Amiín san ne, i'xá Arni. Arni san ne, i'xá Eruun. Eruún san ne, i'xá Fare. Faré san ne, i'xá Judaa. ³⁴ Judaá san ne, i'xá Jacoo. Jacoo san ne, i'xá Isaa. Isaá san ne, i'xá Abraan. Abraán san ne, i'xá Taree. Tareé san ne, i'xá Nacoo. ³⁵ Nacoo san ne, i'xá Seruu. Seruú san ne, i'xá Ragau. Ragau san ne, i'xá Pelee. Peleé san ne, i'xá Hebe. Hebé san ne, i'xá Sala. ³⁶ Salá san ne, i'xá Cainaan. Cainaan san ne, i'xá Afasaa. Afasaa san ne, i'xá Seen. Seén san ne, i'xá

Noee. Noee san ne, i'xá Lamee. ³⁷ Lamee san ne, i'xá Matusaleen. Matusaleén san ne, i'xá Enoo. Enoo san ne, i'xá Jaree. Jaree san ne, i'xá Malalee. Malaleé san ne, i'xá Cainaan. ³⁸ Cainaan san ne, i'xá Enoo. Enoo san ne, i'xá See. Seé san ne, i'xá Adaan. Adaan san ne, i'xá Xuva kō.

4

Dā nchó koto ntee tó'ō e ña vá'ā san Jēsuu
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Jesuú ne, nuu tsitu Espiritū Sántū sán nima ñā, ntiko koō ñā é ñe'ē ñā nú ntute ka'nu é nani Jōrdaan. Kue'en ní'i Espiritū Sántū san ñā, kué'en ñā ñūu ítsi kân mí xoxó ñā'a. ² Ikān itúvi ñā uvi díko ntuvi ne, ntá tsi tó'ō e ña vá'ā san ne, ito nteé ñā. Ñā ni ē'xí kue'en ñā ntuvi é itúvi ñā ikān. Dā rkontúví ne, kākín ñā. ³ Kidāā né, kaka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ñā:

—Tē nuu é ntaā i é i'xá Xuva ko o né, viin é nantúvi xuu sá'a tañú'ū —ka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ñā.

⁴ Kidāā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā:

—Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: “Ñá te da mii tsi tañú'ū san kantío ñā'a san, tsí kantio ñā un ntí'í tú'ún é kāka'an Xúva kō”, ka'an —ka'an ñā ni ī.

⁵ Kidāā ne, kúxee ni'i tó'ō e ña vá'ā san ñā uun itsi mi dōo dūkun. Uun da'na tsi nañé'ē ñā un ntí'í ntí'í ñūu é ío da kaní ñūxiví ne, ⁶ kaka'an ni Jésuú san:

—Xu'ú ta'xi u é kadā kú'ven dá kaní ñūxiví san. Ta'xi u é un ntí'í e dōo va'á san é kúví iña o. Tsi xu'ú ne, é ntúvi kuenta ntá'a ko é un ntí'í sá'a ne, kué'ē ú da xōo ka tsi é ntio ko. ⁷ Te nakūnchítin nūú ko ne, te kunūu ini ó ko ne, é un ntí'í kūvi iña o —ka'an ni Jésuu.

⁸ Kidāā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā ni ī:

—Tū'ún Xuva ko ne, kāka'an: “Kunūu ini o Tó'o o Xuva o. Da mii tsi ñā é kuínti'xe o ñā”, ka'an —ka'an ñā ni tó'ō e ña vá'ā san.

⁹ Kidāā ne, kue'en ní'i tó'ō e ña vá'ā san ñā ñūú Jerusaleen. Nakāa ñā diki xúkun ka'nu mí'í e dií dií ka dukún ne, dá kakā'an ni ñā:

—Tē nuu é ntaā i é divīn é i'xá Xuva kō ne, nakō'xón nuun kúñu o un tsi nte í'a. ¹⁰ Tsi kaka'an tú'un Xuva kō:

Tsi taxnúu ñā ánje ñā é vii ñā o kuenta, é kūnuu mé'ñu kūnuu dava ñā o.

¹¹ Kūrkaa ánje san o, vata koo é ña náki'in nté uun xuu,

ka'an —ka'an tó'ō e ña vá'ā san ni Jēsuu.

¹² Ne, nántiko kōō Jesuu, kaká'an ñá ni ñ:

—Du'vā ó kaka'an tú'un Xuva kō di: “Ñá ku ntē dúkuan kōto nteen Tó'o o Xuva ō”, ka'an —ka'an ñá ni é ña vá'ā san.

¹³ Dā ña ni kuvi vii tó'ō e ña vá'ā san nté koo vii é kō'xó ntēé Jesuú ne, kii nteé xio, kue'en.

*Dā éni ntu'u Jēsuu dé tsiñu ña ñuú Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)*

¹⁴ Nāxee Jēsuu ñuú Galilea, nuu tsitu nima ñá Espiritū Sántū san é vii ñá tsiñu ña. É da mí'i ká ñuú ntáka'an ñá'a san iña Jēsuu.

¹⁵ Nakuá'a ña ñá'a san ta'án ñuu ta'án ñuu má vi'i mi ntánataká nuu ña Israee. Un ntíí ntíí ña'a san ntáka'an ñá e dóo va'á Jesuu.

*Dā itúvi Jesuu ñuú Nazaree
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

¹⁶ Kidáā né, nāxee Jēsuu ñuú Nazaree, mí é'nu ña. Ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en ñá má vi'i mí nataká nuu ña Israee váta xkoó ini ña. Nákuntísi ña é nakuá'a ña tú'un Xuva kō. ¹⁷ Xé'e ña ña tūtu é de vá'a ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Isāia. Nākaán ña ne, nāni'i ña mí du'vā ó kaka'an:

¹⁸ Espiritu Xuva kō ne, nuu mé'ñu nuu dava ña ko,

tsí divi ñá teé tsiñu ña ko
é ká'án u tú'un é vá'á ni ña ntá'vi.

Divi ñá táxnū ña ko
é ká'án u ni ña ñu'u kutū nté koo nakáku ña,
nī é nākaán u ntuxnúu ña kuāa,
nī é nakákú u ña ntáde xení ña'a ni ñ,

¹⁹ nī é ká'án u tsi é xee ntúvi e dóo va'á koo vii Xuva ko ni ñá'a.

Kuān ó kaka'an tú'un é nakuá'a ña.

²⁰ Kidáā ne, naxtinuu Jesuu tūtú san ne, dá nakué'e ña ña kaxntíi nú vi'i mi ntánataká nuu ña ne, nákutūví xtuku ña. Un ntíí ntíí ña ntoo sán ne, ntaíto ña ña. ²¹ Kidáā ne, éni ntu'u Jēsuu kaká'an ñá ni ñá:

—Tū'ún sa'á ne, é vevii é kākuntaa vata kaa e téku nto dá kanakuá'a ú nto —ka'an Jēsuu.

²² Un ntíí ntíí ña'a sán ne, vá'ā ó ntáka'an ñá iña Jēsuu. Da kúdu'va ña é kuān nte vá'ā ó kaka'an ña. Ntatín mii ñá, ntáka'an ña:

—¿Ñá ntu te i'xá Josee ñá sá'a? —ka'an ñá'a san.

²³ Dá kaká'an Jēsuu ni ña:

—Ncho ka'an ntó nī kó vatā ó ntáka'an ñá'a san: “Tē nuu é ntaā i é medíku ntó ne, ntavá'a mii ntó kúñu ntó.” O ncho ka'an ntó nī ko: “Vatā o téku ntí nēe é idé nto ñuú

Capernaú ne, kuān koo vii nto i'a di, ñuú mii ntó”, te kuan kōo é ncho ka'an nto.

²⁴ 'Nuu é ntaā i é káka'án u tsi nté uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko ne, ñá ntō ña'a san, ña ñuú mii ñá, é kīni ña tú'un é káka'an ña. ²⁵ Nuu é ntaā i é káka'án u tsi ñá te da dīi ñadi'í kii san ntoo ña ñuú Israee ntuvi da itúvi Elia. Dā kidáā ne, ña ni kīn kué'en tsi davi uni kuia nte dáva ne, dōo kútama ña'a san da kanii ñuú san. ²⁶ Ntá tsi ña ni taxnúu Xuva kō Eliá san e kixntíi ña ñadī'í kii, ña ñuú Israee, tsi táxnūu ña ña é kixntíi ña uun ñadī'í kii, ña ñuú Sareta, ñuu é tuvi étsin Siduun. ²⁷ Ná te da dīi ña ntákuvi kui'í é kánako'xo kúñu i ntóo ña ñuú Israee ntuvi da katúvi ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Eliseu, ntá tsi nté uun ña'a, ña ntánchokuvi, ña ni ntuvá'a ña. Tsí mii tsi Nāmaan, ña ñuú Siria, ntuvá'a ña —ka'an Jēsuu.

²⁸ Ntá tsi ña ntoo iní vi'i mí nataká nuu ña Israee ne, un vá'a tsi kúdiin ña dá téku ña é kuān ó kaka'an ña. ²⁹ Nákuntāñi ña'a sán ne, nakunu ña Jesuu ñuú ña. Kue'en ní'i ña ñá rki uku é nakō'xó nuu ñá ña. ³⁰ Ntá tsi kii ni'ni Jēsuu mé'ñu ña'a san, kué'en ñá.

*Ñatī, ña é nuu é ña vá'ā nima i
(Mr. 1:21-28)*

³¹ Jesuú ne, kué'en ña ñuú Capernaú é tuvi ñuú Galileá ne, ikan kanakuá'a ña ñá'a san ntúvi dá iō dá'na. ³² Koó dá kúdu'va ña'a san tú'un é kanakuá'a ña ña, tsi dóo ini Jesuu nee é káka'an ña.

³³ Má vi'i mí nataká nuu ña Israee san ne, tuvi uun ñatī, ña é nuu é ña vá'ā nima í ne, un ntii tsi káka'an:

³⁴ —¡Na koo mii ntó ntí! ¿Neé ntu vii ntó nī ntí, Jesuu, ña ñuú Nazaree? ¿Vé'xí ntu nto é nākunaá nto ntí? Xu'ú ne, iní u nto, tsí divi ntó e dóo va'á nto iña Xuva ko —ka'an ni Jēsuu.

³⁵ Kidáā ne, de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san, kaka'an ñá ni ñ:

—¡Diin tsi kutūvin! ¡Ntiin nima ñátí sá'a! —ka'an ñá ni e ña vá'ā san.

Kidáā né, un ntii tsi nāntava é ña vá'ā san ña ñu'u kan, mé'ñu un ntíí ntíí ña'a san da ntíi nima ña. Ntē ña ni ní'i kui'í ña da ntii é ña vá'ā san. ³⁶ Dōo u'ví ña'a san un ntíí ntíí ñá da íni ña. Ntátsixe'e ta'an mii ñá:

—¿Neé ntú tu'un sa'á? Nā sa'á ne, ¿nté kui dóo iō ña é vii ña? Tsi dá mii tsi káka'an ñá ne, kúvi idé ña nakúnu ña é ña vá'ā san —ka'an ña.

³⁷ Da mí'i ká ñuú san ntáka'an ñá iña Jēsuu.

Dā ntavá'a Jesuu ñuntí Sīmuún Pedru
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Kidáā ne, náakuntísi Jesuu, ntáka ña vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san ne, kué'en ñā nú vi'i Sīmuun Pedru. Ikān tuví ñuntí ña ne, dōo kaxé'e ña ka'ni. Íkan ña dā xe'e ntá'a Jesuu é na ntavá'a ña ña. ³⁹ Náakuntēi Jesuu nuu ñadi'í san mí tuví ntaa ña ne, kaka'an ña é na ntíkó ka'ni san. Ura tsí i nakuntísi ña, da de vá'a ña é ká'xí Jesuu ni ñá'a ña.

Dōó titín ña ntánchokuvi ntavá'a Jesuu
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ura da kaído nuu ngántí san ne, xée ūn ntí ntí ña'a san, xee ní'i ña ña'a ña, ña ntánchokuví san, mí tuví Jesuu. Dōó titín nuu kuí'i ntákuvi ña. Tiin nta'a Jēsuu ñá'a san xe un xé un ñā, ntavá'a ña ña. ⁴¹ Nā te da dīi ña ntánchokuví san ne, ntīi é ña vá'ā sán nima ña. Koó dā ntákachu'u ntāa é ña vá'ā san, ntáka'an:

—jDivi ntó é I'xá Xuva ko ntō! —ka'an.

Ntá tsi de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san. Nā ni xē'é ña itsi é ká'an, tsí ini tsí divi ñā é Cristu ña, ña e táxnuu Xuva kō.

Kaika Jesuu káni ñūú Galilea, kaka'an ntódo ña ni ñā'a san
(Mr. 1:35-39)

⁴² Dā tuví ne, kué'en Jēsuu díñi ñūú san mí xoxo ntóo i. Ntá tsi ña'a sán ne, dōo nántuku ña ñā. Xée ñā'a san mí tuví ña ne, ñā ni nataxā ñā ña, tsí ña ni ntío ñā'á san é ká'ín ka ña. ⁴³ Ntá tsi kaka'an Jēsuu:

—Da mií é ká'ín ka ú xio ñūú san, kika'án u ni ñā'a san tú'ūn é vā'a iña i mí kadē kú've Xuva kō, tsí divi tsiñu sá'a e táxnuu Xuva kō ko —ka'an Jēsuu.

⁴⁴ Kué'en ñā ne, kuka'an ntódo ña ni ñā'a má vi'í mi ntánataká nuu ña Israeé san dá kani ñūú Judea.

5

Nuu i e dóo ka'nu e kúvi nī ña ntátin tsákā
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Uun ntuví ne, ntísi Jesuu díñi míni ká'nu é nani Genesāree. Nā te da dīi ñá'a xee ña é kīni ñā Jesuu. Un tsi tavi núu ña ñā e dóo ntio ña é kīni ña tú'un Xuva kō. ² Íni Jesuu úvi tun ntōo íxū é ntoo díñi ntute kán ne, ña ntátava tsákā sán ne, é ntii ña tun ntōó san é nakate ña xunu ña. ³ Kidáā ne, kúxēe Jesuu iní tun ntōo Simuún san ne, dā íkan ñā ña da xe'e é na nakí'in íka ká ña iní ntute

san tun ntōó san. Kidáā né, eni ntu'u ña káka'an ñā ni ñā'a san. ⁴ Dā kúvi ka'an ñā ni ñā'a sán ne, kidáā ne, kaka'an ñā ni Sīmuun: —Kué'en ni'i nto tún ntōó san iní ntute mí kúnú san ne, dá nakuítá nuu nto xunu nto, dá tiin nto tsákā san —ka'an Jēsuu ni ña.

⁵ Simuún san ne, kaka'an ña:

—Mastru, kué'en niñu vétun é ñū'u ntí, ntáde tsiñu ntí ne, nté uun tsákā ña ni ní'í ntí ti. Ntá tsi te divi nto ká'an ntó ne, nakuítá nuu xtuku ntí xunú ntí —ka'an ña.

⁶ Kuān o dé nti'xe ña ne, ni kué'en tsí ñu'u tsitu tsákā san xunú ña dā nátavā ña. Dókō sá ni ntátsin tu'un xunú ña. ⁷ Kidáā né, ide ña nta'a ña ni ñā ñu'u tuku tun ntōó san vata koo é kī'xi ña, kixntíi ña ñā. Kī'xi ña ne, natsítu kué'en ñā ntuvi tún ntōó san. Dókō sá te ni ntíi ntoko tun ntōó ña. ⁸ Dā íni Simuun Pedrú san nté o kúvi ne, nākunchíti ntāa ña nuu Jēsuu, dá kakā'an ña:

—Kii nteé xio nto ko, Tó'ō, tsí xu'ú ne, dōó iō kuetsí ko —ka'an ñā ni Jēsuu.

⁹ Tsi dóo ū'ví Simuún san, ni ūn ntíi ntíi ña nguii san, tsi dóo kue'e tsákā táva ña.

¹⁰ Kuan o kuíni Santiaú san di nī Juaan, i'xá Zebedeu, ña é dadii ntáde tsiñu ni Sīmuún san. Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni Sīmuun kidaā:

—Nā ku u'vī o. Tsi vatā o den da tīn o tsákā ne, un tsi nté veví ne, kuan kōo ni'í o ña'a, ña é kuntikin Xúva kō di —ka'an ñā ni Sīmuun.

¹¹ Kidáā né, ntii ni'i ña tun ntōó san díñi ntute kán né, dā tsóo mií ntíi ña iña ña, dá kué'en ñā, kuntikin ñā Jēsuu.

Dā ntavá'a Jesuu ña nako'xo kúñu í
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Uun ntuví ne, tuví Jesuu uun ñūú ne, xée uun ñatíi, ña é kanako'xo kúñu í. Dā íni ña Jesuú ne, náakūtíntei ña ñu'u kán, kaikan ña dá xe'e:

—Tō'ó, tē ntio nto ne, kuvi nakuitā ntó kui'í ko —ka'an ñā ni Jēsuu.

¹³ Kidáā ne, tiin nta'a Jēsuu ñā, kaka'an ñā ni ñā:

—Ntio ko. jNa ntūvá'an ve! —ka'an ñā ni ñā.

Ura dú'va tsi i kue'en ntí'xe kui'í é kanako'xo kúñu ñā. ¹⁴ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nté uun ña'a san ña ku ká'an ni'in ña. Mii tsí é kué'en nta'a dutú san na kiní ñā o. Kué'en ni'in domēni iña i é ntūvá'an san vata o ka'an Muísee, vata koo é un ntíi ntíi

ña'a san kutúni ña tsi é ntuntoon kui'i é kákuvi o —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi da dií dií ka kuxée nuu tú'un iña Jesús. Nã te nté kaa ña'a nataká nuu ña é kīni ña é kaka'an Jesúsú nī é ntuvá'a ña kui'i ñá di. ¹⁶ Ntá tsi Jesúsú ne, kīi nteé xio ña mí xoxó ña'a ntoo ña ne, ikan kuka'an ntá'ví ña.

Dã ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña natín
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu, kaka'an ñã ni ñã'a san. Ikān ntoo ña fariseu ni mastrú lei di, ña vé'xi da kanñi ñuú Galilea, ñuú Judeá, ni ñuú Jerusāleen. Dōo xé'e Xuva kō é kūvi vií Jesuu é ntavá'a ña ña ntánchokuvi.

¹⁸ Kidáa ne, xee ní'i ña uun ñatīi, ña natín, ntékú ña chidō. Ncho kí'vi ní'i ña ña iní vi'i kan é xtuvī ñá ña nuu Jesúsú, ¹⁹ ntá tsi ña ni naní'i ña nté koo kí'vi ña, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi ña. Dukuān ne, kúxēe ña rki ví'i kan, dā nakuído ña xkiti tsíó san ne, da nákiñ ñá ña nchokuví san, kanñi tsi ña ni chido ña, nuu Jesúsú. ²⁰ Dã iní Jesuu tsi dóo ntánuu iní ña vexní'i ña ne, kaka'an ñá nī ña nchokuví san:

—Vevii ne, é dē ka'nu iní u ni o kuétsi o ve —ka'an ña.

²¹ Kidáa ne, mastrú lei san nī ña fariseú san ne, eni ntu'u ñã ntádē kuení mii ñã: “¿Neē ntú ña'a ña sã'a é dotō tsí kaka'an ñá tú'ūn e dóo xii kaa? Tsí xoxo kuvi vií i é kãda ka'nu iní i ni kuétsi kō. Mii tsi Xuva kō é kūvi vií ña.” Kuān ó ntádē kuení ña.

²² Ntá tsi Jesúsú ne, kūtuni ña nté o ntádē kuení ña'a san ne, tsixe'e ña ñã:

—¿Nté kuān ó ntádē kuení ntu nto?

²³ ¿Neé ntu é dií ka ña ntii tú'ūn é kã'án u, te kuiní nto: “É ntōo kuétsi o vē”, o te kã'án u: “Nakuntítsin ve, nakakan”? ²⁴ Nañē'é u nto tsí xu'u é vëxkúvī ú ñatīi ne, kuvi vií u é nakate u kuétsi ñã'a ñuxiví sa —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ñá nī ña natín san:

—Nākuntítsin vé ne, dá naki'in chido o ne, dá kūnú'ūn nú vi'i o kãn —ka'an Jesúsú ni ña.

²⁵ Ura tsí i nakuntítsi ña natín san mé'ñu ūn ntíi ntíi ña'a san ne, da náki'i ña chido ñã, kunú'u ña nú vi'i ña kãn, kaka'an ñá e dóo ka'nu Xuva kō. ²⁶ Un ntíi ntíi ña'a sán ne, koó dã kúdu'va ña, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. Dukuān ú'vī ñá di, ntáka'an ña:

—Nté uun ito vata kiní o nuu i e dóo ka'nu e iní o vevii —ka'an ña.

Dã kána Jesuu ñá nani Lēvii
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Dã kúvi sá'ã né, ntīi Jesuu, kué'en ña. Xée ñã mí tuví ña kaido diu'un xōo iña ñuú Roma. Levii nani ña. Tuví ña uun itsi mí kaido ña diu'un xōo ne, kaka'an Jesúsú ni ña:

—Kuntíkin ko —ka'an ñá ni ñã.

²⁸ Kidáa ne, nákuntítsi Levii san. Tsoo mii ntíi ña iña ña, kué'en ña, kantíkin ñá Jesúsú.

²⁹ Da rkontúvi ne, tsū'un Levii san viko nú vi'i ña kan kuēnta iña Jesúsú. Nã te da dií ñá'a, ña ntánataka diu'un xōo iña ñuú Romá san, nataká nuu ña. Kidáa ne, uun tsi itsi intōo ntíi ntíi ña nú mesa. ³⁰ Ntá tsi ña fariseú san ni mastrú lei é dadíi tsi ntáde tsiñu ña ne, eni ntu'u ñã ntáka'an ntée ña ña ntántikin Jesúsú, ntáka'an ña:

—¿Nté kui ntaé'xi dadíi nto nī ña ntánataka diu'un xōo iña ñuú Romá san, ni ña iō kuetsi i di? —ka'an ñá ni Jesúsú.

³¹ Kidáa ne, nantíko kōó Jesúsú, kaká'an ñá ni ñã:

—Xoó ña'a, ña é vā'á ne, ñã kantío ña medíkū. Tsí mii tsí ña ntánchokuví san é ntio ña medíkū. ³² Nã te ña é vā'á san ña é vexnantukū u, tsí ña iō kuetsi i san, vata koo é na natívi iní ña kuétsi ña —ka'an ñá nī ña fariseu.

Kuenta iña i é kuntoo ixu o
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ntáka'an ñá ni Jesúsú:

—Ñã ntántikin Juaán san nī ña ntántikin fariseú san ne, dōo ini xkuntoo ixu ñã; dōo ini ka'an ntá'ví ña di. Ntá tsi ña ntántikin ntó ne, nguentúvi tsi ntáxi'i ntaé'xi ña —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōó Jesúsú, kaká'an ñá ni ñã:

—¿Vá kūvi ntu vií nto é ña ká'xi ña'a san mí iō víko e ntatánta'a ña da ntōo ní'i ña ña e tánta'a san? ³⁵ Ntá tsi tē xee úra i é kí'in ní'i ña ña e tánta'a sán ne, da kidáa kuntoo ixu ñã —ka'an ña.

³⁶ Kantaa ña ni ñã nuu i sá'a di:

—Nté uun xoxo ka'nté i uun ta'vi du'nu xée i é nākunteé nuu du'nu ata. Te kuan kōo vií ña ne, natívi ñá du'nu xée san ne, ñá vā'á ito ka, tsí ña te dadíi tekú doo xée san nī doo atá san. ³⁷ Ntē xoxo tsu'un i ntute tinti'o xée san iní ñã atá san, tsí ntute tinti'o xée san ne, dóo ntii iní i ne, ntáta ñã atá san. Ñã san ni ntute tinti'o sán ne, ntuvi kunáa te ntáta.

³⁸ Dukuān é kantio é kū'un ntute tinti'o xée san iní ñã xée san di. ³⁹ Xoo e ntáxi'i i ntute tinti'o atá sán ne, ñá vādá ntio i ntute tinti'o xée san, tsí dií ka vá'a xi'i ntute tinti'o atá san é ntute tinti'o xée san, kuiní i —ka'an Jesúsú ni ña.

6

Dā táva ña ntini'i Jēsuu xóko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Uun ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en Jesuu ni ña ntini'i ñā, itā nti'xin ña má trīgu kan. Ña ntini'i ñā né, tāvá ña xoko trigú san, dā xiín nuu ña nta'a ña ne, dā é'xi ña ntik'in i san. ² Kidáā né, iō ñā fariseú san ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kuān ó ntáde ntu nto? Tsi dóo xií kaa é kuān koo vii o ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—¿Vá ña ntu ni nakua'a nto nté o dé Davii ni ña ntini'i ña uun ntuvi da dóo kák'in ña? ⁴ Tsi kukí'vi ña iní vi'i Xuva kō né, dā kí'i ña tañú'ū e kúviko iña Xuva kó ne, dā é'xi ña, ña ña ña ña ntini'i ña, kuān te da mii tsi dutú san é kúvi ka'xí ña tañú'ū e kúviko san —ka'an ña.

⁵ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kadē kú'vé u iña ntúvi dá iō dá'na san —ka'an ña.

Ñatī, ña natān nta'a i

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Tuku ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en Jēsuú san má vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san ne, eni ntu'u ña kanakuā'a ña ña'a san. Ikān tuví uun ñatīi, ña natān nta'a i. ⁷ Mastrú leí san nī ña fariseú san ne, ntaíto xu'ū ñā Jesuu nté koo vii ña, tē ntavá'a ña ña'a ntúvi dá iō dá'na san ne, vata koo é nī'i tsi ña nté koo tsi'i kuétsi ña ñā. ⁸ Ntá tsi Jesuú ne, iní ña nee e ntádē kuení mastrú leí san nī ña fariseú san ne, kaka'an ñā ni ñatīi, ña natān nta'a i san:

—Nākuntītsin ne, dá kuntītsin mé'ñū ña ntoo san —ka'an ña.

Nákuntītsí ña ne, íntītsí ña mé'ñū ña'a san.

⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña nguí san:

—Iō é tsixē'e ú nto ve. ¿Neé ntu é vā'á vii o ntuvi dá iō dá'na? ¿O vii o é vā'á ne, o vii o é kīni kaa? ¿O nakākú o ñā'a sán ne, o nākunaá o ña? —ka'an ña.

¹⁰ Íto díto Jesuu un ntíi ntíi ña ntoo diñi ña ne, dá kakā'an ñā ni ñatīi san:

—Katan nteén nta'a o —ka'an ña.

Kuān o dé nti'xe ñatīi san ne, ura tsí i ntuvá'a nta'a ña. ¹¹ Ntá tsi ña nguí sán ne, dōo kúdiin ña. Eni ntu'u ña ntáka'an ña neé ntu é vii ñā ni Jēsuu.

Dā nakaxnúu Jesuu uxúvi ñā'a pustru ña
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Ntuvi tsikán ne, kué'en Jēsuú uun itsi xukū mí kúka'an ntá'ví ña. Nii niñú san kaka'an ntá'ví ña ni Xuva kō. ¹³ Dā tuví ne, kāna ñā un ntíi ntíi ña ntántik'in ñā ne, da nākaxnúu ña uxuvi ñā'a xoo é vii i pustru ña.

¹⁴ Ña sā'a é nakaxnúu ña é vii ñā pustru ña: Simuun, ña e xntánteē ña é Pedru kunáni ña; ni Āndree, ení Simuun; ni Sāntiau, Juaan, Felipe, Bartulumee, ¹⁵ Mateu, Tumaa, ni Sāntiau, i'xá Alfeu; ni Simuun, ña xntánteē ña é Zeloté di; ¹⁶ nī Júdā, ení Santiau; ni tūku Júdā, ñā é vē'xí ñuú Iscariote, ña ña é diko ña Jēsuu.

Ñá tē nté kaa ña'a kanakuā'a Jesuu

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Dá kūntíi Jesuu ni pústru ña xuku sán ne, íntītsí ña mí nenī núu ne, ikān náataká nuu un ntíi ntíi ña'a, ña ntántik'in ñā ne, ñā tē nté kaa ña'a san náataká nuu ña ntuvi tsikán di, ña é vē'xí da mí'i ká ñuú Judea ni Jerusáleén di, ni ñūú Tiru ni Síduun, ñuu é ntoo diñi ntute ñu'u kán. Xée ñā é kiní ña é kāk'a'an Jēsuú ne, é ntavá'a ña ña nēe kui'i ntákuví ña. ¹⁸ Ña ntánto'o i é ñu'u é ña vā'ā nima í ne, ntuvá'a ña di. ¹⁹ Dukuān ne, un ntíi ntíi ña'a san ncho tīn nta'a ña Jēsuu, tsí iní ña tsi dóo iō ñā é vii ña é ntavá'a ña un ntíi ntíi ña'a san.

Xoo e dīnī i ne, xoo é ña dīnī i

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Íto Jesuu ña ntini'i ña ne, dá kakā'an ñā ni ñā:

—Nté kuān nte vā'ā o iña nto é ña tuví neé iō nto, tsí kaduku ntée nto mí kadē kú'vé Xuva kō.

²¹ 'Nté kuān nte vā'ā o iña nto é vevíi e ntákak'in nto, tsí rkontúvi ne, nta'a nto.

'Nté kuān nte vā'ā o iña nto é vevíi ne, ntaéku nto, tsí rkontúvi ne, naxkuntée nto.

²² 'Nté kuān nte vā'ā o iña nto dá ña ntío kue'en tsí ña'a sán nto, da tsoó mii ña ntō, da ntáka'an ntée ña nto, da ntánantii ní'ni ña nto tsi ntántik'in ntó ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. ²³ Na nākunuu dīni kue'én nima nto. Un tsi kantíta mii ntō e dóo dīnī nto ntuvi dá kuan kōo vii ña ni ntō. Tsi ña'á ña ne, ní'i nto ūun doméni é ta'xi Xuva kō. Tsi kuān o dé xení ñata ñā, ña intóo nte ntúvi di'na, nī ña ka'an naa Xuva ko.

²⁴ 'Ntá tsi ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo kuika i, tsi é nī'i nto é intoo dīnī nto.

²⁵ 'Ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo ió iña i vevii, tsí rkontúví ne, dōo nto'o nto é kā'xi nto.

'Ña ntá'vi ide ntú nto, xoo é dóo dîní i vevii, tsí rkontúví ne, kueku nto ne, kuntoo nta'xa nto di.

²⁶ 'Ña ntá'vi ide ntú nto tē un ntíí ntíí ña'a sán ne, dōo vá'ā ó ntáka'an ñá iña nto, tsí kuān o dé ña intóo kidaa nī ña é dotō tsi ntáka'an ña é ka'an ñá naa Xuva ko, ntá tsi ña te ntāa e ntáka'an ña.

*Kuinima kó ña ntaínchu'vi ko
(Mt. 5:38-48; 7:12)*

²⁷ 'Ntá tsi ntō'o e ntaíni nto ne, kaka'án u ni ntō: Kuinima ntó xoo é ña ntío i nto. Vá'a kō vií nto nī ña ntaínchu'vi ntó di. ²⁸ Nāxnuu viko nto ña e ntáka'an ntée nto. Kantá'vī ntó iña ña ntáka'an kîni iña nto. ²⁹ Tē xoó ña'a kaxé'e nuu ña vinuu ntó ne, kué'e ntō tinuu nto é ūun xo ká san di, na kué'é ka ñá di. Tē xoó ña'a kanaki'i nuu ña kutuun ntó ne, kué'e nto dū'nu ntó di, na kuní'i ña. ³⁰ Da xōó ka ña'a, ña é kaikan kudii neé ntio i ne, kué'e ntō. Te ki'i ña da neé ka iña ntó ne, ñá ku ntāka nto. ³¹ Vií nto ni tā'an nto vatā ó ntio nto é vií ñá ni ntō.

³² 'Tē ntákuinima ntó da mii tsí ña é kákuinima í nto ne, ¿neé ntu sintiá'vi ni'í nto? Un tsi nté ña kîni ntāa san kuān ó ntáde ña. ³³ Te vā'á ó ntáde nto é da mii tsi ni ñá'a, ña é vā'á ó ntáde ni ntō ne, ¿neé ntu sintiá'vi ni'í ntó di? Tsi un tsi nte ñá kîni ntāa sán ne, kuān ó ntáde ña di. ³⁴ Te xntii nto tā'an nto vata koo é na xntii ña ntō ne, ¿neé ntu sintiá'vi ni'í nto? Tsi ña kîni ntāa sán ne, kuān o xntii ña tā'an ña vata koo é na xntii tā'an ña ña di. ³⁵ Ntá tsi nto'ó ne, kuinima ntó ña ntákune'u iní i ni ntō. Vá'a kōo vií nto ni ñá'a. Xntii nto tā'an nto é ña kuntétu nto te xntii ña ntō di. Kidáā né, dōó ka'nu nuu i é ta'xi Xuva ko ntō. Kidáā ne, kuvi nti'xe nto i'xá Xuva kō, ña e dóo ka'nu. Tsi ña ñá e dóo vá'ā ó kade ña nī ña kîni ntāa san, ña e ñá ini é nakué'e sintiá'vi nta'a Xuva kō. ³⁶ Vata tsí o ntún'ta'ví ini Xuva ko ntō ne, kuan tsi kōo ntunta'ví ini nto ta'an nto di.

*Ña ka'an ntée o ta'an kō
(Mt. 7:1-5)*

³⁷ 'Ñá kū ka'an ntée nto ta'an nto. Dukuān ne, ñá ka'an ntée Xuva ko ntō di. Ñá ku nakuitā ntó ta'an nto ne, dukuān ne, ñá nakuitá Xuva ko ntō di. Kada ka'nu iní nto ni tā'an nto ne, kuan kōo kada ka'nu iní Xuva ko ni ntō di. ³⁸ Vata tsí koo kué'e nto ne, kuan tsí koo ni'í nto. Kū'vé va'á ni'í nto.

Nakuédin nuu ña, nakidi nuu ña ne, kunuu tsitu kué'en da nté nakuído káva. Tsi ña ña tsí kú'vé é kánakii kú'vé ntó ne, ña ña tsí kú'vé nāta'xi ña nto di —kuan o ka'an Jéssuu.

³⁹ Kidáā ne, nañé'e ñá ña'a san nté koo vií ña, kaka'an ña:

—¿Vá kūvi ntu vií uun ña kuāa san nañé'e ñá tuku ña kuāa mí'i kī'in ña? ¿Ñá ntu kó'xo nuu ña ntuvi ñá xavi? ⁴⁰ Nté uun ña kanakuā'a sán ne, ñá tē ká'nu ña'a ña vata kaa mastru ña. Ntá tsi tē ntá'í kútu've ña ne, kudadii ña ni mastru ña.

⁴¹ '¿Nté kui kaiton ntun xáka ūtun é nūu ntuxnúu tā'an o? Tsi nte ña kaínin ntu'u é nūu ntuxnúu mii o. ⁴² Tē ña kaínin ntu'u é nūu ntuxnúu mii o ne, ¿nté kui dōto tsi kaka'an ntún ni tā'an o é na tā'xi ña nuu ña é natāvan xáka ūtun é nūu ntuxnúu ña? Dīvin e dá mii tsi rki xaa o ntéku é káka'án ne, di'na natāvan ntu'u é nūu ntuxnúu mii o vata koo é kūvi kînin vā'an é natāvan xáka ūtun é nūu ntuxnúu tā'an o.

*Tē kîi kîi i, kutuni ko neé utun
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)*

⁴³ 'Ña túvi utun vā'a é káta'xi kîi é ña vá'ā. Nté utun ña vá'ā san ña katá'xi kîi é vā'a. ⁴⁴ Da neé ka utun, kutuni ko neé utun dá kakii kîi i. Nā kakîi igú san utun iñu, ntē ña kakîi tinti'ó san má xuku iñu. ⁴⁵ Ntāi, ña é vā'á ne, kaka'an ña nee é vā'a, tsí nuu é vā'á san nima ña. Ntāi, ña é kîni kaa ne, kaka'an ña é kîni kaa, tsí nuu é kîni kaa nima ña. Tū'un é kākene xu'u ña ne, nima ñá kakene.

*Uvi núu i etí vi'í
(Mt. 7:24-27)*

⁴⁶ '¿Nté kui nuu nuu xntu ntáka'an nto tsí xu'u é Tó'o ntō ne, ntá tsi ña ntáde ntaa nto nee é káka'án u ni ntō? ⁴⁷ Ka'án u ni ntō xoo é kantikín ntí'xe i ko, xoo é katekú ntí'xe i ne, kade ntaa é káka'án u. ⁴⁸ Nā sá'a ne, vata kaa uun ñatîi, ña é kaxntitsi vi'í sán ne, di'na kaete nuu kunū ñá ne, xtuvi ñá eti i san nú xūu. Dā é'nu ntute sán ne, dōó ntii duku ntée vi'í san. Ntá tsi ña ni kuvi kantá nuu, tsí dóo kutū tuvi eti i. ⁴⁹ Xoó ña'a é katekú i ntá tsi ña te kade ntaa ña é káka'án u ni ñá ne, vata kaa uun natîi, na é xntitsí vi'í i da mii tsí nú ñū'u sán ne; ntē ña ni de vá'a na eti vi'í sán ne, dā é'nu ntute sán ne, dōó ntii duku ntée ne, uun ito tsi nántatsin á vi'í san —ka'an Jéssuu.

7

Dā ntavá'a Jesuu ña kade tsiñu iña sntadun, ña ñuú Roma (Mt. 8:5-13)

¹ Dā kúvi ka'an Jesuu ni ñá'a sán ne, kué'en ña ñuú Capernau. ² Ikān tuví uun ña'ā tó'ō sntadun, ña ñuú Roma. Tuví uun ña kade tsiñu iña ña, ña e dóo ntio ña ne, dóo nchokuví ña. E dóko sá kúvi ñā. ³ Da téku tó'ō sntadún san tsi ntáka'an ñá'a san iña Jesuú ne, taxnūu ña ñata, ña odo nūu ña Israee, e kíkakan ñá dā xe'e nta'a Jesuu é na kī'in ña, kintavá'a ña ña kade tsiñu san. ⁴ Dā xee ñátā san mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Vií nto da xe'e, xntii kudii nto tó'ō sntadún san, tsi dóo va'á ña'a ña, ⁵ tsi dóo kakuinima ñá ñuú kō ne, mii ñā xntítsi ña vi'i mí ntánataká nuu ña ñuú nti —ka'an ña.

⁶ Kidáā ne, kué'en Jēsuu ni ñátā san. Ntá tsi dóko sá xee ña nú vi'i ña kān né, taxnūu tó'ō sntadún san ña dóo vá'a tiin ni'i ñā é kúka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó, ñá tē nté sa vá'a ña'a u é kuīta ntí'xin nto nú vi'i ko. ⁷ Ntē ña te nté sa vá'a ña'a u é xēé u un tsi nte mí tuví nto, kuiní ko. Ntá tsi te mii tsí é ká'an ntó ne, ntūvá'a ña kade tsiñu iñá ko. ⁸ Tsí xu'ú ne, íó tó'ō kó di, ña odo nūu iñá ko ne, dóo titín sntadún ko é odo nūu ú iña ñá di, é kátee tsiñú u ña nēe é vií ña. Te ká'an u ni ñā é kī'in ñá ne, kī'in ñā. Te ká'an u ni ñā é na kī'xi ña ne, kī'xi ña. Te taxnūu ú ña ntáde tsiñu iñá ko é vií ña sá'ā ne, vií ña —ka'an tó'ō sntadún san.

⁹ Koó dā kúdu'va Jesuu da téku ña sá'ā. Kaito ña un ntí' ntí' ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i é káka'an u: Váta kīnī u nté uun ña'a ña Israee é vata kaa ñatīi sá'a e dóo kanuu iní ña ko —ka'an Jēsuu.

¹⁰ Dā náxee ña e táxnūu tó'ō sntadún san nú vi'i ña kān ne, é ntūvá'a tsi ña kade tsiñu iña ña.

Nantóto Jesuu i'xá ñadī'i kii

¹¹ Rkontúví ne, kué'en Jēsuu uun ñuu é nani Nāiin. Kué'en ña ni ña ntini'i ñā ne, ñá tē nté kaa ña'a kue'en ña, kuntikīn ñá ña di.

¹² Dā xee étsin ña mí kī'ví ña má ñuú san ne, vé'xi ñá'a, ña odo ñā xi'i e kīku'xí ña ña. Nā te da dīi ña má ñuú san íntikin ñá ña di. Nātīi, ña xi'í san ne, kuan tsí kaa uun kudii ña i'xá ñadī'i kīí san. ¹³ Dā íni Jesuu ñadī'í san ne, ntūnta'ví ini ña ña, kaka'an ña:

—Ña kuékūn kan —ka'an ña.

¹⁴ Kidáā ne, kué'en ētsin ña ne, dā tūn nta'a ña chidō sán ne, íntāñi dá'na ña. Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ñá xi'í san:

—Xu'ú kaka'an u ni ō ne: ¡Nakuntítsin! —ka'an ña.

¹⁵ Ura tsí i nakuntítsi ña xi'í san ne, eni ntu'u ña náka'an ña. Jesuú ne, ntáda ña ña kuenta ntá'a di'i ñā. ¹⁶ Dā íni ña'a sán é kuān o dé Jesuú ne, dóo u'ví ña, un ntí' ntí' ñá ne, eni ntu'u ña nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, ntáka'an ña:

—Tsí uun ña'a ña ka'an naa Xuva ko, ña e dóo ka'nu ne, é xee dító ñā mí ntoo ō ve. Tsí Xuva kō ne, xee ña ñuú kō é xntii ña kō —ka'an ñá'a san.

¹⁷ Dá kaniñi ñuú Judea ni diñi í kūtuni ña nté ō dé Jesuu.

Ña táxnūu Juaan Bautista

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Nā ntántikin Juaan Bautistá ne, ntaa ña ni ña un ntí' ntí' nuu i nté ō dé Jesuu. Kidáā né, kāna Juaán san uvi ñá'a, ña ntántikin ñá ne, ¹⁹ dā táxnūu ña ña nta'a Jesuu é tsixe'e ña te di'vi ntí'xe ña ña é kī'xi sán ne, o te kuntētu ká ña uun ká tuku ñá'a. ²⁰ Nā e táxnūu Juaán san ne, xee ētsin ña, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Taxnūu Juaan Bautistá nti é tsixe'e nti te di'vi nto ñā é kī'xi sán ne, o kuntētu ká nti uun ká tuku ñá'a —ka'an ña.

²¹ Ura dú'va tsi i ne, ñá tē nté kaa ña'a ntavá'a Jesuu, ña e ntákuví kui'í san, nī ña e ntánto'o i, nī ña é ñū'u é ña vá'ā nima í di. Titín ña kuáá nāxi'í nuu ñá di. ²² Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá nī ña táxnūu Juaán san:

—Kue'en ntó, kuka'an ntó nī Juaan nee é íni nto, nee é téku nto. Ntaa nto ni ñā tsí ña kuáá ne, é nāxi'í ntuxnūú ña; ña natín i ne, é nākaka ña; ña ntánako'xo kúñu i ne, é ntūntoo ña kui'i ña; ña lo'ō ne, é nātekú ña; ña xi'í ne, é ntōto ña; ñá ntā'ví ne, é tēkú ña tú'ūn é vā'á san nté koo nakáku ña. ²³ ¡Ntē kui vá'ā ó xoo ñá'a, ña é ña natívi iní i é kantikín ko! —ka'an Jēsuu ni ña.

²⁴ Dā kunú'u ña táxnūu Juaán san ne, eni ntu'u Jēsuu kaká'an ñá ni ñá'a san iñá Juaán san, kaka'an ña:

—¿Nee ntu ixkoto dító nto ñuu itsí kān? ¿Vá ñe'e ntú nto é ixkoto nto uun ñatīi, ña é dotō tsí kaka'an, vata kaa uun choo é

kākantá nuu dá kadūku tátsin? ²⁵ ¿Neé ntu ixkoto nto? ¿Vá ixkoto ntú nto uun ñatīi, ña e dóo va'á doo i? É ini nto tsí ña e dóo va'á doo i, ña é iō ntí'i da neé ka tsi é ntio i ne, ñá tē ñuu itsí kán ñu'u ña, tsi nú vi'i rei kan ntóo ña. ²⁶ ¿Neé ntu ixkoto nto? ¿Ixxkoto ntú nto uun ña'a ña ka'án naa Xuva ko? Nuú é ntaā i tsí ña ne, kaka'an ñá naa Xuva ko, ntá tsi dií dií ka ka'nu ña'a ña é ña ka'án naa Xuva ko. ²⁷ Tsi ña ne é úve na'a iña ña Tú'un Xuva kō mí kakā'an:

Taxnūu ú uun ña'a, ña é kunī'i tú'ūn san, di'na dá xeen,

vata koo é nākoo tú've ña itsi o.

Kuān ó uve na'a. ²⁸ Kaka'án u ni ntō tsi é un ntí'i ñatīi, ña ntoo ñuxiví san ne, nté uun ña ña te dóo na'nu ña'a ña vata kaa Juaán san. Ntá tsi ña é kāduku ntéé mí kadē kú've Xuva kō ne, kuān te é dií ka dutsi ntaa ña ne, dií ka na'nu ña'a ká ña é Juaán san.

²⁹ Un ntíi ntíi ña tekú i é kaka'an Juaán san ne, ede ntaa ña é kaka'an Xúva kō. Un tsi nte ña ntaído diu'un xōo iña ñuú Romá san di'nti ntute ña nta'a Juaán san ne, ³⁰ ntá tsi ña fariseú san nī mastrú leí san ne, ña ni ntío ña é nakūtsi ntute Juaán san ña ne, kuān o nantii ní'ni ña é vā'a koo vií Xuva ko ni ña.

³¹ ¿Nté ntu koo ntada dadīi ú ña ntoo vevii? ¿Nté ntu ntáa ña? ³² Vata ntáa i'xá kuetsí é ntoo nu á'vi i, ntánadiki, é un tsi ntákachu'ú ni tā'an i: “Nakuekū ntí choo, ntá tsi nté uun nto ña ni ite'e ntō. Ita nta'xa ntí ne, nté uun nto ña ni éku nto”, xkoó ka'an i'xá san. Kuān ntáa ña ntoo vevii di, ³³ tsi vé'xī Juaan Bautista é ntē ña kaé'xi ña tañú'u ne, ntē ña kaxi'í ña ntute tinti'ó di ne, ntáka'an nto tsí nuu é ña vā'a nima ña. ³⁴ Kidáā ne, xéé u, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. Xu'ú ne, kae'xí u, kaxi'í u ne, da ntáka'an nto tsi dóo kue'e kae'xí u, dōo kue'e kaxi'í u. Ntáka'an nto di tsí xu'ú ne, dōo vā'a tiin ú nī ña kini ntáa, nī ña ntaído diu'un xōo iña ñuú Romá di. ³⁵ Ntá tsi kutuni xoo é ki'in iní ntí'xe i te kīni o rkontūvi nté koo kuvi —ka'an Jesús ni ña.

Dá tūvi Jesuu nú vi'i Sīmuun

³⁶ Uun ña'a, ña fariseú ne, kāna ña Jesuu é kika'xí ña nú vi'i ña kán. Dā xee ñá ne, itūví ña nú mesa kan. ³⁷ Kidáā ne, xéé uun ñadī'í, ña ñuú ikán, ña e dóo iō kuetsí ne, da kutuni ña tsí tūvi Jesuu nú vi'i ña fariseú san ne, xéé ñā, ni'i ña uun xuxu e kúvi xuu é nani alābastru é nūu tsitu cho'o vīdin. ³⁸ Itūví ña

nú dī'in Jesuu, kaéku ña ne, nākate ña dī'in Jesús ntuté nūú ña. Kidáā né, idi ña naitsí ña dī'in ña, da tánuu ña dī'in ña ne, dā da'vi ña dī'in ña cho'o vīdin san. ³⁹ Ña fariseu, ña kána Jesuu ne, dā ini ña sá'ā né, dē kuení ña: “Tē dí ña kaka'an ntí'xe naa Xuva ko ñatīi sa'á ne, kutuni ñá nee ñá'a ñadī'í sa'á, ña katūin nta'a ñā. Tsi ñadī'í sa'á ne, dōo iō kuetsí ña.” Kuan o dé kuení ña. ⁴⁰ Kidáā ne, kaka'an Jesús ni ña fariseú san:

—Simuún, iō kúdii é ká'án u ni o —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an fáriseú san:

—Ká'an ntō, Mastrú —ka'an ña.

⁴¹ Ne dá kantāa Jesuu ni ña, kaka'an ña:

—Uvi ñá'a ñatīi itá nuu ñā diu'un é naki'i ntéé ña iña ñá kuiká san ne, uun ña'a ñā ne, ú'ūn sientu diú'un kuí'xín san itá nuu ña. Ña uun ña'a sán ne, úvi dīko u'xi tsi. ⁴² Ña ni kúvi ntá'vi ña diu'un é naki'i ntéé ña ne, ide ña da xe'e nákadī ñá kuenta é itá nuu ña ntuvi ña. Ká'an nto vē: ¿Xoo é ntuvi i é dií ka kuinima í ña kuiká san? —ka'an ña.

⁴³ Kidáā ne, kaka'an Sīmuún san:

—Vata te ñatīi, ña é dií ka kué'e itá nuu san —ka'an ña.

Kaka'an Jesús:

—Vá'ā o é kaka'an —ka'an ña.

⁴⁴ Kidáā ne, kaito Jesuu ñadī'í san ne, dá kakā'an ñá ni Sīmuun:

—Koton ñadī'í sa'a. Xu'ú ne, xéé u nú vi'i o né, ntē ña ni ta'xin ntute é ntōo dī'in ko. Ntá tsi ñadī'í sa'á ne, nakate ña dī'in kó ntute núu ña ne, idi mii ñā naitsí ña. ⁴⁵ Ntē ña ni é'xin xu'u kó vata xkoó ini o ne, ntá tsi ñadī'í sá'á ne, un tsi nte dá xee ú ne, katanuu ña dī'in ko. ⁴⁶ Ntē ña ni dá'vin dīkí ko nté un siin aseté san. Ntá tsi ña ne, dá'vi ña dī'in ko cho'o vīdin. ⁴⁷ Dukuān é kaka'án u tsí kuān te ñá tē nté kaa kue'e kuetsí ña iō ne, ntá tsi kutuni tsí e dé ka'nu iní Xuva ko ni ñā, tsi dóo kuínima ña. Ntá tsi ña'a, ña é dutsi kūdii e ntáde ka'nu iní o ni ñā ne, un sīin kudii kakuinima ñá kō —ka'an ña.

⁴⁸ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ñadī'í san:

—É dē ka'nu iní u ni o kuetsí o —ka'an ña.

⁴⁹ Ña'a, ña é vexká'xi ni ña ne, eni ntu'u ñā ntátsixe'e ñā:

—¿Xoō ntu ñá'a ña sá'a, é un tsi nte kuetsí ñá'a san kade ka'nu iní ña ni ñā? —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi Jesuu ne, kaka'an ñá ni ñadī'í san:

—Tsi kuínti'xe o Xuva kō ne, é ntūvá'a nima ó ve. Va vā'a tsi kué'én ve, ñá ku kadā kuení ka o —ka'an Jesús ni ña.

8

Ñadĩ'i, ña e xntii Jēsuu

¹ Rkontúvi da kúvi sá'a ne, kaika Jesuu ta'án ñuu ta'án ñuu, kaka'an ntódo ñā tú'un iña Xuva ko nté o kadē kú'vē ñā. Uxúvi ñā'a pustrú san ntini'i ñā ñā di. ² Ío ñadĩ'i ne, ntikin ñā ñā, ñā é ntavá'a ñā é ñū'u é ñā vá'a san nima í nī ñā é ntuvá'a kui'i e ntákuvi i. Ñadĩ'i san ne: María Madalena nani ñā, ñā e ntii u'xe é ñā vá'a nima í, ³ nī Juana, ñadĩ'i ñā nani Cūsa, ñā dé tsiñu iña Heródē; ñā nani Sūsaná ne, nī ñā te da díi ka ñadĩ'i, kue'en ñā vata koo é xntii ñā ñā nēé é ío iña ñā.

Dā ntáa Jesuu iña ñā katá'xi tata
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Ñá te da díi ñā'a kii ñā ñuú ñā é kinī ñā Jesuu. Dōo táka nuu ñā'a sán ne, kidáa ne, ntāa Jesuu ni ñā uun nuu i, kaka'an ñā:

⁵ —Uun ñatíi, ñā kata'xi tatá ne, kué'en ñā kúta'xi ñā tatá ñā. Uun itsi ne, kó'xo ntikin san itsi kán ne, ixkanúu ñā'a sán ne, ē'xi láa sán di. ⁶ Uun itsi xtuku ne, kó'xō tuku ntikin san ne'u xuú san ne, dā kéne ne, ura tsi xi'i dii, tsí kakunaá ntute mí ko'xo. ⁷ Kó'xō xtuku ntikin san má kú'u iñu kán. E'nu dadii ni xuku iñu sán ne, itávi núu kue'en xúku iñu san i ne, xí'i di. ⁸ Ntá tsi uun itsi xtuku ne, kó'xō nuu ntikin san ñú'u vá'a. Kidáa ne, ē'nu né, dōo vá'a kúvi. Kii te uun sientu kii i é un é un ditsin i —ka'an ñā.

Sá'a kaka'an Jēsuú ne, ñi kué'en ini ñā kaka'an ñā:

—¡Te ío lo'xo ntó ne, kini nto! —ka'an ñā.

¿Nté kui nuu xntu i sá'a kántaa ñā?
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Kidáa né, tsixe'e ñā ntini'i ñā ñā neé kani tú'un nuu i sá'a é kaka'an ñā. ¹⁰ Ne, kaka'an Jēsuu:

—É ta'xi Xuva kō é kūtuni ntó nuu i e dōo xū'ú ío iña i mí kadē kú'vē ñā. Ntá tsi ñā nguii sán ne, da kantaa ú ni ñā nuu i sá'a ne, ntaíto ñā ne, ō ntaíni ñā, ntá tsi ñā k'ín diki ñā neé kani tú'un.

Kantada ntaa Jēsuu neé kani tú'un nuu i iña ñā katá'xi tata
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ 'Nuu i sá'a ne, kani tú'un: Ntíkin san ne, divi é vata kaa tú'un Xuva kō. ¹² Uun itsi mí kakó'xo ntikin san itsi kán ne, kani tú'un vata ntáa ñā'a, ñā téku i, ntá tsi vé'xi tó'ō e ñā vá'a san, véxnaki'i tú'un Xuva kō é

ñu'u nima ñā'a san vata koo é ñā kuinti'xe ñā, vata koo é ñā nakáku ñā. ¹³ Mí ko'xó nuu ntikin san ne'u xuú san ne, vata ntáa ñā'a, ñā e dōo dīni i é kátekú i tú'un Xuva kō ne, kuinti'xe ñā, ntá tsi ñā kué'e ni kuinti'xe ñā. Vata ntáa utun é ñā tuvi kué'e xó'o i ntáa ñā. Kuinti'xe ñā é uun da'na. Ntá tsi ntuvi dá kátaan núu ñā ne, kaxtuví xio ñā tú'un Xuva kō. ¹⁴ Mí ko'xó nuu ntikin san má xūku iñu sán ne, vata ntáa ñā'a, ñā e téku i tú'un sán ne, dukuan dukuan sá ne, kakunáa inī ñā. Tsi é tūku e túku é kadē kueni ñā: é nī'i ñā diu'un, é vii ñā nee iña é ntio ñā ne, dukuan ñā kaxio vá'a iña ñā. Vata ntáa utun é ñā kaé'nu vá'a kiti i ntáa ñā. ¹⁵ Ntá tsi mí ko'xo ntikin sán ñu'u va'á ne, vata ntáa ñā'a, ñā ío nima vá'a i ne, é ío tu'vé ñā é kīni ñā tú'un Xuva kō, é vii ñā kuenta tú'un san. Ñā nātivi inī ñā. Vata ntáa utun e dōo vá'a kakii kiti i san ntáa ñā —ka'an Jēsuu ni ñā.

Kantaa ñā nuu i iña ñú'u
(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Kidáa ne, kantaa ñā ni ñā nuu i iña ñú'u é nāxi'í nuu, kaka'an ñā:

—Nté uun xoxo tuún i ñu'ú san ne, dá dā'ví nuu. Ntē ñā xtuví ñā má itó ñā. Tsi xnteku dukún ñā vata koo é nāxi'í nuu kanī má vi'i kán. ¹⁷ Vata tsi kaa nuu i sá'a ne, ñā tú'vī nee iña é kutuví xu'u é ñā nātídito, nté uun nuu i é ío xu'u é ñā kiní o rkontúvi, tsi dá mií é nātídito.

¹⁸ 'Dukuān ne, kini va'á nto tú'un é ká'an u, tsí ñā'a, ñā ío iña í ne, ní'i ká ñā. Ntá tsi ñā é ñā tuvi iña í ne, nakuido nteé ñā un tsi nté nuu i é kuini ñā é ío iña ñā —ka'an Jēsuu ni ñā'a san.

Di'i Jēsuu ni ení ñā
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Kidáa ne, xée di'i Jēsuu ni ení ñā. Ntá tsi ñā ni kuvi xée ētsin ñā mí tuví Jesuu, tsí ñā te nté kaa ñā'a ntoo ñā. ²⁰ Kidáa ne, xée ūun ñā'a, kaka'an ñā ni Jēsuu:

—Di'i nto ni enī ntó ne, ntáñi ntée ñā nto k'íi kán é ncho kiní ñā nto —ka'an ñā.

²¹ Nantíko kōo Jēsuu, kaká'an ñā:

—Xoo é kátekú i tú'un Xuva kō ne, kade ntaa tú'un ñā, divi ñā é di'í kó ni ení ko ni tā'an ko —ka'an ñā.

Dā teé da'na Jesuu tátsin ni ntūte mini
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Uun ntuvi ne, inuu Jesuu tún ntóo ni ñā ntini'i ñā, kaka'an ñā:

—Xio diñi ntute san k'ín ō ve —ka'an ñā.

Ku'e'en ñā kidaā. ²³ Da ntaíta nti'xin ña nu ntuté san ne, kídí Jēsuu. Kidaā ne, un ntii tsi vē'xí tatsín san mé'ñū ntute san. Iñi ntú'u nátsitu tun ntōó san ntute ne, dókō sá ni tēni ñā. ²⁴ Kidaā ne, ku'e'en ñā kūnantoto ña Jēsuu, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Mastru! ¡Mastru! ¡Dóko sá tēni ō! —ka'an ñā.

Nákuntĩtsí Jesuú ne, kaka'an ñā é nākoó da'na tātśín san ni ntūte é kānakuntáñi ntaa. Ura tsí i xío kadin ne, diin diin sa kúvi. ²⁵ Kidaā ne, kaka'an ñá ni ñā ntini'i ñā:

—¿Nté kui ntaú'vī ntú nto? ¿Mí'i ntu ku'e'en é ntákuinti'xe nto? —ka'an ñā.

Ntá tsi ñā ntini'i ñā né, dōo u'ví ñā. Koó dā kúdu'va ini ñā, ntáka'an ñá xe un xé un ñā:

—¿Xoó ñā'a ntu ñā sā'a, ñā é kāka'an ni tātśín san ni ntūte san é nākoó kadin ne, ura tsí i xío kadin nti'xe? ¡Un tsi nte tātśín san ni ntūte san kade ntaa é kāka'an ñā! —ka'an ñā.

Ñā ñuú Gadara, ñá ñu'u é ñā vá'ā nima i (Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Kidaā ne, xée ñā ñuú Gadara é tuví tuku diñi ntute é ñuú Galilea. ²⁷ Ntii Jesuu díñi ntute sán ne, ikan tsi vē'xí uun ñatī, ñā má ñuú san, ñā é ñū'u é ñā vá'ā nima i. Ñá te dā vévii é ñā te núū ká ñā du'nu ñā; ntē ñā te tūvī ká ñā nú vi'i ñā kán. Da ñi ku'e'en tsí kapusantu kán nuu ñā. ²⁸ Dā ini ñā Jesuú ne, nākunchití ntaa ñá nuu ñá ne, un ntii tsi kéne ñā, kaka'an ñā:

—¿Neé ntu kaduku ntée nto iñá ko, Jesuu, i'xá Xuva kō, ñā tuví e dukún kán? ¡Vii nto da xe'e, ñá ku kini nteē ntó ko! —ka'an é ñā vá'ā san ni Jēsuu.

²⁹ Kuan ō ka'an ñā, tsí Jesuú ne, kaka'an ñá nī é ñā vá'ā san é na ntīi nima ñátī san. Dōó ki'in ito kúk'vi é ñā vá'ā san nima ñá, kuān te ntáki'ní ñā'a san nta'a ñā ni dī'ín ñā kadená ne, kanaki'i tu'un, tsí e ñā vá'ā sán ne, kaxntī ñā da tī é kūnu ñā é kī'ín ñā ñuu itsi. ³⁰ Ntá tsi Jesuú ne, tsixe'e ñā:

—¿Ntē ntú nanin? —ka'an ñā.

—Nti'í ne, Ligiun naní nti —ka'an.

Kuan ō ka'an ñā, tsí ñā te da díi e ñā vá'ā san é ñū'u nima ñā. ³¹ Íkán é ñā vá'ā san nta'a Jēsuu é ñā taxnuu ñā í ini totsín kan.

³² Da'a san ne, ñá tē nté kaa ñū'u kutsín san ntaé'xí tī xuku san ne, ntáka'an é ñā vá'ā san te kūvi ntí'vi nima kútsín san. Jesuú ne, xé'e ñā itsi. ³³ Kidaā ne, ntīi é ñā vá'ā san nima ñátī san ne, dā kuk'vi nima kútsín

san. Kidaā né, ĩnu kutsín san, ku'e'en tī un tsi nte mí nuu ntute san ne, ikan tsī tēni ntí'i tī.

³⁴ Ñā e ntáde kuenta kútsín san ne, dā ini ñā nte o kúvi ne, ku'e'en ñā, koo da ntaínu ñā, kuntaá ñā nī ñā ntoo má ñūú san nī ñā ntoo má kū'u kan nté ō kúvi. ³⁵ Ñā'a sán ne, ntīi ñā, kukoto dītó ñā nté ō kúvi. Dā xee ñā mí tuví Jesuú ne, ikán tuvi tixi ñátī san nú dī'ín Jesuu, ñā e ntīi é ñā vá'ā san nima i. E nākunū ñā du'nu ñā ne, e vá'ā ó kadē kuení ñā. Kidaā né, dōo u'ví ñā'a san. ³⁶ Ñā é ĩni nte o kúvi ne, ntántaa ñā nté ō ntuvá'a ñā é ñū'u é ñā vá'ā sán nima i. ³⁷ Un ntīi ntīi ñā ñuú Gadará ne, eni ntu'u ñā ntaíkan ñā da xe'e é na ntāka Jesuu ñuú ñā, tsi dóo ntaú'vī ñā. Dukuān ne, nākunū Jesuu tūn ntōó san ne, dā kunú'u ñā. ³⁸ Ñatī, ñā e ntīi é ñā vá'ā sán nima í ne, kaka'an ñā é kī'ín ñá ni Jēsuu. Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā é na kutuví ñā. Kaka'an ñā:

³⁹ —Kunú'un nú vi'i ō ve, ntaan ni ñā'a san nté ō dé Xuva ko ni ō —ka'an Jēsuu.

Kidaā ne, ku'e'en ñatī san, kuntáa ñā ni ñā'a san da kán ĩ má ñūú san nté ō dé Jesuu ni ñā.

Diōkó Jairu, ni ñadī'i, ñā tñn nta'a dū'nu Jēsuu

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ntá tsi dā náxee Jesuu túku diñi ntute sán ne, ñá tē nté kaa diní ñā'a san e náxee ñā, tsí un ntīi ntīi ñā'a san ntantétu ñā ñā.

⁴¹ Ikan tsī xeé uun ñatī, ñá nanī Jairu, ñā odo nūu iñā vi'i mí ntánataká nuu ñā Israeé san. Ñā sā'á ne, nakutuví nte ñā nú dī'ín Jesuú ne, kaikan ñá da xe'e nta'a Jesuu é ki'ín ñā nú vi'i ñā kán. ⁴² Kuan tsí kaa uun a diōko ñā né, ió tun te ūxuvi kuía tun ne, dóko sá kúvi tun.

Kidaā ne, ku'e'en Jesuú ne, ñá tē nté kaa ñā'a ntántikin ñá ñā. Un tsi ta'u nuu ñā mé'ñū ñā'a san. ⁴³ Íkán nuu ta'án uun ñadī'i, ñā é ñā kaxio da'na é kaeti niñi ñā. É uxuvi kuía é kuān ó kanto'o ñā ne, é dōo ku'e'é diu'un nantí'i ñā nī medíkū. É nantí'i ñā é un ntī'í é ió iñā ñā ne, ntē ñā ni ntuvá'a ñā. ⁴⁴ Ñadī'i sa'á ne, xée ētsin ñā ata Jēsuu. Tñn nta'a ñā ntēte du'nu Jesuú ne, ura tsí i ntuvá'a ñā é kaeti niñi ñā. ⁴⁵ Kidaā né, tsixe'e Jēsuu ñā'a san:

—¿Xoó ntu tñn nta'a í ko? —ka'an ñā.

Un ntíí ntíí ñá ne, ntáka'an ña tsí ña te ðivi ña e tñn nta'a ña ñā. Pedrú san ne, kaka'an ña:

—Mastrú, un ntíí ntíí ña'a san ntánata'u nūu ña nto ne, ntátsi'i ntido ña nto —ka'an ña.

⁴⁶ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an xtúku ña:

—Ío xoo tñn nta'a í ko. Tsí kutuní ko tsí kúvi ntuvá'a ña —ka'an ña.

⁴⁷ Dā kutuní ñadí'í san tsí ña kuvi kuxu'ú ña ne, koó da kání'í ñā, nakunchí'í ña nú ðí'ín Jesuu. Kidáā ne, kaka'an ña mé'ñū un ntíí ntíí ña'a san tsí iō nuu i é tñn nta'a ña Jēsuú ne, kaka'an ña tsí ura tsi ntuvá'a ña.

⁴⁸ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—I'xá ko, é ntuvá'an ve, tsí nuu é ntaā i e kuínti'xe o ko. Vā'a vá'a tsi koo kunú'un ve —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an dúkuan Jēsuu dá xēe uun ña'a, ñá nī'i tú'un iña ñá odo nūu iña vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, kaka'an ña:

—Diōkó nto ne, e xí'í ñā. Nā ku nāteku du'xén ka nto mastrú san —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi téku Jēsuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nā ku u'vī o. Mii tsí é kuínti'xe o ne, ntuvá'a diōko ō —ka'an ña.

⁵¹ Kidáā né, dā xee ña nú vi'i ña kān ne, ñá ni xē'é Jesuu é kí'vi nté uun ña'a; mii tsí Pedru ni Sántiau ni Juaán san, ni uva i'xá san ni ðí'í i. ⁵² Un ntíí ntíí ñá ntoo sán ne, ntaéku ña, tsi é xi'i i'xá san. Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ña kuéku ká nto, tsi tá'nu kūdíí san ne, ñá te ni xí'í tun, tsí kūdii kakidí tun —ka'an ña.

⁵³ Un ntíí ntíí ñá xkuntée ña ña, tsi íni ñā'a san tsí é xi'i ntí'xe a i'xá san. ⁵⁴ Kidáā ne, kárkāa Jesuu nta'a i ne, un ntii tsi kākā'an ña:

—jTā'nú kudii, nakuntísin! —ka'an ña.

⁵⁵ Ura tsí i ntóto tún ne, nákontísi tun ne, kaka'an Jēsuú é na kué'é ña é ká'xí tun.

⁵⁶ Uvā tún ni ðí'í tún ne, koó dā kúdu'va ña é kuan ō kúvi. Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña é ña ká'an ñá nī nté uun ña'a san nté ō kúvi ntóto tun.

9

Dā táxnūu Jesuú pustru ña e kika'an ntódo ña tú'un Xuva kō
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesuú ne, nātaká nuu ña uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, xé'e ñā é kūvi vii ña kada kú'vé ña iña é ña vá'ā san é nakuitā ñá i, nī é kūvi

vií ña ntavá'a ña ña'a san da nēé ka nuu ku'i e ntákuví ña. ² Taxnūu ña ña é kika'an ntódo ña tú'un iña i mí kadē kú'vé Xuva ko, nī é ntavá'a ña ña nchokuvi. ³ Kaka'an ñá ni ñā:

—Nā kū neé kuido nto é kí'in ntó itsi kān; nté tatūn, nté itin, nté tāñú'ū, nté diu'un, nté uun na'a du'nu nto ña kuní'i nto. ⁴ Dā mí'í ká vi'i mí xēe ntó ne, kuntōo nto un tsi da nté ntāka nto ñuú san. ⁵ Dā mí'í ká ñuú san mí ña ntío ña é kuntōo nto ne, ntaka nto ikān ne, nakidi nto xáka ðí'ín nto vata koo é kuní'i ña kuenta é nakūnaá mii ñā kúñu ñā é ña ni ntío ña tú'un Xuva kō —ka'an Jēsuu ni ña.

⁶ Kidáā ne, kué'en ñā, ita ntí'xin ña ta'án ñuu ta'án ñuu, ntáka'an ña tú'un é vā'á san nté koo nakáku ña'a san ne, dā mí'í ka mí kué'en ñá ne, ntavá'a ña ña nchokuvi.

Dā kudana iní Heródē
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Rei Heródē né, tēkú ña e ntáka'an ñá'a san iña Jēsuu é un ntí'i nūu i é kade ña ne, un tsi kúdana iní ña, tsí iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Juaan Bautistá ne, é ntóto ña ve é xi'í ña. ⁸ Iō ñá ne, ntáka'an ñá tsi é ntii díto ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Ēliá ne, iō ñá ði ne, ntáka'an ñá tsí ña ka'án naa Xuva ko, ña ntivú ði ne, e ntóto ña. ⁹ Kidáā ne, kaka'an Heródē san:

—Tsí xu'u ntu ku é taxnūu u é ka'ntē ñá dikí Juaán san ne, ¿xōo ntú ña'a ña tsikán kuān, e dóo katekú ko é ña te nté kaa nuu i é kade ña? —ka'an ña.

Dukuān né, ntukū nuu ini Heródē san nté koo kiní ña Jesuu.

Dā xe'é Jesuu é ká'xí u'un míil ñā'a
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Dā náxee ñá ntini'i ñā ne, ntaa ña ni Jēsuu nté o dé ña. Kidáā ne, kue'en ní'í xio Jesuú san ña ntini'i ñā uun ñuu é nani Bētsaida. ¹¹ Ntá tsi dā kútuni ñá'ā sán ne, íntikín ñá Jesuu. Jesuú san ne, dōo vá'ā o dé ña ni ñā, kaka'an ñá ni ñā iña mí kadē kú'vé Xuva kō ne, ntavá'a ña ña nchokuvi.

¹² Dā kuáā ne, xēe etsin ña ntini'i ñā san mí tuví Jesuu, ntáka'an ña:

—Ká'an nto ni ñā'a san, na kí'in ña, kintúku ña mí kuntoo da'na ña ne, na kintúku ñā é ka'xí ña da mí'í ká ñuu é ntoo étsin i'a. Tsí i'a ne, ña tívī nee iñá iō kue'en tsi é ka'xí ña —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mii nto kuē'é nto ña é ka'xī ña —ka'an ña.

Ne, kaka'an ñá ntini'i ñā:

—Kūdii u'ún sa tañú'u ni ūví sa tsáka iō ti. ¿Vá kikuiín ntu ntí é ká'xí un ntíí ntíí ña'a san? —ka'an ña.

¹⁴ Tsí iō ñá te ū'un míl ñatíí san ntoo ña. Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

—Ká'an nto, na kuntōo ña uvi díko u'xi uvi díko u'xi ñá'a ña —ka'an ña.

¹⁵ Kuan ō dé ña ne, íntōo ntíí ntíí ña'a san.

¹⁶ Kidáā né, kí'i ntí'i Jesuu é ū'un tañú'u ni ūvi tsákā. Íto ña e dukún kán ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña ne, dā xe'é ña ña ntini'i ñā é tsí'i ña nta'a ña'a san. ¹⁷ Ē'xi ntíí ntíí ña'a san da nté ku e ntá'a ña. Dā kúvi é'xi ña ne, náku'un tsitū ká uxuvi xiká utsi i é ntoó ka.

Kaka'án Pedru tsí Jesuú ne, ña é taxnuu Xuva kō

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Uun ntuvi ne, kaka'an ntá'ví Jesuu é da mii tsi ña ni ña ntini'i ñā ntoo ña ne, tsixe'e Jesuu ña:

—¿Neē ntú ña'a ú, tē ka'an ñá'a san? —ka'an ña.

¹⁹ Nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Juaan Bautista nto. Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Elia nto. Iō túku ña ne, ntáka'an ña tsí ña ka'án naa Xuva ko, ña ntivu ntó, ña e ntóto xtuku é xi'i —ka'an ña.

²⁰ —Divi ntō ní, ¿neé ña'a ú, te kuinī nto? —ka'an Jesuu.

Pedru ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Divi ntō é Cristu nto, ña e táxnuu Xuva kō —ka'an ña.

Dá kakā'an Jesuu tsí kuví ña

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Ntá tsi dóo ka'an Jesuu é ña ku ka'án ña nī nté uun ña'a nuu i sá'a. ²² Kaka'an ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kantio e dóo nto'o ko. Dóo nantii ni'ni ñatā sán ko, divi ña nī tó'o dutú san nī mastrú lei. Ka'ní ña kó ne, ntá tsi tē kúvi uní ntúvi ne, ntoto u —ka'an Jesuu.

²³ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ūn ntíí ntíí ña'a san:

—Tē xoó ncho kuntikín i kó ne, ña kú de ká ña kuenta íña mii ña ne, utén utén san ne, na kuntikín ñá ko, kuān te dóo nto'o dadíi ña nī ko. ²⁴ Xoo é ncho nakakū mii i ntuvi íña í ne, kunaá ña. Ntá tsi tē xoo nakunaá i ntuvi íña í kuenta íña ko ne, nakáku ña.

²⁵ ¿Neé ntu kaidiá'vi ñatíí san te nī'i ñá kaníi ñūxiví san, te kūnaá mii ntu ñā ne, o tē natívi mii ñā kúñu ñā? ²⁶ Tē xoó kakuka'an nuu i tú'ún kó ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kuan kōo kuka'an nuú ko í di ntuvi dá nainú u é koó dā káxi'i nuu ka'nú u vata kaa Uvā kó nī ánje ñā, ña e dóo va'a. ²⁷ Nuú é ntaā i é ká'án u ni nto ne, iō nto é ntoo nto i'a vevíí ne, ña kúvi ntó tē ña di'na kiní nto mí'i kadē kú've Xuva kō —ka'an Jesuu.

Dā nádama kúñu Jesuu

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ E kúvi te ūna ntúvī é kuān ó kaka'an Jesuu ni ñá ne, kúxēe ña uun xuku mí kúka'an ntá'ví ña. Kué'en ña nī Pedru ni Sántiau ní Juaan. ²⁹ Níi dukuan káka'an ntá'ví ña ne, nádama nuu ña. Dóo ñā né, ntukui'xín kue'éen ne, dōo kaxilí nuu. ³⁰ Kidáā ne, xee díto uvi ña'a ñatíi, ntatíin ña ni ñā. Ña sá'a ne, Muisee ni Élia. ³¹ Un tsi kaxilí nuu ka'nu ntíko díñi ña. Ntatíin ña nté koo kada ntaa Jesuu é kuví ñá ñuú Jerusalem. ³² Kuān te dóo ncho kidí Pedru ni ña ntini'i ña ne, kuan tsí ó intíto ña da íni ña Jesuu e dóo kaxilí nuu ña, nī ntuvi ñatíi, ña ntáñi ni'i ña. ³³ Kidáā né, kíi nteé xio ñatíí san Jesuu, kué'en ñā ne, kaka'án Pedru san:

—Mastru, ¿nté kui vá'a ō é ntoo o í'a! Vii a vé ne, kada vá'a ō uní á vi'i xó'o san, uun íña nto, uun íña Muisee, ni uun íña Élia —ka'an ña.

Ntá tsi Pedru san ne, dotō tsí kaka'an ña; ntē ña íni ña ne nuu i é káka'an ña. ³⁴ Níi dukuan káka'an ñá ne, xée uun víko ne, nákunuu tá'an dava ña ni ntatí i né, dōo u'ví ña. ³⁵ Kidáā ne, mé'ñū viko vé'xi uun tátsín, kaka'an:

—Ña sá'a é I'xá mií kó, ña e dé kú've u. Kini vá'a nto nee é káka'an ña —ka'an tátsín san.

³⁶ Dā kúvi ka'an tátsín ne, íni ña tsí da mii tsi Jesuu tuví ña. Kidáā ne, diin diin tsi ntoo ña. Títín ntuvi e nté uun xoxo ni ká'an í ni túku ña'a nee íni ña.

Dā ntavá'a Jesuu uun na kudii, ná nuu é ña vá'a nima i

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Utén san ne, dā núu ña xuku ne, ñá tē nté kaa ña'a kukuetú itsi ña Jesuu. ³⁸ Kidáā né, uun ña'a ñatíí, ña é nuu ta'an mé'ñū ña'a sán ne, un ntii tsi káka'an ña:

—Mastru, víi nto da xe'e, koto nto i'xá ko, tsí kuan tsí kaa uun i'xá ko. ³⁹ Kiní nto tsí

uun é ña vá'ā san katín i ne, kade é uun ito tsi kakachu'u ntāa ne, kaxi'i míi ne, kakii tiñu xú'u i di. Kantuku ku'i é ña vá'ā san i ne, ñá ncho nangāvá i'xá ko. ⁴⁰ E íkán ú da xe'e nta'a ña ntini'i ntō é nakuitā ña é ña vá'ā san ne, ña ni kúvi vii ña —ka'an ña.

⁴¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—jNto'ō é ntoo nto vevii ne, ntē ña ntákuinti'xe nto! jDōó do'lo nto! ¿Nté ntu kaa ntuví é kutūví u ni ntō, é kūtíi kó nimá ko ni ntō? —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ñá ni uva i'xá san:

—Ta'xin i'xá o i'a —ka'an ña.

⁴² Dā vé kaxee étsin á na kudií san ne, nantáva é ña vá'ā san na nte ñú'u kán. Éde e xi'i míi xtúku na. Ntá tsi Jesuu ne, dē tíi ña nī é ña vá'ā san. Ntāvá'a ña na kudií san ne, nakué'e ña na nta'a uva nā. ⁴³ Un ntíí ntíí ña'a san koó dā kúdu'va ña ne, dōó ka'nu kuíni ña ni Xuva kō.

*Dā kúvi uvi ito kaka'an Jesuu é kuví ña
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Nii dukuān ntaíto díto ña'a san nēe é kade Jesuu ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ña:

⁴⁴ —Kini vá'a nto é kāká'an u ne, ñá ku kúnáa inī nto; tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, ntuví u kuenta ntá'a ña ñuú i san —ka'an ña.

⁴⁵ Ntá tsi ña ntini'i ña ne, ñá ni ñē'e dikí ña tú'un é kāká'an Jesuu, tsi dóo xū'ú o, kuíni ña. Dōo ntaú'vī ña é tsixe'e ña Jēsuu nee iña é káni tú'un é kāká'an ña.

*Xoo é díi ka kainuu á'vi i
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)*

⁴⁶ Kidáa né, eni ntu'u ña ntánatín ña xoó ntu ña'a ña é díi ka kainuu á'vi i. ⁴⁷ Dā kútuni Jesuu nee iña é ntádē kuení ña ne, kí'i ña uun i'xá san, xtuví ñá i díñi ña ne, ⁴⁸ dá kaká'an ñá ni ñā'a san:

—Xoo é kí'i i uun a i'xá sa kuenta iña ko ne, vata tsi te xū'ú kí'i ña ko. Xoo é kí'i i kó ne, vata tsi te kí'i ña ña táxnū ko. Dukuān ne, xoó ña'a, ña é ña kainuu á'vi iña nto, kuíni ntó ne, divi ña e díi díi ka kainuu á'vi ña kuenta iña Xuva ko —ka'an ña.

*Xoo é ña kaka'an ntée i ko ne, kakuini'i ña kō
(Mr. 9:38-40)*

⁴⁹ Nantíko kōó Juaán san, kaka'an ña:

—Mastru, é iní nti uun ña'a, ña é kakaku ni'i divi nto é kanakuíta ña é ña vá'ā san. Ntíí ne, ña ni ntíō nti é kuān koo vii ña, tsí ña te kaduku ntée ña kō —ka'an ña.

⁵⁰ Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Ñá ku kuān xkoó de nto ni ñā, tsi xoo é ña kaka'an ntée i kō ne, kakuini'i ña kō —ka'an Jesuu.

Dā de tíi Jesuú san ni Sāntiau ní Juaan

⁵¹ Dā dokó sa xee ntúvi é ntāa Jesuu e dukún kán ne, kaka'an ña tsí da mií é k'ín ñá ñuú Jerusaleen. ⁵² Di'na dá kí'in ñá ne, taxnū ña ña'a é k'ín ñá uun ñuú lu'nti é tuví ñuú Samaria, é nantuku ña mí'i kutūví da'na Jesuu. ⁵³ Ntá tsi ña ñuú Samariá san ne, ña ni ntío ña é kutūví Jesuu ñuú ña, tsi é kūtuni ña é Jerusaleen k'ín ña. ⁵⁴ Tēkú ña ntántikin ñá, Santiau ní Juaán ne, ntáka'an ña:

—Tō'ó, ¿ntio ntu nto é kākán nti é na kii ñu'u e dukún kán é na kōko kue'en ñá, vatā o dé Eliá san? —ka'an ñá ni Jēsuu.

⁵⁵ Ntá tsi xkókōó Jesuú ne, dē tíi ña ni ñā, kaka'an ña:

—¿Ña iní ntú nto xoo é ntántikin nto? ⁵⁶ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, ñá te vē'xí u é nākunaá u ña'a san, tsí vé'xí u é nakākú u ña —ka'an ña.

Kidáa ne, kué'en ña ūun ka túku ñuú lu'nti.

*Ña é ntio i é kuntikin Jesuu
(Mt. 8:19-22)*

⁵⁷ Nii dukuan kué'en ñá itsi kán ne, uun ña'a ne, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Ntio ko é kuntikin u nto dā mí'i ka mí kí'in nto —ka'an ña.

⁵⁸ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Ñúkuíi san ne, iō xavi ti mí kaintoo vá'a ti. Lāá, kiti ntaíko e dukún san ne, iō taka ti. Ntá tsi xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, ña túvi mí'i kutūví da'na dikí ko —ka'an ña.

⁵⁹ Kaka'an Jesuu ni túku ñá'a:

—Kuntikin ko —ka'an ña.

Ntá tsi kaka'an ñá'a san:

—Tō'ó, kuntētu kudii nto. Di'na nā kíkú'xí u uvā kó —ka'an ña.

⁶⁰ Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Na koo mií ña xi'í san. Nā kíkú'xí ña ntíxi ní'i ña ñā. Divin né, kué'én kúka'an ntódon ni ñā'a iña i mí kadē kú've Xuva kō —ka'an ña.

⁶¹ Kaka'an túku ña'a sán ni ñā:

—Kuntikin u nto, Tó'ō. Ntá tsi tā'xi nto é dí'na kíká'an u nī ña ntoo nú vi'i kó kán —ka'an ña.

⁶² Ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Xoó ña'a, ña é ña kaíka ntaa itsi Xúva kō ne, ñá vādá mí kaidiá'vi ña mí kadē kù've Xuva kō —ka'an ña.

10

Dā táxnuu Jesuu uni díko uxuvi ñá'a

¹ Rkontúví ne, nākaxnúu xtuku Xúva kō uni díko uxuvi ñá'a. Uvi úvi ñá'a ña táxnuu ña é kodo nuū ñá, kī'in ña da mí'i ká ñuú mí dā vé kī'in ñá.

² Kaka'an ñá:

—Dōó kue'e tsíñu iō, ntá tsi ña ntáde tsiñu ne, ñá tīñ ña. Dukuān ne, kákan nto nta'a tó'o tsiñu san é na taxnúu ká ña ña é káda tsiñu. ³ Vi'a ve ne, kue'ēn nto. Ntá tsi koto nto, tsí vata ntáa a le'ntú san ntáa nto é ñá te díin nto, ntá tsi taxnúu u nto é kī'in nto mí ntoo ña dóo diin san, é vāta ntáa ñañā ntáa ña. ⁴ Ñá kū kuído nto itín nto, nte é káñú'u diu'un nto, nté ntī'xen nto. Ñá ku ká'an ntó ntiusi ni ña ntaíka itsi kán. ⁵ Dā mí'i ká vi'i mí xēe ntó ne, nāxnuu viko nto vi'i san. Ká'an ntó é na vā'á tsi koo kuntōo ña nú vi'i ñá. ⁶ Te ikān tuví uun ña'a, ña é ña te dū'xen díki í ne, kuntaa é kúntoo vā'a ña nú vi'i ñá. Ntá tsi tē ña kuan ó ne, ñá kuntāa é kúntoo vā'a ña. ⁷ Uun tsi vi'i san kuntóo nto ne, ñá nadāma nto. Ka'xí nto ne, ko'o nto nee é iō, tsí ña kaika má tsiñu sán ne, vā'a o é naki'i ña xá'vi ñá. Ñá ku íka nto ta'án vi'i ta'án vi'i. ⁸ Tē xee ntó uun ñuu mí ntio ña nto ne, ka'xí nto nee iña é tā'xi ña. ⁹ Ntavá'a nto ña ntánchokuví san mí kī'in nto. Ká'an nto ni ñá tsi é ve'xi étsin ntuvi é kadā kù've Xuva kō. ¹⁰ Ntá tsi tē xee ntó uun ñuu mí é ña ntio ña nto ne, ntii nto itsi kán ne, ká'an ntó: ¹¹ “¡Un tsi nte xākā ñuú nto é tīin dí'ñ ntí ne, nakidi ntí vata koo é na kūtuni nto tsi ñá vā'a o ni ide nto nī nti! Ntá tsi kini nto sá'ā, tsi mí kadē kù've Xuva kō ne, é xee étsin nte mí ntoo ntó”, kuan kōo ka'an nto. ¹² Ntá tsi kaka'án u ni ntó tsí tē xee ntúvi é ntí'i ñuxiví sa ne, díi díi ka kue'e nto'o ña ñuú tsikan é vata kaa ña ñuú Sodoma.

Ñuu mí ña ni kuintí'xe ña'a san (Mt. 11:20-24)

¹³ ¡Ña ntá'vi ide nto, ña ñuú Coraziin! ¡Ña ntá'vi ide nto, ña ñuú Betsaida! tsí tē dí ni kúvi nūu í e dóo na'nu san ñuú Tiru ni ñuú Siduun é vata o kúvi ñuú nto ne, ēmá tsi e natú'vi ña kuétsi ñá, nté ēmá tsi ñu'ú ña doo kueñi ne, dá'vi ña xāa kúñu ñá e dóo ntoo nta'xa ña. ¹⁴ Ntá tsi tē xee ntúvi é ntí'i ñuxiví san ne, díi ka iō é nto'o nto é vata kaa ña ñuú Tiru nī ña ñuú Siduun. ¹⁵ Dívi ntó ní, ña

ñuú Capernaú ne, ¿kī'in ntú nto un tsi nte e dukún kan, te kuiní nto? ¿Mí'i ntú? Tsí un tsi nte e kunú kan kī'in nto —ka'an Jesús.

¹⁶ Kaka'an túku ña ni ña ntini'i ñá:

—Xoo é kainí i tú'un ntó ne, vata tsi te mií ú kainí ña. Xoo é kanakuítá i nto ne, vata tsi te xū'ú kanakuítá ñá ko di. Xoo é kanakuítá í ko ne, kanakuítá ñá ña táxnuu kó di —ka'an Jesús.

Dā náxee ña é uni díko uxuvi ñá'a

¹⁷ Ntí'i ūni díko uxuvi ñá'a sán ne, dōo diní ña náxee ña, ntáka'an ña:

—Tō'ó, un tsi nte é ña vā'ā san ntákuinti'xe i ntí da ntáka'án nti kuenta iña nto —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā ntí'xe i tsí iní u dá kō'xó tó'ō e ña vā'ā san e dukún kán é vata kaa ntuve ñu'u dá káxi'í nuu. ¹⁹ Iní nto tsí xu'u tá'xí u é kúvi vií nto é káka nuú nto koó san, o tdu'mé san. Tā'xí u é kúvi vií nto nī é ña vā'ā sán, kuān te dóo ntíi, é nté ña vāda nto ni'i kui'i. ²⁰ Ntá tsi ña ku nakunuu dīnī nima nto tsí é ña vā'ā san ntákuinti'xe i nto, ntá tsi na nākunuu dīnī nima nto tsi é ūve na'a dívi ntó e dukún kán —ka'an ña.

Dōo dīnī Jesuu

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ura dú'va tsi i xé'e Espíritū Sántu san é nākunuu dīnī kué'en nima Jesúsú ne, kaka'an ña:

—Xuva, Tō'ó e dukún kan ni ñuxiví san, nata'xi ú sintiá'vi nta'a nto, tsí nañé'e ntó ña ntá'ví san nuu i é xtúvi xu'ú nto iña ña e dóo kī'in iní í, ña e dóo tu've i. Dukuān ó de nto, Xuvā, tsí kuan o ntio nto —ka'an ña—.

²² Xuvā kó ne, kuān o ntio ña é tā'xi ñá ko é un ntí'i nūu i é iō. Nté uun xoxo íni i xoo é i'xá Xuva kō; mií tsi Xuva ko íni ña. Nté uun xoxo íni i xoo é Xuva kō; mií tsi i'xá ñá, nī ña é ncho kué'e i'xá ña é kūtuni ña —ka'an ña.

²³ Kidáā né, ito ña ñá ntini'i ñá sán ne, diin diin tsi kaka'an xío ña ni ñá:

—¡Nté kui vā'ā o xoo é kainí i nuu i é ntaíní nto! ²⁴ Tsí ka'án u ni ntó tsí ña te da díi ña ka'án naa Xuva ko ni reí san ntio ña é kiní ña sá'ā e ntaíní nto, ntá tsi ña ni kúvi kiní ña. Ntio ña é tekū ña sá'ā e ntátekú nto, ntá tsi ña ni kúvi tekú ña —ka'an Jesús.

Nuu i iña ñá ñuú Samaria, ña dóo va'a

²⁵ Uun mastrú leí san ne, nākuntítsi ña, kaka'an ñá ni Jesús é kōto nteé ña ña nté koo ka'an ña. Tsixe'e ña ñá:

—Mastrú, ¿ntē ntú koo vií u vata koo é nī'í ko ntuvi vā'á iñá ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

²⁶ Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Nte ntū ó uve na'a lei e xtúví Xuva kō? ¿Nte ntū ó kaka'an, te kuiní o? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko kōó mastrú leí san, kaka'an ña:

—“Na kuñima kó Xuva ko da kanñ nima kó, nii kué'en ini kō, kanñ é kadē kuení kō né, na kuñima kó ta'an ko vata tsī ó kakuinima mí kō kúñu kō” —ka'an ña.

²⁸ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Vá'ā ó vata ó nantíko koón kaka'an. Te kuān koo viin sá'ā ne, ní'i o ntuvi vā'á iña o —ka'an ña.

²⁹ Ntá tsi mastrú leí san ne, ntío ña é nada'an ña kúñu ña né, tsixe'e ña Jesús:

—Ntá tsi ¿xoó ntu é ta'an nti'xe i ko? —ka'an ña.

³⁰ Kidáa ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—Uun ñatí ne, ntii ña ñuú Jerusaleen, kué'en ña itsi ñuú Jericoo. Ítā nti'xin ña mí ñū'u ña du'ú ne, ido dú'u ña iña ña. Nātavá ña un tsi nte dú'nu ñá ne, ē'ní ña ña. Dā náxtūvi íxi ñá ña itsi kán e dóko sá kúvi ña.

³¹ Dā ku e ví'i ne, ítā nti'xin uun dutu itsi san. Íní ña ñatí san ne, dá xio diñi itsi san inteé xio ña, kue'en ña. ³² Kuan tsī o ita nti'xin uun ña'a ña levita, ñá kaxntii dūtú ne, dá ini ña ña ni'i kui'í i san ne, dá xio diñi itsi san díta ña, kué'en ñá di. ³³ Ntá tsi uun ñatí, ña vé'xi ñuú Samariá ne, divi tsi itsi san ítā nti'xin ña di. Dā ini ña ña ni'i kui'í i sán ne, ntuntá'ví ini ña ña. ³⁴ Kidáa ne, xée etsin ña mí tuví ña ne, dé cho'o ñá ña mí ni'i kui'í ña. Nakútsi nūu ña asete ni vínu mí ni'i kui'í san ne, kí'ní nuu ña doo. Kidáa né, xntekū ñá ña ata idú ña, dá kue'en ni'i ña ña uun ví'i mí kutuví ña. Ikan ídé ña ña kuenta.

³⁵ Tévaá san ne, ña ñuú Samariá ne, táva ña uví diu'ún ku'xin é kué'é ña tó'o ví'i sán ne, kaka'an ñá ni ña: “Vií kudii nto kuenta ñatí sa'a. Te kué'e nantí'í ñá iña ntó ne, nta'ví ú tē ntíko kōó u”, ka'an ña. ³⁶ Vi'i a vé ne, ká'ān: ¿Xoó ntu é ntuni i e kúvi ta'an nti'xe ñatí, ña ntúku ku'í ña du'ú san, te kuiní o? —ka'an Jesús.

³⁷ Ne, kaka'an mástrú leí san ni Jesús:

—Ña ntúnta'ví ini i ña san —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Kué'én ne, kuan tsi kōo viin di —ka'an ña.

Dá tuví Jesuu nú ví'í Marta ni Mária

³⁸ Jesuu ni ña ntiní'í ña ne, da kue'en dá kue'en ña itsi kán ne, xée ña ūun ñuu. Ikān né, uun ñad'í, ñá naní Martá ne, xé'e ña ví'i ña é kutúví Jesuú san. ³⁹ Uun ta'an ña, ñá nani Mária ne, ítúví etsin ña nú d'ín Jesuu é kīni ña é kākā'an ña. ⁴⁰ Ntá tsi Martá san ne, dōó kadē kuení ña, tsi dóo iō tsíñu ña é víi ña. Xée etsin ña mí tuví Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña:

—Tō'ó, ¿ñā ntu te káde nto kuenta tsí ta'an kó ne, ñá te kaxnchí tún ko nu tsiñu ko? Ká'an nto, na xnchii kúdií tun ko —ka'an ña ni Jesús.

⁴¹ Ntá tsi Jesuú ne, nantíko kōó ñá, kaka'an ñá ni ña:

—¡Aí, Marta! Dōó kadē kuení o. ¿Nté kuān nte kue'e ntu núu i é kadē kuení o? ⁴² Ntá tsi uun tsi nuu i e dóo nuu á'vi. Mariá ne, é nakaxnúu ña uun nuu i e dóo vá'a é nté xoxo kuvi naki'i núu i iña ña —ka'an Jesús.

11

Dá nañe'e Jesuu ña ntiní'í ña nté koo ka'an ntá'ví ña

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu, kaka'an ntá'ví ña. Dā kúvi ka'an ntá'ví ña ne, uun ña'a ña ntiní'í ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—Tō'ó, nañe'e ntó nti nté koo ka'an ntá'ví nti vatā o nañe'e Juan Bautista ña'a, ña ntiní'í ña —ka'an ña.

² Kaka'an Jesús ni ña:

—Dā ntáka'an ntá'ví nto ne, du'va koo ka'an nto:

Xuvā ntí, ña tuví e dukún kán, na kuiko ñu'u ñá'a sán nto.

Na kí'xi ntuvi é kixkadā kú'vē ntó ñuxiví a. Vata tsī ó de nto e dukún kán ne,

kuān tsi koo vií nto ñuxiví a di.

³ Ta'xí nto é ká'xi nti é ví'a é ūten.

⁴ Kada ka'nu iní nto nī nti kuétsi nti, vata tsī ó ntáde ka'nu iní nti ni un nti'í tā'an nti,

ñā tanuu iñá nti.

Ñá ku dá vá'a ntó é kō'xó ntéé nti

é kōto ntee é ña vá'ā sán nti.

Kuan kōo ka'an ntó ni Xuva kō —ka'an Jesús.

⁵ Kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Vií ka o kuéntá ni: Te ūun ntó ió ña dóo vá'a tiin ni'í ntó ne, kí'ín nto dava ñuu nú vi'i ña kán, ká'an ntó: “Ñā tá'xi kudii nto uni íta nto te nāki'í nteé u, ⁶ Tsí uun ña'a ña dóo vá'a tiin ni'í ú ne, dá ve xee ña nú ví'í kó

kān é vē'xí ña itsi kān ne, ña túvī neé kue'en tsi é kuē'e ú ka'xí ña”, koo ka'an nto. ⁷ ¿vá kā'an ntú ña tuvi má vi'i kān: “Ñá ku natēku du'xen ntó ko, tsi xi'í ko ne, é kantí'u. E tuví ntāá u ni i'xá ko. Ña kúvi nākuntísi u é tā'xi u é ntio nto”, koo ka'an ña? ⁸ Ntá tsi kaka'án u ni ntó tsí, kuān té ña ntio ña nakuntísi ña é kuē'é ña é kaikán ña vá'a tiin ni'i ña ne, kué'e ña vata kaa é kantio ña vata koo é ña natekú du'xen ká ña ña. ⁹ Dukuān é kaka'án u ni ntó: Kákan ntó ne, ní'i ntó. Nantuku ntó ne, nani'i ntó di. Te nake'xen ntó xi'í ne, nakaán ña. ¹⁰ Tsí xoo é kaikan i ne, ní'i i. Xoo é kanantuku i ne, nani'i i di. Xoo é kanake'xen i xi'í ne, nakaán ña di.

¹¹ Te ūun nto é uva i'xá nto ne, tē kaikan i'xá nto tsákā é kā'xí ne, ¿vá kuē'é ntu nto i koo é kā'xi? ¹² O tē kaikan ntívi é kā'xí ne, ¿vá kuē'é ntu nto i tdu'me é kā'xi tí? ¹³ Ntá tsi ntó'o é kini ntáa ntó ne, ini nto é kuē'é nto é vā'á iña i'xá nto. ¿Ñā ntu te dií dií ka ini Xúva kō, ña é tuví e dukún kān, é kuē'é ña un tsi nte Espíritū Sántū san xoo é kaikan i ntá'a ña? —ka'an Jéssuu.

Ntáka'an ña tsí e ña vá'ā san kaxntí Jesuu (Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Uun ntuvi ne, kanakuítá Jesuu é ña vá'ā san e dé ñi'i uun ña'a ñatíi. Dā ntíi ne, kúvi náka'an ñá ñi'i san. Koó dā kúdu'va ña'a san. ¹⁵ Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ñatíi sa'á ne, kanakuitā ñá é ña vá'ā san tsí kaxe'e Belsēbuu, tó'ō e ña vá'ā, é kúvi vií ña nakūnu ña i —ka'an ña.

¹⁶ Iō ñá ne, ncho koto nteé ña ña. Íkan ñā é vií ñá nuu i e dóo ka'nu é vē'xí e dukún kān. ¹⁷ Ntá tsi kutuni Jéssuu nee e ntádē kuení ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Dā mí'í ká ñuú mi ntánāa núu ña ni tā'an ña ne, kunaá ñuú ña. Tē ntánāa núu mii ña nī ña vi'i ña ne, kīn vi'i ña. ¹⁸ Dukuān né, tē tó'ō e ña vá'ā sán naa ni tā'an í ne, ¿nté ntu koo kuvi vii? Sá'a kakā'án u ni ntó, tsi ntáka'an nto tsí kata'xi Belsebuú san é kúvi vií u nákuíta ú e ña vá'ā san. ¹⁹ Ntá tsi te kuān ó ne, ¿xoo ntu kaxé'e i é kúvi vií ña'a nto é nakuitā ñá é ña vá'ā san? Dukuān né, mii ñā ntánañē'e ña tsí ña te nuu é ntaā i e ntáka'an ntó iñá ko. ²⁰ Ntá tsi te Xuva ko káta'xi ña é kákuvi vií u é kanakuítá u é ña vá'ā san ne, kani tú'un tsi é xee Xúva kō mí ntoo nto é kadā kú'vē ñá iña nto.

²¹ Te uun ñatíi, ña e dóo ntii iní i ne, dōo iō tu've ña é kade ña kuenta vi'i ña ne, ñá te neé kuvi iña ña. ²² Ntá tsi te vē'xí uun ña'a,

ñā é dií ka ntii iní ka xtúku i é naā ñá ni ñā ne, kuvi vií ña ni ñā. Kidáa ne, nakuido ña un ntí'i káa é kanada'an nūu ña kúñu ña nī é un ntí'i iña ñá, dá kuē'é xio ña é ido ña san.

²³ Xoo é ña kañé'e i da xe'e kó ne, kaka'an ntée ña ko. Xoo é ña kaxntíi ko é natáká u ne, da dií ka kaeté xaa ña.

E ña vá'ā é kantiko kōo (Mt. 12:43-45)

²⁴ Tē ntíi uun é ña vá'ā nima ñá'a sán ne, kaika ñuu itsí kān, kantukū mí'i kūtuví da'na. Tē ña ni nani'i i ne, kada kuení i: “Ntiko kōo u, nú'ū u nú vi'í kó kān mí kii u”, koo kada kuení i. ²⁵ Te nāxéé ne, nani'i i nima ñatíi san vata kaa uun vi'i mí dóo vá'a ntúntoo, mí dóo vá'ā o ntúva'a. ²⁶ Kidáa ne, kí'in xtúku kínakueka ú'xē ká e ña vá'ā e dií dií ka kini ntáa. Kidáa ne, un ntí'i é ūná san kí'vi é ku'un nima ñatíi san. Kidáa ne, dā dií dií ka natívi ña é vata kaa dí'na —ka'an ña.

Nee iña é dodíni ntí'xe

²⁷ Nii dukuan kaka'an Jéssuu sá'a né, uun ña'a ñadí'i, ña tuvi mé'ñū ña'a sán ne, kachu'u ntáa ña:

—Ntē kui vá'a ñadí'i, ña é nakáku nto, ña é nātsitsí nto! —ka'an ña.

²⁸ Ntá tsi ña ne, kaka'an ña:

—Ntē kui dóo vá'ā o xoo é kainí i tú'ūn é kaka'an Xúva ko ne, dē ntaa ña! —ka'an Jéssuu ni ñá'a san.

Ña'a, ña é kīni ntáa, ntaíkan ña nuu i e dóo ka'nu

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Dā dóo nátaká nuu ña'a san mí tuví Jesuú ne, eni ntu'u ña kaka'an ña:

—Ña'a, ña ntoo vevíi ne, dóo kini ntáa ña. Ntaíkan ñá nuu i e dóo ka'nu, ntá tsi ña kué'e Xuva ko ña nuu i san, mii tsi é kué'é ña nuu i é vata o kúvi nī ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Jōnaa. ³⁰ Tsí vata o kúvi Jonaa nuu i iña ña'a, ña intóo ñuú Nínive kidáa ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kuan kōo kuvi ú nuu i iña ñá ntoo i'a vevii. ³¹ Tē xee ntúvī é kōto nteé Xuva ko ñá'a, ne ñá'a ña ne, nakuntísi reina iña ñuu é tuví nte díñi i kān e dóo ikā ne, tsi'i kuétsi ña ña, tsí reiná san ne, un vá'a tsi ika vē'xí ña é kīni ñá un ntí'i é iní rei Salamuún san. Koto nto ve, tsí e xee úun ña'a, ña é dií ka ka'nu ña'a é Salāmuun.

³² Ña intóo ñuu Nínive kidáa ne, nakuntáñi ñá tē xee ntúvi é koto nteé Xuva ko ñá'a sán ne, tsi'i kuétsi ña ña ntoo vevii. Tsí ña ñuu Nínive sán ne, nātivi iní ña kuétsi ña dā téku

ña tú'ün é kaka'an Jonaá san. Koto nto, tsí e xée üun ña'a, ña é dií ka ka'nu ña'a é Jonaa.

*Ñu'u é kaxi'í nuu kúñu kō
(Mt. 5:15; 6:22-23)*

³³ Nté uun xoxo natúun i ñu'u é kutuví xu'u, nte é kutuvi má étún san, tsí kuntékū dukun vata koo é naxi'í nuu mí k'í'vi ña'a san. ³⁴ Tsí ntuxnuu kó ne, vata kaa ñu'u é kaxi'í nuu kúñu kō kaa. Te vā'á ntuxnuu kó ne, kanñ kúñu ko kaxi'í nuu. Tē ña vā'a ntuxnuu kó ne, kúñú ko ne, kutuví nee. ³⁵ Kuenta tsí viin tsí dā nēe ini o ne, ñú'ū é iō iña o ne, kūnee. ³⁶ Te kanñ tsí kúñu o ió ñu'u ne, nté un siin ña kákunee ne, kinin un nti'í é vā'á ne, vata kaa te ñu'u kaxi'í nuu kúñu o —ka'an Jesús.

Dā tsi'í kuétsi Jesuu ña fariseu ni mastrú lei

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Dā kúvi ka'an Jesúsú ne, kána uun ña'a ña fariseú ña é kíká'xi ña nú vi'í ña kán. Kúk'í'vi ña, itúvi ña nú mesa kán ne, ³⁸ dā kúdu'va ña fariseú san dá ini ña tsí ña ni dē ntáa Jesuu vātā xkoó ini ña é nta'a ña dī'na dá ka'xí ña. ³⁹ Ntá tsi Jesúsú ne, kaka'an ña:

—Ntō'ó, ña fariseú ne, ntánakate nto ata vásu ntó ni kō'o nto, ntá tsi nima ntó ne, nuu tsitu nuū i é kīni kaa e ntáde nto, e ntadú'u nto. ⁴⁰ Nté kui kuān nte túntu ntú nto! ¿Vá ña ini ntu nto tsí ña é de kú've ata i kán ne, ña ña é idé kú've ña ini i kán di? ⁴¹ Ntá tsi kué'e nto ña ntā'vi é nuu nima ntó ne, dukuān né, ntuntoo nti'xe kanñ kúñu ntō.

⁴² Ntá tsi ña nta'ví ide ntú nto, ña fariseu! Ntō'ó ne, dōó kuenta ntáde nto ntánakii xio nto uun ta'vi i é ū'xí san iña é un nti'í nuū i xuku cho'o nto é nakué'e nto nta'a Xuva kō vata tsí o é kaka'an lei san, ntá tsi ña ntáde nto kuenta tá'an nto te vii nto é vā'á ni ña; ntē ña ntákuinima ntó Xuva kō. Sá'ā é kantio é vii ntó da ntánakué'e nto nta'a Xuva kō é káduku ntēe ña.

⁴³ Nta'ví ide ntú nto, ña fariseu!, tsi nú vi'í mí ntánataká nuu nto ne, dōó ntio nto é kuntōo nto nte nuu i kán ne, dōó ntio nto é kuiko ñu'u ña'a san nto itsi mí ntaíka nto.

⁴⁴ Nta'ví ide ntú nto! tsí ntō'ó ne, vata ntáa ñañā é ña dító tuvi má ñu'u kán ntáa nto. Dā nēní tsi ña'a san, ntaído ntíta ña —ka'an Jesús.

⁴⁵ Kídāā ne, nantíko kōó uun mastrú lei san, kaka'an ña ni Jesús:

—Mastru, dá kuān ó kaka'an ntó ni ña tsíkán ne, vata te kaka'an kīni nto nī ntí di —ka'an ña.

⁴⁶ Ntá tsi kaka'an Jesús:

—Ña nta'ví ide ntú nto di, é mastrú lei nto! tsí ntánakuído nto ña'a san da nte koo é ña kutíi ká ña. Ntá tsi ntō'ó ne, nté un siin ña nchó tiin nta'a nto.

⁴⁷ Nta'ví ide ntú nto! tsí vatā o dé ñata ntō, ña intóo kídāā e é'ni ña ña ntáka'an naa Xuva ko ne, kuan tsí o ntáde nto di e ntáde vā'a nto ñañā ña. ⁴⁸ Sá'ā é kata'xi kuenta é kūtuni tsí dadñ tsi nima ntó ni ñata ntō, ña intóo kídāā. Divi ñata ntō san é'ni ña ña ne, divi ntō ntáde vā'a nto ñañā ña.

⁴⁹ Tsí kaka'an Xuva kō, ña dōó ki'in ini: “Taxnūu ú ña ka'án naa kó ni pūstrú ko mí ntoo ña. Iō ñá ne, ka'ni ña'a san ña. Iō ñá ne, kada xení ña'a san ni ña.” Kuan o ka'an ña. ⁵⁰ Dukuān é vevii ne, Xuva kō ne, ntákan ña kuenta ñá'a, ña ntoo vevii, kuenta iña níñi e éti un nti'í nti'í ña ka'án naa Xuva ko, ña é xi'í un tsi nté da iñi ntu'u ñúxivi sa. ⁵¹ É'ni ña ña ntáka'an naa Xuva ko nte ntúvi di'na da é'ni ña Abeé san un tsi da nte rkontúvi da é'ni ña Zacaria. É'ni ña ña má ūkún kán mé'ñū nú naa kan ni má vi'í e dōó kuíko san. Dukuān é kaka'an un tsí Xuva kō ne, ntákan ña kuenta iña ñá xi'í san nī ña é ntoo vevii.

⁵² Nta'ví ntu nto, mastrú lei!, tsi dōó kutu ni'í nto ntakāá xi'í mí ntákútú've ña'a san. Ntē ña ntakí'vi mii nto, ntē ña da vā'a nto é k'í'vi ña'a, ña é ntio i é kútú've i —ka'an Jesús.

⁵³ Dá kakā'an Jesúsú nuu i sá'ā ne, mastrú lei san nī ña fariseú san ne, dōó kudiin ñá ni ña. Eni ntu'u ña ntánakutsu'un ña ña é ña te da dií nuu i tsixe'e ña ña. ⁵⁴ Ini xu'ū ñá te neé nuū i é kúvi xnteé ixi ñá ña kuenta iña tú'ün é kaka'an ña.

12

Kanañ'e Jesuu kuénta iña ña é da mi rki xaa i kaka'an

¹ Dukuān ne, ñá tē nté kaa nté kaa ña'a náta'ká nuu ña. Uun ito tsi ntaédin nuu ta'an ña. Dā éni ntu'u Jesúsú kaka'an ñá ne, di'na tsi ña ntini'í ña kaka'an ñá ni ña:

—Kuenta tsí vii nto ni u'xen iā ña fariseu. Tsi dívi ña né, da rki xaa ña odo ntáka'an ña, ñá te kanñ nima ñá ntáka'an ña. ² Tsí ña túvī nee iña é koo xū'ú iña ko é ña nátidito; ntē ña tuví ne nuu i é ntē xoxo kiní i. ³ Dukuān ne, un nti'í nti'í e ntáka'an nto mí nēe san ne, kūtuni ñá'ā san mí kaxi'í nuu ntuve ngántii

san. Nēe é diin diin tsi ntáka'an nto dá kánti'ú xi'i ntó ne, uun ito tsi kachu'u ña, ka'an ña nté rki vi'i kan.

*Xoó ntu é ū'vi nti'xe ko
(Mt. 10:26-31)*

⁴ Ntō'o e dóo vá'a tiin ú ni ntō ne, kaka'án u ni ntō é ña ku u'ví nto xoo é ka'ní i kúñu kō. Tsí te kúvī ne, ña túvī nee é kuvi vii ka ñá ni kō. ⁵ Ntá tsi kaka'án u ni ntō xoo é dií ka u'ví nto. U'ví ntó ña é kúvi naki'i ntuví iña nto ne, da katé nuu ña nto dô'vi kan. Divi ñá é u'vi ntí'xe nto ña.

⁶ ¿Ñá ntu te kadíko ña ū'un láa san é ūvi kúdií diú'un san? Ntá tsi nté uun ti ña kakunáa ini Xúva ko tī. ⁷ Divi ntō né, un tsi nté idi dikí nto ntánté'vi kui kui uun. Dukuan ne, ñá ku u'ví nto. Tsí divi ntō ne, dií dií ka nuu á'vi nto é vata ntáa láa, kití é ña te da díi san.

*Xoo é nakíni i Jesuu núu ña'a
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí un nti'i ntō xoo é kanakiní i ko nuu ña'a san vevii ne, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, nakini u ña nuu ánje Xuva kō kidaá. ⁹ Ntá tsi xoo é kākuka'an nuu i é ká'án i iñá ko nuu ña'a san vevii ne, kuan kōo vii u ni ña nuu ánje Xuva kō kidaá.

¹⁰ 'Da xōó ka é ka'an ntée i ko, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi vevii ne, kuvi kada ka'nu iní Xuva ko ni ña. Ntá tsi xoo é ka'an káni i iña Espiritū Sántū ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ña.

¹¹ Tē kue'en ni'i ña nto vi'i mí nataká nuu ña Israeé ne, o ki'in ni'i ña nto ntá'a ña kaxntéku kú've sán ne, o ntá'a ña tsiñu na'nu i ne, ñá ku kadá kuení nto nté koo nantiko koō ntó, nee é ká'an nto. ¹² Tsí tē xee úra i é ká'an ntó ne, Espiritū Sántū sán nañé'é ña nto nté koo ka'an nto —ka'an Jesús.

Nee e dóo xii kaa iña ñá kuika

¹³ Uun ñá'a, ña nuu ta'an mé'ñū ña'a sán ne, kaka'an ñá ni Jesús:

—Mastru, ká'an nto ni ēní ko, na tā'xi na é kāduku ntée ú iña uvá nti —ka'an ña.

¹⁴ Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñá:

—¿Xoó ntu kaka'an i é kadá kú've u iña nto, é kē'nté dava ú iña nto? —ka'an ña.

¹⁵ Kidáa ne, kaka'an xtúku ña ni ñá'a san:

—Kuenta tsí vii nto tē ña kuné'ū iní nto é ió iña ta'an nto. Tsí ña te nee é ió iña ko é kade i é vā'á koo kuntuo o ñūxiví sa —ka'an Jesús.

¹⁶ Kidáa né, ntaa ña ni ña uun nuu i:

—Uun ñatíi, ña dóo kuikā né, dóo vá'a kúvī é tātá ña. ¹⁷ Kidáa né, dóo dé kuení ña, kaka'an ña: “¿Nee ntu vii ú ve? Tsí ña túvī ka mí'i natsoo va'á u é tātá ko”, ka'an ña.

¹⁸ Dá dé kuení ña, kaka'an ña: “É íni u neé vii ú ve. Nakíin ú a vi'i atá sán ne, dá xntítsí u uun é dií ka ka'nu ka. Ikan nātsu'un vá'a nti'i u é tātá ko ni un nti'i é ió iñá ko. ¹⁹ Kidáa ne, ká'an mií ú ni nīmá ko: Nima mí ko, divín ne, ñá tē nté kaa iña o é ntoo vá'a ve. Kutuvín da'nán ve. Ka'xín ne, ko'on; na nākunuu díní nima o.” Kuan kōo ka'an ña.

²⁰ Ntá tsi Xuva ko ne, kākaka'an ña: “¿Nté kuān nte túntun ntun! tsí niñú ve kuvín. Iña o é ntoo vá'a ne, ¿xōo ntú iña i kuvi?”, ka'an ña.

²¹ Dukuan o ntákuvi ña'a, ña e ntátsoo vá'a dokuika iña mii i, ntá tsi dóo nta'vi ñá nuu Xuva ko —ka'an Jesús.

*Kade Xuva ko kuēnta í'xá ña
(Mt. 6:25-34)*

²² Kaka'an Jesús ní ña ntini'i ñá:

—Sá'a ká'án u ni ntō: Ñá ku dē kuení nto nee é ká'xi nto; ntē ña ku de kuení nto nee é ku'un kutávi nto. ²³ Tsí ntuví iña kó ne, dií ka nuu á'vi é vāta kaa é ká'xi o. Dií ka nuu á'vi kúñu kō é vāta kaa dóo é ku'un o. ²⁴ Koto nto nté o de rkáka san: Ñá katá'xi ti é tātá, ntē ña katá'vi ti, ntē ña tuvi mí'i ntánatsoo vá'a ti iña tí di. Ntá tsi Xuva kō ne, kaxé'e ña é ká'xi ti. Ntō'ó ne, ¿ñá ntu te dií dií ka nuu á'vi nto é vāta ntáa láa san? ²⁵ Nté uun ña'a nto ña kuvi vii nto é kué'nu ka kúñu nto, nté un síin ka, kuān te dóo kadá kuení nto. ²⁶ Tē ña kuvi vii nto nte un síin sá'a ne, ¿nté kui ntádē kuení ntu nto tuku nuu i?

²⁷ 'Kóto nto nté o ntaé'nu láa san, é ntē ña ntáde tsiñu ne, ntē ña ntánakuido xu've. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí rei Salamuún ne, kuān te dóo va'a kue'en dóo ñá ne, ñá tē nté sa vá'a ito ña é vata ntáa láa san. ²⁸ Te Xuva ko kaxé'e ña e dóo vá'a ito ku'u é kaa má kú'ú kán vevii ne, tevāá ne, tutun kuvi ne, ¿ñá ntu te dií ka kue'e kuenta víi ña nto nēe é ku'un nto, ntō'o é ña ntákuinti'xe nto? ²⁹ Dukuan ne, ña ku nantí'i nto iní nto é ntuku ntō é ká'xi nto. ³⁰ Tsí ña'a, ña é ña iní Xúva kō né, dóo ntaítsu'un ña iña é un nti'i nuu i sá'a. Ntá tsi divi ntō né, ió uun Xuva ntō, ña é iní nee é ntátaan núu nto. ³¹ Ntukū nuu iní nto nēe e vá'a é vii nto é ntio Xuva ko ne, ní'i ntō é un nti'i nuu i sá'a.

Natsoo vá'a o é nuu á'vi iña ko e dukún kán
(Mt. 6:19-21)

³² NÁ ku u'vī ntó, a le'ntu mí ko. NÁ tē nté sa titín nto, ntá tsi Xuva kō ne, iō nā dodīni é tā'xi ña nto é vā'á iña ña. ³³ Nadiko ntō é iō iña nto ne, dá kuē'é nto ña ntátaan núu i san. Kuan kōo kavá'a nto itín nto é ña kakuátā é kuntōo vá'a iña ntó e dukún kan ntii dañu ntūvi. Tsi íkán ne, ña kakí'vi ña du'u, ntē ña kadúku tí iña ko. ³⁴ Mí'í ntōo é nuu á'vi iña ntó ne, íkan kuntōo nima ntó dī.

Kantio é kōo tú've ko

³⁵ 'Na kōo tú've nto du'nu nto ni ñū'u é nātuún nto. ³⁶ Vii nto vata tsī o dé ña ntáde tsiñu, ña ntantétu tó'o i, ñā é ñe'e mi tánta'a ña'a. Tē náxee ñá ne, kanake'xen ñā xi'í ne, ura tsí i nakaan. ³⁷ Nté kui dīni tó'ō ña ntáde tsiñu san e ntántito ña te naxéé ña. Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsí dīvi tsí tó'o ñā ne, nākuntēé ña donúu ñā ne, da ká'an ñā tsí na kuntōo ña ntáde tsiñu san nú mēsa ñā ne, mii to'o ñā tsu'un ko'o ña é kā'xi ña. ³⁸ Nté kui vá'a ña ntáde tsiñu san, tsí kuān te davá ñūú ne, o e ve'xi túvi ne, ntántito ña tē nēe tó'o ñā. ³⁹ Na kūtuni nto sá'ā. Tē dí ini tó'ō vi'í san neé ura ki'xi ñā du'ú san ne, koo tú've ña kuntétu ña. NÁ kuē'é ña itsi é kí'vi ña du'ú san má vi'í ñā é kí'í dú'u ña iña ña, ⁴⁰ Kuan dīvi ntó dí ne, na kōo tú've nto, tsí dā nēe inī nto ntuvi dá ña ntántétu nto xee ña vexkúvi ñatīi —ka'an Jéssuu.

Ña ntáde tsiñu vā'á nī ña ntáde tsiñu, ña é ña vā'á
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedrú ne, katsixe'e ñā:

—Tō'ó, ¿vá kantáa ntu nto nuu i sá'a é da mii tsi iña mii ntí ne, o iña un ntíí ntí ña'a san? —ka'an ña.

⁴² Kaka'an Tó'o kō:

—¿Xoó ntu é ña ntáde tsiñu odo nūu, ña é díí ka vā'a, ña é díí ka kade ntaa, ña é kākā'an tó'o i é kodo nūu ñā iña ñā ntoo nú vi'í ñā é kuē'é ña é kā'xi ña te xee úra í? ⁴³ ¡Nté kui vá'a ña ntáde tsiñu, ña kade ntaá san! Tē náxee tó'o ñā ne, é un ntí'í kade ntaa ñā vata o uvé tsiñu ña. ⁴⁴ Nuú é ntaā ntí'xe i é kākā'an u tsi tó'o ña ne, xtuví ñā ña é kuénta víi ña é un ntí'í é iō iña ña. ⁴⁵ Ntá tsi te ña ntáde tsiñu san kade kuení ña tsí kukuíí ka dá náxee tó'o ñā ne, kani ntu'u ña kadā xení ña ni ña ntáde tsiñu ni'í ña, te tíí, te ñadí'í ne, kani ntu'u ñā é kō'o ña, é kā'xi ña, é kada kí'vi ñā. ⁴⁶ Kidáā ne, da nēe inī tsí ña naxee tó'o ñā ntuvi dá ña kantétu ña, tsí

ñā ini ña neé ura naxéé ña. Kidáā ne, nakí'í ña tsiñu ñā ne, natee xío ña ña é kí'in ñā ni ñā'a, ña é ña ini de ntáa san.

⁴⁷ 'Ña ntáde tsiñu, ña é iní nēe e ntío tó'o i ntá tsi ña te iō tu've ña, ntē ña ni de ntáa ña é kākā'an tó'o ñā né, dōo naká'xi va'a tó'o ña ñā. ⁴⁸ Ntá tsi ña ntáde tsiñu, ña e ñā ini nee e ntío tó'o i ntá tsi idé ña nee iña e ñā ini ña ne, ní'í ñā é ntó'o ña dī, ntá tsi ña dōo nee. Tsí xoo é díí ka kue'e ní'í i ne, díí ka kue'e kantio é kue'é ña ña nguii san. Xoo é díí ka kue'e ntada ña kuénta ntá'a i ne, díí ka kue'e kantio é káda ntaa ña.

Kíi nteé xio ta'an ña'a san kuenta iña Jéssuu
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Vé'xí u e xnteé ñu'u ú ñuxiví sa. ¡Dōó ntio kó tē dí kai'xi vevíí! ⁵⁰ Iō úun nuu i e dōo nto'o kó rkontúvi ne, un vá'a tsi kantí'í iní ko un tsi da nte inú kava. ⁵¹ ¿Vá vē'xí ntu ú vata koo é kuntoo vá'a ña'a san ñuxiví sa, te kuiní nto? ¡Ña'a ní san! tsí ve'xí u é kii nteé xio ta'an ña'a san kuenta iña ko. ⁵² Tsí un tsi nte vevíí ne, kii nteé xio ta'an ña'a. U'un ñá'a san uun tsi vi'í ntoo ña. Uni ñá'a ña naa núu ña nī ña uvi ñá'a sán ne, ña uvi ña'a sán ne, naa núu ña nī ña uni ñá'a san. ⁵³ Uva i ne, naa núu ña ni i'xā ña. I'xá ña ne, naa núu ña ni uva ñā. Dī'í ñā ne, naa núu ña nī dióko ñā. Dióko ña ne, naa núu ña ni dī'í ñā. Nūntíí ña ne, naa núu ña nī énu ñā. Énú ña ne, naa núu ña nī ñuntíí ña —ka'an Jéssuu.

Nuu i nté koo kuvi ntuvi sa'a
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Kaka'an Jéssuu ní ña'a san:

—Tē ini nto tsí ñu'u vikó san xe'e i kán ne, ura tsi ntáka'an nto é kán davi. Kuan kōo kuvi ntí'xe. ⁵⁵ Dá kaínu tatsin xé'e i kán ne, ntáka'an nto é vē'xí ntuvi ka'ni. Kuan kōo kuvi ntí'xe. ⁵⁶ Nto'ó ne, da mii tsí rki xaa nto nteku é ntáka'an nto. Nto'ó e dōo ini nto é ká'an nto nté koo kúvi e dukún kan ni ñūxiví a ne, ¿nté kui ña ntáñe'e díki ntu nto núu i é kata'xi Xuva kō nté koo kuvi ntuvi é ntoo o vevíí?

Koón ntiin é ntūvá'an nī ña ntaínchu'vi o
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿Nté kui ña káde kú'ven míin nee é vā'a iña nto? ⁵⁸ Tē xoó ña'a kí'in ní'í ña o nta'a ña tsíñu i é tsí'í kuétsi i o ne, koón ntiin nātiin vā'an ni ña itsi kán vata koo é ña kí'in ní'í ña o nta'a ña tsíñu i san. Tsí tē ña tsiñu i san ntada ña o kuénta ntá'a sntadún san ne, xnuu kutu ña o viutun. ⁵⁹ Kaka'an u ni o

tsí ña ntiin viútun san un tsi da nte ntá'vin nti'in é kakan ña —ka'an Jesús ni ña.

13

Kantio é nadama o nima ko

¹ Ntuvi tsikán ne, iō ñá san ne, kué'en ñā mí tuví Jesuú ne, ntaa ña ni ñā tsí Pilatú san ne, ē'ní ña ña ñatīi, ña ñuú Galileá ne, da nádaká ña niñi ña ni niñi kití san é kuē'é ña doméni iña Xuva ko.

² Jesuú ne, kaka'an ña:

—¿Vá dií ka ntu iō kuetsí ña kuān o kúvi san é vata ntáa ña ñuú ña, te kuinī nto, é kuān o ntó'o ña? ³ Ka'án u tsí ña'a. Ntá tsi ðivi nto, tē ña nadáma nto nima ntó ne, un nti'i ntó kuví nto ði. ⁴ Un nti'i ña xe'un uni ñá'a san xi'i ñá da núu vi'i dūkun é nani Silūeé ne, ¿dií ka ntu iō kuetsí ña é vata ntáa ña é íntóo ñuú Jerusaleén, te kuinī nto?

⁵ Ka'án u tsí ña'a. Ntá tsi ðivi nto, tē ña nadáma nto nima ntó ne, kuví nti'i ntó ði —ka'an ña.

Kuenta iña utun é ña kakíi kití i

⁶ Kidáa ne, kantáa Jesuú núu i sá'a:

—Uun ñatīi ne, í'xi ña uun utun ígu ñu'u ña. Kué'en ña kúkoto ntódo ña te kākii kití ígū sán ne, nté uun ti ña kakii ti. ⁷ Kidáa ne, kaka'an ñá nī ña kade kuenta útun san: “Koto nto tsi é uni kuía é kaki'xi da tā'an u ne, nté uun ígu sán vata ní'i ko ti. Nakñin nto utun ti vata koo é ntūnīné ñu'u san, tsi é ntaā i é ntitsi”, ka'an ña. ⁸ Ntá tsi ña kade kuenta útun sán ne, kaka'an ña: “Na kūntitsi mií ka uun kuía, ni dukuan naxtívítá u nte'u nú ditsín i ne, dá tsōo ú cho'o é kuē'nu vá'a. ⁹ Te kīi kití i kidáa ne, vá'a o. Tē ña'a ne, dá nakñin nto”, ka'an ña. —Kuan o ntáa Jesuú nuu i sá'a.

Dā ntavá'a Jesuú úun ña ði'i, ña kúti'i

¹⁰ Uun ntuví dá iō dá'nā ne, kanañe'e Jesuú ñá'a san nú vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san. ¹¹ Ikān tuví uun ña ði'i, e xe'un uni kuía é nchokuví ña. Tsí uun é ña vá'a san dé ti'i ña. Ña ni kúvi ntuntāa ña nté un síin. ¹² Dā íni Jesuú ñá ne, kána ña ña, kaka'an ñá ni ña:

—É ntuvá'an kui'i o vé —ka'an Jesús ni ña.

¹³ Kidáa ne, xntee tá'an Jesuú ntá'a ña ñadī'i san. Ura tsí i ntuvá'a ña ne, dā éni ntu'u ña kākā'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. ¹⁴ Ntá tsi tó'o vi'i mí ntánataká nuu ña ne, dóo kúdiin ña tsí ntavá'a Jesuú ñá'a san ntuví dá iō dá'na ne, kaka'an ñá ni ñá'a san:

—Íñu ntuví iō é kada tsiñu o né, ðivi tsi ntūvi é kúvi ki'xi nto dá kuchō'o nto; ñá te ntūvi dá iō dá'na san ki'xi nto —ka'an ña.

¹⁵ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Ntō'ó ne, da mií rki xaa nto nteku e ntáka'an nto. ¿Ñā ntu ntánantuté nto duntiki nto ni búru nto é kī'in ti kiko'ó ti ntute ntuví dá iō dá'na san? ¹⁶ Tsí ña ðī'i sa'á ne, tatá vi'i Abraan ña, ntá tsi é kúvi xe'un uni kuía e nteé kimi ña kui'i sá'a é xē'é é ña vá'a san ña. ¿Vá ñā ntu kuví nakuitá u kui'i ña ntuví dá iō dá'na? —ka'an Jesús.

¹⁷ Dá ká'an Jesús sá'a ne, un nti'i ñā ntaínchu'vi ña kúka'an nuu ña é kuān ó kaka'an Jesús ni ña. Ntá tsi ña'a sán ne, dóo diní ña e dóo ka'nu nuu i é idé Jesús.

Kuenta iña tsíkñ kuli (Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—¿Nté o ntu mí kadē kú've Xuva kō? ¿Nee iñá ntu é kuví ntada dadīi o? ¹⁹ Vata kaa kudii uun tsíkñ kuli é kuetsi kuē'en e kaí'xi uun ñatīi má iña ñá kán ne, kēne un tsi da nte kúvi utun. Kuka'nu ne, un tsi nte láa, kití ntaíko, de vá'a ti taka tí nta'a i —ka'an ña.

Kuenta iña ú'xen iā (Mt. 13:33)

²⁰ Ntá tsi kaka'an Jesús ði:

—¿Nee iñá ntu ntada dadīi ú vata kaa mí kadē kú've Xuva kō? ²¹ Tsi mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun ti'nti ú'xen iā e kí'i uun ñadī'i san ne, dā nadaka ña u'xen san ni uni xkú've utsi trigu un tsi da nte náneñu vá'a ú'xen san —ka'an Jesús.

Xi'i mí ña ni'i (Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Jesuú ne, itā ntí'xin ña ñuú na'nu ni ñuú kuetsi, kanakuā'a ña ña'a san mí ita ntí'xin ña. ²³ Uun ña'a ñá ne, kēne ña, kaka'an ña:

—Mastru, ¿ñā titín ntu ña'a san, ña é kanakáku? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

Jesuú ne, kaka'an ña:

²⁴ —Koó ntii nto kúk'vi nto xi'i mí ña ni'i san. Tsí kaka'án u ni ntó tsí ña te da dií ña'a ncho ki'ví ña, ntá tsi ña ní'i ña é kī'ví ña. ²⁵ Dā nákadī Tó'o vi'i san xi'i ñá ne, ntō'o é ñu'u mií nto kí'i kán né, nake'xen ntō xi'i san, ká'an ntō: “Nakaán nto xi'i nto, na kī'ví nti”, koo ka'an nto. Ntá tsi ðivi ñā ne, ká'an ña: “Ntō'ó ne, ntē ñā íni u mí vē'xí nto”,

koo ka'an ña. ²⁶ Kidáa ne, kani ntu'u nto kā'an nto: "Ntí'í ne, ē'xí dadíí ntí ni ntō; xī'í dadíí ntí ni ntō dī. Tsí nakuā'a nto ña'a san itsi ñuú mii ntí", koo ka'an nto. ²⁷ Ntá tsi nantiko kōo ñá, ka'an ña: "É kāká'án u tsi ñá íni u nto. Kii nteé xio nto ko, tsí un ntí'í ntō ntáde nto é kīni kaa." Kuan kōo ka'an ña. ²⁸ Ikān ne, kueku nto ne, naka'xí ka'ñī nto nú'u nto tē íni nto Abraan ni Ísaa ni Jácoo, ni ūn ntí'í ntí'í ña ka'án naa Xuva ko tsí ntoo ña mí kadē kú'vé Xuva kō. Ntá tsi nto'ó ne, é ñu'u mii ntō kí'í kán. ²⁹ Xée ñā'a, ñá vē'xí dā mí'í ká diñi ñuxiví sa, kixkúntōo ña, ka'xí dadíí ña ni Xuva kō mí kadē kú'vé ña. ³⁰ Kini nto tsi kidáa ne, ío ña'a veví ne, dóo na'nu ña'a ña í'a ñuxiví sa, ntá tsi ña na'nu ñá'a ká ña nta'a Xuva kō. Ío ñá'a é ña te na'nu ñá'a ña í'a ne, ña'í ñā e dóo na'nu ña'a ña nta'a Xuva kō —ka'an Jesús.

Ēku nteé Jesuu ñuú Jerusaleen
(Mt. 23:37-39)

³¹ Ntuvi tsikán ne, xéé ña fariseu, kaká'an ña ni Jesús:

—Ntaka nto í'a, tsí Heródē sán ne, ncho ka'ní ña nto —ka'an ña.

³² Ntá tsi ña'í ñā ne, nantiko kōo ñá, kaka'an ña:

—Kue'en ntó ne, ka'an nto ni ñukuí tsikan tsí veví ni ūtén ne, nakuíta ká u é ña vā'ā san ne, ntavá'a ká u ña nchokuví san dī. Ídá ne, ntí'í tsiñu ko. ³³ Ntá tsi kantio é kī'ín ka'í'í itsi kán veví ni ūtén ni ídá dī. Tsí ña kúvī é kúvī ña ka'án naa Xuva ko tē ña te ñuú Jerusaleén kuví ña. Kuan kōo ka'an ntó ni nā —ka'an Jesús—.

³⁴ 'jDōo u'vi kakúvi ko kuenta iña nto, ña ñuú Jerusaleen! 'jTsi ntaé'ní nto ña e ntáka'an tú'un Xuva kō ne, ntáxé'e xuu nto ña é taxnuu Xuva ko kuēnta iña nto! 'jÑá tē nté kaa ki'ín itō ncho nataká nuu ú i'xá nto vatā ó de tsú'ūn san é kánataká nuu tī i'xá tī má ntí'xin tī, ntá tsi ña ni ntío nto! ³⁵ Koto ntō tsí xtuví mii Xuva ko vi'í nto ve. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi nté uun ito ká ña kīni ntó ko un tsi da nté tē xee ntúvi é ká'an nto: "jNté kui vā'a ō é vē'xí ña vé'xi kuenta iña Xuva ko!", koo ka'an nto —ka'an Jesús.

14

Dā ntavá'a Jesuu úun ñatī, ña é katsitu kuñu

¹ Uun ntuvi dá iō dá'na ne, kué'en Jesús, kúka'xí ña nú vi'í ña odo nūu iña ñá fariseu. Ntaíto xū'ú ña nguī san nté koo vií Jesús.

² Ikān tuví nuu Jesús úun ñatī, ñá katsitu kuñu. ³ Jesús ne, tsixe'e ñā mastrú leí san nī ña fariseú san, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá kúvi ntu ntavá'a ú ña nchokuví san ntuvi dá iō dá'na, ō ña kúvi ntu? —ka'an ña.

⁴ Ña'a sán ne, diin diin sá kantóo ña. Kidáa ne, kī'í Jesús ñá nchokuví san ne, dā ntavá'a ña ña, dā nátaxnūu ña ña é na nū'u ña. ⁵ Kaka'an ñá nī ña fariseú san:

—¿Vá iō ntú nto te í'xá nto o te dūntiki nto kó'xo nuu tī ini pusú kán ne, vá ña natavá ntu nto tī, kuān te ntuvi dá iō dá'na? —ka'an ña.

⁶ Ña ni kúvi nantiko kōo kue'en tsí ña é kāká'an Jesús ni ña.

Núu i ñña ña kakana ña mí kātánta'a ña'a

⁷ Dā íni Jesús tsí ña'a, ña xéé vi'í viko sán ne, ntánakaxnúu ña mí'í e dóo vā'ā o é kuntōo ña nú mesá san ne, kaka'an Jesús ni ña núu i sá'a:

⁸ —Tē xoó kakana i é kī'ín ntó viko mí kātánta'a ña'a sán ne, tē xee ntó ne, ñá kú xkutúvi ntó nte nuu i kan, tsí te kī'xi tuku ña'a, ña é dií ka ka'nu ña'a é ña'í ntó ne, ⁹ kidáa ne, xéé ña é kána ña nto ntuvi ntó ne, ká'an ña ni ntó: "Xio kudii kutuví nto, tsí ña sá'a ne, kutuví ñá í'a", koo ka'an ñá ni ntó. Kidáa ne, kuka'an nuu nto nakuntísi nto, kikutúvi nto un tsi nte ata i kan. ¹⁰ Ntá tsi tē xee nto mí kākana ña nto é kīka'xi nto ne, kúkutúvi nto un tsi nte ata i kan. Kidáa ne, tē xee ña e kána nto sán ne, ká'an ña: "Kuitā ntí'xin nto nte nuu i san", koo ka'an ña. Kidáa ne, kuiko ñu'u ña ntántoo nú mesá san nto. ¹¹ Tsí xoo é kadē ka'nu mii í kúñu í ne, tē kúvi ne, ní'í ña doka'an; ntá tsi xoo é dutsi i veví ne, rkontúví ne, dií ka kuka'nu ña'a ña —ka'an Jesús.

¹² Kaka'an xtúku ña ni ñatī, ña e kána ña:

—Dá káde vā'a nto é ká'xí ña'a nú vi'í nto kán ne, ña ku kána nto ña e dóo vā'a tiin ní'í ntó, nté ēní nto, nté ñavi'í nto, nté ñā kuika, ña ntoo etsin nú vi'í ntó. Tsí ña'í ñā né, kána ña nto dī é kíká'xi nto nú vi'í ña kán né, kuan kōo ntúdadíí ña ni ntó. ¹³ Ntá tsi da ntáde nto viko ne, kana nto ña ntā'ví san, nī ña e dúkuan ntā'ví da káku, nī ña natíin í san, ni ña kuāá san dī. ¹⁴ Kidáa ne, dōo diní nto. Tsí ña'í ñā ne, ña kúvi ntúdadíí ña ni ntó. Ntá tsi ña'í ntó ne, ní'í nto é vā'á iña nto ntuvi te ntóto ña'a, ña é íde é vā'á ñuxiví sa —ka'an Jesús.

Núu i ñña viko ká'nu é ēdé uun ññatī
(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Dā téku ñña sá'ā ne, uun ñña é tuví nu mesa kán ne, kaka'an ñña ni Jēsuu:

—ññtē kui vá'a o xoo e kae'xí dadññ i mí kadē kú'vé Xuva kō! —ka'an ñña.

¹⁶ Kaka'an Jēsuu ni ñña:

—Uun ññatī ne, dōó ka'nu viko idé ñña. Ññā tē nté kaa ñña'a san kána ñña é kíká'xi ñña. ¹⁷ Dā xeé ura i é ká'xí ñña ne, taxnūu ñña ñña kade tsiññu iña ñña é kükoto ñña ñña'a san: “Kue'ēñ ntó ve, tsi é iō tu'vé ntí'i”, ka'an ñña. ¹⁸ Ntá tsi un ntññ ñña ne, éni ntu'u ñña ntáka'an ñña nté kui ñña ni kuvi kñ'ín ñña. Ñña é kuvi ūun sán ne, kaka'an ñña: “Ññu'u da ve ññí ú ne, kantio é kñ'ín u kikoto ntódo u. Vií nto da xē'e, kada ka'nú ini nto nī ko tsi ñña kúvi kñ'ín ú ve”, ka'an ñña. ¹⁹ Tuku ñña'a ne, kaka'an ñña: “Dā ve ññí ú u'un ná'a dñntiki ne, kantio é kikoto ntée ú ti tē va'á ti. Vií nto da xē'e, kada ka'nú ini nto nī ko”, ka'an ñña. ²⁰ Ñña uun ká xtuku sán ne, kaka'an ñña: “Xu'ú ne, dā ve kúvi tánta'a ú ne, dukuān ne, ñña kúvi kñ'ín u”, ka'an ñña. ²¹ Dā náxee ñña táxnūu ñña ne, kantaa ntí'i ñña nī tó'lo ñña nee iña é káka'an ñña mí ññe'le ñña. Kidáā né, kñdiin tó'lo ñña ne, kaka'an ñña nī ñña kade tsiññu iña ñña: “Kuē'en náne'en nú ā'ví kan ni itsi ka'nu kán, ni da kanññ má ññū san, dá kuntēkan ñña nta'ví san, kixni'in ñña i'a, ni ñña dúkuan ntā'ví da káku, ni ñña kuāá san, ni ñña natññ sán dñ”, ka'an ñña. ²² Dā ku e ví'i ne, náxee ñña táxnūu ñña, kaka'an ñña nī tó'lo ñña: “É de ntáa u é káka'an nto, ntá tsi dōo kaniné ka”, ka'an ñña. ²³ Kidáā ne, kaka'an tó'lo ñña ni ñña: “Kuē'en ítsi na'nu kan ne, kuē'én un tsi nte nu ráxa kán, ká'an ni da xōó ka ñña'a, kuétsī é viññ ñña na kñ'xi ñña vata koo é na tsñtu ñña ma ví'i ko. ²⁴ Tsi kaka'án u ni ntō tsi nté uun ñña'a, ñña kana dí'na ú ne, ñña nī'i kuē'en tsi ñña é ká'xí ñña”, ka'an tó'lo ñña —ka'an Jēsuu.

Nuu i é ntññ tñ'un é kuntññin ó Cristu
(Mt. 10:37-38)

²⁵ Ñña tē nté kaa ñña'a ntántññin ñña Jēsuu. Jesuú ne, xkokōo ñña ata ñña, kaka'an ñña ni ñña'a san:

²⁶ —Tē xoó ñña'a ki'xi ñña é ncho kuntññin ñña ko ne, ñña kúvi vií ñña tē ñña díi ka kue'e ntío ñña ko é vata kaa ntío ñña uva ñña ni dí'i ñña, ni ññadi'i ñña ni i'xá ñña, ni enī ñña ni tñ'an ñña, nī kññu mii ñña dñ. ²⁷ Tsi ñña kúvi vií ñña tē ñña ntío ñña nākunáa ñña kññu ñña é kuntññin ñña ko. ²⁸ Te iō ntó ne, ntio nto é xntitsī ntó ví'i ka'nu ne, çvá ñña ntu te di'na kutuví nto

kadā kuení nto nté kaa nantí'i nto, te xēe tá'an ntu diu'un nto é kuvi kuntññi? ²⁹ Tē ñña ne, xtuví ntó etí vi'i sán ne, é ntaā i kutuví dava. Un ntññ ñña ñña kainí ne, kani ntu'u ñña ka'an kñni ñña iña nto: ³⁰ “Ññatī sa'á ne, eni ntu'u ñña kade vá'a ñña vi'i ñña ne, ntē ñña ni kuvi vií ñña nantí'i ñña”, koo ka'an ñña. ³¹ Ō te uun reí san ncho víi ñña du'xen ni tñku reí ne, çvá ñña ntu te di'na kutuví ñña kadā kuení ñña te xēe tá'an u'xi míil sntadun ñña é kōó ntññ ñña vií ñña du'xen ni tñku rei, ñña iō ōko míil sntadun i? ³² Tē ini ñña tsi ñña kuvi vií ñña ne, taxnūu ñña tú'ññ nta'a tuku reí san dá tuví ika ká ñña é kákan ñña e nté koo kuntōo vá'a ñña ni ñña. ³³ Dukuān né, te xōó ñña'a, ñña é ñña xtuví mii i ññ ntí'i iña í ne, ñña kúvi kuntññin ñña ko —ka'an Jēsuu.

Dā ñña véñññ ka ñññ san
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Kaka'an xtúku Jēsuu nuu i sá'a dñ:

—Ñññ sán ne, dōo va'a. Ntá tsi tē kúnaa díko i ne, çnté ntu koo ntuveñññ ka xtúku? ³⁵ Ñña vadá mi kainuu á'vi ká i; da miñ sa é nakuñta o. Xoo é kátekú i ne, na kñni i —ka'an Jēsuu ni ñña'a san.

15

Kuenta iña á le'ntu, kiti kúnaa
(Mt. 18:10-14)

¹ Un ntññ ñña ntaído diu'un xōo iña ññuú Roma ni tñku ñña'a, ñña é iō kuetsí i ne, xée ētsin ñña mí tuví Jēsuu é kñni ñña é káka'an ñña. ² Dukuān ne, ñña fariseú san nī mastrú leí san ne, ntáka'an kñni ñña iña Jēsuu, kaká'an ñña:

—Ññatī sa'á ne, ntaíka dadññ ñña nī ñña é iō kuetsí i ne, ntaé'xí dadññ ñña ni ñña dñ —ka'an ñña.

³ Kidáā ne, kantaa Jēsuu kuénta iña i sá'a:

⁴ —çXoó ñña'a ntu nto, te iō uun sientu lé'ntu ntó, tē kunaá ti uun ti ne, ñña ntu te tsoo míi nto kiti kñmi díko xe'un kñmi san, dá kñ'ín nto, kñnantúku nto kñti kúnaá san da nte ko é nani'i nto ti? ⁵ Tē nani'i ntó ti ne, nakuntéku dokó nto ti ne, dōo dñni nto dñ. ⁶ Tē náxee nto nú vi'i nto kán ne, kana nto ñña vá'a tiññ ni'i nto nī ñña nú vi'i ntō ne, ká'an ntō: “Na nākunuu dñni nima ntó nī ko, tsi e nani'i ko á le'ntú ko, kiti kúnaa”, koo ka'an nto. ⁷ Dukuān ne, ká'án ú ni ntō tsi díi ka iō dodñni e dukún kán te uun ñña'a, ñña iō kuetsí i, natívi ini ñña kuétsi ñña, é vata kaa ñña kñmi díko xe'un kñmi ñña'a san, ñña é vñ'a, ñña é ñña tuví kuétsi i nuu Xuva ko —ka'an Jēsuu—.

Kuenta iña ñádĩ'i, ña nání'í diu'un i

⁸ Uun ñadĩ'í ne, ió u'xi diu'un kui'xín iña ña. Tē kúnaa úun ne, ¿vá ñā ntu natúun ña ñu'u ña ne, dá ne'xín ñá da kanĩ má vi'i ña kán? Kukuĩ kudu'va tsi nantuku ñā da nte ko é nani'í ña. ⁹ Tē nání'í ñā ne, nataká nuu nti'i ña ni ñadĩ'í, ña vá'a tiin ni'i ña, nī ña ntoo etsin nú vi'i ña kán, ká'an ñā: “Nā nakunuu dīni nima ntó nī kó, tsi é nání'í ko diu'un ko e kúnaa”, koo ka'an ña. ¹⁰ Kaka'án u ni ntō tsí dukuān dīni ánje Xuva ko kuēnta iña ñá iō kuetsí i tē nātivi iní ña kuetsí ñā — ka'an Jéssuu.

Kuenta iña í'xa é kūkaka ntava túku ñuu

¹¹ Kaka'an Jéssuú san di:

—Uun ñatĩ'í ne, ió uvi i'xá ña. ¹² Na dutsī sán ne, kaka'an ná ni uva nā: “Ūvá, ta'xi nto iña nto é kāduku ntée u”, ka'an na. Kidáa ne, ē'nté dava ña é tātá ña é duku ntée na. ¹³ Ntē vata kutítin ntuvi ne, i'xá ña, na dutsī sán ne, nātsu'un vá'a nti'i na iña ná ne, dá kuē'en ná tuku ñuú mí doto tsi nánti'i lúku na diu'un na. Ide na un nti'í ntī núu i é kīni kaa vata ka'án iní mí nā. ¹⁴ Ntá tsi dā ntí'í kuē'en diu'un ná ne, xée ntūvi da dóo kutama da kanĩ ñūu tsíkán ne, iñi ntú'ū kúnaa nteē na é kā'xí na. ¹⁵ Kidáa ne, kuē'en nā, kuntúku na tsiñu ni uun ñatĩ, ña ñuú tsíkán ne, taxnūu ña ná rantsu ña é kī'in na, kikuenta víi na kutsin ña. ¹⁶ Ntío na é kā'xí na é kae'xí kutsín san da nte ko é nta'a na ne, ntá tsi xoxo ni xé'e ī é kā'xí na. ¹⁷ Kidáa né, dē kuení mii na, kaka'an na: “¿Nté ntu kaa dií ña ntáde tsiñu iō ñá nú vi'i uvā kó kán é iō é ntaé'xí ña ne, ntē dúkuan kántóo ka. Xu'ú ne, kaxi'í u doko i'a! ¹⁸ Á te nū'ú u mí tuví uvā kó kán ne, ká'an ú ni ñā: Ūva, é ntuku kuetsí u ni Xuva ko, ni divi ntō di. ¹⁹ Ña nuu á'vi ká u é ká'án ka nto é i'xá ntó ko. Vi'i a vé ne, vii nto nī kó vatā ó de nto nī ña ntáde tsiñu iña nto. Kuan kōo ká'án ú ni ñā”, ka'an na. ²⁰ Kidáa ne, nákunūu itsi na, kunú'u na mí tuví uva nā.

Ikā ká ve'xí na, iní uva na nā né, ntuntā'ví iní ña na. Koó da kaxkainu uva nā kúnakuētú itsi ña na ne, nánume ña na, da é'xi ña xu'u na. ²¹ Kidáa ne, kaka'an ná ni uva nā: “Ūva, é kō'xo nteé u nuu Xuva ko, ni divi ntō di. Ñá tē nee nuu á'vi ká ko é ká'án nto é i'xá nto ko”, ka'an na. ²² Ntá tsi uva nā ne, kaka'an ñá ni ña ntáde tsiñu iña ña: “Nantukū náne'e nto du'nu é dií ka va'a dá nākunūu i'xá ko. Naxnūu nto di'í ntá'a i di. Na nāki'í nti'xen vá'ā sán di. ²³ Kūkueká

nto duntiki, kiti dií ka de'én ne, dá ka'nī ntó ti dá kā'xi o ti é vīi o viko san. ²⁴ Tsi i'xá ko sá ne, e xí'i, kuíni ko, ntá tsi e ntóto xtuku. É kúnaa i'xá ko, kuíni ko, ntá tsi é nani'í ko i ve”, ka'an ña. Kidáa ne, eni ntu'u ñā idé ña viko san.

²⁵ Ntá tsi i'xá ña, na kuvi atā sán ne, nuu na má tsīñu na. Dā náxee étsin na nú vi'i na kán né, tēkú na e dóo kaeku strumentú ne, ntaíte'e ña'a sán di. ²⁶ Kidáa né, kána na uun ña kade tsiñu sán ne, tsixe'e nā: “¿Neé ntu kakuvi i'a?”, ka'an na. ²⁷ Ña kade tsiñu sán ne, kaka'an ñá ni nā: “É náxee ení o. Uva ō ne, táxnūu ña é kūví uun duntiki, kiti dóo de'én san, tsi vá'a tsi ō náxee na”, ka'an ña. ²⁸ Kidáa ne, kūdiín ení na, na kuvi atā sán ne, ntē ña ni ntio na nti'vi na má vi'i na kán. ²⁹ Kaka'an ná ni uva nā: “Dīvi ntō ne, ini nto tsi éma tsi kaxntií ú nto, é ntē ña kadé do'ō ú ni ntō nté uun ito ne. Ntá tsi ntē ña kata'xí nto nté uun kudii a ndi'ú san é vīi u viko ko nī na vá'a tiin ni'í u. ³⁰ Ntá tsi vevii ne, náxee i'xá nto na sá'á, na é dotō tsí nanti'í diu'un nto ni ñadĩ'í kinī ntáa sán ne, kae'ní ka nto duntiki, kiti dóo de'én san”, ka'an ení na, na kuvi atā san. ³¹ Kidáa ne, kaka'an úva na ni nā: “I'xá mii kó, xo'ōn né, nā kue'en tsí ntuvi tuvín nī kó. Un nti'í é iō iñá ko ne, iña ō di. ³² Ntá tsi vevii ne, e vá'a ō é vīi o víko, tsi é nakūnuu dīni nimá ko, tsí na ení o ne, e xí'i na, kuíni ko, ntá tsi kantító na. É kúnáa na, kuíni ko, ntá tsi é nani'í ko ná ve”, ka'an úva na ni nā —ka'an Jéssuu.

16

Kuenta iña ñá nteé nta'a i tsiñu, ña é dotō tsí nanti'í diu'un tó'o ī

¹ Jéssuú ne, kantaa ña ni ña ntini'í ña nuu i sá'a di:

—Uun ñatĩ'í kuika ne, xío uun ñā'a, ña intée nta'a i tsiñu ña. Ntáka'an ñā'a san tsí ña sá'á ne, dotō tsí kananti'í ña diu'un tó'o ñā. ² Kidáa ne, kána tó'o ña ñā, kaka'an ñá ni ñā: “¿Neé ntu nuu i sá'a é kaka'an ñā'a san iña o? Ntadan kó kuenta tsiñu o ve, tsí ña kunteé nta'a ká o tsiñu ko”, ka'an ña. ³ Kidáa ne, dóo dé kueni ña nteé nta'a i tsiñu san: “¿Nté ntu koo vii u ve? Tsi tó'o kó ne, naki'í ña tsiñu ko. Ña túvi nti' ko é kikutú u ne, kakuka'an nuú ko é kākán u doméní di. ⁴ É iní u nté koo vii u ve, vata koo é naki'í ña'a sán ko nú vi'i ña kán dá ña tuví ka tsiñu ko”, ka'an ña. ⁵ Kidáa né, kána ña ña kui uun kui uun ña, ña é tanūu diu'un tó'o ñā.

Tsixe'e ñā ñā xee dí'na san: “¿Ntē ntú kaa tanūu nto iña tó'ō ko?”, ka'an ñā. ⁶ Nantíko koō ñā, kaka'an ñā: “Tanūu ú uun sientu varii ásete”, ka'an ñā. Kidáā ne, kaka'án ñā nteé nta'a i tsiñu san: “Ū'un kuenta o. Kantí'i sá kutūvin, dá xntēén na'an uvi díko u'xi várii tsi”, ka'an ñā. ⁷ Kidáā né, tsixe'e xtuku ñá tukú ñā'a san: “¿Ntē ntú kaa tanūu nto?”, ka'an ñā. Divi ñā ne, kaka'an ñā: “Uun sientu etún trigu”, ka'an ñā. Kidáā ne, kaka'an ñā: “Ū'un kuenta o. Kimi díko tsi xntēén na'an ve”, ka'an ñā. ⁸ Tō'ó ñā ne, iní ñā tsi ñā nteé nta'a i tsiñu, ñā e dóo kīni kaa sán ne, dōo ntíto ñā nté koo vii ñā. Tsí ñā ntáduku ntée ñuxiví sa ne, díi ka ntíto ntáde ñā ni tā'an ñā é vāta kaa ñā'a, ñā ntáduku ntée Xuva kō.

⁹ Xu'ú ne, kaka'án u ni ntō é na kada tsiñu ni'i ntō diu'un nto é iō ñuxiví sa vata koo é na nī'i nto ñā'a, ñā vá'a tiin ni'i ntō, vata koo é, tē ntí'i diu'un ntó ne, koo xoo é nākuído i nto mí kuntōo nto ntii dañu ntūvi.

¹⁰ Uun ñā'a, ñā é kade ntaa núu i é dutsí né, kuan kōo kada ntaa ñā nuu i e dóo ka'nu di. Ñā'a, ñā é ñā kada ntáa nuu i é dutsí ne, ntē ñā kada ntáa ñā nuu i é ka'nu di. ¹¹ Ntá tsi tē ñā ini de ntáa nto nī diu'un é iō ñuxiví sa ne, ¿xoo ntu é ntáda i kuenta ntá'a nto nuu i é vā'a ntí'xe? ¹² Tē ñā ini de ntáa nto nī nuu i iña túku ñā'a ne, ¿xoo ntu ta'xi i é kūvi iña mii nto?

¹³ Nté uun ñā'a, ñā kade tsiñu ne, ñā kúvi é koo uvi tó'ō ñā é uun ito tsi. Tsí kada xení ñā nī ñā uun ñā'a sán ne, ñā uun ñā'a ká san ne, kuinima ñá ñā. O ñā uun ñā'a sán ne, kuiní'i ñā ñā ne, ñā é uun ká san ne, ñá vii ñá ñā kuenta. Ñā kúvi vii o tsiñu Xuva ko tē dóo kakuinima kó diu'un san —ka'an Jesús.

¹⁴ Ñā fariseú san ne, dóo kuinima ñá diu'un. Dukuān né, eni ntu'u ñā ntáka'an kīni ñā iña Jesús. ¹⁵ Ntá tsi kaka'an Jesús ni ñā:

—Divi ntō ne, ntáde nto e dóo va'á nto nuu ñā'á san, ntá tsi Xuva kō ne, ini ñā nte ntáa nima nto. Tsí nuu i e ntáde ka'nu ñā'a sán ne, ñá ntōo kue'en tsí Xuva kō.

Lei Muísee

¹⁶ Lei é xntēé na'a Muísee ni tú'ūn é ka'an ñá ka'án naa Xuva ko ne, idiá'vi un tsi nte ntúvi da íka Juaan. Ntá tsi nte ntúvi tsikán ne, e ntáka'an ntódo ñā'a san tú'ūn va'á san iña i mí kadē kú'vé Xuva kō ne, un ntíi ntíi ñā'a san ntáxio ntii ñā é kī'ví ñā.

¹⁷ Ntá tsi díi ka ñā ntii tu'un é ntí'i e dukún kan nī ñuxiví a é nadāma uun kudii letra iña leí san.

Kuenta iña ñā'a, ñā ntánatsoo mii ta'an (Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Te uun ñatíi kanaxtuví mii ñā ñadi'í ñā ne, tē tánta'a ñā ni tuku ñadi'í san ne, kade ñā é ko'xo nteé ñā nuu Xuva ko. Xoo é kátánta'a i ni tuku ñadi'í, ñā e náxtimii xī í ne, kade ñā é kākó'xo nteé ñā nuu Xuva kó di.

Uun ñā'a ñā kuika ni Lázaru

¹⁹ Uun ñatíi kuika ne, dōo va'á du'nu ñā. Da mii ku'e'en tsí viko kade ñā utén utén; dóo ka'nu kade ñā. ²⁰ Ikān tuví uun ñatíi, ñā e dóo ntá'ví, ñā é naní Lázaru. Dóo kate'u kúñu ñā. Tuví nteé ñā etí xi'i ñá kuiká san. ²¹ Vevíi tsi ká'xi ñā é kākó'xo má mēsa ñá kuiká san. Un tsi nte tīnā sán ne, kaxée etsin ti é ncho nauvi ti mí katē'ú san. ²² Uun ntuvi ne, xí'i á ñā ntá'ví san. Kue'en ní'i ánje san ñā é kutuví ñá ni Ábraan, mí ntoo ñā xi'i, ñā e ntántikin Xúva kō, mí dóo vá'a o. Xí'i ñā kuiká san dí ne, kántū'xí ñā di.

²³ Dā dóo kanto'o ñā kuiká san dô'vi kán ne, ntāni'i ñā nuu ñá, iní ñā Abraán san e dóo ikā ntáñi ñā nī Lázaru san. ²⁴ Kidáā ne, kāna ñā kuiká san ñā, kaka'an ñā: “Uvatā kó Abraan, na ntuntá'ví ini nto ko. Taxnúu nto Lázaru san vata koo é na natsii ñā rkinta'a ñā ntuté san ne, dá kī'xi kudii ñā nantikó ñā xaa ko, tsí ñā te nté kaa kanto'o ko í'a mí ka'xi san”, ka'an ñā. ²⁵ Ntá tsi kaka'an Ábraán san ni ñā: “I'xá ko, na naka'án o tsí divín né, dōo vá'a o kue'én o ntúvi di'na. Ntá tsi Lázaru sán ne, dōo ntó'o ñā di'na. Vevíi ne, e ní'i ñā é vā'á i'a ne, divín ne, kantó'o o.

²⁶ Uun ká tuku nuu í di: Ío uun xi'nti kunu mé'ñū ntí ni ntō. Dukuān né, tē xoo ñā'a ntoo ñā i'a é ncho kī'in ñā íkān ne, ñā kúvi kī'in ñā. Nté ñā ntoo íkān ne, ñā kúvi kī'xi ñā i'a di”, ka'an ñā.

²⁷ Kidáā ne, kaka'an á ñā kuiká san: “Vii nto da xe'e, úvā kó Abraan, taxnúu nto Lázaru san nú vi'i uvā kó kán ²⁸ vata koo é na ká'an ñá ni ení ko, ñā u'un ñā'a ká san, vata koo é ñā ku kī'xi ñā i'a mí dóo kanto'o ko”, ka'an ñā. ²⁹ Ntá tsi kaka'an Ábraan: “Divi ñā ne, ntoo ni'i ñā tú'ūn e xntée na'a Muísee ni ñā ka'án naa Xuva ko san é nakuā'a ñā. Na vii ñá kuenta sá'á”, ka'an ñā. ³⁰ Kidáā ne, nantíko kōo ñá kuiká san, kaka'an ñā: “Kuvi ní, uvā kó Abraan, ntá tsi tē dí ntoto uun ñā'a ñā xi'í san ne,

dā kíkoto ñá ña ne, á te natívi iní ña kuétsi ñá”, ka'an ña. ³¹ Ntá tsi Abraán san ne, kaka'an ña: “Tē ña ntáde ña kuenta tú'ün é káka'an Muísee ni ña ka'án naa Xuva ko ne, nté dukuān ña kuintí'xe ña, kuān te ntoto ña xi'í san”, ka'an Ábraán san —ka'an Jésuú san ni ñá'a san.

17

E dóo xii kaa é ntava nuu o nūu i é kīni kaa (Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Kaka'an Jéssuu ni ña ntiní'i ñá:

—Nii kuē'en tsí ntuví ió nuu i é ntava nuu ó é kīni kaa san. Ntá tsi te xōo ñá'a kaxé'e ña itsi é víi ta'an ña é kīni kaa sán ne, jntā'vi ide ña! ² Tē xoó ña'a kade ña é ntava nuu uun á i'xá san nuu i é kīni kaa sán ne, dií ka vá'á ó tē dí ni nakuíta núu ña ña nú ntute ñu'u kán, kunū'ní nuu dukun ña xuu xódó san.

³ Kuenta tsí víi nto.

Te nēe nuu i káde ta'an nto ne, kada tíi nto ni ña vata koo é ña kuan koo víi ña. Te nātívi iní ña ne, kada ka'nu iní nto ni ña. ⁴ Te kadē xení ña ni ntō né, kuān té u'xe íto é uun ntuví ne, te ntiko koó ñá u'xe íto é ká'an ñá ni ntō tsí ña vá'a o dé ña ni ntō ne, kada ka'nu iní nto ni ña —ka'an Jéssuu.

É kūvi víi o da nēé ka nuu i e dóo ka'nu, te kakūinti'xe kō

⁵ Ña ntiní'i ñá sán ne, ntáka'an ñá ní Tó'o kō:

—Tā'xi ká nto e dií dií ka kuintí'xe ntí —ka'an ña.

⁶ Kidáā ne, kaka'an Xúva kō:

—Tē dí kuintí'xe nto ne, kuān té un síin vata kaa uun a tsíkin kulí sa ne, kuvi ka'an ntó ni utun sá'a: “Nenen i'a ne, da nākuntú'xin xion má ntute ñu'u kán”, koo ka'an nto. Utun sán ne, kuintí'xe i é káka'an nto.

Kuenta iña ña ntáde tsiñu

⁷ Te ió nto é ió ña kade tsiñu iña nto, ña é kaixkutu ñu'u nto ó kade ña kuenta kíti nto ne, tē náxee ña nú vi'i nto kán ne, ¿vá káka'an ntú nto: “Kuítā ntí'xin, kutūvin nú mesá san”? ⁸ Ñá'á, tsí kaka'an nto: “Kadan va'án é ká'xi u kuenta kuáa ne, kuntēen donúu o, tsu'un kó'ón é ká'xi u. Tē kúvi é'xi ú, kúvi xí'i ú ne, dá kidáa kutūvín, ka'xín di”, xkoó ka'an nto. ⁹ ¿Vá kánakué'e ntu nto sintiá'vi ntá'a ña kade tsiñu iña nto é kade ntaa ñá tsiñu e teé tsiñu nto ña? ¹⁰ Dukuān né, te dívi ntō dé ntaa ntí'i nto é ntio Xuva ko ne, kantio é ká'án ka nto: “Ntí'i ne, ñá tē

ñá kade tsiñu é kaidiá'vi ntí, tsí kūdii idé ntí nuu i é káka'an nto”, koo ka'an nto —ka'an Jéssuu.

Dā ntavá'a Jesuu u'xi ñá'a ña nako'xo kúñu í

¹¹ Dā kue'en Jéssuu ñuú Jerusaleén ne, itā ntí'xin ña ñuú Samaria ni Gálilea. ¹² Dā xee ña uun ñuú lú'ntí ne, vé'xi ú'xi ñá'a ña ntánchokuvi e ntánako'xo kúñu ñá, ntá tsi kantáñi iká ñá ne, ¹³ un tsi ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—Jesuu, Mastrú, na ntuntá'ví ini kudii ntó ntí! —ka'an ña.

¹⁴ Dā iní Jesuu ñá ne, kaka'an ña:

—Kue'ēn ntó, kúnañé'e nto kúñu nto dūtú san —ka'an ña.

Da nii tsi kuē'en ñá ne, ntuvá'a ña.

¹⁵ Kidáā ne, uun ña ne, iní ña é ntuvá'a ña. Ntiko koó ñá ne, nīi kué'en iní ña kaka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. ¹⁶ Nákunchiti ntāa ña nuu Jéssuu. Un tsi nte ñu'u kán nakuntéi ña é nakué'e ña sintiá'vi nta'a ña. Ntí sa'á ne, ña ñuú Samaria ña. ¹⁷ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu:

—¿Ñá ntu te un ntí'i nto é u'xi ñá'a nto e ntuvá'a nto kui'i nto? ¿Mí'i ntu kuē'en ña iin ñá'a ká san? ¹⁸ ¿Da mii xntu ñá vé'xi tuku ñuú san e ntíko koó ña é káka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō? —ka'an Jéssuu.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ñátí san:

—Nakuntítsin, dā kunú'un nú vi'i o kan vé, tsi é ntuvá'an, tsi kuínti'xe ó —ka'an ña.

Nté koo kixkadā kú've Xuva kō (Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Ña fariseú san ne, ntátsixe'e ñá amá kixkadā kú've Xuva kō. Nantíko kōo Jéssuu, kaká'an ña:

—Ñá díto te kini o núu ko mí kadē kú've Xuva kō. ²¹ Ña kúvi ká'an o te i'a túvi, o te ikán tuvi, tsi é ñu'u ta'án o í —ka'an ña.

²² Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntiní'i ñá:

—Xee ntúvi é ntio nto kini nto kuān te uun ntúvi tsi vata kaa ntuví dá tuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, ntá tsi ña kiní ka ntó ko. ²³ Ió ñá'a sán ne, ká'an ñá: “I'a tuví ña”, o “Ikán tuví ña”, koo ka'an ña; ntá tsi ña ku kuintí'xe nto ña; ñá ku ñe'ē nto é kuntíkin ntó ña. ²⁴ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, tē xee ntúvi é nainú u ne, xi'í nuu da kanií dū'va e dukún kán. ²⁵ Ntá tsi dí'na ne, dōo nto'o nto ne, kadā xení ña'a san ni nto, ña ntántoo ntuví tsikan. ²⁶ Vata ó kúvi ntuví da íka Noeé san ne, kuan kōo kuvi dí ntuví

dá nainú u ñuxiví a. ²⁷ Ntáxi'i ntaé'xi ña'a san, ntánatánta'a ta'an ña di, un tsi da nte ntúvī é kúkí'vi Noeé san arká san. Dā nēe inī ñá da nakuntéku ntute sán ne, xi'i ún ntíí ntíí ña'a san. ²⁸ Kuan tsi ó kúvi ntuvi da íka Loó san di. Ña'a sán ne, ntáxi'i ntaé'xi ña, ntáñii ña dí ne, ntádiko ñā di. Ntáta'xi ña tatá ne, ntáxntañí ñá vi'i di. ²⁹ Ntá tsi ðivi tsi ntúvi da ntáka Loó san ñuú Sodoma ne, kó'xo ñū'u dú'xē nte e dukún kan, ni xūu é kai'xi vatā ó kakín daví san ne, uun ito tsi ntí'i ña'a sán xi'i ña. ³⁰ Kuan kōo kuvi dí tē xee ntúvi é kué'é Xuva ko kūtuni ñá'a san xoo ñá'a nti'xe u.

³¹ Ntuvi tsikán ne, tē xoó ña'a odo vídin ña rki vi'i ña kán ne, ñá ku ntí'vi ña iní vi'i ña kán é kñaki'í ña iña ña. Ña ñu'u má kū'u kán ne, ntē ña ku naxée ña nú vi'i ña kán di. ³² Naka'an nto ñadí'í Loo nté ó kúvi ña. ³³ Xoó ña'a é ntio ña é nakakū ñá ntuvi iña ñá ne, nakunaá ña. Ntá tsi xoo ñá'a é kanakunaá ña ntuvi iña ña kuenta iñá ko ne, nakáku ña.

³⁴ Sá'a kakā'án u ni ntō tsí niñu tsikan ne, ntoo uvi ñá'a san, é uun tsi nu ito ntákidi dádi ña. Uun ña ne, naki'i Xuva ko ñā ne, uun ña ne, kutuvī mii ña. ³⁵ Uvi ñá'a ñadí'í ntántiko ña. Uun ña ne, naki'i Xuva ko ñā; uun ña ne, kutuvī mii ña. ³⁶ Uvi ñá'a ñatíí ñu'u ña má kū'u kán ne, uun ña'a ñā né, naki'i Xuva ko ñā; uun ña'a ñā né, kutuvī mii ña —ka'an ña.

³⁷ Kidáa ne, ntátsixe'e ña Jēsuu:

—¿Mí'i ntú é kuān koo kuvi sá'a? —ka'an ña.

Nántiko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Mí ntōo kúñu tē'ú san ne, ikān ntaíko nūu skuilú san —ka'an ña.

18

Kuenta iña ñadí'í kií ni ña kaxntékú kú've

¹ Jesuú ne, kantaa ña uun nuu i é nañé'e ña é ká'an ntá'ví ó é ñi kué'en tsí ntuvi é ntē ña nativi iní kō. ² Kaka'an ña:

—Xío uun ña kaxntékú kú've san uun ñuu é ntē ña kaú'ví ñá Xuva kō né, ntē ña kaíko ñu'u ña ñā'a sán di. ³ ðivi tsi ñuú tsikán ne, tuví uun ñadí'í kií é ió du'xen iña ña. Kué'en ña nta'a ña kaxntékú kú've san, kukakan ña kuétsi kuénta iña ñá kanaa núu ni'i ñā. ⁴ Dā dóo kútítín ntuvi ne, ña ni íde ña kaxntékú kú've san ñá kuenta. Ntá tsi da rkontúví ne, dē kuení ña: “Ña kaú'ví ko Xuva ko, ntē ña kaíko ñū'ú u ña'a sán di, ⁵ ntá tsi ñadí'í kií, ña sá'a ne, dóo kanatekú du'xen ñá ko.

Nada'ān ú ña vata koo é ña ki'xí ka ña é natekū du'xén ka ñá ko”, ka'an ña.

⁶ Sá'ā é kaka'an ñá kaxntékú kú've, ña dóo kini kaa san. ⁷ Xuva kō ni, ¿vá ñā ntu te nadá'an ña xoo é nakaxnúu ña é kúvi iña ña, ña é kaikan ntá'a ña ntē ntúvi ntē níñu? ¿Vá vii ntú Xuva kō é kuntētu ña? ⁸ Ká'ān u tsí nada'an ña ñā é nte ña kukuíi. Ntá tsi te vē'xi u, xu'u é vēxkúvī ú ñatíí ne, ¿vá nānī'í ka ntú ko ña'a, ña e ntákuinti'xe i ñuxiví a? —ka'an Jēsuu.

Kuenta iña ñá fariseu ni ñá kaido diu'un xōo

⁹ Kantaa Jesuu úun ká xtuku nuu i iña ñá e dóo va'á, kuiní mii i, ña ntánantii ni'ni tuku ñā'a. Kaka'an ña:

¹⁰ —Uvi ñá'a ñatíí ne, kué'en ñā má ūkún kan, kūka'an ntá'ví ña. Uun ña ne, ña fariseu. Ña uun ña'a ká san ne, ña kaido diu'un xōo iña ñuú Roma. ¹¹ Ña fariseú san ne, ntitsí ña ne, du'vā ó kaka'an ntá'ví ña: “Xuvā kó, kanata'xi ú sintiá'vi nta'a nto tsí xu'ú ne, ñá te vāta ntāa ña nguíi san kaa u: é dū'ú ña, kini ntāa ña ne, iō kuetsí ña di; ntē ña te vāta kaa ña kaido diu'un xōo san kaa ú di. ¹² Xu'ú ne, úvi ito é uun vite kaitúvi ixú u. Kué'e kanatā'xi ú nta'a nto vata kaa é kñani'í ko”, ka'an ñá fariseú san. ¹³ Ntá tsi ña kaido diu'un xōo san ne, dōo íka kátuví ña; ntē ña ni ntaa ní'i ña dīki ña ni nuu ña e dukún kán. Da mii tsí e kaxé'e ña nta'a ña nima ñá, kaka'an ña: “¿Xuva ko, na ntūnta'ví ini nto ko, tsí xu'ú ne, dóo iō kuetsí ko!”, ka'an ña. ¹⁴ Kaka'án u ni ntō tsí ña kaido diu'un xōo san ne, é dé ka'nu iní Xuva ko ni ñā kuetsí ña, kúnū'ú ña vi'i ña. Ntá tsi ña fariseú san ne, ñá'ā. Tsí ña é kade ka'nu mii kúñu i né, dōo kakó'xo nteē ñá nta'a Xuva kō. Á ña ntā'ví san ne, ðivi ñā e dóo ka'nu ña'a ña nta'a Xuva kō —ka'an Jēsuu.

Dā náxnuu viko Jesuu á i'xá kuetsí (Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Kue'en ní'i ñā'a san i'xá ña mí tuví Jesuu vata ko é na tñin nta'a ña i. Ntá tsi dā ini ña ntini'i ña né, eni ntu'u ñā de tíi ña ni ña vexní'i i'xá i. ¹⁶ Kidáa ne, kána Jesuú ña, kaka'an ñá ni ñā:

—Kué'e nto ítsi é na ki'xi mii i'xá san nta'a ko. Ñá ku kadí nuu nto, tsi mí kadē kú've Xuva kō ne, un ntíí ntíí ña'a ne, vata ntāa i'xá san ntāa ña. ¹⁷ Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Xoó ncho kí'vi i mí kadē kú've Xuva ko ne, da mii é kuinti'xe ña Xuva ko vatā ó

kakuinti'xe i'xá san. Tē ña'á ne, ña kúvi ká'ví ña —ka'an Jesús.

Uun ñatíi kuika kaka'an ñá ni Jesús
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Uun ñatíi, ña odo nūú ne, katsixe'e ña Jesús:

—Mastru va'á, ¿neé ntu vii ú vata koo é nī'í ko ntuvi vā'a iñá ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

¹⁹ Nantíko kōó Jesús, kaká'an ña:

—¿Nté kui kaka'an ntun é vā'á u? Tsi xoxo e vá'a i; mii tsi Xuva kō e dōo va'á ña.

²⁰ Inin nté o kaka'an tú'un e xtúvi Xúva kō: “Ñá ku kukídi ni'í nto ñadi'i, ña é ña te ñád'i mii ō. Ñá ku ē'nín ña'a. Ñá ku dū'un. Ñá ku ká'an dovete iña ña'a. Kuikon ñu'un uva ō, ni di'i ō di'”, ka'an —ka'an Jesús.

²¹ Kaka'an ñatíi san:

—É un ntí'i sá'a ne, é dē ntaa ntí'i ú un tsi nte dá ku lú'nti u —ka'an ña.

²² Dā téku Jesús sá'a ne, nantíko kōó ña, kaka'an ña:

—Uun sá nuu i é kākunaá iña o: nadikon ntí'in neé iō iña ó ne, dá tsi'in nta'a ña ntá'ví san, tsi kuan kōo é koo dokuika iña o e dukún kán. Kidáa ne, ki'xin, dá kuntikín ko —ka'an ña.

²³ Ntá tsi dā téku ñatíi san sá'a né, dōo kúnta'xa iní ña, tsi dōo kuika ña. ²⁴ Iní Jesús tsi dōo kúnta'xa iní ña ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dōo ntii tú'un é ká'ví ña kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō! ²⁵ Díi ka ña ntii tu'un é ká'ví uun kameú san xavi xáki san é vāta kaa ña kuiká san é ká'ví ña mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

²⁶ Ña téku i sán ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é kúvi nakáku i kuan? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko kōó Jesús, kaká'an ña:

—Nee iña é ña kuvi víi ña'a sán ne, Xuva kō ne, kuvi víi ña —ka'an ña.

²⁸ Pedrú ne, kaka'an ña:

—Ntí'í ne, é tsoo mii ntí'í ntí iñá ntí e ntántikín ntí nto —ka'an ña.

²⁹ Jesús ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kākala'án u: Da xōó ka ña'a é xtuví mii ña vi'i ña, o di'i ña, o ení ña, o uva ña, ō i'xá ña kuenta iña i mí kadē kú'vé Xuva kō ne, ³⁰ díi ka kue'é ka ni'í ña ñuxiví a; rkontúví ne, ní'í ña é vā'á nta'a Xuva ko ntii dañu ntūvi —ka'an Jesús.

Dá kúvi uni íto é kākala'an Jesús é kuví ña
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Kāna xio Jesuú san uxuvi ñá'a ña ntini'i ña ne, dá kaká'an ñá ni ña:

—Veví ne, kí'in o nūú Jerusaleen, mí kuntaa é un ntí'í é uve na'a e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko san kuenta iñá ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. ³² Tsi ntada ña kó kuenta ntá'a ña vé'xi tūku ñuú san é kadā xení ña nī ko, é vii ña é kini kaa nī ko, é ti'vi díi ña kó di. ³³ Kani ña kó ñi é kanu'ni nuu utun ne, dá ka'nī ñá ko di, ntá tsi te kúvi uni ntūvi ne, ntoto xtuku u —ka'an Jesús.

³⁴ Ntá tsi ña ntini'i ña ne, ñá ni ñe'e dikí ña; ntē ñá ini ña nee iña é kākala'an Jesús, tsi nuu i sá'a ne, dōo xū'ú ō kaka'an ña; ntē ña ni kuvi kí'in dikí ña.

Dā ntavá'a Jesús uun ña kuāa, ña ñuú Jericoo

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Kué'en Jesuú ne, dā xee étsin ña ñuú Jericoo ne, ikán tuví uun ña kuāa itsi kán, kaikan ñá doméni. ³⁶ Da téku ña é ña te nté kaa ña'a san ntaíta ntí'xin ña ne, katsixe'e ña neé kakuvi. ³⁷ Ntáka'an ñá'a san tsi Jesuú ne, ikan kuíta ntí'xin ña. ³⁸ Kidáa ne, un ntii tsi kakana ña kuāa san:

—Jesuu, i'xá Davii, na ntuntá'ví ini nto ko! —ka'an ña.

³⁹ Ña odo nūú ne, de tíi ña ni ña vata koo é na kútuvi kadin ña. Ntá tsi dā díi díi ka ntii kána ña:

—¿I'xá Davii, na ntuntá'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁰ Kidáa ne, kántítsi Jesuú ne, dā táxnuu ña ña é kükueká ña á ña kuāa san. Dā xee ña ne, tsixe'e Jesús ña:

⁴¹ —¿Neé ntu ntio o é víi u ni ō? —ka'an ña.

Ña kuāa san ne, kaka'an ña:

—Mastru, ntio ko é ntūvá'a ntuxnuú ko —ka'an ña.

⁴² Jesús san ne, kaka'an ña:

—Nakoton ve. É ntūvá'a ntuxnúu o vē, tsi nī kué'en ini o kuínti'xe o —ka'an Jesús.

⁴³ Ura dú'va tsi i náxi'í nuu ña kuāa san ne, dá kué'en ña kuntikín ña Jesús, kaká'an ñá tsi dōo ka'nu Xuva kō. Un ntí'í ntí ña'a sán ne, dā íni ña nuu i sá'a ne, ntáka'an ña e dōo ka'nu Xuva kō di.

19

Jesuu ni Záqueu

¹ Xée Jesús ñuú Jericoo. Ítā ntí'xin ña mé'ñū ñuú san. ² Ikán tuví uun ñatíi, ña nani Záqueu, ña é odo nūu iña ña ntaído

diu'un xōo iña ñuú Roma. Dōó kuika ñā.
³ Ña sá'a ne, dōó ncho kiní ña xoo ñá'a é Jēsuu ña, ntá tsi ña ni kuvi kiní ña, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi nteē ñá ña ne, Zaqueú san ne, dōo lú'nti ñā. ⁴ Kidáā ne, kué'en ña odo nuú ña ne, kúxēe ña rki utun é ntitsi ítsi kán mí kuíta ntí'xin Jesuu é kiní ñá ña. ⁵ Dā ita ntí'xin Jesuu íkán né, ito ña rki utún san, kaka'an ña:

—Zaqueu, kamá san nuun ve, tsí vevii ne, kantio é kutúví u nú vi'i o kán —ka'an ña.

⁶ Kidáā ne, kantí'i du'va tsí núu ñā e dōo diní ña é kī'in Jesuu nú vi'i ña kán. ⁷ Dā íni ña'a sán ne, un ntí'ñi ña ntáka'an káni ña é kué'en Jēsuu kúkutúvi ñā nú vi'i ña é iō kuetsí i. ⁸ Kidáā ne, nákontitsí Zaqueu, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Koto nto, Mastru. Kué'ē ú ña ntá'ví san dava é un ntí'ñi é iō iñá ko. Tē xoó ña'a kí'i dú'u ú iña ñá ne, nantiko kōó u kimi itó ka xtúku —ka'an ña.

⁹ Kaka'an Jēsuu:

—Ē vevii xee ntúvi é nakáku ña ntoo nú vi'i sá'a, tsí ñatí sa'a ne, tatá ntí'xe Abraan ña. ¹⁰ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, vé'xi u é kanantukú ú ña ntákunaa vata koo é nakáku u ña —ka'an Jēsuu.

Kuenta iñá diu'un (Mt. 25:14-30)

¹¹ Dā ntaíni ña'a san é kaka'an Jēsuu núu i sá'a ne, ntaa ña ni ña ūun nuu i, tsí e xee étsin ña ñuú Jerusaleén ne, kūtuni ña tsi ntáde kuení ña'a san tsi é vevii xee ntúvi é kuiñi ntu'ú é kadā kú've Xuva ko ñuxiví sa.

¹² Kaka'an ña:

—Uun ñatí, ña e dōo ka'nu ña'a ne, kué'en ña tuku ñuu vata koo é nī'i ña é vii ñá rei. Rkontúví ne, ntiko koó ñá. ¹³ Di'na dá kiñ ña é kī'in ñá ne, kána ña u'xi ñá'a, ña ntáde tsiñu iña ñá ne, kué'ē diu'un san xe'é ña ña, xe un xé un ñā, kaka'an ña: “Kada tsiñu ni'i ntō diu'un sá'a un tsi da nté náxéé u”, ka'an ña. ¹⁴ Ntá tsi ña ñuú mii ñā né, kúné'ū iní ña ni ñā. Taxnúu ña ña é kúka'an ni ñá odo núu san: “Ñá ntio ntí ñatí sá'a é vii ñá rei iñá ntí”, ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi kúkú've ña é vii ñá rei ne, ntiko koó ña, náxee ña ñuú ña kán. Dā náxee ña ne, taxnúu ña é kikaná ña ña ntáde tsiñu iña ña, ña é xé'ē ña diu'un, vata koo é kūtuni ñá te kué'e i'xá diu'un ña é'nu é xe un xé un ñā. ¹⁶ Ña é kuvi ūun sán ne, ntáda ña kuenta, kaká'an ña: “Tō'o, diu'un ntō ne, ú'xi ito nteku é'nu”, ka'an ña. ¹⁷ Kaka'an ñá rei san:

“Nté kui dōo vá'ā o, tsí divin né, dōo va'á kaden tsiñun. Vi'i a vé ne, kadān kú'ven u'xi ñuu, tsi dén ntaan kuān te nté kaa kudii é tā'xi u o”, ka'an ña. ¹⁸ Xée xtuku ña uun ña'a sán ne, kaka'an ña: “Tō'o, diu'un ntō ne, ú'un ito ká xtuku ni'i é vāta kaa”, ka'an ña. ¹⁹ Dukuān ne, kaka'an xtúku rei san ni ñā dí: “Divin ne, kada kú'ven u'un ñuu”, ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, xée ña uun ña'a ká san, kaka'an ña: “Tō'o, i'a ni'i ú diu'un nto é xtuví va'á u, e xnúu ta'an u dodúkun ko.

²¹ Tsí u'vi ko nto, tsí divi ntō né, uun ñatí e dōo ka'xi nima nto. Kanakuido nto nee iña é ña ni tsoo ntó ne, katñin nto é tāta mí ña ni í'xi nto”, ka'an ña. ²² Kidáā ne, kaka'an rei san: “Divin é ña vá'ā o ni den tsiñun, vatā ó kaka'an ne, nuu é ntaā i e dōo ka'xi nimá ko. Tsí inin tsí kanakuido ú nee iña é ña ni tsoó u ne, katñin u mí ña ni í'xi ú dí. ²³ Dukuān ne, ¿nté kui ña ni de tsiñu ni'in ntun diu'un ko vata koo é ni'i kudii kó i'xá i tē náxéé u nú vi'i ko?”, ka'an ña. ²⁴ Kaka'an ñá nī ña ntoo san: “Naki'i nto diu'un san ne, dá kué'ē nto ña é kuvi ide u'xi ito san”, ka'an ña. ²⁵ Ntáka'an ña: “Tō'o, ntá tsi ña tsikán ne, é io ū'xi ito ká xtuku iña ña”, ka'an ña. ²⁶ Nantíko kōó rei san, kaka'an ña: “Sá'ā ne, ká'an u: Xoo é iō iña í ne, nī'i ká ña, ntá tsi xoo é ña tuvi iña í ne, nakí'i ntí'i ña, kuān té ña kué'e é iō iña ña. ²⁷ Kuenta iña ña é ntákune'u iní i nī kó ne, ña é ña ni ntio i é vii ú rei ne, kixni'i nto ña i'a ne, dá ka'nī ntó ña nuú ko”, ka'an rei san —ka'an Jēsuu.

Dā xee Jēsuu ñuú Jerusaleen (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Dā kúvi ka'an Jēsuu sá'ā ne, kué'en ká ña ñuú Jerusaleen. ²⁹ Dā dokó sa xee ña ñuú Befagee ni ñuú Betaniá etsin nú xúku é nani Ōlivú ne, taxnúu ña uvi ña'a, ñá ntñini'í ñā, ³⁰ kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'ēn ntó ñuú lu'nti é tūvi étsin i'a. Tē xee ntó ne, ikán ntee tñin uun a búru é ntē vata xoxó kuntēku í ti. Nantuté nto ti ne, dá kixni'i nto tñ. ³¹ Tē xoó tsixe'e i nté kui kanantuté nto a búru sán ne, ká'an ntō tsi Tó'o nto kántio ña ti —ka'an ña.

³² Kué'en ñā táxnuu ña san ne, nāni'í ña é un ntí'i vatā ó kaka'an Jēsuu ni ña. ³³ Dā nántuté ña burú san ne, katsixe'ē tó'o tñ:

—¿Nté kui kanantuté ntu nto burú ko? —ka'an ña.

³⁴ Nantíko koó ña, ntáka'an ña:

—Tō'ó kántio ña ti —ka'an ña.

³⁵ Kue'en ní'i ña tī mí tuví Jesuu. Tsido ña dōo ñá ata a búru sán ne, dā nakaa ña Jesús áta ti. ³⁶ Ña'a sán ne, tsōo ña doo ña ítsi kán mí ita ntí'xin Jesuu. ³⁷ Dā xee étsin ña mí dokuntí xuku Olívu sán ne, un ntí' ntí' ña ntántikín ñá ne, dōo diní ña. Kidáa né, uun tsi vāntiñi ña ntáka'an ñá e dōo ka'nu Xuva ko kuēnta iña i é un ntí'i nūu i e dōo ka'nu é idé ña e íni ña. ³⁸ Ntáka'an ña:

—¡Dōo ka'nu Rei, ñá vē'xí nta'a Xuva kō! ¡Na ta'xi Xuva kō é kuntoo vá'a o ni ñá ví'i antivi! ¡Dōo ka'nu Xuva ko, ñá tuví e dukún kán! —ka'an ña.

³⁹ Kidáa ne, iō ñá fariseú, ña ñu'u ta'an mé'ñu ñá'a sán ne, ntáka'an ña:

—Mastru, kada tíi nto nī ña ntántikín nto —ka'an ña.

⁴⁰ Ntá tsi nantiko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Te ñá'a san koo kádin ñá ne, un tsi nte xúu san kani ntu'u káchu'u —ka'an ña.

⁴¹ Dā xee étsin Jesuu ñuú Jerusaleén ne, ito ña ñuú san ne, da éku ña kuēnta iña í, ⁴² kaka'an ña:

—¡Tē dí ni ínín kuān te uun ntúvi vevii e nté koo kutúvín va'an! Ntá tsi vevii ne, núu i sá'a ne, dōo xu'u iō. Ña kúvi kīnin. ⁴³ Ví'i a vé ne, vé'xí ntúvi é kini kaa iña o é ña ntaínchu'vi ó ne, kada xení ña ni ō. Kidáa ne, xntitsi ña ntó'ō é kádí nuu ña ntíko diñi o. ⁴⁴ Dá uun ito tsi nānti'i ntodó ña o. Ka'ní ña ña'a o. Nākatsin ntí' ntí' ñá da nēe ka e kátúvi iña o, tsí ña ni kutúni ō ura dá kí'xí Xuva kō é nakakū ñá o —ka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu íni ukun

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Kidáa ne, kúk'ví Jesuu má ukún ka'nu kán né, eni ntu'u ña kíñu'u ña ña ntádikō nu kí'i kán. ⁴⁶ Kaka'an ñá ni ña:

—Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: “Vi'i kó ne, ví'i mí ka'an ntá'ví ña'a”, ka'an Xúva kō. Ntá tsi ñi'vi ntō ne, ntáde tsiñu ni'i nto vata kaa ví'i ña du'u —ka'an Jesuu.

⁴⁷ Utén utén xee Jesús ini ukún kán é nañē'e ñá ña'a san. Ntá tsi tó'o dūtu ni mastrú lei, ni ña tsíñu i ne, ntánantukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu. ⁴⁸ Ntá tsi ña ni kuví ní'i ña nté koo víi ña, tsí un ntí' ntí' ña'a sán ne, ntaíni va vá'a sa ña é káka'an Jesuu.

20

¿Xoó ntu teé tsiñu i Jesuu?

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Uun ntuvi ne, tuví Jesuu má ukún kan, kanañē'e ñá ña'a san nté koo nakáku ña. Xée dūtu ñá odo nūu, ni mastrú lei san, ni ñatā san. ² Kidáa ne, ntáka'an ñá, tsixe'e ña Jesús:

—Ka'an ntó nī nti: ¿Xoó ntu kaka'an i é kuān koo víi nto sá'a? ¿Xoó ntu teé tsiñu i nto? —ka'an ña.

³ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Xu'ú ñi ne, tsixe'e ú nto uun nuu i. Nantiko koō ntó, ka'an nto: ⁴ ¿Xoó ntu teé tsiñu i Juaan é kuan kōo nakutsi ntute ña ña'a san: Xuva kō né, ō ña'a san? —ka'an ña.

⁵ Kidáa ne, eni ntu'u ña natíin mii ñá, ntáka'an ña:

—Te ká'an o é Xuva kō teé tsiñu ña ña ne, nantiko koō ñá, ka'an ña: “¿Nté kui ña ni kuíntí'xe ntu nto ña kuan?”, koo ka'an ña.

⁶ Ntá tsi te ká'an o tsí ña'a san teé tsiñu ña ña ne, kudiin ñá'a sán ne, kué'e xu'u ña kō. Tsí un ntí'i ñá'a sán ne, iō ntaa iña ña tsí Juaán san ne, kaka'an ñá kuenta iña Xuva ko —ka'an ña.

⁷ Dukuān ne, nantíko koō ña, ntáka'an ñá tsi ñá ini ña xoo teé tsiñu i Juaan é nakútsi ntute ña ña'a san. ⁸ Kidáa ne, nantíko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Xu'ú ñi ne, ña ká'an ú xoo teé tsiñu i ko é kúvi víi u nuu i sá'a —ka'an ña.

Kuenta iña ñá ñu'u nta'a í é tātā
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Kidáa ne, eni ntu'u Jesús kántaa ña nuu i sá'a, kaka'an ñá ni ñá'a san:

—Uun ñatíi ne, í'xi ña xō'o tñti'o mâña ñá kán. Rkontúvi ne, dē'xé ña é tātā ña é kada tsiñu ni'i tñan tuku ña'a. Kidáa ne, kué'en ña xīo ñuu. Dā kútítín ntuvi kue'en ñá ne, ¹⁰ taxnūu ña ña kade tsiñu iña ña e kíkakan ña é kadūku ntée tó'o ñá, ntá tsi dā xee ñá kade tsiñu sán ne, ē'ní ña ña, dá nantíko koó ña ña da mii ntā'a ña. ¹¹ Kidáa né, taxnūu tó'o tñti'ó san uun ká tuku ña'a, ña kade tsiñu iña ña, ntá tsi ña tsíkán ñi ne, dōo kini ō ka'an ñá ni ñá né, ē'ní ña ña ñi. Da mii tsi ntā'a ña ntíko koō ña. ¹² Tō'ó i sán ne, taxnūu xtuku ña ña kade tsiñu iña ña, ñá kuví ūnī san. Ntá tsi ña ñu'u nta'a í tñti'ó san ne, ntuku kui'í xtúku ña ña ne, dā kíñu'u ña ña kí'i kán.

¹³ Kidáa né, tō'ó ñu'u sán ne, kaka'an ña: “¿Neé ntu víi ú ve? Á te taxnūu ú í'xá mīi ko. Da mīi é kuiko ñu'u ña ñá”, ka'an ña.

¹⁴ Ntá tsi ña ñu'u nta'a tñti'ó sán ne, dā íni

ña i'xá ña ne, ntáka'an ñá xe un xé un ñā: “Ñā sā'a é dūku ntée ñā iña uva ñā. Ka'ni o ñā vata koo é xo'o vīi o tó'o ñū'u san”, ka'an ñā.

¹⁵ Dukuān né, kiñu'u ñā ñā ñū'u uva ñā ne, dā é'ni kue'en ñá ñā —kuan ō ka'an Jēsuu ni ñá'a san.

Kidāa ne, tsixe'e Jēsuu:

—¿Neé ntu vīi tó'o i sán nī ñá ñū'u nta'a i é tātá san, te kuinī nto? ¹⁶ Vi'i a vé ne, á te kī'in ñā kík'ni ñā ñā ñū'u nta'a i san, dá tsu'un nta'a ñā é tāta ñā tuku ñá'a —ka'an Jēsuu.

Ntá tsi dā téku ñā'a san sá'a ne, ntáka'an ñā:

—¡Nté kui sa! ¡Ñā te kuan koo kúvi! —ka'an ñā.

¹⁷ Ntá tsi Jesuú ne, ito ñā ñā ne, dá kakā'an ñá ni ñā:

—Vi'i a vé ne, ka'an nto neé kani tú'un é ūve na'a sá'a:

Xúu é nantii ní'ni ñā xntāñi ví'i sán ne, divi e dií ka nuu á'vi i, ka'an. ¹⁸ Da xōo ka ñā'a, ñā é ntāva ntodo nú xūu sá'a ne, tá'nu kuē'en ñā. Ntá tsi te xōo ñá'a kó'xo nuu xúu san ata ñá ne, un tsi kuví utsi kúñu ñā —ka'an Jēsuu.

¹⁹ Tō'ó dutú san nī mastrú leí san ne, ntō ñā é tīn ñā Jesuú úra í tsíkan, tsi kútuni ñā é kántaa Jesuú núu i sá'a kuenta iña ñā, ntá tsi u'vī ñá ñā'a san.

Kuenta iñá diu'un xōo
(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ Kidāa ne, taxnū ñā ñā'a é kíkoto xú'u ñā Jesuú ne, ide sá ñā vatā ó de ñā'a, ñā e dōo vá'a, tsi ntántukū nuu iní ñā nté koo tsi'i kuétsi ñā Jesuú ntá'a ñā tsiñu i. ²¹ Kidāa ne, tsixe'e ñā Jēsuu:

—Mastru, iní nti tsi nuu é ntaā i é un nti'í é kākā'an nto dá kanañē'e ntó nti ne, iní nti tsi ñā káde nto kuenta ñá'a san nte ntāa ñā, tsi kaka'an ntāa nto nté koo kuntoo o vatā ó ntio nti'xe Xuva kō. ²² Dukuān né, ¿vā'á ntu ō e ntá'vi ō diu'un xōo san iña ñūú Romá ne, ō ñā vá'a ntu ō? —ka'an ñā.

²³ Ntá tsi Jesuú ne, kūtuni ñā é ñā te nñi kué'en ini ñā katsixe'e ñā ne, kidāa ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui ncho koto nteé ntu nto ko? ²⁴ Vi'i a vé ne, ñāñe'e ká nto ko uun diu'ún san. ¿Xoó ntú nuu i é ntéé san; ō xoó ntu divi í e ntéé na'á san? —ka'an ñā.

Nantiko koō ñā, ntáka'an ñā tsi nuu ñā tsiñu ka'nu i ñūú Roma ntée.

²⁵ Kidāa ne, kaka'an Jēsuu:

—Kué'e ntō ñā tsiñu ka'nu i san nee é kāduku ntée ñā ne, kué'e nto Xuva kō nee iña é iña ñā —ka'an Jēsuu.

²⁶ Ñā ni kúvi nī'i ñā nté koo tsi'i kuétsi ñā Jesuú kuénta iña tú'un é kākā'an ñá mé'ñū ñā'a san. Koó dā kúdu'va ñā é kuān nte ini ñā nté koo nantiko koō ñá ne, diin diin sa intōo ñā.

Kuenta iña i é ntoto o tē xi'i o
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Rkontúví ne, kué'ēn ñā saduceú san, kukoto ñá Jesuú. Tsi divi ñā ne, ñā ntákuinti'xe ñā te nuu é ntaā i é ntoto o tē xi'i o. Dukuān né, tsixe'e ñā Jēsuu núu i sá'a:

²⁸ —Mastru, ini nto tsi Muiseé ne, xntée na'a ñā tsi te uun ñatíi kuví ñā ne, ntukíi ñadi'í ñā é ntē ñā ni xío i'xá ñā ne, kantio é nātánta'a ñad'íi kii san ni ēní xii ñā vata koo é kōo i'xá ñā ni ñā kuenta iña ñá xi'í san. ²⁹ Uun ito ne, ió u'xe ñá'a ení ñā. Ñā é kuví ūun sán ne, tánta'a ñā ne, xi'í ñā dī'na dá kōo i'xá ñadi'í ñā. ³⁰ Ñā é kuví ūví san ne, natánta'a ñā ni ñad'íi kii san. Xi'í ñā dí ne, nté uun i'xá ñā ñā ni xío. ³¹ Kidāa ne, nātánta'a ñā é kuví ūní san ni ñad'íi san. Dukuān né, un nti'í ñā e kúvi u'xe ñá'a sán ne, xi'í nti'í ñā e nté uun i'xá ñā ñā ni xío. ³² Kidāa ne, xi'í ñad'íi san di. ³³ Vi'i a vé ne, tē ntoto ñā da xi'í ñā ne, ¿xoó ntu é kuví ñā di'í i ñā? Tsi un nti'í ñā é u'xe ñá'a san tánta'a ñā ni ñad'íi san —ka'an ñā.

³⁴ Kidāa ne, nantíko kōó Jesuú, kaká'an ñā:

—Ñuxiví sa ne, ñatíi ni ñad'íi san ne, ntátánta'a ñā. ³⁵ Ntá tsi tē xoo é nī'i i é xēe e dukún kán ne, ntoto dadii ñā nī ñā xi'í san ikán ne, tē tií te ñā di'í ñā ne, ñā tánta'a ká ñā. ³⁶ Tsi ñā kuví ka ñā, tsi ntuvi ñā vata ntāa ánjē san, ntuvi ñā i'xá Xuva kō, tsi e ntoto ñā. ³⁷ Uun tsi nte míi Muisee kaká'an ñā tsi ntoto ñā xi'í san da xntée na'a ñā iña xuku é kai'xi san. Ikán ne, kaka'an ñā tsi Xuva kō né, divi Xuva Ábraan ni Ísaa ni Jácoo. ³⁸ Xuva kō ne, ñá te Xuva ñā xi'í i, tsi Xuvā ñā ntantíto ñā. Tsi kuenta iña Xúva kó ne, é un nti'í ñā ntantíto ñā —ka'an ñā.

³⁹ Kidāa né, ió mastrú leí san ne, ntáka'an ñā:

—Vá'ā ó kaka'an ntó, Mastru —ka'an ñā.

⁴⁰ Kidāa ne, ú'vī ñā e tsixe'e ká ñā ñā.

¿Xoó ntu é uvatā Cristu?
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Jesuú ne, tsixe'e ñā:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto é Cristú ne, i'xá Davii ña? ⁴² Dīvi tsi Dāvii kaká'an ña ini tutú Sálmū san:

Xuva kō ne, kaka'an ñá nī Tó'ō ko:

“Kutūvín diñi kua'a kó san

⁴³ un tsi da nté natsi'i ú ña ntaínchu'vi o má xe'e ó san”, ka'an ña.

Kuan ō ka'an Dāvii. ⁴⁴ Ntá tsi ¿nté ntu koo kuvi vii Cristu i'xá ika Dāvii? Tsi mii Dāvii san ne, kaka'an ña e Tó'ō ña ña —ka'an Jesús ni ña.

Dā tsi'i kuétsi Jesuu mástrú lei

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Un ntíi ntíi ña'a san ntaíni ña dá kakā'an Jesús ni ña ntíní'i ña:

⁴⁶ —Kuenta tsí vii nto nī mastrú lei, tsí dóo ini xku'un ña doo nani, ta'an i e ntañú'u ña e dóo kí'in iní i san, da ntaíka ña. Dóo ntio ña é ká'an ñá'a san ni ña ntiusi da ntaíka ña mé'ñū ñuú san. Tē xee ñá má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san ni vi'i viko sán ne, ntánantuku ña mí'i e dií ka vá'a o é kuntōo ña. ⁴⁷ Ña tsikán ne, ntánakuido nuu ña vi'i ñadī'i kíi san. Ntá tsi dóo na'a ntáka'an ntá'ví ña vata koo é ña kutuni ñá'a san te dóo kini ntáa ña. Ña kuān ntáa sán ne, dií ka kue'e ní'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō —ka'an Jesús.

21

Diú'un é xē'é ña dī'i kii, ña dóo ntā'vi

(Mr. 12:41-44)

¹ Jesuú ne, ntāni'i ña nuu ña, kaito ña ña kuika nté o de ña e ntátsu'un ña diu'un ini etún san. ² Ikān dí ne, iní ña uun ñadī'i kíi ntā'ví, kaxnúu ña úvī diu'un kuaán kuetsi sán ini etún san. ³ Kidáa ne, kaka'an Jesús:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u tsi dií ka nuu á'vi diu'un é kaxnuu ñadī'i ntā'ví san é vāta kaa e tsú'un un ntí'i ña nguī san. ⁴ Tsi ña nguī sán ne, kūdii diu'un é ntoó ka iña ña xe'é ña, ntá tsi ñadī'i ntā'ví san ne, xé'e ntí'i ña vata kaa é ió iña ña —ka'an Jesús.

Dá kakā'an Jesús é nāntatsin xúkūn ka'nu san

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Iō ñá'a sán ne, ntáka'an ña tsi xúkūn ka'nu sán ne, ñá tē nté kaa vá'a o, tsi dóo va'á xuu kúvi, nī é iō iní i kán é xē'é ña'a san doméni. Kidáa ne, kaka'an Jesús:

⁶ —Vé'xi ntúvi é un ntí'i sá'a e ntaíni nto ne, nantatsin ntí'i. Nté uun ká xuu ña kodo ntí'i tá'an —ka'an ña.

Núu i é vē'xí é kúvi di'na dá ntí'i ñuxiví sa

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Kidáa ne, tsixe'e ña ña:

—Mastru, ¿amá ntu é kuān koo kuvi sá'a? ¿Neé ntu nuu i kuvi di'na dá kuan kōo kuvi? —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jesús:

—Kuenta tsí vii nto vata koo é ña kaní nta'ví ña'a san nto, tsi ñá te da dii ñá'a kí'xi ña é ká'an ña é divi ña é Cristu ña ne, ká'an ña tsi é xee ntúvi i é ntí'i ñuxiví sa di, ntá tsi ña ku xkuntíkin ntó ña. ⁹ Te tēkú nto mí kakuvi du'xēn, mí ntánāa ñá'a sán ne, ñá ku u'vī ntó, tsi sá'a ne, kuétsi é kuān koo kuvi di'na, ntá tsi vata xēe ntúvi é ntí'i —ka'an ña.

¹⁰ Kidáa ne, kaka'an xtúku ña ni ña:

—Uun ñuú ne, nāa ni tūku ñuú san ne, ña tsiñu i sán ne, vii ña du'xen ni tūku ña tsiñu i. ¹¹ Iō vadá ñuú san ne, dóo ntii tāan; kutamá ña'a sán ne, kunūu kui'i e dóo ntii iní i, e dóo katíin ña'a san. Koo nuu i e dóo donchu'ví koo kuvi é vē'xí e dukún kán di.

¹² 'Ntá tsi di'na dá kuvi un ntí'i sá'a ne, divi ntō ne, tiin ña nto. Kada xení ña ni ntō. Kí'in ní'i ña ntō é kōto nteé ña nto vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé. Tsu'un kutu ña nto viūtun. Kí'in ní'i ña nto ntā'a rei ni ñá tsiñu ka'nu i san di kuenta iña i e ntákuinti'xe nto ko. ¹³ Kuan kōo ní'i nto itsi é ntaa nto ni ñá'a kuenta iña ko. ¹⁴ Tsun rkó tsiñu nto vii nto é ña koo tú've nto di'na nté koo nantiko kōo nto é nada'an ntō kúñu ntō. ¹⁵ Tsi xu'ú ta'xi u tú'un e dóo kuki'in iní ntó vata koo e nté uun ña ntaínchu'vi nto ña kuvi vii ña ni ntō, é ntē ña kuvi ka'an ntēe ña nto. ¹⁶ Ntá tsi divi ntō ne, dá'vī ña'a san nto dóvete, un tsi nté uva nto, ni ení nto, nī ñavi'i ntó, nī ña dóo vá'a tiin ní'i ntō di. Iō ntó ne, ka'ní ña nto. ¹⁷ Dá kaní ñuxiví san ne, ñá ntio kue'en ñá'a san nto kuenta iña ko. ¹⁸ Ntá tsi nté uun idi díki nto ña kunáa. ¹⁹ Na kútií nto nima ntó ne, kuan kōo ní'i ntó ntuvi iña nto.

²⁰ 'Ntá tsi tē ini nto tsi ntánti'u nuu sntadún san ñuú Jerusaleén ne, kidáa ne, kūtuni nto tsi e xēe ntúvi é nantatsin ntí'i.

²¹ Kidáa ne, ña ntoo ñuú Judeá ne, na kūnu ñá, ntaa ñá rki uku kan. Ña ntoo ñuú Jerusaleén ne, na ntii ña, kí'in ña. Ña ñu'u má kú'u kán ne, ñá ku naxēe ka ña vi'i ña. ²² Tsi ntuvi tsikán ne, kiní ña'a san dóxo, tsi da mií é kūntaa ntí'i é ūve na'a kaka'an tú'un Xuva kō. ²³ ¡Ntā'vi ide ñadī'i, ña é ñu'u i'xá i ntuvi tsikán, ni ñadī'i, ña ntánatsi'si i'xá i! tsi ña te kú've nto'o ña'a san, tsi uun doxo ka'nu kuvi ñuú sa'a. ²⁴ Iō ñá ne, ka'ní nuu ña ña káa. Iō ñá ne, kí'in ní'i ña ña viūtun

é tuku e túku ñuu dá kan̄i ñūxiví sa. Ña'a, ña é ña ni kuintí'xe i Xuva kō ne, kodo ntí'i ña ñūú Jerusaleen un tsi da nté ku é kūntaa ntúvi e xtúvi Xúva kō.

Nté koo nainu xtúku u, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ Kidáā ne, koo dóxo é kīni o núu ngántii, ni xōo, ni kímī san. Ñuxiví sa ne, dōo kúdana ña'a un ntíi ntíi ñuú san ne, dōo ú'vī ña e dōo donchū'ví koo kuví ntute ñu'u kán é kākā'an ñu'u. ²⁶ Ña'a sán ne, kūví nuu ña e dōo ntaú'vī ña e ntádē kuení ña nee iña é kākuví ñuxiví sa. Un vá'a tsi kantá nuu nuu i é iō e dukún kán. ²⁷ Kidáā ne, kiní ña tsí xu'u é vēxkúvī ú ñatīi ne, nainú u mé'ñū viko nu'u e dōo iō ko é vīi u é un ntí'i, e dōo kaxi'í nuu ka'nu u. ²⁸ Te ññi ntu'u é kuān koo kuví sá'a ne, nākuntáñi nto, ntaa ni'i nto diki nto, tsí ntuví tsikán ne, nakáku nto —ka'an Jesús.

²⁹ Kaka'an ñá kuenta iña i sá'a:

—Koto nto utun ígu san, o da neé ka utun.

³⁰ Tē íni nto tsí kanakōdó xuku i ne, kutuni ntó tsi é vē'xi étsin ntuví ka'ni. ³¹ Dukuān né, tē íni nto é kuān koo kuví sá'a ne, kutuni ntó tsi é vē'xi étsin ntuví é kadā kú'vé Xuva kō.

³² Nuú é ntaā i é un ntí'i sá'a kuintaa dí'na dá kūví ña'a, ña ntántoo vevii. ³³ E dukún kan ni ñūxiví sa ne, ntí'i, ntá tsi tú'ūn é kākā'án u ne, da mií é kuintaa.

³⁴ 'Kuenta tsí vii nto. Ñá ku dā vá'a nto é na ntúka'xi nima ntó é vīi nto é kīni kaa. Ná ku nakuinī nto kúñu ntó é kada kí'vi ntó. Ná ku ntē dúkuan kadā kuení nto nee é kantio nto ñuxiví a, vata koo é ña da nee inī nto xee ntúvi tsikan, ³⁵ é vata kaa chitō. Tsi vé'xi nti'xe ntuví tsikan iña un ntíi ntíi ña'a san, ña ntoo da kan̄i dū'va ñuxiví a. ³⁶ Na kōo tú'vé ntó ne, nguentúvi tsi ka'an ntá'ví nto vata koo é nakáku nto é un ntí'i nūu i é kuān koo kuví, vata koo é kūvi xee ntó nta'a ko, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi —ka'an Jesús.

³⁷ Ntuví ā ne, tuví Jesuu má ukún kan, kanañe'e ñá ña'a san. Niñú a ne, rki uku é nani Ōlivu kañe'e ña. ³⁸ Tévaā du'va tsi ntáxee ntíi ntíi ña'a san má ukún kán é kīni ña é kākā'an Jesús.

22

Dā nátaká nuu ña'a san é ntukū nuu iní ña nté koo tññ ña Jesuu

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ E xée ētsin viko da ntaé'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen iā. Viko sá'a ne, é naka'ān ña Israeé san nté ō nakáku Xuva ko ña dā ntáka ña ñuú Egítō. ² Kidáā né, tō'ó dutu ní mastrú leí san ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ni ña Jesuu, tsi ntaú'vī ñá ña'a san.

³ Kidáā ne, kúkī é ña vá'a san nima Júda, ñá nani Iscāriote, ña é uun ña'a uxuvi ñá'a pustrú san. ⁴ Ña sá'a ne, kué'en ña, kúkoto ñá tó'ō dutu ni ñá odo nūú iní ukún kán, nté koo vii ña é ntāda ña kuenta Jesús ntá'a ña. ⁵ Kidáā né, dōo diní ña. Xé'e ña xu'u ña é kué'é ña diu'un Júda san. ⁶ Divi ña dí ne, xé'e ña xu'u ñá ne, dā éni ntu'u ña ntukū nuu iní ña nté koo ntada ña Jesuu kuenta ntá'a dutu é ntē xoxó kiní i.

Dā xee ntúvi é kā'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen iā

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Kidáā ne, xée ntúvi é kā'xí ña tañú'ū é ña kadáka u'xen iā ne, divi tsi ntúvi dí ne, kantio é ka'nī ñá a le'ntu iña vikó san. ⁸ Kidáā né, taxnūu Jesúsú Pedru ní Juaán san, kaka'an ña:

—Kue'en ntó, kūtsoo tú've nto é kā'xi o iña viko san —ka'an ña.

⁹ Divi ña né, tsixe'e ña:

—¿Mí'i ntū ntio nto é kāda vá'a nti? —ka'an ña.

¹⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Te kúkí'vi nto ñuú san ne, nani'i ta'an nto ún ñatīi, ñá ni'i uun xoó ntute. Kuntikín ntó ña un tsi nte nū vi'i mí ntí'vi ña ne, ¹¹ dá ká'an ntó nī tó'ō vī'i san: “Katsixe'e Mastrú san nto: ¿Mí'i ntu vá'a o mí kūvi ka'xi u nī pustrú ko iña vikó san?”, kuan kōo ka'an nto. ¹² Kidáā né, nañe'e ñá nto uun ne'u vi'i ka'nu mí odo ntí'i ta'an san mí iō tu'vé ne, ikan kāda vá'a nto é kā'xi o —ka'an ña.

¹³ Kué'en ña né, nāni'i ntí'xe ña un ntí'i é kākā'an Jesúsú ne, dā de vá'a ña é kā'xí ña kuenta iña vikó san. ¹⁴ Dā xee úra í ne, Jesuu ní pustru ñá ne, kántōo ña nú mesa kan. ¹⁵ Kidáā ne, kaka'an Jesúsú:

—Ñá tē nté kaa ntio ko é kā'xí dad̄i ú ni nto viko sá'a dí'na dá kūví u. ¹⁶ Ká'ān ú ni

ntō tsi nté uun ito ká ña ka'xí ka ú iña viko san un tsi da nté kũntaa é un ntĩ'i iña Xuva ko mí kadē kú'vē ña —ka'an ña.

¹⁷ Kidáa né, kí'i ña e'xin é ñu'u ntute tinti'ó ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō, kaka'an ña:

—Kí'i nto sá'ā ne, dá ko'o dava nto ni tā'an nto xe un xé un ntō. ¹⁸ Ká'ān ú ni ntō tsi nté uun ito ña ko'ó ka ú ntute tinti'ó un tsi da nté kí'xi Xuva ko, kíxkada kú'vē ña —ka'an ña.

¹⁹ Kidáa ne, kí'i ña tañú'ū san, da nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña é ká'xí ña, kaka'an ña:

—Sá'ā né, kũñú ko é ntūvi kuenta dóxi'í kãn kuenta iña nto. Vii nto sá'ā vata koo é naka'an ntō ko nté ó dé u kuenta iña nto —ka'an Jésuu san.

²⁰ Kuan ó dé ña ni e'xin san di dā kuvi é'xi ña, kaka'an ña:

—E'xin sá'ā ne, núu í é xēe é ta'xi Xuva ko xū'u ña é kāti ú niñí ko kuenta iña nto. ²¹ Ntá tsi vevii ne, ñatĩi, ña diko xu'ú ko ne, tuví dadii ña nĩ ko nú mesá sa. ²² Vevii ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatĩi ne, da miĩ é kí'ín u itsi e tá'xi Xuva kō, ntá tsi jñā ntu ntá'vi ide á ñatĩi, ña é diko xū'ú ko san! —ka'an ña.

²³ Kidáa ne, eni ntu'u ñā ntátsixe'e tā'an ña xe un xé un ñā:

—¿Xoō ntu ñá'a, ña diko xū'u ñá san? —ka'an ña.

¿Xoó ntu é dii ka nuu á'vi i?

²⁴ Kidáa ne, ntánatĩn ñā kuenta iña i xoo é dii ka nuu á'vi i, te kuinĩ ña. ²⁵ Ntá tsi kaka'an Jésuu:

—Rei iña ña túku ñuú san ne, dōo ntádē kú'vē ñá iña ñá ñuú ña. Ntá tsi ntáka'an mí ñā e dōo vā'ā ó de ña ni ñā'a ña. ²⁶ Ntá tsi ñā ñā ne, ñá ku kuān xkoó de ntō. Dā xóo ká ñā'a nto, ña dōo nuu á'vi i ne, na vii ña vata tsi kaa uun ña kuetsi, ña é kui dutsi i. Xoo é kade kú've i ne, na vii ñá vata kaa ña é kaxnti. ²⁷ ¿Xoó ntu é dii ka nuu á'vi i kuan: ña tuví ntu nú mesá san ne, ó ña katsu'un ko'o? ¿Ñā ntu te ñá tuví nú mesá san? Ntá tsi xu'ú ne, vata kaa ña katsu'un ko'o san kaa u é tuví u ni ntō.

²⁸ D'ivi ntō né, ñā kuē'en tsí ntuvi é ntoo nto nĩ ko dá kanto'ó kó da nēé ka nuu i. ²⁹ Xu'ú ne, ta'xi ú itsi é kadā kú'vē ntó vata ó tá'xi uva kō é kadā kú've u. ³⁰ Mí kadē kú'vē u ne, dadii tsi ko'ó ká'xi o ni ntō nú mesá ko. Kuan koo kuntōo nto é kadā kú'vē nto iña uxuvi táta ña Israeé san di —ka'an ña.

Dá kakā'án Jesuu é ká'án Pedru tsi ñá ini ñá ña

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Sá'a kaka'an Jésuu:

—¡Aí, Simuun! Koton tsí tó'ō e ña vā'ā san ne, kaikan o é kí'dí nuu o vatā ó de o nĩ trigu.

³² Ntá tsi xu'ú ne, é íkán u kuenta iña o vata koo é ña xtuvín miin é kākuinti'xe o. Divĩn né, te ntiko kōon é kuinti'xe o kó ne, xntiin ēní o vata koo é dii ka kuinti'xe ña di —ka'an Jésuu ni ña.

³³ Kaka'an Símuún san:

—Tō'ó, é iō tu'vé u é kí'ín u ni nto, kuān te viútun, kuān te dóxi'í kãn di —ka'an ña.

³⁴ Kidáa ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Pedru, kaka'án u ni ó tsí vevii ne, di'na dá kãna lí'xĩ sãn ne, úni ito ka'an tsí ñá inín ko —ka'an ña.

Dā xee ura é kōto nteé ña Jesuu

³⁵ Kidáa né, tsixe'e Jésuu ña ntĩn'í ñā:

—Dā táxnūu ú nto é kí'ín nto e nté itin ntó ne, nté ñā e kañú'u diu'un nto, nté ntĩ'xen ntó di, ¿vá neé ntu kunaá nteé nto? —ka'an Jésuu.

—Ñá tē nee —ka'an ña.

³⁶ Kidáa ne, kaka'an Jésuu:

—Ntá tsi vevii ne, nadama. Xoo é ió itín i ne, na kuído ñá, ni ñā é xku'ún diu'un ña. Xoo é ña tuví káa i ne, na nadiko ña kũtuun ñā ne dá kuĩn ña káa ña. ³⁷ Tsí kaka'án u ni ntō tsí kantio é kũntaa ntĩ'i é káka'an tú'un Xuva kō: “Ide ña ni ña vatā ó de ña nĩ ñá iō kuetsí i”, ka'an. Tsi é un ntĩ'i é ũve na'a kuenta iñá ko ne, kuetsi é kũntaa ntĩ'i —ka'an Jésuu.

³⁸ Ñā ntĩn'í ñā ne, ntáka'an ña:

—Tō'ó, i'a ió uvi káa —ka'an ña.

D'ivi ñā ne, kaka'an ña:

—Xēe ó tsi sá'ā —ka'an ña.

Dá kaka'an ntâ'ví Jesuu má utun Getsemanii

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Kidáa né, kíi Jesuu, kué'en ña xūku é nani Ōlivu vātā xkoó ini ña. Ñā ntĩn'í ñā ne, ntántĩkin ñā ña, kue'en ña. ⁴⁰ Dā xee ña íkãn ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Kantá'vĩ ntó vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kíni kaa —ka'an ña.

⁴¹ Kidáa ne, kíi nteé xio Jesuu, kué'en ika ñā vata kaa mí nakuita ó xuu. Nákunchiti ñā é ka'an ntâ'ví ña. ⁴² Kaka'an ña:

—Ūvá, tē ntio nto ne, nakakū ntó ko é kanto'okó nuu i sá'a. Ntá tsi ña vií nto é ntio kó, tsi é ntio mii ntó —ka'an ña.

⁴³ Kidáa ne, vé'xi ūun ánjē iña Xuva ko é xntii ña ña. ⁴⁴ É kuān nte kantó'o ña ne, nī kué'en ini ña kaka'an ntâ'ví ña ne, uun tsī katoó na'nu nte ñú'u kan tīn ña é vata ito niñi.

⁴⁵ Dā kúvi ka'an ntâ'ví ña ne, nákontītsi ña, kue'en ña mí ntoo ña ntīni'li ña. Dīvi ñā ne, e ntákidi ña, tsi dóo kunta'xa ini ña.

⁴⁶ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Nté kui kuān nte ntákidi ntú nto? Nakuntāñī ntó ne, dá ka'an ntâ'ví nto vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa —ka'an ña.

Dā tīn ña Jēsuu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Kaka'an dúkuan Jēsuu da xée ñá'a san é ña te da dií ña. Ña é nanī Júdā, ña é kuvi ūxuvi ñá'a pustru ñá ne, odo nuū ña vé'xi ña nuu ña'á san ne, dā xee ñá mí tuví Jēsuú san ne, dā é'xi ña xu'u ña. ⁴⁸ Kidáa ne, kaka'an Jēsuu:

—Xo'ōn, Júdā, ¿vá xū'u ntu kó ka'xin é dikōn kó, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi? —ka'an ña.

⁴⁹ Ña ntántoo ni Jēsuú san ne, ntaíto ña nee é kuvi ne, tsixe'e ñā:

—Tō'ó, ¿ka'ní nuu ntu o ñā káa san? —ka'an ña.

⁵⁰ Uun ña'a ñā né, ntuku kui'ī ñá ña kade tsiñu iña tó'o dutú san, ē'nté ña lo'xo kua'a ña. ⁵¹ Ntá tsi kaka'an Jēsuu:

—Na koo mii nto ñā. Kuan tsi koo na kōo —ka'an ña.

Kidáa ne, tīn nta'a Jēsuu ló'xo ña kade tsiñu san ne, ntuvá'a. ⁵² Kidáa ne, kaka'an ñá nī tó'o dutu ni ñá odo nūu ini ukún kan, ni ñatā san, ña xee é tīn ña:

—Dīvi ntó ne, odo nto káa ni ūtun, é vāta te ña du'ú u. ⁵³ Da itúvī ú ni ntó utén utén ini ukún kán ne, ntē ña ni tīn ntá'a ntó ko, ntá tsi ura í e dóo nee sa ne, dīvi ūra i é kāduku ntée nto e ntáde ntó nuu i é kīni kaa —ka'an Jēsuu.

Dá kakā'án Pedru é ñá ini ñá Jēsuu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kidáa ne, tīn ña Jēsuu, kué'en ni'ī ña ña nú vi'ī dutu ñá odo nūú san. Kué'ēn Pedru, kántikīn íka íka tsi ñā. ⁵⁵ Ikān tīvi ña ñu'u nu kí'ī kán ne, da túni ña ntíkō diñi nchú'ūn san. Kátūvi Pedrú san ni ñā di. ⁵⁶ Kidáa né,

uun ñadī'i, ña é kade tsiñu sán ne, iní ña é ikān tuví Pedrú san nchú'ūn san katúni ña ne, íntē'á ña ña ne, kaka'an ña:

—Ña sá'a ne, dadīi íka ña ni ña tsīkan —ka'an ña.

⁵⁷ Ntá tsi Pedrú san ne, tee xu'ū ña, kaka'an ñá ni ñadī'í san:

—Xu'ú ne, ñá iní u ña é kākā'an ntó san —ka'an ña.

⁵⁸ Dā kú e ví'i ne, é tūku ña'a ini ña ña ne, kaka'an ña:

—Dīvīn né, kakuini'ī o ña tsīkan —ka'an ña.

Ntá tsi Pedrú san ne, kaka'an ña:

—¿Ñā'á ni san! Ña te dīvī ú —ka'an ña.

⁵⁹ Dā kúvi uun urá ne, é tūku ña kaka'an ña:

—Nuu é ntaā ntí'xe i tsí ña sá'a ne, dadīi íka ña ni ña tsīkan, tsí dadīi ñuu ña ñuú Galilea —ka'an ña.

⁶⁰ Kidáa ne, kaka'án Pedru ni ña:

—Ñá iní u nee é kākā'an nto —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i dá kakā'án Pedrú ne, kāna tsi lí'xī san. ⁶¹ Kidáa ne, xkokótó Jēsuu, mí tuví Pedru. Kidáa ne, nánū'ú Pedru ini ña nté o kaka'an Jēsuu ni ña tsí di'na dá kāna lí'xī sán ne, úni ito ka'an ñá e ñá ini ñá xoo ñá'a ña. ⁶² Kidáa ne, kí'ī Pedru kí'ī kán ne, dōo éku ña.

Dā narkínteē ñá Jēsuu

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ñatī, ña ntáde kuenta Jēsuú ne, narkínteē ñá ña ne, ē'ní ña ña. ⁶⁴ Edí ña ntuxnúu Jēsuú ne, dā ntáka'an ñá ni ñā:

—Ká'ān ve, ¿xoó ntu é'ni i o? —ka'an ña.

⁶⁵ Dōó titín ka nuu i é ntáka'an kīni ña ni ñā di.

Dā intítsi mē'ñu Jēsuu nuu ñá tsiñu i

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Dā tuví san ne, nátaká nuu ñatā ña Israeé san nī tó'o dutu ní mastrú leí san. Kue'en ní'ī ña Jēsuu mé'ñū ña tsiñu na'nu i ne, dā ikān tsixe'e ña ñā:

⁶⁷ —Ká'an é nuu é ntaā i te Cristu ntí'xen —ka'an ña.

Dīvi ñā né, kaka'an ña:

—Te ká'án u tsí dīvī ú ne, ntē ña kuintí'xe nto ko. ⁶⁸ Te tsixe'e ú nto dí ne, ntē ña nantiko koó nto é ká'án u. ⁶⁹ Ntá tsi un tsi nté vevíi ne, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi ne, tuví u diñi kua'a Xuva kō, ña é dií ka ka'nu kue'en —ka'an ña.

⁷⁰ Kidáa ne, un ntíi ntī ña tsixe'e ña ñā:

—Kidáa ne, ¿divi ntūn é i'xá Xuva kō kuan? —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu:

—Mii xntō ntáka'an ntó nee ñá'a u —ka'an ña.

⁷¹ Kidáa ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū kantio ká kō ña é ká'an ntaa? Tsí tutun mii ko téku ko e kéne ña kaka'an ña —ka'an ña.

23

Dā intítsi mē'ñú Jesuu núu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Kidáa ne, un ntíi ntíi ñá nakuntáñi ñá ne, dá kue'en ni'i ña Jéssuu ntá'a Pílatu.

² Ikān éni ntu'u ñā da'ví ña ña dovete, ntáka'an ña:

—E ní'i ntí ñatí sa'a é kanatívi ñá ñuú ntí. Kaka'an ñá tsí ña vá'a o e ntá'vi ntí diu'un xōo iña ñuú Romá san. Kaka'an ñá di tsí divi ñā é Cristu ñá, divi ñā é kuví ña rei di —ka'an ña.

³ Kidáa ne, tsixe'e Pílatú san Jéssuu:

—¿Vá divin ntūn é kūvin Rei iña ñá Israeé san? —ka'an ña.

—Mii xnto káka'an nto —ka'an Jéssuu.

⁴ Kidáa ne, kaka'an Pílatu ni tó'ō dutu ní ña'a san:

—Ñá kánani'í ko kuétsi ñatí sa'a —ka'an ña.

⁵ Dā dií dií ka xío ntii ñā'a san, ntáka'an ña:

—Vé'xi ña, kanakutsu'un ña ñā'a san nchú'un é kanañe' e ñá kaní ñuú Judeá ne, nté ñuú Galileá ne, un tsi nte í'a di —ka'an ña.

Dā intítsi mē'ñú Jesuu nuu Heródē

⁶ Dā téku Pílatu sá'a ne, tsixe'e ña te ñatí sa'a ne, ña ñuú Galilea ña. ⁷ Dá kakā'an ña tsí divi ñuú ñá ne, taxnū ña ña nta'a Heródē, ña tsiñu na'nu i ñuú Galilea, tsí tuví ña ñuú Jerusaleen ntúvi tsikan. ⁸ Dā íni Heródē san Jéssuu ne, dōo diní ña tsí e tíin ntuvi é ntio ña é kiní ñá ña, tsi téku ña e ntáka'an ñá'a san iña ña. Ntio ña é kiní ña é víi ña nuu i e dóo ka'nu. ⁹ Dōo tsixe'e ña ñā, ntá tsi ña ni ká'an kue'en tsí Jéssuu. ¹⁰ Ikān ntáñi tó'ō dutú san nī mastrú leí san, e dóo ntátsi'í kuétsi ña ña. ¹¹ Kidáa ne, Heródē san ni sntadun ñá ne, dē xení ña ni Jéssuu. Nārkínteē ñá ña ne, naxnū ña ña du'nu e dóo va'a vata kaa é kainúu rei. Kidáa né, nataxnū xtuku Heródē san ña nta'a Pílatú san. ¹² Ntuvi tsikán ne, dōo vá'a o tiin Pílatú

san ni Hēródē sán, kuān te ntuvi dí'na ne, dōo ínchu'vi ta'an ña.

Dā ntúvi kuenta Jéssuu é kuví ña

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Kidáa ne, Pílatú san ne, nataká nuu ña nī tó'ō dutú san, nī ña tsiñu í, ni ñā'a sán ne, ¹⁴ dá kakā'an ñá ni ñā:

—Divi ntō é vēxní'i nto ñatí sa'a nta'a kō ne, ntáka'an nto tsí kanatívi ñá ña'a san, ntá tsi xu'ú ne, tsixe'e' é ú ña nuu ntó ne, ñá ni naní'í ntí kuétsi ñā nté uun nuu i vatā o ntáka'an nto. ¹⁵ Nte Heródē ña ni naní'í ña kuétsi ñā. Dukuān é nataxnū xtuku ña ña nta'a ko. Koto nto tsí ña té neé ni íde kue'en tsí ña é kuví ña. ¹⁶ Nanto'o ú ña ne, dá nakāka xaa ú ña —ka'an Pílatú san. ¹⁷ Tsi dá kakūvi viko sá ne, da mii é nakāka xaa Pílatú san uun ña'a, ña ñu'u kutu, xoó ña'a é ntio ña'a san é ntíi ña.

¹⁸ Ntá tsi kuédadíi tsí éni ntu'u ñā ntákachu'u ña:

—¡Ka'ní nto ña sá'a ne, nakāka xaa nto Barabaá san! —ka'an ña.

¹⁹ Barabaá san ne, nuu kutu ñā, tsí idé ña du'xen nī ña ñuú í ne, ē'ní ña ña'a. ²⁰ Pílatú san ne, ntio ña é nakāka xaa ña Jéssuu ne, kaka'an xtúku ña ni ñā'a san. ²¹ Ntá tsi dií dií ka ntii káchu'u xtúku ña:

—¡Na xnteē ntó ña ntiká krusi kan! ¡Na xnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

²² É kuví ūni íto káka'an xtúku Pílatú san: —¿Nee iñá ntu é kīni kaa idé ña? Tsí ña kánani'í ko kuétsi ñā é kuétsi é kuví ña. Nanto'o ú ña ne, dá nakāka xaa ú ña —ka'an ña.

²³ Ntá tsi ña'a sán ne, ntaxío ntii ña ntáka'an ña tsí da mii é na nākuntēe ña ntiká krusí san. Un tsi vāntiñi ña ntáka'an ña. Kūvi idé ña ni'í ña é ntio ña. ²⁴ Pílatú san ne, íde ña vatā o ntáka'an ñá'a san. ²⁵ Nakāka xaa ña ñatíi, ña nuu kutu viutun san kuenta iña i é idé ña du'xen nī e é'ní ña ña'a sán di, ntá tsi ntāda ña kuenta Jéssuu san nta'a ña'a san vata koo é víi ñá ni ñā nee é ntio ña.

Dā intēe Jesuu ntikā krusi

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Dā kue'en ni'i ña Jéssuu é na xnteē ñá ña ntiká krusí ne, tíin ña uun ñatíi, ña ñuú Cirene, ña nani Símuun, ñá vé'xi uun rantsu. Kuétsí é idé ña'a san ña é kuní'í ña krusí san é kuntikin ñá ata Jéssuu san.

²⁷ Nā tē nté kaa ña'a ntántikin ñá ña ne, ñá te da dīi ñādí'í san dóo u'vi ntákuví ña, ntaéku ña kuenta iña Jéssuu. ²⁸ Dā íto Jéssuu san ñadí'í san ne, kaka'an ña:

—Nto'ó, ñadĩ'í Jerusaleen, ñá ku ntē dúkuan ēku nto kuenta iñá ko, ntá tsi kueku nto kuenta iña mii nto ni i'xá nto. ²⁹ Tsi vé'xi ntūvi é kā'an nto: “Nté kuān nte va'á ña'a san, ña é ña ni kuvi kóo i'xá i, nī ña é ña ni ñū'u i'xá i i'xi i, nī ña é ña ni natsitsi i'xá di”, koo ka'an nto. ³⁰ Kidáā né, kani ntu'u ñā'a san ká'an ña é na nūu xuku san mí ntántoo ña, é ntio ña é kutāvi nūu ña é kunuu xū'u ña. ³¹ Ntá tsi te kuan ō ntáde ni'i ña utun xi'i sán ne, ¿ntē ntú koo vii ña ni útun itsí san kuan? —ka'an Jesuú san.

³² Kue'en ní'i ña ūvi ña'a ña kini ntáa é dādii ka'ni ña ña ni Jēsuu. ³³ Dā xee ñá xuku é nani Xkādiki Ntixi sán ne, ikān naxnteē ñá Jesuu ntikā krusi, ní ntuvi ñá'a ña kini ntáa san: uun ña ne, diñi kua'a Jesuu intée ña; uun ña ne, diñi datsin ña intée ña. ³⁴ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Ūvá, kada ka'nu iní nto ni ñā, tsi ñá ini ñá nee iña ntáde ña —ka'an ña.

Sntadún san ne, nārkindeē ñá doo Jesuu xoo é kūvi vii i ni'i i. ³⁵ Ña'a sán ne, ntāñi ña, ntaíto ña ne, un tsi nté ña tsiñu i san ntánarkindeē ñá Jesuu, ntáka'an ña:

—Ña sá'a ne, nakákú ña tuku ña'a. Vi'i a vé ne, na nakákú mii ñā kúñu ña, tē nuu é ntaā i é Cristu, ña é nakaxnúu Xuva kō —ka'an ña.

³⁶ Sntadún san ne, nārkindeē ñá ña. Xée ētsin ña ne, xé'e ña ntīdi ía é kō'o ña. ³⁷ Ntáka'an ñá ni ñā:

—Te ñā ñā é Rei iña ñá Israeé ne, nakákún miñ kúñu ō —ka'an ña.

³⁸ Nteé letra díki krusí san é kāka'an tú'un griegú, ni tú'un latiín, ni tú'un hebreu, kaká'an: “Ña sá'a é Rei iña ñá Israeé”, ka'an.

³⁹ Uun ña'a ñā du'ú san, ña nteé ntiká krusí san ne, kaka'an ña:

—¿Tē nuu é ntaā i é Cristún ne, nakákún miñ kúñu ō ne, nakákún nti di! —ka'an na.

⁴⁰ Ntá tsi ña uun ña'a sán ne, kaka'an ñá ni tã'an ña:

—¿Ñā kau'vī ntú o Xuva kō? Tsi ñā ñā né, ñā ñā tsi ñā i kantó'o o di. ⁴¹ Ntá tsi xo'ō né, iō nuu i e ntánto'o kō, tsi ntantá'vi o kuētsí kō e ntúku nuu ō. Ntá tsi ña sá'a ne, ñá tē neé kue'en tsí ni íde ña é kīni kaa —ka'an ña.

⁴² Kidáā ne, kaka'an ña:

—Jesuu, na naka'an ntō kó tē xee nto mí kadā kú'vē nto —ka'an ña.

⁴³ Kidáā ne, kaka'an Jesuu:

—Nuu é ntaā i é kāka'an u ni ō tsí veví kutūyín dadii nī ko mí ntántoo ña kuínti'xe i, ña é xi'i —ka'an ña.

Dā xi'i Jesuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Un tsi nte da ká'ñu ntuvi ne, un tsi nte kaeku uni kuáa ne, kūneé da kani ñā ñā ñā ñā. ⁴⁵ Kūnee ngántií san. Uvi dáva ntíi dōxi é rkāa nuu ini ukún ka'nu kán. ⁴⁶ Kidáā né, un ntii tsí káchu'u ntáa Jesuu, kaká'an ña:

—¿Ūva, ntada ú kuenta nímá ko nta'a nto ve! —ka'an ña.

Dā kúvi ká'an ña sá'a ne, xi'i ñā.

⁴⁷ Dā ini tó'ō sntadun ñá ñūú Romá san nté ō kúvi ne, kaka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é ñatī sa'á ne, dōo va'á ña; ña túvi kuētsí ña —ka'an ña.

⁴⁸ Un ntí'i kue'en dú'va ña ntaíto neé kuvi ne, kúnū'ú ña, koó dā ntaxé'e ña nta'a ña nima ñá e dóo u'vi ntákuví ña. ⁴⁹ Un ntíi ntíi ñá ini Jesuú, ni ñadĩ'í, ña ntántikin ñá un tsi nte ñūu Galileá ne, intáñi ika ñā, ntaíto ña nté ō kúvi.

Dā inuu ntú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Uun ñatī, ñá nani Jōsee, ña vé'xi ñūú Arimatea é káduku ntée ñūú Judeá ne, dōo va'á ña'a ña. Úvē ta'an ña ña tsiñu na'nu i san iña ñá Israeé. ⁵¹ Ña sá'a ne, kantétu ñā amá xee ntúvi é kadā kú'vé Xuva kō. Ñá ni kui dadii ña ni ña tsiñu i, ña nguii san.

⁵² Dīvi ñā ne, kué'en ña, kūkoto ña Pilatú san é ntākan ña kúñu Jēsuu. ⁵³ Kidáā ne, nanúu ña ña ntiká krusí san ne, dā naxnúu ta'an ña ña doo kui'xin e dóo va'á ne, dā kúkú'xi ña ña ini ñāñā mí kántii iní xuu, mí vāta kunuu ntú'xi ña'a. ⁵⁴ Ntuvi tsikán ne, ntuvi e ntáxio tú've ña é kuiñi ntu'u ntúvi é iō dá'na san.

⁵⁵ Ñadĩ'í, ña vexní'i Jēsuu un tsi nte ñūú Galileá ne, kué'en ñā né, dā íto nuu ña ñāñā san, ntaíto ña nté ō kanúu kúñu Jēsuu.

⁵⁶ Kidáā ne, kúnū'ú ñā ne, da de vá'a ña ntute cho'o vīdin e dóo vá xkonuu, ni ū'xen xukú san di. Kidáā ne, íntoo da'na ñadĩ'í san ntuvi dá iō dá'na san, vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō.

24

Dā ntóto Jesuu

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ntuvi dá naki'i o vītē san ne, kué'en xtuku ñadĩ'í san nú ñāña Jēsuu, ni'i ña cho'o

vîdin é de vá'a ña. ² Dā xee ñá ne, íní ña tsí xuu é itávî núu nú ñañā sán ne, é xîo nakutúvi. ³ Kúk'í ví ña, ntá tsi ña ni naní'i ka ña kúñū Tó'o ko Jēsuu. ⁴ Koó dā kúdu'va ña. Ntē ñá iní ka ña nté koo vií ña. Kidáā ne, da nēe iní ña iní ña uvi ñatīi é ntañi etsin ña nuu ña. Nu'u ña doo kuí'xin é kaxi'í nuu kue'en. ⁵ Ná tē nté kaa u'ví ñad'í san, naxkā'nu nte ña diki ña nte ñú'u kán. Ntá tsi ñatīi san ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui ntánantuku ntu nto ña é kántito san mé'ñū ña xi'í san? ⁶ Xó'xō ñá i'a, tsi e ntóto ña. Naka'an ntō nté o ka'an ña dá itúvi ká ña ñuú Galilea. ⁷ Divi ña é vèxkúvi ña ñatīi ne, ka'an ña é da mií é ntúvi ña kuenta ntá'a ñá iō kuetsi i é na xnteē ñá ña ntiká krusi kan. Ntá tsi tē kúvi uni ntúvi xi'í ñá ne, ntoto xtuku ña, ka'an ña —ka'an ñatīi san.

⁸ Kidáā ne, nánū'u ñad'í san iní ña tú'un é kaka'an Jēsuú san ni ña. ⁹ Dā ntáka ña nú ñañā sán ne, ntántaa ña un ntí'i sá'a ni ū'xi ñn pustrú san, ni ña nguii sán di. ¹⁰ Ña ni'í tú'un ñña pustrú san ne: Maria Madálena, ní Juana, ni María, di'í Sántiaú san di, ni ñad'í, ña nguii san. ¹¹ Da ntáka'an ñad'í san, kuini pustrú san da téku ña. Ntē ña ni kuintí'xe ña.

¹² Ntá tsi Pedrú ne, kīi ña, koó da kaīnu ña kue'en ñá nú ñañā san. Dā ito nuu ña iní i kán ne, koó da mií sá doo kuí'xin san iní ña. Kidáā ne, kúnū'ú ña nú vi'í ña kán. Koó dā kúdu'va ña é kuan ō kúvi.

Itsi ñuú Emauu (Mr. 16:12-13)

¹³ Divi tsi ntúvi tsikán ne, uvi ñá'a ña ntini'i Jēsuu kué'en ña ñuú Emauu, ñuu é tuví te ū'xi ñn kilumétru é un tsi nté Jerusaleen. ¹⁴ Kué'en ña, ntántaa ña un ntí'i nuú i e kúvi. ¹⁵ Ñi dukuān ntatīin ña ne, xēe Jēsuú san, eni ntu'u ña ntaíka dadíi ña ni ña. ¹⁶ Kuān te iní ña Jēsuú san ne, ñá ni kutūni ña xoo ñá'a ña. ¹⁷ Kidáā né, tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Neé ntu e ntántaa nto dā ve'xí nto ítsi kán? —ka'an ña.

Íntāñí nta'xa ña. ¹⁸ Uun ña'a ña, ñá naní Clifá san ne, kaka'an ña:

—¿Vá xîo ñuú ntu vé'xi nto e ñá ini nto nté ō kúvi ñuú Jerusaleen ntúvi sa'a? —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—¿Ntē ntu o kúvi? —ka'an ña.

Ntáka'an ña:

—Ntántaa ntí kuenta iña Jēsuu, ña vé'xi ñuú Nazaree. Divi ña ne, ña é ka'án naa Xuva ko ña. Dōó iō ña é vii ña; dōó ini ña nté koo ka'an ña núu Xuva ko, ni ūn ntíi ntíi ña'a san. ²⁰ Ntá tsi tó'o dutú san ni ña tsiñu i sán ne, ntāda ña ña kuentá vata koo é na kuví ñá ne, xnteē ñá ña ntiká krusi kan. ²¹ Ntí'í ne, ntantétu ntí é divi ña é nakakū ñá ña Israeé san. Ntá tsi vevii ne, é kúvi uni ntúvi é ita ntí'xin un ntí'i sá'a. ²² Iō ñá d'í, ña ntini'í ntí ne, dā kúdu'va ntí nuu i e ntáka'an ña. Tsí tevaá du'va tsi ñe'e ña nú ñañā san. ²³ Ntá tsi ña ni naní'i ña kúñū Jēsuú ne, ntiko koó ña, náxee xtúku ña mí ntoo ntí kán. Ntántaa ña tsi xéé ánjē san nuu ña. Ntáka'an ánjē san tsí Jēsuú ne, kantíto ña. ²⁴ Kidáā ne, iō ñá ntini'í ntí ne, ñé'e ña nú ñañā san, ixkoto ntódo ña. Iní ña vatā o ntáka'an ñad'í san ne, ntá tsi ña ni iní ña Jēsuu —ka'an ña.

²⁵ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Neé ntu diki diki nto é ña ni kuintí'xe nto é un ntí'í e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko? ²⁶ ¿Vá ña ntu te kantíto é ntó'o Cristu, ña táxnuu Xuva kō, di'na dá kué'é Xuva kō é kodo nuú ña? —ka'an ña.

²⁷ Kidáā né, eni ntu'u ña nañé'e ñá ña nté o kaka'an tú'un Xuva ko kuēnta iña ña. Eni ntu'u ña nté tutu é de vá'a Muiseé ne, ni un ntí'í tūtu é de vá'a ña ka'án naa Xuva ko.

²⁸ Dā xee étsin ña ñuú mí k'ín ñá ne, íde Jēsuú vata tsi te k'ín ka ña itsi kán. ²⁹ Ntá tsi tee kóo ña ña, ntáka'an ña:

—Kutuví ntó nī ntí tsí e kuáa vevii. E dóko sá kúnee —ka'an ña.

Kidáā ne, kué'en Jēsuu é kuntoo ña ni ña.

³⁰ Dā intóo dadíi ña ni ña nú mesa kán ne, k'í'i Jēsuu tañú'ū ne, da nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Dā kátsin dava ña tañú'ū sán ne, dā tsí'í ña nta'a ña. ³¹ Ura dú'va tsi i náxi'í nuu ñá ne, kūtuni ña tsí divi ñá é Jēsuu. Kidáā né, ntoko ñu'u mii Jēsuu. ³² Kidáā ne, ntáka'an ñá xe un xé un ña:

—¿Ñā ntu te ntáa e dóo diní ñu'u nima kó dá kantaa ñá ni ko dā vé'xi o ítsi kán, dá kanañé'e ñá kō tú'un Xuva kō? —ka'an ña.

³³ Ura dú'va tsi i nakuntáñi ña, ntíko koó ñá, kúnú'u xtuku ña ñuú Jerusaleen, mí nāni'í ta'an ña u'xi ñn ña'a pustru é nataká nuu ña ni ña ntini'í ña. ³⁴ Ntáka'an pustrú san ni ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i e ntóto Jēsuu. É iní Simuun ña —ka'an ña.

³⁵ Kidáā ne, ntuvi ña ntántaa ña nté ō kúvi itsi kán ne, nté ō nákiní ña Jesuú dā kátsin dava ña tañú'ū san.

Dā ntii díto Jesuu mé'ñū pustru ña
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ntoo dukuan ñā, ntáka'an ñá nuu i sá'a ne, da nées inī xñá ntii díto Jesuú san mé'ñu ñā, kaka'an ñá ni ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ña.

³⁷ Dōó u'ví ña. Ntádē kuení ña tē ntáiní ña ntatí ñā. ³⁸ Ntá tsi kaka'an Jésuú san:

—¿Nté kui kuān nte ntaú'vī ntú nto? ¿Nté kui kuān ó ntádē kuení nto? ³⁹ Koto nto nta'a kó ni dī'ín ko. Dī'vi tsi ú. Koto nto kó ne, tññ nta'a ntō kó di, tsí te uun ntatí ñā'a ne, ña túvī kúñu ī, nté xiki i vata kaa ú xu'u —ka'an ña.

⁴⁰ Dā kúvi ka'an ña sá'ā ne, náñē'e ñá ña nta'a ña ni dī'ín ña di. ⁴¹ Dā iní ña ntoo sán ne, naku'un dīnī nima ñá, ntá tsi koó dā ntákudu'va ña é ña ni kuintí'xe ña é dī'vi ntí'xe ñā. Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Īo ntú kudii é ká'xi ó i'a? —ka'an ña.

⁴² Kidáā ne, xé'e ña ñā un sīn tsákā, kiti kádun nuu. ⁴³ Kī'i ña né, dā é'xi ña mé'ñū ña ntoo san. ⁴⁴ Kidáā ne, kaka'an ña:

—E kúvi kó ne, dī'vī é kāká'án u dá tūvi dukuan ú ni ntō. É kāká'án u tsí kantio é kūntaa un ntí'ī é ūve na'a tutu é de vá'a Muiseé san nī ña ka'án naa Xuva ko, ni tūtu é nanī Sálmu di, mi é kāká'an kuénta iñá ko —ka'an ña.

⁴⁵ Kidáā ne, náñē'e ñá ña é nakīni vá'a ña tú'un Xuva kō ne, ⁴⁶ kaka'an ña:

—Kuān ó uve na'a tsí Cristú ne, kantio é kuvī ñá ne, kantio é ntōto ña di tē kúvi uni ntúvi. ⁴⁷ Kantio é ka'an ntódo nto ni ñā'a san kuénta iñā ñá kanñ ñūú Jerusaleen ni dá kanñ ñūxiví san di. Kué'e nto na kūtuni ñá'a san kuénta iñā ña tsí da miī é kantio é natí'vi iní ña kuétsi ñā ne, dukuān ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā. ⁴⁸ Dī'vi ntō é iní nto ne, ntada ntaa ntó nuu i sá'a. ⁴⁹ Kiní nto ve tsí xu'ú ne, taxnūu ú Espíritu Xuva ko kuénta iñā ntó, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ña nte dí'na. Ntá tsi kuntōo xnto i'a ñūú Jerusaleen san un tsi da nté tē ni'ī nto ntíi ntō é ta'xi Xuva kō —ka'an Jésuu ni ña.

Dā kuntáa Jesuu e dukún kán
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Kidáā ne, kue'en ní'ī Jésuu ña ntiní'ī ñā diññ ñūú san, un tsi nte ñūú Betania. Ntāni'ī ña nta'a ña ne, dā náxnūu viko ña ña. ⁵¹ Nññ dukuan kánaxnūu viko ña ña ne, kīi nteé xio

ñā ña, kuntáa ña e dukún kán. ⁵² Ñā intóo sán ne, ntáka'an ña tsi dōo ka'nu Xuva kō. Kidáā né, ntiko koō ña, kunú'u ña ñūú Jerusaleen e dōo diní ñu'u nima ña. ⁵³ Nññ kuē'en tsí ntuvi ntoo ña má ukún kán, ntáka'an ña tsi dōo ka'nu Xuva kō.

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Juaan

Tū'un Xuva kō e kúvi ñatī

¹ Nte dá iñi ntu'u ñuxiví sa ne, e dúkuan tuvi Tú'un san. Tuví dadii ña ni Xuva kō né, Xuva ko ñā dī. ² Dīvi ñā é tuví dadii ña ni Xuva ko ūun tsi nte dá iñi ntu'u ñuxiví sa. ³ Un ntí ntí é ío ne, mii ñā de kú've ñā. Ña túvi nee iñá te ña ni de kú've ñā. ⁴ Dīvi ñā é kantito ña ne, tā'xi ña un ntí'í é ío. Ntúvi iña ñá ne, kaxi'í nuu iña ko un ntí'í ntí o. ⁵ Kaxi'í nuu ñu'ú san mi dóo neé ne, ña kúvi vī é neé san nánta'va.

⁶ Xíu uun ñā'a, ña táxnuu Xuva kō, ñá naní Juaan. ⁷ Dīvi tsiñu ña é káda ntaa ña iña ñu'ú san, vata koo é na kuinti'xe un ntí'í ntí ña'a san Xuva ko kuēnta iña tú'un é kākā'an ña. ⁸ Ná tē dīvi ñā e kúvi ñā ñu'ú san, tsí da ti tsi táxnuu Xuva ko ñā é kā'an ñá kuenta iña ñu'ú san. ⁹ Ña e kúvi ñu'u ntí'xe ne, vé'xi ñā ñuxiví san ne, nāxi'í nuu ña iña un ntí'í ntí ña'a san.

¹⁰ Ika ña ñuxiví sa ne, kuān te mii ña de kú've ñá ne, ña ntoo ñuxiví sa ne, ñá ni nakíní ña ña xoo ñá'a ña. ¹¹ Xée ña ñuú mii ñā, ntá tsi ña ñuú ña ne, ña ni ntío ña nakíní ña ña. ¹² Ntá tsi xoo ñá'a, ña é nakíní ña ne, xé'e ñā é kúvi ña i'xá Xuva kō, da xōo ka ña'a, ña e ntákuinti'xe i ña. ¹³ Kúvi ña i'xá Xuva kō ne, ñá tē ntákaku ña vata o ntákaku ña'a ñuxiví; ñá te ñā'a san ntáde ña é kōo i'xá ña, tsí mii Xuva kō ntío ña é kúvi ña i'xá ña.

¹⁴ Dīvi Tū'un tsikán ne, kúvi ñatī ne, íntoo ña ni kō. Iní o tsi dóo va'á ña ne, dōo kakuinima ñá kō. Da mii tsi é nuu é ntaā í kaka'an ña. Vá'ā kue'en ñá vata o va'á Xuva kō, tsí da xé i'xá mii ña ñā. ¹⁵ Juaan sán ne, kaka'an ñá kuenta iña ña:

—Ñā sā'á ne, dīvi ñā é kākā'an u kuenta iña ña. Dīvi ñā é vé'xi ña ata kō ne, dií ka ka'nu ña'a ña é xu'u, tsí dií ka di'na tuví ña da káku u —ka'an ña.

¹⁶ É nī'i ko, un ntí'í ntí o, é vā'á iña ña, e dá mii tsi é ntékú ka doméni e tá'xi ña kō. ¹⁷ Tsi leí san ne, xée ntā'a Muísee, ntá tsi e dóo kakuinima Xúva ko ko, ni tū'un é nuu é ntaā í san ne, xée kuēnta iña Jesúcristu. ¹⁸ Nté uun ito vata xoó kiní i Xuva kō. Ntá tsi i'xá mii ñā e dóo kakuinima ñá ne, kantada ntaa ñá ni kō nté kaa Xuva kō.

É kākā'an Juaan Bautista kuenta iña Jesúcristu

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Ña Israee, ñá ntoo Jerusaleén ne, taxnúu ña dutú san nī ña levitá san é tsixe'e ñā Juaán san xoo ñá'a ntu ña. ²⁰ Juaán san ne, kantada ntaa ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñā te dīvi u é Cristú u —ka'an ña.

²¹ Tsixe'e xtuku ña ñā:

—¿Xoó ntu ña'a nto kuan? ¿ō ña Elia ntú nto, kuān? —ka'an ña.

—Ñā'á ni san —ka'an Juaan.

—¿Vá dīvi ntu ntō ña ka'an naa Xuva ko, ña tsíkan? —ka'an ña.

—Ñā'ā —ka'an Juaan.

²² Kidáā ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ká'an nto xoo ñá'a nto vata koo é kúvi ka'an ntí nī ña táxnuu ntí. ¿Nté ntu koo ka'an nto kuenta iña mii nto? —ka'an ña.

²³ Kidáā ne, kaka'an Juaan:

—Xu'ú ne, kūdii uun tatsin é kaika má kū'u kan, é kakana: “Na kōo tú've ntó itsi ntaa kuēnta iña Tó'o kō”, vata o xntée na'a ñá ka'an naa Xuva ko, ñá nani Isāia, kídaā —ka'an ña.

²⁴ Ña táxnuu ña fariseu é kā'an ñá nī Juaán ne, ²⁵ tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kanakūtsi ntute ku nto ña'a sán tē ña te Cristu nto, tē ña te Élia nto, tē ña te dīvi ña ka'an naa Xuva ko ntō? —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Juaan ni ña:

—Xu'ú ne, kūdii ntute kánakūtsi ntute ú ña'a san. Ntá tsi ntísí uun ña'a mé'ñu ntō, ña é vāta kíni nto. ²⁷ Dīvi ñā ne, rkontúvi vé'xi ña é xū'u, ntá tsi dīvi ñā né, odo nuú ña é xu'u. Tsi xu'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ko, nté nantūi ú ntí'xen ña —ka'an ña.

²⁸ Sá'ā kúvi ñuú Betania, dīvi ñūu é tuví uun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan, mí kanakūtsi ntute Juaán san ña'a.

Jesuu, ña kúvi a le'ntu Xúva kō

²⁹ Utén san ne, Iní Juaan tsí vé'xi Jesuu mí tuví ña ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō, ña e ntá'vi kuétsi i iña un ntí'í ntí ña'a, ña ntántoo ñuxiví sa! ³⁰ Dīvi ñā é kākā'an u ni ntō tsi rkontúvi vé'xi uun ña'a, ña é odo nuu kue'en é xu'u, tsí e dúkuān tuví ña da káku u. ³¹ Nté xu'u ñá iní u xoo ñá'a ña, ntá tsi vé'xí u, véxnakutsi ntúte ú ña'a san vata koo é ña Israee san ne, na nā kiní ña ña —ka'an ña.

³² Kaka'an xtúku Juaan:

—Íní u Espiritu Xuva kō dá vē'xí ña nte e dukún kân é vāta kaa paloma káa ña ne, kántékú nti'i ña ata tsío ña. ³³ Xu'ú ne, ntē vata kutúni ko xoo ñá'a ña, ntá tsi ña táxnūu ko é nakūtsi ntute ú ña'a sán ne, kaka'an ñá nī ko: “Te kīnī nto tsí inu ñú'u Espiritū mí ntītsi úun ña'a, te kutuvī ni'i ña ñá ne, ña é kué'é ña é kūnuu Espiritū Sántū nima ñá'a san.” Kuan ō ka'an ña. ³⁴ Xu'ú ne, íní u ña ve ne, ka'án u ni ntō tsí ña é I'xá mii Xuva ko ñā —ka'án Juaan.

Ña ntántikín dí'na Jesuu

³⁵ Utén san ne, ntāñi xtúku Juaan ni uvi ñá'a, ña ntántikín ña. ³⁶ Dā íni ña tsi ita ntí'xin Jesuú ne, kaka'án Juaan:

—¡Un kaa Á Le'ntu Xúva kō! —ka'an ña.

³⁷ Ntúvi ña'a, ña ntántikín Juaán san ne, tēkú ña é kuān ó kaka'an ñá ne, kué'en ña, kūntikín ña Jesuu kidaā. ³⁸ Xkokoto Jesuu áta ña ne, íní ña tsi ntántikín úvi ñá'a ñá san ñá ne, dá kakā'an ñá, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu ntánantuku ntō?

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ¿mí'i ntū tuví nto? —ka'an ña.

³⁹ Kaka'an ñá ni ñā:

—Kixkóto nto —ka'an ña.

Kué'en ña né, íní ña mí tuví Jesuú ne, ikān intōo ña ni ña ntúvi tsikan ūun ñūu, tsí e kuáa xee ña.

⁴⁰ Uun ña'a, ña e téku i é kākā'án Juaán ne, kúntikín ña Jesuu. Andree nāni ña. Ení Simuun Pedru ña. ⁴¹ Dí'na nántuku ña ēní ña Simuún ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nāni'í nti Mesia, ña e ntáka'an ña é Cristu, ña táxnūu Xuva kō —ka'an ña.

⁴² Ntēka Andreé ña mí tuví Jesuu. Íto Jesuu ñá ne, kaka'an ña:

—Divín né, Simuun, i'xá Juaan. Ntá tsi xntántēe ú o Cefa —ka'an ña.

(Cefá ne, Pedru káni tú'un é griegu.)

Dā kána Jesuu Félipé ni Natánaee

⁴³ Utén san ne, kaka'an Jéssu tsí kí'in ña ñuú Galilea. Ikān nāni'í ñá Felipé ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kúntikín ko ve —ka'an ña.

⁴⁴ Felipé ne, ñuú Betsaida vé'xi ña, ikan ñūu Andree ni Pedrú dí. ⁴⁵ Felipé ne, nántuku ña Natánaee ne, kaka'an ñá ni ñā:

—É nāni'í nti ña é kākā'an Muísee íni libru leí san, nī é kākā'an ñá ka'án naa Xuva kó dí.

Dívi Jéssu, i'xá Josee, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁴⁶ Kidāā ne, kaka'an Natánaee ni ña:

—¿Vá iō ntu é vā'a e kíi nuu ñuú Nazaree? —ka'an ña.

Kaka'an Félipé ni ña:

—Kixkóton ve —ka'an ña.

⁴⁷ Dā íni Jesuu tsi vé'xi Natánaee mí tuví ña ne, kaka'an ña:

—Un kaa ntí'xe uun ña'a ña Israee. Nā íni eni nta'ví ña ña'a —ka'an ña.

⁴⁸ Kaka'an Natánaee ni ña:

—¿Nté ō íni ntu nto ko? —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu ni ña: —Íní u o dá nuun má tun ígu san dí'na dá kána Felipe o —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an Natánaee ni ña kidaā:

—Mastru, I'xá Xuva ntí'xe ko ntō. Rei iña ñá Israee san nto —ka'an ña.

⁵⁰ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Kakuinti'xe o tsí da xé kaka'án u é íní u o má tun ígu san? Ntá tsi da ve kinín nuu i é díi ka na'nu é vāta kaa nuu i sá'a —ka'an ña.

⁵¹ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Vī'i a vé ne, kiní nto e dukún kân é kantii ne, kiní nto ánje Xuva kō kantaa kantíi ña mí tuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi —ka'an ña.

2

Viko e katánta'a ña'a ñuú Canaa

¹ Dā kúvi uní ntúvi ne, viko kakuvi é katánta'a ña'a ñuú Canaa é káduku ntée ñuú Galilea. Ikān tuví dí'i Jéssu. ² Kána ña Jesuu ni ña ntíní'i ñā é kí'in ña viko sán dí. ³ Dā ntí'i ntute tinti'ō sán ne, kaka'an dí'i Jéssu ni ña:

—Ña túvī ká ntute tinti'ō san —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú nto nī kó, ñadī'i, tsí vata xée ura i íñá ko? —ka'an ña.

⁵ Kidāā ne, kaka'an dí'i ña nī ña ntátsu'un ko'o san:

—Vīi nto nee iña é kākā'an i'xá ko ni ntō —ka'an ña.

⁶ Ikān ne, ío iñu kídi é kúvi xuu, e dé tsiñu ni'i ña e ntúntoo ña vatā xkoó ini ña. É un é un kídi ne, kakii kú've te uun siēntu lítru.

⁷ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Tsu'un tsitu nto ntúte kídi san —ka'an ña.

Tsu'un tsitu ña ntúte un tsi nte xú'u i ne, ⁸ kaka'an Jéssu ni ña:

—Kí'i ntodó nto ne, kue'ēn ni'i nto mí tuví vartuma kuinúu san —ka'an ña.

Kuān o dé ña. ⁹ Dā íto ntee vartuma kuinúu sán ntute e ntúvi ntute tinti'ō sán ne, ñá ni iní ña mí'i vē'xi. Ntá tsi ña ntátsu'un ko'o sán ne, iní ña, tsí ña táva ña. Kāna vartuma kuinúu san ñatī, ñá dā ve tánta'a sán ne, ¹⁰ kaka'an ñá ni ñā:

—Un ntíí ntíí ña'a sán ne, di'na katsu'un ña ntute tinti'ō é díí ka va'á san. Ntá tsi te íta ntí'xin kue'e xi'i ña ntántoo sán ne, kidáā táva ña ntute tinti'ō é ña te nté sa va'a. Ntá tsi ña ntó ne, dá nte vevíí katavá nto ntute tinti'ō é díí ka va'a —ka'an ña.

¹¹ Sá'a ídé Jesuu ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galileá ne, kúvi di'na nuu i e dóo ka'nu idé ña vata koo é kútuni ñá'a san tsi dóo ka'nu ña'a ña. Kidáā né, kuínti'xe ña ntini'i ñā.

¹² Kidáā ne, ku'éen ña ñuú Capernau ni dí'i ña ni ení ñá, ni ña ntini'i ñā di. Ikān intóo ña te ūvi uni ntúvi.

Dā ntántoo Jesuu iní ukún ña Israee

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Dā doko sá xee ntuvi viko e náka'an ña Israee san ntuvi da nátavá Xuva ko ñā ñuú Egító ne, kúntāa Jesuu ñuú Jerusaleen.

¹⁴ Dā kukí'vi ñā má ūkún ka'nu kán né, nāni'i ña ña ntádiko duntiki, le'ntú, ni pālomá san. Ikān ntoo ña ntánadama diu'ún di. ¹⁵ Dā iní Jesuú ne, de vá'a ña uun xo'o xume ne, dā tá'xi nūu ña ñā sán, nakúnu ña ñā má ūkún kan, ni ūn ntíí ntíí duntikí ni lē'ntú ne, nantáva ña mēsa ñá ntánadama diu'ún san. ¹⁶ Kaka'an ñá nī ña ntádiko pālomá san:

—Kue'ēn ni'i nto láa san kí'i kán. Ña kú de nto vi'i Uvā kó vi'i xá'vī —ka'an ña.

¹⁷ Kidáā né, ña ntini'i ñā san nánū'u ña iní ña tsí kuān ó uve ña'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Dōo u'vi kakúvi ko é kuān ó ntáde ni'i ña vi'i Uvā ko”, ka'an.

¹⁸ Kidáā ne, tsixe'e ña Israee san ña:

—¿Nee ntu nuu i e dóo ka'nu nañé'e ntó ntí kuān, vata koo é nī'i itsi nto é vii nto sá'a? —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Nakatsin nto xúkūn sa'á ne, tē kúvi uni ntúvi naxntísi xtúku u —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, ntáka'an ñá Israee san:

—Ūvi díko iñu kuia dé tsiñu ña'a e xntítsi ña xúkūn sán ne, ña ntó ne, ūni ntuvi tsi naxntísi ntó, ka'an nto —ka'an ñá Israee.

²¹ Ntá tsi xúkūn é kaka'an Jesuú ne, kúñū mii ñā kúvi. ²² Dukuān né, dā ntóto Jesuu rkontúvi é xi'i ñá ne, nānu'u ña ntini'i ña iní ña tsí kuan ō ka'an ñá sa'á ne, kuínti'xe

ñā tú'un Xuva kō é ūve ña'a san, ni tū'un é kaka'an Jesuu ni ñá di.

Iní Jesuu nima ñá'a san

²³ Dā tūví Jesuu ñuú Jerusaleen ntuvi dá ñu'u viko, ñá te da díi ña'a kuínti'xe ña ña dá ini ña nuu i e dóo ña'nu é idé ña. ²⁴ Ntá tsi Jesuú ne, ñá ni intée ini ña ña'a san, tsí ini ña nte ntáa nima ña. ²⁵ Ña ni ntío é ká'an ñá'a san ni ñā nte ntáa ta'an ña, tsí ini ña nté ntaa nima ūn ntíí ntíí ña'a san.

3

Jesuu ni Nicódemu

¹ Xío ūun ña'a ña fariseu, ñá nani Nicódemu, ñá tsiñu ñuú Israee. ² Xée ñā é niñu mí tuví Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, iní nti tsí taxnuu Xuva ko ntó é nañé'e ntó nti. Tsí nté uun ña'a ña kuvi vii ña nuu i e dóo ka'nu vatā ó de nto tē ña te Xuva ko túvi ni'i ña ña —ka'an ña.

³ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ō: Xoxó kuvi kiní i mí kadē kú've Xuva ko tē ña kaku é kuvi uvi ito —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Nicódemu ni ña:

—¿Nté ntu koo kaku xtuku o tē kuáta ō? ¿Vá kúvi ntu nakunuu xtuku o ini i'xí di'i kō é kaku xtuku ō? —ka'an ña.

⁵ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ō: Xoo é ña kaku i ni ntute ni Ēspírítu ne, ña kúvi k'vī ña mí kadē kú've Xuva kō. ⁶ Nee é kakaku nī kúñū né, kúñū kúvi; ntá tsi nee é kakaku ni Ēspírítu ne, Espírítu kāduku ntée. ⁷ Ñá ku da kudū'va o é kaka'án u ni ō é kantio é kaku xtukun. ⁸ Tátsin sán ne, kainu da mí'i ka mí ntio i. Kuān te díto é kaka'an ñu'ú ne, ntá tsi ntē ña kutúni mí vē'xí, ntē ña kutúni mí k'ín di. Kuan tsi ío iña un ntí'i ñā'a, ña é kakuni'i Ēspírítu Xuva kō —ka'an ña.

⁹ Kidáā né, tsixe'e xtuku Nicódemu:

—¿Nté ntū ó sá'a? —ka'an ña.

¹⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Divín é mastrun iña ñá Israee ne, ¿vá ña ntu inin sá'ā? ¹¹ Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ō. Ntáka'án nti nēe é iní nti. Ntántaa ntí nēe é iní nti, ntá tsi ña'ntó ne, ña ntákuinti'xe nto nēe é ntáka'án nti. ¹² Tē ña ntákuinti'xe nto é kaka'án u ni nto iña i é ío ñuxiví sa ne, ¿nté ntu koo kuinti'xe nto te ká'án u ni ntó iña i é ío e dukún kán?

¹³ Tsi nté uun ñā'a vata ntaa ña e dukún kán. Mii tsi u é vē'xí u e dukún kán é vēxkúvi ú ñatī. ¹⁴ Vata tsí o dé Muisee é xkaa dukún

ñá koó san ñuu itsí kán né, kuan tsí koo ntaa ntita dukún u di, xu'u é vëxkúvi ú ñatí. ¹⁵ Da xōó ka ña'a é kuínti'xe i kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi.

E dóo ntio Xúva ko ñuxiví sa

¹⁶ E vánchu'ün ntío Xuva ko ñuxiví sa ne, tā'xi ña l'xá mii ñā, vata koo é un ntí'i ñā'a, ña é kakuinti'xe i ña ne, ñá kunāá ña, tsí ntii dañu ntuvi kuntuo ña ni Xuva kō. ¹⁷ Tsi ñá ni taxnuu Xuvā kó ko, xu'u é l'xā ñá, ñuxiví sa é na nākunaá u nto, tsí táxnūu ña ko é nakākú u nto.

¹⁸ Xoo é kakuinti'xe i kó ne, ñá nī'i ña é ntō'o ña kuenta iña kuétsi ña. Ntá tsi xoo é ña kakuinti'xe i kó ne, é iō é ntō'o ña, tsí ña ni kuinti'xe ña ko, xu'u é l'xá mii Xuva kō. ¹⁹ Dukuān ne, ní'i ña é ntō'o ña, tsí xee ñú'ú san ñuxiví a, ntá tsi dií dií ka xkúntee iní ña mí nēe é mí kaxi'í nuu san, tsí da mii kuē'en tsi é kīni kaa ntáde ña. ²⁰ Da xōó ka ña'a, ña é kade é kīni kaa ne, ña ntío kue'en tsí ña ñu'ú san. Ntē ña kaxee étsin ña mí kaxi'í nuu, vata koo é ña tídito nuu i é kade ña. ²¹ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é kade é nuu é ntaā í ne, kaika ña mí kaxi'í vata koo é na tídito tsí kade ntaa ña vatā ó kaka'an Xúva kō é vii ña —ka'an Jesús.

Kaka'an xtúku Juaan Bautista ni Jesús

²² Dā kúvī sá'ā ne, kué'en Jesús ni ña ntini'i ña ñuú Judea. Ikān intóo ña, ntánakutsi ntute ña ña'a san. ²³ Juaán di ne, kanakūtsi ntute ña ña'a, ña ñuú Enoo é tuvi étsin ñuú Saliin, tsí dóo iō ntúte ikān. Ntáñe'e ñá'a san ne, ntaítsi ntute ña. ²⁴ Tsi vata kúnuu kutū Juaan.

²⁵ Iō ña ntántikín Juaán ne, eni ntu'u ña ntátiin nuu ña nī uun ña'a ña Israee kuénta iña í vatā xkoó ini ña é ntántoo ña kúñu ñā. ²⁶ Kué'en ña mí tuví Juaán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ña itúvi ni'i nto diñi ntute ka'nu Jordaán san, ña é kaka'an ntó nī ntí ne, é kanakūtsi ntute ña ña'a di. Un ntí'í ntí'í ña'a san ntáñe'e ñá nta'a ña ve —ka'an ña.

²⁷ Kidāā ne, kaka'an Juaan ni ña:

—Ña tívī nee iña é nī'i kó tē ña te Xuva ko tá'xi ña. ²⁸ Tékú nto lo'xo mii ntō é kaka'an u tsí ña te xu'u é Cristú u, ntá tsi xu'u di'na táxnūu ña ko. ²⁹ Xu'ú ne, vata kaa ña vā'a tiin ni'i ña é da vé tánta'a kaa u. Dukuān dīni ña da téku ña é kaka'an ñá tánta'a san. Dukuān dīni ko di. ³⁰ Diví ñā ne, kantio é dií ka kaa dukún ka ña. Xu'ú ne, kantio é nainu xuví u —ka'an Juaan.

Ña vé'xi e dukún kán

³¹ Ña vé'xi e dukún kán ne, dií dií ka ka'nu ña'a ña é un ntí'i o. Ña vé'xi ñuxiví a ne, ñuxiví sa kaduku ntée ña. Kaka'an ñá iña i é iō ñuxiví sa. Ntá tsi ña vé'xi e dukún kán ne, dií ka ka'nu ña'a ña é un ntí'í ntí'í o. ³² Kaka'an ñá nēe é ini ñá, nēe e téku ña, ntá tsi ña ntákuinti'xe ña'a san é kaka'an ña. ³³ Xoó ña'a, ña é kakuinti'xe i é kaka'an ñá ne, ini ña tsí nuu é ntaā í kaka'an Xúva kō. ³⁴ Ña vé'xi nta'a Xuva kō ne, kaka'an ña tú'un Xuva kō, tsí kaxé'e Xuva kō Espíritu ñā. ³⁵ Dóo kuinima Xúva ko l'xā ñá ne, xé'e ñā é kadā kú'vē ñá da nēe ka ntí'i nuu i. ³⁶ Xoo é kakuinti'xe i l'xá Xuva kō ne, iō ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Xoo é ña kakuinti'xe i l'xá ña ne, ña túvi ntuvi vā'á iña i tsí ntii dañu ntúvi kué'e Xuva kō é ntō'o ña.

4

Jesuu ni ñádí'i ñuú Samaria

¹ Kūtuni ñá fariseú san tsí dií ka ntántikín ña'a san Jesuú ne, dií ka titín ña'a kanakūtsi ntute ña é Juaán; ² kuān te ñá te mii Jesús kanakūtsi ntute ñá ña'a san, tsí ña ntini'i ña san. ³ Tékú Jesuu sá'a ne, ntáka ña ñuú Judea, kúnū'ú xtuku ña ñuú Galilea.

⁴ Dá kuē'en ñá itsi kán ne, itā nti'xin ña ñuú Samaria. ⁵ Xée ña ñuú Sica é kaduku ntée ñuú Samariá san. Ikān tuvi étsin ñu'u é xē'é Jacoo iña l'xá ña Josee. ⁶ Ikān tuví pusu é xtúví Jacoo. Dōo kuitá Jesuu, tsí dóo kue'e íka ña ne, ínūu da'na ña uun xo diñi pusú san. E dóko sa ká'ñu ntuvi kidaā. ⁷ Xée uun ñádí'í, ña ñuú Samaria, é tavā ñá ntute ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Tā'xin kudiin ntuté san na kō'ó u —ka'an ña.

⁸ (Tsi ña ntini'i ñā ne, kué'en ñā má ñuú san, kukuíñ ña é ká'xí ña.)

⁹ Kaka'an ñádí'í, ña ñuú Samariá san, ni Jesús:

—¿Nté kui xu'ú ntu kaikan ntó ntute é kō'o nto? Tsi xu'ú ne, ña ñuú Samariá u ne, nto'ó ne, ña Israee nto —ka'an ña.

(Tsi ñá vā'á odo ni'i tā'an ña Israee san nī ña ñuú Samariá ne, ntē ña ntáka'an ni'i ta'an ñá di.)

¹⁰ Kidāā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñádí'í san:

—Tē dí inin neé kata'xi Xúva kō doméni; tē dí inin xoo ñá'a kaikan ñá ntute ne, divín

⁴³ Dā kúvi uvi ntúvi ne, ntaka ña ikān, kúnū'ú ña ñuú Galilea. ⁴⁴ Tsí vata ō ka'an mí Jesuú ne, nté uun ña'a, ña kaka'án naa Xuva ko ne, ñá tē ntaiko ñu'ū ña ñuú ña ña. ⁴⁵ Ntá tsi dā náxee Jesuu ñuú Galileá ne, dōo diní ña'a san é vē'xi ña. Tsí da xé ñe'e ña ñuú Jerusaleen da kúvi viko sán ne, íní ña nee ntí'i ntí'i nuu i é idé Jesuu ikān.

⁴⁶ Náxee xtúku Jesuu ñuú Canaa é kāduku ntée ñuú Galilea, mí ntáda ña ntute kuíi san ntute tinti'o. Ñuú Capernaú san ne, ikān tuvi úun ñatíi, ña kade tsiñu iñá reí ne, etsin i'xá ña. ⁴⁷ Dā téku ña tsí e ntáka Jesuu ñuú Judeá ne, náxee ña ñuú Galileá ne, kué'en ña mí tuví ña, kúkoto ñá te kī'in ñá, kintavá'a ña i'xá ña, tsí dokó sa kúvi. ⁴⁸ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Tē ña kiní nto nuu i é tā'xi kuentá, tē ña kiní nto nuu i e dōo ka'nu ne, ñá kuínti'xe nto —ka'an ña.

⁴⁹ Kaka'an ñá tsiñu ka'nu i iñá reí san ni ña:

—Vii nto da xē'e, ki'in kúdii nto, tsí dokó sa kúvi i'xá ko —ka'an ña.

⁵⁰ Kidáa ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Kunú'u nto nú vi'i nto kán, tsí i'xá nto ne, kantíto —ka'an ña.

Kuínti'xe ña tsiñu i san é kaka'an Jesuu ni ñá ne, kúnū'ú ña. ⁵¹ Dā ve tsi kunú'u ña itsi kán ne, véxnāketu itsi ña ntáde tsiñu iñá ña. Ntáka'an ñá ni ñá tsí kantíto i'xá ña.

⁵² Kidáa né, tsixe'e ña ña neé ura iñi ntú'u ntuvá'a i'xá ña. Ntáka'an ñá ni ña:

—Iku kaeku uun kuáa ntíko ka'ni san —ka'an ña.

⁵³ Kūtuní uva i'xá san tsí ñi'vi tsi ūra é kaka'an Jesuu ni ña tsí kantíto i'xá ña. Kidáa né, kuínti'xe ña Jesuu, ni un ntíi ntíi ñavi'i ña.

⁵⁴ Sá'a kuyi ūvi núu i e dōo ka'nu é idé Jesuu da ntáka ña ñuú Judea, da náxee ña ñuú Galilea.

5

Dā ntavá'a Jesuu uun ña natín, ña ñuú Betseda

¹ Dā kútítin ntuvi ne, íde tuku ña Israeé san viko ne, kúntāa Jesuu ñuú Jerusaleen.

² Ikān ne, tuví uun ntó'o mí kañú'u ntute etsin Xi'i Le'ntú san é nani Betseda é tū'un hébreu. Ío u'un corídoos díñi ntute sán ne,

³ ñá te da díi ñá nchokuví san ntoo ña ñu'u kán. Ío ñá ne, skuaā ña, xné'ē ña, ñá natín i dí ne, ntantétu ña neé ura tē kanta

nuu ntute san. ⁴ Tsí un vé'xi ne, kaka'an ñá é kanainu uun ánjē nú ntúte san ne, kakanta nuu ntúte san. Xoó ña'a é di'na nakō'xó nuu i kúñu í iní ntute sán tē kánta ne, ntúvá'a ña da neé ka nuu kuí'i kakúvi ña. ⁵ Ikān tuví uun ñatíi é ōko xe'un uní kuíā é nchokuví ña. ⁶ Iní Jesuu ña mí tuví ntaa ñá ne, kutūni ña tsí ña te dá vevii tuví nteē ñá ikān. Kaka'an ñá ni ña:

—¿Ntio ntu o é ntuvá'an? —ka'an ña.

⁷ Kaka'an ñá natín i san ni ña:

—Xōxó ña'a xntii í ko é nakíi nto'o kó iní ntute san te kánta ntute san. Dā ve tsi ncho kí'vi ú ne, é tūku ña'a kúné'ē ña kúkí'vi ña —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Nakuiñin. Nakí'in xuvi o ne, nakakan ve —ka'an ña.

⁹ Ura tsí i ntuvá'a ña. Ntaa ni'i ña xuvi ña ne, nakaka ña. Ntuvi tsikán ne, ntuvi iō dá'na. ¹⁰ Dukuān ne, ntáde tíi ña Israeé san ni ña dā vé ntuvá'a san:

—Vevii ne, ntuvi é ntoo da'na ō. Ña kuyi é ntaa ni'i nto xuvi ntō vevii —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an ñá ni ña:

—Ña é ntavá'a kó ne, ñi'vi ña kaka'an ñá ni ko: “Ntaan ni'in xuvi o ne, nakakan ve” —ka'an ña.

¹² Kidáa ne, tsixe'e ña ña:

—¿Xoó ntu ña'a kaka'an ñá ni ō é na ntaan ni'in xuvi ō ne, dá nakakan? —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi ña ntuvá'a sán ne, ñá íni ña xoo ñá'a ña ntavá'a ña. Tsi Jesuú ne, kīi nteé xio ña mé'ñū ña'a san é ña te da díi ña ntoo ña ikān. ¹⁴ Dā rkontúvi nání'i tā'an Jesuu ña iní ukún ka'nu sán ne, kaka'an ñá ni ña:

—Koton ve, tsi é ntuvá'an. Ñá ku víin kan é kīni kaa, tsí tē ñá'a ne, díi ka kue'e kuí'i ní'i o —ka'an ña.

¹⁵ Natíi san ne, ntáka ña, kue'en ña, kaka'an ñá ni ñá Israeé san tsí Jesuu nání ña é ntavá'a ña. ¹⁶ Dukuān ne, íntikin nuu iní ña Israeé san Jesuu. Ncho ka'ní ña ña, tsí idé ña sá'a ntuvi é iō dá'na. ¹⁷ Ntá tsi kaka'an Jesuu ni ña:

—Uvā kó ne, kade tsiñu ña un tsi nte vevii ne, dukuān é xū'ú ne, kade tsiñu ú di —ka'an ña.

¹⁸ Dukuān ne, díi díi ka ncho ka'ní ña Israeé san ña. Ñá te da mii tsí é ña ni de ntáa ña é kūtúvi da'na ña ntuvi dá iō dá'na, tsí da xé kaka'an ña tsí Xuva kō né, ñi'vi ña é uva mii ña ne, kade ña tsí dadíi ña ni Xuva kō.

Tsiñu é kúvi vii I'xá Xuva kō

¹⁹ Kidáa ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Ña kúvi neé vii u é kuenta iña mií ko, xu'u é l'xā ñá ko. Tsi dá mií é vii ú vatā ó de Uvā ko. Da neé ka nuu i é kade ña ne, ðivi tsi kade ú ði, xu'u é l'xā ña. ²⁰ Tsi dóo kakuinima Úvā kó ko, xu'u é l'xā ñá ko ne, kanañē'e ñá ko é un ntí'i nuū i é kade ña. Nuu i é ðií ðií ka na'nu nañē'e ñá ko vata koo é un tsi kudū'va nto. ²¹ Vatā ó de Uvā kó é kanantōto ña ña xi'í san ne, vata ō kaxe'é ña ntuví iña ñá ne, kuān o tá'xi ña kó ði é kúvi vií u kué'ē ú ntuví iña i dá xōó ka tsi é ntio ko. ²² Ná te mií Uvā kó é kākā'an ñá xoo é vá'a i, xoo é ña vá'a i, tsi é naxnuu nta'a ñá ko é xū'u vií u sá'a, ²³ vata koo é kuan tsi koo kuiko ñu'u ntō kó xu'ú vatā o ntaíko ñu'u nto Uvā ko. Xoo é ña kaíko ñu'u i kó ne, ñá te kaíko ñu'u ña Uvā kó ði, tsi ðivi ñá é táxnūu ña ko.

²⁴ 'Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Xoó ña'a, ña é katekú i tú'ūn kó ne kakuinti'xe ña ña táxnūu kó ði ne, ní'i ña ntuví vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Ná ní'i ña é ntō'o ña. Tsi é itā ntí'xin doxi'í san iña ñá ne, e ní'i ña ntuví vā'á iña ñá ve. ²⁵ Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsi vé'xi ūra ne, e xēe vevii, é tēkú un ntí'i ntí'i ña xi'í san tatsín ko, xu'u é l'xá Xuva kō u. Xoó ña'a é kaeni tutun ñá ne, ní'i ña ntuví vā'á iña ña. ²⁶ Tsi vata tsi kaa Uvā ko, é ió ntuví iña mií ñá ne, kuan tsi ō tá'xi ña ko é kōo ntuví iña mií ko ði, tsi xu'u é l'xá mií ñá ne, ²⁷ tá'xi ña ko é kadā kú'vé u é un ntí'i iña ña'a, tsi xu'u é vēxkúvī ú ñatíi. ²⁸ Ná ku da kudū'va nto é kākā'an u sá'a, tsi xee ūra i é un ntí'i ña xi'í san tekú ña tatsín ko. ²⁹ Kidáa ne, ntii ñá nú ñaña ñá. Xoó ña'a é ēdé ña é vā'á ne, ntoto ña é ní'i ña ntuví vā'á iña ña. Ntá tsi xoo ñá'a é ēdé ña é kīni kaa ne, ntoto ña é ní'i ña dō'vi kan.

Xoo tá'xi i é kúvi vií Jesuu e káde ña

³⁰ 'Ña kúvī nee iña é vii ú kuenta iña mií ko. Vata tsi o tēkū ko é kākā'an Úvā kó ne, kuan tsi ó kade kú'vé u dí ne, vá'a tsi ó e kade kú'vé u, tsi ñá te kuēnta iña mií ko kade u, tsi kuenta iña Xuva ko, ña táxnūu ko. ³¹ Ña kúvi ntantaa u iña mií ko, tsi ña kaidiá'vi. ³² Ntá tsi ió ña é ntantaa ña kuenta iña ko. Iní u tsi kaka'an ñá nee iña é nuu é ntaā i iña ko. ³³ Ntō'ó taxnūu nto ña é tsixe'ē Juaan iña ko ne, nee iña é nantíko koō ñá ne, nuu é ntaā i. ³⁴ Ntá tsi ña káde ú kuenta é kākā'an ñá'a san iña ko. Da ti tsi kaka'an u ni nto sá'a vata koo é kúvi nakáku nto. ³⁵ Juaan ne, vata kaa ñu'u é kai'xi ne, kaxi'í nuu ne, dōo diní nto é kuntōo da'na nto mí kaxi'í nuu ñu'u ña. ³⁶ Ntá tsi ió xoo

é ntāda ntaa í iña ko é ðií ka nuu á'vi ka é vāta kaa é kākā'an Juaan. Tsi tsiñu é kade ú vevii ne, mií tsi é kántada ntaa é Uvā kó xnūu ntā'a ña ko. ³⁷ Tsi Uvā kó, ña e táxnūu kó ne, mií ña kántada ntaa ñá iña ko. Nté uun ito vata tēku nto tátsin ña. Ntē vata kiní nto ña nté kaa ña. ³⁸ Ntē ña ni kánūu nima ntó tú'un ñá ði. Tsi ña ni kuinti'xe nto ña táxnūu ña. ³⁹ Dōo vá'a ó ntánakua'a vá'a nto tú'un Xuva kō é ūve na'a vata koo é ní'i ntó ntuví vā'á iña ntó ntii dañu ntúvi, kuiní nto. ðivi kuenta iña ko é ūve na'a san. ⁴⁰ Ntá tsi ñá ntio nto kuntikin ntó ko vata koo é ní'i ntó ntuví vā'á iña nto.

⁴¹ 'Xu'ú ne, ñá te kantukū u é kada ka'nu ña'a sán ko. ⁴² Ntá tsi xu'ú ne, iní u nto ne ñá'a nto é ña te ntákuinima ntí'xe nto Xuva kō. ⁴³ Xu'ú ne, vé'xi ú kuenta iña Uvā ko ne, ña ntio nto é kutúvi u ni ntō. Ntá tsi te tūku ñá'a ki'xi ña kuenta iña mií ñá ne, kidáa né, xtuví ntó ña. ⁴⁴ ¿Nté ntu koo kuinti'xe nto ve? Tsi kúdi ntáde na'nu mií xnto tā'an nto, ntá tsi ña ntáde nto kuenta te ka'an Xuva kō tsi dóo vā'á nto. ⁴⁵ Ná ku dē kuení nto te xū'ú tsi'í kuétsi ú nto nuu Uvā ko, tsi mií Muiseé san, ña ntántikin nto. ⁴⁶ Tsi tē dí ni kuinti'xe nto é kākā'an Muiseé ne, kuinti'xe nto kó ði, tsi ðivi kuēnta iña ko é kākā'an ña. ⁴⁷ Ntá tsi tē ña kuinti'xe nto e xntée na'a ñá ne, ¿nté ntu koo kuinti'xe nto tú'ūn kó kuan? —ka'an Jesús.

6

Dā xé'e Jesuu é'xi u'un míl ña'a

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Dā kúvī sá'a ne, Jesuú ne, kué'en ña xīo ðiñi míni Galílea, ðivi tsi é kākā'an ña é Tiberiá ði. ² Ná te da ðií da ðií ñá'a san ntántikin ñá ña, tsi da xé ini ña nuu i e dóo ka'nu é kade ña, tsi kantavá'a ña ña ntánchokuví san. ³ Kúxēe Jesuu rkí ukú ne, da intóo da'na ña ni ña ntini'i ña. ⁴ E dokó sa xēe ētsin viko é nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egítō, viko é kanatsu'un ka'nu ña Israeé san. ⁵ Dā xkókoto Jesuú ne, iní ña tsi ña te da ðií ña'a ntántikin ñá ña ne, kaka'an ñá ni Fēlipe:

—¿Mí'i ntú kíkuiin o é ká'xí un ntí'i ntí'i ña'a san? —ka'an ña.

⁶ Da ti tsi kaka'an ña é ntio ña é kōto nteé ña Felipe nté koo ka'an ña. Tsi ini mí ña nté koo vií ña. ⁷ Kaka'an Fēlipe ni ña:

—Ntē ña xee tá'an é ūvi sientu á'vi tañú'u kuiin ō é ká'xi un ntí'i ntí'i ña'a san, kuān té un síin —ka'an ña.

⁸ Uun ña'a ña ntini'i ñā, ñá nani Āndree, ení Simuun Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

⁹ —I'a ntitsí uun na kudii, na é ni'i ú'ün tañú'u sēvada ni úvi tsákā san, ntá tsi ¿nté ntu koo vii o sá'a é ña te da díi ña'a? —ka'an ña.

¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu:

—Ká'an nto ni ñā'a sán, na kūntoo ña —ka'an ña.

Tsi dóo vá'ā o nú ité san ne, ikan ĩntóo ña, vata ū'un míil é da mii tsi ñatīi. ¹¹ Kidáā ne, kī'i Jesuu tañú'ū sán ne, dā nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ñá, dā tsí'i ña nta'a ña'a san, ña ntoo nú ité san. Kuan tsí o dé ña nī tsákā sán di. Xé'e ñā vata kaa e kutíi ña'a san é ka'xi ña. ¹² Dā kúvi é'xi ntā'a ñā ne, kaka'an Jéssuu ni ña ntini'i ñā:

—Nakuido nto utsi i é ntoó ka vata koo é ña te neé kate —ka'an ña.

¹³ Nākuido ña é ntoó ka ne, uxúvī ká xika útsi tañú'ū san kúvi. ¹⁴ Kidáā ne, dā íni ña'a san nuu i e dóo ka'nu é idé Jesuú ne, ntáka'an ña:

—Nuu é ntaā i tsí ña sá'a ne, ñā é kī'xi ñuxiví a —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi Jesuú ne, kūtuni ña tsí ntio ña'a san ña é kue'e kuétsi ña ña é vii ñá rei. Kidáā né, kīi nteé xio ña ña'a sán ne, dā kuntāa xtuku ña rki uku, mí kutuvī mii ña.

Dā íka Jesuu nú ntúte

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Dā kuáā ne, kúntīi ña ntini'i Jéssuu nú ntúte san. ¹⁷ Kidáā ne, ñū'u ña ĩní tun ntóo san ne, ĩñi ntú'u ita ntí'xin ña mé'ñū ntute san é kī'in ñá ñuú Capernau. É dōo kúneé ne, váta xēe Jesuu mí ñū'u ña. ¹⁸ Kidáā né, dōo ido ntúte san, tsi dóo ntii kainu tatsin. ¹⁹ Dā ku íka tun ntóo san te ū'ün ne, o ĩñu kilométru ne, ĩní ña Jesuu é vē'xí ña dí'in ña, kaika ña nú ntúte san. Dā xee étsin ña nú tun ntóo san ne, dōo ú'vī ña. ²⁰ Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ñá ku u'vī nto, tsí xu'u —ka'an ña.

²¹ Kidáā né, dōo diní ña tsí kúxéé Jesuu iní tun ntóo san ne, ura tsí xee ñá diñi ntute san mí kī'in ña.

Ntánantuku ñā'a san Jéssuu

²² Dā tuví tevāā sán ne, ña ñu'u uun xo diñi ntute sán ne, kūtuni ñá tsí ña ntini'i Jéssuu ne, ntáka ña ñā ñā tsí tun ntóo san ntíko kōo ni'i ña, ntá tsi ña ni ñé'e Jéssuu ni ña.

²³ Nñ dukuan ntánaxee tun ntóo é vē'xí ñuú

Tiberia, etsin mi é'xi ña tañú'ū é nakué'e Tó'o kō sintiá'vi nta'a Xuva kō. ²⁴ Dā íni ña'a san tsí xoxó Jesuu ni ña ntini'i ñā ne, nakú'un ña tun ntóo san, kue'en ña ñuú Capernau, kúnantúku ña Jéssuu.

Tañú'ū é kata'xi ntuvi iña ko

²⁵ Dā nāni'i ta'an ña uun xo diñi ntúte sán ne, tsixe'e ña ñā:

—Mastrú, ¿nté ntu ō xee ntó i'a? —ka'an ña.

²⁶ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u tsí da ti tsi ntánantuku ntó ko tsí da xe tá'xi ú e é'xi nta'ā nto, ntá tsi ntē ña te ni ñé'e dikí nto nuu i e dóo ka'nu e íni nto é idé u. ²⁷ Ñá ku kada tsíñu nto é nī'i nto tañú'ū é kantí'i te ká'xi o. Kada tsíñu nto vata koo é nī'i nto tañú'ū é kata'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntúvi, tsí kaxntií. Táñū'ú sa'á ta'xi ú, xu'u é vē'xúvi ú ñatīi, tsí e xntéé Uvā kó ko seu ña —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, tsixe'e ñā'a san ña:

—¿Ntē ntú koo kada tsíñu ntí vatā ó ntio Xuva ko? —ka'an ña.

²⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Sá'a tsíñu é ntio Xuva ko é vii nto: Na kuñti'xe nto ña táxnūu ña —ka'an ña.

³⁰ Kidáā ne, tsixe'e ñā:

—¿Neé ntu nuu i nañé'e ntó ntí vata koo é kuñti'xe ntí nto tē íni ntí? ¿Neé ntu nuu i e dóo ka'nu vii nto? ³¹ Uva ata ika kō ne, é'xi ña é nani mānaa ñuu itsí kán. Tsí vatā ó uve na'a kaká'an é Xuva kō ne, xé'e ñā tañú'ū é vē'xí e dukún kán é ká'xi ña —ka'an ña.

³² Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntó: Ñá te Muisee ni ta'xi ña tañú'ū é vē'xí e dukún kán, tsí mii Uvā kó tá'xi ña tañú'ū é nuu é ntaā i é vē'xí e dukún kán. ³³ Tsí tañú'ū é kata'xi Xuva kō né, ñā ñā vā'á iña ña ñuxiví sa —ka'an ña.

³⁴ Ntáka'an ñá ni Jéssuu:

—Tá'xi nto ntí tañú'ū tsíkan utén utén ni —ka'an ña.

³⁵ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Xu'u e kúvi ú tañú'ū é ta'xi ntuvi vā'á iña nto. Xoó ña'a, ña é kuntíkin í ko ne, nté uun ito ká ña kakín ña. Xoó ña'a, ña é kakuñti'xe i kó ne, nté uun ito ka ña ítsi ñá ntute di. ³⁶ Ntá tsi vatā ó kākā'án u ni ntó é kuān té ini ntó ko ne, ntá tsi vata kuñti'xe nto ko. ³⁷ Tsí un ntí'i ñā é kata'xi Uvā kó ne, nta'a kó xee ña. Xoó ña'a, ña é kantíkin ko ne, nté uun ito ña kiñū'u ú ña kí'i kán. ³⁸ Tsi

vé'xi ú e dukún kán é víi u vatā ó ntio ña é taxnúu ko, ñá tē diki tsi mií ko víi u. ³⁹ Sá'á tá'xi ña é víi u: é ña nakunáa u nté uun e xnúu nta'a ña ko, tsí nantōto ntí'i ú ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁰ Tsí Uvā ko ntio ña é na kīnī un ntí'i ñā'a sán ko, xu'u é I'xā ñá ne, na kuīnti'xe ña ko. Ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantōtó u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa —ka'an ña.

⁴¹ Dukuān ne, ká'an ntéé ña Israeé san ña, tsí kaka'an ña é ña ña kúvi ña tañú'ú é vé'xí e dukún kán. ⁴² Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña ntu te ña sá'a é Jēsuu, i'xá Josee? Tsí ini o úva ña ni ña ña. Dá kakā'an xkú ña tsí e dukún kan vé'xí ña —ka'an ña.

⁴³ Dukuān ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—E xée o tsí ka'an ntéé nto kó ni tā'an nto. ⁴⁴ Xoxó kuvi kuntikín i ko tē ña te Uvā ko táxnuu ña i, vata o táxnuu ña kó ña ne, nantōtó u ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa. ⁴⁵ Tsí vatā ó uve na'a kaka'an ña ka'án naa Xuva ko: “Mii Xuva ko nañ'e ña un ntí'i ña'a san”, ka'an ña. Dukuān né, dā xóo ká ña'a, ña é kateku í ña, é kakutú've i é kaka'an Úvā kó ne, kantikín ñá ko ña.

⁴⁶ Nté uun xoxo vata kiní i Uva kō. Mii tsí u é vé'xí u nta'a ña é ini u ña. ⁴⁷ Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsí xoo ñá'a, ña é kuīnti'xe i kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ⁴⁸ Xu'u é tañú'ú é ta'xi ntuvi vā'á san. ⁴⁹ Tsí uva ata ika ntō ne, e'xí ña manaa ñuu itsí kán né, dā dúkuan tsi xi'i ña. ⁵⁰ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é ká'xí i tañú'ú é vé'xí e dukún kán ne, ña kúvi ña. ⁵¹ Xu'u kúvi ú tañú'ú é kántíto é vé'xí e dukún kán. Xoo ña'a, ña é ká'xí tañú'u sá'a ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. Táñu'u é tā'xi ú ne, kúñú mií kó kúvi. Ta'xi u kúñú ko é ní'i ña ñuxiví sa ntuvi iña ña —ka'an ña.

⁵² Kidáa ne, tsixe'e tā'an ña Israeé san, ntáka'an ña:

—¿Ntē ntú koo ta'xi ña sá'a kúñu ña é ká'xi o, é kuān ó kaka'an ñá sa? —ka'an ña.

⁵³ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Tē ña ká'xi nto kúñú ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatí, tē ña ko'o nto níñi ko ña ne, ña túvi ntuvi vā'á iña nto. ⁵⁴ Tsí xoo ñá'a, ña é ká'xí kúñú kó, nī ña é kō'o níñi ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi ne, nantōtó ú ña ntuvi tē ntí'i ñuxiví sa. ⁵⁵ Tsi kúñú kó ne, ita ntí'xe nto kuvi; níñi ko ne, ntute nti'xe nto kúvi. ⁵⁶ Xoo é ká'xí i kúñú kó, nī é kō'o níñi ko ne, nuu ña nimá ko ne, nuu ú nima ñá ña. ⁵⁷ Uva kō, ña táxnuu kó, ió ntuvi iña ña. Dukuān né, ió ntuvi iña ko kuenta iña ña. Xoo é ká'xí i

kúñú kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña kuenta iña ko. ⁵⁸ Kaka'án u kuenta iña tañú'ú é vé'xí e dukún kán. Táñu'ú sa'á ne, ña te vāta kaa manaa e é'xi ñata ntō, ña intóo kídaa, tsí dā dúkuan tsi xi'i ña. Ntá tsi xoo ña'a, ña é ká'xi tañú'ú sa'á ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi —ka'an ña.

⁵⁹ Sá'a kaka'an Jēsuu dá nañ'e ña ña Israeé san má vi'i mí ntánataká nuu ña ñuu Capernau.

Tū'un enté koo ni'i ko ntúvi vā'á iña ko ntii dañu ntúvi

⁶⁰ Dōó titín ña ntántikín ñá ne, dā téku ña sá'a ne, ntáka'an ña:

—Dōo vi'xín o tú'un sa'a. ¿Xoo ntu kutíi i é ki'in diki i? —ka'an ña.

⁶¹ Kūtuni Jēsuu tsí ña ni xkúntee iní ña é kaka'an ñá ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Ñá xkúntee iní ntu nto é kaka'án u san?

⁶² ¿Ntē ntú koo kuvi tē ini nto ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatí, te kúntáa u e dukún kán mí'i e dúkuān tuví u? ⁶³ Tsí Espiritū sán ne, ña ña é káta'xi ña ntuvi iña ko. Ña kuntíto ó te da mii tsí kúñu kō. Tū'un é kaka'án u ni nto ne, ña ña é vata kaa espíritū é káta'xi ntuvi vā'á iña nto. ⁶⁴ Ntá tsi iō ntó ne, ña ntákuīnti'xe nto é kaka'án u —ka'an ña.

Tsí ini Jēsuu nte ña ña xoo é kuīnti'xe i ña ne, xoo é nadíko i ña ña. ⁶⁵ Kaka'an ña:

—Dukuān é kaka'án u ni nto ña ña tsí xoxó kuvi kuntikín i ko tē ña te Uvā ko tá'xi ña i —ka'an ña.

⁶⁶ Nté ntúvi tsikán ne, dōó titín ña ntántikín ña, kii nteé xio ña ña. Nā nī kántikín ka ñá ña. ⁶⁷ Kidáa né, tsixe'e Jēsuu ña é uxuvi ñá'a, ña ntántikín ña:

—¿Ncho ki'in ntú nto ña? —ka'an ña.

⁶⁸ Nantíko kōó Simuun Pedru, kaká'an ña:

—Xoo ka ntu é kuntikín nti, tsi tú'un ntō né, ña ña é káta'xi ntuvi vā'á iña nti ntii dañu ntúvi. ⁶⁹ Nti'í ne, é kuīnti'xe nti, é ini va'á nti ña ña tsí ña ña ntō é Cristu nto, ña e dóo va'á nuu Xuva ko.

⁷⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Vá ña ntu te ni nakaxnúu ú nto, é uxuvi ñá'a nto? Ntá tsi uun ña'a ntō ne, e ña vá'a kúvi nto —ka'an ña.

⁷¹ Kaka'an ñá iña Júda Iscariote, i'xá Simuun. Tsí ña ña é diko ña Jēsuu rkontúvi, kuān té kaduku ntéé ña uxuvi ñá'a, ña ntini'i ña san.

7

Ñá ni kuĩntí'xe ení Jesuú san ña

¹ Dā kúvī sá'a ne, ika Jesuu ñuú Galilea. Ñá ni ntio ká ña kī'in ña ñuú Judeá san, tsí ncho ka'ní ña Israeé san ña. ² Dóko sá xee ntúvi e ntáde ña Israeé víko é káñú'u ña ví'i xo'o. ³ Dukuān ne, ntáka'an éni Jesuu ni ña:

—Ñá ku kutūvín i'a. Kuē'én ñuú Judea vata koo é na kīnī ña ntini'i ō san núu ī é kaden. ⁴ Tsí te xōo ñá'a ntio ña é kutuví ditó ña ne, ñá tē neé ka vii xu'ú ña. Tē ncho viin nuu i e dóo ka'nu ne, kuē'en mí kīnī ña'a san o é da kanī ñūxivi —ka'an ña.

⁵ Ntē enī ñá ña ni kuĩntí'xe ña ña. ⁶ Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Váta xēe ura iñá ko, ntá tsi ña'ni ntō ne, kuvi víi ntō da neé ka ura nee iñá é ntio nto vii nto. ⁷ Ñá te nee nuu i kainchu'vi ñá'a nto. Ntá tsi xu'ú ne, dóo ntaĩnchu'vi ñá ko, tsí da xé kaka'an ntáa ú ni ña nee é kīni kaa ntáde ña. ⁸ Kue'én ntó viko san. Xu'ú ne, ñá kī'in u vevii, tsí vata xee úra iñá ko —ka'an ña.

⁹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ni ña ne, ítūví ka ña ñuú Galilea.

Dā kue'en Jesuu víko

¹⁰ Ntá tsi dā kue'en éni ña viko sán ne, da rkontúvi kíi ña, kue'en ñá di. Ntá tsi ña ni ñe'e ditó ka ña, tsí diin diin sá kue'en ña. ¹¹ Ntánantukū ña Israeé san ña mí kakuvi viko sán ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntú tuví ñatīi tsíkan? —ka'an ña.

¹² Dōo ntáka'an ñá'a san kuénta iña ña. Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ñatīi tsikán ne, dóo va'á ña'a ña.” Iō ñá ne, ntáka'an ña: “Ñá'a ni san. Kūdii kaéni nta'ví ña ña'a”, ka'an ña.

¹³ Ntá tsi xoxó ni ká'an ntée i ña mé'ñu ñá'a san, tsí u'ví ña ña Israeé.

¹⁴ Dā kúdava viko sán ne, kúk'í'ví Jesuu íni ukún kan, eni ntú'u ña nañé'e ñá ña'a san.

¹⁵ Koó dā kúdu'va ña Israeé san, ntáka'an ña: —¿Ntē kuān nte íni ntú ña sá'a? Tsí ntē ña ni nakuá'a ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—É kanañé'é u ntó ne, ñá te dīki mií ko kaki'xi, tsí iña ña táxnuu ko. ¹⁷ Tē xoó ntio i é vii i é ntio Xuva kō ne, kutuni ñá te nta'a Xuva ko vē'xi é kanañé'é u san, o te dīki mií ko katavá u. ¹⁸ Xoo é katavá i dīki mií i é kāká'an ne, da ti tsi kanantuku ñá é vā'á iña mii ña. Ntá tsi xoo é kanantuku i é vā'á iña ña táxnuu i ne, kaka'an ña é nuu é ntaā i. Ná tē nee iña é kīni kaa nuu nima ña.

¹⁹ ¿Vá ña ntu te ña'ni ntō e tá'xi Muisee lei? Ntá tsi nté uun nto ña ntáde ntaa nto é ūve na'a. ¿Ntē kui ntánantukū nuu iní ntu nto nté koo ka'ní ntu ko? —ka'an ña.

²⁰ Ntáka'an ñá'a san:

—¿Vá ña vá'a ntu nuu nima o! ¿Xoó ntu ncho ka'ní i o? —ka'an ña.

²¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—Uun kudii núu i é idé u ne, un tsi da ntákudu'va nto. ²² Muiseé ne, náñé'e ñá nto vatā xkoó ini nto é tē'nté un siin kúnū é īxi nto. (Ntá tsi ña te Muisee ni xtuví ña kuān xkoó ini nto, tsí uva ata ika kō, ña intóo nte kidaa.) Ntō'ó ne, kuān te ntuví iō dá'na, kae'nté nto é īxi í'xa tií san. ²³ Tē kuví te'nte é īxi í'xa tií san ntuví é iō dá'na vata koo é káda ntaa nto lei Muiseé ne, ¿nté kui ntákudii ntu nto ní ko e ntavá'a ú ñatīi san kanī kúnū ña ntuví dá iō dá'na? ²⁴ Ná ku ká'an ntée nto ña'a san dá dotō tsí ntaíni nto ña, ntá tsi te ká'an ntó iña ñá'a san ne, koto vá'a nto nee iña é ntáka'an nto —ka'an ña.

Kaka'an Jesuu mí vē'xi ña

²⁵ Iō ña ñuú Jerusaleén san éni ntú'u ña tsíxe'e ta'an ña:

—¿Vá ña ntu te ñá sá'a é ntánantuku ñá'a san é ka'ní ñá ña? ²⁶ Un kaa ña ntitsi ña, kaka'an ñá ni ñá'a san, ntá tsi nté xoxo kaka'an íni ña. ¿Tē kuĩní ntu ña tsiñu i san é ña'ni nté ña é Cristu ña? ²⁷ Xo'ō ne, ini ntú ku ō mí'i vē'xi ña sá'a. Tsí te vē'xi Cristú ne, nté uun xoxó ini i mí'i kii ña te vē'xi ña —ka'an ña.

²⁸ Kidáā ne, un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ña mí kanakuá'a ña ña'a san ini ukún ña Israeé:

—Te īni ntó ko ne, ini nto mí'i vē'xi u. Ntá tsi ña te ni kí'xi u é mií ú ntio ko, tsí ña kaka'an é nuu é ntaā i san táxnuu ña ko. Ntō'ó ne, ntē ñá ini ntó ña. ²⁹ Ntá tsi xu'ú ne, ini u ña, tsí íkan vē'xi u mí tuví ña ne, ña'ni nté ña e táxnuu ña ko —ka'an ña.

³⁰ Kidáā né, ncho tñn ña ña, ntá tsi nté uun xoxo ni tñn ntá'a i ña, tsí vata xee tá'an ura iña ña. ³¹ Ntá tsi ña te da díi ña kuĩntí'xe i ña ne, ntáka'an ña:

—Tē xee ñá táxnuu Xuva kō ne, ¿vá kúvi ntu vii ña e dií ka kue'e núu i e dóo ka'nu vatā ó de ña sá'a? —ka'an ña.

Ncho tñn ña fariseu Jesuu

³² Tēkú ña fariseu e ntáka'an ñá'a san iña Jesuu. Nā fariseu ni dútu ñá odo núu san ne, tēé tsiñu ña ña mau ukun é tñn ña Jesuu.

³³ Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Uun da'na sá kutúví u ni ntō dá ntāa ú, kínakutúví ú nī ña táxnūu ko. ³⁴ Dōo nantuku ntō ko, ntá tsi ña naní'i ntó ko. Ntē ña kuvi xée nto mí kíkutúví u —ka'an ña.

³⁵ Kidáa né, ēni ntu'u ña Israeé san ntátsixe'e ta'an ña:

—¿Mí'i ntu ntēe kíkutúví ña sá'a é ña kuvi naní'i ko ña? ¿Vá kī'in ntú ña xio ñuú san mí kaintóo xaa tátá ña Israeé? ¿Vá ikan ntu kī'in ña, kinakuá'a ña ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō san? ³⁶ ¿Nee iñá ntu kani tú'un é káka'an ña: “Nantuku ntō kó, ntá tsi ña naní'i ntó ko, tsi ña kúvi xēe nto mí kutúví u”? —ka'an ña.

Ntute vā'a é ña katú'u

³⁷ Ntuvi da inú kava viko ka'nu sán ne, náakuntítsí Jesuu, kaká'an ña:

—Tē xoo é kaitsi i ntúte ne, na kī'xi ña mí tuví u, na kō'o ña. ³⁸ Tsí vatā ó uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō ne, xoo é kuinti'xe i kó ne, nima ñá kene ntute vā'a é ña katú'u nté un sín —ka'an ña.

³⁹ Kaka'an ñá kuenta iña Espíritū Sántū é kunūu ña nima í xoo é kuinti'xe i ña. Tsí vata ta'xi Xúva kō Espíritū Sántū san, tsí vata ntáa Jesuu e dukún kán.

Dā kii nteé xio ña'a san

⁴⁰ Ió ña'a san, da téku ña é káka'an ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sá'a ne, ña ka'án naa Xuva ntí'xe ko ña, ña kaka'an tú'un Xuva kō —ka'an ña.

⁴¹ Ió ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sá'a ne, Cristu ña —ka'an ña.

Ntá tsi ió ñá ne, ntáka'an ña:

—¿Vá ñuú Galilea ntú sa ki'xi Cristu?

⁴² ¿Ñá ntu te uve ná'a kaká'an tsí Cristú ne, tatá ví'i Davii ña? Kí'xi ña ñuú Beleen, tsí ikan ñuú Davii —ka'an ña.

⁴³ Dukuān ne, kii nteé xio ña'a san kuénta iña Jesuu. ⁴⁴ Ió ñá ne, ncho kí'in ní'i ñá ña viutun, ntá tsi nté uun ña ña ni kene iní ña tín ña ña.

Ñá ni kuinti'xe ña tsiñu i san Jesuu

⁴⁵ Nāxee mau ukun mí ntoo dutu ñá odo nūú nī ña fariseú san ne, tsixe'e ña māu ukún san:

—¿Nté kui ña ni kántēka ntu nto ña? —ka'an ña.

⁴⁶ Máu ukún san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Nté uun ito vata tekú ntí xoó kaka'an í vatā ó kaka'an ñá tsikan —ka'an ña.

⁴⁷ Kidáa ne, ntáka'an ñá fariseú san ni nā:

—¿Vá éni nta'ví ntu ña nto dí? ⁴⁸ ¿Vá ntákuinti'xe ntu ña odo nūú iña nto nī ña fariseú san? ⁴⁹ Ntá tsi ña'a, ña e ñá iní lei san ne, da mií é ní'i ña é kuntēka é kīni kaa ña —ka'an ña.

⁵⁰ Nicodemu, ña é ixkoto ní'ni Jesuu dá kuāa ne, ña fariseu ñá dí ne, kaka'an ñá ni tā'an ña:

⁵¹ —¿Vá kaka'an ntu lei san é dotō tsi dá'vi o kuétsí ka'nu ña'a san te vata kiní o nee iña é kade ña, tē nté o kaka'an ñá dí? —ka'an ña.

⁵² Nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—¿Vá ña Galilea ntú nto dí? Nākua'a ixi nto é ūve na'a é káka'an Xúva kō, tsí ñuú Galileá san ne, nté uun ña'a é ka'án naa Xuva ko vata túvi ditó ña —ka'an ña.

⁵³ Kidáa né, nādita ña itsi ña xe un xé un ñá, kunú'u ña nú ví'i ña.

8

Ñadī'í kini kaa

¹ Ntá tsi Jesuú ne, kué'en ñá tí'i i má Tun Ōlivu kan. ² Dā tuví utun sán ne, nee xtúku ña má ūkún kán. Un ntí'í ntí'í ña'a xee xtúku ña mí tuví ña. Ítūvi tíxi ñá ne, dá kanakuā'a ña ña'a san.

³ Mastrú lei ni ñá fariseú san ne, xée ñá mí tuví Jesuú ne, nteka ña uun ñadī'í, ña é natúvi, ña é nuu ní'i uun ñatī é ña te dívi xii ña. Xntitsí ñá ñadī'í san mé'ñū ña'a sán ne, ⁴ kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastrú, ñadī'í sa'a ne, natúvi ña é kade ña é kini kaa ni ñatī san. ⁵ Kaka'an lei Muisee tsi kué'e xuu o ña'a, ña kuān ó ntáde san. Dívi ntō ni, ¿nté ka'an nto? —ka'an ña.

⁶ Da tí tsi ntáka'an ña é kōto nteé ña ña vata koo é ní'i ña uun núu í é tsi'í kuétsi ña ña. Ntá tsi Jesuú ne, ítuví tíxi ñá ñu'u kan ne, dá ká'u ña rkínta'a ña nú nte'ú san, é vata tsi tē ña ni tekú ña. ⁷ Kí'in itō tsixe'e ña Jesuú ne, da kidáa ne, nākuiñi ñá, kaka'an ña:

—Xoó ña'a, ña é ña tuvi kuétsi í ne, dí'na ña na kani ntu'u ña nakī'in ñá xuú san —ka'an ña.

⁸ Nákutītixi xtúku ña ne, dá ká'u xtúku ña nú nte'ú san. ⁹ Dā téku ña'a san sá'a ne, eni ntu'u ñá ntáka ña kui uun kui uun ña. Dí'na tsi ñatā san ntáka ña. Dā kúvi ne, koó da mií sá Jesuu ntí'í koó ña ni ñadī'í san. ¹⁰ Kidáa ne, náakuntítsí Jesuu, kátsixe'e ñá ñadī'í san:

—¿Mí'i ntū ntāñí ka ña katsi'í kuétsi o? Nté uun ká xoxó katsi'í kuétsi ká i o —ka'an ña.

¹¹ Ñadĩ'í san ne, nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Nté uun ká ña, Mastru —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Nté xu'ú ña tsi'i kuétsi ú o. Kuē'én ve ne, ña ku ídēn ka é kīni kaa —ka'an ña.

Jesuú ne, ña kuétsi i nuu ña ñuxiví a

¹² Kidáa ne, kaka'an xtúku Jéssu ni ñá'a san:

—Xu'ú e kúvi ú ñu'u é kaxi'í nuu ñuxiví sa, Xoo é kuntikín í ko ne, ña káka mí nēe, tsi naxi'í nuu ú itsi ntuví iña ña —ka'an ña.

¹³ Dukuān ne, ntáka'an ñá fariseu ni ña:

—Xo'ōn né, da ti tsi kaka'an kuétsa iña míi o. É káka'án ne, ñá tē neé nuu á'vi —ka'an ña.

¹⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Kuān te xu'ú kantada ntaa ú kuenta iña míi ko ne, ntá tsi nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō. Tsi iní u mí'i vē'xi ú ne, iní u mí'i kī'ín u di. Ntá tsi ña iñi nto mí'i vē'xi ú, ntē ñá iní nto mí'i kī'ín u di. ¹⁵ Ntō'ó ne, ntádē kú'vé ntó vata ó ntádē kueni ña ntoo ñuxiví sa, ntá tsi xu'ú ne, nté uun ña'a ña kade kú'vé u nté o de ña. ¹⁶ Ntá tsi tē dí kadā kú'vé u ne, vá'a koo kadā kú'vé u di, tsi ña te da míi tsi ú, tsi ntuví u Uvā kó, ña táxnuu ko. ¹⁷ Uve ña'á lei nto tsi te ūvi ña'a ntada ntaa ña é dadā tsi ntáka'an ñá ne, nuu é ntaā i e ntáka'an ña. ¹⁸ Xu'ú ne, kuvi ú uun é ntada ntaa u iñá ko ne, Uvā kó, ña táxnuu kó ne, ña kuvi ūvi ña —ka'an ña.

¹⁹ Kidáa ne, tsixe'e ñá'a san ña:

—¿Mí'i ntū tuvi úva o? —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ntō'ó ne, ñá iní ntó xoo ñá'a ú ne, ntē ñá iní nto xoo é Uvā ko. Tē dí iní ntó ko ne, iní nto Uvā kó di —ka'an ña.

²⁰ Sá'a káka'an Jéssu dá kanakuā'a ña ña'a má ūkún ña Israee, mí ñu'u vá'a etún diu'un iña ukun. Ntá tsi xoxó ni tñin i ña, tsi vata xée úra iña ña.

“Mí kī'ín u ne, ña kúvi kī'ín nto”

²¹ Kaka'an xtúku Jesuu ni ñá'a san:

—Kí'ín u ve ne, nantuku ntō ko, ntá tsi ña iñi nto kuenta iña kuétsi nto. Tsi mí kī'ín u ne, ña kúvi kī'ín nto —ka'an ña.

²² Ña Israee san ne, ntáka'an ñá ni tñan ña:

—¿Vá ka'ni míi ntú ña kúñu ñā é kuān ó kaka'an ña tsi mí kī'ín ñá ne, ña kúvi kī'ín o? —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Ntō'ó ne, ñuxiví sa ntoo nto. Xu'ú ne, e dukún kan vē'xi u. Ntō'ó ne, ña'a ñuxiví sa nto. Ntá tsi xu'ú ne, ñá tē ña ñuxiví sa u. ²⁴ Dukuān é kuan ō ka'án u ni ntō tsi kuví nto kuenta iña kuétsi nto. Tsi tē ña kuinti'xe nto kó é ña'á u ne, da míi é kúvi nto kuenta iña kuétsi nto —ka'an ña.

²⁵ Kidáa né, tsixe'e ña ñā:

—¿Xoó ña'a ntun ña'án kuan? —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nté dī'na kaka'án u ni ntō. ²⁶ Dōó titín nuu i é ntio koo ka'án u ni ntō: nee ñá'a nto, nte ntáa nto di. Ntá tsi ña táxnuu kó ne, ña'á ña é káka'an ña é nuu é ntaā i. Tū'un é káka'án u ni ntō i'a ñuxiví sa ne, ña'á e téku kó é káka'an ñá ni ko —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi ña ni ñé'e diki ña te kaka'an ñá iña Xuva ko. ²⁸ Dukuān ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Tē náxkaa dukun ntó ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, da kidáa kutūni nto tsi ña iñi'xe u. Kutūni ntó tsi ña te neé kade u é diki míi ko. Tsi vatā o nañé'e Ūvā kó ko ne, dukuān ó kaka'án u ni ntō di. ²⁹ Tsi ña táxnuu kó ne, nuu mé'ñu nuu dava ña ko. Nté uun ito vata xtuví míi ñá ko, tsi nguentúvi kade u nee iña é ntio ña.

³⁰ Dā ka'an Jéssu sá'a ne, dōó titín ña'a kuinti'xe ña ña.

I'xá Xuva ko ni ña ntáde tsiñu iña kuétsi san

³¹ Kidáa ne, kaka'an Jéssu ni ñá Israee, ña kuinti'xe i ña:

—Te káda ntaa nto tú'ūn kó ne, kuvi kuntikín ntó ko. ³² Kiní nto nee iña é nuu é ntaā i ne, ña'á é nakāka xaa nto —ka'an ña.

³³ Ña'a sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ntí'í ne, tatá vi'i Abraán nti. Nté uun ito vata kada tsiñu nti é kuétsi iña tuku ñá'a. ¿Nté kuān ó kaka'an nto é nakāka xaa nti? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō: Xoo é kade i kuétsi ne, ntáde tsiñu ña iña kuétsi san. ³⁵ Ña kade tsiñu sán ne, da tuví taan ña nú vi'i tó'o ñā. Ntá tsi i'xá san ne, nguentúvi tsi tuví ni uva i. ³⁶ Dukuān né, te xū'u é I'xá Xuva kō ú nakāka xaa ú nto ne, kaka xaa nti'xe nto. ³⁷ Iní u tsi tatá vi'i Abraán nto. Ntá tsi ntánantuku ntō nté koo ka'ni nto ko, tsi ña ntio nto kuinti'xe nto tú'ūn é káka'án u ni ntō. ³⁸ Xu'ú ne, kaka'án u nee iña é iní u iña Uvā ko. ña'á ntō ne, ntáde nto nee iña é iní nto iña uva ntó di —ka'an ña.

³⁹ Ntáka'an ñá ni ñā:

—¡Nti'í ne, Abraan úvā nti! —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaka'an ñá ni ñā:

—Tē dí nuu é ntāa ntí'xe i é i'xá Abraan ntó ne, ntáde nto vatā o dé Abraán san. ⁴⁰ Ntá tsi ntánantukū nuu iní nto nté koo ka'ní nto ko, xu'u é kākā'án u ni ntō é nuu é ntaā i e téku ko é kākā'án Xúva kō. Abraán ne, nté uun ito ña ni íde ña sá'ā. ⁴¹ Ntō'ó ne, ntáde nto vatā o de úva mii ntō —ka'an ña.

Kidáā ne, ntáka'an ña:

—¡Nti'í ne, ñá te i'xa nta'ví nti! tsi úun tsi uvā ntí, divi ñā é Xuva kō.

⁴² Kaka'an Jesuu ni ña:

—Tē dí divi uva nti'xe nto Xuva kō né, kuinima ntó ko tsí divi ntā'a ña vé'xi u é tūví u vevii. Ná te kuēnta iña mii ko vé'xi u, tsí divi ñā táxnuu ña ko. ⁴³ ¿Nté kui ña kúvi ntu k'ín dikí nto tú'ún ko? Tsí da xé ña ntío nto kiní nto é kākā'án u ni ntō. ⁴⁴ Ntō'ó ne, nta'a uva ntō, tó'ō e ña vá'ā san vé'xi nto. Tsí ncho vii nto nee iña é ntio i. Divi né, dukuan tsí ó kae'ní ña'a nte ntúvi dí'na. Ná te ini ka'an tú'ún é nuu é ntaā i, tsí ntē ña tuvi é nuu é ntaā i nuu nima i. Dá kakā'an dóveté ne, nima mii i kākene é kākā'an. Tsi dóo vete ne, kuān ó kanañ'e i'xá i di. ⁴⁵ Ntá tsi xu'ú ne, é nuu é ntaā i kaka'án u ni ntō, ntá tsi ntō'ó ne, ña ntákuinti'xe nto ko é kākā'án u. ⁴⁶ ¿Vá iō ntú nto, uun ña'a ntō, é kúvi nañ'e ntó ko mí kō'xó ntee u? Te kākā'án u é nuu é ntaā i ne, ¿nté kui ña ntákuinti'xe ntu nto ko? ⁴⁷ Xoo é káduku ntée i Xuva kō ne, kaini ña tú'un Xuva kō. Ntá tsi ntō'ó ne, ña ntátekú nto, tsí ña te Xuva ko ntáduku ntée nto —ka'an Jesuu.

É dukuān tuví Cristu di'na dá kaku Abraan

⁴⁸ Kidáā ne, ntáka'an ña Israeé san ni ñā:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é kākā'án nti tsí ña ñuú Samaria nto, tsí nuu é ña vá'ā sán nima nto —ka'an ña.

⁴⁹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Nté uun é ña vá'ā san ña tuvi núu nimá ko. Xu'ú ne, kaiko ñu'u ú Uvā ko, ntá tsi ntō'ó ne, ña ntío nto kuiko ñu'u ntō ko. ⁵⁰ Ná te xū'u ntío ko é kada ka'nu ñá'a sán ko, tsí iō xoó ntio i é kuān koo. Divi ñā kada kú've ña. ⁵¹ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Xoo é káda ntaā i tú'ún é kākā'án u ne, ñá kúvi ña —ka'an ña.

⁵² Kidáā ne, ntáka'an ñá Israeé ni ña:

—É ini ntí'xe ntí ve tsí nuu nti'xe é ña vá'ā sán nima nto. Abraán san ni un nti'í ña ka'án naa Xuva kó san ne, xí'í ñā ne, ¿nté kui divi nto kākā'án ntó é ña ní'í nti doxi'í

san te káda ntaá nti tú'un ntō? ⁵³ ¿Vá díí ka ntu ka'nu ña'a nto é vata kaa uvatā ntí Abraan? Divi ñā ne, xí'í ñā, ni un nti'í ña ka'án naa Xuva ko. Divin né, ¿neé ntu ña'a kúvin kuan, te kuíni o? —ka'an ña.

⁵⁴ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē dí xu'u ka'án u tsi dóo ka'nu ña'a ú ne, ñá vādá kadiá'vi tú'ún ko. Ntá tsi Uvā kó kaka'an ña tsi dóo ka'nu ña'a ú, divi tsi ñā é ntáka'an nto é Uva nto ñā di. ⁵⁵ Ntō'ó ne, ñá ini ntó ña, ntá tsi xu'ú ne, iní u ña. Tē dí ka'án u e ñá ini u ñá ne, kantaku vete ú vatā ó de nto. Ntá tsi ini nti'xé u ña ne, kade ntaá u é kākā'án ña. ⁵⁶ Dōo diní uvata nto Abraan tsi dóo ncho kiní ña ntuvi é xéé u ñuxiví a. Dā ini ña ne, ñá tē nté kaa diní ña —ka'an Jesuu.

⁵⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá Israeé san ni ñā:

—Nté vata xéen uvi díko u'xi kuia ó ne, ¿é kakā'án sa xkun e ínin Ábraan? —ka'an ña.

⁵⁸ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. É dukuān tuvi u di'na dá kaku Ábraan —ka'an ña.

⁵⁹ Kidáā né, ido ña Israeé san xuu é kuē'é xuu ña ñā, ntá tsi Jesuú ne, ntii xu'ū ñá ini ukún kán ne, dá kuē'en ña.

9

Dā ntavá'a Jesuu úun ña'a, ña e dúkuan kuāa da káku

¹ Dā ita ntí'xin Jesuú ne, ini ña uun ñatíí, ña e dúkuan kuāa da káku. ² Ña ntini'í ñā né, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui e dúkuan kuāá ña sá'a nté da káku ña? ¿Kuētsí mii ntu ñā né, o kuētsi úva ña, o kuētsí di'í ñā? —ka'an ña.

³ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Nté uun ña, ña túvi kuétsi ña. Tsí kuaā ña é da ti tsi na kīni ña'a san nee iña é kúvi vii Xuva ko iña ña. ⁴ Vevii é ntuví né, na ntí'í o tsiñu iña ña é táxnuu ko. Tsi nté uun xoxo kúvi kada tsíñu ká i tē kune. ⁵ Vevii é tuví u ñuxiví a ne, xu'ú e kúvi ú ñu'u é kaxi'í nuu ñuxiví sa.

⁶ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, eti ña díí ña ñu'u kán ne, de vá'a ña un síin ntó'xō san, dá nakutsi núu ña nuu á ña kuāá san, ⁷ kaka'an ñá ni ñā:

—Kuē'en, kukitín ve mí ñu'u vá'a ntute Silueé san —ka'an ña.

(Tú'ún Silueé san ne, kani tú'un E Táxnuu Ña.)

Ku'e'en ña, kūkití ña. Dā ntíko koō ñá ne, é nāxi'í nuu ña. ⁸ Kidáa ne, ña ntoo etsin nú vi'i ña kãn, ñá ini é kuaá ñá ne, ntátsixe'e ta'an ñā:

—¿Vá ñā ntu te ña sa'a é xkūtúvi ña, kaikan ñá diu'un ítsi kãn? —ka'an ña.

⁹ Iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Divi ntí'xe ñá sa'a —ka'an ña.

Iō ñá di ne, ntáka'an ña:

—Ñá'á ni san, ntá tsi vata te kuan ito ñā —ka'an ña.

Ntá tsi mii ña kakā'an ña:

—Divi ú xu'u —ka'an ña.

¹⁰ Kidáa ne, tsixe'e ñā'a sán ña:

—¿Nté kui kúvin ntun nákoton ve? —ka'an ña.

¹¹ Nantíko koō ñá, kaka'an ña:

—Ñatíí, ñá nani Jesuú ne, de vá'a ña ntó'xō sán, dā xntá'a ña ntuxnúú ko, dá kakā'an ñá nī kó: “Kuē'én, kūkitin mí ñu'u ntute Silueé san”, ka'an ña. Ñé'e ntí'xe ú ne, dā kúvi kítí ú ne, ura dú'va tsi i nákotó u —ka'an ña.

¹² Tsixe'e ña ñā kídaā:

—¿Mí'i ntú tuví ñatíí tsikan? —ka'an ña.

—Ñá ini u mí'i tūví ña —ka'an ña.

Dā dóo tsixe'e ña fariseu ñá naxi'í nuu i san

¹³ Kuē'én ní'i ña ña kuāá san, ña náxi'í ntuxnúú i, mí ntoo ña fariseu. ¹⁴ Tsí ntuvi iō dá'na da de vá'a Jesuú ntó'xō é nakutsi núu ña ntuxnúú ña kuāá san. ¹⁵ Kidáa né, tsixe'e ña fariseu ña nté o náxi'í ntuxnúú ña. Kaka'an ñá nī ña fariseu:

—Ntō'xo xntá'a ña ntuxnúú ko. Dā kítí ú ne, nāxi'í nuú ko —ka'an ña.

¹⁶ Kidáa ne, iō ñá fariseu, kaká'an ña:

—Ñá te nta'a Xuva ko vē'xí ña tsikan, tsí ña kaiko ñu'u ña ntúvi dá iō dá'na —ka'an ña.

Ntá tsi iō ñá ne, kaka'an ña:

—¿Nté ntu koo kuvi vií ñá iō kuetsí i uun nuu i e dóo ka'nu vatā o dé ña tsikan? —ka'an ña.

Ñā te úun tsí ntádē kuení ña. ¹⁷ Tsixe'e xtúku ña ña ntuvá'a san:

—¿Nté o dé kuení o iña ña é nakaan ntuxnúú o san? —ka'an ña.

Kaka'an ñá tsikan:

—Xu'ú kuini ko ne, ña kaka'án naa Xuva ko —ka'an ña.

¹⁸ Ntá tsi ña Israeé san ne, ña ni kuintí'xe ña tē nuu é ntaā i é kuaá ña, ntá tsi é kainí ña ve, dá ntē kána ña uva ña ni di'i ñā, ¹⁹ tsixe'e ña ñā:

—¿Vá divi ntu i'xā ntó ña sā'a? ¿Ntāa ntu ká'an nto e dúkuan kuāa ña nté da káku ña? ¿Nté ntu o kúvi náxi'í nuu ña ve? —ka'an ña.

²⁰ Kidáa ne, kaka'an úva ña ni di'i ñā:

—Iní nti tsí i'xá nti ña ne, dukuan kuāa ña nté da káku ña. ²¹ Ntá tsi ñá ini nti nte o kúvi náxi'í nuu ña ve. Ntē ñá ini nti xoo nákaan i ntuxnúú ña. Tsixe'e nto ñā, tsí e dukún kuia ñá ne, kuvi ka'an mí ña ni ntō.

²² Kuan o ka'an úva ña ni di'i ñā, tsí da xe ú'vī ñā ña Israeé san. Tsi ntánatín ña Israeé san te xōo ñá'a é ká'an ña tsí nuu é ntaā i é Xuva kō táxnuu ña Jesuú ne, natavá ña ña ini ukún kãn. ²³ Dukuān é kuan o ka'an úva ña ni di'i ñā tsí e dukún kuia ñá ne, é kuvi ka'an mí ñā.

²⁴ Kāna xtuku ña ña náxi'i ntuxnúu i sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Kuiko ñu'u nto Xuva kō. Iní nti tsí ña tsikán ne, iō kuetsí ña —ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōo ñátíí san, kaka'an ña:

—Ñá ini u te iō kuetsí ña o ñá'a, ntá tsi é ini u ne, kuāá u nte dí'na, ntá tsi vevíí ne, é kainí u ve —ka'an ña.

²⁶ Tsixe'e xtuku ña ñā:

—¿Neé ntu dé ni'i ña o dā nákaán ña ntuxnúú o? —ka'an ña.

²⁷ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—É kaka'an ntú ku ú ni ntō. Ntá tsi ntē ña ni ide ntó ko kuenta. ¿Nté kui ntio ntu nto é ka'an xtúku ú ni ntō? ¿Vá ncho kuntikin ntú nto ña di? —ka'an ña.

²⁸ Kidáa ne, náu'vī ñá ña, ntáka'an ñá ni ñā:

—Xo'ōn né, kuntikin ñá tsikan. Nti'í ne, Muisee ntántikin nti. ²⁹ Iní nti tsí Xuva kō ká'an ñá ni Muiseé, ntá tsi ñá tsikán ne, ntē ñá ini nti mí'i vē'xí ña —ka'an ña.

³⁰ Nantíko kōo ñátíí san, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Mpá! ¿Nté o ntu e ñá ini nto mí'i vē'xí ña? Tsí divi ñā ne, nakaán ña ntuxnúú ko.

³¹ Ini ntú ku o tsí Xuva kō ne, ñá kañi ña ñá iō kuetsí i, tsí da ti tsi ña é kanuu ini i ña, nī ña é kade ntaa é ntio ña. ³² Nté uun ito vata tekú ko iña ña é kakuvi nakaan ntuxnúú ña e dúkuan kuāa nté da káku. ³³ Tē dí ña te nta'a Xuva ko ni kī'xi ñá ne, ñá tē neé kuvi vií ña —ka'an ña.

³⁴ Nantíko koō ñá, ntáka'an ñá ni ñā:

—Xo'ōn é iō kuetsí o nté da káku ne, ntio sá ku o é nakuā'an ntí ve —ka'an ña.

Kidáa ne, kiñu'u ña ña ini ukún kãn.

Ñā é ña ntañi iña Xuva ko

³⁵ Tékú Jesuú é kiñu'u ña ñatíí san. Dā nani'i ta'an ñá ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Kākuinti'xe ntu o ña vexkúvi ñatī? —
ka'an ña.

³⁶ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—Ká'an nto nī ko xoo ñá'a, vata koo é
kuīnti'xe kó ña —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—É ĩnin ña. Divī u é kākā'an ní'in vevii —
ka'an Jēsuu.

³⁸ Kidáā ne, nākunchiti ntāa ña nuu Jēsuu,
kaka'an ña:

—Kakuinti'xe ko é nto'o é Tó'o kō —ka'an
ña.

³⁹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—Xu'ú ne, vé'xī ú ñuxiví a é kadā kú've u,
vata koo é na kīnī ña kuāá san ne, vata koo
é ña kiní ka ña é vā'á ntuxnūú i san —ka'an
ña.

⁴⁰ Ió ña fariseu, ña ntāñi étsin ne, tēkú ña
dá kakā'an ñá sá'á ne, ntáka'an ñá ni ña:

—Ntí'í ne, ¿vá kuaā ntú nti di? —ka'an ña.

⁴¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē dí kuāa ntí'xe nto ne, ña túvi kuētsí
nto. Ntá tsi ntáka'an nto tsi kainí nto.
Dukuān né, iō kuetsí nto —ka'an ña.

10

Paxtú san ni lē'ntu ña

¹ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: xoó ña'a,
ña é dotō tsí kákí'vi ini aku mí ñū'u le'ntú
san, tē ña té xi'í kan kukí'vi ña ne, ña du'u
ña. ² Ntá tsi ña é kákí'vi xi'í kán ne, divi ñā é
paxtu ntí'xe ña. ³ Ña nteé nta'a i xi'í áku sán
ne, nakaán ña tē xee páxtú san. Paxtú san
ne, nākana ña ti, kui uun kui uun xti, kána
divi ñá ti ne, ntátekú ti tatsin ña. Kidáā ne,
kakiñu'u ña ti é kī'in tí ni ñā. ⁴ Tē kúvi kí
ntí'í ti ne, dá kī'in ñá, kodo nuū ñá, kuntikin
tí ña, tsí ini tí tatsin ña. ⁵ Ntá tsi ña ntaíntíkin
tí tuku ñá'a. Ntaínu ti ña, tsí ña ini tí tatsin
ña xoo ñá'a ña —ka'an ña.

⁶ Sá'ā nátee ta'an Jesuu, kaka'an ñá ni ñā,
ntá tsi ña ni ñé'e díki ña nee iñá ncho ka'an
tú'ūn sa'a.

Jesuú ne, divi ñā é paxtu va'á ña

⁷ Kidáā ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Xu'u
e kúvi ú xi'í mí kantí'vi á le'ntú san. ⁸ Da
xóo ká ña'a, ña kí'xi dí'na é xu'ú ne, kūdii
ñá du'u ña. Ntá tsi ña ni íde le'ntú san ñá
kuenta. ⁹ Xu'ú ne, xí'í san kúvi u. Xoo é kī'ví
i kuenta iñá ko ne, nakáku ña. Ní'í ñā é vā'a
é vata kaa le'ntu, kiti kantí'vi, kiti kantii ne,
ntáni'í tí ite va'a é ká'xi ti.

¹⁰ Ña du'ú san ne, da ti tsi kantukū nuu
iní ña nté koo kí'í dú'u ña ti, nté koo ka'ní
ña ti, vata koo é nantí'í ña ti. Ntá tsi xu'ú ne,
vé'xī ú vata koo é nī'í ti ntuví va'á iña ti, é
ña te neé kunaá nteē ti nté un siin. ¹¹ Xu'u
é paxtu va'á u. Paxtu va'á san ne, uun tsi
nte ntúvi iña ña kaxé'e ña kuenta iña lé'ntu
ña. ¹² Ña kade tsiñu, ña é dā ti tsi kantuá'vi
é kade ña ti kuenta, é ña te divi ñā é tó'o
ti, tē ini ña tsi vé'xi kiti kue'í sán ne, kuan
tsí ó katsu'un mii ña lē'ntú san da kainu
ña. Kidáā né, kiti kue'í sán katín ti ti ne, dá
katsoo xaa ti ti. ¹³ Ña tsikán ne, dā ti tsi kade
ña ti kuenta é kaxí'í á'vi ña; ñá te kuēnta iña
ñá te kūnaá ti ne, o ñá'a.

¹⁴⁻¹⁵ Xu'u é paxtu va'á u. Vata tsi kaa Uvā
ko é ĩni ñá ko ne, iní u ñá di. Kuān ó iní u
le'ntú ko ne, iní tí ko di. Uun tsi nté ntúvi
iñá ko kué'e ú kuenta iña ti. ¹⁶ Ñu'u ká tuku
le'ntú ko é ña te kaduku ntée ti xáku sá'a.
Ntio é kínakueká u tí di ne, kiní ti tatsín ko
di. Kidáā ne, uun sá nakuvé ta'an ti, uun sá
paxtu ti ntuví di.

¹⁷ Dukuān né, dōó kakuinimá Uvā kó ko,
tsi nté ntúvi iñá ko kaxé'e u. Ntá tsi nani'í
xtúku kó ntuví iñá ko. ¹⁸ Nté uun xoxo kúvi
nakí'í ntuví iñá ko. Mii u kué'e ú ne, mii tsí
ú nakí'í u di. Tsí kuan o ka'an Úvā kó nī ko
é vīi u —ka'an ña.

¹⁹ Nāte'nte dáva ña Israeé san da téku ña
tú'ūn sa'a. ²⁰ Titín ña ntáka'an ña:

—Nuu é ña vá'ā nima ña. Kūdii kákuluku
ña. ¿Nté kui ntáde ntu nto kuenta é kākā'an
ñá sa? —ka'an ña.

²¹ Ntá tsi ña nguii sán ne, ntáka'an ña:

—Ñá te kuān ó kaka'an ña é nuu é ña
vá'ā nima i. ¿Vá kúvi ntu vii é ña vá'ā san
nakaan nuu ñá kuāá san? —ka'an ña.

Ñá ni kuinti'xe ña Israeé san Jesuu

²² Ntuví vī'xín kidaā da nátsu'un ka'nu
ña viko é naka'an ña ntúvi da ntáda ña
kuenta xúkūn ñuú Jerusaleen. ²³ Tuví Jesuu
má ukún kán, kaika ña Coridoo Sálamuun.
²⁴ Uun tsi tavi núu ñá Israeé san Jesuu,
ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Amá ntu ka'an ntaan ní nti xoo ñá'an?

Tē nuu é ntaā i é divīn é táxnuu Xuva kō ne,
ka'an ntāan tsīn vevii; ñá ku tee xū'un —
ka'an ña.

²⁵ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É kākā'an ntú ku ú ni ntō, ntá tsi ña
ntákuinti'xe nto ko. Tsí tsiñu é kade ú
kuenta iña Uvā ko ne, divi é kantada ntaa
iñá ko. ²⁶ Ntá tsi nto'ó ne, ña ntákuinti'xe

nto, tsí ña te ðivi ntō é le'ntú ko, vatā ó kaka'án u ni ntō. ²⁷ Tsí le'ntú ko ne, ntátekú ti tatsín ko. Iní u tí ne, ntántikin tí ko ði. ²⁸ Xu'ú ne, kaxé'e ú ntuvi iña ti ntii dáñu ntūvi. Nté uun ito ña kunáa ti, tsi nté uun xoxo kuvi nakuido núu i ti nta'a ko. ²⁹ Uvā kó, ña ntáda ti kuenta ntá'a kó ne, ðii ka ka'nu ña é da xóo ká ña'a. Nté uun xoxo kuvi nakuido núu i ti nta'a Uvā ko. ³⁰ Uun tsi kúvi ú ni Uvā ko —ka'an ña.

³¹ Kidáa né, ido xtuku ña Israeé san xuu é kué'e xuu ña ña. ³² Jesuú ne, kaka'an ñá ni ña:

—É nañē'é u nto titín nuu i é vā'a e tá'xi Uvā ko é vií u. ¿Neé ntu nuu i é ncho kué'e xuu ntō ko? —ka'an ña.

³³ Nantíko kōo ña Israeé san, ntáka'an ñá ni ña:

—Ñá te kuēnta iña núu i é vā'a e kué'e xuū ntí o, tsí da xé kaka'an tú'ún e dóo xii kaa iña Xuva ko. Tsí xo'ón ne, kūdii ñá ñuxiví san kúvin ne, dadii ncho viín vata kaa Xuva kō —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—¿Ñá ntu te uve ná'a kaka'an leí san iña nto: “Xu'ú ka'án u tsí ntiusi kúvi nto”, ka'an? ³⁵ Tsí ntiusi xntánteē ña é ðivi nta'a i e xee tú'un Xuva kō ne, ña kúvi kuído ntíta o lei e xtúvi Xuva kō. ³⁶ Te ðu'va ntū ó kaka'an Xúva kō ne, ¿nté kui ntáka'an ntú nto tsí ña vā'a o kaka'án u tsí xu'u é I'xá Xuva kō u? Tsí xu'ú ne, nté ði'na náka'nu ña ko é kī'xi ú ñuxiví sa. ³⁷ Tē ña te tsiñu iña Uvā ko kadé u ne, na koo mii kuínti'xe nto ko. ³⁸ Ntá tsi kade u. Kuān té ña kuínti'xe ntō kó xu'ú ne, kuínti'xe nto tsiñu é kade ú vata koo é kūtuni ntó, na kuínti'xe nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó, uun tsi kuvi ña ni kó ði —ka'an Jesuu.

³⁹ Dukuān né, ntukū nuu iní xtuku ña nté koo tñn ña ña, ntá tsi ña ni kuvi vií ña, tsi ntii ni'ni ña nta'a ña.

⁴⁰ Kidáa né, ntíko kōo xtúku Jesuu, kué'en ña ūun xo ðiñi ntute ka'nu é nani Jōrdan, mí ði'na nakutsi ntúte Juaan ñá'a san. Ikān kanúu ña. ⁴¹ Ñá te nté kaa ña'a xee xtúku ña mí nuu ña ne, ntáka'an ñá ni ña:

—Nté uun nuu i é dóo ka'nu ña ni idé Juaán san, ntá tsi un ntí'i é ká'an ñá iña ñá sa'á ne, nuu é ntaā i —ka'an ña.

⁴² Dōo titín ña'a san kuínti'xe ña Jesuu íkān ði.

¹ Ítūví uun ñatíi, ña nchokuvi, ñá naní Lázaru, ñuú Betania. Ikan ñuú María san ni tã'an ña, ñá naní Martá ði. ² María, ta'an Lázaru sán ne, ðivi ñá é da'vi ña cho'o vídín san Jesuú ne, idi ña naítsi ña ðí'in ña. ³ Dukuān ne, xé'e ña kuēnta ntá'a Jesuu tsí ta'an ña, ña e dóo vā'a tiin ni'i Jēsuú ne, etsin ña.

⁴ Ntá tsi dā téku Jesuu sá'a ne, kaka'an ña:

—Ñá te kuí'i é kuví ña sá'a. Tsí da ti é na kīnī ña'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō, vata koo é na kīnī ña tsi dóo ka'nu I'xá Xuva kō ði —ka'an ña.

⁵ Kuān te dóo kuinima Jesuu Márta ni María, ni ta'an ña Lázaru ne, ⁶ dā téku ña tsi etsin Lázaru sán ne, ítūví ka ña uvi ntúvi mí tuví ña kān. ⁷ Kidáa ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ña:

—Kí'in xtuku o ñuú Judea —ka'an ña.

⁸ Ntá tsi ña ntini'i ña ne, ntáka'an ñá ni ña: —Mastru, vatā e ná'a ntu ku ntántukū nuu iní ña Israeé san e kué'e xuu ña ntō ne, ¿vá kí'in xtúku ntu nto ikān? —ka'an ña.

⁹ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ña:

—¿Vá ña ntu te ntāā é uxuvi ura ió ntuvi ā? Tē xoó kaika i ntuvi ā ne, ñá kánaki'í ña, tsí kaxi'í. ¹⁰ Ntá tsi tē xoo é kaika i niñú a ne, kanaki'í ña, tsí kakunāa ntēe ñu'ú san mí kaika ña.

¹¹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, kaka'an ñá ni ña:

—Lázaru, ña e dóo vā tiin ni'i ō ne, e kídī ña. Ntá tsi kí'in u ve vata koo é nantótó u ña —ka'an ña.

¹² Kidáa né, ntáka'an ña ntini'i ña:

—Te kākidi ñá ne, é kantuvá'a ña ve —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi Jesuú ne, ncho ka'an ña tsí e xí'i ña, ntá tsi ña ntini'i ña ne, ma'ná san xee ña, kuini'ñá. ¹⁴ Kidáa ne, xé'e Jēsuu kūtuni ntaa ña, kaká'an ña:

—E xí'i Lázaru. ¹⁵ Dōó ðiní ko é xoxó u ikān, tsí ðii ka vā'ā o xtuku é kuenta iña nto, vata koo é na kuínti'xe nto ve. Ntá tsi kí'in ó ve mí tuví ña —ka'an ña.

¹⁶ Kidáa ne, kaka'an Túmaá san, ña e ntántēe I'xa Uví ne, kaka'an ñá ni ení ñá, ña nguii san:

—Kí'in ō vé, na kúvi dadii o ni ña ikān —ka'an ña.

Jesuu é kanantoto ña kō, é kata'xi ña ntuvi iña ko

¹⁷ Dā xee Jesuu íkān ne, kūtuni ña tsi e ntúkimi ntuvi Lázaru san. ¹⁸ Ñuú Betanía

11

Dā xi'i Lázaru

ne, etsin tsi tuví ñuú Jerusaleén te io te ūni kilumétru tsi é ikā. ¹⁹ Ñá te da díi ña Israeé san xee ña nú vi'i Marta ni Mária é kué'é ña doka'an nuú ini kuenta iña ta'an ña. ²⁰ Ura dú'va tsi dā kútuní Marta tsi vé'xi etsin Jesuú ne, kué'en ña, kūkuetú itsi ña ña. Ntá tsi Mariá ne, ítuvī mii ña nú vi'i ña kān. ²¹ Kidáā ne, kaka'an Márta ni Jesús:

—Tē dí i'a tuví nto ne, ñá ni xī'i tá'an ko.

²² Ntá tsi iní u tsí, kuān te vevíi kakan nto nta'a Xuva ko da neé ka nuu í ne, ta'xi ña —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jesús ni ña:

—Ta'an o ne, ntoto xtuku ña —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Marta ni ña:

—Iní u tsí ntoto ña ntuvi te ntí'i ñuxiví sa tē ntóto ntí'i ña xi'í san —ka'an ña.

²⁵ Kaka'an Jesús ni ña:

—Xu'u é kanantótó u ña'a. Xu'u é kata'xí u ntuvi iña ñá di. Xoo é kuinti'xe i kó ne, kuān té xi'í ne, ntoto xtuku. ²⁶ Xoó ña'a é kántító ká ña ne, te kuinti'xe ña kó ne, ña kúvī ñá ntii dañu ntūvi. ¿Kakuinti'xe nto o sá'a? —ka'an ña.

²⁷ Kaka'an ñá ni ñā:

—Kakuinti'xe kó nto, Mastru, tsí ñuvi ntō ña é táxnuu Xuva ko, ñuvi ntō é l'xá Xuva ko ntō, ña é kī'xi ñuxiví sa —ka'an Mártá san.

Dā éku Jesuu nú ñañā Lázaru

²⁸ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ntiko kōo ñá kunú'u ña ne, dā kána xū'u ña ta'an ña Maria, kaká'an ña:

—E xéē Mástru ko i'a, kakana ña o —ka'an ña.

²⁹ Ura dú'va tsi dā téku Mariá ne, nákuñtisi náne'e ña, kue'en ñá, kukoto ña mí tuví Jesuu. ³⁰ Váta xēe ña má ñuú san, tsí ikān tuyi dukuan ña mi nání'i ta'an ñá Marta. ³¹ Ña Israeé, ñá ntoo nú vi'i ña kān, ña ntaxé'e doka'nú iní sán ne, dā iní ña Maria é kantí'i du'va tsi nákuñtisi ña ne, kī ña, kúntikín ñá ña. Tsí kukuéku ña nú ñañā tā'an ña, kuíni ña. ³² Kidáā ne, dā xee Mária mí tuví Jesuú ne, nákuñchiti ntāa ña nú dī'in Jesuu, dá kakā'an ñá ni ñā:

—Mastrú, tē dí tuví nto i'a ne, ta'an kó ne, ñá ni xī'i ña —ka'an ña.

³³ Dā iní Jesuu tsí kaeku Maria ni ñá Israeé san ne, dōo u'vi kúvi ña. Kunta'xa iní ña. ³⁴ Kaka'an ñá ni ñā:

—¿Mí'i nto ixkū'xí nto ñā? —ka'an Jesús.

Ntáka'an ñá ni ñā:

—Ní'í nto, kíkoto ntódo o —ka'an ña.

³⁵ Jesuú ne, ēku ña. ³⁶ Kidáā ne, ntáka'an ña Israeé san:

—Koto ntō kuan. ¡Ntē ntu kaa dii ntío ña ña! —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Ña sá'a ntu ku é kúvi idé ña nakáan nuu ñá kuáa san. ¿Nté kui ña ni kuvi vií ntu ña vata koo é ña kuvi Lázaru san? —ka'an ña.

Dā ntótō Lázaru

³⁸ Jesuú ne, dōo u'vi kúvi xtuku ña dā xee ña nú ñañā san. Māvi kúvi ne, xúu kantí'u nuu mí kuíta ntí'xin ña. ³⁹ Kaka'an Jesús:

—Naki'i nto xuú san —ka'an ña.

Márta, ta'an ña xi'í san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, á tē dōo kaxkonūu ña ve, tsí e nto kímí ntuvi ña —ka'an ña.

⁴⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ñā ntu te kaka'án u ni o tsí te kakuinti'xe o ne, kinin nté kaa díi ka'nu Xuva kō? —ka'an ña.

⁴¹ Kidáā né, náki'i ña xuú san ne, dā ntáni'i Jesuu núu ña e dukún kán ne, kaka'an ña:

—O Úva, ntadiá'vi nto tsi téku nto é kaka'án u. ⁴² É iní u tsí nguentúvi kaini nto nee é kaka'án u ni ntō. Ntá tsi kaka'án u é na téku ña ntāñi í'a vata koo é na kuinti'xe ña tsi nuu é ntaā i é ñuvi ntō táxnuu nto ko —ka'an ña.

⁴³ Dā kúvi ká'an Jesús sá'a ne, ñi kué'en ini ña kána ña:

—¡Ntiin dikan, Lázaru! —ka'an ña.

⁴⁴ Ntíi ntí'xe ña ntixí san ikān. Katinuu nta'a ña ni dī'in ña doó san ne, katavi núu nuu ña uun doo dúkun. Kaka'an Jesús ni ñá'a san:

—Nantuté nto ña, na nākaka ña —ka'an ña.

Ntánantukū nuu iní ña'a san nté koo ka'ni ña Jesuu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Kidáā ne, kuinti'xe titín ña Israeé san, ña é ntēka Mariá, dā iní ña nuu i é idé Jesuu.

⁴⁶ Ntá tsi iō ñá ne, kué'en ña kūka'an véte ña nī ña fariseú san nté o dé Jesuu. ⁴⁷ Kidáā ne, nātaká nuu dutu ñá odo núu nī ña fariseú san, da ntáka'an ña:

—¿Neé ntu vii o ve? Tsi dōo kué'e núu i e dōo na'nu é kāde ña sá'a. ⁴⁸ Tē xtúvi o ñá ne, un ntíi ntí' ña'a san kuinti'xe ña ña. Kidáā né, kī'xi ña odo núu ñuú Romá ne, nakatsin ntí'i ña xúkun ko ni ñuú kō di —ka'an ña.

⁴⁹ Uun ña'a, ñá nani Caífaa, dutu ñá odo núu kuia tsikán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nto'ó ne, ñá tē neé ini nto. ⁵⁰ ¿Ñā ntu te díi ka vá'ā o, kuiní nto, te uun ña'a tsi kūví kuenta iña ko é un nti'i ō vata koo é ña kunáa ñūú kō? —ka'an ña.

⁵¹ Ntá tsi ña te díki tsi mii ñā é kākā'an ña sá'a, tsí da xé dutu ñá ódo nūu kuia tsíkan ne, Xuva kō xe'é ña é kākā'an ñá tsi Jesuú san ne, kuví ña kuenta iña ñūú ña. ⁵² Ñá te da mii tsi ñūú ñá di, tsí vata koo é nātaká nuu nti'í nti'í i'xá Xuva ko dā mí'i ka mí ntántoo ña. ⁵³ Nté ntūvi tsikán ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

⁵⁴ Dukuān é Jesuú ne, ña ni íka ditó ka ña mé'ñū ña Israeé san, tsi kíi ña ñūú Judeá san, ku'éen ña díñi i ñūu itsí san ne, dā xee ñá ñūu é nani Ēfraín ne, ikān intóo ña ni ña ntini'i ña.

⁵⁵ Dóko sā xee víko dá naka'an ñā da nátava Xuva kō ña Israeé ñūú Egitó ne, ñá te da díi ñá ñū'u rantsú san ne, kúntāa ña ñūú Jerusaleen dí'na dá xee víko san vatā xkoó ini ña é ntāntoo ña kúñu ñā. ⁵⁶ Dōo nántuku ña Jesuú ne, ntatín ña ni tā'an ña da ñi ntáñi ñá ini ukún kán:

—¿Vá ña ntu kí'xi ña víkó sa'á, te kuiní nto? —ka'an ña.

⁵⁷ Tsi é kākā'an tó'ō dutú san nī ña fariseú san ne, tē xoo iní i mí tuví Jesuú ne, na kākā'an ñá vata koo é kūvi tññ ña ña.

12

*Uun ñadĩi, ña da'vi cho'o vîdin dí'ñ Jesuu
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

¹ Ñūu ntūvi dí'na dá kūvi víkó san ne, xée Jēsuu ñūú Betania. Ikān tuví Lázaru, ña nantōto ña dá xi'i ña. ² Dēv'á'a ña é kākā'í dadĩ ña ni Jēsuu kuénta kuáa. Martá ne, tsū'un ko'o ña. Lázaru ne, tuví dadĩ ña nī ña ntoo nú mesá san. ³ Kidāa ne, kí'i María dāva lítru cho'o vîdin e dí miī nardu kúvi. Ñá te nté kaa nuu á'vi. Dá'vi ña dí'ñ Jesuú ne, dā naítsi ña idi ña. Íka díko cho'o vîdín san kanĩ má ví'i ña kán. ⁴ Ntá tsi ntee tá'an uun ña'a ña ntini'i ñā, ñá nanī Júda Iscāriote, i'xá Simuun, dívi ñā é rkontūvi diko ña Jesuú ne, kaka'an ña:

⁵ —¿Nté kui ña ni nadíko ntu ña cho'o vîdín sa uní sientú ne, dá ku'é é ña diu'un i iña ñá ntā'ví san? —ka'an ña.

⁶ Ntá tsi Júdā sán ne, ñá te ni kākā'an ña sá'ā é kantuntā'ví ini ña ña ntā'ví san. Kaka'an ña sá'a, tsí kūdii ñá du'u ña. Dívi ñā nteé nta'a ña itñ diu'un san ne, kaido miī ña é ñū'u iní i. ⁷ Jesuú ne, kaka'an ña:

—Koo mii nto ñā. Tsí e dúkuan kākā'nuu vá'a ña cho'o vîdín san iñá ko te íntú'xi u. ⁸ Tsí ña nta'ví san ne, nguentúvi tsi kuntoo ña ni ntō, ntá tsi xu'ú ne, ñá te nguentúvi é kinī ntó ko —ka'an ña.

Ncho ka'ní ña Lázaru

⁹ Ñá te da díi ñá Israeé san ne, kūtuni ña é tuví Jesuu ñūú Betaniá ne, xée ñā mí tuví ña, ne, ñá te da mii tsí é kinī ñá Jesuú san, tsí da ti tsi é kinī ña Lázaru, ña é nantōto Jēsuu.

¹⁰ Ntá tsi tó'ō dutú san ne, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Lázaru san. ¹¹ Tsí da xé dívi kuetsí ña é ña te da díi ña Israeé san ntaúve xio ña tsi ntákuinti'xe ña Jesuu.

Dā kuk'vi Jesuu ñūú Jerusaleen

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ñá te da díi ñá'a ku'éen ña ñūú Jerusaleen é kūvi víko dá natāvá Xuva kō ña Israeé san ñūú Egitó. Utén san ne, kutuni ña é vē'xí etsin Jesuu ñūú Jerusaleen. ¹³ Kidāa né, kátsin ña nta'a tun ñūú san ne, dā kíi ña, ku'éen ña, kukuétú itsi ña ña. Un tsi ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Ntadiá'vi Xuva kō! ¡Nté kui dóo va'á ña é vē'xí kuenta iña Xuva ko, ña é kūvi Rei iña ñá Israeé! —ka'an ña.

¹⁴ Dā nání'i Jesuu uun a búru ne, íntékú ña tñ, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

¹⁵ Ñá ku u'vī o, ñūu Siuun.

Un kaa Rei o, vé'xi ña, ntekú ña uun a búru, ka'an.

¹⁶ Ñá ni ñē'e díki ñá ntini'i ñā san nuu i sá'a kídaā. Ntá tsi dā kúntāa Jesuu e dukún kán ne, nánū'u ñá iní ña tsí kuān o úve na'a kaka'an iña ña é kuān koo víi ña'a san ni ña.

¹⁷ Ña é ntoo ni'i ñā da nantoto ña Lázaru e kána ña ña ntē nú ñañā ña kán ne, ntáka'an ñá neé ini ña. ¹⁸ Dukuān ne, ñá te da díi da díi ñá'a kue'en ña é kukuétú itsi ña ña, tsí da xé kutuni ña e dóo ka'nu nuu i idé ña. ¹⁹ Kidāa ne, ntáka'an ñá fariseú san ni tā'an ña:

—Íni nto ve, tsí ña te neé kuvi víi nto. ¡Tsí un nti'í nti'í ña'a san ntaíntikín ñá ña! —ka'an ña.

Ña griegu ntánantuku ña Jēsuu

²⁰ Ntádaka núu ña griegu san mé'ñū ña xee ñūú Jerusaleen é kada ka'nu ña Xuva kō víko san. ²¹ Ña sá'á ne, xée etsin ña mí ntitsí Felipe, ña vé'xi ñūú Betsaida é kadūku nté ñūú Galileá ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ntio ntí kiní nti Jesuu —ka'an ña.

²² Felipé ne, kué'en ña kūkoto ñá Andree. Kidáa ne, ntuvi ñá kūka'an ñá ni Jēsuu. ²³ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—E xée ētsin ura é nāxi'í nuu ka'nu ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi. ²⁴ Nuú é ntaā i é kākā'an u ni ntō tsi tē ña kuví nuni tatá san tē ko'xó nuu ñu'u kán né, kuan tsí kaa tuví. Ntá tsi te kúvi ne, ñá te da dīi nuni katá'xi. ²⁵ Xoo e dóo kakuinima i ntuvi iña i ne, kunaá ña. Ntá tsi xoo é ña ntío i ntuvi iña i i'a ñuxiví sa ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ²⁶ Xoó ña'a é ntio ña kada tsiñu ña iñá ko ne, na kuntikin ñá ko. Mí'i tūví u ne, é ikan kutúví ña kade tsiñu iña kó nī ko. Xoo é kade tsiñu iña kó ne, kada ka'nu Uvā kó ña di.

Kaka'an Jesuu tsí kuví ña

²⁷ ¡Dóo kakunta'xa iní ko ve! ¿Nee iñá ntu ka'án u? ¿Kā'an ntú u na nakákú Uvā kó ko nuu i sá'a? ¿Neé ntu ka'án u? Tsi é ñi tsiñu vé'xi u é ntō'o ko sá'a. ²⁸ Ūva, naxi'í nuu ka'nu ntō ve —ka'an Jesuú san.

Kidáa né, kīi díto tatsín, nte e dukún kan kākā'an:

—É nāxi'í nuu ú ne, ntá tsi nāxi'í nuu xtuku u —ka'an tatsín san.

²⁹ Dā téku ña ntāñi ētsin sán tatsín san ne, kakatsin, kuiní ña. Iō ñá ne, ntáka'an ñá tsi ánje kākā'an ñá ni ñā.

³⁰ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá te kuēnta iñá ko tatsin sá'a, tsí ñi kuēnta iña nto. ³¹ E xée ntúvi é kadā kú'vé Xuva ko iña ñuxiví sa ve. Vi'i a vé ne, nantii ña ña é kadē kú'vé ñuxiví sa. ³² Xu'ú ne, te kūntaá dukún u ñu'u sá ve ne, vii ú vata koo é na kuntikin un ntí ntí ña'a sán ko —ka'an ña.

³³ Sá'a kakā'an ña vata koo é kūtuni ñá'a san nté koo kuví ña. ³⁴ Dukuān ne, nantíko kōó ña'a san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Tékú nti tsí uve na'a kaká'an leí san tsí ña táxnū Xuva kō sán ne, ntii dañu ntuvi kutuví ña. ¿Nté kuan ntū ó kaka'an é ña vēxkúvi ñatíi ne, ntaa ña e dukún kán? ¿Xoó ña'a nti'xe ntu é vēxkúvi ñatíi kuan? —ka'an ña.

³⁵ Kidáa ne, kaka'an Jesuu ni ña:

—Dutsí sá ntuvi xi'í nuu ñu'u mí ntoo nto. Kaka ká nto vi'i a iō ñu'ú san iña nto vata koo é ña kuaá nto itsi nto. Tsi ña kaika mí nēe ne, nté ñá iní ña mí k'ín ña. ³⁶ Na kuñti'xe nto ñu'ú san vi'i a ió ka vata koo é xi'í nuu kuntōo nto —ka'an ña.

Dā kúvi ka'an Jēsuu sá'a ne, kué'en ña kūkutúvi xu'u ña mí ñā naní'i ñá'a san ña.

¿Nté o ntu é ña ni kuñti'xe ña Israeé san Jesuu?

³⁷ Kuān te ña te da díi núu i e dóo ka'nu idé ña nuu ña'á san ne, ñá ni kuñti'xe ña ña. ³⁸ Kuān o ntúntaa vatā ó kaka'an tú'un Isāia, ñá ka'án naa Xuva ko, dá kakā'an ña: ¿Xoó ntu kuñti'xe i tú'ūn é kākā'an o?

¿Xoó ntu é nañé'e Xuva kō nuu i e dóo ka'nu é kākuví kade ña?

ka'an ña. ³⁹ Dukuān ne, ña ni kúvi kuñti'xe ña, vatā ó kaka'an xtúku Isaiá san:

⁴⁰ Tsi Xuva kō ne, nanée ñá nuu ña.

Dé ka'xi ña dīki ñá di

vata koo é ña kuví kiní ña,

nté ña kuví k'ín diki ñá,

vata koo é ña kuví kuntíkin ñá ko ne,

ñá ntavá'a ú ña di.

⁴¹ Sá'a kākā'an Isaiá san, tsí nte dí'na ini ña nté koo naxi'í nuu ka'nu Jesuú ne, kaka'an ñá kuenta iña ña.

⁴² Ntá tsi titín ña odo nūu san ne, kuñti'xe ña ña. Ntá tsi ña ni ká'an ditó ña mé'ñu ña'a san, tsí da xé ū'ví ña ña fariseú san tē da natava ña ña má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé. ⁴³ Tsi díi ka ntio ña é vā'á koo ka'an ñá'a san iña ñá, naa i é vā'á koo ka'an Xúva ko iña ña.

Tū'ún Jesuu é kada kú've iña ñá'a san

⁴⁴ Un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ña:

—Xoo é kākuinti'xe i kó ne, ñá te da mii tsí ú kākuinti'xe ña, tsí kākuinti'xe ña Uvā kó, ña e táxnūu ko. ⁴⁵ Xoo é kainí i kó ne, kainí ña ña e táxnūu kó di. ⁴⁶ Xu'ú e kúvi ú ñu'u é vē'xí u, vexnaxi'í nuu u ñuxiví sa vata koo é da xōó ka ña'a, ña é kuñti'xe i kó ne, ña káka ña mí nēe san. ⁴⁷ Tē xoó kateku i tú'ūn ko, ntá tsi ña káde ntaa ña, ñá te xū'ú kadā kú'vé u iña ña. Tsi ñá te vē'xí u ñuxiví sa vata koo é kadā kú'vé u iña ñá'a san, tsí vé'xí ú vata koo é na nākáku ña. ⁴⁸ Xoo é ña ntío i ko, é ña káde kuenta tú'ūn kó ne, ió xoo é kadā kú'vé i iña ñá tē xee ntúvi é ntí'i. Kidáa ne, ní'i ña é nto'o ña kuenta iña tú'ūn ko, tsí ña ni kuñti'xe ña é kākā'an u. ⁴⁹ Tsi ña te dīki tsí mii ko kakene tú'ūn é kākā'an u san. Tsi Uvā kó, ña táxnūu kó ne, ñi ña kākā'an ña nté koo ka'án u, nté koo nakuā'a ú ña'a san. ⁵⁰ Iní u tsi tú'un Uvā kó ne, ñi ña ta'xi ntuvi vā'á iña nto ntii dañu ntúvi. Xu'ú ne, da nēe ka tú'ūn é kākā'an u ne, kaka'án u vatā ó ntio Uvā ko —ka'an Jesuu.

13

Dā nákate Jesuu dí'in ña ntini'i ñā

¹ Dā xee étsin viko da táva Xuva kō ña Israee ñuú Egitō ne, ntoo Jesuu ni ña ntini'i ñā, ntaé'xi dadii ña kuenta kuáa. Ini Jéssuu tsí e xée ūra i é ntāka ña ñuxiví sa é kī'in ña, kīnakūtúvi dadii ña ni Xuva kō. Nii kué'en tsí ntuvi kuínima ñá ña'a ña, ña ntoo ñuxiví a. Nté uun ntúvi ñá ni xtuví mii ñā é kuínima ñá ña.

² Ntá tsi Júda Iscāriote, i'xá Simuún ne, é tsí'i tó'ō e ña vá'ā san díki ña é diko ña Jéssuu.

³ Jesuú ne, é ini ña tsí nta'a Xuva ko vē'xi ña ne, é ini ña tsí ntaa xtuku ña nta'a Xuva kō di. E ini ña tsí e xnúu nta'a Xuva ko ña un ntí'i nūu i. ⁴ Kidáā ne, nákontísi ña é tuví ña nú mesa kán ne, dā nátavā ñá du'nu ña, dā kí'i ña doó ne, xnteē ñá í'xi ñā. ⁵ Kidáā né, xnūu ña ntute ini tití'i ne, éni ntu'u ña nákate ña dí'in ña ntini'i ñā, da naítsi ñá doo é ntee í'xi ñā.

⁶ Dā xee ña mí tuví Simuun Pedrú ne, kaka'án Pedrú san ni ñā:

—¿Vá divi ntu nto nákate nto dí'in ko? —ka'an ña.

⁷ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Veví ne, váta kī'in díki o nee iña é kade u. Ntá tsi kī'in díki o rkontúvi —ka'an ña.

⁸ Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Nté uun ito ña da vá'a ko é nakate nto dí'in ko! —ka'an ña.

Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ña nakáte ú dí'in ō ne, ñá kadūkun ntéen ko —ka'an ña.

⁹ Kaka'an xtúku Simuún Pedru ni ñā:

—¡Dukuān ne, ñá te da mii tsi dí'in ko nakate nto ni; tsí nta'a kó ni díki ko di! —ka'an ña.

¹⁰ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Xoo e ítsi i ne, ñá ntōo é ntuntoo ká xtuku kanī kúñu i, tsí da mii tsi dí'in i kantio é ntōo. Tsi e ntúntoo kanī kúñu ñā. Kuan ntúntoo nto dí, kuān té ña te un ntí'i ntō —ka'an ña.

¹¹ Tsí ini ña xoo é diko i ñā. Dukuān é kaka'an ña tsí ña te un ntí'i ñā e ntúntoo ña.

¹² Dā kúvi nákate ña dí'in ña ntini'i ñā ne, nákunūu xtuku ña du'nu ña. Dā nakutúvi ña nú mesa kán ne, dá kakā'an ñá ni ñā:

—¿Kañe'e díki ntú nto nee iña idé u ni ntō?

¹³ Ntáka'an nto tsí mastru ntó ko, tō'ó nto kó ne, vá'ā ó vatā o ntáka'an nto, tsí divi ntí'xe u. ¹⁴ Te xū'u é mastru ntó nī tó'ō ntō ne, nakate ú dí'in ntō né, kuan tsí koo vií nto, nakate nto dí'in tā'an nto di. ¹⁵ Tsí xu'u

dí'na ú nañē'e ú nto nté koo vií nto ne, kuan tsí koo vií nto vatā o dé u ni ntō. ¹⁶ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ña te dií ka ka'nu ña kade tsiñu san e tó'ō ñā. Nté ña te dií ka ka'nu ña táxnūu tó'ō i san é ña e táxnūu ña. ¹⁷ Te kañe'e díki nto sá'a ne, kada ntaa ntō ne, dōo diní koo kuntōo nto.

¹⁸ Ñá te kuēnta iña nto un ntí'i ntō é kākā'án u sá'a. Iní u xoo é nakaxnúu u. Ntá tsí kuntaa vatā o úve na'a kaká'an tú'un Xuva kō tsi dívi ñā é kae'xí dadii nī kó ne, divi ña ntāa ña atá ko. ¹⁹ Sá'a kākā'án u ni ntō dí'na da kúvi, vata koo te kúntaá ne, kuinti'xe nto é divi ntí'xé u. ²⁰ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí xoo é kaiko ñú'u i ña táxnūu ú ne, kaiko ñú'u ña kó di; xoo é kaiko ñú'u i kó ne, kaiko ñú'u ña ña táxnūu kó di —ka'an ña.

Kaka'an Jesuu tsí dikō Júdā sán ña

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Dā kúvi ka'an Jéssuu sá'a ne, dōo kunta'xa iní ña ne, kaka'an ña:

—Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Tsí uun ña'a nto ne, diko ntō ko —ka'an ña.

²² Ito ña ntini'i Jéssuú san ta'an ña, xe un xé un ñā, tsi ñá ini ña xoo iña i é kākā'an ña.

²³ Uun ña'a ñā e dōo kuínima Jéssuú ne, tuví ña diñi ña, kae'xí ña. ²⁴ Ide Simuún Pedrú san nta'a ña nī ña tuví diñi Jesuu é tsixe'e ña ñā xoó kuenta iña i é kākā'an ña. ²⁵ Kidáā ne, diin diin tsi katsixe'e ña Jéssuu:

—Mastru, ¿xoó ntu é kuān ó kaka'an ntó san? —ka'an ña.

²⁶ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā:

—Divi ñā é kué'é u tañú'ū é xnūu nto'o ú san —ka'an ña.

Kidáā né, xnūu nto'o ña uun ta'vī tañú'ū sán ne, xé'e ñā Júdā, i'xá Simuun Scarioté san. ²⁷ Dā é'xi Júdā san tañú'u sán ne, ura tsí i kukí'vi tó'ō e ña vá'ā sán nima ña. Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kantí'i dú'va tsi viin nee iña é ncho viin —ka'an ña.

²⁸ Ntá tsi nté uun ña ntoo ntaé'xi nú mesa san ña ni kutúni ña nté kui kuān ó kaka'an ña ni ña sá'a. ²⁹ Tsi Júdā sán ne, díki i ña, ña ntee nta'a i diú'un san. Iō ñá kuíní ña ne, kaka'an Jéssuu ni ñá tē kíkuiñ ña é kantio ña iña vikó san, o te kué'é ña diu'un ña ntá'vī san.

³⁰ Ura tsí i da kúvi é'xi Júdā tañú'ū sán ne, kíi ña kue'en ña é nīñu.

Tū'ún xee e xtúvi Jesuu

³¹ Dā kii Jūdā san kué'en ñá ne, kaka'an Jéssu:

—Vevii ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, kaxii'í nuu ka'nu u. Dukuān ne, kaxii'í nuu ka'nu Xuva kō dí kuenta iñá ko. ³² Te kaxii'í nuu ka'nu Xuva ko kuēnta iñá ko ne, kanaxii'í nuu ka'nu ña kó vatā ó kaxii'í nuu ka'nu mii ñā ne, ura tsí i kuan kōo vii ñā. ³³ I'xá mii kó, ñā ná'ā ká kutuví dadii ú ni ntō. Nantuku ntō ko, ntá tsi, vatā ó kaka'án u ni ñā Israeé san ne, kuan kōo ka'án u ni ntō di tsí ñā kuvi k'í'ín ntō mí k'í'ín u. ³⁴ Xtuví ni'í u nto tú'ün xee san: é na kuñinima ntó ta'an nto, xe un xé un ntō. Vata tsí ó kakuinimá ko nto ne, kuan tsi koo na kuñinima ntó ta'an nto dí, ³⁵ vata koo té ini ña'a san tsi ntákuinima ntó ta'an nto ne, kutuni ña tsi ntántikin ntó ko —ka'an ña.

Dá kakā'an Jéssu tsí ka'án Pedru e ñá ini ñá ña

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Kaka'an Símuun Pedru ni ña:

—¿Mí'i ntu k'í'ín nto, Tó'ō? —ka'an ña.

Nantíko kōo Jéssu, kaká'an ñá ni ña:

—Mí k'í'ín u ne, ña kúvi k'í'ín ní ko vevii, ntá tsi da nté rkontúvi ne, nakuntíkin ko —ka'an ña.

³⁷ Pedrú ne, kaka'an ñá ni ña:

—Tō'ó, ¿nté kui ña kuvi ntu kuntíkin u nto vevii? ¿Kuān te kué'e ú ntuvi iñá ko kuenta iñá nto! —ka'an ña.

³⁸ Nantíko kōo xtúku Jéssu, kaká'an ñá ni ña:

—¿Vá nuu é ntāa ntí'xe ntu i é kué'en ntuvi iñá o kuēnta iñá ko? Tsí nuu é ntaā i é kākā'án u ni ó tsí di'na dá kāna lí'xī sán ne, úni i'to ka'an tsi ñá inín ko xoo ñá'a u —ka'an ña—.

14

Jesuú ne, divi ñā é kúvi ñā itsi é k'í'ín o nta'a Xuva kō

¹ 'Ñá ku dē kuení nto. Kuntee iní ntó Xuva kō né, kuntee iní ntó ko di. ² Má vi'i Uvā kó ne, dōó io mí kuntoo ó. Tē dí ña kuān ó ne, ñá ni ká'án u ni ntō. K'í'ín ú, kixtúvi tu'vé u mí kuntoo nto. ³ Te kué'én u é xtúvi tu'vé u mí kuntoo nto ne, ki'xi xtuku ú, kixnakueká u nto, vata koo é kuntoo dadii nto ni ko mí kutuví u. ⁴ Ini ntó itsi san é xee nte mí k'í'ín u —ka'an Jéssu.

⁵ Kaka'an Túmaá san ni ña:

—Mastru, ñá iní nti mí'i k'í'ín nto. ¿Ntē ntú koo naní'i nti itsi i san? —ka'an ña.

⁶ Ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Xu'u e kúvi u itsi nto; kaka'án u é nuu é ntaā i né, tā'xi ú ntuvi iñá nto. Xoxó kuvi xee i ntá'a Uvā kó té ña te kuēnta iñá ko. ⁷ Tē dí ini ntí'xe nto kó ne, ini ntó Uvā kó di. Nte vevii ne, é ini ntó xoo ñá'a ña, tsi é dukuan iní nto ña di —ka'an Jéssu.

⁸ Kaka'an Félipé san ni ña:

—Nañē'e ntó nti Uva ntō ni. Kuan tsí kaa é ntio nti —ka'an ña.

⁹ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nté ó ntu, Felipe? Ñá te dā vevii ntoo dadii ú ni ntō né, ¿ntē vata kinín ko? Xoo e ini i kó ne, é ini ñá Uvā kó di. ¿Nté kuān ó kaikan ntun é nañē'é u o Uvā ko? ¹⁰ ¿Vá ñā ntu te kákuinti'xe o tsi úun tsí kúvi ú ni Uvā ko, tsi úun tsí kúvi Uvā kó ni kó di? Tsi tú'ün san é kākā'án u ni ntō ne, ñá te diki tsi mii ko katavá u, tsí Uvā kó e nuu mé'ñu nuu dava ñā kó ne, mii ñā kade ña nuu i e dōo va'á san. ¹¹ Na kuñinti'xe nto ko é kākā'án u tsi úun tsí kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi ña ni kó di. Tē ña ntákuinti'xe nto é kākā'án u ne, kuān te nuu i é kadé u san na kuñinti'xe nto. ¹² Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí te xōo ñá'a é kuñinti'xe ña kó ne, vii ña nuu i é kadé u di. Ó díi ka ka'nu ká nuu i vii ña, tsí ntaa u mí tuvi Úvā ko. ¹³ Da nēé ka nuu i é kákan ntó nta'a kó ne, vii ú vata koo é xí'í nuu ka'nu Uvā kó kuenta iñá ko, xu'u é I'xā ña. ¹⁴ Da nēé ka nti'i nūu i é kákan ntó nta'a kó ne, ta'xí u nto.

Kaka'an Jéssu tsí taxnúu ña Espiritū Sántū san

¹⁵ 'Tē ntákuinima ntí'xe ntō kó ne, kada ntaa nto tú'ün é xtúvi u. ¹⁶ Kákān ú nta'a Uvā kó, na taxnúu ña uun ña'a, ña é xntii ntō né, kunuu mé'ñu kunuu dava ña nto ntii dañu ntúvi. ¹⁷ Espiritu sá'á ne, divi ñā é tā'xi ña é kūtuni nto nee iñá é nuu é ntaā i. Ña kúvi kuñinti'xe ña ñuxiví sa ña, tsí ña kuvi kiní ña ña, ntē ñá ini ñá xoo ñá'a ña. Ntá tsi divi ntō ne, ini ntó ña, tsí nuu ña nima ntó ne, nuu mé'ñu ña ntō.

¹⁸ 'Ñá te tsoo mii kué'én u nto, tsí ki'xi xtuku ú mí ntoo nto. ¹⁹ Ña ná'ā ká kukuii dā ña kiní ka ña ñuxiví san ko. Ntá tsi divi ntō ne, kiní nto ko. Tsí ni'í nto ntúvi iñá nto vatā ó ió ntuvi iñá ko di. ²⁰ Ntuvi tsikán ne, kutuni nto tsí uun tsi kúvi ú ni Uvā kó ne, uun tsi kúvi nto ni kó ne, kuan divi ú ni ntō di. ²¹ Xoo é kaeni tutun i tú'ün é xtúvi u ne, kade ntaa ña ne, divi ñā é kákuinima ntí'xe ña ko. Xoo é kákuinima i ko ne, kuinima Úvā

kó ña di. Xu'ú ne, kuinimá ko ñá di ne, ntii dító u é kīni ñá ko —ka'an Jesús.

²² Júdā, ña uun san, ña é ña te Iscarioté ne, kaka'an ñá ni Jesús:

—Mastru, ¿nté kui ntii dító nto nuú ntī ne, ntá tsi nuu ñá ñuxiví san ne, ña ntii dító nto? —ka'an ña.

²³ Nantíko kōó Jesuu, kaka'an ñá ni ñā:

—Xoo é kākūinima í ko ne, kade ntaa ña tú'ūn e xtúví u. Kuinima Úvā kó ña ne, kixkuntoo dadīi ntī ni ña, ntuví u ni Uvā ko. ²⁴ Xoo é ña kākūinima í ko ne, ñá kade ntaa ña tú'ūn é kākā'án u. Tsi tú'ūn é kākā'án u ni ntō ne, ñá te dīki mií ko é kākā'án u, tsí divi tú'ūn Uvā ko, ña é táxnūu ko.

²⁵ 'Núu i sá'a kākā'án u ni ntō vi'i a tuvi dukuán ka ú ni ntō. ²⁶ Ntá tsi Espíritū Sántū san, ña é xntii ntō, ña é táxnūu Úvā kó kuenta iñá ko ne, divi ña nañē'e ñá nto é un ntī'i nuú i. Ta'xi ña é naka'an nto un ntī'i é kākā'án u ni ntō nte dí'na.

²⁷ 'Te kuē'én u ne, ta'xí u é vā'á koo kuntōo nto, vatā ó tuví u, ñá te vatā ó kata'xi ña ñuxiví sa. Ñá ku dē kuení nto; ntē ña ku u'ví nto. ²⁸ Tsí kākā'án u ni ntō é kī'ín u, ntá tsi ki'xi xtuku u é kutúví u ni ntō. Te nūu é ntaā i é ntākūinima ntó ko ne, kūntoo dīnī nto, tsí kākā'án u tsi kī'ín ú nta'a Úvā ko. Tsí dií ka ka'nu Uvā ko é xu'u. ²⁹ Sá'a kākā'an ntāa ú ni ntō dí'na dá kūvi vata koo é, tē kúntāa ne, kuinti'xe nto kídāā.

³⁰ 'Ñá kuē'é ka ka'án u ni nto vē, tsi vé'xi é kadē kú've ñuxiví sa. Ñá tē neé kuvi vií nī ko, ³¹ ntá tsi vií u vata ó ka'an Úvā kó, vata koo é kūtuni ña ñuxiví sa tsí dōo kākūinimá ko Uvā ko. Nakuntāñī ntó ve, dá kī'ín o —ka'an Jesús.

15

Xo'o tīnti'o é nuu é ntaā i

¹ Kaka'an xtúku Jesuu:

—Xu'u é vata kaa xo'o tīnti'o é nuu é ntaā i kaá u. Uvā kó ne, divi ña é kuēnta kade ña. ² Te ūun ntidin i ña kakíi tīnti'o í ne, ka'nté ña. Ntá tsi te kakii tīnti'o í ne, ka'nté ntodo ñá nuu i vata koo é kuē'e kítī i kii tī. ³ Nto'ó ne, é ntūntoo nto kuenta iñá tú'ūn é kākā'án u ni ntō. ⁴ Kuve ta'an nto kó vatā ó ntee tá'an ú nto. Tsí te da mií tsi ntidin i sán, tē ña ntee tá'an xo'o i sán ne, ña kúvi kīi kítī i. Kuan ntō'ó di, nté uun nto ña te neé kuvi vií nto tē ña ntee tá'an nto ko.

⁵ 'Xu'ú ne, xo'o i kúvi u; divi ntō né, ntidin i kúvi nto. Xoo é ntee tá'an i kó ne, ntee

tá'an ú ña dí ne, dōó kue'e é vā'á vií ña. Tē ña te ntee tá'an nto kó ne, ñá tē neé kuvi vií nto. ⁶ Xoó ña'a é ña ntee tá'an i kó ne, kiñu'u ña ña kí'i kán vata kaa ntidin i e kádun e ntánakuido ña'a san e ntátsu'un ña nchú'un kán é kōko.

⁷ 'Te kunteē tá'an nto kó, te kunuu inī nto tú'ūn kó ne, kákan nto da neé ka é ntio nto ne, ní'i ntō. ⁸ Dōo xi'í nuu ka'nu Xuva ko tē dōo kuē'e núu i é vā'a vií nto. Kuan kōo ntuvi ntí'xe nto ña ntini'i ko. ⁹ Vatā ó kākūinima Úvā kó ko ne, kuān ó kākūinimá ko ntó di. Ñá ku xtuví mií nto é kākā nto itsí ko, tsi dōo kākūinimá ko nto. ¹⁰ Te káda ntaa nto tú'ūn é xtúví u ne, ña xtúví mií u é kākūinimá ko nto, vatā o dé ntaa u é kākā'an Úvā kó ne, ñá kaxtuví mií ña é kākūinima ñá ko di.

¹¹ 'Kākā'án u ni nto sá'a vata koo é na kūntoo dīnī ntó nī kó vatā ó tuvi dīnī u di. Kídāā ne, kunuu dīni kue'én nima nto. ¹² Sá'a e tú'ūn ko é xtúví u: Na kuñima ntó ta'an nto vatā ó kākūinimá ko nto. ¹³ Te nūu é ntaā i é kākūinima kuē'en ko ña e dōo vā'a tiin ni'i ó ne, un tsi nte ntúvi iñá ko kuē'e o kuēnta iñá ña. ¹⁴ Nto'ó ne, ña e dōo vā'a tiin ni'i ú nto te vií nto é kākā'án u ni ntō. ¹⁵ Vi'i a vé ne, ñá kākā'án ka u te ña ntáde tsiñu iñá ko nto, tsí ña ntáde tsiñu sán ne, ñá inī ña neé kade tó'o ñā. Ntá tsi ña e dōo vā'a tiin ni'i ú kākā'án u nto, tsí kākā'an ntī'i ú ni ntō nee iñá kākā'an Úvā kó nī ko. ¹⁶ Ña te divi ntō nakaxnúu ntō ko, tsí xu'u nakaxnúu ú nto ne, teé tsiñú u nto é kī'ín nto, kinakáxa nto é vā'á san vata koo é na xntiī. Kídāā né, da neé ka nuu i é kákan ntó nta'a Uvā kó kuenta iñá ko ne, ní'i ntō. ¹⁷ Sá'a tsí é xtúví u é vií nto: é na kuñima ntó ta'an nto.

Ña ñuxiví san ntaínchu'vi ña Jesuu ni ñá'a ña

¹⁸ 'Tē ntaínchu'vi ña ñuxiví san ntó ne, na kūtuni nto tsí dí'na u ínchu'vi ñá ko. ¹⁹ Tē dí kudadii nto nī ña ñuxiví san ne, dōó ntio ña nto. Ntá tsi ña te i'a ntáduku ntée ká nto, tsí nakaxnúu ú nto ñuxiví san. Dukuān ne, ntaínchu'vi ñá nto. ²⁰ Nanū'u ntó iní nto tú'ūn é kākā'án u ni ntō: Tsi nté uun ña kade tsiñu ne, ña tē dií ka ka'nu ña'a ña e tó'o ñā. Vata ó dé xení ña nī kó ne, kuan kōo kada xení ña ni ntō di. Tē dí ni dē ntaa ña tú'ūn kó ne, kada ntaa ña e ntákā'an ntó di. ²¹ Un ntī'i sá'a nantō'o ña nto kuenta iñá ko, tsi ñá inī ña ña táxnūu ko.

²² 'Tē dí ña ni kí'xi u é kixka'án u ni ñā ne, ña túvi kuētsí ña. Ntá tsi veví ne, ña túví ká

un ntíi ntíi núu i. Ntē ña ntio é xoxo tsixé'e i ntō. Dukuān e ntákuinti'xe ntí tsi vé'xi nto nta'a Xuva kō —ka'an ña.

³¹ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto ve? ³² Ntá tsi e xée ūra í ne, vevii du'va tsi nakuite xáa nto. Da díta da díta xnto itsi nto, xtuví mii ntó ko. Ntá tsi ña te da mii tsí u tuví u, tsí tuví ni'i Úvā kó ko. ³³ Kaka'án u ni nto un ntí'i sá'a vata koo é kũntoo vá'a nto, xoo é kantikin í ko. Ñuxiví a ne, dōó nto'o nto. Ntá tsi ka'xi vií nto nima ntó, tsi e kúvi idé u ni ñuxiví sa —ka'an ña.

17

Kaka'an ntâ'ví Jesuu kuénta iña ñá ntíni'i ñā

¹ Dā kúvi ka'an Jéssuu núu i sá'a ne, ntāa ni'i ña nuu ñá e dukún kãn, dá kakā'an ña:

—Ūva, e xée ūra í ve. Nāxi'í nuu ka'nu nto kó, xu'u é I'xā ntó ve, vata koo é nāxi'í nuu ka'nu ú nto di. ² Tsi tá'xi nto tsiñu ko é kodo nūú u iña un ntí'i kue'en dú'va ña'a san vata koo é kué'é u ntuví va'á iña ña ntii dañu ntúvi, un ntíi ntíi ña'a, ña e nátsu'un nta'a nto ko. ³ Sá'ā é ntuví vā'á iña ña: te ñi ñá nto, ñi ñá ntō é Xuva nti'xe ko nto, ni Jesūcristu, xu'u e táxnūu nto.

⁴ Xu'ú ne, é dē ka'nu ú nto ñuxiví sa. É nantí'i u tsiñu e teé tsiñu nto ko é vií u. ⁵ Vevii ne, naxi'í nuu ka'nu nto kó nta'a nto ve, Ūvá, vata tsí o náxi'í nuu ka'nu nto kó ntē dí'na dá ñi ntu'u ñuxiví sa.

⁶ Ñā é nakaxnúu nto i'a ñuxiví sa é tsu'un nta'a ntō kó ña ne, é nañé'é u ña xoo é ñi ñá ntō. Tsí ñi ñá ntō ña ne, nátsu'un nta'a ntō kó ña ne, ñi ñá kuínti'xe ña tú'un ntō.

⁷ Ñi ñá ve tsí da neé ka nuu i e tá'xi nto kó ne, nta'a nto vé'xi. ⁸ Tsi é nañé'e u ña tú'ūn e tá'xi nto ko. Tēkú ña ne, kutuni ña é nuu é ntaā i tsí nta'a nto vé'xi u. Kuínti'xe ña tsí ñi ñá ntō táxnūu nto ko.

⁹ Mií ña é kaikán u kuenta iña ña. Nā te kuénta iña ñá ñuxiví san, tsí kuenta iña ña e tá'xi nto ko, tsí ñi ñá ntō ña. ¹⁰ Un ntí'i nee ñá ió ñá ko ne, ña ntō di; nee ña é ña ntō ne, ñá kó di. ñi ñá ne, náxi'í nuu ka'nu ña ko.

¹¹ Xu'ú ne, ñá kutúvi ka ú ñuxiví sa, ntá tsi ñi ñá né, kũntōo ká ña ñuxiví sa. Tsí xu'ú ne, kũnakutúvi ú ni ntō. Ūvá, ñi ñá ntō é vā'á kue'en nto ne, kũnuu mé'ñu kunuu ña nto ña e tá'xi nto ko vata koo é uun tsi kúvi ña vatā ó uun tsi kúvi ú ni ntō di.

¹² Dā itúvi dadíi ú ni ñā i'a ñuxiví sa ne, xu'ú

nada'an ú ña kuenta iña ntó, un ntíi ntíi ña e tá'xi nto kó ne, ña ú ña kuenta. Ntē uun ña'a ña ña ni kunáa ña (da mii tsi ñā e dúkuan kúnaá san), vata koo é kũntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un ntō.

¹³ Vi'i a vé ne, ntíko kōó u mí tuví nto dan. Núu i sá'a kaka'án u da tuví ka u ñuxiví sa vata koo é na nāku'un ñi ñi nima ñá vatā ó nuu ñi ñi nimá ko di. ¹⁴ É nakué'e u ña tú'un ntō. Ntá tsi ña ñuxiví sa ne, ntaínchu'vi ñá ña, tsí ña te ntáduku ntēe ká ña ñuxiví sa vata kaa u é ntē ña te ña ñuxiví sa ú di. ¹⁵ Nā te kaikán u nta'a nto te natavā ntó ña ñuxiví sa, tsí é na kũnuu mé'ñu kunuu ña nto ña nuu i é kĩni kaa san. ¹⁶ Nā te ntáduku ntēe ña ñuxiví sa, vata kaa ú xu'ú di. ¹⁷ Kué'e ntō é vií ñá da mii kué'en tsí é vā'a é ntio nto, tsí ñi ña tú'un ntō é nuu é ntaā i. ¹⁸ Vata ó táxnūu nto kó ñuxiví sa ne, kuan koo táxnūu ú ña mé'ñu ña ñuxiví sa di. ¹⁹ Kuenta iña ñá ne, ntada ú ntuví ñá ko kuenta ntá'a nto vata koo é na ntāda ña ntuví iña ña kuénta ntá'a nto di é na vií ñá nee ña é nuu é ntaā i.

²⁰ Nā te da mii tsi kuénta iña ña sá'a é kākā'an ntâ'ví u, tsí kuenta iña ña é kuínti'xe i ko rkontúvi kuenta iña tú'un ñā.

²¹ Kaikan u é uun tsi na kúvi ña, un ntí'i ñā, vata tsi kaa o xo'ō dí, Ūva, é uun tsi kúvi ú ni ntō ne, uun tsi kúvi nto nī kó di. Te uun tsi na kúvi ña ni kō di vata koo é na kuínti'xe ña ñuxiví sa tsí ñi ñá ntō táxnūu nto ko. ²² Naxi'í nuu ka'nu ú ña vatā ó naxi'í nuu ka'nu nto kó vata koo é uun tsi na kúvi ña vata kaa ú ni ntō. ²³ Tsi úun tsi kúvi ú ni ñā ne, uun tsi kúvi nto nī kó di, vata koo é uun tsi kúvi nti'xe ña. Kidāa ne, kutuni ñá ñuxiví sa tsí ñi ñá ntō táxnūu nto kó ne, dōó kakuinima ntó ña vatā ó kakuinima ntó ko di.

²⁴ Ō Ūva, ñi ñá ntō tsú'un nta'a nto ñā kó ne, ntio ko é kũntoo dadíi ña nī ko mí kutúvi u, vata koo é na kiní ñá ko é kāxi'í nuu ka'nu ú nta'a nto. Tsí kakuinima ntó ko un tsi nte dí'na dá ñi ntu'u ñuxiví sa. ²⁵ Ō Ūva, ñi ñá ntō e dōo va'á nto. Ña ñuxiví sa ne, ñá ñi ñá ntō. Ntá tsi xu'ú ne, ñi ñá u nto ne, ña sá'a ñi ñá tsí ñi ñá ntō táxnūu nto ko. ²⁶ É kākā'an ntaa ú ni ñā xoo ñá'a nti'xe nto ne, kuan kōo vií ka ú di vata koo é na kuínti'xe ña ntō ña vatā ó kakuinima ntó ko ne, vata koo é mií ú kutúvi u ni ñā —ka'an Jéssuu.

18

*Dā t̄n̄ ña Jesuu**(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)*

¹ Dā kúvi ka'an Jesuu sá'a ne, kué'en ña ni ña ntini'i ña ūun xo diñi xi'nti ntúte Cedruun. Ikān kukí'vi ña má utun tatá kan ni ña ntini'i ñā. ² Júdā, ña diko Jesúsú ne, ini va'á ña ikān, tsi dóo ki'in ito kánakuntóo dad̄i Jesuu ni ña ntini'i ña ikān. ³ Dukuān né, ntēka Júdā sntadun ni ña ntáde kuenta xúkūn, ña e táxnūu tó'ō dutú nī ña fariseú san. Xée ña ikān, odo ña ñū'ú, ni chū'un, ni káa é kā'ní nuu ña Jesuu. ⁴ Ntá tsi é ñi Jesúsú un ntí'i nūu i neé kuvi ña ne, kī ña, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

⁵ Nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree ntánantukū ntí ña —ka'an ña.

Kaka'an Jesuu ni ña:

—Divi ú xu'u —ka'an ña.

Júdā, ña é diko ñá san ne, ntitsí dad̄i ña ni ñā'a san. ⁶ Dā ka'an Jesúsú tsí divi ña ne, un ntí' ntí' ña'a san náka ata ñā; ntāva ña kue'en ñá ñu'u kán. ⁷ Kidáa ne, tsixe'e xtúku Jesuu ña:

—¿Xoó ña'a ntu ntánantuku ntō? —ka'an ña.

Ntáka'an xtúku ña:

—Jesuu, ñá ñuú Nazaree —ka'an ña.

⁸ Dā nantiko koó xtúku Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—É káka'an xtúku ú ni ntō tsí divi ú xu'u. Te xū'ú ntánantuku ntō kó ne, na kī'in ká ña nguī san —ka'an ña.

⁹ Kuan ō ka'an ñá vata koo é kūntaa tú'ūn é kā'an ña: “Ūvá, ña e tá'xi nto kó ne, nté uun ña ña ni kunáa ña”, ka'an ña. ¹⁰ Kidáa ne, Simuun Pedru táva nuu ña káa ñā né, dā é'nte tu'un ña lo'xo ña káde tsiñu iña dútú ñá odo nūú san; náki'i tū'un ñá lo'xo kua'a ña. Ña kade tsiñu sán ne, Malcu náni ña.

¹¹ Jesúsú ne, kaka'an ñá nī Pedru kidaā:

—Nāxnuu vá'an káa ō. ¿Vá ña ntu te nto'ó ko dont̄ni é ta'xi Ūvá kó ko é ntō'o ko? —ka'an ña.

*Dá nt̄tsí me'ñu Jesúsú nuu Ánaa**(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)*

¹² Sntadún san, nī tó'o ña, nī ña ntáde kuenta xúkūn ña Israeé san ne, t̄in ña Jesuu, da kí'ni kutu ñá ña. ¹³ Di'na intéka ña ña mí tuví Ánaa, ñunt̄i dūtú ñá odo nūú kuia tsikan, ñá nani Caífaa. ¹⁴ Divi Caífaa

ne, é káka'an ñá tsi dií ka vá'á ó te ūun tsi ña'a kuví ña kuenta iña un ntí' ntí' ña ñuú i san.

*Dá kakā'an Pedru e ñá ini ñá Jesuu**(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)*

¹⁵ Ña ntini'i ñā, ña uun ká san, ni Simuun Pedrú ne, nt̄ikin ñá Jesuu. Ini dútú ñá odo nūú san ña ntini'i ñā, ña é uun sán ne, dukuān ne, kúkí'ví ña ni Jesúsú iní vi'i dutu ñá odo nūú san. ¹⁶ Ntá tsi Pedrú ne, da nuū ntitsí ña atá xi'i kan. Kidáa ne, kué'en ña ntini'i ñā, ñá ini dútú ñá odo nūú san, kaka'an ñá ni t̄ā'nu nteé nta'a i xi'í san te kūvi kuíta ntí'xin Pedru iní vi'i kán di. ¹⁷ Ta'nu nteé nta'a i xi'í san ne, tsixe'e t̄un Pedru:

—¿Vá ña ntu te divi ntō é kant̄ikin ntó ña tsikan? —ka'an tun.

—Ña'a ní san, ñá te xū'u —ka'an ña.

¹⁸ Tsí da xe dóo vi'xín ne, ña ntáde tsiñu nī ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, tūún ña ñu'ú ne, dā ntátuní ña. Ikān ntitsí dad̄i Pedrú san ni ñā, katuní ña di.

*Dā íto ntee dutu ñá odo nūú san Jesuu**(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)*

¹⁹ Kidáa né, tsixe'e dūtú ñá odo nūú san Jesúsú kuénta iña ñá ntini'i ñā ne, kuenta iña nchú'ūn é kanakuā'a ña ña'a san. ²⁰ Nantíko kōó Jesúsú, kaká'an ñá ni ñā:

—Xū'ú ne, kaka'an ntaá u mé'ñū ña'a san un ntí'i kue'en dú'va ña. Nguentúvi tsi nakuā'á u ña má vi'í mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, ini ukún ka'nu sán di. Nté uun nuu i ña ni ká'an xū'ú u. ²¹ ¿Nté kui mií ú katsixe'e ntu ntō ko? Tsixe'e nto ñā'a san, ña téku i nté o kaka'an u. Divi ña ñi ña nee iña é káka'an u —ka'an Jesúsú.

²² Dá kakā'an ña sá'a ne, uun ña'a ña ntáde kuenta xúkūn sán, ña ntitsí etsin ne, xé'e nuu ña vinuu Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Nté kui kuan ntū ó kanantiko kōón kaka'an ni dūtú ñá odo nūú san? —ka'an ña.

²³ Nantíko kōó Jesúsú, kaká'an ñá ni ñā:

—Tē ña vá'a o kaka'an u ne, ká'an nto nee iña é ña vá'á ó san ni. Ntá tsi te vá'á o kaka'an u ne, ¿nté kui xé'e nuu ntun vinuú ko kuan? —ka'an ña.

²⁴ Kī'ni kutu ña ña kidaā né, dā táxnūu Anaá san ña mí tuví dutu ñá odo nūu, ñá nani Caífaa.

*Dá kakā'an xtúku Pedru tsi ñá ini ñá Jesuu**(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)*

²⁵ Da n̄i n̄tsí Pedru, katúni ña nchú'un k̄an ne, kaka'an ñá'a san ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ðiv̄in é ntini'in ña tsikán ði? —ka'an ña.

Ntá tsi ðivi ñā ne, kaka'an ña:

—Ñá'a ni san, ñá te x̄u'u —ka'an ña.

²⁶ Kidáa ne, uun ña'a ña ntáde tsiñu iña dútu ñá odo n̄ú san, ñavi'i ña e é'nte Pedru ló'xo í ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Vá ña ntu te ðiv̄in é ini ú o ni ñā má utun tatá k̄an? —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an xtúku ña tsi ñá ini ñá ña ne, ura dú'va tsi i kána lí'x̄i san.

Dá nt̄tsí mē'ñú Jesuu nuu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Kidáa né, ntáka ña nú vi'i Caífaa ne, dā kueni'i ña Jesús iní vi'i mē'ñú ña ñuú Roma.

Dā ve vé'xi katúvi. Ña Israeé san ne, ña ðí ni k̄í'ví ña iní vi'i me'ñú san vata koo é ña naxe'é ña nta'a ña. Tsí te kuan kōo ne, ña kúvi k̄á'x̄i ña viko san. ²⁹ Dukuān né, nt̄i Pilatu nu kí'i k̄an, kaka'an ña:

—¿Neē ntú nuu i nt̄atsi'i kuétsi nto ña s̄a'a? —ka'an ña.

³⁰ Nantíko kōo ñá, ntáka'an ñá ni ñā:

—Tē ðí ña kini kaa ña ne, ña ntádā nt̄i ña kuenta ntá'a nto —ka'an ña.

³¹ Kidáa ne, kaka'an Pílatu ni ña:

—Kue'ēn ni'i nto ñá ni. Kada kú'v̄e ntó iña ñá kuenta iñá lei míi ntō —ka'an ña.

Ntá tsi ña Israeé san ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Dōo x̄ii kaá te nt̄i'í kué'e nt̄i doxi'i dā x̄oo ká ña'a —ka'an ña.

³² Dukuan ō kúvi vatā ó kaka'an Jesús nté koo kúvi tē xi'i ña. ³³ Kidáa ne, kúnt̄i'ví xtuku Pilatu iní vi'i mē'ñú san, dā kána ña Jesuu, kátsixe'e ña ñā:

—¿Vá ðivin nt̄un é Rei iña ñá Israeé? —ka'an ña.

³⁴ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá kuēnta iña mii ntú nto é kuān ó kaka'an ntó san ne, o dē xé tuku ña'a san kaka'an ñá ni ntō? —ka'an ña.

³⁵ Nantíko kōo Pilatu, kaká'an ña:

—¿Vá ña Israeé ntú u? Ña ñuú mii o n̄i tó'ō dutú san ne, ðivi ñā ntáda ña o kuenta ntá'a ko. ¿Neé ntu den? —ka'an Pílatú san.

³⁶ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá te ñuxiví sa kade ú rei. Tē ðí ñuxiví sa kade kú'vé u ne, nté du'xen víi ña ntáde tsiñu iñá ko vata koo é xoxo ntáda í ko kuenta ntá'a ña Israeé san; ntá tsi ña te í'a káde kú'vé u —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Pílatu ni ña kídaā:

—¿Vá dukuan ntú é rei nt̄i'xen? —ka'an ña.

Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Mii nto kaka'an nto é rei u. E ðivi tsiñu káku u. Dukuān ne, vé'x̄i ú ñuxiví sa vata koo é k̄á'an u nee iña é nuu é ntaā í. Xoo é ntio í é nuu é ntaā í ne, katekú ña é kaka'an u —ka'an ña.

³⁸ Tsixe'e Pilatu ña kídaā:

—¿Nee iñá ntu é nuu é ntaā í kuan? —ka'an ña.

Dā nt̄uvi Jesuu kuēnta é kuv̄i ña

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Dā kúvi tsixe'e ña s̄á'a ne, kii xtuku ña, kaka'an ñá ni ña Israeé san:

—Nté uun kuétsi ña s̄á'a ña kánani'í ko.

³⁹ Ntá tsi nto'ó ne, vatā xkoó ini nto é nant̄i ú uun ña'a ña nuu kutū mé'ñū viko sá ne, ¿ntio ntu nto é nant̄i ú Rei iña ñá Israeé? —ka'an Pílatu.

⁴⁰ Un nt̄i'í nt̄i tsí ña'a san káchu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Ñá te ña tsikan nant̄i ntó ña, tsí Barabaá san! —ka'an ña.

Barabaá san ne, ña kae'ní ña'a.

19

¹ Kidáa né, k̄i'í Pilatú san Jesuú ne, da táxn̄u ña é nat̄inu ña ña xo'o ume.

² Sntadún san ne, de vá'a ña le'e e kúvi ntuku iñu, da xntéku ña ðiki Jesuú ne, da xn̄u ña ña doo t̄inta. ³ Xée ētsin ña mí nt̄tsí ña ne, da ntáka'an ñá ni ñā:

—¡Nt̄i'í ntó, Rei iña ñá Israeé! —ka'an ñá, dā kátu nuu ña vinuu ña.

⁴ K̄i'í xtuku Pilatú san ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Un kaa ña s̄a'a é nant̄i ú ña nuu nto vata koo é na k̄utuni nto tsí ña ni naní'í ko nté uun kuétsi ñā —ka'an ña.

⁵ Kidáa ne, nt̄i Jesuu é nt̄eku le'e iñu san ðiki ñá ne, nuu ña doo t̄intá san. Kaka'an Pílatú san ni ñā'a san:

—¡Un kaa ñat̄i sa'a! —ka'an ña.

⁶ Dá in̄i tó'ō dutú san n̄i ña ntáde kuenta x̄úkūn s̄an ne, un tsi ntákachu'u ña ntáka'an ña:

—¡Na nākuntée ña ntiká krusi! ¡Na nākuntée ña ntiká krusi! —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an Pílatú san ni ñā:

—Kue'ēn ni'i mii nto ñá ni, dá naxntē ntó ña ntiká krusi kan. Tsí xu'ú k̄á'an u ne, ña t̄uv̄i nee kuétsi ña —ka'an ña.

⁷ Dā nantíko kōo ña Israeé san, ntáka'an ñá ni ñā:

—Lei iñá nti ne, kaka'an tsí da mií é kuví ña, tsí dotō tsí kaka'an ña é I'xá Xuva ko ña —ka'an ña.

⁸ Dā téku Pilatú san sá'a ne, dií ka ū'vi xtúku ña. ⁹ Kúnti'ví xtúku ña iní vi'i me'ñú san ne, dá kakā'an ñá ni Jēsuu:

—¿Mí'i ntu ñūu vé'xin? —ka'an ña.

Ntá tsi Jesuú ne, ñá ni kā'an kue'en ña.

¹⁰ Dukuān ne, kaka'an Pílatú san ni ñā:

—¿Nté kui ña kaká'an ntún nī ko? ¿Vá ña ntu ínín tsí kuví vií u naxntēe ú o ntiká krusí, o kuví nakāka xaa ú o? —ka'an ña.

¹¹ Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Ntē ña kuví kadan kú'ven iñá ko tē ña te Xuva ko ni ta'xi ña o. Dukuān ne, dií ka iō kuetsí ña e ntáda kó kuenta ntá'a o —ka'an ña.

¹² Nté ūra tsikán ne, ntukū nuu iní Pilatú san nté koo nantíi ña ña. Ntá tsi ña Israeé san ne, un tsi ntákachu'u ña ntáka'an ña:

—¡Te nantíi nto ña sá'a ne, ñá te vā'á tiin nto nī Cesa! tsí te xōo ñá'a é kākā'an ña é rei ñá ne, kaka'an ntēe ña Cesa san —ka'an ña.

¹³ Dā téku Pilatú sá'a ne, nantíi ña Jēsuu. Kidáā ne, nákutūví ña nú mesa ví'i me'ñú san mí nani Gābata, é kāni tú'un Nú Xūu san é tú'un hébreu. ¹⁴ Dā ká'ñu ntuvi sispres víkó san ne, kaka'an Pílatú san nī ña Israeé san:

—¡Un kaa rei nto! —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi un tsi ntákachu'u ña'a san ntáka'an ña:

—¡Kuē'en ni'i ntó ña! ¡Kuē'en ni'i ntó ña! ¡Dá naxntēe ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ñá'a san.

Kaka'an xtúku Pilatú san ni ñā'a san:

—¿Vá naxntēe ntú u rei nto ntíkā krusi kan? —ka'an ña.

Nántiko kōo tó'ō dutú san, ntáka'an ña:

—Xoxó ka xtúku é reí nti, tsí da mií tsi Cesa san —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā né, ntáda kuenta Pílatú san Jēsuu é na naxntēe ñá ña ntiká krusi kan. Tññ ña ña né, dá kue'en ni'i ña ña.

Dā nakuntēe Jesuu ntiká krusi

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ntíi Jesuu, ntéku dokó ña krusi ña, kue'en ña mí nani Gōlgota é kāni tú'un Xkidiki Ntíxi kán é tú'un hébreu. ¹⁸ Ikān naxntēe ñá ña ntiká krusí san ni ūvi ñá'a ka ñatíi. Uun ña nteé ña diñi kua'a ña ne, uun ña nteé ña diñi datsín ña. Jēsuú ne, nuu mé'ñu ña. ¹⁹ Pilatú san ne, táxnūu ña kuvá'a ta'vi rkunū é kuntēe dikí krusí san é kākā'an: “Jesuu, ñá ñūu Nazaree, Rei iñá

ñá Israeé”, ka'an. ²⁰ Dōó titín ña Israeé san nakuá'a ña tú'un sa'á, tsí mi naxntēe ñá Jesuu ntiká krusí ne, ētsin ñūu ka'nu. Úni tú'un san uve na'a: tú'un hébreu, latiín, ni tú'un griegú di. ²¹ Tō'ó dutu iñá ñá Israeé san ne, ntáka'an ñá ni Pílatú san:

—Ñá ku xntēe nto: “Rei iñá ñá Israeé”. Dií ka vā'á ó te xntēe nto: “Ña é kākā'an é Rei iñá ñá Israeé” —ka'an ña.

²² Ntá tsi Pilatú san ne, nantíko kōo ñá, kaka'an ña:

—Ē xntēe na'a ú ne, é kuan tsi koo —ka'an ña.

²³ Dā kúvī naxntēe sntadún san Jesuu ntiká krusí san ne, kí'i ña doo ñá ne, dá kátsin dava ña kímí ta'vi. Uun ta'vi uun ta'vi ni'i ñá xe un xé un ñá. Dā kí'i ña du'nu kani ñá di, ntá tsi du'nu ñá ne, kantāa tsi nte dukun i un tsi nte xú'u i; ña túvī mí'i xī'i ta'an. ²⁴ Dukuān ne, sntadún san ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Ñá nakatsin o sá'a; dií ka vā'á ó te nadíki ó xoo e ní'i i —ka'an ña.

Kuan ó dé ña vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kátsin dava ña doó ko. Nadíki ña xoo é ní'i i dú'nu ko”, ka'an. Kuān o dé sntadún san.

²⁵ Dí'i Jēsuu ni ta'an dí'i ña, María, ñadī'i Clíofa, ni María Madālená ne, ntáñi étsin ña nú krusí san mí ntēe Jesuu. ²⁶ Dā íni Jesuu dí'i ña ni ña ntini'i ñá, ña e dóo kuinima ñá ne, kaka'an ñá ni dí'i ñá:

—Nakunúu nta'a nto i'xá nto dan —ka'an ña.

²⁷ Dá kakā'an xtúku ña ni ña ntini'i ñá:

—Nakunúun nta'an dí'i ó dan —ka'an ña.

Nté ntūvi tsikán ne, nákunuu nta'a ña ntini'i ñá sán dí'i Jēsuu.

Dā xi'i Jēsuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Dā kúvī sá'a ne, íni Jesuu tsi é kuntaa ntí'i vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō ne, kaka'an ña:

—Kaítsí ko ntute —ka'an ña.

²⁹ Ikān tuví uun kídí ntídi íā ne, xnūu nto'o ña uun tí'nti dóo ne, dá xntídō ñá dikí chññ ne, da xní'ni ña xu'u ña. ³⁰ Dā kúvī xí'i ña ntídi íā sán ne, kaka'an ña:

—É kúntaa ntí'i ve —ka'an ña.

Kidáā né, nāxka'nu nteí ña dikí ñá ne, xí'i ña.

Dā íxi nūu uun sntadún san káa má xkintika Jesuu

³¹ Ntuvī sã'á ne, ntuvī é koo tu've iña víko ka'nu san. Ña Israeé ne, ña ni ntío ña é kúve ka kúñu ña ntiká krusi ntuvī dá iō dá'na, tsi dóo ka'nu ntuvī tsikan. Dukuān ne, kaka'an ñá ni Pilatú san te kué'é ña itsi é ka'nu ña xkidá'nta ña uve ntiká krusi san vata koo é na kúví kantí'i ña ne, dá kúvi nanuu nteé ña ña ntiká krusi. ³² Kidáā ne, kué'en sntādún san, kuka'nu ña xiki dá'nta ña ata iko diñi Jesuú san. ³³ Ntá tsi dā xee étsin ña mí rkāa nteé Jesuú ne, kūtuni ña tsi é xi'i ña. Dukuān ne, ñá ni ē'nu ña xiki dá'nta ña.

³⁴ Ntá tsi uun ña'a sntadún san ne, i'xi nūu ña káa ña má xkintika Jēsuú ne, ura tsí i kii niñi ni ntute. ³⁵ Xu'u é kantaa ú ni nto sã'á ne, iní u nee iña kúvi. Kaka'an ntáa ú ni ntō vata koo é na kuinti'xe nto di, tsí iní u tsi nuu é ntaā i é kākā'án u. ³⁶ É un ntí'i nūu i sá'a kúvi vata koo é kuntaa vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Nté uun xiki ña ña ni tá'nu”, ka'an. ³⁷ Uun ká xtuku nuu i kaká'an tú'un Xuva kō di: “Kiní ña'a san ña é i'xi nūu ña káa kúñu ñā”, ka'an.

Dā intú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Dā ita ntí'xin kúvi sá'a ne, vé'xi uun ñā'a, ñá nani Jōsee, ña ñuú Arimatea. Kuinti'xe xu'ū ña Jesuu tsí da xé ũ'ví ña ña Israeé san. Dīvi ña íkan ñá nta'a Pilatú san te kué'é ña itsi é naki'i ña kúñu Jēsuu. Pilatú san ne, xé'e ña itsi é kuān koo vií ña. Kidáā ne, ixnakí'i ña kúñu Jēsuú ne, dā kue'en ni'i ña. ³⁹ Ikan tsí xee Nícodemu, ña é ñe'e é niñu, ixka'an ñá ni Jēsuu, ódo ña vata oko u'xi kílu cho'o vídin é kadāka dú'xe utun ni ũ'xen xaví san. ⁴⁰ Ntuvī ña náki'i ña Jesuú ne, dá náxtinuu ñá ña doo kui'xin e xntá'a ña u'xen cho'ó san vatā xkoó iní ña Israeé san. ⁴¹ Mí náxnteē ñá Jesuu ntiká krusi san ne, íkan ētsin má utun tata. Ikān tuví uun ñaña xēe mí é vāta xoxo kunuu ntú'xi i. ⁴² Ikan tsí xnuu ntú'xi ña Jesuu, tsi íkan ētsin tuví ñaña san, tsí da xé kuenta iña i é kaxio tū've víko iña ñá Israeé san.

20

Dā ntóto Jesuu

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ntuvī dá naki'i vité san ne, ntikin nī'ni ká kue'en Mariá Madālena nú ñaña kán. Dā íto ña ne, iní ña tsí e xío tuví xuu é katāvi núu xu'u ñaña san. ² Kaxkainu ña kue'en ña mí

ntoo Simuun Pedru ni ña ntiní'i ñā, ña e dóo kuinima Jēsuu. Kaka'an ñá ni ñā:

—É nātavá ña Mastru ko nú ñaña ña kán né, ntē ñá iní o mí'i kúnaxnúu ña ña —ka'an Mariá san.

³ Kidáā né, kii Pedru ni ña ntiní'i ñā, ña uun san, kue'en ñá nú ñaña kán. ⁴ Ntuví ñá koo da ntaínu ña kue'en ña, ntá tsi díi ka inú ka ña é ña uun san. Di'na ña xee ña nú ñaña san. ⁵ Náxkā'nu nteí ña diki ña, íto ni'ni ña iní ñaña sán ne, iní ña doó san, ntá tsi ña ni kí'vi ña. ⁶ Kidáā ne, xēe Sīmuun Pedrú san ne, dā kukí'vi ña iní ñaña sán ne, ikān iní ña doó san. ⁷ Ta'vi dōo é itīnuu diki Jēsuú ne, ñá te tūví dadíi ká ni dōo ka'nú san, tsí e xío tuví kata'nu va'a. ⁸ Kidáā ne, kúkí'vi ña uun ña'a sán di, ña é xee dí'na nú ñaña sán ne, dá iní ña ne, kuinti'xe ña. ⁹ Ntá tsi vata kí'in diki ña é uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō tsí da mií é ntoto ña tē xi'i ña. ¹⁰ Kidáā né, ntiko kōo ña ntiní'i ñā, kunú'u ña nú vi'i ña kán.

Dā ntii díto Jesuu núu Mariá Madālena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ntá tsi Mariá sán ne, ntitsí ña diñi ñaña san, kaéku ña. Kuan tsí ó kaeku ña, náxkā'nu nteí ña diki ña, íto ni'ni ña iní ñaña sán ne, ¹² iní ña uvi ña'a ánje san é ñu'u ña doo kui'xin. Ntoo ña nú xuu mí intéku kúñu Jēsuu. Uun ña'a ña tuví ña diki ñaña sán ne, uun ña'a ña tuví ña xe'e i kan. ¹³ Tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadí'i? —ka'an ña.

—Tsí kue'en ni'i ña Mastru kó ne, ntē ñá iní u mí'i xnúu ña ña —ka'an ñá ni ñā.

¹⁴ Dā ve tsi kaka'an ña sá'a ne, xkokōto ñá ne, íkan tsí iní ña Jesuu ntitsí ña, ntá tsi ña ni iní ña te dīvi Jēsuu. ¹⁵ Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui kaekun ntun, ñadí'i? ¿Xoó ña'a ntū kanantukūn? —ka'an ña.

Ña kaito ntodo útun tatá san, kuíni Mariá sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Te dīvi nto kué'en ni'i ntó ña ne, ká'an nto nī ko mí'i náxnuu nto ña vata koo é kí'in u, kínakí'í u ña —ka'an ña.

¹⁶ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—¡Mariá! —ka'an ña.

Dā xkókoto ña, kaka'an ñá ni ña tū'un hébreú san:

—¡Rabuni! (é káni tú'un Mastru) —ka'an ña.

¹⁷ Dá kakā'an Jēsuu ni ña:

—Ñá kú dí tīin nta'ān ko, tsí vata ntāā u mí tuví Uvā ko. Ntá tsi kué'en mí ntántoo ení

ko ne, ká'an ni ñā tsí ntaa u mí tuví Uvā ko, é divi ñā Uva ntō di, tsí uun tsi Xuva ko ni ntō —ka'an ñā.

¹⁸ Kidáā ne, kué'en Māría Madālená san, kuka'an ñā ni ñā ntini'i ñā:

—jÉ iní u Mastru kó ve! —ka'an ñā.

Kidáā ne, ntaa ñā ni ñā tū'un é kaka'an Jesuu ni ñā.

Dā ntii dító Jesuu mí ntántoo ñā ntini'i ñā
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Dā kuáa divi tsi ntūvi é kuvi uun vité san ne, kantí'u tsí xi'í san mí ntoo ñā ntini'i ñā, tsí da xe ntaú'vī ñā ñā Israeé san. Ikan tsi kúk'ívi Jesuu, ntítsi ñā mé'ñu ñā kán ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ñā.

²⁰ Dā kúvi ka'an ñā sá'ā ne, náñē'e ñā ñā nta'a ñā ni xkintika ñā. Nā tē nté kaa naku'un díní nima ñā ntini'i ñā da iní ñā Jesuu. ²¹ Kidáā ne, kaka'an xtúku Jesuu ni ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto. Vata ō táxnuu Uvā kó ko ne, kuan koo taxnúu ú nto di —ka'an ñā.

²² Dā kúvi ka'an ñā sá'a ne, t'í'vī nteē ñā ñā, kaka'an ñā:

—Naki'i nto Espíritū Sántū san. ²³ Da xōó ka ñā'a é káda ka'nu iní nto ni ñā kuétsi ñā ne, é ntí'i kuétsi ñā. Ntá tsi da xōó ka ñā'a é ñā kada ka'nú iní nto ni ñā kuétsi ñā ne, é kuan tsí koo kuétsi ñā —ka'an ñā.

Dā iní Tuma e ntóto Jesuu

²⁴ Ntá tsi Tumaá san, uun ñā'a ñā é kuvi uxuvi ñā'a ñā ntini'i ñā, ñā e ntántēe I'xa Uví ne, xóxō ñā da ntii dító Jesuu. ²⁵ Ntá tsi ntáka'an ñā ntini'i ñā, ñā nguii san ni ñā:

—É iní ntí Mastru kó ve —ka'an ñā.

Ntá tsi Tumaá san ne, kaka'an ñā ni ñā:

—¿Vá ntāa ntu? Tē ñā kiní u mí dūku tsikí san nta'a ñā, tē ñā nakí'vī u rkinta'á ko mí dūkú san ne, o tē ñā nakí'vī u nta'a ko mí kanúu xkintika ñā dí ne, ñā kúvi kuinti'xe ko —ka'an ñā.

²⁶ Dā kúvi ūna ntúvi ne, ntoo xtuku ñā ntini'i ñā má vi'i kán né, ikān tuví Tumaá san di. Kantí'u tsí xi'í ntóo ñā, ntá tsi xee xtúku Jesuu, ntítsi ñā mé'ñu ñā, kaka'an ñā:

—Vá'a tsi koo kuntōo nto —ka'an ñā.

²⁷ Kidáā ne, kaka'an ñā ni Tumaá san:

—Nakí'vín rkinta'a o i'a ne, koton nta'a kó san ve. Tā'xin nta'a o, dá nakí'vín xkintiká kó san. Nā ku kuān nte dón; na kuinti'xe o ko —ka'an ñā.

²⁸ Nantíko kōó Tumaá san, kaka'an ñā ni ñā:

—jTō'ó mií ko! jXuva ntí'xe ko! —ka'an ñā.

²⁹ Kidáā ne, kaka'an Jesuu ni ñā:

—Vi'i a vé ne, kakuinti'xe o tsí da xe inin ko. Ntá tsi jnté kui va'á ñā'a, ñā é kakuinti'xe i kó kuān te vata kiní ñā ko! —ka'an ñā.

Nuu i é de vá'a ñā tutú sa'a

³⁰ Nā te da díi ka nuu i é idé Jesuu núu ñā ntini'i ñā é ñā ni úve na'a tutú sa'a. ³¹ Ntá tsi nuu i sá'a úve na'a vata koo é kuinti'xe nto tsí Jesuú ne, divi ñā é táxnuu Xuva ko ñā né, divi ñā é I'xá Xuva ko ñā di. Te kuinti'xe nto ñā ne, ní'i nto ntuvi vā'á iña ntó kuenta iña ñā.

21

Dā ntii dító Jesuu núu ū'xe ñā'a ñā ntini'i ñā

¹ Dā rkontúvi e kúvi sá'a ntii dító Jesuu mí ntoo ñā ntini'i ñā etsin nu míni ká'nu é nani Tibería. Sá'ā kúvī da ntii dító ñā.

² Ikān ntoo dadíi Simuun Pedrú san ni Tūmaa, ñā e ntántēe I'xa Uví, ni Natanāee, ñā vé'xi ñuú Canaa é káduku ntéee ñuú Galilea, ní ntuvi i'xá Zebedeu, ni ūví ka xtúku ñā ntini'i Jēsuu. ³ Simuun Pedrú san kaka'an ñā ni ñā:

—Xu'ú ne, tsáká kitáva u —ka'an ñā.

Ntáka'an ñā ni ñā:

—Kí'ín ntí ni ntō di —ka'an ñā.

Kué'en ñā, ñu'ú ñā tun ntóo san. Ntá tsi niñu tsikán ne, nté uun tsákā ñā ni tavá ñā.

⁴ Ntá tsi dá ve'xi túvi ne, ikān ntii dító Jesuu, ntítsi ñā diñi ntute san. Ntá tsi ñā ntini'i ñā ne, ñā ni iní ñā te divi Jēsuu. ⁵ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Ō dá, ¿vāta ntu ní'i nto tsákā san? —ka'an ñā.

—Vātā —ka'an ñā.

⁶ Jesuú ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Nakuítá nuu nto xunu nto diñi kuá'a nto sán ne, ikan ní'i ntó ti —ka'an ñā.

Kuān o dé nti'xe ñā ne, ntē ñā ni kuvi natavá ka ñā xunu san e dóo ñu'u tsitu kué'en tsákā san. ⁷ Nā ntini'i ñā, ñā e dóo kuinima Jēsuú ne, kaka'an ñā ní Pedrú san:

—jDiví mastru kó ñā! —ka'an ñā.

Dā ve tsi téku Pedrú san é diví Tó'o ñā ne, nákunū ñā du'nu ñā, tsí kantí'ñā nuu ñā, dá entíta ñā iní ntute san. ⁸ Da ñi vē'xí ñā nguii sán iní tun ntóo san, ntáñu'u ñā taraxá san é ñu'u tsitu tsákā san. Nā te nté sa ikā ñu'u

ña nú ntũte san; Ió te ũun sientu métrũ. ⁹ Dā núu ña tun ntóó san nú ñuti kán ne, ikán íni ña é kai'xi ngíñu'u, nteku ítun tsákā san ni tañú'ũ san. ¹⁰ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Na kí'xi nto uvi a tsáka, kiti dā ve táva nto san —ka'an ña.

¹¹ Kũxee xtuku Simuun Pedrú san iní tun ntóó san ne, kanañu'u ña taraxá san ñu'u kán. Uun ito tsi ñú'u tsitu kuē'en taraxá san tsáka na'nu ntí'i, uun sientu uvi díko uxuni ti. Kuān te dóo kue'e tí ne, ntē ña ni ntatsin táraxá san. ¹² Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kixká'xi nto kuenta tevāa —ka'an ña.

Kidāā ne, nté uun ña'a ña ña ni kene iní ña tsixe'e ña ñā xoo ñá'a ña, tsí da xé ini ña tsí ñivi ntí'xe ña é Tó'o ñā. ¹³ Xée ētsin Jesuú ne, dā nánuu ntá'a ña tañú'ũ sán, xe'é ña ña. Kuan tsí o dé ña nī tsákā sán ñi.

¹⁴ E sá'ā kúvi ũni ító e ntii díto Jéssu núu ñá ntini'i ña dā ntóto ña é xi'i ña.

Kaka'an Jéssu ni Símuun Pedru

¹⁵ Dā kuví é'xi ña ne, kaka'an Jéssu ni Símuun Pedru:

—Símuun, í'xá Juaan, ¿vā dií dií ka ntu kakuinima ó ko é sá'a? —ka'an ña.

Kaka'án Pedru ni ña:

—Ini ntú ku nto, Mastru, tsí ntio kó nto —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kué'ēn é kā'xí a le'ntú ko sán ni —ka'an ña.

¹⁶ É kúvi uvi ító tsixe'e Jéssu ña:

—Símuun, í'xá Juaan, ¿kakuinima ntú o ko? —ka'an ña.

Kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i, Mastru. Ini nto tsí ntio kó nto —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kuenta vīn le'ntú ko sán ni —ka'an ña.

¹⁷ É kúvi uni ító tsixe'e xtuku ña ñā:

—Símuun, í'xá Juaan, ¿ntio ntu o ko? —ka'an ña.

Pedrú san ne, dōo u'vi kúvi ña é uni ító tsixe'e ña ña tē ntío ña ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastru, ñivi nto ñi nto é un ntí'ī. ñivi nto ñi nto tsí ntio kó nto —ka'án Pedrú san.

Kaka'an Jéssu ni ña kidaā:

—Kué'ēn é na kā'xi le'ntú ko sán ni.

¹⁸ Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ō. Dā kúvin ñatíi kuetsī ne, nákunũun du'nu o dá kí'in da mí'ī ka mí ntio o. Ntá tsi tē kuátān ne, koó da nakāan ntá'a o ne, tuku ña'a naxnúu ña o du'nu ó ne, dá kí'in ni'i ña o mí'ī ña ntío o é kí'in.

¹⁹ Kuan ō ka'an Jéssu vata koo é kũtuní Pedru nté koo kuví tē xi'i ña, vata koo é kā'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kidāā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¡Kuntikín ko! —ka'an ña.

Uun ña'a ña ntini'i Jéssu, ña e dóo kuinima ña

²⁰ Dā xkókoto Pedru ata ñá ne, Iní ña tsí kantikín ña uun ña'a ña, ña e dóo kuinima Jéssu, ña e itúvi diñi ña da é'xi dadii ña da kúvi viko san, ña é tsixe'e xoo ñá'a é díko i ñā. ²¹ Dā íni Pedru ñá ne, katsixe'e ña Jéssu:

—Ña sá'á ne, ¿nté ntu koo kuví ña? —ka'an ña.

²² Kaka'an Jéssu ni ña:

—Tē ntio ko é kutuví ñá da nté nainu xtúku ú ne, ¿vā neē ntú kuenta iña o? ¡Ñivīn né, kuntikín ko! —ka'an ña.

²³ Dukuān ne, kuiní ña ntákuinti'xe i san tsí ña kuví nti'xe ña tsikan. Ntá tsi ña te ni ká'an Jéssu e ña te kuví ña. Da mii tsí é kaka'an ña: “¿Vá neē ntú kuenta iña ó te ntio ko é kutuví ka ña dā nté nainu xtúku u?”, kuan ō ka'an ña.

²⁴ ñivi ña ntini'i Jéssu, ña tsikán ne, ñivi ú xu'u é kantaa ú ni ntō nee iña e íni u. Xu'u tēe na'á u tú'ũn sa'a. Iní o tsí nuu é ntaā i é kaka'án u.

²⁵ Jesuú ne, dií ka tītín ka nuu i é idé ña ñi. Tē dí ni ũve na'a un ntíi ntíi sá'a ne, á te ntē ña xee tá'an ñuxiví sa é kuntōo tutu é ũve na'a kaka'an iña ña.

Nté ò dé tsiñu pustru Xúva kō

Dā ntántétu pustrú san Espíritū Sántū

¹ Xu'ú é Lucá u ne, táxnúu u tutú nta'a nto, Teófilu. Tutú é dé va'á di'ná u ne, ntaa ú ni nto un nti'í é edé Jesuu, ni un nti'í é nakuá'a ña ña'a nté ntúvi dá eni ntu'u ña ²da nté ntúvi é kúntáa ña e dukún kán. Di'na dá kúntáa ña e dukún kán né, dē kú'vē ña uxuvi ñá'a, ña é víi pustru íña ña ne, náñē'e ñá ña nté koo víi ña. Tsi xe'e Espíritū Sántū é kūtuni ña nté koo ka'an ñá ni ñā. ³ Kidáā ne, xí'i ña ntiká krusi. Ntá tsi da rkontúvi é xí'i ñá ne, mii ña ntii díto ña mí ntoo pustru ña. Dōó kí'in itō ntii díto ká ña da nté xee tá'an uvi díko ntuvi. Dōó kue'e edé ña vata koo é kuínti'xe pustru ña tsí ntoto nti'xe ña ne, kaka'an ñá ni ñā íña mí kadē kú'vé Xuva kō.

⁴ Dā intóo dadii ká ña nī pustru ñá ne, kaka'an ñá ni ñā é ña ku ntaka ña ñuú Jerusaleen.

—Kuntétu ntó i'a da nté ni'i nto é káka'an Úvā kó, vata ò ka'án u ni nto kidaā. ⁵ É ñi nto tsí Juaán ne, ntute nakutsi ntúte ña kō; ntá tsi ña kukuí ka dá nainu mí Espíritū Sántū san é kunūu ñá nima nto —ka'an Jéssuu ni ña.

Dá kúntáa Jesuu é dukún kán

⁶ Ña náta ká nuu ni Jéssuú ne, tsixe'e ña ñā: —¿Veví ntu é nakáku ntó ñuú ña Israeé san? —ka'an ña.

⁷ Kidáā né, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Ñá te ntō'o é káduku ntée nto é kūtuni nto nee ntúvi víi Úvā kó nuu i é víi ña. Tsi kuenta íña mii ña é kade ña. ⁸ Ntá tsi te ñnuu Espíritū Sántū san é kunuu ña nima ntó ne, ñi'vi ña xntii ña ntó é ká'an ntó xoo ñá'a ú ni ña ntoo ñuú Jerusaleén san. Da kidáā né, kue'én ntó ñuú Judea ni ñuú Samaria ne, kué'én ka nto dá kanii ñuxivi. Kue'én ntó, kuka'an ntódo nto ni ñá'a xoo ñá'a ú —ka'an ña.

⁹ Dā kúvi ka'an Jéssuú ne, kúntáa ña e dukún kán. Mē'ñú viko nu'u kúntáa ña ne, ñá ni ñi ka pustru ñá ña. ¹⁰ Kuan tsí o ntáñi ña, ntaíto díto ña e dukún kán mí kúntáa ña ne, dá neni ñá xee uvi ánje Xuva kō, ñu'u ña doo kui'xin. ¹¹ Ntáka'an ánje sán ni ñā:

—Ò ñá ñuú Galilea, ¿nté kuān nté ntaíto díto ntu nto e dukún kán? Tsi ñi'vi tsi Jéssuu, ña é naki'i Xuva kō né, vata tsí ó kúntáa ña e dukún ne, kuan tsí koo nainu xtúku ña ñuxivi a —ka'an ña.

Dā de kú'vē ñá Matia é nākunúu ña naa Júda

¹² Kidáā ne, ntáka ña xuku é nani Ólivú san. Ntíko koō ñá, kunú'u ña ñuú Jerusaleen é ña tuvi nté uun kilometru.

¹³ Dā náxee xtúku ña ne, kúxee ña má víi nínu kán. ñi'vi ña ntoo sán ne: Pedru, ní Juaan, ni Sántiau, ni Ándree, ni Félipe, ni Túmaa, ni Bártulu, ni Máteu, ni túku Santiau, i'xá Alfeu, ni Símuun Zélate, ni Júda, ení Santiau. ¹⁴ Nguentúvi ntánataká nuu un ntí' ntii ñá, ni ení Jesuu, ni dí'i ña María, ni tuku ñadí'i di, é ntáka'an ntá'ví ña ni Xuva kō.

¹⁵ Uun ntuvi ne, náta ká nuu vata te uun sientu oko ña'a, ña kuínti'xe i Jesuu. Kidáā ne, nákuñtsí Pedru é ká'an ñá ni ñā ne, kaka'an ña:

¹⁶ —Eni, é ñi nto tsí da mií é kuvi nee íña é káka'an Espíritū Sántū sán ne, nté ntúvi di'na xe'é ña tú'ún é xntée na'a Davii íña Júdá san. Tsi Júdá sán ne, ñi'vi ñā é intéka ña ña'a é tññ ña Jesuu. ¹⁷ ñi'vi ñā ne, dadii tsi pustru ntí ni ñā. ¹⁸ Ntá tsi é ñi ntó nté ò kúvi ña. Tsi kí'i ña diu'un é díko ña Jéssuú ne, ñii ñá uun itsi ñu'u. Kidáā ne, kantei ña, ko'xó ña. Ntáta í'xí ña ne, uun ito tsi kíi ntí'i ití ña ne, xí'i ñā. ¹⁹ Téku ntí' ntí' ña'a, ña ntoo ñuú Jerusaleen, nté ò kúvi ña. Dukuān né, íntántéé ñu'u san Aceldama, é káni tú'un Ñu'u Niñi. ²⁰ Kuān ó uve na'a libru é naní Salmu, kaka'an:

Na kuíñi i'xu ví'i ña ve;
xōxó kúntōo ká i ikān,
ka'an líbrú san. Xío ũve na'a túku, kaka'an:
É túku ña'a nakunúu ña naa ña,
é víi ñá tsiñu é edé ña,
ka'an líbrú san.

²¹ 'I'a ntoo ña'a é dadii tsi íka ntí ni ñā nguentúvi dá kátuvi Tó'o ko Jéssuu ní ntí,

²² nté ntúvi dá itsi ntute ña nta'a Juaan un tsi da nté ntúvi é kúntáa ña ví'i antívi. É kántio ne, uun ña'a kuntee tá'an ña ntí é ntuvi ñi ntí uxuvi ñá'a ntí é ntáda ntaá ntí nee é ñi ntí, é ká'án ntí ni ñá'a tsí nuu é ntaa i e ntóto Jesuu dá xí'i ña —ka'án Pedru.

²³ Kidáā ne, nakaxnúu ña úvi ña'a: uun ña'a, ñá nani Jósee Barsabaa (Justo nani ña

di), ni ūun ña'a, ñá nani Mātia. ²⁴ Ntáka'an ntá'ví ña kídaā:

—Xuva, divi ntō é ĩni nto nimá nti xe un xé un ntí ne, tā'xi ntó na kūtuní nti xōo ñá'a é ntio nto ²⁵ é vii ñá pustru nto, é nakunúu ña naa Júda. Tsí Júdá ne, nákunāá ña tsiñu ña dá kuan ō dé ña é kīni kaa, dá ku'e'en ña mí kadūku ntée ña —ka'an ña.

²⁶ Dā kúvi ka'an ntá'ví ña ne, nadíki ñá te kīi xoo ñá'a é vii pustrú san. Dā kīi ne, dúku ntée Matía san. Ura tsí i intee tá'an ña ni ū'xi ĩn pustru, ñá nguñ san.

2

Dā ĩnūu Espiritū Sántū

¹ Dā xee tá'an ntuvi é kūvi viko iña ñá Israee, viko é nani Pentecōsteé ne, dadíi ntoo ntíi ntíi ña kuínti'xe i san. ² Dā nēni ñá uun káñu'ū tsí nte e dukún kan, vatá ó te tātšin dóo ntii kainu ne, koó da kake'xen nī kava má vi'i mí ntoo ña. ³ Kidáā ne, ntii díto ñu'u kai'xi. Kaxi'í nuu ñu'u san díki ñá xe un xé un ñá. ⁴ Kidáā ne, ĩnūu Espiritū Sántū san nima ñá ne, eni ntu'u ñá ntáka'an ña é tūku e tūku tú'ūn, tsí xe'e Espiritū Sántū san é kūvi ka'an ña.

⁵ Ntuvi sá'a ne, xee ntíi ntíi tatá vi'i ña Israee, ña e dóo ntañuu iní i Xuva kō. Dā mí'i ká ñuu vé'xi ña, xée ña ñuú Jerusaleen é vii ñá nchu'un Xuva kō. ⁶ Dā tékū ntíi ntíi ña'a san tsi dóo ntii kaka'an ñu'ú ne, ikan tsí nátaská nuu ntíi ntíi ña. Ña é da ve xée sán ne, é tūku e tūku tú'ūn ntáka'an ña. Koó dā kúdu'va ña da téku ña tú'ūn ñá e ntáka'an ña kuínti'xe i san. ⁷ Koó dā kúdana iní ña ne, ntánatíin ña ni tā'an ña, ntáka'an ña:

—¿Vá ña ntu te ña ñuú Galilea, ña kuān ó ntáka'an san? ⁸ ¿Nté kuí ntátekú ntu ko tú'un é ntáka'an ña, vata tsi tē dadíi tú'un ko ni ñá? ⁹ Tsí xo'ō ne, é xīo xío ñuu ko: ñuú Partia, ni ñuú Media, ni ñuú Elan, ni ñuú Mesopotamia, ni ñuú Judea, ni ñuú Capadocia, ni ñuú Puntu, ni ñuú Asia, ¹⁰ ni ñuú Frigia, ni ñuú Panfilia, ni ñuú Egítō né, iō ñá ne, vé'xi ñá un tsi nte ñuu África, é díi ka ikā é ñuú Cirene. I'a ntoo ña ñuú Romá dí; iō ñá ne, ña Israee ña; iō ñá ne, dadíi tsi ntántikin ñá Xuva ko nī ña Israee. ¹¹ I'a ntoo ña ñuú Cretá dí, nī ña ñuú Arabia. Ntá tsi un ntíi ntíi o ntáteku ko é ntántaa ña ni kō nté o de Xuva kō e dóo kaxntii ña kō né, divi tsi tú'ūn mii kō ntáka'an ña —ka'an ña.

¹² Koó dā kúdu'va ña nee iña é kākuví ne, ntátsixe'e tā'an ña:

—¿Mí'i ntu vé'xi é kuan ō ntáde ña'a san? —ka'an ña.

¹³ Ntá tsi iō ñá ne, da ntáxkuntée ña, ntáka'an ña:

—Tē dóo ñu'u tsitū nima ña vínu xee —ka'an ña.

Nté ō ka'an Pedru ni ña'a san

¹⁴ Kidáā ne, nákontāñí dadíi Pedru ni pustru ñá u'xi ĩn san é ká'an ñá ni ñá'a sán ne, un ntii tsí kéne ña, kaka'an ñá ni ñá:

—Un ntí'i ku'e'en dú'va ntō, ña ñuú Judea ni ñá ñuú Jerusaleen ne, vi'a ve ne, kini vá'a nto é ka'an nti ni ntō. ¹⁵ Ña'a sá'a ne, ña te k'í'vi ñá. Ini nto tsí dā ve kaeku ĩn teváa. ¹⁶ Ñá'a ni san, tsi sá'a ne, kakuví vata ō ka'an Jóee dá ka'an ñá naa Xuva ko é ūve na'a nté ntūvi di'na, kaka'an ña:

¹⁷ Te xēe tá'an ntuvi é ntí'i ñuxiví ne, táxnūu u Espiritū Sántū ko

é kunūu ña nima ñá'a, ña ntoo dá kaníi ñuxiví.

Kidáā ne, ká'an i'xā ntó, te tíi, te ñadí'i, naá ko.

Na kuetsí sán ne, vata koo kuví é nākueni na, kiní na é nañe'le u na.

Ñatā sán ne, ñuu ení kán nañe'le u ña nté koo kuví rkontuví.

¹⁸ Ntuvi tsikán ne, taxnūu u Espiritū Sántū ko

é kunūu ña nima ñá ntáde tsiñu kuenta iñá ko, te tíi, te ñadí'i ñá ne,

da kidáa ká'an ñá naá ko.

¹⁹ Ta'xi ú kuenta é dukún kán ne, ñuxiví a kii niñí ne,

koko ñu'ú ne,

dōo kene u'me vata kaa viko nu'u.

²⁰ Kuneé ngantií ne,

koko ku'e'e kue'é xoo, vata ito niñí,

di'na tē xee tá'an ntuvi é nañu Tó'o kō.

Kidáa ntūvi e dóo ka'nu, e dóo vá'a ō.

²¹ Dā xoó ka ña'a, ña é kaku ni'i i Tó'o kō ne, nakáku ña,

ka'an Jóee san kídaā.

²² Un ntí'i ku'e'en dú'va nto, ñatíi Israee, kini vá'a nto é ká'an nti ni ntō: Tsí Jesuu, ñá ñuú Nazareé ne, divi ñá e dóo va'á ña ni Xuva kō. É ĩni ntó tsí xe'é Xuva kō é kūvi vii ña nuu i e dóo na'nu mé'ñu ntō né, dōo kue'e kué'nta tá'xi ña vata koo é na kūtuni nto tsí mii Xuva kō táxnūu ña ña. ²³ Ntá tsi dā ntūvi ña kuenta ntá'a nto, vata tsi ō dé kú'vé Xuva ko ntē ntūvi di'na ne, divi ntō tñn nto ña ne, e'ní nto ña dā xe'é nto itsi é naxntee ñá kini ntáa san ña ntíkā krusi.

²⁴ Ntá tsi Xuva kō ne, nantóto ña ña dá xilí

ña. Ña ni kúvi víi doxi'í san ni ñā. ²⁵ Tsí kuān ó uve na'a nte ntúvi dí'na, kaka'án rei Davii kuénta iña ña:

Iní u tsí nguentúvi katuví u ni Xuva kō.

Ñá kau'vī kue'én ko,

tsí ñā ñā kunuu mé'ñu kūnuu dava ña ko.

²⁶ Dukuān é nakūnuu dīnī nimá ko ne,

dōo dīnī ko, kaka'án u.

Nakutúvi vā'á kue'en kúñu ko,

²⁷ tsi ñá xtuvī mii ntó nimá ko doxi'í kán;

ntē ña ta'xi nto é tē'u kúñu ko,

tsí xu'u é i'xā nto e dōo va'á u.

²⁸ Dīvi ntō nañé'ē ntó ko

nté koo ni'í ko ntuví va'á iñá ko.

Xu'ú ne, nakunúu dīnī kue'én nimá ko

é kutúví dadīi ú ni ntō.

Kuan ō ka'an Dávii san kidaā.

²⁹ Ēni, é ini nto tsí xi'i úva ata ko Dávii ne,

dā intú'xi ña. Tsí i'a tuvi dukuan ñáña ñā

mí intú'xi ña. ³⁰ Ntá tsi Davii ne, kaka'an ñá

naa Xuva ko é kuān ó kaka'an ña. Iní ña tsí

Xuva kō xe'é ña xu'u ña tsí uun i'xá ika ña

kunūu naa ña é vii ñá rei iñá ko, xo'ō e ñá

Israee o. ³¹ Dukuān né, vata tsí ó te nte dí'na

ini Davii nté koo kuví ne, ka'an ña kuenta

iña é ntoto Cristu dá xi'i ña, tsí ña kunuu

mii nima ña mí ñu'u nima ñá xi'i; ntē ña

té'u kúñu ñā di. ³² Ne, kuan ō kúvi ntí'xe, tsí

Xuva kō ne, nantóto ña Jesuu. Un ntíi ntíi ntí

é uxuvi ñá'a ntí, ntáde ntaá ntí tsí iní ntí tsí

nuu é ntaā i é ntóto ña dá xi'i ña. ³³ Kidáā ne,

kúntāa ña é kutuví ñá nta'a kua'a Xuva kō é

kada kú've ñá, tsi dōo iō ñá é vii ña. Kidáā

ne, táxnuu Xuva kō Espiritū Sántū sán, vatā

ó kaka'an ñá nte dí'na ne, ñā ñā kade ña é

un ntíi é ntaáni nto nī é ntátekú nto é kākúvi

vevii. ³⁴ Tsí ña te rei Davii san ña é kúntāa

vi'i antívi, tsí mii Dávii kaká'an ña:

Kaka'an Xúva ko nī Tó'ō kó:

“Kutúvín dīñi kua'a kó,

³⁵ dā nté kúvi vii ntí'i ú nī ña ntaínchu'vi o”,

ka'an Xúva kō.

Kuan ō ka'an Dávii kidaā.

³⁶ Na kūtuni ntíi ntíi ña Israee san tsí nuu

é ntaā i tsí ñā ñā Jesuu, ña é naxnteē nto ntíkā

krusí ne, ñā ñā é nakaxnúu Xuva ko ñā é

vii ñá Tó'ō kō, é vii ñá Cristu, ña é nakākú

kō —ka'án Pedru ni ña.

³⁷ Dā téku ña'a san é kākā'an ñá ni ñā né,

dōo u'vi kúvi ña. Tsixe'e ñā Pedru ní pustru

ñá nguīi san:

—Ēni, ¿nté ntu koo vii ntí é ntūvá'a ntí ni

Xuva ko vē? —ka'an ña.

³⁸ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni ñā:

—Natu'vi nto kuétsi nto nta'a Xuva kō

ne, kutsi ntute nto xé un xé un nto kuénta

iña Jesuu, vata koo é kāda ka'nu iní Xuva ko kuétsi nto ne, ta'xi ña Espiritū Sántū é kunūu ña nima nto. ³⁹ Tsi tá'xi Xuva ko xū'u ña é kuān koo vii ña ni ko ni i'xā kó, ni ūn ntíi ntíi ña'a, kuān te dōo ikā ntoo ña, da xōo ka ña'a e kána Xuva kō é kúvi ña iña ña —ka'an ña.

⁴⁰ Dōo na'a kākā'án Pedru ni ñá ne, dōo kue'e é kākā'an ñá ni ñā. Kaxé'e ña ña itsi, kaka'an ña:

—Kii nteé xio nto ña kini ntāa san ve —ka'an ña.

⁴¹ Dōo titín ña'a kuínti'xe ña é kākā'an ñá ne, itsi ntute ñā. Iō ñá te ūni míl ñā'a, ña é nakuvé ta'an ntuví tsikan nī ña kuínti'xe i san. ⁴² Ña sá'a ne, dōo dé ntaa ña un ntíi é nañé'e pustrú san ña ne, dōo dé ntaa ña nataká nuu ña é kátsin dava ña tañú'u nī é ká'an ntá'vi ña ni Xuva kō di.

Ntuví iña ña kuínti'xe i san dá iñi ntu'u é nataká nuu ña

⁴³ Xuva kō né, dōo xntíi ña pustrú san é vii ñá nuu i e dōo na'nu, e dōo titín kuenta xé'e ña. Ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña ne,

dōo u'ví ña. ⁴⁴ Ña kuínti'xe i sán ne, dadīi

tsi ika ña ne, uun tsi nima ña. Kaxntii tā'an

ñá ni da neé ka é iō iña ña. ⁴⁵ Dīko ña iña

mí ña ne, dá náke'nté dava ña diu'un i, tsí'i

ñā nta'a ta'an ña xé un xé un ña vata kaa

é kátaan núu ña. ⁴⁶ Utén utén nataká nuu

ñā ini ukún ka'nu kán ne, dadīi é'xi ña nú

vi'i ña kán, katsín dava ña tañú'u. Dōo dīnī

ñu'u nima ñá ne, ntē ña ni de ná'nu ña ni

tā'an ña. ⁴⁷ Da mii ku'én tsi é nānu'u ñá iní

ñā Xuva kō ne, dōo vá'a ka'an ñá'a san iña

ñā. Utén utén ne, dukuān ntácutitín ña'a, ña

nakáku Xuva kō.

3

Dā ntúva'a ña xné'e

¹ Uun ntuví ne, kué'én Pedru ní Juaan,

kuntāa ña má ukún ka'nu kán dá kaeku uní

kuáa, ura i é ntáka'an ntá'vi ñá'a. ² Dā xee

ñā xi'i ukún kán ne, iní ña é vēxní'i ña'a san

uun ñátīi, ña é natín dí'in i nté dā káku.

Utén utén kaxee ni'i ña ña ne, kaxtúvi nteē

ñá ña xi'i ukún kán, xi'i é nanī E Dōo Va'a.

Ikán xkutúvi ñá, kaikan ñá doméni nta'a ña

ntáxee má ukún kán. ³ Dā ini ña tsí vé'xi

Pedru ní Juaan é kī'vi ña má ukún kán ne,

íkan ñā diu'ún doméni nta'a ña. ⁴ Pedru ní

Juaan ne, iō ña ña ne, kaka'án Pedru san ni

ñā:

—Koton nuú ntí —ka'an ña.

⁵ Kidáā né, ito ñá nuu ña tē nee kué'e ña ña, kuiní ña. ⁶ Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ña túvi kuē'en tsí diu'ún ko. Ntá tsi ió iñá ko é tā'xi ú o: kuenta iña Jesúcristu, ña ñuú Nazaree, ká'ān ú ni ō: Nakuntítsin, kakan ve —ka'án Pedru.

⁷ Kidáā ne, írkāa Pedru ntá'a ña é xntii ña ñā nakuiñi ñá ne, ura tsí i ntuvá'a dí'in ñā. ⁸ Koó dā kaentíta ntaa ña nakuntítsi ña ne, dā éni ntuv'u ñā kaika ña. Kúkí'ví dadíi ña nī Pedru ní Juaan má ūkún kán ne, koó dā kaentíta eninú ña kaika ña, kaka'an ñá e dóo ka'nu Xuva kō. ⁹ Iní ntíi ntíi ña'a san é kaika ña, kananu'u ñá ini ña Xuva kō ne, ¹⁰ koó dā kúdu'va ña'a san dá ini ña é ntuvá'a ña, tsí ini ña é divi ñā é kaitúvi ntee ña xi'i é nanī E Dóo Va'á san é kaikān ñá doméni.

Dā ka'an ntódo Pedru Corído Salámuun kan

¹¹ Ñatíi san ne, kuan tsí ó karkaa ña Pedru ní Juaan, é ña ni ntío ña é nangāva ña ña. Un ntíi ntíi ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña ne, ntaínu ñā, vé'xi ña mí ntoō ñá, uun itsi ini ukun kan mí é nani Corído Salámuun. ¹² Dā ini Pedru é vé'xi ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ō ñá Israee, ¿nté kui koo da ntákudu'va ntu nto é kuan ō kúvi? ¿Nté kui kuān nte ntaínté'a ntu nto ntí? ¿Vá divi ntū ntí kúvi idé ntí é ntuvá'a ña sá'a? ¿Va dóo ntu ió ntí é ntavá'a ntí ña xnē'e? Kuān te dóo ntaínuu ini ntí Xuva kō ne, ¿vá kúvi ntu víi ntí ntavá'a ntí ña sá'a? ¹³ Ñá'a ni san, tsí Xuva kō, ña inúu ini uva ata ko Ábraan ni Ísaa ni Jácoo ne, divi ñā de kú'vē ñá é mií i'xā ñá Jesuu kodó nuū ña. Divi ñā é ntáda nto ña kuenta ntá'a ña tsíñu i. Dā ntío Pilatu é nangāva ña ña ne, divi ntō ne, ña ni ntío ntō. ¹⁴ Jesuú ne, dōo vá'a ña. Ña túvi nee kuetsí ña. Ntá tsi ña ni ntío nto é nangāva ña ña. Divi ntō ne, íkan ntō é nantii ña uun ña'a ñatíi, ña é'ni ña'a. ¹⁵ Dukuan ō é'ni nto ña kata'xi ntuvi iña ko. Ntá tsi Xuva kō ne, nantóto ña ña. Ntí'í ne, ini ntí tsí nuu é ntaā i é kuan ō kúvi. ¹⁶ Vevii ne, divi Jēsuu kúvi idé ña é ntuvá'a ña sá'a, ña é kainí nto, tsí dá kaku ni'i ña Jēsuú ne, nakunúu ntii ña. Tsí dá kuínti'xe ña Jesuú ne, kutíi ña ntuvá'a vá'a ña, vata tsi ō kaini ntó un ntí'í ntō ve.

¹⁷ É iní u, ení, tsí divi nto ni ña odo nūú iña nto ne, ña ni iní ntó xoo ñá'a é Jesuu da

é'ni nto ña. ¹⁸ Ntá tsi dukuan ō dé ntaa Xuva kō é kaka'an ña nté ntūvi dí'na dá ntáka'an ñá ka'an naa ña é da mií é ntō'o Cristu, ña nakaxnúu ña. ¹⁹ Dukuān ne, nadama nto nima kíni kaa nto ne, nakuní'i nto nima vá'a nto. Xnúu nto nima nto é kaka'an Xúva kō, vata koo é nākate ña kuétsi ntō. Kidáā ne, ta'xi ña é nakunuu díni nima ntó ne, ²⁰ taxnuu ña Jesucristu, ña é nakaxnúu ña nte ntūvi dí'na é kodo nuū ñá kuenta iña ko. ²¹ Vevii ne, da mií é kutuvi ñá vi'i antívi, kantétu ña dā nté xee tá'an ntuvi é ntāva'a xee xtuku Xuva ko ñūxivi, vatā ó ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko, ña intóo nte e ná'a, dá xe'é Xuva kō é kūtuni ña nté koo kuví. ²² Tsí Muiseé ne, kaka'an ñá ni ñata kō, ña intóo kídaā: “Xuva kō né, taxnúu ña uun ña'a é divi tsi tātá ko, é ka'an ña naa ña, vata tsí o táxnūu ña ko. Kini va'a vá'a nto nee ntí'í ntí'í é ká'an ñá ni ntō, ²³ tsí te xoo ñá'a ña ntío ña kuínti'xe ña é kaka'an ñá ne, kunaá ña. Kii nteé xio ta'an ña ña Israee”, ka'an Muisee nte kídaā.

²⁴ 'Kuan ō ka'an ntíi ntíi ña ka'án naa Xuva ko. Dí'na Samuee, ni ún ntíi ntíi ña ka'án naa Xuva ko, ña é vé'xi ata ña, ntáka'an ntódo ña nté koo kuví vevii. ²⁵ Xuva kō ne, xé'e ña xu'u ñá uva ata ntō, ña intóo dí'na. Kuví iña ntó dí, tsí ntoo nto naa ña vevii. Tsí Xuva kō ne, kaka'an ñá ni Ábraan: “Kuenta iña i'xá nto ntuviko un ntíi ntíi ña'a, ña ntoo dá kaníi ñūxivi”, ka'an ña. ²⁶ Dukuān né, dā táxnūu Xuva ko i'xā ñá ne, dí'na kuenta iña ntó táxnūu ña, vata koo é ntāviko ña nto, vata koo é nātu'vi nto kuétsi ntō —ka'án Pedru ni ña.

4

Dā ntāñi Pedru ní Juaan núu ña tsíñu i

¹ Pedru ní Juaan ne, ntáka'an dúkuan ña ni ñá'a san dá xee dutu iña ñá Israee, ni tó'o sntadun iña úkūn ka'nu, nī ña saduceu. ² Dōo dutsí kuiní ña nī Pedru ní Juaan, tsí ntánakuā'a ña ña'a san tsí nuu é ntaā i é ntoto xtuku o tē xi'i o, tsí ntóto Jesuu dá xi'i ña. ³ Kidáā né, tñn ña ña, tsú'un kutu ña ñā vi'i utun. Uun ñūú ñú'u kutu ñā, tsí e kuáa da tñn ña ñā. ⁴ Ntá tsi dóo titín ña'a kuínti'xe ña da téku ña tú'ūn é kaka'an ña. Kidáā ne, xée tá'an te u'un miil ña'a kuínti'xe ña Jesuu, é da mií kuē'en tsí ñatíi san ne, kaxio ñadí'í san dí. ⁵ Utén sán ne, un ntíi ntíi ña odo nūú iña ñá Israee san, ni ñata, nī mastru lei iña úkūn sán ne, nataká nuu ña ñuú Jerusalem, ⁶ ni dūtu, ñá odo

nūu, ña nani Ānaá, ni ūn ntíí ntíí ñavi'i ña, ni Caífaa, ní Juaan, ni Aléjandrú di. ⁷ Kidáá né, káná ña Pedru ní Juaan é xntáñi me'ñū ña ña, da tsixe'e ña ña:

—¿Xoó ntu tá'xi i itsī é kuān koo vií nto? —ka'an ña.

⁸ Pedrú ne, dōo nuu Espíritū Sántū nima ñá, kaka'an ña:

—Un ntíí ntíí ntó, ñata, ña odo nūú iña ña Israee: ⁹ te ntio nto tsixe'e ntó ntíí nté o xntíí ntíí ña xne'é ne, nté o kúvi ntuvá'a dí'in ña ne, ¹⁰ kini vá'a nto ve é káka'án ntí ni ntó, tsí ntio ntí é kūtuni ntó ni ūn ntíí ntíí ña Israee tsí Jesucristu, ñá ñuú Nazaree, ña naxntéé ntó ntiká krusi, ña nantóto Xuva kō né, ña ña kúvi idé ña é ntuvá'a ña sá'a. I'a ntíí ña nuu nto. Iní nto tsí ña vādā ká ña ntuví. ¹¹ Jesuú ne, vata kaa xuu núu i kaa ña. Dívi ntó ne, vata ntáa ña ntáxntáñi vi'i ntáa nto, é nākuíta nto xuu e díi ka va'á, xuu e kúvi xuu núu i. ¹² Tsí xōxó xtuku ka é kuvi nakakú i kō, tsí mii tsí Jesuu é kúvi vií ña. Kuan o dé kú'vé Xuva kō —ka'án Pedru ni ña.

¹³ Ña tsiñu i sán ne, koó dā kúdu'va ña dá ini ña tsí ña te kau'vi kué'en tsi Pedru ní Juaan é ka'an ña, kuān té ña te tu've ña, ñá te na'nu ña'a ña. Da kidáa kūtuni ña é dadíi íka ña ni Jesuu. ¹⁴ Íkán ntíí ña ntuvá'a sán di. Dukuān ne, ñá ni kūtuni ñá nté koo ka'an nté ña ña. ¹⁵ Kidáa ne, nantíi ña ña mé'ñū juntá san ne, da ntánatíin mii ña, ¹⁶ ntáka'an ña:

—¿Nté ntu koo vii o ni ñá? É Iní ntíí ntíí ña'a, ña ntoo ñuú Jerusaleen, tsí idé ña uun nuu i é dōo ka'nu. Ña kúvi ká'an o té ña nuu é ntaā i. ¹⁷ Ntá tsi ña ntío ko é kükue'e núu i. Dukuān ne, kué'e o ña ítsi e nté uun ito ka ña ka'an xtúku ña kuenta iña Jesuu —ka'an ña.

¹⁸ Kidáa né, kána xtuku ña ña, kaka'an ñá ni ña:

—Nté uun ito ka ñá ku ká'án ka nto ni ñá'a kuenta iña Jesuu —ka'an ña.

¹⁹ Ntá tsi Pedru ní Juaan ne, nantíko koó ñá, kaka'an ñá ni ña:

—Mii nto kadā kuení nto ve. ¿Nee iña é díi ka va'a é vií ntí, te kuiní nto: é kuinti'xe ntí é ntáka'an ntó ne, o é kuinti'xe ntí é káka'an Xúva kō? ²⁰ Ntí'í ne, da mii é ká'án ntí ni ña'a un ntí'í é iní ntí é edé Jesuu, un ntí'í e téku ntí é nakuá'a ñá ntí —ka'an ña.

²¹ Ña tsiñu i sán ne, da mii tsí de tíi ña ni ña né, dā nakaka ña ña. Ña ni kúvi kué'é ña ña é ntó'o ña, tsí ú'vī ñá té dōo ka'an ñá'a san.

Tsí un ntíí ntíí ña'a sán ne, da mii kué'en tsi ntáka'an ña e dōo ka'nu Xuva kō é kuan o kúvi. ²² Tsí ña xne'e, ña é kuan o ntuvá'a dí'in i sán ne, e itā ntí'xin uvi díko kuia ña.

Nté o ka'an ntá'vi ña kuinti'xe i san

²³ Dā ntíi Pedru ní Juaan ví'i utun kán ne, kué'en ña mí ntoo ta'an ña, ña kuinti'xe i, kuntáa ña ni ña nee ntí'í ntí'í nuu i é káka'an dutu ñá odo nūú san ni ñatā san ni ña. ²⁴ Dā téku ta'an ña ne, uun tsi nima ñá ka'an ntá'vi ntíí ntíí ñá ni Xuva kō:

—Xuvā, dívi ntó é Xuva ntí'xe ntí nto; dívi ntó e dōo ka'nu nto. Mii ntó dé kú'vé ntó e dukún kan ni ñuxiví a, ni ntute ñu'u kán, ni un ntí'í é io. ²⁵ Mii nto ni Espíritū Sántu ntó ne, xé'e nto tú'ūn é ká'an ña kade tsiñu iña nto, rei Davíi san, dá kaká'an ñá naá nto nté ntúvi dí'na, kaka'an ña:

¿Nté kui dōo ntákudiin ñá tuku ñuú san?

¿Nté kui doto tsí o ntántukū nuu iní ña'a san?

²⁶ Kuntañi ntéé ntíí ntíí rei iña ñuxiví, nataká nuu ntíí ntíí predente ñuú san

dá ntāa ña ata Xuva ko ní Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō, ka'an Dávíi san kídaa.

²⁷ Kuan o kúvi ntí'xe tsí rei Heróde ni Pōncio Pilatú ne, nataká nuu ña má ñuú a ni ña Israee ni ña é ña te ña Israee, nátee ta'an ña xu'u ñá, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ni ña I'xá nto Jesuu, ña e dōo va'á, ña nakaxnúu nto. ²⁸ Dukuan o dé ntaa ña un ntí'í nuu i vata tsi o dé kú'vé ntó nte ntúvi dí'na é kuān koo kuvi. ²⁹ Vi'a ve ne, koto nto, Xuvā, nté o ntáde ña e ntaínchu'vi ña ntí. Xntii ntó ntí é ña ku u'ví ntí é ká'an ntódo ntí ni ña'a san tú'un nto, tsí iña nto kade tsiñu ntí. ³⁰ Nátánteé nto nta'a nto ña nchokuvi, ntavá'a nto ña. Xntii ntó ntí é kúvi vií ntí nuu i e dōo na'nu, e kue'e kuenta kue'e u ña kuenta iña Í'xá nto Jesuu e dōo va'á ña —ka'an ña.

³¹ Dā kúvi ka'an ntá'vi ña ne, tē'xén nuu vi'i mí ntoo ña. Inūu Espíritū Sántū nima ñá, un ntíí ntíí ñá ne, ení ntu'u ña ntáka'an ntódo ña tú'un Xuva kō, tsí ña te ntaú'vi kue'en tsí ña.

Da nēe ka é iō iña ñá ne, iña ntíí ntíí ña

³² Un ntíí ntíí ña kuinti'xe i sán ne, uun tsi nima ña, uun tsi é ntádē kuení ña. Nté uun ña ña ni de víni ña é ntio ta'an ña. Tē nee iña é io iña ñá ne, ñá ni ká'an ñá te iña mii ña, tsí iña ntíí ntíí ñá, ka'an ña. ³³ Pustrú san ne, dōo iō díki ña é ká'an ñá ni ñá'a tsí

ntóto Jēsuu dá xi'i ña. Dōo vá'a ō intóo ña, tsí Xuva ko inuu mé'ñu ña ñā. ³⁴ Nté uun ña ña ni taan núu ña, tsí tē xoó ña'a é ió ñu'u í ne, ō vi'i i ne, nadiko ñā ne, dá xēe ni'i ñā diu'un i ³⁵ é ntāda ña kuenta ntá'a pustrú san. Kidáā ne, nake'nté dava ña, na kuído ta'an ña, xoo ñá'a é kátaan núu í. ³⁶ Kuān o dé uun i'xá ña Levii, ñā nani Jōsee, ñā vē'xí ñuú Chipre. Pustrú san ne, xntánteē ñā ña Bernabee, é kāni tú'un Ña Kanaxnuu Ka'nu Nima Ko. ³⁷ Divi ñā né, nadiko ña ñū'u ña ne, da xee ni'i ñā diu'un i, ntāda ña kuenta ntá'a pustrú san.

5

Nté ō kúvi Anania ni Sáflra

¹ É tuku ñatī, ña é nani Anānia, ni ñādī'ī ña, ña é nani Sāfirá ne, nádiko ña uun itsi ñū'u ña di. ² Ntá tsi ña sá'á ne, kī'i ña diu'un í ne, xnūu vá'a ña dava é kúvi iña mii ña. É ntóo ka kúdi ne, ntada ña kuenta ntá'a pustrú san.

—Kuān sá kaa diu'un i —ka'an ña.

Ñadī'ī ñā ne, uun tsi xu'u ntáde ña é kuān koo ka'an ña. ³ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni ña:

—Anania, ¿nté kui xnūu ntu nto nima nto é kāká'an Tó'ō é ña vá'ā san? ¿Nté kui kaka'an ntú nto dovete nī Espiritū Sántū dá kī'i nto dava diu'un ñu'u san é kuvi iña mii nto? ⁴ ¿Ñā ntu te iña mii nto ñu'u sán di'na dá nadiko ntó? ¿Ñā ntu te iña mii ntó diu'un í di? ¿Nté kui kene iní ntu nto é kuan ō dé nto? Tsi ña te ña'á san é kaeni nta'ví nto ña, tsí mii Xuva kō —ka'án Pedru ni ña.

⁵ Ananiá ne, dā téku ña é kāká'an ñā ni ñā ne, nantúve ña ne, xí'i ñā. Dōo u'ví ntí ntí ña'a san da kútuni ña nte o kúvi ña. ⁶ Kidáā ne, xēe na kuetsī ne, dá'ví nuu na kúñu ña dōo ne, dā kue'en ní'i na ña, kúku'xí na ña.

⁷ Dā ita ntí'xin uni úra ne, xēe ñadī'ī ña. Váta kutūni ñā nte o kúvi xī ña. ⁸ Pedrú ne, tsixe'e ña ñā:

—Ká'an vē: ¿Dū'va ntu kaa inuu á'vi ñū'u é nádiko ntó? —ka'an ña.

—Kuan tsi kaa inuu á'vi —ka'an ña.

⁹ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni ña:

—¿Nté kuī kéne iní ntu o ni xī o é kuan ō dé vete nto nī Espiritū Sántū? I'a kuntí'xi na kuetsī, na ixkú'xí xī o. Vi'a ve ne, kiku'xí na o di —ka'an ña.

¹⁰ Ura tsí i nantúve ña nuú Pedrú ne, xí'i ñā. Kidáā ne, xēe na kuetsī sán ne, iní na tsi

é xi'i ña. Tāvá na ña é kíkū'xí na ña diñi xī ña. ¹¹ Un ntí ntí ña kuínti'xe i sán nī ña ñu u i sán ne, dōo u'ví ña da kútuni ña nte o kúvi.

Dā ntuvá'a ña nchokuvi

¹² Pustrú san ne, dōo kue'e kuénta xē'é ña; dōo ki'in itō idé ña nuu i e dōo na'nu mé'ñū ña'a san. Un ntí ntí ña kuínti'xe i sán ne, dadíi náta'á nuu ña ini ukún ka'nu kán mī nani Corído Salámuun. ¹³ Nā nguī sán ne, dōo u'ví ña é kuve ta'an ña ña, kuān te dōo vá'a ka'an ñá'a san iña ña. ¹⁴ Ntá tsi dā díí díí ka kuínti'xe ña'a san Tó'ō ko Jesūcristú ne, dōo titín ña nákuve ta'an ña ña kuínti'xe i sán, te tíi te ñadī'ī ña. ¹⁵ Xee ní'i ña ña nchokuví di, tsōo ña ña nú ito, tsōo ña ña nú xūvi ítsi kán vata koo te āma kuita ntí'xin Pedrú ne, kuān té ntatí kúdi ña duku ntée ña ne, ntuvá'a ña, kuini ña. ¹⁶ Xēe ñā'a san, ña ntoo etsin ñuú Jerusaleén di. Nā te da dīi ñā xee ña, odo ñā ña nchokuví, ni ña ñū'ū é ña vá'ā nima í ne, un ntí ntí ñā ntuvá'a ña.

Dā ñū'u kutū pustrú san vi'i utun kán

¹⁷ Kidáā ne, dutu ñā odo nūú ni ūn ntí ntí ña saduceu, ñā ntí ni'i ña né, kūne'u ini ña nī pustrú san. ¹⁸ Tīn ña ña, tsú'un kutu ña ñā vi'i utun. ¹⁹ Ntá tsi divi tsi nīñú san xee uun ánje Xuva kō, nákaán ña xi'i vi'i utun, da nantí ñā pustrú san, kaka'an ña:

²⁰ —Kue'en ntó, kuntañī ntó ini ukún ka'nu kán ne, ká'an nto ni ñā'a san nté koo ni'i ña ntuvi xēé iña ña —ka'an ñā nī pustrú san.

²¹ Kué'en ñā. Dā tuví ne, kúntí'ví ña ini ukún ka'nu kán ne, dā éni ntu'u ña nakuā'a ña ña'á san.

Dā xee dútu ñā odo nūú san ni ña ntí ni'i ñā né, tāvá ña junta ká'nu ni ūn ntí ntí ñata, ña odo nūú iña ñā Israeé ne, dā teé tsiñu ña maú san é kinakueká ña pustrú san vi'i utun kán. ²² Dā xee ñā vi'i utun kán ne, ¿mí'i ntu kī'xi ká pustrú san? Xoxó ka ña. Kuan tsi ō ntíko kōo maú san. Ntántaa ña nī ña ñe'e júntā san, kaka'an ña:

²³ —Dā xēe ntí vi'i utun kán ne, é kantí'ú xi'i i ne, ikán ntáñī ntée sntadún san atá xi'i i kan, ntáde ña kuenta; ntá tsi dā nákaán ntí xi'i í ne, xoxó ñu'u ká í —ka'an ña.

²⁴ Dutu ñā odo nūú san nī tó'ō sntadun úkūn ka'nu sán ne, dā téku ña é ntáka'an maú san ne, dōo ítsu'un ña nté koo naínú kava ña nuu i sá'a. ²⁵ Ura tsí i xee úun ñatī, kaka'an ñā ni ñā:

—Un ntáa ña é tsu'un kutu ntō vi'i utun. Ikān ntāñi ñá ini ukún kán, ntánakuā'a ña ña'a san —ka'an ña.

²⁶ Kidáa ne, ñé'ē tó'ō sntadún san ni māu san, ixnatún ña ñā. Ntá tsi diin diin tsi nátin ña ña, tsi ú'vī ñá te kué'ē xuu ñā'a san ña. ²⁷ Dā náxee ni'i ña ñá ne, kue'en ní'i ña ña mé'ñū junta ká'nú san ne, dá kakā'an dútu ñá odo nūú san ni ñā:

²⁸ —Nti'í ne, un ntii tsi ka'án nti ni ntō é ña ku nakua'á ka nto ña'a san kuenta iña Jesús. Divi ntō né, dá dií dií ka ntáde nto. É ini ntí ntí ña ñuú Jerusaleen tú'un é ntánakuā'a nto ña ne, ntadá'vi ntō ntí kuétsi i é xi'i Jesús —ka'an ña.

²⁹ Kidáa ne, Pedru ní pustru ñá nguí sán ne, nantíko koō ñá, ntáka'an ña:

—Dií dií ka nuu á'vi é kuínti'xe ntí Xuva kō é ña'a san. ³⁰ Divi tsi Xuva kō, ña é intóo nte ntúvi di'na ne, divi ñā nantoto ñá Jesús, ña é'ni nto dá náxnteē ntó ña ntiká krusi kan. ³¹ Xuva kō ntáa ni'i ña ña, kuntáa ña é kutuví ñá diñi kua'a ña, é kodo nuū ña, é nakakū ñá kō. Dukuān né, te nātu'vi o kuétsi ko, xo'ō é ña Israeé o ne, ni'i ko é káda ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō. ³² Sá'á é ntaxé'e ntí kuenta, ni Espíritū Sántū san, tsí ta'xi Xuva kō Espíritū Sántū é kunū ña nima ko te kuínti'xe ko ñā —ka'án pustrú san.

³³ Dā téku ña tsiñu i san é ntáka'an ñá ne, dōo dutsi kuini ña. Ncho ka'ni ña pustrú san. ³⁴ Ntá tsi uun ña'a, ña fariseu, ñá nani Gamalíeé ne, mastrú lei iña ñá Israeé ñá, ne, dōo íko ñu'u ñā'a san ña. Divi ñā ne, nákuñtsi ña, kaka'an ñá te nantí ña pustrú san ki'i kan uun da'na. ³⁵ Kidáa ne, kaka'an ñá nī ña tsiñu i san:

—Ña Israeé, kadā kuení va'ā ntó nté koo vií nto ni ña sá'a. ³⁶ Tsí emá tsi ne, xío uun ñatí, ñá naní Teudá ne, dōo ka'nu ncho vií ña. Xío te kímí sientu ñatí, ña ntíkin ña. Ntá tsi dá kúvi ne, ña'a é'ni ña ña ne, kidáa nákuite xáa ntí ntí ña ntí ni'i ñā. Kidáa ne, xío da'na. ³⁷ Rkontúví, ntuvi dá naka'vi ña ñā'a sán ne, ñá naní Júdā, ña ñuú Galileá ne, dōo ka'nu ncho vií ña ne, ñá te da dií ña'a intíkin ñá ña di. Ntá tsi xi'i ñá di ne, dá nákuite xáa ntí ntí ña intíkin ña. ³⁸ Dukuān é kaka'án u ni ntō é na tsoo mií nto ña sá'a. Ná ku kini ntéé ka ntó ña. Tsí te kuénta iña ñá'a é ntánakuā'a ña ne, koó da'na mií. ³⁹ Ntá tsi te kuénta iña Xuva ko é ntánakuā'a ña ne, ña kúvi vií nto é kini nteē ntó ña.

Kuenta tsí vií nto ve vata koo é ña ka'an ntéé nto Xuva kō —ka'an Gámalieé san.

⁴⁰ Xío ntaa iní ña tsiñu i san é kaka'an ña. Kidáa ne, nákana ña pustrú san é ntí'xi xtuku ña. Dā náxee ñá ne, nátí nuu ña ña xo'ó ne, dá kakā'an ñá ni ñā é ña ku ka'án ka ña iña Jesús. Kidáa ne, nakáka ña ña. ⁴¹ Dā ntí pustrú san mé'ñū juntá san ne, dōo diní ña, tsí xe'é Xuva kō é ntō'o ña kuenta iña Jesús. ⁴² Ñá ni tee dá'na kue'en tsí ña é nakuā'a ña ña'a san. Nguentúvi ntáka'an ntódo ña ni ñā'a san kuenta iña Jesús ini ukún ka'nu kan nī nú vi'i ñā'a sán di.

6

Ña u'xe ñá'a, ña é xntí

¹ Ntuvi tsikán ne, kūtítin ña kuínti'xe i Cristu. Kidáa ne, xío ñā'a e ntáka'an tú'un griegu éni ntuvu ñā tsi'í kuétsi ñā ña ntáka'an tú'un hēbreú san, ntáka'an ñá tsí ñad'í kii, ña ntáka'an tú'un griegú san ne, ñá kué'ē tsi ntáni'i ña mí káxi'i é ká'xi ñá utén utén, tsi dií ka kue'e ntáni'i ñad'í kii, ña ntáka'an tú'un hēbreú san. ² Dukuān ne, uxúvi ñā'a pustrú san kána ña un ntí ntí ña kuínti'xe i san é nataká nuu ña. Kidáa ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Tē ntí'í vií nti tsiñu é kuénta vií nti ña'a sán ne, ña kúvi vií nti é nakuā'a ntí nto tú'un Xuva kō. ³ Dií ka vá'ā ó, ení, divi ntō nakaxnúu nto u'xe ñá'a ña'a nto é koto ña tsiñu sá'a. Nakaxnúu nto ñatí, ña e dōo ini nté koo vií i, ña e dōo nuu Espíritū Sántū nima i, ña ntaíko ñu'u ña'a sán ne, divi ñā é vií ñá tsiñu é kuénta vií ña ña ña'a san, é tsí'í ña é ká'xi ñad'í kii san. ⁴ Divi ntí ne, da mií tsí é ká'an ntá'ví nti nī é nakuā'a ntí ña'a tú'un Xuva kō —ka'an ña.

⁵ Ñá nguí sán ne, xkúntee iní ña é ntáka'an pustrú san. Kidáa né, náxaxnúu ña u'xe ñá'a, vatā ó ka'an ña: di'na Esteba, ña e dōo kainuu iní i Xuva kō, e dōo nuu Espíritū Sántū nima ña; kidáa ne, Felipe, ni Prócuru, ni Nicānoo, ni Tímuún, ni Pārmena, ni Cúlaa. Culaá san ne, ñuú Antioquia vé'xi ña, ntá tsi kantíkin ñá Xuva ko vatā o dé ña Israeé dá éni ntuvu ñā kuínti'xe ña Cristu. ⁶ Ntēka ña u'xe ñá'a ñatí san, kue'en ni'i ña ña mí ntōo pustrú san. Pustrú san ne, xntekū ñá nta'a ña dikí ñá u'xe ñá'a sán ne, ka'an ntá'vī ñá iña ña da xnuú nta'a ña ña tsiñu san.

⁷ Kidáa né, dōo ite xáa tú'un Xuva kō né, kūtítin ña kuínti'xe i Tó'o ko Jesús, ña

ntoo ñuú Jerusaleen. Ikān ne, titín dutu ñá Israee kuínti'xe ña di.

Dā tñn ña Esteba

⁸ Estebá san ne, dōo ki'in itō idé ña nuu i e dōo ka'nu, tsí Xuva kō dōo xntí ña ña ne, nāxnuu viko ña ña. Koó dā kúdu'va ña'a san da íni ña. ⁹ Ntá tsi ío ña vé'xi úkūn é naní Ña Nakáku, nī ña vé'xi ñuú Cirene, ñuú Alejandria, ñuú Ciliciá, nī ñuu Ásiā ne, ñá nī xkúntee iní ña é kākā'an Ésteba. Tuku ō dé kuení ña ne, eni ntu'u ña ntánāa núu ña ni ñā. ¹⁰ Ntá tsi ña ni kuvi vií ña ni ñā, tsi dōo vá'ā ó kaka'an ña, tsí xe'e Espíritū Sántū san é kūtuni ña nté koo ka'an ña. ¹¹ Kidáā ne, ntá'vi ña ña'a san é dā'ví ña Esteba dóvete. Tsi'í ña dikí ña é kākā'an ña tsí kākā'an kíni Esteba iña Muísee ni iña Xuva kó di. ¹² Dukuan ō nateñu núu ña ña'a sán, nī ñata, nī mastrú lei Xúva kō. Kidáā né, dā nēnī tsi Esteba, tñn ña ña, kue'en ní'í ña ña mí ntoo ñá odo núu, ntáde ña junta. ¹³ Xee ní'í ña ña é kākā'an dóveté san ne, ntáka'an ña:

—Ñā sā'á ne, dōo kaka'an ntée ña vi'í Xuva kō né, dōo kiní ó kaka'an ñá iña lei san di. ¹⁴ Tékú ntí é kākā'an ña tsí Jesuu, ñá ñuú Nazareé ne, nakatsin ña vi'í Xuva kō ne, nadama ña é vatā xkoó ini ō e xtúví Muisee —ka'an ñá ka'an dóveté san. ¹⁵ Kidáā ne, un ntí ntí ña odo núu san nī ña ntoo sán ne, ito ña Estebá ne, iní ña nuu ña e xi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu nuu ánjē.

7

Nté ō nantíko kō Esteba

¹ Kidáā ne, kaka'an tó'ō dutu iña ñá Israeé san, katsixe'e ña Ésteba:

—¿Ntāa ntu é ntáka'an ñá sā'a? —ka'an ña.

² Kidáā né, eni ntu'u Ésteba kaká'an ñá ni ñā:

—Un ntí'í kuē'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu nto, kini nto é kākā'án u ni ntō: Ini nto tsí Xuva kō, ña dōo ka'nu, ntii díto ñá nuu uva áta ko Ábraan nte ntúvi dí'na, dá tūvi dukuan ña ñuú Mesopotamia, dí'na dá kī'in ña é kikutúvi ña ñuú Haraan. ³ Ne, kaka'an Xúva ko ni Ábraan: “Xtuvín miin ñuú o ni ún ntí ntí ñavi'í o, kuē'én xio ñuu mí nañé' é u o ve”, ka'an ña. ⁴ Kidáā ntáka Ábraan ñuú Caldea, kuē'en ña, kukutuví ñá ñuú Haraan. Rkontúví ne, xi'í uva ñá né, Xuva kō kíxnteká ña ña, xee ña ñuu sá'a mí ntoo ó vevii. ⁵ Ntá tsi Xuva kō ñá ni xē'é ña ñu'u é kúvi iña mii ña, nté un siin. Ntá tsi

xe'é ña xu'u ña é dā nte rkontúvi kué'e ña ña ñu'ú san. Tē xi'í ñá ne, kuvi iña i'xá ña ni i'xá ika ñá dí, kuān te ntuvi tsíkán ne, váta kōo i'xá ña. ⁶ Sá'a kākā'an Xúva ko ni Ábraan: “I'xá o ne, xio ñuú kuntōo ña; ñá te ñuú mii o kuntoo ña. Kidáā né, dōo kini koo vií ña'a san ni ñā. Kī'í ña ña é kuētsi é káda tsiñu ña iña ña. Kímí sientu kuia é kuan koo nantō'o ña ña. ⁷ Ntá tsi kué'e u é ntō'o ña ñuu tsíkan e kuān koo nantō'o ña i'xá o. Kidáā ntíi i'xá o ñuu tsíkan, naxee ñá ñuu sá'a ne, i'a tsi kuntoo ña, kunuu iní ñá ko”, ka'an Xúva ko ni ñā. ⁸ Kidáā ne, xé'e Xuva ko xu'u ña ni Ábraan ne, dē kú'vē ña é tē'nte un siin kúñū é íxi un ntí ntí i'xa tíi san vata koo é díto e ntáduku ntée ña Xuva kō. Dukuān né, dā káku i'xá ña é nani Ísaá ne, dē ntaa Ábraan, é'nté ña kúñū é íxi i da kúvi ūna ntúvi káku ne, kuan tsí o dé Isaa ni i'xá ña é nani Jácoo ne, kuan tsí o dé xtuku Jacoo ni ún ntí ntí i'xá ña, divi ña é uva ūxuvi tátá ña Israee.

⁹ I'xá Jacoo san ne, kūne'u iní ña ni ení ña, ñá nani Jōseé ne, díko ña Jōseé san. Ña ñuú Egítō ñíi ña ña é káda tsiñu ñá iña ña. Ntá tsi ínūu mé'ñu Xuva ko Jōseé san ne, ¹⁰ náakákú ña ña é kánto'o ña. Xé'e ñā e dōo ki'in iní Josee nté koo vií ña ne, xé'e ñā e dōo kuinima rei ñuú Egítō sán ña, divi rei, ñá nani Farāuun. Rei san ne, nākaxnúu ña Josee é kodo nuú ñá ñuú Egító nī nú vi'í ña kán di.

¹¹ Kidáā ne, kútama ñuú Egító ni ñuú Canaan. Ñá ni ní'í ñáta kō é kākā'xi ña. Dōo ntó'o ña dókō. ¹² Ntá tsi xee tú'ún nta'a Jacoo tsí ío trigu ñuú Egító sán ne, táxnūu ña i'xá ña, divi uva ata ika kō. ¹³ Dā kúvi uvi íto ñe'e ñá ne, da kidáā xe'é Josee kútuni ña é ēni míi ña ña ne, kidáā kútuni Fārauun é ñavi'í Josee san ne, tatá Israee ña. ¹⁴ Kidáā ne, táxnūu Josee tú'ún é kī'in úva ña Jácoo, ni ún ntí ntí ñavi'í ña, kikuntōo ña ñuú Egító. Úni díko xe'un ñá'a ña ¹⁵ xé'e ña é kuntōo ña ñuú Egító. Ikān xi'í Jacoo ni ñata kō, ña intóo dí'na. ¹⁶ Dā rkontúvi dá xi'í ñá ne, kue'en ní'í ña ña ñuú Siqueén ne, ikan íntú'xi ña ñaña e níi Ábraan ntá'a i'xá Hamoo.

¹⁷ E dōo káxa ñá Israeé san ñuú Egító da xee étsin ntuvi é ntūntaa é kākā'an Xúva ko dā xe'é ña xu'u ña ni Ábraan. ¹⁸ Kidáā ne, xé'e tūku ña'a é vií ñá rei ñuú Egító ne, rei tsíkán ne, ña ni iní ñá xoo e Jōsee. ¹⁹ Rei sa'á ne, eni nta'ví ña ñata kō né, dōo nantō'o ña ña. Dē kú'vē ña é nakuitā ñá un ntí'í i'xa tíi san é

dā ve kakaku vata koo é na kūvi, tsí ntio ña é nantí'i ña tatá kō. ²⁰ Ntuvia tsikán ne, kaku Muisee. Uni xoo xtúvi xu'u ña i má vi'i ña kán é nakué'nu ña i, tsi dóo ntio Xuva ko i. ²¹ Dā ña ni kuví vií ka ña ni i né, da mií é xtuví xaa ña i. Kidáā né, ña tsi diókō reí san kí'i ña i ne, nakué'nu ña i vata tsi te i'xá mii ña. ²² Dukuān ne, kutú've Muisee san é un ntí'i é ini ña Egíto ne, dōo ini ña nté koo ka'an ña ne, dōo iō ña é vií ña nee ntí'i ntí'i.

²³ 'Dā ntí'i ña uvi díko kuíá ña ne, dē kuení ña é kí'in ña, kikoto ní'ni ña ña'a ña, ña Israeé san. ²⁴ Ikān ini ña tsi uun ña'a ña Egíto kanantō'o ña uun ña'a ña Israeé. Muisee ne, nadá'an ña ña'a ña, ña Israeé san ne, e'ni ña ña Egíto san. ²⁵ Kuiní ña té kūtuni ña'a ña é Xuva kō táxnūu ña ña é nakákū ña ña. Ntá tsi ña te kuan o ni ñe'e díki ña Israeé san. ²⁶ Tuku ntuví ne, ta'an túku Muisee úvi ña'a ña Israeé, ntánaā ña ne, ntio ña é naka'nté nuu ña, kaka'an ña: “¿Nté kui kuān ó de ntu nto? Tsi ña vā'á o é naa o ni ta'an kō”, ka'an ña. ²⁷ Kidáā ne, uun ña'a ña, ña é kadē xení ni tā'an i ne, ti'vi nūu ña Muisee, kaká'an ña: “¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kú'vē nto iñá ntí, é xntékú ku'vē ntó ntí? ²⁸ ¿Vá ka'ni ntú nto ko vata o é'ni nto ña Egíto san iku?”, ka'an ña. ²⁹ Dā téku Muisee é kaka'an ña ne, Inu ña ñuú Egíto, kué'en ña, kukutúvi ña ñuú Madaian. Ikān éni vi'i ña ne, xío ūvi i'xá ña.

³⁰ 'Itā ntí'xin uvi díko kuíá ne, uun ntuví kaika Muisee má kú'u kan etsin xuku é nani Sináii. Ikān ini ña é kaí'xi ntá'a utun sán ne, ntii díto uun ánje Xuva kō mé'ñū ñu'u é kaí'xí san. ³¹ Koó dā kúdu'va Muisee dá ini ña ne, xée etsin ña é koto díto ña. Tékú ña tatsin Xúva kō é kaka'an ña ni ña: ³² “Xu'ú ne, Xuva ñata o Ábraan, Ísaa, ni Jácoo”, ka'an ña. Koó dā kaní'i Muisee e dóo ū'ví ña ne, ú'vī ña é koto ña ñu'u san. ³³ Ne, kaka'an Xúva ko ni ña: “Nantíin ntí'xen o, tsi ñu'u mí ntí'sín san ne, ñu'u kuíko. ³⁴ Xu'ú ne, é iní u é kuān nte ntántó'o ña'a ko ñuú Egíto. É téku ko e dóo nta'ví o ntáaan nuu ña. Dukuān é vē'xi ú é nakákú u ña. Ní'in ve, tsi nataxnūu ú o ñuú Egíto”, ka'an ña.

³⁵ 'Kuān te nántii ni'ni ñata kō san Muisee dá ntáka'an ña: “¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kú'vē nto iñá ntí, é xntékú ku'vē ntó iñá ntí?”, ne, ña tsi ña é taxnuu Xuva kō é kadā kú'vē ntí'xe ña, é nakákū ña ña Israeé san, tsi kuān ó kaka'an Xúva ko ni ña da ntii díto ánje san mé'ñū ūtun é kaí'xí san. ³⁶ Dīvi

Muisee san é nátava ña ñata kō san da ntáka ña ñuú Egíto. Dīvi ña e dé ña nuu i e dóo na'nu. Dōo kue'e kuénta xe'é ña dā intóo ña ñuú Egíto, dā ita ntí'xin ñata ko Ntute Ñu'u Kué'é ne, da ña ika ña uvi díko kuia má kú'u kán di. ³⁷ Dīvi tsi Muisee é kaka'an ña ni ña Israeé san: “Xuva ko ne, taxnūu ña uun ña'a, ña é ka'án naa ña vata tsi ó de ú xu'u, uun ña'a, ña é ña tsi tāta ko”, ka'an Muisee. ³⁸ Muisee xtúku tsi san é itúvi ña ni ñata kō da nátaká nuu ña má kú'u kán ne, ña tsi kaka'an ña ni ánje rki uku Sináii da xe'é Xuva kō tú'un ña é káta'xi ntuví iña ko é káda ntaa o.

³⁹ 'Ntá tsi ñata kō sán ne, ña ni ntío ña kuintí'xe ña Muisee ne, nántii ni'ni ña ña. Tívi iní ña e ntáka ña ñuú Egíto ne, ntío ña é ntiko kōo xtúku ña. ⁴⁰ Kidáā né, kaka'an ña'a sán ni Ároon: “É ntío ntí ne, káda vā'a nto é kūvi xuva ko, é kodo nūu nuu ko, tsi ña ini o nté o kúvi ni Muisee, ña natavá ko ñuú Egíto”, ka'an ña. ⁴¹ Kidáā ntavá'a naā ña uun i'xá duntiki e kúvi ti xuva ña né, e'ni ña kiti kantíto ntí'xe é ká'mi ña ti nuu kiti ntuvá'a naā san vata kaa doméni é kué'é ña ti. Tává ña dodíni iña xuva ña e ntavá'a naā mí ña. ⁴² Xuva kō né, tsoo mii ña ña kidaa, ku ika ña ña ne, xé'e ña é dotó tsi kunuu iní ña ngántii ni xoo ni ūn ntí' ntí' xntívi é ió e dukún kan, vatá ó uve na'a iní tutu é de vā'a ña é kaka'án naa Xuva ko kidaa:

¿Amá ntu tá'xi nto kó doméni kiti é'ni nto da ika nto má ku'u kan da ña é ūvi díko kuíá san?

⁴³ Da mii kué'en tsi é ido nto vi'i doo iña xuva nto Moloó ne,

ido nto xntívi iña xuva nto Refaan.

Ñá te ña u ntánuu iní nto ko,

tsí kudii e ntáva'a naā mí nto ntánuu iní nto.

Dukuān né, natává u nto ñuú nto ne,

natsoo ú nto díi ka ikā é ñuú Babilonia,

ka'an Xúva ko ni ña Israeé san.

⁴⁴ 'Dā ika ñata kō má kú'u kán ne, iní'i ña vi'i doo e kúvi xúkūn, mí ñu'u vā'a lei iña Xuva ko, ña tsi é ntáva'a naā ña'a san vata tsi ó nañé'e Xuva kō Muisee. ⁴⁵ Xúkūn vi'i doo san ne, kuví iña ñata kō kidaa ne, kuan tsi ó ntaído ña dá xee ña ni Jósuee dá idé ña du'xen ni ña xio ñuu, é kí'i ña ñu'u ña, tsi Xuva kō nántii ña ña é ña te ña Israeé san vata koo é kūvi kuntoó ñata ko ñuú sa'a. Ne, i'a katúvi xúkūn vi'i doo san nté ntúvi dá itúvi rei Davii. ⁴⁶ Rei Davii san ne, dōo ntio Xuva ko ña. Ncho xntí'tsi ña xúkūn ká'nu iña Xuva ko, é ña tsi Xuva ñata ko

Jācoo; ⁴⁷ ntá tsi rei Salamuun kúvi idé ña xntítisī ñá xúkūn san. ⁴⁸ Ntá tsi Xuva kō, ña e dōo ka'nu sán ne, ñá te ñni ukun e xntítisī ña'a san kutuví ña. Tsí vatā ó kaka'an ña é kākā'án naa Xuva kó ne:

⁴⁹ Vi'i antivi ā tuví u, kadē kû've u.

Ñuxiví san ne, vata kaa teu é nteku nti'i dī'in ko kaa.

¿Nté ntu kaa vi'i é xntitsi ntō iñá ko?

¿Ō mí'i ntu kūtuví da'na u?

⁵⁰ ¿Ñā ntu te xú'u e dé kû've u neé nti'i nti'i é ūo?

ka'an Xúva kō.

⁵¹ 'Un nti'i kuē'en dú'va nto ne, ¿nté kuān nte ló'o ntu nto? ¿Ña ntátekú kue'en xnto? Vata tsi tē ña ñni nto xoo é Xuva kō. Ñá ntákuinti'xe kue'en xnto é kākā'an Espíritū Sántū san. Dadīi xnto ni ñata ntō. ⁵² Dōo nantó'o ña da xōo ka ña'a, ña é ka'án naa Xuva kó ne, ē'ní ña ña'a, ña é kākā'an é ki'xi uun ñatīi, ña e dōo va'a é taxnuu Xuva kō. Vevíi ne, é ki'xi ñá ne, ñni ntō díko nto ñā né, ē'ní nto ña di. ⁵³ Divi ntō ni'i ntó lei iña Xuva ko e kixni'i ánje san kídaa ne, ntē ña ni kuinti'xe nto lei san. —Kuan ō ka'an Ésteba ni ñá odo nūu iña ñá Israeé san.

Dā xi'i Ésteba

⁵⁴ Dā téku ña'a san é kākā'an Éstebá ne, kūdiin kué'en ña. Vevíi tsi ka'xí kue'en ñá ña, kuíní ña. ⁵⁵ Ntá tsi Estebá ne, dōo nuu Espíritū Sántū nima ña. Ntāa ni'i ña nuu ñá e dukún kan, ñni ña Xuva kō e dōo kaxi'í nuu ka'nu ña ne, ntitsí Jesuu díñi kua'a ña. ⁵⁶ Kidáa né, kaka'an ña:

—¡Un kaa é kainí u! Nākaán vi'i antivi ne, kainí u Ña Vexkúvi Ñatīi, ntitsí ña diñi kua'a Xuva kō —ka'an ña.

⁵⁷ Ntá tsi dutú san ne, kūdiin kué'en ña é kuān ó kaka'an ña. Édí ña lo'xo ñá ne, koó da vāntiñi ña tīn ña Esteba, ⁵⁸ kue'en ní'i ña ña diñi ñuú kán né, ikān xe'é xuu ña ñā. Ña ntátsi'i kuétsi ñā sán ne, tsoo vá'a ña doo ña nta'a uun ná kuetsī, ná nanī Saúlū.

⁵⁹ Ntá tsi, da ñā ntáxe'é xuu ña ñā ne, kaka'an ntá'ví Esteba, kaka'an ña:

—Tō'ó ko Jesuu, naki'í nto nimá ko —ka'an ña. ⁶⁰ Kidáa ne, nakunchíti ña ne, un ntii tsi kākā'an ña:

—¡Xuvā, ka'nu vií nto nima ntó ni ña sā'a tsí kuān ó ntáde ña nī ko! —ka'an ña.

Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, xí'i ñā.

8

Nté ō nantó'o Saúlū ña ntákuinti'xe i

¹ Saúlū ne, iō ñá dodīni é kākā'ni ña'a san Esteba.

Divi tsi ntūvi tsikan iñi ntu'u é dōo ntánantō'o ña'a san ña ntákuinti'xe i Jesuu, ña ntoo ñuú Jerusaleen. Ne, ñni ntīi ntīi ñá, dotō tsí kue'en ña, kukuntōo ña ñuú Judea ni ñuú Samaria. Mīi sá pustrú san kantōo ña ñuú Jerusaleen. ² Ntá tsi iō ña'a, ña é dōo ntānuu ñni i Xuva kō né, ñni ñā i'xí ña Estebá ne, dōo éku nteé ña ña. ³ Da ñā Saúlū né, kuan tsí ó de ña, kanantō'o ña ña ntákuinti'xe i san. Kata'vi ña xi'i ña'a sán ne, katavá ña ña, te tīi te ñadī'i, é tsu'un kutu ña ña vi'i utun kán.

Dá kakā'an ntódo ña tú'ūn va'á san ñuú Samaria

⁴ Ntá tsi ña kuinti'xe i, ña e éka ñuú Jerusaleen ne, ta'án ñuú ta'án ñuú kue'en ña, ntáka'an ntódo ña tú'ūn va'á iña Jesuu. ⁵ Uun ña'a, ñá nani Fēlipé ne, kué'en ñā uun ñuú é kāduku ntēe ñuú Samariá ne, ikan kākā'an ñá ni ñā'a iñá Cristu. ⁶ Nātaká nuu ña'a san é kīni ña é kākā'an ñá ne, uun ito tsi kuinti'xe ntīi ntīi ñá é kākā'an Fēlipé. Ntāni va'a vá'a sa un ntīi ntīi ña'a san é kākā'an ñá ni ñā ne, ntāni ña tsí kade ña nuu i e dōo na'nu. ⁷ Xíō ña'a, ña é ñū'u é ña vá'ā nima í ne, koó dā ntákachu'u ntāa é ña vá'ā san da ntántii nima ñá'a san. Ne, dōo titín ña natīn nī ña xne'é di ne, ntuvá'a ña. ⁸ Uun ito tsi náku'un ñni kue'en nima ñá'a san, ña ntoo ñuú tsikan.

⁹ Ntá tsi uun ñatīi, ñá nani Sīmuún ne, tatān ña. Ēmá tsi kade tatan ña, kaeni nta'ví ña ña ntoo ñuú Samaria, kaka'an ñá tsi dōo ka'nu ña'a ña. ¹⁰ Un ntīi ntīi ña'a san, te kuetsi te na'nu ña ne, dōo ntāni ña é kākā'an ñá ni ñā ne, kuinti'xe ña ña, ntáka'an ña:

—Ña sā'a ne, dōo iō ñá é vii ñá. Vatā ó kade Xuva kō kade ña —ka'an ñá'a san.

¹¹ Dōo kuinti'xe ña'a san ña, tsí koó dā ntáku'dú'va ña nuu i é kākūvi kade ña. Tsi éma tsi kuān ó de ña, kaeni nta'ví ña ña'a san. ¹² Ntá tsi dá xee Fēlipé ne, ñni ntu'u ñā kaka'an ntódo ña iña i mí kadē kû've Xuva kō, kaka'an ñá kuenta iña Jesúcristu. Kuinti'xe ña'a sán ne, titín ña ítsi ntute ña, te tīi te ñadī'i. ¹³ Uun tsi nte Simuun kuinti'xe ña, ítsi ntute ña dí ne, dā éni ntu'u ñā intīkin ñá Felipe. Koó dā kúdu'va ña é kañi ña nuu

i é dóo na'nu san ni e dóo kue'e nuu i é edé ña.

¹⁴ Kidáā ne, xée tū'un nta'a pustru, ñá ntoo ñuú Jerusaleen, tsí e kuínti'xe ña ñuú Samaria tú'un Xuva kō né, ikān táxnuu ña Pedru ní Juaan, kué'en ña. ¹⁵ Dā xee ña ñuú Samariá ne, ka'an ntá'vī ñá iña ñá ntoo ikān vata koo é nī'i ña Espíritū Sántū. ¹⁶ Tsí nté uun ña vata kunū Espíritū Sántū nima ña; mii tsi kuēnta iña Tó'o ko Jēsuu ítsi ntute ña. ¹⁷ Kidáā ne, Pedru ní Juaan xntéku ña nta'a ña diki ñá'a san ne, inúu Espíritū Sántū nima ña.

¹⁸ Dā íni Simuun tsí ni'i ña'a san Espíritū Sántū san dá xntéku pustrú san nta'a ña diki ñá ne, kaxe'e kuétsi ña ña diu'un, ¹⁹ kaka'an ña:

—Ta'xī nto é kūvi vií u vatā ó de nto, vata koo é tē xntekú u nta'a ko diki ñá'a san ne, ní'i ña Espíritū Sántū sán di —ka'an ña.

²⁰ Kidáā kakā'án Pedru ni ña:

—¡Ñá tē diu'un o é ntio ko! ¡Na kūnaán mīn ní diu'un o, tsí kuān ó kadé kuení o é kuin diu'un o é kata'xi Xuva kō doméni! ²¹ Ñá te sá'a é káduku ntéen, tsí ña te vá'a nima o nuu Xuva ko. ²² Natu'vin kuetsi o, kákan nta'a Xuva kō é káda ka'nu iní ña ni ó é kuān ó kadé kuení o. ²³ Tsí ña ne, dōo kúvé nima o, dōo kúvaven ni kuétsi o —ka'án Pedru ni ña.

²⁴ Kidáā ne, kaka'an Símuun:

—Mii nto kákan ntó nta'a Xuva kō é ña kuan koo kúvi ko vatā ó kaka'an ntó san —ka'an ña.

²⁵ Pustrú san ne, dā kúvi ka'an ntódo ña tú'un Xuva ko, ni dā kúvi ntaa ña ni ñá'a é un ntí'i e íni ña ne, kúnū'ú ña ñuú Jerusaleen. Ítā nti'xin ña titín ñuu é káduku ntée ñuú Samariá di ne, ikān ka'an ntódo xtuku ña tú'un va'á iña Jesúcristu.

Dá kakā'an Félipe ni ñátí, ña vé'xi ñuú Etiopía

²⁶ Kidáā ne, ntii dīto uun ánje Xuva ko nūu Félipe, káka'an ña:

—Kuē'en máa i kán mí nuu ítsi é kaíta ntí'xin ñuú Jerusaleen é káñe'e ñuú Gaza —ka'an ña.

Ítsi sá'a ne, da mī má kū'u mí xoxo ntoó i. ²⁷ Felipé ne, kué'en ña ne, itsi kán tá'an ña uun ña'a ñatí, ña vé'xi ñuú Etiopía. Ña tsíkán ne, ña tsiñu i, diki í ña iña reina ñuú Etiopía, ña nani Cándace. Itsi kan vé'xi ña sa'a é ñe'e ña ñuú Jerusaleen é vii ñá

nchu'ún iña Xuva ko. ²⁸ Ntiko koō ñá ñuú ña kán ne, nuu vá'a ña iní vi'i é káñu'u idu. Nuú ña, kanakuā'a ña tutu é de vá'a Isaía, ña kaka'án naa Xuva ko nte ntúvi di'na.

²⁹ Kidáā ne, kaka'an Espíritū Sántū sán ni Félipe:

—Kuē'én, kūntikin ví'i é káñu'u idú san —ka'an ña.

³⁰ Koó dā kainu ña, kue'en ñá ne, xēe ntíkin ña vi'i é káñu'u idú san. Tékú ña é kanakuā'a ña ñuú Etiopía san tutu é de vá'a Isaía ne, tsixe'e ña ña:

—¿Káñe'e diki ntu nto é kanakuā'a nto san? —ka'an ña.

³¹ Ña ñuú Etiopía san ne, kaka'an ña:

—¿Mí'i ntu? Dōó xu'ū ó kaka'an. ¿Xoó ntu kuvi vií i nañe'e í ko neé kani tú'un? Kixkene nto, kutuvī ntó diñi ko —ka'an ña ni ña.

—Kuvi di —ka'an Félipe.

³² Mí kanakuā'a ña tú'un Xuva kō né, du'vā ó kaka'an:

Tsí ntēka ña ña é ka'nī ñá ña vata kaa uun a le'ntu é ká'ni ña i; vata tsi kaa uun a le'ntu e dóo to'o, é ña te kaítsu'ūn dá kádeté ña idi i ne, kuān koo kuvi ña;

diin diin tsi kutuvī ñá di;

ñá ká'an kue'en tsí ña.

³³ Nantii ni'ni ña ña ne,

ñá ni ñe'e me'ñu ña é kūtuni ña kuétsi ña.

¿Mí'i ntu xio i'xá ña?

Tsí náki'i ña'a san ntuvi iña ña ñuxiví sa.

Sá'a kakā'án tú'un Xuva kō mí nakua'a ña.

³⁴ Kidáā né, katsixe'e ña ñuú Etiopía san Felipe, káka'an ña:

—Vií nto da xe'e, ká'an nto nī ko: ¿Xoó ntu iña i é káka'an ñá sá'a, ña é káka'án naa Xuva ko? ¿Íña mii ntu ña kaká'an ñá ne, ó iña tuku ñá'a? —ka'an ñá, tsixe'e ña.

³⁵ Kidáā né, eni ntu'u Félipe, kaka'an ña ni ña, kanañe'e ñá ña nee é kani tú'un tú'un Xuva kō mí kanakua'a ña ne, kaka'an ñá ni ña iña Jēsuu. ³⁶ Kidáā né, dā ita ntí'xin ña uun itsi mí io ntúte ne, kaka'an ñá ñuú Etiopía san:

—Í'a io ntúte. ¿Vá ña kuvi ntu te kutsi ntuté u vevii? —ka'an ña.

³⁷ —Nté kui ña'a, te kanī nima ntó kakuinti'xe nto —ka'an Félipe. Ne, kaka'an ñá ñuú Etiopía san:

—Kakuinti'xé ko tsí Jesucristú ne, I'xá Xuva ko ña —ka'an ña.

³⁸ Kidáā ne, kaka'an ña é nākuntitsi da'na idú san. Nūu ña, ntuvi ñá Felipe, kué'en

ña nú ntute san ne, ikan tsī nakutsi ntúte Felipé san ña. ³⁹ Dā ntíi ña diñi ntute kán ne, xio kue'en ní'i Espíritū Sántū san Felipe. Nte kidáa ña ni iní ka ña ñuú Etiopía san ña; ne, dōó diní ña, nakunuu itsi xtuku ña. ⁴⁰ Felipé ne, é ñuú Azoto túvi ña dá kutuni ñá ne, ika ña ta'án ñuu ta'án ñuu, kaka'an ntódo ña tú'un va'á iña Jesús un tsi da nté xee ña ñuú Cesarea.

9

Dā náti vi ini Saúlū (Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Da ñi kākudiin dukuan Saúlū ne, kainchu'vi ñá ña kuínti'xe i Tó'o ko Jesús, ncho ka'ní ña ña. Dukuán ne, kué'en ña, kūkoto ñá tó'o dutu. ² Íkan ña tūtú é kué'é ña un ntí'i dūtu úkun ñuú Damascu é ní'i ña itsi é tñin ña ña é kuínti'xe i Jesuu, te tíi te ñadí'i, é k'ín ni'i ña ña vi'i utun ñuú Jerusaleen. ³ Ntá tsi da xee étsin ña diñi ñuú Damascú ne, koó dā kúdu'va ña dá xi'í nuu ñu'u é v'xi e dukún kán. ⁴ Nantúve Saúlū ñu'u kán ne, kidáa téku ña uun tatsin é kaka'an ni ña: —Saúlū, ¿nté kui kanantō'on ntun ko? —ka'an tátsin san.

⁵ Kidáa ne, tsixe'e Saúlū:

—¿Xoó ntu ña'a nto? —ka'an ña.

Ne, kaka'an tátsin san:

—Xu'u é Jesuu. Diví ú e dōo kanantō'on ko. ¿Nté kui kantukun kuí'in mín ntun kúñu o? —ka'an ñá nī Saúlū san.

⁶ Saúlū ne, koó da kání'i kantei ña, kaka'an ña:

—Tó'o, ¿neé ntu ntio nto é víi u? —ka'an ña.

Ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Nakuntísin, kué'én ñuú Damascú ne, ikan ká'an ñá nee iña é vīin —ka'an ña.

⁷ Ñatīi, ña ntaíka dadíi nī Saúlū né, dōo ú'vī ña, tsí téku ña tatsin san, ntá tsi nté uun xoxo ni iní ña.

⁸ Kidáa ne, náakuntísi Saúlū é tūví ña ñu'u kán. Ntá tsi dā nákaán ña ntuxnúu ña ne, ñá ni xī'í kue'en tsi. Kañū'u ña nta'a ña, kue'en ní'i ña ña ñuú Damascu. ⁹ Ikán katúvi ña uni ntúvi ne, ñá ni xī'í nuu ña; nté ña ni e'xí ña ne, nté ntúte ña ni xī'í ñá dī.

¹⁰ Ñuú Damascú san tuví uun ña'a ña kuínti'xe i Jesuu, ñá nani Anānia. Kaka'an Tó'o ko ni ñá, vata tsi tē ntitsí ña nuu ña, kaka'an ñá ni ñá:

—¡O né, Anania! —ka'an ña.

—I'a tuví u —ka'an ña.

¹¹ Kidáa ne, kaka'an Tó'o ko ni ñá:

—Nakuntísin ne, kué'én itsi é nani Itsi Ntaa. Ne, ikan kué'én, tsixe'én nú vi'i Júda te tuví uun ñatīi, ñá nani Saúlū, ñá v'xi ñuú Tarsu. Tsi vevíi ne, ikán tuví ña, kaka'an ntá'ví ña. ¹² Ne, é xé'e ú é kinī ñá tsí uun ñatīi, ñá nani Anānia, ntitsí ña nuu ña, kúk'í'ví ña iní vi'i ña kán né, xntekū ñá nta'a ña diki ñá vata koo é nāxi'í ntuxnúu ña —ka'an Tó'o ko ni Anāniá san.

¹³ Ananiá ne, ntíko koō ñá, kaka'an ña:

—Ini ntó, Tó'o, tsí é dōo ntáka'an ña'a iña ñá sá'a. Ntáka'an ñá tsi dōo kini idé ña ni ña kuínti'xe i nto, ña ntoo ñuú Jerusaleen.

¹⁴ Vevíi ne, xee ña i'a, ni'i ña tutú é xe'e tó'o dutú san é tñin ña un ntíi ntíi ña'a, ña é ntákaku ni'i diví nto —ka'an Anania.

¹⁵ Ntá tsi kaka'an Tó'o ko ni ñá:

—Ña té ini. Kue'én kán, tsi é nakaxnúu ú ñatīi sa'a é ká'an ña kuenta iñá ko ni ún ntíi ntíi ña'a, ña túku ñuú, ni ña odo núu iña ñá ne, nī ña Israeé san dī. ¹⁶ Nañé'é u ña é ña te nté kaa ió é ntó'o ña kuenta iñá ko —ka'an Tó'o ko ni Anāniá san.

¹⁷ Kidáa ne, kué'en Anānia nú vi'i mí tuví Saúlū. Kúk'í'ví ña ne, xntekū ñá nta'a ña diki ña, kaká'an ña:

—Ení ko, Saúlū, ña ini nto tsí Tó'o ko Jesús ne, diví ñá é ntii dítō ña mí'i itsi vé'xi nto ne, diví ñá táxnūu ña ko é v'xi ú vata koo é na nāxi'í xtuku ntuxnúu nto ne, vata koo é kunūu Espíritū Sántū san nima nto —ka'an Ananiá san.

¹⁸ Ura dú'va tsi i ntíi ntee vata kaa diden é nuu ntí'u ntuxnúu ña ne, nákiní xtuku ña. Kidáa ne, náakuntísi Saúlū ne, ura tsí i itsi ntute ña. ¹⁹ Kidáa né, e'xí ña ita ne, nakunúu ntii ña. Kúkuií ña katúvi ña ni ñá kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Damascu.

Dá kakā'an ntódo Saúlū ñuú Damascu

²⁰ Ura tsí i eni ntu'ū Saúlū kaka'an ntódo ña iní ukún ña Israeé, kaka'an ñá tsí Jesús ne, diví ñá é I'xá Xuva kō. ²¹ Un ntíi ntíi ña'a san ne, ntaíni ña Saúlū ne, koó dā kúdu'va ña da téku ña é kaka'an ña. Ntáka'an ñá'a san:

—¿Ñá ntu te ñá sá'a e dōo inchu'vi ña ña kuínti'xe Jesuu, ñá ntoo ñuú Jerusaleen? ¿Ñá ntu te i'a vé'xi ña, vextñin xtuku ña ña'a é kúnteka ña ña nta'a tó'o dutu? —ka'an ñá'a san, ntátsixe'e tá'an ña.

²² Ntá tsi Saúlū ne, díi ka xio ntii ña kaka'an ntódo ña. Un tsi kúdana iní ña Israeé, ñá ntoo ñuú Damascu, tsí Saúlū ne,

kanañe'e ña ña tsí Jesuú ne, ña ña é Cristu ñá, ña ña é intétu o ni ñata kō é kixnakakú ñá kō.

Dā náaku Saúlū é ncho ka'ni ña Israeé san ña

²³ Dā kú titín ntuví ne, ña Israeé san natée ta'an ña xu'u ña, ntukú nuu iní ña nté koo ka'ni ña Saúlū san. ²⁴ Ntá tsi kútuni Saúlū é kuān koo vií ña ni ña. Ntē ntúvi, ntē níñu ntantétu ña ña xi'i kan mí kī ña diñi ñuú san, é ka'ni ñá ña. ²⁵ Ntá tsi ña kuínti'xe i Jesuú san ne, xnūu ña Saúlū Iní xika ka'nu niñú a ne, nanúu ña ña ntíká nto'o é kánti'u núu diñi ñuú san ne, dukuan o nakáku ña.

Dā náxee Saúlū ñuú Jerusaleen

²⁶ Dā náxee Saúlū ñuú Jerusaleen ne, ntio ña é kuntoo dadí ña ni ña kuínti'xe i san; ntá tsi un ntí ntí ña ú'vi ñá ña, tsí ña ni kuínti'xe ña te nūu é ntaā i é kuínti'xe Saúlū Jēsuu. ²⁷ Ntá tsi uun ña'a, ña nani Bernābeé ne, intéka ña ña nta'a pustru, kántaa ña ni pustrú san nté o iní Saúlū Tó'o ko Jēsuu ítsi kán ne, nté o kaka'an Tó'o ko ni ña ne, nté o dé ña da itúvi ña ñuú Damascu, é ntē ña ni u'vi kue'en ña kaka'an ntódo ña iña Jēsuu. ²⁸ Saúlū ne, kátúvi ña ñuú Jerusaleen, ika dadí ña ni pustrú san da mí'i ká mí ñe'e ña. ²⁹ Ntá te kau'vi ñá kaka'an ñá iña Tó'o ko Jēsuu, kánantiko kō ñá tú'ún é ntáka'an ña Israeé, ñá ntáka'an tú'ún griegu; ntá tsi ña Israeé san ne, dōo ntuku nuu iní ña nté koo ka'ni ña ña. ³⁰ Dā kútuni ña kuínti'xe i sán ne, ntéka ña Saúlū ñuú Cesareá ne, ikān táxnuu tuku ña ña ñuú Tarsu.

³¹ Da kidáa ne, kántōo vá'a un ntí ntí ña kuínti'xe i da mí'i ka mí ntoo ña: o ñuú Judeá ne, o ñuú Galilea, o ñuú Samaria. Dōo vá'a o intóo ña ne, dōo ntánuu iní ña Tó'o ko Jēsuu. Nāxnuu ka'nu Espíritū Sántū nima ñá di ne, dōo kútítín ña kidaā.

Da ntuvá'a Enea

³² Da ña kaika Pedru ta'án ñuú ta'án ñuú, kaito ní'ni ña ña kuínti'xe i ne, nakuíta ntí'xin ña, ito ní'ni ña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Lidá di. ³³ Ikān náni'i ña uun ñatí, ñá nani Enea. E una kuía ntékú ña nú itó ña é natín ña. ³⁴ Pedrú ne, kaka'an ñá ni ña:

—Nakuntísin, Enea, tsí Jesucristú ne, é ntāvá'a ña o. Naxntísin ito o vē —ka'an ña.

Eneá ne, ura dú'va tsi i nakuntísi ña.

³⁵ Un ntí ntí ña ntoo ñuú Lida ni ñá ntoo ñuú Saruún ne, iní ña é nakuntísi ña. Kidáa

ne, tsoo mii ña é ntántikin ña dí'na ne, eni ntú'u ña intíkin ña Tó'o ko Jēsuu.

Dā ntótō Dórcā é xi'i ña

³⁶ Xíu uun ñadí'i, ña kuínti'xe i, ñá nani Tābita (é ncho ka'an Dórcā é tú'ún griegu), ña tuví ñuú Jope. Ñadí'i sa'á ne, dōo vá'a o dé ña, dōo xntí ña ña kataan núu i. ³⁷ Ntuví tsikán ne, iñi ntú'ū nchókuví ña ne, xí'i ña. Dā kúvī ntántoo ña ña ne, xtuví ñá ña má vi'i nínu kán, tsí ūvi odo ntí'i tá'an vi'i ña. ³⁸ Tuví étsin ñuú Jopé san ñuú Lida, mí tuví Pedru. Iní ña kuínti'xe i san tsí ikān tuví ña ne, táxnūu ña uvi ña'a ñatí é kükoto ña ña:

—Kantí'í sá nto kue'en ntó ñuú Jope —ka'an ña.

³⁹ Kidáa ne, kué'en Pedru ni ña. Dā xee ñá ne, kue'en ní'i ña ña má vi'i mí tūví ntāa ñá xi'i san. Un ntí ntí ñadí'i kíí ntoo ña, ntaéku nteé ña ña. Náñe'e ñá Pedru dá'ma ni dū'nu e dé vá'a Dórcā dá katúvi ña. ⁴⁰ Kidáa né, kíi ñu'u Pedru ñá, un ntí ntí ñá ne, inchí'i ña, kaka'an ntá'vi ña. Kidáa ne, kaito ña nuu ñá xi'i san, kaka'an ña:

—¡Tābita! ¡Nakuntísin! —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i nákaán ña nuu ña ne, dā iní ña Pedrú san ne, nákutuví tixi ña. ⁴¹ Irkāa Pedru ntá'a ña, naxntísi ñá ña. Kidáa ne, kána ña ña kuínti'xe i san ni ñadí'i kíí san, náñe'e ñá ña tsi e ntótó ña. ⁴² Un ntí ntí ña'a, ña ntoo ñuú Jopé ne, téku ña é kuan o kúvi ne, ñá te da dī ña kuínti'xe ña Tó'o ko Jēsuu. ⁴³ Pedrú ne, kükuií ka ña katúvi ña ñuú tsikan nú vi'i Sīmuun, ña é katsoo itsi ñi kití.

10

Pedru ni Córneliu

¹ Ñuú Cesareá ne, tūví uun ñatí, ñá nani Córneliu, ñá de kú've iña uun sientu sntadun é nani Itāliano. ² Ntá sá'a ne, dōo vá'a ña'a ña ni ūn ntí ntí ñavi'i ña. Kuān te ñá te ña Israeé ña, ntá tsi dōo kanúu iní ña Xuva kō né, dōo iní xntíi ña nee é kátaan núu ña Israeé, é nguentúvi iní ka'an ntá'vi ña ni Xuva kō. ³ Uun ntuví dá kaeku uni kuáa ne, koó dā kúdu'va Corneliu dá xēe núu ña uun ánje Xuva kō. Kaka'an ánje sán ni ña:

—¡Córneliu! —ka'an ña.

⁴ Corneliú ne, dōo u'vi ña da ito ña nuu ánje sán ne, katsixe'e ña ña:

—¿Neé ntu ntio nto, Tó'o? —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ánje san:

—É tēkú Xuva kō é kākā'an ntâ'vín ni ñā ne, ini ñā tsí kaxntiin ñā kataan núu i. ⁵Vi'a ve ne, taxnūun ñā'a ñuú Jope é kikana ñā uun ñā'a, ñā nani Sīmuun Pedru. ⁶Tuví ñā nú vi'i tuku Simuun, ñā katsoo itsi ñā kiti. Diñí ntute ñu'u kán tuví vi'i ñā. Sīmuun Pedrú san ne, ka'an ñā ni ō nté koo viin —ka'an ánje sán ni Cōrneliu.

⁷Dā ntáka ánje san da kúvi ka'an ñā ni ñā ne, kidáa kána ñā uvi ñā'a ñā kade tsiñu iña ñā, ni sntādun, ñā e dóo kaxntii ñā, ñā e dóo kanuu iní i Xuva kō, ⁸kantaa ntí'i ñā ni ñā vata ō ka'an ánje san ni ñā, dā táxnūu ñā ñā é kī'in ñā ñuú Jope.

⁹Tévāa san ne, dā xee étsin ñā ñuú Jope ne, divi tsi ūra kuxée Pedru rkí vi'i kán é kūka'an ntâ'ví ñā, tsí é ká'ñú ntuvi. ¹⁰Dóo kakakin ñā, ntá tsi da ñā kākuvá'a é ká'xi ñā ne, vata kuvi é nakueni o, ¹¹iñi ntú'ū ini ñā é nákaan e dukún kán ne, vé'xi vata kaa uun doo mánta ka'nu é kantikin kútū ngimi ntíkō diñi i ne, un tsi nte mi túvi ñā nakutúvi. ¹²Ini doo mánta sán ñu'u un ntí'i kiti, kiti ío kimi dí'in i, ni kiti ntáñu'u xído i, ni un ntí'i nūu láa san, kiti ntaíko e dukún kán. ¹³Kidáa né, tēkú ñā uun tátsín i é kākā'an ni ñā:

—O ne, Pedru, ka'nín kiti sá'a, dá ká'xín ti —ka'an tátsín san.

¹⁴Ntá tsi nantiko kóo Pedru, kaka'an ñā:

—¡Ñá'ā, Tó'ō! tsí nté uun ito vata ka'xí u kiti kuān ntáa san, kiti é ka'an nto é ñā vá'a é ka'xi o. Tsí dóo xii kaa é kuān koo ka'xí u é ñā Israeé u —ka'an ñā. ¹⁵Ntá tsi kaka'an xtúku tatsín san ni ñā:

—Nuu i é ntantoo Xúva kō ne, ñā ku ká'an té ñā vá'a —ka'an.

¹⁶Úni ito kuan o kúvi. Kidáa ne, kúntāa doo mánta san e dukún kán. ¹⁷Pedrú ne, koó dā kúdana iní ñā nee iñá kani tú'un é xee núu ñā ne, divi tsi ūra i xee ñatíi san, ñā e táxnūu Cōrneliu, ntáñi ntée ñā ñā, ntátsixe'e ñā vī'i Simuun. ¹⁸Tsixe'e ñā xi'i kan te ikán tuví ñā nani Sīmuun Pedru.

¹⁹Pedrú ne, nteku dukuan ñā rkí vi'i kan, kadé kuení ñā nuu i é xee núu ñā. Kidáa ne, kaka'an Espíritū Sántū sán ni ñā:

—Pedrú, kué'én, kūkoton, tsí uni ñā'a ntánantuku ñā ō. ²⁰Kué'én ni ñā mí'i kī'in ni'i ñā o. Kuān te ñā te ñā Israeé ñā, ñā ku dē kueni o, tsí xu'ú kaka'án u é kī'xueka ñā o —ka'an Espíritū Sántū san.

²¹Nūu Pedru mí ntáñi ñátíi san, ñā táxnūu Cōrneliu. Kidáa ne, kaka'án Pedru:

—Xu'u é ntánantuku ntō ko. ¿Neē ntú tsiñu vé'xi nto? —ka'an ñā ni ñā.

²²Nantíko koō ñā, kaka'an ñā:

—Ñā nani Cōrneliu, tó'ō sntadun, táxnūu ñā nti. Dōo va'á ñā'a ñā, dōo kanuu iní ñā Xuva kō ne, dōo vá'a tiin ñā ni ūn ntíi ntíi ñā Israeé. É kākā'an ánje Xuva ko ni ñā é kána ñā nto é kī'in nto nú vi'i ñā kán vata koo é kiní ñā nee iña é ká'an ntó ni ñā —ka'an ñā.

²³Kidáa ne, kaka'án Pedru ni ñā:

—Kuítā nti'xin nto má vi'i a, kuntōo da'na nto —ka'an ñā.

Tévāa san ne, kué'én Pedru ni ñā ne, kaxio ñā kuínti'xe i, ñā ntoo ñuú Jope, é kué'en ñā ni ñā di.

²⁴Uun ká tuku ntuvi ne, xee ñā ñuú Cēsarea. Ikan kántétu Cōrneliu ni ūn ntíi ntíi ñavi'i ñā ni ñā vá'a tiin ni'i ñā, ñā e kána ñā. ²⁵Dā xee Pedru nú vi'i ñā kán ne, vé'xi Cōrneliu, nákuñchiti ñā nūu ñā é kunuu iní ñā ñā. ²⁶Ntá tsi Pedrú ne, naxntitsí ñā ñā, kaka'an ñā:

—Nakuntítsi nto, tsí ñatíi ni'i tsi ko ntō —ka'an ñā ni Cōrneliu.

²⁷Ntatíin ñā, kúntí'vi ñā iní vi'i kán né, iní Pedru e dóo ntoo ñā'a. ²⁸Ne, kaka'an ñā ni ñā'a san:

—Ini nto tsi dóo xii kaa é kuntōo dadíi ñā Israeé ni ñā tuku ñuu; ntá tsi dā vé nañe'e Xúva kō ko tsí ñā kúvi ká'án u te ñā vá'a da xōo ka ñā'a, kuān té ñā te ñā Israeé ñā. ²⁹Dukuān ne, ñā ni de dikó u é kī'xi ú da kána nto ko. Ká'an nto vé: ¿neé ntu tsiñu kána nto ko? —ka'an ñā.

³⁰Kidáa ne, kaka'an Cōrneliu:

—Dā kú kimi ntuví ne, ura sá'a tuví u, kaka'an ntâ'ví u má vi'i kó a ne, dā nēní ko ntitsi uun ñatíi nuú ko, ñā e dóo kaxi'í nuu doo í ne, ³¹kaka'an ñā ni ko: “Cōrneliu, é tēkú Xuva kō é kākā'an ntâ'vín ni ñā ne, ini ñā tsí kaxntiin ñā kataan núu i. ³²Vi'a ve ne, taxnūun ñā'a ñuú Jope é kikaná ñā ñā nani Sīmuun Pedru. Tuví ñā nú vi'i tuku Simuun, ñā katsoo itsi ñā kiti, ñā tuví diñi ntute ñu'u kán. Te kī'xi ñā ne, ío é ká'án ñā ni ō”, ka'an ñā ni ko. ³³Dukuān ne, ura dú'va tsi i táxnūu ú tú'ūn é kī'xí ntó ne, dōo vá'a o dé nto é vé'xi nto. Vevíi ne, i'a ntoo ntíi ntíi nuú Xuva kō é kīni ntí un ntí'i e ntío Xuva kō é ká'an ntó ni nti —ka'an Cōrneliu.

Dā nañe'e Pedru ñā'a san nú vi'i Cōrneliu

³⁴Kidáa né, eni ntu'ū Pedru, kaká'an ñā ni ñā:

—Vevíi ne, kutuní ko tsí nuu é ntaā i é dadíi tsi ntío Xuva ko kō, un ntíi ntíi ó,

kuān te ñá Israee o, kuān te xio ñuú kō,
³⁵ tsí naki'i ña da xóo ka ña'a e kuínti'xe i ña, e kade é vā'á, da mí'i ká ñuu ñuxiví a.
³⁶ Tsí Xuva kō ne, ká'an ña nī ña Israee nté koo kuntoo vá'a o ni ña kuēnta iña i é edé Jesucristu, divi ñá é Tó'o ko, ũn ntíi ntíi o.
³⁷ É ĩni nto nte o kúvi dá kanii ñuú Judea ni ñuú Galilea. Tsí di'na Juaan Bautista íka ña, kaka'an ntódo ña é nātivi iní ko kuētsí kō ne, kutsi ntute o. ³⁸ Kidáā ne, xée Jesuu, ña vé'xi ñuú Nazaree. Tsí Xuva kō ntío ña é kūvi vií ña nee ntí'i ntí'i, tsí dóo nuu Espíritū Sántū nima ña. Kidáā né, íka ña, kade ña nuu i é vā'á, kantavá'a ña ña'a é ñu'u nta'a tó'ō é ña vá'a san. Tsí mii Xuva kō nuu mé'ñu ña ña.
³⁹ Divi ntí ne, kuví ntada ntaá ntí tsí ĩni ntí un ntí'í é edé ña da íka ña ñuú Judea ni ñuú Jerusaleen. Ña'a é'ni ña ña, é naxnteē ñá ña ntíkā krusi kan. ⁴⁰ Ntá tsi da kúvi uni ntúvi ne, nantóto Xuva ko ñā ne, tá'xi ña é kīnī ntí ña. ⁴¹ Ñá te un ntíi ntíi ña'a san ni ĩni ña ña da ntoto ña, ntá tsi mii ntí iní ntí ña. Tsí nte dí'na náxaxnuu Xuva kō ntí é ntāda ntaá ntí nee é ĩni ntí. Tsí ntí'í ne, dadii intóo ntí ni ñā ne, dadii é'xi ntí ni ña da ntóto ña é xi'i ña. ⁴² Kidáā né, Xuva kō tée tsiñu ña ntí é ntāda ntaá ntí tsí divi Jēsuú, ña e dé kú've Xuva kō é xntékú ku've ñá un ntíi ntíi ña'a, ña ntántito ne, o ña xi'i. ⁴³ Tsí nte ntúvi di'na ntáka'an ñá ká'an naa Xuva ko tsí da xóo ka ña'a, ña é kuínti'xe i Jesuu ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ña kuētsí ña kuenta iña Jēsuu —ka'án Pedru ni ña.

Ña é ña te ña Israee ne, nī'i ña Espíritū Sántū

⁴⁴ Kaka'an dúkuān Pedru ni ña da xee Espíritū Sántū, inúu ña nima ña ntaíni tú'ūn san, un ntíi ntíi ña. ⁴⁵ Ña kuínti'xe i, ña Israee, ñá vé'xi dadii ni Pēdrú ne, koó dā kúdu'va ña é kuān ó inúu Espíritū Sántū nima ñá'a san, kuān te ñá te ña Israee ña. ⁴⁶ Tsi téku ña é ntáka'an ña tú'ūn e ñá iní ñá ne, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. ⁴⁷ Kidáā ne, kaka'án Pedru:

—¿Nté kui ña kuvi kutsi ntúte ña sá'a? Tsi é ntúdadii ña ni ko é dadii nuu Espíritū Sántū nima ña —ka'an ña.

⁴⁸ Kidáā ne, xé'e ña ĩtsi é kútsi ntute ña'a san kuenta iña Jesucristu. Dā kúvi ĩtsi ntute ña ne, ntáka'an ñá ni Pēdrú te kúkuíi ka ñá kutuví ñá ni ñā.

11

Dā xe'é Pedru kuénta ntá'a ña kuínti'xe i, ña ñuú Jerusaleen

¹ Xée tū'un nta'a pustrú san nī ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Jerusaleen, tsí e kuínti'xe ña é ña te ña Israee tú'un Xuva kō. ² Ntá tsi dā ntíko kōo Pedru ñuú Jerusaleén ne, dōo ntáka'an ña kuínti'xe i, ña Israee san, ntátsi'i kuétsi ña ña, ³ ntáka'an ña:

—¿Nté kui kí'vi ntu ntō má vi'i ña é ña te ña Israee? ¿Nté kui é'xi dadii ntu nto ni ñā? —ka'an ña.

⁴ Kidáā ne, eni ntu'ū Pedru kantáa ña ni ña un ntí'í e kúvi nte dá iñi ntu'ū, kaka'an ña:

⁵ —Xu'ú ne, dā itúvi ú ñuú Jope, kaka'an ntá'ví u ni Xuva kō ne, xée nūú ko uun doo mánta ká'nu é kantikín kútu ngimi ntíkō diñi i. Nte e dukún kán vé'xi ne, un tsi nte mi túvi ú nakutúvi. ⁶ Dā íto vá'a ú doo mánta san ne, ĩni u odo da neé ka nuu kiti é ío kimi dí'in i, kiti diin, ni kiti ntáñu'u xido i, nī láa, kiti ntaíko e dukún kán. ⁷ Kidáā téku ko uun tatsin é káka'an ní ko: “Nakuntítsin, Pedru, ka'nín kiti san, dá ka'xín tí”, ka'an tátsín san.

⁸ Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u: “¡Ñá'á, Tó'ó! tsí nté uun ito vata kuan koo vií u ni kiti é ká'an nto é ña vá'a é ká'xi o”, ka'án u.

⁹ Kidáā ne, kaka'an xtúku tátsín san nte e dukún kán, kaka'an: “É ntantoo Xuva kō ne, ñá ku ká'an té ña vá'a”, ka'an tátsín san.

¹⁰ Úni ito kuan o kúvi ne, dá kúntáa e dukún kán. ¹¹ Ura dú'va tsi i xee úni ña'a ñatíi nú vi'í mí tuví u. Nté ñuú Cesarea vé'xi ña, vexnántuku ñā ko. ¹² Kidáā ne, kaka'an Espíritū Sántū san ní ko é ña ku dé kuení ko é kí'in u ni ñatíi san mí kí'in ni'i ñá ko, kuān té ña te ña Israee ña. Dadii ñe'é u, ni ntí'i iñu ení ko ña sá'a, kí'vi ntí'i ntí iní vi'í ñatíi, ñá nani Cōneliu. ¹³ Corneliú san ne, kántaa ña nī ntí nté o ĩni ña uun ánje Xuva kō, ntitsi ña má vi'i ña kán ne, kaka'an ánje sán ni ñā: “Taxnúún ña'a ñuú Jope, na kíkoto ñá uun ña'a, ñá nani Símuun Pedru, ¹⁴ tsí divi ña ká'an ñá ni o nté koo nakákú Xuva ko o ni ũn ntíi ntíi ñavi'i o”, ka'an ña. ¹⁵ Kidáā né, dā éni ntu'ū ú kaka'án u ni ñá'a sán ne, ura tsí i xée Espíritū Sántū san, inúu ñá nima ún ntíi ntíi ña'a san, vata tsí ó inúu ñá nima ko xo'lo dá iñi ntu'ū. ¹⁶ Kidáā né, naka'án kó tú'ūn é káka'an Tó'o ko Jēsuu kidaā dá kakā'an ña: “Nuu é ntaā i tsí Juaán ne, ntute nakutsi ntúte ña nto. Ntá tsi xu'ú ne, ña te

ntúte nakútsi ntute ú nto, tsí ta'xi u é kunū Espíritū Sántū nima nto”, ka'an ña. ¹⁷ Veví ne, te Xuva ko kaxé'e ña tuku ña'a vata tsi ō tá'xi ña ko xo'ō dá kuínti'xe kō Tó'o ko Jesūcristú ne, ña kúvi ká'nté nuu ú neé ncho vii ña —ka'án Pedru ni ña.

¹⁸ Dā téku ña'a san é káka'án Pedru ni ña ne, ñá ni ká'án ka ña. Da mii tsí é dé ka'nu ña Xuva kō ne, ntáka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i tsí kaxé'e Xuva kō é vā'á iña ña é ña te ña Israeé di. Tsí kaxé'e ña é kúvi natívi iní ña kuétsi ñá dí ne, dukuān é nī'i ña ntuví va'á iña ña nta'a Xúva ko vata ō nī'i ko xo'ō —ka'an ña.

Ña kuínti'xe i, ñá ntoo ñuú Antioquia

¹⁹ Ña kuínti'xe i san kué'en ña, kukuntóo ña un tsi nte ñuú Fenicia ni ñuú Chipre, ni ñuú Antioquiá di dá dōo nanto'o ña'a san ña dá xi'i Ésteba. Ikān ntáka'an ntódo ña tú'ūn é vā'á san. Ntá tsi da mii tsí é ntáka'an ñá nī ña Israeé san; ñá ni ká'an ñá ni ñā'a, ña é ña te ña Israeé. ²⁰ Ntá tsi xío ña kuínti'xe i, ña vé'xi ñuú Cirene ni ñuú Chipré ne, dá xee ñá ñuú Antioquiá ne, eni ntu'u ña ntáka'an ñá ni ñā'a, ña é ña te ña Israeé tú'ūn va'á iña Tó'o ko Jēsuu. ²¹ Xuva kō xntíi ña ña ne, dukuān né, titín ña'a, ña é ña te ña Israeé san tsóo mii ña nēe é kuínti'xe di'na ña ne, eni ntu'u ña kuínti'xe ña Tó'o kō.

²² Dā téku ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Jerusaleen, é kuínti'xe ña é ña te ña Israeé ne, kidāá táxnū ña Bernabee, kué'en ña ñuú Antioquia. ²³ Dā xee ña ikān né, iní ña tsí dōo vá'ā o dé Xuva ko ni ñā'a sán ne, nakunuu dīnī nima ña. Kidāá ne, xé'e ña itsi un ntíi ntíi ña'a san, ntáka'an ña:

—Uun tsi nima ntó kuínti'xe nto Tó'o ko Jēsuu. Nā ku xtuví mii nto ña —ka'an ña.

²⁴ Tsí Bernabee san ne, dōo va'á ña'a ña. Dōo nuu Espíritū Sántū nima ñá ne, dōo kuínti'xe ña Xuva kō. Kidāá né, dōo kukue'e ña'a, ña kuínti'xe i Tó'o kō.

²⁵ Kidāá ne, kué'en Bernabee ñuú Tarsu, kúnantúku ña Saúlū. ²⁶ Ikān nání'i ña ña ne, ñe'e ní'i ña ña ñuú Antioquia. Ikān kantóo ña nī ña kuínti'xe i san uun kuia ñi. Dōo titín ña'a nakuā'a ña. Dīvi ñuú Antioquiá san éni ntu'u ña xntánteē ñá cristianu ña kuínti'xe i san.

²⁷ Ntuvi tsikán ne, xío ña ntáka'án naa Xuva ko ñuú Jerusaleen. Xée ña sá'a ñuú Antioquia. ²⁸ Ne, uun ña'a ña, ñá nani Ágabú ne, náxntítsi ña mé'ñū ña kuínti'xe i

san, kaka'an ntódo ña tú'ūn é xe'é Espíritū Sántū é kūtuni ña, kaka'an ñá e dōo koo tama dá kaníi ñūxivi. Ne, kuan ō kúvi ntí'xe ntuví dá de kú've ñá naní Claudiu. ²⁹ Kidāá ne, ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Antioquiá ne, xío ntaa iní ña é xntii ña tā'an ña, ña ntoo ñuú Judea, vata tsi kaa kutíi nuu ña. ³⁰ Dukuān né, tēe tsiñu ña Bernabee ni Saúlū é kī'in nī'i ña doméni iña ña kuínti'xe i nta'a ñata, ña odo nuú ñuú Judea.

12

Dā xi'i Sántiau ni dá inúu kutū Pedru

¹ Ntuvi tsikán ne, eni ntu'ū rei Heróde kanakutsu'un ña ña kuínti'xe i. ² Tēe tsiñu ña sntadún san é kika'ni ña Sántiau, ení Juan. Kāa é ntiko ntuví o diñi i é'nté tu'un ña dīki ña. ³ Dā iní Heróde é xkúntee iní ña Israeé san é kuān o dé ña ne, tīn ña Pedrú di. Sá'ā kúvi da kúvi viko é naka'an ñá nté ō nakáku Xuva ko ña ñuú Egítō. ⁴ Dā tīn ña Pedrú ne, xnuu kutu ña ña vi'i utun, tsóo ña kimi ítsi kimi kimi sntadun é vii ñá ña kuenta. Un tsi da nté kuíta ntí'xin viko, da kidāá natavā ñá ña é xntítsi me'ñu ñá ña. ⁵ Ntá tsi da ñi nuu kutū Pedrú ne, ntáka'an ntá'vi ña kuínti'xe i san iña ña nté ntūvi nte niñu.

Dā nántii Xuva kō Pedru ví'i utun kán

⁶ Uun niñu di'na dá xee ntúvi e xtúvi Heróde é natavā ña Pedru é xntítsi me'ñu ñá ña ne, kakidí Pedru mé'ñū sntadun, kanú'ni ña uvi kádena. Ntáñi ntée sntadun áta xi'i kán di, e ntáde ña kuenta xi'i vi'i útun san. ⁷ Kidāá ne, vé'xi ánje Xuva kō ne, xi'í nuu iní vi'i utun kán. Ánjē sán ne, tīn nta'a ña Pedru vata koo é nantōto ña ña ne, dá náxntítsi ñá ña, kaka'an ña:

—¡Kamán san, nakuntítsin! —ka'an ña.

Kidāá ne, kadena é kánú'ni nta'a ña ne, kó'xō. ⁸ Kaka'an ánje sán ni ñá:

—Naxnū'nín doo í'xi o, nakuní'nin nti'xen o —ka'an ña.

Dā kúvi ña ne, kaka'an xtúku ña:

—Nakunúun kutuun ó ne, kuntíkin ko —ka'an ña.

⁹ Kidāá né, ntīi ña, kuntíkin ña ánje san. Ntá tsi ña ni kutúni ña tē nuu é ntaā i. Da ñuu éni kán, kuiní ña. ¹⁰ Dā ita ntí'xin ña uvi itsi mí ntoo sntadún san ne, xee ñá uun xi'í e kúvi káa é kantii itsi ka'nu kán ne, nákaan múi xi'í san. Kīi ña, kue'en ña nte mí ntíi tutu itsi. Da kidāá xtúvi mii ánje san ña.

¹¹ Dā ntútuni Pedrú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i tsí Xuva kō ne, táxnūu ña ánje ñā é nakakū ñá ko, tsí Heróde ni ūn ntíí ntíí ña Israeé san ncho ka'ni ña ko —ka'an ña.

¹² Dā kútuní Pedru tsí nuu é ntaā i é nakáku ña vi'i utun kán ne, kué'en ñā nú vi'i Māria, di'í Juaan, ñā naní Marcú di. Ikán né, dōo ntoo ña'a, ntáka'an ntâ'ví ña. ¹³ Nake'xen ñā xi'í ne, vé'xi ūun ta'nú kuetsí, ta'nú naní Rode, é kūkotó tun xoo ñá'a. ¹⁴ Dā téku tun é tātásin Pedrú ne, ñā ni nakāán tun xi'í san, tsí dōo dīnī tun ne, kaxkainu ntaá tun, kue'én tun, kukotó tun ña'a san, tsí ntítsi ntēe Pedru atá xi'í kan. ¹⁵ Ntá tsi ña ni kuínti'xe ña'a san. Tē da kaka'án tun, kuiní ña. Ntá tsi nī kue'én ini tún kaka'án tun tsí nuu é ntaā i. Kidāa ne, kaka'an ñā é kūdii ntíxi Pedru é ínī tun.

¹⁶ Ntá tsi Pedrú ne, ntítsi ntēe dúkuan ña, kanake'xen ñā xi'í kan. Dā nákaán ña xi'í san ne, ínī ña tsí divi ntí'xe ña. Koó dā kúdu'va ña. ¹⁷ Ntá tsi Pedrú ne, kanakuiko ñā nta'a ña vata koo é ña ku neé ka'an ña'a san. Kidāa ne, kántaa ña ni ñā nté o dé Xuva ko ni ñā dá natavā ñá ña vi'i utun kán, kaka'an ña:

—Kue'en ntó, kukoto nto Santiau ni ún ntíí ntíí ení kō vata koo é kūtuni ña —ka'an ña.

Kidāa ne, ntáka Pedru, kué'en ñā xio itsi.

¹⁸ Dā tuví ne, un vá'a tsi itsu'un sntadún san, tsí xoxó ka Pedrú san vi'i utun kán. ¹⁹ Reí Heróde sán ne, dōo nantúku ña ñā, ntá tsi ña ni nani'i kué'en ñá ña. Kidāa né, dōo tsíxe'e ñā sntadun, ñā ntáde kuenta xi'í san, nte o kúvi ntíí Pedru. Dā kúvi tsíxe'e ña ñā ne, kaka'an ña é na kúví ntíí ntíí sntadún san. Divi tsi ntúvi kí Heróde ñuú Judea, kué'en ña kukutúvi ña ñuú Cesarea.

Dā xi'í rei Heróde

²⁰ Heróde ne, dōo kúdiin ña nī ña ntoo ñuú Tíru ni ñuú Siduun. Ntá tsi xee ñá'a san, ntáka'an ñá nī ñā naní Blastu, ñā kade tsiñu iña reí san. Ntáka'an ña tsí ntio ña é ntúvá'a ña nī reí san, ntio ña é kuntōo vá'a ña, tsí divi tsi ñuú reí san e ntákii un ntíí ntíí e ntaé'xi ña. ²¹ Heróde ne, xtuví ñá uun ntuvi é ká'an ñá ni ñā. Dā xee ntúví sán ne, nákunūu ña doo vá'a ña, nákutúví ña nú tēu ñá ne, dā éni ntu'u ña káka'an ñá ni ñá'a san. ²² Ñá'a sán ne, koó da vāntiñi ña, ntáka'an ña:

—¡Ñá te da ña'a ña kaka'an, tsí Xuva kō! —ka'an ña. ²³ Kidāa ne, ura dú'va tsi i xée ūun ánje Xuva ko, ntuku kui'í ñá Heróde, tsí

dóo ka'nu ncho vií ña ne, ñá te ni de ka'nu ña Xuva kō. Kidāa ne, tintaku tsi é'xi ti ña ne, xi'í ñā.

²⁴ Ntá tsi kidāa ne, ñá te da dīi ña'a téku ña tú'un Xuva kō né, dōo kútítin ña kuínti'xe i san.

²⁵ Bernabee ni Saúlū né, dā ntí'i tsiñu ña ñuú Jerusaleén ne, ntíko kōo xtúku ña ñuú Antioquia ní Juaan, ña é naní Marcú di.

13

Dā éni ntu'u Bernabee ni Saúlū dé tsiñu ña iña Xuva ko

¹ Ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Antioquia ne, iō ñá ne, ntáka'an ñá naa Xuva ko; iō ñá ne, ntánakuá'a ña ña'a tú'un Xuva kō. Ña sá'a ne: Bernabee, ni Símuun, ñá naní Ña Nteé dí; ni Lūciu, ña vé'xi ñuú Cirene; ni Manāeen, ña é'nu dadí ni Hērode, ñá odo nūu ñuú Galilea; nī Saúlū di. ² Uun ntuvi sá'a ne, ntoo ña, ntáka'an ntâ'ví ña ni Xuva kō; ntoo ixu ñā di. Kidāa né, kaka'an Espíritū Sántū san ni ña:

—Nakaxnúu nto Bernabee ni Saúlū é vií ñá tsiñu é ntio ko —ka'an ña.

³ Kidāa né, dā kúvi ka'an ntâ'ví ña, dā kúvi intóo ixu ñā né, xntekū ñá nta'a ña dikí Bernabee ni Saúlū, da táxnūu ña ña é k'ín ña, kikadá tsiñu ña iña Xuva ko.

Dā ka'an ntódo pustrú san ñuú Chipre

⁴ Kidāa ne, kué'en ñā, ntuvi ña, e táxnūu Espíritū Sántū sán ña, xée ña ñuú Seleucia. Ikán ñu'u ña tun ntóo ka'nu é k'ín ñá ñuú Chipre, ñuu é tuví mé'ñu ntute ñu'u kán.

⁵ Dā xee ñá ñuú Salamina é tuví diñi ntute ñu'u kán né, ikán éni ntu'u ña ka'an ntódo ña tú'un Xuva kō ini ukún ña Israeé. Ntíi ni'í ñā Juaan, é xntíi na ñā di.

⁶ Kué'en ñā, ita ntí'xin ña kaní ñuú san dá ntē xee ñá ñuú Pafu. Ikán nani'í ñá uun ña'a ña Israeé, ñá naní Barjesuu, ñá tatan. Kaeni nta'ví ña ña'a é káka'an ñá naa Xuva ko; ntá tsi ñá tē nuu é ntaā i é káka'an ña. ⁷ Ña sá'a ne, dōo vá'a tiin ña ni ña tsiñu i ña odo nūu, ñá naní Sergiu Paulu, ña e dóo ki'in iní i. Kakana Sergiu Paulú san Bernabee ni Saúlū, tsí ntio ña kini ña tú'un Xuva kō.

⁸ Ntá tsi ña tatan Barjesuu, ñá naní Ēlima dí ne, e'nté nuu ña vata koo é ña kuínti'xe Sergiu Paulú san. ⁹ Kidāa ne, Saúlū, ñá naní Pablú di ne, dōo xntíi Espíritū Sántu ñā né, ito va'a vá'a ña Elima, ¹⁰ kaka'an ña:

—Xō'on e dóo kaenin nta'vín ña'a, e dóo kini ó den, xō'on é i'xá Tó'ō é ña vá'a, xō'on é ña ntío o é vā'á, ¿amá ntu teén da'nan é kanāxnteén xo'on itsi vā'á iña Xuva ko? ¹¹ Vi'a ve ne, Xuva ko tā'xi ña o é ntō'o o, é kūkuaan ne, ñá íní o nēe ntúvi naxi'í nuu o —ka'án Pablu ni ña.

Ura dú'va tsi i kúneé kue'en nuu ña, Kaika ña, kantuku ñā xoo é kuñu'u i ña, tsí ña kaíni kue'én ka ña. ¹² Dā íni Sergiu Paulú san é kuan ō kúvi ña ne, kuínti'xe ña Tó'o ko Jēsuu, tsí koó dā kúdu'va ña é kuān nte vá'a tú'ūn é kākā'án Pablu iña Xuva ko.

Dā xéé Pablu ni Bernábee xío ñuu é nani Antiōquia

¹³ Kidáā né, ntāka Pablu ni ún ntíí ntíí ta'an ña ñuú Pafu, ñu'u ña tun ntōó ka'nu, xéé ña ñuú Perge, é kaduku ntee ñuú Panfilia; ntá tsi Juaán ne, tsoo mii ña ña, kunú'u ña ñuú Jerusaleen. ¹⁴ Kidáā né, ntāka ña ñuú Perge, kue'en ña xio ñuu é nani Antiōquia, é kāduku ntee ñuú Pisidia. Ikān ne, ntuvi dá ntoo da'na ña ne, kúkí'ví ña ini ukún ña Israeé ne, ikān intóo ña uun da'na. ¹⁵ Kidáā ne, da kúvi nakua'a ña'á san tutú lei Muísee ní tutú e de vá'a ña ka'án naa Xuva ko ne, ña odo nūu iña úkún sán ne, kāna ña Pablu ni Bernábee, kaka'an ñá ni ñā:

—Ēní, te iō kúdií é kā'an nto é kuē'e nto itsi ña'a sán ne, ká'an nto ni ñā vevii —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, nākuntítsí Pablu, káde ña nta'a ña é diin diin tsi na kuntōo ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Un ntí'í kuē'en dú'va nto, ña Israeé ni ña nguí san, ña ntaíko ñu'u Xuva kō ne, kini nto é kā'án u ni ntō: ¹⁷ Xuva kō, ña é nakaxnúu uva ata kō ña Israeé, ña intóo kídaā né, de ka'nu ña ñata kō da intóo ña ñuú Egítō, é ña te ñuú mii ñā. Xío ntii Xuva kō nātavā ñá ñata ko ñuú tsikan. ¹⁸ Ne, kutíi Xuva kō nima ñá ni ñā da dóo du'xen dé ña da ñā ika ña má kú'u kan é uvi díko kuiá san. ¹⁹ Uun ito tsi nantí'í Xuva kō é ū'xe ñuu na'nu é intóo ñuú Canaán ne, dā e'nté dava ña ñu'u san, xé'e ña un ntíí ntíí ñata kō.

²⁰ Rkontúví ne, de kú'vē ñá ña kada kú've iña ña'a san kimi sientu nte dáva kuia, uun tsi nte ntúvi da íka Samuee, ñá ka'án naa Xuva ko. ²¹ Kidáā ne, íkan ñata kō sán uun rei é kadā kú'vē ña. Xé'e Xuva ko Sāuu, i'xá Kii, ñatíí tatá Benjamiin, é vii ñá rei iña ña uvi díko kuia. ²² Rkontúví da nantii Xuva ko Sāuú ne, naxnúu ña Davii é vii ñá rei iña ña. Kaka'an Xúva ko iña Dávii: “Íni

u tsí Davii, i'xá Isaií ne, uun tsi nima ñá nī ko. Vii ñá da nēé ka nuu i é ntio ko”, ka'an Xúva kō. ²³ Taxnuu Xuva ko ūun i'xá ika Dāvii, ñi Jēsuu, é nakakū ñá ko, xo'ō é ña Israeé ó, vata ō ka'an Xúva kō kídaā. ²⁴ Tsí di'na Juaan kí'xi ña, kixka'an ntódo ña ni ūn ntíí ntíí ña Israeé san é na nātivi iní ña kuétsi ñā ne, na kútsi ntute ña. Da kidáa kí'xi Jesuu. ²⁵ Di'na da kuví Juaán ne, kaka'an ña: “¿Xoó ntu ña'a u, té kuiní nto? Nā te xū'ú é nakaxnúu Xuva kō é kadā kú'vé u iña nto, tsí ñi ñā né, dā ve vé'xi ña. Xu'ú ne, ntē ña nuu á'vi u é nantii ú nti'xen ña, tsí ñi ñā é kā'nu ña'a ña”, ka'án Juaan.

²⁶ Ēní ko, i'xá tatá Abraan, ni ñá nguí san, ña ntaíko ñu'u Xuva kō ne: iña nto tú'ūn e táxnūu ña nté koo nakáku ō. ²⁷ Tsí ña ntoó ñuú Jerusaleen ni ñá odo nūú san ne, ñá ni kutūni ñá xoó nti'xe é Jesuu dá kí'xi ña. Ntē ña ni ñé'e diki ña tú'ūn é ūve na'a é ntáka'an ña ka'án naa Xuva ko, ña intóo kídaā. Ntánakuā'a ña tú'ūn san ma ukún kán vata dá sábadu, ntá tsi ña ni ini ña é ñi tsi ña dé ntaā ñá vata ō ūve na'a kaka'an, dá ka'an ña é kúvi Jesuu. ²⁸ Kuān té ña tuví nēe kuétsi ña, ntá tsi íkan ña nta'a Pílatu é na kué'é ña itsi é kā'ni ña ña. ²⁹ Ne, dā kúvi dé ntaa ntí'í ña un ntí'í é ūve na'a é kúvi Jesuú ne, nántii ntēé ña ña ntiká krusí ne, kue'en ní'í ña ña nú ña ña ñā. ³⁰ Ntá tsi Xuva kō nantóto ñá ña. ³¹ Ne, dóo kí'in itō ká ntii díto ña. Íni ña'a ña, ñi ñā'á é dadíi ntáka ña ñuú Galilea é xee ñá ñuú Jerusaleen. ñi ña sá'a ntáda ntaá ña ni ñā'a san nee e íni ña.

³² ñi ñi ñi ñi ne, ntántaa ntí ni ntō tú'ūn e dóo vá'a é kākā'an Xúva ko ni ñata kō, ña intóo di'na. ³³ Vevii ne, é dē ntaa Xúva kō é kākā'an ñá ni ñata kō kídaā, tsí nantóto xtūku ñá Jesuu kuénta iña ko xo'ō. Vata ō ūve na'a ini sálmū é kuví ūví ne: “Ñi'ín é i'xá mii ko. E tá'xi ú ntuvi iña o vevii”, ka'an Xúva kō. ³⁴ Nté di'na kaka'an Xúva kō tsí nantóto ña ña vata koo é ña te'u kúñu ña tē xi'í ña, tsí ūve na'a kaká'an ña: “Nuu é ntaā i é tá'xi ú o é vā'á, vata tsi ō ka'án u ni Dāvii”, ka'an ña. ³⁵ Dukuān ne, é tūku sálmū ūve na'a, kaka'an: “Ñá kué'é nto itsi é tē'u kúñu i'xá nto, ña e dóo va'a”, ka'an ña. ³⁶ Tsí Davii ne, nuu é ntaā i e xntíi ña ña intóo dá ítúvi ña, vatā ó kākā'an Xúva kō é vii ña. Dā xi'í ñā ne, dadíi kantú'xi ña ni ñata ñā ne, té'ū kúñu ñā ñi. ³⁷ Ntá tsi kúñu Jēsuu é nantóto Xuva kō ne, ñá ni tē'u. ³⁸ Sá'a kākā'án u ni ntō, tsí

ntio ko é kūtuni nto, ení, tsí kuenta iña Jēsuu é kūvi vií Xuva kō kada ka'nu iní ña ni ko kuētsí kō. ³⁹ Ne, kuenta iña ñá di ne, un ntíi ntíi ña'a, ña é kuínti'xe i ña ne, nakate Xuva ko kuetsi ñā. Tsí ña ni kúvi vií lei Muíseé san nakate kuétsi kō; ntá tsi ña ni Jēsuu ne, kūvi idé ña é ntuntoo kuétsi kō. ⁴⁰ Kuenta tsí vií nto vata koo é ña nto'o nto vatā ó uve na'a ntáka'an ñā intóo di'na, ña ka'án naa Xuva ko, é káka'an:

⁴¹ Koto nto, un ntíi ntíi ntó ve, vata o nto é kanantii ni'ni ña nto ne, koó dā kúdu'va nto vé te iní ntó nté koo vií u ne, kuan tsí koo kunaá nto.

Tsí xu'ú ne, vií u uun nuu i e dóo ka'nu é ña kuínti'xe kue'en nto,

kuān te ká'an ñá'a ni ntó tsí nuu é ntaā i. Kuan o ka'an Xúva kō kídaā —ka'án Pablu.

⁴² Dā ntíi Pablu ni ña ntíi ní'i ñā ukún ña Israeé san ne, ntáka'an ñá'a san ni ñā:

—Vií nto da xe'e, ki'xí xtuku nto sábadu vité ve, kixntaa ntó ni ntí vatā ó kantaa ntó vevii —ka'an ña.

⁴³ Ne, dā ntíi ña ma ukún kán ne, títin ña Israeé ni ña túku tatá, ña é dadíi tsi kuínti'xe i Xuva kō ne, kuntíkin ña Pablu ni Bernábee. Dìvi ña ne, ntáka'an ñá ni ñā'a san te ña tee dá'na ña é kuntíkin ñá Xuva kō, tsí ña ni ñā é xntíi ña ña.

⁴⁴ É kúvi ūvi sabadú san ne, da kaníi ñūu san náataká nuu ña é kiní ñá tú'un Xuva kō. ⁴⁵ Kídaā né, iní ña Israeé san e vānchu'un títin ña'a ntoo ña ne, dōo kúne'u iní ña. Ēni ntu'u ña ka'an ntée ña Pablú ne, ká'an kīni ña iña ñá di. ⁴⁶ Pablu ni Bernábee ne, ñá ni ū'ví kue'en ña é nantiko koó ñá ne, kaka'an ña:

—Di'na nto é ña Israeé nto é kántio é ká'án ntí ni ntó tú'un Xuva kō, ntá tsi ña ncho kini nto tú'un ñā. Mii ntó ntádē kuení nto é ña te neé nuu á'vi nto é ní'i nto ntuví va'á nta'a Xúva kō. Dukuān ne, xio ki'ín ntí, kika'an ntódo ntí tú'un Xuva ko ní ña é ña te ña Israeé san. ⁴⁷ Tsí kuān o dé kú've Xuva kō, kaka'an ñá ni kō:

É xtúvi u o é vīin vata kaa uun ñu'u iña ñá xio ñuu, ña é ña te ña Israeé, vata koo é na nākáku ña'a dá kaníi ñūxivi, ka'an Xúva kō —ka'án Pablu.

⁴⁸ Dā téku ña ntoo san, ña é ña te ña Israeé ne, náku'un dīni kue'én nima ñá, ntáka'an ñá tsi dóo ka'nu tú'un Xuva kō ne, un ntíi ntíi ña é nakaxnúu Xuva kō é ní'i ña ntuví va'á iña ñá ne, kuínti'xe ntíi ntíi ña.

⁴⁹ Kídaā ne, kue'en ní'i ña'a san tú'un Xuva

kō. Kué'en ñā, ntáka'an ñá ni ñā'a san da mí'i ka mí ntaíka ña ñuú sa'a. ⁵⁰ Ntá tsi ña Israeé san ne, ntáka'an ñá ni ñādi, ña e dóo va'á ña'a, ña e dóo ntánuu iní i Xuva ko, ni ñata, ña odo nūu ñuú san. Tsí'í ña ña é natēnu nuu ña Pablu ni Bernábee, é nantíi ña ña ñuú san. ⁵¹ Ntá tsi Pablu ni Bernábee ne, nakídi ña xáka di'in ña vata koo é kūtuni ñá'a san é ña vá'a o ni ide ña ni ñā ne, dá kue'én ñá ñuú Iconiu. ⁵² Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne, dōo dīni ña ntoo ña, tsi dóo nuu Espíritū Sántū nima ña.

14

Dá kakā'an ntódo Pablu ni Bernábee ñuú Iconiu

¹ Dā xeé Pablu ni Bernábee ñuú Iconiu ne, kúki'ví ña ini ukún ña Israeé ne, eni ntu'u ña káka'an ntódo ña ni ñā'a san. Dōo vá'ā ó kaka'an ña. Dukuān ne, vānchu'un títin ña Israeé ni ñá'a é ña te ña Israeé di, kuínti'xe ña Tó'o ko Jēsuu. ² Ntá tsi iō ñá Israeé é ña ni kuínti'xe ña. Dìvi ña nateñu nūu ña ña é ña te ña Israeé san ne, tsí'i ña ña é kadā kuení kini ña iña ña kuínti'xe i san. ³ Kídaā né, na'ā intóo Pablu ni Bernábee ñuú tsikan ne, ñá ni ū'ví kue'en ña é ká'an ntódo ña, tsí ini ña tsí Xuva ko kaxntii ña ñā. Ntáka'an ña é kuān nte vá'ā o dé Xuva ko ní kō. Xuva kō né, ntáda ntaa ña é káka'an ñá iña ña, tsí xe'é ña ntíi ña é kúvi vií ña nuu i e dóo na'nu, e dóo kue'e kuenta kue'e ña. ⁴ Ntá tsi ña ntoo ñuu tsikán ne, ñá te dadíi tsí ó ntádē kuení ña; tsi iō ñá ne, ña Israeé ntántikín ñá ne, iō ñá ne, pustrú san ntántikín ña. ⁵ Kídaā ne, ña Israeé san ni ña nguii sán ne, nātee tá'an ña xu'u ña ni ña odo nūu iña ña, é ntukū nuu iní ña nté koo nantó'o ña pustrú san ne, nté koo kue'é xuu ña ña di. ⁶ Ntá tsi kūtuni Pablu ni Bernábee ne, inu ña, kue'en ña ñuú Lистра ni ñuú Derbe, ñuu é ntáduku ntée ñuú Licaunia. Kué'en ña ntíko diñi ñuú san di, ⁷ ntaíka ña, ntáka'an ntódo ña tú'un va'á iña Jēsuu.

Dā xe'é xuu ña Pablu ñuú Lистра

⁸ Ñuú Listrá ne, itúvi uun ñatíi, ña natín di'in i. E dúkuan káa ña nte da káku ña. Nté uun ito ña ni kúvi kaka ña. ⁹ Na sá'á ne, tekú ña é káka'an Páblu. Pablú ne, ito vá'a vá'a ña ña ne, kūtuni ña tsí ña kue'én ini ña intée ini ña é kúvi ntuvá'a ña. ¹⁰ Kídaā ne, un ntíi tsi káka'án Pablu ni ña:

—¡Nakuntítsin! —ka'an ña.

Koó dā kaentíta ntaa ñatí san nakuntísi ña ne, eni ntu'u ña kaika ña. ¹¹ Dā íni ña'a san é kúvi idé Pablu ntavá'a ña ña ne, koó da vañi ña ntatín ña:

—¿É i'a xée úvi ña'a é uva kō é vē'xí nte e dukún kán ne, vata ntáa ñatí ntáa! —ka'an ñá'a san é tū'ún Licaunia ntáka'an ña.

¹² Ntáka'an ña é Bernábee ne, ña ña, ña naní Zeú ne, ntáka'an ña é Pablú ne, ña ña, ña naní Herme, tsi ña ña é káka'an ntódo ña. ¹³ Kidáa ne, xée dutu úkun Zeu é tuví ña ña ña. Xée ña, ntéka ña duntiki ni le'e é ntukutu lāa. Tsi ntio ña'a san é ka'ní ña duntiki san é kué'é ña doméni ña pústrú san, tsi xuva ña, kuíni ña. ¹⁴ Ntá tsi dā kútuni Bernábee ni Páblu é ncho vii ña'a sán ne, nākatsin ña du'nu ña vata xkoó ini ña da dóo u'vi kakúvi ña ne, koó dā ntaínu ña kue'en ña mé'ñū ña'a san ne, un ntii tsi ka'an ña ni ña:

¹⁵ —¿Nté kui kuān ó ntáde ntu nto? Ntí'í ne, ñatí ni'í ntí nto. É ve'xi nti é ká'an ntódo ntí ni ntō vata koo é xtuví mii nto é dótō tsi ntaíntikin nto é ña kaidiá'vi vata koo é kuntikin ntó Xuva kō, ña kantíto. Ña ña de kú'vē ña vi'í antívi ni ñūxiví, ni ntute ñu'u, ni un ntí'í é ío da mí'í ka. ¹⁶ Ntúvi di'na ne, xé'e Xuva kō é kuntikin ña'a da nēe ka itsi e ntío ña; ña ni ē'nté nuu ña. ¹⁷ Ntá tsi ña ni tsoo mii kue'en ña nto, tsi náñe'le ña nto é Xuva nti'xe ko ña da é dóo vá'a o dé ña ni ntō. Tsi kanakín ña davi nte e dukún kán ne, kata'xi ña é kúvi é tata, kata'xi ña é kō'o é ká'xi ntó, kanaxnuu díní ña nima nto.

¹⁸ Sá'a ka'án pustrú san ni ña. Ntá tsi dá kuētsi kúvi idé ña é'nte nuu ña é ká'ní ña'a san duntiki san kuenta ña ña.

¹⁹ Kidáa ne, xēe ña Israee, ña vé'xi ñuú Antioquia ni ñuú Iconiu, tsi'í ña ña ña ña san é kué'é xuú ña Pablu. Dā kúvi ne, kī ñu'u ña ña ña ña ña ña, tsi é xí'í ña, kuíni ña. ²⁰ Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne, nātaká nuu ña, ntáñi ntée ña ña. Kidáa ne, nākuntísi Pablu, kú'vī xtuku ña má ñuú Listra. Utén san ne, kué'en ña, ntúvi ña Bernabee, ñuú Derbe.

²¹ Dā kúvi ka'an ntódo ña tū'ún va'a san ñuú Derbé ne, kúvi idé ña e dóo titín ña'a kuínti'xe ña Jesuu. Kidáa ne, ntíko koó ña, ita ntí'xin xtuku ña ñuú Listra, ni ñuú Iconiu, ni ñuú Antioquia. ²² Ikān ne, nátsu'un ka'nu ña nima ña kuínti'xe i san, ntáka'an ña ni ña é ña ku tee dá'na ña é kuínti'xe ña Xuva kō ne, xé'e ña é kútuni ña tsi kue'e ío é nto'o ko ñūxiví a é xēe o mí kadē kú've

Xuva kō. ²³ Kidáa ne, nakaxnúu ña ñatā, ña é kodo nūu é un é un xúkun ña kuínti'xe i. Ka'an ntá'vī ña, intóo ixu ña ne, dā ntáda ña ña kuenta ntá'a Tó'o kō, ña é intée ini ña.

Dā náxee xtúku Pablu ni Bernábee ñuú Antioquia

²⁴ Kidáa ne, itā nti'xin ña, ntúvi ña, dá kaní ñuú Pisidia, xee ña ñuú Panfilia. ²⁵ Kué'en ña, kúka'an ntódo ña ñuú Pergé ne, dá kué'en ña ñuú Ataliá di. ²⁶ Ikān ñu'ú ña tun ntóo ka'nu, kué'en ña, náxee ña ñuú Antioquia, mí eka ña da táxnūu ña kuínti'xe i san ña é vii ña tsiñu é xe'e Xúva ko ña. Ne, é kúvi dé ntaa ntí'í ña tsiñu san. ²⁷ Dā ve tsi náxee ña ñuú Antioquia ne, kána ña un ntí'í ntí ña kuínti'xe i san é na nātaká nuu ña ne, dá ntaa ña ni ña un ntí'í nté o dé Xuva ko ni ña, nté o xe'é ña itsi é kuínti'xe ña'a, ña é ña te ña Israee san di. ²⁸ Kidáa né, dóo na'a intóo ña ni ña kuínti'xe i san.

15

Dā xío junta iña ña odo nūu iña ña kuínti'xe i ñuú Jerusaleen

¹ Ntúvi tsikán ne, xío ñatí, ña e éka ñuú Judea, xee ña ñuú Antioquia ne, ikān éni ntu'u ña ntánañe'le ña ña kuínti'xe i san, ntáka'an ña:

—Tē ntio nto nakáku nto nta'a Xuva kō né, da mii é tē'nte un siin kúñū é ixi nto, vata o xtúvi Muísee é vii o —ka'an ña.

² Ntá tsi Pablu ni Bernábee ne, ña nī xkúntee iní kue'en tsi ña é ntáka'an ña tsikan. Dukuān ne, ña kuínti'xe i sán ne, nakaxnúu ña Pablu, ni Bernábee, ni uvi uní ka ení ña, ña kuínti'xe i di, táxnūu ña ña é kī'in ña ñuú Jerusaleen, kíkoto ña pustrú san, ni ñata, ña odo nūú iña ña kuínti'xe i san, tsíxe'le ña kuēnta iña i é káka'an ña'a san é vii ña.

³ Kué'en ña kuínti'xe i san, kuntéka itsi ña ña. Dā ita ntí'xin ña ñuú Fenicia ni ñuú Samariá ne, ikān ntáa ña ni ña nté o kuínti'xe ña é ña te ña Israee san, é tsoo mii ña e kuínti'xe di'na ña ne, eni ntu'u ña ntántikin ña Xuva kō. Dā téku ña kuínti'xe i sán ne, dōo díní ña.

⁴ Dā xé'e Pablu ni Bernábee ñuú Jerusaleen ne, kué'en ña mí ntoo ña kuínti'xe i san, nī pustrú san, ni ñata, ña odo nūú iña ña ne, dōo díní ña dá xee ña. Ikan tsi ntáa ña ni ña un ntí'í nté o dé Xuva ko ni ña. ⁵ Ntá tsi ío ña fariseu, ña kuínti'xe i, ntáka'an ña tsi da mii é tē'nté kúñū é ixi ña

é ña te ña Israeé san, é da mií é káda ntaa ña lei Muísee di.

⁶ Kidáā né, mii tsí pustrú san ni ñata, ña odo nūú iña ña kuínti'xe i san, náta ká nuu ña, ntánatín ña nté koo ka'an ña. ⁷ Dā ku e ví'i ntánatín ña ne, ná kuntítsí Pedru, kaka'an ñá ni ñā:

—Ení, é ñi nto tsí Xuva kō ne, nté dī'na nakaxnúu ña ko é ká'án u ni ñā'a, ña é ña te ña Israeé san, tú'ūn va'á iña Tó'o ko Jēsuu vata koo é kuínti'xe ña ña. ⁸ Xuva kō ini ñá nima ko nté ntaa ne, náñē'e ñá kō tsí intēe ini ña é kī'i ña ña'a, ña é ña te ña Israeé san, tsí xe'é ña é kunūu Espiritū Sántū nima ñá vata tsí o dé ña ni ko xo'ō dá kuínti'xe ko ñā. ⁹ Vevíi ne, é ntudadi ña ni kō, tsí Xuva kō ntántoo ña nima ñá di dá kuínti'xe ña. ¹⁰ Vī'a ve ne, ¿nté kui kakini nteē ntó Xuva kō? Ña kúvi nakuido o ña'a san é kada ntaa ña un ntí'í e xkoó ini o e xtúví ñata kō é víi o. Tsí nté ñata kō, nté xo'ō, ñá ni kútíi o káda ntaa o. ¹¹ É ñi nto tsí doméni tsi nakáku o nta'a Xuva kō ne, dómēni tsi nakaku ña é ña te ña Israeé san dí tē kuínti'xe ña —ka'án Pedru ni ña.

¹² Kidáā ne, diin diin tsi nakuntoo ña vata koo é kīni vá'a ña é ntáka'an Pablu ni Bernábee, é ntaa ña ni ña un ntí'i nuū i e dóo na'nu é edé Xuva ko ni ña é ña te ña Israeé san. ¹³ Dā kúvi ntáa ntí'i ña ne, ení ntu'u Sántiau kaká'an ñá ni ñā:

—Kini nto ve é káka'án u ni nto, ēni: ¹⁴ Ntāa Simuun Pedru ní kō nte o dé Xuva kō. Tsi nté dī'na xe'é ña itsi é ni'i ña é ña te ña Israeé san é vā'á nta'a ña, ña é nāxnúu ña é kuvi i'xá ña. ¹⁵ Sá'ā né, vata tsí ó uve na'a nte dí'na dá ka'an ñá ka'án naa Xuva ko:

¹⁶ Da kidáā ne, ntí'xi ú, naxtúví u uun i'xá Davii é víi ñá rei vata o dé Davii da itúvi ña.

¹⁷ Kidáā ne, un ntí'í ntí'í ña'a, ña é ña te ña Israeé,

ñā é nakaxnúu ú é kúvi ña iñá ko ne, ñā ñā nantúku ñā kó é kuntíkin ñá ko.

¹⁸ Sá'a káka'an Xúva kō;

nté dī'na tá'xi ña kútūní ko tsí kuan kōo kuvi,

ka'an ñá ka'án naa ña kídaā.

¹⁹ 'Dukuān ne, ká'án ú tē ña nateñu núu o ña é ña te ña Israeé san e xtúví mii ña é kuínti'xe dī'na ña vata koo é kuntíkin ñá Xuva kō. ²⁰ Mii tsí é taxnuu o tūtú iña ña, ká'an o ni ñā é ñá ku ká'xi ñá kúñu kití é intáa ntéé xuva ñā, ña inúu ini ñā ne, ña víi ña é kini kaa ni ñadí'í ne, ñá ká'xi ñá kúñu

kití é ña ni kii ntí'í niñi i, nté niñi ti ña ká'xi ña. Sá'a tsi ká'án o é víi ña. ²¹ Tsí ini ña'a é kuān koo víi o nté ntúvi dī'na. Tsí dā mí'i ka ñuú iō ñá ntáka'an ntódo lei Muísee, tsí vata dá sábadu ntánakuā'a ña lei san má úkún ña Israeé san —ka'an Sántiau.

²² Kidáā ne, pustrú san ni ñatā sán, ni ūn ntí'í ntí'í ñá kuínti'xe i sán ne, intēe ini ña é nakaxnúu ña uvi ña'a ení ña é kī'ín ñá ni Pablu ni Bernábee ñuú Antioquia. Nakaxnúu ña Juda Barsabaa ni Sílā. Ntá'í sa'á ne, dóo na'nu ña'a ña iña ña kuínti'xe i san. ²³ Táxnūu ña tutú di é kī'ín ni'i ña. Kaka'an tutú san:

“Ntí'í é pustrú ntí, ni ñata, ña odo nūú, ni ūn ntí'í ntí'í ñá kuínti'xe i ne, taxnúu ntí ntiusi iña ení ntí, ña é ña te ña Israeé, ña ntoo ñuú Antioquia, ni ñuú Siria, ni ñuú Cilicia di. ²⁴ Dā vé kutuní ntí tsi iō ña'a, ña ñē'e ñuú mí ntoo nto, ña é nāteñu núu ña nto vata koo é nādama nto é ntákuínti'xe nto. Ña tsíkán ne, ntáka'an ña tsí da mií é tē'nte kúñu é ixi ntó, da mií é káda ntaa nto lei Muísee. Ntá tsi ña te ntí'í ní taxnúu ntí ña. ²⁵ Dukuān né, un tsi dē kuení ntí é nāxnúu ntí uvi ña'a ení ntí é taxnúu ntí ña é kī'ín ña ni Bernábee ní Pablu, ení kō, ña dóo kakuinima ko. ²⁶ Dīvi ñā ne, ñá ni u'vī ni'i ña ntuvi iña ña, é kuān te na kuví ña kuenta iña Tó'o ko Jesúristu. ²⁷ Dukuān ne, táxnūu ntí Júda ní Sílā, é ká'an mí ña ni ntó, é nañē'e ñá nto un ntí'í sá'a. ²⁸ Sá'ā xío ntaa ini ntí ni Espiritū Sántū, é ña vá'a o é nantó'o ntí nto. Mii tsi nuū i sá'a é kantio é víi nto: ²⁹ Ña ká'xi nto kúñu kití e xntáa ntéé ña'a xuva ñā; ñá ká'xí ntó niñi ti, nté kití é ña ni kii vá'a niñi ti. Ñá víi nto é kini kaa ni ñadí'í di. Sá'a tsí é ká'án ntí ni ntó: Te káda ntaa nto sá'a ne, vá'a koo kuntóo nto”, ka'an ñá ini tutú san.

³⁰ Kidáā né, kīi ña, kue'en ña mí táxnūu ña ña ñuú Antioquia. Dā náxee ñá ikān né, kána ña un ntí'í ntí'í ña kuínti'xe i san é na nātaká nuu ña é kué'é ña ña tutú san. ³¹ Dā kúvi nakua'a ña tutú san ne, náku'un dīni nima ñá, tsi dóo vá'ā ó kaka'an. ³² Júda ní Sílā ne, ña ntáka'án naa Xuva ko dí ne, dóo nátsu'un ka'nu ña nima ñá kuínti'xe i san, ntaxé'e ña ña itsi nté koo víi ña. ³³ Dā kú titín ntuvi ntoo ña ikān ne, ña kuínti'xe i san nátsu'un itsi ña ña, kaka'an ñá ni ñā:

—Va'a vá'a tsi kunú'u nto mí ntoo ení nto, ña táxnūu nto —ka'an ña.

³⁴ Ntá tsi Sílā né, ntío ña é kúkuíi ka ña, kutuví ñá ñuú Antioquia. Ñá ni nū'u kantí'í

ña. ³⁵ Pablu ni Bernábeé di ne, kántoo ña ni ñā. Dōo titín ka ña kantóo ña é nakuā'a ña ña'a san, kaka'an ntódo ña tú'ún Tó'o ko Jēsuu.

Dá kuē'én Pablu, kúka'an ntódo ña e kúvi ūvi íto

³⁶ Dā kú titín ntuvi ne, kaka'an Páblu ni Bernábeé:

—Kí'in xtuku ō, kikoto ní'ni o ení kō, ña kuínti'xe i san, da mí'lí ká ñuu mí ñe'e o, íxka'an ntódo ō tú'ún Tó'o ko Jēsuu. Kikoto ntódo ō nté o de ña —ka'an ña.

³⁷ —Kuvi ni —ka'an Bernábeé—. Ntá tsi kunteka ō Juaan Marcú di —ka'an ña.

³⁸ —Ñá'ā —ka'án Pablu—. Tsí ñā ñā né, tsoo mii ña kō dá ñe'e o ñuu Panfilia. Ñá ni de ntaā ñā tsiñu ña —ka'án Pablu.

³⁹ Kidáā ne, naa núu ña ntuvi ñā ne, kī nteé xio tá'an ña. Bernabeé ne, kué'en ña, ntēka ñā Juaan Marcu. Ñu'u ña tun ntódo ka'nu, kué'en ña ñuu Chipre. ⁴⁰ Pablú ne, nākáxnúu ña Sílā é kí'in ní'í ña ña. Kué'en ñā, ntuvi ña, da kúvi ka'an ntá'ví ení ña iña ña. Ntáka'an ña é na kūnuu mé'ñu, kūnuu dava Xuva ko ña. ⁴¹ Kidáā ne, itā nti'xin ña ñuu Siria ni ñuu Ciliciá ne, ntánatsu'un ka'nu ña nima ñā kuínti'xe i san.

16

Dá kuē'en dádi Timoteu ní Pablu ni Sílā

¹ Pablú ne, xée ña ñuu Derbé ne, dá kuē'en ñā ñuu Listra. Ikān ne, nání'í ña uun ña'a, ña kuínti'xe i, ñā nani Timōteu. Dí'í ñā ne, ña Israeé ne, kakuínti'xe ña Jesuu. Uva ñā ne, ñā te ña Israeé ña, tsí ña griegu. ² Un ntí'í ñā kuínti'xe i, ña ñuu Listra, ni ña ñuu Iconiú ne, kaka'an ñā tsi dóo valá ña'a Timoteu. ³ Ntío Pablu é dadí'í kí'in ñā ni ñā, ntá tsi dí'na te'nte kúñū é ixi ñā vata koo é ña kadá kuení kini ña Israeé, ñā ntoo mí kí'in ña, tsí ini ntí'í ñā tsí uva ñā ne, ña griegu. ⁴ Un ntí'í ñā ñuu mí kaita nti'xin ñā ne, xé'e ñā é kūtuni ení ña, ña kuínti'xe i san, tú'ún e táxnūu pustrú san ni ñata, ña odo nūu iña ña kuínti'xe i ñuu Jerusaleen, é kaka'an ñā ni ñā nté koo vií ña. ⁵ Dukuān ne, dí'í dí'í ka ñā kué'én ini ña'a san kuínti'xe ña Xuva kō. Utén utén kakutitín ña kuínti'xe i.

Dā ini Pablu é kii dito úun ñatí, ña ñuu Macedonia

⁶ Ña ni xé'e Espiritū Sántu ítsi é kí'in ña, kika'an ntódo ña tú'ún san ñuu Asia, tsí xio ñuu ntío ña é kí'in ña. Dukuān ne, ñuu Frigia

ni ñuu Galacia ita ntí'xin ña ne, ⁷ xée ña dí'í ñuu Misia. Kidáā ne, ntio ña é kí'in ña nte ñuu Bitinia, ntá tsi Espiritū Sántu sán ne, ña ni ntío xtúku ña é kí'in ñā ikān. ⁸ Dukuān ne, ído ntúu ña ñuu Misia, kúntí'í ña ñuu Troa, mí kanaxee tún ntóo na'nu. ⁹ Niñu tsikán ne, xée nūu Pablu úun ñatí, ña ñuu Macedonia. Ntitsí ña, kaka'an ña: “Kí'xi kudii nto ñuu nti, dá xntii ntō nti”, ka'an ña. ¹⁰ Dá kuān o íni Pablú ne, xío ntí'í é kí'in nti ni ña ñuu Macedonia, tsí kútuní nti tsí mii Xuva ko kākana ña nti é kí'in nti, kika'an ntódo ntí nī ña ntoo Macedonia tú'ún valá san.

Dā xéé Pablu ni Sílā ñuu Filipu

¹¹ Kidáā ne, ñu'ú nti tun ntóo ka'nu ñuu Troa, kue'en ntáa ntí ñuu é tuvi mé'ñu ntute ñu'u kán, ñuu é nani Samōtracia. Utén san ne, xéé ntí ñuu Neapoli. ¹² Da kidáā xéé nti ñuu Filipu, mí ntoo ña vé'xi ñuu Roma. Dí'í ñu é dí'í ka ka'nu é un ntí'í ñuu é káduku ntée ñuu Macedonia. Titín ntuvi intóo ntí ikān. ¹³ Dā xee ntúvi iō dá'na ne, ntí'í ntí dí'í ñuu san, kue'én nti dí'í ntute ka'nu kán mí é dukuān xkoó ka'an ntá'ví ña'a san, kuíni nti. Ikan tsí ñu'ú nti, ntáka'an ntódo ntí ni ñadí'í, ña nátaská nuu ikān, tú'ún valá iña Jēsuu. ¹⁴ Uun ña'a, ñā nani Lidiá ne, ñuu Tiatira vé'xi ña. Doo kué'e kadiko ña. Ña sá'á ne, dōo kanuu ini ña Xuva kō. Xuva kō dé vitā ñā nima ñā vata koo é kiní ña é kaka'án Pablú ne, kuínti'xe ña. ¹⁵ Kidáā ítsi ntuté ña ni ūn ntí'í ñā ñāví'í ña ne, kaka'an ñā nī nti:

—Te kadē kuení nto é nuu é ntaā i e kuínti'xe kó Tó'o ko Jesūcristú ne, kí'xi nto, kixkúntōo nto nú vi'í kó kán —ka'an ña.

Xé'e kuétsi ña nti é kúntōo nti.

¹⁶ Uun ntuvi ñe'e xtúku nti mí é dukuān xkoó ka'an ntá'ví ña. Dá kuē'én nti ítsi kán né, tā'án nti ni ūn ta'nú kuetsí, ta'nú nuu é ña vá'ā nima í ne, dōo kue'é diu'un ní'í tun iña tó'o tún tsí kanakoto ntodó tun. ¹⁷ Tá'nu sá'á ne, íntikín tun ntí ne, koo da kākachu'u ntáa tún, kaka'án tun:

—Ñatí sa'á ne, ntáde tsiñu ña kuenta iña Xuva ko, ña e dóo ka'nu ne, ntáka'an ñā ni kō nté koo nakáku o nta'a Xuva kō —ka'án tun.

¹⁸ Titín ntuvi kuan o dé tun, da nté ña ni kutí ká Pablú nima ña. Kidáā né, xkokōto ña, kaka'an ñā nī é ña vá'ā san é nuu nimá tun:

—Kuenta iña Jesúcristu, ntíin nimá tun —ka'an ña.

Ne, ura dú'va tsi i ntíi é ña vá'ā san.

¹⁹ Tō'ó tun ne, dā kútuni ña tsí ña tuví ka nté koo ni'i ñá diu'ún ne, tñn ña Pablu ni Sílā, íntēka ña ña nta'a ña tsíñu i un tsi nte me'ñú i kån. ²⁰ Ntāda ña ña kuenta ntá'a to'o, kaka'an ña:

—Ñatíi sa'á ne, ña Israee ñá ne, ntánatēñu nuu ña ña ñuú kō. ²¹ Tsí un ntí'i é vatā xkoó ini ña ñuú ña kån ntánañē'e ñá kō ne, ña kúvi vii o, tsí xo'ō ne, ña ñuú Roma o —ka'an ña.

²² Kidáā ne, un ntíi ntíi ña'a san ínchu'vi ñá ña ne, xé'e tō'ó san itsi é nantíi ñá ña ne, dā natií nuu ña ña ntuku. ²³ Un vá'a tsi natií nuu ña ñá ne, dā tsú'un kutu ña ñá vi'i utun. Tēe tsiñu ña ña kade kuenta xí'i vi'i útun é kuēnta tsí vii ña vata koo é ña ntii ña. ²⁴ Ña kade kuenta xí'i vi'i útun sán ne, dē ntaa ña é kaka'an tó'ó san ne, tsú'un kutu ña Pablu ni Sílā ūun tsi nte iní i kån ne, ini útun tsu'un ntido ña dí'in ña vata koo é ña kaka ña.

²⁵ Dā kú dava ñuú ne, ñu'u Pablu ni Sílā, ntáka'an ntá'ví ña, ntaíta ña nchu'ún Xuva kō ne, ntaíni ntíi ntíi ña ñu'u kutū san. ²⁶ Dā nēni ña dá un vá'a tsi ntíi táan. Dá kaníi vi'i utun san kantá nuu. Kidáā né, nákaan míi ūn ntíi ntíi xí'i vi'i útun sán ne, ntíi nuu ta'an ntí'i kadena é odō kútu dí'in ña ñu'u kutū san. ²⁷ Da kidáā ntóto ña kade kuenta xí'i vi'i útun san. Dā kútuni ña tsí kantíi ntaa ntí'i xí'i vi'i útun sán ne, ura tsí i táva ña káa ñá é ká'ni mii ña kúñu ñá, tsi é ntíi ntíi ña ñu'u kutū san, kuíni ña. ²⁸ Ntá tsi Pablú ne, un ntíi tsí ka'an ña:

—¡Ñá ku kuān xkoó de ntō! tsí ntí'i ne, i'a ñu'u ntí'i ntíi —ka'an ña.

²⁹ Kidáā ne, ña kade kuenta xí'i vi'i útun sán ne, íkan ña ñu'ú ne, kaxkainu ña kukí'vi ña iní vi'i útun kån. Koó da kåní'i ña inchíti ña nú dí'in Pablu ni Sílā. ³⁰ Kidáā ne, nantíi ña ñá vi'i útun sán ne, tsixe'e ña ñá:

—Divi ntō, ¿nté ntu koo vii u é nakáku ú nta'a Xuva kō? —ka'an ña.

³¹ —Kuinti'xe nto Tó'o ko Jesūcristú ne, nakaku ntó nta'a Xuva ko, ni ūn ntíi ntíi ñavi'i nto díi —ka'an ñá ni ñá.

³² Ne, ntáka'an ntódo ña ni ñá tú'ún va'á iña Xuva kó, ni ūn ntíi ntíi ña ntoo nú vi'i ña kån dí. ³³ Divi tsi nīñú san ne, ña kade kuenta xí'i vi'i útun sán ne, nākate nuu ña mí ni'i kui'í Pablu ni Sílā. Kidáā né, itsi ntute ña, ni ūn ntíi ntíi ñavi'i ña dí. ³⁴ Kidáā ne, kúxee ni'i ña Pablu ni Sílā iní vi'i ña kån né, ikån xe'é ña é ká'xi ña. Dōo díní ña ni ūn ntíi ntíi ñavi'i ña tsi e kuinti'xe ña Xuva ko vē.

³⁵ Dā tuví ne, táxnūu to'ó san mau é kükoto ná te nantíi ña Pablu ni Sílā. ³⁶ Kidáā ne, kaka'an ñá kade kuenta xí'i vi'i útun san:

—É tā'xi to'o itsi é nantíi ú nto. É kúvi ntíi nto ve ne, vá'ā o vá'a tsi kuē'en nto —ka'an ña.

³⁷ Ntá tsi Pablú ne, kaka'an ña:

—¿Mí'i ntū? Tsi ntí'i ne, ña ñuú Romá ntí ne, divi ñá natií nuu ña ntí ntuku mé'ñū ña'a san dá vāta xntekú ku've ñá leí san iñá ntí. Dotō tsi tsú'un kutu ñá ntí vi'i utun. Vevíi ne, ntio ña é nantíi xu'ū ñá ntí. ¡Ñá'ā! Na ki'xi mii ñá, dá nantíi ña ntí —ka'an ña.

³⁸ Kidáā né, ntiko kōo maú san, kunú'u na ne, ntaa na ni tō'ó san é kaka'an Pablu. To'ó san ne, dōo u'ví ña da kútuni ña tsí ña ñuú Roma. ³⁹ Kidáā ne, kuē'en ña, kúnaka'nu ña iní Pablu ni Sílā ne, kidáā ne, nantíi ña ña, kaka'an ña:

—Vii nto da xe'e, ntíi nto ñuú ntí —ka'an ña.

⁴⁰ Dā ntíi ña vi'i útun sán ne, kúnū'ú ña nú vi'i Lidia. Ikån náataká nuu ña un ntíi ntíi ení ña, ña kuinti'xe i sán ne, nāxnūu ka'nu ña iní ña. Da kidáā ntíi ña, kue'en ña.

17

Dā itsú'un ña ñuú Tesalonica

¹ Kuē'en Pablu ni Sílā, ita ntí'xin ña ñuú Anfípoli ni ñuú Apolonia, xée ña ñuú Tesalonica, mí tuví xúkūn ña Israee. ² Vata xkoó ini Pablú ne, ñé'e ñá má ūkūn kan ntūvi dá iō dá'na. Úni ito ñe'e ña é tíin ña ni ñá'a san, ³ kanañē'e ña ña mí uve na'a Tú'un Xuva kō nte dí'na é da míi é ntō'o Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō ne, da míi é ntotō xtuku ña te xí'i ña. Kaka'an ña:

—Divi tsi Jēsūu é kaka'an ntí ni ntō né, divi ñá é Cristu ñá, divi ñá é taxnuu Xuva ko ñá —ka'an ña. ⁴ Iō ñá Israee san ne, kuinti'xe ña é kaka'an Páblu ne, kúdadii ñá nī Pablu ni Sílā. Ñá te da díi ñá griegu, ña é ntánuu iní i Xuva ko, ni ñadí'i, ña e dōo na'nu ña'a ne, kuinti'xe ña dí. ⁵ Ntá tsi ña Israee, ña é ña ni kuinti'xe i ne, kūne'u iní ña ni ñá. Kidáā né, Ide ña é náataká nuu natíi kini ntáa, na é dotō tsí ntáñi dú'xen nu á'ví kån. Náataká nuu na ne, dā nakutsú'un na da kaníi ñuú san. Kidáā ne, íntí'u na nú vi'i ña nani Jāsuun, ntánantuku nā Pablu ni Sílā é ntāda na ña kuenta ntá'a ña tsíñu i. ⁶ Ntá tsi ña ni naní'i na ña. Mii tsi Jāsuun, ni túku ení ña, ña kuinti'xe i san naní'i na. Ntáñū'u na ña, kue'en ni'i na ña nta'a ña tsíñu i san ne, koó

da vāntiñi na ntáka'an na, ntátsi'i kuétsi nā Pablu ni Sílā:

—Ñā sālā ne, da kanii ñūxivi a ntaika ña, ntánakutsú'un ña ñā'a. Vevii ne, un tsi nte í'a xee ñá ve ne, ⁷ Jasuún san ne, xé'e ña vī'i ña é kuntōo ña. E ntáde ña sá'a ne, dōo xii kaa. Ñá te kaiko ñu'u ña rei ñuú Roma, tsí ntáka'an ña é iō túku rei, ñá nani Jēsuu —ka'an na.

⁸ Un ntii ntii ña'a san ni ña tsíñu i san ne, dōo ítsu'un ña da téku ña sá'a. ⁹ Kidáā né, kī'i ña diu'un Jásuun ni ña ntii ní'i ña ne, nangáva ña ñā.

Dā intóo Pablu ni Síla ñuú Berea

¹⁰ Dā kuáa ne, táxnūu ña kuínti'xe i san Pablu ni Sílā é na kī'in ñá ñuú Berea. Dā xee ñá ikān ne, kué'en xtúku ña má ūkún ña Israee. ¹¹ Ña Israee, ñá ntoo ñuú Bereá san ne, dii ka vita ini ña é ña ntoo ñuú Tesalonica, tsí nīi kue'én ini ña ntaíni ña Tú'un Xuva kō ne, utén uten nántuku ñā mí ūve na'a Tú'un Xuva kō da nté kutuni ñá té nuu é ntaā i é kākā'an ñá ni ñā. ¹² Dukuan ne, dōo titín ña Israee kuínti'xe ña, nī ña griegú di, té tií te ñadī'i, kuān te dōo na'nu ña'a ña ne, kuínti'xe ña di. ¹³ Ntá tsi dā kútuni ñá Israee, ñá ntoo ñuú Tesalonica, é kākā'an ntódo xtuku Pablu tú'un Xuva ko ñuú Bereá ne, xé'e ñā é nakutsu'un xtúku ña ña'a san. ¹⁴ Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne, ura tsí i táxnūu ña Pablu é na kī'in ña nu ntute ñu'u kan. Mii tsí Síla ni Timōteu kántoo mii ña ñuú Berea. ¹⁵ Ña ixntéka itsi Pablú ne, kué'en ña ni ñā un tsi nte ñuú Atena. Dā ntíko kōo xtúku ña, kaka'an ñá nī Síla ni Timōteu é na kī'in kantí'i ña, kíkuntóo ña ni Pablu.

Dā itúvi Pablu ñuú Atena

¹⁶ Nii dukuān tuví Pablu ñuú Atena é kantétu ña Síla ni Timōteu ne, dōo dé kuení ña dá ini ña tsí ña ntoo ñuú Atená ne, da mii kue'en tsi sántu ntūvá'a naa iō iña ña. ¹⁷ Dōo kī'in itō ñe'e ña má ūkún kán é natiin ña nī ña Israee san ni ñn ntii ntii ña'a, ña ntánuu iní i Xuva kō. Utén utén ñe'e ña nu â'ví kán dí, kaka'an ñá nī ña ntánataká nuu ikān. ¹⁸ Ikān ne, xío ña'a, ña ntántikín túku nchu'un iña ñá nani Epīcurú ne, xío túku ña'a, ña ntántikín nchu'un é nani estoicu. Ña sālā ne, ntáka'an ña:

—¿Neé ntu kani tú'un é kuān nte kaká'an ña? —ka'an ña.

Íō ñá ne, ntáka'an ña:

—Vata tē é tūkú xuva ncho nañe'ē ñá kō —ka'an ña.

Tsí Pablú ne, kaka'an ntódo ña tú'ūn va'á iña Jēsuú ne, kaka'an ñá e ntóto xtuku ña dá xi'i ña. ¹⁹ Kidáā ne, ntánteka ñā Pablu, kue'en ní'i ña ña uun mí nani Areōpagu, mí é dukuān ntánataká nuu ñata ña odo nūu, ntaxé'e ña itsi ña ñuú i san. Tsixe'e ñā Pablu:

—Ká'an kūdii ntó, na kīni nti neé nchu'un xee é vexní'i ntó. ²⁰ Tsí nti'í ne, ñá te kāñe'e dikí nti é kākā'an nto, tsí tuku nchu'un é iní nti. Nañe'e kudii ntó nti nee é kani tú'un é kākā'an nto —ka'an ña.

²¹ Tsí ña ñuú Atena ni ña da xee ntóo ikān né, da mii kue'en tsi nchó kini ña nee é dá ve kakuvi é natiin ña.

²² Kidáā ne, nākuntítsi Pablu mé'ñū ña'a san Areopagu kán ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Divi ntó, ña ñuú Atena, é iní u tsí dōo iō xuva ntó e ntánuu iní nto. ²³ Dā itā nti'xin ú ñuú nto, kaito dító u nee ntí'i nti'í iña nto e ntánuu iní nto ne, nāni'í ko uun nú naa kan mí ūve na'a kaka'an: “Iña xúva kō, ña e ñá ini o xoo ñá'a”, ka'an. Divi tsi xuva ntó, ña e ñá ini ntó ne, divi Xuva kō é kākā'an u ni ntó vevii.

²⁴ Tsí Xuva kō né, dé kú've ñá ñūxivi ni un nti'í é iō. Divi ñā Tó'ō e dukún kan ni ñūxivi a. Ña te ví'i mí de vá'a ña'a tuví ña. ²⁵ Nté ña túvi nee iña é kūvi kué'e o ñā, tsí ña tuví nee iña é kātāan núu ña. Mii ña kātā'xi ña ntuvi iña ko ni tatsin é ta'ni o, ni un nti'í é iō iña ko, xe un xé un o.

²⁶ Uun tsi niñi ko dé kú've Xuva ko un ntii ntii o é ntoo o da kanii ñūxivi a. Mii ñā de kú've ña nté kaa ntuvi kúntoo o ñūxivi a nī mí'i ñuú kúntoo o, xe un xé un o. ²⁷ Kuān o dé Xuva kō, tsi ntío ña é nantuku o ñā, un ntii ntii o, da nté koo é nani'í ko ña. Ntá tsi ña te nté sa ikā tuví ña, ²⁸ tsí divi ña ta'xi ña ntuvi iña ko, nī é kakantá nuu o, nī é tuví o. Kuān ó uve na'a, kaka'an ñáta ntó, ña de vá'a tutú san, kaka'an ña: “Xo'ō ne, i'xá Xuva ko o”, ka'an ña. ²⁹ Tē nuu é ntaā i é i'xá Xuva kō kúvi o ne, ña kúvi ká'an o é Xuva ko da neé ka nti'í, tē kaá kuaan, tē kaá kuí'xín, o xuu e ntáva'a naa ña'a vata o dé kuení mii ña é vata kaa Xuva kō. ³⁰ Ntuvi di'na ne, dé ka'nu iní Xuva ko nī ña intóo kidaā e kuān o dé ña, tsí ña ni iní ña nté koo víi ña. Ntá tsi vevii ne, ntio Xuva kō é nadama o nima kīni kaa ko. ³¹ Tsi e xtúvi Xuva ko ūun ntuvi é xntékú ku've ñá da kanii ñūxivi. Tsí é nakaxnúu ña uun ñatii, ña é xntéku kú've. É ini ó xoo ñá'a, tsí nantóto Xuva ko ñā dá

xi'i ña —ka'an ña. Dukuan o ka'án Pablu ni ña.

³² Dā téku ña'a san é kaka'án Pablu é ntóto xtuku uun ña'a é xi'i ñá ne, iō ña ntáxkuntée ña ña. Iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Dá nte ūun ká tuku ntuvi ka'an ntó nī ntí sá'a —ka'an ña.

³³ Kidáa né, kīi Pablu, kué'en ña. ³⁴ Iō ñá ne, kantikin ñá Pablú ne, kuínti'xe ña é kaka'an ña. Uun ña'a ña ne, Dionisiu nání ña; tsiñu ña Areopagu. Uun ñadi'í, ña nani Dāmarí di ne, iō ka tuku ña'a kuínti'xe i di.

18

Dā itúvi Pablu ñuú Corintu

¹ Kidáa né, ntíi Pablu ñuú Atena, kué'en ña ñuú Corintu. ² Ikān nání'i ña uun ñatīi, ñá Israee, ñá nani Áquila. Ñuu é nanī Pontu vé'xi ña. Vata e ná'a xee ña, ntuvi ñá ñadi'í ña, ñá nani Prísila. Tsi e ntíi ña ñuú Italia da nakunú rei Claudiu ún ntíi ntíi ña Israeé san ñuú Roma. Kué'en Pablu, kúkoto ní'ni ña ña ne, ³ ikan tsí katúvi ña ni ña. Dadí tsi de vá'a ña vi'i doo, tsí ñivi tsi tsiñu ini ñá di. ⁴ Vatā dá iō dá'na ne, kañe'é Pablu má ūkún kan, kanañe'e ña ña Israeé san nī ña é ña te ña Israeé san di nté koo kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūcristu.

⁵ Dā xee Síla ni Timōteu, é vē'xi ña ñuú Macedoniá ne, nguentúvi kaka'an ntódo Pablu tú'un va'á san, kaka'an ñá nī ña Israeé san tsí Jesuú ne, ñivi ñá é Cristu, ñá nakaxnúu Xuva kō. ⁶ Ña Israeé san ne, naa núu ña ni ñá ne, dōo kini ka'an ñá ni ñá. Dukuān ne, Pablú ne, nākidí ña doo ña vata koo é kué'é ña kuenta é ñá te vá'a o ntáde ña. Kaka'an ñá ni ña:

—Kuenta iña mii nto ve te ña ní'i nto é vā'á nta'a Xuva kō. Xu'ú ne, ña túvi kuétsí ko, tsí é kaka'án u ni ntō. Vi'a ve ne, xio ñuú kí'ín u, kíkā'an ntódo ú ni tūku ña'a, ña é ña te ña Israee —ka'an ña.

⁷ Kidáa ne, ntīi ña má ūkún kán, kué'en ña má vi'í ña nanī Justo, ña dōo kanuu iní i Xuva kō. Etsin tsi mí ntitsi xúkún san tuví vi'í ña. ⁸ Ña odo núu ini ukun, ñá nanī Crispú ne, kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūcristu ni ún ntíi ntíi ñavi'i ña. Ñá te da dīi ña'a, ña ñuú Corintú di, dā téku ña é kaka'án Pablú ne, kuínti'xe ña ne, itsi ntute ña. ⁹ Uun niñú ne, vata tsi tē ini Pablu é kaka'an Xúva ko ni ñá:

—Ñá ku u'vī o é ká'an ntódon. Kuan tsí koo ka'an vātā ó den, ¹⁰ tsí xu'ú kunuu mé'ñū ú o. Xōxó kuví víi i ni o, tsi dōo

iō ñá'a ko ñuú sa'a —ka'an Xúva ko ni ñá. ¹¹ Kidáa ne, uun kuia nte dáva kátúvi ña ñuú Corintu, nakuá'a ña ña'a san tú'un Xuva kō.

¹² Ntuvi tsikán ne, dā inúu ñá nani Gāliuun, de kú've ñá ñuú Acayá ne, nātaká nuu ña Israeé san ne, tīn ña Pablu, kue'en ní'i ña ña nta'a ña tsiñu i ne, ¹³ ikān tsí'i kuétsi ña ña, ntáka'an ña:

—Ñatīi sa'á ne, kanañe'e ñá ña'a é kūnuu ini ñá Xuva kō, ntá tsi ña te vatā ó kaka'an lei san. Dōo xii kaa é vīi o é kaka'an ña —ka'an ña.

¹⁴ Dā vata kani ntú'u Pablu ká'an ñá ne, di'na ña tsiñu ka'nu i Galiuún san kaka'an ñá nī ña Israeé san:

—Tē dí dōo xii kaa ntí'xé nuu i é kanañe'e ña ne, kiní u é ntátsi'i kuétsi nto, ¿nté kuí ña'a? ¹⁵ Ntá tsi ntō'ó ne, kūdii kuénta iña lei míi nto ntánāa núu nto. Mii nto kadā kú've ntó ve. Ñá te xū'u é kāduku ntée ú sá'a —ka'an ñá ni ña.

¹⁶ Kidáa ne, kīi ñu'u ña ña kí'i kán ne, ¹⁷ ña ntáñi ntée kán né, ntāva ntodó ña ñá odo nūu iña úkūn, ñá nani Sōstené ne, ikan tsí é'ni diín ña ña nuu ña tsiñu i san. Ntá tsi Galiuún san ne, ña ni ide ña kuenta.

Dā ntíko kōo Pablu ñuú Antioquiá ne, kué'en ña kūka'an ntódo ña é kuví ūni ito

¹⁸ Pablú ne, na'ā itúvi ña ñuú Corintu. Kidáa ne, kaka'an ñá ni ení ña ña kuínti'xe i san é nū'u xtúku ña ñuú Siria. Kánteká ña Prísila ni xí ña Áquila, kué'en ña. Di'na dá ntáka ña ñuú Cencreá ne, kūntíi tdu'u díki Pablu vata koo é kue'e ña kuenta tsí xe'é ña xu'u ña ni Xuva kō. ¹⁹ Kidáa ne, ñu'u ña tun ntōó ka'nu, xee ñá ñuú Efesú ne, ikān kantóo mii Prísila ni Áquila. Pablú ne, di'na dá ntaka ña ne, kué'en ñá má ūkún kán é ká'an ñá nī ña Israee. ²⁰ Ña Israeé san ne, ntáka'an ña:

—Vií nto da xe'e, kutuví ká nto nī nti —ka'an ña.

Ntá tsi ña ni ntío Pablu. ²¹ Dā ntáka ña ne, kaka'an ña:

—Da mii é kantio é kutúvi u ñuú Jerusaleen é kúvi viko. Te Xuva kō ntio ñá ne, ntí'xi xtuku ú, ntixkoto ní'ni ú nto —ka'an ña.

Kidáa ne, nákunūu ña tun ntōó ka'nu da ntáka ña ñuú Efesu, kué'en ña. ²² Dā xee ñá ñuú Cesareá ne, di'na ñuú Jerusaleen ita ntí'xin ña é ká'an ñá ntiusi ni ña kuínti'xe i sán ne, da kidáa ntíi ña, kue'en ña ñuú Antioquia. ²³ Dā kú titín ntuvi itúvi ña ikān né, eni ntū'u xtuku ña ika ña. Ítā nti'xin

xtuku ña ñuú Galacia ni ñuú Frigia é xntíi ña ña kuínti'xe Xuva ko, nātsu'un ka'nu ña iní ña.

Dá kakā'an ntódo Apolo ñuú Efesu

²⁴ Ntuvi tsikán ne, xée uun ñatíi, ñá nani Apolo, ñuú Efesu. Ñuú Alejandria vé'xi ña, ntá tsi ña Israee ña. Ña sá'á ne, dōo vá'á ó kaka'an ña, kaka'an ntódo ña; dōo ini ña tú'un Xuva kō é ūve na'a nte dí'na. ²⁵ Dōo ini ña nchu'un Xúva kō di. Nñi kue'én ini ña kaka'an ntódo ña ne, nuu é ntaā í un ntí'i é kaka'an ñá iña Jesús, kuān te mii tsi é nakutsi ntute Juaan Bautista iní ña. ²⁶ Ñá te kau'vī ña, kaka'an ntódo ña ini ukún ña Israeé san. Dā téku Prisila ni Áquila é kaka'an ñá ne, kāna xio ña ña ne, náñē'é ka ñá ña iña Xuva ko. ²⁷ Apoló ne, ntio ña é k'ín ñá ñuú Acáya. Xíō ntaa iní ña kuínti'xe i san. Táxnū ña tutú nta'a ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Acaya, na vā'á koo nakuetu ña Apoló san tē xee ña ikan. Dā xee ñá ñuú Acayá ne, dōo kue'e xntíi ña ña kuínti'xe i Jesuu, tsí dōo vá'á o dé Xuva ko ni ña. ²⁸ Tsí Apoló ne, dōo ini ña nté koo ka'an ñá nī ña Israeé san mé'ñū ña'a san, kanañē'e ñá ña tsí nuu é ntāa ntí'xe i tsí Jesuú ne, ñá ña é Cristú, ñá ña é nakaxnúu Xuva ko ña é kodo nuū ñá, vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō nte dí'na.

19

Dā itúvi Pablu ñuú Efesu

¹ Nñi dukuān tuví Apolo ñuú Corintú ne, kué'én Pablu, ita ntí'xin ña itsí rki uku kan, xée ña ñuú Efesu. Ikān nāni'i ña títin kudii ña kuínti'xe i san. ² Pablú ne, kaka'an ñá ni ña, katsixe'e ña ña:

—¿Inúu ntu Espiritū Sántū nima nto da kuínti'xe nto? —ka'an ña.

—Á te ña'a. Ntē vata kiní nti xoo é Espiritū Sántū —ka'an ña.

³ Kidáā né, katsixe'e xtuku Pablu:

—¿Neé ntu nchu'un e iní nto dá itsi ntute nto? —ka'an ña.

—Nchu'un é kaka'an Juaan Baútista —ka'an ña.

⁴ Pablú ne, kaka'an ña:

—Tsí Juaán ne, nákutsi ntūte ña ña'a vata koo é kué'é ña kuenta é nādama ña nima kinni kaa ña. Ntá tsi Juaán ne, kaka'an ñá te kuínti'xe ko uun ña'a, ña é dā ve vé'xi. Ña tsikán ne, e xée ña. Jesuu nani ña —ka'an ña.

⁵ Dā téku ña'a san é kaka'an ñá ne, itsi ntute xtuku ña, ntákaku ni'i ña Tó'o ko Jesús.

⁶ Kidáā né, dā xntékú Pablu ntá'a ña ñá ña ne, ínū Espiritū Sántū nima ñá ne, eni ntu'u ña ntáká'an ñá tuku tú'un e ñá ini ñá ne, ntáká'an ñá tú'un é xe'é Xuva ko ña. ⁷ É un ntí'i ñá ne, iō ñá te ūxuvi ñá'a ña.

⁸ Uní xóo ñe'é Pablu má ūkún ña Israeé. Ñá ni u'vī kue'en ña é ká'an ña. Kaka'an ntódo ña, kaka'an ña tsí Xuva kō né, ñá ña é kadē kú'vē ña. Kaka'an ñá ni ñá é vā'á vata koo é kuínti'xe ña Tó'o ko Jesús. ⁹ Ntá tsi iō ñá ne, dōo ka'xi nima ña. Ña ni ntío ña kuínti'xe ña ña. Ntáká'an xení ña iña tú'un va'á san. Kidáā ne, xio kue'én Pablu, tsóo mii ña ña ne, kántēka ña ña kuínti'xe i san, kue'en ni'i ña ña nú vī'i skuela mí nakuā'a ñá nani Tiranú ne, ikān natín ña ni ñá utén uten. ¹⁰ Uvi kuíá é kuān o dé ña. Dukuān ne, un ntíi ntíi ña'a, ña ntoo da kanñi ñuú Asia, tē ña Israeé, tē ña é ña te ña Israeé ne, tēkú ña tú'un Tó'o ko Jesús. ¹¹ Xuva kō ne, xé'e ñá é kúvi víi Pablu nuu i e dōo na'nu é nté uun ito vata kiní ña'a é kuān koo kúvi. ¹² Ntáñe'e ni'i ña'a san da nēé ka doo é tñn nta'ā Pablu, te doo dúkūn, o tē doo núu ne, ntáxé'e ña ña nchokuví san ne, ntuvá'a ña. Ntíi ntíi é ña vá'á é ñu'u nima ñá di.

¹³ Ntuvi tsikán ne, iō ñá Israeé é ntaíka ña, ntánatava ña é ña vá'á é ñu'u nima ñá'a san. Ntákaku ni'i ña Tó'o ko Jesús dá natavā ñá ne, ntáká'an ña:

—Kuenta iña Jesús, ña é kaka'an ntódo Pablu iña i, ka'án u ni o: ¡Ntíin nima ña! —ka'an ña.

¹⁴ Du'va o dé u'xe éni, i'xá dutu ñá odo nūu iña ñá Israeé, ñá nani Eseva. ¹⁵ Uun ntuvi ne, nantíko kōo é ña vá'á san:

—Xu'ú ne, iní u xoo e Jesús. Iní u xoo é Pablú di. Ntá tsi nto'ó ne, ¿xóo ntu ña'a nto? —ka'an.

¹⁶ Kidáā ne, kúdiin ñá ñu'u é ña vá'á san nima í, ntāva ntodó ña ñatíi, ña u'xe ñá'a san. Kúvi dé e ña vá'á san ni ña ni'i kuí'i ñá ne, koó dā ntántíi ña kii ña nú vī'i ña. ¹⁷ Un ntíi ntíi ña'a, ña ntoo ñuú Efesú, tē ña Israeé, tē ña é ña te ña Israeé ne, kūtuni ñá nte o kúvi ne, dōo u'vī ña ne, dōo vá'a ka'an ñá iña Tó'o ko Jesús.

¹⁸ Ñá te da ñá ña kuínti'xe i xee ña é nāna'ma ña kuétsi ña mē'ñú ña'a san. ¹⁹ Ñá te da ñá ñá tātán xee ñá di. Xee ní'i ña tutu é ntánakoto ntodó ña. Kidáā né, e'mi ña tutu san mé'ñū ña'a san. Kántē'ví tutu san nté kaa xee tá'an xá'vi i ne, ínū á'vi te ūvi díko

u'xi miil diu'un kuí'xin. ²⁰ Dukuān ne, ñá te da dī ña'a kuínti'xe ña tú'un Xuva kō, tsi kútuni ña tsí Xuva kō né, dōó iō ntíi tū'ún ña.

²¹ Rkontúví dá ita ntí'xin sá'ā ne, kaka'án Pablu é kī'in ña, kikoto ni'ní ña ña ntoo ñuú Macedonia ni ñá ntoo ñuú Acaya nté o de ña ne, dá kī'in ña un tsi nte ñuú Jerusaleen.

—Tē ntáka ú ñuú Jerusaleén ne, kuétsi é kī'in u ñuú Roma —ka'an ña.

²² Kidáā ne, táxnūu ña uvi ña'a, ña é xntii ñā, ñá nani Timōteu ni Rastú ne, odo nuū ñá, kue'en ña ñuú Macedonia. Nñ dukuān kúkuií ka Pablu itúvi ña ñuú Asia.

Dā itsu'un ña ñuú Efesu

²³ Ntuvi tsikán ne, kuvi du'xen kuēnta iña tú'ún va'á iña Jéssu. ²⁴ Tsi uun ñatíi, ñá nani Dēmetriú ne, káá kuí'xín kade tsiñu ni'i ña, kantavá'a naa ña xúkun kuetsi vata ntáa xúkūn santu é nanī Diana. Titín ña'a ntáde tsiñu ni'i ñā ne, kué'e diu'un ntáni'i ña. ²⁵ Demetriú ne, kána ña ña ntáde tsiñu ni'i ña ni un ntí'i ñā'a, ña ntáde tsiñu sá'a. Nátaká nuu ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Dívi ntō ne, ini ntó tsi dóo va'á ntuvi iña ko é ntáde o tsiñu sá'a. ²⁶ Ntá tsi é kútuni nto tsí kaika uun ñatíi, ñá nanī Pablu, kaká'an ntódo ña, kaka'an ñá tsi santu é ntavá'a nāá ña'a ne, ñá tē nuu é ntaa ī é Xuva kō. Ne, kūvi idé ña e dóo titín ña'a kuínti'xe ña é káka'an ña. Ná te da mii tsi ñuū ko, tsí da kanñ ñuú Asia. ²⁷ Sá'ā né, dōo xii kaa; tē ña'á ne, ntí'i tsiñu kō. Ná te da mii tsi tsiñu kō dí, tsí dí'i kō Dianá di ne, ñá kuiko ñu'ū ká ña'a xúkun ñā. Tsí dí'i kō né, dōó ka'nu ña'a ña. Da kanñ ñuú Asiá ne, da kanñ ñuú xivi ntaíko ñu'u ñā'a san ña —ka'an ña.

²⁸ Dā téku ña'a san é káka'an ñá ne, dōo kúdiin ña. Un tsi vāntiñi ña ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Dōo ka'nu dí'i kō Diana, tó'o ñuú Efesu! —ka'an ña.

²⁹ Kidáā né, tñn ña uvi ña'a, ña ñuú Macedonia, ña íka dadñ nī Pablu, ñá nanī Gayu ni Áristarcú ne, ntaíñu'u kaduun ña ña ini nto'o mí náta'á nuu ña'a. ³⁰ Pablú ne, ntio ña é kī'vi ña di é ká'an ñá ni ñā'a san, ntá tsi ña ni ntío ña kuínti'xe i san é kī'vi ña. ³¹ Uun ña'a ña vá'a tiin ni'i ña, ña odo nuū ñuú Asia dí ne, táxnūu ña tutú nta'a Pablu é ña ku kī'vi ña íkān. ³² Un tsi vāntiñi ñá'a san, ntákachu'u ña ne, é tūku e túku nuu i ntáka'an ña. Dōo titín ña ne, ntē ñá ini ña nee tsíñu náta'á nuu ña. ³³ Kidáā ne, ña Israeé san tsí'i ntido ñá uun ña'a, ñá

nani Alējandru, é na ká'an ntódo ña ni ñā'a san. Alejandrú san ne, kade ña nta'a ña é diin diin tsi na kuntōo ña'a san, tsí ntio ña nada'an ñā ña Israeé san. ³⁴ Ntá tsi dá kútuni ñá'a san tsí Alejandrú ne, ña Israeé ñá ne, koó da vāntiñi ña ntákachu'u ña. Úvi ūra ntákachu'u ña, ntáka'an ña:

—¡Dōo ka'nu dí'i kō Diana, tó'o ñuú Efesu! —ka'an ña.

³⁵ Kidáā né, kūvi dé strivanu, intóo kadin ñá'a san. Ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ō ñá ñuú Efesu, kini nto é ká'an ntí ni ntō. Ini ntíi ntíi ña'a tsí ñuu ko Éfesú ne, kaduku ntée ñuu ko é vii ó kuenta xúkun iña dí'i kō Diana, ña é dóo ka'nu, é vii ó kuenta sántu ña é kō'xó e dukun kán. ³⁶ Xōxó kuvi ka'an i te ñá'a. Dukuān né, diin diin tsi kuntōo nto. Di'na kada kueni nto nté koo vii nto. ³⁷ Tsi ñatíi sá'a, ña é vēxni'i ntō ne, ñá ni ká'an kīni ña iña dí'i ko. ³⁸ Tē nee iña é tsí'i kuétsi Demetriu ni ña ntáde tsiñu ni'i ña ne, kantíi vi'i me'ñú kán; ntoo ña ntáxntékú kū've. Na kī'in ka ña, kika'an ñá ni ña tsiñu i te neé nuu i tsi'i kuétsi ta'an ña. ³⁹ Tē neé ka tuku nuu i é ntio nto ka'an ntó ne, kuvi ka'an nto dá kōo junta. ⁴⁰ Tsi dóo ió kuenta te kúdiin ña tsiñu ka'nu i ñuú Roma é kuān ó de ō. Tsí du'xen iña ña tsiñu ka'nu i ntáde ō vevii, kuini ña. ¿Nee ntu ka'an o ni ña te tsixe'e ña kō nté kui vāntiñi ntu o ntóo ō i'a? —ka'an ña. ⁴¹ Dā kúvi ka'an ñá ne, nantáka ña ñā'a san, kunú'u ña.

20

Dā itúvi Pablu ñuú Macedonia ni ñuú Grecia

¹ Dā intóo kadin ña'a sán e dóo itsu'un ña ne, Pablú ne, kána ña ña kuínti'xe i san é kué'e ña ña itsi. Kidáā né, nānume ta'an ña ne, dá ntíi ña, kue'en ña ñuú Macedonia.

² Dā mí'i ká ñuu mí kaika ña ne, dōo kaka'an ñá ni ñā'a san vata koo é kīi nima ña. Kidáā ne, xée ña ñuú Grecia. ³ Uni xōo katúvi ña ikān. Kidáā né, ntío ña é ku'un ña tun ntóo ka'nu é nū'u ñá ñuú Síria dá kútuni ña tsí ntántukū nuu iní ña Israeé san. Dukuān ne, ntíko koó ñá itsi ñuú Macedonia, kunú'u ña.

⁴ Titín kudii ña'a kue'en ni'i ñá di. Kue'en ní'i ña Sopater, i'xá Piru, ña ñuú Berea; ni Arístarcu ni Ségundu, ña ñuú Tesalonica; ni Gáyu, ña ñuú Derbe; ni Timōteu; ni Tiquicu ni Trófigu, ña ñuú Asia. ⁵ Odo nuū ñá, kue'en ña ñuú Troa ne, ikān intétu ña ntí. ⁶ Ntí'i ne, dá inú kava viko é ntaé'xi ña

tañú'u dukuān ne, ntii ntí ñuú Filipu. Ñú'ū ntí tun ntōo, kué'en ntí. Dā kúvi ū'un ntúvi ne, xeé ntí, nāni'i ta'an ntí ña ñuú Troa. Ikān ne, uun vité intóo ntí.

Dā itúvi Pablu ñuú Troa

⁷ Kuaá sabadu náataká nuu ntí ntí ntí ne é nakatsin dava ntí tañú'u, vatā o dé kú've Tó'o ko Jesūcristu. Pablú ne, kuan tsí ó kaka'an ntódo ká ña dá ku davā ñúu, tsí ntaka ñá tevāa san. ⁸ Kué'e ñū'u kaí'xi iní vi'i nínu kān mí náataká nuu ntí. ⁹ Uun natíi, ná nani Eūticu ne, ntéku na ventana kan. Dā dóo na'a kaka'án Pablú ne, xée nā ma'na ne, uun ito tsi kídí na. Kidāā ne, kó'xo na un tsi nte ñú'u kān. Tsí vi'i sán ne, úni ōdo ntí'i ta'an. Dā ínaki'í ña na ne, e xí'i nā. ¹⁰ Pablú ne, nūu ña mí tuví na ne, katavi ntódo ña na, nánume ña na ne, kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Ñá ku dē kuení nto. ¡Kantíto na! —ka'an ña.

¹¹ Kidāā ne, kúxēe xtúku Pablu má vi'í nínu kān ne, dā nákatsin dava ña tañú'ū san, da e'xí ña ne, dá kakā'an ntódo xtuku ña un tsi da nté tuví. Da kidāā ntáka ña, kunú'u ña. ¹² Ña'a sán ne, kunu'u ní'i ña natíi san, ntúka'nu iní ña tsí kantíto na.

Dā ntáka ña ñuú Troa, kué'en ña ñuú Miletu

¹³ Ntí'í ne, odo nūú ntí, naku'ún ntí tun ntōo, ñé'ē ntí ñuú Asuun. Pablú ne, dī'ín ña kaika ña. Nakunúu ña tun ntōó san té xee ña, ká'an ña. ¹⁴ Nāni'i ta'án ntí ña ñuú Asuún ne, ikān nakú'un dadíi ntí ni ña tun ntōó san, dá kué'én ntí ni ña ñuú Mitilene. ¹⁵ Tévéa san ntíi ntí, kue'én ntí, ido ntúú ntí ñuú Quoio. Tévéa xtuku ne, xée ntí ñuú Samu. Íntōo da'na ntí ñuú Trogiliu ne, dá tevāa xeé ntí ñuú Miletu. ¹⁶ Ntio Pablu é kuído ntúu ña ñuú Efesu váta koo é ña kukuíi ña ñuú Ásiā, tsí ntio ña é kantí'i xee ña ñuú Jerusaleen, váta koo é kutuví ñá te kúvi viko é kaka'an ñá Israee é viko é kanakué'e ña sintiá'vi iña é tāta.

Dá kakā'an ntódo Pablu ni ñátā, ña ñuú Efesu

¹⁷ Dā xeé ntí ñuú Miletú ne, taxnúu Pablu tú'ūn é kī'xi ntíi ntíi ñata, ña odo nūú iña ña kuínti'xe i ñuú Efesu. ¹⁸ Dā xee ñátā sán ne, kaka'án Pablu ni ña:

—Íni nto nté ō dé u é tuví u ni ntō nté ntúvi dá xee ú ñuu Ásia ā. ¹⁹ Tsí kuenta iña Xúva kō kade tsiñu u. Ñá te ká'nu ncho vií u. Íni nto nté kaa ntute nūú ko éti ú kuenta iña ntó ne,

nté ō ntó'o kó nta'a ña Israee san dā ntúku nuu iní ña nté koo vií ña nī ko. ²⁰ Ná te ni dē vīni u é ká'án u ni ntō nee ntí'i ntí'i é kántio é kūtuni nto. Tsí kanakuā'á u nto mé'ñū ña'a ne, nú vi'i mii nto nakuā'á u nto di. ²¹ Dadíi tsí kaka'án u ni ñā'a, te ñá Israee, te ña é ña te ña Israee ñá ne, na xtuví mii ña é kīni kaá ne, na vií ña é vā'a. Kaka'án u ni ña te kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūcristu. ²² Vi'a ve ne, da mii é kī'ín u ñuú Jerusaleen, kaká'an Espiritū Sántu nī ko. Ntē ñá Iní u nté koo kuví ko íkan tē xee u. ²³ Diví tsí é dā mí'í ká ñuú kañe'é u ne, kata'xi Espiritū Sántū é kūtuní ko tsí da mii é ntō'o kó, da mii é xnuu kutu ñā kó vi'i utun te xeé u ñuú Jerusaleen. ²⁴ Ntá tsi ña té ini kuān té kuví u, te kāda ntāa ú tsiñu e tá'xi Tó'o ko Jēsuu é vií u: diví tsi tsiñu ko é kaka'an ntódo u tú'ūn va'á iña Xúva ko e dóo kakuinima ñá kō.

²⁵ Diví ntō ne, é kaka'an ntódo ú ni nto iña Xúva ko, nté koo kuntoo o ntā'a ñá ne, iní u tsí ña kiní ka nto kó ñuxiví a. ²⁶ Dukuān ne, kiní vá'a nto é kaka'án u ni ntō, tsí nté uun nto ña kuví ká'an nto te ña ni de ntāa ú iña nto. ²⁷ Tsí ña te ni dé vīni kue'én u é ká'án u ni ntō é un ntí'í é kaka'an Xúva kō. ²⁸ Kuenta tsí vií ntō kúñu nto ni ūn ntíi ntíi ña kuínti'xe i san é tá'xi Espiritū Sántū é diví nto kodo nuū ntó iña ña. Vií nto vatā ó de paxtu é kade ña kuenta á le'ntu ña. Kuenta tsí vií nto un ntíi ntíi ña kuínti'xe i Tó'o kō san, tsí niñí mii ña éti ña kuenta iña ña dá xi'í ña. ²⁹ Iní u tsí rkontuvi dá ntaka ú ne, kī'xi ña'a é nakutsu'un ña nto, vata tsí ó de xteé, kiti diin, é ña te kántuntā'ví ini ti a le'ntú san. ³⁰ Iō ñá'a iña ntó di ne, kuān koo vií ña di. Tsí ka'an ñá dovete é ntio ña é kintikin ña kuínti'xe i sán ña. ³¹ Kuenta tsí vií nto é ña kani nta'ví ña nto. Ñá ku kúnáa iní ntó tsí xu'ú ne, uní kuía katúvi u, nakuá'a ú nto nte ntúvi nte níñu ne, ñá te un siin ntute nūú ko éti ú kuenta iña ntó xe un xé un ntō.

³² Vi'a ve né, kuntoo ni'i nto Xúva kō. Kuntoo ni'i nto tú'un va'á san é kaka'an ñá di. Tsí dóo kaidiá'vi tú'un Xúva kō é kútú've nto, vata koo é ni'i nto é vā'a é kāduku ntée i'xá Xúva kō, vata koo é dadíi kuve ta'an nto ni ūn ntíi ntíi ña é nakaxnúu Xúva kō é kúvi i'xá mii ñā. ³³ Xu'ú ne, ñá tē ni ntío ko nee iña, ō diu'ún ne, ō doo vá'a iña ña'a. ³⁴ Iní nto tsí mii ú dé tsiñu ú vata koo é nī'í ko nee iña é ntio kó, nee iña é ntio ña ntíi ni'í ú di. ³⁵ Dukuan tsí o dé u vata koo é nañe'é u nto nté koo vií nto. Tsí te kuan kōo ne, kuví xntii o ta'an kō nee é kataan nūu ña. Tsí naka'an ko tú'un é kaka'an Tó'o ko Jēsuu ne:

“Dií dií ka dîní ña kaxe'é san é ña kanakí'i san”, ka'an ña. —Sá'ā ka'án Pablu ni ña.

³⁶ Dā kúvi ka'an ñá ne, ínchiti ñā, kaka'an ntâ'ví ña ni ñatā san. ³⁷ Ēku ntíí ntíí ña. Kidáā né, nanume ta'an ña nī Pablu, e'xí ña xu'u ña. ³⁸ Dōo u'vi kúvi ña tsí kaka'an ña tsí ña kiní ka ña ña. Kidáā ne, kue'en ní'i ñā Pablu un tsi nte mi túvi tun ntōo san.

21

Dá kuē'én Pablu ñuú Jerusaleen

¹ Dā tsóo mii tā'an ntí ni ñatā, ña ñuú Efesú san ne, nakú'ūn ntí iní tun ntōo san é kī'ín ntí. Kue'en ntáa ntí ñuu é nanī Koo. Uun ká tuku ntuvi xeé ntí ñuú Ródā ne, da xeé ntí ñuú Patara. ² Ikān nāni'í ntí uun tun ntōo é kī'ín ñuú Fenicia. Nū'ū ntí tun ntōo san, kue'én ntí. ³ Dā kii ditó ntí ñuú Chipré ne, ido ntūú ntí diñi datsin ntí ne, dá kuē'én ka ntí ñuú Siria. Dā xeé ntí ñuú Tirú ne, ikān itúvi da'na tun ntōo san vata koo é natavā ña xidō san. ⁴ Ikān nāni'í ntí ña kuínti'xe i Jesuú ne, dadíí intóo ntí ni ña ūun vite. Un ntíí ntíí ñá ntáka'an ñá nī Pablu:

—Ñá ku ñe'e ntó ñuú Jerusaleen —ka'an ña.

Tsí é xe'e Espiritū Sántū san kútuni ña te dōo nto'o Pablu te kī'ín ñá ikān. ⁵ Ntá tsi da xee tá'an ntuvi ne, ntíí ntí, kue'én ntí. Íntēka itsi un ntíí ntíí ña'a sán ntí ni ñadi'í ñá ni i'xā ñá, íntēka ña ntí nte diñi ñuú kán. Dā xeé ntí ni ña diñi ntute ñu'u kán ne, ntánchití ntí, ntáka'an ntâ'ví ntí. ⁶ Kidáā né, nānume ta'an ntí ni ña. Dā náku'ún ntí iní tun ntōo san ne, kúnū'ú ña'a san.

⁷ Ntíí ntí ñuú Tiru, kué'en ntí ñuú Tolemaida. Ikān ixkoto ní'ni ntí ení kō, ña kuínti'xe i san. Uun ñūú kantōo ntí ni ñā. ⁸ Dá tevāá ne, ntíí ntí, kue'én ntí ñuú Cesarea. Ikān ñe'é ntí nú vi'i Fēlipe, ña kaka'an ntódo tú'ūn va'á san. Divi ñā é nakaxnúu ña da nakaxnúu ña u'xe ñá'a, ña é xntíí san. ⁹ Ío kimi dióko ñā, ta'nú ña ni tánta'a, ta'nu ntáka'an náa Xuva ko. ¹⁰ Dā kú titín ntuvi ntoo ntí ikān ne, xée uun ñatíi, ña vé'xi ñuú Judea, ñá nani Āgabú. Ña ka'án naa Xuva ko ñá di, tsí kaxé'e Xuva ko kútuni ña nté koo kuví. ¹¹ Dā xee ñá mí ntoo ntí ne, kī'i ña nguenuu í'xi Pablu, kī'ní nuu ña nta'a ña ni dī'ín ña, kaka'an ña:

—Kaka'án Espiritū Sántū tsí kuān koo kuví tó'o nguenuu sá'a, tsí ña Israee, ñá ntoo ñuú Jerusaleen ne, kuān koo kī'ní ña

ñā ne, dá ntāda ña ña kuenta ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee —ka'an ña.

¹² Dā téku ntí é káka'an ñá ne, un ntíí ntíí ntí ni ña ntoo ikān ne, ntáka'án ntí nī Pablu: —Vií nto da xe'e, ñá ku ñe'e ntó ñuú Jerusaleen —ka'án ntí.

¹³ Ntá tsi Pablú ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dōo ntánti'í iní nto kuenta iñá ko? Tsí dōo u'vi kúvi ko é kuān ó ntáka'an nto. Vevii ntiká nimá ko. Xu'ú ne, é iō tu've ko. Ñā té ini, kuān té koo kútu u, kuān té kuví u ñuú Jerusaleen kuénta iñā Tó'o ko Jēsuu —ka'an ña.

¹⁴ Dā ña ni kuví vií ntí ni ñā ne, ñá ni ká'án ka ntí. Mii tsí é káka'án ntí:

—Nā kuví nee iñā é ntio Xuva ko —ka'án ntí.

¹⁵ Kidáā ne, natsoo vá'a ntí iñá ntí, dá kūntāa ntí nī Pablu ñuú Jerusaleen. ¹⁶ Dadíí kue'én ntí nī ña kuínti'xe i, ña vé'xi ñuú Cesarea. Kue'en ní'i ñā ntí nú vi'í mí kuntōo ntí, vi'í ñatíi, ña vé'xi ñuú Chipre, ñá nani Nāsuun. Divi ñā ne, nté ntúvi di'na kuínti'xe ña Jesuu.

Dá kuē'én Pablu, kúkoto ní'ni ña Jacóbo

¹⁷ Un ntíí ntíí ta'an ko, ña kuínti'xe i sán ne, dōo diní ña dá xeé ntí ñuú Jerusaleen. Dōo vá'a o dé ña nī ntí. ¹⁸ Dā kúvi uvi ntúvi ntoo ntí ne, ñe'e ntí nī Pablu, ixkoto ní'ni ntí Jacóbo. Ikān ntoo ntíí ntíí ñata, ña odo nūú san di. ¹⁹ Pablú ne, kaka'an ñá ni ñā ntiusi ne, dá kantaa ña ni ñā é un ntí'í é xe'é Xuva kō e kúvi idé ña mé'ñū ña é ña te ña Israee. ²⁰ Dā téku ña é káka'án Pablú ne, dōo ntákaku ní'i ña Xuva kō. Kidáā ne, kaka'an ñá nī Pablu:

—Ini ntó, eni, tsí ña te nté kaa miil ta'an ko ña Israee é kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūcristu. Un ntíí ntíí ñá ne, ntáka'an ñá tsi da mií é káda ntaa o lei é xtúví Muisee. ²¹ Tsí e téku ña tsí divi ntó né, kanakuā'a nto ña Israee é ntoo xio ñuu é ña kantío é káda ntaa ña lei é xtúví Muisee, é ña kantío é ká'nté ña kúnū é ixi i'xá ña ne, é ña kantío é vií ñá vata xkoó ini o di. ²² Vi'a ve ne, ¿nté ntu koo vii o ve? Tsí da mií é nataká nuu ña tē kútuni ñá tsi é xeé nto. ²³ Sá'a vií nto: I'á ntoo kimi ñátíi, ña é xe'é xu'u i Xuva kō tsí iō é vií ña. ²⁴ Kuē'en ní'i nto ñátíi sa'a é dadíí ntuntoo nto ni ña nta'a Xuva kō. Xntíi nto ña nēe kataan núu ña di, vata koo é kúvi kúntíí diki ña. Dukuān koo kútuni ntíí ntíí ña'a san tsí ñá tē nuu é ntaā i é ntáka'an ña iñā nto. ²⁵ Kutuni ñá tsí divi ntó ne, kade

ntaa ntí'i nto leí san. Ña kuínti'xe i san, ña é ña te ña Israeé ne, e táxnūu ntí tutú nta'a ña te mii tsi sá'á é ña kuvi vií ña: ñá ká'xi ñá kúñū é xntáa ntéé ña'a san nú nāa ña; ñá ká'xi ñá niñi kítí; ñá ká'xi ñá kúñū kítí é kué'ne; ñá vií ña é kini kaa ni ñadí'i tá'an ña. Sá'a tsi kakā'án ntí ni ñā é ña vií ña —ka'an ñátā san ní Pablu.

Dā tñn ña Pablu má ūkún ña Israeé san

²⁶ Kidáā ne, kue'en ní'i Pablu kimi ñá'a, ñatíi san. Utén san ne, dadíi ntúntoo ña ni ña ntā'a Xúva kō ne, da kí'vi ña ini ukún ka'nu é kué' é ña kutuni dutú san nté kaa ntuvi da nte te kuvi ntúntoo ña, tsí da kidáa ká'mi ña kítí nú nāa kan é kué' é ña doméni iña Xuva ko.

²⁷ Ntá tsi dá dokó sa xee tá'an u'xe ntúvi ne, ña Israeé, ña vé'xi ñuu Asiā né, dā ini ña tuví Pablu má ūkún kán ne, nákus'u'un ña ūn ntíi ntíi ña'a san. Tñn ña Pablú ne, ²⁸ koó da vāntiñi ña, ntáka'an ña:

—jō né, ña Israeé, xntii ntō ntí! Ña sá'á ne, ña ña'é kaika ña dá kaníi ñūxivi, kanakuá'a ña ña'a é ká'an ntéé ña ko, xo'o ña Israeé. Kaka'an ntéé ña lei Muíseé ne, ñá te kaiko ñu'u ña xūkún sa'a. Vevíi ne, ntíi ni'i ñā ña é ña te ña Israeé, kakí'vi ni'i ñā ña má ūkún a ne, ntáde dentu ña xūkún sa'a e dóo kuíko —ka'an ña.

²⁹ Sá'ā ntáka'an ña, tsí nté vī'i ini ña é ntíi ni'i Pablu ūun ñatíi, ña vé'xi ñuu Efesu, ñá nani Trōfímú ne, te kí'ví ni'i ña ña ini ukún ka'nu kán, kuini ña.

³⁰ Dōo ntaítsu'un ña'a san da kaníi ñūú san. Un ntíi ntíi ña'a san ne, koó dā ntáxkainu ña, vé'xi ña. Tñn ña Pablu, ntáñū'u ña ña, nátavā ñá ña má ūkún kan ne, dā nákadí kutu ña xi'i ūkún san. ³¹ Vevíi tsi ka'ní ña Pablu dá xee tú'un ntā'a tó'ō sntadun ñuu Roma tsí dóo ntaítsu'un ña'a san da kaníi ñūú Jerusaleen. ³² Ura tsí i kána ña sntadún san ni ña odo nūú iña ñá ne, koó dā ntáxkainu ña, xee ña mi náta'ká nuu ña'a san. Dā ini ña'a san tsí e xee tó'ō sntadún san ni ūn ntíi ntíi sntadún san ne, téé da'na ña e ntaé'ní ña Pablu. ³³ Kidáā ne, xée ētsin tó'ō sntadún san, tñn ña Pablú ne, kaka'an ña é kōo kútu ña ūvi kádena. Da kidáā tsixe'e ña xōo ñá'a ña ne, nté o dé ña. ³⁴ Ntá tsi koó da vāntiñi ñá'a san, ntákachu'u ña ne, é tūku e tūku nuu i ntáka'an ña. Ntē ña ni kuvi tekú tó'ō sntadún san é ntáka'an ña. Dukuān ne, kaka'an ña é kí'in ni'i ñá Pablu mí ntoo sntadún san. ³⁵ Dā xée ētsin ña nú rkuei kán ne, da mií é intéku doko sntadún san Pablu,

tsí dóo ntákudiin ñá'a san. ³⁶ Ntántikín ntíi ntíi ña'a san ña, ntákachu'u ña:

—jKa'ní nto ña! —ka'an ña.

Dá kakā'án Pablu ni ñá'a san, kanadá'an ña kúñū ñā

³⁷ Dā dā vé kukí'vi ña ni ñā iní i mí ntoo sntadún san ne, kaka'án Pablu ni tó'ō sntadún san:

—Iō nuu i é ká'án u ni ntō —ka'an ña.

—¿Vá kakā'an ntún tú'un griegu? —ka'an tó'ō sntadún san—. ³⁸ ¿Ñā ntu te dívīn é ña ñuu Egítō, ña e dóo nakutsú'un ña'a sán kidáā é vií ñá du'xen iña ña tsiñu ka'nu i, ña é nteka kimi míl ña dikí dú'xen san má kū'u kan? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

³⁹ —Ñā'á ni san! —ka'án Pablu—. Xu'ú ne, ña Israeé u. Vē'xí u ñuu Tarsu, ñuu é kāduku ntéé ñuu Cilicia, é ña te ñuu lu'nti. Vií nto da xe'e, ta'xi kudii nto itsi é ká'án u ni ñā'a san —ka'an ña.

⁴⁰ —Ká'an kán ní —ka'an tó'ō sntadún san. Kidáā ne, ntítsi Pablu nú rkuei kan, kade ña ntá'a ña tē diin diin tsi kuntōo kadin ña'a san. Dā intōo kadin ña ne, eni ntu'ū Pablu kaká'an ñá ni ñā tú'un hebreu:

22

¹ —Un ntí'i kué'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu ntó, kini nto é káka'án u ni ntō é kanadá'an ú kúñū ko —ka'án Pablu.

² Dā téku ña'a san tsí tú'un hebreu kaká'an ña ne, diin diin tsi kantōo ña. Pablú ne, kaka'an ña:

³ —Xu'ú ne, ña Israeé u. Tsí kaku ú ñuu Tarsu é kāduku ntéé ñuu Cilicia, ntá tsi é'nu ú ñuu Jerusaleen. I'a nakua'á u nta'a mastru Gámaliee. Kútú'vē kó un ntí'i vatā ó kaka'an lei e xtúví ñata kō, ña intōo di'na. Xu'ú ne, ñā kue'én ini ko dé ntaa u é un ntí'i é káka'an Xúva kō, vata tsí ó ntáde ntíi ntíi ntó vevii. ⁴ Ixntíkín ú ña kuínti'xe i Jesuú san ne, ntuku kuí'í u ña, e ntío ko é kúví ntí'i ña. Ixtñn ú ña, te tii, te ñadi'í ñá, e tsú'un kutú ú ña vi'i utun kán. ⁵ Iní dutu ñá odo nūú ni ūn ntíi ntíi ña tsiñu i san tsí nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō. Tsí ña ñá tá'xi ña tutu é kí'in ní'i ú iña ñá Israeé, ñá ntoo ñuu Damascu. Ikān ñe'é u inantukū ú ña kuínti'xe i san e kí'in ni'i u ña ñuu Jerusaleen vata koo é ni'i ña é ntō'o ña.

Dá kantāa Pablu ni ña nté o kúvi da kuínti'xe ña

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Dā nūu ú itsi kán é dokó sa xee ú ñuu Damascú ne, dā ká'ñu ntuvi ne, dā nēní

ko xi'í nuu ñu'u ntíkō diñi ko, ñu'u é dóo kaxi'í nuu é vē'xí e dukún kân. ⁷ Uun ito tsi nantúvê ú ñu'u kân. Kidáā téku kó tatsin é kaka'an ní ko: “Saúlū, Saúlū, ¿nté kui kantukun kui'in ntún ko?”, ka'an tátsin san. ⁸ Kidáā ne, tsixe'e u: “¿Xoó ña'a ntu nto, Tó'ō?”, ka'án u. Divi ñā ne, kaka'an ñā: “Xu'ú ne, Jesuu, ñā ñuú Nazareé u. Divi u é kantukun kui'in ko”, ka'an ñā nī ko. ⁹ Ñā ntii ni'i ú ne, dā kúdu'va ñā dá ini ñā tsí kaxi'í nuu, ntá tsi ñā ni tekú ñā tatsin é kaka'an ní ko. ¹⁰ Xu'ú ne, kaka'án u: “¿Neé ntu ntio nto é vii u ve, Tó'ō ko?”, ka'án u. Kidáā kaka'an Tó'o ko nī kó: “Nakuntitsin ve. Kue'en kán ñuú Damascu. Ikan tā'xi ñā kutuni o un ntí'í nté ō kukú've tsiñu é viin”, ka'an ñā. ¹¹ Xu'ú ne, kukuāá u da xi'í nuu ñu'ú san. Dukuān né, ñā ntii ni'i ú ne, ntáñū'u ñā ko, ixntéka ñā kó ñuú Damascu.

¹² 'Ikān tuví uun ñatīi, ñā nani Anānia, ñā e dóo kade ntaa lej Muísee. Un ntii ntii ñā Israee, ñā ntoo ñuú Damascú ne, dōo vá'a ka'an ñā iña ñā. ¹³ Xée ñā, ntitsí ñā diñi kó ne, kaka'an ñā nī kó: “Ō éni Saúlu, na naxi'í nuu nto”, ka'an ñā. Ura tsí i naxi'í nuú ko ne, kakuvi kainí u ñā. ¹⁴ Kidáā ne, kaka'an ñā nī kó: “Xuva kō, ñā é inúu ini ñata kō ne, nté ntúvi di'na é nakaxnúu ñā nto é kútuni nto nee iña é ntio ñā, é kinī ntó I'xá ñā, ñā e dóo va'a, é tekū ntó tatsin ñā di. ¹⁵ Tsí ntaa nto ni ñā'a un ntí'í é ini nto; ká'an ntí'i nto ni ñā é un ntí'í e téku nto é kaka'an Xúva ko ni ntō. ¹⁶ Vi'a ve ne, ñā ku kukuí ka nto. Kue'en ntó, kukutsí ntute nto. Nakate nto kuétsi ntō, kaku ni'i nto divi Jesuu”, ka'an ñā nī ko.

Dá kantāa Pablu nté ō táxnuu Xuva ko ñā é k'i'in ñā, k'ika'an ntódo ñā nī ñā é ñā te ñā Israee

¹⁷ Dā ntíko kōo u, naxee ú Jerusaleén a ne, ñé'ē ú, ixka'an ntá'vi u má ūkún ka'nu kân. Kidáā ne, vata kúvi é nakuení u, ¹⁸ iní u Tó'o ko Jēsuu, kaka'an ñā nī kó: “Kantí'í sá kuē'en. Ntakan ñuú Jerusaleén ve, tsí ñā ntoo i'a ne, ñā kuintí'xe ñā é kaka'an kuenta iña ko”, ka'an ñā. ¹⁹ Ne, kaka'án u ni ñā: “Xuvā kó, é ini ntii ntii ñā'a san nté o dé u é ñé'ē u má ūkún kân, e íxti'in ú ñā kuintí'xe i nto. Tsi dóo naká'xi va'á u ñā ne, da tsú'un kutū ú ñā vi'i utun kân. ²⁰ Ntitsí dító u da xe'é xuu ñā'a san Ésteba, ñā kaka'an ntódo tú'un ntō. Tsi kúdadii ko é ka'nī ñā ñā ne, xu'u íto ú doo ñā ntáxe'é xuu ñā”, ka'án u ni ñā. ²¹ Ntá tsi kaka'an xtúku Tó'o ko nī ko: “Kue'en kán ni, tsí taxnúu ú o e dóo ika k'i'in.

Tsí ki'in mí ntoo ñā'a, ñā é ñā te ñā Israee”, ka'an ñā nī ko —ka'án Pablu.

Dā itúvi Pablu nta'a tó'ō sntadún san

²² Ntaíni ñā'a san é kaka'án Pablu da nté kaka'an ñā tsí ki'in ñā mí ntoo ñā'a, ñā é ñā te ñā Israee. Kidáā né, eni ntu'u ñā ntákachu'u ñā:

—¡Ka'ní nto ñā! ¡Ñā kúvī ká kutuvī ñā ñuxiví a! —ka'an ñā. ²³ Kuan tsí ó de ñā'a san, ntákachu'u ñā ne, ntántata ntaā ñā du'nu ñā, ntánantavā ñā xáka di. Ñā ni ntío ñā kuntōo kadin ñā. ²⁴ Dukuān ne, kaka'an tó'ō sntadún san é nakí'vī ñā Pablu iní i mí ntoo sntadún san ne, dā naká'xi va'ā ñā ñā da nte koo e ntíka ñā xu'u ñā. Tsí ntio ñā é kútuni ñā nté kuān nte ntákudiiin ñā'a san ni ñā. ²⁵ Ntá tsi da kí'ni ñā Pablu é naká'xi va'a ñā ñā ne, katsixe'e Pablu sntadun ñā odo núu san, tsí ikan tsí ntitsí ñā:

—¿Ñā ntu te dóo xii kaa te naká'xi va'a ntó ko é ñā ñuú Romá u? Ntē vata kuntekú kú've iña ko —ka'an ñā.

²⁶ Sntadun ñā odo núu san ne, dā téku ñā é kaka'án Pablú ne, kué'en ñā, kúkoto ñā tó'ō ñā, kaka'an ñā:

—¿Nté koo vii nto ñā tsikan? Tsí ñā ñuú Roma ñā —ka'an ñā.

²⁷ Kidáā ne, kué'en tó'ō sntadún san mí tuví Pablu, tsixe'e ñā:

—¿Nuu é ntaā ntú i é ñā ñuú Roma nto? —ka'an ñā.

—Nuu é ntaā i —ka'án Pablu.

²⁸ —Divi ú ne, dōo kue'é diu'un nantí'i u é vii u ñā ñuú Roma —ka'an tó'ō sntadún san. Pablú ne, kaka'an ñā:

—Ntá tsi divi ú ne, dukuān ñā ñuú Romá u nté dā káku u —ka'an ñā.

²⁹ Kidáā né, kii nteé xio ta'an sntadun, ñā é dā vé naká'xi vā'á Pablu, xtuví mii ñā ñā. Tó'ó sntadún san ne, ú'vī ñā da kútuni ñā tsí ñā ñuú Roma ñā, tsí divi ñā é kaka'an ñā é kōo kútu ñā.

Kaka'án Pablu ni ñāta ñā odo núu iña ñā Israee

³⁰ Tó'ó sntadún san ne, ntío ñā kutuni ñā nté kui ntátsi'i kuetsi ntí'xe ñā Israee san Pablú ne, utén san ne, nántii núu ñā kadena é kánú'ni Pablu. Kidáā né, kána ñā ñā odo núu iña dutu ñā Israee ni ñāta ñā odo núu, é vii ñā junta, da nátavā ñā Pablu, kue'en ní'i ñā ñā mé'ñū junta.

23

¹ Pablú ne, íto ñā ñā'a san mé'ñū juntá ne, kaka'an ñā:

—Ēní, nté ntūvi da káku ú un tsi nté vevii ne, kade ntaá u é káka'an Xúva kō. Nā kākutuní ko te kīni kaa é kade u —ka'an ũa.

² Kidáā ne, tó'ō dutu, ũá nani Anāniá ne, kaka'an ũá nī ũa ntáñi étsin san é kátú nuu ũa xu'u Pablu. ³ Pablú ne, kaka'an ũa:

—ǰKuān koo vii Xuva ko ni o, xō'on é kāden uvi nuu i! ǰNté kui i'a tuvín kaxntékún kū'ven iñá ko vatā ó kaka'an leí san ne, xō'ón ne, kaidon ntítan leí san é káka'an te ka'ní ũa ko? —ka'an ũa.

⁴ Nā ntáñi étsin sán ne, ntáka'an ũá nī Pablu:

—ǰNā káu'vī ntú o te dóo kini o káka'an ni tó'ō dutu Xúva kō? —ka'an ũa.

⁵ —Ēní, ũá ni iní u te tó'ō dutu ũa. Tsí uve na'ā Tú'un Xuva kō é ũa kuvi ka'an kīni o iñá ũá odo nūu ũuu ko —ka'an ũa.

⁶ Kidáā né, kūtuní Pablu tsí dava ũa ntáde juntá san ne, ntántikin ũá nchu'ún ũa saduceu; dava ũa ne, ntántikin ũá nchu'ún ũa fariseu. Ne, un ntii tsi káka'an ũa:

—Ēní, xu'ú ne, ũa fariseú u, tsí ũa fariseu úvā kó di. Divi tsi nuu i é ntáxntékú ku've ntó iñá ko vevii. Tsí kakuinti'xe ko tsi ntoto xtúku o tē xi'i o —ka'an ũa.

⁷ Du'va ō ka'an ũá ne, ura tsí i eni ntu'ū ũa fariseú san ntánaa núu ũa nī ũa saduceú san. Uun ito tsi te'nte núu juntá san. ⁸ Tsí ũa saduceú san ne, ũá ntákuinti'xe ũa te ntoto xtuku o tē xi'i ó, ntē ũa ntákuinti'xe ũa te ió ánjē. Ntē ũa ntákuinti'xe ũa te ió nima ko. Ntá tsi ũa fariseú san ne, ntákuinti'xe ũa é un ntí'i nuu i sá'a. ⁹ Un tsi vāntiñi ũa'a san, ntánaa núu ũa. Ió mastru lei ũá fariseú ne, nākuiñi ũa, ntánantiko koō ũa é ntáka'an ũa saduceú san, ntáka'an ũa:

—Ntí sa'á ne, ũa túvi nee nuu i ni idé ũa. Te káka'an ntí'xe ánje ni ũá ne, ũa kúvi naa núu o ni Xuva kō —ka'an ũa.

¹⁰ Uun ito tsi kúdiin kué'en ũa'a san, ntánaa núu ũa. Tó'ó sntadún san ne, ú'vī ũá te ni'i kui'i Pablu. Dukuān ne, táxnūu ũa sntadún san é kūnatáva ũa Pablu mé'ñū juntá san ne, da ntíxnteka ũa ũa, nakunuu vá'a ũa iní i mí ntoo sntadún kán.

¹¹ Kuáa ütén san ne, ntitsí Tó'o ko Jesūcristu díñi Pablu, kaká'an ũá ni ũá:

—Ná ku dē kuení o, Pablu, tsí kuan tsí koo ka'an kuénta iñá ko ũuu Roma váta tsí ó é káka'an kuénta iñá ko ũuu Jerusaleén a —ka'an ũa.

Da ntántukū nuu iní ũa Israeé san nté koo ka'ní ũa Pablu

¹² Tévaá san ne, uun tññ ũa Israeé san nátee ta'an ũa xu'u ũa, ntukū nuu iní ũa nté koo ka'ní ũa Pablu, ntáka'an ũa:

—Xo'ō ne, ũa ko'o o, ũa ká'xi o tē ũa ká'ni o Pablu. Na ta'xi Xuva kō é nto'o ko tē ũa kuan koo vii o —ka'an ũa.

¹³ Nā te da ūvi díko ñatīi, ũá xe'é xu'u i é kuān koo vii ũa. ¹⁴ Kué'en ũa, kükoto ũa tó'ō dutu ni ñatā san, ntáka'an ũa:

—Ntí'í ne, e xé'e ntí xu'u ntí é ũa ka'xí kué'en ntí da nté kúví ka'ní ntí Pablu. ¹⁵ Divi nto ni ūn ntí'í ñatā, ũa ntáde juntá san ne, kákan nto ntā'a tó'ō sntadun te tevāa nāntixntéka ũa Pablu mé'ñū juntá san vata koo é tsixe'e ká nto ũa. Ntá tsi ntí'í ne, koo tú've ntí é ká'ní ntí ũa ítsi kán di'na dá xē ũa mí ntoo nto —ka'an ũa.

¹⁶ Ntá tsi téku a kuetsi Pablu é ntáka'an ũa nté koo vii ũa. Kidáā ne, kué'en na vī'i mí ntoo sntadún san, xé'e nā é kūtuní Pablu tsí ntántukū nuu iní ũa Israeé san nté koo ka'ní ũa ũa. ¹⁷ Pablú ne, kána ũa sntadun ũá odo nūu, kaka'an ũa:

—Kué'en ni'i nto ná kudií sa ntā'a tó'o ntó, tsi ió é ká'an ná ni ũá —ka'an ũa.

¹⁸ Kue'en ní'i ũa na mí tuví tó'ō sntadún san, kaka'an ũa:

—Ná nuu kutū, ũá nanī Pablú ne, kána ũa kó, kaka'an ũá tē ki'in ni'í u na kudií sa mí tuví nto, tsi ió nuu i é ká'an ná ni ntó —ka'an ũa.

¹⁹ Tó'ó sntadún san ne, írkāa ũa nta'a na, kué'en xio ũa ni nā né, katsixe'e ũá:

—ǰNeé ntu ncho ka'an ní ko? —ka'an ũa.

²⁰ Ne, kaka'an na:

—Nā Israeé ne, é xiō ntaa iní ũa é kakān ũá nta'a nto te kīntéka nto Pablu tevāa mé'ñū junta san é tsixe'e ká ũa ũa. ²¹ Ntá tsi ũa ku kuintí'xe nto é ntáka'an ũa, tsí ũa te nuu é ntaā i. Tsí ũa te da uvi díko ũa'a ñatīi ntántí'u ũá itsi kán. É xé'é ũa xu'u ũa nta'a Xuva kō tsí ũa kó'o, ũa ká'xi ũa da nté kúví ka'ní ũa Pablu. Vevii ne, da mii tsí e ntántétu ũa nté koo ka'an nto —ka'an na.

²² Kidáā ne, nantíi tó'ō sntadún san na, kúnū'ú na ne, kaka'an ũá ni nā:

—Ná ku ká'an ni ũa'a te kaká'an ní ko —ka'an ũa.

Dā ntáda ũa Pablu kuénta ntá'a ũa tsiñu ka'nu i Felí

²³ Kidáā né, kána tó'ō sntadún san uvi ũá'a sntadun ũá odo nūu, kaka'an ũá ni ũá:

—Nākoo tú've ntó uvi sientú sntadun, ni ūni díko u'xi sntadun, ũá ntántodó idu, ni ūví sientu ũá odō kaa, tsí kaeku ññ níñu ve

ki'in ntó ni ña ñúú Cesarea. ²⁴ Nākoo tú've ntó idú di é kuntékú Pablu, vata koo é vā'á koo xee ñá nta'a ña tsiñu ka'nu i Feli —ka'an ña.

²⁵ Kidáā ne, de vá'a ña tutú táxnūu ña nta'a ña tsiñu ka'nu i san, kaka'an ña:

²⁶ “Xu'ú, Claudiu Lisia, táxnūu u ntiusi nto. ²⁷ Sá'a tsí é ká'án u ni ntó: Tsí ña Israeé san ne, é tññ ña ña sá'a é ncho ka'ní ña ña. Ntá tsi dá kutuní ko tsí ña ñuú Roma ñá ne, ñé'e ú ni sntádún ko é nakákú ntí ña. ²⁸ Ntio kó kutuní ko nee núu i é ntátsi'i kuétsi ña ña. Dukuān ne, ñe'e ní'í ú ña mé'ñū junta iña ña Israeé san. ²⁹ Ntá tsi kúdii iña lei iña mii ña é ntátsi'i kuétsi ña ña. Ña túvi nee nuu i é ká'ní o ña. Ntē ña túvi nee nuu i é kunuu kutu ña. ³⁰ Ntá tsi é kútuní ko tsí ña Israeé san ne, ntántukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña ña. Dukuān ne, ntada ú ña kuenta ntá'a nto. Ne, é káka'án u ni ña Israeé san tē kika'an ñá ni nto te nee nuu i é ntátsi'i kuétsi ña. Sá'a tsí é ká'án u ni ntó”, ka'án tó'o sntadún san ini tutú san.

³¹ Niñú sá'á ne, kué'ēn sntadún san, kue'en ni'i ñá Pablu. Xee ñá ñuú Antipatri. ³² Tévaá san ne, ntíko koo ntíí ntíí sntadún san, ntaíka ña dí'in ña, kúnú'u ña vi'i sntadún san. Mii tsí sntadun, ñá ntántódó idú san ne, kué'ēn ká ña ni Pablu. ³³ Dā xee ñá ñuú Cesareá ne, xé'e ñá tutú san nta'a ña tsiñu ka'nu i san ne, dā ntáda ña Pablu kuénta ntá'a ña. ³⁴ Dā kúvi nakua'a ña tsiñu ka'nu i san tutú san ne, tsixe'e ña Pablu mí'i ñuú ña. Dā ka'an ñá tsi ñuú Ciliciá ne, ³⁵ kaka'an ñá tsiñu ka'nu i san:

—Kini ú nee é ntáka'an ña iña nto tē xee ña ntátsi'i kuétsi nto —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an ñá te kunuu kutú Pablu má vi'i ka'nu iña rei Heródé.

24

Dá kanada'an Pablu kúñu ña nta'a ña tsiñu ka'nu i

¹ Dā kúvi u'un ntúvi ne, xéē tó'o dutu, ñá nani Anānia, ni ñátā sán, ni uun ña kanada'an, ñá nani Tértulu. Xéē ntíí ntíí ñá nta'a ña tsiñu ka'nu i san é tsí'i kuétsi ña Pablu. ² Kidáā kána ña Pablu é kí'xi ña ne, da éni ntu'u Tértulú san katsi'i kuétsi ña ña. Kaka'an ñá ni ña tsiñu ka'nu i, ñá nani Feli san:

—Dívi ntó é káde nto e dóo vá'á ó ntoo ntí. E dóo ini nto nté koo kadā kú've nto ne, é kantuvá'a ñuu kó vevii. ³ Dívi ntó né, dóo ka'nu ñá'a nto. Dā mí'i ká ntoo ntí ne, da mii kué'en tsi e ntánakué'e ntí sintiá'vi

nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, é kuān nte vá'á ó kade kú've nto. ⁴ Vi'a ve ne, ñá ntío ntí natekū du'xén ntí nto. Uun da'na tsi kini kudii nto é ká'án ntí ni ntó. ⁵ Tsí ñatí sa'á ne, dóo du'xen de ña. Da mii kué'en tsi é kanakutsu'un ña ña Israeé san dā mí'i ká ñuu. Tsí odo nuú ñá iña ña ntántikin Jéssu, ñá ñuú Nazaree. ⁶ Ntio ña é natívi ña xúkun ká'nu ntí di. Kidáā né, tññ ntí ña. Tsí ntio ntí é xntékú kú've ntí iña ñá vatā ó kaka'an lei ntí. ⁷ Ntá tsi ura tsí i xee tó'o sntadun, ña nani Lisiá ne, dá kuétsi nangava ñá Pablu da tññ ntí ña. ⁸ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ntí é kí'in ntí, kitsi'i kuétsi ntí ña nta'a nto. Te mii nto tsixe'e nto ña ne, kutuní nto nee ntí'i ntí'i nuú i é ntátsi'i kuétsi ntí ña —ka'an ña.

⁹ Un ntíí ntíí ña Israeé san ne, ntáda ntaa ña é káka'an ña. ¹⁰ Kidáā ne, éde ña tsiñu ka'nu i san ntá'a ña é ká'án Pablu. Pablú ne, kaka'an ña:

—Vi'a ve ne, dóo diní ko é nakákú u kúñu kó nta'a nto, tsí iní u tsí dívi ntó ne, é tññ kuia kadē kú've ntó ñuú sa'a. ¹¹ Kuvi ntada ntaa nto tsí da ve kúvi uxuvi ntúvi xee ú Jerusaleen é nanu'u ú iní ko Xuva kó. ¹² Ñá tē neé ni íde u. Ñá te ni nāa núu ú ni ñá'a san; ñá te ni nakutsu'un ú ña, nté ini ukún ka'nu kan, nté ini ukún kuetsi, nté itsi kán di. ¹³ Ña kúvi ntáda ntaa ña nuu i é ntátsi'i kuétsi ña kó vevii. ¹⁴ Mii tsi nuú i sá'á é nuu é ntaā i é ntáka'an ña iña kó: Tsí kanuu iní ko Xuva kó, ña é inúu ini ñatā ntí, ntá tsi kanuu iní ko ña vatā ó de ña ntántikin Jéssu, é ntáka'an ña é tūku nchu'un. Ntá tsi kakuinti'xe ko un ntí'i vatā ó kaka'an lei Muísee ni ún ntí'i é ūve na'a, ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko nté ntúvi dí'na. ¹⁵ Vata tsí ó kuinti'xe ña Xuva kó né, kuan tsí ó kakuinti'xe kó tsí ntoto xtúku o tē xi'i ó, kuān te vá'a o, kuān té ña vá'a o. ¹⁶ Dukuān ne, kaxió ntii u é káda ntaa ntí'i u é káka'an Xúva kó, vata koo é ña koo kuétsi ko nta'a Xuva ko ni tā'an ko.

¹⁷ É kú titín kuia é kaika ú xio ñuú ne, ntíko kóo u ñuú ko é kixn'í u diu'un é xntíi ú ña ñuú ko, é kixkué'e ú doméni iña Xuva kó di. ¹⁸ Sá'a tsí é káde ú da ini ña Israeé san kó, ña vé'xi ñuú Asia, dá túvi u má ūkún ka'nu kán. Xu'ú ne, é ntüntoo ú nta'a Xuva kó dá ini ña ko. Nte'vi tsi ña'a ntoo ña ni ntí má ūkún kán ne, diin diin tsi ntoo ntí ni ñá; ñá te ni itsu'un ña. ¹⁹ Tē dí ni kí'xi ña tsikán ne, kuvi ka'an ñá te nee iña ni íde u é tsí'i kuétsi ña ko. ²⁰ Ntá tsi kuvi ka'an ñá ntoo san tsí ña te nee iña ni íde u dá túvi u mé'ñū junta iña ñá Israeé san. ²¹ Uun tsi nuu i

é kúvi tsi'i kuétsi ñā kó ne: tsí un ntii tsi kākā'án u ni ñā: “É kaxntékú ku'vē nto iñā ko vevii, tsí kakuinti'xe ko tsí ntoto xtuku o tē xi'i o.” Kuan ō ka'án u ni ñā —ka'án Pablu.

²² Felí ne, é dōo kue'e ini ñā nchu'un iñā Jésuú ne, ntio ñā é nainú kava ñā nuu i sá'a. Dukuān ne, kaka'an ñā:

—Te kī'xi tó'ō sntadun, ñā nanī Lisiá ne, da kidáa kīnī ka ú nuu i sá'a —ka'an ñā.

²³ Kidáa ne, kaka'an ñā nī sntadun ñā odo nūú te kōto ká ñā Pablu, ntá tsi ñā te kunuu kutu kuē'en ñā, tsí kuvi kaka kudii ñā ne, kuvi ki'xi ñā vá'a tiin ni'i ñā é xntii ñā ñā tē nee iñā é kātaan nūú ñā.

²⁴ Dā kú titín ntuvi ne, ntí'xi xtuku Feli ni ñadi'í ñā, ñā nani Drūsila. Divi ñā ne, ñā Israee ñā. Kidáa kána ñā Pablu é ká'an xtúku ñā ni ñā iñā é kuinti'xe ko Jesūcristu.

²⁵ Pablú ne, kaka'an ñā ni ñā iñā é ñā vií ō é kīni kaa, é kadā kuení va'a kó nté koo vii o, tsi vé'xi ntuvi é xntékú kú'vé Xuva ko iñā ko. Kidáa ne, ū'ví Feli é kuān ó kaka'an ñā ne, kaka'an ñā nī Pablu:

—Kué'ēn kán ve. Tē amá kune'é ko ne, kana xtukú u o —ka'an ñā.

²⁶ Tsí kadē kuení Feli te kué'e Pablu diu'un vata koo é nantii ñā ñā. Dukuān ne, ki'in itō kána ñā ñā é ká'an ñā ni ñā. ²⁷ Ítā ntí'xin uvi kuia é kuan ō dé ñā. Da kidáa ne, ngāvá Feli, nákunūu ñā nanī Porciu Festu tsiñu ñā. Feli ne, kuan tsí ó xnúu kutu mii ñā Pablu, tsí ntio ñā é vā'á koo ka'an ñā Israeé san iñā ñā.

25

Dá ntītsí Pablu nuú Festu

¹ Da kidáa xee Festú san é nákunūu ñā tsiñu é vií ñā ñā tsiñu ka'nu i. Dā kúvi uní ntúvi xee ñā ne, ntáka ñā ñuú Cesarea, kuntáa ñā ñuú Jerusaleen. ² Dá tūví ñā ikān ne, xee tó'ō dutu ni ñā odo nūu iñā ñā Israeé san nta'a ñā e tsi'i kuétsi ñā Pablu. ³ Íkan ñā nta'a ñā te vií ñā da xe'e taxnūu ñā tú'ūn é nāntixntéka ñā Pablu ñuú Jerusaleen. Tsí ntántukū nuu iní ñā nté koo ka'ní ñā ñā ítsi kán. ⁴ Ntá tsi Festú ne, tuku ō dé kuení ñā. Kaka'an ñā ni ñā:

—Pablú sa ne, nuu kutu ñā ñuú Cesarea. Xu'ú ne, dā ve ki'in xtúkū ú ikān. ⁵ Vá'ā ó tē dí kī'ín ntí ni ñā odo nūú iñā nto. Tē nee kuetsi ío iñā ñā ne, kuvi tsi'i kuétsi nto ñā ikān —ka'an ñā.

⁶ Kūvi ka úna u'xi ntúvi itúvi ñā ñuú Jerusaleén ne, dā ntíi ñā, kue'en ñā ñuú Cesarea. Utén san ne, nákutūví ñā me'ñú

juntá ne, dā táxnūu ñā ñā é kīnantéka Pablu. ⁷ Ura tsí i dá xee ñā ne, nātaká nuu ñā Israee, ñā vé'xi ñuú Jerusaleen, ntíkō diñi ñā ne, ñā te da díi kuetsi ka'nu dá'vi ñā ñā. Ntá tsi ñā ni kuvi vií ñā ntada ntaa ñā é ntáka'an ñā. ⁸ Pablú ne, kanada'an ñā kúñu ñā, kakā'an ñā:

—Ñā túvi nēe kuetsí ko. Nā tē nee iñā ni íde ú e ñā vá'a iñā lei ñā Israee, nté iñā xukun san, nté iñā rei ñuú Roma —ka'an ñā.

⁹ Festú ne, ntio ñā é vā'á koo ka'an ñā Israeé san iñā ñā. Dukuān né, katsixe'e ñā Pablu:

—¿Ntío ntu nto ki'in ntó ñuú Jerusaleen váta koo é ikan xntékú kú'vé u iñā nto? —ka'an ñā.

¹⁰ —Ñā'á ni san —ka'án Pablu—. Xu'ú ne, i'a tuví u mé'ñū junta iñā rei ñuú Roma.

Da mií é xntékú ku'vē ntó iñā ko ve. É ini vá'a nto tsí ñā tuví nee kuetsi é kūvi dá'vi ñā Israeé san ko. ¹¹ Tē dí nee iñā ni íde ú e dōo xii kaá ne, kuvi ka'ní nto ko, ¿nté kuí ñā'a? Ntá tsi kúdií dovete ntáka'an ñā iñā ko. Nā te nuu é ntaā i é ío kuetsí ko. Dukuān né, xōxó kuvi vií i ntadá ko kuenta ntá'a ñā. Xu'ú ne, ntio ko é mií rei ñuú Romá san xntékú ku'vé ñā iñā ko —ka'an ñā.

¹² Kidáa ne, natíin Festu ni ñā tsiñu i san ne, dá kakā'an ñā:

—É kākā'an ntó tsí ntio nto é mií rei ñuú Romá san xntékú ku'vé ñā iñā ntó ne, kuan kōo. Da mií é kī'ín ntó nta'a ñā ve —ka'an ñā.

Dá ntītsí Pablu nuú rei Agripa

¹³ Dā kú titín ntuvi ne, xēe rei, ñā nani Ágripa ni tá'an ñā, ñā nani Berēnice, ñuú Cesarea, vexkoto ni'ni ñā Festú san. ¹⁴ É ku titín ntuvi ntóo ñā ne, dá kakā'án Festu ni ñā kuénta iñā Pablu:

—I'a ne, nuu kutu uun ñā'a ñatíi, ñā é xnūu kutu mií Feli da ngáva ñā tsiñu ñā.

¹⁵ Dā ñé'e ú Jerusaleén ne, un ntíi ntíi tó'ō dutu ni ñāta ñā odo nūu iñā ñā Israeé san ne, ntátsi'i kuétsi ñā ñā. Ntío ñā é kué'é u itsi é ka'ní ñā ñā. ¹⁶ Kaka'án u ni ñā tsí ntíi é ñā ñuú Romá ntí ne, ñā kuān xkoó iní ntí.

Ñā iní ntí é dotō tsi kué'ē ntí itsi te ka'ní ñā ñā'a tē ñā dí'na xntékú kú'vé ntí iñā ñā, vata koo é kūvi ka'an ñā nuu ñā kaka'an véte san é nada'an ñā kúñu ñā. Dukuan ō ka'án u ni ñā. ¹⁷ Dā xee ñā i'a ne, ñā ni kukuíi ko é xntékú kú'vé u iñā ñā. Tsí utén san ne, kutūví u mé'ñū junta. Kidáa kána ú ñatíi san. ¹⁸ Dā nakuntáñi ñā Israeé

san, ntátsi'i kuétsi ña ña ne, tē dóo ka'nu kuétsi da'ví ña ña, kuiní ko. ¹⁹ ¿Mí'i ntú? Tsí kúdii núu i iñá nchu'ún mii ñā ntánāa núu ña ni ñā: Ntánatín ña iñā uun ñātíí, ña nani Jēsuu. E xí'i ñā, ntá tsi Pablú san ne, kaka'an ñá tsi kantító ña. ²⁰ Xu'ú ne, ñá ni íní u nté koo xntékú kú'vé u nuu i sá'a. Dukuān né, tsixe'ē ú ña te ntio ña é kī'in ñá ñuú Jerusaleen vāta koo e íkan xntékú kú'vé u iñā ña. ²¹ Ntá tsi ña ni ntío ña. Kunuu kutu mii ña dā nté mii rei ñuú Roma kúvi xntékú ku'vé ñá iñā ñá, ka'an ña. Kidāā ne, kaka'án u te kunuu kutu mii ká ña da nté kúvi ntada ú ña kuenta ntá'a rei san —ka'an ña.

²² Agripá ne, kaka'an ñá nī Festu:

—Ntio kó kiní u ñatíí sa'a —ka'an ña.

—Kuvi ni. Utén kiní nto ña —ka'án Festu.

²³ Utén san ne, xée Ágripa ni Berénice. Dōo ntáde na'nu ñā dá vē'xí ña é kī'ví ña íní ví'i mē'ñú kan ni ūn ntíí ntíí sntadun ñá odo nūú, ni ñā'a, ña e dóo na'nu ñā'a. Festu ne, kāna ña Pablu é kī'xi ña. ²⁴ Kidāā ne, kaka'an ña:

—Ō rei Agripa, ni un ntí'i kue'en dú'va nto, ña ntoo i'a ne: é íni ntó ñatíí sa'a. Un ntíí ntíí ña Israee, ñá ntoo ñuú Jerusaleen, ni ñá ntoo ñuú sa'á ne, da mii kuē'en tsi é ntátsi'i kuétsi ña ña. Koó da vāntiñi ña, ntáka'an ñá nī kó é kúvi ña. ²⁵ Ntá tsi xu'ú kuiní ko ne, ñá te neé ni íde ña é kúvi ña. Mii ñā ntio ña é ntāda ú ña kuenta ntá'a rei ñuú Romá ne, kuān koo víi u. ²⁶ Ntá tsi ñá íní u nté koo kada vá'a u kuétsi ñā é taxnūu ú ña nta'a rei san. Dukuān ne, i'a vexni'i ú ña dí'na nta'a nto, rei Agripa, ni ún ntíí ntíí ntó é ntoo nto, vata koo é tsixe'e nto ñā ne, dá kúvi ka'an ntó nté koo kada vá'a u kuétsi ñā. ²⁷ Tsí ¿nté ntú koo víi u taxnūu ú ña nta'a rei san tē ña tuvi kuétsi ñā? —ka'an ña.

26

Dá kanakākú Pablu kúñu ñā nta'a rei Agripa

¹ Kidāā ne, kaka'an Ágripa ní Pablu:

—Vi'a ve ne, ta'xi ú itsi te kā'an ve, te ncho nakākun kúñu ō —ka'an ña.

Pablú ne, nakāa ñá nta'a ña ne, da éni ntu'u ña kāka'an ña:

² —Kini ntō, rei Agripa, dóo diní ko tsí i'a ntítsi u nuu nto vevii é nantiko kōó u un ntí'i nuū i é ntátsi'i kuétsi ña Israee san ko. ³ Tsí divi ntō né, dōo vá'a ini nto vata xkoó ini o, xo'o é ña Israee ne, dōo vá'a ini nto é un ntí'i nuū i é ini natín o ni ta'an kō.

Dukuān ne, víi nto da xe'e, kini kúdii nto é kā'án u ni ntō.

Ntuvi iñá Pablu dá vāta kuinti'xe ña Jesuu

⁴ 'Ini ntíí ntíí ña Israee san nté kaa ntuvi iñá ko nte da ku lú'nti u. ⁵ Ini ñá ko nte da káku ú ñuú mii kó ne, dā é'nu ú ñuú Jerusaleen. Ēmá tsi ini ñá ko. Tē dí ntio ña ne, kuvi ka'an ña tsí xu'ú ne, ña fariseú u. Ini nto tsí ntí'í ña fariseú ne, divi ntí é díí díí ka dé ntaa ntí lei Muísee. ⁶ Vevii ne, da mii sá é kantétu u tē amá ntuntaa tú'ún é kāka'an Xúva ko ni ñata kō, ña é intóo nte dí'na, dá kakā'an ñá tsí nantoto xtuku ñá ko tē xi'i o. Kuenta iñā i sá'ā é ntátsi'i kuétsi ña kó vevii. ⁷ Ne, divi tsi nuū í e ntantétu uxuvi tátá ko ña Israee tē amá ntuntaa. Dukuān né, nté ntúvi, nté niñu ntánanū'u ñá ini ña Xuva kō. Kini ntō, rei, divi tsi nuū i é ntátsi'i kuétsi ña Israee san ko. ⁸ ¿Vá ña kákuinti'xe ntu nto te kúvi víi Xuva kō é nantoto xtuku ña ko tē xi'i o?

Dá kantāa Pablu nté o dé ña dá ntuku kui'í ñá ña kuinti'xe i san

⁹ Xu'ú ne, dē kuení ko dí'na tsí vá'ā o é kade ú é kaínchu'ví u ña kuinti'xe i Jesuu, ñá ñuú Nazaree. ¹⁰ Kuan ō dé u dá itúvi u ñuú Jerusaleen. Nā te da díi ña kuinti'xe i san é tsu'un kutū ú ña ví'i utun. Tsí mii tó'ō dutú san tá'xi ña itsi é kuān koo víi u ne, kūdadii kó ni ñā dá kakā'an ñá tsiñu i san te kuví ña. ¹¹ Kí'in itō nantó'ó u ña má ūkún kán vata koo é kā'an ña tsí ña te nuu é ntaā i e ntákuinti'xe ña Jesuu. Inchu'ví kué'en ú ña. Un tsi nté xio ñuú ñe'é u íntuku kui'í u ña.

Dá kantāa Pablu nté ō kúvi da kuinti'xe ña (Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² Divi tsi tsiñu é ñe'é u ñuú Damascu. Tsi tó'ō dutú san táxnūu ña ko é kuān koo víi u é kī'in u. ¹³ Vī'a ve ne, ká'án ú ni ntō, rei, nté ō kúvi ko dá kaika ú itsi kán. Dā ká'ñu ntuvi ne, da nēní ko íni ú ñu'u é vē'xí e dukún kán. Kaxi'í nuu ñu'ú san ntíkō díñi kó ni ña ntíi nī'í u. Díí díí ka kaxi'í nuu ñu'ú san é ngántii. ¹⁴ Uun ito tsi nantúve ntíí ntíí ntíí itsi kán. Kidāā ne, tékú ko uun tatsin é kāka'an ní ko tú'un hébreu: “Saulū, Saulū, ¿nté kui kuān ó kantukun kui'ín ko? Dá kantukun kui'ín mím kúñu ō é kuān ó kaden”, ka'an ña. ¹⁵ “¿Xoó ña'a ntu nto, Tó'ō?”, ka'án u. Ne, kaka'an Tó'o ko nī kó: “Xu'ú ne, Jesuú u. Divi ú é kantukun kui'ín ko. ¹⁶ Vī'a ve ne, nakuntitsin ve, tsi ío nuu i é ntii díto u é kīnín ko: tsí nakaxnūu ú o é vīn tsiñu ko. Ntio ko é ntaan ni ñā'a tsi é ínín ko vevii ne, kuan koo ntaan ni ñā é nañe'é u o rkontuvi.

17 Xu'ú ne, kūnuu mé'ñu, kūnuu davá u o tē nee iña é ncho vii ña Israeé san ni ō né, o tē nee iña é ncho vii ña tuku ñuú san ni ō. Tsi táxnúu u o ve é kī'in xío ñuu, ¹⁸ é nañē'en ñá'a san xoo é divi u, da nte koo é xtuvī mii ña itsi mi dóo nee iña tó'ō é ña vá'ā sán ne, kuntikīn ñá itsi vā'á iña Xuva ko, itsi mi dóo vá'a kaxi'i. Kidáā né, tē kuínti'xe ña kó ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ña kuētsi ña ne, dadīi ni'i ña é vā'á nta'a Xuva ko ni ūn ntíi ntíi ña'a, ña é nakaxnúu Xuva kō é kūvi i'xá mii ñā", ka'an ñá nī ko.

Nté ō dé ntaá Pablu é kākā'an Xúva ko ni ñā

¹⁹ 'Dukuān ne, rei Agripa, dé ntaa ntí'i ú é nañē'e Xúva kō ko. ²⁰ Di'na ñe'é u ñuú Damascu ne, dā ñe'é u ñuú Jerusaleen, ni ūn ntíi ntíi ñuu é ntáduku ntée ñuú Judea. Da kidáā ñe'é u un tsi nte mi ntóo ña'a, ña é ña te ña Israeé. Nē'é ú, ixka'an ntódo ú ni ña te tsoo mii ña kuētsi ña ne, ntuvá'a ña ni Xuva kō ne, dá vii ñá é vā'á vata koo é kūtuni ñá'a tsi é nī'i ña nima vá'a ña nta'a Xuva kō. ²¹ Tsíkan tsí é tīn ña Israeé san ko ini ukún ka'nu kán é ncho ka'ní ña ko. ²² Ntá tsi Xuva kō inuu mé'ñu ña kó ne, kuan tsí ó kainuu mé'ñu ña kó vevíi di. Dukuān ne, i'a ntítsi u, kaka'an ntódo ú ni nto, un ntí'i kuē'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu nto. Tú'ūn é kākā'an u ni ntō né, divi tsí tú'ūn e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko nte ntúvi di'na, ni Muisee, ntáka'an ntódo ña ni ñā'a nté koo kuví. ²³ Tsí ntáka'an ñá tsí Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō né, da mī é ntō'o ña ne, di'na ña ntoto xtuku ña tē xi'i ñá ne, kidáā ka'an ntódo ña ni ñā'a, ña Israeé san nī ña tuku ñuú san, tsí ni'i ña é vā'á nta'a Xuva ko tē kuínti'xe ña ña. Dukuan ō ka'an ñá ka'án naa Xuva kó san —ka'án Pablu.

Ntio Pablu é kuínti'xe Agripa

²⁴ Festú ne, koó da kakachu'u ña é kuān ó kaka'án Pablu.

—¡Dá kakūlukun mīin, Pablu! E kuān nté kue'e kánakuā'an tutú san, tsíkan káde i é kākūlukun ve —ka'an ña.

²⁵ —Ñá te kākūlukú u. Nuu é ntāa ntí'xe i é kākā'an u ni ntō. Ná te da kaka'án u. ²⁶ Kini ntō, rei Agripa, divi nto ini nto é kākā'an u. Ná te kaū'ví ko é ká'án u ni ntō nuu i sá'a. ¿Va ñá ini ntú nto nté ō kūvi Jesucristu? Nā te iō xu'u é kuan ō kūvi. ²⁷ Kini ntō, rei Agripa, ¿ñā ntu te kakuínti'xe nto é ntáka'an ñá ka'án naa Xuva kó san? Kakuínti'xe nto, ¿nté kui ña'a? —ka'an ña.

²⁸ Agripá ne, kaka'an ñá nī Pablu:

—¡Dókō sá ni kūvin viin é kuínti'xe kó Jesuu! —ka'an ña.

²⁹ —Kuān te uun dá'na tsi, kuān te dóo na'a kūkuií ne, kaikán u nta'a Xuva ko te divi nto ni ūn ntíi ntíi ña ntoo san, ña ntaíni é kākā'an ú ni ntō ne, kudadīi nto nī ko. Ntá tsi ña ntío ko é kōo kútu ntō —ka'an ña.

³⁰ Kidáā ne, nákontāñí reí san nī ña tsiñu ka'nu i san, ni Berēnice, ni ūn ntíi ntíi ña nguii san, ³¹ ntíi ña. Ntátíin ña ni tā'an ña, ntáka'an ña:

—Nātíi sá'á ne, ñá te nee iñá ni ide ña é kūvi ña; ntē ña tuví nee nuu i é kunuu kutu ñā —ka'an ña.

³² Kaka'an Ágripá san nī Festú san:

—Kuvi ntíi ña vi'i utun tē dí ña ni ká'an ña tsí ntio ña é mii rei ñuú Roma xntékú ku've ñá iña ña —ka'an ña.

27

Kué'ēn Pablu ñuú Roma

¹ Dā xee ntúvī é kī'in Pablu ñuú Romá ne, ñe'é ú ni ñā di. Pablu ni túku ñá ñu'u kutū ne, ntūvi ña kuenta ntá'a sntadun ñá odo nūu, ñá nanī Juliú. Odo nuú ñá uun sientú sntadun iña rei ñuú Roma. ² Nū'ū ntí ni ña tun ntóo ka'nu é vé'xi ñuú Adramitu. Te kuē'en tun ntóo san ne, kuítā ntí'xin ñuu é ntoo diñi ntute ñu'u kán, ñuu é káduku ntée ñuú Asia. Kué'ēn ntí iní tun ntóo san ne, dadīi kue'én ntí ni Arīstarcu, ña vé'xi ñuú Tesalonica, ñuu é káduku ntée ñuú Macedonia. ³ Utén san ne, xēe ntí ñuú Siduun. E dóo kaiko ñu'ū Juliú san Pablú ne, xé'e ña itsi é kī'in ña nú vi'i ña vá'a tiin ni'i ñā vata koo é xntii ña Pablú tē nee iña é kátaan núu ña. ⁴ Dā ntáka ntí ñuú Siduún ne, kué'ēn ntí diñi ñuu é nanī Chipre, mí e dií ka ña kadúku tatsin, tsí dóo kainu tatsin mí kue'én ntí. ⁵ Kidáā ne, kué'ēn ntí mé'ñu ntute ñu'u kán, ído ntūú ntí ñuú Cilicia ni ñuú Panfiliá ne, da xéé ntí ñuú Mira, ñuu é káduku ntée ñuú Licia.

⁶ Ikān ne, naní'i tó'ō sntadún san uun tun ntōo é kī'in ñuú Italia. Nūú Alejandria vé'xi. Kaka'an ñá é kū'un ntí iní tun ntóo san ne, dá kuē'en xtúku ntí. ⁷ É tīn ntuvi kue'én ntí ne, kukuií kukuií tsi ntaíka ntí. Dá kuētsi xéé ntí ñuú Nidu. Nā ni kúvi kī'in ntáa ká ntí, tsi de dóo tatsín ne, kidáa kuē'én ntí diñi ñuú Creta, mí ña dóo nēé kaduku tatsin. Ído ntūú etsin ntí ñuú Salmuun. ⁸ Kidáā ne, dá kuētsi kakuvi kaika tun ntóo san diñi ntute

ñu'u kãn, xéē ntí mí é naní Bueno Puertu, étsin ñuú Lasea.

⁹ E dóo kúkuii ntí ne, dóo ío kuenta te kí'ín ka ntí, tsí e dokó sa xee ntúvi ví'xin. Dukuān ne, xé'ē Pablu ítsi nté koo vií ña, ¹⁰ kaka'an ña:

—Ō ne, róo, kakutuní ko tsí dóxo kini o te kí'ín ka ō. Tsí kunaá tun ntóo san ni xidó i ne, kunaá ō dí, kuiní ko —ka'an ña.

¹¹ Ntá tsi sntadun ñá odo nūú san ne, ña ni íde ña kuēnta é kaka'án Pablu. Mii tsi íde ña kuenta é ntáka'an ñá kanakáká tun ntóo san nī tó'o í. ¹² Tsi mí ntoo da'na ntí ne, ñá vā'á o é kuntōo ntí dá ntúvi ví'xin, tsí dóo kaduku tátsin. Dukuān ne, dókō sá un ntíí ntíí ñá ntio ña é kí'ín ka ntí ntute ñu'u kãn da nté xéē ntí ñuu é nani Fēnice, túku ñuu é tuví xio diñi ñuú Cretá ne, ikan kuntōo ntí dá ntúvi ví'xin. Tsí ikān ne, ña dóo nēē kaduku tatsin é vē'xi nínu kãn.

Dā dóo ntii kainu tatsin davi mé'ñu ntute ñu'u kãn

¹³ Dā ñni ntu'u kaínu kudii tatsin ka'ní san ne, vá'a koo kuvi te kí'ín ntí, kuiní ña. Kidáā ne, naki'i ña káa é katíin ntíí é kōó da'na tun ntóo san ne, dá kuē'én ka ntí, ntaíka etsin ntí ntíkō diñi ñuú Creta. ¹⁴ Ntá tsi da nēní ntí ñni ntu'u é dóo ntii kainu tatsin é vē'xi nínu kãn. ¹⁵ Un ntii tsi káduku ntée tatsín san tun ntóo ntí ne, ñá ni kūtíi ka kí'ín mí vē'xí tatsín san. Tsíkān ne, ñá ni xió ntíi ká ntí é kí'ín ntí. Dotō tsí kue'én ntí mí katí'vi tátsín san ntí. ¹⁶ Ítā ntí'xin ntí mí tuví ñuú lu'ntí é naní Clauda, mí kaedí nuu kudii tatsín san ne, dá kuētsi kúvi náki'ni kutú ntí tun ntóo lu'ntí é kántikin áta tun ntóo ka'nu san. ¹⁷ Nādita ntí ne, dā náxntékú va'á ntí iní tun ntóo ka'nu kãn. Kidáā né, nāxnuu nenu ña xo'o ata tún ntóo ka'nu san vata koo é ña ntii nuu tá'an. Ú'vī ñá te dūku ntée tun ntóo san de've nú ñuti é kādita. Dukuān ne, naki'i ña doo ntakin é kādita tatsín san ne, dotō tsí xtuví ñá é káka tun ntóo san. ¹⁸ Ná ni xió kadin kue'én tsi tatsín san. Utén san ne, eni ntu'u ña ntaété nuu ña xido san ntute ñu'u kãn. ¹⁹ Dā kúvi uní ntúvi ne, mii ntí éte nuu ntí utun tún ntoo ni dōo é kādita tatsín san. ²⁰ Titín ntuví ita ntí'xin e ña díto ngántii, nté xntívi. Da mii kuē'en tsí tatsín san kainu. Kidáā né, da mii é kunaá ntí, kuiní ntí.

²¹ É kū titín ntuví ñu'u ntité ntí ne, kidáā ne, nákuñtsí Pablu, kaká'an ña:

—Ō ne, róo, tē dí ni kuintí'xe nto é kaka'án u ni ntō né, tē ña ni ntáka o ñuú Cretá ne, ñá kuan ō ni kunáa ña nto. ²² Ntá tsi kiní nto é kaka'án u ni ntō ve: Ná ku dē kuení nto,

tsí nté uun ō ñá kunáa o. Mii tsi tun ntóo san kunaa. ²³ Iní u, tsí xu'ú ne, ña Xúva kō u; kuenta ña ñá kade tsiñu u. Vetún ne, xéē ūun ánjē e táxnuu Xuva kō, ntii díto ña nuú ko ne, ²⁴ kaka'an ñá nī ko: “Ña ku ú'vī ó, Pablu, tsí da mii é xēen mí tuví rei ñuú Roma da nté xntékú ku've ñá ña o. Dukuān ne, kunuu mé'ñu Xuva ko o ni ūn ntíí ntíí ña ntaíkan ni'in. Nté uun ña ña kunáa ña kuenta ña o”, ka'an ñá nī ko. ²⁵ Dukuān ne, náku'ūn ka'nu nima ko, un ntíí ntíí o. Tsí kakuinti'xe ko tsí kuan koo kuvi vata ō ka'an Xúva ko nī ko. ²⁶ Mii tsí é dūku ntée o uun ñuu é tuví mé'ñu ntute ñu'u kãn —ka'an ña.

²⁷ Dā kú xe'un ntúvi ntaíka ntí ne, dotō tsí ntaíka ntí mé'ñu ntute ñu'u é naní Adria. Dā kú dava ñuu ne, kūtuni ñá ntánakaka tun ntóo san tsí ña te íka ntōo ntí ñu'u kãn. ²⁸ Kí'i kú've ña nté kaa kúnú ntute sán ne, xéē tā'an oko xe'un uun métrū. Kué'ēn ká ntí un sīin né, kí'i kú've xtúku ña. Kidáā ne, oko ú'xē métrū. ²⁹ Ú'vī ñá te duku ntée ta'an tun ntóo san xu. Dukuān ne, nantíi ña kīmi káa í é katíin ntii āta tún ntóo san, ntáka'an ntá'vī ña te tūví náne'e. ³⁰ Ña ntánakaka tun ntóo san ne, ntukū nuu iní ña nté koo nakakū ña kúñu ña. Kidáā ne, nanúu ña tun ntóo lu'ntí san vata tsi te nantii xtúku ña káa í é katíin ntii nuu i kan. Ntá tsi ña te nuu é ntaā í, tsí ncho kunu ña. ³¹ Pablú ne, kaka'an ñá nī tó'o sntadún san ni ūn ntíí ntíí sntadun ña:

—Da mii é naku'un mii na iní tun ntóo san. Tē ñá'á ne, kunaá ntíí ntíí o —ka'an ña.

³² Kidáā né, e'nté sntadún xo'o é kantikin tún ntóo lu'ntí san vata koo é kí'ín ni'í ntuté san.

³³ Dā dokó sa tuví ne, kaka'án Pablu ni ūn ntíí ntíí ña'a san te ká'xi kúdii ña. Kaka'an ñá ni ña:

—É kū xe'un ntúvi é ña ntaé'xi nto, é da mii tsí é ntántétu nto. ³⁴ Vī'a ve ne, vií nto da xe'e, ka'xí kudii nto, na náku'ūn ntii ntō, tsí nté uun nto ña kunáa nto —ka'an ña.

³⁵ Kūvi ka'an ñá ne, dā kí'i ña tañú'ū sán ne, dā nakué'e ña sintiá'vī nta'a Xuva kō mé'ñu ūn ntíí ntíí ña'a san. Kidáā né, kátsin dava ña tañú'ū sán ne, dā é'xi ña. ³⁶ Kidáā ne, náku'ūn ka'nu nima ña, un ntíí ntíí ñá ne, kuan ō kí'i ña tañú'ū sán, dā é'xi ña.

³⁷ Tsí uví sientu úni díkō xé'un uun ña'a ntí é ñu'u ntí tun ntóo san. ³⁸ Dā kúvi é'xi nta'a ntí ne, eni ntu'ū ntí ntaété nuu ntí trigu é ntoó san iní ntute ñu'u kãn vata koo é ntúkamá kudii é kuido tun ntóo san.

Dā ntíi nuu ta'an tun ntóo san ntute ñu'u kãn

³⁹ Dā tuví ne, ñá ni ñni ñá ntánakaka tun ntóo san mí'i ñuú xeé ntí. Ntá tsi díto uun itsí mí ió ñuti, mí v'á o é nãkutúvi tun ntóo san. Tē dí kuvi ne, ntío ña é naki'vī ñá tun ntóo san ikãn. ⁴⁰ Dukuān né, ē'nté ña xo'ō é kãntikin káa i é ntátiin ntíi sán, tsóo mii ña ñni ntute ñu'u kãn né, dā nãntuté ña xo'ō é ntãnu'ni utun é ntánakaka nuu ña tun ntóo san. Kidáa ne, nãxnteē ñá doo ntakin é kãdita tatsín san núu i kãn ne, dá kué'ën ntí nte mí ió ñuti san. ⁴¹ Ntá tsi dā ntaíka ntí mí e dóo kaido ntute sán ne, dúku ntéé ntí de've nú ñuti é tuví má ntute kãn. Tññ nuu kue'en núu tun ntóo san nú ñuti san. Áta i ne, uun ito tsi ntíi nuu ta'an da dóo ntíi duku ntéé ntute san.

⁴² Kidáa né, ntío sntadún san é kuan tsí koo ka'ni ña ña ñu'u kutū sán vata koo é ña kunu ña. ⁴³ Ntá tsi tó'ō sntadún san ne, ñá ni xé'ē ña itsi é kuān koo vii ña, tsí ña ni ntío ña é kúvi Pablu. Kaka'an ñá tē xoo é kúvi duté i ne, dí'na ña nako'xó nuu ña kúñu ña ñni ntute kãn ne, dá k'ín ña, kiduté ña te kúvi ntíi ña diñi i kãn. ⁴⁴ Ña nguī sán ne, kúvi kí'i ña rkunū sán ne, o da nēé ka ta'vi i tun ntóo san é dute núu ña tē ntíi ña diñi i kãn. Dukuān ne, vá'a tsi o ntíi ntíi ntíi ntíi diñi i kãn.

28

Dā itúvi Pablu ñuú Malta

¹ Dā nakákū ntíi ntíi ntíi diñi ntute ñu'u kãn né, tã'xi ña é kūtuní ntí tsí Malta nani ñuú tsikan é tuvi mé'ñu ntute ñu'u kãn. ² Ña ñuu ikãn né, dōo va'á ña'a ña ñni ntí. Tūun ña ñu'u é tūnī ntí, tsí kuan tsí ó kakíin daví san ne, dōo vi'xin. ³ Pablú ne, nãkuido ñá tutun sán ne, da ve katsu'un ña nchú'un kãn da kíi koo, tññ tñ nta'a ña. ⁴ Ña ñuu ikãn né, dā ñni ña tsí tññ tñ nta'a ña ne, ntáka'an ñá ni tã'an ña:

—Ña tsíkán ne, á te ña'a é'ni ña. É ntaā í nakáku ña kúñu ña ntute ñu'u kãn, tsí kuví ña ve, tsí ió kuetsí ña nta'a Xuva kō —ka'an ña.

⁵ Ntá tsi Pablú ne, dā nákidí ña nta'a ña ne, kó'xō nuu tñ nchú'un kãn. Ña té ni kúvi ña. ⁶ Tsí te ūra tsí i tsitu ña ne, o kuví ntíi ña, kuíní ña'a san. Dā kú e vi'i ntántétu ña te nté koo kuví ña ne, dā ñni ña tsí ña té neé ni kúvi ña ne, nativi iní ña. Kidáa né, eni ntu'u ña ntáka'an ñá tsí Pablú ne, xuva ña ña, ka'an ña.

⁷ Etsin tsi mí ntoo ntí ne, iō ñu'ū é kãduku ntéé ña odo nūú ñuú tsikan, ñá naní Publiu. Dívi ña kãka'an ñá te kuntōo ntí nú vi'i ña kãn. Úni ntūvi intōo ntí nú vi'i ña kãn ne, dōo vá'ā o dé ña ñni ntí. ⁸ Publiú san ne, nchokuví uva ña. Ka'ni kaxé'e ña ne, da'xin kaxío ña di. Kué'ën Pablu, kúkoto ní'ni ña ña ne. Dā kúvi ka'an ntã'vī ña ña ñá ne, xntēe tá'an ña nta'a ña ña ne, ntūvá'a ña. ⁹ Kidáa ne, xéé ntí ntí ña nchokuví san, ña ntoo ñuú tsikán ne, ntūvá'a ña di. ¹⁰ Dukuān né, dōo íko ñu'u ña'a san ntí. Dōo kue'é doméni tá'xi ña ntí. Dā xee ntúvi é ntáka ntí ñuú ña ne, tsū'un ña ñni tun ntóo san un ntíi ntí é ntío ntí.

Dā xéé Pablu ñuú Roma

¹¹ Uní xóo intōo ntí ñuú ikãn. Dā ntáka ntí ne, nãkú'ūn ntí tun ntōo é itúvi dá ntūvi vi'xin. Ñuú Alejandria vé'xi tun ntóo san. Uve santu ntúvá'a nãa nuu i é nani Cãstoo ni Pólu. ¹² Kué'ën ntí iní tun ntóo san, xéé ntí ñuú Siracusá ne, ikãn intōo ntí uní ntúvi. ¹³ Kidáa ne, kué'ën ntí, ntaíka ntí ntíkō diñi ntute san, xéé ntí ñuú Regiu. Utén san ne, ñni ntú'u kãnu tatsin é vē'xí máa i kãn. Kidáa ne, kué'en xtūku ntí ne, da kúvi uvi ntúvi ne, xéé ntí ñuú Puteuli. ¹⁴ Ikãn né, nãni'i ta'án ntí ña kuínti'xe i. Ntáka'an ñá te kuntōo kudii ntí uun vite. Kidáa ne, kué'ën ká ntí ñuú Roma. ¹⁵ Ña kuínti'xe i, ña ñuú Romá san ne, tēkú ña tsí kí'ín ntí ne, vėxkuntétu ña ntí un tsi nte ñuu é naní Foro de Ápiu ni tūku ñuu é naní Uní Tabérna. Dā ñni Pablu ñá ne, nãkué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, dōo nakunúu ka'nu nima ña. ¹⁶ Kidáa né, dā xéé ntí ñuú Romá ne, ntáda tó'ō sntadún san ña ñu'u kutū san kuenta ntá'a tó'ō sntadun, ntá tsi xe'é ña é xio kuťuví Pablu má vi'i mii ña. Mii tsí é tuvi ní'i ña uún sntadun é vii ña ña kuenta.

Dá kakā'an ntódo Pablu ñuú Roma

¹⁷ Dā kúvi uní ntúvi ne, kãna Pablu un ntíi ntí ña odo nūu ña ñá Israee, ña ntoo ñuú Roma, náta'ká nuu ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—Ení, xu'ú ne, ñá tē nee nuu i é kini kaa ni ide ú ni tã'an kō ñá Israee, nté ña te nee ni ka'an ntéé u nte xkoó iní ñáta kō, ña intōo nte dí'na. Ntá tsi xnúu kutu ña kó ñuú Jerusaleén ne, dā ntáda ña kó kuenta ntá'a ña ñuú Romá san. ¹⁸ Kidáa né, dā kúvi tsíxe'e ña kó ne, ntío ña é nantíi ña kō, tsí ña tuví nee kuetsí ka'nu ñá kō vata koo é kúvi u. ¹⁹ Ntá tsi ña Israee san ne, ña ni ntío ña é nantíi ña kō. Dukuān ne, kuétsí é kaikán

u te mii rei ñuú Romá san xntékú ku've ñá iñá ko, kuān té ña tuví nēe nuu i é tsí'i kuétsi ú ña ñuú ko. ²⁰ Dukuān é kákaná u nto, un ntíí ntíí nto, é ká'an u ni ntō, tsí kuenta iñá Cristu, ña é ntantétu o, xo'ō ña Israee, é odō kútu ú kadena vévii —ka'an Pablu.

²¹ Ña Israee san ne, ntáka'an ña:

—Ñá iní nti. Nté ñá ntoo ñuú Jerusaleén san ñá ni taxnúu ña tú'un iña nto. Nté ña vé'xi ikān ne, ñá ni ká'an káni ña iña nto.

²² Nti'í ne, ntio ntí kiní nti nee é kakuinti'xe nto. Tsí da mii tsí iní nti tsí da kaní ñūxivi ne, dōo ntáka'an ntēe ña ña kuínti'xe i Jesuu —ka'an ña.

²³ Dukuān né, xtuví ñá uun ntuvi é nāni'i ta'an ñá nī Pablu. Kídāā ne, dií ka kue'e ña'á xee ña nú ví'i mí tuví ña. Pablú ne, nté tevāa un tsi da nte kuáa kaka'an ntódo ña ni ña. Kaka'an ñá nté o dé Xuva ko kadē kú've ña, kanatín ña ni ña da nte koo e kuínti'xe ña Jesuu, tsí kanañē'e ñá ña mí ūve na'a kaka'an léi Muísee, nté o kaka'an tú'ūn é de vá'a ña é xe'é Xuva kō é kūtuni nté koo kuví.

²⁴ Ió ña Israee san ne, kuínti'xe ña é káka'an Pablu, ntá tsi iō ná ne, ña ni íde ña kuēnta tú'ūn é káka'an ña. ²⁵ Ñá ni xīo ntaa iní ña ni tā'an ña. Kuan tsi o kí nteé xio ña, kunú'u ña. Uun sá nuu i é káka'an Pablu ni ña dá vāta ntaka ña:

—Espíritū Sántū né, dōo íni ña nté koo ka'an ñá tú'ūn é xe'é ña é ká'an ñá ka'an naa Xuva ko, ña Isaía, ni ñata kō, ña é intóo dí'na, kaka'an ña:

²⁶ Kuē'én, kúka'an ni ñá Israee san:

Kuān té dá'a sa tekú nto,

ntá tsí ña kuínti'xe nto.

Kuān té dá'a sa kóto nto,

ntá tsi ña kutúni nto.

²⁷ Tsi dóo ka'xī nima nto,

dóo lo'o ntō,

é nuu nti'u ntúxnūú nto.

Tsi ña ntío nto kiní nto,

ñá ntío nto kutuni nto,

ñá ntío nto kuínti'xe nto,

ñá ntío nto natu'vi nto kuétsi ntō

vata koo é ntavá'a ú nto.

Kuan o xe'é Espíritū Sántū é ká'an Ísaia ni ñata kō kídāā. ²⁸ Kini nto tsí ví'a ve ne, taxnuu Xuva kō tú'ūn va'á iña Jesúristu ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee san. Diví ña ne, kuínti'xe ña —ka'an Pablu.

²⁹ Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ntíi ntíí ntíí ña Israee san ne, da mii kuē'en tsi é ntánatín ña tú'ūn é káka'an ña.

³⁰ Pablú ne, uvi kuíā katúvi ña ikān né, mii ñā ntá'vi ña ví'i mí katúvi ña. Dōo diní ña dá vé'xí un ntíí ntíí ña'a, ña vexkóto ni'ni i ña. ³¹ Kaka'an ntódo ña ni ña iña mí kadē kú've Xuva ko, kanakuā'a ña ña iña Tó'o ko Jesúristu. Ñá te kaū'ví kue'en ña é ká'an ñá ni ña né, ntē xoxo ni edí nuu i é ká'an ña.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Roma

É kaka'án Pablu ni ñá ntákuinti'xe i, ña ntoo ñuú Roma

¹ Xu'u é Pablú u ne, ña kade tsiñu iña Jesúcrístu u. Tsí Xuva kō náki'i da'an ñá ko é víi u pustru ñá ne, tēe tsiñu ña ko é kā'an ntódo u tú'ūn e dóo va'á san nté koo nakáku ō, ² vata ō xe'é Xuva ko xū'u ña nte ntúvi di'na nta'a ña ka'an náa ña, ña é de vá'a tú'ūn e dóo va'á san ³ iña I'xá ña, Tó'o ko Jesúcrístu, ñá kanakákú kō. Dā káku ña ñuxiví a ne, tatá ví'i rei Davií san kúvi ña, ⁴ ntá tsi i'xá mii Xuva ko ña vata ō ka'an Espíritū Sántū, ña e dóo va'á san. Divi ña né, dōó ntii iní ña, da xe ntóto ña dá xi'i ña.

⁵ Divi kuēnta iña ña é nī'í nti é víi nti pustru ña. Dōo vá'ā o dé ña nī nti e tēe tsiñu ña nti é kā'an ntódo nti tú'un iña ñá ni ñá'a, ña ntántoo da mí'i ká ñuu, vata koo é na kuinti'xe ña Xuva ko kuēnta iña ña. ⁶ Divi ntō dí, kana Xuva ko ntō é kuntikín ntō Jesucristu. ⁷ Dukuān né, taxnūu u tú'ūn sa'á iña nto, un nti'i kuē'en dú'va nto e ntántoo nto ñuú Roma, tsi dóo ntio Xuva ko ntō né, kāna ña nto é kúvi nto iña ña. Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcrístu ne, na nāxnūu viko ña nto. Na tā'xi ña é vá'á koo kuntōo nto.

Pablú ne, ncho ki'in ña kikoto ní'ni ña ñuú Roma

⁸ Di'na ne, nakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuvā kó kuenta iña Jesúcrístu ni kuēnta iña nto, un nti'i kuē'en dú'va nto. Tsi dá vādá ka ne, ntáka'an ñá'a san iña nto tsi dóo vá'ā o ntákuinti'xe nto Xuva kō. ⁹ Kutuni Xúva kō tsí kanñ nimá ko kade tsiñu ú iña ña, é kaka'an ntódo u tú'ūn va'á san iña I'xá ña. Iní ña tsí ña te kátee da'na u é kakaku nī'í u nto dá kakā'an ntá'ví u ni ñá. ¹⁰ Kaikán u nta'a Xuva kō tsí tē ntio ña ne, na tā'xi ña itsi é kikoto ní'ni ú nto. ¹¹ Dōó ncho kiní u nto vata koo é xntii ú nto é kūtuni vá'a nto iña Xuva ko, vata koo é na kuinti'xe vá'a nto ña di. ¹² E ncho ka'án u ne, é nakíi nima tá'an kō, xé un xé un ō. Xntii ú nto é na kuinti'xe vá'a nto ne, xntii ntō kó di vata koo é na kuinti'xe vá'a ká ko di.

¹³ Ntō'ó ta'an ko, ntio ko é na kūtuni nto tsí e dóo ki'in itō ncho kikoto ní'ni ú nto. Ntá tsi neé nti'i tsi kakuvi da ti vata kuvi ki'in u. Ncho ki'in ú mi ntántoo nto vata koo é na

nāni'í ko ña kúnaa nima í san, ña ñu'u ta'án nto, vatā o nāni'í ko nima ñá xio ñuú san di. ¹⁴ Xu'ú ne, vata te tanūu ú iña un nti'í ntí'í ña'a san, kuān te ña e dóo tu've i ne, kuān te ña e dóo ntā'ví di, kuān te ña e dóo ki'in iní í di ne, ō dóo tuntu ña. ¹⁵ Dukuān e dóo kanti'i iní ko é kī'in ú ñuú Romá di vata koo e kika'an ntódo ú ni ntō tú'ūn va'á san iña Xuva ko.

É kúvi vii tú'ūn va'á san

¹⁶ Ná tē neé kakuka'an nuú ko te kā'án u tú'ūn va'á san. Tsí divi é kúvi vii é nakákú Xuva ko da xōó ka ña'a, ña é kuinti'xe i, di'na ña Israeé san ne, o kuān te ña túku tatá i di. ¹⁷ Tsi tú'ūn va'á san ne, kanañe'e ko nté koo ntuvá'a o ni Xuva kō: tsí da mii kuē'en tsi é na kuinti'xe ko ñá. Tsí uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Xoó ña'a, ña é ntūvá'a ni Xuva kō tsi kuinti'xe i ña ne, ní'í ña ntuvi vá'á iña ña”, ka'an.

Nee iña é kuētsí ña'a san

¹⁸ E dúkūn kan vé'xi e dóo donchu'ví koo nto'o ña'a é káxe'é Xuva ko kuēnta iña kuētsí ña kini ntáa san. Tsi da xé ña vá'a nima ña ne, nté ña da vá'a ña é kīnī ta'an ña nee iña é nuu é ntaā í iña Xuva ko. ¹⁹ Iní vá'a ña nee iña é kúvi kiní o iña Xuva ko, tsí mii ñá xe'é ña é kūtuni ña. ²⁰ Ña kúvi kīni o nté kaa Xuva kō, ntá tsi nté da de kú've Xuva ko ñuxiví san ne, kutuni ko tsi dóo ka'nu ña. Kutuni ko tsí Xuva nti'xe ko ñá dá ini o un nti'i nuū i é de kú've ña. Dukuān ne, xoxó kuvi ka'án i tē ñá ini i te ió Xuva kō. ²¹ Kuān té ini ña é ió Xuva kō ne, ña ni ntío ña kunuu iní ñá ña, nté ña ni ntio ña nakué'e ña sintiá'vi nta'a ña di. Dukuān né, eni ntu'u ñá dé kueni ña da neé ka nuu i é kīni kaa é nté ña váda mí kaidiá'vi. Vata tsi tē ña tē neé ini kue'en ña. ²² Dotō tsi ntáka'an ñá e dóo ki'in iní ña, ntá tsi dóo tuntu ña. ²³ Ña ni ntío ña kunuu iní ñá Xuva kō, ña é kántíto ntii dañu ntūvi ne, ínūu iní ñá nuu i é de vá'a mii ñá. Ntāvá'a naā ñá ña'a, ña ntáte'u kúñu i tē xi'í, nī láa, kīti ntaíko sán di, ni kīti é ngimi dí'in i, ni kōó san di. Divi tī ntáde ña xuva ñá.

²⁴ Dukuān ne, ña ni íde ká Xuva ko ña kuēnta vata koo é na víi mii ña dá neé ka nuu i é kīni kaa é ncho vii ña. Ntaxé'e ña doka'an tá'an ña. ²⁵ Náa í é nantuku ña nee é nuu é ntaā í iña Xuva kó ne, ntánantuku ñá dovete. Kudii núu i é de vá'a Xuva kō san ntaínūu ini ña ne, ntá tsi ñá te ntaínūu ini ña mii ña é de vá'a san, tsí mii ñá é ntio é kada ka'nu o ña ntii dañu ntūvi. Kuan tsi koo na kōo.

²⁶ Dukuān né, tsoo mii Xuva ko ñā é na vii mii ñā da neé ka nuu i é kīni kaa é ntio ña. Un tsi nté ñadī'í san ntánatsoo mii ña xī ña ne, da ntaíntóo ni'í ña ñadī'í ni'í ña. ²⁷ Kuan tsí o ntáde ñatīí san di, e ntánatsoo mii ña ñadī'í ñā ne, da ntáde ña kuétsi ni ñatīí ni'í ña. Ntē ña ntákuka'an nuu ña e ntáde ña é kini kaa san ni tā'an ña. Kuétsi mii ña te kaxé'e Xuva ko ñā é ntō'o ña, da xe dóo kini o ntáde ña.

²⁸ Dā xé ña ni ntio ña'á san kutuni ñā xoo é Xuva kō ne, tsoo mii Xuva ko ñā é na vii ka ña da neé ka nuu i é kīni kaa e táva dikī mii ña. ²⁹ Un tsi ñu'u tsitū nima ña é un ntī'í nuū i é kīni kaa: Ntákidi ni'í ña tuku ñadī'í, ña é ña te ñadī'í mí ñā. Ntáde xení ña ni tā'an ña. Dōo ntákuinima ña iña ta'an ña. Ntáde ña é un ntī'í nuū i é kīni kaá di. Dōo ntákune'u iní ni tā'an ña. Ntaé'ni ta'an ña. Ntánāa núu ña ni tā'an ña. Ntaéni ntā'ví ña ta'an ña. Ntántukū nuu iní ña é un ntī'í nuū i é kīni kaa. Ntáde vete ña ni tā'an ña. ³⁰ Ntáka'an kīni ña iña ta'an ña. Nā ntōo kue'en tsí ña Xuva kō. Dōo xení ña. Dōo na'nu ncho vii ña. Dōo ntáde na'nu ña nuu ña'á san. Ntántukū nuu iní ña é vii ña é kīni kaa san. Nā ntákuinti'xe ká ña é ntáka'an úya ña ni di'í ñā. ³¹ Nā ntōo ña kini ña é vā'a. Nā ntáde ntaa ña é ntáka'an ña. Nā ntákuinima ña nté uun ña'a. Nā ini ña é kāda ka'nu iní ña ni tā'an ña. Nā ntántunta'ví ini ta'an ña. ³² Nā kuān ntāa sán ne, ini ña tsí kaka'an Xúva ko te xōo ñā'a é kuān ó kade ña ne, ní'í ñā doxí'í san. Tsí kuān té ini ñā ne, ña ntáde ña kuenta. Kuan tsí o ntáde ña ne, dōo diní ña te kuan tsí o ntáde ta'an ña di.

2

Kade ku've Xuva kō nee iña é nuu é ntaā i

¹ Divīn é kaxntékún kū'vén ta'an o ne, ñā ku kā'an te ña tuvi kuétsi o divīn di. Tsí da neé ka nuu i é kaxntékún kū'vén ta'an o ne, kaxntékún kū'vén miin kúñu ō di, tsí divīn ne, dadīi tsi kaden vatā ó de ñā di. ² Ini o tsí Xuva kō ne, kaxntékú ku've ñā nee é nuu é ntaā i iña ña é kuān ó kade san. ³ Divīn é kaxntékún kū'vén ta'an o ne, ¿dadīi xntu ku kuān ó den ni ñā'a, ña é iō kuetsí i san? ¿Vá ñā ntu ní'í o é ntō'o o é ta'xi Xuva kō, kuiní o? ⁴ ¿Nté kui kanantiin ni'nin ntun e dóo vá'a o de Xuva ko ni ō? ¿Vá ñā ntu ní'í o é ntō'o o, tsi dóo ka'nu iní Xuva ko, te kuīni o? Dōo vá'a o de nti'xe Xuva ko ni kō. Dukuān é ntio ña é natū'vi ko kuétsi ko ntā'a ña. ⁵ Ntá tsi divīn né, dōo do'ōn. Nā ntōo o é ntiko kōón nta'a Xuva kō. Kadā'vin kuétsi

miin kúñu ō é káteen vá'an é ntō'o o san é ni'í o tē xee ntúvi é ta'xi Xuva kō é nto'o kō. Da kidāa ne, kutuni ko tsi dóo vá'a o xntéku kū've Xuva ko iña kó ⁶ tē nakene ntódo ña kō, xe un xé un ō, nee iña é idé ō. ⁷ Iō ñā ne, ntáxio ntii ña é vii ñā nuu i é vā'a. Ntántukū nuu iní ña é kā'an vá'a Xuva ko iña ña ne, ntántukū nuu iní ña nté koo ni'í ñā ntuvi vā'á iña ña é ña ntī'í. Nā sā'á ne, kué'e Xuva ko ntuvi vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ⁸ Ntá tsi iō ñā'a, ña é da mii tsí e ntáde kueni i iña mii í ne, ñā ntōo ña kuinti'xe ña é nuu é ntaā i, tsí ncho vii ña é kīni kaa san. Kudīin Xúva ko ni ñā ne, kué'e ña ñā é ntō'o ña. ⁹ Un ntī'í ntī ña'a, ña e ntáde é kīni kaa sán ne, un vá'a tsi nto'o ña kidaā, un vá'a tsi nantī'í ña iní ña, di'na ña Israeé san ne, da kidāa ne, ña é tūku tatá i sán di. ¹⁰ Ntá tsi un ntī'í ntī ña'a, ña e ntáde é vā'á san ne, kué'e Xuva ko ñā e dóo va'á iña ña. Ká'an Xuva kō tsi dóo va'á ña ne, kué'e ña é vā'á koo kuntōo ña di, di'na ña Israeé san ne, da kidāa né, ña nguii sán di.

¹¹ Kuenta iña Xuva kó ne, nté uun xuvi uun nínu ō, tsi kuédadii ntī'í tsō. ¹² Un ntī'í ntī ña'a, ña e ñā ini lei Muísee san ne, kūnaá ña te iō kuetsí ña. Ntá tsi ña kué'e Xuva ko ña é nto'o ña vatā ó kaka'an leí san, tsí ña ntáduku nté ña lei tsíkan. Nā é ntoo ni'í leí san ne, xntékú kū've Xuva ko ña vatā ó kaka'an leí san. ¹³ Nā tē ña e ntátekú tsi i leí san é vā'á ña nuu Xuva ko, tsí tē ntáde ntaa ña é káka'an. ¹⁴ Ntá tsi ña tuku tatá i sán, kuān té ña ini ñā leí san ne, ntáde ntaa ña dikī tsi mii ña vatā ó kaka'an leí san ne, vata tsi te iō lei iña ña. ¹⁵ Ntá tsi tē kade ña é vā'á ne, dito tsí nuu leí san nima ña. Dikī mí ña ini te vá'a ó kade ña ne, ō ña vá'a ó de ña. ¹⁶ Kuān koo kuvi te xee ntúvi é xntékú kū've Xuva ko kuēnta iña Jesúcristu núu i é ñu'u xū'ú nima ñā'a san, vatā ó kaka'an tú'ūn va'a é káka'an ntódo ú san.

Ña Israeé san nī lei Muísee

¹⁷ Divīn é káka'an tsí ña Israeén ne, tuvin ni'in lei Muísee san ne, dóo ka'nun kuini o é inin Xúva kō di. ¹⁸ Dōo inin nee é ntio Xuva kō é vii o. Dōo inin nee iña é díi ka va'a é vii o, tsi dóo tu've o leí san. ¹⁹ Dōo inin nté koo nañē'en ñā kuāa san itsi, nté koo naxí'ín nuun nuu ña'a, ña ntántoo mí iñi neé san, kuini o. ²⁰ Dōo inin nté koo nañē'en ñā tuntú san, nté koo nakuā'an i'xa ikín san é ña te neé ini, kuini o. O te dā xé tuvin ni'in leí san ne, dóo ki'in iní ó, dóo inin nee iña é nuu é ntaā i, kuini o. ²¹ Divīn é kanakuā'an

ta'an o ne, ¿nté kui ña kánakua'an miin ntūn kúñu o kuan? Divīn é kākā'an ntódon é ña ku dú'u o ne, ¿nté kui miin ntūn ne, kadú'un? ²² Divīn é kākā'an é ña vií o é kini kaa ni ñadī'i ñá'a sán ne, ¿nté kui miin kūn né, kuān ó kaden? Divīn é ña ntío kue'en tsí o santu e ntúvá'a nāá san ne, ¿nté kui kaidon dú'un ntun é ā'ví i é ió ini ukún i kán kuan? ²³ Divīn né, dōó ka'nu kaden é ínín leí san, ntá tsi kaidon ntítan Xuva kō, tsí ña káden ntaan é kākā'an ña. ²⁴ Nuú é ntaā i é ūve na'a kaka'an tú'un Xuva kō é divi kuetsí o e ntáka'an kini ña tuku tatá i san iña Xuva ko.

²⁵ Te káden ntaan leí san ne, kainuu á'vi nti'xe é tē'nte kúñu é ixi ó vata koo é dító na'a i é kádukun ntéen Xuva kō. Ntá tsi tē ña káden ntaan leí san ne, é ntaā í te tē'nte. ²⁶ Tē ña tuku tatá i san kada ntaá ña vata tsí ó kaka'án leí san ne, kuān té ña ni tē'nte kúñu é ixi ñá ne, kuédadii tsi ña ni ñá é te'nte é ixi í san kuenta iña Xuva ko. ²⁷ Kidáa ne, ña é káde ntaá leí san ne, kuān té ña ni tē'nte ñá ne, xntékú ku've ñá o, tsí ña káden ntaan, kuān te ínín leí san, kuān te tē'nte kúñu é ixi o. ²⁸ Tsí uun ña'a, ña é ña Israee ntí'xe ne, ñá te da mii tsi atá í san é kuntéé na'a i, ²⁹ tsí na kuntéé na'a i nima ñá san di. Kuān te káde ña é un ntí'i vatā ó kaka'án leí san ne, ntá tsi te vā'a nima ñá ne, diví é nuu á'vi iña Xuva ko. Ña te ñá'a san ká'an ña te dōó va'á ña, tsí mii Xuva ko ká'an ñá tē dōó va'á nti'xe ña.

3

¹ Te kuān ó ne, ¿vá ña ntu te vá'a o é vīi o ñá Israeé san? ¿Vá ña ntu te kaidiá'vi é tē'nté kúñu é ixi ko? ² ¿Mí'i ntū é ña'a? Tsi dōó titín nuu i é kaidiá'vi. É kuvi ūun ne: xtūví Xuva ko tū'ún ña nta'a ña Israeé san é na kuntoo ni'i ña. ³ Ntá tsi te iō ña é xtuvī mii ña é kakuinti'xe ña Xuva kō ne, ¿vá dukuan ntū é xtuvī mii Xuva ko é káda ntaa ña é kākā'an ña? ⁴ ¡Ñá'á ni san! tsí Xuva kō né, da mii é kakuntaa ntí'i é kākā'an ñá, kuān té un ntíi ntíi ña'a sán ne, dōó vete ñá. Tsí vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: Kūtuni ñá'a san tsí nuu é ntaā i é kākā'an. Kuvi viín te xntékú ku've ñá o, ka'an.

⁵ Ntá tsi tē dií dií ka kutuni ñá'a san tsi dōó va'á kue'en Xuva ko te kinī ña tsí xo'ō né, dōó kini ntáa o ne, ¿nté ntu koo ka'an o? ¿Vá ká'an ntú o tsí ña vá'ā ó de Xuva ko te kata'xi ña kō é nto'o ko kuēnta iña kuetsi kō? (Kaka'án u vatā o dá doto tsí ntáka'an ñá'a san.) ⁶ ¡Ñá'á ni san! tsí tē dí Xuva ko

kini kaa ña ne, ¿nté ntu koo xntékú ku've ñá ñuxiví san? ⁷ Tē dí dovete é kākā'án u sa kade i é nāxi'í nuu ka'nu é nuu é ntaā i iña Xuva kō ne, ¿nté kui kaka'an kú ña é iō kuetsí ko kuan? ⁸ ¿ō dií ka ntu vá'ā o é vīi u é kinī kaa san vata koo é na kī'xi é vā'á san? Tsí iō ñá ne, kudii dovete ntáka'an ña é kuān ó kanakuā'a nti. Ntá tsi ña kuān ntáa sán ne, vá'ā ó te nī'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō é kuān ó ntáka'an ña.

Un ntí'i o iō kuetsí kō

⁹ ¿Nté ntu koo ka'an ó kuan? ¿Va dií ka ntu va'á ña Israeé san é ña nguii sán, te kuinī nto? ¡Ñá'á ni san! Tsi nte dí'na nañé'e nti e kuédadii ntí'i tsō é iō kuetsí ko, kuān té ña Israee ó, kuān té tuku tatá kō. ¹⁰ Tsí uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

¡Nté uun xoxo káde i é vā'a!

¹¹ Nté uun xoo é nuu dikí i é vā'a.

Ntē ña xoxó kanantuku i Xuva kō.

¹² Un ntí'i ña ntádita ña itsi mii ña.

Un ntí'i ña natívi ña nima ña.

¡Nté uun ña tē kade ña é vā'a!

¹³ Ini dukun ñá ne, vata kaa ñañá é kántii ntaa.

Xaa ña ne, dovéte kakā'an.

Ñii xu'u ña ne, xi'i ntídí koó san.

¹⁴ Ñu'u tsitu xū'u ña tú'ún e dōó kini kaa.

¹⁵ Xtun dí'ín ña ne, koó dā ntainu kantaa é káti niñi ñá'a san.

¹⁶ Dā mí'i ka ntáika ña ne, ntádē xení ña ni ñá'a san, ntánantō'o ña ña di.

¹⁷ Ñá ini ña é vā'á koo kuntoo ña ni tā'an ña.

¹⁸ Ña ntaú'vī kue'en ñá Xuva kō,

ka'an.

¹⁹ Vi'a vé ne, ini o tsí da nēé ka nuu i é kākā'án leí san ne, iña ña e ntáduku ntée i. Tsí tuví leí san vata koo é da kanii ñuxiví san kó'xo nteé ñá kuenta iña Xuva ko, é xoxo kuvi ká'an i é ña tuvi kuetsi i. ²⁰ Tsi nté uun o ña kuvi ntuvá'a o ni Xuva ko te káda ntaa o é kākā'án leí san. Tsí leí san ne, da ti tsi é kūtuni ko é iō kuetsí kō.

Ntuvá'a o ni Xuva ko te kuinti'xe ko ñá

²¹ Vevíi ne, é nañé'e Xuva ko kō nté koo ntuvá'a o ni ña ne, ntá tsi ña te kuēnta iña leí san. Tsí leí san ni tū'un é ká'an ntódo ña ka'án naa Xuva ko kídaa ne, ntada ntaa

²² tsí ntuvá'a o ni Xuva kō, un ntíi ntíi o, te kuinti'xe ko Jesūcristú san. Kuédadii tsi kade ña ni kō, xe un xé un o, ²³ tsí un ntíi ntíi o ntáde o kuetsi. Xoxó kuvi xee tá'an i e dōó va'a é iō iña Xuva ko. ²⁴ Ntá tsi dōó vá'ā o dé Xuva ko ni kō, tsi tá'xi ña doméni é ntuvá'a o ni ña. Tsí nakáku ña ko kuetsí

ko kuēnta iña Jesúcristu. ²⁵ Tsí Xuva kō né, taxnúu ña Jesucristu é kãti ña niñi ñá vata koo e ntá'vi ña kuétsi kō. Kade ka'nu iní Xuva ko ni ko te kuinti'xe ko Jēsuu. Tsí ña ña kanañē'e ñá kō tsí Xuva kō né, dōo va'á ña. Te kuan tsí o ñakuíta nti'xin ña kuétsi ña é intóo kidaā ²⁶ Tsí dōo ka'nu iní ña ni ñá né, kuan tsí o kanañē'e ñá kō vevii di e dōo va'á ña é kãnakate ña kuétsi ko te kakuinti'xe ko Jēsuu.

²⁷ Kidáā ne, ¿mí'i ntu kuvi ka'an o e dōo ña ña? Ña kúvī. Tsí ña te é kãde ntaa o leí san, tsí da xe é kakuinti'xe ko ña. ²⁸ Dukuān ne, xée o kútuni ko tsí ntuvá'a o nuu Xuva ko te kakuinti'xe ko ña, ñá tē é kãda ntaa o leí san. ²⁹ Xuva kō ne, ¿vá mii ntu Xuvā ña Israeé san ña? ¿Ña ntu te Xuvā ña tuku ñuú san di? ¿Nté kui ña'a? ³⁰ Tsí uun tsi Xuva kō, ña é kantavá'a nima ña é kakuinti'xe i ña, kuān te té'nte é ixi ñá ne, o kuān té ña'a. ³¹ Kidáā ne, é kakuinti'xe ko Xuva kō ne, ¿vá kanakatsin ntu o leí san? ¿Ñá'á ni san! tsí dií dií ka nti kãda ntaa o leí san te kakuinti'xe ko ña.

4

Kini o nté o dé Abraan

¹ Vi'a vé ne, ¿neé ntu ni'i uva ata ko Ábraán san, te kã'an o? ² Tē dí ni nī'i Ábraán san ntuví vā'á iña ña kuenta iña i é vā'a é idé ña ne, kuvi víi ka'nu ña kidaā, ntá tsi ña te núu Xuva ko. ³ Tsí kutuni ko nté o uve na'a kaka'an tú'un Xuva ko iña ña: “Tsí Ábraán sán ne, da xe kuinti'xe ña Xuva kō né, dukuān é kãka'an Xúva kō tsi dōo va'á ña”, ka'an. ⁴ Vi'a vé ne, te iō ñá kade tsiñu ne, ñá tē doméni kãde tsiñu ña, tsi kuétsi é ntuá'vi ña kuenta iña tsiñu é kade ña san. ⁵ Ntá tsi xoo é kakuinti'xe i Xuva kō, ña é kãnakate kuétsi ña é kīni ntáa sán ne, kuān té ña ni ide ña nté uun é vā'a, ntá tsi ni'i ña é vā'á nta'a Xuva kō tsí da xe kuinti'xe ña ña. ⁶ Kuan tsí ka'an Dáví san di, dá kakã'an ña tsi dōo diní ña'a san, ña é ntuvá'a ni Xuva ko, kuān te nté uun nuu i é vā'a ña ni ide ña. ⁷ Sá'a kãka'an Dáví san:

Nté kui vá'a ña'a, ña e dé ka'nu iní Xuva ko ni i nuu i é idé ña, ña é nakate Xuva ko kuétsi i.

⁸ Nté kui vá'a ña'a, ña é ña kade Xuva ko kuēnta kuétsi i, ka'an ña.

⁹ ¿Vá da mii xntū ña é tē'nte é ixi i ntáduku ntée ña é nī'i ña é vā'á san nta'a

Xuva kō? ¿Ñā ntu te kaduku ntée tuku ña'a sán di, kuān té ña ni te'nte é ixi ña? Tsí vatā ó kaka'an dí'na ntí ne, Ábraán sán ne, ntuvá'a ña ni Xuva kō tsí da xe kuinti'xe ñá ña. ¹⁰ Ntá tsi, ¿amá ntu ntuvá'a ña ni Xuva kō? ¿Dā rkontúvi e té'nte é ixi ñá san ne, o dí'na ntu? Ñá te dā rkontúvi, tsí dí'na dā te'nte é ixi ña. ¹¹ Tsí rkontúvi ne, tē'nte é ixi Ábraán san é vata kaa na'a i tsí dí'na ntuvá'a ña ni Xuva kō da kuinti'xe ña ña. Dukuān né, ña ña Ábraán san kuvi ña vata kaa uva ũn ntií ntí ña'a, ña é ntákuinti'xe i Xuva ko, kuān te ña'a, ña é ña ni té'nte é ixi i, tsí kuan tsí o ntántuvá'a ña ni Xuva kō di. ¹² Dadí tsi kúvi ña ũvá ña é te'nte é ixi i san, tē ntákuinti'xe ñá ña dí, vata tsí o dé uva ata ko Ábraán san dá vatā té'nte é ixi ña.

Kakuntaa e tá'xi Xuva ko xu'u ña, te kakuinti'xe ko ña

¹³ Xé'e Xuva ko xu'u ña ni Ábraán san tsí ñuxiví sa ne, kuvi iña ñá ni ũn ntií ntí i'xá ña. Ñá te ni kã'an Xúva ko ni Ábraán san te dā xé kade ntaa ñá leí san, tsí da xe kuinti'xe ña Xuva kō né, dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi va'á ña'a ña. ¹⁴ Tsí tē dí da mii tsi ña é ntoo kuenta iña leí san ni'i ña é vā'a é kãka'an Xúva kō ne, é ntaā i e kuinti'xe ko Xuva kō, tsí ña vada kaidiá'vi é ta'xi Xuva ko xu'u ña te kuan o. ¹⁵ Tsí te kuēnta iña leí san ntoo o ne, da mii é nī'i ko é nto'o kō. Ntá tsi tē dí ña tuví leí san ne, ña túvi kuétsi ko tē ña ni de ntáa o vatā ó kaka'an.

¹⁶ Dukuān ne, núu i é xe'é Xuva ko xū'u ña é kué'é ña doméni i'xá Ábraán san ne, kuenta iña i é kuinti'xe ña. Ñá te da mí tsi ña ntáde ntaa leí san é nī'i ña sá'á, tsí da xōó ka ña'a, ña e ntákuinti'xe i Xuva ko vatā o dé Ábraán san. Dukuān ne, kuvi ka'an o tsí Ábraán sán ne, kuvi ña uva ata ko ũn ntií ntí o. ¹⁷ Kuan o kúvi vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Xu'u dé kú've u o é vīin uva ñá'a, ña ntántoo da vādá ka ñuu.” Kuan o ka'an Xúva ko ne, kuinti'xe Ábraán san tsí kuvi víi Xuva kō, ña é kanantōto ña xi'i, ña é kadē kú've nuu i é nté vata koo.

¹⁸ Kuān té ita nti'xin ntuví é kōo i'xá Ábraán san ne, ntá tsi kaní nima ñá inúu ini ña é kãka'an Xúva kō ni ña tsí ña te nté kaa i'xá ña koo. Dukuān é kuvi ña uvatā ña ntántoo da vādá ka ñuu san, vata o ka'an Xúva ko ni ña é dōo titín i'xá ña koo. ¹⁹ Ábraán san ne, kuān te é uun sientu kuía ña, ntá tsi ña ni tee dá'na ña é kuinti'xe ña é kōo i'xá ña vatā ó kaka'an Xúva ko ni ña, kuān té ini ña tsi é ita nti'xin ntuví é kōo i'xá

ña. Ini ña tsí ñadi'ñá Sará ne, vata kúvi kōó kue'en tsi i'xá ña. ²⁰ Nã ni dē kuení ña tē ña kada nṭaa Xúva ko nuū i é xe'é ña xu'u ña ni ñã. Nã ni xtuvī mii ña é kuinti'xe ña, tsí da dií dií ka kuinti'xe ña ne, kaka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō. ²¹ Ini vá'a ña tsí kuvi vií Xuva ko da nēé ka nuu i é kãta'xi ña xu'u ña. ²² Dukuãn ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña kuenta iña i e dóo kuinti'xe ña.

²³ Nã te da mii tsi kuēnta iña Ábraán san é ũve na'a é kãka'an Xúva kō e dóo va'á ña'a ña, ²⁴ tsí kuenta iña kó di. Tsi kuãn koo ka'an Xúva ko iña kó te kuinti'xe ko ña, divi ñã é nantōto ña Tó'o ko Jēsuu dá xi'i ña. ²⁵ Tsi Tó'o ko Jēsuú ne, ntūvi ña kuenta doxi'í san kuenta iña kuétsi kō né, dã ntóto xtuku ña vata koo é ta'xi ña ko ntuvi vā'á iña kó nuu Xuva ko.

5

É ntuvá'a o ni Xuva kō

¹ Dukuãn ne, é ntuvá'a o ni Xuva kō, da xe kuinti'xe ko ñã. E vá'a tsi ō ntántoo o ni Xuva ko ve kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristú san. ² Tsi da xé kuenta iña ña é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva kō, tsi ntánuu iní ko ñã. Ne, kutu ntántoo o ni ñã di. Dōo diní ntoo ō ve, tsí ntantétu ō é ta'xi Xuva kō e dóo va'á iña ñã tē náxee o ntá'a ña. ³ Nã te da mii tsi sã'á di, tsí dóo diní kō dí tē nee iña e ntánto'o ko ñuxiví sa. Tsi te dóo ntánto'o kō né, kuan kōo kutú've ko é dií ka kuka'nu iní kō. ⁴ Te kuka'nu iní kō né, dōo va'á koo kuita nti'xin vá'a ko tē íto nteé Xuva ko kō. Te itá nti'xin vá'a o ne, ntánuu iní ko tsí ni'i ko é vā'á nta'a Xuva kō. ⁵ Nã te da ti tsi é ntaã i e ntánuu iní ko Xuva kō é nī'i ko é vā'á nta'a ña, tsi tá'xi Xuva kō Espiritū Sántū san, é kunū ña nima kó ne, kata'xi ña é kūtuni ko tsi dóo kakuinima Xúva ko kō.

⁶ Tsi dá ña ni kuvi nakakú mii ō kúñu kō ne, ura va'á xi'í Cristu kuēnta iña ko, xo'ō e dóo kīni ntáa ō. ⁷ Á tē nté uun xoxo é kué'é ntuvi iña i kuēnta iña tá'an i, kuãn te dóo va'á ña'a ña. Á te dã míi ō ñã'a, ña é kenē ini i é kúvi kuenta iña ña e dóo va'á kue'en. ⁸ Ntá tsi Xuva kō ne, náñ'e ñã kō tsi dóo kakuinima ñã ko, tsí Cristú san xi'i ñã kuenta iña kó xo'ō, kuãn te dóo iō ka kuétsi kō. ⁹ Vevii ne, da xe é ntuvá'a o ni Xuva ko kuēnta iña níñi e éti ña ne, ¿vá ñã ntu te dií ka nakakū ñã ko é nto'o kō san? ¹⁰ Xo'ō ne, ntuvá'a o ni Xuva kō da xé xi'í I'xá ña kuenta iña kó, kuãn té ña ni ntío ko ña kidaã. Vi'a vé ne, da xe é ntuvá'a o ni Xuva kō né,

¿ñã ntu te dií dií ka ni'i ko ntuví va'á iña kó nta'a ña kuenta iña ntuvi iña I'xá ña? ¹¹ Nã te da mii tsi sã'á di, tsí dóo diní ko kuntoo o ni Xuva kō vevii, da xe é ntuvá'a o ni ña kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristu.

Adaan ní Cristu

¹² Kidãã ne, uun ña'a tsi ñatíi san idé ña é kī'ví kuétsi san ñuxiví a. Kuenta iña kuétsi sán ne, xé doxi'í san di. Dukuãn ne, un ntíi ntíi ña'a san duku nté ña doxi'í san, tsí un ntíi ntíi ñã idé ña kuétsi san. ¹³ Un tsi nte dí'na dá xtuví Xuva kō leí san ne, é dukuan iō kuétsi ñuxiví sa. Ntá tsi ña ni kátāví ña'a san kuétsi, tsí da xé vata kóo leí san. ¹⁴ Ntá tsi kuvi idé doxi'í san ni ūn ntíi ntíi ña'a san nte ntúvi da íka Adaán san un tsi nte da íka Muisee. Tsi xi'i un ntíi ntíi ña'a, kuãn té ña te ni de dó'o ña vatã o dé Adaán san. Tsi divi ñã Adaán san ña é kī'xi rkontuvi.

¹⁵ Ntá tsi kuétsi Adaán san ne, ña kúvi ntada dadii o nī doméni e tá'xi Xuva ko kō. Tsi uun ña'a tsi ñatíi ntúku ña kuétsi sán ne, dukuãn né, dōo titín ña'a xi'i ña. Ntá tsi dií dií ka vá'á o dé Xuva ko ni kō e tá'xi ña kō doméni uun ña'a ká ñatíi, ñã nani Jesūcristú ne, ñã te nté kaa ña'a ni'i ña é vā'á nta'a Xuva ko kuēnta iña ña. ¹⁶ Kuétsi Adaán san ne, ña kúvi ntada dadii o nī doméni e tá'xi Xuva ko kō. Tsi kuenta iña ūn tsi kuétsi Adaán san é vē'xi é nto'o ko iña un ntíi ntíi ña'a san. Ntá tsi doméni e tá'xi Xuva kō né, divi é ntuvá'a o ni ña, kuãn té ña te da dií kuétsi kō. ¹⁷ Kúvi idé doxi'í san dé kú've kuenta iña kuétsi uun ña'a tsi ñatíi san, ntá tsi dií dií ka kada kú've ó, xo'ō é nī'i ko e dóo va'á iña Xuva kó, xo'ō é nī'i ko doméni é ntuvá'a o ni ña kuēnta iña ūn ká xtuku ñatíi, ñã nani Jesūcristu.

¹⁸ Dukuãn ne, un ntíi ntíi o ní'i ko é nto'o ko kuēnta iña kuétsi é idé Adaán san. Ntá tsi kuenta iña núu i é vā'a é idé Jesucristú ne, ní'i ko ntuvi vā'á iña ko, un ntíi ntíi o é nãkate ña kuétsi kō. ¹⁹ Tsi da xé ña ni kuinti'xe uun ña'a ñatíi san é kãka'an Xúva kō ne, ñã te da dií ñã'á san xio kuétsi ñã. Ntá tsi kuenta iña i é idé ntaa ūn ká tuku ñatíi san é kãka'an Xúva kō ne, ñã te da dií ña'a ntuvá'a ña ni Xuva kō.

²⁰ Kú'ví leí san vata koo é dií dií ka kukue'e kuétsi san. Ntá tsi dã kú'ue'e kuétsi sán ne, dií dií ka vá'á o dé ka xtúku Xúva ko ni kō. ²¹ Tsi vatã o dé kú've kuétsi san e tá'xi doxi'í iña kó ne, kuan koo na kada kú've doméni é kata'xi Xuva kō, é nī'i ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntúvi kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu.

6

E xí'i o kuēnta iña kuétsī san, ntá tsi ntantító o kuēnta iñá Cristu

¹ ¿Nté ntu koo ka'an o vé kuan? ¿Vá ntukū ká ntu o kuétsī san vata koo é díi ká kada ka'nu iní Xuva ko ni kō? ² ¡Ñá'á ni san! ¿Nté ntu koo kuntōo ká xtuku o é ntuku o kuétsī san?, tsí vata tsi tē xi'i o kuēnta iña i. ³ ¿Ñá iní ntú nto tsí dā ítsi ntute o ne, uun tsi kúñū ntúvi o ni Jesūcristú san ne, vata tsi te dādii xi'i o ni ñá dí? ⁴ Dukuān né, dā ítsi ntute o né, vata tsi tē intú'xi dadii o ni ñá dí vata koo é ntoto xtuku o ni ñá é ni'i ko ntuví xéé iña ko, vata o ntoto xtuku Cristu dá xi'i ñá, tsi dóo ka'nu Xuva kō.

⁵ Tsí te dadii o ni Cristu dá xi'i ñá ne, kuan tsí koo ni'i dádii ko ni ña ntuví vā'á iña ko. ⁶ Iní o tsí nima káni kaa ko nakūnteé dadii ni Cristu ntikā krusi kan vata koo é na ntí'i é kúvi vii kuétsī san ni ko. Dukuān ne, ña kantío é víi ka o é ntio nima káni kaa kō. ⁷ Tsí tē xi'i o ne, ntí'i kuétsi kō. ⁸ Tē xi'i dádii o ni Cristu san ne, kanuu iní kō tsí kuntoo dadii o ni ñá. ⁹ Iní o tsí da xe ntoto Cristu dá xi'i ñá ne, nté uun ito ña kuví ka ña. Ña kúvī ká vii doxi'í san ni ñá. ¹⁰ Dā xi'í Cristu san ne, uun ito tsi xi'i ñá kuenta iña kuétsī san. Ntá tsi é kántító ña vevii ne, kuenta iña Xuva ko túvi ña. ¹¹ Vii nto kuenta tsi é xi'i ntó kuenta iña kuétsī san, ntá tsi ntantító nto kuenta iña Xuva ko, é uun tsi kúvi nto ni Jesūcristu.

¹² Dukuān ne, ñá ku da vā'a ká nto é kadā kú've kuétsī san iña nto é vii ntó da nēé ka nuu i é ntio nima káni kaa nto. ¹³ Ña ku ntáda nto kúñū nto kuēnta é na vii nté un siin é káni kaa san. Tsí ntada nto kúñū nto kuēnta ntá'a Xuva kō. Vata tsi tē ntoto xtuku nto é xi'i nto. Ntada nto kanii kúñū nto kuēnta ntá'a Xuva kō vata koo é na kada tsiñu ni'i ña ntō é vii nto é vā'a. ¹⁴ Ñá ku dá vā'a ká nto é kúvi vii kuétsī san ni nto, tsí ña té leí san ntántikín ka nto, tsí vevii ne, ntántikín ntó Xuva kō, ña e dóo dé ka'nu iní i ni ntō.

¿Xoó ntu kuvi tó'o kō?

¹⁵ ¿Nté ntu koo vii o vé, te kuinī nto? ¿Vá vii ka ntú o kuétsī san dá ña ntántikín ka o leí san, da xe ntántikín o Xuva ko ve, ña e dóo vā'a o de ni kō? ¡Ñá'á ni san! ¹⁶ Vá ña ntu iní nto tsí tē ntáda nto kúñū nto kuēnta ntá'a uun ña'a é vii nto é di mii tsí e ntio ña ne, kuví ña tó'o ntō. Da mii é káda ntaa nto é kaka'an ña. Te kuétsī san é kúvi tó'o ntō ne, ní'i ntō doxi'í san. Ntá tsi te Xuva kō é kúvi tó'o ntō né, te káda ntaa nto é kaka'an

ñá ne, ní'i nto ntuví vā'á iña nto. ¹⁷ Ntá tsi ntadiá'vi Xuva kō tsí di'na ne, di mii tsí é kaka'an nima káni kaa nto idé nto. Ntá tsi vevii ne, kanii nima nto ntákuinti'xe nto tú'ün é nuu é ntaā í vata o nañé'e ñá nto. ¹⁸ É ntii ni'ni nto kuétsī san vé ne, e kúntí'vi nto tsiñu vā'á san ve. ¹⁹ (Kantée tsi tú'ün ña ñuxiví san é kaka'an u ni ntō tsi dóo vitá o iní nto.) Vata o dé nto di'na e ntáda nto kúñū nto kuēnta é vii ntó nuu i é káni kaa sán ne, kuan tsí koo ntada nto kúñū nto kuēnta vevii é vii ntó nuu i é vā'a é ntio Xuva kō.

²⁰ Tsí dā íka nto itsi káni kaa sán ne, íka xaa nto é vii nto é vā'a. ²¹ Ntá tsi ¿neé ntu ta'xi kídaā é idé nto nuu i é kōo da ntákuka'an nuu nto vevii? Tsí kúdií doxi'í san kata'xi. ²² Ntá tsi vevii ne, é nākaka xaa nto kuenta iña kuétsī san. Vevii ne, kúntí'vi nto é vii nto é kaka'an Xúva kō. Sá'a ne, kata'xi ká kudii é kuntōo vā'a nto nuu Xuva kó ne, ní'i nto ntuví vā'á iña ntó ntii dañu ntúvi. ²³ Tsí kúdií doxi'í san ni'i kó te kuntikín o kuétsī san. Ntá tsi doméní san e tá'xi Xuva kō ne, é koo ntuví vā'á iña ko ntii dañu ntúvi, te kuntikín o Tó'o ko Jesūcristu.

7

¿Nté ntu ó de leí san ni ña tánta'a?

¹ ¿Vá ña ntu te iní nto tsí kadē kú've leí san iña ña'a ni dukuan kántító ká ña? ² Uun ñadí'í san, ña tánta'a ne, kuétsī é kuntikín ñá xii ña ni dukuan kántító ká ña. Ntá tsi tē xi'i xii ña ne, ña kadē kú've ka leí san iña ñadí'í san. ³ Dukuān né, te kanadikí nteé ñá ni tuku ñatíi da ni kántító ká xii ña ne, kakó'xo nteé ñá leí san. Ntá tsi tē xi'i xii ña ne, ñá kadūku ntée ká ña leí san. Ñá tē neé nuu i te natánta'a ña ni tuku ñatíi.

⁴ Dukuān ó kuví ni ntō dí, ta'an ko. Tsí dá xi'i Cristu san ne, vata tē xi'i dádii nto ni ña kuēnta iñá leí san. Vevii ne, ntáduku ntée nto tuku xii nto, ña e ntoto dá xi'i vata koo é na kōo nuu i e dóo va'a é ntio Xuva kō. ⁵ Tsí ni dukuan ntáde ká o é ntio nima káni kaa ko sán ne, dá díi díi ka ntáde o nuu i é káni kaa san tē kutuni ko tsí kaka'an leí san é ña kuan koo víi o né, divi tsi nuu i é ni'i kó doxi'í san. ⁶ Ntá tsi vi'a vé ne, é nūu nteé leí san ata ko, tsí leí san é uve tñn o kídaā né, vata tsi tē xi'i o kuēnta iña í ne, e ntaíka xaa o ve, vata koo é na vii o é ntio Xuva kō, tsí ni'i ko ntúvi xéé iña ko, ñá te dá míi tsí é káde ntaa o lei átā é ūve na'a kaka'an é vā'a é vii o.

Kuétsī é kadē kú've iña ko

⁷ Te du'vā ó ne, ¿vá kā'án ntu o tsí leí san ne, iō kuetsí i? ¡Ñā'á ni san! Tē dí ña leí san ne, ñā íní u nee iña é kuetsí ko. Tē dí ña kaka'án leí san é ña kúvi kuíníma ko iña ta'an kó ne, ñā íní u te ña vá'a i é kuān koo vii o. ⁸ Ntá tsi kúvi íde kuetsí san ní ko, tsí da xé kaka'án leí san é ña kúvi naki'i núu o iña ta'an kó ne, dā díí díí ka idé u. Tē dí ña túvi leí san ne, ñā ni kúvi víí kuetsí san ní ko. ⁹ Dukuān ne, xío ntūvi iñá ko di'na dá vāta kutúní ko te iō kuetsí ko, tsí ña ni kutúní ko nee iña é kāka'án leí san. Ntá tsi dā xee leí san ne, ntōto kuetsí ko. Kídāā né, vata tsi tē xi'í u kuenta iña i. ¹⁰ Tsi leí san ne, náa í é xee ní'i ntúvi iñá ko ne, xee ní'i doxi'í san. ¹¹ Kúvi ide kuetsí san éni nta'ví ko kuenta iñá leí san. Vata tsi te diví é'ni ko.

¹² Dōo va'á leí san, tsi dōo va'á tú'ūn e xtúví Xuva kō. Dōo ntaa kaká'án di. ¹³ ¿vá kā'an ntú o tsí nuu i é vā'á san é ta'xi doxi'í san iñá ko? ¡Ñā'á ni san! Dā xé kuetsí san é ide é ní'í ko doxi'í san. De tsiñu ní'i kuetsí san leí san vata koo é ní'í ko doxi'í san. Tsi leí san nañé'é ko tsi kuetsí sán ne, dōo kini kaa.

¹⁴ Iní o tsí leí san ne, vé'xi nta'a Xuva kō. Ntá tsi xu'ú ne, kudii ña ñuxiví sa u é tuví u vata kaa ña kade tsiñu iña kuetsí san. ¹⁵ Ná íní u nté kui kuān ó kade u. Tsi ñā te kade ú nuu i é ncho víí u, ntá tsi nuu i é ña ncho víí u ne, di'na ká kade u. ¹⁶ Ntá tsi dá kade ú nuu i é ña ncho víí u sán ne, kakutuní ko tsi dōo vá'ā ó kaka'an ntí'xe leí san. ¹⁷ Dukuān ne, ña te mii ú kade ú nuu i é ña ncho víí u san, tsí da xe kuetsí é nūu nimá ko sán ne, diví é kade i. ¹⁸ Kakutuní ko tsí ña tuvi nté uun nuu i é vā'a é nūu nimá ko, tsí kudii ña ñuxiví sa u. Kuān te dōo ntio ko é víí u é vā'á ne, ña kúvi víí u. ¹⁹ Tsi ña kade u é vā'a é ncho víí u, ntá tsi kade u é kīni kaa san é ña ncho víí u. ²⁰ Dukuān né, tē kade ú nuu i é ña ncho víí u sán ne, ñā te xū'ú kade ú, tsi kuetsí é nuu nimá ko sán ne, diví é kade i. ²¹ Kakutuní ko tsí kuān ó kakuvi ko: Dā ncho víí u nuu i é vā'a sán ne, vata tsi te kantīkin é kīni kaa sán ko. ²² Dōo kakuinimá ko lei Xúva kō, ²³ ntá tsi kúñū kó ne, kantīkin túku lei é kaedí nuu i é kadē kuení ko ne, vata te katee tīn ko vata koo é na víí u é ntio i. Diví sán lei iña kuetsí san.

²⁴ ¡Ñā ntá'vi idé ntu u! ¿Xoó ntu nakakū í ko doxi'í é kantīkin kúñū kó san? ²⁵ ¡Naku'é u sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristu, tsí diví ñā é nakáku ña ko! Dukuān ne, díkī kó san ne, ncho vii é vā'a

é ntio Xuva kō ne, ntá tsi kúñū kó san ne, ncho vii é kuntīkin kuetsí san.

8

Kaxntii Ēspiritu Xuva ko kō é vī o é ntio ña

¹ Dukuān ne, ña túvī ká nte kui ka'an ntee Xuva kó ko, xo'ō e ntānuu iní ko Jesūcristu, xo'ō é ña ntáde ká o é ntio nima kīni kaa ko, tsi ntáde o é ntio Espiritu Xuva kō. ² Tsi te kadē kú've Espiritū Sántū san iña kó ne, kanakakū ñā kō é ña kada kú've ka kuetsí san ní doxi'í san iña ko. Tsi Espiritū sán ne, diví ñā é kata'xi ña ntuvi vā'á iña kó tē ntānuu iní ko Jesūcristu. ³ Tsi leí san ne, ña ni kúvi víí é nādama nima kīni kaa kō, tsí da xé ña ni kuvi víí o é káda ntaa o e xtúví Xuva kō. Dukuān né, taxnuu Xuva ko Í'xá mii ñā é kaku ña vata o ntákaku ña'a, ñā iō kuetsí i. Ví'a vé ne, ña kúvi kadā kú've ka kuetsí san iña ko, tsi nantí'í Cristu é kúvi víí kuetsí san ní ko dá xi'í ña ntíkā krusi kan kuenta iña ko. ⁴ Ide ña sá'a vata koo é kúvi kada ntaa o é kāka'án leí san é vā'a é víí o. Tsi xo'ō ne, ña ntáde ká o kuēnta é kāka'án nima kīni kaa kō, tsi ntáde o kuēnta é kāka'an Espiritū san.

⁵ Ña ntoo vata tsí ó ntoo ña e dúkuan iō kuetsí i ne, da ti tsi ntánti'í iní ña kuenta iña mii ña. Ntá tsi ña e ntáde ntaa é kāka'an Espiritū Sántū sán ne, ntánti'í iní ña nee iña é ntio Espiritū Sántū san. ⁶ Te ntí'í iní kō é da ñi kuē'en tsí kuenta iña iña ñuxiví san ne, ní'í kō doxi'í. Ntá tsi te ntí'í iní ko kuēnta iña Espiritū Sántū sán ne, ní'í ko ntuvi vā'á iña ko é kuntōo vá'a o. ⁷ Ña é da ñi kuē'en tsí kuenta iña i é ntio nima kīni kaa i ntánti'í iní ña ne, ntaínchu'vi ñā Xuva kō, tsi ñā ncho kada ntaa ña lei Xúva kō. Ntē ña kuvi víí ña di. ⁸ Dukuān ne, ña e ntáde ntaa é kāka'án nima kīni kaa i ne, ña kúvi víí ña é ntio Xuva kō. ⁹ Ntá tsi ntō'ó ne, ña ntáde ká nto é kīni kaa san, tsí ntáde ntaa nto é kāka'an Espiritū Sántū san te nuu é ntāa ntí'xe i é nūu Espiritu Xuva kō sán nima nto. Ntá tsi xoo ñā'a, ña é ña te núu Espiritū Cristú san nima í ne, ñā kadūku ntée ña Cristu. ¹⁰ Ntá tsi tē nuu Cristú nima ntó ne, kuān te kuvi kúñū nto kuēnta iña kuetsí sán ne, ta'xi Espiritū san é ña kuví nima ntó tsi é ntuvá'a nto ni Xuva kō. ¹¹ Te nūu ntí'xe Espiritu Xuva kō sán nima ntó ne, ta'xi Xuva kō é ntōto kúñū ntō di. Ní'í nto ntuvi xéé iña nto. Tsi Xuva kō, ña nantoto Jesúcristu rkóntuvi é xi'í ñā ne, ta'xi ña é ntōto kúñū

ntō é nī'i doxi'í san di kuenta iña Espiritu ñā é nūu nima nto.

¹² Dukuān né, ta'an, iō é ntio Xuva kō é kāda ntaa o, ntá tsi ñā te ntío ñā é vii ka o é kāka'án nima kīni kaa kō, ¹³ tsí te vii nto é kāka'án nima ntó ne, ní'i ntí'xe nto doxi'i. Ntá tsi te xntii Ēspiritū Sántū san nto é ñā da vá'a ká nto é kadā kû'vé nima kīni kaa ntō ne, ní'i nto ntuvi vā'á iña nto.

¹⁴ Tsí un ntíi ntíi ñā'a, ñā ntántikin Espiritu Xuva kō né, divi ñā é i'xá Xuva kō kúvi ñā. ¹⁵ Ntá tsi ñā ni ta'xi Xúva ko ntō Espiritū Sántū san vata koo é tēe kuétsi ñā ntō é vii nto é ntio ñā é u'vī ntó ñā. ¡Ñā'á ni san! Tā'xi ñā ñā vata koo é kūtuni nto tsí i'xá Xuva kō kúvi ntō. Espiritū Sántū sán ne, ta'xi ñā é kúvi ka'an o ni Xuva ko: “Ūvá, Uva miī kó nto”, koo ka'an o. ¹⁶ Tsí miī Ēspiritū san kantada ntaa ñā nima ko tsí i'xá ntí'xe Xuva kō kúvi o. ¹⁷ Tsí da xé i'xá Xuva kō kúvi o ne, ní'i ko iña Xuva ko e xtúvī xio ñā iña i'xá ñā. Dadii tsi ní'i ko ní Cristu. Tsí tē dadii ntó'o ko ní Cristú ne, dadii xi'í nuu ka'nu o ni ñā di.

É vā'a é kī'xi rkontuvi

¹⁸ Iní u tsi ñā té ini te ntō'o kudii ko ntuvi sá'á, tsi ñā te nté kaa é vā'a é ní'i kó rkontuvi. ¹⁹ É un ntíi é de kû'vé Xuva kō ne, dóko sa ñā ntákutii kuntétu da nté xēe ntúvi é nañē'e Xúva ko i xoo e kúvi i'xá ñā, tsi dóo ncho kiní ñā. ²⁰ Un ntíi é de kû'vé Xuva kō né, ntíi. Ñā te miī ntio i, tsí da xé kuān o ka'an Xúva kō é kúvi. Ntá tsi ntantétu ²¹ ntuvi é nakāku Xúva ko i. Kidāa ne, ñā kadā kû'vé ka doxi'í san iña i, tsí nakākú Xuva ko i vata koo é kúvi kaka xaa mí kaxi'í nuu vata o ntaíka xaa i'xá Xuva kō. ²² Ini o tsi un tsi nté vevií ne, un ntíi é de kû'vé Xuva kō ne, dadii ntánakití é ntánto'o i vatā ó kanto'o ñā kanakaku i'xá san. ²³ Ntē ñā te miī tsi sá'a, tsí xo'ō ne, ntánto'o kō di. E tá'xi Xuva ko kō Espiritū Sántū san é kodo nuu un ntíi nuū i é vā'a é ta'xi ñā kō. Dā ntantétu o ne, ntaéku nteé o ntūvi dá nāki'i kue'en Xúva ko kō é kúvi o i'xá ñā. Kidāa ne, nadama ñā kúñu ata kō kúñu xēe san. ²⁴ Iō neé ntantétu o nte dá nakākú Xuva ko kō. Ntá tsi te ní'i ko nee iña é ntantétu o ne, ñā kantio é kuntetū ká o. ¿Vá xoó ntu kantétu ká i nuu i é ní'i i? ²⁵ Ntá tsi te kántétu o nuū i é vata ní'i kó ne, da miī é kutíi ko kuntétu ká o.

²⁶ Du'vā ó di, kaxntii Ēspiritū Sántū san ko é ñā kúvi vií o é ncho vii o. Tsi ñā ini ó neé nuu i é kākan o da ntáka'an ntá'ví o.

Ntá tsi kaka'an Espiritū Sántū san ni Xuva ko kuénta iña ko. Un tsi kaxkoo kāni ñā é ntē ñā tuvi tú'ūn. ²⁷ Xuva kō, ñā kaito nteé nima ñā'a sán ne, ini ñā nee iña é ncho ka'an Espiritū Sántū san. Tsí Espiritū Sántū sán ne, kaikan ñā nta'a Xuva ko nuū i é ntio Xuva kō é kuē'é ñā ñā ntáduku ntēe ñā.

É kúvi vii kue'en o

²⁸ Ini o tsi Xuva kō ne, kade ñā é kōo é vā'a é un ntíi é kakuvi ní ñā ntákuinima i ñā, ñā e kána ñā é vii ñā é ntio ñā. ²⁹ Tsí ini Xúva kō nte dí'na xoo kuínti'xe i ñā ne, nakaxnúu ñā ñā nte dí'na vata koo é ntūvi ñā vata kaa i'xá ñā. Tsí Cristú ne, dí'na ñā kúvi ñā i'xá nuu i é vata kaa un ntíi é ní ñā ni tā'an ñā. ³⁰ Xoó ñā'a, ñā é nakaxnúu Xuva kō nte dí'na ne, kána ñā ñā di. Xoó ñā'a, ñā e kána ñā ne, ká'an ñā tsí ñā tuví ka kuétsi ñā. Xoó ñā'a, ñā é nakate Xuva ko kuétsi i ne, kada ka'nu Xuva ko ñā di. ³¹ ¿Nté koo ka'an o iña i sá'á? Te Xuva kō nuu mé'ñu ñā kō ne, ¿xoó ntu kúvi vii i ni kō? ³² Ntē ñā ni de víni Xuva ko i'xá miī ñā é kuví ñā kuenta iña ko un ntíi ntíi o. Te ūun tsi nte i'xá miī ñā tá'xi ñā kō ne, ¿mí'i ntū é ñā vii ñā da xe'e é ta'xi ñā ko un ntíi nēe é kantio kō di? ³³ ¿Xoó ntu kúvi tsi'i kuétsi i ñā é nakaxnúu Xuva kō? Tsí miī Xuva ko kaka'an ñā tsí ñā tuví ka kuétsi ñā. ³⁴ ¿Xoó ntu kúvi kué'e i dō'ví san iña ñā? Tsí miī Jesūcristú san ne, xi'í ñā kuénta iña ñā ne, dā ntóto xtuku ñā ne, tuví ñā diñi kua'a Xuva kō, kaikan ñā kuenta iña ko. ³⁵ ¿Neé ntu é kúvi vii é nāki'i nteé xio ko vata koo é ñā ntío ká Cristu ko? ¿Vá kúvi ntu vii da ntánto'o ko, o da dóo ntii tu'un, o da ntáde xení ñā'a san ni ko, o dá ntoo ntité o, o dá ñā tuvi é kunuu o, o dá ió nuu i e dóo donchu'vi, o da ntáni'i kó doxi'í san? ³⁶ Tsí vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō ne: Kuenta iña ntó ne, utén utén ntaú'ví ntí tē xoó ka'ní i ntí.

Ntí'í ne, vata ntáa kudii a le'ntú san ntáa ntí, kiti ntánakuē'nu ñā vata koo é ká'xi ñā ti, ka'an.

³⁷ Ntá tsi nté uun nuu i sá'a ne, ñā kúvi vii é ñā ntío ká Cristu ko. Tsi ntío ñā kō né, xntii ñā kō é kúvi vii kue'en o ni é un ntíi sá'a. ³⁸ Ini vá'a u tsi ñā te neé kúvi vii é ñā ntío ká Xuva ko kō: nté doxi'í san, nté ntuvi iña ko, nté ánjē san, nté ñā odo nūú iña é ñā vā'ā san, nté ñā ntádē kû'vé e dukún kán, ³⁹ nté mí'i e dóo dūkun, nté mí'i e dóo kūnu, nté da neé ka nuu i é de kû'vé Xuva kō ñā kúvi vii é ñā ntío ká Xuva ko ko, xo'ō e ntánuu iní ko Xuva ko Jesūcristu.

9

Nakaxnúu Xuva ko tātá ña Israee

¹ Vata kaa u xu'u é kantikín u Cristú ne, kaka'án u é nuu é ntaā i, ñá kaka'án u dovete, tsí nimá ko ne, Espíritū Sántū san kade kú've ñá ne, kaka'an ñá tsi nuu é ntaā i é kāká'án u ² tsí un vá'a tsi kakunta'xa iní ko. Nii kuē'en tsi ntuví dóo u'ví kakúvi ko, ³ tsi dóo ntio ko é nakákú ña ñuú ko, ña tatá ko. Tē dí kaidia'vi iña ñá ne, ka'án u te nakuítá Cristú ko, kuān te ta'xi ñá ko é ntō'o kó naa ña ñuú ko, ⁴ ña Israee san. Nakaxnúu Xuva ko ñā é ntūvi ña i'xa kiín ña. Nañ'e Xúva ko ñā tsi dóo ka'nu ña. Xé'e Xuva ko xū'u ña ni ña nté koo vií ña é vā'á ni ñā rkontuvi. Xé'e ña ñā leí san kuenta iña Muísee. Iní ña tsi Xuva kō ne, ínūu mé'ñu ña ñā. Iní ña nee é kāká'an Xúva kō é kuē'é ña ñā. ⁵ Uva ata ika ñā Israee san ne, dóo na'nu ña'a ña. Tatá ña káku Cristu da vexkúvi ña ñatíi. Diví ñā né, Xuva ko ñā, ñá kadē kú've é un ntí'í. Kada ka'nu o ña ntii dañu ntūvi. Kuan koo na kōo.

⁶ Ntá tsi ña te kaka'án u tsi ña ni de ntáa Xúva kō é xe'é ña xu'u ña ni ña Israee. Kaka'án u tsi vevíi ne, ña Israee san ne, ña te un ntí'í ntí'í ña é ña Israee ntí'xe ña. ⁷ Ntē ña te un ntí'í ntí'í tatá vi'i Abraán san é i'xá ntí'xe ña. Tsí da xé Xuva ko kāká'an ñá ni Abraan kidaā: “Tatá vi'i o ne, ki'xi kuenta iña i'xá o Isaa”, ka'an ña. ⁸ Sá'a katá'xi é kūtuni ko tsi ña te un ntí'í ntí'í i'xá san e káku iña Abraan é ntáduku ntée Xuva kō. Tsí kaka'an Xúva kō tsi i'xá ntí'xe ña ne, da mií ña é káku iña i'xá ña, ña é xe'é Xuva ko xū'u ña é kuē'é ña ña. ⁹ Tsí xe'é Xuva ko xū'u ña ni Abraán san kidaā: “Ntuví sá'a da kuía ve ne, dá náxee xtúku ú ne, kaku i'xá Sara”, ka'an ña.

¹⁰ Ntá tsi iō ka é nañ'e ú nto. Xío i'xa uvi iña Rebecá ne, uvata ika ko Ísaá ne, uva i'xá san ntúvi ña. ¹¹⁻¹² Kuān té vata káku, kuān té vata vií nuu i é kīni kaa ne, o nuū i é vā'á ne, ká'an Xuva ko ni ñadí'í san tsí kada kú've i'xa é kuvi ūvi san iña ení i, kuān té i'xa nuu í san. Kuan ō ka'an Xúva kō vata koo é kūtuni ko tsi dívi ñā kanakaxnúu ña. Nā te nee va'a tsi úun na ne, éde na é vā'a, ntá tsi da xé dívi ñā ntío ña ne, kanakaxnúu ña na. ¹³ Uve na'a mí kaká'an tú'un Xuva kō: “Dóo ntio kó Jacóbo, ntá tsi ña ni ntio kuē'en tsí ko Esauu”, ka'an ña.

¹⁴ ¿Nté koo ka'an ó ve? ¿Vá ká'an ntú ō tsi ña vá'a ó de Xuva kō? ¡Ñā'á ni san! ¹⁵ Tsí kade ña vatā ó kaka'an ñá ni Muísee: “Vii u é vā'á ni xoo ñá'a é ncho vií u é vā'á ni ñā.

Ntunta'ví ini kó xoo ñá'a é ncho ntunta'ví ini kó ña”, ka'an ña. ¹⁶ Dukuān ne, ñá te kuēnta iña ñátíi san é ntunta'ví ini Xuva ko ni ña, kuān te káde ña nuu i é vā'á ni ñā, tsí da xé mii Xuva kō ntio ña é vií ñá ni ñā é vā'a. ¹⁷ Kaka'an tú'un Xuva kō nté ō kaka'an ñá ni rei Fáruun, rei iña ñá ñuú Egito: “É tā'xi u é vīin rei vata koo é kīni ñá'a tsi dóo ka'nu u é xntíi ú o. Kidáa ne, kutuní uun ntí'í ntí'í ñá'a, ña ntoo ñuxiví san, xoo ñá'a u”, ka'an ña.

¹⁸ Dukuān né, kantunta'ví ini Xuva ko da xōo ka ñá'a é ncho ntunta'ví ini ña ña ne, kaxé'e ña é kada do'o da xōo ka ñá'a é ntio ña.

¹⁹ Á te iō nto é ncho ka'an ntó ni kó ve: “¿Nté kui kaka'an ntú Xuva kō tsí iō ka kuétsi kō kuan, te ña kuvi vií o tūku nuu i é nakaxnuu ña é vií o?” Á te kuān koo ka'an ntó ve. ²⁰ ¿Nté kui nantiko koó ntu nto é kāká'an ntó ni Xuva kō é da mii ñá'a nto? ¿Vá ká'an ntu kídí nte'u é kúvá'a san ni ña de vá'a san: “¿Nté kui kuan ntu ō de vá'a nto ko?”, ka'an? ²¹ ¿Ña kuvi vií ntu ña de vá'a kídí san da nēe ka nuu i é ntio ña ni nté'ú san? Tē ntio ña ne, kuvi ki'i ña un sīn t'ntí nte'ú san ne, dá kadā vá'a ña uun a kídí e dóo tíi kaa é kada tsiñu ni'i ñā dá iō víko san. Kuvi ki'i ká ña tuku ta'vi dívi tsi t'ntí nté'ú san ne, dá kada vá'a ña tuku kídí é ña dóo nēe tíi kaa é kada tsiñu ni'i ña ütén uten.

²² Tē dí Xuva kō ntio ña é nañ'e ñá kō tsi dóo diin ñá ne, dóo iō ña é vií ñá dí ne, dá kuétsi é kākutíi ña nima ñá ni ñā'a, ña é nī'i é ntō'o i, ña é iō tu've i é kūvi. ²³ Tē ntio ñá nañ'e ñá ko nuu i e dóo nuu á'vi iña ña dá ta'xi ña kō é vā'á iña ña tsí ntunta'ví ini ña ko. Xtūvi tu've ñá kō nte dí'na é nī'i ko é vā'á iña ña. ²⁴ Tsi kána ña ko, kuān te ñá Israee o, kuān te ña é ña te ña Israee o. ²⁵ Vatā ó uve na'a kaka'an ñá ka'án naa Xuva ko, ñá nani Ōsea:

Ña é ña te ña'a mií ko kidaā ne, ká'án u tsi ña'a kó ña ve.

Ña é ña ni ntío ko kidaā ne, ká'án u tsi dóo ntio kó ña ve.

²⁶ Diví tsi ñūu mí kaka'án u kidaā é ña te ña'á ko ñá ne,

ká'án u ni ñā ve tsí ntuví ña i'xá mií kó, ka'an Xúva kō, ña kantíto,

ka'an Ōseá san. ²⁷ Ntá tsi kaka'an Ísaí san iña tātá ña Israee san: “Kuān té ña te da díi tātá ña Israee san, kuān té vata díi ñuti ntute ñū'u kan ñā ne, ñá títin ña é nakáku ña. ²⁸ Tsí ña nā'á ka dá kada ntaa ntí'i Xuva

kō é kākā'an ña. Ñá kukuí ka ña é kuē'é ña é nto'o ko iña un ntí'i ñā ñuxiví san”, ka'an Ísaia. ²⁹ Vatā ó kaka'an Ísaia kídaā: Tē dí Xuva kō, ña e dóo ka'nu, ña ni tsoo ña tatá kō ne, vevíí ne, e xí'i ntí'i o vatā o xi'i ñā intóo ñuú Sodoma ni ñuú Gomora kídaā, ka'an ña.

Tū'un é vā'á san iña ñá Israee

³⁰ ¿Nté ntu koo ka'an o kuénta iña i sá'á kuan? Dukuān ne, kutuni ko tsí ña é ña te ña Israeé san, ña é ña ni ntúku nuu ini i nté koo vií ña vata koo é ntuvá'a ña ni Xuva kō ne, ntuvá'a ña ni ñā tsi kuínti'xe ña ña. ³¹ Ntá tsi ña Israeé san ne, ntánantuku ñā nté koo ntuvá'a ña ni Xuva ko kuénta iña leí san ne, ña ni kutíi ña kada ntaa ña é kākā'án leí san. ³² ¿Nté kui san? Tsi kivi ntuvá'a ña ni Xuva ko tē kade ña é kākā'án leí san, kuini ña. Ñá ni kutūni ña tsí mii Xuva ko kūvi ntavá'a ña ña te kuínti'xe ñā ña. Dukuān né, vata te xūú nakí'í ña, ³³ vatā ó kaka'an tū'un Xuva kō: Koto nto, tsí ñuú Siuún ne, xtūví u uun ña'a, ña é kūvi vata kaa xuu mí nākí'í ña'a san, mí ntāva ña. Ntá tsi xoo ñá'a, ña é kuínti'xe i ña ne, ña tūví nté koo kuka'an nuu ña kuénta iña ña, ka'an.

10

¹ Tā'án, kanñ nimá ko ntio ko te nakáku ña tatá ko, ña Israeé san. Un vá'a tsi kaka'an ntá'ví u ni Xuva ko kuénta iña ña vata koo é nī'i ña é vā'á nta'a Xuva kō. ² Kivi ka'án u kuenta iña ña tsí ini va'á u tsi dóo ncho vií ña é ntio Xuva kō, ntá tsi ña ini ntí'xe ña nté koo vií ña vatā ó ntio ña. ³ Tsi vata kutūni ña nté koo ntuvá'a o ni Xuva kō ne, ncho vií mii ñā é ntuvá'a ña ni ñā. Ña ni íde ña kuénta dá kakā'an Xúva ko ni ñā nté koo ntuvá'a ña ni ñā. ⁴ Tsi Cristú san ne, de ntaa ntí'i ña leí san. Dukuān ne, ntuvá'a o ni Xuva ko, da xóo ka ña'a o, te kakuínti'xe kō Cristu.

⁵ Tsi vatā ó uve na'a kaká'an Muísee kídaā nté koo ni'i ko ntuví va'á iña ko kuenta iñá leí san: “Da xóo ka ña'a, ña é kūtíi kada ntaa ntí'i é kākā'án leí san ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña”, ka'an ña. ⁶ Ntá tsi kaka'an Xúva ko kuénta iña i é ntuvá'a o ni ñā tsi kuínti'xe ko ñā: “Ñá ku dé kuení nto te ío xoo é kūvi kaa i e dukún kán vata koo é nanūu ña Cristu ñúxiví a. ⁷ Ntē ña ku dé kuení nto te ío xoo é kūvi kí un tsi nte iní totsín kan vata koo é natavā ñá Cristu mé'ñū ña xí'í san”,

ka'an ña. ⁸ ¿Nté ntū ó kaka'an tū'un Xuva kō kuan? Kaka'an: “Ñá te nté sa ntii tū'un é nī'i nto tū'un va'á san, tsí etsin tsi tuví tū'un sán ne, divi tsi tū'un é kākíí xu'u o nī é nūu nima ó dí”, ka'an. Tū'un sa'á ne, diví tū'un va'a é ntáka'an ntódo nti nté koo kuínti'xe ko Xuva kō. ⁹ Tsi te kākā'an ó ni xū'u ko tsí Jesuú ne, Tō'ó nti'xe ko ñā ne, te kuínti'xe kō tsí nantoto Xúva ko ñā rkontuvi é xí'i ñā ne, nakáku o. ¹⁰ Tsi te kanñ nima kó kuínti'xe kō ne, ntuvá'a o ni Xuva kō. Te kākā'an o tsí nuu é ntaa i e Tó'o nti'xe ko Jesuú ne, nakáku ña kō.

¹¹ Tsi vatā ó kaka'an tū'un Xuva kō ne: “Da xóo ka ña'a, ña é kánuu iní i ña ne, ña tūví nté koo kuka'an nuu ña”, ka'an. ¹² Ñá te e túku e túku ntáa ña Israeé san é vāta ntáa ña tuku tatá i san. Tsi uun tsi Tó'o ko ũn ntíí ntíí o. Utén utén kaxé'e ña e dóo va'á iña dá xóo ka ña'a, ña e ntaíkan ntá'a ña. ¹³ Tsi kaka'an tū'un Xuva kō: “Da xóo ka ña'a, ña ntaíkan nta'a Xuva kō ne, nakáku ña”, ka'an. ¹⁴ Ntá tsi, ¿nté koo kakan ñá'a san nta'a Xúva ko te vāta kuínti'xe ña ña? ¿Nté koo kuínti'xe ña ña te vāta tekú ña iña ña? ¿Nté koo tekú ña tē ña xoxo ka'an ntódo i tū'un Xuva ko ni ñā? ¹⁵ ¿Nté koo ka'an ntódo ña tū'un Xuva ko tē ña xoxó taxnuu i ña? Tsi kaka'an tū'un Xuva kō: “Ñá te nté kaa vá'a o tē xee ñá vexní'i tū'un va'á san”, ka'an.

¹⁶ Ntá tsi ña te un ntíí ntíí ña'a san ntaíni ña tū'un va'á san. Tsi kaka'an Ísaia kídaā: “Xuvā, ¿xoo ntu e kuínti'xe i tū'un va'á san dá kakā'án nti?”, ka'an ña. ¹⁷ Dukuān né, da mii é kantio é kākā'an ñā nī ko tū'un Xuva ko vāta koo é tēku ko iña Cristú ne, dá kuínti'xe ko ñā.

¹⁸ Ntá tsi xu'ú ne, katsixe'e ú te dā xé ña ni tekú ntu ña. Ñá ntāa, tsi téku ña, ¿nté kui ña'a? Tsi kaka'an tū'un Xuva kō: Da kanñ ñuxiví san díto tatsin ña.

Tū'un e ntáka'an ñā ne, íte xaa da kanñ ñuxiví a,

ka'an. ¹⁹ Katsixe'e xtukū ú nto te ña ni ñé'e díki ntú ña Israeé san tū'un san. Tsi dí'na Muísee xntée na'a ña tsí kuān ó kaka'an Xúva kō:

Vií u é kūne'u iní nto kuenta iña úun ña'a san,

ñā é ña te uun tsi tatá i vatā ó uun tsi tatá nto.

Vií u é kūdiin nto kuenta iña ñā tuku ñuu, mí é ña te neé ini,

ka'an Xúva kō. ²⁰ Rkontúví ne, ñá ni ū'ví kue'en tsí Isaia dá kakā'an ñá vatā ó kaka'an Xúva kō:

Ña'a, ña é ña ni nantúku kó ne, nāni'i ñá ko. Ña'a, ña é ña ni tsixé'e ī kó ne, nañē'e ú ña nté kaa u,

ka'an ña. ²¹ Kaka'an Xúva ko iña ñá Israeé san di: "Nii kuē'en tsí ntuví nakáa ú nta'a ko é nānumé u ña'a san, ña é ña ni kuintí'xe i ko, ña é ña ncho vii nee iña é ntio ko", ka'an ña.

11

Ña Israeé, ña é nakaxnúu Xuva ko

¹ Katsixe'e ú nto ve: ¿Vá nakuitā ntú Xuva ko ña'a mii ñā? ¿Ñā'á ni san! tsí mii ú ne, ña Israeé u. Uva ikā kó Abraán ne, ñivi tātá vi'i kó Benjamiín di. ² Ñá ni nakuíta Xúva ko ña'a mii ñā, ña é nakaxnúu ña nte dí'na. ¿Ñá ini ntú nto nté o kakā'an tú'un Xuva kō mí katsi'i kuétsi Eliá san ña Israeé san? Tsí kaka'an ña: ³ "Xuvā, ē'ní ña ña ntáka'an kuénta iña nto ne, nākatsin ña naa ntó di. Da mii sá u ntoó u é kántíto ká u ne, ncho ka'ní ña kó di", ka'an ña. ⁴ Ntá tsi kaka'an Xúva ko ni ñā: "Íó u'xe míil ñatīi, ña é xtuví xío ú kuenta iñá ko. Nté uun ito ña ni kanchíti ña nūú Baá, ñivi é de vá'a ña tuku ñuú san é vii xuva ñā", ka'an Xúva kō. ⁵ Kuān ó vevii di. Ntoo ká ña'a, ña é nakaxnúu Xuva kō é vii ña é vā'á ni ñā. ⁶ Dā xé mii Xuva kō ntio ña é vii ña é vā'á ni ñā ne, ña te kuénta iña i é vā'a é idé ña'a san. Tē nakaxnúu Xuva ko ñā'a san kuénta iña i é vā'a e ntáde ña ne, ña kúvi ká'an o tsí nakaxnúu ña ña tsí mii ñā ncho vii ña é vā'á ni ñā.

⁷ ¿Nté ntu koo ka'an ó ve? Tsí ña ni naní'i ña Israeé san nuu i e dóo ntánantuku ñā. Da mii ñā'a, ña é nakaxnúu Xuva ko ne, nāni'i ña. Ntá tsi ña nguii sán ne, da dii dii ka dé ka'xi ña nima ña, vata o uve na'a ⁸ kaka'an tú'un Xuva kō: "Xé'e Xuva kō é ntuka'xi dikī ña vata koo é ña tekú ña. Un tsi da nte vevii ne, ña ntaíni ña, nte ña ntátekú ña", ka'an. ⁹ Davii san ne, kaka'an ñá di:

Na kō'xó mii ñā da ntáde ña dodīni kuénta iña i é un ntí'i é íó iña ña.

Na kō'xó nteé ñá nuu i é kīni kaa vata koo é na kué'e Xuva ko ñā é ntō'o ña.

¹⁰ Na kūneé kue'en ntúxnūú ña vata koo é ña kiní ka ña.

Vata kaa ntuví é kutuví ñá ne, na nakaka ti'i kué'en ña, ka'an ña.

É nakáku ña'a, ña é ña te ña Israeé

¹¹ Katsixe'e ú nto ve: Dā xé kō'xó ntéé ña Israeé san nuu Xuva kó ne, ¿vá nakuitā ntú Xuva ko ñā? ¿Ñā'á ni san! Ntá tsi da xé ña ni ntio ña Israeé san kuintí'xe ña Cristú ne, ña tuku ñuú san ní'i ñā e dóo va'á nta'a Xuva kō vata koo é na kūne'u iní ña Israeé san ni ñā. ¹² Vi'a ve né, te ní'i ñuxiví san e dóo va'a tsí ña ni ntio ña Israeé san kuintí'xe ña Cristú ne, te ní'i ña tuku tatá i san é vā'a tsi ntúdutsi ña Israeé san dí ne, ¿nté kuān nte vā'a ó te ntiko kōo un ntíi ntíi ña Israeé san é kuintí'xe ña Xuva kō!

¹³ Kaka'an u ni nto vē, ntō'o é ña tuku ñuú nto, tsi táxnuu Xuva kō ko é ká'an u ni nto kuénta iña ñá ne, dóo ka'nu tsiñu ko, kuiní ko. ¹⁴ Kuān ó kaka'an u vata koo é na kūne'u iní ña ñuú ko, ña Israeé san. Tsi kidaā né, ti kaa te iō ña é tekū ña dá kakā'an u ni ñā nté koo nakáku ña. ¹⁵ Tē ntuvá'a ña ñuxiví san ni Xuva kō tsi éte xio ña ña Israeé san ne, dii dii ka vā'á ó te nāki'i xtuku ña ña. Vata tē ntoto ña xi'i san tē xi'i ña. ¹⁶ Te kué'e o uun ta'vi ū'xen tañú'u san nta'a Xúva kō ne, kanii tñnti i é káduku ntéé ña di. Te xō'o utun san kúvi iña Xuva kó ne, nta'a i sán ne, da mii é káduku ntéé ña di. ¹⁷ Íó tun olívu va'á san é ká'nté tu'un ña'a san nta'a i ne, dá nātiin ntee tá'an ña nta'a tun olívu ku'ú san vata koo é dii ka va'á kiti i kii. Kuan o kúvi ni o dí, xo'ón é ña te ña Israeé, tsí vata tē é'nte tu'un Xuva ko ñā'a ña vata koo é ní'i o é vā'á dadii ni ña Israeé san. ¹⁸ Ná ku ká'an te dii ka ka'nun é vata kaa nta'a i e é'nte Xuva kō. Tē ncho viin ka'nun ne, naka'an o tsí kudii nta'a i kúvin. Ná te kuénta iña o é xi'i kutu xō'o i, tsí kuenta iña xo'o i san é ntitsin kutun.

¹⁹ Á te ká'an ve: "Ntá tsi é'nte tu'un Xuva ko nta'a mii i vata koo é nātiin ntee tá'an ña ko", koo ka'an. ²⁰ Nuú é ntaā i é káka'an, ntá tsi é'nte tu'un ñá ña tsí ña ni kuintí'xe ña Cristu. Tñn nteen kutun da mii tsí é kákuintí'xe ká o ña. Dukuān ne, ñá ku de kuení o tē dóo ka'nun, tsí koton tsin kuenta iña mii o. ²¹ Tsí te ña ni ntunta'ví ini Xuva ko nta'a mii ūtun sán ne, nté xo'ón ña ntunta'ví ini ña o di. ²² Koton tsi dóo va'á Xuva kō ne, ntá tsi dóo diin ñá di. Tsi dóo diin ñá ní ña ntáde é kīni kaa, ntá tsi dóo va'á koo vii ña ni o te viin nee iña é ntio ña. Tē ña'á ne, ka'nté tu'un ñá o di. ²³ Ña Israeé di, te ntiko kōo ña é kuintí'xe ña Xuva kō ne, nātiin ntee tá'an xtuku ña ña. Tsí kuyi vii Xuva ko nātiin ntee tá'an xtuku ña ña. ²⁴ Tsí xo'ón né, vata kaa nta'a tun olívu ku'ú san

é tē'nte kaan ne, nātíñ ntee tá'an tun olívu va'á san, kuān té ña te divi tātá o. Ña Israeé san ne, vata ntáa nta'a tun olívu va'á san ntáa ña. Dukuān ne, dií dií ka ña ntii tu'un é nātíñ ntee tá'an xtuku utun é divi tātá mii í.

Nakáku ña Israeé san te kúvi

²⁵ Tā'án, ntio ko é na tekū nto tú'ūn é iō xu'ú iña Xuva ko, vata koo é ña ku kadá kuení mii ntō e dóo tu've'nto: tsí dava tsi ña Israeé san ne, ntáde do'o ña kuēnta iña Xuva ko. Ntá tsi kuan ō tá'xi Xuva kō é kúvi da nte koo é nakáku titín ña'a, ña é ña te ña Israeé san, vatā ó ntio Xuva kō. ²⁶ Tē kúvi un ntí'i sá'á ne, nakáku un ntí'í ntí'í ña Israeé san. Tsi vatā ó uve na'a kaká'an tú'un Xuva kō:

Nté nūú Siuun ki'xi ña é nakakū ko. Naki'i ña é kīni kaa é nūu nima Jácoo.

²⁷ Kidáā ne, kuntáa tú'ūn é xē'e ú xu'u kó ni ña tsí nakate u kuétsi ña, ka'an.

²⁸ Dā xé ña ni ntio ña Israeé san tú'ūn va'á san ne, ntaínchu'vi ñá Xuva kō. Dā xé kuān o dé ña ne, nto'ó ne, ní'i ntō é tekū ntó tú'ūn va'á san. Ntá tsi Xuva kō ne, ntio dukuan ña ña Israeé san, tsí nakaxnúu ña ñata ñā, ña intóo di'na. ²⁹ Ñá kanatívi iní Xuva ko xōo ñá'a, ña é kána ña, nte é kaxé'e ña di. ³⁰ Ntúvi di'na ne, ñá ni kuinti'xe nto Xuva kō. Ntá tsi vevii ne, ní'i ntō é vā'á nta'a Xuva kō tsi xtúvī mii ñá Israeé san e ntákuinti'xe ña ña. ³¹ Ña Israeé san ne, ña ntákuinti'xe ña Xuva ko vēvii vatā o dé nto nte dí'na. Kuan ō xe'é Xuva ko itsí é kuān koo vií ña vata koo é ntuntā'ví ini ña nto ne, kuan koo ntuntā'ví ini ña ña Israeé san di. ³² Tsi Xuva kō xe'é ña é kuédadii un ntí'í ntí'í ña'a san é ña kuvi ntii mii ña é kīni kaa san e ntáde ña un ntí'i ñā, vata koo é tē kúvi ne, nañē'e ñá ña tsí dadíi tsi kantuntā'ví ini ña ña un ntí'í ntí'í ña.

³³ ¡Nté kuān nte ka'nu Xúva kō! Tsi dóo ini ña nté koo vií ña. Dóo ini ña nee é vā'a. Ña kúvi kutūni ko nté o kadē kuení ña ne, nté ña kuvi kí'in dikí ko nté koo é kuān ó de ña di. ³⁴ Tsi “¿xoó ntu ini i nté o kadē kuení Xuva kō? ¿Xoó ntu nañē'e i ña é kuān koo vií ña? ³⁵ ¿Xoó ntu kuvi kué'e i doméni e dóo ka'nu iña Xuva ko vata koo é na ntānāa Xuva ko iña í?” ³⁶ Tsi Xuva kō ne, de kú've ña é un ntí'í né, divi ña kākā'an ña nté koo vii é un ntí'í é iō. Un ntí'í é iō ne, kuenta iña ña. Na kā'an o tsi dóo va'á kue'en Xúva ko ntii dañu ntūvi. Kuan koo na kōo.

12

Nakué'e o ntūvi iña ko nta'a Xúva kō

¹ Dukuān né, tā'an, da xe dóo ntunta'ví ini Xuva ko kō ne, kaikán u nto vata koo é nakué'é nto kúñu nto kuēnta iña Xuva ko vata kaa doméni é kántíto kaa iña ña. Xtuvī mii nto é kīni kaa ne, vií nto da mii é ntio ña. Kidáā ne, kunuu ini ntí'xe nto Xuva ko vatā ó ntio ña é vii nto. ² Ñá ku dā vá'a nto é kā'an ñá'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, nté koo kuntōo nto. Ntá tsi kué'e nto é nadama Xuva kō nté ō ntádē kuení nto. Kidáā ne, kutuni ntó nee iña é ntio Xuva kō. Tsi tē ini o nee é ntio ña ne, kutuni ko nee iña é kāduku ntée ña, nee iña e xkúntee ini ña, nee iña é vā'á kue'en.

³ Tsi da xe dóo vā'a o dé Xuva ko nī kó da tá'xi ñā kó tsiñu sá'á ne, kuvi ka'án u ni ūn ntí'í ntí'í nto tsí ña ku dé kuení nto te dóo ka'nu ña'a nto. Ntá tsi koto nteé va'a nto nima nto nté kaa ntákuinti'xe nto vatā o tá'xi Xuva kō é vii nto. ⁴ Uun tsi kúñu kō, ntá tsi iō e túku e túku ta'vi í. É un é un ta'vi í sán ne, é túku e túku tsiñu i. ⁵ Xo'ō e ntákuinti'xe kō né, kuān te titín ña'a ō né, vata te uun ña'a tsō da ntákuinti'xe kō Cristu. Kidáā ne, ntaíntee tá'an o ūun ntí'í ntí'í o é uun tso kuvi ō.

⁶ Ntá tsi tá'xi Xuva kō é kúvi vii o, xé un xé un ō, e túku e túku nuu i vatā ó é vā'á iña ko, kuíni ña. Vii ó vata ō tá'xi ña é kúvi vii o. Tē tá'xi ña é kā'an o tú'un ña ne, ká'an o vatā ó ntákuinti'xe kō. ⁷ Te tā'xi ña é xntii o ta'an kō ne, xntii vā'á o ñā. Tē xoó ña'a ntio Xuva kō é nakuā'a ña ña'a ne, na nakuā'a vā'a ña ña'a san. ⁸ Tē xoó ña'a ni'i ña é naxnúu ña nima tá'an ña ne, na naxnúu ña nima ña. Tē xoó ña'a ni'i ña é kā'nté dava ña é vā'á ña ne, ñá ku kadā víni ñā. Tē xoó ña'a ni'i ña é kadā kú've ñá ne, na kōo ntii ña kadā kú've ña. Tē xoó ña'a ni'i ña é xntii ñā ña ntátaan núu i ne, na kūnuu díni nima ña é xntii ña ñā.

Nté koo vii ña ntákuinti'xe i san

⁹ Kaníi nima ntó kuinima ntí'xe nto ta'an nto. Ná ku ntio kué'en nto nuu i é kīni ntáa, ntá tsi kuntikin ntó da mii nuū i é vā'a.

¹⁰ Kuinima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe i, vata tsi te ta'an mii nto ñā. Níi kue'én ini nto kuiko ñu'u nto tā'an nto.

¹¹ Koo ntii nto káda tsiñu nto. Ñá ku kudu'xen ntō. Kaníi nima ntó kada tsiñu nto kuenta iña Xuva ko.

¹² Kuntōo díni nto, tsí ini nto tsí kuntoo nto ni Xuva kō rkontuvi. Na kūtíi nto da

ntánto'o nto. Nǎ ku xtuvī mii nto e ntáka'an ntá'ví nto ni kuē'en tsí ntuvi.

¹³ Kué'e ntō nee iñá kataan núu ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san. Kué'e nto vī'i nto é kuntōo ta'an nto, ña ntaíka itsi san.

¹⁴ Kákan nto nta'a Xuva ko te vii ña é vā'á ni ña'a, kuān te ntáde ña ni ntō é kīni kaa. Kuān koo vii nti'xe nto. Nǎ kákan ntó nta'a Xuva ko te kué' é ña e dóo nto'o ñā'a san.

¹⁵ Kuntōo dīnī ntó ni ñā'a da ntántoo dīnī ña. Kueku nto ni ñā da ntaéku ña.

¹⁶ Kuntōo vā'a nto ni tā'an nto. Nǎ vīi ka'nu nto, tsi kuédadi tsi vīi nto ni ña ntá'vi. Nǎ ku dē kuení nto e dóo ini nto é un nti'í.

¹⁷ Nǎ vīi nto é kini kaa ni ñā'á, kuān te kuān o de ña ni ntō. Vīi nto é vā'á vata koo é ña té nee ka'an ñā'a san é kuétsi nto. ¹⁸ Koó ntii ntō é kuntōo vā'a nto ni un nti'í nti'í ña'a vata kaa é kütíi nto. ¹⁹ Nǎ ntánáa nto té kade ña'a san é kini kaa ni ntō, ta'an e dóo ntio kó, tsi kué'e nto é ntánáa Xuva ko ni ña. Tsi kaka'an tú'un Xuva kō: “Xu'ú ntánáa u. Xu'u kué'e ú ña é ntō'o ña”, ka'an Xúva kō. Kuān ó kaka'an tú'un ñā. ²⁰ Ntá tsi vīi nto vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō: “Te kākakin ña kade xení ni ntō ne, kué'e ntō é kā'xi ña. Tē kaitsi ñá ntute ne, kué'e nto ntute na kō'o ña. Te kuan kōo vii nto ne, un tsi nturkue'e ña é kākuka'an nuu ña tsí kade ña é kini kaa ni ntō”, ka'an. ²¹ Nǎ ku dā vā'a nto é kūvi vii é kīni kaa san ni nto, ntá tsi vīi nto é vā'á vata koo é kūvi vīi nto ni é kīni kaa san.

13

¹ Un nti'í nti'í ña'a ne, kantio é kāda ntaa ña é kākā'an ñá tsiñu i, tsí ña kúvi kadā kú'vé ña tsiñu i san té dí ña ni xé'e Xuva kō é kadā kú'vé ña. Na ntádē kú'vé vevii ne, Xuva kō xtúvī ñá ña e ntádē kú'vé ña. ² Dukuān ne, xoó ña'a, ña é ña káde ntaa é kākā'an ñá tsiñu i ne, ñá káde ña é ntio Xuva kō é vīi o. Xoó ña'a, ña é kuān ó ntáde ne, ní'i ñā é ntō'o ña. ³ Xoó ña'a, ña e ntáde é vā'á ne, ña túvī nté kui u'vī ñá ña tsiñu i san. Ntá tsi xoó ña'a, ña e ntáde é kīni kaa ne, iō nuu i nté kui ntaú'vī ñá ña. Tē ña ntío o é u'vī o ñá tsiñu i sán ne, viin é vā'a. Te viin é vā'á ne, ká'an ñá tsi dóo va'an. ⁴ Xuva kō né, xtuvī ñá ña é vīi ñá tsiñu sá'a vata koo é kōo é vā'á ni kō. Ntá tsi te kade o é kīni kaa ne, u'vī ntí'xe ko ña, tsí ña te da kaká'an ña é ta'xi ña kō é nto'o kō. Tsi ña kade tsiñu iñá Xuva kó ne, ta'xi ña ko da nēe ka é nto'o kō é kākā'an Xúva kō, te vīi o é kīni kaa. ⁵ Dukuān ne, kada ntaa o é kākā'an ñá tsiñu i, ñá te da mii tsí é nī'i

ko é nto'o ko tē ña kada ntáa o, ntá tsi da xé kaka'an nima ko tsi vā'á o é kuān koo vii o. ⁶ Dukuān ó, kantio e ntá'vi o diū'un xoó san, tsí ña tsiñu i sán ne, ntáde tsiñu ña kuenta iñá Xuva ko da ntáde ña ko kuēnta.

⁷ Kué'e nto ñā é un nti'í é kāduku ntée ña. Tē nee diu'un kaikan ñá tsiñu i sán ne, ntá'vi nto. Tē diu'un xóo kaikan ñá ne, kué'e ntō dī. Te kā'nu ña'a ña né, kuiko ñu'u nto ñā.

⁸ Nǎ vā'á o te kuita nuu o iñá ña'a. Ntá tsi dóo vā'a o te kuīnima kó ña, un nti'í nti'í ña. Xoó ña'a é kākūinima ñá ta'an ña ne, kade ntaa ña é kākā'an lei Xúva kō. ⁹ Tsi kaka'an lei san: “Nǎ ku kīdi ni'i nto ñádí'í tuku ña'a; ñá ku kā'ní nto ña'a; ñá ku kī'i dú'u nto; ñá ku nakuído nuu nto iñá tuku ñá'a”, ka'an. Kada ntaa o sá'a, ni da nēe ka xtuku lei e xtúvī Xuva ko te vīi o, vatā ó kaka'an sá'a: “Kuīnima ó ta'an o vatā ó kakuīnima ó kúñu mii o”, ka'an. ¹⁰ Tsi te kakuīnima kó ta'an kō ne, ñá vīi o é kini kaa ni ñā. Dukuān né, te kakuīnima kó ta'an kō ne, kada ntaa o é kākā'an lei Xúva kō.

¹¹ Kantio é vīi ntó vatā ó kaka'an u, tsi íni nto nté o ntúvi e ntántoo o ñūxiví a vevii. Na ntútuni ntó ve, tsí ntuvi dá naki'i kue'en Xúva ko kō ne, díi díi ka ētsin tuví vevii é vāta kaa da kuínti'xe di'na kō. ¹² Ntuvi é kīni kaa sán ne, dóko sá nti'í. Dóko sá xee ntúvi dá kī'xi xtuku Cristu. Dukuān né, xtuvī mii o e ntáde o é kīni kaa san. Na kōo tú've kó ntuvi tsikan vatā ó iō tu've sntadún san dá kī'in ñá du'xén. ¹³ Vii o é vā'á ve, vatā ó de ña'a, ña ntáduku ntée Xuva kō. Nǎ ku de kī'vi o; nté kī'in o viko mi dóo ntáde kī'vi ña'a. Nǎ ku kīdi ni'i o ñádí'í, ña é ña te ñádí'í mii kō; ntē ña vīi o da nēe ka nuu i é kini kaa ni ñádí'í, ni ñatī. Na náa ó; ntē ña ku kuiñí ko ta'an kō. ¹⁴ Ntá tsi kué'e ntō é nadā'an Tó'o ko Jesūcristu nto. Nǎ ku dē kuení ka nto nee iñá é ntio nima kīni kaa nto, vata koo é ña vīi ka nto é kīni kaa.

14

Nǎ ku kā'an ntée o ta'an kō

¹ Te kī'xi uun ña'a, ña é vāta kuínti'xe vā'a i ne, kué'e nto na kutuvī ña. Ntá tsi ña naa núu nto ni ña kuēnta iñá i é kadē kuení ña. ² Iō ñá ne, kuvi ka'xí ña da nēe ka nuu i, kuíni ña. Ntá tsi ña é vāta kuínti'xe vā'a i sán ne, ñá vā'á o é kā'xí ña kúñū, kuíni ña. ³ Ña é kaē'xí nti'í da nēe ka nuu i ne, ñá ku dē kuení kini ña iñá ña ña kaé'xi kúñū san. Ña é ña kaé'xi sán ne, ñá ku kā'an ñá te ña vā'a o de ña é kaē'xí da nēe ka nti'í. Tsi ñú'u nta'a

Xuva ko ñā dī. ⁴ ¿Xoó ñā'a ntun, te kuīni o, é kā'an te vā'ā ó ne, o tē ñā vā'ā ó de ñā kade tsiñu iña tuku ñā'a san? Tsi kuenta iña tó'o mii ñā te vā'ā o de ñā ne, o tē ñā vā'ā ó de ñā. Vií nti'xe ñā é vā'a, tsi kué'e Xuva kō é kuān koo vií ñā.

⁵ Iō ñā ne, iō ntúvi e dií ka ka'nu é tūku ntuvi, kuini ñā. Tuku ñā'a ne, dadí tsi un ntí ntí ntuvi san, kuini ñā. Koo ntaa iní nto nee iña é kākuinti'xe nto é un é un nto. ⁶ Xoó ñā'a, ñā é kadē kuení i tsi dií ka ka'nu uun ntuvi é tūku ntuvi ne, kuān ó de ñā vata koo é kuiko ñu'u ñā Xuva kō, kuini ñā. Xoó ñā'a, ñā é ñā káde ka'nu ntuvi tsikán ne, kuān ó de ñā vata koo é kuiko ñu'u ñā Xuva kō dī, kuini ñā. Xoó ñā'a, ñā é kae'xi da neé ka nuu i ne, kuān ó de ñā vata koo é kuiko ñu'u ñā Xuva kō, kuini ñā ne, kanakué'e ñā sintiá'vi nta'a ñā. Xoó ñā'a, ñā é ñā kaé'xi é un ntí ne, kuān ó de ñā vata koo é kuiko ñu'u ñā Xuva kō, kuini ñā ne, kanakué'e ñā sintiá'vi nta'a Xuva kō dī.

⁷ Ná tē ntántoo o ñūxiví sa kuenta iña mii ko. Ntē ñā kuví o kuēnta iña mii kó dī. ⁸ Te kuntoo o ñūxiví sa ne, vií o vata koo é kúvi ka'an ñā'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō. Te kúvi ó ne, kuví o vata koo é kúvi ka'an ñā'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō. Tsi kuān te ntántoo ká o, kuān te kuví o ne, ntáduku ntée o Xuva kō. ⁹ Tsi xi'í Cristú ne, ntoto xtuku ñā vata koo é vií ñā Tó'o ñā xi'í san ne, nī ñā ntantító sán dī.

¹⁰ Xō'ón ne, ¿nté kui kaka'an ntéen ntun ta'an o tsi ñā vā'a o nuu i é kade ta'an o? Xō'ón dī ne, ¿nté kui kainchu'vin ntún ta'an o dī? Tsi un ntí o kuntāñi ó nuú Cristu dá kā'an ñā xoo é vā'a i ne, xoo é ñā vā'a i dī.

¹¹ Tsi tú'un Xuva kō ne, kaka'an: Nuú é ntaā i é kākā'an u, ka'an Xúva kō, tsi nakunchíti un ntí ntí ñā'a nuú ko. Ká'an ūn ntí ntí ñā'a san tsi Xuva kō né, dóo ka'nu ñā, ka'an ñā. ¹² Kidáā ne, ká'an o ni Xuva ko kui kui uun o nee iña é idé o xé un xé un o.

Ñā kú de o é kō'xó ntée ta'an ko nuū i é kñi kaa san

¹³ Dukuān ne, náā i é kā'an ntée o ta'an kō ne, koó ntii o é ñā vií o nee iña é kō'xó ntée ta'an kō, o nee nuu i é natívi iní ñā é kākuinti'xe ñā. ¹⁴ Iní u tsi ñā tuvi nee iña é da mii e dóo dentu káa, tsi kuan o nañé'e Xúva ko Jēsuú ko. Ntá tsi tē kuini ñā'a san tsi ñā vā'a o é vií ñā ne, ñā vā'a o ntí'xe é vií ñā. ¹⁵ Ntá tsi te da mii é ká'xín da neé ka nuu i, kuān te dóo u'vi kakúvi ta'an o

kuenta iña i ne, ñā kakuinima ntí'xe o ta'an o. Ná ku kué'en é kūnaá ta'an o kuenta iña i é ncho ka'xin, tsi xi'í Cristu kuēnta iña ñā dī. ¹⁶ Ná ku vií ntó nee nuu i vata koo é ñā kuvi ka'an kñi ñā'a san kuēnta iña i é kade nto. ¹⁷ Tsi mí kadē kú'vé Xuva kō né, ñā té ini nee é ka'xi o ne, o nee é ko'o o. Ntá tsi sá'a ntio Xuva kō é vií o ne: Vií o é vā'a, vatā ó kaka'an ñā. Kuntōo vā'a o ni ta'an ko, ni Xuva kō dī. Kunūu dñi nima kó dī. Un ntí ntí sá'a ne, ní'i ko kuēnta iña Espiritū Sántū san. ¹⁸ Xoó ñā'a é kuān ó kade ñā dá kade tsiñu ñā iñā Cristú ne, dōo dñi Xuva ko ni ñā. Ká'an ñā'a sán dī tsi dóo vā'a ó de ñā.

¹⁹ Dukuān ne, koó ntii o é kuntōo vā'a o ni ta'an kō. Xntii ta'an o e dií ka kuinti'xe ko Xuva kō. ²⁰ Ná ku natívin tsiñu Xuva ko kuenta iña i é ncho ka'xin. Nuú é ntaā i tsi ñā tuví da neé ka nuu i é ká'xin é ñā vā'a. Ntá tsi te kō'xó ntée ta'an o kuenta iña i é ká'xín ne, ñā vā'a o den. ²¹ Tsi dií ka vā'a o é ñā ka'xin kúñū, nté ko'on vinú, ntē ñā viín da neé ka nuu i é na kō'xó ntée ta'an o. ²² Nee iña é kuinti'xe o kuenta iña i sá'a ne, iña mii o ni Xuva kō. Dōo dñi ko te vií o é ini o tsi ntio Xuva kō é vií o. Kidáā ne, ñā túvī nté kui ka'an nima ko tsi ñā vā'a o de o. ²³ Ntá tsi te xōo ñā'a e ñā iní ñā te vā'a o é ká'xi ñā ne, o tē ñā vā'a o é ká'xi ñā da neé ka ne, tē kuvi é'xi ñā ne, iō kuetsí ñā, tsi ñā kaé'xi ñā vatā ó kākuinti'xe ñā. Tsi da neé ka nuu i é viín ne, tē ñā kuinti'xe o te vā'a o é viín ne, kaden kuétsi te viín.

15

Vii o é ntio ta'an kō, ñā ku vií o nee iña é ntio mii kō

¹ Xo'ō e ntákuinti'xe vā'a kō ne, kantio é xntii o ta'an kō, ñā é vata kuinti'xe vā'a i san, vata koo é kūtuni ñā nee é vā'a. Ñā kú de o kuēnta da mii iña mii ko. ² Vii o é vā'a, e xkúntee iní ta'an kō, é un é un o, vata koo é vā'a koo ni ñā, vata koo é dií dií ka na kuinti'xe ñā dī. ³ Tsi Cristú ne, ñā ni íde ñā nee iña é ntio mii ñā. Tsi kúvi ñā vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō: “Dā ka'an kñi ñā'a san iña ó ne, dúku ntée u xu'ú dī”, ka'an. ⁴ Tsi un ntí tú'un Xuva kō é ūve na'a nte ntúvi dī'na ne, ūve na'a vata koo é na kútú've kō nté koo kuntoo o. Tsi tú'un ñā ne, kaka'an nté koo kutíi kō é na kuntetu o nī nté koo kunuu ka'nu nima kó dī. Dukuān ne, ntantétu o é nī'i ko é vā'a nta'a Xuva kō. ⁵ Xuva kō, ñā é káta'xi é kútíi kō, é naku'ún ka'nu nima kó ne, na tā'xi ñā é uun tsi kadā kuení nto ni tā'an ntó vatā o nañé'e

Jesucristu ko é vīi o, ⁶ vata koo é uun tsi tatsin ntó ni ūun tsi diki nto kada ká'nu nto Xuva ko, Uvā Tó'o ko Jesúcristu.

É kā'an ntódo ña tú'ün va'á san iña ña é ña te ña Israeé san

⁷ Dukuān ne, vá'a koo vií nto ni tā'an nto xe un xé un nto vatā o dé Cristu ni ntó vata koo é na kada ka'nu ña Xuva kō. ⁸ Tsi kaka'án u ni ntó tsi kí'xi Cristu váta koo é xntii ña ña Israeé san é kūtuni ña nee iña é nuu é ntaā í iña Xuva kó nī é ntāda ntaa ña tú'ün é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñata kō kidaā. ⁹ Kí'xi ña di vata koo é kā'an ña é ña te ña Israeé san tsi dóo va'á Xuva kō é ntuntā'ví ini ña ña. Kuān ó kakuvi vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō mí kaka'an Dávii: Kada ka'nu ú nto mé'ñū ña'a, ñá é ña te ña Israeé san.

Kata ú iña nto tsi dóo ka'nu nto, ka'an ña. ¹⁰ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō di: Kuntōo dínī ntó, ña é ña te ña Israeé, ni ña'a, ña ntáduku ntée Xuva kō,

ka'an. ¹¹ Kaka'an xtúku di: Un ntíí ntíí ña'a, ña da neé ka tatá i ne, jna kada ka'nu ña Xuva kō! ka'an. ¹² Isaiá di ne, kaka'an ña: Kene ntita ditsin tatá vi'i Isaii. Kii uun ña'a, ña é kadā kú've iña ñá ntoo da mí'í ká ñuu.

Divi ña ne, kuntee ini ñá ñuu san ña, ka'an.

¹³ Tsi Xuva kō, ña é kata'xi é vā'a é kuntetu o né, na tā'xi ña é kuntōo dínī nto; na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto di, nto'o é intée ini nto ña. Na tā'xi ña Espíritū Sántū san é xntii ña ntó é kanī nima ntó kuntetu nto é vā'a koo vií Xuva ko ni ntó.

¹⁴ Ntó'ó ta'an mií ko, iní u tsi divi ntó ne, ini vá'a nto é vií nto é vā'a. Ini vá'a nto nté koo ka'an nto é kúvi kué'e nto ta'an nto itsi. ¹⁵ Ntá tsi iō nuu i é ña ni u'ví ko é kā'án u ni nto dā táxnūu u tú'ün sa'á iña ntó, vata koo é ña kunáa iní nto. Kade u sá'ā tsi kuan o tá'xi Xuva ko tsiñu va'á san iñá ko ¹⁶ é vií u vata kaa dutu iña Jesúcristu, é nañē'e ú ña é ña te ña Israeé san tú'ün va'á iña Xuva ko. Vata tē nakué'e ú ña nta'a Xuva kō vata kaa doméni e dóo xkúntee iní ña. Kuvi ki'i ña ña, tsi e xtúvi tū've Espíritū Sántū san ña é kúvi ña iña Xuva ko.

¹⁷ Vata kaa ú xu'u é kākuinti'xe kó Jesucristú ne, e dóo ka'nu kuini ko é kāde tsiñu ú iña Xuva ko. ¹⁸ Ñá tē nee iñá kenē iní ko é kā'án u ni ntó, mií tsi é nté o dé Cristu ní ko é kā'án u ni ña é ña te ña Israeé san vata koo é na kuinti'xe ña Xuva kō. Kuinti'xe ña

da téku ña tú'ün é kāká'án u ni ña, ni dā ini ña nté o dé u ¹⁹ dá xe'é u kuenta nuu i e dóo na'nu ne, ni nuū i e dóo va'á san di é xntii Espíritū Sántū sán ko. Dukuān ne, nté ñuú Jerusaleen ún tsi nte ñuú Liricú ne, kaka'an ntódo ú kanī tú'ün va'á san iñá Cristu. ²⁰ Tsi xió ntii u é kā'an ntódo u tú'ün va'á san da mí'í ka mí vāta kutúni ñá'a san xoo é Cristu i. Kidāā ne, ña kúvi kā'an ñá'a san te nāki'i nuu ú tsiñu tuku ña'a. ²¹ Ncho vií u vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō:

Ña é vāta xoxo ka'an í ni ña ne, kutuni ña ve.

Ña é vāta tekú í kuenta iña ñá ne, kiní ña ve, ka'an.

Ncho ki'ín Pablu ñuú Roma

²² Dukuān ne, ña ni kúvi kī'ín u kikoto ní'ni ú nto, kuān té ki'ín itō ntio ko é kī'ín u. ²³ Ntá tsi vevii ne, é ntí'í tsiñu kó i'a. Dukuān ne, ñá te dā vévii dóo ncho ki'ín u, kíkoto ní'ni ú nto ne, ²⁴ te Xuva kō ntio ña ne, kuítā nti'xin ú te kué'én u ñuú Spaña vata koo é kuvi kuntōo dínī kúdií nto nī kó ne, dá kuvi xntii kúdií ntó ko é kī'ín ka u. ²⁵ Ntá tsi di'na iō tsiñu ki'ín u ñuú Jerusaleen vata koo é xntii kúdií u ta'an ko, ña ntoo ikān. ²⁶ Tsi ña ntoo ñuú Macedonia ni ñuú Acayá ne, dē kuení mií ña é na natāka ñá diu'un iña ña dóo ntā'ví san, ña ntáduku ntée Xuva kō, ña ntoo ñuú Jerusaleen. ²⁷ Dōo dínī ña tsi kuvi xntii kúdií ña ta'an ña, ñá ntā'ví san. Ntá tsi iō uun nuu i é itá nuu ña é ña te ña Israeé san iña ñá Israeé san. Tsi ña ntákuinti'xe i, ña Israeé san ne, taxnūu ña ña'a vata koo é kūtuni ña é ña te ña Israeé san iña Xuva kó di. Dukuān né, te ní'í ña'a, ña é ña te ña Israeé san, iña Xuva kó kuenta iña ñá Israeé san ne, kantio é kué'é ña é kúnaá ntée ña Israeé san ñuxiví sa di. ²⁸ Dukuān ne, te kúvi dé ntaá u tsiñu sá'a, tē xe'e ú ña diu'un san ne, kuítā nti'xin ú mí ntoo nto te kué'én u ñuú Spaña. ²⁹ Iní u tsi te xēe u mí ntoo nto ne, xee ní'í ú nuu i e dóo va'a é nāxnūu viko Cristú ko.

³⁰ Kuenta iña Xuva ko Jesúcristu, ni kuénta iña i é káta'xi Espíritū Sántū san é kuinima kó ta'an kō ne, kaikan ú nta'a nto, tā'án, te xntii ntó ko é kanī nima ntó ka'an ntā'ví nto ni Xuva ko kuénta iñá ko. ³¹ Kákan ntó nta'a Xuva kō é na nada'an ña ko dá ncho vií ña'a san ní ko é kīni kaa, ña é ña ntákuinti'xe i san, ña ntántoo ñuú Judea. Kákan ntó di é na naku'un dínī nima tá'an kō, ña ntoo ñuú Jerusaleen, tē xee ní'í u é

kuē'é u ña, ³² vata koo é, te Xuva kō ntio ña ne, nakunuu dīnī nimá ko tē xeé u mī ntoo nto, dá kūtuví da'na kudií u ni ntō. ³³ Xuva kō, ña katá'xi é kuntōo vá'a o ne, kunūu mé'ñu kunuu dava ña nto. Kuan koo na kōo.

16

Kataxnūu Pablú ntiusi

¹ Ntio ko é kīni nto tsi dóo va'á ña'a ta'an ko ñadī'i, ña nani Febe, ña kaxntii ini ukun ñuú Cencrea. ² Vá'a koo vií nto ni ña te xēe ña. Kuiko ñu'u nto ña vata tsi te Xuva kō. Xntii nto ña nee iña é kátaan núu ña, tsi dóo ini xntii ña ta'an ko, ni xū'ú di.

³ Nakué'e nto ntiusi ña nani Āquila ni ñádi'ī ña Prisila, ña ntáde tsiñu dadīi nī ko iña Jesúcristu, ⁴ ña é díi sa ni kunaá ntuvi iña i é nada'an ña ko. Ná te da mii tsu é kánakué'e ú sintiá'vi nta'a ña, tsí un ntíí ntíí ña ini ukún ña é ña te ña Israeé san ne, kuan o ka'an ña di. ⁵ Nakué'e nto ntiusi un ntíí ntíí ña ntákuinti'xe i, ña ntánataká nuu nú vi'i ña kán di. Nakué'e nto ntiusi Epenetu, ña e dóo ntio ko. Di'na ña kuínti'xe ña Cristu é un ntíí ntíí ña ñuú Asia. ⁶ Nakué'e nto ntiusi ña nani Mária, ña e dóo dé tsiñu ina nto. ⁷ Nakué'e nto ntiusi Andrónicu ni Júnia, ña ñuú ko. Dadīi tsi ñu'ú kutū ú ni ña. Iní pustrú san e dóo va'á ña'a ña. Di'na ña kuínti'xe ña Cristu é xū'u.

⁸ Nakué'e nto ntiusi Amplíatu, ña e dóo ntio kó kuenta iña Xuva ko. ⁹ Nakué'e nto ntiusi tá'an ko Ūrbano, ña é dadīi ntáde tsiñu o ni i kuēnta iñá Cristú, ni Ēstaqui, ña e dóo ntio kó di. ¹⁰ Nakué'e nto ntiusi Apéle di, ña e dóo vá'ā o dé nuú Cristu. Nakué'e nto ntiusi ñavi'i Aristobulú di. ¹¹ Nakué'e nto ntiusi ña ñuú ko, ña nani Herōdiun, ni un ntíí ntíí ñavi'í Narcisu, ña ntákuinti'xe i Xuva kō. ¹² Nakué'e nto ntiusi Trífena ni Trífosa, ña ntáxio ntii ntáde tsiñu iña Xuva ko. Nakué'e nto ntiusi tá'an ko Prēsida, ña e dóo ntio ko. Un vá'a o vá'a tsi kade tsiñu ña iña Xuva ko. ¹³ Nakué'e nto ntiusi Rufu, ña é nakaxnúu Xuva kō, ni di'ī ña é vata te di'i mii kó ña di. ¹⁴ Nakué'e nto ntiusi Asíncritu, ni Flégonti, ni Hérme ni Pátroba, ni Hérma, ni un ntíí ntíí ta'an kō, ña ntáduku ntée Xuva kō dí, ña ntoo ni'i ña. ¹⁵ Nakué'e nto ntiusi Filólogo, ní Julia, ni Néreu, ni tā'an ña Olimpa, ni un ntíí ntíí ta'an kō, ña ntáduku ntée Xuva kō di.

¹⁶ Kanī nima ntó nakué'e nto ntiusi tá'an ntō é un é un ntō, tsi ntáduku ntée nto Xuva

kō. Ña ntánataká nuu ini un ntíí ntíí úkūn mī ntánuu ini ña Cristú ne, taxnūu ña ntiusi ntó di.

¹⁷ Ká'ān ú ni nto, tā'an, é na kōto nto xoo é káde i é nāa núu nto ni tā'an nto, xoo é kanatívi nuu i e ntákuinti'xe nto, tsí e túku nuu i e ntánakuā'a ña nto naa i é nakuā'a ú nto. Ná ku kīni nuu nto iña ña, ¹⁸ tsí ña túvi nee tsiñu ntáde ña iña Tó'o ko Jesúcristu, tsí da mii tsí é ntio mii ña e ntáde ña. Ntaéni nta'ví ña ña'a, ña é ña tú've i san, da dóo vá'ā o ntáka'an ña, tsi dóo ini ña nté koo ka'an ña. ¹⁹ Iní un ntíí ntíí ña'a tsi ntántikin nto tú'ūn va'á san. Dóo dīnī ko te kuān o de nto. Ntá tsi ntio ko é na kūtú've vá'a nto nté koo vií nto é vā'a. Ná te ntio ko é na kūtú've nto é vií nto é kīni kaa. ²⁰ Vi'a vé ne, Xuva kō, ña kata'xi é kuntōo vá'a o ni ta'an kō ne, ña kukuí ka ña é tā'xi ña é kūvi vií nto nī Tó'o e ña vá'ā san. Na nāxnūu viko Tó'o ko Jesúcristu nto.

²¹ Timoteu, ña é kade tsiñu nī kó, nī ñavi'í kó Luciu ni Jásuun ni Sosípaté di ne, taxnūu ña ntiusi ntó di.

²² Xu'u é Terciú u, kaxntée nā'á u tú'ūn sa'á iñá Pablú ne, taxnūu ú ntiusi ntó kuenta iña Xuva kó di.

²³ Taxnūu Gayú ntiusi nto, tsí divi ña tá'xi ña vi'i ña é kutúvi u ne, tā'xi ña é kuntōo un ntíí ntíí ña ntáduku ntée xúkūn sán di. Erastu, ña kade tsiñu diki i ñuú sa'á ne, ni ta'an kō Cuartú ne, taxnūu ña ntiusi ntó di.

²⁴ Na nāxnūu viko Tó'o ko Jesúcristu ntó, un ntíí ntíí nto. Kuan koo na kōo.

Nchu'un e ntíi nte ata ī

²⁵ ;Na kata o nchu'ūn Xuva kō! tsí divi ña kūvi ta'xi ña é na kuínti'xe vá'a nto vatā o kaka'án u ni nto dá nañé'e ú nto tú'ūn va'á iña Jesúcristu. Tsí nañé'e Xúva ko ko nuú i é tūvi xu'u un tsi nte dí'na dá iñi ntu'u ñúxivi san. ²⁶ Ntá tsi vevii ne, xé'e ña é kūtuni un ntíí ntíí ña'a nee iña é ncho ka'an tú'ūn e xntée na'a ña ntáka'án naa Xuva ko kídaā. Tsí Xuva kō, ña é kántito ntii dañu ntūvi ne, ntio ña é kūtuni un ntíí ntíí ña'a san vata koo é na kuínti'xe ña ne, kada ntaa ña é káka'an ña.

²⁷ Xuva kō, ña é kuvi ūun tsi, ña e dóo ki'in inī i ne, divi ña é na kūnuu ini ko ña ntii dañu ntūvi kuenta iña Jesúcristu. Kuan tsi koo na kōo.

Tutu é kuvi ūun e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Corintu

Kaka'án Pablu ni ñá ntákuinti'xe i, ña ntoo ñuú Corintu

¹ Xu'u é Pablú u ne, kana Xuva kō ko é vii u pustru iña Jesúcristu, tsí kuan ō ntío ña. Dadíi ú ni ení ko Sostené ne, ² táxnūu ntí tú'ūn sa'á iña nto, ña ntákuinti'xe i Xuva kō e ntánataká nuu nto ini ukun ñuú Corintu, ña é ntuviko kuēnta iña Jesúcristu, ña e kána Xuva kō é ntuntoo nima ntó, ni dā xóo ká ña'a, ña ntoo dá vādá ka ñuxiví a, ña ntákaku ni'i dīví Tó'o ko Jesúcristu. Tsí dīví ña é Xuva ko ña iña ko un ntí'i ō. ³ Na naxnuu viko Xuva ko nto, dīví ña ni Tó'o ko Jesúcristu. Na tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto.

Ni'i ko é vā'á iña Xuva ko kuenta iña Cristu

⁴ Nguentúvi kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, tsi dóo vā'á o dé ña ni nto kuēnta iña Jesúcristu. ⁵ Tsi tá'xi ña e dóo kukuika nima nto é un ntíi ntíi nuu i dī. Tā'xi ña e dóo vā'á koo ka'an nto da neé ka nuu i e ntáka'an nto, ni e dóo ki'in iní ntó dī. ⁶ Tsi tú'ūn va'á iña Cristú ne, é nuu é ntaā í iña nto. ⁷ Dukuān ne, ñá tē neé ntákūnáa ntee ntó iña Xuva kó da ñi ntántétu nto ntuvi dá nainu xtúku Tó'o ko Jesúcristu. ⁸ Tsí Xuva kō ne, kuenta vii ña é kuntoo kutu ntó un tsi da nté ntíi ata i kan, vata koo e nté uun xoxo kuvi ka'an ntee i nto tē xee ntúvī é kixkadā kú've Tó'o ko Jesúcristu. ⁹ Xuva kō ne, nguentúvi kade ntaa ña nee é káka'an ña. Dīví ña kána ña nto é uun tsi kuvi nto ni í'xá mii ña, Tó'o ko Jesúcristu.

Dā kii nteé xio ta'an xúkūn san

¹⁰ Dīví nto, tā'an kó, kaka'án u ni nto kuēnta iña Tó'o ko Jesúcristu dá kaka'án u é na vii ntó da xe'é ne, natíin dadíi nto ni tā'an nto. Ñá ku kīi nteé xio ta'an nto, tsí uun kuédadíi tsi é kadā kuení nto. ¹¹ Tsí kaka'an ñávi'i Cloee ní ko tsi ntánāa núu nto ni tā'an nto. ¹² Kaka'an ñá tsi iō ntó ne, kaka'an nto: “Xu'ú ne, kantikín u Pablu”; iō ntó ne, kaka'an nto: “Xu'ú ne, kantikín u Apolo”; ō “Xu'ú ne, kantikín u Pedru”; ō “Xu'ú ne, Cristu kantikín u”, xkoó ka'an nto. ¹³ ¿Vá ūvi nuu ntú Cristu? ¿Vá xū'ú ntu

é Pablú u ña é xi'í ntiká krusi kan kuēnta iña nto? ¿Vá kuenta iña ko ítsi ntute nto? ¹⁴ Ntá tsi dóo vā'á o tsi nté uun nto ña ni nakutsi ntúte ú nto; da mii tsí Crispu ni Gáyu. ¹⁵ Dukuān ne, ñá xoxó kuvi ka'an i e ítsi ntute nta'a ko. ¹⁶ Naka'án kó tsí nakutsi ntúte ú ñavi'i Stefanú dī. Ntá tsi ña naka'án ko tē nakutsi ntúte ú tuku ká ña'a dī. ¹⁷ Tsí Cristú ne, ñá ni taxnūu ña ko é nakútsi ntute ú ña'a, tsí xu'ú ne, taxnūu ña ko é ká'an ntódo u tú'ūn é vā'á san nté koo nakáku ō. Ñá kakā'án u tú'ūn e dóo vi'xín kaa san é vata tē dóo tu've ko, vata koo é ña ku dé kuení nto te nākáku nto kuenta iña tú'ūn e dóo ki'in iní i é káka'án u ni ntó, vata koo é ña nantii ní'ni u e dóo nuu á'vi i é xi'í Cristu ntiká krusi kan kuēnta iña ko.

Xé'e Xuva kō é kúvi vii Cristu é un ntí'i, e dóo ki'in iní ñá vata kaa mii ñá

¹⁸ Dá kakā'an o tsí xi'í Cristu ntiká krusi kán ne, ñá tē nté kaa tuntu kaa tú'ūn sa'á, kuini ña'a, ña ntaíka itsi dô'ví san. Ntá tsi dīví ō e ntántikin ó Cristu, ña é nakáku kō ne, tū'ūn sá'á ne, tū'un iña núu i e dóo ka'nu é edé Xuva ko iña ko, kuini kō. ¹⁹ Du'va ō kúvi vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: Nantí'i u é ki'in iní ña'a, ña dóo ki'in iní i; nāxtuví xio u é káñe'e diki ñá'a sán dī, ka'an.

²⁰ ¿Mí'i ntu núu á'vi ña'a san, ña e dóo iní san, ni ña dóo tu've i iña leí san, ni ña e dóo iní ka'an nuu i é iō ñuxiví a? Nāñe'e Xúva ko kō tsí nee iña e dóo vā'á ñuxiví a, kuini kō ne, ñá tē neé nuu á'vi i núu ña. ²¹ Dōó ki'in iní Xúva kō, tsi ñá ni dē va'a ña é kutūni ñá'a san nee ñá'a ña kuenta iña i e dóo ki'in iní ña, ntá tsi dóo xkúntee iní ña é nakakū ñá ña'a, ña é kuinti'xe i ña kuenta iña tú'ūn e dóo tuntu kaa é ká'an ntódo o.

²² Ña Israeé san ne, ncho kiní ña nuu i e dóo ka'nu; ña griegú san ne, dōó ncho kutú've ña, é kuki'in iní ña. ²³ Ntá tsi xo'ō ne, ntáka'an ntódo o iña Cristu, ña é xi'í ntiká krusi kan kuēnta iña ko. Ña Israeé san ne, dōó doka'an é ntáka'an o, kuini ña. Ña tuku tatá i san ne, dōó tuntu ka'an o, kuini ña. ²⁴ Ntá tsi xoo ñá'a, ña e kána Xuva kō né, kuān te ña Israeé ñá ne, o kuān te ñá griegu ñá ne, kutuni ña tsí Cristú ne, ni'i ña é kúvi vii ña da neé ka ntí'i nuu i, ne, ni'i ña e dóo ki'in iní ñá kuenta iña Xuva kó dī. ²⁵ Tē nee iña é kade Xuva kō e dóo tuntu kaa, kuini ña'a sán ne, dīví e díí ka vā'a ku'e'en é vata kaa é tu've ña ñuxiví a. Nee iña e dóo vita iní Xuva kō ne, dīví e díí ka ntíi iní i é vata

kaa ña ñuxiví a. ²⁶ Diví nto, tā'an kó, na naka'an ntō nte ntāa nto dā kána Xuva ko ntō. Ná titin nto e dóo tu've nto, vatā o tú've ña ñuxiví a. Ná titin nto e dóo na'nu ña'a nto ne, ña titin nto e dóo kuika ntō di. ²⁷ Ntá tsi nuu i e dóo tuntu kaa, kuíni ña ñuxiví a ne, diví é nākaxnúu Xuva kō é nakō'xó nteē ñá ñuxiví san, ña e dóo ki'in iní i ne, nākaxnúu Xuva ko nuu i é ña ntii iní i san é nakō'xó ña'a, ña e dóo ntii iní i san. ²⁸ Nakaxnúu Xuva ko ña'a, ña é ña váda ntaidiá'vi, kuíni ña'a ñuxiví sa, nī ña'a, ña é ña ntío kue'en tsí ña'a san, nī ña'a, ña é ña te neé nuu á'vi i, kuíni ña'a sán di, vata koo é na nakō'xó ña ña'a, ña dóo na'nu ña'a san. ²⁹ Tsí ña kúvi vī ka'nu nté uun ña'a nuu Xuva ko. ³⁰ Tsí mii Xuva kō né, tā'xi ña é uun kuédadii tsi ntuví o ni Jesūcristu. Nta'a Jesuú ne, ta'xi ña e dóo ki'in iní kó nī é ntuntoo kuétsi ko, nī é ntuviko o kuēnta iña Xuva ko, tsi e ntá'vi ña kuétsi kō dá xi'i ña. ³¹ Du'va o kúvi nuu i sá'a vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Xoó ncho kada ka'nu mii i kúñu i ne, na kada ka'nu ña kuenta iña Xuva ko”, ka'an.

2

Tú'un Cristu, ña xi'i ntiká krusi kan

¹ Xu'ú ne, dā xeé u mí ntoo nto, tā'an, é ká'an ntódo ú ni ntō é nuu é ntaā i iña Xuva kó ne, ñá ni ká'an u ni nto tú'un e dóo vi'xín kaa, nté tú'un e dóo ki'in iní i san. ² Tsi dé kuení ko é ña te nee iñá ka'an u ni ntō é da mii tsí tú'un Jesūcristu, nté o xi'i ñá ntiká krusi kan kuēnta iña ko. ³ Dā itúvī ú ni ntō ne, ña túvi ntii ko. Koó da kaní'i u tuví u e dóo u'ví ko. ⁴ Dá kakā'an u ni nto, nī dá kakā'an ntódo ú ne, ñá tē tú'un e ntáka'an ña e dóo ki'in iní i san é káka'an u ni ntō, tsí tá'xi Espiritū Sántū sán ko ntii ña é kuvi nakuā'á u nto, ⁵ vata koo é na kunuu iní ntó Xuva ko, ña e dóo ka'nu, ña te é kunuu iní ntó ña'a, ña e dóo ki'in iní i san.

Kanañe'e Espiritū Sántū san ko xoo é Xuva kō

⁶ Ntá tsi kaka'an nti tú'un é ki'in iní ni ña e dií ka iní tú'un Xuva kō. Ntá tsi ña te diví tú'un e ntáka'an ña dóo tu've i san, nté tú'un e ntáka'an ña ntádē kú've ñuxiví a vevii, tsí ña ná'a ka kuntōo ña ñuxiví a. ⁷ Ntá tsi tú'un é káka'an nti e dóo ki'in iní iña Xuva kó ne, iña nuu i é tūvi xu'u un tsi nte dí'na da de kú've ñá ñuxiví san. Núu i sá'a ne, diví é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva kō. ⁸ Nté uun ña'a, ña ntádē kú've ñuxiví a ne, ñá ni kutūni ñá nuu

i sá'a. Tē dí ni kutūni ñá ne, ñá ni naxntēē ñá Tó'o kō ntiká krusi kan, ña dóo ka'nu.

⁹ Ntá tsi uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: Núu i é vāta kiní o, é vāta tekú kō, é vāta ki'in dikí kó ne,

é xtūví tū've Xuva ko nuu i tsíkan iña ña'a, ña é ntákuinima i ña,

ka'an tú'un ña. ¹⁰ Sá'a ne, nañe'é Xuva ko ko ntá'a Espiritū Sántū san. Tsí Espiritū sán ne, kaito nteé ña é un nti'i un tsi nte nuu i é ña káñe'e dikí ko iña Xuva ko, é da mii tsi Xuva kō é iní ña.

¹¹ Ntá tsi ¿xoo ntu ini i nee iña é kadē kuení tuku ña'a? Tsí da mii tsi nima ña é iní. Dukuān né, da mii tsí Espiritū Sántū san ini ña nté o kadē kuení Xuva kō. ¹² Ntá tsi xo'ō ne, ñá ni nī'i ko é nakua'a o nuu i é ió ñuxiví a, tsí xo'ō ne, ní'i ko mii Espiritu Xuva kō vata koo é kūtuni ko nuu i é kata'xi Xuva ko kō tsi dóo vá'a ó de ña ni kō. ¹³ Ná tē tú'un e dóo ini ñá ñuxiví sa é káka'an nti nuu i sá'a, tsi tú'un é nañe'e Espiritū Sántū sán nti é káka'an nti. Dukuān é kanañe'é nti ña'a, ña é nuu Espiritū Sántū san nima i, núu i é káka'an Espiritū Sántū san.

¹⁴ Ntá tsi ña'a, ña é ña te núu Espiritū Sántū nima i ne, ña kúvi ki'in dikí ña tú'un é ncho ka'an Espiritu Xuva ko ni ña. Dóo tuntu kaa tú'un san, kuíni ña, tsí ña te núu Espiritū Sántū san nima ña é nañe'e ñá ña nee é káni tú'un. ¹⁵ Ntá tsi ña'a, ña é nuu Espiritū Sántū nima i ne, kuvi ka'an ntée ña un nti'i nuu i. Ntá tsi diví ña ne, xoxó kuvi ka'an ntée i ña. ¹⁶ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō: “¿Xoó ntu kuvi nañe'é i ña itsi?”, ka'an. Ntá tsi xo'ō é i'xá Xuva ko o ne, ntádē kuení ko vatā ó kadē kuení Cristu.

3

Ña ntáde tsiñu dadii iña Xuva ko

¹ Ña ni kúvi ká'an u ni nto vatā ó kaka'an u ni ña'a, ña é iní va'á Xuva ko, tā'an. Ntá tsi kaka'an u ni nto vatā ó kaka'an u ni ña'a, ña é da mii tsí é iní nee iña é ió ñuxiví a. Vata kiní vá'a nto nuu i iñá Cristu, tsí vata ntāa i'xa ikín san ntāa nto. ² Vatā ó kaxé'e o dikui é kō'o i'xa ikín san é vata kutíi i é ká'xi kúñu ne, kuān ó kanakuā'á u nto núu i é ki'in iní san di, tsí vata kutíi nto ki'in dikí nto tú'un é ki'in iní san. Nté vevii vata kutíi nto ki'in dikí nto, ³ tsí ntáde dukuan nto vatā o ntáde ña ñuxiví san. ¿Ñá ntu te dukuan o ntáde nto da ntákune'ū iní nto ni tā'an nto, o da ntánaa

núu nto ni tā'an nto? Dito tsi ntáde nto vatā ó de ña ñuxiví san. ⁴ Kaka'an ntó, uun ña'a ntó: “Xu'ú ne, kantikín u Pablu.” Tuku nto ne, kaka'an nto: “Xu'ú ne, kantikín u Apolo”, xkoó ka'an nto. ¿Ñā te dukuan ntú o ntáka'an nto vatā o ntáka'an ñā ñuxiví san?

⁵ ¿Xoó ntu é Apolo í san? ō ¿xoó ntu é Pablu í san di? Kūdii ña ntáde tsiñu iña Xuva ko nti e ntánakuā'a ntí nto é kuinti'xe nto ña. Da mii tsí e táxnuu Xuva kō nti é káde nti, é un é un nti. ⁶ Xu'ú ne, da mii tsí é nakū'xí u tsíkín sán ne, Apoló san ne, dá'vi ña ntúte. Ntá tsi Xuva kō tá'xi ñā é kuē'nu. ⁷ Dukuān ne, ñā te kā'nu ña'a ña kaí'xi tsíkín san, nté ña kadá'vi ntute sán di, tsí mii tsi Xuva kō e dóo ka'nu ña, tsi dívi ñā né, kata'xí ñā é kuē'nu. ⁸ Dadii tsi nuu á'vi ña kaí'xi tsíkín sán ni ñā kadá'vi ntute san. Ntá tsi tá'xi Xuva kō é vā'á iña ñā, é un é un ñā, vata tsí ó kade tsiñu ñā. ⁹ Dadii tsi ntáde tsiñu ntí iña Xuva ko. Dívi ntó né, vata ntáa ñu'u é katavi nuu Xuva kō ntáa nto. O vāta ntáa vi'i é kaxntítsí Xuva kō ntáa nto. ¹⁰ Xu'ú ne, vata kaa ña kadama, ñā odo nūú, kaa ú, e tá'xi Xuva kō é kutūnī ko nté koo kada vá'a ú etí vi'i san. Tuku ña'a ne, katsodo ña ntó'o nuu i kan. Ntá tsi na kōto vá'a ñā, xe un xé un ñā, nté o ntáde tsiñu ñā. ¹¹ Jesucristú ne, dívi ñā é vata kaa etí vi'i san kaa ñā. Ñā kúvi naní'i ko túku etí vi'i é díi ka va'a é dívi ñā. ¹² Dóo titín nuu i é kuvi tsodo o etí vi'i san. Kuvi tsodo o ōró, ō kaá kuí'xín, o xūu e dóo nuu á'vi i, o kuvi tsodo o ūtún, ō xó'o, o chñn. ¹³ Tē ita ntí'xin ñu'ú san vi'i sán ne, kutunī ko te vá'a nuu i e dé tsiñu ni'i ña xntítsí i san. Kuan kōo kutunī ko xoo e dé tsiñu vá'a i ntuvi te vexkáda kú'vé Xuva kō, tsí vata kaa ñu'ú san kaa ña te kúvi. Te kuíta ntí'xin tsiñu ko nūu Xuva kó ne, dōo díto te vā'á o dé tsiñu ō né, o tē ña vá'a o nī de tsiñu ō. ¹⁴ Te kūtíi tsiñu kō é kuntítsí te kuíta ntí'xin ñu'ú san ne, ní'i kō é vā'a. ¹⁵ Ntá tsi te koko e dé tsiñu ō ne, kunaá iña ko. Ntá tsi mii ō ne, nakáku o vatā o dé ña'a é da mii kúñu i nakáku ña dá i'xi ví'i ñā.

¹⁶ ¿Ñā ñi ntú nto tsí vi'i Xuva kō kúvi nto, tsí nuu Espíritu Xuva ko nīma nto? ¹⁷ Te xōo ñá'a nakatsin ña vi'i Xuva kō né, nakatsin Xuva ko ñā di, tsí xúkun Xuva kō né, kúviko kuenta iña ñā. Dívi xúkun tsíkán ne, dívi o xo'ō.

¹⁸ Ñā ku káni nta'ví mii ntó kúñu ntó. Te iō nto e dóo ki'in inī ntó, kuiní nto, vatā ó ini ñā ñuxiví san ne, díi ka vá'á ó te ntuvi nto

vata kaa ña'a, ñā é ñā te neé ini, vata koo é kūtú've nto é nuu é ntaā i. ¹⁹ Nee iña e dóo ki'in inī ñuxiví san ne, ñā vādá kaidiá'vi nuu Xuva ko. Tsí uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Nuu i é kīni kaa e ntántukū nuní ñā ne, dívi tsi nūu i é kuē'é Xuva kō é kō'xó nteē ñā”, ka'an. ²⁰ Kaka'an xtúku tú'un ñā di: “Iní Xúva kō é un nti'í é kadē kuení ña'a, ñā e dóo tu've i ñuxiví san ne, ñā vādá kaidiá'vi kue'en tsi”, ka'an tú'un ñā. ²¹ Dukuān ne, ñā ku kada ka'nu nto te kantikín ntó dā xóo ká ñatíi, tsí un nti'í nuu i é káduku nteē nto. ²² Tsí kuān té Pablu, ni Apólo, nī Pedrú, ni kanii ñuxiví san, ni ntúvi iña kó, ni dōxi'i san, ni é un nti'í é iō vevíi, nī é un nti'í é kōo ntuvi é vē'xí ne, un nti'í nuu i sá'a é káduku nteē nto. ²³ Dívi ntó ne, ntáduku nteē nto Cristu. Cristú ne, kaduku nteē ña Xuva kō.

4

Tsiñu é ntáde pustru

¹ Na kūtuni nto tsí nti'í ne, ñā ntáde tsiñu iña Cristú nti, é uvē nta'a nti tú'un e dóo vi'xín o iña Xuva ko. ² Xoó ña'a é kūnté nta'a i ne, kantio é káda ntaa ñā nee nti'í nti'í é káka'an tó'o ñā. ³ Xu'ú ne, ñā káde ú kuentá te kā'an ntó te vā'á u ne, o tē ña vá'a u, o kuān te dá xóo ka ña'a kuan koo ka'an ñā di. Nté dívi ú ña kuvi ká'an u neé ña'a u. ⁴ Ñā te neé ni idé u, kuini ko, ntá tsi xoó ntu ini í te kuan ō. Da mii tsi Xuva kō é kuvi ka'an ñā te vā'á u ne, o te ña vá'a u. ⁵ Dukuān ne, ñā ku kā'an ntó te xoo dóo va'a i, ō xoo ña vá'a i, da nté nainu xtúku Xúva kō. Tē naínu ñā ne, naxi'í nuu ña nima ko vata koo é kūtuni ko nee iña é ñu'u xū'u. Ta'xi Xuva ko kídaā é ntií díto un nti'í é ntáde kuení kō é nuu nima ko. Kídaā ne, ka'an Xúva kō nee iña e dóo va'á iña ko, xe un xé un ō.

⁶ Nto'ó, ta'an, kaka'án u ni nto nuu i sá'ā e vá'a tsi mii ntó. Kaka'án u iñá Apoló ne, iñā kó di, vata koo é kīni nto ntí ne, kūtú've nto é ña kuita ntí'xin nto vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō, vata koo é nté uun nto ña ká'an nto: “Ñā sá'á ne, dōo vá'a ñā”, ō ka'an nto: “Ñā tsíkán ne, ñā vā'á ña'a ñā”, koo ka'an nto. ⁷ ¿Xoó ntu kantavá'a ña'a i nto te díi ka va'á ña'a nto é vata kaa ña nguii san? ¿Nee iñá ntu iō iña nto é ña ni ta'xi Xuva ko? Ntá tsi te ta'xi Xuva kō ne, ¿nté kuí kade ka'nu ntu nto vata sá tē kuenta iña mii nto ni ní'i ntó?

⁸ Dívi ntó ne, é dōo kuika nto vē; ñā tē nee iñá ka ntátaan núu nto. Mii ntó ntáde nto

rei, é ntē ñá vādá ka mí'i ntáaan núu nto ntí. Tē dí nuu é ntaā i é rei ntí'xe nto ne, kadā kû've dadii ntí ni ntō. ⁹ Ntá tsi ntí'i é pustrú ntí ne, vata te ta'xi Xuva kō é ntíi ntí un tsi nte ata i kan. Kuan ō dé kuení ko. Vata ntáa ña'a, ña ni'i i doxi'í san ntáa ntí, é kanii ñuxiví san ntaíto díto ña ntí, ni ūn ntíi ntíi ánje, ni ūn ntíi ntíi ña'a san. ¹⁰ Ntí'í ne, dōo tuntú ntí kuenta iña Cristu. Ntá tsi nto'ó ne, dōo ki'in iní nto é kudadii nto nī Cristu. Ntí'í ne, ña túvi ntíi ntí, ntá tsi nto'ó ne, dōo iō ntíi nto. Ntí'í ne, ña ntaíko ñu'u ña'a sán ntí, ntá tsi nto'ó ne, dōo ntaíko ñu'u ña'a san nto, kuíni nto. ¹¹ Ntē vevii ntákakin ntí ne, ntaítsí ntí ntute. Ña túvi dōo é kû'un ntí. Dōo ntádē xení ña'a san ní ntí ne, ña túvi ví'i mii ntí mi é kuntōo ntí. ¹² Ntí'í ne, dōo ntánto'lo ntí é nta'a ntí ntáde tsiñu ntí. Dā ntáka'an kīni ña'a san ní ntí ne, ntánantiko kōo ntí, kaka'án ntí: “Na kunūu mé'ñu kunuu dava Xuva ko ntō”, xkoó ka'án ntí. Dā ntáde ña nī ntí é kīni kaa ne, ntákutíi ntíi ntí nima ntí. ¹³ Dā ntáka'an kīni ña nī ntí ne, ñá tē ntákudiín ntí ni ñā, tsi ntánaka'nu ntí iní ñā. Ntáde ña nī ntí vata te ñe'e ñuxiví sa kúvi ntí, vata ntáa nuu i é ña kaidiá'vi ká i e ntánakuítá ña'a san. Un tsi nté vevii ne, kuan tsí ó ntáde ña nī ntí.

¹⁴ É kakā'án u ni ntō sa'á ne, ñá te kakā'án u é kúka'an nuu nto, tsí kade tii ú ni ntō vata kaa i'xá mii ko e dōo kakuinimá ko i. ¹⁵ Tsí kuan te u'xi míil mastu nto, ña é ntánañé'e í nto iñá Cristú ne, ntá tsi ña titín uva ntō. Diví u é uva ntō, tsí nañé'e ú nto tú'ūn é vā'á san nté koo kuinti'xe nto Jesūcristu. ¹⁶ Dukuān ne, kaikán u da xe'e ntá'a nto é kuntikín ntó ko ne, vii ntó vata tsí ó de ú san.

¹⁷ Kuenta iña i sá'a ne, taxnūu ú Timoteu, é vata kaa i'xá mii ko, ña e dōo kakuinimá ko. Ñá kaxtuví mii ña é kuntikín ñá Xuva kō. Diví ña naka'an ñá ntō nté o dé u é kantikín u Cristú, vatā ó kanañé'é u ña'a san má ūkún dā mí'i ka kañé'é u. ¹⁸ Iō ntó ne, dōo ntáde na'nu nto, tsí kuini nto ne, ña kí'xí ká u, kíxkoto ni'ni ú nto. ¹⁹ Ntá tsi ña kukuíi ka dá ki'xi ú, te Xuva kō ntio ña. Kidáa kutūnī ko te kúvi vii ntí'xe ña ntáde na'nu ña'a sán ne, o kūdii da ntáka'an ña. ²⁰ Tsi mí kadē kû've Xuva kō ne, ñá te da mii tū'un kúvi, tsi dōo iō ntíi ña neé vii ña. ²¹ ¿Nee iñá ntu é ntio nto: é kí'xi ú mí ntōo nto é nāa ú ni ntō né, ō é kīnī u nto e dōo kakuinimá ko nto?

5

Kadē kû've ñá iña uun ña'a, ña kade é kīni kaa

¹ Ntáka'an ñá'a tsí uun ña'a ntō ne, kaeni dikí ña ñadī'í úva ñā. Nté ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, ña iní ña é kuān koo vii ña, é náki'í ña ñadī'í úva ñā. ² Diví ntō ne, naa i é kuntōo nto dontíni ne, da ntáde na'nu ña'a nto. Ña tii, ña é kuān ó de sán ne, kantio é nantíi nto ña. ³ Kuān té xoxó u mí ntōo ntó ne, dōo kadē kuení ko iña nto. Vata tsi tē tuví dadii ú ni ntō, tsí é de kû've ú iña ña kade é kīni kaa san, nta'a Tó'o ko Jesūcristu. ⁴ Dā ntánataká nuu nto ne, vata tsi tē ntōo dadii ntí ni nto, ntó'ó nī Tó'o ko Jēsuu, ña e dōo iō ntíi i. ⁵ Kidáa ne, ntáda nto ña kuenta ntá'a tó'ō e ña vā'ā sán vata koo é ntí'i kue'en kúñu ñā ne, nakáku nima ña ntuvi te vē'xí xtuku Tó'o ko Jēsuu.

⁶ Ñá vā'á o é ntáde na'nu ña'a nto. ¿Ñā ntu iní nto tsí te nākudáka un síin u'xen ia u'xen vā'á san ne, kuia kanii tī'nti i? ⁷ Nakate nto kuetsi nto vē, tsí kanatívi kúñu kō dá iō kuetsí ko, vatā ó kanatívi u'xen vā'á san dá kanakudáka ni'i u'xen iā san. Na ntūvá'a nima nto vata kaa u'xen vā'á san e nté un síin u'xen ia ña kadáká ka. Vā'á o é kuān koo vii nto, tsí Cristú ne, vata kaa a le'ntu é xi'í kuenta iña ko kaa ña. ⁸ Dā ntáde o viko katí sán ne, ñá ku de tsiñu ni'i o u'xen iā san. Dukuān ne, ña vā'á o é kudáka é kīni kaa sán nima nto, nté da neé ka nuu i é ña vā'a. Tsí kanii nima kó na vii o é vā'á san nī é nuu é ntaā í san.

⁹ E dí'na taxnūu ú tutú nta'a nto é káka'án u é ña ku xkuntikín nto ña kīni ntáa san. ¹⁰ Ntá tsi ñá te kaka'án u é ña ku ká'an kue'én ka ntó ni ña'a, ña kīni ntáa, ña é ntōo ñuxiví a, ña ntaéni dikí, nī ña ntákune'u iní i, nī ña ntaído dú'u, nī ña ntánuu iní i santu, tsí te kuān ó ne, kantio é ntíi nto ñuxiví san. ¹¹ É káka'án u ni ntō ne: Ñá ku ika dadii nto ni da xōo ka ña'a, ña é káka'án é kakuinti'xe i Xuva kō ne, ntá tsi kade ña é kīni kaa, te tií, te ñadī'í ñá, o tē kakune'u iní ña, o kánuu iní ña santu é ntúvá'a naa, o káka'an kīni ña iña ña'a, ō ña kí'ví ne, ō ña du'u. Nté ña ku ka'xí dadii nto ni ñā. ¹² Tsí kaduku ntée nto é kadā kû've ntó iña ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san. Ñá kaduku ntée u é kadā kû've u iña ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, ¹³ tsí mii tsi Xuva kō é ká'an ñá te iō kuetsí ña. Ntá tsi nto'ó ne, naxtuví xio nto ñatíi, ña kade é kīni kaa san.

6

Ña ntákuinti'xe i, ña ntátsi'i kuetsi ta'an

¹ Dá ió nuu i é ncho tsi'i kuetsi nto ta'an nto ne, ¿neé ntu tsiñu ki'in nto nta'a ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i san? ¿Nté kui ña ki'in ntu nto nta'a ña ntákuinti'xe i san? ² ¿Ñā ntu íni nto tsí xo'ō e ntákuinti'xe ko Xuva kō ne, kada kú've o iña ña ñúxivi san rkontuvi? Te ñi'vi ntō é kada kú've ntó iña ña ñúxivi san rkontuvi ne, ¿nté kui ña kuvi ntu kada kú've ntó nuu i é ña kue'é san? ³ ¿Ñā ntu íni nto tsí te kúvi ve ne, un tsi nte ánjē sán kada kú've o iña ña? Dukuān ne, dií ka ña ntii tu'un kada kú've o nuu i é ió ñúxivi a. ⁴ Te ió nto e ntánāa núu nto kuenta iña i é ió ñúxivi a ne, ¿nté kui ntáde ntu nto kuenta ña'a, ña é ña té neé kaduku ntée i ini ukún Xuva kō? ⁵ Kaka'an u sá'a vata koo é na kuka'an nuu nto. ¿Vá ña xoxó ntu nté uun ña'a nuu ta'an ña nto e ñá ini ña é kada kú've ñá iña ta'an ña? ⁶ Ntá tsi nto'ó ne, ñá te da mii tsí e ntátsi'i kuetsi ta'an nto, tsí nta'a ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō san ntáñe'e nto, ntátsi'i kuetsi ta'an nto.

⁷ É kuān ó ntátsi'i kuetsi ta'an nto ne, ¿nté kui ña dií ka vá'á ó é na kútií nto nima ntó te kade ña ni ntō é kīni kaa? ¿Nté kui ña dií ka vá'á ó é na kútií nto nima ntó tē kaeni nta'ví ña nto? ⁸ Ntá tsi nto'ó ne, kantēi é ntáde nto. Tsí un tsi nte ta'an mii nto ntáde nto ni ñā é kīni kaa ne, ntaéni nta'ví nto ña di.

⁹ ¿Vá ñā ntu íni nto tsí ña'a, ña e ntáde nuu i é kīni kaa sán ne, ñá nī'i ña é vā'á nta'a Xuva kō? Ñá ku enī nta'ví mii ntō kúñu ntō; nté ñā'a, ña é kāde é kīni kaa ni ñadī'í san, nté ñā kanuu inī i santu, nté ñā kaeni dikí ñadī'í é ña te ñadī'í mii i, nté natīi, ña kaeni dikí ñatīi ni'i i, ¹⁰ nté ñā du'ú, nté ñā dóo kue'í, nté ñā ki'vi, nté ñā'a, ña kadá'vi dovete tá'an i, nté ñā kaeni nta'ví ña'a é nī'i ña é ntio ña ne, nté uun ña'a, ña kuān ó de san, ñá nī'i ña é vā'á nta'a Xuva kō. ¹¹ Iō ntó ne, kuan o dé nto kidaā di. Ntá tsi vevii ne, é ntūntoo nima nto. É xtūví xio Xuva ko ntō é kúvi nto iña mii ña. É ntūvá'a nto ni Xuva ko vē, kuenta iña Tó'o ko Jesucristu ni Espiritu ña.

Kūñú kō ne, iña Xuva ko

¹² Kuvi vii u da neé ka nuu i, ntá tsi ña te un ntí'i nuū i é vā'á iñá ko. Kuvi vii ntí'xe ú da neé ka nuu i, ntá tsi ña da vá'a ko é da neé ka nuu i é kúvi vii nī ko. ¹³ Iō ña'a xkoó ka'an ña: “É ká'xi o ne, iña xido ko. Xido kō ne, iña é ká'xi o”, xkoó ka'an ñá di. Ntá tsi

ntuvi tsi nuu i é nantí'i Xúva ko i te kuvi. Kūñú kō ne, ñá te iña i é kanī dikí o ñatīi san ne, o ñadī'í san, tsí kúñu kō ne, iña Xuva ko. Ñi'vi ñā ne, iñā kúñu ko ñā. ¹⁴ Vata tsí o dé Xuva kō e nantóto ña Tó'o kō Jesucristú ne, kuan tsí koo nantóto ña kō dí, tsi dóo iō ntíi ña.

¹⁵ ¿Ñā ntu íni nto tsi kúñu ntō ne, iñā Cristu? ¿Vá kī'i ntu ú kúñu Cristú ne, dá nata'an ntée ú ñadī'í kīni kaa? ¿Ñā kúvi! ¹⁶ ¿Ñā ntu íni nto tsí ñatīi, ña kanata'an nteé ñadī'í kīni kaa sán ne, uun tsi kúñu ntákuvi ña ntuvi ña? Tsí tú'un Xuva kō ne, kaka'an: “Ntuvi ñá'a sán ne, uun tsi kúñu kúvi ña”, ka'an. ¹⁷ Ntá tsi tē xoó kanakuntee tá'an i Xuva kō ne, uun tsi espíritú kúvi ni ñā.

¹⁸ Dukuān ne, kunu nto dá ncho natā'an ntée nto kúñu nto nūu i é kīni kaa. Tsí da neé ka kuetsí é kāde ña'a sán ne, ñá tē neé kade i kúñu ñā. Ntá tsi xoo kanatā'an ntée i kúñu i é vīi núu i é kīni kaa sán ne, é kuetsí tsi mii kúñu ñā kade ña. ¹⁹ ¿Ñā ntu íni nto tsí kúñu ntō ne, vi'i úkūn Espíritú Sántū e tá'xi Xuva kō é kunūu nima nto? Ñá te iña mii ka nto kúñu ntō, ²⁰ tsí ña te nté kaa a'ví i ntá'vi Xuva ko kuēnta iña nto. Dukuān ne, ntio é kada ka'nu nto Xuva ko nī kúñu ntō.

7

Itsi iña ñá ntatánta'a

¹ Vevii ne, kaka'an u ni nto nūu i é tsixe'e ntō ko da táxnuu nto tutú nta'a ko: Dií ka vá'á ó tē ña tánta'a ñatīi san. ² Ntá tsi da xe dóo ió nuu i é kīni kaa e ntáko'xo nteé ñá ne, é un é un ñatīi san ne, na koo ñadī'í mii ñā. É un é un ñadī'í san ne, na koo xī mii ñā di. ³ Na kāda ntaa ñatīi san ni ñadī'í ña. Ñadī'í san ne, na kāda ntaa ñá ni xī ña dí, vatā ó kantio é vii ñá, xe un xé un ña. ⁴ Tsí ñadī'í san ne, ñá te iña mii ka ña kúñu ñā, tsi iña xī ña. Kuan tsí kaa iña ñatīi san di, tsí ña te iña mii ka ña kúñu ñā, tsí iña ñadī'í ña. ⁵ Ñá kú ka'an ñatīi san é ña ncho kutuví dadīi ña ni ñadī'í ñá, o ñadī'í san, ñá ku ká'an ñá é ña ncho kutuví dadīi ña ni xī ña. Na nātīin ña é kūntoo xio ña uun taan vata koo é nī'i ña ntuvi é ká'an ntá'ví ña. Tē kúvi ka'an ntá'ví ña ne, dá nākuntóo dadīi xtuku ña vata koo é ña kuvi vii tó'o e ña vá'á é kō'xó nteé ñá nuu i é kīni kaa, tsí ña kutíi ña é kúntoo mii ñā.

⁶ Ñá te kākā'an u te kuetsi é vii nto sá'a, ntá tsi kaka'an u tē ncho tánta'a nto ne, vá'a o. ⁷ Dií ka vá'á ó te dí un ntíi ntīi ñá'a vii ña

vata ó de ú, kuiní ko. Ntá tsi Xuva kō né, vata ó ntio ña ne, xé'e ña xe un xé un ña'a e túku e túku nuu i nté koo vií ña.

⁸ Tē xoó ña kuetsí é vāta tánta'a ña, o ñadĩ'i kii san di, kaka'án u tsí dií ka vá'ā ó te kuntoo mii ntō é ña nátanta'a nto, vata kaa ú xu'u. ⁹ Ntá tsi tē ña kutíi nto nī kúñu ntō ne, tánta'a ntō. Dií ka vá'ā ó e tánta'a ntō naa i é kadā kuení nto é vií nto é kīni kaa ni kúñu ntō.

¹⁰ Ntá tsi ña'a, ña e tánta'a ne, kaka'án u ni ñā é ña ku xtuví mii ñadi'í san xii ña. Nā te xū'u é kākā'án u sá'a, tsí Xuva kō é kuān ó kaka'an ña. ¹¹ Ntá tsi te naxtuví mii ñadi'í san xii ña ne, ñā ku nātánta'a xtuku ña. Dií ka vá'ā ó te ntūvá'a ña ni xī ña. Dukuān ne, ñā ku na xtuví mii ñatíi san ñadi'í ñā di.

¹² Iña ña nguī sán ne, ñā ni kā'an Xúva kō. Ntá tsi kaka'án u te ió uun ñatíi, ña kakuinti'xe i ne, ió ñadi'í ñā, ña é vata kuinti'xe i Xuva kō né, tē ntio ña kuntoo ña ni xī ña ne, vá'ā o. Nā ku kīi nteé xio ta'an ña. ¹³ Kuan tsí o dí, te ió uun ñadi'í, ña é kakuinti'xe i ne, ntá tsi xii ña ne, ñā kakuinti'xe ña ne, tē ntio xii ña é kutūví ka ña ni ñadi'í ñā ne, vá'ā o. Nā ku kīi nteé xio ta'an ña. ¹⁴ Tsí xii ña, ña é ña kakuinti'xe i sán ne, tuvi étsin ña nuu Xuva ko, tsí tuvi ni'i ña ñadi'í ña, ña é kakuinti'xe i san. Ñadi'í san di, ña é vāta kuinti'xe i ne, tuvi étsin ña nuu Xuva ko, tsí tuvi ni'i ña ñatíi, ña é kakuinti'xe i san. Tē ña'á ne, i'xá ña ne, kuvi vata ntāa i'xá ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i san. Ntá tsi ntoo etsin i'xá ña nuu Xuva kó di. ¹⁵ Ntá tsi te ña'a, ña é ña kakuinti'xe i san, ntio ña é natsoo mii tā'an ña né, na vií mii ña. Kidāā né, ñatíi o ñadi'í, ña é kakuinti'xe i sán ne, ña túvi nūu i iña ña. Tsí Xuva kō ne, ntio ña é vā'á ko kuntoo o. ¹⁶ Tsí ¿xoó ntu ini í te kuvi xntiin xī o é nakakū ña? ¿ō xoó ntu ini í te kuvi xntiin ñadi'í o é nakakū ña?

¹⁷ Ntá tsi vata o tá'xi Xuva kō é vií ó, vata o kána ña kō, xe un xé un o ne, kuān koo vii o. Kuān ó kaka'án u ni ūn ntíi ntíi ña ntákuinti'xe i san. ¹⁸ Tē kána Xuva ko uun ña'a, ña tuku ñuú san ne, ñā kuetsi é tē'nté kúñu é ixi ñā vatā ó de ña Israeé san. Tē kána Xuva ko ūn ña'a, ña Israeé san ne, ñā kuetsi é ntava'a xtuku ña kúñu ñā. ¹⁹ Tsí Xuva kō ne, ñā kade ña kuenta te te'nte kúñu é ixi ko vatā ó de ña Israeé san ne, o ña'a. É nuu á'vi iña ñā ne, te kade ntaa ó da neé ka é kākā'an ña. ²⁰ É un é un ña'a, kuan tsi koo na vií ñā vatā o dé ña da kána Xuva ko ñā. ²¹ Tē dóo kanto'o o kaden tsiñūn

da kána Xuva ko o ne, ñā ku dē kuení o. Ntá tsi te tā'xi tó'o o ítsi é ntiin ne, ntiin. ²² Tsí xoo ñā'a, ña e dóo kanto'o i kade tsiñū da kána Xuva ko i ne, é nakakú Xuva ko ñā é kuntikin ñā ña. Kuān ó di ni ñā'a, ñā é xoxo tó'o i da kána Xuva ko i, tsí iña Xuva ko kada tsiñū ña ve. ²³ Xuva kō né, ñii ña nto. Dōo á'vī ntá'vi ña nto. Dukuān ne, ñā ku dā vá'a ntō é tuku ña'a nakāda tsiñū ña nto iña ña. ²⁴ É un é un nto, tā'án, vatā o dé nto da kána Xuva ko ntō né, kuan tsí koo vií nto. Na naka'an ntō tsí tuví Xuva ko ni ntō nguentúvi.

²⁵ Kuenta iña ñā ntoo mii, ña é vāta kiní ñatíi o ñadi'í, ña é vāta tánta'a ne, ña ni tá'xi Xuva kō nté koo ka'án u iña ña. Ntá tsi kuvi ta'xi ú itsi, tsi e dé ka'nu iní Xuva ko ni kó ne, kade ntaa u é kākā'an ña. Dukuān é kuvi kuinti'xe nto é kākā'án u. ²⁶ Dōo ntii tū'un é kuntoo o ñuxiví a vevii. Dukuān é vā'á o tē ña tánta'a ñā'a san, kuiní ko xu'u. ²⁷ Ntá tsi te ió ñadi'í ntó ne, ña ku nantuku ntō nté koo naxtuví mii nto ña. Tē vata tánta'a nto ne, ñā ku ntuku nto ñadi'í nto. ²⁸ Ntá tsi tē tánta'a nto ne, ña túvī neé nuu i é kīni kaa kade nto. Tē tánta'a ñadi'í san ne, ña túvī neé nuu i é kīni kaa kade ña di. Ntá tsi xoo é tánta'a i ne, nto'o ña ñuxiví a. Kuān ó kaka'án u ni ntō, tsí ña ntío ko é ntó'o nto.

²⁹ Sá'a ncho ka'án u ni nto, tā'an: Nā tītín ka ntuví ió é kuntoo o. Dukuān né, kuntōo ntó vata tsi tē xoxó ñadi'í nto. ³⁰ Xoo é tuví nta'xa i ne, na kūtuví ña vata tsi tē ña te túvī nta'xa ña. Xoo e dóo diní i ne, na kūtuví ña vata tsi tē ña te diní ña. Xoo é kañii i ne, na kuntoo ña vata tsi tē ña tuví nee iñā ió iña ña. ³¹ Xoo é kade tsiñū ni'i i é ió ñuxiví a ne, ña kú de ña kuenta neé ió ñuxiví a, tsí ñuxiví é kañi o veví ne, ña ná'a ká kutūvi.

³² Nā ntío ko e dóo nantí'i nto iní nto. Xoo é vāta tánta'a i ne, kantí'i iní ña nté koo vií ña é vā'a é ntio Xuva ko. ³³ Ntá tsi xoo é ió ñadi'í i ne, kantí'i iní ña nté koo vií ña ñuxiví a ne, é kuē'e ña é vā'á ñadi'í ña. ³⁴ Kuan tsí o ni ñadi'í, ña é ña ni xío xii i, ni ñadi'í kuetsí, ña é vāta tánta'a: kanī nima ñā, kanī kúñu ña kántí'i iní ña nté koo vií ña é vā'a é ntio Xuva ko. Ntá tsi ñadi'í, ña é tánta'a sán ne, kantí'i iní ña é ió ñuxiví a, nī nté koo vií ña é kutūvi diní xii ña.

³⁵ Kaka'án u ni nto sá'a é vā'á tsi mii ntō. Nā te kākā'án u é kā'nté nuu u e tánta'a ntō. Tsí é ntio ko ne, é vā'á koo kuntōo nto. Ntio ko é ña koo nté uun nuu i é kā'nté nuu é kuntikin ntó kanī nima ntó Xuva kō.

³⁶ Te uun ñatíí kadē kuení ña tsí kantio é tánta'a ña ni tā'nu katuví ni'i ñā, tsi é ita ntí'xin kuia tun é tánta'a tún ne, tē kuiní ña é vā'á o sá'a ne, na vii ña nee é dií ka vā'á o. Ñá te kiní kaa é tánta'a tun. ³⁷ Ntá tsi te tuku ñatíí kadē kuení ña tsí vā'á o é kutuví mii ña é ña tánta'a ña ne, vā'á ó de ña di. ³⁸ Dukuān ne, xoo é tánta'a i ni tā'nu katuví ni'i ne, vā'á ó de ña ne, ntá tsi tē ña tánta'a ña ne, dií ka vā'á ó de ña.

³⁹ Ñadí'í, ña iō xí i ne, ntee tiín ña da ñi kántító xii ña. Ntá tsi tē xi'i xí ña ne, kuvi natánta'a xtuku ñá ni da xóo ka ñatíí é ntio ña, ntá tsi uun ñatíí, ña é kakuinti'xe i Xuva kō di. ⁴⁰ Ntá tsi dií ka diní koo kutuví ñá tē ña nátanta'a xtúku ña. Sá'ā é kadē kuení ko, tsí nuu Espiritū Xúva kō nimá ko, kuiní ko.

8

Kuenta iña i é kae'xi o é ntátsido ñā nú sántu ñā

¹ Sá'ā kaka'án u ve kuenta iña i é tsíxe'e ntó kó te kúvi ka'xi ó nuu i é ntátsido ña'a san nú sántu ña. Nuú é ntaā i é xkoó ka'an ñá'a tsí ió dikí kó nee iñá vii o. Ntá tsi e dóo ki'in iní kó san ne, diví kade i e dóo na'nu ncho vii o. Ntá tsi é kuinima tá'an kō né, diví kade i é vā'á koo kue'nu o ni Xuva kō. ² Tē xoó ña'a dóo ió dikí i, kuíni i ne, vata kútú've nti'xe ña vata kaa un nti'í é ntio é kútú've ña. ³ Ntá tsi te xóo ñá'a kakuinimá i Xuva kō ne, ini Xúva ko nee ñá'a ña.

⁴ Kuenta iña i é kae'xi o é ntátsido ña'a san nú sántu ñá ne, ini vā'a ó tsi nté uun santu e ntúvá'a nāa ña te nee nuu á'vi i ñuxiví a, tsí mii tsi Xuva kō. ⁵ Ió ña'a é xkoó ka'an ña é ió xuva ña e dukún kan ni ñuxiví a di. Ñá te da dii nti'xe sántu ña ni tó'o ña ió. ⁶ Ntá tsi xo'ó ne, ini o tsi úun tsi Xuva kō é Uva ko ñā. É un nti'í nti'í vé'xi nta'a ña ne, diví kuēnta iña ña é ntántító o di. Uun tsi Tó'o ko Jesucristú di. Ede vā'a nti'í ña é ió né, diví kuēnta iña ña é ntántító o di.

⁷ Ntá tsi ió ña'a, ña e ñá ini nuu i sá'a. Ió ñá ne, é kuiní ña é kunuu iní ñá santu ña e ntúvá'a nāa. Kúviko e ntátsido ña nú sántu ña, kuiní ña. Te ká'xi ña e kuvíko é odo nú sántu ñá ne, kade ña kuétsi, kuiní ña ne, kakudentu nima ñá di, tsí vata kuka'xi nuu ña ni Xuva kō. ⁸ Nuú é ntaā i é ña te kuenta iña i é kae'xi o é xee o nta'a Xuva kō. Ñá te nee kunaa o te ña ká'xi o ne, nté ña té nee ni'i ko té ká'xi o. ⁹ Kuvi ka'xi ntó da nee ka nti'í, ntá tsi kuenta vii nto ni tā'an nto, ña vata kuká'xi nuu ni Xuva kō, vata koo

é ña kó'xo nteē ñá te ká'xi ñá vatā ó kae'xi nto. ¹⁰ Tsi nto'o é ini vā'a nto tú'un Xuva kō né, te kutuví ntó nú nāa mí kanuu ini ña'a san sántu ñā ne, ña'a, ña é vata kuká'xi nuu é kuinti'xe i Xuva kō ne, te kiní ñá nté o de nto ne, ñá u'vī ña é ká'xi ñá di, kuān té ini ña é ña kúvi ká'xi ña. ¹¹ Nto'ó é ini vā'a nto Xuva kō ne, diví kuétsi nto te kó'xó nteē ta'an nto, ña é vata kuká'xi nuu vā'a ni Xuva kō. Tsi kuenta iña ña é xi'í Cristú di. ¹² Tē kade nto é kiní kaá ni tā'an nto, ña é vata kuká'xi nuu ni Xuva kō é diví kuétsi nto é vii ñá nuu i é ini ña é ña vā'á. Mii Cristú kuān ó de nto ni ñā di. ¹³ Dukuān né, te diví kuétsi ko é kó'xó nteē ta'an ko nuu i é ini ña é ña vā'á dá kae'xi ú kúñū sán ne, dií ka vā'á o é ña ka'xi kue'en tsi ú, vata koo é ña kó'xo nteē ta'an ko nuu i é kiní kaa.

9

Nuu i é káduku ntée pustru

¹ Nuú é ntaā i é ña tuvi nee é kaedí nuu é vii u pustru Xúva kō, tsí nuu mí ko ini ú Tó'o ko Jēsuu. E díto é kade tsiñu ú kuenta iña ñá ne, diví é ntákuinti'xe nto Xuva kō. ² Te ió ña'a ntáka'an ñá e ña te pustrú u, ntá tsi ini nto tsí pustru nti'xe u, tsí é kuinti'xe nto é káka'án u ni ntó iña Xuva ko. ³ Sá'ā ká'án u ni ñā'a, ña e ntáka'an ntée ko: ⁴ Xu'ú ne, kuvi ko'o ka'xi ú da nee ka nti'í. ⁵ Xu'ú ne, kuvi kunteka ú ñadí'í ko, ña é kuinti'xe i Xuva ko, vatā ó de pustru, ñá nguii sán, ni ení Jesuu, ni Pedrú di. ⁶ ¿Vá Bernábeé xntu ni xū'u é ña kuvi koto ñá nti da ntaíka nti ntáka'an ntódo nti tú'un Xuva kō? ⁷ ¿Nee ntú sntadun kade tsiñu ña é katáya mii ña é kuíta nti'xin ña? ¿Xoó ntu é kaitu i itu ne, da ña ka'xi ña ntídi i? ¿Ó xoó ntu kanakue'nu i le'ntu ne, da ña ká'xi ña kúñu tī? ⁸ Ñá ku de kuení nto te ñá'a dé kuení ña sá'a é káka'án u ni ntó, tsí kuān ó kaka'án lei Muísee san di. ⁹ Tsi nteé na'á lei san, kaka'an: “Kíti ntákani trigú san ne, ñá ku xnūu nto xo'o xu'u tī”, ka'an. Sā'á ne, ñá te káni tú'un tē dií ka ntio Xuva ko kíti san. ¹⁰ ¡Ñá'á ni san! tsí xo'o é kánti'í ini ña. Tsi é ūve na'á lei san ne, kuenta iña ko xo'o: Tsi xoo é kata'vi i ñū'u sán ni ña é kákani xo'o trigú san ne, kantétu ña da nté ni'i ña dava iña ña é káduku ntée ña. ¹¹ Dukuān né, tē nti'í i'xi nti tú'un Xuva kō é vā'á kunuu nima ntó ne, ¿va dóo ntu kue'e, kuíni nto, te ta'xi nto un siin kudii é ntáde tuni nto? ¹² E túku ña'a ne, kaikan ntú ku ña nta'a nto é ntio ña ne, ¿nté kui ña

kuvi ntu kakan ntí di? ¿Vá ña ntu té dií ka kaduku ntée nti é tūku ña'a?

Ntá tsi vata neé kakán nti é kuētsi é ta'xi nto. Ntá kutí nti ntantúku mií nti é ntio nti vata koo é ña kadi nuu nti itsi é kuē'nu tú'ūn va'á iña Cristu. ¹³ Ini nto tsí ña ntáde tsiñu ini ukún san ne, ikan tsi ntáni'i ña é ká'xi ña tsí ntáduku ntée ña uun ta'vi i é ntáxé'e ña'a san doméni nta'a Xuva kō ne, ña ntáde kuenta nú tēu kan ne, ntáni'i ña uun tá'vi i é ntáxé'e ña'a sán di. ¹⁴ Kuan tsí ó kaka'an Xúva ko iña ña ntáka'an ntódo tú'un ñā, é kuntitō ñā na kuntōo ña kuenta iña i é kāde tsiñu ña iña Xuva ko. ¹⁵ Ntá tsi xu'ú ne, nté un siin vata kákán u nto é káduku ntée u. Ntē ña te neé kaikán u nto ve é kataxnūu ú tutú sa'á di. Dií ka va'a é di'na kuví u dá ña ki'i nto dodíní ko.

¹⁶ Ña túvī ko é káda ka'nu u é káka'an ntódo u tú'ūn va'á san, tsí divi tsiñu ko é kuētsi é vīi u. ¿Nté kui ntā'vi dé u tē ña ka'an ntódo u tú'ūn va'á san! ¹⁷ Tē dodíní ko é kāde ú tsiñu sá'a ne, ní'i ko é vā'a é káduku ntée u. Ntá tsi te kuētsi é kāde ú ne, da dúkuan tsi divi tsiñu e tá'xi Xuva kō é vīi u. ¹⁸ Dukuān ne, ¿nee iñá ntu ni'í ko iña tsiñu ko? Ní'i ko é kutūví diní u, tsí doméni kaka'an ntódo u tú'ūn va'á san nté koo nakáku ña'a. Ñā ncho ki'i ú xá'vī tsiñu kó, kuān té kaka'an Xúva kō é káduku ntée u.

¹⁹ Kuān té ña xoxo tó'ō kó ne, ntá tsi kade tsiñu ú iña un ntíi ntíi ñá'a san vata koo é dií ka kue'e ña'a ni'í ko ña é kuntikín ñā Cristu. ²⁰ Dá tūví u ni ña Israeé san ne, kade ú vatā ó de ña Israeé san vata koo é ká'an u ni ña é kuntikín ñā Cristu. Dá tūví u ni ña ntántikín lei Muísee san ne, kade ú vatā ó de ña ntántikín lei san, kuān té ña kaduku ntée ká u lei tsíkan. ²¹ Dá tūví u ni ña xio ñuu, ña é ña ntántikín lei Muísee san ne, kade ú vatā ó de ña é ña kantikín ña lei san. Ntá tsi ña xtuví mií u lei Xúva kō, tsí lei é kantikín u ne, lei Cristu. ²² Dá tūví u ni ñā'a, ña é vata kuka'xi nuu i ni Xuva kō ne, xu'ú ne, vata tsi tē ña ka'xí u di, vata koo é kūvi ni'í ko ña é kuntikín ñā Cristu di. Da xōó ka ña'a ne, kantuvi ú vata kaa ña vata koo é kuvi xntii ú ña é nakáku ña nta'a Xuva kō. ²³ Kade ntí'i ú sá'a kuenta iña tú'ūn nté koo nakáku o ne, vata koo é dūku ntée u é vā'á vatā ó kaka'an tú'ūn san.

²⁴ Ini nto tsí da kainu du've ña'a sán ne, un ntíi ntíi ña ntaínu ña, ntá tsi uun ña'a xña é ni'í ña doméni san. Xo'ō ne, kunu o da nté koo é ni'í ko doméni é ta'xi Xuva kō. ²⁵ Da xōó ka ña'a, ña é kaínu dū've ne, ñā kāde ña nuu i é kāde dañu kúñu ñā. Kuān ó de ña é

ni'í ña doméni é uun da'na tsi kaxntii. Ntá tsi xo'ō ne, ni'í ko doméni é xntii ntii dañu ntūvi. ²⁶ Xu'ú ne, ñā te doto tsi kainu u. Da kaxe'e ú ne, ñā te kanaki'in ixu ú t'ntí ko, ²⁷ tsí kananto'ō ú kúñu kó vata koo é na vīi é ntio ko. Tsí te ē nañé'e u tuku ñá'a ne, ñā ntío ko é nakūnaa mií u kúñu ko.

10

Dā xe'é Pablu ítsi é ña kunuu ini ko sántu e ntúvá'a nā

¹ Ntio ko é na nū'u ntó iní nto, ēní, nté o ika ñata kō, ña intóo e ná'a, má viko mí xkāá nuu Xuva kō kidaā da ita ntí'xin ntíi ntíi ña nu Míni Kuē'é san. ² Un ntíi ntíi ña itsi ntute sán ne, kudadi ña ni Muísee da ita ntí'xin ña mí rkāa nuu vikó san ni nú ntúte ka'nu san. ³ Un ntíi ntíi ña é'xi ña é xe'é Xuva kō. ⁴ Un ntíi ntíi ña xí'i dadíi ña ntute é xe'é Xuva kō di. Dukuān ne, kuvi ka'an o tsí xi'i ña ntute e kí xuu é xe'é Xuva kō é ika ni'í ñā, é káni tú'un é divi Cristu. ⁵ Ntá tsi dóo titín ña ne, ñā ni xkúntee ini Xuva ko vatā o dé ña ne, xi'i ña ne, íntoo xaa kúñu ñā mí ika ña ñuu itsi kán.

⁶ Kuan o kúvi vata koo é ña kuntikín o é kīni kaa sán vatā o dé ñata kō. ⁷ Dukuān ne, ñā ku xkunúu ini nto santu e ntúvá'a naa vatā o dé ña tsíkan. Tsí uve na'a tú'un Xuva kō, kaka'an: “Íntoo ña'a san é ká'xi ña, é kō'o ña. Kidāā ne, nákuntañi ña vata koo é vīi ñā dodíní nu sántu ña”, ka'an. ⁸ Ñā ku ntuku o é vīi o é kīni kaa ni ñadí'i san vatā o dé ña kidaā. Oko uni miil ña'a ña xí'i ña é da uun tsi ntuvi, tsí kuan o dé ña. ⁹ Ñā ku ito ntée nto Xuva ko vatā o dé ña, iō ña, tsí xi'i ña da tñn koó san ña. ¹⁰ Ñā ku ká'an nto kuétsi Xuva ko vatā o dé ña tsíkan, tsí táxnuu Xuva ko ūun ánjē e é'ni ña'a san.

¹¹ Kuví un ntí'i sá'a vata koo é kīni o. Nteé na'a sá'a vata koo é kūtú've ko, xo'ō é ntoo o é ña na'á ka dá ntí'i ñuxiví sa. ¹² Dukuān ne, xoo ñá'a e dóo kúka'xi nuu ña, kuini ña ne, na kōto vá'a ña vata koo é ña kó'xo nteē ña núu i é kīni kaa. ¹³ Nuú i é ntánto'o kō né, divi tsi nuú i é ntánto'o un ntíi ntíi ña'a, ntá tsi divi nto ne, ña'a Xuva ko ntō. Dukuān né, ña tá'xi ña é nto'o nto nuu i é ña kutíi nto. Ntá tsi te vē'xi nuu i é nto'o nto ne, ta'xi ña itsi é ntíi nto vata koo é kūtíi nto.

¹⁴ Dukuān é káka'an u ni ntō, tsi dóo kakuinimá ko nto. Ñā kú xkunúu ini kue'en nto santu e ntúvá'a nā san. ¹⁵ Kaka'an u ni nto vatā ó kaka'an u ni ñā'a dóo kiní i san. Kiní nto un ntíi ntíi é káka'an u ni ntō ne, ká'an nto te vā'á, o tē

ña vá'a. ¹⁶ Da ntáxi'i o ntute tinti'o é kúviko san, da kanakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña i ne, kani tú'un tsí uun tsi kúñū kúvi o nī Cristu e éti ña ñiñi ña kuēnta iña ko. Dā ntákatsin dava o tañú'ū sán ne, kani tú'un tsí uun tsi kúvi o nī Cristu, tsí xe'é ña kúñū ña kuēnta iña ko. ¹⁷ Kuān te dóo titín ō ne, uun tsi tañú'ū ntaé'xi o un ntí'ñi ō. Dukuān né, uun tsi kúñū kúvi o ni tā'an ko.

¹⁸ Koto nto nté o de ña Israeé san. Tsí ntaé'xi ña kúñū kiti ntaxe'e ña'a sán domēni nta'a Xuva kō nū nāa ña ne, du'va tsí o ntánañe'e ña é uun tsi kúñū kúvi ña ni Xuva kō. ¹⁹ ¿Neé ntu kani tú'un é kākā'án u? Nā te kakā'án u te Xuva nti'xe ko sántú san; ntē ña te kaka'án u te dií ka nuu á'vi kúñū san é da neé ka kúñū é kuān o ódo nu sántú san. ²⁰ Sá'ā é ncho ka'án u: Da neé ka nuu i é kaxé'e ña'a san nu sántu ñá ne, ñá te iña Xuva nti'xe kō, tsí nta'a é ña vá'ā san kaxé'e ña. Nā ntio ko é kini nū nto iña é ña vá'ā san. ²¹ Nā kúvi vii o úvi nuu i é uun ito tsi. Te iña Xuva ko kaxi'i o ne, ña kúvi ko'o o nī é ña vá'ā sán di. Ntē ña kuvi ká'xi o nī é ña vá'ā sán te iña Xuva ko kae'xi o. ²² ¿Vá da ntio ntu kō é kukuñú Xuva ko kō? ¿Vá dií ka ntu ió ntii kō é divi ñā?

Nantuku ō é vā'á iña ta'an ko ñá nguii san

²³ Ió ña'a xkoó ka'an ña: “Ña te neé kuvi tē nee iñá ncho vii o”, xkoó ka'an ña. Vá'ā ō, ntá tsi ñá te un ntí'ñi é vā'a nti'xe iña ko. “Kuvi vii o un ntí'ñi”, xkoó ka'an ña, ntá tsi ña te un ntí'ñi é kaidiá'vi é xntii o ta'an kō é kutú've ña iña Xuva ko. ²⁴ Nā tē é vā'á mii tsi kō nantúku ō, tsí nantuku ō é vā'á ta'an ko ñá nguii sán di.

²⁵ Kuvi ka'xi ntó da neé ka kúñū e ntádiko ña nuu á'vi i ne, ñá ku tsixe'e ntó mí vē'xi, vata koo é ña té neé kadā kuení nto. ²⁶ Tsí ñuxiví sa ni un ntí'ñi nūu i é ió i'a ne, iña Xuva ko kúvi.

²⁷ Te ūún ña'a, ña é ña kákuinti'xe i san, kaka'an ña é kiká'xi nto ni ñā ne, tē xkúntee iní nto ne, kue'ēn nto. Ka'xi ntó un ntí'ñi é ta'xí ña. Nā ku tsixe'e ntó mí vē'xi, vata koo é ña kini koo kadā kuení nto. ²⁸ Ntá tsi te ká'an uun ña'a: “Kúñū sá'á ne, diví é intéku nu sántú san”, koo ka'an ñá ne, ñá ku ká'xi nto, vata koo é ña kini koo kadā kuení ña iña nto. ²⁹ Nā tē é kadā kuení nto é kākā'án u, tsí é kadē kuení ña é ña kákuinti'xe i san.

Ntá tsi ió ntó ne, kadā kuení nto: “¿Ntē kui ña kuvi vii u da neé ka é ntio ko é kuētsi ña'a san? ³⁰ Te nakue'e u sintiá'vi nta'a Xuva ko di'na dá kae'xi ú ne, ¿nté ntu koo

ka'an ntē ña'a sán ko tsí kae'xi u nuu i e nakue'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña i?”, koo ka'an nto. ³¹ Ntá tsi te ká'xi ntó, te kō'o ntó, ō nee ntí'ñi é vii ntó ne, kuvi vii nto te é vā'á iña Xuva ko. ³² Nā ku nañē'e nto é kīni kaa ña Israee, ni ña e ña te ña Israee, nté ñā'a, ña ntákuinti'xe i Xúva kō di. ³³ Vata tsí ó de u. Tsí xu'ú ne, un ntí'ñi é kade ú ne, kuédadii tsi kade ú ni ña nguii san. Nā te é vā'á mii ko kanantukū u, tsí é vā'á ña nguii sán di, vata koo é na nākáku ña nta'a Xuva kō.

11

¹ Kuntikin ntó ko vatā ó kantikín u Cristu.

Nté koo vii ñadí'í ini ukún kán

² Dōo vá'a kuini ko ni ntō, tsí ntánaka'an ntō kó ne, ntáde ntaa nto vata ō ka'án u ni ntō kidaā. ³ Ntá tsi ntio ko é kūtuni nto tsí Cristu é odo núu ña iña ko xo'o é tii ō. Natií san ne, odo nuu ñá iña ñadí'í ña vatā ó odo núu Xuva ko iñá Cristu. ⁴ Te katāvi núu diki ñatíí san dá kākā'án ntá'vi ña ni dá kanañe'e ña tú'un Xuva kō ne, dōo doka'an, tsí ña kaiko ñu'u ña ña odo núu iña ña. ⁵ Ntá tsi ñadí'í san ne, tē ña davi núu ña diki ña dá kākā'án ntá'vi ña ni dá kākā'án ña tú'un Xuva kō ne, ñá kaiko ñu'u ña ña odo núu iña ñá di. Dadii tsí ó te ni dēte ña diki ña. ⁶ Tē ña dá'vi nuu ñadí'í san diki ñá ne, dií ka vá'ā ó é na detē ña. Ntá tsi tē dóo doka'an é detē ñá diki ñá, o te kúntíí kue'en diki ñá ne, na dá'vi nuu ña diki ña. ⁷ Ntá tsi ñatíí san ne, ñá vā'á o te dá'vi nuu ña diki ña, tsí naa Xuva kó ntoo ña. Kanañe'e ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō né, kanañe'e ñadí'í san tsi dóo ka'nu ñatíí san di. ⁸ Tsí ñatíí san ne, ñá te kúñū ñadí'í ni kúvi ña, tsí ñadí'í san é xkintika ñatíí san kúvi ña. ⁹ Ntē ña ni de vá'a Xuva ko ñatíí san é kúvi ña iña ñadí'í san, tsí ñadí'í san é kúvi ña iña ñatíí san. ¹⁰ Dukuān é kántio é kutāvi núu diki ñadí'í san, vata koo é dito é kaiko ñu'u ña ñatíí san. Kuenta iña ánjē sán di. ¹¹ Ntá tsi ñatíí, ña kantikin Xuva kō ne, kantio ña ñadí'í san ne, kuan tsi kaa ñadí'í, ña kantikin Xuva kō dí, kantio ña ñatíí. ¹² Tsí vata ō ve'xí ñadí'í san xkintika ñatíí san ne, ñatíí san ne, ñadí'í kanakáku ña ña. Ntá tsi ntuvi ña vé'xi ña nta'a Xuva kō.

¹³ Divi ntó ka'an ntó te vā'á o, o tē ña vá'a o é ká'an ntá'vi ñadí'í san é ña kutavi núu diki ña. ¹⁴ Ntá kutuni mí kó tsi dóo doka'an é koo nani idi ñatíí san. ¹⁵ Ntá tsi tē dóo nani idi ñadí'í san ne, dóo vá'a kaa. Tsí xē'é Xuva ko idi ña é kutāvi núu diki ña. ¹⁶ Ntá

tsi tē xoó ncho tiin núu i nuu i sá'a ne, xo'o ne, ñá kuān xkoó ini o; nté da xóo ka ña ntákuinti'xe i Xuva kō ñá kuān xkoó ini ña.

E ña té kuedad# tsi ntaé'xi ña da ntánataká nuu ña

¹⁷ Nuú i é ncho ka'án u ni ntō ne, ña xkúntee ini kō vatā ó de nto da ntánataká nuu nto, tsí da ntáde kini nto ni tā'an nto naa i é vii nto é vā'a. ¹⁸ É kui uun itó ne, téku ko ne, da ntánataká nuu nto é kunuu ini ntó Xuva kō ne, ña té uun tsi nima nto, tsí da ntaé'nte dava tá'an nto. Ne, un síin kakuinti'xe ko sá'a. ¹⁹ Á te kántio é kii nteé xio ta'an nto vata koo é kütuni xoo é ntántikin nti'xe i Cristu. ²⁰ Dukuān ne, da ntánataká nuu nto é ka'xi ntó tañú'u nī é kō'o nto ntute tinti'ó san é naka'an nto Xuva kō ne, ñá tē nuu é ntaā í ntáde nto. ²¹ Tsí ña te kuédad# tsi ntaé'xi nto, tsí iō ntó ne, di'na nto kaintóo nto é ka'xi nto, da ñi iō ta'an nto ntoo ntite ña. Uun ña kakákin ña da ñi iō ña ne, da ntáde ki'vi ña. ²² ¿Vá ña tuvi ntu ví'i nto mí ká'xi nto ni mí kō'o nto? ¿Nté kui ntánantii ni'ni ntu nto xúkun Xuva kō ne, kaxé'e nto doka'an iña ta'an nto, ña é ña te neé iō iña i? ¿Nté koo ka'án u ni ntó ve? ¿Vá ká'án ntu u tsi dóo vā'a ó de nto? ¿Ñá'á ni san!

Da ntaé'xi o kúñu Xuva kō

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ta'xi Xuva ko tū'ún ña é ká'án u ni ntó ne, ñi'vī é nañé'e ú nto: ñi'vī tsi niñú di'na dá diko ña Jesúsú ne, kidaā kí'i Jesuu tañú'u san. ²⁴ Dā kúvi nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, é'nté dava ña tañú'ú sán ne, dá kaká'an ña: “Kí'i nto, dá ká'xi nto. Sá'á ne, kúñu ko é kué'é u kuenta iña nto. Kuān koo vii nto sá'á é nanū'u ntó ini nto ko”, ka'an ña. ²⁵ Dā kúvi é'xi ña ne, kuan tsi ó kí'i ña e'xín san dí ne, dá kaká'an ña: “E'xín sá'a ne, niñi ko é kué'é u kuenta iña nto, kuenta iña tú'un xéé san e tá'xi Xuva ko xū'u ña. Vata dá ko'o nto sá'a ne, nanū'u ntó ini nto ko”, ka'an Jesúsú. ²⁶ Dukuān ne, vata dá ntaé'xi ntó tañú'ú sa'á ni vāta dá ntáxi'i nto ntute tinti'ó san ne, ntánañe'e nto tsí xi'i Jesúsú kuénta iña ko. Kuān tsi koo vii nto un tsi da nté nainu xtúku ña.

Nté koo ka'xi o kúñu Xuva kō

²⁷ Da xóo ka'ña'a, ña é dotō tsi ka'xi tañú'ú sán ni ña é doto tsi ko'o ntute tinti'ó san ne, kaka'an Xúva kō tsi iō kuétsi ña, tsí ña kaíko ñu'u ña kúñu Xuva kō, nté niñi ña dí. ²⁸ Dukuān ne, é un é un o na kadā kuení ko

nté iō nima kó, te vā'á o ni Xuva kō ne, kidaā ne, kuvi ka'xi o tañú'ú sán ne, ko'o o ntúte tinti'ó san dí. ²⁹ Tsí ña'a, ña é ña vā'á o tuvi ni Xuva kō ne, te ká'xi ña tañú'ú sán, te kō'o ña ntute tinti'ó san dí ne, kantuku mii ña é ntō'o ña, tsí ña kaíko ñu'u ña kúñu Xuva kō. ³⁰ Dukuān né, dōo titín nto ntánchokuví nto ne, ntáxio vita nto. Iō ntó ne, e xí'i ntó dí. ³¹ Ntá tsi te mii o kōto vā'a o nimá kō nté o kaika ni Xuva kō ne, ña túvī nté koo nanto'o ña kō. ³² Ntá tsi dá iō kuétsi ko ne, kata'xi Xuva ko é nto'o kō vevii vata koo é ña ta'xi ña é nto'o ko ntii dañu ntūvi. ³³ Dukuān né, éni ko, dá ntánataká nuu nto é ká'xi ntó ne, kuntétu tá'an nto vata koo é dād# tsi ka'xi nto. ³⁴ Tē xoo dóo kakákin i ne, nā kínaká'xi ña nú vi'i ña kán, vata koo é ña nanto'o Xuva ko nto é vatā ó de nto da ntánataká nuu nto. Te iō ka é ncho tsixe'e ntó kó ne, ka'án u te vē'xí xtuku ú é koto ni'ni ú nto.

12

É káta'xi Espíritū Sántū

¹ Ntio ko é kütuni vā'a nto, éni, kuenta iña i é káta'xi Espíritū Sántū san ko.

² Ini nto tsi kidaā, dá vāta kuinti'xe nto Xuva kō ne, da vā'a xnto é kanañé'e ñá'a san nto é kunuu ini ntó santu ña é ña kaká'an. ³ Dukuān ne, kaka'án u ni ntó tsí xoo é káka'an káni i iña Jesúsú ne, ña túvi Espíritū Sántū nuu nima i. Ntē ña xoxó kuvi ka'an i é Jesúsú ne, ñi'vī ña e Tó'o nti'xe ko, tē ña te kuénta iña Espíritū Sántū san é káka'an ña.

⁴ Dōo ki'in nuū i é kúvi ni'i ña'a é vii ña, ntá tsi uun tsi Espíritū Sántū, ña katsi'i.

⁵ Dōo ki'in nuū í iō nté koo xntii ō, ntá tsi uun tsi Xuva ko, ña é ūve ntee ko. ⁶ Dōo ki'in nuū i é vīi ó ne, ntá tsi uun tsi Xuva ko, ña é kata'xi un ntí'í é vii ó xe un xé un ō. ⁷ Xe un xé un ō díto é nuu Espíritū Sántū sán nima ko é vā'á ko un ntí'í ntí'í o. ⁸ Iō ñá ne, kani'i ña e dóo ini ña nté koo ta'xi ña ko ítsi. Iō ñá ne, kani'i ña e dóo ki'in ini ña nté koo ka'an ña. Ntá tsi ntuvi ña sá'á ne, ní'i ña é kúvi vii ña uun tsi nta'a Espíritū Sántū. ⁹ Iō ñá ne, kani'i ña e dóo kuntee ini ñá Xuva kō. Iō ñá ne, kani'i ña é kúvi ntavá'a ña ña nchokuvi.

¹⁰ Iō ñá ne, kani'i ña é kúvi vii ña nuu i e dóo na'nu. Iō ñá ne, kani'i ña é kúvi ka'an ñá naa Xuva ko. Iō ñá ne, kani'i ña é kúvi kiní ña nee é vē'xí nta'a Espiritu Xuva ko ō nee é vē'xí nta'a é ña vā'á. Iō ñá ne, kani'i ña é kúvi ka'an ña tuku tú'un é ña te tú'un

mii ñā. Iō ñā di ne, kani'i ñā é kūvi ka'an ñā neé kani tú'un tú'ūn xoó kaka'an i. ¹¹ Ntá tsi un ntíi ntíi nuu i sá'a vē'xi uun tsi nta'a Espiritū, divi Espiritu mii Xuva kō. Divi ñā kata'xi ñā kō, xe un xé un ō, neé ntí'i ntí'i nuu i é vā'a vata kaa é ntio ñā.

Un ntíi ntíi ó ne, uun tsi kúñū kúvi ō

¹² Kúñū kō né, kuān te dóo titín ta'vi i ió ne, uun tsi kúñū kúvi. Kuān tsi kaa kúñū Cristú di. ¹³ Dā ítsi ntute o kuēnta iña Espiritū Sántū sán ne, uun tsi ntúvi o ni tā'an kō, ñā ntákuinti'xe i san. Kuān te ñā Israeé o, kuān te tuku tátá kō né, o kuān te io tó'o kō, ō ñā tuvi tó'o kō, ntá tsi úun tsi Espiritū Sántū san núu ñā nima ko, un ntí'i ō.

¹⁴ Kúñū ko ne, ñā té uun tá'vi tsi ni kúvi, tsi dóo titín ta'vi i. ¹⁵ Tē di dí'in kō san ká'an: "Xu'ú ne, ñā te nta'a ni kúvi u; dukuān ne, ñā kaduku ntée u kúñū san", koo ka'án ne, ñā tē nee va'a é kuān ó kaka'án ne, ñā kaka'án ka i kúñū san. ¹⁶ Tē dí tutun ko ká'an: "Xu'ú ne, ñā te ntūxnúu ni kúvi u; dukuān ne, ñā kaduku ntée u kúñū san", koo ka'án ne, ñā tē ne vá'a é kuān ó kaka'án ne, ñā kaka'án ka i kúñū san. ¹⁷ Tē dí da kanii ō kúvi o ntūxnúu ne, ¿nté ntu koo tekú ko? Tē dí da kanii ō kúvi o tūtún ne, ¿nté ntu koo ta'ni o? ¹⁸ Ntá tsi tsúve Xuva ko ta'vi kúñū kō mí e ntio ñā. ¹⁹ Tē dí un ntí'i é uun tsi nuu i kúvi ō ne, ¿nté ntú ó kúñū kō? ²⁰ Ntá tsi kuān te titín ta'vi i ne, uun tsi kúñū kúvi.

²¹ Ña kúvi ká'an ntúxnúu kō sán ni ntā'a ko: "Ñā ntio kó o", koo ka'an. Nté dīki kó ñā kuvi ká'an ni dī'in kō: "Ñā ntio kó o", koo ka'an. ²² Uun nuu i é ñā té nee nuu á'vi, kuini kō né, divi e dií ka kantio. ²³ Mí'i e dií ka ñā nuu á'vi kúñū kō, kuini kō ne, dií ka katavi núu doo vá'a. Mí'i e dií ka kakuka'an nuú kō é kīni ñā'a sán ne, dií ka kadē kuení ko é kutāvi nuu vá'a, ²⁴ ntá tsi mí'i e dií ka vá'a ito ne, ñā kantio é kuān koo kutavi núu. Kuān o de vá'a Xuva kō kúñū kō, vata koo é dií ka víi o kuēnta nuu i e dií ka ñā nuu á'vi, kuini ko. ²⁵ Dukuān ne, ñā nāa núu ta'vi kúñū kō san, tsí e un é un ta'vi kúñū kō sán ne, da mií é ntio i ta'an i. ²⁶ Te uun ta'vi kúñū ko kánto'o i ne, dá kanii kúñū ko ntó'o i di. Tē xoó ntavá'a i uun ta'vi kúñū sán ne, kanii dīni í di.

²⁷ Vía vé ne, xo'ō ne, ntáduku ntée o Crīstu. Kuvi ka'an o tsi kúñū ñā kúvi ō xe un xé un ō. ²⁸ Dukuān é da io ió tsi tsiñu é víi ó iña Xuva ko ini ukún san: é kui úun ne, pustru ñā; é kui ūvi ne, ñā ntáka'án

naa Xúva kō; é kui ūni ne, ñā ntánañē'e; dá vē'xi xku ñā ntáde nuu i e dóo na'nu, nī ñā ntántavá'a ñā nchokuví ne, nī ñā ntáxntii, nī ñā ntádē kú'vé, nī ñā ntáni'i é kúvi ka'an ñā tuku tú'ūn e ñā ini ñā. ²⁹ Nā te ūn ntíi ntíi o é pustru o ne, ñā te ūn ntíi ntíi o é kúvi ka'an ó naa Xuva ko. Nā te ūn ntíi ntíi o é kuvi nañē'e ó, ntē ñā te un ntí'i o kúvi víi o nūu i e dóo na'nu. ³⁰ Nā te un ntí'i o kúvi ntavá'a o ñā nchokuví san. ¿Vá un ntíi ntíi xntu ó kuvi ka'an ó tuku tú'ūn é ñā ini o? Nā te un ntí'i o kuvi ntada ntaa o neé kani tú'un e ntáka'an ñā. ³¹ Ntá tsi un ntíi ntíi ntó nantuku nto kanii nima ntó nēe e dií ka va'a. Ntá tsi ví'a vé ne, nañē'e ú nto uun itsi e dií ka vá'a o.

13

Nee iña é kuñima ko

¹ Kuān te kuvi ka'án u da neé ka tú'ūn é ntáka'an ñā'a, un tsi nte tú'ūn é ntáka'an ánjē sán ne, ntá tsi tē ñā kakuinimá ko ne, vata kaa uun kaa é kánaduku ntée tatsin kaa ú, o vāta kaa stañu é kaka'ñi kaa u. ² Te nī'i ko é ká'án u naa Xuva kó ne, te íni u un ntíi ntíi nuu i é mii tsi Xuva ko ini ñā ne, te íni u un ntíi ntíi é ini ñā'a sán ne, te íni u ka'án u ni xūku san é na kī'in íkan ne, na kī'xi i'a ne, ntá tsi tē ñā kakuinimá ko ne, ñā vādá kaidiá'vi ko. ³ Te kuē'é u un ntíi ntíi iñá ko ñā nta'ví san, o te kuē'é u kúñū ko é ká'mi ñā'a sán ne, ntá tsi tē ñā kakuinimá ko ne, ñā vādá kaidiá'vi ko.

⁴ É kuñima kó ne, é na kūtíi o ni ta'an kō ne, e dóo vá'a koo víi o ni ñā. Nā kune'ū iní ko ni ñā; ñā kada ka'nu ñā'a ō; ntē ñā kadá kuení ko te dií ka va'á ñā'a ō. ⁵ Nā kadā xení o ni ta'an kō; ñā te é vā'á mii ko nantuku ō; ñā kudiin o ni ta'an kó; ntē ñā xntekú ō nima ko tē neé víi ñā ni kō. ⁶ Ña te da díní kó te xoo kó'xo nteé i, tsí e díní kó ne, nee é nuu é ntaā i. ⁷ É kuñima kó ne, é kada ka'nū iní ntí'i ō. Kuinti'xe ntí'i kō dí. Un ntíi ntíi kuntétu ō ne, kutíi ntí'i kutíi ntí'i kō.

⁸ Xée ntūvi é ñā ka'án ka ñā'a san naa Xuva ko nee é vē'xi kuvi. Xée ntūvi é ñā ka'án ka ñā'a tuku tú'ūn é ñā te tú'un mii ñā. Xée ntūvi é ntoko ñū'u é kiní ñā'a san. Ntá tsi é kuñima kó ne, ñā ntí'i. ⁹ Vevíi ne, un síin tsi ini o ne, un síin tsi kuvi ka'an o nee é vē'xi kuvi di, ¹⁰ ntá tsi xee ntúvi é kiní o nee é nuu é ntaā í ne, kidaā né, ntí'i é un síin tsi ini ō. ¹¹ Dā kulú'ntí ú ne, kaka'án u vatā ó kaka'an i'xa lu'nti. Kakutuní ko ne, kadē kuení ko vatā ó de i'xa lu'ntí san di. Ntá tsi

dā kúka'nu ú ne, xtuví mii ú é idé u vatā ó de i'xa lu'ntí san. ¹² Vevii ne, ñá kaíní va'a o, tsí vata te speju déntu kaito nuu ó; ntá tsi kídaā ne, kiní va'ā o. Vevii ne, un sín tsi iní u. Ntá tsi te kúvi vé ne, kiní vā'á u, vatā ó ini Xúva kō ko.

¹³ Vi'a ve ne, úni nūu i é ña ntí'i: é kuinti'xe kō, é kuntetu ó, nī é kuinīma kó ta'an kō. Ntá tsi é dií ka ka'nu ne, é kuinīma kó ta'an kō.

14

Dá kakā'an o tuku tú'ūn é ña íni o

¹ Kanī nima ntó kuinīma ntó ta'an nto ne, ntá tsi nantuku nto nēe nuu i e tá'xi Xuva kō ne, dií dií ka é ká'an ntó naa ña. ² Tsí xoo é nī'i i é ká'an tuku tú'ūn é ñá iní ne, ña te ñá'a kaka'an ni'i ña, tsí Xuva ko kaka'an ni'i ña. Xoxó kañe'e diki i tú'ūn é xe'é Espiritū Sántū san é ká'an ña. ³ Ntá tsi xoo é nī'i i é ká'an naa Xuva kó ne, kaka'an ni ñá'a san vata koo é dií ka kuka'xi nuu ña, vata koo é tsi'í ntii ña ña ne, vata koo é nāxnuu ka'nu ña nima ñá di. ⁴ Tē xoo ka'an i tú'ūn e ñá iní ña ne, dií ka kakuka'xi nuu mii ña. Ntá tsi xoo é kaka'an i naa Xuva ko ne, kaxntii ña un ntí'í ntí ña ntákuinti'xe i san é kuka'xi nūu ña.

⁵ Ntio ko é nī'i nto un ntí'í ntí nto é kūvi ka'an nto tuku tú'ūn é ña íni nto. Ntá tsi dií dií ka ntio ko te kuvi ka'an ntódo nto tú'ūn Xuva kō. Tsi dií ka kaidiá'vi é ká'an ó tú'ūn Xuva ko nāa i é ká'an ó tuku tú'ūn, tē xoxó ña ntada ntaa tú'ūn é kaka'an ó san, vata koo é kadiá'vi ña un ntí'í ntí ña ntákuinti'xe i san. ⁶ Dukuān ne, ení, tē xu'ú kixkoto ní'ni ú nto ne, te ká'an u tú'ūn é ña íni ú ne, ¿mí'i ntu kaxntí ú nto? Ntá tsi kuvi xntii ú nto te ká'an u neé ta'xi Xuva ko é kūtuní ko, ó neé iní u é nuu é ntaā í, o tū'un é ta'xi Xuva kō é ká'an u ni nto, o nūu i é nañe'e ú nto.

⁷ Un tsi nte strúmentu é kanakueku ó ne, vata kaa choó san ne, o vata kaa kiñú'u san é ña kantíto, ntá tsi tē ña vá'a koo nakueku ó ne, ña díto neé kaeku. ⁸ Tē ña vá'a koo nakuēku o trunpetá san é kākana ña sntadun san é kī'in ñá du'xēn ne, ¿xoo ntu koo tú've i é kī'in í du'xēn? ⁹ Kuan tsí o kúvi ni ntó di. Te ká'an ntó ni ñá'a tú'ūn ntó é ña kañe'e diki ñá ne, ¿nté ntu koo teku ña é kaka'an nto? ¿Vata kaa ña kaka'an ni'i tátsín san ntáa nto! ¹⁰ Ñá te nté kaa tú'ūn ío da mí'i ká ñuu ñuxiví a ne, un ntí'í ntí dóo vá'a tsi kuvi kī'in diki ña é kaka'an. ¹¹ Ntá tsi tē ña káñe'e diki ko tú'ūn é ntáka'an tuku ña'a ne,

díto é xio ñuu ña kuenta ña ko ne, xo'o né, xio ñuu ko kuēnta ña ñá di. ¹² Dukuān ne, te dóo ncho ni'i nto nuu i é káta'xi Espiritū Sántū sán ne, nantuku ntó neé nuu i é dií ka kaidiá'vi i é kuka'xi nūu un ntí'í ntí ña ntákuinti'xe i san.

¹³ Tē xoo kaka'an í tuku tú'ūn né, na kákan ñá nta'a Xuva ko, na ta'xí ña é kūvi ntada ntaa ñá neé kani tú'ūn. ¹⁴ Tsí te kaka'an ntá'vi u tú'ūn e ña iní ú ne, nimá ko kaka'an ntá'vi, ntá tsi ñá tē neé kañe'e diki ko. ¹⁵ ¿Neé ntu vii ú ve? Ka'an ntá'ví u ni nīmá ko ne, ka'an ntá'ví u ni diki kó di. Kata ú ni nīmá ko ne, kata ú ni diki kó di. ¹⁶ Tsí te da mii tsi nīma nto kanuu iní nto Xuva kō ne, ¿nté koo ka'an ntá'ví ña é ñá iní san ni ntó dadí dá kanakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko, tē ña katéku ña nee ñá kaka'an nto? ¹⁷ Kuān te dóo vá'ā ó kaka'an ntá'ví nto dá kanakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, ña kaidiá'vi é kuka'xi nuu ta'an nto nta'a Xuva kō. ¹⁸ Xu'ú ne, kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí dií ka kaka'an u tuku tú'ūn é ña íni u é un ntí'í ntí nto. ¹⁹ Ntá tsi dá tūví u ni ñá ntákuinti'xe i sán ne, dií ka vá'ā ó kuān te úvi uní xú'u ka'an u é kīni ña'a san vata koo é dií ka kutú've ña, naa i é ká'an u u'xi míil tú'ūn é ña kī'in diki ña.

²⁰ Ení, ñá ku dē kuení nto vatā ó kadē kuení i'xá san. Mii tsi kuēnta ña núu i é kīni kaa ne, vii nto vatā ó de i'xá san é vata kutú've i é vii i é kīni kaa. Ntá tsi kadā kuení nto vatā o ntádē kuení ñatā san. ²¹ Lei Xúva kō ne, uve na'a, kaka'an: “E tuku tú'ūn ka'an u ni ña ñuu sá'a, ne, ña vé'xi xio ñuu ka'an ñá ni ña nāá ko, ntá tsi nte da'a sá kuān koo ka'an u ne, ña téku ña, ka'an Xúva kō”, ka'an. ²² Dukuān ne, é ká'an ó tuku tú'ūn é ña íni ó ne, vata koo é kīni ña'a, ña é ña kákuinti'xe i ne, ñá te ña ntákuinti'xe i san. Ntá tsi te ká'an o tú'ūn é tá'xi Xuva ko ne, vata koo é kīni ña ntákuinti'xe i san ne, ñá te ña é ña ntákuinti'xe i. ²³ Da ntánatāká nuu un ntí'í ntí ña ntákuinti'xe i sán ne, é un é un ña ntáka'an ña tuku tú'ūn é ña íni ña ne, kídaā ne, te xē ña'a, ña é ñá iní nuu i sá'a, o ña'a, ña é vata kuinti'xe i ne, ¿vá ña ka'an ntú ña te ntákuluku nto? ²⁴ Ntá tsi te ūn ntí'í ntí ntó ka'an nto tú'ūn e tá'xi Xuva kō né, te xē ñá'a, ña é ñá iní nuu i sá'a ne, o te xē uun ña'a, ña é vata kuinti'xe i ne, koto ña neé ña'a ña ne, kūtuni ña tsí ío kuétsi ña kuēnta ña tú'ūn va'a é ntáka'an nto san. ²⁵ Kutuni ña nee é ñu'u xū'u nima ña ne, nakunchíti ña nuu Xuva ko ne, kunuu iní ñá ña. Kutuni ña tsí nuu mé'ñu nti'xe Xuva

ko ntō.

Vii nto vata xkoó ini nto, ntá tsi na kuiñi úkun

²⁶ Vi'a ve né, ení, dā ntánataká nuu nto ne, iō ntó ne, kuvi kata nto; iō ntó ne, kuvi nakuā'a nto ña'a san; iō ntó ne, kuvi ka'an nto tú'ün e tá'xi Xuva kō é kūtuni nto; iō ntó ne, kuvi ka'an nto tuku tú'ün é ña íni nto; iō ntó ne, kuvi ka'an nto neé kani tú'un tú'un ñā. Kuān koo vii nto vata koo é dií ka kuka'xi nuu nto ni Xuva kō, un ntíí ntíí nto. ²⁷ Tē xoó ncho ka'an í tuku tú'ün é ña íni í ne, na kā'an úvi uni ñá'a, ntá tsi kui kui uun ña na kā'an ña. Kídāā né, kuntísi uun ña é ntāda ntaa neé kani tú'un tú'ün é kākā'an ña. ²⁸ Ntá tsi tē xoxo nté uun ña é ntada ntaa neé kani tú'un sá'ā ne, dií ka vá'ā o é ña ká'an kue'en ña tuku tú'ün é ña íni ña da ntánataká nuu ña. Diin diin tsi na kā'an ntá'ví mii ña ni Xuva kō. ²⁹ Tē xoó ncho ka'an í tú'ün é xe'é Xuva kō é kūtuni ñá ne, uvi úni tsi ña na kā'an ña. Na kīnī ña nguii sán ne, na kā'an ñá te nuu é ntaā i é kākā'an ña. ³⁰ Ntá tsi tē xe'é Xuva ko tú'un é kākā'an túku ña'a, ña tuvi íkān né, na tēe kádin ña é kākā'an dí'na san. ³¹ Kuvi ka'an nto, un ntíí ntíí nto e ní'i nto tú'ün e tá'xi Xuva kō, ntá tsi kuentá uun xntō, vata koo é un ntíí ntíí nto kutú've nto ne, ntuka'nu ini nto. ³² Xoo é ní'i i tú'ün é xe'é Xuva kō ne, kuvi kada kú've mii neé ura ká'an. ³³ Tsi ña ntio Xuva ko é kōo da vántiñi o kuntoo ō, tsi ntio ña é diin diin tsi kuntoo ō.

Vatā xkoó ini un ntíí ntíí ení kō, ña ntákuinti'xe i sán ne, ³⁴ ñad'í san ne, diin diin tsi na kúntoo ña ini ukún kán, tsi ña vá'ā ó te ka'an ña. Kantio é kuiko ñu'u ña vatā ó kākā'an lei Xúva kō. ³⁵ Tē neé ncho kutuni ñá ne, na tsixe'e ña xii ña tē neé ña nú vi'i ña kán. Tsi ña vá'ā o é kākā'an ñá ini ukún kán.

³⁶ ¿Nté ō ntu? ¿Vá nta'a ntú nto vé'xi tú'un Xuva kō kuan? Ntē ña te da míi xnto ni ní'i nto tú'un ñā. ³⁷ Xoo é kākā'an i tsi ní'i i tú'ün é xe'é Xuva kō é kākā'an náa ña ne, o tē dóo ini ña Xuva kō ne, na kīni ñá tsi sá'ā é kakā'u ú ña ntó ne, uun e tá'xi Xuva kō é káda ntaa o. ³⁸ Ntá tsi tē xoó ña'a ña káde ña kuenta tú'ün sán ne, ña kú de nto ña kuentá di. ³⁹ Dukuān ne, ení, kákan nto nta'a Xuva ko na tá'xi ña é kākā'an ntó naa ña ne, ñá ku ē'nté nuu nto é na kākā'an ñá'a san tuku tú'ün é ña íni ña. ⁴⁰ Ntá tsi da neé ka é vii ntó ne, ñá ku dotō tsi vii nto ne, kuentá uun xnto ka'an ntó vatā ó ntio Xuva kō.

15

Dā ntóto Cristu

¹ Ení, ntio ko é na naka'an ntō tú'ün va'á san é nañé'e ú nto kídāā nté koo nakáku ō. D'ivi tú'un é kuinti'xe nto kídāa ne, kuan tsí ó ntákuinti'xe nto vevii di. ² Kuenta iña tú'ün sa'á ne, nakáku nto, tē ña xtuvi mii nto tú'un vatā o ka'an ntódo ú ni ntō ne, tē ña te é ntaā i é kuinti'xe nto.

³ É kākā'an u ni nto tú'un é dií ka nuu á'vi i é ní'i ko: é xi'í Cristu kuénta iña kó, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō ne, ⁴ íntū'xí ña, ntá tsi da kúvi uni ntúvi ne, ntóto ñá vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō. ⁵ Kídāā ne, iní Pedrú san ña ne, dā ku e ví'i ne, iní pustrú ña nguii san ñá di. ⁶ Rkontúvi ne, ú'un siēntu ñá'a, ña ntákuinti'xe i san, íni ña ña é uun ito tsi. Iō ñá ntoo ká ña; iō ñá ne, e xi'í ñā. ⁷ Uun ká tuku ntuví ne, iní Santiau ña; kídāā ne, un ntíí ntíí pustru ña íni ña ña di.

⁸ Dā ntíi ata í ne, iní u ñá di, xu'u é vata kaa uun i'xa é kākú xe'e kaa u. ⁹ Tsi xu'ú ne, dií ka dutsi u é un ntíí ntíí pustrú san ne, ntē ña nuu á'vi ko é kākā'an ña'a san é pustrú u, tsi dóo dé xení u ni ña ntákuinti'xe i Xuva kō kídāā. ¹⁰ Ntá tsi dóo vá'ā o dé Xuva ko ní ko dá nadama ñá ko vata koo é kúví u vata kaa ú sa vevii. Ná te dotō tsi ni été xaa u e dóo va'a e tá'xi ña ko, tsi xu'ú ne, dií ka kade tsiñu u é un ntíí ntíí ña nguii san. Ntá tsi ña te da míi tsú kade tsiñu u, tsi Xuva ko nuu ña nimá ko ne, d'ivi ña kade ña tsiñu va'á san é káde u. ¹¹ Ntá tsi ña té ini te xū'ú ne, o ña nguii san ntáde ña tsiñu san, tsi ntánañé'é ntí tú'un Xuva kō né, d'iví e kuinti'xe nto.

Tē ntóto ña xi'i

¹² Ntá tsi tē ntáka'an ntódo ntí tsi ntóto Cristu dá xi'i ñá ne, ¿nté kui iō ntó ne, ntáka'an nto tsi ña ntántoto ñá xi'í san, kuan? ¹³ Tē dí ña ntántoto ñá xi'í san ne, Cristú ne, ña ni ntóto ña di. ¹⁴ Tē dí ña ni ntóto Cristú san ne, é ntaā i é ntáka'an ntódo ntí ne, e kuinti'xe nto ne, é ntaā í; ñá tē neé nuu á'vi. ¹⁵ Tē dí kuān ó ne, ntáde vetē ntí iña Xuva ko, tsi ntáka'an ntí é nantoto Xuva kó Cristu dá xi'i ña. Ntá tsi ¿nté ntu ō nántoto ña ñá kuan, tē dí ña ni ntoto ñá xi'í san? ¹⁶ Tsi tē dí ña ni ntoto ñá xi'í san ne, nté Cristú ña ni ntoto ñá di. ¹⁷ Tē dí ña ni ntóto Cristú ne, é ntaā i é ntákuinti'xe nto ne, ña túvī xoó kada ka'nu iní i ni kuétsi nto. ¹⁸ Tē dí kuān ó ne, un ntíí ntíí ña xi'í, ña é kuinti'xe i Cristu dá xi'í ne, ñá ni xēe ntá'a Xuva kō.

19 Tē dí da ntántito tsi o ñuxiví a e ntantétu ō Cristú ne, díí ka nta'vi ide ō é un ntíí ntíí ña'a san.

20 Ntá tsi ñá te kuān ó kuvi, tsí é nuu é ntaā í ne, ntoto Cristu dá xi'i ña. Vata kaa kití vidin e kii di'na ma é tatā kó kaa ña, tsí di'na ña ntóto ña é un ntíí ō. 21 Uun tsi ñatíí idé ña kuétsí é ió doxi'í san ne, uun xtuku tsi ñatíí ntóto ña vata koo é ntóto ña xi'i. 22 Vata ō ni'í ko é kuvi o é kuétsí Adaán ne, kuan ō ni'í kó ntuvi iña kó nta'a Cristu. 23 Ntá tsi kuíñi ukūn ó ntoto o, vatā ó kaduku ntée o. Di'na Cristú odo núu ña ntóto ña. Kídaā ne, dá nañu xtúku ña ne, ntoto un ntíí ntíí ña kaka'an í ña. 24 Rkontúví ne, xéé ntúvi é ntíí ñuxiví san. Tē kúvi nantí'í Cristu é un ntíí ña tsiñu na'nu i sán, nī ña ntádē kú've san, ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña e dóo ió i é víi ne, da kidāā nakué'e ña da kanī mí kāde kú've ñá nta'a Xuva kō. 25 Tsí Cristú ne, kantio é kadā kú've ka ña un tsi da nté kúvi víi ña ni ūn ntíí ntíí ña ntaínchu'vi ña. 26 É ntíí ata i é kaínchu'vi ñá ne, diví sán doxi'í san ne, nantí'í ña di. 27 Tsí Xuva kō ne, xé'e ñá é kodo núu Cristu é un ntíí ntíí nuu i. Ntá tsi é kaka'an o “un ntíí ntíí nuu í san” ne, ñá te kakā'an o te kodó nuu ña iña Xuva ko, tsí Xuva kō xé'é ña é kodo núu ñá un ntíí ntíí nuu i. 28 Tē kúvi idé l'xá Xuva ko núu i sá'a ne, nakué'e ña é kadā kú've Uva ña iña ña. Dukuān né, da nēé ka nuu í ne, di'na ká Xuva kō.

29 Tē ña kuan koo kúvi ne, ¿nté kui kuān xkoó ini kú ña ió ña kuān é tuku ña'a kutsi ntute ña naa ñá xi'í san? Tē dí ña ni ntoto ñá xi'í san ne, ¿nté kui kuān xkoó de ntu ña kuan?

30 ¿Nté koo ntu é da nuu da kuií tsi ña u'vi ni'í ntí ntuvi iña ntí kuan? 31 Uten uten doko sá kanakí'í ña ntuvi iñá ko. Nuú é ntaā i. Nuú é ntaā í di tsi dóo diní ko kuenta iña nto, tsi ntákuinti'xe nto Tó'o ko Jesúcristu. 32 ¿Néé ntu tsiñu nāá u ni ñāñá san, vatā ó de ña ñuú Efesú san ne, tē dí ña ni ntoto ñá xi'í san? Díí ka vá'ā ó na kō'o ka'xi o, tsí tevāā ne, kúví ō.

33 Ñá ku dā vá'a nto é kanī nta'ví ña'a san nto. Tsí kúvi ntí'xe vatā ó kaka'an ña'a: “Te kuve ta'an ō ña kini ntāa sán ne, xtuví mií o é vā'a é ini o”, koo ka'an ña. 34 Na ntūtuni ntó ne, víi nto é vā'a. Ña kú de ká nto é kīni kaa san. Tsi ió ntó ne, ñá ini ntó Xuva kō. Kaka'án u sá'a vata koo é na kūka'an nuu nto.

¿Nté ntu o kantoto ñá xi'í?

35 Á te iō ntó ne, kadā kuení nto: “¿Nté ntu koo ntoto ká ña xi'í san? ¿Nté ntu kaa kúñu ñá?” koo ka'an nto. 36 Ñá ku tsixe'e tūntu nto. Tsí tsíkin, kití kaí'xi nto ne, ¿nté ntú koo kue'nu tē ña di'na té'u? 37 Tsi é kaí'xi ō ne, é tūku kaa te kéne. Tsi da mií tsíkin dá i'xi nto, kuān té tsikin trigú ne, o da nēé ka tsíkin. 38 Ntá tsi Xuva kō ne, kaxé'e ña é un é un tsíkin sán xuku i ni kití i vatā o é ntio ña. É un é un tsíkin sán ne, é un é un nuu i di. 39 Da nēé ka nuu kúñu sán di ne, ñá te úun tsi nuú i kúvi. Tsí uun tsi nuu i e kúvi kúñu ñá'a sán ne, é tūku ntāa kúñu kití san ne, é tūku ntāa kúñu láa sán. Kūñú tsákā sán di ne, é tūku ntāa. 40 Kuan tsí o kúñu é ió e dukún kán di, tsí ña te dadíí ntāa kúñu é ió ñuxiví a. Ntá tsi ntuvi kúñu sán ne, dōo vá'a ntāa. Ntá tsi e tūku ntāa kúñu é ió e dukún kán é kúñu é ió ñuxiví a. 41 Ngāntíí san ne, dōo va'á ntuve i ne, dōo va'á ntuve xoó san di, ni xntí'vi san di, kuān te e tūku e tūku ntāa. Xntiví san ne, e tūku e tūku ntāa é un é un di. 42 Kuan tsí koo kuvi te ntóto ña'a, ña é xi'í san di. Kúñu e kaí'xi ō ne, kate'u, ntá tsi kúñu é ntóto ne, nté uun ito ká ña kuvi. 43 Kúñu e kaí'xi ō ne, ñá tē neé nuu á'vi, ntá tsi tē ntóto ne, dōo va'a. Vitā kue'en kúñu sán te i'xi ō, ntá tsi tē ntóto ne, dōo ntíí. 44 Te i'xi ō ne, uun kúñu kúvi o, ntá tsi kúñu é ntoto ne, dadíí nī kúñu Xuva kō. Vatā ó ió kúñu kō ñuxiví a ne, kuan kōo ni'í ko kúñu ko te kué'en o ntá'a Xuva kō.

45 Tū'ún Xuva kō ne, kaka'an: “Adaán, ñá kui ūn ne, ní'í ña ntúvi iña ña vata koo é kutuví ñá ñuxiví a”, ka'an. Ntá tsi Adaán, ña ntíí ata i kán ne, ní'í ña é kúvi ta'xi ña ntuvi iña ko é kuntoo o ni Xuva kō. 46 Ntá tsi ña te kúñu kō é kuntoo o ni Xuva kō é ni'í ko di'na, tsí di'na kúñu kō é ntuvi nte'u. Da kidāa nī'í ko kuñu é kuntoo o ni Xuva kō. 47 Ñatíí, ña kui ūn ne, nté'ū kúvi ña ne, kaduku ntée ña ñuxiví a. Ña kuvi ūví san ne, Tó'o ko ñá. E dúkūn kan vé'xi ña. 48 Kúñú kō é ni'í o ñuxiví a ne, vata kaa kúñu ña kúvi nte'u kaa. Kúñu é ni'í ko e dukún kán ne, vata kaa kúñu ña e dukún kán kaa. 49 Vata ō ntúvi ō ña kúvi nte'u ñuxiví a ne, kuan koo ntuvi ō ña tuví e dukún kán di.

50 E ncho ka'án u ni nto, éni: Nee é iña kúñu ni iña xiki kúvi ne, ña kúvi ni'í mí tuví Xuva kō. Tsí da nēé ka é kate'ú ne, ña kúvi ni'í é kutúví ntíí dañu ntúvi. 51 Kini nto ve tsí ntaā ú ni nto ūn nuu i é nté uun xoxo ini i: Ñá te ūn ntíí ntíí ó kuvi ō, ntá tsi un ntíí ntíí ó nadáma kúñu kō. 52 Uun da'na

nchuvii, vata koo kuvi é nakuéni o, te éku trunpeta san é ntii ata i. Tsí kueku trunpetá san ne, kidáa ntóto ñá xi'í san e nté uun ito ka ña kuví ña. Xo'ó é ntántoo ká o ne, ura tsí i nadama kúñu kō di. ⁵³ Kantio é nādama kúñu é kate'ú san nī kúñu é ña katé'ú san. Kantio é nādama kúñu é kantí'i nī kúñu é kutúvi ntii dañu ntúvi. ⁵⁴ Tē nādama kúñu é kate'ú nī é ña katé'ú ne, te nādama kúñu é kantí'i nī é ña kantí'i ne, kidáa ne, kuntaa é kaka'an tú'un Xuva kō: “Ña kóo ká doxi'i, tsi kúvi idé Xuva ko ni ī”, ka'an. ⁵⁵ ¿Ña nta'vín ntun, doxi'i? ¿Mí'i ntu é kúvi viín kan nī ntí? ¿Mí'i ntu kuvi ntuku kuí'ín kan ntí? ⁵⁶ Tsí kantuku kuí'i doxi'í san ko kuēnta iña kuétsi kō ne, kūtuni ko tsi iō kuetsí ko kuēnta iña leí san. ⁵⁷ Ntá tsi ntadiá'vi Xuva kō é káta'xi ña é kúvi vii o ni dóxi'í san nta'a Tó'o ko Jesūcristu. ⁵⁸ Dukuān né, ēní, kuntikín nto é ña ku xtuví mii ntō e ntákuinti'xe nto; ña ku díta nto tūku itsi. Díi díi ka na kuka'xi nuu nto ni Xuva kō, tsí nto'ó ne, ini ntó tsi ña te é ntaā í e ntáde tsiñu nto ni Xuva kō.

16

Dómēni é ntánatakā ña iña ta'an ña

¹ Kuenta iña domēni é ntánatakā nto iña ta'an ko, ña kuinti'xe i sán ne, kué'e nto vata o ñañé'e u ña ntákuinti'xe i ñuú Galacia. ² É kui uun ntúvi vité san ne, naki'i da'an ntō domēni, vata kaa e ní'i nto. Na kōo tú'vē nto vata koo é ña kantio é natakā ntó tē xee u. ³ Tē xee u ne, kada vá'a u tutu é kuní'i ña é nakaxnúu nto é kí'ín ní'i ña domēni iña ta'an ko, ña ntoo ñuú Jerusaleen. ⁴ Te kántio é kí'ín u ne, kí'ín ú ni ña di.

Mí'i nchó kí'ín Pablu

⁵ Kikoto ní'ni ú nto te ita ntí'xin ú ñuú Macedonia, tsí itsi ikān kuíta ntí'xin u. ⁶ Ná iní u te kuvi kutúvi u ni nto, kuān te uun dá'na, o dā nté kuíta ntí'xin ntuví ví'xin san. Kidáa né, kuvi xntii ntō ko dá ñi kí'ín u mí ntio é kí'ín u. ⁷ Ña ntio ko é uun da'na tsi koto ní'ni ú nto, tsí kuān te nté kaa ntuví kutuví u ni nto, te Xuva kō ntio ña. ⁸ Kuntētu ka ú i'a ñuú Efesu da nté kúvi viko é nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva ko iña i é ta'vi o, ⁹ tsí dóo iō tsiñu Xuva kō é kada tsiñu ú i'a ne, dōo vá'ā ó kakuvi, kuān te dóo iō ña ntáka'an ntéé ko.

¹⁰ Tē xee Tímoteú ne, vií nto ña kuenta vata koo é káán ña, tsí iña Xuva ko káde tsiñu ña vatā ó de ú xu'u. ¹¹ Dukuān né, kuiko ñu'u nto ña ne, xntii nto ña na kí'ín

ka ña itsi ña vata koo é vā'á koo naxee ña mí tuví u. Tsí xu'ú nī ña kuinti'xe i sán ne, ntántétu ntí ña i'a.

¹² Ení ko Ápoló ne, dōo ikán u da xe'e nā kikoto ní'ni ña nto ni tā'án ko ña nguī san, ntá tsi ña ni ntio ña kí'ín ña vevii. Ntá tsi kí'ín ña tē ní'i ña ntuví.

Tū'un da ntí'i tutú san

¹³ Kuenta tsí vii nto; ña ku xtuví mii nto é ntákuinti'xe nto. Ñá ku u'vī ntó; na kútíi nto vata kaa é tii nto. Koo ntii ntō. ¹⁴ Da nēé ka é vii ntó ne, vii nto é ntákuinima ntó ta'an nto.

¹⁵ Ini ntó, ēni, tsí Stefanu ni ñaví'i ña ne, di'na ña kuinti'xe ña é da xōó ka ña ntoo ñuú Acayá san. Nté ntúvi tsikán ne, da mii é ntáxntii ña ta'an kō, ña ntákuinti'xe i san. ¹⁶ Kakan ú nto é kuiko ñu'u nto ña'a, ña vata ntáa ña tsikan. Kuān koo vii nto dí, ni ūn ntíi ntí ña'a, ña ntáde tsiñu ní'i nto, nī ña ntáxntii nto. ¹⁷ Dōó diní ko tsí é xee Stéfano ni Fortunátu ni Acáicu, tsí divi ña ntáde ña é ña ni kuvi vii nto é xoxó nto i'a. ¹⁸ É nāxnuu ka'nu ña nimá ko vatā o dé ña ni ntō di. Koto nto ña, tsi dóo va'á ña'a ña.

¹⁹ Un ntíi ntí ña ntákuinti'xe i san, ña ntoo i'a ñuú Asia ne, taxnuu ña ntiusi nto. Aquila ni Prísila ni un ntíi ntí ña ntákuinti'xe i san e ntánataká nuu ña nú vi'i ña kán né, taxnúu ña ntiusi ntó di, ta'an nto, ña ntákuinti'xe Xuva kō. ²⁰ Un ntíi ntí ta'an kō, ña ntoo i'a ne, taxnúu ña ntiusi ntó di. Nanume ta'an nto kuenta iña Xuva ko. ²¹ Xu'u é Pablú u ne, mii u ka'u u sá'ā é taxnúu ú ntiusi nto. ²² Tē xoó ña ntío i Tó'o ko Jesūcristú ne, na ní'i mii ña é nto'o ña nta'a Xuva kō. ¡Nā nainú náne'e Tó'o kō! ²³ Na kunūu mé'ñu kunuu dava Tó'o ko Jesūcristu nto. ²⁴ Ntío ko é kūtuni nto tsi dóo ntio kó nto, tsí uun tsi kúñu kúvi o nī Tó'o ko Jesūcristu. Kuan tsí koo é ká'án u ni ntō, xu'u é Pablú u.

Tutu é kuvi ūyi e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Corintu

Taxnūu Pablu tú'un iña ña kuínti'xe i, ñá ntoo ñuú Corintu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustrú u iña Jesúcristu, tsí kuān o e ntío Xuva kō. Ntuví u ení ko Timoteu táxnūu ntí tutú sa'á iña ña kuínti'xe i Xuva kō, ña ntánataká nuu ini ukun ñuú Corintu, ni un ntí ntí ña ntáduku ntée Xuva ko da kaní ñuú Acaya. ² Na naxnuu yiko Xuva ko ntō. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto, ðivi ña ni Tó'o ko Jesúcristu.

Nté o ntó'o Pablu

³ Ká'an o ni Xuva ko, uvā Tó'o ko Jesúcristu, tsí dóo va'á ña. Tsí ðivi ña é uva ko ña e dóo kantunta'ví ini ña kō, é kanatsu'un ka'nu ña ini kō é ví'a é uten. ⁴ Xuva kō ne, kanatsu'un ka'nu ña ini ko da neé ka nuu i e ntánto'o kō vata koo é kúvi natsu'un ka'nu o ini ta'an ko, ña e ntánto'o i ði, vata tsí ó de Xuva ko ni kō. ⁵ Tsí kuān te dóo ntánto'o ntí kuenta iña i e ntántikín ntí Cristú ne, ntá tsi ðivi tsi ña dóo kanatsu'un ka'nu ña ini ntí ði. ⁶ Tē ntánto'o ntí ne, ntánto'o ntí vata koo é nāku'un ka'nu ini nto, vata koo é nākáku nto. É nátsu'un ka'nu Xuva kō ini ntí vata koo é nātsu'un ka'nu ntí ini nto ði vata koo é kutíi nto é nto'o nto vatā o ntánto'o ntí. ⁷ Dōo ka'nu kuini ntí ni ntō tsí ini ntí tsí te kuān o ntánto'o nto vatā o ntánto'o ntí ne, kuan tsí ó kanatsu'un ka'nu Xuva ko ini ntó vata tsí ó de ña ni ntí.

⁸ Ntio ntí é kūtuni ntó, ta'an ko, nté o ntó'o ntí ñuú Asia. Un vá'a tsí ntó'o ntí ikān. Dókō sá ña ni kutíi ntí. Tsí kúví ntí, kuini ntí. ⁹ Ntá tsi kutuní ntí tsí da mií é kúví ntí, vata koo é kūtuní ntí tsí ña te mií ntí iō ntí é víi ntí, tsí Xuva kō é iō ña é víi ña, tsí ðivi ña é kanantōto ña ña xi'i. ¹⁰ É nakákú Xuva kō ntí ði'na dá dokó sa ni xi'i ntí ne, kuān koo víi xtukú ña. Ini ntí tsí nakáku xtúku ña ntí tē xeé doxi'i e dóo ntíi ini i, ¹¹ te ðivi nto xntíi ntō ntí é ká'an ntá'ví nto kuenta iña ntí. Te títín ña'a ka'an ntá'ví ña iña ntí ne, títín ña'a nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō tsi ni'í ko é vā'á nta'a ña.

Nté kui ña ni ñé'e Pablu ñuú Corintu

¹² Ió uun nuu i e dóo ka'nu kuini ntí: tsi ña te neé kuetsí ntí tsí ña ni idé ntí nuu i é kīni kaa ñuxiví sa. Tsi dé ntaá ntí é ká'an

ntí ni ntō é nuu é ntaā i. Tsi da xe dóo va'á Xuva kō né, xntíi ña ntí é kuān o dé ntí, tsí ña kúvi víi ntí nuu i é vā'á tē ði ña Xuva kō kaxntíi ña ntí. ¹³ Dā ntátaxnūu ntí tutú nta'a nto ne, ñá te tū'un e dóo xū'u ntáka'an ntí ni ntō, tsí ntáñe'e ðiki nto tū'un é ntáka'an ntí. Ntio ko é na kī'in ðiki vá'a nto, ¹⁴ vatā o kue'en ðiki kúdii nto un siin e ntáka'an ntí ni ntō, vata koo é ka'nu kuini ntó kuenta iña ntí ne, ka'nu kuini ntí kuenta iña ntó ði, te xee ntúvi é nainu xtúku Tó'o ko Jesuu.

¹⁵ Tsí ini u sá'ā ne, ði'na mí ntoo nto kī'in u kíkoto ni'ni ú nto, kuini kó, vata koo e dóo diní nto uvi íto é kōto ni'ni ú nto. ¹⁶ Tsi ntío ko é kuíta ntí'xin u mí ntoo nto te kué'én u itsi ñuú Macedoniá ne, te kuíta ntí'xin xtúku ú da xkókoo ú, vata koo é xntíi ntō kó te kué'en xtúku ú itsi ñuú Judea. ¹⁷ ¿Ña vá'a ntū ó ni dē kuení ko, te kuini nto? ¿Ntákuinti'xe ntu nto te dotō tsí kaxé'e ú xu'u ko é víi u, o tē ña víi u, vata tsí ó de ña é ña ntántikin Xúva kō? ¹⁸ Kutuni Xúva kō tsí nuu é ntaā i e káka'an ntí ni ntō, ñá te dotō tsí kaka'an ntí. ¹⁹ Ntuní ntí Silvanu ni Timóteu ne, ntáka'an ntódo ntí ni nto iña Jesúcristu, I'xá Xuva kō. ðivi ña ne, kaka'an ña é nuu é ntaā i, ñá te dotō tsí kaka'an ña. ²⁰ Tsí ðivi ña ne, dē ntaa ntí'í ña é un ntí'í e tá'xi Xúva kō xu'u ña. Dukuān ne, ntáka'an o “Kuan tsi koo na kōo” da ntáka'an o tsí dóo ka'nu Xuva kō. ²¹ Xuva kō ne, é tā'xi ña é kuve ta'an kútu o Cristu. Mii ña náaxnúu ña kō. ²² É xntéé na'a ñá ko vata koo é kūtuni ko tsi ntáduku ntée o ña. Tsi tá'xi ña Espiritú Sántu san é kunūu ña nima ko vata kaa uun káa é ntéé na'a nima ko.

²³ Ntá tsi ña ni nákuíta ntí'xin ú ñuú Corintu vatā ó kaka'an u, tsí ña ni ntío ko é kuntōo ntá'xa nto kuenta iña ko. Ini Xúva kō tsí nuu é ntaā i. ²⁴ Tsi ñá te ntí'í ntádē kú've ntí nté koo kuinti'xe nto Xuva kō, tsi é ūve tá'an kutu nto ña. Ntá tsi ntio ntí xntíi ntí nto e ðií ðií ka kuntōo díní nto nta'a Xuva kō.

2

¹ Dukuān ne, ña ni ntío kó kī'in xtúku u kíkoto ni'ni ú nto tē dóo kuntoo nta'xa nto. ² Tsí te xū'ú vii u é kuntoo nta'xa nto ne, ¿xoó ntu vii i é nakunuu díní nimá ko, tē ña ðivi nto? ³ Dukuān e táxnūu ntí tutú san iña nto, vata koo é ña kutuvi nta'xa ú kuenta iña nto te xee ú mí ntoo nto, tsí ntio kó kutuvi díní u kuenta iña nto. Tsí te kutuvi díní u ne, dadíi kūntoo díní ó ni ntō. ⁴ Dā dé va'á u tutú san ne, dōo dé kuení ko, dōo ntí'í

iní ko. Un tsi nte éku u. Ntá tsi ña ni de vá'ā ú tutú san é na kũntoo nta'xa nto, tsí vata koo é kũtuni nto tsí ña te nté kaa kuinimá ko nto.

É káda ka'nu iní ña nĩ ña edé kĩni kaa

⁵ Ntá tsi te ũun ña'a dé ña é kutúví nta'xa ú ne, ñá te miĩ tsú kutuví nta'xa u, tsí iō ntó é kũntoo nta'xa nto kuénta iña i é edé ña di. Ká'ān ú tsi “iō ntó” vata koo é ña ká'an ú te un ntĩ'ĩ ntō. ⁶ E xée ō tsi é nantō'o nto ña, dókō sá un ntĩ'ĩ ntō. ⁷ Vevii ne, diĩ ka vá'ā ó te káda ka'nu iní nto ni ñā, te nāxnuu ka'nu nto iní ña vata koo é ña kutuví kue'en ñá dontĩni. ⁸ Dukuān ne, kaikán u nta'a nto te kuē'é nto é kũtuni ña tsí ntio nto ña. ⁹ Di'na táxnūu ú tutú kuenta iña núu i sá'a é kōto ntee ú nto te káda ntaa nto é un ntĩ'ĩ é ká'ān u ni ntō. ¹⁰ Da xōo ka ña'a é káda ka'nu iní nto ni ñā ne, kada ka'nu iní u ni ñā di. Da nēé ka nuu i é dé ka'nu iní u ni ñā'a nuú Cristú ne, dē ka'nu iní u ni ña kuénta iña nto, ¹¹ vata koo é ña kuvi vii é ña vá'ā san ni ko. Tsí iní vá'a ō nté xkoó de.

Dōo ntĩ'ĩ iní Pablu ñuú Troa

¹² Dā xee u ñuú Troa é ká'an ntódō ú kuenta iñá Cristú ne, dōo vá'a ni'ĩ itsi é kada tsiñu ú iña Tó'o kō. ¹³ Ntá tsi ña dĩni nuu nimá ko, tsí ña ni naní'ĩ ko ta'an kō Tito. Dukuān ne, nakué'e ú ña ntoo ikān doka'nú iní ne, dá kuē'én u ñuú Macedonia.

É kaxé'e Xuva kō é kũvi vii ña

¹⁴ Ntá tsi ntadiá'vi Xuva kō tsí nguentúvi kata'xi ña é kũvi vii ntĩ, tsi kũvi dé Cristú ne, ntántĩkĩn ntĩ ña. Dā mí'ĩ ka ntáñe'é ntĩ ne, ntaĩní'ĩ ntĩ tú'un iña ña vata koo é kũtuni ñá'a xoo ñá'a é divi ñā. Dukuān ó kaika tú'un iña ña dá kanĩ ñūxiví sa, vatā ó kaika diko i e dōo vá'a ñe'e. ¹⁵ Ntĩ'ĩ ne, vata kaa díkō kutu é kaxé'e Cristu ntá'a Xuva kō ntāa ntĩ, uun díkō i é kaika mé'ñū ña ntánakáku san nĩ ña ntákunaá san. ¹⁶ Dā iní ña ntákunaá san ne, kutuni ña é nĩ'ĩ ña dóxi'ĩ. Dā iní ña ntánakáku sán ne, kutuni ña é nĩ'ĩ ña ntuvi iña ña. ¿Xoó ntu kuvi vii i nuu i sá'a? Mii tsi Xuva ko tā'xi ña é kũvi vii ntĩ. ¹⁷ Ntĩ'ĩ ne, ñá tē ntaĩka ntĩ ntádikō ntĩ tú'un Xuva ko vatā ó de ña nguĩ. Ñá tē ntánadama ntĩ tú'un ñā, tsi ntáka'an ntaá ntĩ tú'un Xuva kō, ñá tē ntaéni nta'ví ntĩ ña'a. Tsí mii Xuva kō táxnūu ña ntĩ ne, é kũve ta'an ntĩ nĩ Cristu.

3

Tū'un xee é naxtūví Xuva kō

¹ ¿Ō ntádē kuení ntu nto tē ntáka'an xtúku ntĩ ni ntō tsi dōo va'á ntĩ? ¿Ō ntio ntu nto é kuĩdo ntĩ tutú sa xee ntĩ mí ntoo nto vata koo é kũtuni nto xoó ña'a ntĩ? ¿Ō kantio ntu é kākán ntĩ nto tutú sa, vatā ó de tuku ña'a? ² ¡Ñā'á ni san! tsí divi ntō e kũvi nto tutú san é ni'ĩ ntĩ. Tsí divi ntō ne, vata kaa uun tutu é ntēé na'a nimá ntĩ é kĩni un ntĩ'ĩ ntĩ ña'a san, nakua'a ña. ³ Tsí nto'ó ne, vata kaa uun tutu é de vá'a Cristu é nĩ'ĩ ntĩ. Ñá te tinta ni xé'e, tsí Espiritu Xuva kō, ña kantito ntĩi dañu ntũvi. Ñá te āta xúu ni kanteé na'a, tsí nima ñá'a san é kanteé na'a.

⁴ Dōo ntaĩntēé ini ntĩ Xuva ko kuénta iñá Cristu. ⁵ Tsí ña te miĩ xntĩ iní ntĩ nté koo vii ntĩ, tsí nee iña é ncho vii ntĩ ne, vé'xi nta'a Xuva kō. ⁶ Divi ña nañē'e ñá ntĩ nté koo vii ntĩ tsiñu kuenta iña tú'un xee san e xtúvĩ ña. Tū'un xee san ne, ñá te tū'un é ntēé na'a é kada ntaa o vatā ó lei Muisee, tsí ntuvi iña ko é vé'xi nta'a Espiritu Sántu. Tsi tú'un é ntēé na'á san ne, kaka'an tsí ni'ĩ ko dóxi'ĩ san tē ña ni de ntāa o, ntá tsi Espiritu Sántu sán ne, kata'xi ña ntuvi vā'á iña ko.

⁷ Tū'un e xtúvi Xuva kō kídaā ne, āta xūu tsí kanteé na'a. Ntá tsi un tsi kaxi'ĩ nuu ka'nu nuu Muisee da ki'ĩ ña tú'un san. Ntē ña ni kutĩ ña Israeé san koto ña nuu ña, tsi dōo kaxi'ĩ nuu. Ntá tsi da kuĩ da kuiĩ tsi kanta'va ntũve i san. Te kuān o xi'ĩ nuu ka'nu da xee tú'un é ni'ĩ kó doxi'ĩ san ne, ⁸ ¿nté ntu kaa diĩ diĩ ka'nu tú'un e tá'xi Espiritu Sántu san? ⁹ Tē dōo ka'nu kũvi dá xee lei é nĩ'ĩ kó doxi'ĩ ne, diĩ diĩ ka ka'nu kuvi dá xee tú'un é ká'an Xúva kō tsi ntĩ'ĩ kuétsi kō. ¹⁰ Lei e xtúvi ñá di'na ne, dōo ka'nu, ntá tsi vevii ne, ña ká'nū ka vata kaa tú'un xee san. ¹¹ Tē dōo ka'nu kũvi da xtúvi ña lei é ña na'a ni idiá'vi ne, da diĩ diĩ ka ka'nu kuvi dá xee tú'un e ntĩi dañu ntũvi kaidiá'vi.

¹² Nuú é ntaā i tsí iní ntĩ tsí kuān koo kuyi. Dukuān é ntáka'an ntaá ntĩ ni ntō. ¹³ Ñā ntáde ntĩ vatā o dé Muisee. Tsí Muisee ne, dávi nuu ña nuu ña dōo san vata koo é ña kiní ña Israeé san tsí kanainu kudii é kaxi'ĩ nuu nuu ña. ¹⁴ Ña Israeé san ne, kúka'xi dikĩ ña; ñá ntáñe'e dikĩ ña. Kuan tsí ó ntee doó san nuu ña vata koo é ña kí'in dikĩ ña da ntánakuā'a ña tú'un āta san e xtúvi Xuva ko ntā'a Muisee, tsí mii tsi Cristu kuvi vii ña naki'ĩ ña doó san é nteé nuu ña vata koo é kí'in dikĩ va'á ña. ¹⁵ Vata da e ntánakuā'a ña lei Muisee san vevii ne, vatā ó te kanteé doó san nuu ña vata koo é ña kí'in dikĩ ña. ¹⁶ Ntá tsi tē xoó ña'a xkokoō ñá ne, nakuntĩkĩn ña

Tó'o kō ne, naki'i ña doó san é ntee nuu ña. ¹⁷ Uun tsi Xúva ko ni Espíritū Sántū sán ne, xoo ñá'a é nuu Espíritū Xúva kō nima ñá ne, ntaíka xaa ña. ¹⁸ Un ntí ntí o é ña katavi núu ka doó san nuu ko ne, naxi'i nuu ko vata koo é kīni ó Xúva kō nté kaa ña e dóo va'á ña. Dukuān ne, ntánadama ntí utén uten é ntūvi ntí vata kaa Cristu, tsí utén uten kanata'xi ká ña kō e dóo va'á iña ña. Sá'ā é vē'xi nta'a Tó'o kō Espíritū Sántū san.

4

¹ Dukuān ne, ña ntánativi iní ntí, tsi dóo vá'a o dé Xúva kō da tá'xi ña tsiñu sá'a é víi ntí. ² Ntí'í ne, ñá víi ntí uun nuu i é kīni kaa vatā ó de ña é kade xū'u, é kau'ví ña é víi ditó ña. Ñá tē ntaéni nta'ví ntí ña'a; ña ntánadama ntí tú'un Xúva kō. Tsi ntí'í ne, ntáka'an ntáa ntí ni ñá'a é nuu é ntaā i vata koo é kūtuni ntí'í ña tsí da mii tsí é vā'a e ntáde ntí. Iní Xúva kō tsí nuu é ntaā i e ntáde ntí. ³ Tē kuini ña'a te dóo xū'u ntáka'an ntí tú'un va'á san ne, ntá tsi ña te un ntí'í ntí ña, tsí mii tsí ña ntákunaá san é ña ntátekú ña tú'un e ntáka'an ntí. ⁴ Tsi divi ñá é ña ntákuinti'xe i Xúva kō ne, kūneé nuu ña. Tsi é ña vá'á san é kadé kú've ñuxiví sa ne, edí nuu nuu ña vata koo é ña kīni ña tsi dóo va'á tú'un va'á san iña Cristu, ña e dóo va'a. Tsi te kīni ñá Cristú ne, kīni ña nté kaa Xúva kō di. ⁵ Dā ntáka'an ntódo ntí ne, ñá te kuēnta iña mii ntí ntáka'an ntódo ntí, tsí kuenta iña Jesúcristu, tsí divi ñá e Tó'o ko ñá. Ntí'í ne, kūdii ña ntáde tsiñu iña nto ntí kuenta iña Jéssu. ⁶ Mii tsi Xúva kō, ña é de kú've é xi'í nuu ñu'ú san mí nēé san ne, divi tsi ñá naxi'í nuu ña nimá ntí vata koo é kuenta iña ñu'ú san ne, kutuni ko tsi dóo kaxi'í nuu ka'nu Xúva ko te kīni ó Cristu.

¿Nté koo kuntoo o e ntákuinti'xe ko Xúva kō?

⁷ Ntá tsi nuu i e dóo nuu a'vi e tá'xi Xúva kō ne, nuu kúñu ntí. Kúñu ntí ne, vata kaa kídí é kudii nté'u kúvi, ntá tsi é nuu iní i ne, dóo nuu á'vi i vata koo é kīni ñá'a tsí ña te mii ntí kúvi víi ntí, tsí Xúva kō é kúvi víi ña. ⁸ Kuān te titín nuu i ntáto'o ntí ne, kúti ntí. Kuān té ntánti'í iní ntí nté koo víi ntí, ntá tsi ió ka cho'o i nté koo víi ntí, kuini ntí. ⁹ Kuān te dóo ntántukū nuu iní ña'a san nté koo víi ña nī ntí, ntá tsi ña kaxtuví mii Xúva kó ntí, tsí kainuu mé'ñu kainuu dáva ña ntí. Kuān te ntánantāva ña ntí ñu'ú kán, ntá tsi ña te ntáxi'í kue'én ntí. ¹⁰ Dā mí'í ka ntáñe'é

ntí ne, ntaíka ni'í ntí doxi'í ntí kuenta iña Jéssu váta koo é kīni ña'a sán ntí ne, kutuni ña tsí kantíto Jéssu. ¹¹ Dá ió ka ntuvi iña ntí ne, utén utén ntántuvi kuenta ntí nta'a doxi'í san kuenta iña Jéssu váta koo é kīni ña'a tsí kantíto Jéssu, tsi é nī'í ntí ntuvi vā'á iña ntí kuenta iña ñá, kuān te xi'í kúñu ntí. ¹² Dukuān ne, ntaxé'e ntí kúñu ntí dóxi'í san vata koo é nī'í nto ntuvi iña nto.

¹³ Ió mí ūve na'a tú'un é káka'an ña é itúvi ntuvi dí'na, kaka'an ña: “Kuinti'xe kó ne, dukuān é káka'an u”, ka'an ña. Ntí'í ne, dadíi kuinti'xe ntí ni ña tsikán ne, dukuān e ntáka'an ntí di. ¹⁴ Tsi iní ntí tsí Xúva kō ne, nantóto ña Tó'o ko Jéssu dá xi'í ñá ne, kuan koo nantóto ña ntí di ne, dá nakí'í ña kó ni ntó, é kuntoo dadíi o ni ñá. ¹⁵ Un ntí'í ntí é ita ntí'xin ntí ne, e kúvi kuenta iña nto. Tsi tē kútítín ña'a naxnuu viko Xúva ko ñá né, dóo kútítín ka ña'a nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xúva kō ne, ka'an ñá tsi dóo ka'nu Xúva kō.

¹⁶ Dukuān ne, ña ntánativi iní ntí. Kuān té ntánativi kúñu ntí, ntá tsi utén uten ntánaku'un vá'a nimá ntí. ¹⁷ Kuān té ntáto'o ntí vevíi ne, ntá tsi ñá tē nté sa ntii tū'un, tsí da kuíta ntí'xin. Ntá tsi kani tú'un tsí divi é nī'í ntí ntuvi vā'á kue'en iña ntí nta'a Xúva kō é kutúvi ntii dañu ntúvi. ¹⁸ Ntá tsi ña ntáde ntí kuenta nee e díto, tsí nee e díto san ne, ña te nguentúvi kaxntii; nee é ña díto san ne, divi é kaxntii ntii dañu ntúvi.

5

¹ Kúñu kō é ió ñuxiví sa ne, vata kaa uun vi'í mí kuntoo taan ó kaa. Tē ntí'í kúñu kō ne, iní o tsí ntoo vá'a vi'í vā'á ko iña Xúva ko e dukún kán, mí kuntoo o ntii dañu ntúvi. Tsi ña te ña'a ni de vá'a ña, tsí mii Xúva kō de vá'a ña. ² Dá ntóo ká o ñuxiví sa ne, ntáxkoo kani ó e dóo ntio ko é kuntoo o vi'í vā'á kō é ta'xi Xúva ko tē xeé o nta'a ña e dukún kán. ³ Nakú'un o vi'í vā'á san é kútavi núu o vata kaa du'nu vata koo é ña kuntíi nima ko te xi'í o. ⁴ Dá ntóo ká o nī kúñu kō ñuxiví sa ne, ntáxkoo kani ó tsi dóo ntánti'í iní kō. Ntá tsi ña te ntio kō é nakuíta o kúñu kō, tsí ntio ko kúñu xeé kō é nī'í ko nta'a Xúva kō. Ntio kō é nadama o ntúvi iña ko é kantí'í ntuvi iña ko é ña kantí'í ntii dañu ntúvi. ⁵ Xúva kō de kú've ña ko kuēnta iña i sá'a: é ntio ñá é nī'í ko ntuví va'á iña kó ne, divi ñá tá'xi ña Espírítu ñá vata koo é koo ntaá ini ko é nī'í ko.

⁶ Dukuān ne, ñá tē nguentuvi ntaíntée ini nti, kuān té kuví nti, tsí iní nti tsi dá ntōo ká nti ñuxiví sa ne, dōo ikā ntoo nti mí tuví Xuva kō. ⁷ Ntá tsi ntaíka ntikín nti Xuva ko, kuān te ña ntaíní nti ña. ⁸ Dukuān ne, ntaíntée ini nti, kuān te na kuví nti, tsi díí díí ka vá'ā ó te tsoo mií nti kúñū ntí ne, dá k'ín nti nta'a Xuva kō, kíkuntóo dadíí ntí ni ña. ⁹ Dukuān né, kuān te ntóo ká nti nī kúñū ntí, kuān te tsoo mií nti kúñū ntí ne, ntá tsi ntánti'i nuu iní nti é víí nti nēe é ntio Xuva kō. ¹⁰ Tsí da mií é naxee o un ntíí ntíí o kuntāñi ó nuú Cristu vata koo é n'í ko nee é dūku ntée o, te vā'a ne, o tē ña vá'a, vatā o de kúñū kō da intóo o ñuxiví sa.

Tū'un é ntuvá'a o ni Xuva kō

¹¹ Dukuān ne, da xé iní nti tsi dóo donchu'ví ide Xuva kō ne, ntánti'i nuu iní nti ntáka'án nti ni ña'a te kuínti'xe ña ña. Ini Xúva kō nté ntaa ntí ne, ntio nti é kūtuni ntó di, te vā'a nti ne, o tē ña vá'a nti. ¹² Ñā ncho ka'an túkū ntí ni ntō e dóo va'a nti, ntá tsi ntio nti é vā'a kuini nto kuenta iñá nti vata koo é kuví nantiko koo nto e ntáka'an ñá'a, ña e dóo ka'nu kuini i iña tuku ña'a te vā'a íto ña, ntá tsi ña ntáde ña kuenta te vā'a nima ñá ne, o tē ña vá'a. ¹³ Tē ntákulukú nti, kuini nto ne, kuenta iña Xuva ko; te vā'a nti ne, kuenta iña nto. ¹⁴ E dóo kuínima Cristú nti ne, kade kú'vē ña ntuvi iñá nti un tsi nte da kútuní nti tsí mií ñá é xi'i ñá kuenta iña ko un ntíí ntíí o. ¹⁵ Vata tsi tē kuédadii xi'i o ni ña un ntíí ntíí o, vata koo é xo'ō é ntoo ká o ne, ñá víí ka o é ntáde kueni mií ko, tsí víí o nee é ntio Xuva kō, tsí ñá víí ñá xi'i ñá naa ko ne, ntá tsi ntoto xtuku ña kuenta iña ko. ¹⁶ Vevíí ne, ña ntaíní ka ntí ña'a nté ito ña vatā o dé ña'a ñuxiví sa. Kuān o íni ntí Cristu kidaa ñuxiví sa, ntá tsi ña kuán o káiní ka ntí ña vevíí. ¹⁷ Dukuān né, te xōo ñá'a é kuví uun tsi ña nī Cristú ne, é tūku ñá'a ntuvi ña ve. É itā ntí'xin é átá san ne, é ntūxée nima ñá vevíí.

¹⁸ Un ntíí ntíí nuu i sá'ā né, nta'a Xuva ko v'é'xi, tsí ñá víí ñá tá'xi ña é ntūvá'a ntí ni ña kuénta iñá Cristú ne, ñá víí ñá tēe tsiñu ña nti é ká'án nti ni ñá'a san é ntūvá'a ña ni Xuva kō. ¹⁹ Da xe é xi'í Cristu kuénta iña kó ne, xé'e Xuva kō é ntūvá'a ña'a ñuxiví sa ni ñá, é ña dá'vi ká ña ña kuétsi ñá. Tēe tsiñu ña nti é kué'é nti é kūtuni ñá'a san nté koo ntuvá'a ña ni ñá. ²⁰ Nti'í ne, náa Cristu vé'xi nti. Vata tsi te mií Xuva ko káka'an ña é ntáka'án nti ni ñá'a kuenta iñá Cristú tē ntuvá'a ña ni Xuva kō. ²¹ Cristú ne, ña túvi kué'en tsi

kuétsi ñá. Ntá tsi Xuva kō ne, dá'vi ña ña kuétsí ko un ntíí ntíí o dá xi'í ñá kuenta iña ko vata koo é ña kōo ka kuétsi kō ne, víí o é vā'a é ntio Xuva kō.

6

¹ Nti'í e ntáde tsiñu dadíí ntí ni Xuva kō ne, ntaíkan nti nta'a nto tē ña te é ntaā i é n'í ntó doméni e tá'xi Xuva ko ntō. ² Tsí Xuva ko káka'an ña tú'un é ntée na'á san:

Ura vá'a téku ko é káka'an;

ntuvi dá nakáku ú o ne, xntíí ú o,

ka'an ña. Vevíí ne, ura vá'a; vevíí ne, ntuvi é nakakū ñá kō.

³ Ñá te kaedí nuu ntí itsi é kúntikín ñá'a Xuva kō, tsí ña ntío nti é ká'an káni ña'a san kuenta iña tsiñu e ntáde ntí iña Xuva ko.

⁴ Ñá'ā, tsí da nēe ka nuu i e ntáde ntí ne, ntáde ntí é vā'a vata koo é kūtuni ñá'a tsí nuu é ntaā i é káde tsiñu ú iña Xuva ko da íni ña tsi ntákutíí ntí nimá nti kuān te dóo ntánto'o ntí, kuān te ntákunáa nteé nti, kuān te ió nuu i e dóo ntíí tu'un. ⁵ Tsí kutíí ntí nimá nti da káni ña ntí xo'o ne, tsu'un kutu ña ntí ví'í utun, dá náta'á nuu ña é ncho víí ña du'xen nī ntí, dá un vá'a tsi ntíí dé tsiñu nti. Ntē ña ni kidí nti ne, intóo ntité nti di.

⁶ Kūtuni ñá da íni ña tsí ña ini dé nti é káni kaa, tsí iní va'a nti tú'un Xuva kō, tsi dóo ntákutíí ntí nimá nti, tsi ntáde nti é vā'a ni tá'an ntí, tsi é nuu Espíritū Sántū nimá nti, tsí kaníí nimá nti ntákuinima tá'an nti, ⁷ tsi ntáka'án nti tú'un é nuu é ntaā í, tsi tá'xi Xuva ko ntíí nti é kúvi víí nti. Da mií kué'en tsi é vā'a e ntáde ntí da ntánáá nti kuenta iña tú'un Xuva kō, da ntánada'án nti kúñū ntí di. ⁸ Un vé'xi ne, dōo ntáde ka'nu ña'a sán nti; un vé'xi ne, ntánakuitā ñá nti. Un vé'xi ne, vá'ā o ntáka'an ñá iñá nti; un vé'xi ne, ntáka'an káni ña. Un vé'xi ne, ntáka'an ña tsí ña veté nti; ntá tsi nuu é ntaā i e ntáka'án nti. ⁹ Un vé'xi ne, ntáka'an ña tsi ñá ini ñá nti; ntá tsi ña te da díí ña'a ini va'a ña nti. Un vé'xi ne, dókō sa ntáxi'í nti; ntá tsi ntánakáku ntí, ntoo dukuān nti, ntaíní nto nti. Un vé'xi ne, ntáni'í nti é ntō'o nti; ntá tsi ña ntaé'ni kue'en ñá nti. ¹⁰ Kuān te ntóo nta'xa nti, ntá tsi nguentúvi tsi dóo diní ñu'u nimá nti. Kuān te ntá'ví nti, ntá tsi dóo títín ña'a ntáde kuika ntí ña. Kuān té ña tuví nee ió nti ne, ntá tsi é un ntí'í ió iñá nti.

¹¹ Ntō'ó ta'an ntí, ña ñuú Corintú ne, e ntáka'án nti ni nto ntánií nimá nti. ¹² Ñá te ntí'í é ña ntío ntí nto, tsí ñá víí ntō é ña ntío nto nti. ¹³ Kaka'án u ni nto vata kaa uva i'xa é káka'an ñá ni i'xá ñá ne, víí nto da xe'e,

kuinima ntó nti dadii vatā o ntákuinimá nti nto.

Xo'ō ne, vata kaa vi'i Xuva ko mí tuví ña ntáa ō

¹⁴ Nā ku kini nuu nto ni ñā'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō, tsi ¿nté ntu koo kuntuo dadii é vā'á san nī é ña vā'ā san? ¿Vá kāxi'í ntu é nēé san mí iō ñu'ú san di? ¹⁵ ¿Nté ntu koo kudadii Cristu ni tó'ō e ña vā'ā san? ¿Nté ntu koo kudadii ña kakuinti'xe i san nī ña é ña kákuinti'xe i? ¹⁶ Ña kúvi kuntuo santu e ntúvá'a nāa ini ukún Xuva kō. Xo'ō ne, vata kaa uun xúkūn mí tuví Xuva kō, ña kantitō san, ntáa ō. Tsi mii Xuva kō ne, kaka'an ña:

Tuví u ni ñā ne, kaika ú ni ñā;
xu'ú kuvi ú Xuva ñā ne,
divi ña kúvi ña ñā'a ko,
ka'an ña. ¹⁷ Dukuān ne, kaka'an xtúku Xuva ko ni kō:
Ntii ntó mé'ñū ña'a san, nakuntóo xio nto;
ñā ku tñn nta'a nto nēé é ña vā'a.
Kidāā ne, xu'ú nakuidó u nto.

¹⁸ Kuví ú Uva ntó ne,
kuví nto i'xá ko di,
ka'an Xúva kō, ña e dóo iō i é vii.

7

¹ Ntó'ó ta'an ntí e dóo ntio ntí ne, sá'ā xe'é Xuva ko xū'u ña é vii ña. Dukuān ne, ntada ntoo tsi mii ō kúñu ko ni nīma ko nee é kīni kaa. Kuiko ñu'u o Xuva kō, na ū'vi ko ña, tsi dóo ka'nu ña. Kada ntaa ntí'í ō nee é kākā'an ña.

Nadama ña ñuú Corintu nee e ntáde ña

² Naki'í nto nti ntánñ nima nto. Nā tē nee ni ide ntí ni ntó é kini kaa. Nā ni nakunāá nti nto. Nā ni enī ntá'ví nti nto. ³ Nā te kāde tíi ú ni ntó é kuetsí nto. Tsi é ini nto é kākā'án u ni nto di'na tsi kudadii nima ko é dadii kuntuo ō, é dadii kuví ō. ⁴ Dóo iō ko é kā'án u ni ntó. Dōo vā'a kakuini ko ni ntó. Dóo kanakunuu ka'nu ini ko kuenta iña nto. Kuān te dóo tññ nuu i e ntánto'o nti, ntá tsi dīnī kue'en túvi u.

⁵ Nté dā xeé nti ñuú Macedonia ne, ña ntaíntóo da'na nti; ki'in itsi ntánto'o nti mi ntáñe'é nti: ntánāa ntée ña ntí ne, ntaú'ví nti di. ⁶ Ntá tsi Xuva kō ne, kanaxnuu ka'nu ña ini ña ntoo nta'xa san ne, divi ña náxnuu ka'nu ña ini nti dá xee Títo. ⁷ Dōo diní nti tsi xee ña, ntá tsi dií dií ka diní nti tsi kaka'an ña tsi divi ntó náxnuu ka'nu nto ini ña ne, kaka'an ña tsi dóo ntio nto é kinī ntó ko, e dóo ntoo nta'xa nto kuenta iña i é kākā'án

u ni ntó, e dóo ntánti'í ini nto ko. Dā tékū ko sá'ā ne, dií ka nakunuu dīnī kue'én nimá ko.

⁸ Kuān te kúnta'xa ini nto kuenta iña tutu e táxnūu ú ne, ñā kánativi ini ka ko é taxnūu ú, kuān te nátivi ini ko di'na dá kūtuní ko tsi kúnta'xa ini nto kuenta iña i; ntá tsi ña na'a tsi. ⁹ Vevii ne, dóo diní ko kuenta iña nto. Nā tē dīnī ko é kúnta'xa ini nto, ntá tsi dīnī ko tsi idiá'vi é kúnta'xa ini nto, tsi kídāā nakuíta nto é kīni kaa san. Kúnta'xa ini nto vatā ó ntio Xuva ko ne, dukuān ñā tē nee é kini kaa ni ide ntí ni ntó. ¹⁰ Tsi te kúnta'xa ini ko vatā ó ntio Xuva kō ne, nativi ini ko kuetsí kō; kidāā ne, nani'í ko ntuví va'á iña ko. Kidāā ne, ñā kúnta'xa ini ka kō, tsi e nani'í ko ntuví iña ko. Ntá tsi te kúnta'xa ini ko vatā ó de ña'a ñuxiví sa ne, ñā ntúvá'a ō, tsi kuví o dóntini. ¹¹ ¡Kiní nto ve nté ō kúvi da intóo nta'xa nto vatā o ntio Xuva kō! tsi dóo dé kuení nto ne, dóo xió ntii nto é nada'an mii nto kúñu ntó di. Dóo dutsi kuini nto é kākā'án u ni ntó ne, ú'vī ntó di. Dóo ntio nto é kinī túku nto kó ne, ntánñ nima nto é ntio nto é vii nto é vā'a, tsi xe'é nto é ntó'o ña é ede é kīni kaa san. Un ntí ntí dé nto vata koo é kūtuní ñā'a tsi ña tuví nee kuetsí nto nuu i sá'a. ¹² Dukuān né, dā táxnūu di'na ú tutú san ne, ñā te kuēnta iña ña é ede é kīni kaa sán, ntē ña te kuēnta iña ña e ntó'o i, tsi kuenta iña ntó, vata koo é kūtuní ntó nuu Xuva ko tsi ntánñ nima nto ntánti'í ini nto nti. ¹³ Dukuān né, dóo ka'nu kuini nti.

Dā dií dií ka nakú'un ka'nu ini nti da ini ntí e dóo diní tuví Títo kuenta iña nto. Tsi un ntí ntí nto nátsu'un ka'nu nto ini ña vata koo é ña kutsú'un ká ña kuenta iña nto. ¹⁴ Kidāā ne, é kākā'án u ni Títo e dóo va'á ña'a nto, kuini ko. Tsi nuu é ntaā i é un ntí'í é kākā'án nti ni ntó ne, kuan tsi ō é nuu é ntaā i vatā ó kākā'án nti ni Títo san di. ¹⁵ Tsi dā dií dií ka ntio ña nto dá kanaka'an ña nté ō dé nto e dóo dé ntaa nto é kākā'án ñā ni ntó, e dóo vā'a o náki'í nto ña, e dóo ntaíko ñu'u nto ña. ¹⁶ ¡Dóo diní ko ni ntó tsi ini vā'a ú tsi ntáde ntaa ntí'í nto nēé é kākā'án u ni ntó!

8

Kué'e diu'un táxnūu ña doméni

¹ Kuan vī'a vé, ntó'ó ta'an ntí, ntio nti é kūtuní nto nté sa vā'ā o dé Xuva ko nī ña kuinti'xe i, ña ntánataká nuu ini ukún ñuú Macedonia. ² Tsi kuān te dóo ka'nu nuu i é ntánto'o ña ne, ntá tsi dóo diní ntoo ña; kuān

te dóo nta'vi kue'en ña, ntá tsi dóo kue'e é xe'é ña doméni, vata tsi tē dóo ió iña ña. ³ Xu'ú kantada ntaa u. Iní u tsí xe'é ña vata kaa é ió iña ñá ne, dií ka kue'é xe'é ña di, tsí mii ñá ntío ña é kuē'é ña. ⁴ Dōo ikan ñá da xe'e te kué'e ntí itsi é xntii ña ta'an kō ña ntáduku ntée Xuva kō di. ⁵ Ne, dií ka kue'é edé ña vata kaa e ntantétu nti, tsí ña te da mii tsi é xe'é ña iña ña, tsí di'na ntáda ñá kuenta kúñu ña nta'a Xuva kō ne, da ntáda ña kuenta ntá'a ntí di, vatā ó ntio Xuva kō. ⁶ Dukuān ne, ntaikán nti da xe'e ntá'a Tito te naínú kava nto ni ña tsiñu vā'a e xtúvī ñá di'na, natakā ñá nee e ntío nto kué'e nto. ⁷ Divi ntó né, dōo vā'á ó ntáde nto é un ntí'í e ntáde nto; tsi dóo vā'á ó ntákuinti'xe nto; dóo vā'á ó ntáka'an nto; dōo ini nto; dōo ntánti'í iní nto é vií ntó nee e ntío Xuva ko ne, dōo ntákuinima ntó nti vatā o nañé'e ntí nto. Dukuān ne, ntio nti é koo ntii ntó é vā'á koo vii nto tsiñu sá'á di, e ntánñ nima nto kué'e nto iña nto.

⁸ Ñá te kataxnūu ú ntó é ká'án u ni ntó nté koo vii nto; mii tsi é ntio ko é kiní nto é vā'a e ntáde ña nguii san vata koo é kūtuni ntó tē nuu é ntaā i e ntánñ nima ntó ntákuinima nto. ⁹ Iní ntó tsi Tó'o ko Jesūcristú ne, dōo vā'á o dé ña ni kō; dōo kade ña da xe'e. Divi ñá né, dōo ió iña ñá e dukún kán, ntá tsi tsóo mii ntí'í ña iña ña, e ntúnta'vī ñá kuenta iña nto, vata koo é divi ntó ne, nani'í nto e dóo nuu á'vi i kuenta iña ña.

¹⁰ Ntá tsi é vā'á mii nto te kuñti'xe nto itsi ko é káka'án u ni nto kuēnta iña núu i sá'a: Vā'á ó te naínú kava nto tsiñu sá'á e dóo vā'á o éni ntu'u ntó nte kuia ntí'í ko kán; tsí di'na nto éni ntu'u ntó; di'na nto ntío nto é vii nto. ¹¹ Vi'a ve ne, kue'én ntó dā nté koo é nantí'í nto; ntánñ nima ntó vii nto vata tsí o éni ntu'u ntó nte nuu i kan, kué'e ntó nee é ió iña nto. ¹² Tsí te ūun ña'a ntio ña é kué'é ntí'xe ña doméni nta'a Xúva kō ne, kanaki'í ña da nee ka é ió iña ña. Divi ña ne, ñá kaikan ñá nee é ña tuvi iña ko.

¹³ Ñá te kakā'án u te mii ntó tanúu nto vata koo é tuku ña'a kuntoo vā'a ña. ¹⁴ Tsí kaka'án u tsí dií ka vā'á ó te kudadii nto ni ña. Vevii é ntekú ka ió iña ntó ne, xntii nto ña tē ntátaan núu ña; divi ñá né, xntii ña ntó da ntátaan núu nto di. Kidáa né, kudadii nto ni ña, ¹⁵ vatā ó kaka'an tú'ün é ūve na'á san: “Xoó ña'a é kué'é nataká ña ne, ñá ni ntóo ka iña ña; xoó ña'a é ña kué'e ni nataká ne, ñá ni kúnáa ntéé iña ña”, ka'an.

Tito ni ta'an ña

¹⁶ Ntadiá'vi Xuva kō, tsí xe'é ña é kuan tsí ó kuvi nima Títo é kanti'í iní ña vata tsí ó kanti'í iní ko kuenta iña nto. ¹⁷ Dōo xkúntee iní ña dá tsixe'e ntí ña tē ncho kí'in ña, tsí mii ñá dóo ntio ña é kí'in ña mí ntoo nto.

¹⁸ Taxnūu ntí uun ta'an ko ni Tito é dādií kí'in ñá ni ñá, uun ña'a e dóo vā'a ntáka'an ñá ñu'u ini ukún san iña ña, tsi dóo vā'á ó kaka'an ña tú'ün va'á iña Xuva ko. ¹⁹ Ñá te da mii tsi sá'a, tsí ña ñu'u ini ukún san nakaxnúu ña ña é káka dadii ntí ni ñá é xntii ña nti é kuído ntí nee e kintído ntí iña ña ntátaan núu i san, vata koo é ká'an ña'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō, vata koo é kūtuni ña tsi dóo ntio ko é xntii ta'an o. ²⁰ Kí'in dādií ntí ni ñá, tsí ña ntío nti é ká'an kini ña'a kuenta iña nti tsí kué'e e kintído nti. ²¹ Dōo ntánti'í iní nti é vií nti nee é vā'á kuenta iña Xuva ko ni ña'á san.

²² Uun ká tuku ta'an kō táxnūu ntí ña é kí'in dādií ña. É kí'in ito iní nti tsí kade ntaa ña é un ntí'í. Vevii ne, dií dií ka ncho vii ña tsiñu sá'a, tsí kanuu iní ña tsi ntáde ntaa nto é un ntí'í di. ²³ Tē xoó ña'a tsixe'e ña nee ñá'a Titó ne, ká'an nto tsí ta'an ko ñá, tsí dadii ntáde tsiñu ntí ni ña kuēnta iña nto. Te katsixe'e ña tā'an ko ña nguii san ne, ká'an ntó tsí ña ñu'u ini ukún san táxnūu ña ña, tsí divi ñá né, dōo ntaíko ñu'u ñá Cristu. ²⁴ Dukuān né, nañe'e ntó ña tsí nuu é ntaā i e ntákuinima ntó ña; nañe'e ntó ña tsí nuu é ntaā i é vā'á ña'a nto, vatā o ntáka'án nti ni ñá, vata koo é kūtuni ntí'í ña'a, ña ñu'u ini ukún san.

9

É xntii o ta'an kō

¹ Ntá tsi ña kantío nto é ká'an túku ú ni nto kuēnta iña i é xntii ta'an o, ña ntántikín Xúva kō, ² tsi é iní u tsi dóo ntío nto é xntii nto tā'an nto. Dōo ka'nu kuíni ko é káka'án u ni ña ntoo da kanii ñuú Macedonia tsí divi ntó, ña ñuú Acayá ne, é ió tu've nto nte kuia ntí'í ko kán é xntii ta'an ntó. Tí'tín ña ntio ña é kuān koo vii ña di, tsi ini ña tsí dóo diní nto e ntáde nto. ³ Taxnūu ú ta'an kō san ve, vata koo é nani'í é ntaā i é káka'án u iña nto kuenta iña núu i sá'a, te ntaā i é ió tu've nto, vatā ó kaka'án u ni ña. ⁴ Tsí te kúnteká u ña ñuú Macedonia, kí'in ni'í u ña mí ntoo ntó ne, te vāta tsoo tú've nto doméní san ne, dōo kuka'an nuú nti e ntáka'an vétē ntí ni ña kuēnta iña nto ne, divi ntó né, dōo kuka'an nuu ntó di. ⁵ Dukuān ne, kantio é kákán u nta'a ta'an kō sán te di'na ña kí'in ña, kíkoto ní'ni ña nto te xntii ñá nto é tsóo

tú'vê nto doméní san vata ò xe'é nto xu'u nto dí'na. Kidáa ne, é iò tu'vé doméní san tē xeé ntí, vata koo é ña te dava ó ini nto, tsí mii ntó e dóo diní nto é kué'é nto.

⁶ Sá'a nanū'u ntó ini nto; Xoo é ñā kue'e kaí'xi i ne, ñā kué'e kánani'í i ñā; xoo é kué'e kaí'xi i ne, kué'e kánani'í i. ⁷ É un é un nto ne, kué'e nto nēe e ntádē kuení nima nto é kué'é nto; ñā te kué'tsi é kue'é nto, tsí Xuva ko kakuinima ñā xoo é kaxé'e i é dodíni i. ⁸ Xuva kō né, kuvi ta'xi ñā é un ntí'i nēe é vā'a é ntio nto, vata koo é nguentúvi xee tá'an é un ntí'i ñā nto, vata koo é xkōó ka ñā nto é vii ntó da nēe ka tsiñu vā'a. ⁹ Tú'ūn é ūve na'a sán ne, du'vā ó kaka'an:

Dōo kue'e tsí'i ñā nta'a ñā ntā'ví san; tsiñu vā'a é edé ñā ne, tuví ntii dañu ntúvi, ka'an. ¹⁰ Mii Xuva kō é kātā'xi ñā tsíkīn i é kū'xi ò é kūvi é kā'xi ó ne, ñā ñā ñā ñā é un ntí'i e ntántio nto é kū'xi nto. Mii ñā ntio ñā é kué'nu dí vata koo é kué'e ní'i kuenta ñā tsiñú va'a é edé nto. ¹¹ Dīvi ntó ne, un ntíi ntíi koo ñā nto ve, vata koo é kué'e tsi'i nto é kintído nti. Kidáa né, dōo titín ñā'a nakué'e ñā sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta ñā nto. ¹² Tsi dá kaxntii nto tá'an nto, ñā ntántikīn Xúva kō ne, ñā te da mii tsí é xntii nto ñā e ntátaan núu ñā, tsí nakué'e ñā sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta ñā i e xntíi nto ñā. ¹³ É kuān ó ntáxntii nto ñā ne, ká'an ñā tsi dóo ka'nu Xuva kō, tsí kutuni ñā tsí nuu é ntaā i é ntaíko ñū'u nto tú'ūn va'á ñā Cristu, tsi ñā ni de víni nto ñā nto é xe'é nto ñā ni ūn ntíi ntíi ñā nguii sán ñā. ¹⁴ Dīvi ñā ne, ka'an ntā'ví ñā ñā ntó ñā e dóo ntio ñā nto, tsi dóo vá'ā o dé Xuva ko ni ntó e tá'xi ñā é vii nto é vā'á ni ñā. ¹⁵ Ntadiá'vi Xuva kō tsi tá'xi ñā uun doméní e dóo va'á kue'en, é ntē ñā kuvi ká'an ò nté kaa díi díi é vā'a!

10

É kadē kú'vé Pablu, tsí pustru ñā

¹ Xu'u é Pablu ú ne, ká'ān ú ni nto kuēnta ñā Cristú, ñā ñā e dóo kakuinima ñā kō, e dóo vá'ā ó de ñā ni kō. Xu'ú ne, tē dóo ntā'ví u dá itúvi ú ni ntó, kuini nto, ntá tsi dá tuvi iká u ne, ñā kaū'ví ko é ká'ān u ni ntó. ² Ká'ān ú ni nto tē ñā tsi'i ñū'ū ntó ko é vii ka'nu ú ni nto, iò ntó, tē náxeé u mí ntoo nto. Tē ñā'á ne, kuān koo vii u ni da xōó ka ñā'a ñā nto e ntáka'an ñā tsi ntáde ntí vatā ó ntio kúñū ntí. ³ Kuān te ntáde ntí du'xen é ntoo ká ntí ni kúñū ntí ñuxiví sa ne, ntá tsi ñā ntānā ntí vatā o ntānā ñā ntoo ñuxiví sa. ⁴ Tsí nuu i e ntānā núu ni'í ntí

san ne, ñā te ñā ñā ñuxiví sa, tsí nta'a Xuva ko vē'xi. Tsí Xuva kō né, dōó ntii ini ñā é nantí'i ñā da nēe ka nuu i é kīni kaa, e dóo ka'nu. ⁵ Da nēe ka e ntádē kuení mii ñā'a san é ñā te nuu é ntaā i ne, da nēe ka nuu i é ká'nu ncho vii, é kaēdí nuu itsi i é kīni ñā'a san Xuva kō; da nēe ka e ntádē kuení ñā'a sán ne, ntántada ntí kuenta ntá'a Cristu vata koo é na kuinti'xe ñā ñā. ⁶ É iò tu'vé ntí é kué'é ntí é nto'o da xōó ka ñā'a, ñā é ñā kákuinti'xe i é káka'án Cristu, te xee ntúvi é uun ito tsi kuinti'xe vá'a nto.

⁷ Da mii tsí e ntaíto nto ñā'a san nté ito ñā. Tē xoó ñā'a kaintēe ini ñā é káduku ntēe ñā Cristú ne, na vii ñā kuenta tsí ntí'i ne, ntáduku ntēe ntí Cristú ñā. ⁸ Kuān te ntéku kudii é káka'án u kuenta ñā tsiñú ntí ne, ntá tsi ñā kakuka'an nuú ko, tsí Xuva kō tá'xi ñā tsiñu ntí é xntíi ntí nto vata koo é kué'nu vā'a nto; ñā tē ntānakō'xó ntēe ntí nto. ⁹ Ñā te kataxnūu ú tutú san é ncho naū'ví u nto. ¹⁰ Ntáka'an ñā'a tsi dóo ntii kaka'án u dá kataxnūu ú tutú san nta'a nto, ntá tsi da xe dóo ntā'ví ito u dá tuví dadíi ú ni ntó, e dóo ntā'ví tú'ūn ko, ntáka'an ñā. ¹¹ Ntio ko é kūtuni ñā tsikan, tsí ñā tsi é káka'án ntí ni ñā da de vá'a ntí tutú san da intóo ikā ntí ne, ñā tsi vii ntí ñā te nākuntóo dadíi ntí ni ntó.

¹² Ñā ntio ntí é ká'an ntí vatā o ntáka'an túku ñā'a é ntānakate ntoo mii ñā kúñu ñā. Ñā tē ntádē ntí kuenta te vii ntí vatā ó ntáde ñā. Tsí ñā ñā ne, ntáde tuntu ñā é ntáki'i kú'vé mí tsi ñā, é ntānantii ni'ni ta'an ñā. ¹³ Ntá tsi ntí'i ne, ñā vii ka'nu ntí nee ñā é ñā káduku ntēe ntí, tsí mii Xuva ko káka'an ñā mí xee tá'an tsiñu e ntáde ntí ne, ñā ñā tá'xi ñā itsi é xēe ntí un tsi nte mí ntoo nto. ¹⁴ Ñā tē ntaíta ntí'xin ntí mi é ntio Xuva ko é xēe ntí, tsí Xuva ko káka'an ñā é xēe ntí mí ntoo nto. Tsí dí'na ntí xēe ntí ñūú ntó kán é xēe ní'i ntí tú'ūn va'á ñā Cristu. ¹⁵ Ñā tē ntáde ka'nu ntí ntáka'án ntí kuenta ñā tsiñu é edé tuku ñā'a é vata te ntí'i edé ntí. Ntá tsi é ntio ntí é díi ka vá'a koo kuinti'xe nto, vata koo é díi ka kue'e kada tsiñu ntí ni ntó, vata tsí ó kaka'an Xúva kō é vii ntí. ¹⁶ Kidáa ne, kuvi ká'ín ka ntí ñūu é díi ka iká é ñūū ntó, kika'an ntódo ká ntí tú'ūn va'á san. Ntá tsi ñā ncho náki'i núu ntí tsiñu é edé tuku ñā'a, vata koo é ñā ká'an ñā'a tsi dóo ka'nu ñā'a ntí, vata te ntí'i éni ntu'ū ntí ntáde tsiñu ntí ikān.

¹⁷ Tē xoó ncho kada ka'nu i ne, na kadā ka'nu ñā kuenta ñā Xuva ko. ¹⁸ Tsí ñā e dóo va'á ntí'xe ne, ñā te mí ñā kakā'an ñā e dóo va'á ñā, tsí Xuva ko káka'an ñā e dóo va'á ñā.

11

Pablú ni ñā'a, ña é ña té pustru ntí'xe

¹ Tē dí kūtíi nto nima nto ní ko te kā'án u vata kaa uun ña tuntu. Na kūtíi nto nima nto ní ko. ² Tsi dóo kakukuiñú ko nto, ñā ñā dokuñú é vē'xí nta'a Xuva kō, tsi é xe'é u xu'u ko é ntāda ú nto kuenta ntá'a Cristú ne, é kūvi nto vata kaa uun ñādi'i kuétsi, ña e dóo va'á, ña é vāta kiní ñātīi. ³ Ntá tsi kadē kuení ko te kuān koo vií ñā'a kani nta'ví ña nto vatā o dé koó san e kúvi dé tī éni ntā'ví tī Eva e dóo ki'in inī tī nté koo ka'an tī. Kidāā né, xtuvi mii nto e ntāññ nima nto e ntákuinima ntó Cristu, é da mii tsi ñā é kuinima ntó ña. ⁴ Tsi nto'ó ne, dōo va'a ntákuñú nto nima ntó te da xōó ka ñā'a xee ña e dóo kadaka nchu'ūn é kākā'an ña ñā Jesús. Kuān té ña te kaká'an ña vatā ó ntáka'án nti ne, ntá tsi dóo diní nto ntánaki'i nto tuku espíritú é ñā te ñā Espiritu Xuva kō é nuu nima nto dí'na. Dōo va'a ntaíni nto tuku nchu'un e dóo kadaka, é ñā te ñā tū'ūn va'á ñā Xuva ko e kí'i nto dí'na. ⁵ Xu'ú ne, ñā te dutsī ká u é ñā tsīkan, ña e ntáka'an é ñā ñā é pustru, ña e dóo ka'nu. ⁶ Kuān té ña kakuvi kaka'an vá'a ú ne, ntá tsi ini vá'a ú ñā Xuva ko. É ñā nto sá'a, tsi dóo ntánañē'é nti nto da nēé ka nuu i é edé nti.

⁷ ¿Dóo ntu kini kaa dé u é ñā ni kí'i u xá'ví ko dá nakuā'a ú nto tū'ūn va'á san ñā Xuva ko, é ntunta'ví mii u dá kada ka'nu ú nto? ⁸ Tsi kaido ú diu'un ñā ñā ñu'u ini ukún xio ñuu é vata kaa te xā'ví ko vata koo é ñā ñā ntá'ví nto ko é xntii ú nto. ⁹ Dā itúvī ú ni ntō ne, dōo táan nuu ko, ntá tsi nté uun nto ña ni ngunúú ú nto te xntii ntō ko é kātāan núu ko, tsi ta'an ko ña vé'xi ñuu Macedoniá ne, xntii ñā kó nēé é kātāan núu ko. Dukuān né, dōo dé u kuenta vata koo é ñā natekú du'xén u ntó ne, kuān tsi koo vií u nguentúvi. ¹⁰ Nuú é ntaā í vatā ó kaka'án u, tsi kantikín u Cristu. Kutuni Xúva kō tsi nté uun ñā'a ña kuvi nakadí ña xu'u ko é kā'án u tsi ña ni kí'i u diú'un ntō da xntii ú nto ne, kuān tsi koo ka'án u ni ña ntoo kanññ ñuu Acayá di. ¹¹ ¿Nté kui kuān ó kaka'án u? ¿Dóo ña ntio ntu kó nto? Ntá tsi Xuva kō ini ña tsi dóo ntio kó nto.

¹² Kuān tsi koo vií ka ú vatā o dé u, é ñā kí'i ú xa'ví ko é edé tsiñu u, vata koo é ñā kué'e u é vií ka'nu ña e ntáde tsiñu vatā o ntáde tsiñu nti. ¹³ Tsi ña kuān ó ntáde sán ne, ñā té ñā ñā é pustru é nuu é ntaā í ña, tsi da tī tsi ntaéni nta'ví ña ñā'a e ntáka'an ña é pustrú Cristu ña. ¹⁴ Ñā tūvī nee ñā é da kudu'va kō,

tsí mii tsí tó'ō e ñā vá'ā sán ne, kaeni nta'ví ñā'a é kánadama kúñu ī é ntūvi vata kaa ánjē va'a. ¹⁵ Dukuān ne, ñā té neé ka'nu nuu i te ña ntáde tsiñu ñā i ntánadama ña kúñu ñā é ntūvi ña vata ntáa ña ntáde tsiñu ñā Xuva ko, ña e dóo va'a. Ntá tsi uun ntuvi ni'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō é kuān ó ntáde ña.

Da ntó'o Pablu da dé ña pustru

¹⁶ Uun ito ká tuku ka'án u ni nto té nté uun nto ña kadá kuení nto te kākulukú u. Te kuān o ntáde kuení nto ne, ntá tsi kiní nto nēe e ká'an ña lukú sa ni ntō, ña é kākā'an mii, ña é kade ka'nu mii. ¹⁷ É kuān ó kaka'án u ne, ñā te kakā'án u vatā ó ntio Xuva kō, tsi kaka'án u vatā ó kaka'an ña luku, ña é kadē kuení i é ncho vií ka'nu. ¹⁸ Da xe dóo iō ñā ncho kada ka'nu ñuxiví sa ne, xu'ú ne, kuān koo kada ka'nú u di. ¹⁹ Tsi nto'o e dóo ini ntó ne, dōo vá'ā ó ntáde kuení nto ni ñā lukú san. ²⁰ Ntō'ó ne, dōo vá'ā ó ntáde kuení nto ni tūku ñā'a, kuān te kátee tsiñu kuétsi ña nto, kuān te kánantí'í ña nto, kuān te katín ña ntō é vií nto é ká'an ñā, kuān te dóo ka'nu ncho vií ña ni ntō, kuān te kaxe'é nuu ña vinuu nto. ²¹ Xu'ú ne, kakuka'an nuú ko é ká'án u e ña kákene iní nti é kuān koo vií nti ni ntō.

Ntá tsi da nēé ka nuu i é ñā kaú'vī ña é ká'an ña e dóo va'á ñā ñā ne, xu'ú di ne, ñā kaú'ví ko é kuān koo ka'án u vatā ó kaka'an ña lukú sa. ²² Ña tsīkán, ¿hebreu ntú ña? Kuān xu'ú di, tsi ña hebreu ú di. ¿Tátá Israee ntú ña? Xu'ú di. ¿I'xá Abraan ntú ña? Di'vī ú di. ²³ ¿Ñā kade tsiñu ñā Cristu ntú ña? Xu'ú ne, dií dií ka di'vī u é di'vī ña, kuān te vata ó kaka'an ñā luku ú nee é kākā'án u. Ntá tsi dií dií ka éde tsiñu u é ña tsīkan. Dií dií ka ki'in itō inúu kutú ú vi'i utun. Dií dií ka ki'in itō é'ni ña ko é ña tsīkán ne, e dóo ki'in itō é dokó sa kaxi'í u di. ²⁴ Ú'un ito é'ni ñā Israee san ko. Kāni ña kó xo'o. Oko xe'un kámi é uun ito xé'e ña ko. ²⁵ Úni ito káni ña kó utun. Uun ito ká tuku ne, xuú káni ña ko. Úni ito nántatsin tun ntōo é kaxkani'í u nú ntute ñu'u kán. Uun ntuvi, uun niñu inúu nto'o u mé'ñu ntute ñu'ū san. ²⁶ E dóo ki'in itō ñé'e ú ne, é dōo iní u tsi dóo donchu'ví nú ntute ka'nu sán ne, dōo donchu'ví ni ña du'ú di; dōo donchu'ví ni ña ñuu ko é ncho ká'ni ña kó, ni ña tuku ñuu san di. Iní u e dóo donchu'ví ñuu ka'nu san ni má kú'ú san, ni ntute ñu'ū sán di ne, dōo donchu'ví ni tā'an ko, ña é ña te nuu é ntaā i e ntákuinti'xe i Xuva kō. ²⁷ Dōo ntó'o ko é dé tsiñu ú ne, dōo

ki'in itō ña ni kidi ú ne, dōo ntó'o ko e dōo kákin kó ne, dōo itsí ko ntute di. Un vé'xi ne, ítūví ntité u ne, dōo ntó'o ko é ví'xin é ña tuvi dú'nú ko.

²⁸ Uun ká tuku nuu i sá'a ne: utén uten dōo kaexnúu kó e dōo kanti'i iní ko un ntíi ntíi ña ñu'u ini ukún san. ²⁹ Tē xoó ña tuvi ntíi i ne, vata tsí ó kanto'o kó di. Tē xoó kakó'xo i uun nuu i ne, xu'ú e dōo u'vi kakúvi kó kuenta iña i. ³⁰ Te kántio é káda ka'nu ú ne, kada ka'nu ú kuenta iña i é ña ni kuvi vii u é ña tuvi ntíi ko. ³¹ Xuva kō, ña é Uva Tó'o ko Jesūcristu, ña é ká'an o tsi dōo va'á ña ntii dañu ntūvi ne, ña ña ña ña tsi nuu é ntaā i é káka'án u. ³² Dā ítūvi ú ñuú Damascú ne, ña odo núu iña rei, ña nani Āretá ne, tē tsiñu ña ña é víi kuenta xi'í ñuú san é tñin ña ko é xnuu kutu ña ko. ³³ Ntá tsi ini xika núu ú, nanúu ña ko ata ntó'o kán é kánti'u núu diñi ñuú san. Dukuān né, ntíi ni'ni ú nta'a ña.

12

E xé'e Xuva kō é kīnī Pablu

¹ É ini u tsi ña tuví neé kani'í ko é káda ka'nu u, ntá tsi xu'ú ne, ká'ān ú nee e tá'xi Xuva kō é kūtuní ko, é kīnī u di é vatā ó kuvi te kakéní ko. ² Iní u uun ña'a, ña e kuínti'xe i Cristú ne, é kūvi uxkimi kuíā e nádita ña ña é xee ña é kuvi ūni é dukún kán mí tuví Xuva kō. Ntá tsi ña ini u te kanií kúñu ña ñe'e ña ne, o da mii tsi nima ña. Xuva ko ini ña. ³ Iní u tsi ña tsíkán ne, (kuān te kaní kúñu ña, kuān té nima tsi ña ne, mii tsi Xuva ko ini ña) ne, ⁴ nadíta ña ña mí e dōo vá'ā o mí tuví Xuva kō. Ikán téku ña tú'ūn e dōo xū'ú kaa, e dōo xii kaa, e nté uun ña'a ña kuvi ká'an ña é tēkú tuku ña'a. ⁵ Kuenta iña ña tsíkán ne, kada ka'nu ú, ntá tsi ña kada ká'nu ú kuenta iña mii ko. Da mii tsi káda ka'nu ú kuenta iña i é ña ni kuvi vii u é ña tuvi ntíi ko. ⁶ Ntá tsi kuān te ntío ko kada ka'nu ú ne, ña te vatā ó kaka'an ña tuntu ó kaka'án u, tsi da mii é nuu é ntaā i é káka'án u. Ntá tsi ña kuān koo vii u vata koo e nté uun ña'a ña kadá kuení ña te dōo ka'nu u. Tsi é ini ña nté kaa u é tēkú ña nté o kaka'án u di. ⁷ É ña ntío Xuva kō é káda ka'nu ú kuenta iña i e tá'xi ña é kūtuní ko é vā'a é ini u ne, tá'xi ña é kánto'o kó, vatā ó kuvi te iñu ni'ni ntído kúñu ko. Vata kaa iña é ña vá'ā san é kanantō'o ko vata koo é ña kuntekú ka é káde ka'nu u. ⁸ E úni ito ikán u nta'a Tó'o ko te naki'i ña é káde i é kánto'o kó san, ⁹ ntá tsi kaka'an ña nī ko: “Ñá'ā, tsi é xéé ó iña o e dōo kakuinimá ko o. Kutuni ña'a tsi dōo

ió ko é víi u é xntíi ú o ntuvi da ña tuvi ntíi o”, ka'an ña. Dukuān né, dōo diní ko é káda ka'nu ú kuenta iña i é ña tuvi ntíi ko vata koo é kūtuni ña'a tsi ña'í Cristu e dōo iō ña é víi ña. ¹⁰ Dukuān ne, kaitúvi dīni u dá ña tuvi ntíi kó, da ntáka'an kini ña'a san iña ko di; dá kátaan núu ko, dá ntáde xení ña'a san ní ko, da neé ka nuu i é kánto'o kó kuenta iña Cristu. Tsi ini u tsi da ña tuvi ntíi kó ne, kidáa kata'xi Xuva ko ntíi ko é víi u.

E dōo kanti'i iní Pablu ña ñu'u ini ukun ñuú Corintu

¹¹ Xu'ú ne, kaka'an ntí'xe ú vatā ó kaka'an úun ña tuntu é kade ka'nu mii ú kuenta iña mii ko. Ntá tsi ña'í kuétsi nto é kuān ó kaka'án u. Dií ka vá'a o tē dí ña'í nto ni ká'an ntó kuenta iña ko. Tsi ña te dií ka dutsi u é vata kaa ña tsíkán, pustru e dōo ka'nu ña'a ña, kuini ña, kuān té ña váda kaidiá'vi ko. ¹² Tsi dōo kutíi ú nima ko dá ítūvi ú ni ntó ne, tñin nuu i ini nto, ni dóxo ká'nu, vata koo é kūtuni nto tsi nuu é ntaā i é pustrú u iña Xuva ko. ¹³ ¿Mí'í ntū ña ni idé u dadí ni nto vatā ó de u nī ña ñu'u ini ukún xio ñuu? Ntá tsi kada ka'nu ini nto nī ko é ña ni natekú du'xén u nto é xntíi ntó kó nee iña é kátaan núu ko.

¹⁴ É iō tu'vé ko é kī'in u, kíkoto ní'ni ú nto é kūvi uni íto. Ntá tsi ña nateñu núu ú nto, tsi ña te iña nto e ntío ko, tsi mii nto é ntío kó nto. Tsi uva i'xá san, ña é dūku ntée é nātsoo vá'a ña iña ña é kūvi iña i'xá ña, ña te i'xá ña é dūku ntée é nātsoo vá'a é kūvi iña ña. ¹⁵ Xu'ú ne, dōo diní ko te nantí'i ú nee iña é ió iña ko kuenta iña ntó, kuān té nte ntuvi iña ko nantí'i ú vata koo é ña'í nto nāni'ni nto ntuvi va'á iña nto. Ntá tsi dá dií dií ka ntío kó nto ne, ña'í ntó né, vata te kantudutsi é ntío nto kó, kuini ko.

¹⁶ Ini nto tsi nté uun nuu i ña ni nateñu núu ú nto. Ntá tsi ió ña'a ntáka'an ña tsi dōo ini u nté koo vii u é kūvi kani nta'ví u nto. ¹⁷ ¿Vá eni ntá'ví ntu ú nto nta'a ña e táxnūu u mí ntoo nto? ¹⁸ Xu'ú ne, ikán ú nta'a Títo te kī'in ña, kíkoto ní'ni ña nto mí ntoo nto ne, taxnūu ú uun ká tuku ta'an ko é kī'in ña nī ña. ¿Vá eni nta'ví ntu Títo san nto? ¿Ñā ntu te dadí tsi ntáde ntí ni ña? ¿Ñā ntu te uun tsi nimá ntí ni ña?

¹⁹ Tē ntáde kuení nto tē ntánada'ān ntí kúñu ntí nuu nto, dá kuān ó ntáka'án ntí ni ntó. Ntá tsi ña te kuan ō. Tsi ntí'í ne, nuu Xuva ko ntáka'án ntí e ntántikán ntí Cristu. É kuān o ntáka'án ntí ni ntó ne, vata koo é xntíi ntí nto e dií ka kue'nu nto te kutú've nto iña Xuva ko. Tsi ña'í ntó tá'ān ko e dōo

ntio kó nto. ²⁰ Kadē kuení ko nté koo kuvi te nání'i ta'an ko: tē ña víi nto vatā ó ntio kó, tē ña víi u vatā ó ntio nto di. Kadē kuení ko te iō ña é nāa núu ña, te iō ña é kūne'u iní ña, te kūdiin ñá di, tē ntio ña é víi mii ñá kuenta iña mii ñá, te kā'an káni ña iña ta'an ñá, te kā'an véte ña, te kāda ka'nu ña, te kuān sá koo víi ña da nēé ka é ntio ña. ²¹ Kaū'ví ko tē dá kī'in xtúku ú mí ntoo nto ne, ta'xi Xuva kō é kūka'an nuu xtukú ko kuénta iña ntó, te kutúví nta'xa ú kuenta iña ntó, iō ntó, ña e dóo iō kuetsí i nte dí'na. Váta nātiyi iní ña e dóo dé ña nuu i é kīni kaa, e dóo dé ña é kīni kaa ni ñad'í san, é edé ña da nēé ka é ntio nima káni kaa ña.

13

Nté koo víi ña

¹ E sá'a kūvi uní íto é kī'in u, kikoto ni'ní u nto. Kaka'an tú'un Xuva kō: “Tē xoó ntio i é tsi'i kuetsi uun ká tuku ña'a ne, da mii é kántio uví, uní ña'a é ntāda ntaá ña”, ka'an.

² É kāká'án u ni ñá é iō kuetsí i dí'na, nī é un ntíí ntíí ña nguíi san dá ñe'é u é kuvi ūvi íto ne, kuān te ika túví u mí ntoo nto vevii, ntá tsi kāká'án u vata tsí o é kāká'án u dá kixkoto ni'ní u nto é kuvi ūvi íto ne, te kī'in xtúku u mí ntoo nto ne, ñá ntuntá'ví iní kó ña; da mii é nantō'o ú ña. ³ Kidáa kutūni nto tsí nuu é ntaā i é kāká'án u naá Cristu. Dívi ña ne, ñá te vítá iní ña ni ntō, tsí dóo iō ña é víi ñá ni ntō. ⁴ Iní nto tsí dá xi'i ñá ntiká krusí ne, vata te ña tuvi ntíi ña, ntá tsi xe'é Xuva ko ntíi ña é ntōto xtuku ña ne, kantíto ña vevii. Ntí'í ne, ña túvi ntíi ntí di, vata kaa ña é ña tuvi ntíi ña kídaā dá xi'i ña, ntá tsi dá kúdadii ntí ni ña ne, kata'xi Xúva ko ntíi ntí vata koo é vā'á koo víi ntí kuenta iña nto.

⁵ Kadā kuení mii nto te vā'á o ntákuinti'xe nto. Koto ntee mii nto. ¿Ñā ntu ntákuutuni nto te tūví Jesucristu ni ntó, o ñā ntu te nuu é ntaā i é iña ña nto? ⁶ Ntio ko é kūtuni ntó di tsí ntí'í ne, nuu é ntaā i é ntántikín ntí Cristu.

⁷ Ntáka'an ntá'ví ntí ni Xuya ko vāta koo é ña víi nto nuu i é kīni kaa. Nā te kuān o ntáde ntí kuenta iña mii ntí, vata koo é kā'an ña'a tsi dóo vā'á o nakua'á ntí nto, ntá tsi ntio ntí é vā'á koo víi nto, kuān te ña ni idiá'vi ntí, kuiní ña'a san. ⁸ Ña kúvi nakuítá ntí nee é nuu é ntaā i. Da mii é víi ntí kuenta iña i é nuu é ntaā i. ⁹ Dōo diní ntí tē ña kantio é ntí'í koó ntíi ká ntí, tsí dívi nto kūvi víi nto é un ntí'í. Ntáka'an ntá'ví ntí iña nto vata koo é vā'á koo víi kue'en nto. ¹⁰ Taxnúu ú tutú sa'a dí'na dá kī'in u mí ntoo nto vata koo é ña kantío é kāda tii ú ni nto te kī'in u. Tsí

tsiñu e tá'xi Xuva kō é víi u kuenta iña ntó ne, ñá tē é nakō'xó u nto, tsí víi u é xntíi ú nto é kuē'nu vā'a nto.

¹¹ É nantí'í u é kāká'án u ni nto, tá'án kó ne, ká'án ú ni ntō é vā'a vā'a tsi koo kuntōo nto. Ntuku nto nēe e vā'a ntuvi iña nto. Ka'nu tsi víi nto nima nto. Uun tsi kadā kuení nto ni tá'an nto ne, vā'a tsi koo kuntoo nto ni tá'an nto. Kidáa né, Xuva kō, ña é tá'xi é kuntōo vā'a o, é kuinima tá'an ko ne, kunūu mé'ñu kūnuu dava ña nto. ¹² Kué'e ntō ntíusi tá'an nto. ¹³ Un ntí'í ntí ña ntántikín Xúva ko taxnúu ña ntíusi nto.

¹⁴ Tō'ó ko Jesucristú na tá'xi ña nto é vā'a. Xuva ko na kuínima ñá nto. Espiritū Sántū sán na kunūu mé'ñu ña nto un ntí'í ntí'í nto. Kuan tsí koo é kāká'án u ni ntō.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Galacia

Taxnūu Pablu tú'un iña ñá ntoo ñuú Galacia

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustrú u iña Jesúsristu. Ñá ni nī'í ko tsiñu sá'a nta'a ña'a, ntē ña te ña'a ni de kú've ñá ko. Mii Jesúsristu kaká'an ñá, ni Xuva kō, ña é nantōto ña dá xi'i ña. ² Xu'ú, ni ūn ntíi ntíi ta'an ko, ña kuínti'xe i Xuva kō, ña ntoo i'a ne, taxnūu ntí tutú sa'a iña ña kuínti'xe i, ña ntánataká nuu ñuú Galacia. ³ Xuva ko nī Tó'o ko Jesúsristú, na nāxnūu viko ña ntō, na tā'xi ña é kuntōo vā'a nto. ⁴ Jesucristú ne, xé'e ña ntūvi iña ña kuenta iña kuétsi kō vata koo é nakáku ña ko da neé ka nuu i é kīni kaa é ió ñuxiví sa, vatā ó ntio Xuva ko, ñi ña é Uva ko ña. ⁵ Na kā'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva ko ntíi dañu ntūvi. Kuan tsi koo na kōo.

É ñā túvi tūku tú'ūn nté koo nakáku ō

⁶ Da kúdu'va ko tsi ña na'a tsi ni kuínti'xe nto da xtúvī mii nto Xuva ko, ña e kána nto é nī'í nto é vā'á nta'a Cristu, tsi dóo ntio ña nto. Vevíi ne, é tūku tú'ūn ntántikīn nto. ⁷ Ntá tsi ña tuvi nté uun ká tuku tú'ūn nté koo nakáku ō. Ntá tsi iō ñá'a, ña ntánakutsu'un ntō é ncho nadama ña tú'ūn va'á san iñá Cristu. ⁸ Ntá tsi kuān té ntí'í, o kuān te ánjē é vē'xí nte e dukún kán, o kuān te dá xōó ka ña'a kaka'an ñá tsi iō tūku tú'ūn é nakáku ō é ña te ñi ña tú'ūn é kākā'an ntódo ntí ni ntō né, na kuē'é Xuva kō é ntō'o ña. ⁹ Vatā ó kaka'an u di'na ne, ká'an xtūku ú ve: Tē xoó ña'a ka'an ña tsi ió tuku tú'ūn é nakáku ō é ña te ñi ña kākā'an ntódo ntí ne, na kuē'é Xuva kō é ntō'o ña.

¹⁰ Dá kuān ó kaka'an u ne, ¿kantūku nuu iní ntu u te vā'á koo na kā'an ñá'a iñá ko ne, o te vā'á koo na kā'an Xúva ko iñá ko? ¿Vá ntio ntu ko e dóo ntio ña'a sán ko? Tē dí ntio ká ko é ntio ña'a sán ko ne, ña dí vii u é káda tsiñu ú iñá Cristu.

Nté ō ni'í Pablu é vii ñá pustru

¹¹ Ntio ko é kūtuni ntó, ēní ko, tsi tú'ūn é kākā'an ntódo ú ne, ñá te tú'ūn é dotō tsi kaka'an ñá'a. ¹² Ñá te ntá'a ña'a é nī'í ko tú'ūn san. Nté ñá'a ña ni nakua'a ñá ko sá'a, tsi mii Jesúsristu tá'xi ña é kūtuní ko.

¹³ É kūtuni nto nté ō dé u ntuvi di'na, dá kantikīn ka ú nchu'un iña ñá Israee. Tékú nto tsi dóo dé xení u nī ña kuínti'xe i Xuva kō, é ncho nantí'í ú ña un ntíi ntíi ña kídaa. ¹⁴ Dā nakua'á u nchu'un iña ñá Israee ne, xu'ú odo nūú u é ūn ntíi ntíi ña kuetsī, ña Israee é dadíi tsi kuiá ko ni ña. Tsi xu'ú ne, díi díi ka dé ntaá u vata xkoó ini o e xtúvi ñata kō é vīi o. ¹⁵ Ntá tsi nte dí'na dá káku ú ne, nākaxnūu Xuva kō ko. Dōo vā'a o dé ña nī ko e kána ña ko. Dā xee ntúvī é ntio ñá ne, ¹⁶ ta'xī ña é kūtuní ko xoo é l'xā ñá, vata koo é kā'an ntódo u tú'ūn nté koo nakáku o ni ñá'a, ña é ña te ña Israee san. Kídaa ne, ñá ni ntūku ú ña'a, ña é tā'xi kó itsi. ¹⁷ Ntē ña ni ñé'ē ú ñuú Jerusaleen é kā'an u nī ña e kúvi pustru nte dí'na, tsi ura tsi i ñé'ē u ñuú Arabia ne, rkontúvī ne, ntiko kōó u ñuú Damascu.

¹⁸ Dá ntē kúvi uni kuiá ne, ñé'ē u ñuú Jerusaleén vata koo é kīní u Pedru. Ikān itúvī ú ni ña xe'un ntúvi. ¹⁹ Ntá tsi ña ni iní u nté uun ká tuku pustru kídaa, mii tsi Sāntiau, eni Tó'o kō, é iní u ña. ²⁰ Iní Xúva kō tsi nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō.

²¹ Kídaa ne, ñé'ē ú ñuú Siria ni ñuú Cilicia. ²² Ña kuínti'xe i Jesucristu, ña ntántoo ñuú Judeá ne, vata kīní kue'en tsi ñá ko kídaa. ²³ Da mii tsi e téku ña tsi kākā'an ñá'a: “Ñi ña é dé xení ña ni kō kídaa ne, kaika ña kaka'an ntódo ña tú'ūn e ntákuínti'xe ko vē, ñi ña tú'ūn é ncho nantí'í ña kídaa”, ka'an ña. ²⁴ Kídaa ne, ntáka'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva ko kuēnta iñá ko.

2

Kūdadii Pablu ní pustru ñá nguū san

¹ Dá kúvi uxkimi kuiá ne, ntāa xtuku ntí ñuú Jerusaleen ni Bernábeé ne, ntēka ntí Tito. ² Ñé'ē ú, tsi e tá'xi Xuva kō é kūtuní ko tsi kantio é kī'ín u. Dā xee u Jerusaleén ne, ixtíin ú nī ña ntádē kú've iña ña kuínti'xe i san. Da mii xntí tiin nti ni ña vata koo é na kūtuni ña nté o kaka'an ntódo u tú'ūn nté koo nakáku o ni ñá'a é ña te ña Israee san, vata koo é ña te é ntaā i é káde tsiñu u. ³ Titó ne, ñá te ña Israee ña, ntá tsi ña ni ká'an ña ntádē kú've san te kantio é tē'nte kúñu ixi ña vata xkoó ini ñá Israee. ⁴ Tsi tuku ña'a ne, ntáka'an ña tsi kantio é kuān koo vii o. Ntáde ña tsi ntákuínti'xe ña Cristu, ntá tsi ñá tē nuu é ntaā i. Tsi kí'vi xū'u ña mé'ñū ña kuínti'xe i san vata koo é koto xu'ū ña ntí, ntí'í é nakáku ntí kuenta iñá Cristu. Ntio ña é kuétsi é vii xtuku ntí é kākā'an lei Muísee

san. ⁵ Ntá tsi ña ni xé'e nti é kúvi vií ña nī nti nté un siin, tsí kuenta iña diví nto é ña ni ntíó nti é kúnaa tú'ūn é nuu é ntaā í san nté koo nakáku o.

⁶ Ña ntádē kú'vé san ne, nté uun tú'ūn é xēe ña ni ká'an ña é vií u. Dóo ka'nu ña'a ña, kuiní ña'a, ntá tsi ¿xoo iní i te ká'nu ña'a nti'xe ña, o tē ña'a? Ná káde ú kuenta, tsí Xuva kō ne, ñá te nūú ko kaíto ña, tsí nima ko. ⁷ Ntá tsi divi ña ne, ñá ni tee tsiñu ña ko é tūku tsiñu vií u, tsí ini ña tsí Xuva kō tēe tsiñu ña ko é kika'an ntódo u tú'ūn é nakáku o san, mí'ī ntoo ña'a, ña é ña te ña Israee, vata tsi o tēe tsiñu ña Pedru é ká'an ntódo ña divi tsi tú'ūn nī ña Israee san. ⁸ Tsi vata tsi o dé Xuva kō táxnūu ña Pedru é kúvi kika'an ntódo ña nī ña Israee san ne, kuan tsí o dé ña táxnūu ña ko é kúvi kika'an ntódo ú ni ña'a é ña te ña Israee san.

⁹ Dukuān ne, Santiau ní Pedru ní Juan, ña ntátsi'í nti iña ña ntákuinti'xe i sán ne, dā kutuni ña tsí divi tsiñu vā'a tá'xi Xuva kō kó ne, dóo ka'nu kuiní ña é dadíi tsi tsiñu vií nti ni ña, xu'ú ni Bernābee. Kūdadii nti ni ña tsí nti'í ne, kíkada tsiñu nti mí ntoo ña é ña te ña Israee san ne, divi ña ne, kada tsiñu ká ña nī ña Israee san. ¹⁰ Da mii tsí é ntio ña é nanū'ú nti ini nti ña ntá'ví san ne, divi e dóo nti'í ini ko é vií u di.

Dā de tí Pablu ní Pedru ñuú Antioquia

¹¹ Ntá tsi dā xēe Pedru ñuú Antioquiá ne, dē tí'í u ni ña dā ini u ña, tsí kade ña uun nuu i é ña vā'a. ¹² Tsi di'na dá xēe ñá'a e táxnūu Santiaú san ne, ē'xí dadíi Pedru ni ñá'a, ña é ña te ña Israee san. Ntá tsi dā xēe ñá'a e táxnūu Santiaú san ne, eni ntu'ū Pedru kí nteé xio ña ña'a é ña te ña Israee san ne, xio é'xi ña, tsi ú'vī ñá te kúdiin ña ntántikin dukuān nté xkoó ini ña é tē'nte kúñu ixi ña. ¹³ Kidáā né, kuan tsí o ntánāa ña Israee, ñá nguīi sán, vatā o dé Pedru é ña ni de ntāa ña vatā ó kaka'an ña. Un tsi nté Bernabeé san kuān o dé ña di, é kíi nteé xio ña ña kuínti'xe i, ña é ña te ña Israee san. ¹⁴ Dā ini u tsí ña te káde ña vatā ó kaka'an tú'ūn é nuu é ntaā i nté koo nakáku o ne, kaka'an u nī Pedru mé'ñu ūn nti'í nti'í ña'a san: “Divi ntó né, kuān te ñá Israee ntó ne, kade nto vatā ó de ña é ña te ña Israee san ve, tsí ña kantikín ka nto vata xkoó ini ñá Israee san. Dukuān ne, ¿nté kui kaka'an nto tsí kantio é vií ña é ña te ña Israee san vata xkoó ini ñá Israee san kuan?”, ka'an u ni ña.

Ntuvá'a o ni Xuva ko tē kuínti'xe kō Cristú, kuān te ñá Israee o, kuān te tuku tatá kō

¹⁵ Xo'ō ne, tatá ña Israee o nte da káku o, ñá te ña kíni ntāa o vāta ntāa ña tuku ñuú san. ¹⁶ Ntá tsi ini o tsí kuān te káde ntaa o é káka'án lei Muísee, ntá tsi ña te diví é kade i é nti'í kuétsi kō. Da mii tsi kuínti'xe ko Jesúcristu. Dukuān é kuínti'xe ko Jesúcristu di vata koo é nti'í kuétsi ko kuēnta iña i e kuínti'xe kō ña, ñá te kuēnta iña i é dé ntaa o é káka'án lei san, tsi nté uun ña'a ña nti'í kuétsi ña é káda ntaa ña é káka'án lei san.

¹⁷ Vi'a ve né, te kantukū nuu iní o nté koo nakáku o kuétsi ko kuēnta iña Cristú ne, te nātidito kuétsi kō ne, ¿vá divi ntú Cristu dé ña é iō kuetsí san? ¡Ñá'á ni san! ¹⁸ Te xtuví mii u é vií u uun nuu í ne, kidáā ne, vií xtuku ú ne, vatā ó tē ña vā'a o ni ide u é xtuví mii u nte dí'na. ¹⁹ Xu'ú ne, vata tē xi'í u kuenta iñá lei san. Mii lei san é'ni ko vata koo é ntóto ú kuenta iña Xuva ko ve é vií u é ntio ña. ²⁰ Xu'ú ne, e xi'í u dá uun tsi kúñu kúvi ú nī Cristu é xi'í ñá ntiká krusí san, ntá tsi ió ka ntuvi iñá ko. Ntá tsi ñá te ntúvi iña mii ko, tsí ntuvi iñá Cristu é nī'í ko ve. Kakuínti'xe kó I'xá Xuva kō dá kátuví u ñuxiví sa, tsí divi ña xé'é ña ntuvi iña ñá kuenta iñá ko e dóo ntio ña ko. ²¹ Ña kúvi nakuítá u nuu i e dóo va'á san é edé Xuva ko iñá ko. Tē dí kuvi nti'í kuétsi ko te káde ntaa o é káka'án lei san ne, é ntaā i é xi'í Cristu kuénta iña ko.

3

¿ō é káda ntaa ntú o lei san ne, o é kuínti'xe ko Xuva kō?

¹ Ntō'ó, ña Galata, ¿nté kuān nte túntu ntú nto? Ntáde nto vata o tē xoo dé tata i ntó. É ini vā'a nto nté o xi'í Jesúcristu ntiká krusí san, tsi é nañē'é nti nto. ² Ka'an nto vē, ¿nté ntu o ni'í nto Espíritu Xuva kō? ¿Vá nī'í ntu nto ña é dé ntaa nti'í nto é káka'án lei Muísee? ¿Ñá ntu te ni ní'í nto Espíritū san tsi é kuínti'xe nto tú'ūn va'á iña Xuva ko e téku nto? ³ ¿Ntē kuān nte túntu ntú nto? ¿Ntádē kuení ntu nto te kúvi vii mii nto tsiñu e éni ntu'ū Espíritū Sántū san é kade ña ni ntó? ⁴ ¿Ñá ni idiá'vi ntu é un nti'í e ntó'o nto? ¡Tē dí ni idiá'vi ne, kuān te un siin! ⁵ Kata'xi Xuva ko ntó Espíritu ña. Kade ña nuu i e dóo ka'nu iña nto. ¿Vá kuan ntú ó kade Xuva ko ni ntó tsi ntáde ntaa nto é káka'án lei san? ¡Ñá'á ni san! Kuān ó kade ña ni ntó

é nī'i na e xtúvi úva na ñña na. ³ Kuān ó kuvi ni kō di. Dá kuētsi ká ō ne, ñña'a san ntáka'an ñña nté koo vii o é kuntoo o ññuxiví sa ne, da mií é vii o vātā ó ntáka'an ñña. ⁴ Ntá tsi dā xee tá'an ntuvi ne, taxnuu Xuva ko I'xā ñña é káku ñña nú xē'e úun ñña dī'i, é kūvi ñña tatá ñña Israee, ñña é ntēé kimi i lei Muísee. ⁵ Kuān o kí'xi ñña vata koo é nakáku ñña un ntíi ntíi ñña é ntee kimi i lei san, vata koo é naki'i Xuva ko kō e kúvi o i'xā ñña. ⁶ Kidáa ne, vata koo é nañē'e Xúva ko kō tsí i'xá nti'xe ñña kúvi ō né, taxnúu ñña Espíritu I'xā ñña é kunūu ñña nima ko. Espíritū sán ne, kaka'an ñña: “¡Uvā ko!” ⁷ Dukuān ne, ñña te ñña kaden tsiñun kán, tsí i'xá mii Xuva kō kúvin ne, ní'i o é vā'á ñña Xuva ko é uun tsi kúñū kúvin nī Cristu.

Dōo ntí'i iní Pablu kuenta ñña ñña kuínti'xe i

⁸ Di'na dá vāta kiní nto Xuva kō né, dōo xió ntíi nto é káda tsiñu nto ñña tuku xúva ntó é ñña te Xuva ntí'xe kō. ⁹ Ntá tsi vevíi ne, é ñni ntó Xuva kō. Kuvi ka'an o tsí Xuva kō ne, é tā'xi ñña é kiní ntó ñña ve. ¿Nté kuí ntántiko koō ntó ata nto é vii xtuku nto vata xkoó ini ññata kō san é ñña vādā mí kaidiá'vi? ¿Nté kuí ncho vii xtúku nto ñña kade tsiñu? ¹⁰ Kuan tsí o ntáde ka'nu nto viko é kuēnta víte, kuenta xoo, kuenta kuia. ¹¹ Dōo ntí'i iní ko kuenta ñña ntó tē é ntaā i éde tsiñu ú ñña nto.

¹² Vií nto da xe'e, ení ko, uun tsi nima ntúvi nto nī ko vata kaa xu'u é uun tsi nima ntúvi ú ni ntó. Ñña tūvī nee ñña ni ide nto nī ko. ¹³ Iní nto tsí xu'ú ne, dōó ká'ví kaa ú ntuvi di'na dá kakā'an ntódo u tú'ūn va'á san ni ntó. ¹⁴ Dōo u'vi kúvi nto ko kuenta ñña kui'i e kúvi ko kidaā, ntá tsi ñña ni kunte'xen ntó ko; ñña ni nakuitā ntó ko, tsi kí'i nto kó vata te ánje Xuva kō kúvi u, vata te mii Jesūcristu kúvi u. ¹⁵ ¿Nté ntu ō kúvi ve kuan? Tsi dōo diní ññu'u nima nto dá itúvi ú ni ntó. Kuvi ka'an ú ñña nto tsí tē dí ni kúvi né, natavā ntó ntuxnuu mii ntó é tā'xi nto ko. ¹⁶ Vi'a ve ne, ¿ñña ntío ká ntu ntó ko e kuán o kaka'án u ni ntó é nuu é ntaā í san?

¹⁷ Ñña tsikán ne, dōo ntáde ñña nto kuenta ve, ntá tsi ñña te kuan o de ñña vata koo é nī'i nto é vā'a. Ncho nakadī ñña itsi é ká'an ntó nī ntí vata koo é mii ñña é kada ka'nu nto ñña. ¹⁸ Vā'á ó te kade ñña nto kuenta, te vii ñña vata koo é nī'i nto é vā'a. Te kuān koo vii ñña ni ntó nguentuvi, ñña te da mii tsí dá tuví u ni ntó. ¹⁹ Dōó kaexnúu kó kuenta ñña nto, a i'xá mii ko. Vātā ó kaexnúu ññadī'i dá ncho kaku i'xá ñña ne, kuān koo kaxnúu kó kuenta ñña nto da nté uun tsi nima ntúvi nto nī Cristu. ²⁰ Tē dí tuví u ni ntó vevíi ne, ti

kaa te kuvi xtúvi mií u é káde tíi ú ni ntó, ntá tsi vevíi ne, ñña iní u nté koo kadā kuení ko ñña nto.

Kuenta ñña Áгаа ni Sára

²¹ Xoó ntó'o é ncho kuntikín ka nto lei Muísee san ne, ká'an ntó: ¿Va ñña iní ntú nto nēe é kaka'án leí san? ²² Tsí nte dí'na uve na'a kaká'an tsí Abraán ne, úvi i'xā ñña xio. Uun ñña ne, i'xá ta'nú kade tsiñu ñña ñña, ta'nú nani Áгаа ne, uun ne, i'xá ññadī'i míi ñña, ñña naní Sára. ²³ I'xá ta'nú kade tsiñu sán ne, vata tsi ō káku vata kaa da nēe ka i'xa, ntá tsi i'xá ññadī'i míi ñña ne, káku vata tsi ō xe'é Xuva ko xu'u ñña ni Abraán san. ²⁴ Kini nto tsi úvi nuu i kaka'án u kuenta ñña i sá'á. Uun nuu i é vē'xí xuku é nani Sināii, dívī ñña Áгаа san. Xoó kaduku ntēe i nuu i sá'á ne, káku ñña é kunteé kimi ñña leí san. ²⁵ Tsí Áгаа san ne, vata kaa xuku é nani Sināii é tuví ññuú Arabia káa ñña, vata kaa ññuú Jerusaleen é tuví ññuxiví sa kaa ñña di. Tsi ntúni nuu i sá'a nī ñña é ntoo ikān ne, nteé kimi ñña leí san. ²⁶ Ntá tsi xo'ō ne, ñña te kadūku ntēe ō leí san, tsí ññu kó ne, dívī ññuú Jerusaleen é tuví nta'a Xuva kō. ²⁷ Tsí uve na'a tú'un Xuva ko kaka'an: Kutúvi dínī nto, dívī ntó é ñña kakúvi koo i'xá nto,

dívī ntó é xoxo i'xá nto.

Kachu'u ntáa nto é dōo diní nto,

dívī ntó é vata kaxnúu i'xi nto.

Tsí ññadī'i, ñña é ñña káde xii ñña ñña kuentá ne, díi díi ka kaxio i'xá ñña é ñña é tuví nī'i xii i, ka'an.

²⁸ Ení ko, vata ntáa Isaa ntáa nto. Xo'ō ne, i'xá Xuva ko ō, tsi káku o vata tsi ō xe'é Xuva ko xū'u ñña kidaā. ²⁹ Ntá tsi vata tsi ō dé xeni i'xá e káku vata ō káku da nēe ka i'xá ni i'xá e káku kuenta ñña Espíritu Xuva kō né, kuān ó kakuvi vevíi di. ³⁰ Ntá tsi ¿nee ñña ntu kaka'an tú'un Xuva kō? Kaka'an: “Kiñu'u nto ta'nú kade tsiñú san ni i'xá tun, tsí i'xá ta'nú kade tsiñú san ne, ñña kúvi nī'i na ñña uva na vata kaa i'xá ññadī'i míi ñña”, ka'an. ³¹ Xo'ō ne, ení ko, ñña te vāta ntáa i'xá ta'nú kade tsiñú san ntáa o, tsí vata ntáa i'xá ññadī'i míi ñña ntáa o.

5

É nakáku Cristu ko

¹ É nakáku Cristu ko e nteé kimi kō leí san, tsi ñña ntío ñña é ku'un kutū ká ō. Dukuān ne, kaka xaa nti'xe nto ve; ñña ku dā vā'a nto é kadā kú'vé leí san ñña nto.

² Kini nto é kākā'án u. Xu'ú e Pablú u ne, kaka'án u ni ntō tsi te kuē'é nto é kā'nté ña kúñū é ixi nto vata xkoó ini ñá Israeé san ne, vata te kākā'an ntó tsi é ntaā í xi'í Cristu iña ko. ³ Kaka'an xtúku u tsi da xōó ka ña'a é tē'nte kúñū é ixi ñá ne, da mii é vii ña é un nti'í é kākā'án lei Muísee. ⁴ Xoó nto'o e ntáxio ntiú nto e ntáde ntaa nto lei san vata koo é nti'í kuétsi ntō ne, ña kaxé'e nto itsi é nakākú Cristu nto; ntánakuitā nto é vā'a é ncho ta'xi Xuva ko ntō doméni. ⁵ Ntá tsi xo'ō é kuinti'xe ko Xuva kō, é nuu Espiritu ña nima kó ne, ntantétu ō é nī'i ko nima va'á ko nta'a Xuva kō. ⁶ Tē uun tsi kúñū kúvi o ni Jesūcristú ne, ñā té ini te te'nte kúñū ixi ko, o tē ña'a. É kuinti'xe ko Xuva kō ne, sá'ā é kaídiá'vi ne, dukuan kuinima ko ta'an kó di.

⁷ Ntō'ó ne, é ika vá'a ntō kídaā. ¿Xoó ntu édi nuu i itsi e kuinti'xe nto é nuu é ntaā i? ⁸ Ná te kuān ó kaka'an Xúva kō, ña é kana nto. ⁹ Ini nto tsi te un siin tsi u'xen ia nādaka ó ne, kuia kani tī'nti i. ¹⁰ Xu'ú ne, kanteé ini ko Xuva kō é ña da vá'a ña é tuku koo kadā kueni nto. Ntá tsi kué'e Xuva kō é nto'o da xōó ka ña'a, ña é kanakutsu'un ntō.

¹¹ Ntá tsi xu'ú ne, ení ko, tē dí kaka'an ntódo ká u ni ntō é kántio é tē'nte kúñū ixi nto ne, ñá kuan koo ntō'o ká ko nta'a ña Israeé san. Tē dí kuān ó kaka'án u ne, ña túvi nēe nuu i é kúdiín ka ña dá tekū ña tú'ún é xi'í Cristu ntíká krusí san kuenta iña ko. ¹² Ña ntánakutsu'un ntō sán ne, dií ka vá'ā ó te na káda a'ma kue'en ñá kúñū ña.

¹³ Tsi ntō'ó, ení ko, é kana Xuva ko ntō vata koo é na nakāka xaa nto. Ntá tsi kuān te ntaíka xaa nto ne, ña kúvi vii ntó da nēé ka é ntio nima ntó, tsi é vii ntó ve ne, kuinima xntó ta'an nto ne, dukuan vā'á koo vii nto ni ña. ¹⁴ Tsi é un nti'í é kaka'án lei san ne, uun tsi nuu i ncho ka'an: “Kuinima ntó ta'an nto vatā ó kakuinima nto kúñū ntó”, ka'an. ¹⁵ Ntá tsi te ka'an ntée nto ta'an nto, te kúvi ña ita ntó ne, koto nto tē ña nakunaa nto ta'an nto un nti'í nti'í nto.

Ō é ntio kō é vii mii ó ne, ō é ntio Espiritū é vii o

¹⁶ Sá'a kakā'án u ni ntō: Vii nto vatā ó ntio Espiritū san é vii nto; ña ntukū nuu ini nto nté koo ni'i nto é ntio nima káni kaa nto. ¹⁷ Tsi é ntio nima káni kaa nto ne, ñá te vata ō é ntio Espiritū san. É ntio Espiritu Xuva kō sán ne, ñá te dad; nī í vatā o é ntio nima káni kaa nto. Kanāá nima káni kaa nto ni Espiritū sán ne, Dukuān ne, ña kúvi vii ntó nēe é ntio nto. ¹⁸ Ntá tsi te kuē'é nto é nañē'e Espiritū

san nto nté koo vii nto ne, ñá kantio é kadā kú've ka lei san iña nto.

¹⁹ Dōo ditó nēe nuu i e ntáde ña'a, ña e ntántikín nima káni ntáa. Ntaíka luku ña. Ntáde ña nēe e dōo kini kaa ntádē kueni ña. Ña ntákuka'an nuu ña e ntádē xení ña ni da xōó ka ña'a. ²⁰ Ntánuu ini ña tuku xuva ña. Ntáde tatan ña. Ná ntio kue'en ñá ta'an ña. Ntánaā ña. Ntákukuiñū ña. Ura tsi i ntákudiin ña. Ntáde ña nee iña é ntio mii ña. Ntákii nteé xio ña ta'an ña. Ña ncho vii ña e ntáde ta'an ña. ²¹ Dōó ne'u ini ña. Ntaé'ni ña ta'an ña. Dōó ini xi'i ña. Viko kini kaa ntáde ña, ni dōó titín ka nuu i é kuān ntáa san. Vi'a ve ne, kaka'án u ni nto vatā ó kaka'án u ni nto dí'na, tē xoó ña'a ntáde ña nuu i sá'ā ne, ña kúvi nī'i ña é kuntōo ña mí kadē kú've Xuva kō.

²² Ntá tsi xoo ñá'a e ntántikín ña Espiritū sán ne, ntákuinima ñá ta'an ña. Dōó díní ñu'u nima ña. Vá'ā ó ntoo ña. Ntácutí ña nima ñá ni tá'an ña. Ntáde ña é vā'á ni tá'an ña. Ntáde ntaa ña nee iña é ntaxé'e ña xu'u ña. ²³ Ná tē ntáde na'nu ña. Ná te dotó tsi ntáde ña. Nté uun lei ña kaka'an é ña kúvi é kuān koo vii o. ²⁴ Xoó ña'a, ña é ntee kimi ña Jesūcristú ne, vata tē xi'í nima káni kaa ña ntíká krusi ni é un nti'í nūu i é káni kaa é ntio i, é ntukū nuu ini i. ²⁵ Tē é nī'i ko ntuví va'á iña ko e tá'xi Espiritū sán ne, na kué'é ō é nañē'e Espiritū sán kō nté koo é vā'á koo vii o.

²⁶ Ná kada ka'nu ña'a ō. Ná nakutsu'un ta'an ō. Ntē ña kune'u ini ko ni ta'an kō.

6

É xntii o ta'an kō

¹ Ení ko, te kiní ntó tsi kade uun ña'a é káni kaa né, divi ntó é nuu Espiritū Sántū sán nima ntó ne, xntii nto ña é vā'á koo vii ña. Vā'a vá'a tsi kōo ka'an ntó ni ña ne, kuenta tsi vii nto kúñū nto tē ña kó'xo nto nuu i sá'ā di. ² Xntii nto tá'an nto dá kanto'o ña ne, dukuan kōo kada ntaa ntó vata ō ntio Cristu.

³ Tē dōo ka'nu ña'a ō kuiní mii kō né, kuān té ña te nee kainuu á'vi ō ne, da kaeni nta'ví mii ō kúñū kō. ⁴ Koto vá'a nto nté o de nto. Te vā'á ō, kuiní nto ne, kidáa kuvi kutúvi díní ntó ne, ñá kantio é kutsu'un nto tē dií ka va'á nto é ña nguú san. ⁵ Tsi kantio é vā'á koo vii o nēe tsíñu é nī'i ko.

⁶ Xoó ña'a é kanakuā'a ña tú'ún va'á san ne, vá'ā ó te kátsin dava ña ni masru ña é un nti'í é vā'a é ió iña ña.

⁷ Ñá ku enī nta'ví nto kúñu ntō, tsí ña kúvi nārkin̄tēe o Xuva ko. Da nēé ka é kú'xí ō né, ðivi tsī é nī'i kó ði. ⁸ Te kú'xí o da nēé ka é ntio nima kíni kaa kō ne, nī'i kō doxi'í san. Ntá tsi te kú'xí o vatā ó ntio Espíritū Sántū sán ne, nī'i ko ntuvi vā'á iña ko ntii dañu ntūvi nta'a Espíritū san. ⁹ Dukuān ne, ñá ku kudu'xen kō é vīi o é vā'a, tsí te kūtíi o nima kó ne, nī'i kō é vā'a te xee ntúvi i. ¹⁰ Dukuān ne, dá ió ka ntuvi ne, vā'a koo na vīi o ni un ntíi ntíi ña'a sán ne, dā ðii ðii ka ni ta'an ko, ña ntákuinti'xe i san.

Kaxe'e Pablu ítsi da ntí'i tūtú san

¹¹ ¡Un ntáa letra na'nú san é ka'ū ú nta'a miī kó ve! ¹² Ntio ko é kūtuni nto tsí ña tsikán, ña é ntio i é kuētsi é tē'nte kúñu ixi nto ne, da miī e ntáde ña vata koo é ña ka'an kíni ña'a san iña ñá ne, vata koo é ña ntó'o ña kuenta iñá krusí san mí xi'í Cristu kuēnta iña ko. ¹³ Ntá tsi ðivi ñá é tē'nte kúñu ixi ña ne, ntē ña ini de ntaa ntí'i ña é kākā'án lei san. Da miī tsī é ntio ña é ka'ntē ntó kúñu ixi nto vata koo é vīi na'nu ña tsí ðivi ñá edé ña e kuán o dé nto. ¹⁴ Xu'ú ne, nté uun nuu i é ña ncho víi ka'nu ú kuenta iña i; da miī tsi kuēnta iñá krusi mí xi'í Cristu kuēnta iña ko. Ñá kāde ká u kuenta nee nuu i é ió ñuxiví sa. Vata tē xi'i, kuíni kó ne, vata tē xi'í u ði kuenta iña i. ¹⁵ Tsí te ūun tsi kúñū kúvi o nī Cristú ne, ñá té ini te te'nte kúñu ixi ko ne, o tē ña'a. E kaínuu á'vi ne, é nī'i ko ntuví va'á iña ko. ¹⁶ Un ntíi ntíi nto e ntántikin nto tú'ūn sa'á ne, vā'a koo na kuntōo nto. Na ntuntā'ví ini Xuva ko ntō, ni ūn ntíi ntíi ña Israee ntí'xe san, ña nteé kimi i Xuva kō.

¹⁷ Vi'a ve ne, ñá ntío kó tē xoó nakutsu'ūn ká i kó kuenta iña i sá'ā. Tsi é kūtítín tsanta uve kúñū ko é kanañē'e tsí xu'ú ne, kade tsiñu nti'xe u iña Tó'o ko Jēsuu.

¹⁸ Nā xnuu viko Tó'o ko Jesūcristú nima ntó, ení ko. Kuan tsī koo é ká'án u ni ntō.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Efesu

Taxnūu Pablu tutú iña ña ntákuinti'xe i, ñá ntoo ñuú Efesu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustru iña Jesúcrístu u tsí kuan o ntío Xuva kō é tēe tsiñu ña ko. Taxnūu ú tutú sá'á iña ña ntáduku ntée Xuva kō, ña ntoo ñuú Efesu, ña ntákuinti'xe i Jesucristu. ² Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcrístu ne, na nāxnuu viko ña nto. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto.

É vā'a é kata'xi Xuva ko kuēnta iña Jesúcrístu

³ Dōo ka'nu Xuva ko, divi Uvā Tó'o ko Jesúcrístu. Dōo tá'xi ña kō é un nti'i nūu i é vā'a é tuví e dukún kán tsi kúdadii o nī Cristu. ⁴ Tsi di'na dá tuví ñuxiví san ne, nāxaxnúu Xuva ko ko kuēnta iña Cristu vata koo é na ntāntoo ña nima kó, vata koo é ña tuví ka kuétsi ko tē xee o nta'a ña. ⁵ Tsi dōo ntío ña kō ne, nté dī'na kaka'an ñá tsí ki'i ña kō é kuvi o i'xā ñá kuenta iña Jesúcrístu, vata o ntío ña. ⁶ Dukuān né, utén uten ntáka'an o tsi dōo ka'nu Xuva kō. Dōo vā'a o dé ña ni kō. Ná ni dē vīni ña da tá'xi ñá ko I'xā ña, ña e dōo kuinima ña. ⁷ Nákakū ñá ko kuēnta iña I'xā ña, tsi éti ña niñi ña kuēnta iña ko. Dē ka'nu iní ña ni kō kuetsí kō, tsi dōo ntío ña kō. ⁸ Ñá te un sīin tsi kuínima Xúva ko kō ne, tā'xi ña é kūtú've kō, é ki'in iní ko. ⁹ Tā'xi ña é kūtuni ko nee iña é ntío ña, nuu i é ña ni iní o, vata o ntío ña. ¹⁰ Sá'a dé kuení Xuva kō é vii ña dá xēe ntúvi i. Natáká nuu ña é un nti'i vāta koo é kodo nūú Cristú da neé ka é ió e dukún kan ni da neé ka é ió ñuxiví a.

¹¹ É kudadii o nī Cristú ne, nāxaxnúu Xuva ko ko ūun tsi nte dí'na vata koo é nī'i ko iña ña. Kuān o dé Xuva ko vata o é vā'a o kuíni ña. ¹² Kuān o dé ña vata koo é nti'i, é dī'na ntí kuinti'xe ntí Cristú ne, vii nti vata koo é ká'an ñá'a tsi dōo ka'nu Xuva kō. ¹³ Divi ntó di, dá tekū nto tú'ūn é nuu é ntaā i, dá tekū nto nté koo nakáku nto ne, kuínti'xe nto Cristu. Kudadii nto ni ña né, xntéé Xuva ko nto nā'a da tá'xi ña Espíritū Sántū é kunūu ña nima ntó vata o tá'xi ña xu'u ña. ¹⁴ Tā'xi Xuva ko Espíritū Sántu vata koo é kūtuni ko tsí vii nti'xe ña vata o tá'xi ña xu'u ña dá kūvi naki'i ña é un nti'i nūu i é káduku ntée

ñá. Kidāā ne, ka'an ñá'a tsi dōo ka'nu Xuva kō.

Kaikán Pablu nta'a Xuva kō é ku'e ña é na kuki'in iní ña ntákuinti'xe i

¹⁵ Dukuān ne, da téku ko tsi dōo ntákuinti'xe nto Tó'o ko Jēsuú ne, tsi dōo ntákuinima nto ta'an ko, ña ntákuinti'xe i Xuva kō ne, ¹⁶ ñá kaxtuví mií u é nakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto. Kanaka'án kó nto dá kakā'an ntá'ví u. ¹⁷ Kaikán u nta'a Uvā Tó'o ko Jesúcrístu, divi Xuva kō, ña e dōo va'á san, te tā'xi ña é kūtú've vá'a nto iña ña, vata koo é kī'in dikí nto é káka'an ña, vata koo é kīni va'a ntó ña. ¹⁸ Kaikán u nta'a Xuva ko te nāxi'í nuu ña nuu nto vata koo é kūtuni ntó nēe é nī'i nto é kána ña nto. Te tā'xi ña é kūtuni nto tsí ña te nté kaa va'a, ña te nté kaa kuika nuu i iña Xuva ko é kaxé'e ña ña'a é nakuido da'an ñá. ¹⁹ Te tā'xi ña é kūtuni nto tsí ña te nté kaa ka'nu ña. Kakuvi vii ña é un nti'i kuēnta iña kó, divi o e ntákuinti'xe ko ñá. Nañē'e ñá kō tsí kuvi vii ña nī é un nti'i ²⁰ dá nantōto ñá Cristú rkontuvi é xi'i ñá ne, xé'e ñá é kutuví ñá diñi kua'a ña e dukún kán. ²¹ Díi ka ka'nu Jesuu é da xōo ka ña tsiñu na'nu i, da xōo ka ña tsiñu i, da xōo ka ña ntádē kú've e dukún kan, da xōo ka ña ntádē kú've ñuxiví a, da xōo ka ña e dōo ka'nu, kuān te ntóo ña vevii, kuān te ntóo ña ntuvi é kī'in o. ²² Tā'xi Xuva kō é kūvi vii Cristu ni é un nti'i. Tā'xi ña é kūvi Cristu tó'o iña un nti'i nti' nuu i é káduku ntée ña ntákuinti'xe i san. Cristú ne, divi ñá é kadē kú've ñá kuenta iña ña ntákuinti'xe i san. ²³ Ña ntákuinti'xe i sán ne, vata ntáa kúnū Cristu ña. Kanuu mé'ñu kanuu dava ña ña ntákuinti'xe i sán ni da kanii dū'va ñuxiví san.

2

Nakákú Xuva ko kō, tsi dōo kakuinima ñá kō

¹ Tā'xi Xuva ko ntuvi vā'a iña nto, divi ntó é vata ntáa ña xi'i ntáa nto kídaa kuēnta iña kuétsi ntó, dá vata kuinti'xe nto Cristu. ² Dōo ncho vii nto kuétsi kídaa, dá ntikin ntó vata xkoó ini ñá ñuxiví san. Dé ntaa nto é ká'an tó'o e ña vā'a san, ña é kadē kú've iña é ña vā'a é ntoo e dukún kán, divi é káka'an nté koo vii ña'a, ña é ña ncho kuinti'xe i Xuva kō. ³ Kuān o dé o, ūn nti' nti' o, kídaa. Éde o da mií é ntío kō. Dē ntaa o é káka'án nima kīni ntáa kō, e ntádē kuení kō. Dukuān ne, kantio é nī'i ko é ntó'o ko e dōo ka'nu é kata'xi Xuva ko, ni ūn nti' nti'

ka ña'a. ⁴ Ntá tsi un vá'a tsi ntúnta'ví ini Xuva ko kō, tsí ña te nté kaa kakuinima ñá kō ne, ⁵ ta'xi ña ntuvi vā'á iña ko kuenta iñá Cristú, kuān te kantío é nī'i ko doxi'li kuenta iña kuétsi kō. Da mii tsí e dóo va'á Xuva kō é nakakū ñá kō. ⁶ Vata ō ntóto Tó'o ko Jesūcristú ne, kuan ō nántoto ña kó di ne, ta'xi ña é kuntoo dadii o ni ñā e dukún kán, tsi kuínti'xe ko Jesūcristu. ⁷ Kuan ō dé ña vata koo é nañē'e ñá ña'a rkontuví ve tsí un vá'a tsi kakuinima ñá kō, tsi dóo vá'ā ó de ña ni ko kuenta iña Jesúcristu. ⁸ Da mii tsí e dóo va'á Xuva kō é nakakū ñá nto da kuínti'xe nto. Ña túvi nēe nuu i é vīi mii nto é nākáku nto, ntá tsi doméni tá'xi Xuva kō é nākáku nto. ⁹ Ña kúvi vīi o nee nuu i é nākáku ō, vata koo é ña vii ka'nu ō. ¹⁰ Tsí Xuva kō de kú'vē ñá kō vata koo é da ntántikin o Jesuú ne, vii ō é vā'á, vata ō ka'an Xúva kō nte dí'na é vīi o.

É kuntōo vá'a o kuēnta iñá Cristu

¹¹ Dukuān né, naka'an ntō nte ntáa nto dí'na, divi ntō é ña te ña Israeé nto. Ntáka'an ñá Israeé san iña ntó “ña'a, ña é ña ni té'nte kúñu é ixi i”, tsi ntántikin ña vata xkoó ini ña e ntaé'nté ña kúñu ña, kuān te mii tsi ñá é'nte ña. ¹² Kidáā ne, váta kīni ntó Cristu. Tuku ña'a nto é ña Israee. Ña túvī nee iña é intétu nto, ntē ña ni iní nto xoo é Xuva kō. ¹³ Ntá tsi vevii ne, kudadii nto ni Jesūcristu. Divi ntō é ña ni kuvi ki'xi étsin nto Xuva kō kidaā né, ntoo ni'i nto ñā vevii, tsi éti Cristu níñi ña kuenta iña nto. ¹⁴ Ta'xi Cristu é kuntōo vá'a ō, tsí idé ña é ntūdadii ña Israeé san nī ña e ña te ña Israeé san. É nākaán nuu ña mí'i kánti'u kidaā da ntánāa núu ña Israeé san nī ña é ña te ña Israeé san. ¹⁵ Dā xi'i ñá ne, nantí'i ñá leí san é kaka'an nté koo vii o, é kadē kú've iña ko. Uun tsi ña'a, ña é xēe, ntáda dadii ña ntuvi ñá'a san, tsi ntákuinti'xe dadii ña Xuva kō. Kuān o dé ña vata koo é kuntōo vá'a ña ni tā'an ña. ¹⁶ Dukuān né, dā xi'i ña ntíkā krusi kán ne, nantí'i ña du'xēn é edé ntuvi ñá'a san vata koo é kúvi ntuvá'a dadii ña ni Xuva kō. É uun tsi ña'a kúvi ña ve.

¹⁷ Vé'xi Cristú ne, ka'an ña nté koo kuntōo vá'a nto, divi ntō é vata kiní nto Xuva ko, ni ñā'a san é ini ñá ña. ¹⁸ Kuenta iña ña kuvi kí'in etsin o nuu Xuva ko, tsi é ni'i ko Espíritu ña, ntuvi ō. ¹⁹ Dukuān ne, ñá te ñā tuku ñuú ka nto, ñá te ñā é doto tsi ntaíka ká nto, ntá tsi ña ñuú Xuva ko nto vē. Ña ví'i Xuva ko nto vē ne, dadii xnto ni ñā e

ntáduku ntée ña. ²⁰ Vata kaa vi'i san ntáa nto, tsí odo nto nú eti vi'i san. Eti vi'i sán ne, divi tú'un é nakuā'a pustrú san nī ña ka'án naa Xuva ko. Mii Jesūcristú ne, xuu é odo nūu diñi ntii vi'i san. ²¹ Xo'ō é kudadii o nī Cristú ne, kuve ta'an o vāta ntáa ntiká nto'o é xī'i ta'an va'a un ntí'ntí diñi i, da nté ntuvi o xūkún Xuva kō mí'i ña kakí'vi nté uun nuu i é kīni kaa. ²² Divi ntō di, dá kudadii nto nī Cristú ne, kuve ta'an nto nī ña ntákuinti'xe i san vata koo é kúvi nto xúkún Xuva kō, tsí nuu Espíritu ña nima nto.

3

Divi tsiñu Pablu é kā'an ña tú'un va'á san nī ña é ña te ña Israee

¹ Dukuān ne, xu'u é Pablú u ne, nuu kutú ú kuenta iña Jesúcristu, váta koo é divi ntō, ña é ña te ña Israeé nto, ní'i ntō é vā'a. ² Á te ĩni nto tsi dóo vá'ā o dé Xuva ko ni kō da téé tsiñu ña ko é kā'án u tú'un ña ni ntō. ³ Tá'xi Xuva kō é kūtuni ko é tuvi xu'u iña ña, vatā o dé vá'a ú di'na é ña kué'e tsi tú'un é kaka'án u. ⁴ Dā nakua'a nto tú'un tsíkán ne, kūtuni nto tsí iní u nuu i é tuvi xu'u iñá Cristu. ⁵ Dá ntē vevii ne, ñá ni xē'e Xuva kō é kūtuni ñá'a. Ntá tsi vevii ne, e xē'e Xuva ko kuēnta iña Espíritu Sántu san é kūtuní pustrú san nī ña ntáka'án naa Xuva ko. ⁶ Sá'ā ne, nuu i é tuvi xu'u kidaā: tsí ña é ña te ña Israeé ne, dadii tsi ni'i ña iña Xuva ko nī ña Israeé san, tsi e kúdadii ña nī ña Israeé san kuenta iña tú'un va'á san. Ní'i ñā é xē'e Xuva ko xū'u ña di dá kuínti'xe ña Cristu.

⁷ Tēé tsiñu Xuva kō ko é kā'an ntódo u tú'un sa'a, tsi dóo vá'ā ó de ña nī kó ne, tā'xi ña kó ntii ñā vata koo é kúvi vii u tsiñu sá'a. ⁸ Xu'ú ne, dii ka dutsi kaa u é ña e dii ka dutsi kaa é káduku ntée Xuva kō. Ntá tsi dóo vá'ā o dé Xuva kō, tsi tá'xi ñā é kā'án u nī ña é ña te ña Israeé san tú'un va'á iñá Cristu é dii ka nuu á'vi é ntē ña ini o nté kaa. ⁹ Ta'xi Xuva kō, ña é de kú've é un ntí'i é io, é kā'an ntódo ú vata koo é kīni un ntí'ntí ña'a nté ō de kú'vē ña é koo nuu i sá'ā e xtúvi xu'u ña un tsi nte dá iñi ntu'u ñūxiví san. ¹⁰ Kuān o dé ña vata koo é kūtuni un ntí'ntí ña e ntádē kú've e dukún kan tsi dóo ini Xúva kō é un ntí'i nté koo vii ña dá kiní ñā ña ntákuinti'xe i san. ¹¹ Un tsi nte dí'na kuān ó ncho vii ña kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu. ¹² Kuenta iñá Cristú ne, ini o tsí kuvi xee étsin ō nuu Xuva ko. Tsí te kuínti'xe ko ñā ne, ñá ka'ví ka ko ñā. ¹³ Dukuān ne, kaka'án u ni nto tē ña ná'ivi iní nto é kuān ó kanto'o kó kuenta iña

nto. Tsí xu'ú kanto'o kó vata koo é nī'i nto é vā'a.

Kakuinimá Cristu nto

¹⁴ Dukuān né, kanchitī ú nuu Xuva ko, ðivi Uvā Tó'o ko Jesūcristu. ¹⁵ Uva ña iña un ntīi ntīi tātá ña'a sán ði, kuān té ña ntoo e dukún kan, kuān té ña ntoo ñuxiví a. ¹⁶ Kaikán u te tā'xi ña é kunūu ntii nima ntó kuenta iña Espíritu ña, tsí ña te nté kaa iō é vā'á iña ña. ¹⁷ Kaikán u te kunūu Cristu nima ntó da ntákuinti'xe nto. Na tā'xi ña é kūtú've vá'a nto nté koo kuinima kué'en nto, ¹⁸ vata koo é kūtuni ntó, ni ūn ntīi ntīi ña ntáduku ntée Xuva kō, nté kaa nī'i, nté kaa kani, nté kaa kūnu, nté kaa dūkun kaxee tá'an é kakuinima Xúva ko kō. ¹⁹ Kaikán u te kinī nto nté kaa ntio Cristu kó, kuān té ña kuvi kadá kuení kō tsi dóo kué'e, vata koo é kū'un tsitu kue'én nima ntó Xuva kō.

²⁰ Dóo ka'nu Xuva kō. Dóo iō ntii ña é káde tsiñu ña nima kó ne, kuvi víi ña ðii ðii ka va'a é kaikan o, ðii ðii ka va'a é kadá kuení kō. ²¹ Te kā'an ñá'a tsi dóo ka'nu Xuva ko kuēnta iña ña ntákuinti'xe i san, kuenta iña Jesúcristu. Kuān koo ka'an ñá da ntántoo ká ña'a san ñuxiví a ne, ntii dañu ntūvi ði. Kuan tsi koo na kōo.

4

É uun tsi kúñu kúvi o kuēnta iña Espíritū Sántū san

¹ Xu'u é nuu kútū ú kuenta iña Xuva kó ne, kaikán u nta'a nto te víi ntó vatā ó ntio Xuva kō é víi ña e kána ña. ² Nā víi ka'nu nto. Nā ku kudīn nto ni ña'a. Na kūtíi nto kuntētu nto. Na kūtíi nto ni tā'an nto. Na kuīnima ntó ña. ³ Koo ntii ntó é ña xtuví mii ntó é uun tsi ntádē kuení nto vatā ó katá'xi Espíritū Sántū san dá ntoo vá'a nto. ⁴ Uun tsi kúñu nto, ni ūn tsi Espíritu ntó dí, vatā ó iō uun tsi nuu i é vā'a e ntantētu nto é nī'i ntó rkontuvi, nto'o é kána Xuva ko ntó. ⁵ Uun tsi Tó'o kō, uun tsi tú'ūn va'a é kuinti'xe ko, ni ūn tsi nuu i é kutsi ntute o. ⁶ Uun tsi Xuva ko, ðivi Uva ko ūn ntīi ntīi o. ðivi ña é odo nuū ña é un ntīi ntīi o. ðivi ña é nuu mé'ñu nuu dava ña ko ūn ntīi ntīi o.

⁷ Ntá tsi é un é un o ne, é tā'xi Cristu ko nuu i é vā'a é víi ó, vatā o ntío ña. ⁸ Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō: Da kūntáa ña e dukún kán ne, ntēka ñá ña ñu'u kutū ne, xé'e ña nuū i é vā'a é víi ña'a san, ka'an.

⁹ ¿Nee iñá ntu kani tu'un é kākā'an é kūntáa ña? Ncho ka'an tsí ði'na naínu ña ñu'u a. ¹⁰ Nā e naínú san ne, ðivi tsi ñá é kūntáa ña mí'i e ðii ka dukun e dukún kán vata koo é kadá kú've ñá da kani dū'va. ¹¹ Tā'xi ña nuu i é víi o, é un é un o. Iō ñá ne, xé'e ñá é víi ñá pustru. Iō ñá ne, xé'e ñá é kākā'an ñá naa Xuva ko. Iō ñá ne, xé'e ñá é kākā'an ntódo ña tú'ūn é nakáku o. Iō ñá ne, xé'e ñá é kadá kú've ñá ña ntákuinti'xe i sán ne, nakuā'a ña ña nchu'ún san ði. ¹² Kuān o dé ña vata koo é koo tú've ña ntáduku ntée ña é víi ñá tsiñu ña, vata koo é nakuē'nu ña ña ntákuinti'xe i Cristú san ¹³ da nté dadīi tsi kuinti'xe ko, dá nté dadīi tsi ini vá'a o I'xá Xuva kō. Kidáa ne, kuka'xi nuu o ne, kué'nu o vata koo é un ntīi é víi ó ne, víi o vatā o dé Cristu. ¹⁴ Nā víi ka o vatā ó de i'xá san é nuu nuu tsi ntánadama e ntádē kuení i. Ntántikin dá nēe ka nchu'un é xēe e ntánañē'e ña ntaéni nta'ví san, ña e dóo ntáde é kīni kaa. ¹⁵ Ntá tsi ka'an o é nuu é ntaā i ni ñá'a, tsi ntákuinima kó ña. Kidáa ne, kue'nu ká o un tsi dá nte xee tá'an o víi o vatā o dé Cristu. ðivi ña né, odo nuū ñá iña ña ntákuinti'xe i sán vatā ó odo nuū ðiki ko iña kúñu kō. ¹⁶ Xo'o ne, vata káa kúñu Cristu ntáa o, é dóo vá'a ó xi'i ta'an é un ntīi ntīi ta'vi i. Te ūn ntīi tsi ta'vi i dóo vá'a ó ntáde tsiñu ne, dóo vá'a ó kae'nu kani kúñu ña. Kuan koo na kuīnima tá'an kō ði, un ntīi ntīi o e ntáduku ntée o Cristu.

Ntuvi xéé iña ko e tá'xi Cristu

¹⁷ Dukuān ne, kaka'an u ni nto vē, tsí ntio Xuva kō é víi nto sá'a. Nā víi ka nto vatā ó de ña'a, ña é ña ini Xúva kō. Dotō tsi ntáde ña é ntio nima kīni ntáa ña. ¹⁸ Nīnēé ini ðiki ña. Na túvi ntuvi iña ña e tá'xi Xuva kō, tsí ña ntákuinti'xe ña, tsi dóo ka'xi ini ña. ¹⁹ Nā ntákuka'an nuú ka ña é da mii tsī e ntáde ña é kīni kaa. Nā tē nté kaa ðiní ña é víi ña é un ntīi ntīi nuu i é kīni ntáa san. ²⁰ Ntá tsi ðivi ntó ne, ñá tē dúkuan o ni nakua'a nto iña Cristu, ²¹ tē nuu é ntaā i e téku nto é kākā'an ñá, tē nuu é ntaā i é ðivi ña nakuā'a ña nto; tsi kaka'an ña é nuu é ntaā i. ²² Vatā ó kanatáva o doo dé'én san ne, kuan koo naxtūví xio nto é ntio nima kīni kaa nto, é da mii tsī e ntaéni nta'ví nto. ²³ Kué'e ntó é ntavá'a Xuva kō nima ntó vata koo é vā'á tsi koo kadá kuení nto. ²⁴ Nakunūu nto ntuvi vā'á iña nto é ðe kú've Xuva ko iña ko vata koo é víi o vatā ó de ña. ðivi ña ne, kade ña é vā'á ni ñá'a sán ne, ña túvi nēe é kuétsí ña.

Kuān koo vií o di, tsi ntákuinti'xe kō é nuu é ntaā i.

²⁵ Dukuān ne, ñá ká'an ka nto dovéte. Ka'an nto é nuu é ntaā i ni tā'an nto, tsi uun tsi kúñū kúvi o ni ñā.

²⁶ Te kūdiin ntó ne, ntá tsi ña ku vií nto é kīni kaa. Ña na'a tsi kudīin ntó di, na ntūka'nu iní nto di'na dá kuido nuu ngántii. ²⁷ Ntē ña ku xe'e nto é ká'an tó'o e ña vā'a san nté koo vií nto.

²⁸ Ña kadú'u sán ne, na xtuvī mii ña é kádu'u ña. Na kōó ntii ña kada tsiñu ña vata koo é nī'i ña é natsī'i ña iña ña ntáaan nuu i san.

²⁹ Ñá ká'an kīni nto, ntá tsi ka'an ntó nēe é vā'á, nēe é kaxntīi é kuē'nú ta'an nto vatā ó kantio ña, vata koo é na nāxnuu viko ña ña'a, ña kateku í san. ³⁰ Ña ku vii nto nee iña é káde i é kuntā'xa iní Espiritu Xuva kō, tsi tá'xi Xuva kō Espiritu san vata koo é kūtuni ko tsi ntáduku ntée o Xuva ko tē xee ntúvi é naki'i kue'en ñá kō.

³¹ Xtuvī mii nto é dutsī kuini nto, nī é kakudiin nto. Ñá ku nāa núu ká nto. Ñá ku káchu'u ntó. Ntē ña ka'an kīni nto iña ta'an nto. Ñá ku vii nto nté uun nuu i é kīni kaa. ³² Ntá tsi vií nto é vā'á ni tā'an nto. Ntuntā'vi iní nto ña ne, kada ka'nu iní nto ni ña vatā ó de ka'nu iní Xuva ko ni nto kuēnta iña Cristu.

5

Nté koo é vā'á koo kuntoo i'xá Xuva kō

¹ Vií nto vatā ó de Xuva kō, tsi i'xá ña nto é dóo ntío ña nto. ² Utén utén kuinima ntó ta'an nto vatā o kuínimá Cristu ko dá xe'e ña ntuvi iña ña kuenta iña ko. Divi ñā e kúvi ña doméni e dóo va'a, é vata kaa uun diko e dóo vā'a ñe'e iña Xuva ko.

³ Divi ntó e ntáduku ntée nto Cristú ne, ñá ku ká'an nto nté uun tú'un nuu i é kīni kaa e ntáde ña'a ni ñadī'í san, e ntáde ne'u iní ña ni ñā'a san. ⁴ Ñá ku ká'an nto tú'un dēntu. Ñá ku dotō tsi ka'an ntó, ntē ña doto tsi xkuntée nto nuu i é ña vā'a, tsi ña te vā'a o é kuān koo vií o. Dií ka vā'á ó te nākué'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō. ⁵ Tsi iní vā'a nto tsi da xōo ka ña'a é kakidi ni'i ña ñadī'í é ña te ñadī'í mii ña né, da xōo ka ña'a é káde ña é kīni kaa, da xōo ka ña'a é kākune'u iní ña, é kānuu iní ña tuku nuu i é ña te Xuva kó ne, ñá nī'i ña é vā'á nta'a Xuva kō, nté ntā'a Cristu. ⁶ Ñá ku dā vā'a nto é kāni nta'vi ña'a san nto te dotō tsi ntáka'an ñá dovete, tsi kuenta iña i sá'a ne, kué'e Xuva kō e dóo

nto'o ña, da xōo ka ña'a é ña ncho kuinti'xe i ña. ⁷ Ñá ku kudadii nto ni ña kuān ntāa san.

⁸ Divi ntó né, vata te ñinēe mi ntaíka nto kídaā, ntá tsi vevii ne, é nāxi'í Xuva kō mi ntaíka nto. Vií nto vata tsī ó de ña'a, ña é káika mí kaxi'í nuu ñu'u. ⁹ Tsi ña é kánaxi'í nuu i ne, kade ña é vā'a. Kade ña é ntio Xuva kō. Kade ña é nuu é ntaā i. ¹⁰ Koo ntii nto vií ntó nee nuu i é dií ka va'a é vií ntó vatā o é ntio Xuva kō. ¹¹ Ñá ku dotō tsi kīni nuu nto nuu i e ntáde ña e ntaíka mí ñinēe, tsi ña kaidiá'vi. Ntá tsi nañe'e ntó ña tsi ña te vā'a o ntáde ña. ¹² Tsi ntákuka'an nuu ko é ká'an o nuu i é ntáde xu'u ña. ¹³ Ntá tsi dā naxi'í nuu ñu'ú san ne, ntii díto nuu i é iō xu'ú, nte ntāa nti'xe. ¹⁴ Tsi ña te nee iña é kuvi koo xu'u dá kaxi'í nuu ñu'ú san. Dukuān ne, kaka'an ña:

Ntoton, divīn é kakidin.

Nakuntitsin mé'ñū ña xi'í san ne, Cristu naxi'í nuu ña nuu o, ka'an ña.

¹⁵ Koto vā'a nto nté o ntáde nto ve. Ñá vií ntó vatā ó de ña tuntú san, ntá tsi vií nto vatā ó de ña e dóo ki'in iní i. ¹⁶ Koo ntii nto kada tsiñu nto vi'a ió ka ntuvi, tsi dóo ió nuu i é kīni kaa ntuvi sá'a. ¹⁷ Dukuān ne, ñá vií ntó vatā ó de ña tuntú san, ntá tsi kutuni nto nee é ntio Xuva kō é vií nto. ¹⁸ Ñá ku de ki'vi ntó tsi dukuān ne, ña kúvi kotó kú've nto. Ntá tsi kué'e nto é kadā kú've Espiritu sán nima nto. ¹⁹ Kata nto nchu'ún ni tā'an nto. Kata nto un ntíí ntíí nuu i é káka'an tsi dóo ka'nu Xuva kō. Kanīi nima ntó kata nto iña Xuva ko. ²⁰ Nguentúvi nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko iña é un ntí'i da nēe ka nuu i kuenta iña Tó'o ko Jesucristu.

Vata tsi te ñavi'i kō ña ntákuinti'xe i san

²¹ Vií nto é ntio ta'an nto, tsi ntaíko ñu'u ntó Cristu.

²² Divi nto, ñadī'í, vií nto vatā ó ntáka'an xí nto, vatā ó de nto ni Tó'o ko Jēsuu. ²³ Tsi ntáde kú've ñatīí san iña ñadi'í ña, vatā ó kade kú've Cristu iña ña ntákuinti'xe i ña. Divi ñā né, kanakakū ñá un ntíí ntíí ña ntákuinti'xe i ña tsi uun tsi kúñū kúvi ña ni ña. ²⁴ Vatā o ntáde ntaa ña ntákuinti'xe i é káka'an Cristú ne, kuan koo na káda ntaa ñadi'í san un ntí'í é káka'an xí ña.

²⁵ Divi nto, ñatīí ne, na kuínima ntó ñadi'í ntó vatā o kuínima Cristu ña kuinti'xe i ña. Tsi xe'é ña ntuvi iña ña doméni kuenta iña ña, ²⁶ vata koo é nākate ña kuétsi ñā é nakutsi ntúte ña ña da kuinti'xe ña tú'un ñā. ²⁷ Kuān o dé ña vata koo é ntáda ña ña kuenta nta'a mii ñā, é vata kaa ñadī'í,

ña e dóo vá'a kaa. Dōo vá'a ntí'xe ña vata kaa uun doo e dóo nuu a'ví san é ña tuvi mí'i ni xē'e, ña tuvi mí'i ntútsi'i, ntá tsi vá'a kue'en. ²⁸ Du'vā ó kantio é kuinima ñatíí san ñadi'í ñá, vatā ó kakuinima ña kúñu mii ñā. Te kakuinima ñá ñadi'í ñá ne, kakuinima ña kúñu mii ñā di. ²⁹ Xōxó ñatíí é ña ntío kue'en ña kúñu mii ñā, ntá tsi kaxé'e ña é kā'xí ne, kade ña i kuenta. Kuān ó kade Cristu ni ña ntákuinti'xe i ña di, ³⁰ tsi ntáduku ntée ña ña. Xo'ō né, kuān o ntáduku ntée o kúñu Cristú di. Tsi dadíi tsi kúñu kúvi o ni ñā. ³¹ Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō tsi xtuví mii ñatíí san uva ña ni di'í ñā vata koo é kutíni'i ña ñadi'í ña. Ntuvi ñá ne, uun tsi kúñu kúvi ña, ka'an. ³² Sá'a nūu i e dóo ka'nu, é ña ini o. Ntá tsi kaka'an u sá'ā vata koo é kūtuni nto nté o de Cristu ni ña ntákuinti'xe i ña. ³³ Ntá tsi kuinima ntí'xe nto, é un é un nto, ñadi'í ntó vatā o ntákuinima nto kúñu mii ntō. Ñadi'í san ne, na kuiko ñu'u ña xī ña di.

6

¹ Divi nto, í'xá, kada ntaa nto e ntáka'an úva nto ni di'í nto, vatā o é ntio Xuva kō. Tsi vá'ā o é kuān koo vií nto. ² Tsi tú'ūn é kuvi ūun é kāka'an é nī'i ko é vā'á te kāda ntaa o ne, kaka'an: “Kuiko ñu'u nto uva nto ni di'í ntō, ³ vata koo é kuntōo vá'a nto, vata koo e dóo kani ntuvi iña nto ñuxiví sa”, ka'an.

⁴ Divi ntō né, uvā, ña kú de nto é na kúdiin í'xá nto, tsi nakuē'nu vá'a nto i. Kué'e nto é ntō'o i te ña vá'a o ntáde ne, kué'e nto i Itsi nté koo kuntikín Xúva kō.

⁵ Divi ntō, ña ntáde tsiñu ne, kada ntaa nto e ntáka'an tó'o ntō, ñá ntoo ñuxiví sa. Kuiko ñu'u nto ñā. U'vī ntó ña. Kanī nima ntó vií nto tsiñu e ntáta'xí ña vata tsi tē ntáde tsiñu nto iña Cristu. ⁶ Kada ntaa nto, ñá te da mii tsī da ntaíto ntáde ña nto, vata koo é kā'an ñá tsi dóo va'á nto, ntá tsi kada ntaa ntí'xe nto vatā ó de ña kade tsiñu iña Xuva ko. Kanī nima ntó vií nto vatā ó ntio Xuva ko. ⁷ Vií nto tsiñu nto nīi kue'én ini nto, vata tsi te iña Xuva ko ntáde tsiñu nto, ñá te da iña ña'a tsi. ⁸ Ini ntó tsi da xōó ka ña'a, te ña kade tsiñu ne, o tē tó'o tsiñu ne, ní'i ñā é vā'á nta'a Xuva ko kuēnta iña i é vā'a é kāde ña.

⁹ Divi ntō di, tó'o tsiñu, kuān koo vií nto nī ña ntáde tsiñu iña nto. Ñá ku kadā xení nto ni ñā. Naka'an ntō tsí io Tó'o nto ntuvi ntó ña, ña é tuví e dukún kán né, divi ñā ne, ñá kāde ña kuentá nee ñá'a o.

Nté koo nada'an ña ntákuinti'xe i sán nima ña

¹⁰ Kaka'an u sá'a ni nto vē. Ntii na kōo nima nto ve, tsi ntáduku ntée nto Tó'o kō. Tsi dóo ío ntii ñā é ta'xi ña kō. ¹¹ Vata tsī ó kainúu sntadún san du'nu é kuvi káa ne, kuan tsī koo nakunúu nima nto Espiritu Xuva kō sán di, vata koo é ña kuvi vií Tó'o e ña vá'ā san ní nima nto é ncho kani nta'ví nto. ¹² Tsi ñá te ntánaa o nī ña é iō kúñu i ni xīki i, tsi ntánaa o ni tatsin ña vá'ā e dóo ntii inī i, e ntáde kú've iña ña ntaíka mii dóo nee ñuxiví sa, ni tátsin é ña vá'a é ntaíko e dukún kán. ¹³ Dukuān ne, ki'í nto un ntíí ntíí nuu i é káta'xi Xúva kō vata koo é kuvi vií nto nada'an ntō nima ntó te xēe ntúvi é kīni kaa san. Dá iō tu've vá'a nto ne, kutu kuntōo nto.

¹⁴ Dukuān ne, diin tsi kuntōo nto é nāki'ni kutu nto í'xi nto é nuu é ntaā í vatā o dé sntadún san ni ñīí í'xi ña. Vií nto é vā'a vata koo é nada'an ntō nima ntó, vata tsī ó kanada'an sntadún san nima ña é kaitavi núu ña du'nu káa san. ¹⁵ Vata tsī ó kaxio tú've di'in nto e ntaxí'í nto ntí'xen nto ne, kuan kōo koo tú've nto é kika'an ntódo nto tú'ūn va'á san nté koo kuntōo vá'a o. ¹⁶ Díí dií ka nuu á'vi ne, é kuintí'xe vá'a nto vata koo é nada'an ntō nima nto nuu i é kīni kaa é kanakuíta ntée tó'o e ña vá'ā san ntó, vata tsī ó de sntadún san dá kakāta nteé ña le'e káa san vata koo é ña dúku ña ntuvē é kai'xí san. ¹⁷ Vata tsī o kaitávi díki sntadún san ñīi e'xín ña ne, kuan tsi koo nada'an nto díki ntó di é kuinti'xe ntō tsi é nakákú Xuva ko ntō. Kunī'í nto káa kāni iña Espiritū di, é diví tú'un Xuva kō. ¹⁸ Da nee ka é vií ntó ne, ka'an ntá'vī ntó ni Xuva kō. Kákan nto nta'a ña da nee ka nuu i é kā'an Espiritu ñā é kákan nto. Ntíto koo kuntōo nto. Ntē ña ku nátivi iní nto. Utén utén ka'an ntó ni Xuva ko iña é un ntíí ntíí ña ntáduku ntée ña. ¹⁹ Ka'an ntá'vī ntó kuenta iñá ko di, na ta'xi Xuva ko tú'ún nee iña é kā'an u, vata koo é ña u'ví ko é kā'an u ni ñā'a iña tú'ūn va'á san é iō xu'ú iña ña. ²⁰ Xuva ko taxnúu ña ko é kēte xaa u tú'un ñā né, dukuān é nuu kutū ú vevii. Ka'an ntá'vī ntó vata koo é ña u'ví ko nté un siin é kā'an u tú'un ña, vatā ó ntio ña é kā'an u.

I'a ntí'í tutú san

²¹ Tiquicu, ení kō e dóo ntio ko, ña e dóo xntíí kó tsiñu Xuva kō né, ntaa ña ni ntō é un ntí'í iñá ko, vata koo é kūtuni nto nté o de ú ne, nee tsiñu kade ú ve. ²² Dukuān né, kataxnūu ú ña é kī'in ña mí ntoo nto vata

koo é ká'an ñá ni ntō nté o de ntí, vata koo é na kīí nima nto é vii ntó tsiñu Xuva kō.

²³ Na ta'xi Xuva ko ni I'xā ñá, Tó'o ko Jesūcristu, é kuntōo vá'a un ntíí ntíí ta'an kō, é kuīnima tá'an ña, é díí ka kuinti'xe ña.

²⁴ Na naxnuu viko Xuva ko ūn ntíí ntíí ña é ña ni xtuví mii i e ntákuinima i Tó'o ko Jesūcristu kánii nima i. Kuan tsī koo é ká'án u ni ntō.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Filipu

Nuu kutū Pablu da táxnūu ña tutú sa'a iña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Filipu

¹ Xu'u é Pablú u ni Timōteú ne, ña ntáde tsiñu iña Jesúcrístú nti. Ntuví nti táxnūu ntí tutú sa'a nta'a un ntíí ntíí ña'a, ña é ntúntoo nima i, tsí uun tsi ña ni Jesúcrístu vé, ña é ntoo ñuú Filipu, ni tó'o iña xúkun, nī ña ntáxntii ña kuínti'xe i. ² Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcrístú ne, na nāxnuu viko ña nto. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto.

Kaka'an ntâ'ví Pablu iña ña kuínti'xe i

³ Kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto vata dá kanaka'ān kó nto, ⁴ vata dá kakā'an ntâ'ví u. Dōo diní ko, ⁵ tsí nte da kuínti'xe nto un tsi da nté vevii ne, dadíi tsi kade tsiñu nto nī kó kuenta iña tú'ūn va'á san iña Xuva ko. ⁶ Iní u tsi é eni ntu'u Xuva ko ūun tsiñu e dóo va'á nima ntó ne, ña xtúvī mii ña nto da nté ntūntaa nto, un tsi da nté ntūvī é kī'xi xtuku Jesucristu. ⁷ ¿Nté kui ña kuan koo kadá kuení ko iña nto? Tsi dóo ntio kó nto. Dadíi tsi kanaxnuu viko Xuva ko ko ni nto, kuān té nuu kutū ú, kuān té kantada ntaa ú tú'ūn va'á san é nuu é ntaā i. ⁸ Kutuni Xúva kō tsi dóo ntio kó nto un ntíí ntíí ntó vatā ó ntio Jesucristu nto. ⁹ Kaka'an ntâ'ví u te dā díi díi ka kuinima ntó, dā díi díi ka kutuni ntó nēe é vā'á, nēe é kīni kaa, ¹⁰ vata koo é kūtuni ntó nēe é díi ka va'á, vata koo é ña vií nto é kīni kaa, vata koo é ña tuvi kuétsi ntó dá kī'xi xtuku Jesuu. ¹¹ Dá tā'xi Jesucristu é vií ntó nuu i e dóo va'á, vata koo é na kūnuu iní ña'a Xuva kō, vata koo é na kā'an ña tsi dóo va'á ña.

Ntuvi iñá ko ne, kuenta iñá Cristu

¹² Ntio ko é kūtuni ntó, ení ko, nee iña é kūvi kó ne, díi ka vá'ā o, tsí dukuān ó kae'nu tú'ūn va'á san iña Xuva ko. ¹³ Un ntíí ntíí sntadun, ña ntoo nú vi'i ña tsiñu i, ña nanī Cesá san, ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña ntoo i'a ne, iní ña tsí nuu kutū u tsi kuínti'xe kó Cristu. ¹⁴ Nā kaū'ví ka ení kō é kā'an ña iña Tó'o ko Jesuú, kuān té nuu kutū u. Nté un siin ka ña káu'vī ña é kā'an ña tú'un Xuva kō.

¹⁵ Iō ñá ntáka'an ntódo ña iñá Cristu tsí ntákune'u iní ña nī ko, tsí ncho vií ña é díi ka nto'o ko. Ntá tsi iō túku ña'a ntáka'an ntódo ña iñá Cristu tsí ntio ña é kōo é vā'á

nī ko. ¹⁶ Iō ñá'a ne, kuān o ntáde ña tsi dóo ntákuinima ñá ko. Iní ña tsí nuu kutū ú kuenta iña tú'un Xuva kō. ¹⁷ Iō túku ña'a ne, ntáka'an ntódo ña dadíi iñá Cristu, ñá té tsí ntio ña é vā'a, ntá tsi té díi díi ka tā'xi ña é ntó'o ko dá nuu kutū u. ¹⁸ ¿Nté koo ve? Ña té iní. Dōo diní ko vevii, tsí téku ña'a tú'un iñá Cristu, kuān té nuu é ntaā i e ntáka'an ñá, kuān té ña te káníi nima ñá ntáka'an ña.

Ña kóo da'na é nuu diní nimá ko, ¹⁹ tsí iní u tsí koo é vā'á iñá ko, tsí kaka'an ntâ'ví nto ne, Espíritū Sántu e tá'xi Jesúcrístú xntii ña ko. ²⁰ É ntio kó ne, nté uun nuu i é ña kuká'an nuú ko, ntá tsi kunuu ka'xī nimá ko vata koo é kuiko ñu'u ña'a Cristu da iní ña tsi kuínti'xe kó ña é vī'a é ūtén, kuān te kutuví ka u ñuxiví sa ne, kuān te kuví u. ²¹ Tsí te kutuví u ñuxiví sa ne, kutuví u nī Cristu, o kuān te kuví u ne, díi díi ka vá'a koo kutuví u ni ñá. ²² Te kutuví ka ú ñuxiví sa ne, iō tsiñu é vií u iña Tó'o ko. Ntá tsi ñá iní u nee iña é nākaxnúu u. ²³ Ntio kó ntuvi núu i san. Dōo ntio ko é kī'ín u kikutuví u nī Cristu, tsí dóo vá'ā o. ²⁴ Ntá tsi díi ka ntio nto é kutuví ka ú ñuxiví sa kuenta iña nto. ²⁵ Dukuān é iní u tsí kutuví ka ú ni ntó vata koo é xntii ú nto, vata koo é díi ka kuínti'xe nto Xuva kō né, dōo diní kuntoo nto ni ñá. ²⁶ Kidāā né, nanū'u ntó iní nto Jesucristu kuēnta iñá ko, tsí nti'xi xtuku ú mí ntoo nto.

²⁷ Sá'ā e dóo ntio ko: é vií ntó vata kaa é kākā'an tú'ūn va'á iñá Cristu. Kuān te kixkóto ni'ní u nto, kuān té xoxó u, ntio kó kutuní ko tsí vata kaa uun tsi ña'a nto e ntákuínti'xe nto, vata kaa uun tsi ña'a nto ntáde tsiñu nto kuenta iña tú'ūn va'a é kuínti'xe nto. ²⁸ Nā ku u'vī ntó nee iña e ntáde ña'a da ntáde kīni ña ni ntó. Dukuān é kūtuni ña tsi ña kuví vií ña ni ntó, tsí nakākú Xuva ko ntó. ²⁹ Tsí kaduku ntée nto é ña te da míi tsí é kuínti'xe nto Cristu, tsí e ntó'o ntó díi kuenta iña ña. ³⁰ Tsí dadíi ntáde ú ni nto du'xen kuēnta iñá tú'ūn va'á san vatā o dé u kidaā ne, é iní nto tsí kuan tsí ó kade ú vevii.

2

Nuu kutū Pablu da táxnūu ña tutú sa'a iña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Filipu

¹ Tē nuu é ntaā i é naxnuu ka'nu Cristu nima ntó, tē nuu é ntaā i e dóo diní nto tsí ntákuinima ntó, tē nuu é ntaā i e ntaíka nto ni Espíritū Sántu, tē nuu é ntaā i e ntántunta'ví iní nto ne, ² vií nto vata koo é nākunuu dīnī kue'én nimá ko. Uun tsi kadā

kuení nto. Uun tsi kuínima ntó vata kaa uun tsi nima ntó, uun tsi dikí nto. ³ Ná tē nee iñá vií nto iña mii nto, e dóo ka'nu ña'a ncho vií nto, ntá tsi vií nto vata kaa i'xá lu'nti, vata kaa te dií ka ka'nu ña ngui san é ðivi ntó. ⁴ Ná te da mii iña nto koto nto, ntá tsi iña ta'an ntó di.

⁵ Dadí tsi kadā kuení nto vatā o dé kuení Jesucristu. ⁶ ðivi ña né, kuān té Xuva ko ña, ntá tsi ña ni itsú'un ñā é xtuví mii ña é ntoo dadí ña ni Xuva kō, ⁷ tsi xtuví mii nti'xe ña iña ñá ne, kūvi ña ña kade tsiñu da káku ña vata kaa ña'a. ⁸ Dā kúvi ña ña'a ne, dií dií ka ntulú'nti ñā, tsí dé ntaa ña un tsi da nté xi'i ñā, kuān te ntíkā krusi kán xi'i ña. ⁹ Dukuān ne, xé'e Xuva kō e dóo ka'nu ña. Xé'e ña ña uun ðivi é dií ka ka'nu é un ntí ntí ðiví ña'a. ¹⁰ Un ntí ntí ña'a, ña ntoo e dukún kán, ña ntoo ñuxiví san ði, nī ña ntoo má ñu'u kán ne, dá tekū ñā ðiví Jesuú ne, ná kunchiti ntāa ña. ¹¹ Un ntí ntí ña ka'an ña kidaā tsi Tó'o nti'xe ña Jēsuú ne, ká'an ñā tsi dóo ka'nu Xuva kō.

Ña kuínti'xe i ne, vata kaa ñu'u é ka'xi ñuxiví san

¹² Dukuān ne, tá'ān kó e dóo kakuinimá ko, vata tsí o dé ntaa nto dí'na ne, kuan tsí koo vií nto vevii. Ná te da mii tsí dá tūví u ni ntó, tsí dií dií ka dá xoxó u. Tsí da xe é nakáku nto ne, kada tsiñu nto ni Xuva kō. Kuiko ñu'u nto ñā. ¹³ Tsí Xuva ko kade tsiñu ña ni ntó ne, ðivi ña xntii ña ntó é vií ntó nuu i é vā'a é ntio ña.

¹⁴ Ná ku tsí'i kuétsi nto ña'a. Ná ku dutsi kuiní ntó ni tā'an nto, ¹⁵ vata koo é ña koo kuétsi ntó, vata koo é ña kadā kuení nto nuu i é kīni kaa. Vií nto vata kaa i'xá Xuva kō, i'xá e dóo va'á kue'en, mé'ñū ña'a, ñā iō kuétsi i, ña ntáde é kīni kaa. ðivi ntó ne, vata ntaa ñu'u ntāa nto é ntánaxi'í nuu nto, ¹⁶ tsi ntánañē'e nto ña'a tú'ūn e dóo va'a é nākáku ō. Dukuān ne, dá kī'xi xtuku Cristú ne, dōo diní ko tsí ña ká'an ña tsi é ntaā i é itúvi ú dé tsiñu ú ñuxiví sa. ¹⁷ Kuān té nakunáa ú ntuvi iñá ko kuenta iña ntó ne, te kué'é nto nima ntó nta'a Xuva kō ne, ñā tē nté kaa diní ko. Dōo diní ko dá ntoo dīni nto. ¹⁸ É ntio kó ne, dadí kuntōo dīni ntó nī ko.

Timoteu ni Eprafódito

¹⁹ Tē Tó'o ko Jēsuu ntio ña ne, taxnūu ú Timoteu é kī'in ña mí ntoo nto vata koo é na kūtuní ko nté o de nto. Dukuan nākunúu diní nimá ko. ²⁰ Xōxó tukú ña'a vata kaa

Timoteú san e dóo kadē kuení ña te vā'á o ini nto. ²¹ Tuku ña'a ne, iña mí ña ntádē kuení ña, ñā te iña Jesúcristu. ²² Ntá tsi ini nto tsi dóo va'á Timoteu. De tsiñu ña nī ko é kākā'an ntódo u tú'ūn va'á san vatā ó kade tsiñu i'xá ni uva ī. ²³ Ura tsí i tē kūtuní ko nté koo kuvi kó ne, taxnūu ú ña. ²⁴ Á te tā'xi Tó'o ko tē ña na'á ka dá kī'in mii ú ði, kuiní ko.

²⁵ Ntá tsi nī dukuan nataxnūu ú Eprafodito, ðivi ēní kō é dadí dé tsiñu ú ni ñā, dadí dé u du'xen ni ñā, ðivi ñā é vē'xi ña kuenta iña nto é xntii ñā ko. ²⁶ Un vá'a tsi kanaka'an ña ntó, un ntí ntí nto. Dōo kadē kuení ña tsi téku nto tsí etsin ña. ²⁷ Etsin nti'xe ña kidaā. Dókō sá ni xī'i ña. Ntá tsi ntuntā'ví ini Xuva ko ñā. Ntuntā'ví ini Xuva kō kó ði, tsí dií dií ka kúnta'xa iní ko tē dí ni xī'i ña. ²⁸ Dōo diní ko é taxnūu ú ña ve, vata koo é nakunúu diní nima ntó tē ini xtuku nto ña. Ná kutsu'ūn ká u xoo ñá'a xntii ña ntó. ²⁹ Dodíní nto kí'i nto ña vata kaa doméni e tá'xi Xuva kō. Kuiko ñu'u nto ñā'a, ña vata ntāa ña sā'a. ³⁰ Dókō sá ni xī'i ña dá kade tsiñu ña iñá Cristu. Ná ni dē kuení ña te kuvi ñā da xntí ña kó kuenta iña nto.

3

Nee é dií ka nuu á'vi

¹ Ení ko, kūntoo dīnī ntó ni Xuva kō. Ná kakudu'xēn kó te dóo ki'in itō ka'án u ni nto sā'a, tsí kantio é ká'án u ni ntó. ² Kuenta tsí vií nto ña kini ntāa, ña vata ntāa tīnā diin, ña é ntaé'nte kúñū é īxi i vata koo é nākáku ña. ³ Tsí xo'ō ne, i'xá Xuva nti'xe ko kúvi ō, tsi ntánuu iní ko Xuva ko kanī nima ko. Dōo diní nuu nima kō kuenta iña Jesúcristu. Tsí ña kúvi nakákú mii ō kúñū kō. ⁴ Tē dí kuvi vií o nakákú mii ō kúñū kō ne, xu'u é dií dií ka kuvi vií u. ⁵ Tsí dā kuvi una ntúvī da káku ú ne, ē'nté ña kúñū é īxi ko vatā ó de ña Israee. Tatá ko ne, ña Israee. Uvā kó ne, i'xá Benjamiin. Da mii kué'en tsí ña hebreu u. Ntikín u lei vātā o ntáka'an ñā fariseu. ⁶ Ná tē nté kaa ncho ka'ní u ña kuínti'xe i Cristu kidaā. Un vá'a tsi dé ntaa ú lei san ði. ⁷ Ntá tsi nee iña é inuu á'vi iñá ko kidaā ne, ña nuu á'vi ka iñá ko, tsi é nī'í ko Cristu. ⁸ Ná tē neé ka iña mii ko é nuu á'vi i, kuiní ko, tsí dií dií ka nuu á'vi é iní u Jesucristu, ðiví Tó'o ko. Kuenta iña ñā nakuíta ú un ntí ntí iñá ko. Vata kaa ñé'ē kaa, kuiní ko. Ná kade ká u kuenta, tsi é nī'í ko Cristu. ⁹ É kūdadii ú nī Cristu, ntá tsi ñā te da xe é kade ntaa ú lei san, tsí da xe é kākuinti'xe kó Xuva kō né,

dukuān é nī'í ko é vā'á nta'a ña. ¹⁰ Dōó ntio kó kiní vā'á u Cristu, é kūtuni ko nté kaa ntii iní ña é kūvi ntoto xtuku ña. Ntio ko é ntō'o kó vatā o ntó'o ña, kuān te na kuví u vatā o xi'i ñá, ¹¹ vata koo é, te kūvi ne, ntoto xtuku ú di te ntóto ña xi'í san.

Vii ō vata koo é xēe o mí'í e ntée na'a i

¹² Vata ntūntaa va'á u; vata vii u é vā'a. Da ve un sīn kade u é vā'a. Ntá tsi kí'ín ka ú un tsi da nte koo é kūvi vii u é vā'a é ntio Jesucristu. ¹³ Ení ko, vata nī'í ko é kākā'án u. Ntá tsi uun tsi nuu i é kāde u: ñá kadē kuení ka ko nēe e xtūví u atá ko. Kaxío ntii u vata koo é nī'í ko é tūví nuú ko. ¹⁴ Un tsi da nte koo é nī'í ko doméni e tá'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, tsi kúdadii ú ni Jesūcristu.

¹⁵ Kuan koo kadā kuení ko, ūn ntii ntii o é ntūntaa o. Te tukū ó ntádē kuení nto ne, ta'xi Xuva kō é kūtuni nto. ¹⁶ Ntá tsi na kāda ntaa o é ĩni o.

¹⁷ Ení ko, ntada náa nto vatā ó kade u. Koto nto xoo ñá'a é kade ña vatā ó de u. ¹⁸ Tsi dōo iō ñá'a e ntáde ña vata kaa tē ña ntío kue'en ña Cristu é xi'i ña ntiká krusi kan kuēnta iña ko. Kí'ín ito kuān ó kākā'án u ni ntō ne, kaeku ú dá kākā'án u ni ntō. ¹⁹ Kūnaá ña te kuyí ña. Divi nima é ña vá'a kúvi xuva ña. Na ntákuka'an nuu ña da ntáde ña é kīni kaa. Da mii tsi e ntádē kuení ña iña é iō ñuxiví san. ²⁰ Ntá tsi xo'ō ne, e dúkūn kán ñuú kō. I'a tsi ntantétu ō tsi nté ikan vē'xí uun ña'a, ña é nakáku ko, divi ña é nani ña Jesūcristú, divi Xuva kō. ²¹ Tē naínu ña ne, nakuido ña kúñu kō é kīni kaa sán ne, dá nadāma ña vata tsi kaa kúñu mii ña, tsi dōo iō ntii ña é kūvi vii ña é un ntí'í.

4

Kūntoo dínī ntó nī Tó'o kō

¹ Dukuān né, ení ko e dōo kakuinimá ko, e dōo ncho kiní u nto, divi ntō e dōo dínī ko, divi ntō e kúvi nto doméni é nī'í ko, ñá ku tee dā'na nto é kuinti'xe nto Xuva kō.

² Kaikán u Evodia ni Síntique é vii ñá da xe'e na ntūvá'a ña ni tā'an ña. Ña nāá ka ña, tsi uun tsi kadā kuení ña iña Xuva ko. ³ Divi ntō dí, é dādii dé tsiñu ú ni ntō ne, vii nto da xe'e, xntii nto ntuvi ñá dī'í san. Dadii tsi dé tsiñu ú ni ña kuēnta iña tú'ūn va'á san, ni Clémenté di, ni ūn ntii ntii ña dé tsiñu nī kó, ña é uve na'a divi í mí'í xntée na'a Xúva ko dīvi un ntii ntii ña'a, ña kuínti'xe i.

⁴ Nii kuē'en tsi ntuvi kūntoo dínī nto, tsi uun tsi Xuva kō. Kākā'an xtúku ú ni ntō tsi kuntōo dínī nto. ⁵ Vii nto vata koo é na

kūtuni ñá'ā tsí iō nima va'á nto. Dókō sa naínú Tó'o kō.

⁶ Nā tē nee iñá kutsu'un ntō. Kákan nto nta'a Xuva ko da nēe ka é kátaan núu nto. Ka'an ntá'vī ntó ne, nakué'e nto ña sintiá'vi di. ⁷ Dukuān ne, tá'xi Xuva kō é kūntoo vá'a nto. Ntē ñá ini ō é kuān nte vá'a koo kúntoo ō, tsí mii tsi Xuva kō é kūvi vii ña ta'xi ña é kūntoo vá'a nima ntó ne, ña kúvi é ntē dúkuan kadā kuení nto, tsí e ntúdadii nto ni Jesūcristu.

Kadā kuení nto nee iña é vā'a

⁸ Ení ko, sá'a kadā kuení nto ve: nee iña é nuu é ntaā í, nee iña é kuvi kuiko ñu'u ō, nee iña é vā'á, nee iña é ña tuvi é kīni kaa, nee iñá é kuínima ko, nee iña é kākā'an ñá'a e dōo va'á, da nēe ka é iō e dōo va'a. Da nēe ka é kūvi ka'an o tsi dōo va'á ne, divi kadā kuení nto.

⁹ É un ntí'í é nakuā'a ú nto, é kākā'án u é vii nto, é tēkú nto é kākā'án u, é ĩni nto é dé u ne, kuān koo vii nto. Kidáá né, Xuva ko kūnuu mé'ñu ña nto. Divi ña tā'xi ña é kūntoo vá'a ō.

Dómēni é xe'é ña ñuú Filipu iñá Pablu

¹⁰ Dōo dínī ko tsí tá'xi Xuva kō é naka'an xtúku nto kó vevii. Nā kakā'án u é kunáa iní ntó ko, ntá tsi ña ni ní'í nto nté koo xntii ntō ko. ¹¹ Nā te kátsi'i kuétsi ú te iō é kátaan núu ko. É kūtú've ko é kutūvi dínī u da nēe ka é iō iñá ko. ¹² Iní u nté koo kutūví u dá ña tuvi nee iña é iō iñá ko. Iní u nté koo kutūví u dá iō iñá ko. É kūtú've kó é kutūvi dínī u da mí'í ká tuví u, nté koo kutūví u da dōo iō é ká'xí u, nté koo kutūví u dá kakākín ko, nté koo kutūví u da dōo iō iñá ko, nté koo kutūví u dá ña tuvi nee iña é iō iñá ko. ¹³ É kūvi vii u é un ntí'í, tsí Cristu kaxntii ña ko. ¹⁴ Ntá tsi ntadiá'vi ntō, tsi dōo vá'ā o dé nto e xntii ntō ko dá kantō'o ko.

¹⁵ Divi ntō ña ñuú Filipú ne, ini nto tsi dá kakā'an ntódo di'na u tú'ūn va'á san, da ntáka ú ñuú Macedoniá ne, ña túvi tūku xúkūn mí'i xntii ña kó vata ō xntii ntō ko. ¹⁶ Kuān te dá itúvi ú ñuú Tesalonicá ne, ña te ūn ito tsi táxnūu ntō é ntio ko. ¹⁷ Nā te kantukū ú doméni, ntá tsi dōo dínī ko tsí kutuni Xúva kō tsí kade nto e dōo va'a. ¹⁸ É iō ntí'í é kántio kó ve ne, katantée. Nā tē nee ka kataan núu kó, tsi e kixni'i Eprafōdito doméni e táxnūu nto iñá ko. Dómēni san ne, vata kaa kútū e dōo vá'a ñe'e iña Xuva kó ne, dōo dínī ña é kuān o dé nto nī ko. ¹⁹ Xuva kō ne, ta'xi ña é un ntí'í é ntátaan núu nto, tsi

dóo ìo iña ña e dukún kân. Tsi é un ntí'í ió iña Jesúcristu. ²⁰ Nanu'ū ó ini ko Xuva ko ntii dañu ntūvi, tsí ðivi ñā e dóo va'á ña. Kuan tsi koo na kōo.

Tū'un e ntí'í tutú san

²¹ Ká'an ntō ntiusi ní un ntí'í ntí'í ña'a, ña e ntúntoo nima i é ntoo ña nī Cristu. Ení nto, ña ntoo i'a ne, taxnūu ñá ntiusi ntó ði.

²² Un ntí'í ntí'í ña'a, ña ntoo i'a, ña ntáduku ntée Xuva kō né, taxnūu ñá ntiusi nto. Díi díi ka kaka'an ñá ntoo nú vi'i ña tsiñu i, ñá nanī Cesa.

²³ Na nāxnuu viko Tó'o ko Jesúcristu ntó, un ntí'í ntí'í nto. Kuan tsi koo é kā'án u ni ntō.

Tutu e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Colosa

Taxnūu Pablu tutú iña ñá ntoo ñuú Colosa

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustru iña Jesúcrístú u, tsí kuan o ntío Xuva kō. Ntuví nti ení ko Timoteú ne, ² taxnūu ntí tutú sá'a iña ña ntákuinti'xe i Xuva ko nī Cristu, ñá ntoo ñuú Colosa. Na naxnuu viko Xuva ko ntō. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto.

Kaka'an ntâ'ví Pablu iña ña ntákuinti'xe i san

³ Utén uten da ntáka'an ntâ'ví nti ne, ntánakué'e ntí sintiá'vi kuenta iña nto nta'a Xuva ko, Uvā Tó'o ko Jesúcrístu. ⁴ Tékú nti tsi dóo ntákuinti'xe nto Jesucristu, tsi dóo ntákuinima nto un ntíí ntíí ña'a, ña ntáduku ntée Xuva kō. ⁵ Ini nto tsi ntántétu nto é nī'i nto é ñū'u vá'a iña nto e dukún kán. É kūtuni nto iña i sá'a da téku nto tú'ún va'a san, tú'ún é nuu é ntaā i nté koo nakáku o. ⁶ Tū'ún san e téku nto ne, ñá te da dīi ña'a ntákuinti'xe ña da mí'i ká ñuxiví san, vatā o dé nto da téku nto tú'ún e dóo kakuinima Xúva ko kō né, kūtuni nto tsí divi tú'un é nuu é ntaā i. ⁷ Sá'ā é kūtú've nto dá ká'an Éprafa, ña e dóo ntio ko, ña e dé tsiñu ni'i nti. Ini nto tsí ña kaxtuví mii ña é nakuā'a ña nto iñá Cristu. ⁸ Divi ña é kantaa ña nī nti tsi dóo ntákuinima ntó ta'an nto vata o tá'xi Espiritú san é vīi o.

⁹ Dukuān ne, vata tee dā'na nti e ntáka'an ntâ'ví nti kuenta iña nto nte ntúvi da téku nti. Ntaikán nti te ta'xi Xuva kō é kūtuni nto nee iña e ntío ña é vīi ntó, te tā'xi ña é kūtú've vá'a nto iña ña. ¹⁰ Ntaikán nti te vīi ntó vatā ó kantio é vīi ña ntákuinti'xe i Tó'o kō sán, te ütén uten vīi nto vatā ó ntio ña. Kidáā ne, kadiá'vi nuu i é vā'a e ntáde nto ne, dií dií ka vá'a kiní nto Xuva kō. ¹¹ E dóo ió Xuva kō é vīi ña é un ntí'í né, na natsu'un ká'xi ña nima ntó vata koo é na kūtíi nto é un ntí'í ne, ña natívi iní nto. ¹² E dóo ka'nu kuini ntó ne, nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō, tsí ntavá'a ña kō vata koo é kúvi ní'í ko iña ña e dukún kán dadíi ni un ntíí ntíí ña ntáduku ntée ña. ¹³ Tsi é nakáku Xuva ko kō dá ika o mí'i dóo neé ne, ta'xi ña é kuntoo dadíi o ni I'xā ña, ña e dóo ntio ña. ¹⁴ Tsi nakáku ña kō dá xi'i ñá kuenta iña kó ne, dē ka'nu iní ña ni kō kuetsí kō.

Kuntōo vá'a o ni Xuva kō, tsí xi'í Cristu kuénta iña ko

¹⁵ Ña kúvi kīnī o Xuva kō. Dukuān né, taxnūu ña I'xá ña vata koo é kīnī o nté kaa ña. Di'na ña tuví ña e é un ntí'í é ió. ¹⁶ Kuenta iñá Cristú ne, dē kú've Xuva kō é un ntí'í, da nēé ka é ió e dukún kán, da nēé ka é ió ñuxiví sa, é un ntí'í é kuvi kini o nī é un ntí'í é ña kuvi kiní o. Dē kú've ñá un ntíí ntíí espíritú e ntáde kú've. É un ntí'í de kú've ñá kuenta iña Cristú ne, ni iña ñá di. ¹⁷ Nté dī'na tuví Cristu é un ntí'í né, divi ña kade ña kuenta é un ntí'í. ¹⁸ Ña ntákuinti'xe i sán ne, vata kaa kúñu ña ntáa ña. Divi ña ne, vata kaa díki i iña kúñu ña san kaa ña. Tsi dukuān tuví ña dá iñi ntu'ū ne, di'na ña ntóto ña dá xi'i ñá, vata koo é divi ña kodo nuū ña é un ntí'í. ¹⁹ Ntio Xuva kō é koo dadíi iña ñá ni I'xā ña. ²⁰ Ntio Xuva kō é kūntoo vá'a é un ntí'í é de kú've ña kuenta iña Cristu é xi'i ñá ntiká krusi kan, é un ntí'í, kuān té ñuxiví sa tuví, kuān té e dukún kan tūvi.

²¹ Dí'nā ne, ñá ni iní ntó Xuva kō. Ña ni ntío kuē'en ntó ña, tsí da mii e dóo inchú'vi nto ña, tsi dóo kini o dé nto. Ntá tsi e náki'i Xuva ko nto ²² kuénta iñá Cristu dá xe'é ña kúñu ña é kuví ñá ntiká krusi kan. Kuan o dé ña vata koo é kúvi nto iña mii ña, xoo é ña tuví ka kuetsí i, xoo é ña dentú ka nima i. ²³ Kantio é kuntíkin va'a nto e ntákuinti'xe nto. Ná ku natívi iní nto. Ná ku xtuví mii nto e ntákuinti'xe nto tú'ún va'a san e téku nto. Tú'ún sa'a ne, ntáka'an ntódo ña'a dá kaní ñuxiví san. Xu'u é Pablú u ne, divi tsiñu kade ú di.

Ntáde tsiñu Pablu ni ña ntákuinti'xe i

²⁴ Dōo diní ko tsí kanto'o kó kuenta iña nto, tsí du'vā ó kanto'o kó vatā o ntó'o Cristu kuénta iña ña ntákuinti'xe i. ²⁵ E tá'xi Xuva kō é káka'an ntódo u, é ká'an u ni nto ūn ntíí ntíí tú'ún iña ña. ²⁶ Tā'xi ña é ká'an u ni ntó tú'un ñá é tuví xu'u nte éma tsi, é ña ni tēkú ñata kō. Ntá tsi e tá'xi Xuva ko vé é kūtuni ña ntákuinti'xe i ña. ²⁷ Ntio Xuva kō é kūtuni ñá'a, ña é ña te ña Israee, tsí ña te nté kaa va'a nuu i sá'a é tuví xu'u. Sá'ā é tuví xu'ú ne, kaní tú'un tsí nuu Cristu nima nto. Dukuān ne, ntantétu nto nēe e dóo va'a iña nto nta'a Xuva kō.

²⁸ Ntáka'an ntódo ntí iñá Cristu. Ntaxé'e ntí itsi, ntánakuā'a ntí un ntíí ntíí ña'a vata koo é kūtú've vá'a ña'a san iñá Cristu. ²⁹ Dukuān ne, kade tsiñu ú, kaxió ntií ú vatā ó kata'xi Cristu é kúvi vīi u.

2

¹ Ntio ko é kütuni nto tsi dóo kaxio ntii ú kuenta iña nto, kuenta iña ña ntántoo ñuú Ladicea, kuénta iña ña'a, ña é vata kiní nuú ko di. ² Ntio kó te kīi nima ñá, te kudadi ña ni tā'an ña tsi ntákuinima ñá ña. Tsi ni'i ña é vā'a kidaa tē kutú've vā'a ña, te kīni vā'a ña nuu i é tuvi xu'u iña Xuva ko, iñá Cristu. ³ Tsi nta'a ña vé'xi é un nti'i nuū i é kutú've kō, é un nti'i nuū i é kütuni ko. ⁴ Kaka'an u sá'a ni ntō vata koo é ña kuvi kaní ntá'ví ña'a san nto da dóo vā'ā ó kaka'an ñá, kuini nto. ⁵ Kuān tē xoxó nti'xe u, ntá tsi ikān tuví nimá ko ni ntō né, dóo diní ko da kütuní ko tsi dóo vā'ā ó de nto, tsi ntákuinti'xe nti'xe nto Cristu.

⁶ Dukuān né, vata ō kuinti'xe nto Tó'o ko Jesūcristú ne, kuan tsi koo kuntikín ka ntó ña. ⁷ Kuinti'xe kue'en ntó ña, kutú've vā'a nto nté kui kakuinti'xe nto ña, vata tsī o nakuá'a ú nto ne, nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko ütén uten.

Ntuvi xee é nī'i ko nta'a Cristu

⁸ Koto nto tē ña ku ntikín nto ña ntaéni nta'ví nto da ntáka'an ña nté ō ntádē kuení ña, da ntáka'an ñá dovéte. Tsi ña te ntántikín ñá Cristu, tsí da ntántikín ñá vata xkoó ini ñá'a. Ntántikín ña tú'ún ña ñuxiví sa.

⁹ Tsi vata tsi kaa mii Xuva kō né, kuan tsi kaa Cristú di. ¹⁰ Divi ntō ne, ñá tē nté kaa nuu mé'ñu Xuva ko ntō tsi ntáduku ntée nto Cristu. Tsi divi ña kadē kú've ñá iña un ntii ntii ña'a, ña ntádē kú've. ¹¹ Vata tē te'nte kúñu ntō, ntá tsi ña te ña'a ni e'nté ña nto. Vata tē nima nto é tē'nte da nakuíta nto kuétsi ntō da nakáku Cristu nto. ¹² Dā ítsi ntute nto ne, vata tē intú'xi dadii nto nī Cristú ne, ntoto xtuku nto ni ñá di, tsi kuinti'xe nto tsí kuvi vií Xuva ko nantoto ña ña rkontuvi dá xi'i ña. ¹³ Di'na ne, vata tē xi'i ntó kuenta iña kuétsi ntō, kuenta iña i é ña ni e'nté nto kúñu ntō. Ntá tsi tá'xi Xuva ko ntūvi iña nto dadii ni Cristu vé ne, dē ka'nu iní ña ni ntō kuetsí nto. ¹⁴ Nakādí Xuva ko kuenta ko mí ūve na'a tsí ña ni de ntáa ō leí san. Xnteē ñá kuentá san ntiká krusi kan. ¹⁵ Dā xi'í Cristu ntiká krusí san ne, kūvi dé ña ni ūn ntii ntii ña'a, ña é ña vā'a o ntádē kú've. Nāñē'e Xúva ko kō tsí ña vā'a ña tsikan da kúvi dé ña ni ñá ntiká krusi kan.

Nantuku nto nūu i iña Xuva ko

¹⁶ Dukuān ne, ñá ku dā vā'a nto é kā'an ntée ña'a san nto tē neé ntaé'xi nto, o tē nee ntáxi'i nto, o tē nee ntáde nto, o tē ña

ntáde nto viko san dá kanakuntéku xoó san ne, ō dá ntuvi é iō dá'na. ¹⁷ É un nti'i nūu i sá'a ne, vata kaa kudii ntati nuu i é kī'xi rkontuvi. Ntá tsi nuu i é nuu é ntāa nti'xe i ne, Cristu. ¹⁸ Nā ku dā vā'a nto é nākunaa ña kini ntāa san nto, ña e dóo koñu'u kuini i, ña e ntaínuu ini i ánjē san, ña e dóo ntántaa nuu i e kēni ña, ña ntáde na'nu kuenta iña i e ntádē kuení mii ñá. ¹⁹ Nā tē ntántikín nti'xe ña Cristu, ña é odo nūu iña ña ntákuinti'xe i san. Tsi Cristú ne, kata'xi ña é un nti'í é kantio ko, xo'ō é kuvi ō kúñu ña ne, kadē ña é koo dadii ō vata koo é kue'nu o vatā ó ntio Xuva kō.

²⁰ Ntō'ó ne, e xí'i nto nī Cristu kuénta iña i é iō ñuxiví sa. ¿Nté kuí ntákini nūu xtuku nto nuu i tsikan? ¿Nté kuí ntáde ntu nto vatā ó ntáka'an ñá'a ñuxiví sa? Tsi ntáka'an ña: ²¹ “Nā ku tii nta'a sá'á tii nta'a tsikān nto, ñá ku e'xi nto, tsi dóo xií kaa té kuān koo vii o”. Kuan ō ntáka'an ña. ²² Un ntii ntii nuu i sá'ā ne, kantii da ntáde tsiñu ni'i ō. Sá'ā né, kudii dá mii tū'ún ña'a san. ²³ Nuú é ntaā i tsi dóo va'á, kuini ko, tsí vata tē ntántikín ña nchu'ún va'á, vata tē dóo ntaíko ñu'u ñá, vata te ña ntáde kuení ña kuenta iña mii ña. Ntá tsi ña kaidiá'vi kue'en tsi sá'ā e ntuvá'a nima kīni ntāa kō.

3

¹ Tsi nto'o é ntoto dadii nto nī Cristú ne, nantuku nto nēe nuu i é kāduku ntée e dukún kán mí tuví Cristu díñi kua'a Xuva kō. ² Kadā kuení nto iña i é tuví e dukún kán; ñá ku dē kuení nto iña i é iō ñuxiví sa. ³ Tsi é xi'i ntó nī Cristú ne, é iō va'á ntuvi iña nto nta'a Xúva kō. ⁴ Tsi mii Cristu san kúvi ña ntūvi iña ko. Tē ntii díto ñá ne, dadii tsi ntii díto ntó ni ñá é kāxi'í nuu ka'nu ña.

Ntuvi ata iña kó ni ntuvi xee iña ko

⁵ Nakuítá kue'en nto da neé ka e ñu'u dukuān nima nto é kāduku ntée ñuxiví sa. Nā ku kidi ni'i nto ñá'dí'í tē ñá tē ñá'dí'í mii nto. Nā vii nto é kīni kaa. Nā vii ntó nuu i é ña vā'a, nté nuu i é kadā kuení mii ntō é kaikan nima kīni kaa nto. Nā ku kūne'u iní nto ni tā'an nto, tsí vata te kanuu iní nto tuku xuva nto te kuān koo vii nto. ⁶ Nā é kuān ō ntáde sán ne, ní'i kué'en ña é nto'o ña nta'a Xuva kō, tsí ña te ntákuinti'xe ña ña. ⁷ Kuān o dé nto ntuvi di'na di. ⁸ Ntá tsi veví ne, nté uun ito nté uun ntuvi ká ña kú de ntó nuu i sá'ā: é kūdiin nto, é ña ntío kué'en ntó ta'an nto, é vii nto é kīni kaa, é kā'an kīni nto iña ta'an nto, é kā'an nto nuu i é ña

vá'a. ⁹ Nā ka'ān ntó dovete ni tā'an nto, tsi é nakuíta nto nima káni kaa nto ni un ntí'i nūu i é edé nto kídaā ne, ¹⁰ e ní'i nto nīma xeé nto ve. Xuva kō ne, utén uten kantavá'a űa nima ko da nté ntuvá'a vata kaa mii űā, da nté kuīni va'a kó űa. ¹¹ Nā té īni tē űa Israee o, o te tuku űa'a ō. Nā té īni te tē'nte kúűu ko, o tē űa'a. Nā té īni tē űa tuku űuú o, kuān té űa tú've ko, kuān te ntaika ō má tsiűu ne, kuān te ntaika xaa ō, tsí Cristu é kaīnuu á'vi űa iűa ko un ntíi ntíi ō ne, nuu mé'űu űa ko űn ntíi ntíi o.

¹² Dōo ntio Xuva ko ntō né, nākaxnúu űa nto vata koo é ntūvi nto iűa űa. Dukuān ne, vii nto vatā ó ntio űa: ntuntā'ví ini nto ta'an nto; vii nto é vā'á ni űā; űā vii ka'nu nto; na kūtíi nima ntó ni űā'a san; na kūtíi nto kuntētu nto nee é ntio nto. ¹³ Na kūtíi nto ni tā'an nto ne, kada ka'nu ini nto ni űa te ió nuu i. Vata ō dé ka'nu ini Cristu ni ntó ne, kuan kōo kada ka'nu ini nto ni tā'an nto. ¹⁴ Dií ka vā'á ō ne, kuinima ntó ta'an nto, tsí da ntákuinima kó ta'an ko ne, uun tsi ntúvi o ni űā. ¹⁵ Xuva ko na tā'xi űa é kuntōo vā'a nto ne, nañē'e űā nto nté koo vii nto, tsí divi tsiűu e kána űa nto é uun tsi űa'a kúvi nto. Nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō.

¹⁶ Nguentúvi tsi na kunūu tú'ūn Cristú san nima nto. Nakuā'a nto ta'an nto ne, kué'e nto űa ītsi. Kata nto iűa Xuva ko. Kata nto tsi dōo ka'nu űa. Kata nto nté ō dé űa ni ntō. ¹⁷ Da nēé ka é vii ntó, é kā'an ntó ne, kuān koo vii nto kuenta iűa Cristú ne, nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iűa Tó'o kō.

Nté koo vii űa ntákuinti'xe i san

¹⁸ Ntō'ó ne, űadī'i, kuinti'xe nto xií nto, tsí kuān ó ntio Tó'o kō é vii űa ntákuinti'xe i san. ¹⁹ Ntō'ó ne, űatīi, kuinima ntó űadī'i nto. Nā ku kudīin ntó ni űā.

²⁰ Í'xá, na kuīnti'xe nto é un ntí'i e ntáka'an úva nto ni dí'i ntō. Sá'ā é ntio Xuva kō é vii o. ²¹ Ntō'ó ne, uva í'xá, űa kú de nto é na kúdiin í'xá nto vata koo é na kī'xi ini i é vii i é ntio nto.

²² Ntō'ó, űa ntáde tsiűu, kada ntaa nto é un ntí'i e ntáka'an tó'o ntō, űa ntoo űuxiví sa, űá te da mii tsí dá kaito űā, tsí kanīi nima ntó, tsi ntákuinti'xe nto Xuva kō. ²³ Da nēé ka nee é vii ntó ne, kanīi nima ntó vii nto, vata te iűa Tó'o ko kāde nto, űá te iűa űa'a. ²⁴ Ini ntó tsi tá'xi Xuva ko nto iűa űā domēni, tsí kade tsiűu nto iűa Cristu, divi űā e Tó'o nti'xe ko űā. ²⁵ Xoó űa'a é kāde űa é kīni kaa ne, ní'i űā é kīni kaa, tsí űa káde Xuva ko

kuēnta te ka'nu űā'a űa, o tē űa ka'nu űā'a űa.

4

¹ Ntō'o e tó'o tsiűu kúvi nto ne, vii nto é vā'á ni űa ntáde tsiűu iűa nto. Naka'an ntō tsí ió Tó'o ntō, űa é kadē kú've iűa nto e dukún kán.

² Nā tee dā'na nto é kā'an ntá'ví nto. Nā kú xkukídi naá nto, ntá tsi nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva kō. ³ Ka'an ntá'ví ntó iűa nti dí te ta'xi Xuva ko te kúvi ka'an ntódo nti tú'ūn va'á san iűa űā, te kúvi ka'an nti nuu i é tuvi xu'u iűa Cristu, tsí kuenta iűa tú'ūn san é nuu kutū u. ⁴ Ka'an ntá'ví ntó te kúvi ka'an va'á u vata koo é tēku va'á űa'a san.

⁵ Koto nto é vii nto é vā'á ni űā'a, űa ntákuinti'xe i san. Koo ntii nto kada tsiűu nto vevii é ió ka ntuvi. ⁶ Ka'an vā'a nto ni űā'a san vata koo é nā xkúntee ini űa é kīni űa. Kutú've nto nté koo nantiko koō ntó ni űā'á nēe é ntio űa kutuni űa.

I'a ntí'i tutú san

⁷ Ení ko Tīquicu, űa e dōo ntio kó ne, un vā'a tsi xntii űā ko. Dadīi tsi ntáde tsiűu ntí ni űa iűa Tó'o kō. Kuni'i űa tú'un iűa ko ve. ⁸ Tsi táxnūu ú űa vata koo é kā'an űā ni ntō nté o de nti, vata koo é na nāku'ún ka'nu nima nto. ⁹ Ntini'i űa Onēsimu, űa e dōo ntio ko, űa e dōo ini dé ntaa, divi űā é kāduku ntée űa nto. Ntaa űa ni ntō é un ntí'i é kākuvii i'a.

¹⁰ Aristarcu, űa é űu'u kutū ntí ni i né, taxnūu űa ntiusi nto. Marcú di, ení Bernabee. É kākā'án u ni nto kuēnta iűa űa. Te kī'in űa kikoto ní'ni űa ntō ne, vā'a kōo vii nto ni űā. ¹¹ Jesuú, űa é nanī Justó di ne, taxnūu űa ntiusi ntó di. Da mii űa sá'a é un ntíi ntíi űa Israee, űa ntákuinti'xe i san, dé tsiűu ntí ni űa iűa Xuva ko. Dōo náxnūu ka'nu űa nimá ko. ¹² Eprafa, űā űuú nto, űa é kade tsiűu iűa Cristú ne, taxnūu űa ntiusi ntó di. Utén utén kaka'an ntá'ví űa iűa nto é kuntikin xntó Xuva kō, é kanīi nima ntó vii nto é ntio Xuva kō. ¹³ Xu'ú ka'an ntaa ú tsi dōo kadē kuení Eprafá san kuenta iűa nto, űa ntoo űuú Ladicea ni űā ntoo űuú Hierapolí di. ¹⁴ Luca, űa medíkū e dōo ntio kó ne, taxnūu űa ntiusi nto, ní Demá di.

¹⁵ Ká'an ntō ntiusi ní űa ntákuinti'xe i, űa ntoo űuú Ladicea. Ká'an ntō ntiusi ní Nifá, ní űa ntákuinti'xe i sán di, űa ntánataká nuu nú vi'i űa kán. ¹⁶ Tē kúvi nakuā'a nto tutú sa'á ne, taxnūu nto űuú Ladicea, na nakuā'a űa ntákuinti'xe i, űā ntoo ikán, di. Nakuā'a nto tutu e táxnūu ú iűa űā di.

¹⁷ Ká'an nto ni Ārquipú te na kōto ñá te kāda ntaa ña tsiñu é tēé tsiñu Xuva ko ñā.

¹⁸ Xu'u é Pablú u ne, nta'a miī kó kaka'u u é taxnūu ú ntiusi ntó di. Naka'ān ká nto tsí nuu kutū u. Kūnuu mé'ñu kunuu dava Xuva ko ntō. Kuan tsī koo é kā'án u ni ntō.

Tutu é kuvi ũun e táxnũu San Pablu iña ñá ñuú Tesalonica

*Taxnũu Pablu tútú iña ña kuínti'xe i Xuva
kō, ña ntoo ñuú Tesalonica*

¹ Xu'u é Pablú u, ni Silvanu, ni Timóteu ne, taxnũu ntí tutú sa'a iña ña kuínti'xe i Xuva ko ni I'xá ñá Jesucristu, ñá ntoo ñuú Tesalonica. Xuva ko na nāxnũu viko ña nto. Na tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto.

Nté ō ntákuínti'xe ña ñuú Tesalonica

² Nii kuē'en tsí ntuví ntánakue'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña ntó ne, ntáka'an nti ni Xuva ko kuēnta iña nto vata da ntáka'an ntá'ví nti. ³ Dā ntáka'an nti ni Xuva kō ne, ntánaka'an ntí nté ō ntáde tsiñu nto tsí ntákuínti'xe nto. Ntánaka'an ntí tsi dóo ntii ntáde tsiñu nto tsí ntákuinima ntó Tó'o ko Jesucristu. Kanñ nima ntó ntantétu nto ña, tsí ini nto tsí nainu xtúku ña. ⁴ Iní nti tsí nakaxnúu Xuva ko ntó tsi dóo ntio ña nto. ⁵ Nā te da mií é ká'an nti tú'un va'á san ni ntó, ntá tsi é dé tsiñu ni'i Espíritū Sántu tū'un san é vií ñá uun nuu i é ká'nu nima ntó vata koo é kūtuni ntaá nto é nuu é ntaā i. Ini ntó nte o dé nti kuenta iña nto da intóo ntí ni ntó.

⁶ Edé nto vatā o dé nti, vatā o dé Xuva kō. Tā'xi Espíritū Sántū dodíni iña nto é kīni nto tú'un sa'á, kuān te dóo ntó'o nto kuenta iña i. ⁷ Un ntí ntí ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Macedonia ni ñuú Acayá ne, ini ña nté koo vií ña da ntaíni ña nté o de nto. ⁸ Un ntí ntí ña ñuú i sán ne, ini ña tsi dóo ntákuínti'xe nto Xuva kō, tsí ña te da mií ñuú Macedonia ni ñuú Acaya ntáka'an ntódo nto tú'un Xuva kō. Nā kantio é ká'an ka ntí nuu i sá'á, ⁹ tsi ntáka'an mií ñá'a san e dóo vá'á o dé nto ni ntí dá xeé nti mí ntoo nto. Ntáka'an ña nté o tsóo mii nto santu e ntúvá'a nāa iña nto vata koo é kuntikin ntó Xuva kō né, ēni ntu'u nto ntáde tsiñu nto iña Xuva ntí'xe kō, ña kantíto. ¹⁰ Ini ñá tsi ntantétu nto dá nainu xtúku I'xá ña nte e dukún kán, divi ñá é nantoto Xuva ko ña dá xi'i ñá, divi Jēsuu, ña nakáku kō é ña ní'i kō é ntó'o ko iña kuétsi ko tē xe'é Xuva kō é ntó'o ña ntoo ñuxiví sa.

2

Tsiñu é edé Pablu ñuú Tesalonica

¹ Ini míi nto, ta'an, tsí ña te é ntaā i é ñe'é nti míi ntoo nto. ² Ini ntó tsi dóo ntó'o nti ñuú Filipu. Dōo dé xeni ña'a nī nti ikān. Kuān te ntó'o nti ne, ntá tsi tá'xi Xuva kō é ña ni u'ví nti é ká'an nti ni ntó tú'un va'á san iña ñá, kuān té ña ni ntio kué'en tsi ña ñuú nto san. ³ Nā te tū'un vete e ntáka'an nti ni ntó, ñá te tū'un é kīni kaa. Nā tē ntaéni nta'ví nti nto, tsí nuu é ntaā i é káka'an nti ni ntó. ⁴ Tsí Xuva kō ntio ña é ká'an nti tú'un va'á iña ñá ne, divi tsi tú'un e ntáka'an nti ni ntó di. Nā ntáde nti kuenta te xkúntee iní ña'a ne, o tē ñá xkúntee iní ña, ntá tsi kade nti é ntio Xuva kō, tsí kaito nteé ña nima ko nte ntáa. ⁵ Ini ntó tsi nté uun ito ña ni ká'an nti tú'un e dóo vidin ka'an é kāni nta'ví nti nto. Ntē ña ni ká'an nti vata koo é kukuika nti. Xuva ko ini ña. ⁶ Ntē ña ni ntio nti é ká'an ñá'a te dóo ka'nu ña'a nti, kuān te divi ntó o kuān te tuku ñá'a, kuān te kuvi ka'an ntí'xe ña tsi ka'nu ña'a nti, tsí Cristu táxnũu ña nti. ⁷ Dōo vītá iní nti dá intóo nti ni ntó, tsí divi ntó e dóo ntio nti nto. Ide nti vata tsi ó de di' i'xá san ni i'xá ñá e dóo meni ña i. ⁸ Nā te da mií tū'un va'á iña Xuva ko é ncho ta'xi nti é kūtuni nto, tsí un tsi nte ntúvi iña mií nti é ncho ta'xi nti kuenta iña nto, tsi dóo ntio nti nto. ⁹ Ntánaka'an nto, tā'an, nté ō dé tsiñu nti, nté ō ntó'o nti. Nté ntuví ntē níñu dé tsiñu nti, tsí ña ni ntio nti é natēñu nuu nti nto ni dukuān ntáka'an nti ni ntó tú'un va'á san iña Xuva ko.

¹⁰ Ntō'ó ne, kuvi ntada ntaa ntó ni Xuva kō tsi nté uun nuu i é kīni kaa ña ni idé nti ni ntó, divi ntó e ntákuínti'xe nto Xuva kō. Ntē ña tuví nee nuu i é tsí'i kuétsi nto nti. ¹¹ Ini ntó nte o dé nti ni ntó. Tsi vatā ó de uva i'xá san ni i'xá ñá ne, kuān o tá'xi nti nto itsi. Naká'nu nti iní nto, é un é un nto. Ká'an nti ni ntó ¹² tsi vá'a koo vií nto vatā o é ntio Xuva kō, tsi kána Xuva ko ntó é kuntōo nto nta'a ña, é nī'i nto e dóo va'á iña ña.

¹³ Dukuān ne, kanakué'e nti sintiá'vi nta'a Xuva ko ütén uten, tsí da téku nto tú'un Xuva kō e ntáka'an ntódo nti ne, kuínti'xe nto tsí ña te tú'un e ntáka'an ñá'a, tsí divi ntí'xe tú'un Xuva kō né, divi tsi tū'un é káde tsiñu nima ntó, divi ntó e ntákuínti'xe nto Xuva kō. ¹⁴ Tsí divi nto, tā'an, e ntánto'o nto vatā ó ntánto'o ña ñuú Judea, ña kuínti'xe i Jesucristu. Tsi kuān ó ntánanto'o ña ñuú nto nto vatā o dé ña Israee ni ñá ñuú ña, ña kuínti'xe i Tó'o ko Jēsuu. ¹⁵ Nā Israee ñá tsikán ne, ēní ña Tó'o ko Jēsuu ni ñá ntáka'an nāa Xuva ko.

Nakúnu ñā ntí di. Ñā ntáde ñā é ntio Xuva kō; da mii kuē'en tsi e ntánāa núu ñā ni ún ntíí ñā'a. ¹⁶ Ñá ntío ñā é kā'án ntí nī ñā tuku ñuu vata koo é nakáku ñā di. Díí díí ka kue'e kuétsi ñā kuēnta iña núu i sá'a. Ntá tsi nī'i ñā é nto'o ñā nta'a Xuva kō, tsi dóo kudiin Xuva ko é kuān ó de ñā.

Ncho ki'in xtúku Pablu ñuú Tesalonica

¹⁷ É kūtítín ntuvi e tsóo mií ntí nto, ta'an, ntá tsi dóo ntánaka'an ntí nto. Dóo ntio ntí kiní xtuku ntí nto. Ncho kíkoto ní'ni ntí nto. ¹⁸ Xu'u é Pablú u ne, ki'in itó nchó ki'in u, ntá tsi edí nuu tó'ō e ñā vā'a san itsi é kī'in ntí. ¹⁹ ¿Nee iñá ntu é ntantétu ntí ve? ¿Nee iñá ntu é nākunuu díní nimá ntí? ¿Nee ntu doméni é vā'a ní'ni ntí? Ntō'o kúvi nto iñá ntí é kuntoo dadíi o nta'a Tó'o ko Jēsuu te naínu ñā. ²⁰ Tsí divi ntō e dóo ka'nu kuiní ntí kuenta iña nto. Dóo díní ntí kuenta iña nto.

3

¹ Dukuān né, dā ñā ni kutíi ká ntí ne, dē kuení ntí te vā'a o te kuntoo mií ntí ñuú Atená ne, ² taxnúu ntí ta'an ko Timōteu e kíkoto ní'ni ñā nto. Tsí divi ñā ne, kade tsiñu dadíi ntí ni ñā iña Xuva ko dá kākā'an ntódo ntí tú'un va'a é nakáku Cristu ko. Divi ñā nañē'e ñā nto é nakíi nima nto é nīi kue'en ini nto kuinti'xe nto Xuva kō, ³ vata koo é nté uun nto ñā natívi iní nto é kuínti'xe nto da xe é kuān ó ntánto'o nto. Tsí ini nto tsí da mií é kuan koo nto'o kō. ⁴ Ini nto tsi dá ntoo ntí ni ntō ne, ntáka'an ntí ni ntō tsí kuan koo nto'o kō tsi ntákuinti'xe ko Jēsuu. É ini nto tsí kuān o kúvi ntí'xe. ⁵ Dukuān né, dā ñā ni kutíi ká u ne, taxnúu ú ñā vata koo é kutuní ko te ntákuinti'xe dukuan ntō, o tē da ntántikin ntó tó'ō e ñā vā'a san é nañē'e nto tuku nuu i, tsí tē ñā'a ne, é ntaā i é de tsiñu ntí. ⁶ Ntá tsi dā náxee xtúku Timoteu é ñē'e ñā mí ntoo ntó ne, dóo vā'a tú'un ní'i ñā da náxee ñā. Kaka'an ñā tsi ntákuinti'xe dukuan nto Xuva kō ne, ntákuinima tá'an nto di. Kaka'an ñā tsi nguentúvi ntánaka'an ntō ntí, e dóo ntio nto ntí, e dóo ntio nto é nākiní ta'an o vatā ó ntio ntí di. ⁷ Dukuān né, ta'an, kuān te dóo titín nuu i taan núu ntí, ntá tsi dóo ka'nu kuiní ntí tsi ntákuinti'xe dukuan nto Xuva kō. ⁸ Dā téku ntí tsí ntoo ntíi nto ni Xuva kō né, vata te ntuvi xēe é ní'ni ntí. ⁹ Ñá ini nto nté kaa sántiá'vi é nakué'e ntí nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, tsi ñā tē nté kaa díní ntoo ntí nuu Xuva ko kuēnta iña nto. ¹⁰ Nīi kué'en ini ntí ntáka'an ntá'vi ntí ntē ntúvi ntē níñu te ta'xi Xuva kō

é nākiní xtuku ntí nto vata koo é nakuā'a ká ntí nto nēe é kākunaá ka é kuínti'xe vā'a nto Xuva kō.

¹¹ Ntio ntí é ta'xi mii Xuva ko nī Tó'o ko Jēsuu itsi vata koo é kúvi naxee túku ntí mí ntoo nto. ¹² Na ta'xi Xuva kō é díí díí ka kuinima ntó ta'an nto, ni ún ntíí ntíí ñā'a, vatā ó kuinimá ntí nto, ¹³ vata koo é na nāku'ún ka'xi nto, vata koo é ñā koo nté uun nuu i é kuétsi nto nta'a Xuva ko tē nainu Tó'o ko Jēsuu ni ún ntíí ntíí ñā'a, ñā ntáduku ntée ñā. Kuan koo na kō.

4

Nté koo vii o é ntio Xuva kō

¹ Vī'a ve ne, ta'xi ntí nto itsi sá'a, tā'an. Kákān ntí nto kuenta iña Tó'o ko Jēsuu é vii ntó vatā o nañē'é ntí nto nté koo vii nto é ntio Xuva kō. Kuān o ntáde ntí'xe nto, ntá tsi díí díí ka vii nto ve.

² Tsí ini nto tú'un é tá'xi ntí nto vatā o táxnūu Tó'o ko Jēsuu. ³ Tsí ntio Xuva kō é vii ntó da mii kuē'en tsi é vā'a. Ñá ntío ñā é vii nto é kiní kaa ni ñadí'í san. ⁴ Kutú've nto, é un é un nto, nté koo vii nto ni ñadí'í míi ntō vata koo é vii nto é ntio Xuva kō, vata koo é na kuiko ñu'u ñā'a san nto. ⁵ Ñá ku dē kuení nto é kiní kaa ni tuku ñadí'í san, vatā o ntáde tuku ñā'a, ñā e ñā ini Xúva kō. ⁶ Kuenta iña i sá'a ne, ñā vā'a o te kaní nta'ví ta'an o. Tsí Xuva ko kué'é ñā é ntō'o un ntíí ntíí ñā'a, ñā iō kuétsi i san, vatā o ka'án ntí ni ntō. ⁷ Tsí ñā te ni kana Xuva ko kō é vīi o é kīni kaa, tsi é vīi o é vā'a. ⁸ Xoo é ñā káde i kuenta tú'un sa'a ne, ñā te tú'un ñā'a kanakuita ñā, tsi tú'un mii Xuva kō, ñā kata'xi Espíritū Sántū é kuñū ñā nima ko.

⁹ Ñá kantío nto é kā'án ka ú ni nto kuēnta iña i é kuinima tá'an kō, tsí mii Xuva ko kanakuā'a ñā nto é kuinima ntó ta'an nto. ¹⁰ Tsí divi ntō ne, ntákuinima ntí'xe nto un ntíí ntíí ta'an nto, ñā kuínti'xe i, ñā ntoo ñuú Macedonia. Sá'a tsí é kā'án ntí ni nto: Tē díí díí ka kuinima tá'an nto. ¹¹ Koó ntíi ntō é diin diin tsi kuntōo nto. Vii nto kuenta iña mii nto. Nta'a mii nto kada tsiñu ní'i nto, vatā ó kaka'án ntí ni ntō, ¹² vata koo e dóo vā'a koo ka'an ñā'a san iña nto, ñā é vāta kuínti'xe i san, vata koo é ñā te neé taan núu nto.

Tē naínu xtúku Tó'o kō

¹³ Ntá tsi ntio ntí é kūtuni nto nté koo kúvi ñā é xī'í san, vata koo é ñā kunta'xa iní nto vatā ó de ñā'a, ñā é ñā tuví nee kantétu. ¹⁴ Tsí ntákuinti'xe kō tsí xī'í Jēsúu ne, da

ntóto xtuku ña ne, kuan tsí koo nainu ni'i Xuva ko ña xi'í san di, ña e kuínti'xe i ña.

¹⁵ Ta'xi Xuva kō é kā'án nti sá'a ni ntō: Tsi ña ò é ntántoo ká o ñūxiví sa da nté nainu xtúku Tó'o kō ne, ña te xó'ō é di'na o kīni o ña, tsí di'na ña xi'í san. ¹⁶ Tsi mii Tó'o kō nainu ñá ñu'u a é nakana ña kō. Un ntii tsi kā'an ánje, ña odo nūú iña Xuva kó ne, kueku trunpeta Xuva ko te e xée úra i é ntaa o ni ña. Kidáa ne, ña kuínti'xe i, ña xi'í san ne, di'na ña ntoto ña ne, ¹⁷ xo'ó é ntántoo ká o ñūxiví sa ne, k'ín dadii o ni ña mē'ñú vikó san ne, ikan nani'i ta'an ko Xuva kō e dukún kán. Kidáa né, kuntoo dadii o ni ña ntii dañu ntūvi. ¹⁸ Dukuān ne, ká'an nto ni tā'an nto tú'ún sa'á, naka'nu nto iní ta'an nto xé un xé un nto.

5

¹ Ntá tsi ñá kantio é kā'án nti ni ntō neé urá o nēe ntúvi te nainu Tó'o kō, ² tsi ini nto tsi dá xee ntuvi é nainu xtúku ña ne, da nēe iní kó nainu ña, vata kaa ña du'u, ña vé'xi niñú a. ³ Ura tsí i da ntáka'an ñá'a e dóo vá'a o ntoo ña, diin diin tsi iñi ne, ntá tsi da nēe iní ñá kuvi dóxo, vatā ó kuvi ñad'í san dá kaiñi ntu'u kaexnúu i'xí ña é kaku i'xá ña. Na kúvi nakákú ka ña kúñu ña. ⁴ Ntá tsi ña ni nto, tā'an, é ini ntó nuu i sá'a ne, ña ntaíka nto mí'i é nēe vata koo é ña da nēe iní ntó tē xee ntúvi tsikan, vatā é ki'xi ña du'u té xee. ⁵ Ntá'o ne, vata ntáa ñu'u é kaxi'í nuu ntuvi á ntáa nto; tsí xo'ó ne, ñá kadūku ntée ó mí'i é nēe; ñá kadūku ntée o nūu i é kakuvi niñú a. ⁶ Dukuān ne, ñá kū xkukídi naá o vatā o ntáde tuku ña'a, ña é dotō tsi ntáde, ntá tsi ku'un ku'un tsi iní ko kuntoo ó. Na kadā kuení va'a ko nté koo vii o. ⁷ Ña ntákidi ne, niñú a ntákidi ña. Na ntáde ki'vi ne, niñú a ntáde ki'vi ña. ⁸ Ntá tsi xo'ó é ntoo ó mí kaxi'í nuu ne, na kadā kuení va'a ko nté koo vii o. Vatā ó kanadá'an sntadun kúñu ña é kainúu káa xkintika ña né, kuan koo nada'an ó nima ko é kuínti'xe ko Xuva kō ne, kuinima ko ña. Vatā ó kanadá'an sntadún san ña é kainuu ña ñii ka'xi né, kuan koo nada'an o ña ko é kuntuu o ntúvi é nakákú Xuva ko kō. ⁹ Tsi ña ni nāxnúu Xuva ko kō vata koo é ta'xi ña kō é ntó'o ko, tsí vata koo é nakakú ñá ko ntá'a Tó'o ko Jesūcristu. ¹⁰ Di'vi ña ne, xi'í ña kuēnta iña kó vata koo é kuntoo dadii o ni ña, kuān té kantitō ká o ne, o kuān té e xi'í o tē nainu ña. ¹¹ Dukuān ne, ká'an ká nto ni tā'an ntó te kii nima ña. Tsi'ntii nto ña na kuínti'xe ñá vatā o ntáde nti'xe nto.

Itsi e xé'e Pablu iña ña kuínti'xe i

¹² Ká'an ntí ni nto, tā'an, tsí kuiko ñu'u nto ñá'a, ña ntáde tsiñu ni'i nto kuēnta iña Xuva ko, ña ntáde kú'vé iña nto kuenta iña Xuva ko, ña ntáta'xi nto ítsi. ¹³ Dií dií ka kuiko ñu'u nto ñá; kuinima ntó ña kuenta iña tsiñu e ntáde ña.

¹⁴ Ká'an ntí ni nto, tā'an, te káda tii nto ni ña dóo du'xen i é káda tsiñu ne, nāxnuu ka'nu nto iní ña e dóo ixó i san. Tsi'ntii nto ña e dóo vitá o ini i. Ka'nu vii nto nima ntó ni un ntii ntii ña'a.

¹⁵ Ñá ku dē xení nto ni ña'a te kadē xení ña ni ntó. Nantuku nto da nēe ka nuu i é vá'a é vii ntó ni tā'an ntó, ni un ntii ntii ña nguii sán di.

¹⁶ Nguentúvi kuntōo díní nto. ¹⁷ Ñá ku kúnáa iní nto é kā'an ntá'ví nto. ¹⁸ Nakué'e nto sintiá'vi nta'a Xuva ko iña un ntii ntii nuu i, tsi sá'a ntio Xuva kō é vii nto tsi ntákujinti'xe nto Cristu.

¹⁹ Ñá ku ē'nté nuu nto tsiñu é káde Espiritū Sántū. ²⁰ Ñá ká'an ntó te ña vá'a o é káka'an ñá'a tē xoó kaka'an i naa Xuva ko. ²¹ Koto nteé va'a ntó un ntii'í é káka'an ñá, nēe é vá'a, nēe é ña vá'a ne, kuntikin nto é vá'a san. ²² Tsoo mii ntó é un ntii'í nūu i é kīni kaa san ve.

²³ Xuva kō, ña kata'xi é kuntōo vá'a ó né, na ntáv'a ña nima nto. Na vii ñá kuenta kúñu nto, kanii é tduiña nto. Kidáa ne, ñá ká'an Tó'o ko Jesūcristu té ió kuetsí nto tē nainu xtúku ña. ²⁴ Xuva kō, ña e kána nto ne, kada ntaa ñá vatā ó kaka'an ña.

I'a nant'í Pablu tútú san

²⁵ Ká'an ntá'ví ntó iñá nti, ta'an.

²⁶ Ká'an ntó ntiusi ni un ntii ntii ña kuínti'xe i, ña ntoo ikán.

²⁷ Ká'an ntí ni ntó tsí ntio Xuva kō é nakuá'a nto tú'ún sa'á ni un ntii ntii ña kuínti'xe i.

²⁸ Na kūnuu mé'ñu kūnuu dava Tó'o ko Jesūcristu nto. Sá'a tsí é kā'án nti ni ntó.

Tutu é kuvi ūyi e táxnūu San Pablu iña ñá ñuú Tesalonica

Taxnūu Pablu ní ta'an ña tutú iña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Tesalonica

¹ Xu'u é Pablú u, ni Silvanu, ni Timóteú ne, taxnūu ntí tutú sá'á iña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Tesalonica, ña ntánuu iní i Xuva ko nī Tó'o ko Jesūcristu. ² Xuva ko nī Tó'o ko Jesūcristú ne, na kūnuu mé'ñu kūnuu dava ña nto. Na tā'xi ña é vā'á koo kuntoo nto ni ña.

Dá xntēkú kú'vé Xuva ko iña ña é iō kuetsí i tē nainú Cristu

³ Utén utén kantio é nākué'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña ntó, ta'an. Dōo vā'á o é kuān koo vií ntí, tsí divi ntō ne, dií dií ka ntákuinti'xe nto. Dōo ntákuinima ntó ta'an nto di. ⁴ Mii ntí ne, dōo vā'á o ntáka'án ntí kuenta iña ntó nī ña kuínti'xe i Xuva kō, ña ntoo tuku ñuu, tsi dōo ka'nu kuíní ntí tsi ntákuítí nto ntákuinti'xe nto, kuān te dōo ntánto'o nto, kuān te ntáde xení ña'a san ni nto. ⁵ Dá kutūni ñá'a tsi ntákuítí nto ne, kutuni ñá tsi dōo ka'nu Xuva kō. Tsi Xuva kō né, dōo vā'á ó kadē kú'vē ña. Ká'an ña tsi dōo nuu á'vi nto é kuntōo nto mí kadē kú'vē ña. Dukuān ne, kuenta iña i sá'á e ntánto'o nto.

⁶ Vā'á koo vií Xuva ko te ūun kuédadii tsi nantō'o ña ña ntánantō'o nto, ⁷ tē tā'xi ña é dadii kuntoo da'na o ni ntō ntuvi dá ntii dito Tó'o ko Jēsuu e dukún kan, nī ánje ña e dōo iō ntí ña. Uun kaxi'í nuu ka'nu ña te vē'xí ña e dukún kán. ⁸ Kué'e ña é nto'o da xōo ka ña'a, ña é ña ini Xúva kō, ña'a, ña é ña ntáde kuenta tú'ūn va'á iña Tó'o ko Jēsuu. ⁹ Ña tsikán ne, kunaá ña ntii dañu ntūvi. Nā xēe ñá nta'a Xuva kō, tsí xio ki'in ña. Ntē ña kiní ña Xuva kō nté kaa ña, e dōo kaxi'í nuu ka'nu ña, e dōo iō ntí ña ¹⁰ ntuvi dá nainu xtúku ña. Ntuvi tsikan dá nainu ña ne, ká'an ūn ntí ntí ña'a, ña kuínti'xe i, tsi dōo ka'nu ña. Da kudú'va ña kuínti'xe i san tsi dōo ka'nu ntí'xe ña. Kuan divi ntō dí, tsi kuínti'xe nto tú'ūn e ntáka'án ntí ni nto kuēnta iña ña.

¹¹ Kuenta iña i sá'á ne, ntaikán ntí nta'a Xuva ko te tā'xi ña é kunūu á'vi nto kuenta iña ña e kána ña nto. Ntaikán ntí te xntii ña ntō vata koo é kúvi vií nto é un ntí'í nuu i é vā'á e kā'an ntó tsí vií nto, é un ntí'í é ncho

vií nto kuenta iña Xuva ko tsi ntákuinti'xe nto ña. Tsi dōo iō ñá é vií ña. ¹² Kidáa ne, ká'an ña'a tsi dōo ka'nu Tó'o ko Jesūcristu kuenta iña ntó ne, ká'an ña tsi dōo va'á nto kuenta iña Xuva ko, tsi dōo vā'á o dé Xuva ko ni nto, nī Tó'o ko Jesūcristu.

2

Ña'a é iō kuetsí i

¹ Vi'a ve ne, ká'án ntí ni nto, tā'an, kuenta iña i dá nañu xtúku Tó'o ko Jesūcristu é nātaká nuu o ni ña. ² Sá'a kaka'án ntí ni ntō vata koo é ña te ura tsí i nadama nto e ntántikín ntó, ntē ña kutsú'un nto tē téku nto tē xee ntúvi é nainu xtúku Tó'o kō. Kuān te kaká'an ñá'a tsí xe'é Xuva ko kūtuni ñá, kuān te káka'an ntódo ña'a, kuān te kiní nto tutu é kaka'án ñá'a tsí ntí'í táxnūu ntí ne, ñá ku kuínti'xe nto. ³ Nā dā vā'a nto é kaní nta'ví ña'a nto nté uun nuu i. Nā xēe ntúvi tsikan da nté dí'na xee ntúvi e dōo ntáde do'o ña'a san ni Xuva kō. Kidáa ne, ki'xi díto uun ña'a, ña é kīni kaa kue'en, ña é kūnaá kue'en. ⁴ Ña tsikán ne, kodo ntí'í ña é kīnchu'vi ña é un ntí'í é kaka'án ñá'a é xuva ñá, é un ntí'í é kaka'án ñá'a é santu. Kidáa né, mii ña nākutúvi ña ini ukún Xuva kō é ncho vií ña Xuva kō. Ká'an ña tsí mii ña é Xuva ko ña.

⁵ ¿Ña ntánaka'an ntū nto é kaka'án u ni nto nūu i sá'a dá Intóo dadii ú ni ntō? ⁶ Ini ntó ve nee iña é kē'nté nuu itsí ña vata koo é ña ki'xi kantí'í ña dā nté xēe ntúvi i. ⁷ Vevíí ne, kakuvi nuu i e dōo xií kaa san é tuvi xu'ú ne, kuān koo kuvi da nté kūntee xío ña ke'nté nuu san. ⁸ Kidáa ne, ntii díto é kīni kaa san, ntá tsi ka'ni Tó'o ko Jēsuu i. Kūdii tátsin xu'u tsi ña ka'ni ña i. Uun ito tsi nantí'í ña i tē nainu xtúku ña. ⁹ Diví é vií e dōo xií kaa san ne, vií vatā ó ntio tó'o é ña vā'á san é vií. Un vā'a tsi koo ntii é kué'é kuenta, é vií nuu i e dōo ka'nu. Ntá tsi ña te nuu é ntaā i, ¹⁰ tsí da kaní nta'ví ña'a. Kaní nta'ví ntí'xe ña'a, ña é kunaá, tsí ña ni ntio ña kuínima ña é nuu é ntaā i é nakākú Xuva ko ña. ¹¹ Dukuān ne, kué'e Xuva kō é kūtuntu kué'en ña vata koo é kuínti'xe ña tú'un vetē. ¹² Kidáa ne, kué'e ña é ntō'o un ntí'í ntí'í ña'a, ña é ña ni kuínti'xe i é nuu é ntaā i, ña e dōo diní i é vií é kīni kaa.

Xoo é nakaxnúu Xuva kō é nakaku ña

¹³ Ntá tsi ntí'í ne, nguentúvi ntánakué'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, ta'an e dōo kuínima Tó'o ko ntō. Da mii é kuān koo vií ntí, tsí nte dí'na nakaxnúu Xuva

ko ntō é nakakū ñá nto, é nakate Espíritū Sántū nima ntó, tsi kuínti'xe nto tú'ūn é nuu é ntaā í ña Xuva ko. ¹⁴ Sá'a tsī e kána ña nto da kuínti'xe nto tú'ūn va'á san é ntáka'an ntódo ntí, vata koo é nī'i nto e dóo va'á ña Tó'o ko Jesūcristu.

¹⁵ Dukuān né, ta'an, ñá ku nātivi iní nto; ñá ku nakuitā ntó nte xkoó ini nto é nañé'e ntí nto, kuān te xu'ú nti ntáka'án nti ni nto, o te tūtú taxñūu ntí ña nto. ¹⁶ Mii Tó'o ko Jesūcristu ni Úva ñā, ña e dóo kuinima í kō, ña é nāxnuu ka'nu nima kó nti dañu ntūvi, ña e tá'xi doméni é kuntetu o é nī'i ko é vā'á nta'a ña, ¹⁷ na nātsu'un ka'nu ña nima nto. Na nātsu'un ka'xi ña nima ntó vata koo é vā'á koo vií nto é un ntí'i nuū i, vata koo é vā'á koo ka'an ntó di.

3

Ka'an ntá'vī ntó ñá nti

¹ Un sá nuu i é ká'án nti ni ntó: Tē ka'an ntá'vī nto ñá nti, vata koo é xēe kantí'i tú'un Xuva kō dá kanī ñūxivi ne, tē dóo ka'nu kuíni ña'a san kuénta ña í vata o kúvi mí ntoo nto. ² Ka'an ntá'vī ntó ñá nti tē ña kadá xení ña kini ntáa sán nti, tsí ña te un ntí'i ñā'a e ntákuinti'xe ña. ³ Ntá tsi kade ntaa Xúva kō é káka'an ña. Naxñūu ka'xi ña nima ntó; nada'an ña nto nuū i é kini kaa. ⁴ Iō ntáa iní ko tsi ntáde ntaa nto e ntáka'án nti ni ntó né, kuan tsī koo vií nto di, tsí xntii Xuva ko ntó. ⁵ Xuva ko na xnūu ña nima nto é kuínima ntó ta'an nto vatā ó kakuinima Xúva ko ntó. Na nāxnuu ka'nu ña nima ntó vata koo é na kūtíi nto vata tsī o kutíi Cristú di.

Kantio é kada tsiñu o

⁶ Vī'a ve ne, ká'án ntí ni nto, tā'an, kuenta ña Tó'o ko Jesūcristu, te kii nteé xio nto ta'an nto da xōó ka ña'a, ña du'xen ī é káda tsiñu, ña é ña ntío i é kada ntaa vatā ó de nto. ⁷ Tsí ini míi ntó nté koo vií nto, vatā o nañé'e ntí nto. Tsi ntí'i ne, ña te dú'xēn nti é káda tsiñu nti dá intóo ntí ni ntó. ⁸ Ntē ña ni e'xí doméni ntí ña nto nté uun nto. Un vá'a tsi ntó'o nti dé tsiñu ntí ntē ntúvi ntē níñu vata koo é ña natekú du'xén nti nto. ⁹ Ná tē é kuān o dé nti tsi ña vá'a o te xntii ntó ntí, ntá tsi dukuan o nañé'e ntí nto nté koo vií nto vata koo é vií ntó vatā ó de nti. ¹⁰ Tsi da intóo ntí ni ntó ne, ntáka'án nti ni ntó te xoo é ña ntío i é káda tsiñu ne, ña ká'xi ña. ¹¹ Tsi kútuní nti tsí iō ntó ne, dóo du'xen ntó é vií ntó tsiñu mii ntó; da mii e ntákini nuu nto tsiñu ta'an nto. ¹² Ká'án ntí ni ña kuān o ntáde, naa Tó'o ko Jesūcristú, te diin diin

tsi na kuntōo ña, kada tsiñu ña vata koo é nanī'i ña é kō'o é ká'xi ña.

¹³ Ntá tsi ña nti, tā'an, ñá ku de du'xen ntó é vií nto é vā'a. ¹⁴ Tē xōó ña'a ña ntío i é kuínti'xe i e ntáka'án nti ni ntó tutú sa'á ne, koto nto nēe ñá'a ña. Kii nteé xio nto ña vata koo é kūka'an nuu ña. ¹⁵ Ntá tsi ña ku de kini nto ni ña. Kué'e nto ña itsi, vatā o ntáde nto ni tā'an nto.

I'a ntí'i tú'ūn sa'á ve

¹⁶ Xuva ko, ñā é káta'xi é kūntoo vá'a o ne, na tā'xi ña é kūntoo vá'a nto nguentúvi, da nēe ka nuu i. Na kūnuu mé'ñu Xuva ko nto, ūn ntí'i nti.

¹⁷ Xu'u é Pablú u ne, nta'a mii kó kakā'u u tú'ūn sa'á vata koo é kūtuni nto tsí xu'ú nti'xe dé vá'a u. ¹⁸ Na kūnuu mé'ñu kūnuu dava Tó'o ko Jesūcristu nto, un ntí'i nti.

Tutu é kuvi ūun e táxnūu San Pablu iña Timóteu

Taxnūu Pablu tutú iña Timóteu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustru Jesúcrístú u, tsí kuan ō de kû've Xuva kō, ña e nakáku ko, ni Jesúcrístu, ña é ntantétu ō. ² Taxnūu ú tutú sa'a íña o, Timóteu. Tsí ña é vata kaa i'xá ko kuenta iña Xuva ko, tsi kuínti'xe o Xuva ko kuēnta iña tú'ún é kākā'án u ni ō. Na naxnuu viko Xuva ko ō. Na ntuntā'ví ini ña o. Na tā'xi ña é kutūvín va'an, ña ni Tó'o ko Jesúcrístu.

Kuenta tsí vii ña iña tukú nchu'un é ña te nuu é ntaā i

³ Vata tsí ó kaka'án u ni ō da ntíi ú kue'én u ñuú Macedoniá ne, kuan tsí ó kaka'án u ni ō vevíi ña: Kutūvín kan ñuú Efesu vata koo é kākā'án ni ña tsíkān é ña ku kuan koo nakua'a ña ña'a tukú nchu'un. ⁴ Kākā'án ni ña tē ña vii ña kuenta kuentu e ntáka'an ñá'a; ntē ña vii ña kuenta te dóo du'xen kākā'án ñá'a kuentu ka'nu iña uvata kuē'én ña. Dotō tsi ntānāa núu ña'a kuenta iña i sá'a ne, ña kaidiá'vi kue'én tsi é kāda ntaā o tsiñu e tá'xi Xuva kō é vii o é kuínti'xe ko ña.

⁵ Kuān ó kaka'án u ni ō tsi ntio ko é kuínima kó ta'an ko kanī nima ko é vā'á o. Ntio ko é kūtuni ko tsí ña tuví nee nuu i é kīni kaa nuu nima ko. Ntio ko é kuínti'xe ntí'xe ko Xuva kō. ⁶ Iō ñá'a é xtuví mii ña núu i sá'a ne, dotō tsi ntānāa núu ña nuu i é ña kaidiá'vi. ⁷ Ncho vii ña mastrú lei iña Xuva ko, ntá tsi ña ini ña nee iña é ntáka'an ña; ntē ña ini mí ña nee e ntānakua'a ña ña'a é vāta te dóo ini ña, kuini ña.

⁸ Ntá tsi xo'ō ne, ini ó tsi vā'á lei san é kade tsiñu ni'i o, vata ō ntío Xuva kō da xtuví ña. ⁹ Ini ó tsi ña ni xtuví Xuva kō lei san iña ña é vā'a, tsí iña ña ntáde é kīni kaa; iña ña é ña ntáde ntaā; iña ña é ña ntákuínti'xe i Xuva kō; iña ña é kīni ntáa; iña ña é iō kuetsí i; iña ña é ntáka'an kīni iña Xuva ko; iña ña e ntaé'ni ña i ni uva i; iña ña e ntaé'ni ña'a di; ¹⁰ iña ña e ntákidi ni'i tuku ñadi'i; iña ña e ntáde kīni kaa ni ñatí ni'i ña; iña ña é ntadú'u; iña ña vete; iña ña é ntadá'vi ña'a dovete; iña ña é ña ntío kue'én i nchu'un é vā'a. ¹¹ Nchu'un é vā'á san ne, ña ni tū'ún va'a iña Xuva ko, ña e dóo ka'nu, ña ni tū'ún va'a e tē tsiñu Xuva kō ko é kākā'án ntódo u.

Nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō, tsi dóo vā'á o de ña ni kō

¹² Kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Tó'o ko Jesúcrístú, ña ni ña é xntíi ña ko vata koo é kuvi vii u sá'a. Tsí ña ni ña nakaxnúu ña ko é kāda tsiñu ú iña ña, tsí kada ntaá u, kuini ña. ¹³ Kuān te ntuví di'na ne, dóo kīni ka'án u iña ña; dóo dé xení u ni ña kuínti'xe i san, ntá tsi dé ka'nu ini Xuva ko ni ko, tsí ña ni kutūni ko nee iña é edé u, tsí vata kuínti'xe kó ña kidaā. ¹⁴ Ntá tsi ña te nte kaa vā'a o dé Xuva ko ni ko. Tā'xi ña é kuínti'xe kó ña. Tā'xi ña é kuínimá ko ta'an kó di, tsí kuān ó kata'xi Jesúcrístu da kúvi uun tsi nima ko ni ña.

¹⁵ Tū'ún sa'á ne, nuu é ntāa ntí'xe i e dóo nuu á'vi i é kuínti'xe un ntíi ntíi ña'a sán ne: Kí'xi Jesúcrístu ñuxiví sa vata koo é nakáku ña ña'a, ña é iō kuetsí i. Xu'ú ne, dii dii ka ka'nu kuetsí ko é un ntíi ntíi ña'a. ¹⁶ Ntá tsi di'na u ntūnta'ví ini Xuva kō kó e dii dii ka kīni kaa ú, vata koo é kué'é ña kutuni ña kuínti'xe i rkontuvi tsi dóo ki'in itō dé ka'nu ini Jesúcrístu ni ko ne, kuan kōo ni'i ña é vā'á nta'a Xuva kō di, é kuntoo ña ni ña ntii ña nu ntūvi. ¹⁷ Dukuān né, na kūnuu ini ko Xuva ko, ña é odo núu ntii ña nu ntūvi. Ña kuví ka ña. Ña kúvi kīni o ña. Mii tsi ña é Xuva kō. Ntii ña nu ntuví na kuiko ñu'u o ña. Kākā'án ó tsi dóo ka'nu ña. Kuan tsi koo na kōo.

¹⁸ Sá'a kākā'án u ni ō é vīin, i'xá ko Timoteu, vata tsí ó kaka'án ña'a kidaā, da tá'xi Espíritū Sántū é kākā'án ña kuenta iña o. Nanū'ún ini o tú'ún é kākā'án ña. Koon ntiin kadan tsiñun iña Xuva ko. ¹⁹ Ná xtuví mii e kuínti'xe o. Ná vīin nee nuu i é ña vā'a kuini nima o. Tsí iō ñá'a é ña ntáde ña kuenta é kākā'án nima ña ne, xtuví mii ña e kuínti'xe ña ne, dukuān o nákunáa ña kúñu ña. ²⁰ Kuan ō kúvi Himeneu ni Aléjandru. Ntáda u ña kuenta ntá'a tó'o e ña vā'a vata koo é na kuini ña é ña ka'an ntēe ña Xuva kō.

2

Nté koo vii o dá kākā'án ntá'vi ō

¹ Di'na sá'a ntio ko é vīi o: Kákan o nta'a Xuva ko kuēnta iña un ntíi ntíi ña'a; ka'an ntá'vi ó ni ña. Kákan o dá xe'e ntá'a Xuva kō ne, nakué'e o sintiá'vi nta'a ña kuenta iña ña'a san. ² Ka'an ntá'vi o iña ña tsíñu na'nu i ni ūn ntíi ntíi ña tsiñu i vata koo é vā'á koo kuntoo ō, é diin diin tsi kuntoo ō, da ntānuu ini ko Xuva kō, dá ntáde o da mii kué'én tsi é vā'a. ³ Sá'a é vā'a. Kuan koo e ntío Xuva kō é vīi o, xo'o é nakákú kō. ⁴ Tsí ntio ña é

nākáku un ntíí ntíí ña'a; ntio ña é kūtú've ña nēe é nuu é ntaā i. ⁵ Tsí uun tsi Xuva ko ni uun tsi ñatíi, ña é kántavá'a ko ni Xuva ko, ña é Jesucristu. ⁶ Divi ña xe'é ña ntuvi iña ña e ntá'vi ña kuenta iña kuétsi ko ün ntíí ntíí o. Ta'xi Xuva kō é kūtuni ko dá xēe ntúvi i. ⁷ Tā'xi ña é kā'an ntódo ú tú'ün sa'a, é víi u pustru ña. Nuú é ntaā i é kāká'an u, ña té dovete. Nākaxnúu ña ko é nañē'é u ña é ña te ña Israeé san nēe é nuu é ntaā i, é nañē'é u ña nté koo kuinti'xe ña Xuva kō.

⁸ Kidáā ne, da mí'i ká nataká nuu ña'a, ntio ko é kā'an ntá'ví ñatíi san; ntio ko é ntāa ni'i ña nta'a ña e dóo va'á, ñatíi, ña é vā'á nima í, ña é ña ini kudíin, ña é ña ini naa núu. ⁹ Ñadí'í san ne, ña ntio ko é víi ña vatā ó de ñadí'í ña nguú san é da mii tsí e ntaínuú ña oro ni xō'o kiti e dóo a'ví i ni dā'ma e dóo a'ví i dí ne, e dóo vā'á ó ntánadaán ña lasun ña. Tsí kuān ó de ña vata koo é na kīnī ña'a san ña ne, ká'an ña tsí ña te nté kaa va'a ntáa ña. Tsí ntio ko é kā'an ña'a san tsi dóo va'á ña'a ñadí'í san, ¹⁰ tsi ntáde ña é vā'a, tsi sá'a é vā'a koo víi ñadí'í, ña ntáka'an é ntánuu ini i Xuva kō. ¹¹ Diin diin tsi na kuntuo ña nakuā'a ña; na kuiko ñu'u ña. ¹² Ná kaxe'é u itsi é nañē'e ñadí'í san ña'a san má úkún kán. Ná vā'á o te víi ka'nu ñadí'í san iña ñatíi san; diin diin tsi na kuntuo ña. ¹³ Tsí di'na de kú've Xuva ko Adaán ne, da kidáā de kú've ña Eva. ¹⁴ Tsí ña te Adaán san, ña e éni ntá'ví koó san, tsi ñadí'í san. Ne, divi ñadí'í san é edé ña kuétsi. ¹⁵ Ntá tsi kuān te dóo nto'o ñadí'í san dá kaku i'xá ña ne, nakakū ña kúñu ña té ña xtuví mii ña é kuinti'xe ña Xuva kō; te kuínima ña ta'an ña; te víi ña é ntio Xuva kō; te kadā kuení va'a ña; te vā'á koo víi ña.

3

Nté koo víi ña odo núu ini ukún san

¹ Uun nuu é ntaā í: xoó ña'a é ntio i é kodo núu ini ukún ne, uun tsiñu é vā'a é ntio ña. ² Ña odo núu san ne, kantio é vā'á koo víi ña vata koo é ña ka'an nté ña'a san ña. Uun tsi ñadí'í ña koo. Kuenta tsí na víi ña nee iña e ntáde ña. Na kadā kuení va'á ña nēe é víi ña. Vá'a koo na víi ña vata koo é kuiko ñu'u ña'a san ña. Vá'a koo na víi ña ní ña kaxee kaíto ni'ni ña ña nú vi'i ña. Vá'a koo ña nakuā'a ña ña'a san. ³ Ná ku de ki'vi ña. Ná ku kada diin ña. Ntē ña ntio ña diu'un é víi ña da nēe ka nuu i vata koo é ní'i ña. Dōo vā'a koo na víi ña ní ña'a. Ná ña núu ña. Ná ku itsu'ün ña nté koo ní'i ña diu'un. ⁴ Vá'a koo na kadā kú've ña vi'i ña. Na víi ña vata koo

é na kuinti'xe i'xá ña ña, é kuiko ñu'u ña. ⁵ Té ña ini ña nté koo kadā kú've ña vi'i mii ña ne, nté ntu koo kadā kú've ña ini ukun Xúva kō. ⁶ Ña kúvi víi ña te vata e ná'a kuinti'xe ña Xuva kō, vata koo é ña kadā kuení ña te dóo ka'nu ña'a ña ne, vata koo é ña ní'i ña é nto'o ña vatā o dé tó'o e ña vā'á san da dóo ka'nu ncho víi. ⁷ Kantio é kuiko ñu'u ña'a ña, ña é vā'a kuinti'xe i Xuva kō, vata koo é ña ka'an kīnī ña iña ña, vata koo é ña ntava núu ña dei tó'o e ña vā'á san.

Nté koo víi ña'a, ña ntáde tsiñu ini ukun

⁸ Kuan koo na víi ña ntáde tsiñu ini ukún di. Vá'a koo ña víi ña vata koo é na kuiko ñu'u ña'a ña. Ña kúvi ká'an ña dovete. Ná ku de ki'vi ña ntute tinti'ō. Ná ku víi ña da nēe ka nuu i vata koo é ní'i ña diu'un. ⁹ Na kuinti'xe vā'a ña nchu'un e xtúvi Xuva kō é kuinti'xe kō ne, é ini míi ña tsí ña tuví nee nuu i é ña vā'a e ntáde ña. ¹⁰ Koto nteé nto ña di'na. Té ña tuví nee nuu i é kīnī kaa iña ña ne, kidáā ne, kúvi víi ña tsiñu ukun. ¹¹ Ñadí'í san dí ne, vā'a koo na víi ña vata koo é na kuiko ñu'u ña'a san ña di. Ná ku ká'an ña dovete iña tuku ña'a. Kuenta tsí na víi ña nee iña e ntáde ña. Na kadā ntaa ña é un ntí'i. ¹² Ña e ntáde tsiñu ini ukún san ne, uun tsi ñadí'í ña na kōo. Na vā'á koo kadā kú've ña iña i'xá ña ní vi'i ña. ¹³ Divi ña é vā'á o ntáde tsiñu ini ukún ne, dōo vā'a koo ka'an ña'a iña ña. Kidáā ne, ña kúka'an nuu ku'éen tsí ña é ká'an ña iña e ntákuinti'xe i Jesucristu.

Nuu i e tá'xi Xuva kō é kūtuni ko

¹⁴ Ntio ko é kī'in kantí'i ú kíkoto ní'ni ú o, ntá tsi kaka'an u ni o sá'a ¹⁵ vata koo é, te kúkuíi ka kó ne, kutuni o nté koo víi ña'a, ña e kúvi i'xá Xuva kō, ña ñu'u ini ukún Xuva kō, ña kantito san. Tsí ña sá'a ne, ntáxió ntii ña, ntánada'an ña nchu'un é nuu é ntaā í iña Xuva ko. ¹⁶ Dōo ka'nu nti'xe nuu i e tá'xi Xuva kō é kūtuni ko: Ntíi díto Xuva kō é vata kaa ña'a kaa ña. Kaka'an Espíritū Sántū tsi dóo va'á ña. Ntaíto ánje san ña. Ntáka'an ntódo ña'a san kuenta iña ña ni ña tuku ñuú. Kuinti'xe ña'a san ña dá kaníi ñuxiví san. Naki'i Xuva ko ña e dukún kán.

4

Iō ña é xtuví mii ña é kuinti'xe ña

¹ Ná te xū'u o é kāká'an Espíritū Sántū san tsí da rkontuví koo ña'a é xtuví mii ña é kuinti'xe ña, tsi ntáde ña kuenta é kāká'an é ña vā'á san dá kaeni nta'ví ña. Kuntikín

ñá nchu'un iña é ña vá'a san. ² Tekú ña nchú'un sá'a é ntáka'an ñá vete, ña é da mii xū'u i ntáka'an, tsí ña te ntáni nima i ntáka'an, ña é kuka'xi kué'en nima í vata tē i'xi, é ña kakutuní ka nima í nēe é vā'a, nēe é kīni kaa. ³ Ña tsikán ne, ntáka'an ñá tsi ña kuvi tánta'a o. Ntáka'an ñá tsi ío titin nuu i é ña kuvi ká'xi o. Ntá tsi de kú'vé Xuva kō sa'a iña ko. Xo'ō e ntákuinti'xe ko, xo'ō é ini ó nēe é nuu é ntaā í ne, na nakué'e o sintiá'vi nta'a ña kuenta iña i sá'a. ⁴ Tsi é un nti'i nuū i é edé kú'vé Xuva kō ne, vá'a o. Ña kúvi ká'an ó te ña vá'a o. Kí'i o ne, nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña i. ⁵ Tsí kaka'an Xúva kō tsi vá'a ne, nāxnuu viko ña é ká'xi o da nakué'e o sintiá'vi nta'a ña.

Ña e dóo vá'a ó kade tsiñu iña Jesúcristu

⁶ Te nañē'en tá'an o nuu i sá'a ne, é dōo vá'a viin iña Jesúcristu. Kae'nu é kákuinti'xe o dá kanakuā'an tú'un Xuva ko, divi nchu'un ña é kantikin.

⁷ Ntá tsi ña kún den kuenta é dotō tsi ntáka'an ñá tuntu, é ña te iña Xuva ko. Nakua'an miin é viin nēe é ntio Xuva kō. ⁸ Kaidiá'vi kudii uun da'na te vii o é káda tsiñu kúñu kō, ntá tsi dií dií ka kaidiá'vi te vii o é ntio Xuva kō. Tsi sá'a ne, kaidiá'vi ñi dukuan ntoo o ñuxiví sa ne, kaidiá'vi dá kuntoo o ni ña kidaā di. ⁹ Nuū é ntaā í sá'a ne, dóo nuu á'vi é kuinti'xe un ntií ntií ña'a. ¹⁰ Dukuān ne, dóo ntií ntáde tsiñu o ne, ntánto'o kō e ntádē xení ña'a ni kō, tsí e kuinti'xe ko Xuva kō, ña kantito, ña é kuvi nakáku un ntií ntií ña'a, nī ña é di divi kakuinti'xe i.

¹¹ Sá'a nakuā'an ña'a san. Ká'an ni ña te kuān koo vii ña. ¹² Ná ku dá vá'a o é ká'an ñá'a tsi ña inin tsí dá vé ña kuetsin. Vá'a koo viin vata koo é nañē'en ña kuinti'xe i san nté koo vii ña dá kiní ña nté o kaka'án ne, nté o kaden utén uten, nté o kakuinima o tá'an o, nté o kakuinti'xe o Xuva kō ne, nté o kaden é vā'a. ¹³ Ñi dukuan kī'in u mí tuvín ne, koon ntiin nakuā'an tú'un Xuva ko mē'ñú ña'a san, nañē'en ñá nēe é káni tú'un ne, kué'en ñá itsi di. ¹⁴ Ná ku dá nēe iní ó xtuvín miin e tá'xi Xuva kō doméni é vā'a koo viin dá ka'an Espiritū Sántu kuēnta iña ñátā sán ura í da xntee tá'an ña nta'a ña dikí o.

¹⁵ Dōo ntíto viin é un nti'i nuū i sá'a. Divi tsi viin vata koo é kīni un ntií ntií ña'a tsí kakutú've o e dií dií ka vá'a viin. ¹⁶ Kuenta tsí viin nté o den, nté o kanakuā'an ña'a san. Koon ntiin é un nti'i. Tsí te kuān

koo viin ne, nakākún miin ne, kuan koo nakākún ña ntaíni é káka'án di kuenta iña o.

5

Nté koo vii o ni tā'an ko, ña kuinti'xe i

¹ Ná ku dēn tīn ni ñatā san. Ká'an ni ña dokoñu'u vata tsi te uva o ña. Kuikon ñu'un ñatii kuetsi sán vata tsi te ēni o. ² Kuikon ñu'un ñadī'í ata san vata tsi te di'í o ña. Kuikon ñu'un ñadī'í kuetsi san vata tsi te tā'an o ña e dóo vá'a viin ni ña.

³ Xntiin ñadī'í kií san, ña é kátaan núu nti'xe i. ⁴ Ntá tsi te ío i'xá ñadī'í kií san ne, o ío i'xa i'xá ña ne, divi i'xá san kaduku ntée é vii é vā'a, é vii kuenta di'í i ni uva i. Sá'a é ntio Xuva kō é vii o. ⁵ Divi ñadī'í kií, ña é da mii un dikí, ña é xoxó kue'en tsi i'xá i ne, ini ña tsí mii tsi Xuva ko kaxntii ña ña. Nté ntuvi ntē níñu kaka'an ntá'ví ña, kaikan ñá nta'a Xuva ko nēe é kátaan núu ña. ⁶ Ntá tsi ñadī'í kií, ña é kade da mii é ntio mii né, vata tsi tē xi'í ñá, kuān te kantito ká ña. ⁷ Ká'an ni ña nuū i sá'a vata koo é ña tuví nee nuu i é ká'an ntée ña'a ña. ⁸ Ntá tsi te xoó ña'a ña kade ña kuenta ñá'a ña ne, dií dií ka te ñavi'í mii ña ne, é xtuví mii ña e kuinti'xe ña Xuva kō. Dií dií ka xii kaa iña ña é vata kaa uun ña'a, ña é ña ni kuinti'xe kue'en í Xuva kō.

⁹ Da mii é kuntéé divi ñadī'í san mí uve na'a ñadī'í kií tē é xee tá'an uni díko kuia ña, te uun tsi xií ña xio, ¹⁰ te ká'an ñá'a te dóo vá'a o dé ña, tē nakue'nu vá'a ña i'xá ña, tē dóo vá'a o dé ña nī ña xee ví'i ña, tē e nácate ña di'in ña kuinti'xe i, tē e xntii ña ña ntánto'o i, tē edé ña é uun nti'i nuū i é vā'a.

¹¹ Ntá tsi ña xntéen na'an divi ñadī'í kií, ña é dá vé ñadī'í kuetsi, tsí te xtuví mii ña é káde tsiñu ña iñá Cristú tē ntio ña é nātánta'a xtuku ña ne, ¹² kidáā ne, ní'i ña é ntó'o ña tsí ña ni de ntáa ña é xe'é ña xu'u ña ni Xuva kō é vii ña. ¹³ Ne, ñá te da mii tsi sá'a, tsí kuini ña é kudu'xen ña é káda tsiñu ña ne, da mii kué'en tsi é kī'in ña ta'án vi'i ta'án vi'i. Ne, ñá te da mii tsí é kada du'xen ña, tsí kuini ña é ká'an ñá dovete iña ta'an ña. Dá ncho kiní nuū ña tsiñu iña ta'an ñá ne, ká'an ña nuū i é ña vá'a o é ká'an o. ¹⁴ Dukuān é ntio kó ne, na nātánta'a ñadī'í kií kuetsi san. Na kōo i'xá ña ne, na kuēnta víi ña vi'i ña. Kidáā ne, ñá vii ñá nēe nuu i é ká'an kiní ña'a san iña ña. ¹⁵ Tsí ío ña é xtuví mii ña é vā'a e ntáde ña ne, é kuntikin ña tó'o e ña vá'a san ve.

¹⁶ Te uun ñadī'í, ña é kakuinti'xe i Xuva kō né, ío ñavi'í ña, ña é ñadī'í kií ne, divi ña kaduku ntée ña é xntii ña ña. Kidáā ne, ñá duku ntee un ntií ntií ña ñu'u ini ukún san

é xntii ña ñā, vata koo é kuvi xntii ña ñad'í kií, ña é xoxó ñavi'i i.

¹⁷ Kuikon ñu'un ñatā san, ña e ntádē kú'vē va'á ini ukún kán ne, dií dií ka kuikon ñu'un ña e ntáka'an ntódo tú'ūn va'á san nī ña ntánakuā'a ña'a sán di. ¹⁸ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō: “Ña ku xnúun xo'o xu'u dūntikí san da ntaédín ti trigu”, ka'an. Ne, kaka'an xtúku: “Da mií é xī'í á'vi ña kade tsiñu”, ka'an.

¹⁹ Ña kún den kuēnta te tsi'í kuétsi ña'a uun ña'a ñatā sán tē xoxó uvi, uni ña'a, ña é ntāda ntaa é kaka'an ñá te nuu é ntaā i.

²⁰ Tē xoó ña'a, ña é kuan tsí o ntáde kuétsi sán ne, kadan tūn ni ña mē'ñu un ntíí ntí ña'a, vata koo é ū'ví ña nguí san.

²¹ Ká'ān ú ni o nuu Xuva ko ni Jesūristu ni ánje ñā, ña é nakaxnúu ña, te kadan ntaan é un ntí'í nūu i sá'a. Ña te úun tsi ñā'a é vā'á viin ni ñā, tsí uun kuédadíí tsi. ²² Koton vá'ān dá kadan kú'vén iña ñátā, ña é kodo nūu ini ukún san, vata koo é ña viin dadíin ni tūku ña'a san núu i é kini kaa, tē ña te vá'a ña'a ñatā san. Ña kún den nēe nuu i é kīni kaa.

²³ Divīn ne, da xé da ta'an tsi kanguntii í'xí o ne, ña kó'ōn kán e dá mii ntute kuíi, tsí ko'on kudiin ntute tínti'ó di vata koo é na ntūvá'a í'xi ō.

²⁴ Iō ñā'a ne, dōo dito é iō kuetsí ña di'na dá nī'í ña é ntō'o ña. Iō túku ña'a ne, dōo xu'u iō kuetsí ña ne, da nté rkontúví kutuni ñā'a tsí iō kuetsí ña. ²⁵ Dadíi tsi iō nuu i é vā'a e dōo ditó ne, iō tuku nuu i é vā'a é ña dító, ntá tsi ña kuvi kuxu'ú kue'en tsi.

6

¹ Tē xoó ña'a ña e ntáde tsiñu ne, na kuiko ñu'u ña tó'o ñā, vata koo é ña ka'an kīni ña'a iña Xuva ko ni nchu'ún ña. ² Tē xoó ña'a iō tó'o i ña kuínti'xe i ne, ñá ku xtuví mii ña é kuiko ñu'u ña ñā tsí e kúvi ña ta'an ña kuenta iñá Cristu. Ná'ā, tsi dií dií ka vá'a koo na káda tsiñu ña iña ña, tsí kuinima ñā ña, tsí dadíi tsi ntákuinti'xe ña Xuva ko ni tó'o tsiñu san.

Kuntōo vá'a o te kuinti'xe kō

Ká'an ni ñā'a sán, nakuā'an ña nuu i sá'a. ³ Tē xoó ña'a nakuā'a ña tuku nchu'ún, tē ña kákuinti'xe ñā tú'ūn é nuu é ntaā i é kaka'an Tó'o ko Jesūristú, tē ña kantíkin ña nchu'un é ká'an Xúva kō é vīi ó ne, ⁴ dōo ka'nu ña'a ña, kuiní ña, ntá tsi ña te neé ini ña. Da mii kué'en tsi é ntio ña é nāa núu ña nuu i é ña kuvi nantíko koó ña'a, e dōo ntio ña naa

núu ña. Kidáā ne, kune'u iní ña. Nāa núu ña ni tā'an ña. Ká'an kīni ña iña ta'an ña. Kadā kuení kini kaa ña iña ta'an ña. ⁵ Da mii kué'en tsi é nāa núu ña ni tā'an ña, tsí kini kadē kuení ña. Xtuví mii ña é kákuinti'xe ña é nuu é ntaā i. Dōo kue'e ní'í ña te káda tsiñu ña iña Xuva ko, kuiní ña. Kiin nteén xion ña kuān ntāa san. ⁶ Kué'e nī'í nti'xe kó te kada tsiñu o iña Xuva ko, ntá tsi tē nuu e vá'a nima ko. ⁷ Tsí ña te neé kani'í ō dá xee o ñúxiví sa ne, ñá tē neé kuvi kuni'í o tē ntáka o ñúxiví sa di. ⁸ Te iō te ko'o, te ká'xi ó, te kunuu kutāvi ó ne, é divi tsíkan. ⁹ Ntá tsi divi ñā'a, ña e dōo ntio i é kúkuika ne, kade ña nuu i é ini ña tsí ña vá'a ne, ña kúvi ntíi ká ña, vata tsí ó kuvi kiti é tāvi ti ítō. Kade tuntu ñá nuu i é ncho vií ña ne, ñá katā'an í iña ña. Kunaá iña ña ne, kunaá mii ñā di. ¹⁰ Tē dōo ntio ko diu'ún ne, kidáa vīi o é un ntí'í nūu i é kīni kaa vata koo é nī'í ko. Iō ña'a é ntántuku ñā diu'ún ne, xtuví mii ña é kuinti'xe ña Xuva kō né, dōo ntánantō'o ña kúñu ñā.

Koo ntii o káda tsiñu vá'a o kuēnta iña i é kuinti'xe kō

¹¹ Ntá tsi divīn é kádukun ntéen Xuva kō né, xtuvīn miin núu i tsíkan; kuntíkin nēe e vá'a, nēe e ntío Xuva kō. Kuinti'xe vá'a o. Kuinima ó ta'an o. Na kūtíi o nima ó kuntetun. Ña kún den ká'nun. ¹² Koon ntiin é na kuínti'xe vá'a o Xuva ko ūun tsi da nté nī'í o ntuví va'á iña o ntii dañu ntúvi. Dukuān e kána Xuva ko ō dá ntādan ntaan mé'ñū ña'a, ña é ini, tsí e kuínti'xe o Cristu. ¹³ Vi'a ve ne, nuu Xúva ko, ñā é kátá'xi ntuvi iña ko un ntíí ntíi ó, ni Jesūristu, ña e dōo vá'a ka'an é nuu é ntaā í da ntitsí ña nuu Pílatú ne, ká'ān ú ni o ¹⁴ te kadan ntaan vátā ó ka'an Xúva kō é vīin. Ña kún den nté uun nuū i é ká'an ñā'a tē ña vá'a o. Kuan tsí koo viin un tsi da nte nainu xtuku Tó'o ko Jesūristu. ¹⁵ Tsí tē xee ntúvi i ne, nainu ña é kīni o ña. Divi ñā e dōo va'á kue'en ña. Divi ña kadē kú'vē ña é un ntí'í. Divi ñā é rei é odo nūu un ntíí ntíi rei iña ñúxiví san. Divi ñā é odo nūu ña é da xōo ka tó'o i. ¹⁶ Da mii tsi ñā é kántíto ña ntii dañu ntúvi, é ña kuvi ka ña. Kaxi'í nuu ká'nu ña vata kaa ntuve ñū'u. Ntē xoxó xee étsin i mí tuví ña. Nté uun ña'a vata kiní ña ña; ntē ña kuvi kiní o ñā vevii. Na kuiko ñū'u ña'a ña. Na kodo nūu ñā kadā kú'vē ñā ntii dañu ntúvi. Kuan tsi koo na kōo.

¹⁷ Ká'an ni ñā e dōo iō iña i ñúxiví sa tē ña vií ka'nu ña. Ná ku dē kuení ña te kúvi vií ña é un ntí'í tsí iō diu'un ña. ¿Te kúnaá ntu? Ntá

tsi na kuinti'xe ña Xuva kō, ña é kata'xi kō é un ntí'i nūu i é kantio kō vata koo é ña te neé taan núu ko. Ntekú ka xtuku é katā'xi ña ko. ¹⁸ Ká'an ni ñā né, na viī ñā é vā'a. Na kōó ntii ñā é viī ñā nuu i é vā'á vata tsī ó kaxió ntii ñā é kāde tsiñu ñā é nī'i ñā diu'un. Nā ku dē vīni ñā ni tā'an ñā; na kuinī ñā é kuē'é ñā dava iña ñā ñā e ntátaan núu i. ¹⁹ Kuan koo naxtūví va'ā ñā dokuika iña ñā é ñā kantí'i iña ntuvi iña ñā é vē'xí, vata koo é nī'i ñā ntúvi vā'á iña ñā rkontuvi.

I'a ntí'i tūtú iña Timóteu

²⁰ Timoteu, vānchu'un vīin kuenta nuu i e tá'xi Xuva kō é vīin. Nā kún den kuēnta dá doto tsi ntáka'an ñā'a da ntáka'an ntée ñā é nuu é ntaā i, tsi dóo ini ñā, ka'an ñā; ntá tsi ñā ini ntí'xe ñā. ²¹ Iō ñā e ntántikin ñā sá'ā né, kūdana ñā é ntákuinti'xe ñā.

Na naxnuu viko Xuva ko nto ūn ntíi ntíi nto.

Tutu é kuvi ūvi e táxnūu San Pablu iña Timóteu

Taxnūu Pablu tutú iña Timóteu

¹ Xu'u é Pablú u ne, pustru Jesúcrístu u, tsi kuan ō ntío Xuva kō é vīi u, tsi tá'xi ña xu'u ña tsí ni'i ko ntuví va'á iña ko nta'a Jesucristu. ² Taxnūu ú tutú sá'á iña o, Timóteu, dívīn é vāta kaa i'xá mii ko e dóo ntio kó o. Na naxnuu viko Xuva ko o, ni i'xá ñá Jesucristu. Na ntūnta'ví ini ña o. Na tá'xi ña é kutūvín va'an.

É kā'an ñá iñá Cristu

³ Ntē ntúvi ntē niñu kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña o. Tsí iña Xuva ko káde tsiñu ú ne, kaka'án nimá ko tsi vá'ā ó kade ú, vatā o dé uva ata kō, ña intóo nte ntúvi di'na. ⁴ Kanaka'án kó da ékun nteén ko ne, un vá'a tsi ncho nakiní u o vata koo é nakunuu díní nimá ko. ⁵ Kanaka'án kó tsi kakuinti'xe ntí'xe o vatā o dé di'i kui'i o Loida dí'na, ni di'i o Eūnice. Iní u tsí kuān ó kakuinti'xe o di.

⁶ Dukuān ne, é kāka'án u ni o tē dií dií ka kadan tsiñun ni'in nuū í e tá'xi Xuva ko ō da nata'án ntée ú nta'a kó dikí o kídaā. ⁷ Tsí ña ni tá'xi Xuva kō é ū'vi ko, tsí tá'xi ña é kūvi vii o, é kuñima kó ta'an kō, é kadā kuení va'ā ko nté koo vii o. ⁸ Ñá ku kukā'an nuu o é kā'an ni ña'a kuenta iña Xuva ko. Ntē ña kukā'an nuu o kuenta iñá ko xu'u, é nuu kutū ú kuenta iña ña. Ntá tsi na kūtíi o é kānto'o o kuenta iña tú'ūn va'á san, tsí Xuva ko kaxntii ña o. ⁹ Tsí Xuva kō ne, nakáku ña kō ne, kana ña kō é kuvi o iña ña. Ñá tē nee é vā'á o ni ide o vata koo é ntio ña kō. Ntá tsi kuan ō ntío mii ñá é ta'xi ña ntuvi vā'á iña ko kuenta iña Jesúcrístu ntē ntúvi di'na da de kú'vē ñá ñuxivi. ¹⁰ É nañē'e ñá kō tsi dóo ntio ña kō da táxnūu ña Jesucristu é nakakū ñá kō. Tsi kúvi ide Jesucristu é ña kuvi víi ka doxi'í san ni kō ne, ta'xi ña ntuvi vā'á iña ko é ña kantí'i dá kuinti'xe kō tú'ūn va'á san.

¹¹ Xuva kō nakaxnúu ña ko é kā'an ntódō u tú'ūn va'á san, é vīi u pustru iña ña, é nakuā'a ú ña'a san. ¹² Dukuān né, kuān ó kanto'o kó vevii. Ntá tsi ña kakuka'an núu ko, tsí ini u xoo é kakuinti'xe kó ne, ini u tsí kuenta víi ña nuu i é xtúví ña kuenta nta'a kó da nté xee ntúvi é nainu xtúku ña.

¹³ Vīin kan é kāka'án tú'ūn é nuu é ntaā í san vatā ó nañē'e ú o ne, kuinti'xe ká o Xuva kō ne, kuinimá ka o ta'an o, vatā o

tá'xi Jesucristu é vīin. ¹⁴ Na xntii Ēspíritū Sántu ō, ña é nuu nima ko, é kuēnta vīin nuu i é vā'a é xtúví Xuva ko ntā'a o.

¹⁵ Inin tsí un ntíi ntíi ña ntoo ñuú Asiá ne, xtuvī mii ñá ko. Kuān o dé Figelu ni Hermógení di. ¹⁶ É vā'á koo na vīi Xuva ko ni ñavi'i Onesiforu, tsi dóo ki'in itō náxnuu ka'nu ña nimá ko. Ñá ni kukā'an nuu ñá ko é nuu kutū u. ¹⁷ Tsí dā xee ña ñuú Romá ne, un vá'a tsi nántuku ñá kó, un tsi da nte nání'i ñá ko. ¹⁸ Xuva ko na ntūnta'ví ini ña ña dá xēe ntúvi dá nainu xtúku ña. Inin va'an tsí titín nuu i é vā'a éde ña ni kó dá itúvi ú ñuú Efesu.

2

Uun sntadun vá'a iña Jesúcrístu

¹ Dīvin, i'xá ko, ka'xi vīin nima o, tsí Jesucristu katsi'i ntii ña ō. ² Un ntíi'í tū'un e téku o é kāka'án ntódo u mé'ñū ña'a ne, divi tsi tū'ún ka'an ni ña'a, ña e ntáde ntaa, vata koo é kuan tsi koo nakuā'a ña tuku ña'a di.

³ Dīvīn né, na kūtíi o nima o é ntō'o o dí vata kaa sntadun vá'a iña Jesúcrístu. ⁴ Uun ña'a, ña é kade sntadún ne, ña kúvi kini nūu ña tuku tsiñu, tsí da mii tsí é koo tú'vē ña é vīi ña é kā'an tó'o ñá, sntadun ñá odo nūú san. ⁵ Uun ña'a, ña kanadíkí ne, ña kúvi dūku ntée ña doméni tē ña ni kudadíi ña vatā o kú'vē i iña ñá nadíki. ⁶ Uun ña'a, ña kade tsiñu tsiñu má kú'ú ne, di'na ña kaduku ntée ña na ki'i da'an ñá é ta'vi ñá é kúvi iña mii ña. ⁷ Kadā kuení va'ā o é kāka'án u ni ō ne, ta'xi Xuva kō é tēku o é un ntíi'í nuū i.

⁸ Nanū'ún ini o Jesucristu, dívī i'xá ika Dāvii, e ntóto ña dá xi'i ñá, vatā ó kaka'án tú'ūn va'á san é kāka'án ntódo u. ⁹ Núu i sá'a é kānto'o ko, é nuu kutū ú vata kaa ña é kīni kaa, tsí kuān ó kaka'án ntódo u. Ntá tsi tú'un Xuva kō ne, ñá te nuu kutū. ¹⁰ Dukuān ne, kakutíi kó nimá ko é un ntíi'í sá'a kuenta iña ña é nakaxnúu Xuva kō, vata koo é nakáku ña nta'a Jesucristú ne, kuntōo vá'a ña ni ña ntii dañu ntúvi.

¹¹ Nuū é ntaā i é kāka'án ña: Tē xi'i o ni ñá ne, kuntoo dadíi o ni ñá di.

¹² Tē kutíi ō é nto'o kō né, kadā kú've dadíi o ni ñá.

Tē ka'an o tsi ñá ini o ñá ne, ká'an ñá tsi ñá ini ñá kō di.

¹³ Tē ña kada ntáa ó ne, ntá tsi dívī ñá né, da mii é káda ntaa ña é kāka'án ña, tsí ña kuvi natívi ini ña.

Ña'a, ña e dóo vá'ā ó kade tsiñu iña Xuva ko

¹⁴ Tū'ún sa'a ká'an ni ña vata koo é ña kunáa ini ña. Ká'an ni ña nuu Xuva ko té ña tñin nuu ká ña kuenta iña tú'ún san. Tsí ña váda kaídiá'vi é kuan koo nāa núu o, tsi kídaa ne, ñā xkúntee ini ña ntátekú i san é kuínti'xe ña. ¹⁵ Koon ntiin kādan tsiñun vata koo é vā'á koo ka'an Xúva ko iña o, vata koo é ña tuví nee nuu i é kūka'an nuu ó tē xeen ntá'a ña. Ká'an ñā tsi vá'ā ó den, tsí kaka'an ntaan tú'un ñā é nuu é ntaā i. ¹⁶ Kuenta tsí viin; ñā ku dotó tsí ka'an tú'ún é kini kaa. Tsí ña é kuān o ntáka'an san ne, da dií dií ka ntákukini ntáa ña. ¹⁷ Kaika tú'ún e ntáka'an ñā vatā ó kaika kui'i nta'xá san. Kuan o kúvi ni Himēneu ni Fíletú di. ¹⁸ D'ivi ñā né, kūdana ñā nēe é nuu é ntaā í, tsi ntáka'an ñā tsi é ita ntí'xin ntuvi é ntōto xtuku ña'a. Ntánatívi ñā ña'a, ña kuínti'xe i Xuva kō. ¹⁹ Ntá tsi Xuva kō né, xtuví ñā tú'un ñā é ña kantí'i, vata kaa xuu eti vi'i é tuvi kutu. Sá'ā ne, vata kaa é ūve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Ini Xúva kō xoo é i'xá nti'xe ña” ne, “Un ntí' ntí' ña'a, ña é kakuinti'xe i Xuva kō ne, ñā vií ka ña é kīni kaa.” Kuān ó kaka'an tú'un ñā.

²⁰ Iní vi'i ka'nu iō kidi e kúvi oro, e kúvi káa kuí'xín ne, iō e kúvi ūtun, e kúvi ntó'ō di. Kídi e dóo va'á san ne, ntáde tsiñu ni'i ña ntuvi dá viko ka'nu. E ña dóo neē va'á san ne, utén uten ntáde tsiñu ni'i ña. ²¹ Xoó na'a, ña é ntuntoo nima í ne, kuvi ña vata kaa kidi va'á san é kāde tsiñu ni'i ña ntuvi dá viko ka'nu. Tsi xtúvi xio Xuva ko ñā é kūvi ña iña mii ña, é kada tsiñu ni'i ña ña, tsi é iō tu've ña é vií ña é un ntí'i nūu i é vā'a.

²² Dukuān ne, ñā ku dē kuení o é kīni kaa, vatā o ntáde na kuetsí san. Kuntikin núu i é vā'á o. Kuinti'xe o Xuva kō. Kuinima ó ta'an o. Kutūvín dadūn ni ūn ntí' ntí' ña'a, ña é vā'á nima í, ña e ntákaku ni'i Xuva kō. ²³ Ntá tsi ña kún den kuénta da ntátiin dikí ña'a nuu i é ña ini ña. Inin tsi te kúvi ne, koó da ntánāa núu ña kuenta iña dikí san. ²⁴ Ña é kāde tsiñu iña Xuva kó ne, ñā vā'á o é nāa núu ña, tsí vií ña é vā'á ni ūn ntí' ntí' ña'a. Na nakuā'a vá'a ña ña'a, na kútí ña nima ñā ni ñā. ²⁵ Ñā ku de kā'nu ña dá kā'an ñā ni ñā'a, ña é ña ntákuinti'xe i é nuu é ntaā i, vata koo é tē kúvi ne, ta'xi Xuva ko te nādama ña nima ñā vata koo é kuinti'xe ña é nuu é ntaā í san. ²⁶ Kidáa ne, ntutuni ña vata koo é nakáku ña má ito e xkáa tó'ō e ña vá'a san. Tsí e tñin nti'xe tó'ō e ña vá'a san ña vata koo é vií ñā nēe e ntío i.

3

Nté ntu ntáa ña'a san ntuvi dá dokó sa nainu xtúku Cristu

¹ Ntio ko é kūtuni o sá'ā: Tsí tē xee ntúvi dá dokó sa nainu xtúku Cristú ne, kidáa vē'xí ntuvi e dóo kīni koo kuvi. ² Kidáa kadā kuení ña'a da mii iña mii ña, dá mii e dóo kuinima ñā diu'un. Ká'an ñā tsi dóo ka'nu ña'a ña, tsí da mii ñā e dóo va'á ña. Ñā nākué'e ña síntiá'vi. Ñā kuiko ñu'u ña iña Xuva ko. ³ Ñā kuínima ñā ta'an ña. Ñā ntuntá'ví ini ña ta'an ña. Dá'vi ñā dovete tá'an ña. Vií ña da nēe ka nuu i é ntio nima ña. Dōó kadā xení ña. Ñā ntio kue'en tsí ña é vā'a. ⁴ Diko tā'an ña. Ñā kadā kuení kue'en tsí ña nēe e vá'ā é vií ña. Dōó ka'nu vií ña. Ñā ntio ña Xuva kō; da mii tsí é ntio ña é vií ñā nēe é ntio mii ñā. ⁵ Kani nta'ví ña kō é kā'an ñā e dóo nuní ña Xuva kō. Ntá tsi ña te nuu é ntaā i. Tsí ña ntákuinti'xe ña tē dóo iō ntii Xuva kō é vií ña.

Ñā ku kinin nūun iña ñā kuān ntáa san. ⁶ Iō ñā kuān ntáa sán ne, ntákí'vi ña ini vi'i ña'a ne, ntaéni nta'ví ña ñadí'í tuntu, ña é iō kuetsí i, ña ntáde da nēe ka é kaikán nima mí i. ⁷ Utén utén ntánakuā'a ña, ntá tsi ñā kakúvi kutú've ña nēe é nuu é ntaā i. ⁸ Vatā o dé ña tatan, ña é naní Jani ni Jámbrí, é ña ni kuinti'xe ña é kā'an Muíseé ne, kuān ó de ña sá'a, tsí ña ntío ña kuinti'xe ña é nuu é ntaā i. Ña tuví nee iña é vā'á kue'en tsi e ntáde kuení ña. Ña ni kúvi vií ña é kuinti'xe ña é vā'a vá'a sa. ⁹ Ntá tsi ña kutíi ña kaa dukūn ña, tsí kutuni un ntí' ntí' ña'a tsi dóo tuntu ñā, vatā o kútuni ñā'a iña Jani ni Jámbrí kídaa.

Uun sá nuu i é káka'an Pablu ni Timóteu nté koo vií ña

¹⁰ Ntá tsi inin va'an nté o nakua'á u, nté o de u é tuví u ñuxiví sa, nté o kadē kuení ko é vií u, nté o kuinti'xe kó Xuva kō, nté o kutíi ú nimá ko, nté o kuinimá ko, nté o kutíi ú e dóo ntó'o kó, ¹¹ nté o dé xení ña'a san ní ko, nté o nánto'o ñā ko ñuú Antioquiá ni ñuú Iconiú, ni ñuú Listrá di. Inin nté o kutíi u dá edé ña ní ko é kīni kaa. Ntá tsi nakáku Xuva kō ko é un ntí'i nuu i sá'a. ¹² Un ntí'i ñā'a, ña é ncho vii é vā'á kuenta iña Jesúcrístú ne, kuān koo nto'o ña di. ¹³ Ntá tsi ña kini ntáa sán ní ña ntaéni nta'ví ta'an sán ne, da dií dií ka kadā xení ña. Kani nta'ví ña ña'a ne, dukuān ne, kani nta'ví ña'a san ñā di.

¹⁴ Ntá tsi d'ivín ne, ñā ku xtuvín miin núu i é kútú've o, nuu i é inin tsi nuu é ntaā i, tsí inín xoo ñā'a é nakuā'a ña o. ¹⁵ Tsí un tsi nte

ntúvi da kulú'ntin Inin tú'ün é vā'á iña Xuva kó, divi tū'un é nañé'e o nté koo nakáku é kuínti'xe o Jesucristu. ¹⁶ É un nti'i tū'ün Xuva kō é ūve na'á ne, divi tū'un é kākā'an Xúva kō. Kaidiá'vi é nakua'a o ñā'a, é nañé'e o ña mí'i kākunaá ka ña, é nañé'e o ña nté koo vii ña é vā'a, nté koo kutú've ñā é vii ñā nēe é ntio Xuva kō, ¹⁷ vata koo é koo tú've va'á ña é kuntikin ñā Xuva kō, vata koo é kīni va'a vá'a ña nté koo vii ña é un nti'i nūu i é vā'a.

4

¹ Divin ne, nūu Xuva ko ni Jesucristu, ña é kadā kú've iña ña ntantito nī ña xi'í san dá nainu xtúku ña é kodo nuū ñā ne, ká'an ú ni ō tsí tsiñu sá'á viin: ² Koon ntiin ka'an ntódōn tú'un Xuva kō. Nguentúvi da ka'an dá ka'an tsín ni ñā'a, kuān té ura vá'a, kuān té ña té ura vá'a. Ntadan vá'an ñā mí ña vá'a ō ntáka'an ña. Ká'an ni ñā mí ña vá'a ō ntáde ña. Kué'en ñā itsi nté koo vii ña. Kukuíi kudu'va tsi nakuā'an ña. ³ Tsi vé'xi ntuvi dá ña kutíi ká ña nima ña é kinī ña tú'ün é vā'á san. Dá kuntikin ñā titin mastru, ñā nakua'a da nēe ka nuu i é ntio ña é tēkú ña. ⁴ Nakuitā ñā ata ña tú'ün é nuu é ntaā í san ne, da mii tsí é kīni ña kuentu e ntáka'an ñā'a. ⁵ Ntá tsi divin né, kadā kueni va'a ō nēe é vā'á viin. Na kūtíi o e dóo ntii tū'un. Ká'an ntōdon tú'ün va'á san nté koo nakáku ñā'a. Kadan ntaan tsiñu o e tá'xi Xuva kō é viin.

⁶ Xu'ú ne, kaxé'e ú ntuvi iñā ko doméni iña Xuva ko. Dóko sá xee ntúvi é ntāka ú ñuxiví sa. ⁷ É kúvi idé u vata kaa sntadun iña Xuva ko; é kúvi idé u ínu du've u kuenta iña ña; ñā ni xtuví mii kué'en ú e kuínti'xe kó ña. ⁸ Vi'a ve ne, koó da kantétu u é nī'í ko doméni e dóo va'a é tūví va'a iñā ko nta'a Xuva kō. Tsi dóo vá'a ō kadē kú've Xuva kō né, divi ña tā'xi ña kó ntuvi dá kixkadā kú've ña. Ntá tsi ña te da míi tsí ú ni'í ko, tsí un ntíi ntíi ñā'a, ña e dóo diní i ntantétu ntuvi dá nainu xtúku ña.

Nuu i é vii ñā iña mii ña

⁹ Koon ntiin kī'xin kantí'in mí tuví u. ¹⁰ Tsí Demá ne, é xtuví mii ná ko. E díi ka ntio na é ío ñuxiví sa ne, kué'en na ñūú Tesalonica. Cresenté ne, kué'en ña ñūú Galacia. Titó ne, kué'en ña ñūú Dalmacia. ¹¹ Ntuví sa ú Luca ntóo nti. Kūkuekán Marcú ne, kuntekan na te vē'xin, tsí kúvi xntii nā kó tsiñu ko é káde ú i'a. ¹² E táxnūu ú Tiquicu é kī'in ña ñūú Efesu. ¹³ Te vē'xin ne, kuní'in kutuún ko e xtúvi mii u nú vi'í Carpu dá

ítuvi ú ñūú Troa. Kuidon librú ko di; ntá tsi díi díi ka ntio ko é kuídon tutú ko e ntátinuu.

¹⁴ Ná katsi'i ta'an káa, ná nani Alējandrú ne, dōo kinī o dé na nī ko. Ntá tsi kué'e Xuva ko nā é ntō'o na é kuān o dé na nī ko. ¹⁵ Kuenta tsí viin, tsi ña ntío kue'en na tú'ün va'á san e ntáka'an ntódo ō.

¹⁶ Da kúvi uun ito dá ñē'é u nta'a ña kaxntékú kú've ne, xōxó ni xntii i ko é ntāda ntaa ñā iñā ko. Un ntíi ntíi ña xtuví mii ñā ko. Tē ña vii Xuva ko kuēnta nūu i sá'a. ¹⁷ Ntá tsi ña ni xtuví mii Xuvā kó ko. Tā'xi ña é kúvi ka'an ntódo ntí'i ú tú'ün va'á san iña ña, vata koo é kīni un ntíi ntíi ñā'a, ña é ña te ña Israeé san, nté koo nakáku ña. Dukuān o nakáku u mé'ñū ña dóo xení i san ne, ¹⁸ kuan koo nakáku Xuvā kó ko da nēe ka nuu i é kīni kaa. Tsí divi ña vii ñā ko kuenta é vā'á koo xee ú nta'a ña. ¡Ká'an ō tsi dóo ka'nu ña ntii dañu ntúvi! Kuan tsi koo na kōo.

Taxnūu ña ntiusi

¹⁹ Ká'an ntiusi ní Prisca ni Áquilá, ni ūn ntíi ntíi ñavi'i Onesiforu. ²⁰ Kátūvi mii Erastu ñūú Corintu. Xtuví mii u Trofimu ñūú Miletu, tsí nchokuví ña. ²¹ Koon ntiin é kī'xin di'na dá xēe ntúvi vī'xin san. Eubulu ni Pudenté, nī Linú, nī Claudiá, ni ūn ntíi ntíi ta'an ko ña kuínti'xe i, ña ntoo i'a, taxnūu ña ntiusi o.

²² Na kūnuu mé'ñū Tó'o ko Jesucristu ó; na naxnuu viko Xuva ko nto ūn ntíi ntíi nto. Sá'a tsí é ká'an u ni ō.

Tutu e táxnūu San Pablu iña Títo

Taxnūu Pablu tutú iña Títo

¹ Xu'u é Pablú u ne, kade tsiñu ú iña Xuva ko; pustru Jesúcristú u. Taxnūu ña kó vata koo é na kuínti'xe ña'a, ña é nakaxnúu Xuva kō, vata koo é na kūtuni ña tsí nchu'un é nuu é ntaā i e ntákuinti'xe kō, ² e ntantétu ō é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva ko ntii dañu ntūvi. E tá'xi Xuva ko xū'u ña nte dí'na dá iñi ntu'u ñúxivi san tsí kuān koo kuvi ne, ñá te da kakā'an ña. ³ Vevii ne, e xée ntūvi e xtúvī ñá ne, tā'xi ña é kūtuni ko tú'ūn va'á san iña ña, iña Xuva ko, ña é nakáku kō, divi tū'un e xtúvī ñá nta'a ko é ká'an ntódo ú ni ñā'a. ⁴ Taxnūu ú tutu sá'a iña o, Títo. I'xá mii ntí'xe ko kúvin, tsí nañé'e ú o é dad; tsi kuinti'xe o nī ko. Na naxnuu viko Xuva kō ó, nī Tó'o ko Jesúcristu, ña é nakáku kō; na tā'xi ña é vā'á koo kutūvin.

Tsiñu é káde Títo ñuú Creta

⁵ Xtuvī mii ú o ñuú Creta vata koo é vīin é kākunaá ka ikān, vata koo é kadā kú'vén xoo é vii í ñatā ña ntádē kú've ini ukun iña é un é un ñuú san vatā ó kaka'an u é vīin. ⁶ Ña é vii ñatā ne, vá'a koo na vii ñá vata koo é ña ka'an kīni ña'a san iña ña. Uun tsi ñadi'í ñá koo. I'xá ña ne, na kuinti'xe i Xuva kō di; ña kúvi é dotō tsí vii, vata koo é ña tuví nēe núu i é kīni kaa; i'xa e dóo koñu'ū. ⁷ Ña odo nūú ini ukún ne, da mii é vii ña é vā'a, tsí kade ña kuenta iña Xuva ko. Ña kúvi vii ka'nu ña. Ña kúvi é kúdiin ña é da nuu da kuií tsi. Ná ku de kí'vi ña. Ná ku nāa núu ña. Ná ku kuñima ñá diu'un. ⁸ Vá'a koo na vii ñá nī ña kaxee ví'i ña. Na kuñima ña é vā'a. Na kadā kuení va'ā ñá nté koo vii ña. Vá'a koo na kadā kú'vē ña. Na káda ntaa ña é káka'an Xúva kō. Ná ku dotō tsi íde ña da nēe ka é ntio ña. ⁹ Ná ku xtuvī mii ña é kuínti'xe ña tú'ūn va'á san vatā o nakua'á nti ña, vata koo é kúvi kué'e ña itsi vā'á ni tūku ña'a, vata koo é na kúvi vii ña é tñin diki ñá'a san tú'ūn é káka'an ñá, tē xoó kaka'an ntée i tú'ūn va'á san.

¹⁰ Tsi dóo iō ña'a, ña é ña ncho kuinti'xe i. Dotō tsi ntáka'an ñá, ntaéni nta'ví ña ña'a. Díi díi ka ntáde ña Israeé san, tsí ntáka'an ña tsí da mii é ká'nte o kúñu é ixi ko. ¹¹ Kantio é na ntádí xu'u ña, tsi ntánateñu núu ña ña kuínti'xe i san ni ūn ntí'í ntí'í ñavi'i ña é dotō

tsí ntánakuā'a ña tú'ūn é ña kaidiá'vi é da mii kué'en tsí diu'un ntío ña.

¹² Uun ña'a ña, ña vé'xi ñuú Cretá ne, kaka'an ñá naa xuva ñá ne, kaka'an ntée ña ña ñuú ña: “Ña ñuú Cretá san ne, koó dā ña vete ña. Dōó kinī ntáa ña. Dōo diin ña. Da mii kué'en tsi ntáxi'i ntaé'xi ña. Dōó du'xen ñá é káda tsiñu ña.” Kuan ō ka'an ñá ñuú Cretá san. ¹³ Nuú é ntaā i é káka'an ña. Dukuān né, ntii ká'an ni ña vata koo é na kuínti'xe vá'a ña. ¹⁴ Ká'an ni ña tē ña ku de ña kuénta dovete e ntáka'an ña Israeé san, ntē ña ku kuínti'xe ña tú'ūn e ntáka'an ñá'a ni ñā, ña é ña ntío i tú'ūn Xuva kō.

¹⁵ Kuenta iña ña é vā'á ne, vá'á é un ntí'í nuú i. Ntá tsi kuenta iña ña é kīni ntáa, ña é ña ntío i é kuínti'xe i ne, ña túvī nee iña é vā'á iña ña. Tsí ña vá'a diki ña; nté nima ñá ña vá'a. ¹⁶ Ntáka'an ña tsí ini ñá Xuva kō, ntá tsi kútuni ko tsi ñá ini ntí'xe ña ña, tsí da mii e ntáde ña é kīni kaa. Ná ntío ña kada ntaa ña é ntio Xuva kō; ntē ña ntaidiá'vi ña é vii ñá da nēe ka nuu i é vā'a.

2

Nchú'ūn é nuu é ntaā i

¹ Ntá tsi divīn né, nakuā'an ña'a nchú'ūn é nuu é ntaā i. ² Ká'an ni ñatā sán tē ña ku de kí'vi ñá; ntē ña ká'an diki ña, vata koo é na kuiko ñu'u ñá'a san ña. Na kadā kuení va'ā ña nté koo vii ña, nté koo ka'an ña. Na kuínti'xe vá'a ña. Na kuñima ñá ta'an ña. Na kútii ña nima ñá ni ñā'a san. ³ Ká'an ni ñadi'í átā sán di te na kuiko ñu'u ñá; ntē ña ku ka'an kīni ña iña ña'a; ntē ña ku de kí'vi ñá. Na nañé'e ñá ña'a san nté koo é vā'á koo vii ña. ⁴ Na nañé'e ñá ñadi'í kuétsi san nté koo kuñima ñá xii ña ni i'xá ña. ⁵ Na nañé'e ñá ña é vā'á koo na kadā kuení ña nté koo vii ña, é na vii ñá da mii kué'en tsí nuu i é vā'a, é kuénta vii ña ví'i ña, é na ntuntā'ví ini ña ña'a, é na kuínti'xe ña é káka'an xii ña, vata koo é xoxo kuvi ká'an kīni i iña tú'un Xuva kō.

⁶ Kuan tsí koo ka'an ni na kuétsi sán di te na kadā kuení va'ā na nté koo vii ña. ⁷ É un ntí'í é vīin ne, nañé'en ñá'a san nté koo vii ña é vā'a. Dá kanakuā'an ña'a sán ne, kanñi nima ó ka'an ni ña; ñá ku ká'an dikín ni ñá dá kanakuā'an ña. ⁸ Vā'á koó ka'an, vata koo é ña kuvi ka'an ntée ña'a o. Kidáa ne, kuka'an nuu ña, ña é ña kákuinti'xe i, tsí ña tuví nee núu i é kúvi ka'an ntée ña o.

⁹ Ká'an nī ña ntáde tsiñu san te káda ntáa ña é káka'an tó'o ñá; na vii ñá tsiñu vā'a vata koo é dīni tó'o ñá é un ntí'í é káde ña. Ná ku

nantiko koō ñá ka'an ñá te káka'an tó'o ña ni ñá. ¹⁰ Ñá ku kī'i dú'u ña, tsí kanī nima ñá na vii ñá da mii kué'en tsi é vā'a, vata koo é na kūtuni ñá'a tsi dóo va'a tú'un iña Xuva ko, ña é nakáku kō.

¹¹ Tsi e táxnuu Xuva kō e dóo va'á iña ñá, vata koo é nakáku un ntíi ntíi ña'a. ¹² E dóo vá'a o dé Xuva ko ni kō né, kuān ó kanañe'e ñá kō é xtuví mii o é kīni kaa, é ña kuínima ko é ío ñuxiví san. Ntá tsi ña kadā kuení va'á ko nté koo vii o é vā'a é ntio Xuva kō vevii é kuntoo o ñuxiví sa. ¹³ Nīi dukuān ntantétu o tē xee ntúvī é vā'á kue'en da kí'xi xtúku Xuva kō, ña e dóo ka'nu, ni Jesúcristu, ña é nakáku kō. ¹⁴ Divi ña xe'é ña ntuvi iña ñá kuenta iña ko vata koo é nakakū ñá ko da neé ka nuu i é kīni kaa, vata koo é na ntántoo ña nima ko é kuvi o iña mii ña, é nīi kue'én ini kō é vīi o é vā'a.

¹⁵ Sá'a kā'an. Sá'a nakuā'an ña'a san. Nāxnuun ka'nun nima ñá ne, kadan tiin ni ñá, tsí divi tsiñu e teé tsiñu Xuva ko o é vīin. Ñá dā vá'a o é na nāntii ni'ni ña o.

3

Nté koo vii ña kuínti'xe i

¹ Na nāka'an ña kuínti'xe i sán te na kī'ví diki ña é káka'an ñá tsiñu na'nu i san ni da xóo ka ña tsiñu i, te na káda ntaa ña é káka'an ñá, te na kōo tú've ña é vii ñá da neé ka tsiñu é vā'a. ² Ká'an ni ña tē ña ku ka'an kīni ña iña dá xóo ka ña'a, te vā'á koo na kuntōo ña, é vā'á koo na vii ñá ni tā'an ña, na kuiko ñu'u ñá.

³ Tsí xo'ó né, dōó tuntu o, dōó lo'o o kídaā di. Ntaíka o ntákunaa o. Ide o da neé ka é ntio nima kīni kaa kō. Utén uten edé o é kīni kaa. Dē né'u iní o ni ta'an kō xé un xé un o. Ña ni ntío ña'a san kó ne, ña ni ntío ko ñá di. ⁴ Ntá tsi Xuva kō, ña é nakáku kō ne, náñe'e ñá kō tsi dóo ncho vii ña é vā'á ni kō, tsi dóo kuínima ñá kō ne, ⁵ nákakū ñá kō. Ña túvi neé nuu i é vā'a é edé o vata koo é nakakū ñá kō, tsí mii ña ntúnta'ví ini ña kō. Nákate ña nima kó da nakáku ña kō. Ntuvia xēe tá'xi ña ko kuenta iña Espíritū Sántū. ⁶ Ntekú ka tá'xi ña kō Espíritū Sántū san kuenta iña Jesúcristu, ña é nakáku kō. ⁷ Dōo vá'a o dé Jesucristu ni kó vata koo é kuvi kuntetu o é nī'i ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntúvi.

⁸ Nuu é ntaā i é káka'an u ni o ne, ntio ko é nīi kué'en ini o kā'an ni ña kuínti'xe i Xuva kō sán vata koo é kōto vá'a ña nté koo vii ña nuu i é vā'a. Sá'a e dóo va'á, e dóo kaidiá'vi i é vīi o un ntíi ntíi o. ⁹ Ntá tsi ña ku kinin núun te tsixe'e ñá'a nuu i é tūntu, te

ncho nāa núu ña kuenta iña ñáta ñá, ña intóo kídaa, kuēnta iña i nté o kaka'an lei Muísee. Núu i tsíkán ne, ñá tē neé nuu á'vi kue'én te nāa núu o.

¹⁰ Te ío ña'a kakini nteē ñá ña kuínti'xe i sán ne, di'na kué'en ña itsi te ūvi íto ne, tē ñá ncho tēkú ña ne, kidáā ne, ña kún den ká ña kuenta. ¹¹ Inin tsí ña kuan ntáa sán ne, dóo kiní o ntáde ña. Kuétsi mii ña te kūnaá ña.

Nté koo vii Tito

¹² Ama táxnūu ú Artemá o Tiquicu mí tūvín ne, koon ntiin kué'en mí tūvī u ñuú Nicopolí. Ikan kutúvī u dá ntúvi ví'xin san.

¹³ Da neé ka é kūvin viín ne, xntiín Zena, ñá kanada'an sán, ni Ápolo, vata koo é ñá té neé kūnaá nteē ñá itsi kán mí kī'in ña.

¹⁴ Nakuā'an vata koo é na kūtú've ta'an kō e dóo va'á na vii ña, é na xntii ña tā'an ña, ña ntátaan núu i, vata koo é na kadiá'vi ña.

I'a ntí'i é ūve na'a tutú san

¹⁵ Un ntíi ntíi ña'a, ña é ntoo dadíi ntí ni í né, taxnūu ña ntiusi iña o. Ká'an ntiusi ni ún ntíi ntíi ta'an ko, ña ntákuínima í ko tsí dadíi tsi kuínti'xe kó ni ñá. Xuva ko na nāxnuu viko ña nto un ntíi ntíi nto.

Tutú e táxnū San Pablu iña Filémuun

Taxnū Pablu tutú iña Filémuun

¹ Xu'u é Pablú u, é nuu kutū ú kuenta iña Jesúcrístú ne, ntuví u ni ta'an ko Timōteu ntáde vá'a ntí tutú sá'á iña nto, Filémuun, tsi dóo vá'a tiin ō é dadii tsi ntáde tsiñu ō. ² Iña ta'an ko Ápia di, ni Árquipu, ña é dadii ntáde tsiñu ni'i ntí, ni ūn ntíi ntíi ña kuínti'xe i, ña ntánataká nuu nú vi'i nto kân. ³ Na naxnuu viko Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcrístu nto; na tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto.

Dōo kakuinima Filémuun e dóo kakuinti'xe ña

⁴ Utén utén kanakué'e ú sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto dá kaka'an ntá'vi u. ⁵ Tsi é kūtuní ko tsi dóo kakuinti'xe nto Tó'o ko Jesuu, dóo kakuinima ntó ña, ni ūn ntíi ntíi ña kuínti'xe i san. ⁶ Kaikán u nta'a Xuva ko te kūvi ka'an vá'a nto iña nuu i é kakuinti'xe nto, vata koo é na kūtuni ñá'a iña i é un ntíi é vā'a é nī'i ko nta'a Jesúcrístu. ⁷ Dōo diní ko, dōo ka'nu kuiní ko kuenta iña nto, tsi dóo kakuinima nto, tsi dóo nátsu'un ka'nu nto ini ña ntákuinti'xe i san.

Kaikán Pablu uun dá xe'e iña ña kade tsiñu, ña nani Onésimu

⁸ Dukuān ne, ñá kaū'ví ko é ká'an u ni nto nēe é vii ntó kuenta iñá Cristu. ⁹ Ntá tsi dii ka vá'a ó, kuiní ko, te kákán u da xe'e kuenta iña i é kakuinima ntó Xuva kō. Xu'u é Pablú u ne, é atā ú ne, i'a nuu kutū ú vevii kuenta iña Jesúcrístu. ¹⁰ Xu'ú kaikán u nta'a nto kuenta iña i'xá ko Onésimu. Kaka'an u tsi i'xá ko ña, tsi xu'u é nakuā'á u ña nté koo kuinti'xe ña Xuva ko ni dukuan nuu kutū u.

¹¹ Kidáa ne, ñá ni kánuu á'vi ña iña ntó, ntá tsi vevii ne, e dóo kainuu á'vi ña iña ntó ne, iñá ko di. ¹² Nataxnūu xtuku ú ña mí tuví nto. Ntá tsi vá'a tsi koo vii nto ni ña vata tsi te mi u. ¹³ Ntio ko é kūtuví ka ñá nī kó vata koo é xntii ñá kó naa nto dá nuu kutū ú a kuenta iña tú'ūn va'á san. ¹⁴ Ntá tsi ña iní u nee iña é ntio nto. Dukuān ne, ñá ni ká'an u ni ña te kutuví ka ña nī ko. Ña ni ntíō ko é kué'e kuetsí u nto é vii ntó da xe'e, ntá tsi te mii ntō ntio nto ne, kuvi. ¹⁵ Á te itúvi xio ña uun da'na vata koo é naki'i xtuku nto ña é kutuví ñá ntii dañu ntúvi. ¹⁶ Tsi ñá te da mii tsí é káde tsiñu ña iña nto ve, tsí dii

ka nuu á'vi ña ve, tsí e kúvi ña ta'an kō, ña e dóo kuinima ko. Xu'ú ne, dōo ntio kó ña. Ntá tsi divi ntō ne, á tē dii dii ka kue'e ntio nto ña kuenta iña mii ñá ne, kuenta iña Tó'o kō di.

¹⁷ Te tā'an nti'xe nto kó kuiní nto ne, naki'i nto ña vata tsi te mi u. ¹⁸ Te io mí'i é kō'xó nteē ñá, o te nēe iña é itá nuu ña iña ntó ne, nadita nto kuentá ko. ¹⁹ Xu'u é Pablú u kaka'ū ú nta'a mi kó ne: Xu'ú ntanáa u. Ntá tsi ña ncho ka'an u ni ntō tsi tē ña diví u ne, ña ni nī'i nto ntuví va'á iña nto. ²⁰ Sá'a vii ntó da xe'e kuenta iña Xuva ko vata koo é na kūnuu dīnī nīmá ko. Nāxnuu ka'nu kudii ntó nīmá ko, tsí ení ko nto kuenta iñá Cristu.

²¹ Taxnūu ú tutú sá'á iña nto, tsí iní u tsí kuinti'xe nto é kaka'an u ni ntō. Iní u tsi dii dii ka xntii nto ña vatā o é kaka'an u ni ntō. ²² Uun ká tuku é kákán u nta'a nto ne, te na kōo tú've mí'i kutúvi u. Tsi tá'xi Xuva kō é kī'xí u mí ntoo nto, kuiní ko, tsí kuān o ntaikan ntó nta'a ña kuenta iñá ko.

I'a ntí'i tutú san

²³ Ení ko Éprafa, ña é dadii nuu kutū ú ni i kuēnta iña Jesúcrístú ne, taxnūu ña ntiusi nto. ²⁴ Marcu, ni Arístarcu, ni Dema, ni Luca, ña é dadii ntáde tsiñu ni'i ntí ne, taxnūu ña ntiusi ntó di.

²⁵ Na nāxnuu viko Tó'o ko Jesúcrístu ntó un ntíi ntíi nto. Sá'a tsí é ká'an u ni ntō.

Tutú iña ña Hébreu

Kaka'an Xúva ko kuēnta iña I'xá ña

¹ Ntuvia tsikán ne, dōó ki'in ito kaka'an Xúva ko ni ñata kō. Dōó ki'in nuū í kaka'an ñá kuenta iña ña ka'an náa ña. ² Ntá tsi ntuvi sāl'á ne, kaka'an ñá kuenta iña I'xá ña. Tsi kuenta iña I'xá ña de vá'a ña ñuxiví san ne, xé'e ñá é kúvi é un ntí'i iña I'xá ña di. ³ Kūtuni ko tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dá kīni o tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu I'xá ña, tsi dadíi kue'en tsi ña ni Xuva kō. Kade kú'vē ña é un ntí'í é iō ni tū'ún ña e dōo ntii iní i san. Dā kúvi nakate ña kuétsi kō ne, nákutuví ña diñi kua'a Xuva kō, ña e dōo ka'nu san, e dukún kán.

Xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu I'xá ña é un ntí'í ntí'í ánjē san

⁴ I'xá Xuva kō ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu ña e ánjē sán ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu tsiñu víi ña é un ntí'í ntí'í ánjē san. ⁵ Tsi nté uun ánjē san ña ni ká'an Xúva ko ni ñā: Divīn ne, I'xá ko; vevii xé'e u é kūtuni ña'a tsi I'xá ko o; ntē ña ní ka'an ni'i ña nté uun ánjē san: Xu'u kúvi ú uva o né, divīn ne, i'xá ko kúvin.

⁶ Ntá tsi dá xee ni'i ña I'xá mii ña ñuxiví a ne, kaka'an ña: Un ntí'í ntí'í ánjē kó ne, na kunuu iní ñá I'xá ko,

ka'an Xúva kō. ⁷ Kuenta iña ánjē sán ne, kaka'an tú'un Xuva kō:

Kade Xuva kō é kōo ánje ñā vata kaa tatsín san,

vata kaa ñu'u é ka'xi ntáa ña ntáde tsiñu iña ña,

ka'an. ⁸ Ntá tsi kuenta iña I'xá ña ne, kaka'an ña:

Kadan kú'vén ntii dañu ntuvi, Xuvā ko.

Vá'a kue'en koo kadan kú'vén.

⁹ Dōo kakuinima o nuu i é vā'á san ne,

ñā ntío kue'en o nuu i é kīni kaa san.

Dukuān né, Xuva ko, Xuva mii o ne,

é nakaxnúu ña o

e dií ka naxnuu díní ñá nima o é ūn ntí'í ntí'í ta'an o,

ka'an ña. ¹⁰ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Divīn, Tó'o, nté di'na den kú'vén ñuxiví san ne,

mii ntā'a o den vá'an e dukún kán di.

¹¹ Xé'e ntūvi é ntí'í nuu i tsikán,

ntá tsi divīn ne, kutūvín ntii dañu ntūvi.

Un ntí'í ntí'í nuu i tsikán ne, kuata vatā ó kakuata dōo.

¹² Naka'nun vata kaa du'nu.

Nadaman vatā ó kanadama o dōo ko.

Ntá tsi divīn ne, ñā kánadaman kue'en tsin.

Ntuvia iña ó ne, ña ntí'í kuē'en tsi,

ka'an Xúva ko ni I'xá ña. ¹³ Nté uun ánjē ña

ni ká'an Xuva ko ni ñā:

Kutūvín diñi kua'a ko é kadā kú'ven

da nté kúvi víi u ni ña ntáinchu'vi o.

Ñā te kuan o ni ká'an ña ni ánjē san. ¹⁴ Tsi

da xōo ka ánjē sán ne, ña ntáde tsiñu iña

Xuva ko. Tsi kataxnuu Xuva kō ánjē san é

xntii ña ñā'a san, ña é nī'i i é vā'a é nakáku

Xuva kō.

2

Uun nuu i e dōo ka'nu é nakáku o

¹ Dukuān ne, kantio e dií dií ka vii o kuenta tú'ún é kátekú kō. Tē ñā'á ne, xtuví

mii o é kuinti'xe ko un sīin vevii ne, un sīin

ká uten. ² Ini ó tsi é nuu é ntaā i tú'ún é

kāka'an Xúva ko kuēnta iña ánje ñā kidaā ne,

ní'i ñā'a é ntō'o ña é ña ni de ntāa ña, é ña

ni ide ña kuénta. ³ ¿Nté ntu koo é ña ní'i kō

é nto'o ko ve, tē ña víi o kuēnta tú'ún e dōo

ka'nu san é kaka'an nté koo nakáku o? Tō'ó

kō ne, di'na ña kaka'an ñá tú'ún va'á san.

Kidāa ne, ntáda ntaa ña'a san ní ko vata o

téku ña é kaka'an Tó'o kō. ⁴ Ta'xi Xuva kō

é kūtuni ko tsi tú'ún ñá ne, nuu é ntaā i,

kuenta iña nuu i e dōo na'nu e éde ña. Dōó

ki'in nuū í nañé'e ñá kō ne, tá'xi Espiritū

Sántū san e túku e túku nuu i é kúvi víi ó,

vatā ó ntio Xuva kō.

Kúvi Jesucristu vata kaa uun ña'a

⁵ Ñā ni xé'e Xuva kō é kadā kú've ánjē san

ñuxiví xé'e san é kīni ó rkontuvi. ⁶ Ntá tsi iō

mí uve na'a tú'un Xuva kō mí kakā'an ún

ñā'a ni ñā:

¿Nee iñá ntu é ñā'a san,

nee iñá ntu kuvi ña, Xuvā ko, é kanaka'an

nto ñā?

¿Nee iñá ntu é ñā'a ñuxiví sa é kánti'i ini nto

ñā?

⁷ Dē kú'vē ntó ña é dií ka xuvi víi ña e ánjē

san uun da'na,

ntá tsi xé'é nto e dōo va'á ña, é kuiko ñu'u o

ñā.

⁸ Xé'e ntō é káda kú'vē ña é un ntí'í é iō,

ka'an ña. Dukuān ne, xé'e Xuva kō é káda

kú'vē ña'a san é un ntí'í. Ña tíví nee iña é

ñā kuvi víi ña ni i. Ntá tsi vevii ne, vata kīni

o te kuvi víi ña ni é un ntí'í san. ⁹ Ntá tsi

ini o Jesús. Xtúví Xuva ko ñā é dií ka xuvi

vií ña e ánĵe san uun da'na, vata koo é ntō'o ña doxi'í san. E dóo kuinima Xúva ko kō ne, xé'e ñā é kūví I'xá ña kuenta iña ún ntíí ntíí ña'a. Kidáā ne, xé'e Xuva kō e dóo ka'nu ña, é kodo nūú kue'en ña.

¹⁰ É un ntí'í é ío ne, kuenta iña Xuva ko. Divi ñā de kú'vē ña é un ntí'í ne, ntio ña é un ntíí ntíí ña'a e kúvi i'xá ña xee ña é nī'i ña é vā'á nta'a ña. Dukuān ne, é vā'á, kuini ña, é ntuvá'a kue'en Cristu, ña é nakáku ko, kuēnta iña i e ntó'o ña. ¹¹ Tsí un ntíí ntíí o é ntoo xio o iña Xuva kó ne, uun tsi Uva ko nī Cristu, ña é nakaxnúu kō. Dukuān ne, ñā kākuka'an nuu I'xá Xuva kō é kā'an ña tsí ta'an ña ko, ¹² vatā ó uve na'a kaká'an ña: Ká'an ú ni tā'an kó xōo ñā'a nto. Kata u tsi dóo ka'nu nto mé'ñū ña ntákuinti'xe i san, ka'an ña. ¹³ Xio uve na'a kaka'an xtúku ña: Kuntee iní ko Xuvā ko, ka'an ña. Uun ká xtuku kaka'an ña: I'a tuví u ni ún ntíí ntíí i'xá ko e tá'xi Xuva kō, ka'an ña.

¹⁴ Ña'a sán ne, ío kúñu ña, ío niñi ña. Dukuān né, kī'i Jesuu kúñū san ni niñí san di. Dukuān ne, kuvi kuví ña ne, kuvi vií ña nī tó'ō e ña vā'ā san é kāde kú'vé iñā doxi'í san, ¹⁵ vata koo é kūvi nakáku ña un ntíí ntíí ña'a, ña é ūve tññ dá kanñ ntuvi iña i e ntaú'vī ñā doxi'í san. ¹⁶ Nuú é ntaā i tsí ñā te ánĵe san ña é vexntíí ñā, tsí tatá Abraán san. ¹⁷ Dukuān ne, vata koo é vií ña sá'ā ne, kantio é ntūvi ña vata tsi ntāa ta'an ña, vata koo é vií ñā dutu ódo nūu, ña é kāntunta'ví ini i ta'an i, ña é kāde ntaa tsíñu Xuva kō. Dukuān ne, kuvi nakate ña kuétsi ñā'a san. ¹⁸ Da xe é mii ñā ntó'o ña e ntío tó'ō e ña vā'ā san é vií ña é kīni kaa ne, vevíí ne, kuvi xntii ña ñā'a, ña é kuān o ntánto'o i di.

3

Dií ka ka'nu Jesuu é Muísee

¹ Dukuān né, ta'an ko e dóo va'á nto nuu Xuva ko, ntō'o é dadíi kána Xuva ko nto nī ko é kuvi o iña ñā, kadā kuení va'ā ntó iña Jesuu, ñā vexká'an ni ko iña Xuva ko. Kaka'an o tsi táxnuu ntí'xe Xuva ko ñā é vií ñā dutu ódo nūu iña i é un ntí'í e ntákuinti'xe kō. ² Dē ntaa ña é un ntí'í é kāka'an Xúva kō, ña é teé tsiñu ña, vatā o dé ntaa Muísee iní vi'i Xuva kō kídaā. ³ Ntá tsi Jesuú ne, dií dií ka ka'nu ña é Muísee, vatā ó dií dií ka ka'nu ñā kaxntítsí vi'i san é vī'i é kaxntítsí ña. ⁴ Da nēé ka vi'i é ío ne, ío xoo ñā'a, ña é kāde vā'a.

Ntá tsi Xuva kō ne, de vā'a ña é un ntí'í é ío. ⁵ Muiseé ne, dē ntaa ntí'í ña, vatā ó de ña kade tsiñu e dóo va'á, dā dé tsiñu ña iní vi'i Xuva kō. Dukuān né, kuinti'xe ña'a san ña dá kakā'an ñā nuu i é kā'an Xúva ko ni ñā rkontuvi. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, dē ntaa ñā nī ña ntáduku ntée Xuva ko vatā ó de i'xá san ni ñāvi'i i. Xo'ō né, ñāvi'i Xuva kō kúvi o tē ña xtuví mii ō e ntákuinti'xe ko ña, tē dóo diní kō e ntantétu ō é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva kō.

Ntoó da'na ña ntáduku ntée Xuva kō

⁷ Dukuān ne, vií nto vatā ó kaka'an Espiritū Sántū san mí ūve na'a tú'un Xuva kō: Te tēku nto é kāka'an u ni ntō vevíí ne, ⁸ ñā ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō dá idé ña du'xen nī ko, da íto nteé ña ko ñuu itsí kán. ⁹ Ikān né, íto nteé ñata ntō kó, kuān té uvi díko kuia íni ña un ntíí ntíí nuu i e dóo na'nu é idé u. ¹⁰ Dukuān né, dōo dutsi kuini ko nī ña tsikán ne,

kaka'an u: “É dōto tsi ntádē kuení ña; ña ntío ña kuntíkin ña itsí ko”, ka'an u.

¹¹ Dukuān né, kūdiin ú ni ñā ne, xé'e ú xu'ú ko tsí ña kue'e kue'én u é kuntoo da'na ña nī ko, kuan ō ka'an Xúva kō.

¹² Kōto nto, tá'an kó, te nté uun nto ña ku ntuká'xi nima nto é ña kii nteé xio nto Xuva kō, ña kantíto san, é ña xtuví mii ntō é kuinti'xe nto ña. ¹³ Dií dií ka vā'ā ó te nakíi ntó nima ta'an nto utén utén nté koo vií ña, ni dukuan ío ka ntuvi, vata koo é ña ntuká'xi nima nto é kaní nta'vi kuétsi san nto. ¹⁴ Tsí ta'xi Xuva kō é kudadíi o nī Cristú, tē ña xtuví mii ō é kuinti'xe ko ña vatā o kuinti'xe ko ña dī'na, un tsi da nté kuvi o.

¹⁵ Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō: Te tēku nto é kāka'an Xúva ko ni ntō vevíí ne, ñā ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō dá idé ña du'xen ni Xuva kō kídaā, kuān ó kaka'an. ¹⁶ ¿Xoó ña'a ntu edé ña du'xen ni Xuva kō da téku ña é kāka'an ñā ni ñā? ¿Ñā ntu te un ntíí ntíí ña'a san, ña nátava Muísee ñuú Egítō san? ¹⁷ ¿Xoó ña'a ntu e dóo dutsi kuini Xuva ko ni ña ūvi díko kuia san? ¿Ñā ntu te ñā'a san, ña é edé kuetsí ne, xī'i ña ñuu itsí san? ¹⁸ ¿Xoó ña'a ntu xé'e Xuva ko xū'u ñā ni ñā tsí ña kué'e ña é kuntoo da'na ña ni ñā? ¿Ñā ntu te divi ñā'a san, ña é ña ni kuinti'xe i san? ¹⁹ Dukuān né, kaini

o tsí ña ni ní'i ña é kúntoo da'na ña ni Xuva kō, tsí ña ni kúnti'xe ña Xuva kō.

4

¹ Dukuān né, ni dukuan ió ka ntuvi é ní'i ko é kúntoo da'na o ni Xuva ko vatā o xe'e ña xu'u ñá ni ñata kō kídaā ne, koto vá'a nto vata koo é nté uun nto ña kunáa nto. ² Tsí xo'ō ne, ní'i kō e téku kō tú'ūn va'á san vata o téku ña tsikan. Ntá tsi ña ni idiá'vi tú'ūn va'á san iña ña, tsí ña ni kúnti'xe ña da téku ña. ³ Ntá tsi xo'ō e kúnti'xe kō ne, tá'xi Xuva kō é kúntoo da'na o ni ñā. Tsí kuan o ka'an Xúva ko iña ña tsikan:

Kuān koo kuví, vata o xe'é u xu'u ko dá kudiín u ni ñā,
é ña kúntoo da'na ña ní ko,
ka'an ña. Kuan o ka'an ñá, kuān te ió tu've mí kúntoo da'na o ni ñā nté ntúvi da kúvi de kú've Xuva ko ñuxiví san. ⁴ Tsí ió mí kaka'an tú'ūn Xuva ko iña ntuvi é kuvi ū'xé san:

Ítúvi da'na Xuva kō da kúvi un ntíi ntí tsiñu ña ntuvi é kuvi ū'xé san,

ka'an. ⁵ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Ñá kúntoo da'na ña ní ko,
ka'an ña. ⁶ Ntá tsi ió ka ntuvi é ní'i ña'a san é kúntoo da'na ña ni Xuva kō. Ña'a san, ña é dí'na téku i tú'ūn va'á san ne, ñá ni ní'i ña é kúntoo da'na ña ni Xuva kō, tsi dé do'o ñā.

⁷ Nāxtuví xtuku Xuva ko ūun ká tuku ntuvi. Kuān té e títin kuia ita ntí'xin ne, kaka'an xtúku ña kuenta iña Dávií san é vevii. Tsí vatā ó uve na'a kaká'an ña:

Vevii ne, te téku nto é kaka'an Xúva ko ni ntō ne,

ñá ku de do'o ntō,
ka'an ña. ⁸ Tē dí ni xē'é Josueé san é ní'i ña Israeé san é kúntoo da'na ña ñuú Canaán ne, ñá ká'an xtúku Xuva ko iña tuku ntúvi.

⁹ Dukuān né, ió ka tuku ntuvi iña ña ntáduku nté Xuva kō é kúntoo da'na ña ni ñā. ¹⁰ Tsí xoo ñá'a é ní'i ña é kúntoo da'na ña ni Xuva kō ne, kaxtuví da'na ña tsiñu ña vatā o itúvi da'na Xuva kō da kúvi de kú've ñá ñuxiví san. ¹¹ Na koo ntii o vē, vata koo é ní'i ko é kúntoo da'na o ni Xuva kō ne, vata koo e nté uun xoxo víi i vatā o dé ña'a san e dé do'o ñā.

¹² Tū'ún Xuva kō sán ne, kantíto. Dōo ntii íni i. Díi ka ntikō é vāta kaa uun káa é ió uvi núu i. Kakí'vi un tsi nté íni nima ko, un tsi nté íni xiki kō. Tsí kuenta iña tú'un ñā ne, kanakaán nuu Xuva kō nima ko vata koo e díto nee iña kadē kuení kō, nee iña ntio nima ko é víi. ¹³ Ña túvi nee iña é de kú've

Xuva kō é kuvi koo xū'ú nuu ña. Kaini ña é un ntí'í. Vata te kántii nima ko núu ña, divi ñā é ní'i ña kuenta iña ko.

Jesuu é dūtu ñá odo nūu

¹⁴ Ió dūtu ñá odo nūu e dōo ka'nu ña iña ko, é kúntáa ña mí'i tuví Xuva kō: divi Jēsuu, I'xá Xuva kō. Dukuān ne, ñá xtuví mii kué'en o e ntákuinti'xe kō. ¹⁵ Tsí dūtu ñá odo nūu iña kó ne, kantuntá'ví ini ña kō tsi dōo ntáxio vita o. Tsí divi ña ntó'o dadii ña un ntíi ntí nuu i e ntánto'o kō vevii, ntá tsi divi ña ne, ñá ni xío kuétsi ñā. ¹⁶ Dukuān né, ni kué'en ini ko na xēe étsin o nuu Xuva ko, ñá kadē kú've iña ko, vata koo é ní'i ko é dōo vá'a koo víi Xuva ko ni kō, é ntuntá'ví ini ña kō, é xntii ña ko da nee ka ura i é kátaan núu kō.

5

¹ Tsí da xōó ka ña'a, ña é kade dūtu ódo nūu ne, mé'ñū ña'a san kakukú've ña é ká'an ñá ni Xuva ko iña ña'a san. Dutú san ne, kaxé'e ña doméni ne, kae'ní ña kiti san é kué'é ña iña Xuva ko kuenta iña kuétsi ñā'a san. ² Kantunta'ví ini dūtu ñá odo nūu san ni ñā'a, ña é ña íni san, ni ñā'a, ña ntákunaá san, tsí kuān ó kanto'o ñā di. ³ Dukuān né, kantio é kué'é ña doméni iña kuétsi mii ña vatā ó kaxé'e ña doméni iña kuétsi ñā'a san.

⁴ Xoxo kuvi víi i tsiñu ka'nu san é víi ñá dūtu ódo nūu san te mii ñā ntio ña é víi mii ña, tsí Xuva ko kākana ña ña é víi ñá, vatā o dé ña ni Ároon kídaā. ⁵ Kuan o kúvi ni Crístú di. Nā ni de ká'nu ña é ká'an ñá tsi víi ña dūtu ódo nūu, ntá tsi Xuva kō ne, xé'e ña ñā tsiñu ka'nu san, vatā ó uve na'a mí kakā'an ña:

Divín ne, I'xá ko kúvin.

Vevii xe'é u é kūtuni ña'a tsí divín é i'xá ko o,

ka'an ña. ⁶ Ió ka mí'i ūve na'a tú'un Xuva kō é kaka'an ña:

Víin dūtu ntii dáñu ntúvi,

vata kaa Melquisedee,

ka'an ña. ⁷ Dá tūvi dukuán Cristu ñuxiví sa ne, kaka'an ntá'ví ña, íkan ña nta'a Xuva kō é xntii ña ñā. Dōo ntá'vi éku ña ne, dōo ntii ka'an ñá ni Xuva kō é na nākáku ña doxi'í san. Tékú Xuva kō é kaka'an ña, tsi dōo kanuu iní Cristu ña. ⁸ Ntá tsi kuān te I'xá Xuva ko ñā ne, kuenta iña núu i e ntó'o ña ne, kútú've Cristu nté koo kada ntaa ña nee é ntio Xuva kō. ⁹ Da xe kúvi dé ntaa ntí'i ña ne, kuvi dé ña é nakáku o ntii dáñu ntúvi, da xōó ka ña'a, ña e kúnti'xe i ña. ¹⁰ Tsi de

kû've Xuva kō é vii ñá dutu ódo nūu vata kaa Melquisedee.

Dōo xii kaa é xtuvī mii o é kuinti'xe kō

¹¹ Dōo iō e ká'án ú nuu i sá'a, ntá tsi dóo ntii tū'un é ká'án u ni ntō, tsi dóo kuui dá kī'in diki nto. ¹² É dōo tītīn ntuvī é kuinti'xe nto ne, e xée ntūvi é nakuā'a nto tuku ña'a. Ntá tsi kuan tsī ó kantio é ká'an xtúku ú ni nto ñá nuū í e dii ka ña ví'xin kaa iña Xuva ko. ¿Vá ntu ikin xtúku ntu nto é ntáxi'i dukuan ntō dikui? Tsi vata kutíi nto é ká'xi nto é ntāva. ¹³ Xoó ña'a e ntáxi'i dikui ne, vata kaa i'xa ikin ntāa ña. Vata kuka'xi ña é vii ñá vatā ó kaka'an Xúva kō. ¹⁴ Ntá tsi ñatā sán ne, ntaé'xi ña é ntāva. Ña e kúka'xī sán ne, ini ña nee iña é vā'a, nee iña é ña vā'a.

6

¹ Dukuān né, nā koó ntii ká o xee o da nté na kuka'xi nuu o iñá Cristu. Na xtūví xio o é nakuā'a o di'na iña Cristu. Nā ku ntiko koó xtúku o nee iña é ini o nte dí'na, tsi é ini o tsi ña vii ka o nuu i é kīni kaa é odō doxi'í san; é ini o nté koo kuinti'xe ko Xuva kō. ² É ini o é kutsi ntute o; é ini o nté koo xntee tá'an o nta'a kō ña ntákuinti'xe i san. É ini o tsi ntōto ña xi'í ne, ini ó tsi xntékú kû've Xuva ko iña kó ntii ñá nuū. ³ Sá'a vii ó te Xuva ko tā'xi ña ntuvī.

⁴ Tsi ña kuvi vii o é nātivi iní xtuku ña tsikan, ña é di'na naxi'í nuu i kuenta iña Xuva ko. Ito nteé ña tsi dóo vā'a o dé Xuva ko ni ña né, ini ña nté o kade tsiñu Espiritū Sántū sán nima ña. ⁵ Ito nteé ña tsi dóo vā'a ó kaka'an tū'un Xuva kō né, kūtuni ñá nuu i e dóo ntii ini i é vē'xi rkontuvi. ⁶ Te nākuita ña é kuinti'xe ña Xuva kō vata koo é vii xtuku ña vatā o dé ña di'na ne, dóo ntii tū'un é ntiko koó xtuku ña, tsi kuenta iña mii ña kánaxnteē xtúku ña Cristu ntíkā krusi kan. Kanādikí nteē ñá Cristu. ⁷ Tsi vata kaa ñu'u é kánako'o ntute davi san vata dá kākīn ne, te xūku va'á kakene, xuku é kaidiá'vi iña ña ntáde tsiñu san ne, kanaxnuu víko Xuva ko ñu'u san. ⁸ Ntá tsi te da mii xūku iñu kakene ni kú'u é ña vā'a sán ne, kunaá ñu'u san, tsi koko te kúvi. Kuan koo nto'o ña tsikán di.

Kainuu mé'ñu Xuva ko kō

⁹ Kuān té dukuān o kaka'án nti, ta'an nti, ña e dóo ntio ntí ne, iní nti tsi iō nuu i e dii ka va'á iña nto, nuu i é nī'i ko dá nakáku o. ¹⁰ Dōo vā'a ó kadē kû've Xuva kō né, dukuān ne, ñá kúnáa inī ñá nuu i é idé nto. Nā kúnáa inī ña tsi nañé'e ntó ña tsi dóo ntákuinima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe

i san, dā xntíi nto ña kuēnta iña Xuva ko. Kuan tsī ó kade dukuan ntō vevii di. ¹¹ Ntio nti é kuan kōo koó ntii ntō di, é un é un nto, dá ntoo dukuan nto ñūxiví sa, vata koo é kūtuni va'á nto nee iña é nī'i nto nta'a Xúva kō. ¹² Nā ntio nti é kudu'xen ntō, tsi é ntio ntí ne, vii nto vatā ó de ña ntákuinti'xe i, ña é ntákuitií i é kuntētu da nté nī'i ña núu i e tá'xi Xuva ko xū'u ña é ta'xi ña kō.

¹³ Dā xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraán ne, ēde ña kuenta iña mii ña, tsi nté uun ña'a é dii ka ka'nu ña é ntāda ntaa ñá iña ña. ¹⁴ Kaka'an ña: “Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō. Dōo nāxnuu viko i nto ne, ta'xi u e dóo nakāxa í'xá nto”, ka'an ña. ¹⁵ Kūtíi Ábraan kantētu ña ne, dukuān ne, ní'i ña nuu i é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ña. ¹⁶ Dā ntánantuku o xoo é ntāda ntaa i te nuu é ntaā í ne, ntánantuku o ñá'a, ña é dii ka na'nu é xo'ō. Dukuān né, dā ka'an ñá tsi nuu é ntaā í ne, ña túvi ká nee iña é ká'an o. ¹⁷ Dukuān né, ntāda ntaa míi Xuva ko vata o xe'é ña xu'u ña ni Ábraan. Ncho nañé'e ñá ña'a san, ña é nī'i i iña ña é xe'é ña xu'u ña, tsi kada ntāa ñá nuu i é xe'é ña xu'u ña ne, ka'an ña tsi ñá nadāma kue'en ña nté uun tú'ūn. ¹⁸ Dukuān né, ió uvi nuu i é ña nadāma, tsi ña kuvi ká'an Xúva kō dovete. Kuenta iña i sá'a ne, kanaxnūu ka'nu kue'en ñá nima ko, xo'ō é nantuku o xoó nada'an i kō, tsi ini o tsi nī'i ko vatā ó kaka'an ña. ¹⁹ Dā xé ini o sá'a ne, kairkaá kutu o é kuinti'xe kō ne, ñá nadāma nima kó, vata kaa kaa é kairkaa kutū má ntute kán. Kuvi kī'in étsin o nuu Xuva ko, ña tuví e dukún kán, vata o kī'ví dutú san mí'i e dóo kuiko ata doo é rkaa iko ini ukun ña kidaā. ²⁰ Jesuú ne, nākaán ña itsi é kī'in o e dukún kán tsi kúvi ña dutu ódo nūu iña kó ntii ñá nuū, vata kaa dutu Melquisedee.

7

Jesuú ne, dutu ódo nūu ña vata kaa Melquisedee

¹ Melquisedee san ne, rei ñuú Saleen ñá ne, dutu ódo nūu ña iña Xuva ko, ña dóo ka'nu san. Kué'en Melquisedee é nānī'i ta'an ña Ábraan itsi kán da náxee Ábraan da kúvi idé ña ni tītīn rei ne, nāxnuu víko Melquisedee san ña. ² Ábraán ne, kuenta iña kuenta u'xi núu i é nī'i ña dá naá ña ne, xe'é ña uun ta'vi i iña Melquisedee san. Diví ña é Melquisedee ne, “rei va'á” kani tū'un. Ñuu mí de kú've ñá ne, Saleen nani. Saleén

san ne, “é kuntōo vá'a ō” kani tú'un. Kuvi ka'an o ve tsí rei va'á ña, ña é kāde é kuntōo vá'a ña'a ña. ³ Ña túvī nteé na'a xoo é di'i ñā, xoo é uva ñā, xoo é ñata ñā. Ntē ña tuvi nteé na'a ama káku ña, ama xi'i ña. Vata kaa I'xá Xuva kō kaa ña, tsí kade ña dutu ntii dáñu ntūvi.

⁴ Koto nto tsi dóo ka'nu ña'a Melquisedeé san. Tsí uva ika ko Ábraan, ña dóo ka'nu sán ne, xé'e ña Melquisedeé san uun ta'vi i é kuēnta u'xi núu i e dií ka va'a é kī'i ña iña rei san da kúvi idé ña ni ñā'a san dá naá ña. ⁵ Kaka'an lei Muísee tsí i'xá Levii, ña é vii dutú san ne, kuvi kī'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xi san iña é un ntī'i é iō iña ña Israeé san, kuān te ñaví'i ña, kuān te i'xá ika Ábraan ñā di. ⁶ Ntá tsi Melquisedeé san, kuān te ña te i'xá Levii ñā ne, kī'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xi san é xe'é Ábraan, ña é xe'é Xuva ko xu'u ña ni i né, nāxnuu viko ña Ábraan. ⁷ Ini vá'a ō tsí divi ñā é kanāxnuu viko ña ña'a sán ne, dií ka ka'nu ña'a ña é ñā'a, ña é nāxnuu viko ña. ⁸ Vevii ne, da xōó ka é kāni'i i uun tá'vi i é kuēnta u'xi san ne, kudii ña'a, ña é kánti'i ntuvi iña i. Ntá tsi kídaā ne, kaka'an tú'un Xuva ko iña Melquisedeé vata tsi te kántito ká ña. ⁹ I'xá Levii, dutú san é kākī'i uun tá'vi i é kuēnta u'xi san vevii ne, kuvi ka'an o tsí vata tē ntá'vi ña di dá xe'é uvata ña Ábraan ún tá'vi i é kuēnta u'xi iña Melquisedeé. ¹⁰ Tsí ñu'u kúñu Ábraan núu i é kúvi i'xá ña é vāta kaku, da kué'en Melquisedeé é nāni'i ta'an ña.

¹¹ Tē di dutú san é i'xá Levii kuvi víi ña é ntuvá'a ña'a san nuu Xuva ko kuenta iñā lei san e ntánakuā'a ña ña ne, ñā kantio é kī'xi ká xtuku uun dutú rkontuvi. Ntá tsi dutu ñā tsikán ne, ña ni kúvi vii ña. Dukuān ne, kantio é kī'xi uun dutu vata kaa Melquisedeé san ne, ñā te vāta kaa tatá i'xá Levii, ñā nani Ároón san. ¹² Te ē tuku dutú san kī'xi ña ne, kantio é nādama ña lei san. ¹³ Dutú san, ña kaka'an tú'un Xuva kō ne, Cristu ña. Ntá tsi ña te tatá Aroón ña, tsí tuku tatá ña. Nté uun ito vata vii tatá ña sá'a dutu. ¹⁴ Un ntī ntī ña'a san ini ña tsí Jesuú ne, tatá Judaa ña. Nté uun ito ña ni ká'an Muiseé te kii nūu dutu í'xá Judaa.

¹⁵ Dií ka kaini o sá'a dá xee dútu xéé san, ña vata kaa Melquisedeé. ¹⁶ Ña sá'a ne, ña ni xéé ña é vii ñā dutu tsí kaduku ntée ña tatá Aroón san, tsi xéé ñā é vii ñā dutu dá xe dóo ntii inī ña tsí ña kantí'i ntuvi iña ña. ¹⁷ Kuvi vatā ó kaka'an tú'un Xuva ko iña ña:

Viín dutu ntii dáñu ntūvi, vata kaa Melquisedeé, ka'an. ¹⁸ Dukuān né, nantí'i Xuva kō lei átā san, tsí ña ni kuvi vii, ñā ni idiá'vi. ¹⁹ Tsí lei Muiseé san ne, ña ni kúvi vii é káda ntaa kué'en o ni Xuva kō. Ntá tsi iō itsi e dií ka va'á ve. Kuenta iña i sá'a ne, kuvi xee étsin o nūu Xuva ko.

²⁰ Xé'e Xuva ko xū'u ña é tēe tsiñu ña Jesuu é vii ñā dutu xéé san. ²¹ Un ntī ntī dutu ñā nguii sán ne, ñā te xōó ni xe'e í xu'u i ni ñā dá kī'vi ña é vii ñā dutu. Ntá tsi dutu ñā sa'á ne, nteé na'a mí xé'é Xuva ko xu'u ña ni ñā dá kakā'an ña: Xu'u é Xuva ō kó ne, ta'xi ú xu'u kó ne, ñā nātivi iní ko dá ká'an u:

“Divin né, dutun ntii dáñu ntūvi”, ka'an Xúva kō. ²² Dukuān né, kūtuni ñā'a tsi Jesuú ne, tuví ña kuenta iña tú'un xéé san e tá'xi Xuva ko xū'u ña dá kakā'an ñā tsi dií dií ka va'á koo é xéé san é vāta kaa é tūví di'na. ²³ Ñā te da dii dutu xió ña kídaā, tsí un ntī ntī ñā ne, ña ni kúvi vii ñā dutu ntii dáñu ntūvi, tsí xi'i ñā ne, tuku ña'a nakunúu ña naa ña. ²⁴ Ntá tsi Jesuú ne, vii ña dutu ntii dáñu ntūvi, tsí ña kúvi ñā ne, ñā kantio é kī'vi tuku dutu náa ña. ²⁵ Dukuān ne, kuvi nakáku kue'en ña un ntī ntī ña'a, ña é kī'xi etsin nuu Xuva ko kuenta iña ña, tsí ña kúvi ña. Tuví ña vata koo é ká'an ñā ni Xuva ko kuēnta iña ña'a san ntii dañu ntūvi.

²⁶ Tsi Jesuú ne, dutu ódo nuū ñā e dóo va'á ña, vatā ó kantio ko. Tsi dóo va'á ña. Ña túvī nee é kīni kaa iña ñā, ntē ña tuvi nté uun kuétsi ñā. Ñā te dadii ña ni ña é iō kuétsi i. Dií ka ka'nu ña'a ña é un ntī i é iō e dukún kán. ²⁷ Ña kantio é vii ñā vatā ó de tuku dutu ñā odo nūu san é ütén ütén kae'ní ña kití é kué'é ña ti doméni iña Xuva ko, di'na kuenta iña kuétsi mii ñā ne, kídaā ne, kuenta iña kuétsi ña ñuú ña. Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi xe'é ña doméni iña Xuva ko kuenta iña ún ntī ntī ña'a dá xe'é ña kúñu mii ñā ntíkā krusi kan. ²⁸ Lei Muiseé san ne, kadē kú've é kudii ña'a san é iō kuétsi ña vii ña dutu ódo nūu san. Ntá tsi xe'é Xuva ko xū'u ña dá de kú've ña rkontuvi é xéé lei san tsí i'xá mii ña vii ñā dutu ódo nūu, divi ñā é ña tuvi kué'en tsi kuétsi ña ntii dañu ntūvi.

8

Jesuú ne, kade kú've ña iña tú'un é xéé san

¹ Vá'a ō ve. Dií ka ntio ko é kūtuni nto sá'a: Ió dutu ñā odo nūu iña ko é vā'a kue'en ña, tsi tuví ña e dukún kán ne, kadē kú've dadii

ña ni Xuva kō, ña dóo ntii iní í san. ² Kade ña dutu ódo nūu má vi'í kuikó nti'xe san é tuví e dukún kân. Mii Xuva kō xntítsi ñá vi'í sá'á; ña te ñá'a ni xntítsi ña.

³ Un ntíí ntíí dutu ñá odo nūu san ne, ðivi tsiñu ña é kué'é ña doméni nta'a Xuva kō, é ká'mi ña kití san iña Xuva ko, kití e ntaxé'e ña'a san iña kuétsi ñá. Dukuān ne, kantio é kōo é kué'é Jesuu nta'a Xúva kō ði. ⁴ Tē dí katuvi dukuan ña ñuxiví a ne, ñá vií ñá dutu, tsi dóo ío dutu táta Levii e ntaxé'e ña doméni vatā ó kaka'án lei Muísee. ⁵ Ntá tsi da mii tsi da ntántavá'a naa ña nuu i é ío e dukún kan, vatā o dé Muisee da xntítsi ñá vi'í Xuva kō ne, kaka'an Xúva ko ni ñá: “Kuenta vií nto é ntāvá'a naa nto vatā o nañé'e ú nto rki uku Sínaí kân”, ka'an ña. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, ní'i ña tsiñu e díí ka ka'nu é ní'i dútu, ñá tsíkan, tsi kade kú'vē ñá iña tú'ün e díí ka va'á san. Díí ka va'a tú'ün san tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ko uun nuu i e díí ka va'a.

⁷ Tē dí ni ídiá'vi kue'en tú'ün é ítúvi ði'na ne, ñá dí ni ntío é kōo tuku tú'un vē. ⁸ Ntá tsi ña ni xkúntee iní Xuva kō nté o dé ña'a san kuenta iña tú'un āta sán ne, uve na'a mí kakā'an ñá ni ñá:

Xu'u é Xuva ntō ne, kaka'án u ni ntō:

Koto nto tsí xee ntúvi ve

dá ká'an xtúku ú ni ña Israeé ni ña Judaa nté koo vií ña.

⁹ É tūku kaka'án u ni ña vatā ó kaka'án u ni ñata ña

ntúvi dá irkáa ú nta'a ña e nátāvá u ña ñuú Egítō;

tsi ñá ni de ntāa ña é kākā'án u ni ñá.

Dukuān ne, ña ni íde ú ña kuenta,

ka'an Xúva kō. ¹⁰ Kaka'an xtúku Xuva kō:

Tú'ün sa'á ka'án u ni ña Israeé dá xee ntúvi tsíkan.

Tsu'un u tú'ün ko ini ðiki ña.

Xnteé na'á u tú'ün kó nima ña.

Kidáa ne, vií u Xuva ñá ne,

vií ña ña'a ko.

¹¹ Ñá kantío é xe un xé un ña nakuā'a ña

ta'an ña ni ñavi'í ña xoo e Xuva ña,

tsí un ntíí ntíí ñá ne, é ini ñá ko,

nté í'xá e díí ka lú'nti un tsi nté ñatā, ña e díí ka atā.

¹² Kada ka'nu iní u ni ña kuétsi ña ne,

nté uun ito ká ña naká'an ko nuu i é kini kaa é idé ña,

ka'an Xúva kō. ¹³ Dá kakā'an Xúva ko iña tú'ün xéé san ne, ncho ka'an ñá tsi e kuáta tū'un é tuví ði'na. Da nēé ka nuu i é kuatā, é ña kaidiá'vi ká i ne, ña ná'á ká kutūvi.

9

Vi'í Xuva kō é tuví ñuxiví a ni vi'í Xuva kō é tuví e dukún kân

¹ Vi'a vé ne, tú'ün é ði'na sán ne, kaka'an nté koo kunuu iní ñá Xuva kō. Xíó úkun ñá ði é tuví ñuxiví a. ² Xntítsi ñá vi'í doó san é kúvi xúkun ñá. Xíó úvi ne'u i. Mí'i ði'na kakí'vi ña ne, ikān intóo kantílin ní mesa mí odo tañú'ū é kúvi doméni iña Xuva ko. Ikān ne, kaka'an ña é Má Vi'í Kuikó san. ³ Áta dōo é rkaa iko iní i kân ne, tuví tuku ne'u i mí kakā'an ña é Má Vi'í Kuikō Kue'en. ⁴ Ikān ne, tuví uun naa e kúvi kaá kuān e dóo nuu á'vi i mí e'mi ña kútū, ni ētun é kātavi kaá kuaán san kani āta i. Sá'ā ne, kaka'an ña é Étun Iña Tú'un Xuva Kō, tsi ñu'u vá'a xuú san mí ūve na'a tú'ün é kākā'an Xúva ko ni Muísee. Nuu uun sulé e kúvi kaá kuaán san mí ñū'u nuu i e é'xi ña kídaa, ðiví é kākā'an ña é manaa. Nuu tatun Aroón ði é kéne xuku i kídaa. ⁵ Úvī ánjē e kúvi kaá kuaán san ne, ntāñi nú etún san vata koo é kūtuni ñá'a tsi íkan kaki'xi Xuva kō, ña dóo ka'nu san. Katavi núu nti'xin ánjē san ata etún san mí ntuvá'a ña'a san ni Xuva kō. Ntá tsi ña ká'án ka u nuu i sá'a vevii.

⁶ Dā xío tu've nuu i tsíkān ne, ntakí'vi dutú san má vi'í é kúvi ūun san utén utén vata koo é vií ñá tsiñu ña. ⁷ Ntá tsi má vi'í é kúvi ūvi san ne, koó da mií dutu ñá odo nūu san kakí'vi ña ne, uun ito tsi é uun kuia. Dá kī'ví ña ne, kantio é kuído ña niñi kití é kué'é ña doméni nta'a Xuva ko kuēnta iña kuétsi mii ña ni kuétsi ña ñuú ña, nuu i é idé ña dá ña ni kutúni ña. ⁸ Dukuān né, kanañé'e Espíritū Sántū sán kō tsi vata kúvi kí'vi ña'a san mí tuví Xuva kō dá kade tsiñu ní'i dukuan ña má vi'í kuiko é kúvi ūun san. ⁹ É un nti'í sá'á vatā o dé ña kídaa né, kanañé'e ña'a é ntoo vevii. Tsi kuenta iña tú'un āta sán ne, xé'e ñá doméni nta'a Xuva kō né, ē'mi ña kití san iña Xuva ko. Ntá tsi kuān té du'vā ó inúu ini ña Xuva kō ne, ñá ni idiá'vi e ntuvá'a nti'xe nima ñá ni Xuva kō. ¹⁰ Tsi tú'un tsikán ne, da mii kākā'an iña i é ká'xi o, é ko'o o, nté koo ntuntoo kúñu kō. Sá'ā ne, kudii núu i e tá'xi Xuva kō é vií ó da nté ká'an Xúva kō tú'ün xee, nuu i e díí ka va'a.

¹¹ Ntá tsi vevii ne, e xéé Cristu é vií ñá dutu ódo nūu nuu i é xéé san, nuu i é vā'a é xe'é Xuva ko xū'u ña. Kí'vi ñá má vi'í doó san e díí kaa va'a, tsí ña te ña'a ni de vá'a ña, tsí ña te ñuxiví a tuví. ¹² Ña ni ídō Cristu niñí a ndi'ú san, nté niñí a le'ntú san

é kŭvi doméni iña Xuva ko, tsí niñi mii ñá xe'é ña. Dukuān ne, idiá'vi é uun ito tsi kŭ'ví ña má vi'í kuikō kue'én san e ntá'vi ña kuétsi ko ntii dañu ntŭvi. ¹³ Kuenta iña tú'un āta sán ne, niñi dŭntiki kíchī sán ni niñi ndi'u kíchī sán ni xāa kúñū i'xá duntiki kítđi'í san é i'xi nú nāá san ne, idiá'vi é dā'vi dutú san ña'a, ña é iō kuetsi i. Dukuān é ntuntoo kúñū ña ne, naxtuvī xío ña ña iña Xuva ko. ¹⁴ Ntá tsi dií dií ka kaidiá'vi niñi Cristu. Tsí kuenta iña Espiritu ña é ña kuví ne, xe'é Cristu ntuví iña ña vata kaa doméni iña Xuva ko, uun doméni é ña tuvi nee é kīni kaa. Kuenta iña niñi ñá ne, kantoo nimá kō é un ntí'i nūu i é kāta'xi doxi'i, vata koo é kuví kada tsiñu o iña Xuva ko, ña kantíto san.

¹⁵ Dukuān é Jesucristú ne, vata kaa ña kaikan dá xe'e kaa ña iña tú'ūn xeé san. Xí'i ña vata koo e ntá'vi ña kuétsi é idé o da ntántikin dúkuan o é kāka'an tú'un āta san. Dukuān ne, ña e kána Xuva kō ne, kuvi ni'i ña é vā'á iña Xuva ko ntii dañu ntúvi, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ña. ¹⁶ Tsí te kāda vā'a uun ña'a tutú iña nee é dŭku ntée i'xá ña te xi'i ñá ne, ña kúvi kŭ'í i'xá san iña uva i dā nté ntŭvi é kŭvī uva ña, vatā xkoó ini o. ¹⁷ Ña kaidiá'vi tutú san dá tŭvi dukuan ñá de vā'a san. Dā nté tē xi'i ñá ne, da kidāā kaidiá'vi i. ¹⁸ Dukuān ne, un tsi nte dá iñi ntu'u tú'un āta sán ne, kantio é kāti niñi san. ¹⁹ Kaka'an Muísee ni ūn ntí'í ntí'í ña'a san nté o kaka'an é un ntí'í leí san. Kidāā né, kŭ'í ña xuku é nani hīsopó ne, nāki'ní ña idi le'ntu kué'é san diki i. Dā xnúu nto'o ña ini niñi a dúntiki san é nākudáka ntúte ne, da dá'vi ña libru leí san ni ūn ntí'í ntí'í ña'a san. ²⁰ Kaka'an ña: “Niñi sán ne, kuntā'a vata koo é kŭtuni nto tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ntō nté koo vií ña ni ntō”, ka'an ña. ²¹ Du'va o da'ví Muísee nñí san vi'í doó san ni un ntí'í nūu i é de tsiñu ni'i ña má vi'í doo kan. ²² Tsí kaka'an ntí'xe leí san tsí dokó sa é un ntí'í ne, kantio é ntuntoo ni niñi san. Ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ko tē ña di'na kati nñí san.

Kada ka'nu iní Xuva ko ni ko kuēnta iña doméni é xe'é Cristu

²³ Dukuān ne, núu i é iō ñuxiví sa é kántuvá'a naa nuu i é iō e dukún kán ne, kantio é tāvi niñi kití san vata koo é ntūntoo. Ntá tsi dŭvi nuū i é iō e dukún kán ne, niñi é dií ka va'á kantio. ²⁴ Tsi ñá ni kŭ'ví Cristu má vi'í kuikó san é de vā'a ña'a san, tsí kudii e ntává'a nāá ña'a san má vi'í kuiko é tuví e dukún kán. Ntá tsi kŭ'ví ña e dukún kán mí kaikan ñá nta'a Xuva ko kuēnta iña ko.

²⁵ Cristú ne, ña te kí'in ito ni ēti ña niñi ña é kŭvi doméni iña Xuva ko. Tsí dutu ñá odo nūú iña ñá Israeé san ne, kuenta kuia kakí'vi ña má vi'í kuikō kue'én san vata koo é kué'é ña niñi é ña te niñi mii ña é kŭvi doméni iña Xuva ko. ²⁶ Tē dí kuan o ni idé Cristú ne, kantio é ki'in ito kuví ñá un tsi nte ntúvi dá iñi ntu'u ñuxiví san. Ntá tsi uun ito tsi kí'xi ña da dokó sa ntí'í ñuxiví san ne, xé'e ña ntŭvi iña ña nta'a Xúva kō vata koo é nakate ña un ntí'í ntí'í kuétsi kō é iō. ²⁷ Uun ito tsi kuví o, ūn ntí'í ntí'í o ne, kidāā ne, ká'an Xuva ko te vā'á o ne, o tē ña vā'a o ni ide o. ²⁸ Kuan o kúvi Cristú dí, tsí uun ito tsi xe'é ña ntuví iña ña é kŭvi doméni iña Xuva ko, vata koo e ntá'vi ña kuétsi ña'a san. Ntá tsi ki'xi xtuku ña, ñá tē e ntá'vi xtuku ña kuétsi kō, ntá tsi vata koo é nakakú kue'en ñá ña'a san, ña ntantétu ña utén uten.

10

¹ Lei Muísee ne, vata kaa na'a i iña i é vā'á san é kŭ'xi, tsí ña te dŭvi ntí'xe. Dukuān né, kuān te kuénta kuia ntaxé'e ña'a san doméni é kāka'an leí san nta'a Xuva kō dá inúu ini ña ña ne, ña ni kúvi ntŭvā'a kue'en ña. ² Tē dí kuvi ntavá'a ntí'xe leí san ña'a san kuenta iña doméni san ne, ñá kantio é kué'é ka ña doméni san kuenta kuia. Te ūn ito tsi ntuvá'a kue'en ñá ne, ña ntánti'í iní ka ña te iō ka kuétsi ña. ³ Ntá tsi dā ntaxé'e ña doméni san kuenta kuia ne, ntánaka'an ñá tsi iō kuétsi ña, ⁴ tsi ña kúvi nakate kue'en niñi dúntiki kíchī sán ni niñi ndi'u kíchī san kuétsi kō.

⁵ Dukuān ne, kaka'an Cristu ni Xuva kō da vé'xi ña ñuxiví sa:

Ñá tē doméni san, nté niñi kití san é ntio nto.

Dukuān né, taxnūu nto ko é kŭvī ú ña'a.

⁶ Ntō'ó ne, ñá nī xkúntee iní nto é ntaé'mi ña'a san kití san;

ntē ña ni xkúntee iní nto doméni é ntáta'xi ña nto kuenta iña kuétsi ña.

⁷ Dukuān ne, kaka'an u:

“Kini nto, tsí i'a vé'xī u é vīí u é ntio nto, Xuvā kó,

vatā ó uve na'a iñá ko iní libru nto”,

kuan o ka'an u,

ka'an ña. ⁸ Di'na ne, kaka'an ñá tsi ña xkúntee iní Xuva kō doméni san, nte é ka'mi o kŭti iña kuétsi ko, kuān te kaká'an leí san é kuān koo vii o. ⁹ Kidāā ne, kaka'an ña: “I'a vé'xī u é vīí u é ntio nto, Xuvā ko”, ka'an ña. Ncho ka'an sá'a tsi e nākatsin ña nuu i é ātá san vata koo é xtuví ñá nuu i é xéé san

naa i. ¹⁰ Tsí edé Jesucristu é ntio Xuva kō dá uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe' é ña kúñu ñā é kūvi doméni iña Xuva ko. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsí ña tuví ka kuétsi kō.

¹¹ Dutu ñā Israeé san ne, utén utén ntāñ ñā, ntaé'mi ña kiti é kūvi doméni iña Xuva kó, kuān té ña kaidiá'vi é nākate kuétsi kō.

¹² Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe' é ña kúñu ñā é kūvi doméni iña Xuva ko kuenta iña kuétsi kō. Kidáā ne, ítūví ña diñi Xuva kō. ¹³ Kantétu ña vē da nté kūvi vii kue'en Xúva ko ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña é ña ntío i ña. ¹⁴ Tsí kuenta iña i é uun tsi doméni san ne, ntii dañu ntūvi ntavá'a kue'en ñā ña'a san nuu Xuva ko, ña e nátsoo xio ña iña ña. ¹⁵ Náñē'e Espíritū Sántū sán kō tsi é nuu é ntaā i, tsí di'na kaka'an ña:

¹⁶ Du'vā ó kaka'an Xúva kō:

“Tū'ún sa'a é kué' é u xu'u kó ni ñā rkontuvi ne, kuan kōo.

Xtūví u tú'ún ko nuú nima ña.

Xntéé na'a u tú'ún ko ini dikí ña”,

ka'an ña.

¹⁷ Da kidáā ne, kaka'an ña:

“Nté uun ito ká ña naká'ān ko kuétsi ñā,

nté nuu i é kīni kaa é edé ña”,

ka'an ña.

Kuan ō ka'an Espíritū Sántū san. ¹⁸ Dukuān ne, dá kadā ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō ne, ñā kantío é kué' é ka o doméni iña kuétsi kō.

Kí'in etsin ō nuu Xuva ko

¹⁹ Dukuān né, ta'an ko, ñā u'vī ko. Kuvi kí'vi ō má vi'í kuikō kue'én san ve, tsí xe' é Jesucristu náñi ñā kuenta iña ko. ²⁰ Vatā o nákaan dutu átā san doo é rkaa ikō san, vata koo é kí'vi ña mí tuvi Xuva kó ne, kuān o dé Cristu dá xe' é ña kúñu ñā. Nákaán ña itsi xē é kí'in o mí tuvi Xuva ko, itsi mí nī'i ko ntuvi iña ko. ²¹ Jesuú ne, kade ña dutu ódo nūu iña ko, xo'o é ntáduku ntee o Xuva kō. ²² Dukuān né, kanñ nima ko kí'in o un tsi nte mí túvi Xuva kō. Kuinti'xe kue'en kó ña, tsi e nākate ña nima ko vata koo é ña kutsú'ūn ká o iña kuétsi kō ne, é ntūntoo kúñu ko ntute vā'á san. ²³ Ná ku xtuví mii o é kākā'an o tsí nuu é ntaā i nuu i é kantétu ō, tsí vii ntí'xe Xuva ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. ²⁴ Kadā kuení ko iña ta'an ko, xé un xé un ō, nté koo vii o vata koo é dií dií ka kuinima ko, é dií dií ka vii o nuu i e dóo va'a. ²⁵ Ná xtuví mii o é nataká nuu o ni ta'an kō, tsi iō ñā'a e kuān o de ña. Ntá tsi xntii o tā'an ko vata koo é nakíi nima ña. Dií

dií ka kantio é kuān koo vii o veví, tsí dokó sa xee ntūvi dá kí'xi xtuku Tó'o kō.

²⁶ Tē tsun rkó tsiñu ko kade dukuan ō é kuétsi san rkontūvi é ñi o é nuu é ntaā i iña Cristu ne, ña túvī ká doméni é kí'i Xuva kō e ntá'vi o iña kuétsi kō. ²⁷ Da mii é kuntetu o nūu i e dóo donchu'ví nta'a Xuva kō dá xntékú ku've ñā iña ko. Ní'i kō mí'i koko un ntíí ntíí ña'a, ña ntaínchu'vi Xúva kō. ²⁸ Xoo ñā'a, ña é ña ni de ntāa lei Muíseé san ne, ñā ni ntuntá'ví ini ña ña. Te iō uvi, uni ña'a é kākā'an ntée ña ña ne, da mii é kuví ña. ²⁹ Te kuān o kúvi ni ña tsikán ne, ñā ntu te dií ka kue'e ní'i ña é ntō'o ña xoo é kākkanuu i I'xá Xuva kō? Ña sá'á ne, kade ña vata te ña ni nuu á'vi kue'en ní'i Cristu, kuān te ní'i ña ne, kūvi nuu i é kūtuni ko tsi tá'xi Xuva ko ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. Kuenta iña ní'i san di e ntántoo Xuva kō nima ña vata koo é kūvi naki'i ña ña. Ntá tsi ña sá'á ne, kaka'an kīni ña iña Espiritu Xuva ko, ñā ñā é kaxé'e ña e dóo va'á iña ña. ³⁰ Ntá tsi ini ō tsí kade ntaa Xúva kō né, ñā ñā kākā'an ña: “Xu'ú ne, kué' é u é ntō'o ña'a san. Xu'ú ntanáa ú ni ñā”, ka'an Xúva kō. Ne, kaka'an xtúku ña: “Xu'ú ne, natsodo kú've u iña ña'á ko”, ka'an ña. ³¹ jōo donchu'vi é ní'i ko é ntō'o ko nta'a Xuva kō, ña kantíto san!

³² Ntá tsi naka'an nto ntūvi di'na dá dā ve ini nto tú'ún va'á san. Kútíi nto da dóo ntii tú'un da dóo ntó'o nto. ³³ Un vé'xi ne, dóo kiní ka'an ñā'a san iña ntó ne, dē xení ña ni nto mē'ñú ña'a san. Un vé'xi ne, ntō'o nto dá kuan ō ntó'o ta'an nto di. ³⁴ Ntūnta'ví ini nto ta'an nto, ña ñu'u kutū san. Íntōo díní ntó kuān te kí'i ña'a san é tuví iña nto, tsí ini nto tsí e dukún kan ne, dóo iō iña nto e dií dií ka va'a, é ña ntí'i ntii dañu ntūvi. ³⁵ Dukuān ne, ñā xtuví mii nto é kuinti'xe nto Xuva ko vē, tsí tē ña xtuví mii ntó ne, ní'i ntō é vā'á kue'en. ³⁶ Kantio é kútíi nto tsi dá kūvi vii nto vatā ó ntio Xuva kō ne, ní'i ntō e tá'xi ña xu'u ña ni ntō. ³⁷ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō:

Ña ná'a ka dá kí'xi ña é kākā'an u tsí kí'xí ña. Ná kukuíi ka ña.

³⁸ Xoó ña'a é vā'á nima ñā tsi kakuinti'xe ña kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña.

Ntá tsi te nātívi iní ña ne,

ñā xkúntee iní ka kó ña.

Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁹ Ntá tsi xo'ō ne, ña te kade o vatā ó de ña'a, ña e ntántiko kōo san ne, ntákunaá ña. Tsí xo'ō ne, ntáde o vatā ó de ña'a, ña ntákuinti'xe i ne, kuan kōo nakáku nima ko.

11

É kakuinti'xe kō

¹ Vá'a ō ve. Te kakuinti'xe kō ne, ini o tsi ni'i ntí'xe ko nuū i é kántétu ō. Ná kaitsu'un ō, tsi ini o tsi nuu é ntaā i é nī'i ko, kuān té vata kiní ō. ² Dōo diní Xuva ko ni ñata kō, ña intóo kidaā, tsi kuínti'xe ña ña.

³ Tsi kakuinti'xe ko Xuva kō ne, ini ó tsi mii tū'ún ña e de kú'vē ñá ñuxiví san. Ná tē nee ña io kidaā da de kú'vē ña e ntaíni o veví.

⁴ Kuínti'xe Abee. Dukuān ne, xé'e ña ūun doméni iña Xuva ko e dií ka va'a é vāta kaa é xe'é Caiin. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña ne, kī'i ña doméní san. Xí'i Ábeé rkontuvi, ntá tsi vata tsi te kaka'an dúkuan ña, tsi kainí o nté ō kuínti'xe ña.

⁵ Kuínti'xe Enoó san di. Dukuān ne, ña ni xé'é Xuva kō é kuví ña. Kuan tsí ó kantító ña náki'i Xuva ko ña e dukún kán. Ná ni naní'í ka ña'a san ña, tsi kue'en ni'i Xuva ko ña. Tsi di'na dá naki'i Xuva ko ña né, kūtuni ñá'a san tsi idé ña é ntio Xuva kō. ⁶ Ntá tsi ña kuví víi ō é ntio Xuva ko tē ña kuínti'xe ko ña. Te nchō kī'in étsin o nūu Xuva kó ne, kantio é kuínti'xe kō tsí tuví ña, tsi kaxé'e ña é vā'a xoo é kanī nima í kanantuku ña.

⁷ Kuínti'xe Noee. Dukuān ne, dá kakā'an Xúva kō tsí koo nuu i é vāta kiní ña ne, ēde ña kuenta é kaka'an Xúva kō. Kidáā ne, de vá'a ña uun tun ntóo san vata koo é nakáku nuu ña ni i'xā ña. Dā ini ña'a san tsi dóo vá'a ó kakuinti'xe Noee san ne, kūtuni ña tsi dóo kiní ntáa ña nguii san. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña'a Noee san, tsi kuínti'xe ña.

⁸ Kuínti'xe Abraan. Dukuān ne, kué'en ña tūku ñuu é kaka'an Xúva kō tsi kué'e ña é kúvi iña ña ni i'xā ña. Kuān té ña ni iní ña mí'i kī'in ñá ne, ntii ña ñuú mii ña ne, de ntaa ña é kaka'an Xúva ko ni ña. ⁹ Kuínti'xe Abraán san. Dukuān ne, ní'i ña é kutuví ñá ñuú san é xe'é Xuva ko ña vatā ó kaka'an ñá, kuān te vāta kaa ña ntaika itsi san kaa ña. Vi'i doó san inúu ña, vatā o dé Isaa ni Jácoo di, tsi dadī ní'i ña tú'ún é xe'é Xuva ko xū'u ña. ¹⁰ Vi'i doo tsí san inúu ña, tsi intétu Abraan ñuu é tuví ntii dañu ntūvi, ñuu é xtūvi tū'vé Xuva kō, ñuu é de vá'a mii ña e dukún kán.

¹¹ Kuínti'xe Sará san di. Dukuān né, kuān te ita ntí'xin kuia ña é kōo i'xá ña ne, ñu'ū nti'xe i'xá ña, tsi kuínti'xe ña tsi víi Xuva ko nuū i é xe'é ña xu'u ña ni ña. ¹² Dukuān né, kuān te dóo ata Abraan é ña ni kuví kóo i'xá

ñá ne, xío i'xá ña. Káxa ūun tsi ña'a san da nté kútítin ña. Vatā ó uve dií xntivi e dukún kán ntáa ña. Vatā ó ntákuví xíku ntákuví ña é nté ña kuví naká'vi o ña.

¹³ Un ntíí ntíí ña'a san é kaka'an u ne, ntákuví'xe dukuan ña dá xi'i ñá, kuān té vata ní'i ña é un ntí'í é kaka'an Xúva kō. Ntá tsi ini ñá tsi rkontuví koo nuu i sá'a ne, dōo diní ña. Ntáka'an ñá tsi ña te ñuú mii ña ñuxiví sa, tsi ntoo taan ña. ¹⁴ Dá kuān ó ntáka'an ñá'a sán ne, ini ó tsi ntánantukū ká ña uun ñuu é kúvi ñuú mii ña. ¹⁵ Tē dī kanaka'an ña ñuú san mí'í ntáka ña ne, ¿nté kui ña ni ntiko koó ntu ña ikán? ¹⁶ Ntá tsi ntio ña uun ñuu é dií ka va'a. Ntio ña kuntōo ña e dukún kán. Dukuān ne, ña ni kúka'an nuu Xúva kō tsi ntáka'an ñá'a san tsí Xuva ña né, xtūví tu'vē ñá ñuú mí kuntōo ña e dukún kán.

¹⁷ Kuínti'xe Abraán san. Dukuān né, dá íto ntéé Xuva ko ña ne, xé'e ña i'xá ña Isaá, kuān té kuví, vata kaa doméni iña Xuva ko. Uun tsi i'xá ña e káku dá xe'é Xuva ko xu'u ña ni Abraan, ntá tsi nchō kué'e ña i, kuān te é kaka'an Xúva ko ni ña: ¹⁸ “Kuenta iña Ísaá ne, nakáxa tátá nto”, ka'an ña. ¹⁹ Ini Abraan tsi dóo ntii iní Xuva kō ne, kuví nantoto ña ña'a kuān té xi'i ña. Kuví ka'an o tsi vatā tē dī ni náki'i nti'xe Abraan i'xá ña rkontuvi te xi'i.

²⁰ Kuínti'xe Isaá di. Dukuān ne, xé'e ña xu'u ña tsí víi Xuva kō é vā'a ni Jácoo, ni Esáuú rkontuvi.

²¹ Kuínti'xe Jacoo. Dukuān né, dá dokó sa kúvi ña ne, náki'í tuun ña tatun ña. Nānu'u ña iní ña Xuva kō ne, xé'e ña xu'u ña tsí víi Xuva kō é vā'a ni i'xa i'xá ña Josee.

²² Kuínti'xe Joseé san di. Dukuān né, dá xee ntúvi é kuví ñá ne, kaka'an ñá nī ña Israee tsí ntaka nti'xe ña ñuú Egítō rkontuvi. Kaka'an ñá ni ña te kūni'i ña xiki ña te ntáka ña ne, nakuntú'xi ñuú san mí kī'in ña.

²³ Kuínti'xe uva Muiseé san di. Dukuān né, dá káku Muiseé ne, xnuu xū'u ñá i te ūni xoo, tsi ini ña tsi dóo tíi kaa i'xá san. Ná ni u'vī ña é kaka'an rei san tsi ka'ní ña i'xa íkín iña ñá Israee san, i'xa tíi.

²⁴ Kuínti'xe Muiseé san di. Dukuān né, dá kúka'nu ña ne, ña ni ntío ña é kaka'an ñá'a san tsí i'xa diókō rei Egítō san ña. ²⁵ Dií ka ntio ña é nto'o dadī ña nī ña ntáduku ntéé Xuva kō é kutuvi díní ña uun da'na mí ntáde ña'a san é kīni kaa. ²⁶ Dií ka nuu á'vi, kuiní ña, é ntō'o ñá vata ō ntó'o Cristu é nī'i ña é

un nti'í é ío ñuú Egítō. Tsí kantetu ña nuu i e dií ka va'a é kué'é Xuva ko iña ña.

²⁷ Kuínti'xe Muisee. Dukuān né, ntāka ña ñuú Egítō ne, ñá ni u'ví ñá te kúdiín rei san. Ñá ni xtuví mii ña é vií ña, tsí vata tsi tē íni ña Xuva ko, kuān té ña kuvi kiní o ñā. ²⁸ Tsi kuínti'xe Muiseé ne, dē ka'nu ña viko é naka'an ñā da ntāka ña ñuú Egítō. Kā'an ñá ni ñā'a san tsí da'ví ña niñi lé'ntú san dikí xi'i ña kan vata koo é ña ka'ni ánje Xuva ko i'xa nuu i iña ñá Israee.

²⁹ Kuínti'xe ña Israeé san di. Dukuān ne, ítā nti'xin ña mé'ñū ntute ñu'u san é nani Ntute Kué'é san vatā ó te ñu'u itsi. Ntá tsi dā intíkin ña Egítō sán ña ne, tēni ña.

³⁰ Kuínti'xe ña Israeé san. Dukuān ne, kó'xo ntíká nto'o ñuú Jericoo da íka ña u'xe ntúvi ata i kan. ³¹ Kuínti'xe Raa, ñádī'i e íka lukú san. Ñá te ni xī'i dádīi ña ni ñā'a, ña é ña ni kuínti'xe i san, tsí kuān te íka luku ñá ne, xntii ñā ña Israee, ña é íxkoto ntódo ñuú tsikan.

³² ¿Nēe iñá ka ntu ka'án u? Ñá kunē'é ka é ntāa ú ni nto iña Gédiuun, iña Báraa, iña Sánsuun, iña Jéftee, iña Dávii ni Sámuee, ni ñá ka'án naa Xuva ko kídaā. ³³ Un ntíí ntíí ña tsikán ne, kuínti'xe ña. Dukuān né, ío ñá e kúvi idé ña da náa ña ni tūku ñuu. Ío ñá e dóo vá'a o de kú'vē ña. Ío ña é ni'i ña núu í é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñā. Ío ña ne, nakáku ña dá ncho ka'xi ñañá san ña. ³⁴ Ío ña é ñā ni í'xi ña dá ñu'u ña mi dóo kai'xi ñú'ú san. Ío ña e nakáku ña da nchó katsin ña'a san ña káa. Ío ña e náxnúu ña ntii ña kuān té ña tuvi ntíi ña di'na. Ío ña é ña ni u'ví ña dá edé ña du'xēn né, nakúnu ñā sntadun túku ñuú san. ³⁵ Ío ñādī'í san ne, ntóto xtuku i'xá ña rkontuvi dá xi'i.

Tuku ña ntákuínti'xe i sán ne, dōo ntó'o ña da káni ña'a san ña utun, ntá tsi ña ni ncho víi ña é káka'an ñá'a san vata koo é nakáku ña. Ini ñá tsi ni'i ña ntuvi e dií ka va'a iña ña nta'a Xúva kō. ³⁶ Tuku ña ne, ntáxkuntée ña'a san ña ne, ē'ní ña ña, nátií nuu ña ña xo'o. Kí'ní ña nta'a ña ni dī'ín ña dí ne, xnuu kutu ña ñā. ³⁷ Tuku ña ne, kāni ña'a san ña xuú ne, xí'i ñā. Ío ñá ne, kátsin dava ña'a san ña. Ío ñá ne, íto nteé ña'a san ña te vií ña é kīni kaa. Ío ñá ne, ē'ní nuu ña'a san ña káa. Ío ñá ne, íka xaa ña ne, kudii ñí a le'ntú san ni ñí tsidi'ú san itávi núu ña. Dōo taan núu ña. Dē xení ña'a san ni ñá ne, dōo u'vi kúvi ña. ³⁸ Ña ñuxiví san ne, ñá te nuu á'vi ña é kuntoo dadīi ña nī ña dóo va'a san. Ntá tsi edé ña ñuxiví san é doto tsi íka xaa ña dóo

va'a san ñuu itsí san nī má ntā'xín san. Xavi kítí san ni māvī kan kúvi vi'i ña.

³⁹ Un ntíí ntíí ña sa'a ne, kuān te íni Xúva kō tsi dóo va'a kuínti'xe ña ne, ñá ni nī'i ña é un nti'í é xe'é Xuva ko xū'u ña. ⁴⁰ Tsí ini Xúva kō tsi ío ūun nuu i é dií ka va'a iñá kō ne, ntio ña é kúntetu ña tsikan da nté dadīi ni'i ña ni kō e ntuvá'a kue'en o nuú Xuva kō.

12

Koto o nūu Jéssu

¹ Nto mé'ñu o nī ña te da díi ña'a, ña e dóo kuínti'xe i san. Dukuān né, xo'ō dí, na xtúví xio o da nēé ka nuu i é kanateñu nuu kō, da nēé ka kuetsi é ncho ni'i i kó ne, na kútíi o kūnu dú've o itsi e tá'xi Xuva ko kō. ² Koto o nūu Jéssu, tsi kuínti'xe kue'en ñá Xuva kō né, tá'xi ña é kuínti'xe vá'a ko ñā di. Ntō'o Jesuu ntíkā krusi, ntá tsi ña ni kuká'an nuu ña é xi'i ñá vata o xi'i ñá kini ntáa san, tsí ini ñá tsi te ita ntí'xin é ntō'o ña ne, kutúvi díní ñá nta'a Xuva kō.

³ Kadā kuení va'a ntó ve nté o dé Jesuu, tsí kutíi ña dá un vá'a tsi ntó'o ña nta'a ñá iō kuetsí i. Dukuān ne, ñá ku kudu'xen ntō, ñá ku natívi iní nto é kuínti'xe nto. ⁴ Tsí nto'ó ne, váta ni'i ntó doxi'i da ntánāa ntée nto é kīni kaa san. ⁵ ¿Vá kunáa iní ntú nto tsí kata'xi Xuva ko nto itsi, tsí i'xá ña nto? Tsi kaka'án tú'un Xuva kō: I'xá mií kó, na naka'an o dá ta'xi Tó'o ko o é ntō'o o.

Ñá ku tīvi iní o dá kā'án u tsí ña vá'a ó kaden.

⁶ Tsí xoo ñá'a, ña e dóo ntio Xuva ko i ne, kaxé'e ña ña itsi.

Xoó ña'a é kī'i ña e kúvi ña i'xá ña ne, kaxé'e ña é ntō'o ña,

ka'an ña. ⁷ Kutíi nto nto'o nto ne, kutú've nto, tsí kade Xuva ko ni nto vatā ó de ña ni i'xá ña. ¿Vá iō ntú i'xa é ña kaxé'e uva i itsi? ⁸ Tē ña katá'xi Xuva ko nto itsi vatā ó de ña ni ūn ntíí ntíí i'xá ña ne, ñá te i'xá nti'xe ña nto. ⁹ Kadā kuení nto di: Dā kú kuetsi o né, uva ko ñūxiví a ne, kata'xi ña ko itsi ne, kaiko ñu'u o ñā. ¿Nté kui ña dií dií ka kuínti'xe kō é káka'an Úva kō, ña tuví e dukún kān, vata koo é nī'i ko ntuví va'a iña ko ntii dañu ntúvi? ¹⁰ Uva kō, ña tuví ñuxiví a ne, dá kuetsi o ne, kata'xi ña ko itsi vatā ó kuíní ña é vā'a. Ntá tsi Xuva kō ne, dií dií ka kaidiá'vi dá kata'xi ña ko itsi, tsí ntio ña é ntúvá'a kue'en o váta o va'a ña. ¹¹ Ini ntó tsi ña ntío ko é ntō'o ko, tsí kaexnúu. Ntá tsi rkontuvi ne, dá kútú've kō é vii o é vā'a ne,

kuntōo vá'a o, tē kutú've nti'xe ko kuēnta iña i é ntō'lo ko.

Dōo xii kaa té ña kiní ò é kākā'an Xúva kō

¹² Dukuān né, nāxnuu ka'nu nto nima ntō ne, nakuntítsi ntāa nto. ¹³ Nantuku nto itsi vā'a mí'í ntáka nto, vata koo é ña dií dií ka kuvi nto, vata koo é ntūvá'a vá'a nto.

¹⁴ Kuenta tsi vií nto te kuntōo vá'a nto ni ūn ntíí ntíí ña'a. Kuntikín nto é vā'a, tsi nté uun ña'a ña kiní ña Tó'lo ko tē ña vií ña é vā'a. ¹⁵ Koto xnto te iō nto é ña kañani'í ka nto é vā'a san é kata'xi Xuva kō. Ñá vií ntó vata kaa xuku úvé san. Tsi da kaidáka xuku úvé san ni tūku xukú san ne, ku uve ntí'í. Te vií nto é kīni kaa ne, kutú've ta'an nto é vií ña é kīni kaa di. ¹⁶ Ña ku kava ni'í nto ñadī'í é ña te ñadī'í míi ntō; ntē ña ku nadikí nteē ntó Xuva ko, vatā o dé Esauu dá nadama ñā é vií ñá i'xa nuu i dá ni'í ña é ka'xī ña. ¹⁷ Ini nto tsí rkontuvi dá xee ntúvi e nāxnuu viko uva ña ñā ne, ña túvī ká iña ña. Kuān te dóo éku ña ne, kuān te dóo nátivi iní ña ne, ña túvī ká cho'o i.

¹⁸ Ntō'ó ne, ñá ni xēe étsin nto xuku Sinaií san é tñn nta'a nto vatā o dé ña Israeé san kidaā. Núu xūku tsikán ne, kai'xi ñú'ú san ne, neé kue'en. Dōo ñu'u viko neé san ne, dōo ínu tatsin. ¹⁹ Ntē ña ni tekú nto da éku trunpetá san, ntē dá kākā'an tátsin Xuva ko ni ñā. Ña e téku i sán ne, íkan ña é ña ku ka'án ka Xuva ko ni ñā. ²⁰ Tsi dóo ū'ví ña da dóo ntíi ka'an Xúva ko ni ñā tsí da xōó ka é xtūvi i dí'in i xuku san, te ñā'á o te kīti ne, kuétsi é ká'ní nuu ña i xuú ne, o kini ña i káā. ²¹ Tsi dóo donchu'ví kaa é ini ña ne, un tsi nte míi Muísee kaká'an ña: “Koó da kání'í u é ka'ú'ví ko”, ka'an ña.

²² Ntá tsi ntō'ó ne, xēe étsin nto xuku é naní Siuun, ñuu mí tuví Xuva kō, ña kantíto ntíi dañu ntūvi. Ñuú sa'á ne, kaka'an o é ñúú Jerusaleen é tuví e dukún kán, mí'í ntoo ña te nté kaa ánje Xuva kō. ²³ Xēe nto ikán, mí'í ntoo dīni ña ntánataká nuu, ña ntáduku nté Xuva kō, ña é ūve na'a dívī i e dukún kán. Xēe ntō mí tuví Xuva kō, ña é kaidō kú'vé iña un ntíí ntíí ña'a san. Xēe ntō mí ntántoo ña xi'í, ña é vā'a san, ña e ntántoo Xuva ko nima i. ²⁴ Xēe ntō mí tuví Jesuu, ñá ntítsi me'ñu nuu Xuva ko ni ñā'a san kuenta iña tú'ūn xēe san é xe'é Xuva ko xū'u ña, tsi éti ña niñi ña vata koo é ntá'vi ña kuétsi kō. Dií dií ka kaidiá'vi niñi ña é niñi Ábee. Tsi dá ini Xuva ko niñi Ábee san ne, kaka'an ñá tsi ntanáa ña. Ntá tsi dá ka'íní ña niñi Jesúsú ne, kaka'an ñá tsi kada ka'nu iní ña ni kō.

²⁵ Koto nto é vií ntó kuenta ñá kaka'an ni ko. Tsi tē ña ni nakáku ña Israeé dá ña ni ide ña kuēnta é kākā'an Muísee ni ña ñúxiví a ne, dií dií ka ña nakáku o tē ña vií o kuēntá neé é kākā'an ñá tuví e dukún kán. ²⁶ Dá kākā'an Xúva kō kidaā né, táan ñuxiví san. Ntá tsi vevii ne, kaka'an ña: “Uun ito ká xtuku nataán u ñá te da mii tsi ñúxiví sa, tsi un tsi nte e dukún kán di”, ka'an Xúva kō. ²⁷ Dá kākā'an ñá é “uun ito ká xtuku” ne, ncho ka'an ñá tsi nantí'í ña da neé ka é iō ñuxiví a é ede kú'vé ña. Koó da nuú i iña mii ñā é kuntōo ka. ²⁸ Dukuān ne, nakué'e ó sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí kaduku ntéé ó mí kadē kú'vé ña, mí é ña ntí'í. Dukuān ne, ka'nu kuiní ko ni Xuva ko. Kunuu iní kó ña kaní nima kó, vatā ó ntio ña. ²⁹ Tsi Xuva kō ne, vata kaa ñu'u é ka'e'mi é un ntí'í é kīni kaa kaa ña.

13

Nté koo vii o vatā ó ntio Xuva kō

¹ Ntō'ó, ña ntákuinti'xe i, ña xtúvī mii nto é kuñima ntó ta'an nto. ² Ñá ku kúnáa iní nto é vā'a koo vií nto ni ñā'a, ña é xēe nú vi'í ntō. Tsi iō ñá'a ne, da xe'é ña vi'í ña ne, íntō ánje Xuva ko ni ña, kuān té ña ni kutúni ñá te ánje ñā.

³ Naka'an nto tā'an nto, ña ntákuinti'xe i san, ñá ñu'u kutū, vata tsi te ñu'u kutu dadíi nto ni ñā. Naka'an nto tā'an nto, ña dóo ntánto'o i dá kadē xení ña'a san ni ñā, tsí te dā ná kuān koo nto'o nto di.

⁴ Kuiko ñu'u nto ñadī'í ntó tē tánta'a nto. Mii ña kutuví ni'í nto ñá ne, ñá ku dotó tsí kava ni'í nto tuku ñadī'í san. Kuan kōo vií ñadī'í san ni xī ña di. Tsi Xuva kō ne, kué'e ñā é nto'o da xōó ka ña'a, te ñā e tánta'a, te ñā é vāta tánta'a, te kava ni'í ña ñadī'í é ñā te ñadī'í míi ñā.

⁵ Ñá ku ntí'í iní ntó iñá diu'un. Kūntoo díní ntó ni neé kudíi é nī'í nto. Tsi Xuva kō ne, kaka'an ña: “Nté uun ito ñá xtuví mii ú o. Nté uun itó tē ña vií u ó kuenta”, ka'an ña. ⁶ Dukuān né, kaní nima ko kuvi ká'an o:

Xuva kō né, dívī ñā é kaxntii ñā ko. Dukuān ne, ñá ku ū'ví ko.

Ña túvī nee iña é kúvi vií ña'a san ní ko.

⁷ Naka'an nto ñā'a, ña é nakua'a ntó san, ña é nāñ'e nto tú'un Xuva kō. Koto vá'a nto nté ó kuínti'xe ña un tsi da nté xi'í ñā ne, kuan kōo kuínti'xe nto di.

⁸ Jesucristú ne, ñá kánadama ña. Kuan tsí ó de ña vevii vatā o dé ña di'na ne, kuan kōo

vií ña ntii dañu ntūvi. ⁹ Ñá ku kuntik̄in ntó da neé ka tuku tú'ūn é kaka'an ñá'a. Dií ka vá'á o é kunūu ntii nima ko kuenta iña i é vā'a é káta'xi Xúva ko kō né, xtuvī mii o nté xkoó ini o iña i é ká'xi o, é ña ká'xi o. Tsí nuu i é kaē'xi o ne, ña te dívī é kaxntii kō.

¹⁰ Ió naa ko mí'i tuví uun doméni iña ko é ña kaní'i dutu, ñá ntántik̄in lei átā san. ¹¹ Ini nto tsí dutu ñá odo nūu iña ñá Israeé san ne, kaxtuvī ñá niñi kití san má vi'í kuíkó san é kūvi doméni iña Xúva ko vata koo é ntūvá'a ña'a san ni Xúva kō, ntá tsi kae'mi ña kúñu ti āta ñuú ña kán. ¹² Dukuan ō ntó'o Jesuu ata ñuú san di, vata koo é ntavá'a ña nima ñá'a san kuenta iña níñi mii ña. ¹³ Dukuān né, xtuvī mii o é átā san ne, kuntik̄in o Jésuú, kuān te kadá xení ña'a san ni ko vatā o dé ña ni ña. ¹⁴ Tsi ñuxiví a ne, ña túvi ñuú ko é kuntoo o ntii dañu ntūvi, ntá tsi ntánantuku o ñūu mí kuntoo ō rkontuvi. ¹⁵ Dukuān ne, utén utén nakué'e ō doméni nta'a Xúva kō dá ká'an ó tsi dóo ka'nu ña. Dóo diní ña dá nakué'e o ña sintiá'vi kuenta iña Jésuu. ¹⁶ Ñá ku kúnáa iní nto é vií nto é vā'a, é xntii nto tā'an nto. Tsi dá kuān ó de nto ne, vata kaa doméni iña Xúva ko kaa, e dóo ntio ña.

¹⁷ Kada ntaa ntó nī ña ntádē kú've iña ntó ne, vií ntó é kaka'an ñá, tsí kade ña kuentá nima ntó. Ini ña tsí kuenta iña Xúva ko e ntáde ña nto kuenta. Vií nto vata koo é kunūu diní nima ña, ñá tē é kúnta'xa iní ña, tsi ¿mí'i ntu kunuu á'vi iña nto te kúnta'xa iní ña?

¹⁸ Ka'an ntá'vī ntó iñá nti. Iní nti tsi idé nti é vā'á ni ntó nuu Xúva ko. Da mii é ncho vií nti é vā'a utén utén. ¹⁹ Vií nto da xe'e, ka'an ntá'vī nto te ta'xi Xúva kō é dií ka kantí'i naxeé u mí'í ntántoo nto.

I'a ntí'i tutú san

²⁰ Xúva kō, ña kata'xi é kúntoo vá'a ō ne, xtuvī ñá kuenta tsí ntii dañu ntūvi vií ña e tá'xi ña xu'u ña ni ko kuēnta iña níñi Jésuu, paxtu va'á ko, dā nantóto xtūku ña ña dá xi'i ña. ²¹ Na ta'xi Xúva ko ntó é un ntí'í é vā'a é kantio nto vata koo é kūvi vií nto vatā ó ntio ña. Na vií ña é vā'á nima ntó, nuu i é vā'á, kuiní ñá, kuenta iña Jesúcristu. ¡Ká'an ō tsi dóo ka'nu Cristu ntii dáñu ntūvi! Kuan tsi koo na kōo.

²² Kákān ú nto, tā'an kó, te kūtíi nto nī kó kudii tú'ūn sa'a é kaka'án u ni nto, kuān té ña kué'e tutú san ni de vā'a u. ²³ Ntio ko é kūtuni nto tsi e ntíi ení ko Timōteu vi'í útun san. Te kī'xi kantí'i ña ne, kuntēka ú ña te amá kixkoto ni'ni ú nto.

²⁴ Ká'an ntó ntiusi ni ún ntíi ntíi ta'an kō, ña ntánakuā'a nto ni ún ntíi ntíi ña ntáduku ntée Xúva kō. I'a kataxnūu ña ñuú Italiá san ntiusi ntó di.

²⁵ Na naxnuu viko Xúva ko nto, ún ntíi ntíi nto. Sá'a tsí é ká'án u ni ntó.

Tutu e táxnūu Santiau iña ñá Israee

Taxnūu Santiau ntiúsi

¹ Xu'u é Santiaú u ne, kade tsiñu ú iña Xuva ko ni Tó'lo ko Jesūcristu. Taxnūu u tú'ūn sa'á iña nto, ðivi ntō e kúvi uxuvi táta ña Israee nto, da mí'i ká mi ntántoo nto. Ntiusi nto.

Kata'xi Xuva kō e dóo ki'in inī ko nté koo vii o

² Kuntoo díni nto, tá'an ko, da ntánto'lo nto é tūku e túku nuu i. ³ Ini nto tsí da ntánto'lo nto kuenta iña i e ntákuinti'xe nto ne, ntáku'ú've nto é kutii nto ði. ⁴ Na kütii ká nto vata koo é kutu've vá'a nto, vata koo é ntúvá'a ña'a nto ne, ñá tē nee iñá kunáa nteē ntó nuu Xuva ko.

⁵ Tē ñá ini nto nee é vā'a é vii ntó ne, kákan nto nta'a Xuva kō. Tsí kantétu ña é kuē'é ña é kütuni un ntií ntí ña'a nee iña é vā'a. Ná káde víni ña, ntē ña kada tíi ña ni ntō. ⁶ Ntá tsi te kákan ntó nta'a ña ne, kanñi nima ntó kuinti'xe nto é nantiko koó ña. Ntē ña ku dé kuení nto te ña nantiko koó ña. Tsí ña ntádē kuení i sán ne, kuān ntáa ña vata kaa ntute ñu'u san é kaido ne, kanainu dá kainu tatsín san. ⁷ Tē ña te kánñi nima nto ntákuinti'xe nto da ntaíkan nto nta'a Xuva kō ne, ¿mí'i ntu tá'xi ña é ntaíkan nto? ⁸ Tsí uun ña'a, ña é uvi nuu i kade kuení i ne, nuu nuu tsi kanadama ña é vii ña. Tuku vii ña vevii ne, é tūku vii ña uten.

⁹ Ta'an ko, ña e dóo ntā'ví san ne, kuān té ña nuu á'vi ña ñuxiví sa ne, ntá tsi na kutūvi díni ña, tsí dóo nuu á'vi ña nuu Xuva ko. ¹⁰ Ta'an ko, ña e dóo kuiká sán ne, na kutūvi díni ñá te xūvi kaika ña. Tsí va'a kaa laa é kae'nu má kū'u kan kaa ña. Tsí uun dá'na tsi vé'xi ñuxiví sa. ¹¹ Laa sán ði ne, uun dá'na tsi kakene ne, kanakó'xo dá káxi'i ðii xuku i ka'ni ngántií san. Ná vā'á ka kidaā. Kuan kōo kuví ni ña kuiká san ði. Tsí uun dá'na tsi nti'i nuu mii ña ni é iō iña ña.

E ntánto'o kō

¹² Nté kui vá'a ña'a, ña é kakutii i é kanto'o i. Tsí te kutii ña ne, ní'i ña ntuvi vā'a iña ñá nta'a Xuva kō. Tsí Xuva kō ne, e xé'e ñá xu'u ña tsí kuntoo ña ni ñá, xoo é kákuinima í ña. ¹³ Te iō uun nuu i é kīni kaa é ncho víi o ne, ñá ku kadā kuení ko te nta'a Xuva ko vē'xi, tsí ña túvi mí'i kēne ña é vii ña

é kīni kaa né, ntē ña katá'xi ña é vii o é kīni kaa ði. ¹⁴ Tsí nima kīni kaa ko kaikan e dóo ncho vii o é kīni kaa san. ¹⁵ Te kuinti'xe kō é kaikan nima kó san ne, vii nti'xe o é kīni kaa san. Kidáa né, tē kuíni kō é vii o é kīni kaa san ne, ní'i kō doxi'í san.

¹⁶ Ntō'lo tá'an ko e dóo ntio ko, ñá ku kanñi nta'ví mii ntō nima nto. ¹⁷ É un nti'i nuu i e dóo va'a, nuu i é nuu é ntaā í ne, ðivi tsí é vē'xi e dukún kán. Xuva ko kataxnūu ña é vā'á mii kō. Tsí ðivi ña ede kú'vē ña ñu'u é káxi'í nuu e dukún kán. Nū'ū sán ne, kanadama, ntá tsi Xuva kō ne, ña kanadama ña nté un siin. ¹⁸ Tsí mii ña ntío ña é nakáku ña kō da kuinti'xe ko tú'un é nuu é ntaā i iña ña é ntio ña é kuví o vata ntáa i'xa nuu i iña ña.

Xoo é ntio nti'xe i Xuva kō

¹⁹ Kutuni nto sá'a, ta'an ko, ña e dóo ntio kó ne, ntíto vii nto, un ntií ntí nto, dá ntaíni nto ne, ñá ku dotō tsí ka'an nto. Ná te ūra tsí kudiín nto ði. ²⁰ Tsí te kudiín o ne, ñá ntáde o é vā'a é ntio Xuva kō. ²¹ Dukuān né, xtūví xio nto da neé ka nuu i é kīni kaa san. Mii tsí é kuinti'xe nto tú'ūn e xnūu Xuva kō nima nto. ðivi tsí é kaidiá'vi é nakáku o.

²² Ntá tsi ña te da mii tsí é kini nto é káka'an tú'un Xuva kō, tsí kada ntaa nto. Te da mii tsí e ntaíni nto ne, ntaéni nta'ví mii ntō kúñu ntō. ²³ Xoó ña'a é da mii tsí e kaíni ña tú'un Xuva kō ne, ntá tsi ña káde ntaa ña vatā ó kaka'án ne, vata tsi kaa ña é kaito nuu speju kaa ña. ²⁴ Tsí kainí ña nuu ña, ntá tsi dá kaxkokoó ñá ne, ura tsí i kakunaá ini ña nté ito ña. ²⁵ Ntá tsi utén utén nakuā'a nto tú'ūn e dóo va'á san iña Xuva ko, tú'ūn é nakáku kō é kīni kaa san. Xoó ña'a é ña kunáa ini ña tú'ūn é nakuā'a ña, tsí kade ntaa ña é káka'án ne, naxnuu viko Xuva ko ña.

²⁶ Xoó ña'a é káka'an ña tsí kantikin ña Xuva kō, ntá tsi ña káde ña kuenta é káka'an ñá ne, ¿mí'i ntū nuu é ntaā i é kakuinti'xe ña Xuva kō? Da mii é kaeni ntā'ví mii ña kúñu ña. ²⁷ Te nūu é ntaā í ntákuinti'xe ko Xuva kō né, vii o é vā'á, vii o é ntio ña ði. Xntii o á i'xa kií san ne, xntii o ña ð'i ntā'ví san ði nee e ntátaan núu ña. Ná vii o é kīni kaá vatā ó de ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō.

2

Dadñi tsi vii o nī dá xōo ka ña'a

¹ Ntō'lo, tá'an ko e ntákuinti'xe nto Tó'lo ko Jesūcristu, ña e dóo va'á kue'én ne, ñá ku nāntii ni'ni nto nté uun ña'a san. ² ¿Nté koo

vií nto te xēe úun ña'a mí'i ntánataká nuu nto, ña é nuu nta'a i di'i e kúvi oró ne, ni dōo é ña te nté kaa va'á ne, dadii tsi xee úun ña ntā'ví, ña é nuu doo tsude? ³ Te kinī ntó ña é nuu doo vá'a sán ne, tē ka'an ntó ni ñā: “Kutuvī ntó i'a mí va'ā ó sa”, ne, te kā'an ntó ni ña ntā'ví san: “Ikan kuntitsin, o kutūvín ñu'u san”; ⁴ te kuān koo ka'an ntó ne, ntādē kú'vē nto tsí iō ña'a sán ne, dií ka nuu á'vi ña é ña nguī san. Ñā vā'á o é kuān koo kada kuení nto.

⁵ Kini nto, ta'an ko e dōo ntio ko, tsi é nakaxnúu Xuva ko ña ntā'ví san é dií ka kuínti'xe ña, é nī'i ña é vā'a iña Xuva ko. Tsí kuan o ka'an Xúva kō é ku'élé ña iña ña, da xōó ka ña'a, ña é mēni í ña. ⁶ Ntá tsi ña ña ntō ne, ntáde xení nto ni ña ntā'ví san. Ntá tsi ña ña ntu te ña kuiká san e ntáde xení ña ni ntō? ¿Ñā ntu te ña ña e ntáñu'u ña nto, ntáñe'e ni'i ña nto nta'a ña tsíñu i san? ⁷ ¿Ñā ntu te ña ña e ntáka'an kīni ña iña Cristu, ña e nteé kīmi nto?

⁸ Nto'ó ne, vā'á ó de nto tē ntáde ntaa ntí'xe nto lei é odo nūu mí kākā'an tú'un Xuva kō é na kuīnima kó ta'an ko vatā o ntákuinima kō kúñu kō. ⁹ Ntá tsi tē dií ka va'a ntáde nto ni ña ña é tuku ña'a sán ne, iō kuetsí nto, tsi ña ntáde ntaa nto é kākā'an lei Xúva kō. ¹⁰ Tsí te ña ña kade ntaa ntí'í ña lei san ne, ntá tsi te ña ña nuu i é kakó'xo nteé ña ne, vata tsi te kākó'xo nteé ña é un ntí'í é kākā'an lei san. ¹¹ Tsí mii tsi Xuva kō xtúvi ña é ña kuvi kīní dikí o ñadī'í ña'á ne, ña ña xtúvi ña é ña ka'ní o ña'a. Tē ña ka'ni dikí nto ñadī'í ña'a sán ne, ntá tsi kae'ní nto ña'a ne, kidāā ne, kakó'xo nteé nto é kākā'an lei san. ¹² Dukuān ne, vā'á koo ka'an ntó ne, vā'á koo vií nto ña ña vata kaa ña'a, ña é kī'in ntá'a ña kaxntékú kū've kuenta iña lei san é nakáku o. ¹³ Tē ña ni ntunta'ví ini ko ña'a vevii ne, ña ntunta'ví ini Xuva ko kō te xee o nta'a ña é xntékú kū've iña ko kidaā. Ntá tsi tē ntunta'ví ini ko ña'a san vevii ne, ní'i kō é vā'á nta'a Xuva kō kidaā.

Ñá te da mii tū'ún ka'an o

¹⁴ Nto'ó ta'an ko, ¿neé ntu kaidiá'vi i te uun o kākā'an o é kakuínti'xe ko Xuva kō, ntá tsi ña káde o é vā'a? ¿Kūvi ntu nakáku o é kuān o kākā'an o? ¹⁵ Te ña ña ta'an ko kataan núu ña é ña tuvi dōo kunúu ña, é ña tuvi é kā'xi ña ne, ¹⁶ te iō ntó ka'an ntó ni ñā: “Va'a vá'a tsi koo kue'en nto. Xuva ko na tá'xi ña doo é kunūu kutavi nto. Na tá'xi ña é kō'o é kā'xi ntó ña.” Te kuan kōo ka'an ntó ne, ntá tsi ña kaxé'e nto é kataan

núu ña é kunūu ña, nte é kā'xi ña ne, ¿neé ntu kaidiá'vi i? ¹⁷ Te xo'ō ntáka'an o tsi ntákuínti'xe kō ne, ntá tsi ña ntáde o é vā'á ne, ¿mí'i ntu kaidiá'vi i e ntákuínti'xe kō?

¹⁸ Ntá tsi te iō ña'a é kā'an ña: “Ñā ña ña, kakuínti'xe nto Xuva kō. Xu'ú ne, kade ú nuu i é vā'a. ¿Ntē ntu koo nañē'e ntó ko tsí kakuínti'xe nto tē ña káde nto é vā'a? Tē kade u é vā'á ne, kutuni nto tsí kakuínti'xe ko é nuu é ntaā i”, koo ka'an ña. ¹⁹ Kakuínti'xe ntó tsí uun tsi Xuva kō. Vā'á ó ni. Ntá tsi kuān o ntákuínti'xe é ña vā'á sán ña ne, ntaní'í, tsi ntaú'ví i. ²⁰ ¿Ntē kuān nte túntu ntú nto? ¿Na nū'u ntó ini nto tsí ña kaidiá'vi i te da mii tsí é ntákuínti'xe kō ne, ntá tsi ña ntáde o é vā'a? ²¹ Uva ata ika ko Ábraán ne, ¿ñā ntu te kaká'an Xúva kō tsi dōo va'á ña é xntéku ña nú ña kan i'xá ña, Isaa, vata kaa uun domēni iña Xuva ko? ²² Ini nto vē tsí nuu é ntaā i e kuínti'xe Ábraán san, tsi dé ntaa ña e kuínti'xe ña. Kutuni ko tsí da ide ña é vā'á ne, dií dií ka kuínti'xe ña ña. ²³ Kuan o kúntaa vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō: “Ábraán ne, kuínti'xe ña Xuva kō ne, ka'an Xúva kō tsi dōo va'á ña”, ka'an. Kaka'an Xúva kō tsí Ábraán san ne, kuvi ña ña vā'a tiin ni'i ña.

²⁴ Ini ntó ve, tsí kaka'an Xúva kō tsi va'á ña'a, ña é ña te da mii tsí é kākā'an ña tsí kakuínti'xe ña, tsí kade ña é vā'á ña. ²⁵ Kuan o dé Raá san, ñadī'í, ña e íka luku kidaā. Kaka'an Xúva kō tsi va'á ña'a ña, tsi dōo vā'á o dé ña da tsú'un xu'u ña mau iña ña Israeé san ne, xio itsi táxnūu ña ña da nchó ka'ní ña'a sán ña. ²⁶ Tē ña kantíto nima kó ne, ña vādá mi kaidiá'vi kúñu kō ña. Dadii tsi, tē ña káde o é vā'á san ne, ña vādá mi kaidiá'vi i e kuínti'xe kō.

3

Xaa kō

¹ Nto'ó ta'an mii ko, ña tē nté sa titín nto é vií ntó masru iña tú'un Xuva kō, tsí ini o tsí dií ka tá'xi Xuva kō é nto'o ko, xo'ō é masru o, tē ña ntáde ntaa o. ² Un ntí'í o ntáko'xo nteé o. Te iō ña é ña kakó'xo nteé ña é kā'an ña ne, vā'á kue'en ña. Ntē ña kakó'xo nteé ña é kīni kaa sán, ³ vatā ó de o dá kaxnuu o kaa xu'u idú san vata koo é vií ti é ntio kō ne, ña kúvi kī'in ti mí ntio ti. ⁴ Koto nto tun ntó san ña. Ñá te nté kaa na'nu. Un vā'a tsi ntii ntaika dá kainu tatsín san. Ntá tsi ña kanakāka sán ne, vava kaa kudii á utun é nteé éti i kan kanakāka nuu ña vata koo é

kí'in da mí'i ká mí ntio ña. ⁵ Kuān ó kuvi ni xaa kō di. Kuān té ñi á ta'vi i é dii ka lú'nti é kani kúñu kō ne, ntá tsi dóo ka'nu ncho vii. Kuān té un siin kudii ngiñu'ú ne, ñá tē nté kaa kue'e koko ní'ni. ⁶ Xaa kō sán ne, vata kaa ñu'ú san kaa. Ña túvī neé ka ta'vī kúñu kō e dóo kini ide. Tsi ñi kade i é kativi kani kúñu kō. Kade i é tvi ko ni ta'an kō di. Kaka'an xaa kō é kini kaa é v'xi dó'vi kan. ⁷ Da neé ka kití ne, da neé ka láa, da neé ka kóo, da neé ka kití ntute ne, kuvi kutó'o tí ne, kuān o ntádé tó'ō ñá ti. ⁸ Ntá tsi xaa kō sán ne, xoxó kuvi kada tó'o i. Ñá kākukadin xaa kō é kaka'an é kini kaa. Kuān kaa xaa ko vata kaa koo é ñu'u tsitu xū'u ti ntidi ti. ⁹ Xaa kō sán ne, kaka'an tsi dóo va'á Xuva kō né, dadii tsi ūra í kaka'an kini iña ña'a, ña é ede kú've Xuva kō é vata kaa mii ña. ¹⁰ Uun tsi xu'u ko kākii tú'un é v'á ni tú'un é kini kaa. Ntō'o tá'an mii ko, sá'a ne, ña te kuan kóo. ¹¹ Mí kākene ntute ne, ¿vá kúvi ntu é ikan tsi kēne ntute vidin sán ni ntute uvé san di? ¹² ¿Vá kúvi ntu kii tñe'ú san utun ngóñu'ú san? ¿Vá kúvi ntu kii ngoñu'ú san xo'o tinti'ó san? Dukuān dí, ña kuvi kii ntute vidin mí kākii ntute veñi san.

Xoo e dóo ki'in iní ntí'xe i

¹³ Te iō nto e dóo ki'in iní ntó, e dóo tú've nto ne, kutuni ko xoo e dóo ki'in iní i tē ini o tsi kade ña e dóo va'á ne, ñá kade ka'nu ña. ¹⁴ Ntá tsi tē dóo ntákune'u iní nto, tē dóo ncho ni'í nto iña mii ntó ne, ñá ku ká'an nto e dóo ki'in iní nto. Ká'an ntó é nuu é ntaā i. Ñá ku ká'an ntó dovete. ¹⁵ Tsi é ki'in iní ntó san ne, ñuxiví san vé'xi, ñá te nta'a Xuva ko ni kí'xi. Tsi kuān ó de ña ñuxiví sa di. Tsi nuu i sá'a ne, nima kini kaa nto vé'xi, tsi tó'ō e ña v'á san kata'xi é kuān koo kada kuení nto. ¹⁶ Da mí'i ka ntákune'u iní ña'a, da mí'i ká ntio ña iña mii ña ne, ntánañ ña. Ntáde ña un ntí ntí nuu i é kini kaa. ¹⁷ Ntá tsi te nta'a Xuva ko vé'xi e dóo ki'in iní kó ne, ña túvī nté uun nuu i é kini kaa. Te kuntikin o tsíkan ne, dōo v'á koo kuntoo o ni ta'an kō, dōo v'á koo vii o ni ña nee iña é káka'an tá'an kō. Ntuntá'ví ini ko ña. Nñi kue'én ini ko vii o é v'á ni da xóo ka ña'a. ¹⁸ Xoo é ntio i é kuntōo v'á i ne, na vii ña é v'á vata ó ntio Xuva kō ne, kidáa ne, ní'í ntí'xe ña é v'á koo kuntōo ña.

4

E dóo ncho kuntikin ó ñuxiví san

¹ ¿Mí'i ntu vé'xi du'xēn san? ¿Nté kuí ntánā tsi mii ntu nto ni tā'an nto? Tsi ñi di'vi é ntio nima kini ntaa nto. ² Ió nuu i e dóo ntio nto, ntá tsi ña tuvi iña nto. Dukuān ne, ntaé'ni nto ña'a san é ntákune'u iní nto ni ña, ntá tsi ña ntáni'í nto é ntio nto. Dukuān ne, ntánā nto ne, ntáde nto du'xēn. Ntá tsi ña kuvi ní'í nto é ntio nto, tsi ña ntaíkan nto nta'a Xuva kō. ³ Kuān te ntaíkan nto ne, ntá tsi ña ntáni'í nto, tsi ña v'á o ntaíkan nto. Da ti tsi é nantí'í nto nee iña é ntio nima kini ntaa nto. ⁴ Ntō'o é ña ntáde ntaa nto é kuntikin ntó Xuva kō ne, ¿ñá ini ntú tsi tē ntántikin nto é kini kaa sán ne, ntáxtuvi mii nto Xuva ko? Xoó ña'a, ña e dóo ntio i nee iña é ña v'á ne, kainchu'vi ñá Xuva kō. ⁵ Ñá te dōto tsi kaka'an tú'un Xuva kō tsi Espiritu ña e tá'xi ña é kunūu nima kó ne, dōo kakukuiñu ñá ko te tuku nuu i ntántikin o, tsi dóo kakuinima ñá kō. ⁶ Ntá tsi dii dii ka kaxntii Xuva ko kō é vii o é v'á. Dukuān ne, kaka'an tú'un ña: “Ñá kaxé'e Xuva kō é kúvi vii ña'a, ña é ncho vii ka'nu, ntá tsi dóo diní ña kaxntii ña ña'a, ña é ña káde ka'nu san”, ka'an. ⁷ Dukuān ne, kué'e ntó é na kadā kú've kue'en Xúva ko iña nto. Ntá tsi ñá ku dā v'á nto é kadā kú've tó'ō e ña v'á san iña nto nté koo vii nto ne, kidáa né, kunu. ⁸ Kunuu iní ntó Xuva kō né, kunūu mé'ñu ña ntó. Nakate nto nta'a nto, ñi ntó é iō kuetsí nto. Ntantoo nto nima ntó, ñi ntó é uvi ítsi ntaíka nto. ⁹ Na kúnta'xa nima nto. Kueku nto ve kuenta iña kuétsi ntó. Tē xkuntée nto é kini kaa san kidaa ne, kueku nto vevii. Tē dóo diní nto kidaa ne, kuntōo nta'xa kue'en ntó ve. ¹⁰ Na ntunta'vī ntó nuu Xuva kō né, ñi ña nantaa dukūn ñá nto.

É ña ká'an o xoo e v'á i, xoo é ña v'á i

¹¹ Ntō'ó ta'an ko, ñá kú ka'an kini nto iña ta'an nto. Tsi tē xoó ña'a kaka'an ña é kini kaa iña ta'an ña ne, xoó kaka'an ntée ña ña ne, kaka'an ntée ña lei Xúva kō san. Kaxntékú ku've ñá lei san te v'á ne, o tē ña v'á. Te kuān o kade nto ne, ñá te káde ntaa nto é káka'an lei san, tsi mii xntó kade nto ña é kaxntékú ku've iña lei san naa i é kada ntaa nto. ¹² Ntá tsi uun tsi ña e tá'xi lei san. Uun ña'a tsi ña é kadē kú've di. Tsi ñi ña ne, kuvi nakáku ña ko, o kuvi nakunáa ña kō di. Ntá tsi ñi ñi ne, ¿xoó ntu ña'an é kuvi xntékún kú'ven ta'an o?

Ña ini o nté koo kuvi uten

¹³ Koto nto ve, ñi ntó e ntáka'an nto: “Vevii ne, o utén ki'in ntí ñuú tsíkan ne, ikan

kuntōo ntí uun kuia. Ikan diko ntí vata koo é kuē'e diu'un ní'i ntí", ka'an nto. ¹⁴ Ná kuān xkoó ka'an nto, tsi ñá ini nto nté koo kuvi uten. Vata ntáa viko nu'ú san ntáa ntuvi iña nto. Uun dá'na tsi ñu'u vikó san ne, dá kantava. ¹⁵ Díi ka vá'ā ó te kā'an nto: "Te Xuva kō ntio ña ne, kuntōo ntí ne, vií ntí sá'a ne, ō vií ntí tsikan", koo ka'an nto. ¹⁶ Vevii ne, dōo ntáde ka'nu nto kuenta iña i e ntádē kuení mii ntō é vií nto. Ña vá'a ō é kuān koo ka'an o. ¹⁷ Xoó ña'a é ini ña nee iña é vá'á vií ña ne, ntá tsi ña káde ña ne, iō kuetsí ña.

5

Nté koo kuvi nī ña kuiká san

¹ Koto nto ve, xoo e dōo kuika i. Kueku nto ne, kachu'u ntáa nto é vē'xi é ntō'o nto ve. ² Nuú i é dokuika nto ne, e té'u ve. E dúku rkídín san dōo nto. ³ É kúdí kaá kuaán nto nī diu'ún kuí'xín nto. Dívi ntáda ntáa nté ō ntí'xe nima nto. Kunaá nto kuenta iña i vata tsi koo te ñu'ú san i'xi nto. Tsi ña te nté kaa dokuika e ntánatee vá'a nto vevii, é kuān sá kaa ntuví sá'a. ⁴ Ini nto ve, tsi xá'vī ña kade tsiñu iñá nto kaikan kuetsi kuenta iña nto, é ña ni ntá'vī nī nto ña dā ixkadá tsiñu ña iña nto. Xuva kō, ña é kadē kú've iña un ntí'ntí ne, tēkú ña tsi dōo u'vi ntákuvi ña ntáde tsiñu iña nto, ña e éni nta'vī nto. ⁵ Ná tē nté kaa vá'a o intóo nto ñuxiví sa. Da mii kuē'en tsi dodíni idé nto. É'xí va'ā ntó vata kaa kiti kae'xi dé'en dí'na dá ka'nī ña tī. ⁶ Dívi ntō né, dōto tsi tsi'í kuetsi nto ña e dōo va'á ña'a. Xé'e ntō doxi'í ña, ña é ña tuvi kuetsi i né, nté ña ni nadá'an ña kúñu ña.

É kūtí o kuntetu ō ne, é kā'an ntâ'vī ō

⁷ Ntá tsi dívi nto, tā'an kó, na kūtí nto kuntetu nto da nté nainu xtuku Tó'o kō, vata tsí ó de ña kai'xi tsíkin san é kākutíi ña kantétu ña é tīm ña kiti i san da nté tē xee ntúvi daví san. ⁸ Na kūtíi ntō dí. Ná xtuví mii nto é kuinti'xe nto, tsi é vevii nainu xtuku Tó'o kō.

⁹ Ení ko, ñá kā'an ntée nto ta'an nto vata koo é ña tá'xi Xuva ko ntō é ntō'o nto. Tsi doko sa xée ña é tā'xi ña. ¹⁰ Koto nto nté ō kutíi ña ka'an naa Xuva ko kídaā da dōo ntó'o ña. ¹¹ Xo'ō ne, ntáka'an o tsi dōo diní ña, xoo é kākutíi e ntó'o i. É tēkú nto nté ō kutíi ñá naní Joó san. Ini nto tsi náxnuu viko Xuva ko ñá da kúvi ntó'o ña. Tsi Xuva kō ne, dōo kantunta'vī ini ña kō ne, kata'xi ña ko é vá'á dí.

¹² Na tēkú va'ā nto sá'ā, ta'an ko. Ñá ku natekū nto Uva kō, nté e dukún kán, nté ñu'u san. Na kuiní nto é kā'an nto é nuu é ntaā í vata koo é dá kā'an nto tsí nuu é ntaā í ne, na kūntaa ntí'xe. Te kā'an nto tsí ña'a ne, kuan kōo nti'xe é ña'a, vata koo é ña ta'xi Xuva ko nto é ntō'o nto.

¹³ Te iō ntó e dōo ntánto'o nto ne, ka'an ntá'vī nto. Te iō ntó e dōo diní nto ne, kata nto nchu'ún Xuva kō. ¹⁴ Te iō ntó e dōo vitá o ini nto ne, kana nto ñatā, ña ntákuinti'xe i san, na kā'an ntâ'vī ña iña ña nchokuví san. Na nakútsi nuu ña ña asete kuenta iña Xuva ko. ¹⁵ Te kákuinti'xe vá'a ña kaka'an ntá'vī san ne, ntuvá'a ña nchokuví san, tsí Xuva ko naxntitsí ñá ña. Te iō kuetsí ña ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ñá. ¹⁶ Dukuān ne, ká'an nto ni tā'an nto nee iña é kuetsí nto. Ka'an ntá'vī ntó iña ta'an ntó ne, na kā'an ntá'vī ña iña nto dí, vata koo é ntuvá'a nto. Tsi ñá te nté kaa kaidiá'vī te kanī nima ñá kaka'an ntá'vī ña, ña e dōo va'á nuu Xuva ko. ¹⁷ Ña é kā'an naa Xuva ko kídaā, ña é nani Ēliá ne, ñatii vata tsi ntáa o xo'ō. Kanī nima ñá ka'an ntâ'vī ña kídaā é ña kīn dávi ne, uni kuía ntē dáva é ña nī kīn kué'en tsi daví san. ¹⁸ Kidáā ne, ka'an ntâ'vī xtúku ña é na kīn daví san ne, taxnuu Xuva ko dāví san. Kidáā né, ē'nu é tātá ña'a san.

¹⁹ Ntō'o tá'ān kó, te iō nto é ntákudana nto itsi é nuu é ntaā í san ne, te tūku ña'a kanantiko koō ñá nto é kuinti'xe xtuku ntó ne, ²⁰ dívi ñá é kanantiko koō ñá ña é iō kuetsí i, ña é kaika itsi kini kaa ne, na kūtuni ña tsí kanakáku ña ña doxi'í san ne, ñá kunáa ka ña, tsí kada ka'nu iní Xuva ko ni ña, kuān te dōo kue'e kuetsi ña.

Tutu é kuvi ūun e táxnūu San Pedru

Taxnūu Pedru tú'un iña ña ntákuinti'xe i da mí'i ka ntántoo ña

¹ Xu'u é Pedrú u ne, pustru iña Jesúcristú u. Taxnūu u tú'un sa'á iña ña é ña te ntóo ñuú mii i, ña e ntántoo ñuú Pontú, ni ñuú Galaciá, ni ñuú Capadociá, ni ñuú Asiá, ni ñuú Bitinia, ² ña e náxaxnúu Xuva kō nte dí'na vatā o ntío ña. E tsóo xio Espíritū Sántū san nto vatā koo é kāda ntaa nto é kākā'an Jesúcristú ne, vatā koo é ntūntoo nima ntó ñiñi ña. Nā tē nté kaa na naxnuu viko Xuva ko ntō, na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto utén uten.

É ntántéu o é vā'a

³ Ká'an o tsi dóo ka'nu Xuva ko, ña e Uvā Tó'o ko Jesúcristu, tsi dóo ntúntā'ví ini ña kō né, tā'xi ña é kaku xtuku o ntā'a Jesucristu da ntóto xtuku ña é xi'i ña. Dukuān né, kuntōo díni o é ntántéu o nūu i é vā'a é nī'i ko te kúvi. ⁴ Tsi ní'i ko uun doméni é tā'xi Xuva ko iña i'xá ña. Nā kantí'i doméni san. Vá'a kue'en ne, ña kunāa ntii dañu ntūvi. É tūví vā'a iña nto e dukún kan tē xee nto. ⁵ Tsi da xe ntákuinti'xe nto Xuva kō ne, ña e kue'én ini ña nada'an ña nto vatā koo é xee nto mí'i iō tu've é kuntōo nto ni ña. Tā'xi ña é kūtuni nto sá'a ntuvi tē ntí'i ñuxiví sa.

⁶ Dukuān né, kuvi kuntōo díni nto, kuān te ntánto'o nto vevii uun da'na dá iō nuu i e dóo ntii tū'un. ⁷ Kāá kuaán san ne, kuān té ña kaxntíi ntii dañu ntūvi, ntá tsi ntaé'mi ña vatā koo é ntí'i un ntí'i ntí'i nuu i é ña vá'a e ntádāka. Kuān ó kakuvi ni ntō da ntánto'o nto ña. Dukuān ó kantí'i nuu i é kīni ntāa é ñū'u nima ntó ne, kutuni te vá'a o ntákuinti'xe nto. Tsi dii díi ka nuu á'vi i é kuínti'xe vá'a nto Xuva kō é vāta kaa káa kuaán san. Kidāa né, tē kuínti'xe vá'a nto, kuān te ntánto'o nto ne, ká'an Xuva kō tsi dóo vā'a nto ne, ni'i nto dokoñu'u ntuvi tē naínu xtúku Jesucristu.

⁸ Dōo ntio nto Jesucristú, kuān té vatā kiní nto ña. Kuān té ña kaíni ntó ña vevii ne, ntákuinti'xe nto ña. Dukuān ne, ña tē nté kaa díni nto. Ntē ña xee tá'an tú'un é ká'an nto nté kaa e díni nto, tsi vatā tsi tē ntoo nto e dukún kán vevii. ⁹ Tsi da xe e kuínti'xe nto ne, é nakáku nima nto.

¹⁰ Ntuvi dí'na ne, ña é ka'án naa Xuva kō ne, ntáka'an ña nuu i é vā'a san é nī'i nto vevii. Dōo nántuku ña, dōo tsíxe'e ña kuēnta iña i sá'ā. ¹¹ Xé'e Espíritū Cristu é kūtuni ña nte dí'na nee iña é vē'xi é ntō'o Cristú, ni nūu i é vā'a é nī'i ña rkontuvi. Dōo dé kuení ña xoo ná'a ntu é vīi ña sá'ā ne, amá ntu kuvi di. ¹² Ntá tsi xe'é Xuva kō é kūtuni ña tsi tú'un e ntáka'an ña ne, ña tē é vā'a mii ña, tsi é vā'a mii ntō. Tsi ña e ntáka'an ña ni ntō vevii, ña e ntáka'an ntódo tú'un é nakáku o. Kaxé'e Espíritū Sántū, ña e táxnūu Xuva kō nte e dukún kán, é kuān o ntáka'an ña ne, ña tē nté kaa ntio ánjē sán kutuni ña nuu i sá'ā.

Kana Xuva ko kō é vā'a kue'en na kuvi o

¹³ Dukuān ne, koo tú've nto. Kuntitō xnto. Ntánñi nima ntó kuntētū nto nuu i é vā'a san é nī'i nto te naínu xtúku Jesucristu.

¹⁴ Vatā ó de i'xa é kāde ntaa ne, ña vīi ka nto é ntio nima kīni kaa nto, vatā o dé nto kidaā dá vatā kutú've nto iña Xuva ko. ¹⁵ Ntá tsi é un ntí'i é vīi ntó ne, vīi nto é vā'a kue'en, vatā ó de Xuva kō, ña e kána nto. ¹⁶ Tsi kaka'an tú'un Xuva kō: “É vā'a kue'en kuvi nto, vatā tsi o vā'a mii u”, ka'an ña.

¹⁷ Xuva kō ne, kaito nteé ña kō é un é un o te vā'a o, tē ña vá'a o kade o; ña kāde ña kuenta xoo ña'a o. Tē ntáka'an nto Úva nto ña ne, kuntōo koñu'u nto dá kanñi ntūvi e tá'xi ña é kuntōo nto ñuxiví sa. ¹⁸ Ini nto tsi da nakáku ña kō é dóto tsi ntáde o nuu i é ña kaidiá'vi vatā xkoó ini uváta kō, ña intóo kidaā ne, ña tē diu'un ni ntá'vi ña kuenta iña kō, ntē ña té diu'un kui'xín, ntē ña te káa kuaan, nté da neé ka nuu i é kanatívi. ¹⁹ Tsi ní'i Cristu e dóo nuu á'vi i e ntá'vi ña iña ko. Cristú ne, vatā kaa a le'ntu é ña tūví nee kuetsi i, é ña ni kuléntū, kaa ña. ²⁰ Ntē dí'na dá iñi ntu'u ñuxiví san ne, dē kú've Xuva kō é kuān koo kuvi ña. Ntá tsi dá nté ntuvi sá'a dá dokó sa ntí'i ñuxiví sa ne, taxnuu Xuva ko ña é vā'a tsi mii ntō. ²¹ Tsi kuenta iña ña ne, ntákuinti'xe nto Xuva kō. Tsi Xuva kō ne, nantóto ña ña dá xi'i ña ne, xé'e ña e dóo ka'nu ña'a kúvi ña, vatā koo é kuínti'xe nto Xuva kō, vatā koo é kūtuni nto tsi nta'a ña vé'xi é un ntí'i é vā'a iña nto.

²² É ntūntoo nima ntó e kuínti'xe nto é nuu é ntaā i. Vevii ne, ña e kue'én ini nto na kuñnima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san. Dukuān né, koo ntii ntō é kuñnima ntí'xe nto ta'an nto kanñi nima nto. ²³ Tsi e ní'i nto ntuvi xéé iña nto é vatā kaa te ūvi ito káku nto. Ntá tsi ña te kuenta iña uva nto

ña é xi'i e káku nto ve, tsí ðivi tū'ún Xuva kō é kántito ntii ðañu ntūvi. ²⁴ Tsí uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Un ntíí ntíí ña'a sán ne, vata ntáa xuku ntáa ña.

E dóo nuu á'vi i iña ña vevíi ne, vata ntáa laa xuku ntáa.

Kaxi'i ðíí xuku i sán ne, kanakó'xo laa i, ²⁵ ntá tsi tú'un Xuva kō ne, kutúví ntii ðañu ntūvi,

ka'an. Tū'ún tsikán ne, ðivi tū'un é vā'a e ntáka'an ntódo ña ni ntō.

2

¹ Dukuān ne, ñá víi ka nto nté uun ká nuū i é kīni kaa. Ñá kanī nta'ví ka nto ta'an nto. Ñá te ūvi nuu i víi nto. Ñá ku kune'ū iní ka nto. Ñá kā'án ka nto é kīni kaa iña ta'an nto. ² I'xa é ðā ve káku ne, dóo kanantukū é tsítsi. Kuan koo nantūku nto tú'un Xuva kō dí, ðivi tū'un é vā'a kue'en. Kuān koo kue'nu nto ða nté nāni'i kué'en nto ntuví va'a iña nto. ³ Tsi é ĩni ntó ve e dóo va'a Xuva kō.

Cristú ne, vata kaa xuu é kántito kaa ña

⁴ Ki'xi etsin nto Cristu vé, ðivi ñā é vata kaa xuu é kántito kaa ña. É nakuítā ña'a san xuú san, ntá tsi Xuva kō né, ðivi xūu é nakaxnúu ña, e ña te nté kaa nuu á'vi i kuenta iña ña. ⁵ ðivi ntō né, vata ntáa xuu é kántito ntáa nto ði. Kué'e ntō é víi Xuva ko ni ntō vata koo é kūvi nima ntó vi'i ña. Ta'xi ña é víi ntó dutu ñá ði, vata koo é kue'é nto ña doméni ntuví iña nto vata o ntío ña. Ki'i ña doméni nto, tsí ntuvá'a nto ni ña kuēnta iña Jesúcristu. ⁶ Tsí uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Uun kaa xuu e xtúvi ú ñuú Siuún ne,

uun xuu é nakaxnúu u é kodo nūu,

uun xuu e dóo nuu á'vi i.

Xoo é kākuinti'xe i ne,

ñá kuntā'xa iní ña kuenta iña i,

ka'an. ⁷ Dukuān né, ntō'o e ntákuinti'xe ntó ña ne, ñá tē nté kaa va'a ña, kuiní nto. Ntá tsi ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i ña ne, nto'o ña vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Xúū é nakuíta ña ntáde vá'a vi'i san ne,

ðiví kúvi xuu ódo nūu éti vi'i san,

ka'an. ⁸ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Naki'í ña'a san xuú san ne,

ntava ntodó ña,

ka'an. Tsí ntava ntodó ña tē ña kuinti'xe ña tú'un Xuva kō. Tsí kuan o de kú've ña é kōo.

⁹ Ntá tsi ðivi ntō ne, ña'a é nakaxnúu Xuva ko kúvi nto. Dutu iñá rei kúvi nto ne, uun tatá ña'a é ntūntoo nima i kúvi nto, tsi

ntáduku ntée nto Xuva kō. Kuān ó ni ntō vata koo é kā'an nto tsi dóo vá'ā o dé Xuva kō tsi e nātavā ña nto mí'i e dóo neé san ne, ða tsóo ña nto mí'i e dóo vá'a kaxi'í nuu mí tuví ña. ¹⁰ ði'na ne, ñá tē nee ñá'a nto, ntá tsi vevíi ne, ña'a Xuva ko ntō. ði'na ne, xoxó ña'a é kantunta'ví ini ña nto, ntá tsi vevíi ne, kantunta'ví ini Xuva ko ntō.

Kada tsiñu nto iña Xuva ko

¹¹ Ení ko e dóo ntio kó nto, vata ntáa ña tuku ñuu ntáa nto, é vata te vē'xí taan xnto ñuxiví sa. Dukuān ne, kaikán u nto tē ña víi nto é kīni kaa é ntio kúñu ntō é kanāa ntée nima nto. ¹² Vá'ā koo víi nto dá ntoo nto mé'ñū ña'a, ña e ñá ini Xúva kō. Dukuān né, kuān te ntáka'an kīni ña iña nto vevíi tsí ña te vá'ā ó de nto ne, ntá tsi kiní ña tsi ntáde nti'xe nto é vā'a. Kidáā né, te vē'xí Xuva kō é vēxkada kú've ñá ne, ká'an ñā tsi dóo ka'nu Xuva kō.

¹³ Kuenta iña Tó'o ko Jesúcristu ne, kuiko ñu'u nto ūn ntíí ntíí ña uve ða neé ka tsiñu, kuān té ña tsiñu na'nu i, tsí ðivi ñā é odo nūu ña, ¹⁴ o kuān té ña tsiñu i san é kataxnūu ña. Tsí ðivi tsiñu ña é kué'é ña na ntō'o ña ntáde é kīni kaa sán ne, o é kā'an ña e dóo vá'ā ó de ña ntáde ntaá san. ¹⁵ Ntio Xuva kō é kuān koo víi nto vata koo é ña kúvi ka'an ntée ña tuntú san nto, ña é dotō tsi ntáka'an.

¹⁶ Kuān té xoxó ka taxnuu i nto nté koo víi nto, ntá tsi ña ku dotō tsi víi nto é kīni kaa, tsí víi nto é vā'a vata tsí ó de ña ntáde tsiñu iña Xuva ko. ¹⁷ Kuiko ñu'u nto ūn ntíí ntíí ña'a san. Kuinima nto un ntíí ntíí ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san. Kuiko ñu'u kué'en ntó Xuva kō. Kuiko ñu'u ntō ñá odo nūu san.

Koto nto nté o ntó'o Cristu

¹⁸ Nto'o e ntáde tsiñu nto ne, kada ntaa nto e ntáka'an tó'o ntō. Kuān te vá'a ña'a ña ne, ntántunta'ví ini ña nto, kuān te dóo ðiin ñá ne, ntá tsi kuiko ñu'u nto ña. ¹⁹ Tsí kaka'an Xúva kō tsi vá'ā ó te kutíi o é nto'o ko kuēnta iña nuu i é ña te kuétsi ko, tē ntáde ntaa o e ntío ña. ²⁰ Te nī'i nto é nto'o nto te víi nto é kīni kaa ne, ¿va dóo ntu nuu á'vi nto e kūtíi nto é ntō'o nto iña kuétsi nto san? Ntá tsi te kūtíi nto nto'o nto kuenta iña nuu i é vā'a é edé nto ne, tsíkán é nuu á'vi i, kuiní Xuva kō. ²¹ ðivi tsi tsiñu kána Xuva ko ntō é víi nto. Ini nto nté o ntó'o Cristu kuenta iña nto. Dukuān ne, nánē'e ña nto nté koo víi nto vatā o dé ña. Kuān tsi koo víi nto ði. ²² ðivi ñā ne, nté uun ito ña ni ide ña é kīni kaa; nté uun ito ña ni eni ntá'ví ña ña'a. ²³ Dā ka'an kīni ña'a san ni ñá ne, ñá ni nantiko koō ña nté uun é kīni kaa. Dā ntó'o

ña ne, ñá ni ká'an ñá te ntaána ña. Ntá tsi ntáda ña kuenta ntá'a Xuva kō, ña e dóo ini é xntékú kū've va'a. ²⁴ Mii ñā ído ña kuétsi kō kúñu ñā dá xi'i ña ntíkā krusi kan vata koo é ña vii ka o é kīni kaa, tsí vii o da mii é vā'a. Dīvi ñā ni'i kui'i ña vata koo é ntuvá'a nto. ²⁵ Tsí di'na ne, ntaika xaa nto vata ntáa le'ntu, ntá tsi e ntíko koō nto mí tuví paxtu ntó, ña kanada'an nima nto.

3

Nté koo vii ña e éni vi'i

¹ Dukuān dí, ñadī'i, kuiko ñu'u ntō xii nto, vata koo te iō ña é ña ntákuinti'xe i tú'un Xuva kō ne, nakaku ña, kuān te nté uun tú'un ña ni ka'an ntó ni ñā, tsi dóo vā'a o ntáde nto utén uten. ² Tsí ini ña tsi dóo vā'a ó de ñadī'i ñā, tsi dóo koñu'u ña. ³ Ña te e ntántukutu ntō né, ntē ña te dóo vā'a o ntánekan nto diki nto, ntē ña te kiti e kúvi kaá kuaan kañu'u nto, ntē ña te dú'nu e dóo va'á kue'en. ⁴ Tsi é nuu xū'ú nima ntó kán, e dóo vita ini nto, e dóo ñikādín nima nto. Tsíkán e dii ka nuu á'vi i nuu Xuva ko, tsí dīvi é ña te kánatīvi kue'en. ⁵ Tsí kuan o dé ñadī'i va'á san kidaā dí, ña ntákuinti'xe i Xuva kō. Edé ntaa ña e ntáka'an xii ña, ⁶ vata o dé ntaa Sárā san é káka'an Ábraan. Kaka'an ñá tsi tó'o ña ñā. Dīvi ntō ne, i'xá ña nto te vii nto é vā'a ne, nté uun nuu i ña te ntaú'vi nto.

⁷ Dīvi ntō dí, ñatīi, kuenta vii nto ñadī'i nto, tsí ña túvi ntíi ña vatā ó iō ntíi nto. Kuiko ñu'u nto ñā, tsí dadīi tsi ni'i nto ntuví va'á iña nto ni ña nta'a Xuva kō. Kuān koo vii nto vata koo é ña te neé kadī nuu i te ntáka'an ntá'ví nto.

Ña e ntánto'o i e ntáde é vā'a

⁸ Uun ká xtuku nuu i ká'an ú ni ntō. Kuédadīi tsi nima ntó, un ntíi ntíi nto. Na káxnúu nto ta'an nto nee iña e ntánto'o ña. Na ntuntá'ví ini nto ta'an nto. Kuinima ntó ña. Nā vii ka'nu nto ni ñā. ⁹ Tē ntáde ña'a san é kini kaa ni ntō ne, ña nantíko koō nto é kīni kaa sán di. Tē ka'an kīni ña'a san ni ntó ne, ñá ku ká'an kīni nto ni ñā, tsi vá'a koo ka'an ntó ni ñā. Tsi kána Xuva ko kō vata koo é ta'xi ña kō é vā'a. ¹⁰ Tsí uve na'a kaká'an tú'un Xuva kō:

Tsí xoo ñá'a é ntio ña e dóo vā'a koo kuita ntí'xin ntuvi iña ñá ne, kuenta na víi ña é ña ká'an ña é kīni kaa, é ña kaní nta'ví ña ta'an ña.

¹¹ Na xtuví mii ña é vii ña é kīni kaa ne, na vii ña é vā'a.

Na nantukū ña nté koo kuntoo vá'a ña ni tā'an ña.

¹² Tsí kainí Xuva ko xōo é vā'a ña'a ne, katekú ña te káka'an ntá'ví ña ni ñā, ntá tsi ña ncho kini ña xoo é kīni ntáa i, ka'an tú'un Xuva kō.

¹³ ¿Xoó ntu kuvi vii i ni ntō é kīni kaa te dí mii tsi nuu i é vā'a ntáde nto? ¹⁴ Ntá tsi te nto'o nto kuān te ntáde nto é vā'a ne, kuntōo dīni nto. Nā ku dā vá'a nto tē xoó ña'a nau'vi ñá nto. Ntē ña kutsú'un nto kuenta iña ña. ¹⁵ Tsí kini vá'a ntó nima nto tsí Cristú ne, dii ka ka'nu ña. Dīvi ñā e Tó'o kō. Koo tú've nto nté koo ka'an ntó ni da xōo ka ña'a te tsixe'e ña ntō nté kui kuínti'xe nto. Ntá tsi ña vii ka'nu nto. Kuiko ñu'u nto ñā. ¹⁶ Vā'a koo vii nto vata koo é dīni kunuū nima nto. Kidáā né, tē ka'an kīni ña'a san iña nto da ntáde nto é vā'a e ntákuinti'xe nto Cristú ne, dīvi ñā ne, kuka'an nuu ña.

¹⁷ Tsí dii ka vā'a ó te nto'o kō da ntáde o é vā'a san naa i é nto'o kō da ntáde o é kīni kaa sán, te kuan kōo é ntio Xuva kō. ¹⁸ Tsí mii tsí Cristu ntó'o ña dá xi'i ña é uun ito tsi kuenta iña kuétsi kō. Dīvi ñā é ña tuvi kuétsi ñā ne, xi'i ña kuēnta iña ko xo'o é iō kuétsi kō, vata koo é kī'in ni'i ña ko nuu Xuva ko. Xí'i kúñu ñā, ntá tsi nima ñá ne, ntōto xtuku. ¹⁹ Dukuān o ñé'e ñā, ixka'an ntódo ña mí'i ñu'u kutū nima ña é xi'i san. ²⁰ Ña tsíkán ne, ña intóo kidaā é ña ni kuínti'xe i, kuān te kutíi Xuva kō intétu ña ña ni dukuān de vā'a Noeé san tun ntóo ka'nu san. Úna ñā'a kudii nakáku ña é ñu'u vá'a ña iní tun ntóo san dá nakuntéku teni nú ntute kán. ²¹ Kuan kōo vevii ne, ntántada náa o iña ña é nakaku mé'ñu ntute san, tsí nakáku o te ítsi ntute o. Nā tē tsi kúñu dentu kō é ntuntoo, tsí nima ko é ntuvá'a ni Xuva kō kuenta iña Jesúcristu, dīvi ñā e ntóto xtuku ña dá xi'i ña. ²² Kúntāa ña e dukún kan vē ne, tuví ña diñi kua'a Xuva kō. Doo ntaíko ñu'u ánjē san ñá, ni ūn ntíi ntíi ña odo núu san.

4

Kada tsiñu o vatā o tá'xi Xuva kō é kúvi vii o

¹ Tsi dúkuān né, vata o ntó'o Cristu ni kúñu ñā ne, kuan koo kadā kuení nto tsí kuvi vii nto é ntō'o nto di. Tsí xoo ñá'a e ntó'o ña ni kúñu ñā ne, é xtuví mii ña é vii ña é kīni kaa, ² vata koo e dá ntōo ká ña ñuxiví san ne, ñá vii ka ña é ntio kúñu ñā, tsí vii ña é ntio Xuva kō. ³ E xée ntuví é tsoo mii ntō é edé nto vatā o dé ña'a sán di, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō. Tsi é un

nti'í é kīni ntáa ntáde ña. Ncho kada xeni ña ni ñadī'i. Ntáde kī'vi ña. Da mii kuē'en tsi dodīni ntáde ña. Dōo ntáxi'i ña. Ntainūu ini ña tuku xuva ña e ña ntío kue'en Xúva kō. ⁴ Dā kúdu'va ña e ña ncho kuve ta'an ká nto ña e ntáde ña nuu i é kīni ntáa ne, ntáka'an kīni ña iña nto ve. ⁵ Ntá tsi nakué'e ña kuenta ntá'a Xuva kō nté o dé ña. Tsi Xuva kō xntékú ku'vé ña iña ñá ntántito nī ña é xi'í san. ⁶ Dukuān ne, ká'an ntōdó ña tú'ūn va'á san nī ña é xi'í san di vata koo é kuntito ña kuenta iña Xuva kó, kuān te ni'í kúñu ña é ntō'o i.

⁷ Dóko sā ntī'i un ntī'í nuu í ve. Dukuān né, kadā kuení va'a nto. Diin diin tsi kuntōo nto vata koo é kūvi ka'an ntá'ví nto kanī nima nto. ⁸ Uun nuu i e dií ka va'a é vii ntó ne: dōo kuinima ntó ta'an nto utén uten. Tsi te kuinima kó ta'an kō ne, kada ka'nu ini o ni ña, kuān te dōo iō kuetsí ña. ⁹ Ná ku dē víni nto vi'i nto é kutūví ta'an nto. ¹⁰ Tsi e tá'xi Xuva kō tsiñu é vā'a é vii o é un é un o. Na vii ó tsiñu é vā'a san é vā'a ta'an ko vatā ó de ña ñu'u nta'a i tsiñu na'nu é xe'é Xuva kō. ¹¹ Xoó ña'a é kākā'an ñá ne, na kākā'an ñá vata o xe'é Xuva kō é kākā'an ña. Xoó ña'a é kaxntii ña tā'an ña ne, na kōó ntii ña vii ñá vata o xe'é Xuva kō ntii ña é vii ñá, vata koo é da nēe ka é vii ó ne, ká'an ñá'a sán tsi dōo va'á Xuva ko ni i'xā ñá Jesucristu. Ká'an o tsi dōo va'á ña. Na kadā kú'vé ka ña é un ntī'i ntii dañu ntūvi. Kuan tsi koo na kōo.

É nto'o kō é kuntīkin ó Cristu

¹² Ení ko e dōo ntío kó nto, ñá ku kadā kuení nto te ñū'u nto mé'ñū ñu'u é kai'xí san é kaīto nteé Xuva ko ntō. ¹³ Ná ku da kudū'va nto, tsi dīni koo kuntōo nto e ntánto'o nto vata o ntó'o Cristu, vata koo é dií dií ka diní nto ntuvi tē naínu xtúku ña, tē ntii dītō ña é kāxi'í nuu ka'nu ña. ¹⁴ Te kākā'an ntée ña'a san nto tsi ntákuinti'xe nto Cristu ne, dōo diní nto tsi Espíritu Xuva kō e dōo va'a vexkútuvī ñá ni ntō. ¹⁵ Ió ña'a ne, ntánto'o ña e é'ni ña ña'a ne, o du'u ña ne, o dé ña é kīni kaa ne, o kini nuu ña iña ña'á san. Nta tsi ña kuān koo vii nto. ¹⁶ Ntá tsi te xoó ña'a ntánto'o ña e ntántīkin ñá Cristu ne, ñá kūka'an nuu ña. Tsi nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō é xe'é ña é kuān koo nto'o ña kuenta iña ña.

¹⁷ E xée ntūvi é xntékú kú'vé Xuva kō. Te dī'na xo'o xntekú ku'vé ñá iña kó ne, ¿nté koo vii ña ni ñá'a san, ña é ña ntákuinti'xe i tú'un Xuva kō? ¹⁸ Tē dá kuetsi ntánakáku ña é vā'a san ne, ¿nté koo kuvi nī ña ntáde é kīni kaá san, nī ña é iō kuetsí i san? ¹⁹ Dukuān

né, divi ña e ntánto'o ña tsi kuān o ntío Xuva kō é vii ñá ne, ñá kōo da'na é vii ña é vā'a. Na ntáda ña kuentá nima ñá nta'a Xúva kō, ña é ede vá'a ña, ña e nté uun ito ña tsoo mí ña ña.

5

Itsi iña ña ntákuinti'xe i

¹ Vi'a ve ne, ncho kué'e ú itsi iña ñáta, ña odo nūú iña nto. Xu'ú ne, ñatā ú di ne, ini u nté o ntó'o Cristu ne, dadī tsi ni'í ko ni ntō é vā'a é tā'xi ña ko te naínu xtúku ña. ² Kuenta vii nto ña e tá'xi Xuva ko nto vatā ó kade paxtú san kuenta a le'ntu ña. Ná te kué'e kuetsi ña nto é vii nto, tsi dodīni nto vii nto. Ná tē é diu'un ntío nto, tsi kanī nima ntó vii nto. ³ Ná ku vii nto tó'o ña'a, ña e ntáde nto kuenta, tsi nañē'e ntó ña nté koo vii ña vatā o ntáde nto. ⁴ Tē ntii dīto paxtu ñá odo nūú san ne, ní'í ntō doméni e dōo va'a é ña kantī'i.

⁵ Dukuān dí, na kuetsi, kuiko ñu'u nto ñata, ña odo nūú san. Un ntī'í ntī'í ntó ne, ñá vii ka'nu nto ni tá'an nto. Tsi uve na'a tú'un Xuva ko kākā'an:

Ná kaxntii Xuva ko ñá'a, ña e ntáde na'nu iña mii i,
tsi kaxntii ña ña ntā'vi, ña é ña ntáde na'nu san,

ka'an. ⁶ Ntā'vi tsi koo vii nto nuu Xuva ko, ña e dōo ntii iní í, vata koo é kada ka'nu ña nto tē xee ntūvi. ⁷ Da nēe ka nuu i e ntádē kuení nto ne, ntada nto kuenta ntá'a ña, tsi divi ña kade ña nto kuenta.

⁸ Ntītō vii nto kuntōo nto. Koto nto tsi é ña vā'a sán ne, kanāa ntée nto vatā ó de ñaña, kiti kakachu'u ntáa é kajka ti kanantuku tī nee iña é kā'xí ti. ⁹ Ná vii nto é ntío i, tsi kuinti'xe vā'a nto Xuva kō. Tsi ini nto tsi dadī tsi ntánto'o ta'an nto dá kanī ñūxiví sa. ¹⁰ Ntá tsi tē kúvī é ntō'o kudii nto ne, Xuva ko tá'xi ña é kuinti'xe kue'en nto. Ta'xi ña é kūtíi nto é un ntī'í. Ta'xi ña é kūtū'vé vā'a nto nee iña e ntákuinti'xe nto, tsi divi ña e dōo va'á ña. E kána ña kō é nī'í ko é vā'a nta'a Cristu ne, ntavá'a ña nto. ¹¹ Ká'an o tsi dōo va'á ña, tsi kuvi vii ña é un ntī'í ntii dañu ntūvi. Kuan tsi koo na kōo.

¹² Nta'a ení ko Silvanu, ña e dōo de ntaa, kuini ko, de vā'a ú tutú sa'a vata koo é tā'xi kudii u nto itsi, vata koo é kākā'an u ni ntō tsi sá'á é nuu é ntaā i iña é vā'a e tá'xi Xuva ko kō. Itsi sá'á tsi kuntīkin nto.

¹³ Ña ntákuinti'xe i, ñá ntoo ñuú Babiloniá ne, taxnūu ña ntusi nto. Dadī tsi nakaxnúu

Xuva ko ña ni ntō. I'xá ko Marcú ne, taxnūu na ntiusi ntó di. ¹⁴Nanume nto ta'an nto é kuinima tá'an nto é nuu é ntaā i.

Vā'a vá'a tsi koo kuntōo nto, un ntí'i kue'en dú'va nto, tsi ntáduku ntée nto Cristu.

Tutu é kuvi ūvi e táxnūu San Pedru

Taxnūu Pedru tú'un iña ña ntákuinti'xe i

¹ Xu'u é Simuun Pedrú u ne, kade tsiñu ú iña Jesúcrístú ne, pustrú u iña ña. Taxnūu u tú'un salá iña nto, tsi é nī'i nto é dad̄i kuínti'xe nto nī kó, tsi dóo vá'a ó de Xuva ko ni Jesúcrístu, ña é nakáku kō ne, ñá kāde ña kuenta xoo ná'a o. ² Díi díi ka kue'e na tā'xí Xuva kō é vā'a iña nto, é kuntōo vá'a nto, tsí ini nto Xuva kō ne, iní nto Tó'o ko Jēsuú di.

Nte ntáa ña ntákuinti'xe i

³ Tsi dóo ntii iní Xuva kō né, ta'xi ña kō é un ntí'f̄ é kantio kō é nī'i ko ntuví va'a iña ko, é un ntí'f̄ é kantio kō é vīi o é vā'a, tsí ini o ña. E kána ña kō, tsi dóo ka'nu ña ne, dōo va'a ña di. ⁴ Dukuān ne, e tá'xi ña ko xū'u ña é vīi ñá nuu i e dóo ka'nu, nuu i e dóo nuu á'vi i, vata koo é ntuvá'a nima ntó vata kaa mii ña, te xtuví mii nto é kānatívi ñuxiví san é ntio nima kíni ntáa nto. ⁵ Dukuān né, di'na na kuínti'xe nto ne, kidáa né, kan̄i nima nto vīi nto é vā'a di. Kidáa né, nakuā'a ká nto vata koo é kutu've nto iña Xuva kó di. ⁶ Ñá vīi ka nto vatā ó ntio nima kíni ntáa nto. Na kūtíi nto é un ntí'f̄ né, kunuu iní ntó Xuva kō. ⁷ Kuinima ntó ta'an nto, ña kuínti'xe i sán ne, kuinima ntó da xóo ka ña'a di.

⁸ Tē ini nto nuu i sá'a ne, kuān koo vīi nto utén utén ne, kunuu á'vi ntuví iña nto. Ñá tē é ntaā i é ini nto Tó'o ko Jesúcrístu. ⁹ Xoó ña'a, ña é ña káde nuu i sá'a ne, vata kaa ña kuāa kaa ña, vata kaa ña é ña káxi'i va'a nuu i. É kūnaá ini ña tsi é ntuntoo nima ñá kuétsi é edé ña kídaa. ¹⁰ Dukuān né, ta'an ko, díi díi ka ntukū nuu iní nto é kūtuni vá'a nto tsí nuu é ntaā i é nakaxnúu Xuva ko ntō, e kána ña nto. Te kuān koo vīi nto ne, ñá kō'xó ntéé ka nto nuu i é kíni kaa. ¹¹ Kidáa ne, ña kada vīni kué'en tsi Xuva kō é kí'in nto mí kadē kú've Tó'o ko Jesúcrístu, dívi ña é nakakū ñá ko, ntii dañu ntūvi.

¹² Dukuān ne, nguentúvi nanu'u u iní nto nuu i sá'a, kuān te é ini nto, kuān te ntákuinti'xe vá'a nto é nuu é ntaā i e téku nto. ¹³ É vā'a, kuiní ko, é ká'an ka u é naka'an ntō sá'a, dá tuví ka u ñuxiví san. ¹⁴ E tá'xi Tó'o ko Jesúcrístu é kūtuní ko tsí ña na'á ka kutūví u ñuxiví sa. ¹⁵ Dukuān ne, kaxío ntii u é nakuā'a vá'a ú nto sá'a vevíi,

vata koo é naka'an nto nūu i sá'a rkontuvi dá xoxó ka u.

Iní nti e dóo ka'nu Cristu

¹⁶ Tū'un é nañe'é nti nto kuenta iña i é nañu xtúku Tó'o ko Jesúcrístu é ña te nté kaa ntii iní ñá ne, ñá te ni tāvá dik̄i mii nti, tsi iní nti ntuxnúu mii nti Tó'o kō e dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁷ Tsi xé'e Xuva kō e dóo va'a iña ña, é kuiko ñu'u o ña. Tsi díto nte e dukún kan vē'xí tatsin Xuva ko, kaká'an, “Sá'a I'xá mii ko e dóo kakuinimá ko, e dóo diní ko ni ñá”, ka'an. ¹⁸ Nti'í ne, tēkú nti tatsin san é vē'xí nte e dukún kán, tsí dad̄i ntoo ntí ni ña rki uku kuikó san.

¹⁹ É kūtuni ko tsí nuu é ntaā i é ntáka'an ná'a san kídaa, ña é ka'an naa Xuva ko. Vá'a ó te vīi ntó kuenta tú'un e ntáka'an ñá san, tsí vata kaa ñu'u é káxi'í nuu mí nēé san é dā nté xēe ntúvi tē nañu xtúku Cristu é nāxi'í nuu ña nima nto. ²⁰ Ntá tsi di'na kantio é kūtuni nto tsi tú'un é ūve na'a kaká'an Xúva ko kuēnta iña nuu i é kúvi ne, ñá te da xóo ka ña'a ni tāvá dik̄i mii ña. ²¹ Tsí ña é ká'an naa Xuva ko kídaa ne, ñá te dik̄i mii ña ni tavá ña é ntáka'an ña, tsí Espiritū Sántū san nañe'e ñá ña nté koo ka'an ña.

2

Ña'a, ña e ntánañe'é dovete (Judas 4-13)

¹ Ntá tsi kídaa ne, xío ña'a e táva dik̄i mii ña é ká'an ñá dovete ne, kuān koo vīi ña'a san ni ntó di. Nakuā'a ña nto tú'un é ña te tú'un Xuva kō. Nakua'a xu'ū ñá nto nchú'un vetē é kaido doxi'i. Ká'an ñá tsí ña te Xuva kō ña é nakakū ña. Ntá tsi kantí'i tsi nakūnaá mii ña kúñu ña. ² Ñá te da dīi ña'a kuntúkin ñá ña é vīi ña é kíni kaa vatā ó de ña di. Kuenta iña ñá ne, ká'an kíni ña'a san iña itsí va'a san. ³ Dōo ntio ña diu'ún ne, nañe'e ñá nto tú'un é kúdií dovete vata koo é kukuika ña kuēnta iña nto. Ntá tsi nte éma tsi iō tu've é ntō'o ña. Ña ná'a ka dá nī'i ñá doxi'í san.

⁴ Ñá ni de ka'nū iní Xuva ko nī ánjē san é ede é kíni kaa, tsí nakuíta nuu ña i dô'vi kan mí nēé kue'en, mí ku'un kutu dā nté xēe ntúvi é xntēkú kú've Xuva ko ūn ntíi ntíi ña'a. ⁵ Ñá ni ntuntá'ví ini ña ñatā, ña intóo kídaa di. Mii tsí Noeé san é ká'an ntódo ña tú'un va'a san ne, nākakú Xuva ko ña, ni ū'xe ñá'a ká, dā naxntekū ñá ntute é nakūntéku teni dá kan̄i ñuxiví san, mi ntántoo ña kíni ntáa san. ⁶ Ē'mi kue'en Xúva ko ñūú Sodomá, ni ñūú Gomorá di. Ntāda ña xaa é un ntí'f̄, vata koo é na kíni ña kíni ntáa

san nté koo nto'o ña di. ⁷ Ntá tsi nakáku ña ña é nanī Loó san, tsi dóo va'á ña'a ña. Dōo u'vi kúvi ña tsi dóo ntáde xení ña'a san.

⁸ Dōo dutsī kuíni ña ntáduku ntée Xuva ko san dā ini ña nté o de ña ñuú ña, da téku ña e dóo ntáka'an kīni ña'a san. Nté emá tsi ña ni ntio kué'en ña nté o de ña ntántoo ni'i ña. ⁹ Ini Xúva kō nté koo nakáku ña ña ntáduku ntée ña da ntánto'o ña. Ini ña nté koo kué'e ña é ntō'o ñá kīni ntáa sán di dā nté xēe ntúvi é xntékú ku've ñá ña'a san. ¹⁰ Dií dií ka kué'e ña é ntō'o ña ntáde e ntáka'an nīma kīni ntáa ña, iña ña é ña ntaíko ñu'u ña odo nūu iña ña. Nā tē ntákuka'an nuu ña; ntáde ña da nēé ka nuu i é ncho vií ña. Ntē ña ntaú'vi ña é kā'an ntee ña ña é odo nūu e dukún kán. ¹¹ Ntá tsi mií ánjē sán ne, kuān te dií ka ntii inī ñá ne, kuān te dií ka kuvi vií ña ne, ntá tsi ña te ntáka'an ntée ña ña nuu Xuva ko.

¹² Ntá tsi ña kuān ntáa sán ne, vata ntáa kiti é ña tuví nee ntáde kuení ti ntáa ña. Ntáde ña vata tsi káan iní ña. Kiti sán ne, ntánakaxa ti ne, da ntátin ña ti ne, da ntaé'ni ñá ti. Kuan ntáa ña di. Tsi ntáka'an kīni ña nuu i é ña ntákutuni vá'a ña ne, kuān tsi koo kuví ña di vatā ó kaxi'i kiti san. ¹³ Nto'o ña dí vata tsi ó nánto'o ña ña nguí san. Dōo diní ntoo ña vata tsi káan iní ña, da nēé ka tsi ura. E dóo dentu ña. É kuíni ña e ntáde ña doka'an ne, dōo diní ña ntaéni nta'ví ña nto da ntaé'xi dadii ña ni ntō.

¹⁴ Da xōo ka ñad'i ntaíni ña ne, ncho kīni dikí ña ña. Nā kantā'á ña e ntáde ña é kīni kaa. Ntáde ña vata koo é kuntikín ña'a san ña, ña é vata kutú've vá'a i iña Xuva ko. É kūtú've ña é ki'i ña da nēé ka nuu i é ntio ña. Ntá tsi dóo ni'i ña é ntō'o ña nta'a Xuva kō. ¹⁵ Xtuví mii ña itsi va'á san ne, dá dotō tsi ntaíka ña. Ntáde ña vatā o dé Balaan, i'xá Beu, ña e dóo ntío i é nī'i diu'un dá edé ña é kīni kaa. ¹⁶ Ntá tsi uun buru de tí ti ni ña kuēnta iña kuétsi ña. Kuān té ña kuvi ká'an búru sán ne, ntá tsi ní'i ti tatsin ñá'a, kaka'an ti é ña ku dé ka ña é kīni kaa.

¹⁷ Ña kuān ntáa sán ne, vata ntáa pusu é itsi núu ntáa ña, vata ntáa viko é kue'en ni'i tatsin. Ní'i ña é ntō'o ña ntii dañu ntuvi dá kuntōo ña mi dóo nēé kue'en, e xtúvi tu've Xuva ko iña ña. ¹⁸ Tsí da doto tsi ntáka'an ñá nuu i e dóo na'nu ne, ntáde ña é kō'xó ntée xtuku ña'a san nuu i é kīni kaa, ña é dā vé kii nteé xio ta'an ña e ntáde é kīni kaa san. ¹⁹ Ntáka'an ña ni ña'a san tsí kuvi kaka xaa ña ve, ntá tsi ntáde tsi mii ña é káde tsiñu ña iña i é kīni kaa san. Tsí da nēé ka nuu

i é kuvi vii ni ūun ña'a ne, divī é kūvi tó'o ña. ²⁰ Te xtuví mii ña nuu i é kīni kaa é ió ñuxiví san te ini ña Tó'o ko Jesūcristu, ña é nakáku kō ne, ntá tsi te kīni nuu xtúku ña nuu i é kīni kaa sán ne, te kūvi vii é kīni kaa san ni ñá ne, da dií dií ka nta'ví de ña é vata kaa di'na. ²¹ Dií ka vá'ā ó tē dí ña ni iní kue'en ña itsi vá'á san é xtuví mii ña da rkontúvi é ini ña tú'un Xuva kō é nakuá'a ña'a san ña. ²² Kuan kōo kúvi ni ña vatā xkoó ka'an ñá'a san: “Kanakaná'xi xtuku tinā san e ntú'xen ti. Kanakutsi o kūsín san ne, ntá tsi kanakunúu nto'o xtuku ti nto'xo san”, xkoó ka'an ñá'a sán di.

3

Nainu xtúku Tó'o kō

¹ É uvi ito táxnūu u tú'ūn san iña nto, ení ko e dóo ntio kó nto. É uvi ito kaka'án u ni nto sá'a vata koo é kuntitō nto é kadā kuení va'a nto. ² Nanū'u ntó iní nto nté o ntáka'an ñá'a, ña é ka'án naa Xuva ko kídaa, ni tú'un e xtúvi Tó'o kō, ña é nakáku kō, é nañé'e ñá kō.

³ Di'na kutuni va'á nto sá'a: tē xee ntúvi é dokó sa ntí'i ñuxiví san ne, ki'xi ña'a ña é narkíntēé Xuva kō, ña é dotō tsí vii é ntio nīma kīni ntáa í ne, ⁴ ká'an ña: “¿Nté ntu o kúvi ni tú'un é kaka'án Cristu é nainu xtúku ña? Un tsi nte dá xi'i úvata ika kō né, kuan tsí ó kakuvi vata o kúvi nte ntúvi dá iñi ntu'u ñuxiví sa”, koo ka'an ña. ⁵ Ña kuān ntáa sán ne, ñá ntío ña kutuni ñá tsi nté ntúvi di'na xtúvi Xuva kō é kōo e dukún kan ni ñuxiví sa. Nté iní ntute kan vē'xi ne, mé'ñū ntute san túvi di. ⁶ Ntá tsi ntute san kúvi ide é nakunáa ñuxivi e itúvi kídaa dá nākuntéku. ⁷ Ntá tsi xtúvi xtuku Xuva ko, káka'an ña tsí e dukún kan ni ñuxiví sa é ntoo veví ne, é natsoo va'a ña é ká'mi ña ntuvi dá xntékú ku've ñá iña ña'a, ntuvi dá nantí'i ña ña'a, ña é ña ni kuintí'xe i ña.

⁸ Nā ku kūnaá ini nto sá'a, ení ko e dóo ntio ko, tsi é uun ntuvi ne, vata kaa uun míil kuí, kuini Tó'o kō ne, uun míil kuí ne, vata kaa uun ntuvi, kuini ña. ⁹ Nā te kanakuí Xuva kō é káda ntaa ña tú'ūn e tá'xi ña xu'u ña. Ió ña'a sán ne, kuān o ntádē kuení ña. Ntá tsi Xuva kō ne, kantétu ña kuenta iña nto dá kuií dá kuii tsí, tsí ña ntío ña é kūnaa nté uun ña'a. Ntio ña é natívi iní un ntí'í ntí'í ña'a san kuétsi ña.

¹⁰ Ntá tsi xee ntúvi te vēxkada kú've Tó'o ko ñuxiví sa. Da nēé ini tsí kō nainu ña vata kaa uun ña du'u. Kídaa né, uun ito tsi ntí'i e dukún kán é dóo donchu'ví koo kañú'u ne,

uun ito tsi koko kue'én da nēé ka ntí'i é ió ñuxiví sa di.

¹¹ É ini o tsí kuan koo kuvi nī é un ntí'í né, ;dukuān ne, vií nto é vā'á, vií nto da mii kue'en tsi é ntio Xuva kō ¹² da ntantétu nto ntuvi é ntixkada kú've Xuva kō! Vií nto vata koo é nainu kantí'i ña. Ntuyi tsikán ne, koko e dukún kán ne, naku've é un ntí'í. ¹³ Ntá tsi tá'xi ña xu'u ña tsí koo e dukún xēé ni ñuxiví xēé san, mí'í é ña te nté kaa vá'a koo. Sá'ā e ntántétu ō.

¹⁴ Dukuān ne, ení ko e dóo ntio kó, nī dukuān ntantétu nto é kuān koo kuvi sá'ā né, koo ntii nto vií nto é vā'á san vata koo é kuvi ka'an Xúva kō tsí ña tuví nee nuu i é ña vá'ā nima ntó, ntē ña tuví nee kuétsi ntó, tsí ntoo vá'a nto. ¹⁵ Kiní nto tsí da kuii dá kuii tsi kántétu Xuva kō vata koo é nakáku ō. Kuān ó kaka'an tá'an kō Pablú san di, ña e dóo ntio ko, da táxnū ña tutú iña ntó, vata ō xe'é Xuva kō e dóo ki'in iní ña. ¹⁶ Un ntí'í ntí'í tutu é kataxnū ña ne, é kaka'an ñá iña i sá'a. Ió nuu i e dóo vi'xín ō é kaka'an ña. Ña e ñá ini, ña é vāta kuinti'xe vá'a i ne, ntánadama ña tú'ún Pablu, vātā ó de ña ni tū'ún Xuva kō é nguii san. Ntá tsi kuenta iña mii ña é k'ín ña dô'vi kan.

¹⁷ Dukuān ne, ení ko e dóo ntio kó, di'na kutuni nto sá'ā ne, koto nto te ña kuntíkin nto ña'a, ña e ntáde nuu i e dóo xii kaa, vata koo é ña xtuví mii nto é kuinti'xe vá'a nto, ¹⁸ tsi dii dii ka kutu've nto iña Tó'o ko Jesūcristu, ña é nakáku kō. Ká'an ō vevíi ni ntii dañu ntūvi tsi dóo ka'nu ña. Kuan tsí koo é ká'án u ni ntō.

Tutu é kuvi ūun e táxnūu San Juan

Ña é káta'xi ntuvi iña ko

¹ I'a ntaa ntí ni ntō iñá Cristu, ña é dukuān tuvi dá iñi ntu'u ñuxiví sa. Tékú nti iña ñá ne, iní nti ña nuu mií nti di. Ito nteé nti ña ne, tñin nta'ā ntí ña di. Ña sá'ā ne, ña é kākā'an o e Tú'un Xuva kō, ña e tá'xi ntuvi iña ko. ² Tsi tá'xi Xuva kō é kīnī nti ña kata'xi ntuvi iña ko. Iní nti ña ne, kaka'án nti ni ntō é nuu é ntaā i iña ña. Kaka'án nti ni ntō ve iña ña'a san, ña kata'xi ntuvi iña ko é ña kantí'i. Tsi dukuān tuví ña ni Xuva kō nte ntúvi dí'na ne, tá'xi Xuva kō é kīnī nti ña. ³ Kaka'án nti ni ntō nee iña é ini ntí, nee iña e téku ntí, vata koo é kuédadii tsi nima nto ní nti vata tsí ó e kuédadii tsi nimá nti ni Xuva ko ni I'xā ñá Jesucristu. ⁴ Sá'ā é kākā'u ntí iña ntó vata koo é kuntōo díni kue'en ntó ní nti.

Ñá te neé te nīñú Xuva kō

⁵ Tú'un sa'a nañé'e Jesucristú nti ne, kaka'án nti ni nto vē. Vá'ā kue'en Xúva kō. Ña tūvī nee iña é kīni kaa iña ña. ⁶ Tē ntáka'an o tsí dadii tsi o ni ña ntá tsi ntáde o é kīni kaa ne, ntáka'an ó dovete; ñá tē nuu é ntaā i e ntáde o é vatā ó ntio Xuva kō. ⁷ Ntá tsi te vīi o é vā'á vatā ó de Xuva kō ne, kuédadii tsi nima ko ni ta'an ko un ntí ntí o. Kídāā ne, níñi I'xā ñá Jesucristu kanakate kuétsi kō.

⁸ Te kā'an o tsí ña tuvi kuétsi kō ne, ntaéni nta'ví mii o kúñu kō. Ñá ntántikīn ntí'xe o itsi Xuva kō. ⁹ Te kā'an o ni Xuva ko tsi iō ntí'xe kuétsi kō ne, ini o tsi vīi ña é vā'á ne, kada ka'nu iní ña ni ko kuétsi kō. Nakate ña nima ko é un ntí'í é kīni kaa san. ¹⁰ Te kā'an o tsí ña tuvi kuétsi kō ne, vata tē ntáka'an o tsí vete Xuva kō. Ña ntákuinti'xe ko tū'un é kākā'an ña.

2

Kanada'ān Cristu ko

¹ I'xá mii ko, i'a kaka'án u ni nto sá'a vata koo é ña vīi nto é kīni kaa. Ntá tsi te vīi o é kīni kaa ne, iō xoo é nada'an i kō nuu Xuva ko. Jesucristu ñá ne, vá'ā kue'én ña. ² Tsi ntá'vi Jesuu iña kuétsi kō da éti ña níñi ña ntíkā krusi kan. Ñá te da mii tsi iña kuétsi mii kō, tsí iña kuétsi e ntáde un ntí ntí ña ntoo ñuxiví sa.

³ Kutuni ko tsí ini ntí'xe o Jēsuu te ntáde ntaa o é kākā'an ña é vīi o. ⁴ Xoó ña'a é kākā'an ña tsí ini ñá ña, ntá tsi ña káde ntaa ña é kākā'an ñá ne, da mii kuē'en tsi é kākā'an ñá dovete. Ñá ini ka'án ña é nuu é ntaā i. ⁵ Ntá tsi xoo ñá'a é káde ntaa ña é kākā'an Xúva kō é vīi ó ne, kakuinima ntí'xe ña Xuva kō. Dukuan o kútuni ko te i'xa é káduku ntée nti'xe Xuva kō. ⁶ Xoó ña'a é kākā'an ña tsí uun tsi nima ñá ni Xuva kō né, na vīi ña é vā'á vatā o dé Jesuu.

Tū'un xee é kākā'an Xúva kō é vīi o

⁷ Ntō'o, tá'ān ko e dóo ntio ko, ñá te nūu i é xee san é kākā'án nti ni ntō. Kaka'án xtúku ntí ni nto nūu i é ini nto nte ntúvi dí'na. Tū'un san e téku nto kídāā ne, sá'a kākā'an xtúku ú ni ntō. ⁸ Ntá tsi i'a kade vá'a ú uun tú'un xee é nuu é ntaā i iñá Cristu ne, iña ntō di. Tsi kaita nti'xin é kīni kaa san tsi é xee nuu i é nuu é ntaā í, vatā ó kaita nti'xin é neé san dá kākene ngántí san.

⁹ Te iō ntó ntáka'an ntó tsi ntaíka nto mí káxi'í ne, ntá tsi ntákune'u iní nto ni tā'an nto ne, vata te ntaíka dukuan ntō mi é nee. ¹⁰ Xoo e ntákuinima í ta'an í ne, vata tē ntoo ña mi é káxi'í. Ñá ntio ká ña vīi ña nuu i é kīni kaa. ¹¹ Ntá tsi xoo e ntákune'u iní i ni tā'an í ne, vata te ntaíka dukuan ña mi é nee. Ña ini ña nté koo vīi ña, tsí vata tē ña kaxí'i nuu ña mí'i kī'in ña, tsi dóo nee.

¹² Kaka'án u ni nto, i'xa, tsi e dé ka'nu iní Xuva ko kuétsi nto tsí xi'í Jēsuu kuénta iña nto. ¹³ Kaka'án u ni nto, ūva, tsí ini nto ña é tuví dí'na da iñi ntu'u ñuxiví sa. Kaka'án u ni nto, na kuétsi, tsi e kúvi idé nto ní tó'o e ña vā'ā san.

Kaka'án u ni nto, i'xa, tsí ini ntó Xuva kō. ¹⁴ Kaka'án u ni nto, ūva, tsí ini nto ña é tuví dí'na da itúvi ñuxiví sa. Kaka'án u ni nto, na kuétsi, tsi dóo iō ntíi ntō, tsí ini va'á nto tú'un Xuva kō ne, e kúvi idé nto ní tó'o e ña vā'ā san.

¹⁵ Ñá ku kuinīma ntó nuu i é kīni ntáa san é iō ñuxiví sa; ntē ña ku dé kuení nto é vīi nto é kīni kaa vatā ó de ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i san. Xoo é kákuinima í nuu i é kīni ntáa san é iō ñuxiví sa ne, ña kákuinima ñá Xuva kō. ¹⁶ É un ntí'i nūu i é kīni ntáa é iō ñuxiví sa ne, ñá te nta'a Xuva ko vē'xi, tsí i'a tsi kíi mii ñuxiví sa. Nee iña é ntio nima kīni kaa ko, nee iña é kīni kaa é koto o, nee iña é káde i é vīi o e dóo ka'nu ña'a o ne, sá'ā é káta'xi ñuxiví sa. ¹⁷ Kué'en kántí'i ñuxiví sa ní é un ntí'i nūu i é kīni ntáa. Ntá tsi xoo ñá'a

é kãde ntaa ña é ntio Xuva kō ne, kutuvī ña ni Xuva ko ntii dañu ntūvi.

Nee é nuu é ntaā i ne, nee é dovete

¹⁸ I'xá miī ko, dokó sa ntí'i ñuxiví sa. Tēkú nto tsí ki'xi uun ña'a, ña kada ne'u iní nī Cristu. É tītín ña xée ñá ve. Dukuān ne, kutuni ko tsí dokó sa ntí'i ñuxiví sa ve. ¹⁹ Ña kuān ntáa sán ne, kīi nteé xio ña kō, é dadīi íka o ni ñā, tsí ña te kuédadīi nima ñá ni kō. Tē dí uun tsi nima ñá ni kō né, kuan tsí o ntaíka dadīi o ni ñā. Ntá tsi kīi nteé xio ña kō vata koo é tidito tsí ña te íña ko ña é un ntí'i ñā.

²⁰ Ntá tsi Jesuú ne, tā'xi ña Espíritū Sántū é kunūu ña nima ntó vata koo é kūtuni ntó nee iña é nuu é ntaā í iña ña. ²¹ É kuān ó kaka'u ú ne, ñá te kakā'án u é ña íni nto nee iña é nuu é ntaā i, tsí ini vá'a nto. Da neé ka dovete ne, é íni nto tsí ña te nuu é ntaā i. ²² ¿Xoó ntu e dóo vete í? ¿Ñā ntu te ña é kākā'an tsí Jesuú ne, ña te dívi ñā é taxnuu Xuva kō? Ña kuān ntáa sán ne, kade ne'u iní ña nī Cristu, tsí kaka'an ña tsí ña te nuu é ntaā i é dadīi Xuva ko ni I'xā ña. ²³ Xoó ña'a é kākā'an ñá tsi Jesuú ne, ña te dívi ñā é taxnuu Xuva kō ne, ñá íni ña xoo é Xuva kō di. Ntá tsi xoó ña'a é kākā'an ñá tsi táxnuu ntí'xe Xuva ko I'xā ñá Jesuú ne, ini ñá Xuva kō di.

²⁴ Dukuān né, xnūu nto nima nto tú'ūn e téku nto dí'na. Te naka'án ká nto tú'ūn sa'á ne, kuvi uun tsi nima ntó ni Xuva ko, ni I'xā ña. ²⁵ Jesucristú ne, xé'e ñā xu'u ña tsí ta'xi ña ntuví vā'á iña ko ntii dañu ntúvi.

²⁶ Kaka'án u ni nto sá'a tsí iō ñá'a é ncho kani nta'ví ña nto. ²⁷ Ntá tsi é nī'i nto Espíritū Sántū sán ne, ñá kantío é nakuā'a tuku ña'a nto. Tsi e tá'xi Jesūcristu Espíritū Sántū sán ne, dívi ña kanañē'e ñá nto é un ntí'í. Ñá tē dovete kaká'an ñá ni ntō, tsí nuu é ntaā i. Kuntoo dadīi nto nī Cristu, vātā ó kanañē'e Espíritū san nto.

²⁸ Kaka'án u ni nto ve, I'xá ko, te kuntoo dadīi nto nī Cristu vata koo é tē ntii díto ña ne, kunteé ini ko ña, ñá te kūka'an nuú ko ña tē xee ña kídaā. ²⁹ Ini ntó tsi dóo va'á Xuva kō. Dukuān né, da xóo ka ña'a é kãde ña é vā'á ne, dívi ña é i'xá ntí'xe Xuva ko ña.

3

I'xa e ntáduku ntée Xuva kō

¹ Koto nto nté ntu kaa dii kakuinima Xúva ko kō, tsi tá'xi ña é kuvi o i'xā ñá ne, i'xá ntí'xe Xuva kō kúvi ō. Ña é ña ntákuinti'xe

i Xuva kō ne, ñá íni ñá xoo ñá'a o, tsí nte ñá íni ña xoo é Xuva kō di. ² Ntō'o tá'án kó e dóo ntio kó nto, é i'xá Xuva kō kúvi o vevíi ne, vata kutūni kó nee iñá ntu ntuví o ve tē kúvi, ntá tsi ini o tsí te ntii díto Jesuú ne, ntuví o vata kaa ña di. Tsí kidáā ne, kini o ña nté kaa ña. ³ Un ntíi ntíi ña'a, ña ntantétu Jesuú ne, ñá víi ka ña é kīni kaa, tsí Jesuú ne, dōo va'á ña ne, ña túvi kuétsí ña.

⁴ Un ntíi ntíi ña'a, ña é ncho vii kuetsi sán ne, ña ntáde ntaa ña é kākā'án lei iña Xuva ko. Iō kuetsí ko tē ña ntáde ntaa o é kākā'án lei san. ⁵ Ini ntó tsi vé'xi Jesuú vata koo é nakuitā ña kuétsi kō. Jesuú ne, ña túvi kuétsí ña nté un siin. ⁶ Xoó ña'a, ña é kanuu iní i ña ne, ña ncho víi ka ña é kuétsí san di. Xoó ña'a, ña é da miī é kãde kuétsí sán ne, vata kiní ñá Jesuu. Ntē ñá íni ña xoo é Xuva kō di. ⁷ I'xá miī ko, ñá kū da vá'a nto é káni nta'ví ña'a san nto. Xoó ña'a, ña é kãde é vā'á ne, vā'á nti'xe ña vata kaá mii ñā. ⁸ Ntá tsi xoo ñá'a, ña é kãde kuétsí sán ne, kaduku ntée ña e ña vā'á san. Tsí nte dí'na ede tó'ō e ña vā'á san é kīni kaa. Dukuān é vē'xí I'xá Xuva ko ñūxiví sa vata koo é nantí'i ña nuu i é kãde tó'ō e ña vā'á san.

⁹ Xoó ña'a é nakáku Xuva kō ne, ñá ncho víi ka ña é kīni kaa, tsí nuu Xuva kō nima ña. Ña kúvi víi ka ña é kīni kaa, tsi é nakáku ña nta'a Xuva kō. ¹⁰ Dukuān ne, kutuni ko neé i'xa é kãduku ntée Xuva kō ne, neé i'xa é kãduku ntée tó'ō e ña vā'á san. Xoó ña'a é ña kãde é vā'á ne, ñá te i'xa é kãduku ntée Xuva kō. Ntē ña'a, ña é ña kakuinima í ta'an i ne, ñá te i'xa é kãduku ntée Xuva kō.

Kuinima kó ta'an kō

¹¹ Sá'a tú'un e téku nto nte ntúvi dí'na: é na kuinima kó ta'an kō. ¹² Ñá víi o vata o dé Caiin, ña é ede é kīni kaa san, tsí é'ni ña ení ña. ¿Ntē kui é'ni ntu ña ení ña? Tsí Caiin san ne, dōo kīni o dé ña ne, ení ña ne, dōo vā'á o dé ña.

¹³ Ñá ku kuntí'i ini nto, tā'an kó, tē ntaínchu'vi ña'a ñuxiví sa nto. ¹⁴ Ini o tsí xo'ō ne, ñá nī'í ka ko doxi'í san tsi e nī'í ko ntuví vā'á iña kó ve. Kutuni ko sá'ā, tsí ntákuinima kó ta'an kō. Xoó ña'a é ña kakuinima í ta'an i ne, kuan tsí koo kuví ña ni kuétsí ña. ¹⁵ Xoó ña'a, ña é ña ntío kue'en tsí i ta'an í ne, vata kaa ña é kaē'ní ña'a kaa ña nuu Xuva ko. Ini nto tsí xoo ñá'a é kaē'ní ña ña'a ne, ña kúvi nī'í ñá ntuví va'á iña ña ntii dañu ntúvi. ¹⁶ Kutuni ko nté koo kuinima ko, tsí Cristú ne, xé'e ña ntuví iña ña é kuví ñá kuenta iña

ko. Dukuan xo'ō dí ne, nakuē'e ó ntuvi iña ko kuenta iña ta'an ko. ¹⁷ Xoó ña'a e dóo iō iña ñá ne, kakutuni ña tsí iō ta'an kō, ña é kakunaá ntee í ne, te kāde víi ini ña é kuē'é ña ne, ¿mí'i ntū nuu é ntaā i é kākuinima ñá Xuva kō? ¹⁸ I'xá mií ko, ñá te da mií tsí rki xaa ko kunteku é kāka'an o tsi dóo kuinima kó Xuva kō, tsí na kuñima ntí'xe ko ñá né, na víi o é vā'á ni ta'an kō di.

Koo ntaá ini kō nuu Xuva ko

¹⁹ Dukuān é kūtuni ko tsí xo'ō ne, ntántikin o é nuu é ntaā i. Dukuān ne, nakunuú ka'nu nima kó nuu Xuva ko. ²⁰ Tē ntáde kuení ko té ña vā'a nima kó ne, Xuva kō ne, ini ña nté o ntí'xe nima ko, tsi díi ka ka'nu ña ne, ini ña é un nti'í. ²¹ Ntō'ó ta'an kó e dóo ntio kó, te iní o tsí ña tuvi kuétsi kō ne, ñá kūka'an nuu ko é xēe étsin o nūu Xuva ko. ²² Divi ñā ne, ta'xi ña da nēe ka nuu i é kākan o nta'a ña, tsi ntákuinti'xe ko tū'un é kāka'an ñá ne, ntáde o nee iña e ntío ña. ²³ Sá'a kāka'an ña é víi o: é kuinti'xe ko I'xá ñá Jesucristú ne, kuinima ko ta'an ko, vatā ó kaka'an ña. ²⁴ Da xōó ka ña'a, ña é ntáde ntaa é kāka'an Xúva kō ne, ntákudadii ña ni Xuva kō. Nuú mé'ñu Xuva ko ñā di. Dukuān ini o tsí nuu mé'ñu Xuva ko kō, tsí e tá'xi ña Espiritú Sántū san é kunūu ña nima ko.

4

Espiritu Xuva ko ni ěspiritū ña é kāde ne'u ini i nī Cristu

¹ Ntō'o tá'ān kó e dóo ntio ko, ñá ku kuinti'xe nto da xōó ka ña'a, ña é kāka'an tsí kantikin ña tú'un Xuva kō. Koto ntee va'ā ntó ña vata koo é kūtuni ntó tē nuu é ntaā i é kantikin ñá Xuva kō. Tsí ña te da díi ñá vete ntaíka ña ñuxiví sa. ² Dukuān é kūtuni nto xoo é nūu Espiritu Xuva kō nima i: xoo é kāka'an i tsí nuu é ntaā í tsi kí'xi Jesucristu ñuxiví sa é ní'i ña kúñū é vata kaa ñatíi san ne, kaduku ntée nti'xe ña Xuva kō. ³ Xoó ña'a é ña kuān ó kaka'an iña Jesús ne, ñá kaduku ntée ña Xuva kō. Ña kuan ntāá san ne, kaduku ntée ña ña kainchu'ví Cristú san. É tēkú nto tsí kí'xi ña sa'á ne, é tuví ña ñuxiví sa vevii.

⁴ I'xá ko, ntáduku ntée nto Xuva kō ne, é kūvi ide ntó ni ña vete kuān ntāa san. Tsí divi ñā é nūu ña nima ntó ne, díi ka ka'nu ña é vāta kaa é nūu nima ñá ntáduku ntée ñuxiví sa. ⁵ Ña ntáka'an dóveté san ne, da mií ñuxiví sa vé'xi ña. Nee iña e ntáka'an

ñá ne, iña ñuxiví sa di ne, dukuān ntaíni ña ñuxiví sa ña. ⁶ Xo'ō ne, ntáduku ntée o Xúva ko. Xoó ña'a é ini ña Xúva kō ne, kaini ña tú'un kō. Xoó ña'a, ña é ña kaduku ntée Xuva kō ne, ñá kaíni ña tú'un kō. Dukuān ne, kutuni ko xoó kaka'an i é nuu é ntaā i, xoo é kāka'an í dovete.

E dóo kuínima Xúva ko kō

⁷ Ntō'o tá'ān ko e dóo ntio kó, na kuñima kó ta'an kō xé un xé un o. Tsí Xuva kō tá'xi ña nté koo kuinima kó ta'an kō. Xoó ña'a é ini kuinima ñá ta'an ña ne, i'xa é kāduku ntée Xuva ko ñā. Ini nti'xe ñá Xuva kō. ⁸ Xoó ña'a, ña é ña ini kuinima í ta'an í ne, ntē ñá ini ñá Xuva kō di. Tsí Xuva kō ne, dóo kuínima ña. ⁹ Náñē'e Xúva ko kō tsi dóo kuínima ñá kō e táxnūu ña I'xá mií ña ñuxiví sa vata koo é ní'i ko ntuví va'á iña ko kuenta iña ña. ¹⁰ Dukuān né, kūtuni ko tsi dóo kuínima ñá kō, tsí kuān té ña ni kuinima ko ña kidaā ne, di'na ña kuínima ñá kō ne, táxnūu ña I'xá ña vata koo e ntá'vi ña kuétsi kō da éti ña niñi ña kuénta iña ko.

¹¹ Ntō'o e dóo ntio kó ne, dōó kue'e kuínima Xúva ko kō ne, kuan koo na kuñima kó ta'an kō di. ¹² Xuva kō ne, nté uun ña'a vata kiní ña ña. Ntá tsi te kuñima kó ta'an kō ne, nuu mé'ñu Xuva ko kō. Kidáa ne, kuinima ntí'xe ko vatā ó kuinima Xúva ko kō. ¹³ Ini o tsí nuu mé'ñu Xuva ko kō ne, uun tsi kúvi o ni ñā, tsí e tá'xi ña Espiritu ñā é kūnuu mé'ñu kunuu dava ña kō. ¹⁴ Nti'í ne, ini nti ne, ntáka'an nti tsi táxnūu Xuva ko I'xá ñá vata koo é nakáku ña ña ntántoo ñuxiví sa. ¹⁵ Da xōó ka ña'a é kāka'an ña tsí Jesús ne, I'xá mií Xuva ko ñā ne, nuu mé'ñu Xuva ko ñā ne, uun tsi kúvi ña ni Xuva kō.

¹⁶ Nti'í ne, é kūtuní nti ne, kakuinti'xe nti tsí Xuva kō né, dōo kuínima ñá kō. Dōó ini kuinima Xúva kō. Xoó ña'a é ini kuinima ñá ta'an ña ne, uun tsi kúvi ña ni Xuva kō ne, nuu mé'ñu Xuva ko ñā. ¹⁷ Kuān koo kutú've kō é kuinima kué'en ko ta'an kō vata koo é ña u'ví ko tē xee ntúvi é kā'an Xúva ko xoo é vā'a í ne, xoo é ña vā'a i iña ñá ntántoo ñuxiví sa. Tsi é kutú've kō é kuñima ko ta'an ko ñuxiví sa vata o kuínima Xúva ko kō. ¹⁸ Xoó ña'a é ini kuinima ña ne, ñá kau'ví ña. Tē nuu é ntaā i é ini o é kākuinima ntí'xe kō ne, ña tūvī nee iña é kau'ví ko. Dōó nto'o ko te kau'ví ko. Xoo é kau'ví í ne, vata kutūni vā'a i nté koo kuinima i.

¹⁹ Ini kuinima kō, tsí di'na kuínima Xúva ko kō. ²⁰ Te iō ñá ne, kaka'an ña: “Kakuinimá ko Xuva kō”, ka'an ña, ntá tsi ña ntío kue'en ñá ta'an ña ne, koó dā dovete

kaka'an ña. Tē ña kakuinima ñá ta'an ña é kainí ña ne, ¿nté ntu koo kuinima ñá Xuva kō, tsí vata kiní ña ña? ²¹ Xtūví Xuva ko tū'un sá'ā é kāda ntaa o: Xoó ña'a é kakuinima ñá Xuva kō ne, na kuinima ñá ta'an ña di.

5

Kuvi vií o ni ñuxiví sa

¹ Un ntíí ntíí ña'a ne, kuvi ña i'xá Xuva ko tē ntákuinti'xe ña tsí Jesuú ne, divi ñá é taxnuu Xuva ko ñá. Xoó ña'a é kakuinima ñá uva i'xá san ne, kakuinima ñá i'xá ña di. ² Dukuān né, tē ntákuinima kó Xuva kō né, tē ntáde ntaa o é kaka'an ñá ne, dukuān ne, ini ó tsi ntákuinima kó i'xá mii ña Jēsuu. ³ Ntákuinima ntí'xe ko Xuva ko tē ntáde ntaa o é kaka'an ña. Tū'un e xtúvi ña é kāda ntaa o ne, ñá te xīdo víi. ⁴ Tsí un ntíí ntíí ña'a, ña e kúvi i'xá Xuva kō ne, kuvi vií ña nī é un ntí'í nuú i é kīni kaa é ío ñuxiví sa. Kuvi vií o, tsi ntaínúu ini ko Xuva kō. ⁵ Xoó ña'a é kakuinti'xe i tsí Jesuú ne, i'xá Xuva ko ñá ne, kuvi vií ña nī é un ntí'í é kīni kaa é ío ñuxiví sa.

Nuu i e ntántada ntaa iña I'xá Xuva kō

⁶ Dā kí'xi Jesucristu ñuxiví sa ne, ntute san ni níñí san xe'é kuenta. Ñá te da mii tsi ntūte san, tsí ntute ni níñí di. Mii Espiritū Sántū san kantada ntaa ña nee iña é nuu é ntaā i iñá Cristú di. ⁷ Ntuni nuu i sá'a e ntántuntaa e dukún kán; Xuva ko nī ña é kaka'an o Tú'un ña ni Espiritū Sántū. Ntuni sá'a ne, uun tsi ña'a kuvi. ⁸ Ío ka uni núu i ntántuntaa ñuxiví sa di: Espiritū sán, ni ntūte sán, ni níñí san. Ntuni núu i san ntántudadii. ⁹ Kuinti'xe ko tú'un é kántada ntaa ña'a san, ntá tsi tú'un é kántada ntaa Xúva kō ne, dií ka kue'e nuu á'vi i. Tsí kantada ntaa ña kuenta iña I'xá ña. ¹⁰ Xoo é kakuinti'xe i I'xá Xuva kō ne, nuu tú'un é nuu é ntaā i nima ña. Xoo é ña kakuinti'xe i Xuva kō ne, vata te kaka'an ña tsí vete Xuva ko, tsí ña ni kuinti'xe ña é kaka'an Xúva ko iña I'xá ña. ¹¹ Sá'ā ne, tú'un é ntada ntaa Xúva kō: é tā'xi ña é kuntoo o ni ña ntii dañu ntúvi te kuinti'xe ko I'xá ña. ¹² Xoo e túvi ni'í i I'xá Xuva kō ne, e ní'í ña ntuvi vā'á iña ña nta'a Xúva kō. Xoo é ña tuvi ni'í i I'xá Xuva kō ne, ña túvi ntuvi vā'á iña i nta'a Xúva kō.

I'a ntí'í tú'un sa'a

¹³ Kade vá'a u sá'a iña nto, ña ntákuinti'xe I'xá Xuva kō, vata koo é kīni vá'a nto tsí e tá'xi Xuva kō é ni'í nto ntuvi va'á iña nto ntii dañu ntúvi.

¹⁴ Ntaínúu ini ko Xuva kō, tsí ini o tsí katekú ña da ntaíkan o da nēé ka nuu i nta'a ña, vatā o ntío ña. ¹⁵ Te ini o tsí katekú ña é kaka'an ntá'ví o ne, ini o tsí ta'xi ntí'xe ña da nēé ka nuu i é kákan o nta'a ña.

¹⁶ Xoó ña'a é ini ña tsí kade ta'an ña é kīni kaa, uun kuetsi é ña kaxé'e doxi'í san ne, ka'an ntá'ví ñá kuenta iña ta'an ña. Kidáā ne, kué'e Xuva ko ntúvi iña ta'an ñá, tē ña te kuétsi ká'nu é káxe'e doxi'í san. Tsí ío uun kuetsi é káxe'e doxi'í san. Ñá te kaka'án u te ka'an nta'ví nto kuenta iña i sá'a. ¹⁷ Vata dá kade o é kini kaa ne, ío kuetsí kō. Ntá tsi ña te un ntíí ntíí kuétsi san kaxé'e doxi'í san.

¹⁸ Ini o tsí xoo ñá'a é nakáku ña nta'a Xuva kō ne, ñá ncho vií ka ña é kīni kaa. Tsí I'xá mii Xuva kō ne, kade ña ña kuenta. Ña túvi nēe nuu i é kīni kaa é kúvi vii ka é ña vá'ā san ni ña. ¹⁹ Ini o tsí xo'ō ne, ntáduku ntée o Xuva kō. Ntá tsi ña ntáduku ntée ñuxiví kini kaa sá ne, da mii e ntáde ña é kaka'an tó'ō e ña vá'ā san. ²⁰ Ini o tsi e xée I'xá Xuva kō ne, tā'xi ña é kūtuni ko xoo é Xuva ntí'xe kō. É ntuvi uun tsi o ni ñá é Xuva ntí'xe kō, ni I'xá ñá Jesucristu. Divi ñá é Xuva ntí'xe kō né, kata'xi ña ntuvi vā'á iña ko ntii dañu ntúvi. ²¹ I'xá mií kó, kuenta vií nto é ña kunuu ini nto xoo é ña te Xuva ntí'xe kō. Sá'a tsí é ká'án u ni ntó.

Tutu é kuvi ūvi e táxnūu San Juan

É nuu é ntaā í nī é kuīnima ko

¹ Xu'u é ñata odo nūú u ne, taxnūu u tú'ūn sa'á iña ña ntánataká nuu, ña é nakaxnúu Xuva kō, un ntíí ntíí nto é kākūinima ntí'xe kó nto. Nā te da mii tsí ú, tsí un ntíí ntíí ña ntákuinti'xe i tú'ūn é nuu é ntaā í san ne, dōo ntákuinima ñá nto di. ² Dōo ntio kó nto kuenta iña tú'ūn é nuu é ntaā i é ntoo ni'i o veví ne, é kuntoo ni'i o ntii dañu ntūvi. ³ Xuva ko ni I'xā ñá Jesucristú ne, na nāxnuu viko ña nto; na ntuntā'ví ini ña nto, é tā'xi ña é vā'á koo kuntōo nto, é kuīnti'xe nto é nuu é ntaā í san, nī é kuīnima ntó ta'an nto.

⁴ Dōo ka'nu kuiní ko tsí kutuní ko tsí ió i'xá nto e ntántikin ña é nuu é ntaā í, vata o xtúvi Xuva kō é vīi o. ⁵ Vi'a ve ne, ió é kākán u nta'a nto: na kuīnima kó ta'an ko xé un xé un o. Nā te tū'un xée sá'ā é kāká'an u ni ntō tsí ðivi tsi tū'un e téku ko un tsi nte ntúvi dí'na. ⁶ Ntákuinima ntí'xe ko tē ntáde ntaa o é kāká'an Xúva kō. E téku nto nte ntúvi dí'na nté o ka'an ña tsí na kuīni nto é kuīnima ntó ta'an nto.

Ña ntaéni nta'vi

⁷ Dōo ntaíka ña ntaéni nta'ví san ñuxiví sa. Ntáka'an ña tsí ñá tē nuu é ntaā i e táxnuu Xuva ko I'xā ñá Jesuu ñuxiví sa e kúvi ña ña'a. Nā kuān ntáa sán ne, ntaéni nta'ví ña ña'a. Ntáde ne'u ini ña nī Cristu. ⁸ Kuenta víi nto vata koo é ña te é ntaā i éde tsiñu ntō, ntá tsi é nī'i nto é vā'á nta'a Xuva kō.

⁹ Xoó ña'a é ncho kuita ntí'xin ña tú'ūn e xtúví Cristú ne, kanakuā'a ña tuku nchu'un ne, ña kanúu ini ña Xuva kō. Xoó ña'a é kantikin ña tú'ūn Xuva kō ne, ntoo ni'i ña Xuva ko ni I'xā ña. ¹⁰ Tē xoó ña'a xee ña ñuú nto kán é kōto ní'ni ña nto ne, te kanañe'e ñá nto tuku tú'ūn é vata o nañe'e Cristu kó ne, ñá ku xé'é nto ví'i nto, ntē ña ku ka'án nto ni ña ntiusi. ¹¹ Xoó ña'a é kāká'an ñá ntiusi ni ña tsikán ne, vata te dadíi ntákuvi ña ni ña.

I'a ntí'i tú'ūn sa'a

¹² Nā tē nté kaa ió nuu i é kāká'an u ni ntō, ntá tsi ña ntío ko é tū'ún tsi taxnūu u. Tsi ncho kí'in u mí ntoo nto é kíni u nto ne, é tīin ú ni ntō, vata koo e dóo diní ko un ntí'i o.

¹³ Ta'an nto, ña ntánataká nuu i'a, ña é nakaxnúu Xuva kō dí ne, taxnūu ña ntiusi nto. Kuan tsí koo é kāká'an u ni ntō.

Tutu é kuvi ũni e táxnũu San Juan

Kaka'án Juaan iña Gáyu

¹ Xu'u é ñata odo nũú u ne, taxnũu u tú'ũn sa'á iña nto, Gayu, ñivi ntō e dóo kakuinimá ko nto é nuu é ntaā i.

² Ntō'ó ení ko e dóo ntio kó, kakan ú nta'a Xuva kō vata koo é vā'á tsi koo nī kúñu ntō, vata sá ō va'á nuu nima nto. ³ Ñá tē nté kaa ka'nu kuiní ko dá xee tá'an kō ne, ntántaa ña nī ko é vā'á tsi ō tuví nto é kāde ntaa ntí'xe nto tú'ũn é nuu é ntaā i. ⁴ Ña túvī nee iña e dóo ka'nu kuiní ko é vāta kaa é kūtuni ko tsi ntáde ntaa i'xá ko tú'ũn é nuu é ntaā í san.

⁵ Ntō'ó ení ko e dóo ntio kó, dōó ini de ntáa nto é kaxntii nto ta'an kō, ña ntákuinti'xe i sán, nī ña vé'xi tuku ñuú san. ⁶ Ñivi ña ntáka'an ñá nī ña kuinti'xe i san tsi dóo kakuinima ntó ña. Víi nto da xe'e ne, xntii ká nto ña nee iña é ntio ña é kī'in ká ña itsi, vata tsī ó ntio Xuva kō. ⁷ Tsí ñivi ña né, ntī ña ñuú mii ñā, kué'en ñā kuenta iña Jesúcristu. Ñá tē nee iñá ni kī'i ña iña ña'a é ña ntákuinti'xe i san. ⁸ Dukuān né, xo'okuēnta víi o ña nee iña é xntii o ñā, vata koo é kada tsiñu dad̃i o ni ña kuēnta iña tú'ũn é nuu é ntaā í san.

Ēdé xení Diotrefi, ntá tsi é vā'á ede Demetriu

⁹ E táxnũu u tú'un iña ña ntákuinti'xe i san. Ntá tsi Diotrefí san ne, ñá ntio ña é xéé nti mí tuví ña, tsí ñivi ña e dóo ncho kodo nuú ña. ¹⁰ Te kī'in u ne, ká'án ú ni ñā nté kui kade xení ña nī nti é káka'an kīni ña iñá nti. Ñá te da mii tsi sá'á ñi, tsí ña kaxé'e ña é kuntōo ta'an ko, ña kuinti'xe i san. Ña kaxé'e ña itsī é kué'e tuku ña'a é kuntōo ña ñi. Tē xoo kué'e i ña é kuntōo ña ne, ña kaxé'e Diotrefi é kī'ví ka ña má ũkún kán.

¹¹ Ntō'ó ení ko e dóo ntio ko, ña kú de nto vatā ó de ña kini ntáa, tsi víi nto e dóo va'a. Xoó ña'a é kāde ña é vā'á ne, kaduku ntée ña Xuva kō. Ntá tsi xoo ña'a é kāde ña é kīni kaa ne, vata kiní ñā Xuva kō.

¹² Un ntíí ntíí ña'a ntáka'an ña tsí Demetriú ne, dōo va'á ña'a ña. Kutuni ko tsi dóo va'á ña é kāde ntaa ña é nuu é ntaā í. Kuān o ntáka'án nti kuenta iña ñá ne, ini nto tsí nuu é ntaā i ntáka'án nti.

I'a ntí'i tú'ũn sa'a

¹³ Dōó ió nuu i é ká'án u ni ntō, ntá tsi ñá ká'án u ni ntō é tutu tsí sa. ¹⁴ Á te kīnī u nto ví'a ve ne, kidáa tīn dad̃i o ntuvi ō.

¹⁵ Vá'a tsi koo kuntōo nto. Ña é vā'á tiin ni'i ō, ña ntoo i'a ne, taxnũu ña ntiusi nto. Nakué'e nto ntiusi iña ña é vā'á tiin ni'i ō, é un é un ña ntoo dikan. Kuan tsí koo é ká'án u ni ntō.

Tutu e táxnū San Júdā

Taxnūu Júdā ntiusi

¹ Xu'u e Júdā ú ne, ña kade tsiñu iña Jesúcrístú u, ni ēní Santiaú u. Taxnūu ú tutú sa'a iña un ntíí ntíí ña'a, ña e kána Xuva kō tsi dóo kuínima ñá ña, ña é ñū'u nta'a Jesucristu. ² Na ntuntā'ví ini Xuva ko ntō. Na tā'xi ña e dóo va'á koo kuntoo nto nī e dóo kuínima ñá nto.

Ña ntánañē'é dovete (2 Pedro 2:1-17)

³ Ntō'ó ení ko e dóo ntio kó, dóo ntio kó taxnūu u tú'un iña nto nté ō nakáku o nta'a Xuva kō. Ntá tsi sá'a kantio ko é ká'án u ni nto ve, tē koó ntii nto nada'an ntō tú'un e kuínti'xe nto, ña tsi tú'un é uun ito tsi xé'e Xuva kō é kūtuni ña ntáduku ntée ña. ⁴ Tsi iō ñá'a e ntáki'vi xu'u ña mi ntánataká nuu ntó, ña tsi ña é nte dí'na uve na'a kaká'an tú'un Xuva ko iña ña tsi da mii é nī'i ña é ntō'o ña. Ntáka'an ña tsi da xé kade ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō ne, kuvi vii o da neé ka nuu i é kīni kaa. Ntáka'an ntée ña Xuva ko nī Tó'o ko Jesúcrístu, ntáka'an ña tsi ña te nuu é ntaá i é Xuva ko ña.

⁵ Ntio ko é na nānu'u ntó iní nto ve, kuān te nte éma tsi ini vá'a nto tsi Xuva kō ne, náka'ku ña un ntíí ntíí ña Israeé san dā nantii ña ña ñuú Egitó ne, ntá tsi da rkontúví nantí'i ña ña'a san, ña é ña ni kuínti'xe i. ⁶ Iō ánje ña é ña ni de ntáa ña tsiñu ña, tsi xtuvī mii ña mí káduku ntée ña. Nátsu'un kutu Xuva ko ña mi dóo nee un tsi da nté xee ntúvi é xntékú ku'vē ña iña ñuxiví sa. ⁷ Kuan ō kúvi nī ña ntoo ñuú Sodomá, ni ñūú Gomorá, ni tūku ñuu é ntoo etsin ikān ña. Nā te da ña nuu i é kīni ntaa de ñá ni ñadī'í san. Dōo dé ña é kīni kaa ni tuku ñatíí san ña. Un vá'a tsi ntánto'o ña ve mí kai'xi ñū'u ntii ña ña. Koto nto ña vata koo é ña kuan koo yíi nto vatā o dé ña.

⁸ Ña kīni ntáa san, ña é ntoo ni'i ntō né, kuān ó de ña ña, tsi vata tsi tē ñuu éni kán ntoo ña, ntáde ña nī kúñu ña nuu i é kīni ntáa. Ña ncho kuínti'xe ña Xuva kō ne, ntáka'an kīni ña iña ña ntáde tsiñu e dukún kán. ⁹ Ntá tsi ánje, ña odo nūú san, ña nani Mígeé ne, dā ntánāa nūú ña nī tó'ō e ña vá'ā san kuenta iña kúñu Muisee dá xi'i ñá ne, ña ni kene iní ña é ká'an ña tú'un é kīni kaa ni ña, tsi da mii tsi é káka'an ña: “Xuva ko na

tā'xi ña o é ntō'o o”, ka'an ña. ¹⁰ Ntá tsi ña sá'a ne, dóo kīni ntáka'an ña iña un ntíí ntíí nuu i é ña iní ña. Ntá tsi nuu i é iní kúñu ña, vatā ó ini kiti sán ne, nūu i sá'a e ntánakunaa tsi mii ña kúñu ña.

¹¹ ña ntá'vi de ntu ña kuān ntáa san! Ntáde xení ña ni tā'an ña vatā o dé Caiín san. Ntáde ña vatā o dé Balaán san, ña é doto tsi ide vata koo é nī'i ña diu'un. Ntáka'an ntée ña ña odo nūú iña ña vatā o dé Coreé san ne, kuān koo ni'i ña doxi'í san ña. ¹² Dōo kīni o ntáde ña kuān ntáa san da ntánataká nuu nto é ká'xi dadíí nto ni tā'an nto da ntáde nto yiko é kuínima tá'an kō. Ña sá'a ne, ña te ntákuka'an nuu ña e dóo kué'e ntaído ña é ká'xi mii ña ne, ña te ntáde ña kuenta te xee tá'an é ká'xi ta'an ña. Vata ntáa viko nu'u é ña te kaká'n daví san, e dá kantavá ni tátsin san, ntáa ña. Vata ntáa utun é ña kakíi kiti i ntáa ña. Vata ntáa utun é xi'í kue'en ne, kítú'un dítsin i ntáa ña ña. ¹³ Vata ntáa ntute ñū'u e dóo kaido ntáa ña. Ntaéte xaa ña nuu i é kīni kaa e ntáde ña vatā ó kaeté xaa ntute ñū'u san tiñu i. Vata ntáa xntiví e ntaíka xaa ntáa ña, é kī'n ña é kuntoo ña mí e dóo nee kue'en san ntii ña ña.

¹⁴ Enoo, i'xá ika Ádaán san é kuvi ū'xe ne, kaka'an ña naa Xuva ko dá káka'an ña iña ña sa'a kidaá: “Iní u tsi vé'xi Xuva ko, nī ña te da ña da díi míil ánje ña. ¹⁵ Xntékú ku'vē ña iña un ntíí ntíí ña ntántoo ñuxiví sa. Ka'an ña tsi un ntíí ntíí ña é kīni ntáa san ni'i ña é ntō'o ña kuenta iña i é un ntíí é kīni kaa é edé ña, vatā ó ntio nima kīni ntáa ña. Ní'i ña é ntō'o ña iña tú'un é kīni ntáa é ka'an kīni ña iña Xuva kó ña”, ka'an ña. ¹⁶ Ña sá'a ne, é un ntíí ntátsi'i kuétsi ña. Ntáka'an ntée ña da neé ka ntí'i nuu i. Da mii tsi é ntio ña é káde kueni kīni kaa ña. Ntáka'an ña tsi dóo ka'nu ña'a ña. Kaka'an va'á ña ni ñá'a san dá kataan nuu ña.

Nté koo vii ña ntákuínti'xe i san

¹⁷ Ntá tsi ña ña, tá'an kó e dóo ntio kó, naka'an nto tú'un e ntáka'an pústru Tó'o ko Jesúcrístu ¹⁸ da ntáka'an ña ni ntō: “Tē xee ntúvi é doko sa ntí'i ñuxiví sa ne, ki'xi ña ntánarkínteē ña nuu i é vā'a. Vií ña vatā ó ntio nima kīni ntáa ña”, ka'an ña. ¹⁹ Ña sá'a ne, ntáde ña é nāa nūú ña ntákuínti'xe i san ni tā'an ña. Ntáde ña vatā ó ntio nima kīni kaa ña, tsi ña tuvi Espiritū Sántū san nuú nima ña.

²⁰ Ntá tsi ña ña, tá'an kó e dóo ntio kó, díi díi ka kutú've nto iña Xuva ko vata koo é díi ka vá koo kuínti'xe nto ña. Kantá'ví

ntó vatā ó kaxntii Ēspíritū Sántū san nto é kā'an nto. ²¹ Kuinimá ka nto Xuva ko vatā ó kakuinima ñá nto. Kuntetu nto ntuvi dá ta'xi Tó'o ko Jesūcristu é kuntoo o ni ña ntii dañu ntūvi, tsí kantuntā'ví ini ña kō.

²² Na ntu ntā'ví ini nto ña'a, xoo é vāta kuinti'xe vá'a i. Ká'an nto ni ña te kuinti'xe ña é nuu é ntaā i. ²³ Íó tuku ña'a ne, nakākú nto ña, natavā ntó ña mé'ñū ñu'u. Na ntuntā'ví ini nto ña, kuān té nte ña ncho tiiñ ntá'a nto dōo ña é kudentu ni nūu i é kīni ntáa e ntáde ña. Koto nto tē ña kuan koo víi nto vatā ó de ña.

Ká'an ō tsi dóo ka'nu Xuva kō

²⁴ Tō'ó kō né, na xntii ña ntō vata koo é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa. Na ntāvá'a ña nima ntó vata koo é ña tuví ka kuétsi nto tē xee ntó nta'a ña. Ná tē nté kaa ka'nu kuinī nto te ini nto ña, é un tsi kaxi'í nuu ka'nu ña. ²⁵ Uun tsi Xuva kō e dóo ki'in inī ña. Dīvi ña é nakáku ña ko kuēnta iña Tó'o ko Jesūcristu. Ká'an ō tsi dóo va'á ña, tsi dóo ka'nu ña'a ña. Ká'an ō tsí dīvi ña é odo nuū ñá kade kú'vē ña, tsí kuví víi ña é un nti'í. Kuan ō dé ña nte dí'na ne, kuān ó de ña vevíi dī ne, kuān koo víi ña ntii dañu ntūvi. Kuan tsī koo é kā'án u ni ntō.

Nuu i e xé'e Xuva kō é kūtuní San Juan

Nuu i e tá'xi Jesucristu é kūtuni ko

¹ Sá'ā tá'xi Jesucristu é kūtuni ko. É xé'e Xuva kō é kā'an ñá nī ña ntáde tsiñu iña ña nuu i e dokó sa xee ntuvi é kūntaa ntí'i é kākā'an ña. Taxnúu ña ánje ña é kā'an ñá nī kó, xu'u é Juaán u, nuu i sá'a. ² Kaka'án u ni nto da mií e tékú ko vatā ó kaka'an Xúva ko, vatā ó kaka'an Jesúcrístú di. Kaka'án u nuu i sá'a é ñni mii u.

³ Nté kuān nte vá'a o é da xóo ka ña'a, ña kanakuā'a nté koo kuvi rkontuví, nī ña é káteku i é kākā'an tú'ūn sa'á ne, kade ntaa ña nee é kākā'an, tsí e xée etsin ntuvi é kūntaa ntí'i é ūve na'a kaká'an í'a.

Édē vá'a Juāan tutú iña é ū'xe úkūn san

⁴ Xu'u é Juaán u ne, kade vá'a ú tutú sá'a iña é ū'xe úkūn san é ntoo ñuú Asia. É nī'i nto é vā'á iña Xuva ko. É nī'i nto é kuntōo vá'a nto nta'a Xuva kō, ña é tuví vevíi ne, ña é kuan tsí ó tuví nte ntúvi di'na ne, ña é kuan koo kutúví ntii dañu ntūvi, dívi ña ni ū'xe espíritū, ña ntoo nú tēu ñá, ⁵ ni Jesúcrístú di, ña é da mií é kākā'an é nuu é ntaā i. Di'na ña ntóto ña é un ntíí ntíí ña é xi'í san ne, kade kú've ña iña un ntíí ntíí rei, ña ntántoo ñuxiví a. Kuñnima ñá kō ne, nantíi ña kō dá ñu'u kutu o ni kuétsi kō, tsi éti ña niñi ñá e ntá'vi ña kuétsi kō. ⁶ É tá'xi Jesucristu é kadā kú've o, é vīi o dútu iña Xuva ko, divi Úva ñā. Ntadiá'vi ña, divi ñā, tsi dóo ntii iní ñá ntii dañu ntūvi. Kuan koo na kōo.

⁷ Koto nto tsí Cristú ne, ki'xi ña mé'ñu vīkó san. Un ntíí ntíí ña'a sán kiní ña ña, un tsi nte ñá'a, ña é ntuku kuí'i ña. Dóo kueku un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo da mí'i ká ñuxiví a, kuenta iña ña. Kuān koo kuvi ntí'xe.

⁸ “Diví ú e di'na ú ne, diví ú é ntii ú ata i kán di”, ka'an Xúva kō, ña é kadē kú've é un ntí'í, ña é tuví vevíi, ña e dúkuān tuví nte dí'na, ña é kutúví ntii dañu ntūvi.

Dā íni Juan e dóo ka'nu Cristu

⁹ Xu'u é Juaán u ne, ta'an ko ūn ntíí ntíí o. Dadíi tsi ntánto'o ko kuēnta iña Jesúcrístu, tsí uun tsō nuu Xuva kó ne, dadíi tsi kata'xi Jesucristu é na kā'nu tsi vii ó nima ko. Nuu kutú ú ñuú Patmu é tuví mé'ñu ntute ñū'u

san kuenta iña tú'un Xuva kō, é kaka'án u xoo é Jesucristu. ¹⁰ Uun ntuvi dá iō dá'na é kunūu iní ko Xuva kō ne, ínūu Espíritū Xuva kō nimá ko. Tékú ko é kākā'an úun tatsin atá ko. Un ntii tsi kākā'an, vatā ó kakuví dá kaeku trunpetá san. ¹¹ Kaka'an:

—Xntēén na'an é un ntí'í é káinín ve. Kidáa ne, taxnuun tutú san iña é ū'xe úkūn é ntoo ñuú Asiá, ni ñuú Efesú, ni ñuú Smirná, ni ñuú Pregamú, ni ñuú Tiatirá, ni ñuú Sardí, ni ñuú Filadefiá, ni ñuú Ladicea —ka'an tátsin san.

¹² Xkokótó u atá ko vata koo é kīnī u xoo é kākā'an í nī ko. Kidáa né, iní u ū'xe tūn tsumé é di mií tsí kaá kuaan kúvi. ¹³ Mé'ñu tun tsumé é ū'xe san ne, ntitsí uun ña'a, ña vata kaa ñatíi kaa ña, é nuu ña doo kani nte rkun xé'e ña xee. Katīnuu nté xkintika ña ñií i'xi ña e kúvi kaá kuaan. ¹⁴ Idi díki ñá ne, kuí'xin kue'en vatā ó kuí'xin katsi, é vāta ito ka'xin é kuí'xin kue'en. Ntuxnúu ñā ne, kaxi'í nuu vatā ó kai'xi ñu'u. ¹⁵ Dī'ín ña ne, kaxi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu dá kai'xi kaa dá kākuvá'a ini urnu kan. Tátsin ñā né, vata kaa te ntúte ka'nu é kainu. ¹⁶ Ní'i nta'a ña ū'xe xntívi nta'a kua'a ña ne, xu'u ña kíi káa kāni e ntíko ntuvi núu í ne, kai'xi kué'en núu ña, vatā ó kai'xi ngántii da dóo i'ni.

¹⁷ Dā íni ú ña ne, uun xío vitá tsu nú dī'ín ña vata tē xi'í u. Kidáa ne, tñn nta'a ñā kó nta'a kua'a ña ne, kaka'an ñá nī kō:

—Ñá ku ū'vi o. Xu'u é di'na ú ne, xu'u é ntii ú ata i kán di. ¹⁸ Xu'u é kántíto u. Xu'u é xi'í u, ntá tsi vevíi ne, kantíto ú ntii dañu ntūvi. Xu'u é kadē kú've u iña doxi'í san nī dô'vi kan. ¹⁹ Tsuven nā'án un ntí'í nuú i é inin, é kākuví vevíi nī é kúvi rkontuví di. ²⁰ Núu i sá'a é iō xu'u iña é ū'xe xntívi san é inin é nī'i ntā'a ú nta'a kua'a kó san, ni ū'xe tūn tsumé e kúvi kaá kuaan. Kīmi é ū'xe san ne, diví ánje, ña ñu'u ntā'a i é ū'xe úkūn san. Tun tsumé é ū'xe san ne, náa í é ū'xe úkūn san.

2

Tú'un iña é ū'xe úkūn san, di'na iña úkun ñūu Efesu

¹ Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkūn ñuú Efesú san ne, ká'án tsí Xu'u é nta'a kuā'a kó nī'i ntā'a ú é ū'xe xntívi san, Xu'u é kaika mé'ñu ú é ū'xe tūn tsumé e kúvi kaá kuaan san ne, kaka'án u ni ña: ² Iní ntí'í ú nee é kāden. Iní u tsi dóo kaxión ntīn é kāden tsiñun, tsi dóo ka'nu iní o. Iní u tsí ña kakutín nima ó ni ñā'a, ña é kīni ntāa san,

tsi íton nteén ña é kã'an ña é pustru ñá ne, kütuni o tsi dóo vete ñã. ³ Iní u tsi ka'nu iní nti'xe o, tsi dóo ntó'o o da dé tsiñun kuenta iñá ko; ñá ni kudu'xen ò. ⁴ Ntá tsi ió nuu i é kuétsi o: tsi ña kakuinimá ka o kó vata ò kuínima ó ko kídaã. ⁵ Naká'an o vë mí'i ko'xón nteen ne, na nãtívi iní o. Viiñ xtukun vatã o dén kídaã. Të ña'á ne, da née iní tso xee u mí tuvín ne, naki'i ú tun tsume ò mí ntitsi, të ña nãtívi iní o. ⁶ Ntá tsi ió nuu i é kãden é vã'á di, vata kaa é ña ntío o nuu i e ntãde ña'a, ña ntántikin ñá nani Cũlaá san. Ña xkúntee iní ko di é kuãn o ntãde ña. ⁷ Te ñin é kñin ne, kinin é kãka'an Espíritũ sãn nĩ ña ntãkuinti'xe i san! Xoo é kũvi vií i ne, ta'xí u itsi é kã'xi ña kití utun é nĩ'i ña ntuví iña ña é ntĩtsí mē'ñu mí e dóo va'a mí tuví Xuva kō. Kuãn koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñũú Smirna

⁸ 'Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñũú Smirná san. Ká'an tsí Xu'u é dī'na ú nĩ e ntíi ú ata í di, Xu'u é xi'í u ne da ntóto xtúku ú ne, kaka'án u ni ñã: ⁹ Iní u é un ntí'í é kãntó'o o. Iní u é kãtaan núu o, ntá tsi kuikãn nuu Xuva ko. Iní u tsi ntãka'an kñni ña Israeé san iña o. Ña sã'á ne, da ntãka'an ña é ña Israeé ña, ntá tsi ña te ña Israeé ntí'xe ña, tsi ntãduku ntée ña tó'ò e ña vãã san. ¹⁰ Ña ku ú'vi o nté koo nto'o o rkontuvi. Ió ntó ne, vii tó'ò e ña vãã san é ku'un kutu ntó vata koo é kōto nteé ña nto të nuu é ntaã i e ntãkuinti'xe nto. Ú'xi ntũvi é ntó'o nto. Ntá tsi ñá ku xtuvín miin é kãkuinti'xe o kó, kuãn te kuvín, tsí ta'xí u ntuví iña o é kutũvín nĩ kó ntíi dañu ntũvi. ¹¹ Te ñin é kñin ne, kinin é kãka'an Espíritũ sãn nĩ ña ntãkuinti'xe i san! Xoo é kũvi vií i ne, ña te kũvĩ ñá të xi'í ña é kũvi uvi íto san. Kuãn koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñũú Pregamu

¹² 'Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñũú Pregamú di ne, ká'an tsí Xu'u é nĩ'i u kãa kãni é ntiko ntũvi núu í ne, kaka'án u ni ñã: ¹³ Iní u tsi tuvín mí kadē kũ've tó'ò e ña vãã san, ntá tsi kantikin dúkuãn ko. Ñá ni xtuvín miin e kuínti'xe o kó, kuãn te diví tsi ñuu mí tuví tó'ò e ña vãã san é'ní na ña é kãka'an é vã'á iñá ko, ña nani Antipá san. ¹⁴ Ntá tsi ió nuu i é kãden é ña xkúntee iní ko: tsi ña'a o ió ñá, ña e ntántikin dúkuãn tú'un vatã o nañé'e Bálaan, ña é xe'e ítsi rei Balaa é kã'an ñá nĩ ña Israeé san é vii ña é kñni kaa: é kã'xi ña é xe'é ña'a san iña sãntu ñá, nĩ é vii ña é kini kaa ni ñadĩ'í san di. ¹⁵ Ió túku

ñá'a o, ña e ntántikin tú'un vatã o nañé'e ña ntántikin ñá nani Cũlaá di. Ña xkúntee iní ko é kuãn koo vií ña. ¹⁶ Dukuãn ne, natívi iní o ve. Të ña'á ne, da née iní tso xee u mí tuvín ne, nãã ú ni ña ni tũ'ún ko e dóo ntiko é vãta kaa kãa kãni é kãkii xu'u ko. ¹⁷ Te ñin é kñin ne, kinin é kãka'an Espíritũ sãn nĩ ña ntãkuinti'xe i san! Xoo ña'a, ña é kũvi vií i ne, kué'ë u é kã'xi ñá tañu'u é vë'xi e dukún kãn. Kué'ë ú ña uun xuu kui'xin é nteé na'a uun diví xee e nté uun xoxo ña iní i nēe diví, tsí da mii tsí ña é nĩ'i i xuú san é ñni ña. Kuãn koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñũú Tiatira

¹⁸ 'Kadan vá'an tutú iña ña nuu nta'a i úkún ñũú Tiatirá di. Ká'an tsí Xu'u é I'xá Xuva kō kũvi u, Xu'u é kai'xi ntúxnũú ko vatã ó kaxi'í nuu ntúve ñũ'u, Xu'u é kai'xi dí'ín kó vatã ó kai'xi kaá kuaán ne, kaka'án u ni ñã: ¹⁹ Iní ntí'í ú nte o den. Iní u tsi dóo kakuinimá ó, tsi dóo kakuinti'xe o kó di, tsi dóo kade tsiñun dí'ne, dóo ka'nu iní o di. Iní u tsi díi ka vãã ó kaden vevii é vatã o dén kídaã. ²⁰ Ntá tsi ió é ña xkúntee iní ko: tsi da vã'a tso é kanañé'e ñadĩ'í, ñá nani Jesēbeé san. Kaka'an ña é tũ'ún Xuva ko kãka'an ña, ntá tsi kade vete ñã. Kaeni nta'ví ña ña'á ko, ña ntãkuinti'xe i san, tsí kaka'an ñá ni ñã é vii ña é kini kaa ni ñadĩ'í san, nĩ é ka'xi ña é xe'é ña'a san doméni iña sãntu ña. ²¹ Xé'ë ú ña ntuví vata koo é na nãtívi iní ña kuétsi ñã, ntá tsi ña ni ntío ña é xtuví mii ña é vii ña é kñni kaa san. ²² Nakō'xó u ña nu itó ña ni ùn ntíi ntíi ña'a, ña e ntãkidi ni'í ñá ne, kué'ë u é ntó'o ñá të ña nãtívi iní ña nuu i e ntãde ña. ²³ Ka'ní kue'én u i'xá ña. Kídaã ne, kutuni un ntíi ntíi ña'a úkun san tsí xu'ú ne, iní ntí'í u e ntãdē kuení nto, é un ntí'í é ntio nima ntó ne, ntãnãã u ni nto kuēnta iña i é edé nto é un é un nto. ²⁴ Ntá tsi nto'o e ntãntoo nto ñũú Tiatirá, ntó'o é ña te ntántikin nto é kanañé'e ñadĩ'í san ne, ntó'o é ña ni nakua'a nto nuu i e dóo vi'xín o iña é ña vãã san. Ñá kã'án ka ú ni ntó neé vii nto. ²⁵ Da mii é ña ku xtuví mii nto nté un siin e ntãkuinti'xe nto da nté nainú u. ²⁶ Të xoo é kũvi vií i, xoo é kũtíi i é vii é vã'a da nté nainú u ne, kué'ë u é kadã kũ've ñá iña da mí'i kã ñũú, ²⁷ vatã o tá'xi Uvã ko é kadã kũ've u di. Tãtũn e kũvi kãa kada kũ've ñá ni ñã. Ntada utsi ña ñũú san vatã ó kakuvi kídĩ nte'u dá kãta'vi. ²⁸ Kué'ë ú ña kímĩ é vë'xi túvi sãn di. ²⁹ Te ñin é kñin ne, kinin é kãka'an Espíritũ sãn nĩ ña ntãkuinti'xe i san! Kuãn koo ka'an.

3

Tú'un ñña úkun ññú Sardí

¹ 'Kadan vá'an tutú ñña ñá nuu nta'a i úkún ññú Sardí ne, ká'án tsí Xu'u é nuu nta'a ú u'xe espíritu Xuva ko ni ù'xé xntiví san ne, kaka'án u ni ò. Iní u nte xkóon dēn. Kantíton, kuiní ñña'a san, ntá tsi ñá te nuu é ntaā i, tsi é xi'in. ² Ntoton ve. Koon ntiin nī é ntoo ká san ñña dá nti'í kue'en. Váta kīnī u nee é vā'a é káden nuu Uvā ko. ³ Naka'an o tú'un é ññin nī e téku o nte dí'na. Nāti'vi iní o ne, kadan ntaan nēe é vā'a é ññin. Tsi tē ñña kantíton ne, da nēe inī tsó xee ú vatā ó de ñña du'u, é ntē ñña inin neé ura xee u mí tūvin. ⁴ Ntá tsi ió ka kudii ñña'a o, ñña ntoo ññú Sardí, ñña é ñña ni kudéntu dōo i. Dadíi kaka ú ni ñña é ññu'u ñña doo kui'xin, tsi dóo va'á ñña'a ñña. ⁵ Tē xoó ñña'a, ñña é kūvi vií i ne, ní'i ñña doo kui'xin é kū'un ñña. Ñña nakāte ú ñña ñña iní tutu mí ùve na'a xoo é ní'i i ntuví va'á ñña i ne, ka'án u ni Uvā kó nī ánje ñña tsi ñña sá'á ne, ntáduku ntēe ñña ko. ⁶ ;Te ññin é kīnin ne, kinin é kaka'an Espiritū san ni ñña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

Tú'un ñña úkun ññú Filadefia

⁷ 'Kadan vá'an tutú ñña ñá nuu nta'a i úkún ññú Filadefiá ne, ká'án tsí Xu'u e dóo va'á u, Xu'u é kaka'án u é nuu é ntaā i, Xu'u é ní'i nta'a ú ntakāá rei Davii. Te Xū'ú nakaán u ne, nté uun xoxo kuvi nakadi i ne, te Xū'ú nakadi ú ne, nté uun xoxo kuvi nakaán i. Xu'ú ne, kaka'án u ni ò. ⁸ Iní u nte xkóon dēn. Koton, tsi é nakaán u xi'i mí kī'ín ne, ntē xoxo kuvi nakadi i. Tsi iní u tsi kuān té ñña tuvi ntíi o ne, ēden ntaan é kaka'án u, ñña ni ká'an te ñña ññin ko. ⁹ Koton, tsi ió ñña'a, ñña ntántikīn tó'ó e ñña vā'á sán ne, ntáka'an ñña tsi ñña Israeé ñña, ntá tsi ñña ntáa, tsi vete ñña. Koton, tsi vií u é na kunchíti ñña nú ñña o vata koo é kūtuni ñña tsi dóo kakuinimá ko o. ¹⁰ Tsi ñña ni kudú'xen ò é kadan ntaan é kaka'án u ne, kūtíi nti'í o. Dukuān ne, nada'án u o tē xee ntúvi é ntō'o ñña ntoo dá kani ññuxiví san, dá kōto nteé u ñña ntántoo nú nte'u san. ¹¹ Ñña ná'ā ka dá nainú u. Kuenta tsi viin é ní'i o vata koo é xoxo naki'i núu i doméni é ní'i o. ¹² Xoo é kūvi vií i ne, kué'ē u é kī'i ntií ñña vi'i Uvā kó ntií ñña ntūvi. Ntē uun ito ká ñña ntií ñña mí tuví ñña. Xntēe u kúñu ñña ñña Uvā kó ni ñña ññú Uvā kó, ñña Jerusaleén xee é vē'xi nte e dukún kán. Xntee ú ñña ñña xee ko di. ¹³ ;Te ññin é kīnin ne, kinin é kaka'an Espiritū san ni ñña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

Tú'un ñña úkun ññú Ladicea

¹⁴ 'Kadan vá'an tutú ñña ñá nuu nta'a i úkún ññú Ladiceá ne, ká'án tsí Xu'u é kaka'án u é kuan koo na kōo. Ñña te kaēni nta'ví u, tsi da mií é nuu é ntaā i é kaka'án u. Nta'a ko vé'xi un nti'í é ede kú've Xuva kō. ¹⁵ Xu'u kaka'án u ni ò tsi iní u nte xkóon dēn. Ntē ñña te i'ñin ne, ntē ñña te ví'xin. Díi ka vā'á ó tē dí i'ñin né, o tē dí ví'xin. ¹⁶ Dukuān ne, da xé ñña te i'ñin, ntē ñña te ví'xin ne, kakunte'xé ko o ne, ncho nantu'xen ú o. ¹⁷ Kaka'an tsi dóo kuikān, e dóo iō ñña o, tsi ñña tuvi nee é kátaan nuu o. Ntá tsi ñña kaku-tuni o te dóo nta'vín den, tsi ñña te nee nuu á'vi o, tsi kanti'u ntuxnúu o ne, kanti'ín di. ¹⁸ Dukuān ne, ta'xi ú itsi nté koo viin: Kí'xin mí tuví u ne, kuiin kaá kuaan va'a é ñña te nee kadáka vata koo é kukuikan nti'xen. Kuiin doo kui'xin é kunūun vata koo é ñña kuka'an nuu o é kanti'ín. Kuiin u'xen cho'ó di é kútsi nuu ntuxnúu o vata koo é na nāxi'í nuu o. ¹⁹ Xoó ñña'a, ñña é kakuinimá ko ne, kantantaá u ñña mí'í é ñña vā'á ó kade ñña ne, kaxe'é u é ntō'o ñña. Kamán san koon ntiin ná nāti'vi iní o. ²⁰ Koton tsi i'a nti'í ntēe u xi'i o, kanake'xēn u. Xoo é kani'í i tatsín ko ne, te nakaán ñña xi'i ñña ne, kuítā nti'xin u má vi'i ñña kán ne, dá ká'xi dadíi ú ni ñña. ²¹ Xoo é kūvi vií i ne, kué'ē u é kutūvi ñña ñña kó vatā o dé u da kuvi idé u ne, ítu'vi u ñña Uvā ko. ²² ;Te ññin é kīnin ne, kinin é kaka'an Espiritū sán ni ñña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an —ka'an tátsin san ni ko.

4

E ntánuu iní ñña Xuva kō e dukún kán

¹ Kidáa ne, íto ú ne, iní u é kanti'í xi'i e dukún kán. ñña ñña ñña e téku ko dí'na é vata eku trūnpeta éku ne, kaka'an xtúku:

—Kūxen i'á ne, dá ñña'ē u o nté koo kuvi rkontuvi —ka'an.

² Ura dú'va tsi i nakunúu u nta'a Espiritu Xuva kō ne, ñña'ē ñña ko uun teu ka'nu é tuví e dukún kán ne, ikán tuví uun ñña'a ñña, tinti'í ñña nú tēu san. ³ Ñña tsikán ne, vatā ó kaxi'í nuu xuu kuii é nani jaspe kaxi'í nuu ñña, ni xūu kue'e e dóo kai'xi di. Ntikō ñña nú tēu san kaxi'í nuu rkuá'nti, vatā ó kaxi'í nuu xuu kuii é nani esmēralda. ⁴ Ntikō ñña nú tēu san ntoo xtuku ká oko kímí tēu san ne, oko kímí ñña ntántoo ñña di. Kui'xín kue'en dóo é ññu'u ñña ne, odo le'e e kúvi kaá kuaán diki ñña. ⁵ Nú tēu é uun sán ne, kaxi'í kaxi'í nuu ne, kaka'ñu'u, kakatsín di. Mí tūví tēu san ne, kai'xi ú'xe ññu'ñña i

é ū'xe espíritu Xuva kō. ⁶ Dīvi tsī nú tēu san dí ne, nuu mínī é kaxi'í ni'ni vata kaa xuxu.

Ntíkō diñi nú tēu san ni mē'ñū i ne, ntāñi kimi kiti é ntantíto. Nā te da dī ntuxnúu ti uve ata tí ni nūu ti. ⁷ Kiti kuvi ūun sán ne, vata kaa ñaña kaa ti. Kiti kuvi ūví san ne, vata kaa duntiki kaa ti. Kiti kuvi ūní san ne, vata ito ña'a ito ti. Kiti kuvi kīmí san ne, vata kaa tadun kiti kantava kaa ti. ⁸ Ngimi kiti sán ne, uve iñu nti'xin ti é un é un ti. Un tsi kokó ta'an ntuxnúu ti un tsi nte má nti'xin ti. Ntē ntúvi ntē níñu e ntáka'an tí dīvi Xuva kō:

¡Dīvi ntō é na kuiko ñu'ū ntí nto, Xuvā ntí.

Dīvi ntō é Xuva ntí'xe ntí nto,

ña é kuvi vii da nēé ka nuu i,

ña é tuvi kidaa,

ña é tuvi vevii,

ña é dā ve vé'xi!,

ka'an ti.

⁹ Vāta da ntáka'an kiti ntantíto san e dóo va'á Xuva kō, e dóo ka'nu ña'a ña, dā ntaxé'e ti sintiá'vi nta'a ña é tuvi nú tēu san, ña é tuvi ntii dañu ntūvi ne, ¹⁰ ñata, ña é oko kimi ña'a sán ne, ntánakunchíti ña nú dī'ín ña é tuvi nú tēu san é ntánuu iní ña ña é kántito ntii dañu ntūvi. Tsoo ña le'e e kúvi kaá kuaan é ñū'u dikí ña nú tēu san, ntáka'an ña:

¹¹ Dōo va'á nto, é nakuiko ñu'ū ntí nto,

Xuvā ntí, é kā'án ntí tsi dóo ka'nu nto,

e dóo iō nto é vii ntó da nēé ka nuu i.

Tsí nto'o de kú've ntí'í ntí'í nto dá nēé ka é iō.

Tsí da ntío nto é kūvá'a ne, kūvá'a ntí'í ntí'í,

ka'an ña.

5

Dā nakáa A Le'ntú san tutu é kätinuu

¹ Iní u tsí ña é tuvi nú tēu san ne, nta'a kua'a ña ni'ni nta'a ña ūun tutu é kätinuu. Tutú san ne, uve na'a ntuví o ata i. Ú'xe séu ūve ata i. ² Iní u uun ánjē, ña dóo ntii iní í san ne, dóo ntii kaka'an ña:

—¿Xoó ntu é vā'á nti'xe i é kuvi nakāa tutú san? ¿Xoó ntu é kuvi nakāa mí uve séu san?

—ka'an ña. ³ Nté uun ña'a, ña ntoo e dukún kán ne, nté uun ña'a, ña ntoo ñuxiví a, nté ña'a, ña ntoo doxi'í kán, ña ni kúvi nakāa ñá tutú san, ntē ña ni kuvi kiní ña é ūve na'a iní tutú san. ⁴ Xu'ú ne, ēku ntí'xe u, tsí ña ni ní'i xoo e vá'a i é nakāa tutú san, ntē ña ni ní'i xoo koto nteé i. ⁵ Kidāā né, uun ña'a ñatā sán kaka'an ñá nī ko:

—Nā kū ékūn kan. ¡Un kaa Ñaña tatá Judaa, I'xá ika rei Dāvíi san! Dīvi ña e kúvi

idé ña é kuvi nakaā ñá tutú san. Dīvi ña e kúvi nantii ntēe ña mí ūve u'xe séu san — kuan ō ka'an ñatā san ní ko.

⁶ Kidāā ne, iní u tsi íkan tsí ntitsi uun A Le'ntu mé'ñū nú tēu san, ni ngimi kiti ntantíto, ni ñatā san. Dító na'a i mí ni'ni kui'í A Le'ntú san da é'ni ña'a sán i. Ú'xe ntíki i uve. Ú'xe ntūxnúu i di. Ntūxnúu i sán ne, náa i é ū'xe espíritu Xuva kō e táxnúu ña é kī'ín dá kaní ñūxiví san. ⁷ Ne, kué'ēn A Le'ntú san, kuki'í tutú san é ni'ni ntā'a ña tuví nú tēu san nta'a kua'a ña. ⁸ Dā kí'í tutú san ne, ngimi kiti ntantíto san ni ñatā, ña é oko kimi ña'a sán ne, nākani iti ña nuú A Le'ntú san. É un é un ñatā sán ne, ni'ni nta'a ña ūun kiñú'u ni ūun ko'o kútū e kúvi kaá kuaan é ñū'u kútū e dóo vá'a ñe'e ú'me i é kakene vatā ō ntáka'an ntá'ví ña ntáduku ntēe Xuva kō. ⁹ Ntaíta ña nchu'ún xee é kaka'an:

Ntō'ó ne, dōo va'á nto é kī'í nto tutú san,

é nakaá nto mí ūve séu san.

Tsi é'ni ña'a san ntó ne,

ēti nto niñi nto é nakuín nto ña'a kuenta iña Xuva ko,

ña vé'xi da nēé ka tatá i, da nēé ka tú'un ña, da mí'í ká ñuu vé'xi ña,

¹⁰ vata koo é kúvi vii ña rei ni dutu iña Xuva ko,

é kadā kú'vē ñá ñuxiví san,

ka'an ña.

¹¹ Kidāā né, ito ú ne, tēkú ko é ña te da díi ánjē ntaíta ña ntíkō diñi teú san ni kiti ntantíto san, ni ñatā san. Nā tē nté kaa nté kaa titín ña. ¹² Un ntii tsí kéne ña, ntáka'an ña:

¡E dóo va'á A Le'ntu é xi'í san é nī'i e dóo kuvi vii,

nī e dóo kukuikā, e dóo ki'in iní í, e dóo ntii iní i,

e dóo kuiko ñu'u o i, e dóo kada ka'nu o i,

e dóo nakue'e o sintiá'vi nta'a i!,

ka'an ña.

¹³ Kidāā né, tēkú ko tsí un ntí'í nuū i é ntantíto é ntoo e dukún kan, nī nú nte'ú san, nī doxi'í kan, ni ntute ñu'u kán ne, ntáka'an é uun ata tsi tāsín i:

¡Na nakué'e o sintiá'vi nta'a ña tuví nú tēu san, nī A Le'ntú san;

na kuiko ñu'u o ña;

na kada ka'nu o ña;

na kōo ña é vii ñá ntii dañu ntūvi!,

ka'an.

¹⁴ Ngimi kiti ntantíto sán ne, ntáka'an ti:

—¡Kuan koo na kōo! —ka'an ti.

Ñatā, ña é oko kimi ñá'a sán ne, nākani ití ña un tsi nte ñú'u kán é nuu iní ña ña é kántito ntii dañu ntūvi.

6

É ū'xe séu san

¹ Iní u dá nāntii nteé A Le'ntú san seu é kui ūun é ū'xe séu san. Tékú ko tsí kaka'an uun kiti kantito sán ne, dító vata te kākatsin: —¡Kixkoton! —ka'an ti.

² Itó u ne, iní u uun idú ku'xin. Ña ntekú ti ne, ni'i nta'a ña ntuvē. Xé'e ña ñā le'e é kuntékú dikí ñá ne, dā kii ña é vii ñá du'xēn né, kūvi idé ña ntii ña nuu i kán.

³ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui ūví san ne, tékú ko é kaka'an kiti kantito, kiti kuvi ūví san:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

⁴ Kidāā né, kii xtuku idú, kiti ku'e'e kue'en. Ña ntekú ti ne, ni'i nta'a ñā káa káni. Ní'i ñā e kúvi vii ña é nāki'i ña é vā'á koo kuntōo ña'a san ñuxiví san, vata koo é kā'ní ta'an ña, xe un xé un ña.

⁵ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui ūn san ne, tékú ko tsí kaka'an kiti kantito, kiti kui ūn san:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

Itó u ne, iní u kii idú ntee. Ña ntekú ti ne, ni'i nta'a ña xkú've. ⁶ Tékú ko tatsin é vē'xi mí ntoo ngimi kiti ntantito sán ne, kaka'an:

—Uun xkú've kúdi nūn san ni'i ña xā'ví tsiñu ñā é uun ntūvi. Únī xkú've kúdi kiti sévada ní'i ñā xā'ví tsiñu ñā é uun ntūvi di, ntá tsi ña ku natívín aseté ni ntūte vinú san —ka'an.

⁷ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui kímí san ne, tékú ko tsí kaka'an kiti kantito é kui kímí san:

—¡Kixkoton! —ka'an ti.

⁸ Itó u ne, iní u kii idú kuāan. Ña ntekú ti ne, Doxi'í nani ñā. Áta ña vē'xí uun ña'a, ña é naní Dô'vi. Ní'i ña é kūvi vii ña ni dāva ña'a ñuxiví san é kuví ña mé'ñu du'xēn sán ne, ō kuví ña doko, ō kuví ña kui'í san ne, o kuví ña é kiti diin san ka'ní ti ña.

⁹ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui ū'ún san ne, iní u má nāa kan nima ñá'a, ña e é'ni ña'a san kuenta iña tú'un Xuva kō, tsí ña ni u'ví ña é kā'an ñā iña Xuva ko. ¹⁰ Nī kúe'én iní ña ntáka'an ña:

—Xuvā ntí, ka'nu kue'en nto. Ntō'o é sāntu ntí'xe nto. Ntō'ó ne, un ntí'í é kaka'an nto é nuu é ntaā i. ¿Nēe ntúvi ntu kada kú've nto iña ña ntántoo ñuxiví san é ntānāa nto ni ñā'a, ña é'ní ntí? —ka'an ña.

¹¹ Kidāā ne, dá un dá un ña ni'i ña doo kui'xin é kū'un ña. Kaka'an ñā ni ñā é diin diin tsi kuntōo ká ña, da nté xee tá'an é kūví ntí'í ta'an ña é dadí ntáde tsiñu ña iña Xuva ko.

¹² Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui iñú san ne, itó u ne, kutūnī ko é un va'a vá'a tsi taan ne, kuntee ku'e'én ngantií san, é vata kaa doo ntee é xkū'ún ña'a dá ntoo ña dontíni. Xóo sán ne, kuku'e'e kue'en váta ito nīñi. ¹³ Xntivi é ūve e dukún kán ne, nakó'xo nté ñuxiví a, vatā ó kanako'xo kiti tun igu uté san da dōo kainu tatsin ka'ni. ¹⁴ Ntoko ñu'u mií e dukún kan, vatā ó kakuvi vikó san dá kántava. Un ntí'í ntí'í xuku ni ūn ntí'í ntí'í ñu'u é ntoo nú ntute ñu'u kán ne, nakuntoó xio. ¹⁵ Kidāā ne, naku'un xū'u ntí'í ntí'í rei, ñā ntoo ñuxiví a, nī ña na'nu ña'a sán, nī tó'ō sntadún san, nī ña kuiká san, nī ña e dōo ntii iní í, nī ña ntáde tsiñu, nī tó'o ña ne, ñú'u xu'ū ñā māví ni nē'u xu. ¹⁶ Ká'an ña ni xūku sán ni xūú san:

—¡Na tāni mí ñu'u ntí. Na tāví ntí vata koo é ña kiní ña tuví nú tēú san ntí, tsí un vá'a tsi kakudiin A Le'ntú san nī ntí! ¹⁷ Tsí e xee ntúvi ka'nu é tā'xi ña é ntō'o ko ne, ¿xóo ntu kutíi i? —ka'an ña.

7

Tatá ña Israee, ñá uve nā'a seu Xúva kō

¹ Kidāā né, iní u kimi ánje, ña ntāñi ngimí o diñi ñuxiví san. Ntaédí nuu ña mí kaki'xi ngimí tatsín san vata koo é ña kunú ka tatsín san ñuxiví a, nté nú ntute ñu'u kán, nté da mí'í ka má utun. ² Kidāā né, iní u tuku ánje, ña vé'xí nte mí kene ngantií san, ni'i nta'a ña sēu Xúva kō, ña é kántito ntí'xe. Un ntii tsi kéne ña, kaka'an ñā nī ngimi ánje, ña nguii san, ña é xe'é Xuva ko itsi é nativí ñā ñuxiví san ni ntute ñu'ū san:

³ —¡Kuntētu ká nto! ¡Ná kú dí nativí ntó ñuxiví san, nté ntute ñu'ū san, nté utun san dá nte kuvi xntéé ntí seu Xúva kō xteén ña'a, ña e ntáde tsiñu iña ña! —ka'an ña.

⁴ Tékú ko nté kaa ña'a uve na'a ña seu san, tsí uun sientu uvi díko kimi míil ña'a tatá ña Israee san. ⁵ Uxuvi míil ña'a tatá Judaá san uve na'a ña seu san, uxuvi míil ña'a tatá Rubeén san, uxuvi míil ña'a tatá Gaá san, ⁶ uxuvi míil ña'a tatá Asee san, uxuvi míil ña'a tatá Neftalí san, uxuvi míil ña'a tatá Manaseé san, ⁷ uxuvi míil ña'a tatá Simiuún san, uxuvi míil ña'a tatá Levií san, uxuvi míil ña'a tatá Isacaá san, ⁸ uxuvi míil ña'a tatá Zabuluún san, uxuvi míil ña'a tatá

Joseé san, uxuvi míil ña'a tatá Benjamiín san. Kuan ò ñá uve na'a ña seú san.

Ñá te da dī ña'a, ña ñu'u doo kui'xin

⁹ Kidáā né, īto ú, īnī u ña te da dī ña'a, ña ntāñi nú tēú san ni nūu A Le'ntú san. Ntē ña kuvi ká'vi o ñā e dóo títin ña, ña é vē'xí da mí'í ká ñuu dá kan; ñūxivi. Ntáduku ntēe ña da nēé ka tatá ña; da nēé ka tú'ūn ntáka'an ñá di. Doo kui'xin ñu'u ña ne; odo nta'a ña ntā'a ñuu. ¹⁰ Un ntii tsi ntáka'an ña: Da mii tsi Xuva kō, ña tuví nú tēú san, nī A Le'ntú san, ña é kuvi nakáku kō, ka'an ñá'a san. ¹¹ Un ntii ntēe ánĵē san ntāñi ña ntíkō diñi nú tēú san, ni ñatā sán, nī ngimi kiti ntantito san. Nákuntoo tixi ña nú tēú san ne, nánū'u ñá iní ña Xuva kō, ¹² ntáka'an ña:

¡Kuan koo na kōo! Na kada ka'nu o Xuva kō, tsi dóo kaxi'í nuu ka'nu ña, dóo ki'in iní ña. Na nākué'e ò sintiá'vi nta'a ña ne, na kuiko ñu'u o ñā di, tsi dóo iō ña é vii ña; dóo ntii iní ña.

Kuan koo na kā'an o íña Xuva ko ntii dañu ntúvi.

Kuan koo na kōo, ka'an ánĵē san.

¹³ Kidáā ne, kaka'an úun ña'a ñatā san ní ko:

—¿Nēe ñá'a ntu ña sá'á, ña ñu'u doo kui'xin san? ¿Mí'í ntu vē'xi ña? —ka'an ña.

¹⁴ Kidáā ne, kaka'an u ni ñā:

—Ntō'o é īni nto —ka'an u.

Kidáā ne, kaka'an ñá nī kó:

—Ñā sá'á ne, divi ñā é vē'xi ña mi dóo ntánto'o ña'a. É ntukui'xin kue'en dóo ña, tsí ñiñi Á Le'ntú san nácate ña. ¹⁵ Dukuān e ntāñi ñá nú tēu Xúva kō, e ntáxntii ña ñā nte ntúvi ntēe ñiñu iní ukún ña kán. Xuva kō, ña tuví nú tēú san, kunuu mé'ñu kunuu dava ña ña. ¹⁶ Ñā kákān ká ña, ntē ñá itsí ka ñá ntute. Ñā kókō ká ña ka'ni ngántií san, tsí kuntoo ña mi é vē'tí san ve. ¹⁷ Tsí A Le'ntu é tuví nú tēu kán ne, kuenta vii ña vata kaa uun paxtu, é kī'in ní'í A Le'ntú san ña mí kakií ntute kuíi é nī'í ñá ntuvi íña ñá ne, mii Xuva ko naĩtsi ñá un ntē'í ntute nūú ña —ka'an ña.

8

Seu e kúvi ū'xe ni ko'o kútū e kúvi kaá kuaan

¹ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kuvi ū'xe san ne, xīō kadin kue'en tsi e dukún kan te dāva ura. ² Kidáā ne, iní u u'xe ánĵē

ntāñi ñá nuu Xuva ko. Odo ña kui kui uun ña trunpeta. ³ Kidáā ne, xēe ká uun ká xtuku ánĵē, ní'í nta'a ñā ko'o kútū e kúvi kaá kuaan san ne, kántitsí ña nú nāa kan. Dōo kue'e kútu ní'í ña é nādaká ta'an ña ni tū'un e ntáka'an ntā'ví ña'a, ña ntānuu iní i Xuva kō, é kué'é ña nú nāa e kúvi kaá kuaan é tuví nú tēú san. ⁴ Kúxēe u'me kútū san é ní'í ntā'a ánĵē sán ne, xēe mí tuví Xuva ko dad; ni tū'un e ntáka'an ntā'ví ña e ntáka'an ni Xuva ko. ⁵ Kidáā né, kī'í ánĵē san ko'o kútū sán ne, dā tsú'un tsitu ña ngiñū'u é kai'xi nú nāa san ne, da nakuíta nuu ña ñuxiví a. Dōo dito káñu'ú ne, xī'í nuu ne, táan di.

Trunpeta é ū'xe san

⁶ Kidáā ne, ánĵē, ña é ū'xe ñá'a, ñá odo trūnpeta san ne, iō tu've ña é nakuéku ña.

⁷ Ánjē, ña é kuvi ūun sán ne, nakuéku ña trunpeta ña. Ura tsí i kán davi xuú ni ñū'u é kádaka níñi ñūxiví kán. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ñūxiví san ne, í'xi ntē'í. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi utún san ne, í'xi ntē'í un tsi nté ku'u xi'í san.

⁸ Ánjē, ña é kuvi ūví san ne, nakuéku ña trūnpeta ñá di. Kidáā ne, uun nuu i é vāta kaa xuku ka'nu é kai'xi kaá ne, un ntii tsí ko'xó nuu nú ntute ñu'u kán. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntute ñū'u sán ne, ntūvi ñiñi. ⁹ Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi kiti ñū'u nú ntute ñu'u kán ne, xī'í ntē'í ti ne, í'xi uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi tún ntóo san di.

¹⁰ Ánjē, ña é kuvi ūní san ne, nakuéku ña trūnpeta ña. Kidáā ne, uun xntiví ka'nu sán ne, kó'xō é vē'xí nte e dukún kán. Kai'xi vatā ó kai'xi chú'ún san. Kó'xō nuu uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntute ká'nu sán nī mí kae'nu ntute san. ¹¹ Xntiví san ne, Rkavé nanī. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntute sán ne, kúrkavē kue'en. Ñá te nté kaa ña'a xī'í ña e xī'í ña ntute é kadáká rkavé san.

¹² Ánjē, ña é kuvi kīmí san ne, nakuéku ña trūnpeta ñá ne, uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ngántií san ni uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi xoó san nī xntiví san ne, ní'í kuí'í. Uun ta'vi i kúnee é un é un nuu i ne, uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntuví san ne, ñá ni xī'í nuu ká ngántií san. Niñú san ne, kuan tsi ò kúvi: ñá ni xī'í nuu ká xoó san nī xntiví san di.

¹³ Kidáā né, da ñiñi kaito ú ne, tēkú ko kaiko uun tadun mé'ñū e dukún kán ne dá un ntii tsi káka'an:

—¡Ai! ¡Ña ntâ'ví ntu ña'a, ña ntántoo ñuxiví san, te kuēku xtuku trunpeta íña é úní ka ánje, ña nguií san! —ka'an tí.

9

¹ Ánjē, ña é kuvi ū'un san ne, nakuēku ña trunpeta ña. Kidáa né, íní u uun xntívi é kō'xó nte e dukún kán un tsi nte nú ñu'u kán. Xntívi san ne, ní'i ntakáa xi'i tótsín san. ² Nākaán ña xi'i tótsín san ne, un vá'a tsi kéne u'me xi'í san, vatā ó kakene u'me ini úrnu ká'nu kue'en. Kūneé ngántíi san ni kanī e dukún kan ū'me tótsín san. ³ Mé'ñū ū'mé san ne, vé'xi skuntí é kaka tí kanī ñuxiví a. Ní'i tí é kuē'é tí vatā ó de tdu'me, kití ío ñu'u a. ⁴ Ká'an ña ni tí é ña ku nantí'i tí ite é kae'nu ñu'u a, nté kū'u kuii, nté ūtun dí. Da mii tsi ña'a san kué'e tí ña, tē ña te uve ná'a xteén ña seu Xúva kō. ⁵ Ní'i tí é nanto'o tí ña te ū'un xoo, ntá tsi ña kuvi ka'ní kue'en tí ña. Mí kaxé'e tí ne, kaexnúu vatā ó kaexnúu da kaxé'e tdu'mé san.

⁶ Ntúvi tsikán ne, un vá'a tsi nantuku ñā'a san nté koo kuví ña, ntá tsi ña ní'i ña nté koo. Kuān te un vá'a tsi ntio ña é kuvi ñā ne, ñā ní'i ñā doxí'í san.

⁷ Skuntí san ne, vata ntāa idú kití tu've i é kī'in tí mé'ñū du'xēn ntāa tí. Díki tí ne, odo é vata ntāa le'e e kúvi kaá kuaan ntāa. Núu tí ne, vata ito nuu ña'a ito. ⁸ Idi tí ne, vatā ó nani idi ñadī'i. Nū'ú tí ne, vata ntāa nu'u ña'ña ntāa. ⁹ Uve ata tí tdi'xi e nté kaa te káa kúvi. Dā ntáva tí ne, kakañu'u vata te ntaíta nti'xin ña te da díi kareta e ntáñu'u idú, kití ntaínu mé'ñū du'xēn san. ¹⁰ Dú'me tí ne, vata ntāa du'me tdu'me ntāa ne, ini xe'e tí dí. Dú'me tí san ntée é ntuku kui'í tí ña'a san ū'un xoo. ¹¹ Tō'ó tí ne, diví ánjē, ña e ntée nta'a i tótsín san. Abaduun nani é tū'un hébreú ne, Apoliuun nani é tū'un griegu ne, kani tú'un “é nantí'i kue'en”.

¹² É ita ntí'xin é kuvi ūun dóxō. Úvī ká kakunaá ve.

¹³ Kidáa ne, ánjē, ña é kuvi íñú san ne, nakuēku ña trunpeta ña. Tēkú ko uun tatsin í e kí mé'ñū ngimi ntíki san é odo nú nāa e kúvi kaá kuaan é ntitsí nuu Xuva ko. ¹⁴ Kídaa ne, kaka'an tátsín san ní ánjē, ña é kui íñu, ña é ní'i nta'a trunpeta:

—Nantuten ngimi ánjē, ña é uve tīn mí kainu ntute ka'nu é nani Eūfrate —ka'an.

¹⁵ Kidáa né, nāntuté ña ngimi ánjē san é ka'ní ñā uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ñā'á san,

tsi é ntoo tú've ñā tē xee úra i, ni ntūví, ni xōó, ni kuīa. ¹⁶ Kūtuní ko nté kaa sntadun, ña ntántōdó idú ne, uvī sientu míñuu ña.

¹⁷ Xēe nūú ko idú san ní ña ntántodō tí. Sntadún san ne, ntánti'u núu kúñu ñā káa é kaito kuē'é, ní é kuīí, ní é kuāán dí. Díki idú ñā ne, vata ntāa díki ñā'ña ntāa ne, kakii ñu'u xú'u tí. Ú'me ni dū'xé ñu'u dí. ¹⁸ Xí'í uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi ñā'á san ntuní núu tsi i: ñu'ú san ní ū'mé san ní dū'xé ñu'ú san e kíi xu'u tí. ¹⁹ Tsí idú san ne, ío ntii tí é kuvi ka'ní tí ña'a é xū'u xtí ní dū'me tí. Tsí du'me tí ne, vata kaa díki kóo ne, diví é kantuku kui'í tí ña'a san.

²⁰ Ntá tsi ña nguií san, ña é ña ni duku ntée tsikán ne, ñā ni natívi iní ña kuétsi ñā é ntē ña ni xtuví mii ñā é nuu iní ña é ña vá'a san ní sántu ñā e kúvi kaá kuaán, ní káa kui'xín, ní káa kuē'é, ní xūú, ní ūtun dí, é ntē ña kaíto, ntē ña katéku i, ntē ña kui kaká dí. ²¹ Ntē ña ní natívi iní ña é kuān tsi o ntaé'ní ña ña'a, e ntáde ña dotatan, e ntáde ña é kini kaa ní ñadī'i, e ntadú'u ña dí.

10

Ánje ni tūtu lu'nti é kātínúú san

¹ Kidáa ne, iní tuku ú uun ánjē, ña dóo ntii iní í ne, vé'xi ñā e dukún kán. Nuú ta'án ña viko; ntee rkuá'nti díki ñā. Núu ñā ne, kaxí'í nuu vatā ó kaxí'í nuu ngántíi san. Dī'ín ña ne, vata kaa ntu'u é kai'xi kaa. ² Ní'i nta'a ña ūun tutu lu'nti é kaa ntāa. Dī'ín kua'a ña xtúvi ña nú ntute ñu'u kán né, dī'ín datsin ña ne, ñu'u san xtúvi ña. ³ Un ntii tsi káchu'u ña, vatā ó de ña'ña dá kanakití tí. Dā kúvi kachu'u ñā ne, kátsín u'xé ito. ⁴ Dā kúvi katsin é u'xé ito sán ne, ncho xntéé na'a u é káka'an, ntá tsi dá ío tu've u é ka'u ú ne, tēkú ko uun tatsin e dukún kán, kaka'an:

—Xnuun xū'un e téku o e kátsin u'xé ito. ¡Ña kū dí xnteen na'an! —ka'an.

⁵ Kidáa ne, ánjē san, ña ntitsi nú ntute ñu'ū sán ní ñu'u a dí ne, nátā'an ntée ña nta'a kuā'a ña e dukún kán. ⁶ Natékū ñā Xuva kō, ña kantito ntii dañu ntūvi, ña de vá'a e dukún kan ní ñuxiví ní ntute ñu'u ní ūn ntí ntí nee íñā katuví, kaka'an ña tsí ña kukuí ka. ⁷ Kaka'an ña tsí ntúvi dá nakuēku ánjē, ña é kui ū'xé san, trunpeta ñā ne, kuntaa núu i é mii tsi Xuva ko iní ñā, vata ō ka'an ñā ní ña dé tsiñu íña ña, ña ntáka'an tú'un ñā.

⁸ Kidáa ne, tátsín e tēkū ko dí'na ne, kaka'an xtúku ní ko nte e dukún kán:

—Kuē'én, kūki'ín tutu é ni'i nta'ā ánjē sán, ðivī é nakāa ñá'a, ña ntitsí nú ntute ñu'u kan ni ñū'u a —ka'an.

⁹ Dukuān ne, ñé'ē u mí tuvi ánjē sán ne, íkān ú tutú san. Kaka'an ñá nī kó:

—Ki'in ne, dá kā'xin. Tē é'xin ne, vídin vata ē'xí ntúdin kītume, ntá tsi kuia nūu í'xi o kān —ka'an ña.

¹⁰ Kidaā né, kī'i ú tutú san é ni'i nta'ā ánjē sán ne, ē'xí u. Kuan ē'xi ntí'xe vata ē'xi ntúdin, ntá tsi dā kúvi é'xi ú ne, kuia nūu í'xi ko. ¹¹ Kaka'an ñá nī kó:

—Da miī é kā'an ntódon kán ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña ntoo dā mí'í ká ñuú, nī ña ntáka'an dá nēé ka tú'un, ni rēi ñá ði —ka'an ña.

11

Ña é ūvi ña'a, ña é kā'an ntódo tú'un Xuva kō

¹ Kidāā né, tā'xi ña kó uun ntoo kani, vata kaa utun é kī'i kú've núu ō káa ne, kaka'an ñá nī ko:

—Nākuntísin, kī'in kú'ven úkun Xuva ko nī nú nāa ñá ne, ka'vin nté kaa ña'a ntánuu iní ña Xuva kō má ūkún san. ² Ntá tsi ña kī'in kú'ven kura ukún san, tsí xe'é ña sá'ā é kūvi iña ña'a, ña é ña iní xoo é Xuva kō ne, kaka nuu ña ñuú Xuva ko te ūvi díko uvi xoo. ³ Xu'ú ne, taxnūu ú uvi ña'a, ña é kā'an ntódo tú'ūn kó ne, ku'un ña du'nu kúxta úun míil uvi sientu uni díko ntūvi —ka'an ña.

⁴ Ña é uvi ña'á san ne, vata ntáa uvi útun olívu ntáa ña. Vata ntáa tun tsumē é ūví san e ntāñi núu To'o ñuxiví san ntáa ña. ⁵ Tē xoó ncho ntukū kui'í í ña ne, kene ñu'u xu'u ña ne, koko kue'en. Kuān koo nto'o ña ntaínchu'vi ña. ⁶ Ña uvi ña'á san ne, ió ntii ña é nakādi ñá e dukún kán vata koo é ña kīin dávi da nīí ntáka'an ntódo ña tú'un Xuva kō. Ió ntii ña é kūvi vií ña é ntūvi niñi ntuté san ne, kuvi vií ña é nantō'o ña ña'a, ña ntoo ñuxiví san, é tñn ña da nēé ka kui'í vata koo é ntio ña.

⁷ Ntá tsi dā ita ntí'xin ka'an ntí'í ña tú'un Xuva kō né, kēne uun kiti xu'u totsín san é vií tí ni ña du'xēn. Kuvi vií tí ka'ní tí ña. ⁸ Kidāā né, kuntōo mé'ñū kúñu ña itsi mé'ñū ñuú ka'nu san mi náxnteē ñá Tó'o kō ntíkā krusí san. Ñuú sá'á ne, vata kaa ñuú Sodomá ni ñuú Egitō kaa. ⁹ Ūni ntūvi nte dáva ne, koto ña'a san kúñu ñā, ña vé'xi da mí'í ká ñuú, da nēé ka tatá ña, é da nēé ka tú'ūn ntáka'an ñá ði ne, ñá kuē'é ña itsi é kuntū'xi vá'a ña. ¹⁰ Ña ntántoo ñuxiví san ne, ñá tē nté kaa diní ña tsí xi'í ña uvi

ñá'á san. Vií ña viko ne, kué'e ñā doméni tá'an ña, tsí ña uvi ña'a, ña é ka'an ntódo tú'un Xuva kō né, dōo nantō'o ñá ña ntántoo ñuxiví sa.

¹¹ Ntá tsi da kúvi uni ntúvi ntē dáva ne, nantóto xtuku Xuva ko ntuvi ñá'a san ne, nākuiñi ña. Un vá'a tsi ū'ví un ntíí ntíí ña'a san dá ini ña ña. ¹² Kidāā né, tēkú ña uvi ña'á san e dōo ntii kaka'an tátsin é vē'xí e dukún kan ni ñā:

—Kí'xi nto i'a —ka'an tátsín san.

Dukuān ntaíni ña ntaínchu'vi ñá san ne, kúntāa ña e dukún kan mē'ñū vikó san.

¹³ Ura í tsikán ne, un vá'a tsi taan. Kó'xo uun ta'vi í é kuvi ū'xi tá'vi ñuú san. Ú'xē míil ñā'a xi'í ñá da ita ntí'xin kúvi taan. Ña'a, ña ntántoo ká san ne, ñá te nté kaa u'ví ña. Da kidāā nanu'u ñá iní ña e dōo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

¹⁴ É ita ntí'xin é kuvi ūvi dóxō sán ne, e dóko sá xee é kuvi ūní san ve.

Trunpeta é kuvi ū'xé san

¹⁵ Kidāā ne, ánjē, ña é kuvi ū'xé san ne, nakuēku ña trunpeta ña. Dīto tsí un ntii tsí ntáka'an tátsín e dukún kán:

Un ntíí ntíí ñuú ñuxiví san ne, kaduku ntéé Xuva kō é kadā kú'vē ña, ntuvi ñá Cristu, ña e táxnūu ña.

Ntii dañu ntūvi é kadā kú'vē ña, ka'an. ¹⁶ Kidāā né, ñatā, ña é oko kīmi ñá'a, ña ntántoo nú tēu núu Xuva kó san ne, un tsi nákunchiti ntaā ña nuu Xuva ko é nuu iní ña ña, ¹⁷ ntáka'an ña:

Nata'xi ntí sintiá'vi nta'a nto, Xuvā ntí, ña e dōo ka'nu.

Ðivi ntō é tuví nto vevíí ne, ðivi ntō kidaā dí ne,

kuan tsi koo kutuví ntó ntii dañu ntūvi.

Nata'xi ntí sintiá'vi nta'a nto,

tsí e ní'í nto e dōo iō nto é vií ntó ne,

e éni ntū'u nto kadē kú'vē ntó ve.

¹⁸ É kūdiin ña ntántoo un ntíí ntíí ñuú san, ntá tsi é xee ntūvi é kuē'é nto ña é ntō'o ña ve.

E xéé ntūvi é kadā kú'vē nto iña ñá ntíxí san ne,

kué'e nto ñā é vā'á, ña dé tsiñu iña nto,

ñā é ka'an ntódo tú'un nto, nī ña é kā'an náa nto.

Kué'e ntō é vā'á iña ña'a, ña e ntaíko ñu'u nto,

un ntíí ntíí ñá, te kuetsi, te na'nu ña.

E xéé ntūvi é nantō'o nto ña'a, ña ntánatíví ñuxiví san,

ka'an ña.

19 Kidáā né, nākaán xi'i úkun Xuva kō é tuví e dukún kán ne, iní i kán ne, dító tuví etun mí ñu'u vá'a lei Xúva kō. Kidáā né, dōó kaxi'í nuu. Dōó kakatsín di. Dōó dító tatsín san. Dōó katáan di. Un vá'a tsi kakáan davi xuú di.

12

Uun ñadĩ'í, ni kiti ña vá'a, kiti u'xe diki i

1 Kidáā né, kii dító uun e dōó ka'nu e dukún kán. Ikán ntitsí uun ñadĩ'í, nuu tá'an ña ngántií ne, xōó sán ne, ntekú nti'i d'ín ña ne, le'e é kuvá'a é uxuví xntivi ntekú diki ña. 2 Ñu'u i'xá ña ne, kakachu'u ntáa ña é kaexnúu i'xi ña, tsi dokó sa káku i'xá ña. 3 Kidáā né, kii ká xtuku uun nuu i e dukún kán. Iní u é ntitsí uun kiti ña vá'a, tekú kué'e ti, é úve u'xe diki ti ni ū'xi ntiki ti. Kuān o ntántidó le'e san xé un xé un diki ti. 4 Dú'me xtí dita núu ti uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi xntivi san ne, náko'xó nuu ti nte ñuxiví a. Kidáā ne, íntitsí kiti ña vá'a san nuu ñadĩ'í, ña dokó sa káku i'xá i. Ntitsí nteē ti i é ká'xi tí i te káku. 5 I'xa é nakāku ña ne, i'xa tii é kadā kú've un ntí'í ñuu, é kuni'i nta'a tātun i e kúvi káa. Ntá tsi Xuva kō ne, nakí'i ña i'xá san é kūtuví ni ña nú tēu ña. 6 Ñadĩ'í san ne, inu ña, kue'en ña ñuu itsi mí xtúvi tū've Xuva kō mí kutuví ñá, mí kuēnta víi ña ña uun míil ūví sientu uní díko ntuví.

7 Kidáā ne, kúvi du'xēn e dukún kán. Ánje ña odo nūu, ña nani Mígee, dívi ña ni un ntí'í ánje ña ne, náa ñá ni kiti ña vá'a san. Kiti ña vá'a sán ni un ntí'í ánje tī ne, un vá'a tsi náa ti ni ña, 8 ntá tsi ña ni kuvi víi ti. Ñá ni n'í'í mí kuntōo ká ti nī ánje tī e dukún kán. 9 Dukuān ne, náko'xó ña kiti ña vá'a san, kiti itúvi nte ntúvi dí'na, kiti é naní diablu, tó'ō e ña vá'a san. Dívi tī é Satanaa nání ti di, kiti kaeni nta'ví ña'a dá kaní ñuxiví san. Náko'xó ña ti ni un ntí'í ánje ti ūun tsi nte ñuxiví a.

10 Tékú ko tsí un ntii tsi káka'an tátsín san nte e dukún kán:

E xée ntúvi é nakākú Xuva ko ko vē.

E xée ña e dōó ntii iní ña é kadā kú've ña.

Cristu, ña táxnūu ña ne, kodo núu ña é un ntí'í vē.

Tsi é nakó'xo nteē ñá kiti katsi'í kuétsi ta'an ko nta'a Xuva ko ntē ntúvi ntē níñu.

11 Kūvi idé ta'an ko sán nī e ña vá'a san kuenta iña níñi é etí A Le'ntú san, ni kuēnta iña tú'un é nuu é ntaā i e ntáka'an ñá,

tsi ña ni de víni ña ntuví iña ña, kuān te na kuví ña.

12 Kuntōo díni ntó ve, e dukún kan, ni un ntí'í ña ntántoo ikān.

Ntá tsi ña ntu ntá'vi ide nto,

ñá ntántoo ñuxiví san nī nú ntute ñu'u kán, tsí e ntí'í tó'ō e ña vá'a san mí ntoo nto ve.

Un vá'a tsi kakudiin,

tsí ini tsí ña na'á ka kutuvi,

ka'an tátsín san.

13 Dā iní kiti ña vá'a san tsí nakó'xo ña ti ñuxiví a ne, íntikin tí ñadĩ'í, ña nakāku i'xa tii san. 14 Ntá tsi ñadĩ'í san ne, ni'í ña uvi nti'xin tādun ka'nú san é ntáva ña, ki'in ña ñuu itsi kán, mi dōó ikā mí tuví kiti ña vá'a san. Ikán ne, ní'í ña é ká'xi ñá uni kuia nte dáva. 15 Kiti ña vá'a sán ne, tává ti ntute xu'u ti é vata kaa ntute ka'nu kaa vata koo é k'ín ni'í ntuté san ñadĩ'í san. 16 Ntá tsi xntii ñu'ú san ñadĩ'í san, e nántika ñu'ú sán ne, ikan kúntii ntute ka'nu san e táva kiti ña vá'a san xu'u ti. 17 Dukuān né, kúdiin kué'en kiti ña vá'a sán ni ñadĩ'í san. Ntaka ti ikán ne, dá kué'en ti é víi tí du'xen ni i'xá ñá, ña nguii san, ña ntáde ntaa é káka'an Xúva kō, ña ntántikin Jéssuu.

13

Úvi kiti dōo donchu'vi ntáa

1 Ntitsí u nú ñuti díni ntute ñu'ú san, iní u kéne ntita ūun kiti e dōo donchu'ví kaa mé'ñu ntute ñu'u kán, kiti uve u'xe diki i ni ū'xi ntiki i. Kántidó le'e é un é un ntiki ti. Uve na'a diki ti e dōo kiní ó kaka'an kuēnta iña Xuva ko. 2 Kiti dōo donchu'ví kaa, kiti é iní u sán ne, vata kaa ñaña tekú kaa ti. Ntá tsi d'ín tī ne, vata ntáa d'ín oso ntáa ne, xu'u ti ne, vata kaa xu'u ñaña kaa. Kiti ña vá'a sán ne, xé'e ti ntii tī é ntēē kimi tī. Xé'e ti tēu ti mí tuví ti é víi tí tsiñu ka'nu. 3 Kiti dōo donchu'ví kaa sán ne, vata tē ni'í kuí'í kue'en ūun diki ti, ntá tsi é ntuvá'a. Un ntí'í ña'a, ña ntántoo ñuxiví san ne, ntántikin ñá ti, tsí koo da kúdu'va ña é ntuvá'a diki ti.

4 Ntánuu iní ña'a san kiti ña vá'a san, tsí xe'é ti ntii ti kiti dōo donchu'ví kaa san vata koo é kuvi kada kú've ti. Ntánuu iní ña'a san kiti dōo donchu'ví kaa san ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é vata kaa kiti dōo donchu'ví kaa san? ¿Xoó ntu kuvi víi i é náá ni tī? — ka'an ña.

5 Ní'í ti itsi e dōo ka'nu víi ti, e dōo kini koo ka'an tí iña Xuva ko. Ní'í tī é kadā kú've ti uvi díko uvi xoó ne, 6 kuan ó dé ti. Dōó kini ka'an tí iña Xuva ko ni e dukún kán mí tuví ña, nī ña ntántoo ni ña ikān. 7 Ní'í tī é víi tí du'xen nī ña ntántikin Xúva kō né, kūvi idé

ti ni ñā. Ní'i tī é kadā kú'vē ti iña un ntíí ntíí ña'a, ni ūn ntíí ntíí tātā ña'a, ni ūn ntíí ntíí ñuú, ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña ntáka'an dá nēé ka tú'ūn. ⁸ Un ntíí ntíí ña'a, ña ntántoo ñuxiví san ne, ínūu iní ña kiti dóo donchu'ví kaa san, ña é ña ni uvé na'a díví i tutú A Le'ntu é xi'í un tsi nte da iñi ntú'u ñuxiví san, tutú mí uve na'a xoo e ní'i i ntuvi iña i ntii dañu ntúvi.

⁹ Te ínín é kīnin ne, kinin. ¹⁰ Tē xoó ni'i i é kunuu kutū né, kunuu kutu ntí'xe. Tē xoó ni'i i é kūví nuu káa ne, káá kuví nuu ña. Dukuān né, xo'ō e ntáduku ntée o Xuva kō ne, ka'nu vii ó nima kó ne, kunūu ini kō ñá di.

¹¹ Kidáā né, íní xtuku u úun kiti e dóo donchu'ví kaa. Kiti sá'á ne, ñu'u san kakéne ti. Uve uvi ntíki ti é vata kaa a le'ntú kaa ti, ntá tsi kaka'an tí vatā ó kaka'an kiti ña vá'ā san. ¹² Ní'i tī i'tsi é kadā kú'vē tí naa i kiti kuví ūun san dá ntoo dadíi ti. Kade ti é un ntíí ntíí ña'a, ña ntántoo dá kanií ñūxiví san, kunuu iní ñá kiti kuví ūun san. ¹³ Dōo ini tī nté koo vii tī é kōo dá ntákudū'va ña'a san. Un tsi nte kúvi nakīn tī ñu'u é ka'xi nte e dukún kan ni dukuān ntaíto dító ña'a san ñuxiví a. ¹⁴ Kuenta iña i sá'á é ní'i tī e kúvi idé tī dá kade tī tsiñu kiti kui ūun sán ne, kaeni nta'ví tī ña'a, ña ntántoo ñuxiví sa. Kaka'an tí ni ñā'a san é na ntává'a naa ñá santu kiti kuví ūun, kiti idó nuu káa dīki i, ntá tsi ntuvá'a tī ne, kantíto dukuan tī.

¹⁵ Ní'i tī é kūvi kué'e tī ntuvi iña santu e ntúvá'a naa kiti kuví ūun sán ne, íde tī é kūvi ka'an sántu sán di. Kaka'an tí tsí da xōó ka ña'a, ña é ña kanúu iní i santu, kiti kuví ūun sán ne, na kuví ña. ¹⁶ Taxnūu tī é na kūvé na'a seú san nta'a kua'a ña ne, ō xteén ña, un ntíí ntíí ña'a san, te kuetsi te na'nu ña, te kuika ñā, te nta'ví ñá, te ió tó'o ña ne, ō iña mii ña ntáde tsiñu ña. ¹⁷ Nté uun xo'xo kuví díko i, nté ña kuví kuini í, tē ña te ntée na'a seú san kúñu ī. Seú san ne, díví kiti é kuví ūun sán, ō numéru díví tī.

¹⁸ Sá'á ne, ntio é koto ntuu ō. Xoo é ki'in iní í ne, na naka'vi ñā numéru kiti kuví ūun san. Numéru sán ne, kaduku ntée uun díví ña'a, ña ntoo ñuxiví sa. Te nakua'a ō numéru díví ñá ne, íñū sientu uni díko iñu.

14

Nchu'un e ita ña'a, ña uun sientu uvi díko kimi míil ña'a

¹ Kidáā né, íní u ntitsi A Le'ntú san tí'i í xuku Siuún, ni ūun sientu uvi díko kimi míil ña'a, ña é ntée na'a xteen i díví A Le'ntú

san ni díví Uva ī. Dadíi tsi ntāñi ntíí ntíí ña. ² Kidáā né, tēkú ko é vē'xi nte e dukún kan vatā ó kakañu'u ntúte ka'nu, vatā ó kuví dá kakē'xén nuu da dóo ntii kakatsin, vatā ó kuví da dóo titín ña'a ntánakueku ña kiñú'ū. ³ Ita ña uun nchu'ún xee nú tēu Xúva ko, ní ngimi kiti ntantíto sán ni ñatā sán di. Nté uun ña'a ña ni kuví kutú'ye ña nchu'ún xee san, tsí da mii tsi ñā'a, ña é uun sientu uvi díko kimi míil ña'a, ña é nakáku, ña ñu'u ta'an ñuxiví a, kuví ita ña. ⁴ Ña sá'á ne, ña ni íde ña kuetsí ni ñadī'i, tsi ntúntoo ña. Ntántikín ñá A Le'ntú san da mí'i ka mí kī'in ña. Nakáku ña mé'ñū ña ntoo ñuxiví sa é kuví ūun nuu i doméni iña Xuva ko ní A Le'ntú san. ⁵ Nté uun dovete ña ni ká'an ña, é ntē ña tuvi kuetsi ña nūu Xuva ko.

Ánjē, ña uni ñá'a, ña ni'i tú'ūn

⁶ Kidáā né, íní xtuku ú uun ká ánjē, ña kaiko mē'ñū e dukún kán ne, e ní'i ñā tú'ūn e dóo va'á ntii dañu ntúvi é ká'an ntodo ñá ní ña ntoo ñuxiví sa, ña dá mí'i ká ñuu, é da nēé ka tu'ún, da nēé ka tatá ña. ⁷ Un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—Kuiko ñu'u nto Xuva kō ne, kada ka'nu nto ña. Tsí e xee ura i é kadā kú'vē ñá kuenta iña ña'a san. Kunuu iní ntó ña di, tsí diví ñā de vá'a ña e dukún kan ni ñūxiví sa, ni ntute ñu'u kán, ni ūn ntíí ntíí ntute kuí é kākene ñu'u sán di —ka'an ña.

⁸ Kidáā ne, xēé ánjē, ña é kuví ūvī san, kaka'an ña:

—jE kó'xō nuu, e kó'xō nuu ñuú ka'nu Babilonia, é íde ki'vi un ntíí ntíí ñuú san ni vīnu i é kīni kaa! —ka'an ánjē san.

⁹ Kídaā ne, xēé tūku ánjē, ña é kuví ūnī san ne, un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—Tē xoó ña'a kanuu iní ña kiti san ni sántu tí ne, kaxé'e ña xteén ña ō nta'a ña é kuntéé na'a káa tī ne, ¹⁰ kudiin kué'en Xúva ko ní ñā. Ñá ntuntá'ví ini ña ñā nté un síin. Kué'e ña ñā é ntō'o ña é kōko ña ñu'u du'xe san nuu ánje ni nūú A Le'ntú san. ¹¹ Ú'mē é kākene mi ntánto'o ña ne, kuan tsí koo kené ntii dañu ntúvi. Ña'a, ña é kánuu iní i kiti san ni sántu tí, ña é ntée káa tī xteen í ne, ñá ní'i ña é kú'un kadin ñá ntē ntúvi ntē níñu —ka'an ña.

¹² Dukuān né, ña'a, ña ntáduku ntée Xuva kō san, ña ntáde ntaa é kākā'an ña, ña ntákuinti'xe i Jesuu ne, kantio e dóo ka'xi vii ñá nima ña.

¹³ Kidáā né, tēkú ko é kākā'an tatsín san ní ko nte e dukún kán:

—Xntēén na'an sá'ā: “Nté kui vá'a ña'a, ña xi'i e kuínti'xe ña Xuva kō.” Kuan koo xntēén —ka'an.

—Vá'ā ó —ka'an Espíritū Sántū san—, tsí kuntoo da'na ña; ña káda tsiñu ká ña, tsí ki'in ní'i ña nuu i é vā'á ó dé ña ñuxiví a —ka'an ña.

Ntuvia é nakuitā ña ña'a san ñuxiví san

¹⁴ Kidáā né, íní u uun viko kui'xin. Nú vīkó san tínti'i uun é vata kaa ñatí kaa. Ntekú le'e e kúvi kaá kuaan diki ñá ne, ni'i nta'a ña ūun káa dakua e dóo ntikō. ¹⁵ É tūku ánjē kí ña ini ukún san ne, un ntii tsi káka'an ñá nī ña tuví nú vīkó san:

—jKadan tsiñun ni'in káa dakuá o ve! tsi e xēe ntūvi é nakuidon, tsi dóo itsi kiti kii ñuxiví san —ka'an ña.

¹⁶ Kidáā ne, ña é tuví nú vīkó san ne, nátāntēe ña káa dakuá ña ne, eni ntu'u ña nákuído ña kiti itsí san.

¹⁷ Kidáā né, kii tuku ánjē ini ukun é tuví e dukún kán, ni'i ña káa dakua e dóo vá'a ntikō. ¹⁸ Kii xtuku ánjē nú nāá san. Ánje, ña sá'á ne, nteé nta'a ña ñu'u. Un ntii tsi káka'an ñá nī ánjē, ña é ni'i káa dakua e dóo ntikō san:

—jNatāntēén káa dakuá o! Nakuidon xo'o tinti'ō san, tsi dóo itsí ti —ka'an ña.

¹⁹ Ánjē sán ne, nátāntēe ña káa dakuá ña ñu'u a ne, kátsin ña xo'o tinti'ó san. Tsū'un ña ti iní tun ntōó Xuva kō é kádin ñá ti. Sá'a káni tú'un é nanto'o Xuva ko kō. ²⁰ Kiti tinti'ó san ne, íxkádin ña tī nte díñi ñuú san ne, nté kaa te niñi dóo kí tun ntōó san. É'nu un tsi da nté xēe nú xo'o xu'u idú san ne, vata kaa ntute ka'nu kaa e xee tá'an nte uni sientu kilumétru é ká'nu.

15

Ú'xē ánjē, ña é ni'i u'xe núu i é ntō'o ña'a

¹ Ínī u e dukún kán uun ká tuku nuu i e dóo ka'nu kue'én ne, un tsi kúdu'va iní ko dá ínī u. Ínī u u'xe ánjē, ña é ni'i u'xe núu i e dóo nto'o ña'a san. Ña kóó ká nuu i é nto'o ña'a san te íta ntí'xin nuu i sá'ā, tsí ikán xee tá'an mí ntí'i é kúdiin Xúva kō.

² Ínī u uun ntute ñu'u é vata ito xūxu é káxi'í ni'ni é kadāka ñu'u. Ntāñi ña'a nú ntute san, ña e kúvi idé ni kiti san ni sántu tí, nī káa ti nī numéru diví tí di. Odo ña kiñú'ū é xe'é Xuva ko ña. ³ Íta ña nchu'ún vatā o íta Muisee, ña dé tsiñu iña Xuva kó ne, vatā ó nchu'ún A Le'ntú san di. Sá'ā ntaíta ña:

Dōo ka'nu ne, dōo vá'ā ó un ntí'i nuu i é kade nto.

Da ntákudu'va ntí nuu i é kade nto, Xuvā ntí, ña e dóo ío ntii í é víi da nēé ka. Itsi nto ne, itsi ntaa, itsi é nuu é ntaā i.

Divi ntō Rei da mí'í ká ñuu.

⁴ ¿Vá ío ntú xoo é ña ká'v'í i nto, Xuvā nti? ¿O ío ntú xoo é ña ká'an i e dóo ka'nu nto?

Tsí da mii xntō é vā'á nti'xe nto.

Xēe ña'a da mí'í ká ñuu é káda ka'nu ña nto. Tsi díto e dóo vá'ā ó kade kú'vē nto, kuan ó íta ña.

⁵ Kidáā né, ínī u é kántii ini ukún Xuva kō e dukún kán mi dóo xii, mí ñu'u vá'a lei ña.

⁶ Ntii u'xe ánjē san má ūkún kán, ña ni'i u'xe núu i é ntō'o ña'a san. Ñu'u ña doo ntii e dóo va'a, é un tsi kai'xi kai'xi sa. Katínuu doo e kúvi kaá kuaan xkántika ña. ⁷ Kidáā ne, uun kiti é kuvi kámi kiti ntantito sán ne, xé'e ña ūun e'xin e kúvi kaá kuaan dá un dá un ánjē,

ñá é ū'xé san. Ñu'u tsitu ē'xin san núu i é ntō'o ña'a é vē'xí nta'a Xuva kō, ña kantito ntii dañu ntūvi. ⁸ Ñu'u tsitu ini ukún san u'me é vē'xí nta'a Xuva kō, ña e dóo ka'nu, ña e dóo ntii iní i. Nté uun xoxo kuvi kí'v'í i má ūkún kán da nté ntí'i é ū'xe núu i e dóo nto'o ña'a san é ni'i ánjē, ña é ū'xé san.

16

E'xin é ñu'u é ntō'o ña'a san nta'a Xúva kō

¹ Kidáā né, tékú ko tsi dóo ntii káka'an tátsín san nte ini ukún kán, kaka'an ni ánjē, ña u'xe ñá'a san:

—Kue'én ntó, kúkate nto nuu i e dóo nto'o ña ñuxiví san é ñu'u ū'xe é'xin san ñuxiví kán —ka'an tátsín san.

² Kué'én ánjē, ña é kuvi ūun sán ne, eté ña é ñu'u e'xin ña ñuxiví kán. Un ntíi ntíi ña'a, ña é ntéé na'a káa kiti san kúñu i nī ña ntánuu iní i santu tí ne, kēne tintu'xe e dóo kini ntáa kúñu ñá ne, un vá'a vá'a tsi exnúu.

³ Ánjē, ña é kui ūví san ne, eté ña é ñu'u e'xin ña nú ntute ñu'u kán ne, ntute sán ne, ntūvi niñi vata ito niñi ñá xi'i itō. Xí'í ntíi ntíi kiti ñu'u nto'o iní ntute ñu'u kán.

⁴ Ánjē, ña é kui ūní san ne, eté ña é ñu'u e'xin ña nú ntute ka'nu kan nī mí kaē'nu ntute sán ne, ntuví niñi di. ⁵ Kidáā né, tékú ko tsi ánjē, ña nteé nta'a i ntute sán ne, kaka'an ña:

Dōo vá'ā ó kade kú'vē ntó, Xuvā nti.

Dōo vá'á kue'en nto, nto'o é tuví nto vevíi ne, tuví nto kidaā di.

⁶ Tsí divi ñá éti ña niñi ña'a,

ña ntáduku ntée nto,
ni ñā'a, ña é kā'an ntódo tú'un ntō.
Vevii ne, nakō'o nto ña niñi,
tsí mii ñā ntúku ñā é kuān koo vii nto ni ñā,
ka'an ánjē san.

⁷ Tékú xtuku kó uun tatsin é vē'xi nú nāa kan, é kākā'an:

—Kuan koo, Xuvā ntí, ña e dóo ntii inī i, tsi dóo vá'ā ó kadē kú'vē nto é nuu é ntaā i —ka'an.

⁸ Ánjē, ña é kui kīmí san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ngántí san ne, ní'i ítsi é kā'mi ntúve i ña'a san. ⁹ Un vá'a tsi í'xi ñá'a san é xe'é ka'ni kuē'en ngántí san. Ntá tsi ñá ni nátivi iní ña, ntē ña ni ká'an ña te dóo ka'nu Xuva kō. Ká'an kīni ña iña Xuva ko, tsí ðivi ñā e táxnūu ña é ntō'o ña.

¹⁰ Ánjē, ña é kui ū'ún san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú tēu kiti dóo donchu'ví kaa san ne, kūnee mí kadē kú'vē ti. Ña'a sán ne, un tsi náka'xí ta'an ña nú'u ñā e dóo ntánto'o ña. ¹¹ Ntá tsi dā dii dii ka ntáka'an kīni ña iña Xuva ko, ña tuví e dukún kán, tsi dóo ntánto'o ña e ntáte'u ña tintu'xé san. Ntē ña ni nativi iní ña nuu ī e ntáde ña.

¹² Ánjē, ña é kui iñú san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ntute e dóo ka'nu san é nani Eūfraté ne, ítsi nūu ntute san vata koo é kūvi kuita ntí'xin rei, ña ntáde kú've ñuu é ntoo mí kaínu ngántí san.

¹³ Kidáa né, iní u tsi kí uni espíritū é kīni ntáa san xu'u kiti ña vá'ā sán ni xū'u kiti dóo donchu'ví kaa san, ni xū'u ña kaka'an é tū'ún Xuva ko kākā'an ña, ntá tsi ña ntáa. Vata ntáa tsá'vā ntáa espíritū é kīni ntáa e kíi xu'u ña. ¹⁴ Vé'xi ntā'a tó'o e ña vá'ā sán ne, kade nuu i é kōo da ntákudu'va ña'a san. Kí'in mí ntoo un ntí'ntí rei ñuxiví san vata koo é nakūvé ta'an ña é vii ñá du'xen ni Xuva kō, ña é kuvi vii é un ntí'i. Dōo ka'nu kuvi ntuvi tsikan.

¹⁵ “Koto nto tsí da née inī xntó ki'xi ú vata koo ki'xi uun ña du'u. Nté kui vá'a ña'a, ña é ña te ntákidi, ña é iō tu've doo i vata koo é ña kuká'an nuu ña é kīni ña'a san é kuntí ña”, kuan ō ka'an Xúva kō.

¹⁶ Ne, nataká nuu rei san ñuu é nani Ar-magēduun é tū'un hébreu.

¹⁷ Ánjē, ña é kui ū'xé san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña mé'ñū tatsin san ne, nte nú tēu ka'nu é tuví ini ukun e dukún kán ne, un ntii tsi kākā'an ūun tatsin é kākā'an:

—jÉ kūvi ve! —ka'an.

¹⁸ Kidáa né, iñi ntú'ū xi'í nuu ne, kátsin di. Dōo káñu'ú ne, un ntii tsí taán ñuxiví a. Nté

uun ito vata táan vata ō kúvi sá'a nte ntúvi é ntoo ña'a ñuxiví a. ¹⁹ Nuú ka'nu sán ne, ntíka. Uni tá'vī kúvi. Un ntí'ntí ñuu dá kaní ñuxiví sa ne, nūu dí ne, naka'an Xuva ko ñūu ká'nu é nani Babiloniá ne, dii ka kue'e xe'é ña é ntō'o ña; un vá'a tsi kúdiin ña ni ñūú tsikan. ²⁰ Ntoko ñu'u un ntí'ntí ñuu é ōdo ntita mé'ñū ntute ñu'u kán né, kūnaá un ntí'ntí xuku. ²¹ Un tsi nte e dukún kan vē'xi kán davi xuú é ña te da va ntáa, é vii te ūvi díko kílū é un é un, é kō'xó ntódó ata ña'á san. Ne, dōo ka'an kīni ña'a san iña Xuva ko kuenta iña dávi xuú san, tsi dóo donchu'ví o kúvi e ntó'o ña'a san.

17

É nto'o ñad'í kini kaa

¹ Kidáa né, uun ánjē, ña é ū'xe ña'a, ña ní'i ū'xe é'xin sán ne, xée ñā mí tuví u ne, kaka'an ñá nī ko:

—Ní'in, nañē'e ú o nté koo nto'o ñad'í kini kaa san, ña tuví mé'ñū ntute na'nu san. ² Un ntí'ntí rei ñuxiví san idé ña ni ñā é kīni kaa. Ná te nté kaa dé ki'vi ña vīnu ña —ka'an ña.

³ Kidáa né, nuu ta'án u xéní kó, kue'en ni'í ñá ko ñuu itsí kán. Ikán né, iní u uun ñad'í, ña ntekú kiti kuē'e, kiti dóo donchu'ví kaa. Uve u'xe díki ti. Ú'xi ntíki ti dí ne, kaní kúñu ti ūve é kākā'an kīni iña Xuva ko. ⁴ Ñad'í san ne, nuu ña doo kué'e tekú níñi, é kaito nteē di. Nuu nenu ña xo'o kiti ni tsíntí ni dí'i e kúvi kaá kuaan, e kúvi xuú e dóo kai'xi ni kiti kuí'xin e dóo nuu á'vi i sán di. Ní'i nta'a ña e'xin e kúvi kaá kuaan é ñu'u tsitu nuú i e dóo kini ntáa é kade ña ni da nēé ka ñatí, nuu i e dóo dentu. ⁵ Xteén ña ne, nteé na'a úun dívi e dóo vi'xín ō, é káni tú'un: “Babilonia ká'nu, é ðivi dí'i ñad'í kini ntáa ni ūn ntí'ntí nuu i é dentu é iō ñuxiví san”, nteé xteen ña. ⁶ Kidáa né, kūtuní ko tsí ñad'í tsikán ne, kí'vi ñā e xí'i ñā niñi ñá'a, ña ka'an ntódo tú'un Xuva kō, ña é kā'an tú'un Jēsuu.

Kóo dā kúdu'va ko dá ini ú ña. ⁷ Ntá tsi kaka'an ánjē san ní ko:

—¿Nté kui koo da kákudu'va ntu o? Vi'a ve ne, ka'án u ni ō nuu i e dóo vi'xín ō iña ñad'í sa'á ni kiti ntekú ña san, kiti dóo donchu'ví kaa é uve u'xe díki tí ni ū'xi ntíki ti. ⁸ Kiti dóo donchu'ví kaa, kiti inin sán ne, ítúvi tí kídaa, ntá tsi xoó ka tí vevii. Ntá tsi nene díto xtúku ti xu'u totsín san di'na dá kí'in ti é nakūnaá kue'en ti kúñu ti ntii dañu ntúvi. Ña ntoo ñuxiví san, ña é ña túvi dívi ī nteé na'a iní tutu mí ūve na'a dívi ña'a, ña é ní'i i ntuvi iña i un tsi nte dá de kú've Xuva ko

ñuxiví san ne, kóo da kudū'va ña te íni ña kití san, tsí itúvi tí kídaā ne, xoó ka tí vevii, ntá tsi ntii díto xtúku tí.

⁹ T'a é ntio é ki'in ini o sá'a vë: É ũ'xe díki tí ne, kani tú'un ũ'xe xúku mí tuví nti'i ñadĩí san. ¹⁰ Kani tú'un é ũ'xé reí di. Rei, ña é ũ'un san ne, é ngāva ña. Uun ña ne, vevii kadē kú'vë ña. Ña uun ká san ne, vata kí'xi ña. Ntá tsi te vë'xí ña ne, ñá kukuíí ña kutuvi ña. ¹¹ Kití san, kití itúvi kídaā ne, xoó ka tí vevii ne, divi tí vii tí rei é kui úná san ne, kaduku ntée tí é ũ'xé reí san di. Rkontúví ne, kí'in tí é nākunaá kue'en tí kúñu tí ntii dañu ntúvi.

¹² Ntikí é ũ'xi é inin sán ne, divi é kani tú'un ũ'xí rei, é vāta kuiñi ntu'u kada kú'vë ña. Vii dadii ña rei ni kití san, ntá tsi uun da'na tsi. ¹³ Un tsi ntáda ña xu'u ña é kuē'é ña ntii ña ni tsiñu ña kití dóo donchu'ví kaa san é kadā kú'vë tí naa ña. ¹⁴ Vii ña du'xen ni A Le'ntú san, ntá tsi ña kuvi vii ña ni i, tsí divi é kúvi vii. Tsi A Le'ntú san ne, divi e Tó'o ũn ntii ntii tó'o ñuxiví sa, divi é Rei, ña é dií ka ka'nu é da nēé ka tuku rei. Ña ntántikin i, ña é kana, ña é nakaxnúu ne, ñá natívi iní ña é kuntikin ñá A Le'ntú san —ka'an ánjē san.

¹⁵ Kaka'an xtúku ánjē san ní ko:

—Ntute ka'nu é inin, mí tuví nti'i ñadĩí kini kaa sán ne, divi é kani tú'un e dóo titín ña'a, ña vé'xi dā mí'í ká ñuú é da nēé ka tu'un ntáka'an ña. ¹⁶ Ntikí é ũ'xi é inin é ũve kití sán ne, kinchu'vi ñadĩí kini kaa san. Xtuví mii ña é kōo da kantí ña. Ka'xi kúñu ña ne, ka'mi ña di. ¹⁷ Tsi Xuva kō ne, xé'e ña itsi reí san é vii ñá nēé é ntio ña. Xé'e ña é un tsi ntáda ña xu'u ña é kuē'é ña é kadā kú'vé kití san náa ña da nté ku é kúntaa ntí'i é káka'an Xúva kō. ¹⁸ Ñadĩí, ña é inin sán ne, divi ñuú ka'nu é kadē kú'vé ña un ntii ntii rei ñuxiví san —ka'an ánjē san.

18

Dā ko'xó nuu ñuú Babilonia

¹ Dā ita ntí'xin kúvi sá'ā né, iní u tuku ánjē, ña vé'xi e dukún kán, ña e dóo ntii iní i. Xí'í nuu kani ñuxiví san, tsi dóo kai'xi ntúve ña. ² Un ntii tsi kéne ña, kaka'an ña:

—¡E kó'xo ñuú Babilonia, ñuu e dóo ka'nu san! É kúvi vi'i é ña vá'a vë, mí ñu'u vá'a un ntii ntii espíritu é káni ntáa, ni tākā mí ñu'u vá'a un ntii ntii láa ku'u, kití dóo dentū. ³ Tsi un ntii ntii ñuú san ne, de kí'vi ña ni vīnu i é kaēni díki ña da xóo ka ñatí. Rei, ña e ntáde kú'vé ñuxiví san ne, ēni díki ña ñadĩí san di,

nī ña ntádiko nu á'vi ñuxiví san ne, kukuika ña, tsi dóo ñí ña da nēé ka e ntio ña —ka'an ánjē san.

⁴ Kidáā né, tēkú xtuku kó uun tatsin é vë'xí e dukún kán, kaka'an:

—Ntii nto ñuú sa'á, ña'a ko, vata koo é ña dúku ntée nto é vii nto é káni kaa e ntáde ña, vata koo é ña ní'i nto é nto'o nto ni ña di. ⁵ Tsi kuétsi ña ne, é kúxee kuitin un tsi nté e dukún kán. Tsi Xuva kō né, naka'an ña nuú i é káni kaa ña ña. ⁶ Nakué'e nto un ntii vata tsi o tá'xi ña nto. Ntá'vi nto ũvi ito vatā o dé ña ni ntō. Ũvi ito nadaká nuu nto vata koo é na kuntii iní i é kō'o ña, vata o nádaká ña e xí'i ña'a san. ⁷ Kué'e ntō é na ntō'o ña ve; na kúnta'xa iní ña vata tsi o dé ka'nu ña, vatā o itúvi ña ni dokuika ña ña di. Tsi kaka'an mí ña: “Xu'ú ne, dóo ka'nu ña'a u é reiná u. Nā te ñadĩ'i kií u; ñá te ñadĩ'i ntá'ví u; nté un sīn ña te neé nto'o ko”, ka'an ña. ⁸ Dukuān ne, uun ntúvi tsi xee ntii ntii é ntō'o ña. Xéé doxi'í, nī dontñí, dōkó di, nī é koko ña mé'ñū ñu'ú san di. Tsi dóo ka'nu Xuva kō, ña kade kú've —ka'an tátsin san.

⁹ Rei ñuxiví san, ña éni díki ñadĩí san ne, ña é intóo dadii ni ña nī e dóo val'á ña ña ne, kueku nteé ña ña, tsi dóo u'vi kuvi ña ña te iní ña u'me é kākene mí kai'xi ñadĩí san. ¹⁰ Kuntāñi ika tsi ña, e ntaú'vi ña é ntō'o ña e dóo kanto'o ñadĩí san. Ká'an ña:

—¡Ña nta'ví idēn ntun, ñuú Babilonia, ñuu e dóo ka'nu kue'en! É uun da'na nchūvii dú'va tsi xee e dóo nto'o o —ka'an ña.

¹¹ Ña ntádiko nu á'vi ñuxiví san ne, kueku nteé ña i. Kuntōo nta'xa ña, tsi ña xoxó ka ña'a, ña é kuñin ña ña ve. ¹² E diko ña né: káa kuaan, káa kuí'xín, ni xūu e dóo nuu á'vi i, ni kití kuí'xín, ni dōo ntii, ni dōo kaito nteé, ni dōo séda, ni dōo kue'é teku níñi, ni ũn ntii ntii nuu utun e dóo vá'a ñe'e, vata kaa chetun, ni da nēé ka nuu i e kúvi nú'u elēfanté, ni ũtun e dóo nuu á'vi i, nī kaá kuaan vitá, nī kaá nteé, ni nuú í e kúvi xuu kuí'xín, ¹³ ni kanelá, nī cho'o e dóo vá'a ñe'e, ni kútú, ni ũ'xén cho'ó, nī cho'o vídin, ni vīnú, ni āseté, ni kiti trigú ni ũtsi tí, ni kiti kaidó, ni lē'ntú, ni ídú, ni káreta é ntáñu'u tí, ni ña'a, ña dóo ntáde tsiñu di. Un tsi nte ntúvi ña ña'a san díko ña. ¹⁴ Ká'an ña ni ñuú Babiloniá san:

—Ña túvi ká kití vidin e dóo ntio nima ó ne, un ntii dokuika ña o ni un ntii e dóo val'á, e dóo kai'xi ña ó ne, é kúnaá kue'en ve. Nā naní'i kue'én ka ó ve —ka'an ña.

15 Ña ntadiko nuu i tsíkān, ña é nī'í dokuika kuénta iña í ne, kuntañi ika ña e dóo u'vī ña é kānto'o ñuú Babiloniá san. Kuntōo nta'xa ñá ne, kueku nteé ña ñuu é vata kaa ña dī'í kaa, ¹⁶ ká'an ñā:

—¡Ña nta'ví ide ñuú e dóo ka'nu san! ¡Ña nta'ví ide ñadī'í, ña inúu doo ntī'í ni dōo kaíto ntee, ni dōo kue'é tekú níñi, ni xō'o kiti e kúvi kaá kuaán, ni xūu e dóo nuu á'vi i, ni kiti kuī'xín dī! ¹⁷ ¡Uun da'na nchuvīi tsi kúnaa un ntī'í e dóo nuu á'vi i san! —koo ka'an ña ntádiko san.

Un ntī'í ntī'í tó'o tun ntōó san nī ña ñu'u iní i kan, nī ña ntántikān tó'o í sán, ni ūn ntī'í ntī'í ña ntáde tsiñu nú ntute ñu'u kán ne, kúntāñi ika ña. ¹⁸ Dā íni ña u'me é kai'xi ñuú san ne, ntáka'an ña:

—¿Va mí'í ntū tuví ka xtuku ñuu é vata kaa sá'ā e dóo ka'nu? —ka'an ña.

¹⁹ Dá'vi mii ña dī'í ñá xentē'u é ntoo ña dontñí ne, ntaéku ña. Dōo u'vi kúvi ñá ne, un tsi ntákachu'u ntāa ña, ntáka'an ña:

—¡Ña nta'vín idēn, ñuú ka'nu! Dokuika é iō iña ó ne, kukuika ūn ntī'í ntī'í ña'a, ñá iō tun ntōo i é kaika nú ntute ñu'u kán. Ntá tsi uun da'na nchuvīi dú'va tsi nántatsin —ka'an ña.

²⁰ Ntá tsi kuntōo dīnī ntó, ña ntoo e dukún kán, ña ntáduku ntée Xuva ko, nī pustru ñá, nī ña ntáka'an ntódo tú'un ñā, tsí dā xe'é Xuva kō e dóo nto'o ñuú Babiloniá ne, é ntūnáa kuenta iña i vata o dé ña ni ntō.

²¹ Kidāa ne, uun ánjē, ña e dóo ntii iní í ne, kī'í ña uun xuu ka'nu, vata kaa xodo mólinu é kādin núu o ūtsi trigu káa ne, nakuítá nuu ña mé'ñu ntute ñu'u kán, kaka'an ña:

—Kuan koo nakuítá nuu ú o, ñuú Babilonia e dóo ka'nun. Nté uun ito ká ña kiní ka ña'a sán o. ²² Nté uun ito ña dītó ka é kuēku kiñú'u san itsí o, nté choō, nté trunpetá ka. Ñá nī'í ka xóo kada tsiñu i da nēé ka nuu i é kade ña. Nā dītó kañu'ú ka xodo mólinu san te tadin ūtsi trigú san. ²³ Nté uun ito ká ña xí'í nuu ká ñu'ú san nuu o. Ntē ña tekú ka o e dóo vañi ña ntátanta'a san. Ña'a o, ña ntádiko nu á'ví kán ne, kuān te dóo na'nu ña'a ña dá kanīi ñūxiví san kídaa né, dīvīn ne, dé tatān da éni nta'vín un ntī'í ntī'í ñuú san —ka'an ánjē san.

²⁴ Dīvi ñuú Babiloniá sa éti niñi ña'a, ña ka'an ntódo tú'un Xuva ko, nī ña ntáduku ntée Xuva ko, ni ūn ntī'í ntī'í ña'a, ña é nakunáa ntuví iña i ñūxiví a.

19

¹ Dā kúvi ita ntí'xin sá'ā né, tēkú ko tatsin é ña te nté kaa ña'a vañi ñā ntáka'an ñá e dukún kán:

¡Dōo va'á Xuva kō!

¡Dōó ka'nu Xuva kō!

Dīvi ñā é nakáku ña kō.

Dōo kaxi'í nuu ka'nu ña.

Dīvi ñā e dóo ntii iní ña.

² Tsi dóo vá'ā ó kadē kú'vē ñá ne,

dōo nuu é ntaā i é kāka'an ña.

Tsí xntéku ku'vē ñá iña ñadī'í kini kaa sán ne,

kaka'an ña tsí da mií é kántio e dóo nto'o ña, tsí nañé'e ña nuu i é kīni kaa dá kanīi ñūxiví san, vata tsí o dé ña.

Ntanáa Xuva ko ni ña vē, e é'ní ña ña'a, ña edé tsiñu iña Xuva ko,

ka'an ñá'a san. ³ Kidāa ne, ntáka'an xtúku ña:

—¡Dōo va'á Xuva kō! ¡Dōó ka'nu Xuva kō! Ú'mē é kai'xi ñadī'í kini kaa sán ne, dá kaxee kaxee ntii dañu ntūvi —ka'an xtúku tatsin san.

⁴ Ñatā, ña é oko kimi ñá'á san nī ngimi kiti ntantíto sán ne, nákunchiti ntāa ña ñu'ú kán, nanú'u ña iní ña Xuva kō, ña tuví nú tēu ka'nú san, ntáka'an ña:

—¡Kuan koo na kōo! ¡Dōó ka'nu Xuva kō! —ka'an ña.

⁵ Kidāa né, tēkú ko uun tatsin é vē'xí nte nú tēu ka'nú san, é kāka'an:

¡Ká'an ntō tsi dóo ka'nu Xuva kō,

un ntī'í ntī'í ntó, ña ntáde tsiñu iña ña,

un ntī'í ntī'í nto e ntaíko ñu'u nto ña,

kuān té na'nu ñá'a nto, ō ña na'nu ñá'a nto!, ka'an.

Viko dá tanta'a A Le'ntú san

⁶ Kidāa né, tēkú ko uun tatsin é vata tē ña te un siin ña'a ntáka'an ña. Dītó vatā ó kuvi dá kae'nu ntute ka'nu, vatā ó kuvi dá un ntii tsi kākatsin, e ntáka'an ña:

¡Dōo va'á Xuva kō!

¡Dōó ka'nu Xuva kō!

E éni ntu'u Xuva ko, ña dóo ntii iní í, kade kú'vē ñá ve.

⁷ Nā dīnī koo nakuntōo o.

Na kada ka'nu o ñā,

tsí e xée ura i é kōo viko e tánta'a A Le'ntú san ne,

é iō tu'vē ñadī'í ñá ve.

⁸ Ní'í ñā é kunūu ña doo ntī'í e dóo va'á,

e dóo ntuntoo, e dóo kai'xi.

Tsí doo ntī'í san ne, vata kaa nuu i e dóo vá'ā ó de ña'a, ña ntákuinti'xe i Xuva kō,

ka'an ña.

⁹ Kidáā ne, kaka'an ánjē sán nī ko:

—Xntēén na'an sá'a: “Nté kui vá'a ña'a, ña e kána ña é kíká'xi ña víko e tánta'a A Le'ntú san” —ka'an ña.

Ne, kaka'an xtúku ña nī ko:

—Sá'ā é tū'un é nuu é ntaā i é kaka'an Xúva kō —ka'an ña.

¹⁰ Kidáā ne, nákuñchiti ntāá u nú dī'in ánjē sán vata koo é káda ka'nu ú ña, ntá tsi kaka'an ñá nī ko:

—¡Ná ku kuān xkoón den! Mii tsi Xuva kō é kada ka'nu o ñā. Tsí xo'ō né, dadí tsi ntáde tsiñu o ña Xuva kó, ni ūn ntí ntí ta'an o, ña é nī'i tú'un Jēsuu —ka'an ña.

Tsi tú'un Jēsuú ne, dīvī é xe'é Xuva kō é ká'an ntódo ña'a, ña ntáka'an náa ña.

Ña nteku idú kuí'xin

¹¹ Kidáā né, íní u e nákaan e dukún kán né, íní u uun idú kuí'xin. Ña'a, ña ntekú ti ne, dú'va nani ñā: Ña Kade Ntaa, Ña Kaka'an é Nuú é Ntaā í nani ñā. Dá kadē kú'vē ñá ne, nuu é ntaā í kade ña; dá kade ña du'xēn di. ¹² Ntúxnūú ña ne, kaxi'í nuu vatā ó kai'xi ñū'u. Dōo titín le'e odo díki ña. Nteé ña uun dīvī é ntē xoxo íni i neé dīvī, é mii tsi ña íni ña. ¹³ Nuú ña doo é kúkií nto'o niñi. Dīvī ñá ne, Tū'ún Xuva ko nani ñā. ¹⁴ Áta ñā ntántikín sntadun, ña vé'xi e dukún kán. Ñu'u ña doo ntí e dóo va'á, doo kuí'xín kue'én ne, ntántodō ñá idú kuí'xín di. ¹⁵ Xu'u ña kii káa é ntíko ntuví o nuu i, é ntúku kui'i núu ña un ntí ntí ñuú ñuxiví a. Káa kúvi tatun é kadā kú'vē núu ña. Vatā ó kaedín nuu ña dí'in ña tīnti'ó san ne, kuān koo vií ña é nī'i ña'a san e dóo nto'o ña, e dóo kudín Xuva kō, ña dóo ntii iní í san ni ñā. ¹⁶ Nteé dīvī ñá ata dóo ña ni dā'ntá ña, é káka'an: “Rei, ñá odo nūú, nī Tó'lo, ña odo nūu”, ka'an.

¹⁷ Kidáā né, íní u uun ánjē, ña ntitsí ntōdo ata ngántí san. Un ntii tsí kána ña un ntí ntí láa, kiti ntaíko e dukún kán, kaka'an ña:

—Ní'í nto, nataká nuu nto, tsí ña te un siin kúñu ta'xi Xuva kō é ká'xi nto. ¹⁸ Ka'xí nto kúñu reí san nī tó'ō sntadun ni ña dóo diin, nī kúñu idú nī ña ntántodō ti. Ka'xí nto kúñu ūn ntí ntí ña'a, kuān te ñá ntoo vá'a, kuān te ñá ntáde tsiñu, te kuetsi te na'nu ña —ka'an ánjē san.

¹⁹ Kídaā né, íní u kiti e dóo donchu'ví kaa san, nī rei iña ñá ntoo ñuxiví san, nī sntadun ña. Nataká nuu ña é vií ñá du'xen nī ña nteku idú kuí'xín san, nī sntadun ña.

²⁰ Ntá tsi tín ña kiti sán nī ña kaka'an dóvete

é kuenta iña Xuva ko kaká'an ña, ña idé nuu i e dóo na'nu kuenta iña kiti dóo donchu'ví kaa san, é kúdií éni nta'ví ña ña'a, ña é nteé na'a káa kiti san, nī ña ntánuu iní i santu ti. Ña tsikán ni kiti dóo donchu'ví kaa sán ne, kantíto tsi ña, nakuíta nuu ña ña ni tī mé'ñu ñū'u du'xé san é ña te kantá'va kue'en tsi. ²¹ Ña nguii sán ne, xí'i nūu ña káa e kii xu'u ña nteku idú san ne, un ntí ntí láa san é'xi nta'ā ti kúñu ña xí'í san.

20

Uun míil kuā

¹ Kidáā né, íní u kii uun ánjē e dukún kán, ni'i nta'a ña ntakáá xí'í tótsín san ni kádena ká'nu. ² Tññ ña kiti ña vá'ā san, kiti ata san é diablu tí ni Satānaá ne, kī'ní va'ā ñá ti kadená san, é uun míil kuā kunu'ní ti.

³ Nákuitá nuu ña ti ini tótsín san ne, nakadí ñá xu'u i. Dávi nuu ña xu'u tótsín san vata koo é ña kani nta'ví ka tí ña'a san ñuxiví san da nté ntí'í é uun míil kuā san. Te ita ntí'xin é uun míil kuā san ne, nantuté ña ti uun da'na.

⁴ Kidáā né, íní u nú teu na'nu, mí ntoo ña'a, ña é nī'i i é kadā kú've. Íní u nima ñá'a dí, ña e é'nte tu'un ña'a san díki i e ntántikín ñá Jesuú ne, nī é ntáka'an ntódo ña tú'un Xuva kō di. Ña sá'á ne, ñá ni ínúu ini ña kiti san, nté santu ti; ntē ña ni xé'e ña é kuntēe káa tī xteen ña, nté ntá'a ña. Íní u tsi ntóto ña ne, nāni'i xtúku ña ntuví iña ñá ne, kada kú'vē ñá nī Cristu uun míil kuā. ⁵ Ntá tsi ña nguii sán, ña xí'í ne, ña ntóto ña dā nté kuíta ntí'xin é uun míil kuā. Da sá'ā é kuví ūn ito ntoto ña. ⁶ ¡Nté kui vá'a ña'a, ña é ntáduku ntée i é ntóto é kuví ūn ito doxi'í san, tsí ntáduku ntée ña Xuva kō! É kuví ūvī doxi'í san ne, ña kúvi vií ka ni ñā, tsi vií ña dutu Xúva ko nī Cristu. Dadí tsi kadā kú'vē ñá ni ñā é uun míil kuā.

Dā ko'xó ntēe tó'ō e ña vá'ā san

⁷ Tē kúvi ita ntí'xin é uun míil kuā san ne, nantuté Xuva kō tó'ō e ña vá'ā san mí nuu kutū. ⁸ Tē ntíi ne, kani nta'ví ña'a ngimí o diñi ñuxiví san, un tsi nté Goo ni Mágoo, ña ntaínchu'vi Xúva ko, kána ña é natáká nuu ña é vií ñá du'xēn; ntē ña kui ká'vi o ña é ña te da dii da dí ña, vata kaa kuví tsókō.

⁹ Kuédadii tsi kúxée ña kani ñuxiví san ne, edí nuu ña mi ntántoo ña'a, ña ntáduku ntée Xuva ko, ni ñūu e dóo kakuinima Xúva kō. Ntá tsi kuíta nuu Xuva ko ñū'u é vè'xí nte e dukún kán ne, uun ito tsi í'xi un ntí ntí ña'a

san. ¹⁰Tō'lo é ña vá'ā san e éni nta'ví ña'a sán ne, nákuítá nuu Xuva ko i mē'ñú i mí kai'xi ñú'u dū'xé san, mí tuví kití dóo donchu'ví kaa san ne, nī ña é kaka'an dóvete é iña Xuva ko kaká'an ña. Ikān né, dóo nto'lo ña, ntuni ñá, ntē ntúvi ntē níñu é ntii dañu ntúvi.

Tē xntēku kū'vé Xuva kō nú tēu kui'xín san

¹¹Kidáā né, íní u uun nú tēu ka'nu é kuí'xín, ni ūun ña'a, ña tuví nti'i ikān. Ñuxiví san nī e dukún kán né, ntoko ñu'u mií dá ini tuví ña. ¹²Kidáā né, íní u un ntíí ntíí ña xi'í san, te kuetsi te na'nu ña, ntáñí ñá nú tēu san. Ne, nākaán Xuva ko tūtú san ni tūku tutu mí ūve na'a díví ña'a, ña é nī'i i ntuvi iña i. Xntēkú kū'vé Xuva ko iña ña xi'í san vatā o dé ña, vatā ó uve na'a ini tutú san. ¹³Ntute ñu'ū sán ne, nakué'e un ntíí ntíí ña'a, ña é teni íní i kán. Doxi'í san nī mí kadē kū'vé doxi'í san ne, nakué'e ña'a, ña ñu'u vá'a ikān di. Xntēkú kū'vé Xuva ko iña ña, un ntíí ntíí ñá, vata tsí o dé ña. ¹⁴Kidáā né, nakuitā ñá doxi'í san, nī mi ntántoo ña xi'í san mé'ñu i mí kai'xi ñú'ú san. Ñú'ū sán ne, díví é ká'an o é doxi'i é kuvi ūvi. ¹⁵Ña'a, ña é ña tuví díví í uve na'a ini tutu mí uve na'a xoo é nī'i i ntuví va'á iña í ne, nakuítá nuu ña i mé'ñu ñu'ú san.

21

E dukún xēe ni ñuxiví xēe

¹Kidáā né, íní u uun e dukún xēe ni ūun ñuxiví xēe. Tsí e dukún kan ni ñuxiví sa é tuví kidaā ne, ntoko ñu'u mií. Nté ntute ñu'ū ña tuví ka. ²Xu'u é Juaán u ne, íní u ñuu é káduku ntée Xuva kō, é Jerusaleen Xee nanī. Nte e dukún kan vē'xi, nte mí tuví Xuva kō. É iō tu'vé vata kaa uun ñad'í é tñtetu ña e tánta'a ña ni xī ña. ³Tékú ko uun tatsin é dukún kán e dóo ntii kaka'an:

—Koto nto ve, tsí Xuva ko tūví ña ni ñā'a san ve. Kuntoo ña ni ñā ne, kuvi ña ña ñuú ña. Xuva kō né, mií ña kutuví ñá ni ñā, é vií ñá Xuva ñā. ⁴Xuva kō ne, nakué'e ña un ntíí ntíí ntute nūú ña'a sán ne, ña kóo ká doxi'i; ntē ña kunta'xa ini ka ña; ntē ña kuekú ka ña; ntē ña kaxnúu ka ña. Tsí é ita ntí'xin un ntí'í e kúvi di'na —ka'an tátsín san.

⁵Kidáā ne, ña tuví nú tēu ka'nú san ne, kaka'an ña:

—Koton, tsí kade vá'a xee u un ntí'í nuú i —ka'an ña.

Kaka'an xtúku ña:

—Xntéén na'an sá'ā, tsi tú'ūn é nuu é ntaā í é kaka'án u ni ō —ka'an ña.

⁶Kidáā ne, kaka'an ñá nī ko:

—É kúvi ve. Xu'u é di'na ú ne, xu'u é nant'í'í ú di. Vata kaa letra Á ni lētra Z kaa u. Te xōó kaitsi í ntute ne, kué'ē ú doméni é kō'lo ña mí kākii ntute é tā'xi ntuvi iña ña. ⁷Xoó ña'a é kúvi vií ña ne, ní'i ñā é un ntí'í nuú i sá'a ntā'a kó ne, kuvi ú Xuva ñā né, diví ñā ne, kuvi ña i'xá ko di. ⁸Ntá tsi ña'a, ña e dóo ixó i, ña é ña ntákuinti'xe i, ña e dóo kini ntáa nima í, ña e ntaéni dikí ta'an i, ña e ntáde tatān, ña ntánuu ini i santu, nī ña veté ne, kuan ō ña é nī'i ña é kōko ña mí kai'xi ñú'u dū'xé san. Sá'ā é kui ūví doxi'í ña —ka'an ña.

Jerusaleen Xee

⁹Kidáā ne, xee ūun ánjē, ña é ū'xe ñá'a san, ña é nī'i i é ū'xe é'xin é ñu'ū u'xe nuu i é nanto'lo Xuva kō ña'a sán ne, kaka'an ñá nī ko:

—Ní'in, dá nanē'e ú o ña da vé tanta'a, ñad'í'í A Le'ntú san —ka'an ña.

¹⁰Espíritū Sántū sán ne, kue'en ní'i ñā kó uun xuku ka'nu, xuku e dóo dūkun. Náñē'e ñá ko ñuu é káduku ntée Xuva kō, ñuu é nani Jerusaleen Xee, díví é vē'xi nte e dukún kán, mí tuví Xuva kō. ¹¹Ñuú sá'á ne, kaxi'í nuu ni ntuve Xuva kō ne, ñú'u i ne, kai'xi vātā ó kai'xi xuu é nanī jaspe e dóo nuu á'vi i, e dóo kaxi'í ni'ni e nté kaa te xūxu kúvi. ¹²Kanií diñi ñuú san ne, ntitsi ntó'lo e dóo ka'nu, e dóo dukún ne, ñu'u uxuví xi'í i. É un é un xi'í san ne, ntáñí ntee kui kui uun ánjē. É un é un xi'í san ne, uve díví é uxuvi tátá ña Israeé san. ¹³Uní úní xi'í san ntántii é un é un ntíko diñi i. ¹⁴Uxúvi xūu na'nu xi'í ntíi etí nto'ó san ne, uve na'a é un é un xuú san uun díví pustru Á Le'ntú san.

¹⁵Ánjē, ña kaka'an ní ko ne, ní'i nta'a ña uun ntoo e kúvi kaá kuaan é kí'i kú've núu ñá ñuú san ni xi'í i, ni nto'ó í di. ¹⁶Dad'í tsi kú've ntí'í ngimí o diñi i. Ánjē sán ne, kí'i kú've ñá ñuú san ni nto'ó í ne, uvi míil ūví sientu kilumétru. É káni, e dukún, nī e ní'i ne, dad'í ntíí ntíí tsi kú've i. ¹⁷Kidáā né, kí'i kú've ña ntó'ó sán di ne, úní díko kimi métru kíi. Kí'i kú've ánjē san é vatā xkoó kí'i kú've ña'a san.

¹⁸Ntō'ó i ne, xuu é nanī jaspe kúvi ne, ñuú san ne, da mií kué'en tsi kaá kuaan kúvi da kanií, vata kaa xuxu e dóo kaxi'í ni'ni.

¹⁹Xúú é xi'í ntíi etí ntó'ó san ne, ntukutu āta i un ntíí ntíí xuu e dóo va'á, xuu e dóo nuu á'vi i. Etí ntó'ó é kuvi ūun sán ne, xuu é xí'í kuii é nanī jaspe úve. É kuvi ūví san

—Xu'u é Jesuú u ne, taxnūu u ánjē ko é kā'an ntódo ña nī é ū'xe xúkūn sán nuu i sá'a. Xu'ú ne, tatá Davii vé'xi ú ne, i'xá ika ñā kó dī. Xu'ú ne, vata kaa k'imi é kāxi'í nuu te vē'xi túvi kaa u —ka'an ña.

¹⁷ Espíritū Sántū sán ni ñadī'í A Le'ntú san ne, ntáka'an:

—¡Ni'í nto! —ka'an ña.

Da xōó ka ña'a, ña é kātekú i ne, na kā'an ñá dī:

—¡Ni'í nto! —koo ka'an ña.

Da xōó ka xoo é kaitsi í ntute, ni da xōó ka xoo é ncho ko'o i ne, na kī'xi, dá kō'o doméni ntute é tā'xi ntuvi iña ko ntii dañu ntúvi.

¹⁸ Un ntíí ntíí ña'a, ña kateku i tú'un nēe é vē'xí kuvi é ūve na'a ini tutú sá'á ne, ntē vevíí tsi ká'ān ú ni ña nuū i sá'a: Tē xoó xntēkú ka i é ūve na'a í'a ne, xntēkú ka Xuva kō é nto'o i vatā ó uve na'a ini tutú sá'a é ntō'o i. ¹⁹ Tē xoó naki'i ká i tú'ūn é ūve na'a ini tutú sá'a nté koo kuvi ne, Xuva kō ne, naki'i ña vata kaa é kāduku ntēe ña kiti utun é tā'xi ntuvi iña kó ne, ñā kī'ví ña ñuú Xuva ko, vatā ó kaka'an ini tutú sá'a.

²⁰ Ña kaka'an ntódo tú'ūn sa'á ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā í, tsí ña na'á ka dá nainú u —ka'an ña.

Kuan koo na kōo. ¡Kí'xi nto, Tó'o ko Jēsuu!

²¹ Na nāxnuu viko Tó'o ko Jesūcristu ntó, un ntíí ntíí nto. Kuan tsi koo na kōo.